

*U službu tvou dnes oddáváme sebe i své rodiny,
tobě věrnost přísaháme do poslední hodiny.*

EXERCIČNÍ KNIHOVNY Č. 6

Mariánská postila

EXERCIČNÍ PRAVDY A NEJDŮLEŽITĚJŠÍ VĚROUČNÉ
I MRAVOUČNÉ STATI Z KATECHISMU V RÁMCI
CÍRKEVNÍHO ROKU, UPRAVENÉ ZA ČETBU
VĚŘÍCÍM RODINÁM

„Kde jsou dva nebo tři shromážděni
ve jménu mém, tam jsem já
uprostřed nich.“
(Mt 18, 20)

SESTAVIL P. KONRÁD M. KUBEŠ T. J.

VYDALO NAKLADATELSTVÍ BRNĚNSKÉ TISKÁRNY V BRNĚ

IMPRIMI POTEST

Pragae, 1. Junii 1946

P. FRANCISCUS ŠILHAN S. J.
Praepositus Provinciae Bohemiae

Ex episcopali consistorio Brunensi, 19. Septembris 1946, No 12.776

Nihil obstat:

EM. MASÁK,
censor ex officio

Imprimatur:

CAROLUS,
Episcopus

*Králi věků
nesmrtelnému a neviditelnému,*

*Králi
našich rodin a našich srdcí,*

*Královně
trojího království Kristova,
církve bojující, trpící a vítězné,*

uěnouáno,

*aby ráčila užít této knižky k tomu,
by království jejího božského Syna
se šířilo, mohutnělo a rostlo
u nás i mimo nás,
svatostí i počtem,
ke cti a slávě Boží i k blafu duší.*

Právě dnes jsem dopsal poslední řádek knihy.

Po vydání exercičních příruček jsem byl vyzván, abych se pokusil o knihu rodinnou. Postila... Nebylo by možno obnovit zvyk našich otců, aby v každé věřící rodině stála na čestném místě postila? Nedělní čtení by nahradilo kázání těm, kteří do chrámu nemohou, obnovilo by svaté pravdy ignaciánských exercicií v mysli a v srdci těch, kteří je konali, seznámilo by s nimi ty, kteří jich ještě nevykonali. Tato myšlenka byla směrnicí při plánu a stavbě knihy. Exerciční pravdy, cesta očistná, osvětná, spojení od rozjímání o cíli člověka až k rozjímání o Kristu Králi a o nebi v době velikonoční.

Jak vyplnit ostatní neděle? Volba nebyla těžká. Nejdůležitější pravdy katechismu, nejnutnější poučení liturgické, stavovské úvahy. Na rozdíl od exercičních příruček dostala kniha zabarvení národnostně lidové. Příklady z českých dějin, zmínky o zvycích našeho českého lidu, doklady z života našich otců...

Královna nebes, kdysi strážný anděl nejposvátnějšího rodinného krbu, který kdy na naši pusté a láskou chudé zemi plál, necht žehná tomuto dílku a necht se osvědčí i ve 20. století, co řekl nadšený ctitel andělské Kněžny a vroucí milovník české vlasti: „Milá byla vždy Panna Maria Čechům, milí byli i Čechové Marii Panně.“ (Balbín T. J.)

Ozdobili jsme svou knihu jménem Mariiným. Mariánská postila... Ne, že by se obírala výhradně Matkou Boží; dostala pouze mariánský nádech, a pak nám šlo o to, aby byla i titulem rozlišena od jiných českých postil.

Na Velehradě v předvečer svátku Panny bez poskvrny počaté 1942.

Uplynulo skoro pět let; co se za tu dobu změnilo! Nyní, těsně před tiskem knihy, poznamenávám, že jsem v osvobozené vlasti mohl dodatečně do Postily vložit to a ono, co nenese na sobě pečeť ujařmení z r. 1942. I za to vroucí dík nebeské Ochránkyni!

Na sv. Hostýně uprostřed novény před svátkem Navštívení Panny Marie 1947.

P. K.

VZPOMÍNKA Z DĚTSTVÍ . . .

Koncem listopadu jsme rok co rok pozorovali, jak zesnulá máti s touhou skoro nedočkavou vyhlíží den, kdy obvyklou modlicí knihu zamění za jinou, starou, velkou, švabachem tištěnou, prastarou rodinnou památku, a zahalena v šál, pospěje časně zrána na roráty . . ., do chrámu, kde se tehdy ještě zpívaly nezměněné a nezkrácené staročeské rorátní zpěvy, jejichž melodie plnila duši náladou beze sporu posvátnou a rozněcovala v srdci svatou toužebnost po zaslíbeném Spasiteli světa. A když o několik týdnů později pravil otec ráno významně matce: »Dnes je devítník,« když jsme jindy vycítili, že rodiče i při všedních pracích denního zaměstnání jsou jaksi vážnější než obvykle, když jsme při vstupu do domu Božího postřehli, že i dům Páně oblékl smuteční šat, když před zahaleným obrazem hlavního oltáře zavadily o náš sluch jiné zpěvy, než jaké jsme zpívali ještě před týdnem, když hluboce do duše zapadala slova i melodie nedostižné písně či spíše rozjímání »Již jsem dost pracoval«, tu jsme začali chápat, že v celém roce není den jako den, že existují jisté doby církvi i věřícím posvátné, ať nedím svaté. A když z úcty k trpícímu Spasiteli jsme spěli i odpoledne v mimořádnou hodinu do chrámu, na křížovou cestu nebo na svatopostní kázání, chápali jsme, že ty posvátné doby se sluší posvětit i oběťmi, byť nebyly církvi přikázány a ukládány. Krátce, začali jsme poněmhu rozumět tomu, co jest církevní rok. Čím jsme byli starší, tím více nás vábila idea církevního roku, a my sami se snažili žít ve styku s církví, která různé doby různě slavila.

Co jest vlastně církevní rok? Symbolické a svátostné každoroční obnovování díla naší spásy, kterou nám vtělením a smírnou smrtí vydobyl náš božský Spasitel. Církevní rok jest běh církve kolem Slunce spravedlnosti, kolem Krista, jenž skutečně v Eucharistii stále ve své církvi mezi námi dlí, jenž se při nejsv. oběti za nás denně na oltářích obětuje, jehož živé slovo bez ustání v liturgii zní a nás učí. Církev prožívá rok co rok spolu s božským Vykupitelem všechna tajemství jeho vykupitelského díla: jeho život předobrazný ve Starém Zákoně, v touze patriarchů a proroků, jeho život smrtelný od Nazareta a Betléma až ke Kalvarii a k Božímu hrobu, jeho život oslavy (zmrtvýchvstání, nanebevstoupení, seslání Ducha sv.), a konečně jeho život mystický, v duších jeho věrných, od založení církve v den letnic až k jeho druhému příchodu, kdy v oblacích a velebnosti přijde soudit živých i mrtvých.

Základní myšlenku a ducha liturgického roku snáze pochopíme, když si všimneme, jak se poněmhu vyvíjel. Božský Spasitel dokonal dílo, pro které na svět přišel, a odebral se do své slávy, slibiv předtím svým věrným, že odchází, aby jim připravil místo, a že si pro ně zase přijde; prozatím že

místo sebe jim pošle jiného Učitele, božského Utěšitele, Ducha pravdy a síly. Odešel, v oblacích zmizel jejich zraku, a andělé oslovili apoštoly, hledící za ním: »Mužové Galilejští, tento Ježíš, který vzat jest od vás do nebe, tak opět přijde, jak jste ho viděli do nebe se ubírat.« (Sk 1, 11) Nevzpomněli si apoštolé na poslední řeč milovaného Mistra, když v úterý před svým utrpením k nim mluvil o svém druhém příchodu v oblacích s mocí a velebností velikou, provázen anděly? Vzpomínka na něho se vykristalisovala v touhu po něm, v touhu po jeho příchodu, po dnu jeho slávy, po jeho věčném království slávy. »Přiď, Pane Ježíši...« (Poslední slova Písma sv., prorocké knihy Zjevení sv. Jana.) Tato touha se ozývala v srdcích věřících zvláště mocně, když se skrývali v katakombách a když tekla denně mučednická krev. Proti jeho království na zemi veden urputný boj, peklo se svými pomocníky se pokoušelo podvrátit je stůj co stůj, a věrní Kristovi žili jediné nadějí.

»Přiď království tvé! Věčné království slávy!« Ale již sv. Pavel musil varovat věřící před bludným názorem, že den příchodu Páně jest blízký. Věčné království slávy sice přijde, ale ne ihned; přípravou na ně jest království milosti, ve kterém žijeme, království mesiášské, od proroků předpovídané a v tak krásných obrazech vykreslené.

Základem tohoto království milosti jest božský Vykupitel. Skrze něho, t. j. od něho a pro jeho zásluhy byli jsme do něho povoláni, Kristus jest náš jediný Prostředník, skrze něho se nám všech milostí dostalo, skrze něho všechno doufáme. Pouze tehdy, jsme-li ve spojení s ním, se nám může dostat podílu a účasti na věčném království slávy. Proto měla a má liturgie (bohoslužba) na zřeteli vnitřní spojení a sjednocení věřících s Kristem... všech věřících jako ratolestí s vinnou révou. Liturgie předpokládá živé údy Kristovy, nikoli žijící ve stavu těžkého hříchu. Kterak může do odumřelé ratolesti proudit míza z kmene? Jak by mohl toužebně očekávat příchod Krista Krále ten, kdož se musí děsit jeho soudu? Celá rodina, celá církev bude jednou shromážděna s Králem Mesiášem ve slávě, ale mrtvé údy budou vymýceny. »Kdo zvítězí, tomu dám sedět se mnou na trůně mém.« (Zj 3, 21) Tedy ne všem bez rozdílu, kteří jméno Kristovo nosili! Liturgie neměla a nemá účelem připomínat pouze minulost, velké skutky Boží; jejím úkolem a cílem jest rozvinout v nás božský život..., nadpřirozený život duše, život Kristův, který nám byl při křtu sv. vlit; udržovat v nás a rozvíjet tento život, abychom spěli k dokonalosti, k plnosti ctností Kristových. Jak jej v nás udržuje a rozmnožuje? Eucharistií! Křesťanská liturgie a Eucharistie jsou nerozdílné, jak ještě uslyšíme.

Myšlenka, že Kristus eucharistický jest střediskem a ohniskem liturgie, žila zprvu spíše v podvědomí věřících, ale čím dále tím jasněji vystupovala vpřed, a dnes září v plném jasu jako slunce; idea eucharistická proniká veškerou liturgií jak světlo křišťál, oduševňuje ji, činí ji živou jako duše tělo.

Osoba Krista Pána je středisko liturgie (bohoslužby); idea království Božího, království milosti, založeného od Krista, jest obsah liturgie; uskutečnění tohoto království Božího v nás, spojení sjednocení všech věřících v Kristu a s Kristem láskou a milostí jako ratolestí s vinnou révou, jest cílem liturgie. Církev slaví památku vykupitelského díla Kristova, a tím — vírou — jest spojena liturgie s minulostí; zjednává

nám ovoce jeho vykupitelského díla, a to jest její úkol v přítomnosti, dává nám záruku a naději věčného spojení s Kristem, a to ji pojí s budoucností. V liturgii se církev modlí, a to jest první cíl veškeré bohoslužby, oslava Nejvyššího; v liturgii nás posvěcuje, a to jest druhý cíl bohoslužby, zprostředkování spásy a milosti věřícím. Co však dodává křesťanské (t. j. katolické) bohoslužbě ceny nekonečné, co ji činí vpravdě životnou a životadárnou, jest okolnost, že náš Vykupitel, Pán a Bůh mezi námi skutečně přebývá a žije. Shromažďujeme se kolem oltáře ne jako kolem obrazu; máme ve svém středu skutečně toho, jehož oslavujeme, jemuž své prosby přednášíme, jehož slovo slyšíme. Poněvadž pak tato přítomnost Páně mezi námi se uskutečňuje nejsv. obětí a poněvadž mše sv. není nic jiného leč zpřítomnění oběti kříže, která byla dokonání a vyvrcholení vykupitelského díla Kristova: jest zřejmo, že tato svatosvatá oběť Nového Zákona jest ohnisko křesťanské liturgie, jak již naznačeno, a že bohoslužba církve se zaměřuje skoro výhradně jí. Liturgie jest zlatý rám, do něhož jest mše sv. zasazena jako převzácný a drahocenný diamant. Skrze Eucharistii může církev nejlépe uskutečňovat život Kristův v nás, naše spojení s ním a náš život v něm, abychom žili s Kristem v Kristu.

Více než po dvě stě let neznali a neslavili věřící více než dva svátky, velikonoce a letnice. Velikonoce, památka našeho vykoupení, založení a uskutečnění království milosti, které bylo hříchem praotce zmařeno a smrtí a zmrtvýchvstáním Kristovým obnoveno. Letnice, den, kdy sesláním Ducha sv. bylo toto království milosti dokonáno. Tato vzpomínka, poněkud zmírněná, se opakovala, kdykoliv se vrátil týdenní den obou těchto událostí, vzkříšení Páně a příchodu Utěšitele, tedy každou neděli. Neděle byla »liturgickým dnem«, dnem oběti (jen v neděli sloužena mše sv.), den Páně. Velikonoce a letnice byly základní kámen církevního roku a jsou dosud dva pilíře, nesoucí dnešní velkolepou budovu liturgického roku. K nim přistoupil na východě ve 3. století (jistě před rokem 235) třetí svátek: Theofania — »Zjevení Boží« (Zjevení Syna Božího), společný svátek velkých tajemství vtěleného Syna Božího. Od tajemství našeho vykoupení, jímž bylo království Boží na zemi smrtí a vzkříšením Páně obnoveno (a sesláním Ducha sv. dokonáno), obracela se pozornost věřících k tajemstvím, jimiž založení království Mesiášova bylo připraveno; jinými slovy: k tajemstvím, kterými se vtělený Spasitel lidstvu jako Syn Boží, pravý Bůh a člověk, Král a Spasitel lidstva, zjevil (osvědčil). Která tajemství to byla? Narození, při němž se zjevil (od andělů prohlášen) jako očekávaný Spasitel, pravý člověk a Dítě panenské Matky; příchod mudrců, kterým se zjevil jako Král národů a pravý Bůh; nalezení dvanáctiletého Ježíška ve chrámě, kde se sám prohlásil za Syna nebeského Otce; křest v Jordáně, kde ho sám Otec prohlásil za svého milovaného Syna — křtem uveden ve svůj úřad co Vykupitel a Beránek Boží, jenž smyje svou krví hříchy světa a až do konce věků bude lidstvo obmývat od jeho vin v křestním prameni; svatba v Káně, kde prvním zázrakem se »legitimoval« jako vyslanec nebe, utvrdil víru apoštolů (»uvěřili v něho učedníci jeho«) a projevil se jako snoubenec církve; příchod k soudu, kdy se opět zjeví jako Král všech národů a zároveň jako jejich Soudce. Tedy šest nejdůležitějších tajemství »Zjevení Božího« na zemi.

Proč položen tento svátek na 6. leden? Neznámo! Víme však, že na západě byl před r. 335 zaveden svátek Narození Páně, a to 25. prosince, v době zimního slunovratu, od kterého začíná dne a světla přibývat. Narození Slunce spravedlnosti! Oba dva svátky si východ a západ vyměnil, takže po celé církvi slaveny dva páry svátků. Kolem nich jako kolem dvou středisk se kupí menší slavnosti a doby přípravné. Vývoj byl tento: 1. Nejdříve přišla dvojí oktáva, před velikonocemi a po nich, tedy pašijový a velikonoční týden. 2. Pak připojena delší doba přípravná, čtyřicetidenní půst. 3. Potom zjednáno spojení velikonoc a letnic zavedením svátku Nanebevstoupení Páně a slavným svěcením nedělí mezi oběma velkými slavnostmi, takže mezi oběma upraven takřka most. 4. Na západě přistoupila v 6. stol. i přípravná doba na vánoce, advent. 5. Samo sebou dáno spojení Narození, Zjevení a Obětování Páně (2. únor). Tak utvořena dvě sváteční období, vánoční a velikonoční.¹⁾

Byla-li původně základní myšlenka a plán církevního roku založení a vzrůst království milosti, jest zřejmo, že se pohnáhlu mimoděk do něho vsunuly i vzpomínky na historické události dávno minulé, které měly vztah k založení mesiášského království a k dílu vykoupení. Především vděčná a láskyplná vzpomínka na tu, která byla od věčného Otce vyvolena za pomocnici vykupitelského díla Kristova, za prostřednici mezi Vykupitelem a vykoupenými. Matka velké rodiny nebeského Otce. Jeden svátek mariánský za druhým. Nanebevzetí, kdy i ona odešla za Synem do jeho království slávy, Zvěstování, které bylo základem díla vykoupení, Neposkrvněné Početí, východ jitřenky, zvěst a příprava na východ Slunce spravedlnosti, Narození; o Očišťování byla již řeč, jestiž zároveň svátkem Obětování Páně. V tento pětiletý mariánský slavnostní cyklus jsou svinuta hlavní tajemství života nejbláh. Panny, a dlouhá staletí neslavila církev jiných svátků Matky Boží, odezírali od východu, kde hned po Narození Páně slavena památka Božského Mateřství Panny Marie 26. prosince.

Svátky svatých se řadily k svátkům jejich Královny. Nejdříve památky mučedníků, kteří vydali svědectví Kristu (martyr = svědek) a položili život za království Kristovo; slaven den jejich vítězného zápasu, den odchodu ze světa, kdy neodvolatelně vřadění do království slávy. Protože tvoří čestný průvod zmrtvýchvstalého Krista, byly slaveny hlavně v době velikonoční. Když pominuly doby mučednické, slaveny i svátky vyznavačů, kteří svatým životem a ctností byli příkladem věřících za dnů míru jako kdysi mučedníci za dnů boje. Zakladatelé řádů, kteří svými duchovními syny značně podpořovali vzrůst království Kristova, se slaví ponejvíce po letnicích. Ke konci církevního roku svátky sv. andělů, kteří nás povedou před věčného Soudce, a sv. panen, k vůli slovům evangelia: »Snoubenec přichází... Panny, připravte světla svá, abyste s ním vešly k nebeské hostině.«

Staří křesťané byli připraveni každou hodinu; proto mohli očekávat příchod Páně s radostí a touhou, nemusili ho vyhlížet s bázní a tísní. Když sv. Pavel vylíčil příchod Páně, mohl připojit: »Proto potěšujte se vzájemně

¹⁾ Neděle jsou dny odpočinku, symbol našeho věčného odpočinutí v Bohu. Svátky vynikají jako hory nad rovinu všedních dnů a nad pahorky nedělí; v nich náboženský život dosahuje vrcholu, zvláště o trojsvátcích (dnes dvojsvátcích), vánočních, velikonočních a letnicích. Postní dny jsou dny zápasu, pokání a očisty duše.

(při svých shromážděních) těmito slovy. Víte předobře, že den Páně přijde jako zloděj v noci. Vy však nejste v temnotách, aby vás ten den jako zloděj překvapil. Jste přece všichni synové světla. Vždyť nás Bůh neurčil, abychom propadli soudu hněvu, nýbrž abychom dosáhli spásy skrze Krista Pána našeho...« (1 Sol 4, 18; 5, 2 nn)

Ve svých nedělních shromážděních, když se totiž celá obec shromažďovala k nedělním bohoslužbám, se měli vzájemně těšit a povzbuzovat myšlenkou na příchod Páně, na věčnou blaženost v království slávy. Odleskem těchto shromáždění církevní obce bývalo a mělo by být i dnes shromáždění každé křesťanské rodiny k nedělní odpolední pobožnosti. K tomu má přispět i tato kniha, kterou ti kladu do rukou. U našich věřících předků bys byl našel v každém i nejchudším příbytku dvě knihy: Písmo sv. a postilu. Přidal bych k nim ještě misálek a poznamenal: »Nejsvětější kniha církve, Písmo svaté, evangelia..., slovo Boží..., o tom netřeba se šířit; misál, slovo církve, jímž mluví k Bohu při nejsvětějším úkonu..., krom Písma sv. není posvátnější knihy nad něj; konečně skromná postila...« Jaký má účel? Slyšel jsi, že v liturgii jest Kristus Pán nejen naším Vykupitelem a Posvětitel, nýbrž i naším Mistrem a Učitelem. Jeho slovo k nám mluví v evangeliu a v kázání, které původně nebylo nic jiného, leč výklad evangelia. Ozvěnou tohoto hlasu Kristova jest postila. Když svatý den rozestře svou posvátnou a zároveň radostnou náladu po celé osadě, když po návratu od odpoledních služeb Božích celá rodina, prosta únavné dřiny, tráví pospolu několik blahých chvil, jejichž štěstí nezná, kdo ho nezakusil, vezme otec do rukou postilu a předčítá nebo dá předčítat schopnému školáčkovi. Jednou ten, po druhé onen... Tak dopomůže i tato rodinná kniha k tomu, aby tvůj dům byl skutečně tím, čím být má: svatyní, kopií nazaretského domku, zátiším míru, miniaturním královstvím Kristovým, hradem víry a příbytkem požehnání. Čím vzácnější takové domy, s tím větším zalíbením na nich oko nebeského Otce spočívá.

Vzpomínám jistého obrazu. »Nedělní domácí pobožnost« — tak zněl nápis. Celá rodina kolem stolu; otec čte, hošík stojí u jeho nohou, naproti sedí matka s maličkým v klíně, vzadu sedí dospělá dceruška, a mezi oběma stařenka, berlu před sebou, ruce o ni opřené, spjaté... Všichni pozorně poslouchají, v tváři svatý klid, skoro zanícení, zvláště v očích stařenky, jako by chtěla říci: »Já budu první z vás, která už brzo budu vidět to, o čem teď slyšíme.« A v pozadí obrazu neviděn stojí Pán, ruce nad nimi, žehnaje... »Kde jsou dva neb tři shromážděni ve jménu mém, tam jsem já uprostřed nich...« (Mt 18, 20) Jindy zase stařeček, osaměv doma, když se ostatní odebrali do dalekého kostela, bere do rukou postilu a listuje v ní... Nahradí mu slovo Boží, jehož poslouchání se nemůže zúčastnit, a jest aspoň v duchu spojen s domácími, kteří tu chvíli stojí pod kazatelnou anebo s celou osadou pějí: »Pozdvihni se, duše, z prachu, zaleť k rajským výšinám.« Snad se nakonec zamyslí nad poslední stránkou... Pročítá jména těch, které znal, kteří tu kdysi byli a už tu nejsou; odebrali se již do lepší vlasti... I k jeho jménu brzo připíše křížek, a zbude jen vzpomínka v paměti těch, které miloval a od nichž byl milován. Jen jejich jména budou pospolu na poslední stránce postily...

ÚVOD.

»Bratří, hodina jest, abychom ze sna povstali...« (Ř 13, 11-14)

Poznáváš slova epištoly první neděle adventní... Ranní rozjímání církve na počátku církevního roku, úvodní kázání apoštola národů na prahu nového roku, kázání takové, že si lepšího nemůžeme přát. Svatý Pavel bude po celý rok našim obvyklým nedělním kazatelem; již dnes, na samém počátku se chápe slova a mluví nám do svědomí, důrazně a opravdově.

»Bratří...« Oslovuji vás jako bratr, má rada a má slova jsou z milujícího srdce!

»Hodina jest, abychom ze sna povstali...« Už jest skutečně na čase, abychom se vzchopili! »Ze sna!« Dosud jste spali a dřímali! Jen zpytvej každý své svědomí! Tvůj dosavadní život... Čemu se podobá? Dřímotě, spánku! Snad už dlouhá léta tomu, cos učinil vážný pokus pracovat o své dokonalosti. Byl jsi jako ptáče, které rozpjalo křídélka k letu a pokusilo se vzlétnout výš, k Bohu. Začal jsi Pánu Bohu doopravdy sloužit, a dnes? Dřímání! Tvůj duchovní život trpí marasmem; vlečeš se vyšlapanou cestičkou vlažností za jinými a s jinými, prach nedokonalosti se ukládá na tvé duši víc a víc, jako na spisech v archivu. O horlivosti ve službě Boží nemůže být u tebe snad ani řeči.

Nuže, k tobě volám: »Vzchop se! Teď jest čas příhodný, teď dnové spásy! Sám Bůh tě volá na počátku nového úseku tvého života!« Volá, nabízeje ti milost. »Ten sladký hlas i tebe zve, pojd', dokud je čas! Kdož ví, zda zítra ozve se zas!« Hleďte, abyste milost Boží nepřijali nadarmo. (2 Kor 6, 1)

Víš, že dnešní apoštolovo slovo učinilo ze světáka světce? Před dávnými lety to bylo, v Miláně. Mladý muž, asi třicetiletý, prodělával těžký vnitřní boj. S jedné strany zvala milost, s druhé vábila vášeň..., tělesná naruživost, které už léta hověl a bez níž, soudil, by nemohl být živ. V tom urputném boji, nevěda si rady, chopil se Písma sv., maně otevřel, a jeho zrak padl na naši adventní epištolu: »Hodina jest, abychom ze sna povstali. Noc pominula, den se již přiblížil. Odvrzme tedy skutky temnosti a jako ve dne počestně choďme. Ne v hodování a v opilství, ne v smilstvu a nečistotě, ne ve sváru a závisti, nýbrž oblecme se v Pána Ježíše Krista.« Zavřel a byl rozhodnut; s minulostí sůčtoval a stal se novým člověkem. Znáš toho jinocha, znáš syna sv. Moniky... Jednej jako on! Slova sv. Pavla nám dávají program pro celý rok, návod k důkladné a dokonalé nápravě života jak jednotlivce, tak celých rodin. Pryč se sváry a závisti! Láska nechť vládne v našich domech, a jest reformována rodina. Pryč s nečistotou a smyslností! Ctnost Mariinu si zamiluj, a jest obrozeno tvé srdce.

Sv. Augustínovi popřál všemohoucí Bůh řadu desítiletí, aby životem podle víry odčinil neblahá léta lehkomyšlného mládí. Dopřeje jich i tobě? Mnoho bylo těch, kterým v nevyzpytatelných úradcích své prozřetelnosti nedopřál Dne 21. června 1306 byly v cisterciáckém klášteře ve Zbraslavi nad Vltavou konány slavné zádušní bohoslužby. Celý pražský dvůr se k nim odebral... Vzpomínali prvního výročí smrti slavného a Čechům milého Václava II. Dozněly zpěvy mnichů, odebrali se již z chóru do svých cel, vytráceli se i věřící jeden za druhým, odešla i královská družina a ve vyprázdněném chrámu osaměl jediný jinoch... , asi sedmnáctiletý... , dlouho se modlí u králova hrobu. Tu k němu přistoupí stařec: »Můj pane a králi! Dosud jsi nejevil pravých královských ctností, jakými se skvěl tvůj otec. Dnes začíná druhý rok tvého kralování; snaž se celou duší následovat dobrých vlastností svého otce, měj vždy na očích Boha a chraň se špatných druhů. Tak dosáhneš požehnaného věku, a tvoje vláda bude radostí tvým poddaným...« Poznáváš toho jinocha? Mladičkový král Václav III. dostává u hrobu otcova otcovské napomenutí jeho důvěrného přítele a rádce, opata Konráda. Vážný okamžik působil mocně na vnímavou duši jinocha, na svůj věk nadprůměrně vzdělaného (ovládal plyně čtyři jazyky) a způsobů vpravdě královských, zapleteného bohužel v osídla vášně a špatné společnosti. Změnil skutečně nadobro svůj život, ale za šest týdnů klesl v Olomouci pod dýkou úkladného vraha.

Žádný Přemyslovec nenastoupil bohatší a rozsáhlejší dědictví než šestnáctiletý kralevic Václav. Vzbuzoval naději dlouhého a požehnaného panování, a nikdo netušil, jaké nebezpečí hrozí prastarému domácímu vládnoucímu rodu i celé zemi. Již přes půl století záležel český královský rod v jediném zákonitém mužském potomku; jak lid, tak vládce se spoléhal na starou věštbu, že prý Přemyslovci nikdy nevymrou. Nezřízený život smetl v předčasný hrob Václava I. i II., první se dožil 48 let, druhý jen 34 roků. Ty, jenž začínáš nový církevní rok, nechlácholíš se též naději, jak onen mladý král, že na memento mori času dost? Což bude-li tento rok, právě započatý, tvým posledním? Neodkládej, nezahrávej si! Hodina jest, abychom ze sna vlašnosti a lehkomyšlnosti povstali! Nedbej slov svých »lehkomyšlných přátel« (vášni a světa... , výrok sv. Augustina), slyš otcovské slovo a napomenutí apoštolovo, které ti nad hrobem zmizelého roku do duše mluví. Zamysli se sám nad sebou jak onen poslední Přemyslovec — a nastup novou cestu!

Co jest pramenem veškerého hřichu a zla, jak v duši tak v rodině? Co brzdí náš pokrok v duchovním životě? Dvoji brzda, dvoji jest kořen všeho zlého, pýcha a smyslnost, a ty pocházejí z jediného společného kořene, z nezřízené sebelásky. Sebeláska jest příčinou, že hovíme tělu ze smyslností a že žijeme s bližním v nelásce z pýchy. Naše sebepoznání je při tom tak nedokonalé, protože líknavé jest naše zpytování; proto žádné účinné předsevzetí, a proto i žádné polepšení, žádný pokrok v dokonalosti, proto v duchovním životě živoření a marasmus. Dnes však převzal apoštol sám úkol zpytovat nám svědomí; nezavírejme alespoň oči, nebuďme neupřímní sami k sobě, sami si řekněme: »Já jsem onen muž...« (2 Kr 12, 7) Já jsem ten, kterého apoštol v dnešní epištole vykreslil.

Naše první adventní zpytování... Jak bude vypadat naše první adventní předsevzetí? Sv. Pavel převzal za nás i tento úkol a koná je za nás:

A) Odvrzme skutky temnosti, svlékněme starého člověka. (Ef 4, 22, Kol 3, 9) Tedy boj proti uvedeným dvěma nepřítelům spásy, proti smyslnosti a pýše . . . , boj, který musíme vést po celý rok, po celou dobu našeho pozemského putování . . . Návod k boji a zbraně nám podává apoštol hned na počátku. Svléknout starého člověka, hříšného Adama, odložit všecku nepravost. To ovšem nepůjde samo, ani nám to Pán nehodí do klína. »Přiložit ruku k dílu!« Jenže naše lenost, pohodlí i smyslnost se brání a maří naše dobrá předsevzetí, maří i dobré úmysly, které Pán s námi má; málo spolupůsobíme s milostí — proto zůstává namnoze planá a bez užítku. »Oblecme se ve zbroj spasení« (Ef 6, 11-18), jak se sluší na rytíře Kristovy! Jaká je to zbroj? »Štít víry, kterým zachytíme ohnivé stěly pekelného nepřítele (t. j. pokušení); modlitba, která nám vyprosí všechny potřebné milosti; meč Ducha sv., jenžto jest slovo Boží. Vždyť nemáme půtku jen s tělem a krví, nýbrž s mocnostmi světa tohoto, s vládcem temnoty . . .« (Ib) To tedy naše zbraně, to naše výzbrojí! V církevním roce provádí církev tuto první část našeho programu, danou nám samým apoštolem národů, až do velikonoc, zvláště v kající době svatopostní. Kdysi připravovala obrácené z pohanstva, aby ve vlnách sv. křtu pochovali starého člověka a vyšli z nich o velikonočním svátku jako nová stvoření; nás vede k sv. zpovědi, abychom tam hříšného Adama svlékli a se srdcem čistým slavili velikonoční hostinu.

B) Oblecte Pána Ježíše Krista. Když jste odložili, co na vás hříšného, zbývá druhá část práce: následovat Krista a tak dosíci pravé dokonalosti. Obléci Krista, jako novokřtěníci byli oblékáni v bělosobotní noci v roucho nevinnosti . . . Veskrze se připodobnit Kristu, toť podstata a vrchol vši dokonalosti, toť obsah i cíl veškeré naší práce. V církevním roce provádí církev tuto druhou část našeho programu od velikonoc až do konce roku.

To je tedy smysl dnešní překrásné epištoly. Hluboký pohled do vlastního nitra, zevrubné zpytování, pevné a rozhodné předsevzetí. Slova apoštolova jsou vlastně odpověď na introit. Začínáme mši sv. a tudíž nový liturgický rok pohledem k Bohu, který jest naším cílem, a k Vykupiteli, kterého v této svaté době očekáváme a od něhož všechno doufáme. »K tobě pozvedám duši svou, Bože můj, v tebe důvěřuji. Cesty své, Pane, ukaž mi, a stezkám svým mne vyučuj . . .« To naše první adventní modlitba a prosba. Na začátku pouti obracím zrak od prachu země k tobě, Králi věků, jenž na nebesích trůníš! V tebe důvěřuji, všechno dokáži v tobě a s tebou, když tvá milost mne bude silit! »Cesty své mi rač ukázat . . .« Jak krásná prosba na počátku nového roku! Šavel se táže u Damašku: »Co chceš, Pane, abych učinil?« Co se natoužili ve Starém Zákoně po Učiteli spravedlnosti! Jak rádi a ochotně by byli slyšeli slova spásy! Jak rádi by byli kráčeli po cestách Páně, po cestách spravedlnosti a pravdy, jen kdyby je byli znali! Pohané toužili po učiteli s nebes, židé volali po zaslíbeném Osvoboditeli, a nám se ho dostalo! Vážíme si té milosti? Učedníci se vracejí plni radosti z první misijní cesty a vypravují jeden přes druhého Pánu, jak v jeho jménu zázraky konali. Pán je vyslechl se svatou blahovůlí, s jakou učitel sleduje první úspěchy svého svěřence, a pak pravil: »Ale ne z toho se radujte, že se vám

pekelné mocnosti poddávají, nýbrž z toho, že jména vaše jsou zapsána v nebesích. Amen, pravím vám, že mnozí spravedliví a proroci chtěli vidět, co vy vidíte, a neviděli; toužili slyšet, co slyšíte vy, a neslyšeli.« (Lk 10, 17-24) Pán chtěl říci: »Vy si nedovedete sdostatek vážit štěstí, že jste se zrodili v době mesiášské a že jste povoláni k pravé víře.«

»Cesty své mi ukaž, a stezkám svým mne vyučuj...« V této prosbě však zahrnut slib, že se dám po cestách Páně vést, že po jeho stezkách budu kráčet... Znamenalo by přec s Pánem žertovat, kdybychom ho prosili: »Ukaž mi cesty své...« a pak kráčeli cestami svými. A jak důležitě jest znát tyto cesty Páně! Mnohý chybil jen proto, že tuto »cestu Páně« neznal a že nevěděl, co od něho Pán žádá, co mu ukládá, co jest mu konat, aby jeho jednání bylo správné. Nevymstí se mnohdy i ve všedním životě, že ten neb onen nepoznal pravé cesty? Po falešné se pustil, netuše, k jakým koncům vede. Král Vratislav sledoval politiku císařskou, protipapežskou, spojil se s Jindřichem IV. proti Řehoři VII. V učebnicích dějepisu se děti dočítají, jaké výhody mu tato politika přinesla, ale nedovídat se, jaké škody zavinila. Dostalo se mu od Jindřicha titulu královského, ale pouze pro jeho osobu, nikoli pro nástupce. Kdyby se byl spojil s papežem, byl by jí obdržel i pro své potomky jako později Přemysl I., a nadto by byl hravě dosáhl povýšení pražského biskupství na metropoli, což mělo pro tehdejší dobu význam neskonale větší než osobní titul královský, byl by tím vymanil svou zemi z církevního područí a závislosti na Německu, a snad by se mu podařilo vymoci i povolení slovanské bohoslužby. Snad... A tím by byla naše vlast uchráněna pozdějšího luterského bludu i poněmčování s ním spojeného.

Car Petr I. stojí v Paříži před sochou kardinála Richelieu a praví: »Polovinu své říše bych ti dal, kdybys mne naučil druhou polovinu dobře spravovat.« My prosíme na začátku adventu Pána: »Vyučuj mne svým stezkám...« Vyslyší Pán tuto naši první adventní prosbu? Vyslyší! Ochotně! Bude nás vyučovat svým cestám, svému zákonu — po celý rok... Často skrze apoštola, kterého nám jako adventního kazatele posílá už dnes, častěji skrze církev, jejíž slovo se bude řídit ke každé nedělní a sváteční mši svaté, nejčastěji sám, v evangeliu... A abychom si uvědomili, jakého učitele nám nebeský Otec na naši prosbu poslal, praví nám hned ve své první vyučovací hodině: »Nebe a země pomínou, ale slova má nepomínou...« (Lk 21, 33; závěr dnešního evangelia, dnešní první lekce božského Mistra.) Z toho suďme sami, jak máme po celý rok každé jeho slovo přijímat — s pevnou, živou, neochvějnou vírou!

Od nebeského Učitele obracíme zrak k věčnému Soudci. Evangelium dnešní neděle nám předvádí obraz posledního soudu; jen několik rysů, ale zachvějí až do hloubi duše. Advent, latinské slovo, znamenající příchod Páně... První příchod, v chudobě a ponížení, Ježíš krásný a milý, v lůně a v náruči panenské Matky... Památku tohoto minulého příchodu v adventě slavíme. Druhý příchod, neviditelně do duše, když mu srdce otevřeme, a ten se děje denně, kolikrátkoli k nám v Eucharistii nebo jinak svou milostí zavítá. Třetí příchod, ve slávě a velebnosti, viditelný všem, k soudu a konečnému súčtování. Aby tento třetí příchod nám nebyl hrozný, předcházel kdysi první, a my máme Spasitele umožnit, co na nás jest, druhý. Buď anebo... Máme na vybranou: buďto nám bude Ježíš Spasitelem, nebo

neúprosným soudcem. Otevřme mu tedy srdce, dokud je čas! »Aj, stojím u dveří a tluku. Kdokoli uslyší hlas můj a otevře mi dveře, vejdu k němu . . .« (Zj 3, 15-22)

Soudce přichází, jest skoro ve branách! Nevíme dne ani hodiny! Proto buďme připraveni, a dává-li nám Pán tento nový rok, vezme, že nám ho dává proto, že nejsme ještě dosti připraveni; on však chce, aby jednou na nás našel, jen co by mohl odměnit, a nic, co by musil trestat.¹⁾

Chopme se tedy s chutí a s radostí práce o naší dokonalosti! Není tak těžká, jak by se zdálo! Pamatujme, že advent je doba mariánská . . . Proto slyšet při mši sv. i v kněžských hodinkách bez ustání andělský zvon . . . andělské »Ave«. Maria Panna byla kdysi nápomocná v díle, jímž bylo obrozeno a vzkříšeno veškeré hříšné lidské pokolení, jest nápomocná i při obrození jednotlivce, bude Pomocnicí i tobě, v práci o nápravě tvého života. První papežské adventní bohoslužby se konávaly ve chrámě Matky Boží Sněžné, k ní upírá církev zrak po celý advent, protože z jejích rukou přijme o vánocích očekávaného Spasitele; pod její ochranou nastupuje svou celoroční pouť. Začneme i my církevní rok ve spojení s Matkou toho, na jehož příchod se připravujeme! Začneme jej devítidenní pobožností před svátkem jejího Neposkvrněného Početí (od 29. listopadu), a s vroucností co největší se modleme denně pozdravení andělské, abychom my, kteří jsme slovem andělovým byli poučeni o vtělení a narození Syna Božího z Marie Panny, pro zásluhy jeho umučení a kříže k slávě vzkříšení přivedení byli. Skrze téhož Krista Pána našeho. Amen.

*

Koná-li se čtení společně, začne modlitbou nebo zpěvem, přiměřeným době roku nebo obsahu rozjímání. Potom se přečte nedělní (sváteční) epištola a evangelium, načež následuje rozjímání. Zakončí se opět společnou pobožností, a možno-li, přidá se církevní modlitba (oratio, collecta) z misálu. Liturgické poznámky, tištěné drobnějším písmem, uvádějí v ducha doby; lze je spojit s četbou nebo projít je jiného dne. V textu odkazujeme často na delší odstavce Písma sv. Jsou určeny především pro kněze, a pak pro každého, kdo by si chtěl rozjímání rozvést neb doplnit; ve spojení s naším rozjímáním najde tam mnohdy zlatý důl vzácných myšlenek, kterých může užít pro sebe i pro jiné.

Ve svátek sv. Rodiny jest zmínka o domácím oltáříku. Je-li jen poněkud možno, postav a uprav jej ve své rodině i ty. Různé pobožnosti, o kterých jest v této knize řeč, lze nejvhodněji vykonat před ním, zvláště společné zasvěcení. Oltářík přispěje nemálo k tomu, aby příbytek křesťanské rodiny činil dojem svatyně, kterou má vpravdě být. Není-li možno zřídit oltářík, měl by být v rodině kříž, který by se při čtení postavil na stůl; pobožnost by bylo lze konat před některým obrazem, který jest rodině zvláště milý a drahý.

¹⁾ Způsob vyjadřování není ustálený. Někdy se mluví o dvojím příchodu Páně — k našemu vykoupení v minulosti a k soudu v budoucnosti. Jindy o trojímu příchodu — mezi oba se vsune jeho příchod do duše v přítomnosti.

PRVNÍ NEDĚLE ADVENTNÍ.

Tvůrce a tvor. — Cíl člověka.

První lekce o království Božím, první paragraf prvního a základního zákona království Kristova.

»Syny jsem sobě vychoval a je vyvýšil, oni však pohrdli mnou. Zná vůl hospodáře svého a osel zná jesle pána svého, lid můj však nepoznal mne.« Tento verš z první kapitoly proroka Isaiáše čte církev v kněžských hodinách dnešní neděli, na samém prahu nového roku. Jsou takřka ouvertura církevní bohoslužby. Hospodín tak volá k všemu lidstvu, připomínaje mu svá svrchovaná tvůrčí práva, která má vůči všemu tvorstvu, tedy i vůči nám; a zároveň si stěžuje, že lidstvo jeho královských práv nedbá.

A) »Syny jsem si vychoval« — fakt stvoření... »Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi...« (Gn 1, 1) Věřím v Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země... »Ruce tvé vytvořily mne.« (Job 10, 8) Pán praví: »Vychoval.« Tedy nejen nás stvořil, nejen nám dal existenci a život, nýbrž spolu s ním všechno, čeho třeba, aby se náš život mohl vyvíjet, a to zdárně vyvíjet. Dary těla, dary duše, dary přírody, všechno, všecičko máme od něho, vše jest jeho svobodný dar, dar jeho milujícího srdce. Že by byl povinen tobě dát zdravé údy a zdravé smysly? Zajdi si do nemocnice! Uvidíš, je-li povinen tobě vše to dát! Že by úroda nebyla jeho svobodným darem? Víím, i dnes platí přísloví: »Člověče, přičiň se, a Pán Bůh ti požehná.« Ale taktéž platí i druhé slovo: »Bez Božího požehnání marné lidské namáhání.« Co pořídíš vši námahou, přijde-li sucho, krupobití, povodeň? Za dnů neúrody nebo hladu teprve chápeme, co znamená slovo »Boží dar«. A tvůj život? Každou chvíli ti ho může vzít ten, jenž ti ho dal. Bůh, Tvůrce všehomíra, je tedy i Tvůrce můj; z jeho rukou všechno vyšlo, tedy i já; on původce a začátek všeho, tedy i můj; on pán a majetník všeho, jemu tedy patřím i já, a to mi připomíná druhé slovo:

B) »Syny jsem sobě vychoval...« — »Můj jsi ty...« (Is 43, 1) Může kdo hrnčíři upírat právo na nádobu, kterou vyrobil? Není oprávněn naložit s ní a užívat jí, jak se mu zlíbí? (Ř 9, 20 nn; Sir 33, 13 n) Všecko tvorstvo stvořil Nejvyšší k své oslavě, člověka a anděla nadto ještě k tomu, aby mu sloužil. Sloužit Bohu, svému Tvůrci, plnit vždy a ve všem jeho svatou vůli, to jest můj životní úkol a povolání. Proč jsem povinen sloužit? Protože jsem jeho, poněvadž náležím jemu, a to zcela, se vším, co jsem a co mám. Má na mou službu, podrobenost a poslušnost právo daleko větší

než rodiče na poslušnost dítě, než hospodář na poslušnost čeledína, než vládce na poslušnost svého vojína. Dítě vyroste, a práva rodičů přestanou; čeledín dá výpověď, a hospodář mu nemá co poroučet; vojín armádu opustí, a jest prost všech závazků. Ale já vůči Bohu? Nikdy a nikde nepřestávají jeho práva ke mně a mé povinnosti k němu. Jak dlouho jsem povinen mu sloužit? Tak dlouho, jak dlouho zůstanu tvorem, tedy věčně. Nejen až do smrti... I po smrti! Mám nesmrtelnou duši, budu tedy žít věčně, a budu mít věčně povinnost plnit jeho svatou vůli, tak jak ji plní andělé v nebi.

Sloužit Bohu, protože jest můj Tvůrce a můj suverén, můj svrchovaný vládce a pán, protože jest král králů, král veškerenstva. Slyš první antifonu (předzpěv, který lemuje žalm) dnešních kněžských hodin! Slavnostně a velebně pěje církev: »Aj, přijde Král vznešený s mocí velikou, aby spasil všechny národy, alleluja.« Radostná touha, blahá naděje — naděje, která přechází v jistotu. Poslední týdny církevního roku jsme neustále slyšeli: »Pán přichází... Přijď, Pane Ježíši Kriste...« Vykoupení křesťané ve vyhnanství, v slzavém údolí, očekávají příchod slávy, druhý (třetí) příchod našeho Pána a Krále, jehožto království nebude konce. Teď v adventě slyšíme opět: »Přijde náš Pán a náš Král...« Nevykoupení, lidstvo před Kristem, touží po Osvoboditeli, po jeho prvním příchodu, a prvním slovem dnešních kněžských hodin ho pozdravují jako vytouženého Krále: »Králi a Pánu, Králi Hospodinu, jenž přijíti má, pojďte, klanějme se jemu.« (Žalm 94, 1-7)

Přijď království tvé... Království pokoje a míru, kde otcovské žezlo není tíživým železným obojkem. »Přijď, Králi náš...« Ale v prosbě je zahrnut i slib — slib věrnosti a poddanosti! »Přijď, toužebný Králi, budeme ti s radostí sloužit, budeme ti věrně sloužit, budeme si pokládat za štěstí, přijmeš-li nás do svého království, svého štěstí si budeme vážit a věrnou službou se ho osvědčíme hodnými...« Očekáváme tedy Mesiáše jako Krále: Přijde, založí království od proroků předpověděné, a nás shromáždí pod svou korouhev. (Dn 2, 37-45; 7, 21-27; Is 61) Všecky národy, kmeny a jazyky budou mu sloužit. (Dn 7, 13-14) ... Král Hospodín však žádá od nás dobrovolnou, ochotnou, radostnou službu, jakou má právo žádat otcovský vládce, Král Osvoboditel, jehož služba jest pro tvora ctí a zdrojem požehnání.

První slovo Isaiášovo nás poučilo o našem původě: jsme z Boha a od Boha. Druhé slovo nás poučilo o našem cíli: jsme pro Boha. Ale toto slovo obsahuje hlubší, daleko hlubší pravdu, než jak jsme dosud slyšeli; nejen jsme povinni Tvůrci sloužit, k němu máme jednou i přijít, a to nám připomíná Hospodín dalším slovem:

C) »Syny jsem si vychoval a vyvýšil je...« Všemohoucí Bůh tě učinil svým dítětem, povolal tě k věčné blaženosti, k tomu, abys byl spoludědicem jeho jednorozeného Syna. Jaká to milost, neslýchaná a netušená! Jaké povýšení! Jak velký, nezasloužený a všechno převyšující dar! Ozdobil tvou duši posvěcující milostí, a tím jí dal podíl na své vlastní svatosti a na svém božském životě; vlil jí božské ctnosti a sedmero darů Ducha sv., učinil tvou duši krásnou, dvojnásob krásnou, jak dary přirozenými, tak zvláště nadpřirozenými; učinil ji schopnou věčného života, věčného spojení s Bohem;

jinými slovy: stvořil tě nejen pro sebe, stvořil tě pro nebe, k patření na tvář trojjediného Boha, povolal tě k společenství andělů (Žalm 8), učinil tě dědicem nebeského království, spoludědicem svého jednorozeného Syna. (Ř 8, 17)

Zamysli se nad tím. Vyšel jsi z rukou Božích — jak vznešený tvůj původ! Nikoli působením přírodních sil z neživé hmoty, ani vývojem ze zvířete. Sám Nejvyšší tě stvořil, a to k svému obrazu a podobnosti; vлил do tvého těla duši, obdařenou nesmrtelností, rozumem a svobodnou vůlí. Nejsi kus hmoty, nejsi nemá tvář, jsi bratr andělů. Tvůj životní úkol na zemi: sloužit Bohu — jak čestné povolání! Nikoli otročit tvoru, být ve službách Krále všech králů! Jako člověk jsi služebník Nejvyššího a on tvůj Pán; dal ti však více, učinil tě svým dítětem a chtěl ti být otcem, přivtělil tě do své rodiny a povolal k účasti na svém vlastním věčném životě. Jak vznešený cíl, jak vysoké důstojenství! Člověk na ně neměl právo, ba neměl ani práva o ně žádat, jako na př. Maria Panna neměla právo žádat, aby jí Bůh učinil svou matkou.

Po návratu z vítězné výpravy italské, kde pomocí českých bojovníků dobyl Jindřich IV. Říma, chce král Vratislav odměnit hrdinského hraběte Viprechta Grojského. Nabízí mu vše možné, zlato, stříbro, drahokamy, štít se zlatými a stříbrnými ozdobami, drahým kamením posetý, lučičtě a toulec mistrně dělaný... Viprecht odmítá všechno, jen luk si ponechává. Král přidává zlata a hromadí dary, připojuje k nim dvacet výtečných koní s drahocennými vzácnými sedly, hrabě nechce nic... Toužil po vznešenější odměně! Král o tom neměl tušení, jenom králův syn Bořivoj to věděl a sdělil to otcí: »Dej mu Jitku! To mu bude milejší nade všechny dary, kamení a zlato, a on ti svou udatností v bojích poskytne větší pomoc a užitek, než kdybys ji zasnoubil ruskému nebo uherskému králi.« Vratislav bez váhání vyhověl, a Viprecht byl skutečně nejvěrnějším pomocníkem a služebníkem svého královského tchána, a vážil si svého příbuzenství s královským rodem na výsost. Princezna mu věnem přinesla Lužici, tehdy docela slovanskou.

Co poučení tato událost pro nás má! Jmenovaný šlechtic svému pánu a králi svědomitě sloužil — to bylo jeho naprostou povinností. Předčil všechny ostatní, prokázal králi tak platné a prospěšné služby jako žádný jiný bojovník, ale to vše mu nikterak nedávalo práva a nároků na to, aby ho král učinil svým synem, a on si toho byl předobře vědom. Toužil po princezně, ale neosmělil se svou touhu ani vyslovit; sotva doufal, že bude kdy splněna. Když pak mimo nadání dosáhl, co bylo jeho tajným přáním, vážil si této královy milosti, hleděl se odvděčit ze všech sil — věrností až do hrobu. Nadto se stal svým povýšením spoludědicem ostatních králových synů, dostav část jeho území... Král mu nemohl dát dceru bez věna, a to musilo být vpravdě královské.

Obraťme tuto událost našich dějin na věroučnou pravdu, o níž rozjímáme! Povýšení k důstojnosti dítek Božích přesahuje všechny naše představy. Nepochopíme nikdy velikost Boží, proto nepochopíme ani vznešenost Božího synovství. Pouta, která nás spojují s otcem, jsou daleko něžnější a vroucnější, než pouta, která služebníka váží k pánu. Péče nebeského Otce o nás je větší, než kdybychom byli pouze jeho služebníky. Jeho láska k nám převyšuje daleko lásku krále k poddaným. Ale od dítek čeká nebeský Otec

právem též vroucnější lásku, dokonalejší poslušnost, větší horlivost ve službě Boží, ke které jsme stvořeni, větší oddanost a úctu. Chce, abychom mu sloužili nejen jako služebníci z nutnosti, nýbrž jako dítky, z lásky, z vděčnosti, z oddanosti. To nebeský Otec právem očekává a žádá. Dočkal se toho? Slyš jeho další slova u proroka:

D) »Syny jsem si vychoval a je vyvýšil, oni však pohrdli mnou.« Tvůrce si stěžuje, že ti, které stvořil, neplní svůj životní úkol; nebeský Otec vytýká svým dítkám, že jsou dítky nezdárné a nevděčné, že nestojí o něho ani o nebe. Kuřátko pije a k nebi pohlíží, i pes pomní, kdo ho krmí, jen člověk je tak nevděčný za velké milosti a nezasloužené dary nebes. Nerozumná příroda slouží svému Pánu svědomitěji než člověk! (Jer 8, 7) »Zdaž přestanou téci bystřiny z Libanu? (Jer 18, 14) Volám blesky, a řeknou: Tu jsme.« (Job 38, 35; 39, 5-18: 26-29) Člověk však odepřel Pánu a Otcí povinnou službu. Může být Tvůrci lhotejno, zda jeho tvor vyhoví úkolu a poslání, které mu určil? Může být lhotejno otcí, zda dítě je ho poslušno? Může být lhotejno hospodáři, zda čeledín vykoná práci, kterou mu uložil? Bude lhotejno vládcí, zda poddaní jeho zákony plní či nic? Tvůrce na tom stojí, abychom mu sloužili. »Pro sebe jsem vás vychoval, nikoli pro cizí služby, pro službu satana, těla, světa, mamonu anebo hříchu.« Tvůrce na tom musí stát, abychom vyplnili životní úkol, který nám dal. Hanbou by bylo, kdyby kdo štípil vinicí a jí se věnoval, a ona místo hroznů mu přinesla plané víno (Is 5, 1-7); urážející by bylo, kdyby pán uložil služebníku práci, a on jí nevykonal; potupou otce by bylo, kdyby dítě jeho rozkazu nedbalo. Pán nás bude jednou soudit, zdali a jak jsme svůj životní úkol plnili. Proto slyšíme dnes v evangeliu o posledním soudě, a na konci církevního roku budeme o něm slyšet po druhé. Na začátku své životní pouti i na začátku své alegorické pouti (církevním rokem) nám Pán připomíná: »Jsi stvořen, abys byl jednou s Bohem spojen, a toto spojení si musíš zasloužit svědomitým plněním vůle Boží. Na konci tvého putování bude důkladně zkoumáno, jak jsi jí plnil, zda jsi svému životnímu úkolu dostal a věčného spojení s Bohem v nebeské blaženosti si zasloužil či nic.«

E) Člověk se od Boha odtrhl, a to na samém začátku, již v ráji. Jiného pána si zvolil a za jeho hlasem šel, mysle, že dobře pochodí. Nechtěl být služebníkem Krále všech králů, a učinil se nevolníkem vzbouřeného vasala (údělného poddaného pána). Vedlo se mu dobře v »cizích službách«, do kterých zaprodal sebe i svůj rod? Našel pod vládou nového pána pravé štěstí, když se neposlušností vyvinul z náručí nebeského Otce? Smutná doba Starého Zákona jest nám odpovědí. Jak smýšlelo lidstvo po této smutné zkušenosti? Co se natoužilo po Bohu, kterého opustilo, po náručí Otce, který je vychoval a vyvýšil, a kterým oni pohrdli! Opustili svého zákonitého pána a dostali jiného, tvrdého; shodili se šije sladké jeho milujícího Otce, a pocítili na sobě okovy otrocké. Teď teprve toužili zpět! Stále a stále se opakuje v adventní liturgii slovo naděje a touhy: »Náš Král (a Mesiáš) přijde... Připravme k příchodu nejvyššího Krále srdce čistá... Přijde, přijde Vykupitel...« Je vidět, že se jim vedlo zle pod vládou pekelného knížete, jemuž se oddali! Touží po Mesiáši, po Osvoboditeli, po šťastné době, kdy zase Bůh bude královat lidstvu!

F) Dovedeme si svého štěstí vážit dokonale i my? Nám již kraluje tento toužený a očekávaný Král, my žijeme pod jeho žezlem a v jeho království, my, narození v blahé době mesiášské! My, kteří jsme pravého Boha poznali a kteří mu zase můžeme sloužit! Věrnou službou, t. j. věrným zachováváním zákonů svého Krále (Božích příkázání) mu jednak osvědčíme, že svého Pána a vládce uznáváme, jednak se mu odvděčíme za to, že nás z temnoty a z poddanství satanova přenesl do království pokoje, spravedlnosti a lásky. Rozpomeňme se na to při naší první mši sv. v církevním roce! Jak zvíme (viz 2. neděli po sv. Duchu), jest mše sv. veřejný, společný hold věřících, jest osvědčení: »Tys náš neomezený Pán a Bůh...« O tuto pravdu se opírá celá liturgie, všechny modlitby a obřady církve, hluboce ji vyjadřují i některé lidové zpěvy: »Bože, před tvou velebností na kolena padáme...« Přečasně ji vyjadřuje preface při mši svaté, úvod k nejsvětějšímu úkonu: »Vpravdě hodno a spravedливо jest, slušno a spasitelno, abychom tobě vždycky a všude díky vzdávali, tobě sloužili a velebnost tvou s anděly i archanděly, s cheruby a serafy bez ustání chválili...« Tu pravdu vyjadřuje i v prvních nedělních nešporách žalm 144: »Oči všech doufají v tebe, Hospodine...« Ptáče, sotva procítne, otvírá zobáček a očekává od Tvůrce nasycení, a člověk? Po té stránce nemá pražádné přednosti před ptáčetem! I on musí čekat vše od Boha, i on dostává z jeho štědré ruky vše, co potřebuje pro tělo i pro duši, i on jest na něm docela závislý jako to ptáčátko.

G) Život lidský musí být založen na pravdě. První a základní pravda, o kterou se musí náš život opírat, je ta, o které rozjímáme: »Jsem tvor a jakožto tvor musím být svému Tvůrci poddán.« (Kaz 12) Neopírá-li se o ni, jest celý život falešný a vede člověka na scestí, na cesty bludné, a kam zbloudilý nakonec dospěje? Mine se cíle, pro který jest stvořen! Kořeny jeho života jsou otráveny, a jaké ovoce může přinést takový strom? Jen jedovaté... Zato ovoce života, který jest v souhlase s touto první pravdou všeho zjeveného náboženství, jest naprostý soulad s Bohem, s bližním, s vlastním svědomím, jak pěkně líčí žalm 1., úvodní žalm každého týdne. Kdyby se Adam nebyl této pravdy spustil, nebyl by musil opustit ráj, a my, jeho vyhnaní synové, nemusili bychom se odívat v roucho kající. A kdyby se život každého věřícího do posledních důsledků touto pravdou řídil, byl by mistrovským dílem, které bychom mohli bez obavy při posledním zúčtování předložit k posouzení věčnému Soudci.

H) Z pravdy o cíli člověka plyne nauka o čistém úmyslu. Jsem-li pro Boha, je-li on cílem mého života, jest zřejmo, že jest i cílem všech mých skutků, všeho konání, že každý můj vzdech, každé slovo, každý krok má patřit jemu, být pro něho, pro jeho čest a slávu. »Dej, aby všechna slova i všechny skutky naše tebou vždy počínaly a s tebou byly i dokonány.« Cokoli konám ze sebelásky, samolibosti, ctižádosti, pro své pohodlí nebo svou slávu, abych se líbil lidem neb sklídl potlesk světa a jeho vadnucími vavříny zdobil své čelo, cokoli konám pro tvora nebo z ohledu na tvora, jest provinění proti první a základní pravdě křesťanského života. A cokoli konám bez vzbuzení čistého úmyslu, jest zbaveno zásluhy. Proto náš první úkon ráno má být sv. kříž: »Ve jménu Otce i Syna i Ducha sv.« Začít den ve jménu Páně! Před každou prací udělat kříž; když vycházíte z domu

jdeme po práci, když se domů vracíme, když vypravujeme děti do školy, omočit prsty v kropence: »Ve jménu Otce...« Před stolem, po stole... Tak vyplníme slovo apoštolovo: »Ať jíte, ať pijete anebo cožkoli slovem neb skutkem činíte, všechno ke slávě Boží konejte.« (1 Kor 10, 31; Kol 3, 17) A jak jsme den začali, tak ho i uzavřeme ve jménu Páně. Jest pěkný křesťanský zvyk, žehná-li otec neb matka dítky znamením sv. kříže na čele, když se celá rodina ubírá na lože. Všecko ke cti a slávě Boží...

»S Pánem Bohem započato...« Tato neb jiná podobná slova psávali naši předkové v záhlaví knih, a to i úředních, obecních, soudních knih. Uvádění nové městské rady, ba každé její sezení začínalo společnou pobožností v chrámě nebo v kapli. Soud zahajoval rychtář slovy: »Ve jméno Boží. Amen. Já tento soud hájím (zahajuji) Boží mocí...« Tak se sluší každému, kdo jest si vědom: »Jsem služebník Nejvyššího, ať žebrák, ať pán, ať soudce, ať dělník...«

I) Sloužit Bohu, plnit jeho svatou vůli, zachovávat jeho přikázání, a tak jednou k němu přijít... Sloužit tomu, jenž nás miluje a kterého milujeme, ne jako v letech 1939—45, kdy jsme musili sloužit nepříteli své vlasti a svých rodin, jenž nás nenáviděl a jehož jsme nemohli milovat, jemuž jsme musili sloužit do úmoru, a od něhož za své konané služby jsme mohli v odměnu čekat vyhubení svého lidu i jazyka. Náš Tvůrce? Nevykořisťuje nás, nežádá od nás věci mimořádné, nad kterými by svět žasl. President Napoleon při nástupní řeči r. 1848 pravil: »S pomocí Boží chceme konat alespoň dobré, když nemůžeme vykonat věci veliké.« Žel, že se podle vlastních slov neřídil! Ale pravdu měl. Konej dobré a varuj se zlého, a přebývat budeš v zemi (Boží) na věky. (Ž 36, 27) V povídce Komnata ráje vypravuje Spillmann, T. J. o otci šlechtici, jenž praví manželce při narození prvního synáčka: »Vychovej ho, aby byl velkým válečníkem a velkým státníkem, aby dělal našemu rodu čest.« Mladičká manželka odpovídá: »Pamatuj, že naše dítko patří především Bohu; ať ti Pán Bůh tvé pyšné plány nezhatí! Pamatuj na heslo našeho rodu: K nebi blíž...« Nato muž: »Budiž, vždyť i on má žít pro nebe jako my všichni, ale doufám, že především bude žít pěknou řadu let pro tuto zemi.« Manželka ho opravuje: »Snad chceš říci, na této zemi, nikoli pro tuto zemi...« Marně mluvila, a jak vše skončilo! Jak se mu skutečně jeho plány zhatily! Když bylo hošíkovi šest let, přišel o život nástrahami ženské, s níž měl kdysi on, pán zámku, nedovolený poměr. Kletba poblouzení jinošských let! Oněch let, kdy mnozí se domnívají, že netřeba ještě Bohu sloužit ze všech sil!

Žijeme na zemi, ale ne pro zemi..., pro nebe jsme stvořeni. V Krkonoších sbírají turisté květinu, zvanou vláskový zvonek. Stojí na louce s hlavičkou skloněnou, jako by snila o vzdálené domovině, odkud se do Sudet dostala, o dalekých Alpách, kde vrcholky s věčným sněhem a ledovce sahají skoro až k oblakům, kde byla nebi blíž, kde slyšela jodlování, zpěv a hru alpských pastýřů. Jak se dostala z alpské vlasti až k nám? Nikdo neví. Před dávnými časy se to stalo; pominuvši západní Sudety, usídlila se v Krkonoších. Jak jí, vede se i nám. I člověk opustil kdysi, před dávnými věky, svou vlast, opustil ráj, kde byl Bohu blíž, a nyní? Zdaž my vyhnančí vzpomínáme v cizině na nebe, na svou pravou vlast? Zdaž i my se v myšlenkách povznášíme

z prachu této nehostinné země k nebeským výšinám? »Tam jest má vlast,« říkával pohanský filosof Anaximenes, ukazuje prstem k nebesům.

Zpěv: »Pozdvihni se, duše, z prachu«, 1.—4. strofa, nebo »Bůh ti tento život dal«, 1. a 2. strofa. »Ejhle, Hospodin přijde.« Lze přidat i některou adventní píseň, celou nebo část.

Čtení z Isaiáše, na př. 1, 1-9; 40, 1-29. Adventní žalmy 79, 84.

Poznámka k první neděli adventní.

Církevní rok si mnozí představují jako žebřík. Začínáme pravěkem, touhou patriarchů, stoupáme výš a výš, k příchodu Mesiáše, k vykoupení, k založení církve, až dostoupíme nejvyššího stupně, dosažení nebeské oslavy (ve svátek Všech svatých) a druhého příchodu Kristova království slávy (v poslední neděli po sv. Duchu), načež začínáme znova. Církevní rok se podobá spíš kruhu, kde konec přechází nenápadně v začátek, jako v duhovém spektru poslední barva (fialová) přechází v první (červenou). Od svátků Dušiček slyšíme hlas andělských pozounů, zvěstujících Kristův příchod k soudu. Tyto pozouny hřměly zvláště mocně před týdnem, poslední neděli po sv. Duchu: »Soudce přichází . . .« Dnes opakuje církev evangelium o posledním soudu, ale hřmění andělských hlásnic jest poněkud ztlumené. Spolu s ním i epištola a introit zprostředkují nenápadně spojení s liturgií předšlých nedělí. Ostatní části mše svaté a kněžských hodiněk nás těší: »Nebojte se! Pán sice přichází, ne však ještě, aby svět soudil, nýbrž aby jej spasil. (Jn 3, 17) Užijte tedy doby milosti, kterou vám ještě dává, abyste se nemusili při jeho druhém příchodu chvět . . .« A my mu jdeme vstříc, prozatím ne jako soudci, nýbrž jako milému dítěti, které uvidíme v náručí panské Matky, pozdravujeme a vítáme ho jako svého Krále, Krále pokoje a šťastného věku, a jako svého Spasitele. Prodloužil nám lhůtu, a my začínáme nanovo rozjímat o tom, co vykonal pro nás on, a co máme konat pro něho a pro svou spásu my. To jest duch adventní liturgie.

Vánočním svátkům, slaveným už po roce 300, ne-li před ním, se dostalo zvláštního lesku a významu kolem r. 450, když bludaři popírali katolickou nauku o vtělení Syna Božího a božském mateřství Marie Panny. Stalo se vícekrát, že velké bludy našly odezvu v liturgii — v tom smyslu, že popírané články a tajemství svaté víry byly tím vroucněji a okázaleji slaveny, čím více byly napadány. Vánoce, svátky beztak milé a něžné, se staly věřícímu lidu ještě dražší; sv. Lev Vel. a sv. Petr Zlatořečný oslavovali a lidu vysvětlovali v nadšených věroučných kázáních tajemství vtělení Syna Božího, v některých diecésích a brzo po celém západě (v latinské liturgii) začali slavit přípravnou dobu — advent; církevní rok, jenž dříve začínal vánoce, začal nyní první nedělí adventní. Basilika Panny Marie Sněžné, která připomínala římským věřícím Betlem, byla v adventě i o vánocích několikrát chrámem papežských bohoslužeb, tam promlouval sv. Řehoř Vel. ona kázání, která se dodnes v této posvátné době modlí církev v kněžských hodiněkách.

V jakém duchu máme prožít advent?

Odpověď na naši otázku bude snadná, pochopíme-li, co advent znamená. Církevní rok, každoroční oslava díla spásy, začíná

A) rozjímáním o důvodech vykoupení; které důvody to byly? Za první okolnost, že člověk zaprodaný do otroctví satana byl neschopen, aby se sám z něho vyprostil; jen Bůh měl moc, jen on ho mohl vysvobodit z propasti, do které jej uvrhl hřích. Za druhé nekonečná slitovnost Nejvyššího, která ho vysvobodit chtěla a která se projevovala v neustálých a nesčetných zaslíbeních prorockých: »Skutečně se zaprodaného ujmu a jemu Osvoboditele pošlu,« a to plní duši vděčností.

B) Vzpomínkou na události, jež byly příčinou, proč k vykoupení došlo, a to byl jednak hřích našeho praotce, jednak zaslíbení daný člověku v ráji. Vzpomínku na hřích ponechává církev jiné době; v adventě si všímá jen druhé události, a to nás naplňuje radostí; proto jest adventní kajicnost tlumená.

C) Očekáváním příchodu Vykupitele, a to trojím způsobem: 1. Připravujeme se na výroční památku příchodu Páně, t. j. na svátek jeho vtělení a narození. — 2. Prožíváme v myslí spolu se spravedlivými Starého Zákona jejich očekávání Mesiáše, nasloucháme hlasům proroků, kteří lid na jeho příchod připravovali, zvláště »evangelisty Starého Zákona«, mariánského proroka Isaiáše, který nedostižně krásnými barvami líčil blaženost doby mesiášské, budoucí království Mesiášovo, t. j. světovou církev, a štěstí těch, kdož v církvi budou žít. — 3. Hledíme, abychom připravili Vykupiteli srdce čisté, a to k jeho trojímu příchodu: k důstojné oslavě svátku jeho narození, k příchodu do naší duše (milostí, Eucharistií) a k budoucímu soudu. To vše jednak utvrzuje naši naději, jednak povzbuzuje k pokání.

První adventní nešpory (v předvečer první neděle) začínají antifonou: »V onen den bude z hor prýštit sladkost a pahorky potekou mlékem a medem, alleluja... Ejhle, Hospodin přijde, a všichni svatí jeho s ním, a bude v onen den světlo velké, alleluja... Aj, přijde prorok veliký, jenž obnoví Jerusalema, alleluja...« Jako slavnostní svatvečerní vyzvánění znějí tyto zpěvy. Vmyslíme se do temnot Starého Zákona, a hledíme spolu s prorokem do nedozírné dále, kde matně svítá blahý den příchodu Osvoboditele, dárce a zdroje všech milostí, a toužíme... Toužíme po Mesiášově království pokoje a míru. »Zíraje do dále, vidím moc Boží přicházet a oblak pokrývat veškeru zemi. — Jděte mu vstříc a řekněte mu: »Ó zvěstuj nám, jsi-li to ty, jenž budeš kralovat v národu izraelském. — V. Pozemšťané veškerí a synové lidští, pospolu všichni, bohatí i chudí: Jděte mu vstříc... V. Pastýři Izraelův, poslyš hlas náš, ty, jenžto vodiš jak ovečky syny Josefovy: Ó zvěstuj nám... V. Zdvihněte brány své, knížata! Vy, brány věčné, se otevřete, by mohl vejít Král slávy! Jenž bude kralovat...« (Jitřní hodinky, první pozdrav Kristu jako našemu Králi, po kterém toužila kdysi veškerá země.)

Dlouhé večery a noci prosincové jsou jako stvořené k tomu, abychom se vmyslili do oné truchlivé, dlouhé noci starozákonní, kdy lidstvo, věčného Otce vzdálené, bez znalosti pravého Boha, bez jeho milostí a požehnání, mohlo jen toužit a prosit, aby se zavřené nebe otevřelo, aby přišel zaslíbený Učitel a Vykupitel, aby zatmělému světu přinesl světlo pravdy o pravém

Bohu a zároveň spásu i smíření s nebeským Otcem. Tato vzpomínka rozněcuje naši vděčnost; my jsme Mesiáše dočkali, z jeho milosti žijeme... Oč šťastnější jsme než ti, kteří jen prosili a toužili! »Rosu dejte, nebesa, shůry, a oblakové dštěte spravedlivého... Kéž bys prolomil nebesa a sestoupil...! Viz, Pane, zkroušenost lidu svého, a pošli toho, kterého poslati hodláš; vyšli Beránka, vládce veškeré země...« Byli hodnější než my, a marně toužili, nedočkali se! Vážíme si my svého štěstí? Jsme Pánu vděční za světlo svaté víry? Vážíme-li si jí, žijeme-li podle ní a plníme-li svědomitě povinnosti, které nám ukládá, pak můžeme říci, že ano.

Tím dána odpověď na naši otázku na počátku této stati. Advent, dobu přípravy na příchod Páně, máme prožít:

a) V duchu svaté touhy. Touha proroků a spravedlivých budiž nám příkladem a povzbuzením! Toužit — zvláště po příchodu eucharistického Spasitele do naší duše..., adventní svaté přijímání budiž projevem a důkazem, že naše touha po Spasiteli jest opravdová!

b) V duchu modlitby. Proroci takřka útočili na nebe neustálými prosbami, aby stáhli Osvoboditele, který váhal a prodléval. Jako v postě různec bolestný, tak se modlivali naši otcové v adventě doma denně různec radostný — celý dům, čeládka s rodinou hospodářovou pospolu. Opakujme častěji verše Písma sv., které se modlí církev den co den: »Rosu dejte, nebesa, shůry...« nebo »Připravujte cestu Páně...« nebo jiné adventní povzdechy. Modleme se zvláště vroucně pozdravení andělské, tuto vpravdě adventní modlitbu. Možno-li, zpívejme adventní písně; zpěv je také modlitba! Můžeme jim v této době nahradit večerní modlitbu. V některých krajích zpívaly děti pod okny po celý advent večer co večer adventní písně nebo vánoční koledy, vyjadřující a rozněcující touhu po příchodu Spasitelové.

c) V duchu pokání. Církev dává v adventě slovo velkému kajicníku a kazateli pokání, předchůdci Páně: »Připravujte cesty Páně, přímé čiňte stezky jeho.« Naši předkové zachovávali v adventě přísnější půst než jindy. Konejme alespoň dobrovolně, co nám není přímo přikázáno; nezapomeňme na hodné přijetí svátosti pokání, zřekněme se tance a jiných zábav, nepřiměřených této svaté době a proto od církve zakázaných. »V adventě se má málo mluvit, tím méně tančit,« říkávali naši předkové. I při přástkách byly světské písně nahrazeny adventními. Otcové, hospodáři! Vy, věřící, byste chtěli ve svých domech trpět, aby doba přípravy na příchod Vykupitelův byla znesvěcována hříšnými rozpustilostmi? S touto hluboce vážnou mariánskou dobou těžko je srovnat!

Naším otcům platil advent za dobu stejně posvátnou jako čtyřicetidenní půst, ba lze říci, že jej světli ještě více, nebyliť v době svatopostní přítomni nejsv. oběti jako ve svaté době předvánoční. Tento zvyk zachovává náš lid v některých krajích dodnes; v adventě na roráty denně, v postě na kázání a na křížovou cestu jen v neděli, a přijímání svatých svátostí v kající přípravné době na příchod Páně stejně jako o velikonocích jest starodávným zvykem i tam, kde časté sv. přijímání ještě nezapustilo kořeny. U málokterého národa se shledáváme s podobným zjevem. Městské řady jsou dokladem, jak vážně naši předkové »svatý advent« pojímali. Přísně se v nich naléhá, aby byl prožít v duchu pokání. Někde svolána celá »obec«, a jako se dnes v kostelích na začátku quadragesimy předčítá postní řád, tak byl

před první nedělí adventní předčítán městský řád »o sedání nočním« (o večerním navštěvování hostinců); rychtáři přitom důtklivě připomínáno, aby v tuto svatou dobu »nikomu nic nepropouštěl a nepromíjel«. K povinnému obcházení hostinců mu na tyto týdny pro větší důraz přidána »jedna osoba konšelská a jedna z pánů starších«; provinilcům k obvyklé pokutě peněžité přidána šatlava.

Abychom se vpravili do ducha adventní liturgie, jest radno:

1. vykonat duchovní obnovu — nejlépe než začne novena před svátkem Neposkvrněného Početí, nebo na konci církevního roku;

2. modlit se rozjímavě antifony první adventní neděle — viz je Ve šlépějích N.;

3. modlit se rozjímavě epištolu I. neděle a jiné adventní liturgické texty;

4. číst rozjímavě vybrané kapitoly z Isaiáše;

5. konat s největší sebraností uvedenou mariánskou novenu;

6. přijmout hned na počátku sv. svátosti a pak častěji;

7. zúčastnit se zvláště na začátku co nejčastěji pobožností s rorátními zpěvy.

Zachovávejme též pěkné národní, místní a rodinné zvyky adventní!

Národní, rorate... Celá staletí spěchávali naši předkové denně před svítáním na rorátní mši sv., slouženou za šera a tmy ke cti panenské Matky Vykupitelovy; ona byla jitřenkou, která zasvitla v temnotách a zvěstovala brzký východ Slunce spravedlnosti; z ní jako z červánků se narodil Spasitel. Kdyby bylo lze zavést všude staročeské rorátní zpěvy! Již za Otce vlasti Karla IV. se rozléhaly v našich chrámech v této posvátné mariánské době, nad kterou nebylo žádné jiné našim otcům dražší! Zpívejme je aspoň doma, a neznáme-li všechny, naučme se nejpěknějším! »Z hvězdy vyšlo slunce... Z milosti tak hojné... Vítej, milý Jezu Kriste...« Ranní modlitba »Děkujeme tobě, ó Bože náš...«, »Zdráva buď, Panno Maria...« (Refrén »Ó Královno Maria« jest pochybeně změněno v »Matičko naše, Maria« — píseň jest parafraze antifony Zdravas, Královno!). Na roráty se vypravili starší i mladí velmi záhy; raději o půl hodiny dříve než přijít o chvílku pozdě! Za dob, kdy nebylo ve venkovských jizbách nástěnných hodin! Z každého domu dva, tři... Děti velmi nerady zůstávaly doma. Na zasněženou cestu si v prosincové tmě svítili lucernami; v horských krajích býval milý pohled na mihotající se světla, plížící se v dlouhých řadách se všech kopců k farnímu kostelu, který byl dávno před začátkem nejsv. oběti otevřen. V chrámové tmě si svítili věřící »sloupky«, které byly dovedným dílem voskařů, podle vkusu lidu rozmanitě zdobený. Maličci, stojící neb sedící vedle maminky, »kostelničili«, bděli, aby dohořívající proužek sloupku byl včas odvinut, takže matka mohla nerušeně zpívat. Dnes sotva které dítě ví, co sloupek jest a jak vypadá.

V Čechách místy zvonívali hlásní v adventě »na pokoj«; provázet ohlašování hodin pěknými písněmi bylo mnohdy celoročním zvykem. Jak velebně se asi s věže noční tmou nesly přese střechy domů do dále, jak mile zapadaly do duše matky nebo služebné, bdící při práci, jak potěšily i nemocného, jemuž v bezesné, bolestné noci byly jakoby pozdravem s výsostí! »Sláva Otci nebeskému, i jeho Synu milému, též i Duchu svatému: bije dvanáctá hodina, Zdravas, Maria. Opatruje světlo, oheň, ať není žádnému škoden, odpočívajte s Pánem Bohem. Amen. Zdravas, Maria...«

Místní zvyky... Na počátku adventu ulomila dospívající dívka třešňovou větévku — v Čechách na sv. Barboru, na Slovácku o sv. Ondřeji, na Valašsku o první neděli adventní ji vsadily do hlíny nebo do nádoby s vodou, postavily na teplé místo, zalévaly denně nebo obden čerstvou vodou. Do vánoc ratolest rozkvetla, dívčina ji nesla za šněrovačkou na půlnoční nebo na jitřní; který hoch si větvičku vzal, dával najevo, že se chce o dívku ucházet; na Valašsku dívka dala sama větévku pozlátkem ozdobenou svému hochovi. Nepřipomínaly původně tyto květy, mimořádnou cestou vypučelé a zdobící prsa zachovalých panen, slova vánoční písně: »Z růže kvítek vykvet nám...«?

Svatá Lucie byla patronkou přástek. Toho dne se nepřadlo; po domech chodily »lucinky«, dívky docela bíle oděné a zahalené, prohlížely přízi a chválily pilné přadleny.

Rodinné zvyky... Nadílka mikulášská by měla být, čím kdysi bývala... odměnou hodným dětem, nikoliv podělit všecky bez rozdílu. V některých krajích se zvrhla docela; pořádán průvod, ve kterém nebyl hlavní osobou světec z Myry, nýbrž řada »čertů« s metlami a řetězy, kteří děsili a někde i bili maličké a tropili rozpustilosti horší než v karnevalu.

Nelze vypočítat všecky zvyky a obyčeje této posvátné doby. Jest škoda, že mizejí... Znamka, že mizí národní svéráz i rodinné tradice. Náš život se stává šablonovitým, ve špatném smyslu »mezinárodním«, jako továrenské stroje, střih šatu a automobilové značky u silnice. Krásné obyčeje zatlačeny kinem a podobnými bezduchými kratochvílemi.

Posvátná doba... Spočívá na našich rodinách skutečně posvátná nálada? Lze pozorovat méně hluku a rozptýlenosti? Vypadá to v našich domech jako v kostele? Jako v betlemské jeskyni?

Pro ty, kteří přistupují často ke stolu Páně, má být advent eucharistickou obnovou. Snad nám denní sv. přijímání zevšednělo, snad je konáme ze zvyku, bez náležité přípravy a díkůčinění; denní rozjímání o touze starozákonních spravedlivých po Mesiáši, o nesplněné touze, o štěstí, jehož se nám nehodným dostává denně, nechť roznítí v srdci vroucnost touhy, žár lásky a opravdovost vděčnosti za netušenou milost eucharistického stolu. Do příští eucharistické obnovy, ve svátek Božího těla a jeho oktávu, máme asi půl roku. Zdá se mi však, že tato adventní obnova jest krásnější, účinnější, na milosti bohatší. »Připravujte denně Pánu cestu jeho...«

Dokud nebyly jiné roční doby zasvěcené úctě sv. Panny, byl advent jedinou dobou mariánskou. Proto chápeme, proč naši otcové s takovou vroucností advent slavili, jako by byl nepřetržitým mariánským svátkem, proč předmětem rorátních zpěvů jest Maria a zase Maria, proč právě tyto »matury« byly tak oblíbeny, že by se byly zvykovým právem staly bezmála povinností všech věřících jako nedělní mše svatá.

Jaký jest rozdíl mezi adventem a májem? Mariiny oslavy adventní jsou součástí liturgie, májová pobožnost stejně jako říjnová růžencová jest veskrze mimoliturgická; v adventě se vše soustředí kolem ranní mše svaté, střediskem našich pobožností jest nejsv. oběť, sloužená den co den ke cti Matky vtěleného Slova, a jejím jakýmsi doplněním adventní svaté přijímání; podstatou májové pobožnosti jest večerní kázání, doplněné litaní a provázené mariánskými zpěvy nejrozmanitějšího obsahu, zatím co zpěvy

rorátní oslavují jen vtělení Páně, jak si hned povíme. Advent uctívá Mariinu velikost, máj velebí její krásu; advent lze nadepsat: »Maria a Bůh«, původce vši její vznešenosti; máji lze dát název: »Maria a my«, následovníci jejích ctností, prosebníci u trůnu milosti, my, kteří toužíme zasvětit se jí a učinit ji královnou svých srdcí.

Advent, Mariina velikost... Advent, doba zasvěcená vtělení Páně. Rorátní písně, složené a zpívané ke cti nejsv. Panny, se obírají výhradně tímto velkým a nepochopitelným tajemstvím, příchodem Syna Božího v lidském těle, v těle, které na sebe vzal v lůně vyvolené Panny, a to na její přivolení. Věčný Syn věčného Otce stává se v čase synem Mariiným. Když rorátní písně pějeme, jsme v duchu přeneseni do nazaretského domku a klečíme u nohou té, které od anděla zvěstováno, že podle odvěkých nevyzpytatelných úradků trojjediného Boha má lidstvu zrodit spásu. Vtělení, základní tajemství sv. víry a zdroj naší spásy, jest zároveň zdroj a důvod velikosti Mariiny. Svědčilo beze sporu o hlubším pojetí vánočního tajemství, když svátek Zvěstování Panny Marie, jenž jest spolu oslavou vtělení Páně, byl slaven v adventě, ve Španělsku a jinde dne 18. prosince, v ambrosiánské liturgii v Miláně čtvrtou z jejích šesti adventních nedělí, v Syrii 1. prosince. Nejstarší svátek Marie Panny, zvaný svátkem Matky Boží, slavený od nepaměti v neděli před Narozením Páně, oslavoval vtělení Syna Božího, jak zřejmě ze zachovaných kázání toho svátku; proto byl dlouho pokládán omylem za svátek Zvěstování. Přestal být slaven, když místo jediného společného svátku začali věřící zasvěcovat každému velkému tajemství Mariinu svátek zvláštní, Zvěstování, Očišťování, Nanebevzetí a Narození, kteréž čtyři svátky byly dlouhá staletí jedinými svátky Marie Panny v latinské liturgii. Na východě k nim brzo přistoupily ještě slavnosti dvě, Neposkvrněného Početí a Obětování (21. listopadu). Viz str. 12.

SLAVNOST NEPOSKVRNĚNÉHO POČETÍ NEJBL. MARIE PANNY.

I.

»Neskonale se raduji v Pánu a plesá má duše v mém Bohu, protože oblekl mne v roucho spasení a oděvem spravedlnosti přioděl mne jako snoubenku zdobenou záponami svými.« (Is 61) Tak pje ouvertura dnešní liturgie, těmito slovy prorokovými plesá v introitu dnešního svatého dne Neposkvrněná Panna a zve k účasti na svém blahu všechny, jejichž srdce patří jí, Královně srdcí a Matce očekávaného Vykupitele. Jaký ohlas vzbudí její ples v srdcích ji milujících! Po celé církvi se připravovali věřící na její velký překrásný svátek devítidenní pobožností, tisícové posvětili a očistili věřící ode vši poskvrny včera, v předvečer svatého dne; s větší touhou než děti jmeniny matky očekávají oni dnes první zákmity jítřenky, v náladě vpravdě posvátné dnes vstávají, s blahým úsměvem v tváři a nepopsatelným štěstím v srdci spěchají v ranních hodinách k svátostné hostině; a odpoledne? Snad do kaple Mariánské družiny, snad před svátostánek, aby obnovili své zasvěcení a své svaté sliby; celý den tráví v objetí Královně srdcí. »Bylo to jako v nebi,« povzdechla si tohoto dne již nejedna duše. Ale jen čisté duše chápou a rozumějí..., duše, v jejichž nejtajnějších hlubinách zanechávají slova dnešního introitu mocnou odezvu. »Neposkvrněné Početí tvoje, Rodičko Boží, Panno, zvěstovalo radost celému světu, neboť z tebe se narodil Mesiáš, Bůh náš, jenž snímaje kletbu, dal požehnání, a přemáhaje smrt, daroval nám život věčný...« Neskonalým blahem oplývá a téměř se rozplývá duše omilostněné Panny, blahem a čistou radostí se plní i srdce naše. Bez poskvrny počata jediná... Žádné Evině dceři se nedostalo této jedinečné výsady, pouze ona byla při svém vstupu do slzavého údolí krásná a milostí plná, vyjma jen toho, jenž byl panensky počat a narozen.

A) »Boží díla jsou dokonalá...« (Dt 32, 4) Krásný jest viditelný svět, krásní vyšli z tvůrčích rukou Božích andělé, krásný a dokonalý vyšel z rukou Tvůrce i člověk. Jeho duše zářila v lesku svatosti (posvěcující milostí), ozdobena vlitými ctnostmi a dary Ducha sv. Rozum byl jasný, takže nepodléhal omylu, vůle byla nakloněna k dobrému, takže konala dobré hravě a snadno, vášně spoutány, takže se v duši neozvala žádná nezřízenost a žádné pokušení, tělo prosto nemocí a bolestí i jiných slabostí. Se zalíbením pohlížel Tvůrce na své poslední dílo, jako otec na milované dítě. Beze smrti měl podle vůle Boží přejít jednou mezi anděly, jen když svědomitě vyplní svůj životní úkol... když bude svému Pánu a Králi věrně sloužit.

Jak vyplnil první člověk tuto nejsvětější povinnost? Kterému věřícímu by to bylo neznámo! »Synové moji pohrdli mnou...« Církev otvírá dnes první stránku Písma sv. a čte v kněžských hodinách třetí kapitolu první knihy Mojžíšovy. »Had byl prohnanější nad ostatní živočichy země...« Prohnáný jest odedávna satan, jenž užil k dílu zkázy hada, ke zlému bystrý, zlomyslný... Kde tyto dvě vlastnosti se bratří, bystrost a zloba, tam není zhouba daleko. »Vypudím Adama z edenu, z místa rozkoše, jako jsem já sám o nebe přišel!« Jak ho vypudit? »Odboj proti Tvůrci svrhl s nebe anděla, neposlušnost nechať vyžene z ráje člověka.« Praotec lidského pokolení nedbal, že je tvor a že první stavovská ctnost tvora jest poslušnost. Pohrdl svatým příkazem Nejvyššího... Trest přikvačil vzápětí; věčný Otec vydědil nezdárného syna s celým jeho rodem. Všecko bohatství, které Pán Adamovi jednak dal, jednak slíbil, měli podle vůle Boží po něm zdědit jeho potomci: všechny dary duše i těla, přirozené i nadpřirozené, především milost posvěcující, záruku nebeského dědictví, nesmrtelnost i pozemskou blaženost. Oč vše náš praotec neblahé paměti připravil lehkomyšlně sebe i nás! Místo pokladů nám odkázal svou zaviněnou chudobu — to jsme po něm zdělili a dědíme dodnes spolu s jeho hříchem.

Dědičný hřích... Přešly na nás především následky praotcova hříchu. Jaký div? Nevídáme to denně ve všedním životě? Otec marnotratník probije všecken majetek, a děti musí strádat v bídě; otec opilec zanechá dětem ještě smutnější odkaz, dědičné zatížení a nemoci; otec zrádce připraví děti o šlechtictví, o občanská práva, o jisté výsady ve státě... Ale že na nás, syny hříšného Adama, přechází spolu s následky jeho skutku i jeho vina a hřích, to je tajemství nepochopitelné a nezbadatelné, které nepronikne lidský rozum nikdy. Přicházíme na svět nejen ochuzení o všecko, co náš praotec měl, přicházíme i hříšní, synové hněvu, hodni věčného zavržení.

B) Nekonečně milosrdný Bůh nechtěl nechat lidstvo v bídě, kterou praotec zavinil, a nekonečná moudrost Boží nemohla dopustit, aby její záměry zmařil a zhatil pekelný netvor. Kde se milosrdenství s moudrostí snoubí, tam nepořídí nic všecka lest a úskočky pekla. Království pravdy a života, svatosti a milosti, které chtěl Tvůrce na zemi založit, bude uskutečněno, a Král, pro něhož všechno stvořil (Kol 1, 16), Král od věčnosti předurčený, aby byl hlavou lidí i andělů a prvorozený všeho tvorstva (ib 15, 18), přijde přec... Jenom že si bude musit své království vybojovat, své poddané napřed vyprostit z poddanství knížete temna a otce lži. Moudrost a milosrdenství Boží si podaly ruce k společné akci. Moudrost z ohledu na velebnost Boží, aby se jí satan nemohl vysmívat; milosrdenství z ohledu na bídu lidskou, aby se nad ní nemohl radovat. Proto ještě v ráji, hned po osudném činu Adamově, slíbil Pán Osloboditele, jenž napraví vinu Adamovu. A jako Adamovi byla v díle zkázy pomocnicí žena, tak podle věčných úradků Božích bude i Vykupitelí v díle nápravy a vykoupení přidružena pomocnice..., jeho matka, z níž vezme na sebe lidskou přirozenost. »Nemysli, že jsi nadobro zvrátil mé dílo a že se budeš věčně radovat z ovoce své prohnanosti. Nepřátelství položím mezi tebe a ženu, kterou pošlu, až přijde plnost času; její dítko rozdrtí tobě hlavu, a ty marně budeš strojit úklady jeho patě... Skrze ženu jsi strhl člověka do pádu,

skrze ženu bude člověčenstvo z pádu pozvednuto...« Tak čteme dnes v kněžských hodinkách.

Na ní pak, na jediné neposkvrněné dceři poskvrněné Evy, ukázal Pán lidstvu, jak měl člověk podle jeho přání vypadat a jak vypadat mohl, kdyby byl věrně jeho vůli plnil. Ona jediná prosta dědičné viny, ona jediná přišla na svět jako dcera milosti, veskrze svatá a krásná, nedotčená ani nejmenší skvrnou mravní nedokonalosti a hříchu. Tak vymáhala důstojnost toho, který se z ní chtěl narodit, tak vymáhal i její úřad. Vítězná Panna, která spolu s božským Synem rozdrtila hlavu pekelného hada, nesměla sama ani na okamžik být satanu poddána; ona, která lidstvu zjednala ovoce spásy, bude jí sama plně a v nejhojnější míře zakoušet; ona vyvolená za pomocnici při vykonávání očisty člověčenstva od hříchu, nesmí sama být poskvrněna. Hlavní pak důvod byl ten, že záře svatosti nesměla ani na okamžik chybět Matce toho, před jehož svatostí si andělé zastírají tváře (Is 6), jak právě v adventě, v kněžských hodinkách čteme: »Ó svatý, svatý, svatý jest Bůh, náš Hospodín, tak svatou hrůzou jatý ti zpívá serafín...«

»Mezi tebe, mezi vinu od počátku, Maria, Všemohoucnost z lásky k Synu nepřátelství vložila...« Od počátku, ve věčných úradcích ustanovil všemohoucí Otec, že ani dědičná vina, ani osobní hřích se nedotkne nikdy té, která od věčnosti byla předurčena jeho jednorozenému Synu za Matku. Kletbou, které propadá všecko lidstvo bez výjimky, nebude postižen Beránek Boží, jenž s lidstva kletbu sňal, ani ta, v jejímž lůně člověčenství na sebe vzal. »Maria jen a Syn její sami jsou té kletby prosti; vlastní mocí Syn Mariin, Matka Synovou milostí...« Tak praví velký španělský básník Calderon, a naše prostá píseň dí: »Moudrost Boží zbudovala sobě stánek, Maria, by v něm jednou přebývala a z něho se zrodila.« Všechny osoby svatosvaté a převelebné Trojice Boží téměř závodily při budování stánku, v němž měl spočinout vtělený Syn Boží. Otec, osobní Všemohoucnost, ji od věčnosti vyvolil. Duch svatý, osobní Láska a Svatost, tento stánek co nejdůstojněji vši milostí a svatostí vyzdobil. A konečně Syn, osobní a vtělená Moudrost, do něho sestoupil a z něho se narodil, aby přinesl světlo pravdy a blaho spásy všemu lidstvu a aby přivedl člověka zpět do náručí Otce, kterého nezdárně a nevděčně opustil. (Př 8, 22-36; Sir 24, 5-32)

C) Neposkvrněné Početí... Co znamená tato výsada Matky Boží? Výsada jedinečná, již se nikdy nedostalo a nedostane žádnému synu neb dceři Evině, kteří se narodili z muže a ženy? 1. Na Marii nepřešel dědičný hřích. V prvním okamžiku svého života, ve svém početí, ve chvíli, kdy její duše vlítá do těla, nebyla poskvrněna všeobecnou nákazou. Proč? Z ohledu na důstojnost toho, který v ní jako ve stánku po devět měsíců spočíval. Jako archa Noemova za všeobecné potopy byla uchráněna zkázy pro spravedlivého, kterého v sobě chovala, tak Matka Boží nebyla zachváčena všeobecnou potopou hříchu k vůli požehnanému výkvětu svého panenského života, kterého v lůno pojala.

2. To jest jen jedna stránka této veliké výsady, které se vyvolené Panně dostalo. Nedostačilo, aby stánek, připravený pro Krále andělů, byl prost vši skvrny; musil být i co nejkrásněji vyzdoben. Bylo málo vzdálit z duše vyvolené Matky Boží hřích, kterým by se stala předmětem nelibosti a odporu

trojjediného Boha; bylo nezbytné okrášlit ji tak, aby Otec ve své omilostněné dceři, Syn ve své vyvolené Matce, Duch sv. ve své milované snoubence našel nejvyšší zalíbení. »Oděvem spravedlnosti (svatosti) mne přioděl jako snoubenku, zdobenou záponami svými.« To znamená, že její duše byla nejen prosta vši viny; byla za druhé i plna milosti a zářila svatostí, aby mohla vydat květy nejvznešenějších ctností, zatím co země vůkol ní rodila jen trní a hloží. Plna milostí... Nám se dostává milostí jen po kapkách, Neposkvrněné Panně vlil trojjediný Bůh plnost posvěcující milosti. Kde není temno, tam jest světlo, a kde v duši není hřích, tam jest Duch svatý svou milostí. Nikoho však ani na nebi ani na zemi nezaplavil takovým přívalem svatosti jako ji, vyvolenou Rodičku Boží. Milostiplná, veskrze krásná a Bohu milá, obdařená svatostí takovou, jaká se slušela na předurčenou Matku Spasitelovu, svatostí, která daleko a daleko převýšila všecku svatost serafínů i ostatních obyvatelů nebes. Milá jest našemu oku rosná krůpěj, nezkalená prachem a veskrze jasná; ale vpravdě krásná je teprve tehdy, když jest prozářena paprsky slunce a skvěje se co nejtřpytivěji duhovými barvami. Tak se stává i duše lidská vpravdě krásnou teprve milostí Ducha svatého, který v ní přebývá. Zalíbení má Bůh v každé duši, která svatostí září; ale takového zalíbení jako v Panně Neposkvrněné a milostí plné neměl a nemohl mít v žádném tvorů, vyjma lidskou přirozenost jednorozeného Syna Božího.

3. Matka Krále všech králů... Prvorozený královský syn přichází na svět jako následník trůnu, Maria Panna přišla na svět jako předurčená Matka Boží; královský princ svým rodem, Maria Panna svobodným ustanovením Boží milostí. Velké povolání následníka trůnu má vliv na veškerou jeho výchovu, vznešeným vyvolením svaté Panny bylo ovlivněno její omilostnění. Duch svatý, který všecky nás vychovává pro věčný život, ujal se zvláštním způsobem své neposkvrněné snoubenky, a to již v prvním okamžiku jejího života. A to jest třetí stránka dnešního tajemství; v Neposkvrněném Početí byla Maria Panna zasvěcena Kristu, kterému jediné bude patřit, a tím byla zasvěcena i svému povolání, které bude v Kristově království mít — jako pomocnice Spasitelova, Matka všech vykoupených a prostřednice spásy. Proto věřící s oblibou volí tento přesvatý den, aby se zasvětili Matce Boží a Kristu Pánu skrze ni.

D) Hle, důvody, proč se vyvolené Matce Spasitelově této jedinečné výsady dostalo. Odpovídá nám sv. víra i na otázku, jak se jí této výsady dostalo? Všimni si, že jsem pravil: »Dostalo...« Neměla ji sama od sebe! Obdržela ji jako svobodný dar od trojjediného Boha! I na ní, dceru Joachima a Anny, se vztahoval všeobecný zákon, jenž platí pro všecky Adamovy syny, zrozené z otce a matky (»cestou těla«). Jedině na Vykupitele se kletba dědičného hřichu naprosto nevztahovala, protože se nezrodil »z vůle krve, ani z vůle těla, ani z vůle muže«. (Jn 1, 13) Pro jeho Matku zákon hřichu platil stejně jako pro ostatní děti Eviny, byla však z něho vyňata. Neposkvrněné Početí bylo milostí, na kterou neměla nároku, tím méně si ji mohla zasloužit — jak si může někdo zasloužit omilostnění, které všecky jeho skutky a zásluby předchází? Omilostnění v prvním okamžiku života? Nikdo si nemůže zasloužit život těla, t. j. aby ho Otec stvořil; ještě méně si

může kdo zasloužit nadpřirozený život duše, t. j. aby ho Duch sv. omilostnil. Kdo tedy zasloužil sv. Panně tuto milost? Kdo jiný leč ten, který zasloužil odpuštění a ospravedlnění všem nám! Její i náš Vykupitel! Její Syn a náš Pán! Neposkvrněná Panna byla vykoupěna, jenže způsobem daleko dokonalejším než my. Ona posvěcena ve svém početí, my teprve na křtu svatém, avšak stejně ona i my pro zásluhy vykupitelské smrti Kristovy.

V čem tedy záleží rozdíl? Představ si, že někdo vinou otce, jak bývalo zvykem, jest uvržen do otroctví. Tu se najde soucitné srdce, které ho z poroby vysvobodí (»vyplatí«); jest mu vrácena svoboda i všechna občanská práva, ale pobytem v temné, studené a vlhké robotárně zeslaben jeho zrak i jeho zdraví. Může sice své stavovské povinnosti plnit, ale ne tak, jako kdyby byl docela zdrav; truchlivé následky svého dočasného otroctví vleče po celou životní pouť. Toť obraz našeho vykoupění; napřed jsme do otroctví (do hříchu) upadli, pak teprve jsme ho byli zbaveni, a i když nám byla odpuštěna Adamova vina (dědičný hřích), trvají přece pozůstatky (hříšná žádostivost, pokušení atd.), a s těmi máme co dělat až do hrobu. Druhý... I on má podle právního výroku upadnout v otroctví, ale než jest do žaláře uvržen, jest vyplacen a tak robotárny uchráněn. Oč lépe jest na tom než první! Nezakusil vůbec ponižujícího otroctví, zdraví nepodlomeno ani nezslabeno, nezakouší potíží jako první. Tomuto se podobá vykoupění Marie Panny. Dřív než se jí mohl dědičný hřích dotknout, byla ho uchráněna a nebyla tudíž zasažena ani jeho truchlivými následky; troud hříšné žádostivosti byl v ní docela udušen, pokušení se v ní ozvat nemohlo, tělesnost nemohla uplatňovat svá práva a vzpírat se proti duchu, hravě kráčela od ctností ke ctnostem, a čeho my dosahujeme urputným zápolemím a neustálým sebezáporem, dostalo se jí jako mimořádného daru milosti. Jak rádi bychom my, synové pozemských niv, vzlétli k nebeským výšinám! Ale tělesnost se nám stále věší na křídla duše a táhne nás do prachu země.

E) »Bez poskvrny počata jsi, v lilii jsi, Maria, nevýslovné rajske krásy vykvetla, se rozvila...« Všecka krása, kterou nás okouzluje, všecka svatost, kterou se skví, všecky milosti, kterými se Pánu Bohu tak líbila, že Syna Božího svábila s nebes, to vše jako v jádře, jako květ v poupěti ukryto v jejím Neposkvrněném Početí. Že neposkvrnila duši nikdy žádným, byť i sebelehčím hříchem, že její panenství se vyrovnalo čistotě andělů, že nebylo zastíněno nikdy ani na okamžik ponižujícím hnutím tělesnosti, že byla prosta i rozkladu v hrobě, všecky tyto milosti a výsady jsou výkvětem jejího Neposkvrněného Početí. »Rozvila se...« V plný květ nevýslovné krásy... působením slunka a vláhy... Boží milostí a vlastním spolupůsobením! Aby byla příkladem nám! I nám se dostává nadpřirozeného života svatosti při křtu svatém. Čím to, že se málokdy rozvine v plný květ? Milost Boží nám přece nechybí! My jsme tím vinni... Spolupůsobení s milostí Boží schází, naše liknavost zaviňuje, že nadpřirozený život milostí zůstává v duši jako zakrnělá, po zemi se plazící kleč, a nevzepne se k nebi jako knížecí palma, jak vidíme na světcích. Nám se dostává téže milosti jako jim, tentýž Duch svatý působí v nás, který působil v nich! A přece jsme tak pozadu, tak daleko za nimi... Zdaž alespoň pohled na omilostněnou Pannu, jejíž svátek dnes slavíme, v nás roznítí touhu připodobnit se s pomocí Boží

její nevystihlé kráse, kterou se zalíbila Tvůrci a kterou okouzluje nás, vyhnané syny Eviny? »Všecka jsi krásná, přítelkyně má, a poskvrny na tobě není.« (Pís 4, 4)

II.

F) Ale tato krása, kterou se skví Neposkvrněná Panna, nebyla jí dána jen proto, abychom se jí divili. »Jako vonná růže krásná přišlas na svět, Maria, bys nám jako hvězda spasná cestou k nebi svítila, aby krása podobná tí v srdcích našich zářila...« Pravou, trvalou, nepomíjející krásou se skví Neposkvrněná Panna, aby ses při pohledu na ní naučil pohrdat vadnoucí krásou světa a zamiloval si krásu, která jediná jest hodna být milována. A pokud možno tvým slabým silám, jí i následoval. Milovat a následovat... Hořet láskou k ní a kráčet v jejích šlépějích. »Láskou hoří k tobě, Máti, srdce mé, nic nežádám sobě leč jen lásky tvé... Srdce svoje, Máti, tobě poručím, rač je zachovati vždycky čistotným...« Jsem jist, že snad žádná píseň, nesoucí se z kamenité pouště našeho vyhnanství k trůnu milosti, nedojímá andělské zástupy tak, jako tato prostá píseň, když jí dnes před oltářem Neposkvrněné Panny provází čisté jinošské nebo dívčí srdce své zasvěcení..., své věčné zasvěcení Královně srdcí, chtíc skrze Marii navždy náležet Kristu, jedinému Králi všech srdcí. Na tu chvíli má být připravováno už dítě — tím, že v jeho nepošpiněném a nezkaženém dětském srdéčku jest rozněcována láska k Jezulátku a k Panně přesvaté. Čí je to úkol, ne-li matčin? Kdo to lépe dovede než ona? Co snadnějšího nad to? Když pak už dítě dospívá, když slyší a zpívá mariánské písně, milé jako májové jitro, tu jest láska k nebeské Královně již hluboko zakotvena v duši, a dívka si ji volí za ochránkyni pro svůj panenský věk, svěrujíc její ochraně svou lilii, svůj celý život, a zakouší v této svaté lásce tolik blaha a štěstí, že by neměnila s nikým na světě. Kdyby bylo dnes možno nahlédnout do všech Mariánských družin, kdyby bylo možno v jedno srdce spojit všecku lásku, kterou tam čisté duše planou k nejsvětější Panně, svému nebeskému ideálu!

S láskou k Neposkvrněné Panně musí jít vždy ruku v ruce následování, nemá-li tato láska být neúrodná a planá. Následovat její ctnosti, především její andělskou čistotu. Trojjediný Bůh nám dal v nejsvětější Panně vzor — po Kristu nejdokonalejší vzor svatosti a ctnosti, a zároveň nám v ní ukázal, jak má a do jisté míry i může vypadat, kdo mu chce být milý. Malíř Zeuxis přišel kolem r. 400 před Kr. do Krotonu, řecké kolonie v jižní Itálii; požádali ho, aby pro sicilské město Agrigent namaloval obraz Heleny, a dali mu za model nejsličnější dívku celého města. Zeuxis zhotovil tehdy své nejmistrynější dílo. Neslyšeli jsme první adventní neděli, že náš život má být mistrovským dílem? K tomu potřebujeme též vzoru, a ten nám dává sám Bůh — svatou Pannu panen, beze stínu jakékoliv viny nebo nedokonalosti. Anglický malíř a kritik Hazlitt, protestant, stál jednou před obrazem sličné dívčiny. Nevinnost, která jí zářila z očí, ho zaujala tak, že řekl: »Zdá se mi, že by nebylo ani možné něco nepěkného před tímto obrazem učinit.« Kdyby byl naší víry, byl by totéž zakusil stokrát a tisíckrát... při pohledu na obraz

Neposkvrněné Panny! Jediný pohled, jediná myšlenka na ni povznáší duši z prachu země k výšinám...

O Neposkvrněné Panně praví starokřesťanský básník Sedulius, že ona jediná ze všech žen se dokonale líbila Kristu. Čistý vyšel první člověk z rukou Tvůrce; hříchem znetvořil v sobě obraz Boží a připravil o všechnu nadpřirozenou krásu jak sebe, tak nás; ohyzdný stál od té doby člověk před tváří Nejvyššího. V Neposkvrněné Panně Tvůrce ten obraz zase obnovil, dokonale jej v ní obnovil, ba učinil jej ještě krásnějším, než byl v její pramáteři; nejen že byla bez vady všelikého hříchu a stínu nedokonalosti, byla i plna milosti, což Evě dáno nebylo. A podle Panny bez poskvrny počaté, podle toho obnoveného obrazu prvotné krásy máme v sobě zašlou mravní krásu obnovit i my.

G) **María, druhá Eva...** Napravila chybu Evinu, stala se lidstvu tím, čím mu Eva být měla a mohla, ale svou vinou nebyla, totiž pravou duchovní matkou všech a zároveň vůdkyní k nebesům. Ona spolu s Vykupitelem přivedla člověka tam, odkud ho vypudila Eva. »Eva a had vykopali hrob a převrátili smysl Adamův, oba dva spolu neprozíravého svrhli do propasti. Dcera milostiplná nastoupila na místo provinilé matky, padlého člověka pozvedla a do ráje ho uvedla nazpět.« (Eirém.) Ale jen ti, kteří jsou čistého srdce, Boha viděti budou; jen odejdeme-li ze světa bez hříchu, dosáhneme cíle, pro který jsme stvořeni. Proto prosíme neposkvrněnou Pannu: »Zdob nám srdce liljí bílou, aby tebe, María, s okrasou ti zvláště milou, ústa naše slavila.« Ústa slavila — a srdce mílovalo! Veškerým žářem, jehož je čisté milující srdce schopno!

Církev prosí dnes v liturgii, aby svatosvatá Eucharistie zhojila v našich duších následky oné viny, které byla uchráněna jediné vyvolené Panna. Ona — prosta nákazy, prosta jedovatého kořene, z něhož všecko zlo v lidstvu pučí a jako zhoubný plevel se množí. My — prosíme, aby milost Boží alespoň pomáhala tento plevel z duše vytrhat... zhojit rány, které nám zasadil dědičný hřích a z nichž nejvíce, vlastně bez ustání se jítí tělesnost, hrůzný nástroj v rukou satanových. Zvítězit nad ním — úctou eucharistickou a mariánskou!

Neposkvrněné Početí, první vítězství nad knížetem temna. »Potřelas hlavu hada pekelného...« Vítězná Panna, v ráji slíbená... První z dcer Eviných, k níž satan přístupu neměl, nad níž svá práva uplatnit nemohl a nesměl, předzvěst, že jeho úplná porážka není daleka. »Pán blízko jest...« Pán a Král, Mesiáš-Osvoboditel... My, soužení neustálými útoky pokušitele, spínáme s důvěrou ruce k vítězné Panně. »Pomáhej nám v bojích... Zvítězíš nad hadem po druhé, v nás a skrze nás, vítězné boje tvých dítek rozmnoží lesk vítězství tvého... Naše srdce ti bude odměnou, smíme-li o odměně mluvit, když mluvíme s tebou...«

H) **Naše srdce, naše láska.** — Předě mnou na stolku leží dopis. Dívčina už dva roky upoutána na lože. Vzpomínám na milou světničku, kam jsem při misií v X. nesl velebnou Svátost. Naproti lůžku na stěně obraz Srdce Páně, Srdce Panny Marie a pražského Jezulátka, po pravici okno plné květin, proměněné v malou kapličku s jeskyní svaté Panny Lurdské, vedle

na zdi obraz Hvězdy mořské a anděla strážného, po levici stůl s křížem, svícemi a svěcenou vodou, přichystaný dnem i nocí k přijetí návštěvy Krále srdcí. Ale eucharistický Král přichází zřídka... Tak daleko od farního kostela! Dívka ve svém malém pokojíku skoro stále osamělá, ale to nebylo zlé; tráví celé hodiny a dny ve společnosti nejsv. Srdcí, nesnesitelné bolesti ji mučí dnem i nocí, ale to nebylo nejhorší. Nejtěžší jest, že se musí zříci největší útěchy, denního chleba serafínů. Nedlouho před milým svátkem jsem jí přinesl nebeského hosta. »Za čtrnáct dní slavnost Neposkvrněného Početí. Jak jí budu slavit? Na lůžku, snad zase bez Ježíška...« — »Poprosíme oba svatou Pannu...« Mimo nadání eucharistický Spasitel přišel! Dívčina noc před svátkem radostí ani oka nezamhouřila, a ve svatý den? »Zakoušela jsem hrozné bolesti, ale byla jsem šťastná — tak blažená a tak šťastná! V duši tak blaze, tak krásně!...« Jistěže nebyla jediná, která ten den trávila v bolestech na lůžku. Kolik jiných s ní, vlašných, bez víry... Někde ošetřovatel hleděl zjednat úlevu, jinde se lékař namáhal injekcemi zmírnit bolesti... Byl jediný z těch nevěřících nemocných šťasten a blažen? Mohl by být, kdyby měl Marii jako ona! Maria Neposkvrněná — jaké je to kouzlo, že pouhá myšlenka na ni promění lůžko utrpení v ráj blaha a štěstí! Trpítel, který nemá jiné radosti, leč jejího Božského Zrozence a jí! Její obraz okouzluje i ty, kteří jsou mimo církev; čím více by měl svatým nadšením naplňovat nás, věřící vyznavače jejího Syna!

V hlavním městě jednoho severoamerického státu (v USA) mluví svobodný zednář s katolickým knězem. V řeči učiněna zmínka o nejsv. Panně. »Nemyslete si, že vaši Marii pohrdám. Naopak, vidím v této postavě mistrovské dílo vašeho náboženství. Krásný sen mého dětství, kdy jsem ještě v ten obraz věřil!« (Sendbote 1908.) V jedné věci se tento nevěrec mýlil. Pokládá naše náboženství za dílo lidské a tudíž Neposkvrněnou za mistrovské dílo lidského důmyslu a výmyslu. Žádný člověk na světě by nebyl s to vykreslit a zbájit bytost tak vznešenou! Nejsv. Panna jest mistrovské dílo Tvůrce, trojjediného Boha samého! Štýrský povídkář a básník Rosegger, církvi docela odcizený, píše: »Nedá se změřit ve své hloubi a šíři moře blaha, které srdcím katolického lidu přinesla úcta mariánská.« Tento muž vyzývá protestanty, aby se vrátili k zavržené Matce, k úctě mariánské, proti níž tak bojují a brojí.

I) Čím bláhověji se od Matky svého Spasitele odvracejí oni, tím více k ní lneme my. Čím nám Maria Panna byla a čím nám úcta k ní jest! Pramen blaha ve chvílích radostných, zdroj útěchy v dobách zármutku, ochranou v nebezpečí, silou v pokušení, nadějí v hodině poslední. »Na pozemském putování chraň nás hříchu, Maria, aby v rajském radování duše tebe spatřila.« Touto prosbou končí naše píseň, prosbou za šťastné skonání. Tak končí většina našich obvyklých modliteb k ní. »Chraň nás hříchu...« Žít čistě, bez hříchu, možno jen vroucímu ctiteli Matky Boží, a vroucí úcta k ní jest známkou věčného vyvolení. Svět nečistotě oddaný nerozumí a nechápe. Nechme bídného světa a jděme za světlem a k světlu! Jsi-li dobré vůle, připoj se k ctitelům Neposkvrněné Panny, nepatříš-li k nim doposud. Se zástupy tolika čistých duší ubírej se životem liliovou cestou ve šlépějích Neposkvrněné, a pak přijď a viň mne z nepravdy, nebudeš-li šťastnější než

do této chvíle. Budiž tvá letošní adventní svatá zpověď nejen přípravou k důstojné oslavě narození Páně, nýbrž i osvědčením, že chceš patřit k lilíím, které zdobí oltář bez poskvrny počaté Panny. Pak poznáš a zakusíš sám na sobě opravdivost slov, kterými nás oslovuje v dnešní epístole: »Kdo mne najde, nalezne život a obdrží spasení od Hospodina.« Bez hříchu musíš jednou ze světa odejít, tak jako ona bez hříchu na svět přišla; jako svátek jejího Neposkvrněného Početí jest nám jítěnkou a radostnou zvěstí, že blízko jest Pán, tak ve chvíli, až se budeš loučit s životem, bude tobě Maria Panna hvězdou spásy a předzvěstí, že blízko jest nebeská vlast.

Litanie Loretánská.

Obnova slavného zasvěcení Matce Boží; zpěv: »Budiž vděčně velebena«; vhodné adventní písně.

Že sobota jest zasvěcena nejbl. Panně, jest celkem známo. Méně známo jest věřícím, že Pius X. zasvětil první sobotu měsíce Neposkvrněnému Početí a že hojnými odpustky obdařil ty, kteří ji náležitě světí. Kdokoli první sobotu v měsíci přistoupí ke stolu Páně a vykoná jakoukoli pobožnost ke cti Panny bez poskvrny počaté na smír za urážky jí činěné, získá plnomocné odpustky, pomodlí-li se ještě na úmysl sv. Otce (Otče náš, Ave, Sláva Otcí neb jinou stejně dlouhou modlitbu). Kdo aspoň jednou v životě tak učiní po osm prvních sobot za sebou, získá nadto i plnomocné odpustky v hodinu smrti.

Další odpustky: kdo po dvanáct měsíců nepřetržitě za sebou první sobotu aneb první neděli uctívá Neposkvrněnou Pannu ústní neb rozjímavou modlitbou, získá pokaždé plnomocné odpustky za týchž podmínek (přijetí sv. svátostí, modlitba na úmysl sv. Otce; jest však nutno ještě jednou navštívit chrám Páně, spojujeme-li tuto pobožnost s předešlou, t. j. chceme-li každou první sobotu získat odpustky dvoje).

Tolik milostí do roka! A protože je lze věnovat duším v očistci, co dobrého můžeme vykonat, co zásluh získat! Mnozí věřící přistupují ke stolu Páně první pátek v měsíci; nebylo by snadné s tím spojit i první sobotu, případně i první neděli?

Doma by bylo lze každou první sobotu slavit jako malý mariánský svátek litaní, zpěvem, okrášením sošky neb obrazu Matky Spasitelovy.

Svátek Neposkvrněného Početí se začal v naší zemi slavit snad za doby Otce vlasti, tedy ve 14. stol., ne-li dříve. Na dotaz Pia IX. před slavným prohlášením tohoto článku víry r. 1854 odpověděli čeští biskupové, že český lid jest v hloubi duše o této výsadě Marie Panny přesvědčen. Bídně upadlý život jejích odpůrců ve stol. 15.—17., kteří svými neřestmi byli věřícímu lidu jen pohoršením, a čistý život i apoštolská horlivost obhájců Neposkvrněného Početí (misionářů řádu T. J. a sv. Františka, kapucínů) byla nejkrásnějším doprovodem nadšených slov, vybízejících s kazatelen k úctě Panny bez poskvrny počaté. V jaké úctě naši předkové odedávna toto tajemství měli, svědčí mimo jiné stanovy literátského (zpěváckého) bratrstva v Jindřichově Hradci, založeného r. 1489. Tam se členům přikazuje, aby zvlášť okázale slavili svátek Božího Těla a Neposkvrněného Početí; v ty dny byli i povinni společně přistoupit ke stolu Páně. Roku 1520 ustanovil plzeň-

ský měšťan Jan Chrt v závěti, aby každého týdne byla zpívána mše sv. ke cti Neposkvrněného Početí Panny Marie, provázená hudbou, zpěvem a hlaholem velkého zvonu; k tomu účelu odkázal 700 kop míšeňských grošů, což se rovná asi 500.000 Kčs. Bohoslovný výrok: »O Marii nikdy dosti« uvedli naši otcové ve skutek s krásnou obměnou: »Pro Marii nikdy dosti.«

O úctě našich otců ke Královně nebes se dočteš u 8. září. Zde uvedu jen svědectví muže cizí národnosti, svob. pána Reinsberg-Düringsfelda; v díle Sváteční kalendář Čech praví: »V málokterých zemích jest úcta mariánská tak hluboce zakořeněna jako v Čechách. Bezmála půl tisíce kostelů jest sv. Panně zasvěceno, mnohá místa jsou po ní pojmenována, nesčetné nadace jsou k její cti založeny. Ve chrámě Panny Marie ve Velečicích u Jičína byl farář nadací pražského hraběte Ješka z Vartenberku zavázán sloužit každou sobotu mariánskou zpívanou mši sv. Mimořádně velký jest počet obrazů uctívaných co milostných, v Praze samotné jich je deset, jak uvádí Sartorius v díle Atlas mariánský. Jimi jest úcta mariánská vlastním prstonárodním životu lidu zprostředkována.«

O dnešním svátku praví týž autor: »Třebaže v Čechách (v době prohlášení dogmatu r. 1854) bylo Marii Panně pod názvem Neposkvrněného Početí zasvěceno jen deset kostelů, dokazují mnohé sloupy, jí ke cti zřízené, že tato úcta byla daleko rozšířena.« Vypočítává pak některé: r. 1652 pořízen Ferdinandem III. v Praze; r. 1680 v Mladé Boleslavi a jinde měšťanstvem na poděkování za osvobození od moru; z téhož důvodu r. 1683 v Kutné Hoře, v Krumlově, v Lanškrouně, v Plzni; r. 1697 v Novém Bydžově a ve Stříbře; r. 1696 v Novém Městě nad Metují na poděkování, že byli moru ušetřeni. Po roce 1700 jich přibývá včihledě.

V Ústí nad Labem se konávaly o dnešním svátku slavné děkovné bohoslužby za ochranu před nepřítelem. Za války o dědictví rakouské ukořistili r. 1742 císařští 22 drážďanských lodí, které přivezly Francouzům proviant a nyní se z Prahy vracely. Francouzi, zvěděvše o tom, přitáhli z Litoměřic a chystali se srovnat město se zemí. V předvečer dnešního svátku byli na protějším břehu a druhého dne se pokoušeli dostat se přes řeku; ale neobyčejně hustá mlha znemožnila přepravu a silný víchř přinutil nepřátelské čluny, že se s nepořízenou vrátily.

Proč jsou synové velkých ctitelů mariánských tak málo vděční své nebeské Ochránkyni a Matce, že v mariánském měsíci jsme byli zbaveni nepřátelského jařma r. 1945 my? Co tyto řádky píší, znám jen jednu osadu, která postavila kříž s nápisem: »Zde se válka ukončila, Maria nás zachránila...« (Útěchov u mariánského poutního místa Vranova). Vítězná Panno nad hadem starým, chraň a opatruj nás!

DRUHÁ NEDĚLE ADVENTNÍ.

Vykupitel a vykoupený. — Spas duši svou!

Liturgie.

Minulou neděli viděl člověk z ráje vyhnaný v nedozírné dáli zákmit jasu šťastnějších dob. »Onoho dne bude prýštit z hor sladkost...« Onoho dne, až přijde Mesiáš a založí své království! Z hlubokosti své bídy volal: »K tobě, Hospodine, pozvedám duši svou...« Toto vyhlížení blahé doby mesiášské a prosba o příchod jeho království se mění dnes ve vroucí touhu: »Mesiáš přijde: prodlévá-li, měj strpení, protože přijde jistě, nenechá nás.« (Třetí antifona v nešporách.) Jistěže, vždyť už na nebi září jitřenka (Neposkvrněná, 8. prosinec), nemůže tedy východ Slunce spravedlnosti být daleko! Isaiáš, »evangelista Starého Zákona«, v kněžských hodinkách již líčí nádhernými barvami blaho Mesiášova království pokoje a míru, a nadto předpovídá včera i dnes panenské zrození Osvoboditele — jeho matka, v ráji zaslíbená vítězná panna, už je tu! Připravit mu tedy srdce!

Papežské bohoslužby se konávaly v chrámě sv. Kříže. Tato svatyně byla symbolem věřící duše. Liturgie se obírá dnes druhým příchodem Páně — je třeba, aby Mesiáš zavítal i do našich duší — vírou a milostí, jakožto Spasitel. »Sám Bůh přijde a spasí vás,« praví Isaiáš. »Ty-li jsi ten, který přijítí má?« táže se v dnešním evangeliu J̄an. Liturgie odpovídá: »Ano, on jest slíbený Spasitel... Spása jest každému blízka, na dosah ruky — jen chtít, a dojdeš spásy i ty!« Vroucí svatá naděje proniká dnes celou liturgií — naděje, která oživovala kdysi ty, kteří toužili po Spasiteli, a která musí oživovati u nás, toužící po spasení. »Spas duši svou...« Přičiň se, plň svědomitě svůj životní úkol, o kterém jsi byl minulou neděli poučen, a spása tě nemine.

Rozjímání.

»Synové moji pohrdli mnou...« Tuto výtku a stesk nebeského Otce jsme slyšeli předešlou nedělí. Pohrdli mnou, šli za jiným pánem a jemu se ve službu dali. Zdaž pochodili dobře? Brzo zatoužili po svém dřívějším pánu, jenž jim byl otcem a ne ztročitelem, brzo začali k němu ruce spínat, aby sňal s jejich šíje okovy, které nerozumní na sebe vložili a které teď setřásti nemohli. Jen on, Hospodin, byl s to, aby je vysvobodil, aby rozlomil závory

jejich žaláře a zlámal jejich pouta. Učiní tak? Ujme se svých nezdárných zbloudilých synů? Jenom ten, kdo zná a chápe lásku otcovského srdce, pochopí, proč Pán na nehodné nezanevřel, proč se jich ujal a na své srdce je zase přivínil. »Pošlu vám Osvoboditele...«

Sv. Bernard si dává čtyři otázky: »Kdo přišel? Ke komu přišel? Proč přišel? Skrze koho přišel?«

A) Kdo přišel? ... Sám Bůh v lidském těle. Vykupitel, učitel a lékař s nebes. Otec poslal Osvoboditele, kterého v ráji slíbil, poslal svého jednorozeného Syna. Šlo za první o to, aby nehodní byli zase přijati za děti; proto bylo přiměřeno, aby přišel Syn... Syn, ve kterém se Otcí dobře zalíbilo. Jednorozený Syn měl uskutečnit smír a zprostředkovat, aby nezdární a vzpurní synové byli zase na milost a do rodiny nebeského Otce přijati. Šlo za druhé o to, aby obraz v duši člověka, hříchem zatemněný, byl obnoven, a to nejlépe příslušelo Synu, jenž jest dokonalý a neporušený obraz Boha Otce, jemu docela roven. Šlo za třetí o to, aby nevědomý člověk byl poučen; potřeboval učitele pravdy, a k tomu se nejlépe hodil Syn, jemuž se připisuje moudrost, tak jako Otcí moc a Duchu svatému láska. Proto v odvěkých úradcích nejsv. Trojice bylo ustanoveno, že člověkem a Vykupitelem lidstva se stane druhá Božská osoba. Smír mezi nebem a zemí, mezi Bohem a lidstvem nemohl zjednat nikdo, leč vtělený Bůh. Žádný světec nebo prorok, ba ani Matka Boží nebyla s to, aby zaplatila za duše lidské cenu nekonečnou a odčinila plně urážku, která byla Nejvyššímu hříchem učiněna. Vykupitel nemohl tedy být pouhý člověk; nemohl však ani být pouhý Bůh, protože Bůh nemůže trpět, nemůže zásluhami zjednat dostiučinění za viny hříšníka. Bůh by mohl nanejvýš dluh docela škrtnout, t. j. odpustit člověku bez jakéhokoli smíru, nemohl se však za člověka obětovat.

Snad se ti namítá otázka: »Když už nebeský Otec nezdárným dětem odpustit chtěl, proč náš dluh tedy prostě neškrtnl? Co jsme Vykupitele stáli! Nebylo by daleko snadnější, kdyby byl Bůh celou záležitost urovnal mocí? Proč jí chtěl vyřídit cestou práva?« Ano, první způsob by byl daleko snadnější, ale Pán zvolil druhý, aby tím více vynikla jeho moudrost, jeho dobrotivost, jeho milosrdenství, jeho láska. Proto posílá lidstvu Vykupitele, a to ne anděla, ne proroka, posílá svého jednorozeného Syna. Syn Boží se vtělí a přijde mezi nás! Na příchod takové velebnosti se slušelo, aby se lidstvo připravilo. Připravít lidstvo — to bylo úkolem proroků, zvláště posledního z nich, jenž pravil o sobě, že jest hlas volajícího na poušti, a jemuž bylo dáno ukázat na Mesiáše prstem: »Ejhle, Beránek Boží...«

Sám Bůh přijde a spasí vás. (Is 35, 4) Jaká to blahovůle Nejvyššího, jenž sestupuje do našeho vyhnanství, aby se ujal člověka! Jaká cena člověka, jaká cena lidské duše, kdyžtě Bůh neváhá kvůli ní stát se tvorem, vzít na sebe odříkání, pracovat a se obětovat! V revoluci na San Domingo r. 1792 jistá zámožná dáma spěšně opouští ostrov, aby unikla smrti. Otrokně, které vyučovala ve sv. víře a kterým nakonec dala svobodu, pro ni lkaly, nemohly však zvědět, kam se uchýlila. Teprve po 20 letech se jedna doslechla, že žije v Mirecourtu v tísnivých poměrech. »Pomohu jí!« Ale jak? Sama neměla peněz! Zaprodává se tedy v New

Orleansu znova do otroctví a peníze posílá své bývalé velitelce. Služebná se obětuje za paní... Sv. Vincenc Paulánský a před ním i po něm mnozí členové řádů k vykoupení zajatých, se sami nabídli do otroctví, aby vysvobodili otce rodin nebo syny opuštěných matek. Kněz, služebník Kristův, se obětuje za svého bratra v Kristu... Sv. Pavlín, biskup nolský, věnuje všecek majetek na vykoupení zajatých. Tu k němu přichází vdova a prosí za syna, kterého Vandalové odvedli do Afriky. Světec už nemá ani haléře; jde tedy sám za moře, nabídne se v náhradu za ubohého, jako otrok jest ustanoven za královského zahradníka, brzo však poznán, a král mu dává svobodu. »Vypros si na cestu nějakou milost.« Vyžádá si, aby byli propuštěni na svobodu všichni katoličtí otroci jeho diecése, a s nimi jako s trofejí se vrací domů. Biskup se obětuje za posledního ze svého stádce... Máme dokladů řadu, že vojín obětoval život za krále; nasadil někdy král život za svého vojína? Jindřich IV. francouzský zachránil v boji život svému příteli, generálu Bironovi, ale neobětoval se za něho! Náš Spasitel, Mesiáš a Král, vykonal pro nás, své služebníky, daleko víc! Leonardo da Vinci kupoval na trhu ptáčata a pouštíval je na svobodu. Větší neštěstí než ony zpěváčky čekalo nás, zaprodané do otroctví satanova!

»Aj, Král náš přijde a spasí nás!« Poznej z toho, že jsi stvořen pro nebe. Král se neujímá cizích poddaných; jen osud jeho lidí mu leží na srdci, strádají-li v cizí zemi, v zajetí, pod cizí vládou. Zamyslí se a viz, jak vysoce cení Tvůrce lidskou duši, když takový lékař a takový učitel k ní byl poslán, když takový lék jí byl dán! Jak byla asi nemocná duše vzdálena Boha, když jen božský lékař ji mohl uzdravit! Jak daleko asi zbloudila duše bez Boha, když jen nebeský učitel ji mohl osvětlit a poučit! Jak těžké zajetí, když jen věčný Král ji mohl vysvobodit! Svatý Ignác v exerciční knížce nejednou vyzývá, abychom si dali otázku: »Co vykonal pro mou duši Kristus? Co jsem vykonal pro Krista já?« Pozměňme jeho slova a rceme: »Co jsem doposud pro svou vlastní duši vykonal já, kdyžtě Syn Boží pro mou duši vykonal a obětoval tolik a tolik? Tolik vykonal, aby mi vykoupení zjednal, a já tak málo konám, a málo toho dbám, abych si vykoupení tak draze zjednané udržel! Sebemenší oběť pro duši se mi zdá být těžkou; kolikrát jsem pro nicotnost svou vykoupěnou duši znova a znova zaprodal do otroctví satana, a nebýt svaté zповědi, co by mne čekalo? V této svátosti musí náš Král a Spasitel znova a znova, stále a stále vysvobozovat z nevolnictví ďáblova ty, které už jednou z něho vysvobodil a kteří se mu dobrovolně znova zaprodávají. (Žalm 79, 12-29; Dt 32, 6-18)

B) Ke komu přišel? K člověku bídnému Král slávy... I z toho poznej, jak drahocenná jest tvá nesmrtelná duše, a uč se od něho svou duši náležitě cenit i ty! Misionář opouští vlast, rodiče, vše, k čemu jeho srdce lnulo, a jde do pustých krajů mezi surové divochy, aby jejich duším otevřel nebe. Ví, že ho čeká svízelný život v nezvyklém podnebí cizího kraje, o hladu a žízni, v nečistých boudách nevzdělaných domorodců, že bude dlouhé měsíce a snad i léta postrádat i poslední útěchy věřícího křesťana, eucharistického stolu, že bude klidit neporozumění, výsměch a nevděk, a že mučednická smrt bude snad závěrem jeho strastiplného povolání, a přece neváhá! Soudí, že duše těch ubohých za to stojí. Třebas jen jediná. Možná,

že na lodi spolu s ním se za moře plavili lidé, kteří hledali v cizím světě zlato a bohatství. Ti ovšem nechápali misionáře, který opakoval slova sv. Františka Xaverského: »Jen duše mi dej, ó Pane, ostatní rač ponechat sobě...« (Gn 14, 21) Co náš božský misionář, o kterém mluví dnešní evangelium? Opouští nebe, opouští chóry andělské, sestupuje do vyhnanství, zříká se nakonec i láskyplného společenství se svou panenskou Matkou, aby chodil z místa na místo, uzdravoval veškeren neduh a cele se věnoval našim duším, nemaje, kde by hlavy sklonil. Co klidil on? Co bylo závěrem jeho svatého a láskyplného působení? Čemu se více divit a uad čím více žasnout, nad nepochopitelnou láskou božského Spasitele či nad nekonečnou cenou lidské duše? Svě duše? Chápeme Krista Pána lépe než oni kramáři na lodi misionáře? Chápeme-li, ukažme mu to skutkem!

Misionáři... Hledají duše a jdou za nimi jako Kristus. I naše vlast má vzácné vzory pastýřské horlivosti. Vzácné, ale nedostí ceněné nebo vůbec neoceňené. Vojtěch šlechtic Chanovský Dlouhoveský... V 18. roce věku vstupuje do řádu Tovaryšstva Ježíšova, stává se představeným v Praze a pak v Krumlově, ale vzdává se toho úřadu a věnuje se misijní činnosti. Po 22 let obchází vesničky na Plzeňsku a Prácheňsku, vyžebravá si chléb a přístřeší, spravuje si na mezi roztrhaný oděv, snáší hlad, rány, zimu, vedro, nepohodu, ale žádná obtíž ani překážka ho neodvrátí od horlivé práce o spásu duší a získávání zbloudilých. Když zavítal do některé osady, svolával zvonkem mladé i staré, vyučoval pravdám sv. víry, odměňoval obrázky pozorné. Vhodnými příklady z českých dějin, které dobře znal, zaujal kdekoho. Tak pracoval až do smrti r. 1643. Podobně si počínal ve východních Čechách Koniáš, tolik pomlouvaný kněz a vlastenec, který stejně církev i vlast a svůj národ miloval a do vysílení pro obrácení zbloudilých pracoval. Když se bludaři snaží k své víře někoho přivést, nevidí v tom nikdo nic zlého; když tak činí katolický kněz, je to zlé? Když někdo trpí pro blud, jest nazýván hrdinou; nejsou vpravdě hrdinové i tito mužové? Bylo by však nicotné jim se jen obdivovat, kdybychom jich nechtěli následovat — aspoň v tom, abychom jako oni chápali cenu nesmrtelné duše a pracovali pro duši vlastní tolik, co oni pro duše svých bližních.

Do farní kanceláře vstupuje elegantně oděná slečna. Má před svatbou; nikdy by nebyla tušila, prostá úřednice, že ji takové štěstí potká. Syn jejího šéfa, majitel velkého závodu v městě a překrásné bohaté vily na venkově... Ale nekatolik! Nevěsta musí k vůli němu odpadnout! Proč by ne? Žádá duchovního správce za potvrzení, že ohlásila své vystoupení z církve. »Co stojí ten lístek?« — »Vaši duši!« Jinde chudá rodina, v poměrech velmi tísnivých... Jednou přijde dcera domů a září radostí. Jest jí nabídnuto místo, a jaké! Rázem ustane nouze, o rodiče a sourozence bude postaráno. Otec se ptá na to a na ono. »Bude ti možno za těchto okolností jít v neděli na mši svatou?« — »To ovšem nikoli.« — »Pak ti svolení dát nemohu, tvá duše je cennější než skvělý výdělek!« Kristina švédská, dcera Gustava Adolfa, se raději vzdává koruny než by zůstala protestantkou, král Jakub II. raději opouští Anglii než by se zřekl pravé víry a tím i nebe, a před smrtí praví svému synu: »Neucházej se nikdy o anglický trůn, kdyby to bylo spojeno se škodou tvé duše!« A jeho syn Jakub III. poslechl. Učme se od nich, my, od kterých Pán Bůh takových obětí nežádá! Co platno člověku, kdyby celý

svět získal, a na duši své škodu utrpěl... Ztráta duše — největší ztráta, proto se jí nic nevyrovná; nenahraditelná ztráta, proto se nedá věčně nahradit; zaviněná ztráta, proto bolestná, pramen věčných výčitek a věčných muk.

C) Proč Vykupitel přišel... Ne, aby co chtěl od tebe; přichází, aby mnoho dal tobě. »Syn člověka nepřišel, aby se mu sloužilo (aby si dal sloužit), nýbrž aby sám sloužil a dal svůj život na vykoupení za mnohé.« (Za všechny ztracené. Mt 20, 28) Přišel, aby tě učinil šťastným, ne však na zemi, kde všechno štěstí vadne rychleji nežli polní tráva, nýbrž aby ti zjednal věčné nepomíjející štěstí. Ne aby tě obdařil pozemskými dary, nýbrž aby tě zahrnul milostmi nebes. Aby ti zjednal svobodu, pravou svobodu, od okovů hříchů, od poddanství pekla, jedním slovem, přišel, aby tě vykoupil, aby tě přivedl do ráje, odkud tě vypudil svým hříchem Adam. Na tobě záleží, dáš-li se tam přivést! Cestu znáš. »Chceš-li do života vejít, zachovávej přikázání.« (Mt 19, 17) Nic těžkého ti Pán neukládá, nic nemožného od tebe nežádá. Nic jiného není k spasení zapotřebí, leč co řečeno tímto stručným slovem Páně: »Zachovávej přikázání«. Pán přišel, aby nás cestě vedoucí ke spáse jednak vyučil, jednak nám ji umožnil. Božský Učitel a Božský Vykupitel. »Dal jsem jim slovo tvé« (Jn 17, 14), sdělil jim vůli tvou, vyučil je pravdě... Jen jednu věc nesmíme pouštět se zřetele, totiž, že zde a nyní, na zemi a za svého pozemského putování, si máme, můžeme a musíme zajistit spásu. »Přijde noc, kdy nikdo nebude moci pracovat.« (Jn 9, 4)

Neodkládej! Odkládáním se prohřešuješ a) proti Bohu, proti první a základní pravdě křesťanského života, o které jsme rozjímali před týdnem. Bůh má právo na tvůj celý život, a ty ho chceš odbýt kvasnicemi života? Chceš mu dát ubohý zbytek svého života v hříších prožitého, a nebe bys chtěl celé? Odkládáním se prohřešuješ b) proti vlastní duši, dopouštíš se nerozumu a bláznovství. Přípravuješ se o mnoho zásluh a vydáváš se v nebezpečí, že nele i duši ztratíš. Heřman Daniel († 1871), velký protestantský učenec, geograf a bohoslovec, řekl: »Příští prázdniny budu katolickým křesťanem...« A zemřel náhle! Jiní odkládali jen do velikonoc, do misie, a já znám případy, že odkládali jenom do zítřka, a zítřka se nedočkali.

Ne nadarmo napomíná Pán: »Bděte!«

Ne nadarmo volal před týdnem apoštol: »Probuďte se z ospalosti a dřímání...« Bděte, pracujte, užijte příležitosti, dokud je čas! Přikázání Páně nejsou těžká. (1 Jn 5, 3) Liknavým však zavřel Pán nebeskou bránu. »Možná, že budeš jednou prosit za jedinou hodinu, a nevím, co vyprosíš.« (Tomáš Kemp.) Amen, pravím vám, neznám vás!

D) Skrze koho přišel... Skrze Marii, a tím dal poučení všem vykoupěným. Maria Panna nám zprostředkovala Spasitele a spásu, jak nám dnes Isaiáš v kněžských hodinkách připomíná, Maria nám zprostředkuje i všechno ovoce spásy. Skrze její ruce nám dal Otec Vykupitele, skrze její ruce nám dá i všechny milosti, které Vykupitel zasloužil. Maria Panna, květ z kořene Jesse (Is 11, 1), jak čteme dnes v kněžských hodinkách, květ, který vydal plod života... Maria Panna, královská cesta, po které Vykupitel

sestoupil s nebes k nám do vyhnanství, Maria Panna jest i cestou, po které máme my se země vystoupit k němu do nebeské slávy. Maria, prostřednice milostí, k ní se má hříšný obracet ve všech svých nesnázích, skrze ní podle vůle Nejvyššího máme své prosby jemu přednášet. Jitřenka, která kdysi lidstvo z noci přivedla k světlu, vede i nás z vyhnanství do pravé vlasti.

Maria, Matka Vykupitelova, Maria, Matka vyvolených... Z obojího úřadu vyplývá jako přirozený důsledek její třetí úřad, prostřednice mezi Vykupitelem a vykoupenými. O tento dvojí nebo trojí pilíř se opírá veškerá úcta vykoupených k ní. Oslavuje-li advent Matku Boží jako prostřednici, pak jest zřejmo, že adventní liturgie nám mimo jiné skýtá vzácný a vpravdě neocenitelný dar — hned na počátku církevního roku poučuje ctitele mariánské o tom, jaké místo má jejich milovaná Královna a Matka v díle spásy, a zároveň, co jest základem a cílem, důvodem a duší vší pravé úcty k ní.

Prostřednice... Sobota, jí zasvěcená, jest přípravou na den Páně, Maria jest naše cesta k Pánu a Spasiteli. Sobota mezi páteční Golgotou a slavným nedělním velikonočním vzkříšením, Maria nás vede jednak od křížů vezdejšího putování k slavnému zmrtvýchvstání, jednak nám zjednává to, zač prosí adventní modlitba: »Abychom skrze umučení a kříž Kristův, pro zásluhy vykupitelské smrti Kristovy, k slávě vzkříšení přivedeni byli.« Prostřednice — ne pouze časných milostí, jak můžeme do omrzení slýchat. Jako Syn Boží se nevtělil jediné nebo hlavně proto, aby uzdravoval nemoci těla, nýbrž aby zachránil duše, tak velký a vznešený úřad jeho Matky jí nebyl dán proto, aby jediné nebo hlavně napomáhala v záležitostech vezdejšího života; vést vykoupené k Vykupiteli, zbloudilé k dobrému Pastýři, ztracené k životu, být útočištěm kajících hříšníků, to jest její velké poslání v království Kristově.

Prostřednice spásy a milostí, prostřednice života a vykoupení... Čtíme životopisy konvertitů, protestantů obrácených k pravé víře! Málokdy se obejde vypsání jejich bojů a konečného vítězství bez zmínky o Matce Ježíšově. Ten doznává, že prvního podnětu k obrácení se mu dostalo před Mariiným oltářem, druhému na Mariině poutním místě, třetímu v mariánském měsíci, čtvrtému o mariánském svátku, pátý jí vzýval v těžkých bojích vnitřních, šestý překonal její pomocí překážky vnější, sedmý měl štěstí, že vyznání víry skládal v některý její svatý den nebo v její svatyni. Skrze Marii přišel i k němu Učitel s nebes se svou pravdou a milostí a spásou.

E) Před mandarinem (soudcem) v annanském Tonkinu stojí misionář. »Proč jsi sem přišel?« — »Kvůli vám, abych vám zjednal věčné blaho.« Mandarin, pohan, se dal do smíchu, a pak se rozlítl: »Lžeš. Co by tobě záleželo na štěstí neznámých! Vyzvědač jsi!« Pohan nechápal lásku cizincovu, neměl tušení, že láska Kristova ho oduševňuje a přes moře vede k neznámým, i k němu, aby mu zjednal blaho, o kterém nevěděl. — Druhý obrázek: Prostý Indián v Kanadě se loučí s misionářem: »Vyříd díky svému otci, náš vroucí dík za to, že ti dovolil odejít k nám a nás poučit, co dělat, abychom spasili duši; kdybys nebyl přišel, nevěděli bychom nic o nebi a nedostali bychom se tam...« Jak smýšlíme my o božském misionáři, který přišel k nám a v dnešním evangeliu obchází městečka a vesničky, hlásaje slovo spásy?

Smýšlíme jak tento Indián? Pak bychom i my věčnému Otci ze srdce děkovali, že nám Syna poslal, a slovo nebeského učitele ochotně jako učeliví žáci přijímali. Je na nás vidět, že pojmáme svou spásu doopravdy?

Zamyslí se jen: »Mám duši — mám jedinou duši — ta duše jest nesmrtelná, a já se musím sám přičinit, aby dosáhla spásy.« Nic nutnějšího a nic vzácnějšího, než opravdová práce o spasení vlastní duše. Nejdůležitější zaměstnání, protože na něm závisí věčnost; nejvznešenější zaměstnání, protože jde o nebeské statky; každému možné, protože k němu netřeba leč říci: »Chci.« Vůli Boží můžeme plnit všichni, vždycky, všude, za všech okolností, a jiného k spáse netřeba. Chápeme cenu své duše, od Krista tak draze vykoupené? »Jednu jenom duši máš, a tak málo o ni dbáš...!« Neapolský král Alfons II. dal zachránci, který ho s nasazením života vysvobodil z dravých vln, odměnu 16 zlatých. »Ten necení svůj život příliš vysoce...« Jak vysoce ceníme my svou nesmrtelnou duši? Je na nás vidět, že nade všechny věci pozemské? Kdyby tomu bylo tak, vypadal by náš život jinak! Snad by i nám musil ne jeden bezvěrec říci, jak se kterémusi vlažnému katolíku stalo. Na nedělním dopoledním výletě uprostřed rozpustilostí ho oslovil muž bez víry: »Buďte mi vítán! Vidím, že jste téhož náboženství jako já, že nevěříte nic...« Chtěl mu říci: »Kdyby tvá víra byla opravdová, zastihlo by tě nedělní dopoledne v kostele a nedovoloval by sis věci, které tvé náboženství zakazuje.«

Starat se o duši, pečovat o její spásu... Co jiného to znamená, než zachovávat Boží přikázání? Žít životem podle víry? Chránit se hříchu? To je přece jediná cesta, vedoucí do nebe k cíli, pro který jsme stvořeni. Nestaráme se o duši... Bezvěrcům se nedivím, ale věřící! Proč? Jeden proto, že mu v tom brání nezřízené vášně, a o tom ještě uslyšíme. Druhý opouští cestu přikázání z lidských ohledů, z politiky, a tomu platí slova velkého vlastence a katolíka Zdeňka z Lobkovic, známého z roku 1618. Císař Rudolf II. se chystá ke kroku, jež katolický vládce se svým svědomím srovnat nemůže, chce na úkor pravé víry učinit protestantům ústupky, k nimž povinen nebyl, a vymlouvá se, že jeho bratr Matyáš to v Rakousku dělá právě tak. Nejvyšší kancléř mu odpovídá: »Strojí-li si tak on cestu do pekla, netřeba, abys ty ho v tom následoval.« Sám se nedal pohnout ani prosbami, ani vyhrožováním se strany protestantů, ani ztrátou císařské přízně a nebezpečím »nejvyšší nemilosti«, aby podepsal majestát, listinu, která zkracovala práva církve a ohrožovala víru poddaných. Tak daleko mohou lidské ohledy jít, že člověk, který ví, že za málo hodin bude již stát na Božím soudu, zpěčuje se zavolat kněze, aby se mu nevěřící soused na chodbě nahlas nevysmíval, jak jsem sám byl svědkem. Třetí se o duši nestará z pohodlí, z lenosti, je mu těžký každý krok, jež by měl pro vlastní spásu udělat; kdyby mu tak dal Pán Bůh nebe zadarmo!

Většinou však lidé zanedbávají duši proto, že se chtějí mít na zemi dobře. To jest hřích všech lidí a všech dob, všeobecný hřích, společný všem Adamových synům. Mít se na zemi dobře... To byla zásada i mnohých světáckých kněží a biskupů před vystoupením Lutherovým. Ale kdo tak smýšlí, je praktický nevěrec, byť se k Bohu modlil celé hodiny. »Chci se mít na zemi dobře...« Jako by nebylo nebe, jako by nevěřil v nebe, jako by nebyl stvořen pro jiný život, pro onen svět, jako by jeho pravá a trvalá

vlast byla zde na zemi a ne v nebi, jako by po smrti nebylo lze nic čekat, a proto bylo nutno užít co možná nejvíce zde, na zemi. Nehne se při těchto slovech svědomí v žádném z nás, kteří tyto řádky čteme? Mít se na zemi dobře... Někdo sleduje tento cíl »ve velkém«, honí se za blahobytem, seč síly stačí; jiný jej sleduje »v malém«, za rozkošemi se sice nedere, ale neodmítá jich, když se mu naskytnou, podoben muži, který nenatahuje obě ruce, když rozdávají oříšky, ani pro ně neleze přes plot, ale když mu některý k nohám padne nebo když ho vidí na větvi přímo před očima, neodmítne, sáhne po něm. Nepravím, že by sis nesměl učinit vezdejší život příjemný, ale chybuješ, když tak činíš se škodou duše, když tím nebo přitom zanedbáváš svou spásu, zapomínaje slov Páně: »Jednoho jest zapotřebí...« (Lk 10, 42)

Indiáni Skalného pohoří zvěděli o křesťanství od Irokézů, potomků prvních pokřesťaněných rudochů Severní Ameriky. Rozhodli se, že si půjdou pro misionáře, který by jim přinesl světlo pravdy a slovo spásy. Do nejbližší misijní stanice v kanadském Montrealu bylo přes 3500 km! Cesta tam a zpět trvala přes rok... napříč celou Severní Amerikou! Jako z Prahy na Saharu, do střední Afriky! Pěšky, přes dravé vody, nebetyčné pusté hory, územím nepřátelských kmenů... Do St. Louis nebylo blíže! První výprava r. 1831; dva zahynuli na cestě tam, dva na cestě zpět. Druhá výprava za čtyři roky, a zase neporídila. Po třetí se vydali na pouť za misionářem r. 1837, a byli cestou pobítni do jednoho. Nedali si však pokoje a r. 1839 se vydala na cestu čtvrtá výprava; té konečně slíben misionář (P. Desmet T. J.). Jako posla s nebes si ho vedli a doma vítali; r. 1840 to bylo... Za rok v adventě ve svátek Neuposkvrněného Početí udělal jim první křest — byl to týž den, kdy Jan Bosko se setkal v sakristii jednoho turinského kostela po mši sv. s opuštěným zanedbaným hochem a pojal úmysl věnovat se zanedbané mládeži, a kdy Albán Stolz pojal úmysl pracovat pro Krista perem.

Touha dívochů po světle víry Kristovy, po Vykupiteli. My?... Nám nebylo třeba ho hledat, k nám přišel sám. Jak vítáme my tohoto učitele a lékaře s nebes? »Ty-li jsi ten, který přijítí má, či jiného čekáme?« Nebeský lékař odpovídá: »Povězte Janovi, co jste viděli a slyšeli: slepí vidí, chromí chodí, malomocní jsou očišťováni, chudým se zvěstuje evangelium...« Radostně přijmout Spasitele a slova spásy, aby nám neplatila výtká apoštolova: »Hleďte, ať nepřijímáte milost Boží naplano.« Končíme dnešní modlitbou církve: »Pohni, Pane, srdce naše, bychom připravili cestu jednorozenému Synu tvému, bychom jeho příchodem na duši očištění jsouce, mohli tobě důstojně sloužit a o své spáse pracovat: skrze téhož Krista, Pána našeho. Amen.«

Zpěv: Misijní píseň (»Bůh ti tento život dal«), 1. a 2. strofa. »Ejhle, Hospodin přijde... Rosu dejte, nebesa, shůry...« Desátek růžencový: »Kterého jsi panensky z Ducha sv. počala.«

Čtení: Is 35; 52, 1-11. Adventní žalmy nebo adventní písně.

TŘETÍ NEDĚLE ADVENTNÍ.

Povolání k pravé víře.

Dnešní neděle, neděle svaté radosti... Proto přistupuje církev svatá k oltáři v paramentech růžových...

»Jerusaleme, raduj se radostí velikou,« volá církev k shromážděným věřícím v kněžských hodinkách. »Radujte se v Pánu vždycky, opět pravím, radujte se, neboť Pán blízko jest,« volá k nám apoštol v introitu a v epištole. O Božském Spasiteli čteme jednou, že se rozradostnil v Duchu svatém; to bylo tehdy, když se apoštolé vrátili z první misijní cesty a plni radosti mu vypravovali o svých úspěších. Pán se rozradostnil, když viděl, s jakou ochotou a radostí přijímají »maličci«, t. j. prostí lidé, slova spásy. Nebeský učitel věděl, že především »maličci«, prosté duše, budou obklopotvat kazatelny; jeho panenská Matka předpověděla, že Pán lačné bude sytit v dobru a domýšlivé bohatce propustí s prázdnou; v modlitbě, kterou v onu chvíli svaté radosti božský Mistr ze srdce, překypujícího láskou a vděčností, vyslal k nebi, slyšíme slova: »Děkuji tobě, Otče, že jsi tyto věci skryl před těmi, kteří si zakládají na své domnělé moudrosti, a že jsi je zjevil maličkým«. Potom se obrátil k apoštolům a připomněl jim, z čeho se mají radovat..., ne z toho, že konali zázraky, nýbrž že jejich jména jsou zapsána v nebesích.« (Viz str. 20 C)

A) Náboženství Kristovo jest vpravdě náboženství radosti. Svatá mučednice Sabina, s manželem Pioniem umučená r. 251 ve Smyrně, se při výslechu usmívá. Soudce se na ni oboří: »Ty se směješ?« — »Ovšem, tak se Bohu líbí; jsme Kristovi (křesťané), a kdož jsou Kristovi, budou se usmívat po celou věčnost.« Radost jest od sv. Pavla uváděna mezi plody Ducha sv.; rozumí se, že čistá, ušlechtilá radost v Kristu. Který jest důvod naší radosti? Nejedem, a mezi nimi na místě nikterak posledním jest jim povolání k pravé víře, povolání k pravdě a k světlu Kristovu. Vážíme si této milosti, jak náleží? Žel, že snad až příliš málo! Abychom ji lépe chápali a za ni dovedli být vděčnější, defilují po celý advent před naším zrakem proroci, jejich prosby a jejich tužby. Touha, jen touha je oživovala, touha po Mesiáši, touhou po něm se téměř stravovali, naději a z naděje žili. Isaiáš, jemuž bylo více než jiným zjeveno blaho doby mesiášské, závidí nám skoro štěstí, jehož se nám dostalo a po němž on nadarmo toužil. »Spravedlnost bude pasem jeho beder (Mesiáše) a pravda přepásání ledví jeho. Přebývat bude vlk s beránkem a rys s kozelcem ležeti bude; telátko, lev a ovečka pospolu budou, a malé pacholátko je povede. Kráva a medvědice pohromadě pástí

se budou, a spolu budou i mláďata jejich. Zkují lidé meče v motyky a oštěpy v srpy, a pokoje nebude konce. Proto vstaň, osvěť se, Jerusaleme! Neboť aj, mrákota obestírá zemi a temnota národy, nad tebou však vzešel Pán, a sláva jeho vzešla nad tebou...«

Mrákota obestírá zemi, temnota pokrývá národy... všechny ty, kteří nepřišli k poznání pravdy Kristovy. Pohané před příchodem Páně, pohané dnes... Připojme k nim narozené v zemích křesťanských, ale z rodičů bez víry nebo sektářských... Kolik jest ještě dnes tisíců a milionů lidí, kteří žijí »ve stínu smrti« (Is 9, 2), o pravém Bohu nevědí a o své spáse pracovat neznají! Truchlivost naplňuje duši, když na ně vzpomeneme. Někteří si toho byli vědomí, a ti buď doufali a čekali, jako Sokrates, nebo se oddávali beznadějnosti a zoufali, jako Augustin před svým obrácením; jako on, tak smýšlela většina tehdejších filosofů. Jak rádi a ochotně by byli slyšeli nebeského Učitele! Jak upřímně by byli myslili s osvědčením a prosbou: »Cesty své, Pane, račiž mi ukázat, a o stezkách svých račiž mne poučit!« Jak rádi, bez váhání a svědomitě by byli po těchto cestách Páně kráčeli, kdyby je byli znali! Jinými slovy, jak svědomitě by byli vůli Boží plnili a jeho příkazy zachovávali! Čeho se nedostalo jim, toho se beze všech zásluh dostalo nám, z pouhé milosti. Splácíme alespoň vděčností, co plně zaplatit nemůžeme a nikdy nesplatíme?

B) Povolání k pravé víře... Zamysleme se nad tím, co toto krátké slovo znamená. Za prvé, povolání k světlu... Známe slovo a učení Kristovo, přišli jsme k poznání pravdy; staří tápali ve tmách nevědomosti, bludu a hříchu, a to jedině proto, že nebylo nikoho, kdo by jim byl světlo pravdy rozsvítil. Nejlepší z nich, kteří něco tušili, byli zmitáni nejistotou. Nemohli věřit báchorám o bozích, tušili, že pravý Bůh musí vypadat jinak, ale odkud vzít jistotu? Sv. Hilarius před svým obrácením byl neustále mučen otázkami: »Co jest Bůh? Co jest cílem lidského života? Čeká mne něco za hrobem? A co mne tam čeká?« Otázky, na které odpoví každé katolické dítě, znající katechismus, a na které odpovědět nedovedli a dodnes bez Krista nedovedou největší učenci lidstva. Sv. Paulinus přichází k Anglosasům, aby jim hlásal pravou víru, a dostává odpověď: »Dovedeš-li nám sdělit něco určitého o tom, co nás po tomto životě čeká, bez váhání tvé náboženství přijmeme.« Světlo svaté víry... Nesvítili ti v horách na cestu světlo, jak můžeš bezpečně jít? Kam dojdeš? Zbloudíš, padneš do propastí... Kde nesvítili světlo svaté víry, tam chybí určitá směrnice: »Toto dělej, toho se varuj...« Nevíš-li, co máš konat, jak se uvaruješ hříchu? Kterak dospěješ cíle? Africký cestovatel Stanley vypravuje, že jednomu pohlaváru odříkal desatero; černý vládce ho prosil: »Cizínče, zůstaň u nás a nauč této velké modlitbě můj lid!« Na Javě nazval domorodý jinoch tuto modlitbu překrásnou, když ji po prvé v katolickém katechismu četl.

C) Za druhé, povolání k pravé víře nám zjednalo přístup ke všem pokladům milosti, které lidstvu božský Spasitel zasloužil. Co platno, že nám Pán nebe otevřel, kdybychom o tom nevěděli! Kdybychom cestu k nebi neznali! Kdybychom prostředků k dosažení nebe neměli! My o tom všem víme, svatá víra nás o tom poučuje...:

Máme prostředky, abychom cestou k nebi bezpečně kráčeli. Církev nám je skýtá. Svaté svátosti, které nás posvěcují . . . , když klesneme, pozvedají, když slábneme, posilují . . . Mimo církev není spásy, bez povolání k pravé víře není spásy. Znamená to, že všichni, kdož v církvi nejsou, propadnou věčnému zavržení? Nikterak; ale nepopřeš, že jim jest cesta k nebi daleko těžší! Uslyšíš o tom v rozjímání o samospasitelnosti církve. (Svátek 29. června.)

Viz růži v záhoně jejích sester! V nádheře opravdu královské tu stojí, rozvíjí všechnu plnost a krásu svého květu; nevtírá se, ale také se neskrývá; zdá se, jako by nás zvala a k nám mluvila: »Pohleď, co ze mne pečlivá ruka zahradníková učinila. Čím bych byla, nebýt jeho péče o mne? Někde u cesty, zdivočelá, trnitý šípek . . . Jen prací svého pěstitele jsem tím, čím jsem . . . jen proto, že přesazena do jeho zahrady a zasypána jeho péčí.« Tak duše, přesazená milostí Kristovou do zahrady církve a zahrnována milostí a láskou. Toť věc, kterou nám duše bez Boha často závidí. Slavný astronom Arago při řeči o jeho věřícím kolegovi pravil: »Závidím každému, kdo věřit může.« Blažená jistota, kterou máme! Ta okouzčila mnohého protestanta, když ji srovnával s nejistotou, jaká vládne v jejích táboře, kde již ani jeden článek víry není jistý; tato jistota, které se těšíme v církvi Kristově my, přivedla již nejednoho vyznavače Lutherova zpět do otcovského domu, který jeho otcové opustili . . . podobní marnotratnému synu, až na to, že ve své bídě neřekli: »Vstanu a půjdu k otci,« volili raději v bídě o hladu strádat.

»Blaze nám, Izraeli, že známo jest nám, co Bohu se líbí.« (Bar 4, 4)

Minulý svátek jsme se radovali z netušeného omilostnění Neposkvrněné Panny a jí k němu blahopřáli. »Od věčnosti předurčena jsem, prve než země učiněna byla . . .« Dnes uvažujeme o omilostnění svém. Povolání k pravé víře . . . Ona vyvolena k důstojenství Matky Boží, my povolání k důstojnosti dítek Božích — od věčnosti, stejně jako ona. Čtí sv. Pavla! »Předurčil nás k přijetí za syny — z lásky, svobodným rozhodnutím vůle své. (Ef 1, 5 — skrze Ježíše Krista, pro zásluhy Kristovy.) Předurčil nás, abychom připodobnění byli obrazu Syna jeho, aby on byl prvorozený mezi mnohými bratřími (Ř 8, 29); které předzřídil, ty pak i povolal; které povolal, ty i ospravedlnil, a které ospravedlnil, ty i vede k slávě« (věčné; ib 30). Od věčnosti z milionů lidí povolal k světlu pravdy Kristovy právě nás. Zdá se nám nepatrným toto omilostnění? Sv. Tomáš, andělský učitel, soudí jinak! Praví, že některé milosti jsou tak netušené a přesahují tak velice každé pochopení, že stvořený rozum jich plně nepochopí; uvádí pak tři: důstojenství Božího mateřství, důstojnost dítek Božích, vznešenost věčné oslavy v nebesích. Maria Panna zapěla Magnifikat při vzpomínce na to, co velkého jí prokázal Všemohoucí; nesluší se, abychom Magnifikat zapěli nad svým povoláním i my?

D) Klíčem k nebeským pokladům a k nebeské bráně jest sv. víra, a toho klíče se dostalo nám — ne pro naše zásluhy, jen z pouhé milosti. Nejděťší milost, které se nám dostalo, pro mnohého z nás první milost. Konvertité, obrácení z protestantství, si ji musili mnohdy těžce vydobýt urputnými boji vnitřními — nebylo tak snadno vzdát se falešných názorů, ve kterých byli od dětství vychovávaní! — a neméně těžkými boji vnějšími, když otec zuřil, matka prosila, sestra plakala, když kolikrát musili odejít z domu, jako

Kordula Peregrina . . . , dcera váženého pastora se stala služebnou! A přece neváhala. »Kdybych měla samým peklem projít, abych se dostala do ráje katolické církve, neváhala bych . . .« Nám se té milosti dostalo beze všeho přičinění, bez jakýchkoli obětí. Proč právě nám? Proč ne jiným, kteří by snad Bohu horlivěji sloužili? To je tajemství jeho prozřetelnosti a lásky; nemáme, leč trochu vděčnosti, kterou můžeme splatit svůj dluh.

Vděčnost . . . Plato pokládal za největší milost, že mohl žít za dob Sokratových, který prý ho poučil o pravé moudrosti. Filipovi Makedonskému blahopřáli, že jeho syn Alexander Veliký se narodil za dob Aristotelových a že se mu dostalo takového vychovatele. Blahopřejeme si my s pokornou vděčností, že žijeme v době a v království mesiášském? Že se nám dostalo takového Učitele? Děkujeme denně Pánu aspoň při večerní modlitbě za milost svaté víry? Máme poklad a nevážíme si ho; dostalo se nám neskonalého omilostnění, a naše hrud' jest chladná, místo co by byla zanícena žárem svaté vděčnosti, jak od nás Dárce všeho dobra právem očekává! »Blahoslavené oči, které vidí, co vidíte vy! Blažené uši, které slyší, co slyšíte vy! Vpravdě pravím vám, že mnozí proroci, králové i spravedliví žádali sobě toužebně vidět, co vy vidíte, a neuzřeli; slyšet, co vy slyšíte, a neslyšeli.« (Srov. Mt 13, 16 n; Lk 10, 23 n.) A my tak lhostejní!

Nezapomínejme však, že vděčnost, kterou kdo osvědčuje pouhými slovy, jest planá. Hoch, kterého rodiče s velkými oběťmi vydržují na studiích, nemůže svou vděčnost projevit lépe než pilným studiem, hladový, kterého hospodář z milosti přijme do statku, svědomitou prací, chudý nemocný, kterého se zdarma ujme lidumilný lékař, přesným zachováváním jeho předpisů. Jak projevíme Pánu svou vděčnost za povolání k pravé víře my? Především, že svědomitě plníme povinnosti sv. víry. Pán rozesílá apoštoly do světa a praví jim: »Učte je (obrácené) zachovávat všechno, co jsem přikázal vám.« Jsou to poslední slova Páně v evangeliu sv. Matouše. (28, 20) Věrný služebník v podobenství osvědčil svou vděčnost za darovanou hřivnu tím, že s ní svědomitě hospodařil, a to žádá Pán i od nás. »Boží (vtělená) Moudrost se na zemi zjevila a s lidmi obcovala. Onať jest (živou) knihou přikázání Božích. Kdo se jí drží, dosáhne (věčného) života, kdo se jí zřekne, propadá smrti. Co se jí tedy, ó Jakube! Kráčeť v září jejího světla! Nevzdávej se své slávy (milosti tobě dané), neponech jinému, co tobě prospívá (jest k životu)! Vzmuz se, můj lide, jemuž se dostalo čestného názvu rytířů Božích!« (Bar 4)

E) K vděčnosti se musí pojit radost. Tím jsme dnešní rozjímání začali. Jsou rozmanité radosti; některé plané, z pomíjejícího dobra, na př. že se nám dostalo vyznamenání, že jsme oblíbeni. Jiné nízké, z věci člověka nedůstojných; i pohané jimi pohrdali. »Myslíš si, že máš šťastný den, když máš dobrý oběd?« Jsou i radosti hříšné; smyslný člověk jiných nezná! Radost pravá je z dobra trvalého, nepomíjejícího, a taková jest radost z pokladu sv. víry. »Ne z toho se radujte, že se vám démoni poddávají, nýbrž z toho, že jména vaše jsou zapsána v nebesích!« (Lk 10, 20) Kde není radosti z povolání k víře Kristově, tam jest lhostejnost, a lhostejný jest v očividném nebezpečí, že mu ďábel anebo svět poklad sv. víry uloupí. Spícího snadno oloupit a okrást!

Ale jako vděčnost, tak i radost musí se projevovat skutkem, ne pouhým slovem neb usměvavou tváří. Pohodí-li dítě hračku, kterou od rodičů k svátku dostalo, a nikdy si s ní nehraje, odloží-li hoch knihu, kterou k vánočům obdržel, aniž do ní vůbec nahlédne, nechá-li kdo v pouzdře housle, aniž je kdy do rukou vezme, uvěří někdo, že dítě má z hračky radost, že hoch kniha těší, že třetího hudba zajímá? Radost ze sv. víry se musí jevit především tím, že radostně užíváme milostí, které nám skýtá, především sv. svátostí, prostředků našeho posvěcení a naší spásy. Pokládá-li věřící poslouchání slova Božího nebo přítomnost při mši sv. a sv. přijímání za břemeno, za nemilou nezbytnost, které se jen nerad a s odporem podrobuje, kdo o něm řekne, že má z povolání k světlu sv. víry pravou radost?

Misionáři z »černé Afriky« nám sdělují nejeden milý rys ze života obrácených divochů na Kongu. S jakou radostí spěchají k slavení nejsv. oběti, jaká radost jim září z tváře, když se tísni kolem kazatelny, vnímající slova spásy jako vyprahlá země krupěje deště, jak radostně spěchají k očistným a silicím zdrojům svatých svátostí! Nebudou jednou našimi soudci? Žebrák, děkující vroucně za skývu chleba, jest žalobcem syna, který chléb pohazuje!

F) Radost musí býti provázena svatou hrdostí. Pravím »svatou, oprávněnou« hrdostí, která jest vzdálena vši pýchy nebo pohrdání bližním. Jsme hrdí na sv. víru, protože jest krásná, protože jest pravda, protože byla a jest zdroj požehnání všemu lidstvu, jak dějiny svědčí. Této hrdosti jest prázdno, kdo se za víru stydí. Stydět se za víru... Proč? Je snad tak špatná a nedůstojná, že bych se za ní měl stydět? Ani nevěrec jí neodepře uznání, je-li prost nenávisť a předsudků! »Nestydím se za evangelium Kristovo,« napsala si na první stranu modlitební knihy Helena Mostová, když se z bludu propracovala k poznání pravdy Kristovy. Čtème jen, jaké odpovědi dávali mučedníci soudcům, když byli tázáni na své náboženství! »Nejvyšší urozenost záleží v tom, že jest kdo služebníkem Kristovým,« praví sv. Agata. »Pocházím ze vznešeného rodu, ale za větší vznešenost si pokládám, že jsem křesťanka (Kristova),« praví sv. Cecilie. A tak mluvili všichni, prázdni vši nadutostí a pýchy, ale proniknutí svatou hrdostí. Máme větší právo být hrdí na své příslušenství ke království Kristovu než kdysi vojíní Alexandra Velikého na to, že patří k armádě tohoto vítězného dobyvatele, anebo než Římané na to, že jsou občany mocné světové říše.

G) Kdo jest za povolání k pravé víře náležitě vděčen, koho tato milost naplňuje radostí a hrdostí, ten si pokladu sv. víry náležitě váží a nedbá zhořla nic toho, co o ní mluví nebo soudí svět. Roku 1839 našla policejní hlídka v Chicagu spát v parku muže se ženou a čtyřletým hošíkem. Pod hlavou měl pytel kamení; byl na cestě domů a musil se protloukat žebrotou. Tvrdil, že má v pytli zlato, jenže nikdo mu nevěřil a nikdo mu nechtěl za to »kamení« nic dát. Zaveden do nerostopisného ústavu, a tam skutečně zjištěno, že má v pytli zlatou rudu. Člověk, pokládáný ode všech za žebračka, byl milionář! Nevede se podobně nám věřícím? Svět nemá tušení, s jakým pokladem se ubírámeездеjším životem. Jsme si toho vědomi aspoň my? »Podobno jest království nebeské pokladu skrytému v poli« (Mt 13, 44), o kterém neměl nikdo tušení a který stál za to, aby si ho každý opatřil za cenu všeho svého majetku.

Božský Učitel sám nazývá víru pokladem. Proč? Víra nás spojuje s Bohem, víra jest první podmínka a zároveň záruka spásy. Bez víry se nelze líbit Pánu . . . , bez ní ani nelze přijít k Pánu! Víra jest legitimace, opravňující ke vstupu do nebeského Jerusalema . . . Proto raději všeho pozbyt, všeho se vzdát a všechno obětovat, než se dát připravit o sv. víru a tím i o věčný život a o spásu duše. Pomlouvaný Ferdinand II. praví: »Raději s ženou a dětmi žebrat dveře ode dveří než dopustit, aby v mé říši víra trpěla škodu« — a než se víry zřící! Misionář Feron vypravuje, že na Korei se ne jeden šlechtic stal nádeníkem, než by od víry odpadl; jiní opustili domov, prchli do hor a bídne tam živořili, jen když zachránili víru v Krista.

Posledního března 1694 byl konán v Praze pohřeb, jakého město Libušino bylo zřídka kdy svědkem. Za hlaholu zvonů všech 70 pražských věží se ubíral průvod k Panně Marii před Týnem; nepřehledné davy se tísnily v ulicích, šestnáct hošíků z předních rodin, oděni v šarlatové pláště, bílé věnce na hlavách, neslo rakev, děti všech škol s červenými korouhvemi se ubíraly před ní, chovanci všech tří jezuitských kolejí v plném počtu šli spolu se svícemi v rukou.

Kdo ležel v rakvi? Bezduchá schránka hošíka, oblečená v černý aksamit; když byla mrtvola vystavena na radnici, přicházely zástupy Pražanů a zdobily jí věnci i zlatými skvosty. Kdo byl ten maličký, jemuž Praha vystrojila takový pohřeb? Šimon Abeles, syn židovského kupce, již po čtvrté ženatého. Hošík musil snášet od macech nemalé příkoří, hrával si rád s katolickými dětmi, a mezi nimi pozapomněl na domácí trampoty. Děti ho brávaly na katechismus, a devítiletý, okouzlen pravdami svaté víry, se rozhodl, že přijme svátost duševního znovuzrození. V klementínské koleji řádu T. J. se mu dostalo náležitého poučení, připraven k přijetí světla Kristova, obmyt svatou vodou. Když na to doma přišli, čekala maličkého křížová cesta. Týrán, bit, uprchl k pokřtěnému židu Kavkovi, ale otcem vypátrán, odveden domů, a teď teprve mu bylo mnoho zakoušet. V komoře mrskán do krve, mučen hladem, ale poklad svaté víry, k níž byl milostí Boží povolán, si vyrvat nedal ani důtkami. Mučen — a umučen. Podle našich domácích zpráv zabít ranou do hlavy; ale P. Spillmann T. J. objevil v londýnském archivu list, poslaný do města nad Temží z klementínské koleje řádu T. J., kde očitý svědek slavného pohřbu píše, že Šimon byl v otcově domě mučen i od rabína a nakonec v oné komoře ukřížován, aby prý byl podoben Kristu, jehož se nechtěl zřící. Pochován na židovském hřbitově, ale věc nebylo lze utajit; za pět dní mrtvola vykopána, zjištěna násilná smrt, svědectví jakési židovské dívky stvrdilo a výslech vrahů dokázal, co se po Praze hovořilo. Hošík — a tak si vážil milostí sv. víry, k níž nedávno povolán, zatím co dospělí mužové, ve sv. víře vychovaní, se bojí zavanutí větru, píchnutí kómára . . . jediného posměšného slova!

Při křtu sv. odevzdává kněz pokřtěnému hořící svíci, symbol živé víry, a napomíná ho, aby byl každou chvíli připraven k příchodu Páně, aby mu mohl s rozžatou pochodní vyjít vstříc jako ony panny v podobenství. Hořící svíce, symbol živé víry, víry osvědčované svatým životem. Připraveni k příchodu Páně . . . Jen věřící duše může s porozuměním slavit výroční památku jeho příchodu mezi nás, a církev nás po celý advent poučuje, že tento příchod jest předzvěstí druhého příchodu, při kterém se objeví celému světu

jako Král slávy a velebnosti i jako Soudce, provázen anděly. Kdo bude moci snést den příchodu jeho? A kdo obstojí, až on se objeví? (Mal 3, 2) S rozžatou svící, s živou vírou v srdci může věřící duše klidně očekávat den budoucího příští Spasitelova. Ejhle, Hospodín přijde a všichni svatí jeho s ním a bude v ten den světlo velké, alleluja.

Zakončíme rozjímání vroucím pocitem vděčnosti za povolání k pravé víře a vroucím vyznáním víry. Věřím v Boha... Zpěv: některá adventní píseň a Bože, cos ráčil.

Čtení: Is 2, 2-22; 41, 1-20.

15. prosince končí oktáva svátku Neposkvrněného Početí, a nazítří začíná novena vánoční, nejstarší devítidenní pobožnost, kterou věřící lid konal — ke cti devíti měsíců, co vtělený Syn Boží v panenském lůně pobýval. Jest obdařena odpustky jako novéna před 8. prosincem. V premonstrátské liturgii se tato novéna koná též — slaví se překrásnými antifonami v nešporách — předzpěvy, které lemují Magnifikat, chvalozpěv nejsv. Panny. V římské liturgii začínají ty antifony o den později, 17. prosince. První zní: »Ó (vtělená) Moudrosti, která jsi z úst Nejvyššího vyšla, jež od konce do konce (vesmíru) dosahuješ, mocně a jemně všechno pořádajíc: přijď a nauč nás cestě (pravé) moudrosti.« Proto nazýván tento den ve staročeských kalendářích »Sapientia« nebo »Moudrost«, věřícím platil za svátek, a zvláště pražské vysoké učení jej od nepaměti slavilo jako zasvěcený. Později zaveden v naší vlasti 18. prosince svátek Očekávání Panny Marie, již dříve v jiných zemích obvyklý; byl slaven až do r. 1914, kdy spolu s jinými svátky (Zasnoubení Panny Marie, Pomocnice křesťanů atd.) zrušen.

Liturgicky jest advent rozvržen na tři části: na přípravu vzdálenou, první dva týdny, blízkou, od třetí neděle, nejbližší, od 17. prosince. Pro soukromou pobožnost se nám advent dvojí novénou a jednou oktávou rozpadá též na tři období: přípravná novéna před východem jitřenky, Panny Neposkvrněné, radostná oktáva jejího svátku, a zase novéna — příprava na východ Slunce spravedlnosti. Tuto druhou novénu trávíme v myšlenkách a při rozjímání na cestě do města Davidova, do betlemské jeskyně, jednak provázejíce tam svaté snoubence, jednak je v jeskyni očekávajíce a spěchajíce jim vstříc. Naše adventní touha jest nám jakýmsi, byť i slabým, obrazem a odrazem touhy, kterou byla stravována duše panenské Matky — touhy po okamžiku, kdy jí bude dáno přivinout na Srdce toho, jenž byl touhou jejího národa a všeho lidstva vůbec, touhou spravedlivých a proroků Starého Zákona, touhou jejich ctihodných předků. »Ó Emmanueli, Králi a Zákonodárce náš, očekávání národů a Spasitele jejich: přijď a spasiž nás, Hospodine, Bože náš!«

ČTVERO SUCHÝCH DNŮ.

Užívání tvorů.

Liturgie.

Každého čtvrt roku se vracejí tyto postní dny, kromě zářijových vždy na začátku nebo na konci důležitých úseků církevního roku, jako by nás zvaly k čtvrtletní duchovní obnově. Věřící sotva tuší, jak svaté bývaly tyto dny ve staré církvi. Z dvojího pramene vznikly — národ vyvolený i pohané zavdali podnět k jich zavedení do liturgického roku. Prorok Zachariáš mluví o postu prvního, čtvrtého, sedmého a desátého měsíce, to jest v našem březnu, červnu, září a prosinci. Pohanští Římané naopak slavili v těch měsících radostné rolnické svátky, a to při setí v březnu, při začátku žně v červnu, při skončení vinobraní v září a po sklizení oliv v prosinci. Obojí prvek církev sloučila; chopila se pohanských slavností, proměnila je ve svátky křesťanské a učinila je dny děkovnými za úrodu, kterou nám Pán udělil; zároveň však dny kajícími, po starožidovském způsobu, jako by nás vybízela k pokání za hříchy, kterých jsme se v minulém čtvrtletí dopustili pochybeným užíváním darů božích, zneužíváním a špatným užíváním věcí stvořených.

Adventní kvatembr dostal ráz mariánský; vzpomínka na símě, svěšené (v našich krajinách) zemi a v ní pónenáhlu klíčící, aby po měsících, bude-li vůle Boží, vzešlo v hojnou úrodu, připomíná nám panenskou půdu, luno vyvolené Panny, z něhož co nevidět vzejde nejkrásnější květ a nejpožehnanější plod. »Otevři se, země, a vpuč nám Spasitele...« Ve svátek Neposkvrněného Početí jsme slavili východ jitřenky, příchod vyvolené Matky Spasitelovy mezi nás. V kvatemburu nás vede církev do Nazareta, slyšíme radostnou andělskou zvěst, provázíme omilostněnou Pannu k Alžbětě, plesáme spolu s ní... Pán blízko jest, Maria Panna ho nese do Betlema, aby ho tam ve svaté noci vydala světu. V myšlenkách dlíme tyto dny častěji u nejsv. Panny a nedočkavě vyhlížíme hodinu, která dá hříšným Spasitele.

Kvatembrová sobota, zvláště prosincová, byla po dlouhá staletí dnem, kdy biskupové a v Římě sám papež uděloval svatá svěcení kněžská. Věřící lid chápal lépe než dnes, co znamená pro něho i pro církev dostat řádné kněze podle Srdce Kristova. Nebyl tak lhostejný k tomuto obřadu jako dnes, kdy při něm vidíme obyčejně jen příbuzné svěcenců. Byla to záležitost celé křesťanské obce — celá obec se spolu s nimi připravovala modlitbou a pokáním (přísným postem) na důležitý okamžik, a v noci ze soboty na neděli, kdy svatá svěcení udílena, byl chrám naplněn věřícími, vyprošujícími milost Ducha svatého svým budoucím pastýřům.

Středa suchých dnů jest vždycky dnem obnovy, pátek den kající, sobota den díkůčinění. V adventním kvatemburu se omezíme na první: bude nám tedy jakousi rekolekcí neboli duchovní obnovou, dnem krátkého zpytování svědomí. V sobotu neopomeňme vykonat modlitbu na úmysl, aby Pán poslal hodné a řádné dělníky na svou vinici, aby dal našemu národu pastýře podle svého Srdce.

Rozjímání.

A) Právě byla učiněna zmínka o Božích darech. Proč nám dává Pán úrodu? Proč nás obklopil rozmanitými tvory? Jednak proto, že se v nich zračí jeho moc, jeho krása a moudrost, jeho dobrotivost a láska, a my pozorováním věcí viditelných se máme a můžeme povznést k poznání jejich neviditelného Tvůrce. Jednak proto, že člověk složený z duše a těla se bez nich neobejde; kolika věcí potřebuje k svému vezdejšímu životu! Nicméně jsou s v o b o d n ý m darem Nejvyššího, na který nemáme práva, a ne nadarmo se modlíme: »Abys nám úrodu zemskou dáti a zachovati ráčil...« Dáti... Vše pochází od Boha, vše od něho stvořeno, stejně jako my; jen z jeho rukou dostává, cokoli potřebuje, ptáče v povětří a rybka ve vodách. »Oči všech doufají v tebe, Hospodine, a ty jim dáváš pokrm v čas příhodný; otvíráš ruku svou a naplňuješ všecko živočišstvo požehnáním...« Ptáčkovi zobání, včelice krůpěj medu, člověku však víc, daleko víc... Ptáče nezná svého dárce; proto není schopno ho prosit nebo mu děkovat; člověk ví, ke komu má ruce spínat a komu se sluší za všecko děkovat. Zachovati... Jako není Pán povinen nám své dary dát, tak není zavázán nám dané zachovat. Za obojí musí smrtelní synové Evini prosit, pokorně prosit. »Abys nám úrodu zemskou dáti a zachovati ráčil...«

Při tom mějme na paměti:

1. Tvůrce nám věci, které jeho ruka stvořila, pouze propůjčuje, jako hospodář v podobenství svým služebníkům hřivny pouze svěřil. Nedává nám je tedy v úplné vlastnictví! Jsou a zůstávají majetkem jeho, a my s nimi musíme zacházet jako s věcí cizí, svěřenou naší péči.

2. Propůjčuje, tedy jen dočasně, ne navždy! Musíme se s nimi rozloučit; dříve nebo později je musíme vrátit tomu, od něhož jsme je půjčkou dostali, a pak samozřejmě nastane vyúčtování, jako ve známém podobenství. »Vydej počet ze svého vladařství...« Přesný počet bude nebeský Hospodář vymáhat od každého z nás. »Jak jsi se svěřenými hřivnami hospodařil? Mnoho-lis vytěžil?« Je tedy rozumné, nechává-li lakomec ležet hřivny ladem? Hřivny, kterými mohl tolik dobrého vykonat? Je rozumné, lne-li člověk nezřízeně k věcem, které jsou jeho správě svěřeny jen na chvílku? Ať úrad, ať statky, ať tělesná krása, ať učenost, ať oblíba nebo sláva, vše trvá do času, a běda, dopadne-li konečná bilance našeho vladařství jako u mnohých králů judských a izraelských: »Byl tolik a tolik let králem, a konal, co bylo zlé před tváří Hospodinovou...«

3. Nadto nám nejvyšší majetník těchto věcí dává směrnice, jak jich máme užívat. Činí tak právem majetníka, činí tak i k našemu dobru. Postavím někoho k parnímu kotlu a dám mu pokyny, jak si má u něho počínat; svěřím někomu ošetřování nemocného, a dám mu návod, jak má zacházet

s léky. Nedbají daných rozkazů? Uvedou v neštěstí sebe i jiné! Kde najít uvedené směrnice? Na druhé desce desatera! Nezabiješ, nesemilníš, nepokradeš, nepromluvíš křivého svědectví, nepožádáš, ctí otce svého... Na nic není zapomenuto; zde vyměřeno přesně, jak máš užívat těla, majetku, svobody, autority (své nebo bližního), jak máš užívat jazyka, jak myšlenek...

4. Proč nám je propůjčuje? Odpověď byla již zčásti dána: za prvé, protože jsou člověku k životu vezdejšímu nezbytné. Ne sice všechny všem, ale mnohé mnohým. Rostlina jest pro živočicha, ale ne každá rostlina pro každého živočicha. Proto sama příroda (Tvůrce!) se postarala o to, aby se živočich netkl toho, čeho se tknouti nemá. Zde trny, tam vlásky, onde palčivá šťáva, jinde odpuzující vůně nebo chuť. Co člověk? Toho obdařil Tvůrce rozumem; má tedy uvažovat, co mu prospívá a co mu škodí, a podle toho se řídit; ne jako zvířátko se vrhat na všecko, co mu lahodí, a utíkat před tím, co mu nechutná. Ale právě zde je kámen úrazu, jak hned uslyšíme. — Tvůrce propůjčuje člověku své tvory za druhé k tomu, aby mu byli nápomocní na cestě k nebi; tedy nikoli k tomu, aby v nich hledal štěstí. Již bylo pověděno, kde člověk pravé blaho najde a najít může... jedině v Bohu, pro něhož je stvořen a s nímž má být na věky spojen. Jinými slovy, člověk nemá hledat a nemůže najít pravé trvalé štěstí na zemi, ve věcech stvořených. Přece však v nich štěstí hledá a chce jimi ukojit svou touhu po štěstí. Proč?

B) Odpověď není těžká. Tvůrce nám chtěl naše vezdejší putování pokud možná příjemnit. Proto nás obklopil tvory tak krásnými, aby i nejchudší se jimi těšil. Vše, co vyšlo z rukou nebeského Umělce, jest krásné, od slunce a hvězd na nebi až ke kvítku na louce a k broučku v trávě. Ale člověk, nerozumný Adamův syn, si počíná jak onen král v řeckém bájesloví (Pygmalion na Kypru): zamiloval se do sochy, do kamenné sochy... krásné sice, ale mrtvé, neživé... Člověk se často zamiluje do tvorů, místo co by skrze ně jejich Tvůrce a mistra poznal, míloval a jeho moudrosti se obdivoval. Zamiluje se do věcí stvořených, protože jsou krásné; lne k nim, protože jsou mu sladké. Nezřízeně k nim lne a je vyhledává, kvůli nim opouští Tvůrce a oddává se výhradně jim; jim patří jeho srdce...

Co to však znamená? Převrací řád, ustanovený Tvůrcem; místo co by mu věci stvořené pomáhaly na cestě k nebi a vedly ho k Tvůrci, odvádějí ho od Tvůrce a připravují ho o nebe. Člověk, stvořený pro věčnost, oddává se docela věcem časným, pomíjejícím, jako by věčností nebylo nebo jako by o ni nestál. Stvořen pro nebe, a činí si z této země svou vlast. Jen zemi patří jeho srdce, jeho práce, jeho duše. Smyslný si nepřije po celou věčnost jiných rozkoší než ty, které mu smyslnost skýtá, a s radostí by se vzdal nebe, kdyby mohl na zemi zůstat a svým rozkošem hovět; lakomec se brání zuby nehty loučení s životem, protože nechce pryč od svých penízků; ctižádostivý správně poznává, že smrt připraví hrob nejen jeho tělu, nýbrž i jeho plánům a touhám po lidské slávě; proto nechtějí tito a jim podobní o věčném životě ani slyšet a zřikají se svého věčného povolání. Nevidíš, jak nezřízená touha po věcech pozemských a nezřízená láska k nim člověka snižuje a činí maličkým? Činí ho synem země, bere mu jeho věčné určení, a on jest s tím srozuměn! Nechce být jako vznešená královská palma, která pne hrdě svou

knížecí korunu k nebi; podobá se kleči, která se plazí po zemi, nebo rostlině, rostoucí v močále. Tam je jí dobře, ne v májovém háji na výsluní v záři světla a tepla! Ale jaký užitek přináší palma, jaký tyto! Palma jest požehnaním pro celé kraje, močalovité rostliny jsou pařeníštěm miasmů, bacilů, ze kterých pochází zhoubná malarie a jiné smrtící nakažlivé nemoci.

Tvá duše má být jako narcisová anemonka v Alpách. Patří k nejkrásnějším členům alpské květeny, vpravdě šlechtický aristokratický zjev. Nikdy nesešoupí s výšin, nedere se v oči, vyhýbá se obvyklým turistickým cestám, pohrdá prachem země. Spolu s alpskou sasankou a prvosenkou, zvanou »nejmenší«, tvoří trojlístek kvítků, které se objeví nejdříve, sotvaže sníh na alpských výšinách roztál, koncem května... Málokomu je dopřáno uzříti ji v její kráse. Tak krásná a vzácná jest i duše, která dovede pohrdnout tím, za čím se honí většina smrtelníků. Maršálek Condé se vplížil v Antverpách mezi dvořany do předsíně bývalé švédské královny Kristiny. »Chci vidět princeznu, která tak lehce odhodila korunu, za kterou my celý život se pachtíme a pro kterou se bijeme, aniž jí kdy dosáhneme.«

Co by byl řekl naši národní světící? Fridrich II. měl českému králi Přemyslu I. co děkovat za to, že se k císařské koruně dostal a při ní udržel. Z vděčnosti mu slíbil r. 1217, že jeho dceři Anežce, tehdy devítileté, zasnoubí svého syna, zvoleného císaře Jindřicha. Leopold VI. Rakouský po letech vše překazil, vnutil králevici dceru svou, Anežka vrácena otcí do Prahy. Rozlíčeného Přemysla ta věrolomnost popudila k válce proti Leopoldovi a naplnila nechuť k císaři. Ale Anežka se vracela domů ráda! Bude moci vstoupit do kláštera! Jindřich se císařem nestal, musil hledět na to, že jeho mladší bratr obdržel korunu, a když po letech ovdovělý císař Fridrich II. se ucházel o Anežku pro sebe a spolu s ním anglický král Jindřich III., odmítla oba dva. Kdo by dnes o ní věděl, kdyby byla nabízenou korunu přijala? Kdo zná tehdejší císařovny a kněžny, alespoň podle jména? Sotva odborný profesor, a ani ten ne všecky; blahoslavenou chudou klarisku zná každé české dítě, tak jako sv. Alžbětu Durynskou, o kterou se ovdovělý Fridrich II. též marně ucházel. Komu postaví svět korunu na hlavu, ten zajde v paměti lidstva jako vše, co je tohoto světa; koho postaví církev na oltář, ten žije v paměti věřících věčně — a neméně v nebeské slávě.

C) Tvůrce nám svěřil věci, které jeho ruka stvořila, aby nám pomáhaly do nebe; my si je navalíme jako balvany do cesty, že přes ně a pro ně do nebe nemůžeme. Čtème životy svatých! Karel Boromejský byl arcibiskupem, kardinálem, měl jmění, papežové Řehoř VII. a Inocenc III. měli důstojenství a hodnosti, měli vliv a moc, měli ohromné bohatství, měli velké nadání, a jim se ty věci staly podporou a cestou do nebeské slávy. Proč jiným se tytéž věci staly cestou k věčnému zavržení? Ne proto, že je měli, ne že by ty věci byly samy sebou zlé, ne proto, že jich užívali, nýbrž že jich špatně a k zlému užívali. Nikolí podle vůle Boží, nýbrž proti vůli Boží! Na to konečně vše přijde a to rozhoduje; ne že věci mám, ne zdali je mám a mnoho-li jich mám, nýbrž jak jich užívám, zdali podle směrnic, které mi Tvůrce dal, zda k dobrému či k zlému.

Není velkou a důležitou složkou výchovy naučit dítě rozumně pojímat věci, které je obklopují, řádně zacházet s věcmi, které mu jsou svěřeny,

správně užívat věcí, které nazývá svými? Vychovatel, který už dávno se vyzul z dětských malicherností, mu v tom směru dává přiměřené pokyny. Dítě, lpící na rozmanitých tretách, nemívá z toho potěšení, ale tolik může chápat, že otec tomu rozumí lépe než ono. Dáváme se my od nebeského Otce po této stránce vychovávat, jako sami vychováváme maličké? Dětem zamezujeme přístup k nezdravým, zhoubným sladkostem, a sami zazlíváme Tvůrci, když nás varuje: »Nesesmilniš, nepokradeš, nepožádáš!« Od dítěte vymáháme, aby se spolehlo na nás, zkušenější; nuže, otažme se těch, kteří již absolvovali školu života, ať s prospěchem výborným jako vyvolení a tudíž dobře obstáli i při přijímající zkoušce do sboru nebešťanů, ať s prospěchem pouze dostatečným jako duše v očištění a musí nyní prodělávat těžkou doplňovací zkoušku, ať s prospěchem zcela nedostatečným jako zavrženci — i oni nám mohou být v jistém smyslu učitelí . . ., poučit nás, jak se to dělat nemá, a být nám varovnou výstrahou. »Pouč mne, jak mám soudit o věcech, kterými sis oddálil vstup do nebeské brány nebo sis jí snad docela zatarasil . . .« Skoro každý zavržený Adamův syn ti řekne: »Věc stvořená se postavila mezi Tvůrce a mne.«

Jidáš: »Propadl jsem věčné zkáze ne proto, že jsem měl stříbrňáky, ale že jsem si k nim pomohl způsobem, který Bůh zakazuje . . .« Lakomec: »Tvůrce mi dal pozemské statky, abych si činil přátele z nepravého mamonu, bych byl přijat do věčných stanů, a aby mi byly vstupným do nebeské brány, a já si za ně koupil okovy, které mne přikovaly k místu věčného zavržení.« Herodes: »Jsem tu, ne že jsem toužil po rodinných radostech a jich užíval, ale že jsem jich zle užíval, s tou, s kterou jich užívat zákon Boží zakazuje.« Nečistý: »Žena bližního mi byla stromem zakázaným, abych rozumným zdržováním se jeho plodů si zajistil nebe, jak si je měl v ráji zajistit praotec — tím, že se zdrží zapověděného ovoce.« Adam: »Hořce jsem pykal, ne že ovoce bylo zlé, ale že jsem ho užíval proti vůli a zákazu Božímu.« Pilát: »Dopadl jsem zle, ne že jsem užíval moci, která podle slov samého Spasitele mi byla dána shůry, ale že jsem své moci zneužil k nespravedlnostem, ke krutostem a k osobním výhodám.« Opilec: »Podle slov Písma vyvodil Hospodin ze země chléb a víno, aby obojí obveselovalo srdce člověka, ale já jich nepřijímal z rukou Tvůrce s díkučiněním k udržení života a k mírnému dovolenému veselí, já nemírně se na pokrm i nápoj vrhl a tím propil majetek svých dětí, štěstí své rodiny, své zdraví i svou věčnost. Nebylo hříchem, že jsem jedl, ale že jsem nadmíru jedl, že jsem v den postní jedl.« Zloděj: »Bůh jim dal úděl chudobných, aby mi mohl jednou říci: Služebníče věrný, že nad málem jsi byl věrný, nad mnohým ustanovím tebe; já však na svůj úděl reptal, nezřízeně sobě cizího majetku žádal, a z žádosti přešel ke skutku.« Pomluvač: »Nebylo hříchem, že jsem mluvil, ale že jsem zle mluvil, nenáležitě mluvil, tam mluvil, kde bylo žádoucí mlčet.«

Po nich jiní a jiní: »Nebylo zlé, že jsem pracoval, ale že jsem v neděli pracoval, kdy to zákon Nejvyššího zakazuje . . . Nebylo proviněním, že jsem odpočíval, nýbrž že jsem nenáležitě odpočíval, když Bůh volal k práci . . . Nebylo neštěstím, že jsem měl oči, nohy, ruce, ale že jsem hleděl, nač hledět Bůh zapovídal, že jsem se dal nohama nést, kam jítí jsem nesměl, že jsem rukou neužíval ke skutkům lásky, nýbrž jimi ubližoval . . .« Tak mluví všichni jeden za druhým; neblahá žádost těla a očí, neblahá pycha života!

D) Sv. Alois si při všem říkával: »Co mi to prospěje pro věčnost?« Co si říkáváme my? Bohužel, my máme docela jiné měřítko; netážeme se, jak pochodí naše duše, my si dáváme při všem otázku jedinou: »Chutná mi to? Líbí se mi to?« Když ano, sem s tím! Když ne, pryč od toho! Jedovatá sladkost, v mnohých tvorech ukrytá, nás vábí — a nás hubí, a my jsme jako děti; byť to byl i jed, jen když to sladce chutná! Ale vzpomeňme na Adama! Co záleželo na tom, zda ovoce zapověděné bylo chutné či nic? Rozhodoval příkaz Hospodinův: »S prostředního stromu nejez!« I nám platí: »Toho se ani nedotýkej, sic smrtí zemřeš!« Eva nedbala slova Hospodinova, dala se omámit a ošálit svůdcem. Který svůdce šálí, klame a svádí nás? Nezřízená vášeň! Většina hříchů pochází z toho, že věci stvořených neužíváme podle vůle Boží. V každém hříchu se staví nějaký tvor mezi nás a mezi Tvůrce, a my jdouce za nezřízenou vášní, dáme přednost věci stvořené před jejím Stvořitelem. Lakomec penězům, opilec nízké rozkoši, děvče klukovi, nekajícník lidským ohledům (»Co by tomu řekli, kdybych šel k sv. zpovědi?«), jiný zase pohodlí (»Mně se dnes na mši sv. nechce . . ., mně je těžko se přemoci . . .«), a ti všichni své duši škodí a její spásu ohrožují. Žádný z nich se neptá, zda mu to a co mu to prospěje pro věčnost. Vyhledávají a drží se toho, co jim lahodí, a prchají před tím, co jim je hořké, nepříjemné, těžké. A mnohdy právě tyto trpké věci k spáse pomáhají, zatím co lahodné ji znemožňují.

Trpce obviňujeme Adama — a jsme lepší? Nemáme práva mu co vytýkat! Věděl, že jde o osud jeho i všech jeho synů, a bylo mu to lhostejno; pro jediné chutné ovoce zaprodal satanu sebe i nás. Dívka ví a jest varována: »Jde o tebe i o osud tvých dítek, zvolíš-li jim takového otce . . .« Marné vše; lhostejna, že dítky budou trpce pykat, vybere-li jim za otce opilce, marnotratníka, neznaboha, bude-li hřešit před svatbou . . . V hrubém sobectví chce užít zakázané rozkoše sama, je tupá a lhostejná, že učiní nešťastnými vlastní dítky. Pozdními hořkými slzami své bezohledné sobectví nenapraví, jako Adam nenapravil dlouhým pokáním následky svého hříchu.

Ludvíku Windthorstovi dala matka při odchodu z otcovského domu stříbrné pero a stříbrný kalamář: »Zde máš pero a kalamář svého zesnulého otce; chraň se, abys ho neužíval k něčemu jinému než k tomu, co jest pravdivé, šlechetné, křesťanské.« Jak svědomitě tento Gedeon německých katolíků její slovo vyplnil, ukázaly pozdější dny. A naopak, co zlého natropili svým perem a nadáním jiní! Ale jako on, tak i tito skládali počet věčnému Soudci z toho, jak jeho darů užívali, zda k dobrému či k zlému. Zase se nám vrací myšlenka na třetí příchod Páně, myšlenka na soud, která nám hřměla do duše již první neděli. Stále a stále nám církev připomíná: »Toto božské dítě, na jehož první a druhý příchod se připravuješ, přijde po třetí jako Soudce . . . Hleď, aby tvé účty byly v pořádku!«

E) Celá řada předsevzetí plyne z dnešního kvatembrového rozjímání. Za prvé, vážít si Božích darů, byť byly sebemenší. Následujme příkladu našich předků! V nejzámožnějších rodinách nedovolovali rodiče dětem plýtvat »Božím darem« nebo dokonce si ho nevážit, pohodit, byť šlo o úlomek skývy chleba. Neviděli jsme v první světové válce, že hlad postihl nejvíce domy, kde se předtím Božím darem plýtvalo a pohrdalo? Peněz měli dost,

ale chleba ani skývu! Za druhé, modlitba u stolu. Nezavazuje sice pod hříchem, nehřeší, kdo ji opomíjí, ale jest krásný projev, že jsme si vědomi, od koho všechno pochází, kdo nám připravil stůl a komu nutno děkovat. Misionář, přítomný hostině křesťanských Indiánů... Jak chudíčká hostina! A přec po ní pohlavár vroucně děkoval nebi za »tento bohatý stůl«. Za třetí, omezit se ve svých nárocích a vést k tomu i děti, aby nebyly tak příliš náročné; ne jim dát všechno, co vidí a co chtějí mít! Řecký filosof Diogen praví: »Věci nejužitečnější bývají i nejlacinější; socha stojí 3000 denárů, nádoba mouky čtvrt denáru.« V nouzi poznáváme, co zbytečných potřeb máme. Nedostatky ukazují, jak málo lidé potřebují. Za čtvrté, nedat nikdy tvorů přednost před Tvůrcem, nikdy kvůli věci stvořené neurazit Tvůrce. »Než bych si k tomu pomáhal hříchem, raději se toho vzdám, ať je to cokoli, zisk, sláva, ženich...« Na věci, ke které si dopomohu hříchem, Boží požehnání počívat nemůže.

Zpytujeme-li upřímně svědomí, odhalíme spoustu nezřízeností, provinění a hříchů, zavíňených tím, že jsme neužívali věci stvořených podle vůle Boží, že jsme je nezřízeně vyhledávali, za nimi se nezřízeně pachtili, jim se nezřízeně oddávali. Božské Dítě nám dá v jesličkách výmluvnou lekci: »Nehoň se tolik za věcmi, které nemají pravé ceny ani trvání; uť se pohrdat světem, který pomíjí a s nímž se budeš musít rozloučit dříve, než se naděješ!« Adventní sv. zpověď nechať očistí naše srdce ode všech poskvrn, které tato nezřízená láska k věcem pozemským v duši způsobila, abychom přicházejícímu božskému dítěti připravili v srdci stánek důstojný a čistý, podobný nejčistšímu Srdci neposkvrněné Matky Páně. A naše hlavní kvatembrové předsevzetí? Nikdy k ničemu si nechci dopomoci těžkým hříchem, byť šlo o poklady celého světa. Co bych tím vydělal? Pohodlný život na několik let. Co bych tím prodělal a ztratil? Duší, nebe, celou blaženou věčností!

Adventní zpěv. Třikrát Otčenáš, Zdrávas, Maria, po každém vložku: »Abys myslí naše k nebeským tužbám pozdvihnouti ráčil, abys nám úrodu zemskou dáti a popřáti ráčil, tě prosíme, uslyš nás. Od moru, hladu a války vysvoboď nás, Pane!«

ČTVRTÁ NEDĚLE ADVENTNÍ.

Nezřízená vášně.

Mocněji než v předešlých nedělích zní dnes hlas volajícího na poušti. »Připravujte cesty Páně, přímé čiňte stezky jeho; každá dolina budiž vyplněna, každá hora a pahorek budiž vyrovnán; co křivé jest, staniž se přímým, co nerovné, buď učiněno cestou rovnou, a všecko stvoření uzří spásu Boží.« Tak volá k nám v dnešním evangeliu. Pán blízko jest, takřka přede dveřmi; a na nás jest, abychom co nejrychleji dokonali přípravy k uvítání svého Krále. »Jerusaleme, buď pohotově...«

Obraz, jehož užívá Jan, jest vzat ze starých dob. Když se vládce chystal navštívit odlehlé území své říše, musily mu být napřed připraveny cesty. Schůdných bylo tehdy velmi málo; králi a jeho obvyklému velkému komonstvu nedostačily obvyklé křivolaké pěšinky, kde samá dolina a samý kopec, samá zatáčka a nerovnost. Nesluší se, abychom Králi srdcí připravili schůdnou cestu i my, když se chystá nás navštívit svou milostí a oblažit nás svým pozeňnaným příchodem? Každá dolina, každá vyvýšenina musí pryč..., každá nezřízená vášně, pocházející buď z nízké a člověka nedůstojné smyslnosti nebo z vypínající se pýchy... Urovnána musí být i každá nerovnost, každá nespravedlnost a neláska k bližnímu, každé neodčiněné provinění proti Tvůrci. To naše povinnost, to nezbytná podmínka, ačli chceme, aby i do našeho srdce zavítal přicházející Pán a Král, velký Vévoda, jehož »východové jsou od věčnosti«. (Mich 5, 2)

A) Tedy především vášně ze srdce odstranit. V minulém rozejmání jsme toto slovo po prvé slyšeli. Nezřízené vášně, ty jsou příčinou, že na naši duši lpí tolik skvrn; vášně jsou vinny, že jsme se tolikrát odklonili od Tvůrce a že se skláníme k tvorům, k prachu země; vášně jsou závada, která zavírá naše srdce milosti Boží; vášně zavinují, že se honíme za světskými rozkošemi, za tím, co tělu lahodí a chutná, ne za tím, co duši prospívá. Nezřízená vášně ponouká dítě, aby sáhlo matce do peněženky a opatřilo si nějakou sladkost, vášně žene manžela z náruče manželky k provině proti svaté přísaze kdys před oltářem složené, vášně jest vinna, že jinoch neb dívka šlape rodičům po srdci, že podrývá své budoucí štěstí a svolává kletbu na svazek, který podle vůle Boží má být oběma pramenem pozeňnaní a blaha, vášně vládců činí z úrodných zemí poušť a ze šťastných rodin sídlo bolesti.

Nežlí Adam hřešil, byly všechny vášně jako poslušný kůň; člověk třímal pevně v rukou otěže, a kůň šel, kam člověk kázal. Hříchem Adamovým se

vymanily z otěží, člověk není s to je ovládat, jak by chtěl. Co čeká jezdce, když se mu koně splaší? Jak dopadne kočár, pádí-li koně divoce přes vrchy i doly? Takové koně nemožno každému svěřit; dlouhého cviku a pevné ruky je třeba, aby je kdo ovládl a učinil poslušnými služebníky. Znamé přísloví: »Oheň, dobrý sluha, ale zlý pán!« Zvláště o tělesné vášni to platí. Dobrá služebná — proto jí Tvůrce do lidské přirozenosti vložil; ale běda, stane-li se tyranem a ovládá-li tě ona, místo co bys ty ovládal jí. Eckehart vypravuje povedené podobenství. Hošík vede na pastvu na provaze kozu; koza spatří zelené listy, žene se k nim, táhne chlapce za sebou, a ten si rozedere trním ruce i šaty. »Maminka řekla, že já mám vésti tebe, a zatím ty táhneš mne...« Vleče-li tě vášeň, kam chce... Dvojnásob to odpykáš, časným i věčným neštěstím! Nepřemáhaná žádostivost jest jak obrovský polyp; svými dlouhými rameny obtočí jednotlivé údy člověka, že se nemůže hnout; jako moucha v pavučině... Ubohá kořist mořského netvora!

Všimni si osob, o nichž mluví dnešní evangelium! Skoro všechny v tenatech vášně, a to bylo jejich zkárou. »Léta patnáctého panování císaře Tiberia, když Pontský Pilát spravoval Judsko a Herodes byl tetrarchou v Galileji, za velekněží Annáše a Kaifáše stalo se slovo Páně k Janovi na poušti...« Tiberius, oddaný nejhorším výstřednostem tělesným, a jimi i bídně zahynul, za živa shnil. Herodes Antipas, syn vražedníka nemluvnátek, cizoložník, jemuž Jan marně domlouval. Velekněží, požitkáři, nevěrci, nevěřili ve věčný život, ve vzkříšení, v nesmrtelnost duše, řídili se zásadou nezabohů z knihy Moudrosti: »Jezme, pijme, zítra umřeme.« S nimi proti Kristu Pánu spojení farizeové, hrabiví, lakotní, ctižádostiví, nadutí, a při tom pokrytci, hroby obílené. Až je bude nebeský lékař upozorňovat na jejich neduhy, rozlítí se na lékaře a ne na svůj neduh; až jim bude božský Učitel činit přísné výtky, posedne je uražená pýcha, jedna z nejzběsilejších vášní, a ta jim nedá pokoje, dokud nepřivedou Pána na kříž. Bohovražda, ovoce nepřemáhané a nezkracené vášně!

Od doby, co neposlušný služebník musil opustiti zahradu rozkoše, nebylo ani jediného syna Evina, jenž by nebyl pocítil osten vášně, vyjma jedinou — tu, jejíž svátek jsme nedávno slavili. Samojediná prosta jakéhokoli hnutí nezřízenosti, a to z důvodu, pro který jsme její svátek slavili — protože prosta dědičné viny. Ani nejmenší hnutí pýchy nebo smyslnosti, v duši naprostý soulad a klid, vůle řízena jen k tomu, co chtěl, co si přál a co kázal Bůh; ona jediná, již neplatilo slovo apoštolovo: »Znamenám jiný zákon v údech svých, odporující zákonu mé mysli.« (Ř 7, 23) Jediná neposkvrněná, jež nezakusila pokušení. Ani světci jich nebyli docela prosti, i oni jimi byli obtěžováni, někteří jen tu a tam, sotva znatelně, jiní stále a stále a urputně. Když takto se vedlo světcům, kteří přec byli Bohu tak blízcí a snažili se žít životem svatosti, čeho se můžeme nadát my, neteční a vlašní? A přec jest naší povinností seč síly stačí, odvrátit od sebe zhoubu, do níž by nás nezkracená vášeň přivedla.

B) Co tedy dělat? Přemáhat se, krotit své nezřízenosti! (2 Kor 13, 1—18, 28) K tomu musí za prvé směřovat rozumná výchova. »Nesmíš mít všechno, co vidíš a nač dostaneš chuť!« Dám dítěti obrázek, a matka mne hned upozorňuje: »Ona má doma bratříčka, také jemu jeden...« Proč?

Aby mu nebylo líto . . . Rci raději podle pravdy: »Aby jí nezáviděl!« Tak se děti nevychoávají. Rodiče by ovšem nejednali správně, kdyby pravidelně zahrnovali některé dítě více než ostatní. Ale dostane-li kdo od cizího dárek, je to vhodná příležitost, aby se ostatní učili přemáhat vrozenou nepřejícnost. Sestřička, nemocná, matka jí přinese něco sladkostí, hoch to vidí a chce také. »Já jenom okusit . . .« Nic nedostaneš! To je pro nemocnou, a ty se uč přemáhat své choutky! Vyhoví-li mu matka, dosáhne-li kluk, co chce, vynutí-li si to křikem neb aspoň pláčem, neposlouží mu tím nikterak; vymstí se to na něm velmi krutě. Přejde škola, mohl by se učit, má nadání, ale nechce se mu, nebyl veden k tomu, aby se přemáhal. Nenaučí-li se v dětství svědomitému plnění povinností, co potom? Vstoupí do života, a krutý bezohledný život ho teprve obrousí; jenže to bude velmi citelné broušení, bolestná operace. »Přemáhej se v malém! Teď, dokud jsi mlád! U stolu na př. . . . Nevybírej si, počínej si slušně, dodrž přesně čas!« . . . Kolik denně příležitostí, aby se maličcí cvičili v přemáhání sebe! Ve snášelivosti, ústupnosti, v omezování sebe, v uskrovnovně . . . Ovšem, kde je v rodině jediné dítě, tam je těžko těmto ctnostem učit. Ze zhýčkaných maminciných mazlíčků sotva co v životě bude.

Vždyť nejednou i ten, kdo vychováván pevnou rukou, podlehne v dospělém věku svodům vášně; nepokračuje za druhé sebevýchovou v tom, co výchova zdárně začala. Co čeká tedy toho, kdo řádné výchovné školy vůbec neprodělal? Alexander Veliký . . . jak výtečného měl vychovatele! Aristotela, největšího muže své doby. A přec později dovedl zkrotit Bucefala, divokého koně, a nedovedl ovládat sám sebe, hněv a jiné neřesti. Není jediný! Nepřehledná řada jmen by se dala uvést, od něho až k Ivanu Hroznému, katanu své říše, a k Jindřichu VIII., vražedníku svých manželek a mučitelů svých poddaných. Frischlin, nadaný znalec řecko-římského písemnictví, básník, universitní profesor, říšský hrabě, muž, jenž mohl být ode všech vážen a ctěn a snad i zbožňován — kdyby se byl dovedl ovládat! Jak bídně skončil! Nalezen pod oknem žaláře se zlomeným vazem. Nezkrocená posměvačnost, která jedovatými články kdekoho mu odcizila, kdekoho proti němu popudila, ho vyhnala ze všech universit, kde se uchytil, a přivedla za mříže. Kolikrát se zavázal čestným slovem i přísahou, že již nikoho perem nenapadne — a slibu nedostál! (Jk 4, 1-12) Možná, že ses nejednou zahleděl ve svém příbytku na překrásnou dvojici obrazů trpícího Spasitele a Bolestné Matky Boží, možná, žeš před nimi vyléval své sklíčené, zraněné, bolesti rozryté srdce a prosil o útěchu, a při tom jsi dole četl jméno mistra: »Quido Reni.« Kdo asi byl ten muž, jehož štětec vykouznil tyto drahé, tak krásné a oduševněné tváře, že pouhý pohled na ně vlévá odevzdanost a balzám útěchy? Italský malíř, o jehož přízeň se ucházeli největší hodnostáři, jehož v dílně sám papež navštěvoval, jemuž poslal naproti knížata a kardinály. Nuže, tento muž se stal tulákem a zemřel v nouzi a opovržení, protože nechtěl přemáhat vášeň . . ., vášnivě se oddal karbanu! († 1642)

C) Výchova a sebevýchova . . . Dítě jest vychováváno od rodičů, dospělý se musí vychovávat sám. Vášeň doutná v tvém nitru neustále! Každou chvíli může plamen pod popelem skrytý vyšlehnout! Proto nutno stát na strážní a mít se na pozoru. Staří Římané říkali: »Snášej a zdržuj se!« Snášej,

co ti je trpké! Nevyhýbej se každé sebemenší obtíži! Nenaříkej pro každou maličkost! Ať jde o tělesnou bolest, ať jde o nějakou zevnější obtíž a zmařený plán, o malé bezpráví, nepohodu nebo nepohodlí! Snášej i bližního, jehož povaha je ti protivná. Snášej... Není směšný pohled na muže, který zoufale naříká nebo zuřivě proklíná, protože prší a tím mu pokažena vycházka nebo hon? Není stejně směšná žena, která je nešťastná, že nepřišla ohlášená návštěva nebo že nemůže najít jehlu? Co dětinského v nás! Nedovedeš snést maličkost — jak sneseš těžké rány osudu? A přec musíš být i na ně připraven!

Zdržuj se toho, co ti sladce chutná! Zřekni se někdy i věci dovolené, jak to musí dítě denně tolikrát činit. Co říci o dospělém, který dítě pro jeho mlsnost trestá, a sám vyhledává sladkosti daleko hříšnější? Babylonská královna Semiramis, jak vypravuje báje, žádala prý jednou manžela, aby jí dovolil jen jediný den vládnout. Vyhověl jí... Vzala na sebe královské odznaky, také meč, kázala krále stít, a byla pak neomezenou vládkyní. Tak vášeň, když dopustíš, aby ti vládla, byť jen okamžik! I taková vášeň, která jest na pohled neškodná, jako čtenářská vášeň, může tě uvést ve zkázu, jak jest dokladem neblahý Rousseau, tak nadaný a tak bídně živořící, téměř tulák a pobuda. Oddal se v mládí náruživě četbě milostných románů, četl mnohdy celou noc až do ranního svítání, nedovedl se ovládnout, aby nedočtenou knihu odložil, a nedokázal později přinutit se k práci, ať v řemeslnické dílně, ať u kancelářského stolu, ať u studijní učebnice.

D) Navštívme spolu v myšlenkách věznicí. Skoro na každou kobku by bylo lze napsat: »Oběť vášně.« Zloděj... Od jehly k vejci, od vejce k volu, od vola do kriminálu... Nepřemáhali vášeň v začátcích, zmohutněla, železnou obručí je sevřela, a stali se jejími bezmocnými roby. Jiskřičku možno udusit, těžko však uhasit požár; pučící letorost možno ze země vytrhnout, ne však po letech mohutný strom. V oné věznicí... Tu jeden, který se »zlostí necítil«, a provedl, co ho bude do smrti mrzet. Druhý z pomstychtivosti zapálil sousedovi dům, a vyhořelo půl vesnice. Třetí, dívka, dostala se náhodou ke šperku, neovládla nezřízenou žádost očí, a co slz ty oči pro ten jediný neopatrný pohled již vycedily! Přečti si Klostermannovu povídku Spravedlnost lidská! Čtvrtý čeká na popravu; měl hodnou a pracovitou ženu, nepřemáhaná vášeň ho učinila téměř nepřičetným; místo co by se vášní vši silou opřel, spekuloval, jak by jí vyhověl, a konec? Svým dětem vzal starostlivou matku, a teď neúprosný zákon jim vezme i otce. Stalo se po r. 1940 na západní Moravě! Pátý svaluje vinu na opilství, šestý, defraudant, na karban, a jeho soused, pro stejný zločin zavřený, na svůdkyni. Řekneš snad: »Některé svedla bída...« Máme s nimi soucit, ale když zvíme, že pocházejí z nemanželského lože nebo že měli otce opilce, musíme zase říci: »Oběti vášně — vlastních rodičů, kteří snad už dávno leží pod drnem.« Co zde čteš, není výmysl, nýbrž ryzí skutečnost. A kdybychom mohli spolu navštívit peklo, stejně by naše přehlídka dopadla.

Od těch malých obrázků ze všedního života přejdeme na jeviště mezinárodní. Dějiny posledních knížat Přemyslovců... Kdyby měl národ tolik mužů ochotných vlasti sloužit, co jich měl ochotných vlasti vládnout! Vládychtivost... Bratři bez ustání bojují o trůn, Češi pustoší Moravu

a Moravané českou zem, bratr bratra žalařuje, ze země vyhání... Společné útočiště všech propadlých nebo odstrčených kandidátů českého trůnu byl německý císař. U něho žebroňovali, v otrocké poddanství mu sebe i národ zapisovali, ohromné sumy slibovali, a pak bezohledně vysávali zemi; zlato z chrámů a klášterů, šperky žen a dívek putovaly do Německa, a co ještě truchlivější, naši mužové a hoši musili bojovat a krvácet v prvních řadách za cizí zájmy. Císař dosazoval a sesazoval, koho chtěl, a pak prostě mu poručil vojenskou pomoc. Smutné stránky naší historie, popsané samou nesvorností, věrolomností, zradou, úskoky, krutostmi synů téhož otce. Za 32 léta (1092—1125) dosedlo na pražský trůn sedm knížat, za 20 léta (1173—1193) dokonce osm, někteří dvakrát i třikrát. Vášeň... Co bezohledného egoismu v ní! Koho oduševňovalo vědomí velké odpovědnosti korunovaných hlav? Koho touha prospět národu? Kdo pojímal své poslání nadpřirozeně ve světle věčnosti? Oslepený Jaromír praví u Oldřichovy mrtvoly: »Můj milý bratře! Světla jsi mne zbavil, nemiloval jsi bratra, jak náleželo bratru. Víím, kdybys mohl, že bys mi rád navrátil oči, neboť se ti nyní samému již vyjasnilo, an jsi na věčnosti, dobře-lis čili zle učinil...«

Bylo v královských Čechách lépe? Stará vášeň, třebaže se brala jiným směrem. Marně radí rozumní rádci Václavu II., aby nepřijímal pro 12letého Václava III. uherskou korunu, že maďarští magnáti chtějí z bohaté české země vytáhnout miliony. S ohromnými dary a s českým králevicem se vracejí domů, Václav korunován ve Stoličném Bělehradě, se šlechtici utrácel, Václav II. mu posílal ohromné sumy jako nerozumný otec rozmařilému studentovi, svou zemi zatížil daněmi, nepomněl, že povinnost vládce jest starat se o blaho poddaných a ne se drát o tituly a království. Neprospěl tím vlasti, neprospěl tím ani synu. Za prvé ho naučit hýřit, a za druhé, po otcově smrti uplatňoval práva na polskou i uherskou korunu, v obou zemích byli protikandidáti, a ti se zbavili soupeře, posledního Přemyslovce, úkladnou vraždou.

Jeho praděd Václav I. hověl zas jiné vášni, k nemění zhoubě své, svého rodu i své země. Jsa odjakživa milovníkem rozkoší, začal se od svého 40. roku oddávat tělesnosti přespříliš. Nestaraje se o vládu, trávil všechn čas s malým komonstvem na lovcích hradech Zvíkově, Křivoklátě, Týřově a Angerbachu, honil celé dny v lesích, milostnice a psi byli jeho jedinou společností. Mrhal korunní statky, cizinci, jako Ojř z Fridberka, byli jeho milci. Z prostopášného života byl jen dvakrát »nemile« vyrušen: když se proti němu vzbouřil syn Přemysl a když jeho zemi ohrožoval maďarský Béla IV. Tu se vrátil rychle do Prahy a rozvinul neuvěřitelnou energii na obranu města i sebe... Bylo by bývalo štěstím pro něho i pro Čechy, kdyby ho byli nepřátelé drželi v šachu stále! Byli by ho tím přinutili stavět hrady, opevňovat pražské zdi, pracovat...

Není štěstím i pro nás, že nežijeme v blahobytě? Starostí a práce nás chrání před mravní hnilobou, nemůžeme pro ně hovět náruživostem, které by nás uvedly v předčasný hrob jako jmenovaného krále. Při světové výstavě ve Vídni r. 1873, při stavbě průplavu X. v Rakousku a při stavbě školy v Y. u nás práce kvapila, proto lákali dělníky mzdou nad pomyšlení vysokou, a výsledek? Měli mnoho peněz, navykli pítí, karbanu a ještě horším náruživostem, ve všem povolovali nezřízeným vášním, a mravní zkáza i rychle

potom následující nouze byla ovocem blahobytného života. Jest projevem otcovské péče, když nás Pán svírá starostmi o vezdejší chléb! V líném těle hnije krev, bujně, dobře živěné tělo přáteli s Venuší, bohyní nečistoty.

E) V jak křiklavých barvách nám maluje Písmo sv. kletbu vášně! Kam přivedla Jídáše lakota? Kam Kaina závist? První vrah... »Pod tebou bude žádostivost tvá, a ty vládnouti budeš nad ní,« pravil mu Hospodín, když závistí chřádl. On však nedbal. »Pod tebou bude žádostivost tvá...« opakují po něm. Proč i tužby zakazuješ? Ne já, nýbrž nejvyšší Zákonodárce je zakazuje: »Nepožádáš manželky bližního svého, nepožádáš statku jeho...« Kořeny musí ze srdce! Každá vášně se napřed ozve touhou; když ji nepřemáháš, vede ke skutku, jak onoho vraha vlastní manželky. Nezbavíš se vášně a nedojdeš klidu, budeš-li jí hovět, nýbrž když jí budeš odpírat! Nadobro rozdrtit ji nelze, ale aspoň ovládat, krotit, ořezávat. Božský Spasitel přirovnal sebe k vinnému kmeni, nás k ratolestem. Ponechej je sobě samým, a jeden planý výhonek bude pučet za druhým, tím divočejší, čím svobodněji, a konec? Neplodné výhonky vyssají všecku životní sílu, a réva nevydá ani jediný hrozen. Proto musí vinař bdít, nůž stále v ruce, a nemilosrdně ořezávat. Tím však prospěje především révě samé. Před úklady vášně nechrání stáří, nechrání učenost, nechrání ani svatý stav a čistá minulost. Jedině bdělost nás chrání.

Václav IV., muž, který se nikdy ani nepokusil, aby své vášně ovládal. Prchlivý až k nepřičetností, dá krutě umučit kuchaře, že nebyl předčasně upečen kapoun, na kterého právě dostal chuť, dá mučit a umučit světce z Nepomuku, který se provinil jen tím, že proti králově zvůli plnil svou povinnost. Prchlivost zavinila, že dvojí záchvat mrtvice přestříhl nit jeho života r. 1419. Navykl nemírnému pití, zvláště po druhém zajetí, náklonnost ke sličné Zuzaně, lazebnici, ho pohnula, že její řemeslo prohlásil za poctivé. Sporu Husovu s arcibiskupem přihlížel s potěšením jako diváci v cirkurvačce šašků, mají z toho lacinou kratochvíli a neprozíraje, k jakým koncům to povede, a zařikal se, že husitství vyvrátí z kořene — když bylo pozdě! Muž, který vládu sám nad sebou docela ztrácel — a přece měl nejednu dobrou vlastnost! I on se mohl stát otcem vlasti — kdyby se byl naučil sebeovládání!

F) Vášně do budoucnosti nevidí, vlastně do ní nehledí; nechce hledět, a to jest její neštěstí a zkáza. Tvůrce tě obdařil rozumem, abys předvídal; vášně má na zřeteli pouze přítomnost, přítomné krátké potěšení, za které prodá životní štěstí a mnohdy i věčnost. »Cokoli konáš, konej rozumně, a pamatuj na konec!« Děvče nechce do budoucnosti pohlédnout, zúmyslně před ní oči zavírá, horší se na toho, kdo se pokouší jí je otevřít. Ano, vášně zaslepuje a činí nešťastným. Demosthenes, pohan, ve chvíli svůdného pokušení řekl: »Neučiním, co by mi přišlo tak draho.« Pamatoval na konec! Mnohý teď hořce lká, mnohý jest v pekle, protože na konec myslit nechtěl. A co říci o nesmyslném úsluví: »Napil se na kuráž?« Ve chvíli, kdy je zapotřebí klidné rozvahy, zúmyslně se o ni připravuje a dá slovo nebo svěří důležité jednání rozvášněnému srdci a jazyku vášni docela ovládanému!

Pamatuj na konec a věz, že vášně jest lhářka. Namlouvá, že ti zjedná nebeskou slast... Budeš zklamán, uvěříš-li! Či jsi ještě nezakusil, že každá

věc je »s větší dychtivostí stíhána než užívána«? Chtivě se po něčem pachtíš, jsi toužebností skoro nepřičetný, a když věci dosáhneš, jaké rozčarování! Vášně jest nadto i podvodnice, úskokem tě připraví o nadpřirozené statky, o Boží milost a přátelství, o klid duše i svědomí, o nebeskou blaženost, jako lakota Jidáše. Vášně jest zrádkyně; vydá tě úskokem v ruce tvého úhlavního nepřítele, s nímž jest potají spojena a s nímž za tvými zády kuje tvou záhubu, jako Eva s hadem umluvili zkázu Adamovu; nebýt Vykupitele, věčně bychom strádali pod járem satanovým. Vášně jest ztělesněné sobectví. Jí jde jen o vlastní ukojení, jak vidíš na nesevdomitém svůdci, který láká a sliby i něžnostmi zahrnuje dívku, a opustí nešťastnou, když dosáhl svého. Vášně jest zákeřná vražednice; na sladké vnařidlo chytá rybky, a dají-li se chytit, utratí je do poslední. V den narození Páně r. 1929 psala jedna žena: »To byly vánoce! Muž přišel opilý domů; prý ho dva svedli... Prosím ho: Je štědrý den... Nemáme co jíst, nemám čím topit, měj srdce, a pamatuj na děti! — Zuřil, vše rozbil a šel zase mezi špatné druhy...« Oběť a truchlivé ovoce vášně..., dvojí vášně... I ona vinna: zaslepena vášní byla nepřístupná domluvě, když jí kdekdo radil: »Neber si ho!«

Tak smutné vánoce nechce církve v křesťanských rodinách vidět. Proto volá k nám poslední chvílí: »Připravte Pánu cestu do svých srdcí i do svých rodin; co nerovné, budiž urovnáno, pahorky sníženy a rokle vyplněny, a zakusíte spásu jeho, zakusíte požehnání jeho příchodu.« Ale nejen o vánoce jí jde... O celý rok, který jest před námi, o celý život, pokud nám ho Tvůrce popřeje. Končíme několika verši z 19. zpěvu Weberovy velké básně Klášter u třinácti lip (poněkud upraveny):

»Nebýt v srdcích tolik vášní, moh by člověk šťasten býti;
 nebýt v lidstvu tolik záští, ó jak krásně moh by žítí!
 Proč si lidé sami činí ještě těžší svoje kříže?
 Pročpak ztrpčují si život? Není velká dost jich tíže?
 Nebýt v srdcích zášť a závist, moh by každý šťasten býti;
 nebýt vášní, nebýt sobců, mohli bychom blaze žítí!«

Pán přichází, ne aby svět soudil, nýbrž aby jej spasil; božské dítě nám přináší štěstí, pokoj, požehnání — a my bychom svými nezřízenými vášněmi chtěli sami sobě a jeden druhému život ztrpčovat? »Přiď, Synu Boží, Moudrosti věčná, přiď a nauč nás cestě pravé moudrosti, vedoucí k blaženosti věčné.«

Adventní písně.

Čtení: Is 64; 45, 5-23.

Poslední dny adventu hleďme trávit v soustředěnosti mysli, tím sebraněji, čím více se svatá chvíle blíží. Provázejme přesvaté snoubence do města Davidova, čtěme, modleme se rozjímavé liturgické texty, rorátní mše sv. (Is 7, Lk 1)

Sledujme stupňování adventní touhy od neděle k neděli:

1. neděle: »Přiď, Pane a Osvoboditeli náš, Králi vznešený, s mocí velikou a vysvoboď nás... V ten den bude prýštit z hor sladkost...«

2. neděle: »Aj, přijde Pán a nezklame nás; prodlévá-li, vyčkávej ho, poněvadž přijde jistě a nebude prodlévat. Jerusaleme, brzičko přijde tvá spása.«

3. neděle: »Jerusaleme, raduj se radostí velikou, protože přijde tvůj Spasitel. Betleme, připrav už jesličky!«

4. neděle: »Pán přichází, spějte mu vstříc, s pozouny ho vítejte na Sioně... Aj, je tu již plnost času, malíček narodí se nám, Syn Boží z panny. . Vizte, jak krásný je tento, jenž přichází, by spasil národy.«

Jest nevýslovně krásná poesie, toto stupňování touhy po snoubenci duší, po výkvětu panenského lůna Mariina; ale je v tom zároveň neskonale jemná, takřka utajená psychologie naší vychovatelky, církve Kristovy. Jako rodiče hledí odvrátit mysl dítěte od věcí nízkých tím, že v něm vzbuzují touhu po něčem jiném, po předmětu důstojnějším jeho toužení a snažení — hledíce upoutat jeho srdce krásnějším zjevem a k němu je upnout; tak církev nenápadně, aniž to tušíme a vycítíme, odvrací naše srdce od žádostí těla a světa tím, že upíná veškerou naši mysl k touze po betlemském Dítěti. Jedná podle rady sv. Augustina! »Dej své duši místo lásky nečisté lásku čistou...« Zaplaví-li tato čistá adventní touha naše nitro, nezbude v něm místa pro tužby jiné. Ježíš bezděky opanuje naše srdce, a Maria spolu s ním se stává našich srdcí jedinou Královnou. Tento proces jde tak mile a něžně, jak jarní slunko mile zahání zimní ztuhlost. Rodiče by snad u dítěte dosáhli cíle, kdyby mu rázně poručili a snad i pohrozili; ale možná, že by dosáhli jen zevnějšího činu — ruka by se zdržela, srdce by lnulo dál. Nejinak, když my slyšíme: »Musíš, nesmíš, nepožádáš...« Snad i srdce se odvrátí od předmětu našich nezřízených tužeb, když slyšíme, že bychom za ně pykali zle; ale oč krásnější jest ze srdce i z mysli zapudit tmu tím, že v něm rozsvítím světlo, než když někoho násilím táhnu ode tmy k světlu, které svítí mimo něj! Oč krásnější zažehnout v srdci plamen čisté a svaté lásky a tak z něho vyhostit lásku nečistou, než prostě poručit: »Přetrhej pouta! Vyhod' ze srdce, co tam nepatří!« A srdce přitom obyčejně krvácí a zoufale vzdychá. Advent, takto pojatý, jest skutečně duchovní obnovou; a jak krásná a milá obnova! »V onen den bude tak krásně na zemi... Vizte, jak vznešený a krásný je ten, jenž přichází, Syn panenské Matky; pojdte, vyjděme mu vstříc...« A duše, dotud zapletená v osidla nezřízených vášní, takřka zapomene a běží do náručí božského Dítěte — zapomene na to, co ji dotud nedůstojně poutalo k zemi a k tělu. Jenom jednou v životě prožít advent plně v duchu církve, v duchu svaté touhy, z níž vykvete láska, svatá, čistá láska, a ta spálí veškerou lásku nečistou, dá duši i křídla, by se vznesla k čistým výšinám nebes.

ŠTĚDROVEČERNÍ ÚVAHA.

Kratičké bylo vánoční kázání sv. Řehoře: »Vím, spěcháte ještě na druhou a třetí mši sv., proto vás dlouhou řečí zdržovat nebudu.« Podobně oslovuji tebe i já. »Vím, chystáte se všichni plni radosti na večerní radostnou oslavu narození božského Dítka, na půlnoční mši svatou. Matka se otáčí v kuchyni, děti u stromku, všichni máte plné ruce práce a srdce plné nedočkavostí. Všichni pobízíte dnes hodiny, aby rychleji běžely, aby rychle zapadlo krátké vánoční slunko a vám již bylo dopřáno pokleknout k jesličkám a zapětí spolu s nebeskými duchy andělské glória.« Proto jen několik slov; přečtete si je dopoledne, anebo, libo-li, u vánočního stromku.

A) Štědrý den... Kdy předtím bylo nebe k naší chudé zemi tak štědré jako dnes? Kdy obdařil nebeský Otec vyhnané syny Eviny takovým darem jako této noci? Vykupitel, Mesiáš, Osvoboditel přichází. V posledních dnech radostně volala církev: »Pán blízko jest.« Tohoto rána nás vítá, sotvaže do chrámu vstoupíme, v introitu rorátní mše sv.: »Dnes zvíte, že přijde Pán a spasí nás, a zítra uzříte slávu jeho.« Jenž prorokován jest, veselme se, ten na svět poslán jest, radujme se...« Ten, po němž se tolik natoužili a tolik naprosili proroci a spravedliví! Štědřejší, daleko štědřejší bylo nebe k nám nežli k nim, jimž dány jen sliby a tichá naděje... Buďme tudíž dnes trochu štědřejší k Pánu Bohu i my! Přinesme dnes nějakou malou oběť z lásky k němu! Svatvečerní půst, který zachovávají podle svých sil i děti, a to radostně, má účel, abychom jednak pokáním očistili srdce a tak se připravili k důstojné oslavě zítřejšího tajemství, jednak abychom touto malou obětí se odvděčili Pánu za to, co nám dnes prokázal. Buďme pokud možná štědrí i k těm, kteří nemají tolik, co my, ať v tento svatý štědrý den necítí tak příliš tíživou chudobu. Neomezujme se jen na to, čím jsme přispěli k obecné nadílce; aspoň jedno srdce oblažme, aspoň jeden pár očí nechť zazáří naším přispěním a zásluhou, aspoň v jednom chladném rodinném krbu dnes zaněťme trochu tepla... tam, kde nemoc nebo bída už dávno vyhostila blahý úsměv s tváří.

B) Ježíš přichází... Ježíš přijde co nevidět mezi nás. Dbalí jsme slov jeho předchůdce? Připravili jsme mu cestu do srdce? Najde naše srdce očištěná ode vši viny a hříchu? Ne-li, vykonejme sv. zpověď aspoň v hodinu jedenáctou, aspoň v poslední den, dnes nebo zítra, ať může čistému srdci udělit co nejvíce milosti při svém milostiplném příchodu. Při tom odpusťme si navzájem, co proti sobě máme. Za starodávných dob si konšelé před vánočními na radnici odpouštěli vzájemně všechny trpkosti, které po celý rok druh druhu způsobil, aby v duchu lásky a svornosti slavili příchod Knížete

pokoje. Čím spíše se tak sluší členům téže rodiny! V duchu lásky a svornosti, se srdcem očištěným očekáváme svatou chvíli!

C) Jak soudit o různých zvycích, které se ve štědrovečerní noci zachovávají jednak v jednotlivých rodinách, jednak v celých krajích? Není-li na nich nic pověřivého, nepřikládá-li se jim pověrečně nějaká tajná moc, na př. předpověď budoucích osudů, zůstaňme věrní způsobu, jakým slavili tento večer naši rodiče, prarodiče, předkové. Jest krásné, mohou-li rodiče říci dětem: »V naší rodině se toto vždycky tak zachovávalo...«

D) Nezapomeňme dnes na panenskou Matku Spasitelovu! Jistě si na ni vzpomeneme při zpěvu koled; vzpomeňme si na ni i mezi dnem! Provázejme v myšlenkách chudícké svaté snoubence do betlemské jeskyně, za město, kam se musili uchýlit, když nenašli přístřeší... Slíbený a očekávaný královský syn Davidův přichází do města Davidova, tedy do města svého, a svoji ho nepřijímají. Chudoba betlemského nemluvnátka!... Ten, který byl bohatý, z lásky k nám se stal chudým, abychom my jeho chudobou zbohatli. A až se večer sdostatek potěšíme u vánočního stromku, zapějme všichni spolu koledy jednu za druhou, jako bychom chtěli předběhnout anděly i pastýře a pozdravit božské Dítě i jeho panenskou Matku v temné opuštěné jeskyni, která tu chvíli zářila jasným světlem božského Slunce, a kde se tísnili andělé, klanějíce se svému Pánu a Bohu, našemu Vykupiteli. A než se odebereme na odpočinek nebo na půlnoční mši sv., vzpomeňme aspoň jediným Otčenášem na všechny ubohé, trpící, sklíčené, a nebeští andělé nechať zanesou jim vánoční nadílku jako ovoce naší modlitby trochu jasu a jiskřičku blaha, aby i jim platilo andělské slovo: »Přinášíme vám radost velikou, narodil se vám Spasitel, a v ten svatý den setřeme slzy i s vašich očí.«

Betleme, připrav se! Jeskyně, buď pohotova! Přichystej jesličky Beránku Božimu! Ovečka neposkvrněná již přichází a nese ho v nedotčeném lůně!

Raduj se, Betleme! V tobě strom života vypučí z neporušené Panny. Její lůno jest duchovní ráj, nesoucí nebeský plod, z něhož požívající neumřeme, jak Adam umřel, neboť Mesiáš narodí se nám a uvede nás tam, odkud nás svým hříchem vypudil Adam.

Betleme, běž naproti Spasiteli svému, jehož ti přináší dcera Davida, otce tvého, a jenž tě učiní na věky slavným!

Andělé a mocnosti, buďte pohotově, abyste vítali zrozeného Vládce! Otevři brány své, Betleme, aby již vešel Král slávy!

Jdi, pospěš, Josefe, spěj do Betlema, dáti se zapsat se snoubenkou svou. Tam dárce života, v plenky zavinitý, rozlomí okovy hříchů a zjedná nesmrtelnost těm, kteří propadli smrti.

Ó Panno čistá, nebeská bráno, otevři již veřeje svého panenského lůna a vydej nám Krále, jenž zasedne na stolec Davida, praotce svého.

Ó Králi pokoje, přede všemi věky zrozený, pojď již a neváhej, přijď už panenskou branou k nám, navštív svůj zajatý lid a uveď nás tam, odkud nás vypudil Adam.

Králové, již se na cestu berte, abyste co nevidět uzřeli vtělenou Moudrost věčného Otce, sedící na klíně panenské Matky. Hvězda vás dovede k němu, Pánu a Spasiteli lidského pokolení.

VÁNOCE.

»Narodil se Kristus Pán, veselme se,
z růže kvítek vykvet nám, radujme se...«

I.

Gloria in excelsis Deo...

»Sláva na výsostech Bohu!« slyším v Betlemě od andělů zpívat a pokoj lidem dobré vůle na zemi zvěstovat. Dnes Panna nad nebe krásnější vydala světlo sedícím ve stínu smrti — toho, jenž povýšil ponížené a s anděly pějící: »Sláva na výsostech Bohu.«

Raduj se, člověče, plesejte, vyhnančí: okovy otroctví jsou nyní zlomeny, ráj jest nám otevřen, ďábel jest přemožen; vesel se, nebe, raduj se, země, zrodil se Kristus, andělé v hymnech mu zpívají: »Pane, sláva buď tobě.«

Tak zní vánoční píseň — jedna z mnohých — které se před dávnými staletími rozléhaly v katolických chrámech, daleko na východě, v zemi Jana Zlatoústého, ve vlasti sv. Cyrila a Metoda. My pak k ní připojíme jednu z našich milých koled: »Den Božího narození, veselme se všichni nyní, vyjevilo se spasení a nás hříšných vykoupení. Jezulátko, dítě milé, narodilo se v Betlemě, vzalo na se ponížení, nám přineslo vykoupení.« Vmysleme se teď do našich chrámů ve svatou chvíli, kdy zpívá kněz evangelium půlnoční mše sv. (Lk 2, 1-14)

»Maličký narodil se nám a Syn dán jest nám, a nazváno bude jméno jeho Podivuhodný, Rádce, Bůh silný, Otec budoucího věku, Kníže pokoje...« Tímto jásavým pozdravem, vzatým z proroka Isaiáše (9, 6), vítá nás při třetí mši sv. církve, mluvíc bezmála jako andělé k pastýřům: »Zvěstuji vám radost velikou, že se vám narodil Spasitel...«

Vánoce, radostný a překrásný svátek, jehož kouzlu se neubrání ani ten, kdo už dávno ztratil víru blahých dětských let... Jeden z nich, německý básník Lenau, píše: »Vánoce, vánoce, čarovný svátku! Nechápeš nikterak velkou tvou rozkoš! V přesvatý závoj svůj nejbláží tajemství halíš!« Žel, že se již nedovedl k betlemskému Dítěti a k panenské Matičce modlit, nebyl by asi tak truchlivě skončil — mezi choromyslnými. Vilém Hey mluví podobně jako on: »Nejkrásnější, přelíbezný čas, lidem všem to rcete zas a zas, hlásejte to v šír i dál, by se každý radoval, svatá vánoční je noc.« Když tak cítí a smýšlejí lidé cizí víře, jako byl první, anebo cizí církvi, jako byl druhý, co teprve asi cítilo srdce věřící, když večer, sotva všichni zasedli ke stolu, bylo slyšet venku trubení pastýřů, když se pod okny ozval zpěv vánočních koled, milých a krásných, zapadajících do hlubin duše jako ozvěna andělských melodií, když se před půlnocí rozhlaholily zvony, a když dvanáctou hodinu svaté noci ohlašoval ponocný takřka slovy betlem-

ského anděla: »Stávajte, stávajte, křesťané milí, k jesličkám chvátejte v tej božskej chvíli, lebo sa narodil nám Kristus Pán, Spasiteľ sám!« Když se pak po celé dědině troubilo a budilo, když z přifařených osad se hrnul lid do chrámu, jehož prostory, zaplavené září světél a světélek, byly naplněny do posledního místečka, když začala přesvatá oběť, která této svaté noci dodává čarovného kouzla a krásy, když kněz intonoval andělské gloria, když se pod klenbou chrámovou rozléhal a ze sta hrdel i srdcí se nesl k nebi zpěv: »Narodil se Kristus Pán, z růže kvítek vykvet nám . . .«

Misionář P. Lacombe líčí vánoce v americké prérii (r. 1869): »Místo světél vánočního stromku klene se nad námi čistá, jasná obloha se světly, které na ní rozsvítil Všemohoucí. Dole nepřehledná sněhová pláň, na které ční k nebi sto sněhových kuželů, sto indiánských chatrčí. Uprostřed nich vyšší stan, dům Boží, Betlem prerie. Dětinná radost oživuje celé ležení. Mesiáš narodil se nám, pojdte, klanějme se jemu! Nikdo nechce chybět při půlnoční mši sv. Ale kaplička pojme sotva sto lidí! Nic naplat, musí se střídát . . . četa za četou . . . Než byli oba kněží hotoví, celkem tedy šest mší sv., vystřídali se všichni. V jesličkách leží dítko; jen dvě svíčky jsme mu mohli ve své chudobě rozsvítit; ale misionář nemyslí na nádherné chrámy domova, ani na ozdobu oltářů, zalétá v myšlenkách do chudé jeskyně a k chudobným pastýřům betlemským . . .« Moderní švédský cestovatel Sven Hedin vypravuje, jak slavila vánoce čínsko-švédská výprava na výzkumné cestě v Tibetu 1933, jím vedená. Letci na poštovní lince mezi Čínou a Evropou věděli, že zahlédnou tábor expedice, tak daleko vzdálené drahých i vlasti; shlédli jej, letěli přes něj a shodili jim vánoční stromek doprostřed ledu v tibetských výšinách a pouštích.

My pak, šťastnější než oni, protože doma, vykonáme svou vánoční úvahu v betlemské jeskyni, u jesliček, nad nimiž plna nebeského blaha se sklání panenská Matka, oplývající neskonalou rozkoší, a hledíc v zanícení na tvář božského Dítka . . ., svého dítka, výkvětu svého panenského lůna . . . Nikdo nemohl Ježíška milovat tak jak ona, nikdo nemohl zakusit tolik štěstí co ona, protože nikdo ho nemohl jak ona nazývat svým dítkem. Matka musí obyčejně svou lásku rozdělit mezi několik srdcí; ale byť měla dítko jen jediné, nemůže je nazývat synem Božím, nesmí se mu klanět, nesmí je zbožňovat. To bylo výsadou jediné ze všech matek, co jich na naší chudé zemi kdy bylo a bude. Poklekne tedy v myšlenkách u jesliček k nohám přebлаžené Matky a poprosíme ji, aby aspoň jedinou jiskřičkou své plamenné lásky roznítla naše srdce, abychom aspoň poněkud zakusili blaženost přesvaté noci a tak byli uschopněni dokonaleji pochopit nevystihlé tajemství betlemské.

A) »Malíčkový narodil se nám . . .« (Is 9, 1-7) Proroci stále mluvili o Mesiáši Osvoboditeli, o Kristu Králi, jenž rozdrť všecku sílu pekelných mocností a rozláme závory pekla i smrti. Jaký div, že si židé jeho příchod představovali docela jinak, než jak se Pán objevit chtěl? S mocí a velebností, provázen zástupy nebeského vojska . . . A on přichází jako dítko! Co ho k tomu pohulo? Jistě jen velmi závažné důvody! A jak závažné!

Chce-li se protestant obrátit k pravé víře, prodělává obyčejně těžký vnitřní boj. Jest o pravdě naší svaté víry v hloubi duše již docela pře-

svědčen, a přece váhá... Proč? Poněvadž vidí, že se musí docela »přeorientovat«. Vidí, že mužové, které pokládal za velikány, byli ničemníci, a bytosti, jimiž pohrdal, že jsou nade vše pomyšlení vznešené a hodné vši úcty. Musí nadobro změnit názory, kterým až do smrti byli věrni jeho rodiče, které pokládal za svaté a jemu vštěpovali, které mu od dětství přešly v krev. Jak hrozně těžko! A přec vidí, že nelze jinak, nechce-li zapřít a zradit nalezenou pravdu. Jako jemu, tak se vedlo celému lidskému pokolení. Před příchodem Páně bylo veškeré lidstvo falešně orientováno, a to ve všech otázkách života. Musilo se přeorientovat, a to bylo dílo nad lidské síly; dokáže je slabý člověk? Jedině s pomocí Tvůrce! A Tvůrce ve své lásce k nám pomoci neodepřel. Neodmítl být naším učitelem, sám, ve své osobě, ne jako dotud skrze proroky. Učitelem, když všechno lidstvo přišlo k poznání, že od svých filosofů marně čeká poučení v základních otázkách života: »Jejich řeč jest šelest větru, bubláni jen hravé vlny; pravdy dostalo se lidstvu se rtů dítky, plodu Panny...« Ano, Synu Božímu připadl ten úkol; jemu nejlépe příslušelo učit lidstvo pravé moudrosti, protože sám jest osobní Moudrost Otce. Než nás však začal učit slovem, chtěl nás učit příkladem; proto přišel jako dítko! Již u jesliček začíná naše přeorientace, už betlemská jeskyně nás nutká, abychom změnili své nesprávné názory a odložili falešné brejle, kterými jsme dotud na život hleděli.

Co bylo a jest dodnes příčinou všeho poblouzení lidstva? Dvě satanovy lži: jednak blud, jednak vášeň... Blud zaslepuje rozum, vášeň spoutává vůli. Blud lže, zhasíná světlo pravdy i pravého poznání a vede nás na cesty nepravé; vášeň také lže, představuje nám jako zdroj štěstí nějakou pomíjející rozkoš, vleče nás k ní, odvrací člověka od Tvůrce i od pravé cesty, vedoucí k Bohu a do nebe. Ježíšek v jesličkách hojí obojí ránu a podává nám účinný prostředek proti tomuto dvojímu zlu: jako lék proti bludu přináší nám světlo pravdy, jímž osvěcuje náš rozum; jako ochranu proti nezřízenostem vášně vlévá nám pokoj srdce, jímž osvobozuje naši vůli od okovů divých náruživostí. Světlo pravdy, pokoj srdce... účinné léky všem, kdož uzdravení hledají a jich se opravdově chopí!

Obojí nám připomíná mile plápolající světla vánočního stromku; plaší temnotu noci a vlévají do srdce nevýslovný klid a mír... Všecky vášně umlkají aspoň na chvíli u vánočního světla, rozsvíceného s výsosti. (Tit 2, 1-14; 3, 4-7) Co nám připomíná štědrovečerní strom? Strom rajský a strom křížel V ráji... Strom života, s něhož měl Adma požívat životodárný plod, on však volil strom smrti, strom vědění dobrého a zlého; okusil jeho plodu a poznal zlé, jehož poznat a zakusit neměl nikdy. Neblahá chvíle! Strom kříže... v jeho větvích zavěšen nový plod života, který vypučel této noci z panenské půdy neporušeného lůna. Vánoční strom... Ověšen jablky, která nám připomínají rajské ovoce; a ověšen sladkostmi, které nám připomínají sladkost panenského plodu. Štědré bylo dnes nebe k naší chudé zemi, štědrí jsme i my dnes jeden k druhému; nedokážeme být dnes poněkud štědrejšími i k dárci našeho vánočního štěstí? A jak mu svou štědrost projevíme?

B) Světlo betlemské noci zaplašilo všechnu tmu bludu po celé zemi. Zaplaší všechnen blud i z myslí našich? Který jest hlavní blud, jemuž lidstvo vždy

propadalo a propadá? Naše slepé přeceňování pozemských statků! A to jest příčinou, že se za nimi tak bezhlavě a chtivě ženeme. Dá se lidstvo z tohoto poblouzení kdy vyhojit? Na první pohled by se zdálo, že nikdy. Člověku, ponechanému vlastním silám, se to jistě nikdy nepodaří. Jest synem země, proto k ní tak lne, a láska k jejím dobrům je s ním tak srostlá! To věděl i vševědoucí znatel lidských srdcí; proto poslal lékaře s nebes, božského lékaře, a ten léčí tento náš neduh ne nožem neb ohněm, hojí jej lahodně a mile svým příkladem. Pohlédni na božské nemluvnátko v jeho ponížení, ty pyšný člověče, a uč se od něho přemáhat svou ctižádost! Hleď na betlemské Dítě v jeho chudobě, ty lakotný, a uč se od něho nezbožňovat bídny mamon! Pohléd na synáčka panenské Matky v nepohodlí jesliček, ty smyslný, a nauč se od něho přemáhat svou tělesnost!

Odsouzením vši nezřízeností jest betlemské nemluvnátko; varovným hlasem těm, kdož po všech těch věcech nezřízeně touží, útěchou těm, kdož jsou na statky pozemské chudí — a to nemluvnátko jest pravý Bůh! O jeho lekci nelze pochybovat! Dejme si už jednou říci! Nenamlouvejme si jako tvrdošíjně děcko, že ve statcích pozemských jest pravé blaho a štěstí! Kdyby tomu bylo tak, byl by je Pán dal aspoň své Matičce, kterou mohl i chtěl jistojistě učinit veskrze šťastnou. Zdaž nebyla šťastná v chudé, nepohodlné, temné jeskyni? Zdaž ne v nazaretském domku? Zatím co král Herodes v blízkém Herodionu, paláci, jenž strměl asi dvě hodiny za Betlemem, žil v neustálých úzkostech o trůn, zatím co císař August v dalekém Římě trávil v neklidu a vnitřní rozervanosti celé dlouhé bezesné noci! Slíbíme aspoň dnes božskému Dítku, jednou provždy a doopravdy, že chceme být nadále vždy spokojeni se svým údělem, bez reptání a bez závisti? Slíbíme-li a splníme-li, budou letošní vánoce začátkem klidnějšího a spokojenějšího života v naší rodině a zakusíme plnou měrou požehnání andělských slov: »Pokoj lidem dobré vůle.«

Jenže... Mám dnes, ve vánoční úvaze, u jesliček, napomínat a kárat? Dnes, kdy všechno se raduje a plesá? Nikdy nevystupuje kazatel na kazatelnu s takovou beznadějností, jako když se chystá odvrátit věřící od nezřízené touhy po pozemských statcích. Do větru mluví, když varuje před hříšnou láskou k bohatství. Spíše se mu podaří pohnout ctižádostivého, aby odpíral žádosti po cti, nebo smyslného, aby přemáhal žádost těla, než přimět věřícího, buďsi on chudý nebo bohatý, aby potlačoval nezřízenou žádost očí... , nežli ho přesvědčit, že v pozemských statcích pravého štěstí nenajde. Božský kazatel v jesličkách káže příkladem už dva tisíce let, a co pořídil? Všecko mu udělají vykoupení kvůli, jen v jedné věci se nedají ani přesvědčit, ani obrátit — aby k statkům této země nelnu, když je mají, po nich netoužili a za nimi se nehonili, když jich nemají. Nikoli narození božského Dítka, teprve vlastní smrt nás přesvědčí, že na světě všechno jest marnost, kromě sloužení Bohu a shromažďovat pro nebe poklady, které nerezavějí a kterých smrt nebere, zloději nekradou, ani mol nezzírá.

C) Bude mít větší úspěch druhá lekce, kterou nám betlemské nemluvnátko dává? Učí nás pokoře, učí nás skromností. Ctižádost, pýcha, každému odporná, když jí vidí na jiném, oprávněná, když jí hoví sám. Božské Dítě nám ukazuje na sobě, jak krásná jest ctnost, která jest opakem jmenované

neřestí. Jak krásné, jak milé všem bez rozdílu jest betlemské nemluvnátko ve své pokoře! Srdce vzplane láskou k němu, bezděky vzplane! Byl by tak láskyhodný, byl by ode všech tak milován, kdyby se byl na zemi objevil jako mocný dobyvatel a král? Zase chápeme o něco lépe slovo sv. Pavla: »Svlékněte starého člověka, starého Adama, jehož pýcha, v ráji spáchaná, vám přešla v krev, a oblecte Krista, učte se od božského Dítka, chcete-li být milí Bohu i lidem a vpravdě velicí v očích Nejvyššího.« Učte se od něho, protože kvůli vám přišel, kvůli vám se vtělil a narodil. (1s 42, 1-7)

»Nám, nám narodil se,« píše naše vánoční píseň. »Narodil se nám,« praví Isaiáš. »Narodil se vám,« pravili andělé pastýřům. Z lásky k nám se stal maličkým on, Král a vládce andělů, který po čase řekne učedníkům: »Nebudete-li jako maličci, nevejdete do království nebeského.« Právem může od nás žádat, abychom byli jako maličci, když se napřed sám maličkým stal, a to z lásky k nám. (Lk 2, 15-20)

Tři roky před odchodem ze slzavého údolí chtěl sv. František z Assisi slavit svatou noc pod širým nebem. »Chci na vlastní oči vidět, jak chudým chtěl být Pán z lásky k nám.« V lesní jeskyni upraveny jesle, o půlnoci přišel světec, provázen bratry celého konventu, každý v ruce svíci. I věřící ze širého okolí se sešli, aby spolu s ním slavili svatou noc pod klenbou dubů v temném lese. Každý měl pochodeň, takže skutečně »noc tmavá se v den proměnila«. Nad jesličkami sloužil jeden z bratří půlnoční mši sv. Po evangeliu se František ujal slova a plamenně líčil chudobu, snižení a lásku »betlemského nemluvnátka«. Jinak v onom kázání božského Spasitele nepojmenoval. Pozdě skončila milá slavnost, a se srdcem rozníceným láskou spěchali věřící do svých domovských kostelíků a tam při pastýřské mši sv. pokračovali v rozjímání o lásce, jež se dnes snížila k nám a vzala na sebe chudobu, abychom my její chudobou zbohatli.

II.

D) »Podivuhodný bude nazváno jméno jeho...« Podivuhodný, protože Bůh a člověk v jedné osobě, protože syn matky, která muže nepoznala, protože leží v jesličkách, on, jehož nebesa nebes nemohou pojmout. Betlem, po česku dům chleba... Panna nejsvětější ho položila do jeslí, ve kterých připravován pokrm ovečkám. Její dítě, pravý Beránek Boží a dobrý Pastýř, bude pokrmem ovečkám, které půjdou za jeho hlasem a dají se od něho pást. Své ovečky bude sytit nikoli senem, vlastní tělo jim dá za pokrm; bude je napájet nikoli vodou ze skály jako kdysi na poušti izraelský lid, svou krví přesvatou je bude svlažovat. Eucharistie, andělský chléb... Krista, pokrm našich duší, nám zrodila dnes přesvatá Panna, a sotvakterý věřící ví, že to nám připomíná vánočka, bez které se v našich krajích nedají tyto svátky ani myslit. Chléb života, chléb živý, který k nám dnes sestoupil s nebe... Slavíme příchod Spasitelův k nám, do slzavého údolí; upravili jsme mu cestu i do svého srdce? Přijali jsme ho v oltářní svátosti do srdcí v adventě nebo dnes? V Praze se táže katecheta dětí, kterak trávily štědrý den; vypočítávají mu všemožné pochoutky štědrovečerního stolu a dárky vánoční nadílky... Jak mile působila řeč dvou dítek z věřících rodin: »Ráno

(24. prosince) jsme byli u stolu Páně, abychom připravili Ježíškovi čisté srdce, a do oběda nic nepožili, abychom mu přinesli obět.« — »V šest hodin skončila večeře, abychom při půlnoční mši sv. mohli přijmout Ježíška...« Jen dvě rodiny chápaly význam dnešního přesvatého tajemství.

E) Rádce, učitel, po kterém toužila veškerá země, který doposud nás poučoval ústy proroků, svých služebníků, dnes však se k nám sklání, aby nás učil sám, on, světlo pravé, které osvěcuje každého, věčná a neomylná pravda, Syn věčného Otce. (Žd 1, 1-13) Čím jest nevidomému světlo, tím nevědomému pravda. Lidstvo bylo nevědomé tehdy, protože pravého Boha neznalo a o něm nevědělo; nevědomé jest dnes, protože se od pravého Boha odvrací a o jeho slovo nestojí. Tehdy i dnes v bludu (str. 23, 50); tehdy politování hodné, protože se nedovedlo vyprostit z bludu, do něhož je uvedli jiní; dnes trestuhodné, že svévolně jde do bludu, z kterého nás vysvobodil vtělený Spasitel. O tehdejších platilo: »Lid, který seděl v temnotách, uzřel světlo, a těm, kteří bydlili ve stínu smrti, vzešlo slunce.« (Is 9, 2) Obrátí se k světlu i dnešní zbloudilé lidstvo? V půlnoční andělské mši sv. se stále opakuje tato myšlenka. »Bože, jenž jsi tuto přesvatou noc jasem pravého světla ozářil, uděl nám, prosíme, abychom radostí tohoto světla jednou požívali na nebi...« A při pastýřské mši sv. se modlí církev: »Světlo zazářilo dnes nad námi, neboť narodil se nám Pán...« Vime, že světla vánočního stromku připomínají tutéž myšlenku. Kristus Pán, světlo všech, kteří v něho věří...

Po celý rok, po celou naši životní pout' nás bude provázet božský Učitel, mám dnes poslaný s nebe. Celý rok, neděli co neděli, budeme slyšet v evangéliu jeho hlas. Slova života neumlkají v jeho církvi nikdy; při slavení nejsvětější oběti zní všem, a krom toho ještě dospělým v kázání a dětem při katechismu. Zástupové se kdysi za ním valili; jednou se tísnilí na břehu Genezaretského jezera, takže musil vstoupit na loďku a s ní učit lid, po druhé by se byli málem ušlapali, po třetí obešli jezero a spěchali za ním na poušť, jen aby slyšeli slovo spásy. Tři dny byli u něho, zapomněli na domov, na pokrm, na všecko... Jeremiáš lká: »Maličci žádali sobě chleba, a nebylo, kdo by jim ho lámal.« Nám hlaholí slovo Boží bez ustání! Nebeský učitel k nám mluví stále skrze svou církev! Pařížský universitní profesor Jouffroy, učenec a předseda francouzského senátu, Troplong i mnozí jiní přišli teprve před smrtí k poznání: »Když jsem se mnoho nastudoval a pravdy nahledal, přicházím teprve nyní na konci života k poznání, že existuje na světě maličká knížka, v níž jest obsažena všecka pravda, a to jest katolický katechismus.« Po všem světě hledali odpověď na nejdůležitější otázky života, a teprve když slunko jejich vezdejší pouti se chýlilo k západu, poznali, že pravda jim byla tak blízka. Hledali ji v knihovnách, ve velkých foliantech, v kterých filosofové ukládali všecku svou lidskou moudrost a životní zkušenost, a nevěděli, že by jí byli bez námahy našli v maličké knížce, kterou koupili za několik haléřů svému dítěti na začátku školního roku. Srdce Ježíšovo, v němž jsou všechny poklady moudrostí a vědomostí, smiluj se nad námi...

F) Další jméno narozeného dítěte: »Silný Bůh.« My bychom řekli: »Mocný, všemohoucí Bůh.« Silný... Toto jméno dávali Izraelité Hospodínu při

vzpomínce na jeho velké činy, především na to, jak podivuhodně vyvedl jejich otce ze země otroctví, z domu služebnosti, z područí faraonova do země zaslíbené. (Ž 113, 1-8) Dítko na pohled slabé a bezmocné, a přece věříme a víme, že již přichází doba, kdy vysvobodí zaprodané syny Adamovy z poroby satana, přemůže pekelného knížete a osvobodí svůj lid »mocí ramene svého«, jak pravila nejbl. Panna ve svém chvalozpěvu. **Mesiáš Osvoboditel . . . Vykoupení člověka jest nejen dílo Božího milosrdenství a Boží lásky; je též dílem jeho moci, a o tom rozjímá církev po celý rok. Z otroctví k svobodě, ze smrti k životu . . .**

V předvečer Narození Páně r. 1814 uzavřen mír v Gentě, jímž skončila válka mezi Anglií a USA, trvající skoro tři léta, a vedená se střídavým štěstím; prolito tolik krve, zpusťošeny americké břehy, spáleno hlavní město Washington, a při míru usneseno, že »zůstane vše při starém.« Nač tedy tolik bídy a krutostí? Když se však narodil ten, kterého prorok nazývá Bohem silným, věděli andělé v nebi, že nezůstane při starém, že moc satanova bude nadobro zlomena.

Syn Boží se stal Synem člověka, abychom dítkami Božími se stali my. (Jn 1, 1-18) »Ó, podivuhodná záměna! Stvořitel lidského pokolení lidskou přirozenost na sebe vzal a z Panny se narodit ráčil, aby nás své božské důstojností účastnými učinil.« Zmařil sám sebe, ponížil sám sebe, chudým a malíčným se stal, aby tím více vynikla jeho láska k nám. Chápeme? Nechť nám to vysvětlí náš vánoční kazatel! Slyš, co praví v epištole při pastýřské mši sv.: »Zjevila se dobrota a lidumilnost Boha, Spasitele našeho, a přinesla nám spasení ne pro naše zásluhy, jichž nebylo, nýbrž pro své milosrdenství, abychom, ospravedlnění jsouce jeho milostí, stali se dědici věčného života, ve který doufáme.« (Tit. 3, 4 nn) Několik slov, a každé hluboké jak oceán. Dobrota, láska, lidumilnost Boha a Spasitele našeho přináší nám milost ospravedlnění, dědictví věčného života, ne pro naše zásluhy, nýbrž pro nekonečné milosrdenství své . . .

Syn Boží nemluvnátkem, slabým dítkem . . . Toto jeho ponížení není projev slabosti! Moc Boží, která se jeví báдавému oku v přírodě, ať pozorujeme nebetyčné hory nebo ohromné hvězdné světy nebo hučící vodopády, tato moc září věřícímu oku stejně a ještě mocněji, hledí-li na jesličky. Toto dítko přemůže pekelné brány, rozdrtí moc satana i smrti, a to jest větší div než ten, na který hleděl Mojžíš při přechodu Rudým mořem. Tam zkrušen člověk, jenž se nechtěl podrobit rozkazu Hospodinovu a držel po léta v zajetí jeho lid. Zde přemožen ďábel, který celá tisíciletí držel v otroctví veškeré lidstvo. V Remeši byl po celá staletí hluboce významný obyčej, který odstranila teprve velká revoluce jako mnoho jiných překrásných křesťanských zvyků. Ve svaté noci pouštivali z klecí na svobodu ptáčata, připomínající si, že svatá noc byla zákmítem svobody uvězněným Adamovým synům. Goliáš obklopen, veselme se, člověk jest vykoupen, radujme se . . . Vykoupeni z poroby satana, do níž nás uvedl praotec neblahé paměti. Proč se jí znova dobrovolně poddáváme sami? Vášně mi (str. 63), kterým hovíme, se dáváme bez odporu do satanova poddanství uvést, sami na sebe vkládáme jařmo, které s našich šíjí Vykupitel sňal. Jsme tak slabí — a neprosíme jej »Boha silného«, za pomoc a sílu proti nim. »Má milost by ti stačila--« jen kdybys za ni chtěl prosit!

G) »Otec budoucího věku...« Toto Dítko, před málo hodinami narozené, v plénky zavnuté, bude našim oblažitelem v blažené věčnosti, a jeho království nebude konce, jak anděl jeho vyvolené Matce zvěstoval. Otec budoucího věku... Bylo to v letech 735 a 734, kdy Isaiáš toto proroctví proslovil, tedy přibližně v době, kdy Romulus podle pověsti oral brázdu pro hradby Říma, věčného města. Ale nikoli pohanský Řím má právo na název věčné město; ten vzal už dávno za své! Z jeho vši slávy a moci zbylo jen několik trosek, několik polámaných sloupů na někdejších náměstí, které prohlašovali za střed světa. Křesťanský Řím jest nazýván věčným městem, na něj vzpomínáme, když čteme proroctví Danielovo v 2. kapitole: »Království přicházejí, království odcházejí jedno za druhým, až zřídí Pán nebes a země království věčné, které bude bez konce trvat.« Základy pohanského Říma poskvřnil Romulus bratrovraždou, jako by tím mělo být naznačeno, že pohanský Řím bude říší krve, násilí a válek. Ale království, které založí betlemské nemluvňátko, bude království míru; proto poslední jméno Mesiášovo zní:

H) »Kníže pokoje.« První antifona štědrovečerních nešpor pje: »Král pokoje zveleben (oslaven) jest, po jehož tváři touží veškerá země.« A druhá antifona: »Oslaven (povýšen) jest Král pokoje nade všechny krále veškeré země.« Vytoužený král, po němž jsme volali a na jehož příchod jsme se po celý advent připravovali a těšili! Toho Krále nyní vítáme, jemu u jeslíček skládáme povinný hold.

Pod tíhou dvojího zla sténalo lidstvo, jak jsme si už pověděli. Blud a nezřízenost vášně... Přehořkým ovocem obojího, zvláště druhého, tíživější nad obé bylo třetí zlo, neméně společné všem vyhnaným Eviným synům než první a druhé. Rozvrat v duši, nepřátelství s bližním, odcizení Bohu; jedním slovem, nebylo pokoje; andělé míru opustili zemi. Vráti se vůbec kdy tento milý host, toto milé ptáče, aby vlilo klid a mír do duší vyhnanců? Legenda vypravuje, že v noci, kdy nad Betlemem pěli nebeské voje gloria, vytryskl v Římě za Tiberou zázračně zdroj oleje..., na místě kde později postaven první mariánský římský chrám Sta Maria tras Tevere. Olej, ode dávna symbol pokoje... Jiná legenda praví, že na hrobě dvanáctileté španělské mučednice svaté Eulalie z Meridy vyrůstají rok co rok právě čtrnáct dní před Štědrým večerem květy, mající podobu holubičky; to proto, že toho dne její duše vzlétla do nebe v podobě holubice. Nevykvete na naší zemi, na pokoj a lásku tak chudé, aspoň dnes několik kvítků, podoby tohoto ptáčete, které jest věřícím symbolem Ducha svatého, Ducha pokoje a lásky? Víc lásky, víc míru mezi námi!

Sešli jsme se ráno u svátostné hostiny? V nelíčené bratrské lásce? Odložili veškerý svár a všecek rozbroy i nepřátelství? Isaiáš líčí Mesiášovo království pokoje obrazy tak úchvatnými, že ho žádný z proroků nepřekonal. (11, 1-10; viz i žalm 71) Beránek s vlkem budou pospolu. (Is 11, 6) České letopisy vypravují, že o vánocích 1282 se nad Prahou sklenula velká a jasná duha, obepínající skoro celé město, od hradeb přes Vltavu k Letné... Lid, nemilosrdně po pět let vyssávaný Otou Braniborským, pokládal ji za znamení a záruku pokoje, po němž celá země prahla. V květnu nato uvedli královice Václava na stolec jeho otců. Náš český lid, který musil kalich hoř-

kostí, až po okraj naplněný, vyprázdnit až do dna, si oddechl, nový král přinesl skutečně naši vlastní mír.

Mesiáš, Kníže pokoje . . . Jenom kdo zažil lomoz zbraní a rachot děl, kdo viděl téci dlouhé měsíce a léta krev, ať ve válce nebo v revoluci, jen on ví, co bídy a slz, co krvácejících srdcí se tají v kratičkém slově rozbroj, jen on chápe prosbu církve: »Od moru, hladu a války vysvobod nás, Pane!« Ale jen on též dovede pochopit, jak velkým darem nebes jest pokoj. Před příchodem Páně žilo lidstvo v neustálých rozbrojích; jen na chvílku si oddechlo po válkách, trvajících celá staletí, a to právě v době, kdy se narodil Vykupitel. Pán tím ukázal světu, že on jest vpravdě zaslíbený Kníže pokoje, jenž jediný je s to přinést lidem dobré vůle pokoj, kterého svět neměl a nedal. Jen toužit po něm mohl, toužit a prosit . . . V pohanském Římě nebylo krásnějšího a bohatšího chrámu nad chrám Pokoje; vyzdobit jej mohli, světu mír dát nemohli . . . Až bude po letech toto nemluvnátko své vyslance rozesílat do světa, přikáže jim, aby svým příchodem přinášeli do každého domu pokoj, aby jejich pozdrav zněl: »Pokoj domu tomuto.« Sám po zmrtvýchvstání pozdraví shromážděné apoštoly: »Pokoj vám . . .« Jeho království bude královstvím míru, pokoje v něm nebude konce (Is 9, 7), a praví následovníci Knížete pokoje budou vždy mluvit a smýšlet jako Pius X., jenž žádán r. 1914, aby dal požehnání jisté válčící mocnosti, pravil: »Já nežehnám ani válce, ani tomu, kdo jí chce, já žehnám jen míru.«

Za obléhání Paříže r. 1870 se v předvečer Narození Páně blížil za soumraku k německým strážím francouzský voják, mávaje bílým šátkem. »Co jest?« Zastaví se, a zpívá jim v jejich mateřtině píseň: »Tichá noc, svatá noc . . .« Dozpíval, odešel, za chvílku se odebral ke hradbám německý voják a zazpíval jim francouzskou koledu. Ani jedna rána nepadla oné noci — vždyť se narodil Kníže pokoje, v jehož království bude vládnout láska a věčný mír . . .

Vánoce v poli . . . Jinak vypadaly české válečné vánoce před drahými věky. Vánoce v Praze r. 1109 . . . Právě nastolen kníže Vladislav I., z Polska se přihnál vyhnaný Bořivoj II., chtěje ho se stolce sv. Václava sehnat. Vyšehradský župan Paběn lká: »Běda tobě, Česká země! Neboť, ač nejsi velká, máš asi dvacet mladých pánů, z kterých by každý rád tobě panovat chtěl . . .« Vladislav prchá, cestou slaví milé svátky v klidu a bezpečí v Plzni. Bořivoj jest na štědrý den na Vyšehradě, na den Božího narození spěchá na pražský hrad, aby byl přítomen biskupské mši svaté, a hned se zase vrací na Vyšehrad. Téhož dne přitáhl ku Praze proti Bořivojovi Ota, údělný kníže olomoucký, se županem Vackem z Hradce nad Labem, u Líbně slaví svátek za naprostého klidu zbraní, nazítří oblehnou Vyšehrad, Vladislav zvěděv o nenadálé pomoci, rychle spěje z Plzně k sídelnímu městu, a ve svátek miláčka Páně, apoštola lásky Kristovy, byla svedena krvavá bratrovražedná bitva. Svátek pokoje slavili, a pokoje byli docela vzdálení.

Smutné vánoce . . . Nebyly jediné! Roku 1943 se těší dvě chovanky jednoho moravského kláštera na milé svátky, na shledání s drahými . . . Netuší, ta ani ona, že tatíčka neuvidí, že oběma jim je v adventě odvedlo gestapo. Jaké uvítání s usazenou matkou! A ujesliček? Modlitba za ty, o nichž ani nevěděly, kde je země kryje. I dnes slzí nejedny oči. Katecheta nahoře uvedený mezi samým radostným vyprávěním o vánočním veselí vidí i truchlivé tvářičky:

»My jsme musili maminku čekat do deseti hodin, až se vrátí z expedice novin...« Šlo o chudou vdovu. »Tatíček bez zaměstnání, bylo nám smutno...« Zním případy, že dívčiny prosily rodiče, by směly ze své nadílky obdarovat chudé děti v sousedství, aby v den všeobecné radosti necítily tak příliš tíživou chudobu. My, dal-li nám narozený Spasitel, že můžeme slavit jeho příchod mezi nás ve svaté radosti, vzpomeneme aspoň modlitbou u jeslí nebo u vánočního stromku všech zarmoucených, opuštěných, ubohých, aby z milujícího Srdce Ježíšova i jim škanula blahá krůpěj nebeské útěchy do sklíčených srdcí.

Pokoj v srdcích, pokoj v rodinách, pokoj v obcích, pokoj v celé společnosti lidské, neboť všem se Kníže pokoje dnes narodil.

Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle...

Zpěv koled. Desátek »Kterého jsi panenky porodila.« Vánoční žalmy: 2, 71, 88.

III.

»Bože, jenž jsi důstojnost lidské přirozenosti podivuhodně stvořil a podivuhodněji obnovil...« Vánoční duch vane z této modlitby, kterou se modlí církve denně při nejsv. oběti, při obětování, když kněz mísí vodu s vínem. Budiž nám tato krátká, přehluboká modlitba podkladem stručného zopakování vánočního tajemství!

I) »Podivuhodně jsi lidskou přirozenost stvořil...« Spojil jsi v ní ducha s hlinou, neviditelnou duši s viditelným tělem, nesmrtelnou jiskru jsi vložil do smrtelné hlíněné schránky, která z tvé milosti měla mít podíl na nesmrtelnosti duše, ale vinou praotce propadla přirozenému zániku a rozkladu. »Podivuhodněji jsi ji obnovil...« Dílo nápravy začalo podivuhodnějším spojením; spojil jsi panenství s mateřstvím, božství s člověčenstvím... Neviditelný se stává viditelným, Tvůrce jedním ze svých tvorů, nekonečný se dává položit do těsných jeslíček, všemohoucí jest bezmocným dítětem, vsudypřítomný opouští nebesa a dlí na naší zemi.

J) Co vykonal vtělený Syn Boží pro nás?

Navštívil ubohého člověka!

Proč byl člověk ubohý? Protože zbloudil a cestu do rajske otčiny nemohl nalézt; byl zajatec, který se nemohl z okovů vyprostit; byl dlužník, který nemohl dluh nikterak zaplatit, a proto sténal v žaláři, z něhož nemohl uniknout; byl nemocný, který neměl vyhlídky na uzdravení; byl odbojný poddaný, na smrt odsouzený, kterému nemohl nikdo zjednatí milost; byl hříšník, kterému byla rajska brána navždy uzavřena.

Tohoto ubohého navštívil Spasitel, aby mu z bídy pomohl.

Kdy ho navštívil? Po dlouhém čekání a toužení, po mnoha prosbách, v plnosti času, když pokoj vládl po vsi zemi. Tím mu ukázal, že jeho milostiplné navštívení si musí aspoň vyprosít, když si ho nemůže zasloužit; že se na ně má alespoň připravit vroucí touhou, když ho nemůže být hoden; že si ho má vážit, když se mu ho beze všech zásluh dostalo; že jest ne-

ocenitelným darem božské slitovnosti a milosrdenství, kterého se nedostalo ani prorokům a spravedlivým Starého Zákona. My, třebaže daleko nehodnější, jsme ti omilostněni, kterým záviděl Isaiáš, nám jest dáno těžit z milostného příchodu Vykupitelova. Jak by byl asi Isaiáš zvolal z hloubi duše: »Nyní propouštíš služebníka svého v pokoji,« kdyby byl Mesiáše jen uzřel! Nám se dostalo víc, daleko víc — nejen ho uzřít, my smíme a můžeme sklízet ovoce jeho návštěvy, těžit z jeho přítomnosti jako poddaný, kterému se mimo nadání poštěstí dostat se do blízkosti vládce. Kdo by nevyužil té příležitosti, která se mu po druhé už nenaskytne nikdy! »Vypros si nějakou milost...« Nám jest dáno denně naplno čerpat milosti ze studnic Spasitelových (Is 12, 3), neboť »veliký jest uprostřed nás, Svatý Izraelův.« (ib v. 6) Osvoboditel přišel — v době, kterou Otec určil, abychom tím lépe chápali, že Bůh jest v rozdělení milosti docela svoboden, dáváje synům, čeho se nedostalo otcům. Nadto ještě ukázal, že svou návštěvou blaží jen milovníky pokoje, duše prosté vši nezřízenosti, vášně a hluku světských marností, a že bez něho jest v duši temnota a noc. A to vše platí i nám, chceme-li, aby nás svou milostí navštívil!

Kde navštívil člověka jeho Spasitel? V Betlemě (t. j. »dům chleba«), aby ukázal, že on v Eucharistii a jeho slovo v evangeliu i v kázání církve jest pravý chléb života; za městem, ve stáji, v jesličkách, aby nás naučil svěřit se zcela božské prozřetelnosti. V našem vyhnanství, aby nás přesvědčil o své nekonečné slitovnosti a lásce. Navštívit někoho v paláci, jaká přitom oběť? Ale navštívit vězně v žaláři, jak sv. Václav činival — nechtěl jich osvobodit, aby nerušil, co vymáhaly neúprosné zákony, ale zmírňoval seč mohl útrapy vinníků, kteří, ač provinili, byli jeho poddaní, bratří, děti... Nebo jako Josef II., který navštívil vězně na Špilberku, aby poznal jejich utrpení a zmírnil jejich hořký úděl... Projev vládcovské lásky a nezaslouženého blahovolného snížení... Vážíme si my nehodní takové blahovůle?

Jak navštívil člověka? Způsobem, jakým ho nikdo nečekal. Chudý, aby nás poučil, v čem záleží pravé bohatství, a aby naše srdce odpoutal od lásky k pomíjejícím statkům, po kterých žádost očí baží mimo nás a kterými nás vábí svět; navštívil nás v odříkání, aby nás poučil, kde hledat pravou radost, a aby naše srdce odvrátil od nízkých rozkoší, které žádost těla vyhledává v nás samých a kterými nás láká smyslnost; navštívil nás maličký, aby nás poučil, co jest pravá velikost a aby naše srdce odtrhl od velikostí falešné, po které touží a za kterou se pachtí pýcha života; navštívil nás jako dítě, aby tak prohlásil práva dítěte. Jakou školou jest nám betlemská jeskyně! Jsme učeliví žáci? Hledíme co nejvíce pochytit z této převznešené školy? U Slavkova hlásá pomník, že tam Josef II. vyoral brázdu a tak poctil selský stav; jesličky jsou trvalým pomníkem a dokladem toho, jak Král králů poctil a povznesl naši lidskou přirozenost, povolanou k společenství andělů.

Proč navštívil člověka? Aby ho zbavil všeho zla a obohatil vším dobrem.

K) Zbavit nás všeho zla... Za prvé fysického, tělesného, časného. Hřích učinil zemi příbytkem nejbolestnějšího utrpení, domovinou bolestí a jevištěm nejhorších zločinů. Války, vraždy, loupení, nemoci, bída, hlad... Pro to vše nám přineslo betlemské nemluvnátko lék, vše zmírnilo a učinilo snesitelným. Za druhé přišel zbavit nás všeho mravního, duševního zla,

bludu (nevědomosti), vši nezřízenosti vášně (str. 63), a z obojího plynoucího hříchu. Hřích a jeho rány zhojil jako Spasitel, zjednav nám odpuštění a milost k jeho přemáhání. Nevědomost a její následky léčí jako Učitel. »Žijte spravedlivě, čistě a zbožně.« (Dnešní epistola, Tit 2, 12.) Spravedlivě — zřekněte se všech skutků světa i satana, a budete žít v pokoji s bližním! Čistě — odpoutejte se ode všech náklonností světa i těla, a budete mít pokoj s vlastním svědomím, klid v duši a pokoj od vášni, které neustále obtěžují! Odpoutání... Jest možné! O tom nás poučuje příklad jiných, světců a světic! Jest nutné, chceš-li přijít k Bohu! O tom tě poučuje slovo Kristovo! Jest moudré, protože koná samo dobrovolně a se zásluhou to, co jednou proti naší vůli provede smrt. Zbožně... Odvrhněte falešné zásady světa a egoismu, a budete požívat pokoje s Tvůrcem!

Obohatit nás... statky a dobroy všeho druhu, přirozenými a zvláště nadpřirozenými! Z předešlého to samozřejmě vyplývá; kde mizí temnota, tam se šíří světlo, odkud prchá bolest, tam nastupuje radost, a kde ustává dravost i nenávistný boj, tam zavládá pokoj. Nadto přinesl nám útěchu ve všech okolnostech živvota, v chudobě a v utrpení, odstrkovaným a opovrženým, zapomenutým a pronásledovaným. Dítku i ženě přinesl povznesení a ozdobil oba důstojenstvím, o které je připravil hřích. Dítko povznesl sám k sobě, dívku a matku ve své panenské Rodičce. Přinesl nám i záruku, že jsme na milost přijati, tedy záruku věčného živvota, jakož i vznešené důstojenství dítek Božích a svých spoludědiců.

V uších chudása zní sotva které slovo mileji nad kratičké slůvko »dárek«. Kdo by nechápal! Jenže chudých tolik, a dobrých srdcí, která by je obšťastnit mohla a chtěla, tak málo! Najde-li se takové, jak jest milováno! Národové vzpomínají s hrdostí svých králů, kteří učinili jejich lid i zemi slavnou, ale daleko blaženější vzpomínku uchovávají těm, kteří je učinili šťastnými; s většími sympatiemi hledí na dobroděje než na velké válečníky své minulosti. Královna Dagmar, Drahomíř, Marketa, dcera Přemysla I. a jeho zapuzené manželky Adléty... Dánský král Valdemar ji poznal r. 1204 co 18letou pannu v Míšni, a okouzlen jejím zjevem, rozhodl se, že touto perlou ozdobí trůn sv. Kanuta. Poselstvo mu ji z Míšně přivedlo, r. 1205 mu byla v Lubeku oddána. Jen osm let s ním žila ve šťastném manželství, a tuto kratičkou dobu opěvují Dánové v nesčetných písních. Bylať jejich královna z české krve útočištěm, útěchou a zastánkyní i pomocnicí všech ubohých, pronásledovaných, chudých, jakýmkoli způsobem nešťastných, nadto zrcadlem domácích ctností a vzorem vroucí zbožnosti. Poslední slova mladičké královny na smrtelném loži byla prosba, aby král prokazoval vždy milosrdenství opuštěným a pomocí potřebným; vydechla duši, vysílajíc k nebi prosby za manžela a svolávajíc požehnání shůry na celou zemi.

L) Všim, co jsme v této stati rozváděli, bylo pověděno, jaké ovoce mělo pro nás to, co vtělený Syn Boží vykonal.

a) Pro víru... Pohané pravého Boha neznali, poněvadž ho neviděli a nikdo jim o něm nepověděl; jim se stal v božském Dítku viditelným, a zároveň učitelem, jehož ubozí nevědomí potřebovali. Židé pravého Boha znali, ale nedokonale; byli o něm poučení, ale jen skrze Zákon, který byl prozatímni; těm Syn Marie Panny Zákon vysvětlil, doplnil, zdokonalil.

b) Pro naději... Spasitel! To jediné slovo dostačí! To praví vše! Spása, vykoupení, odpuštění, zajištění věčné blaženosti! Ten, jenž Syna svého nám dal, kterak by nám spolu s ním i všechno ostatní nedal? (Srov. Ř 8, 32) Na trůn sv. Ludvíka nastupuje po králi Bídákovi, Ludvíku XV., jeho vnuk, téhož jména XVI. »Le Désiré, Vytoužený,« nazýval ho jedním hlasem všecek lid. Co naděje v tom slově jediném! »Vytoužený...« Zní bezmála jako Spasitel! Jenže ten, v něhož všecku naději skládali, třebaže měl vůli nejlepší, byl příliš slabý, a situace mocnější než on. Náš pravý »Vytoužený«, s nebe nám poslaný a z panenské Matky narozený? Tato naděje nezklamala!

Naděje... Když Ota Braniborský v naší vlasti rádl, otevřeli čeští páni oči. Takové snížení České země skrze cizince, kterým vlastně sami otevřeli do své vlasti cestu, probudilo lepší část českého panstva ze lhostejnosti k svému národu a jazyku, kterému byli neustálým němčením posledních Přemyslovců odcizení, vzbouřili se proti vetřelcům, a dva roky trvající občanská válka poučila vetřelce, že přec nelze naši zemi docela zadávit. Smluveno, že k zjednání pokoje bude svolán do Prahy sněm. O vánocích 1280 se sešel, skončil v předvečer Zjevení Páně. Letopisy vypravují: »Po dvouletém mlčení rozezvučely se zvony u sv. Víta na pražském hradě, který byl toho dne zase biskupovi, jeho duchovenstvu a všemu lidu otevřen (dotud obsazen Braniborci). Zaradoval se všecek národ, vida, jak se cizí lupičové a násilníci ze země vytrácejí, zasvitla naděje ve stísněných srdcích; venkovský lid vylézal z lesních skrýší, rolník se chápal pluhu, řemeslník nástroje, ženy braly zase kužel a vřeteno do rukou, lid začal mít více důvěry ve svornost mezi vlastními pány a knížaty i v zachování pokoje.« Tolik naděje vlily do srdcí našich těžce zkoušených zaprodaných otců ony vánoce; co naděje vlily do srdcí zaprodaného lidstva betlemské vánoce, první vánoční svátky na naší zemi? Co naděje vlévají do hříšných srdcí rok co rok? Nadějí — opírající se o víru a vedoucí k lásce!

c) Pro lásku... Nám netřeba se Všemohoucího bát, jak se ho báli ve Starém Zákoně; náš pohled na Dítka panenské Matky rozněcuje láskou k němu i k tomu, který ho poslal, a je-li přesto řeč o házňi Boží, je to synovská bázeň, pramenící z lásky. Láska se zaněcuje v každém srdci vykoupeného lidstva i pod křížem a na stupních svatostánku, ale nikde tak mile a tak blaze jako u jeslí; tato láska jest beze sporu nejkrásnější kvítek, který ve vánoční noci vypučel — na zasněžených nivách prolomil všecku ztuhlost a led, všecku chladnost netečných lidských srdcí.

M) Jak projevíme za to vše dnes v děčnost svému Spasiteli? Jsme voláni, spěchejme k němu! Vizme pastýře! Povolání ne přímo od Boha, skrze jiné je zval; jak přijali toto povolání? Věřili, poslechli, nemeškali, spěchali k jesličkám ochotně, poslušně, spěšně a radostně; a výsledek? Našli toho, kterého upřímně hledali! Odcházejí, plesají a Bohu děkují... Následujme pastýře, následujme krále z východu, které stálo práci a námahu, než našli Krále všech králů! Nenásledujme betlemských, kteří svatou Rodinu odmítli! Nebylo pro ně místa... Pro Krista není místa v srdci, kde vládne jiný... Král srdcí se nechce dělit s jiným o nějaký koutek v tvém srdci! Chce být jeho Králem docela a sám! Nepřijali svaté snoubence, protože z toho nehleděl výdělek... hmotařské duše! Nepřijali jich, protože z toho hrozily

obtíže a uskrovnění; o jednu rodinu v přeplněném domě víc..., duše líné, pohodlné, sobecké...

Milujeme božské Dítě? Milujeme tedy i ty, které miloval on! Především jeho Neposkvrněnou Matku. Církev v kněžských hodinkách stále a stále pohlíží na panenskou Matičku, sklánějící se nad jesličkami a oplývající nevystihlým blahem a štěstím. První, druhá, třetí a čtvrtá radost sv. Panny! Andělská zvěst, Magnifikat, betlemská jeskyně, příchod adorátorů z východu! Milujeme i děti, kterým narozený Ježíšek patří přede všemi ostatními. »Nechte maličkých přijít ke mně... Nebudete-li jako maličci...« Uspořádejme v kostele — nejlépe odpoledne — nějakou pobožnost výhradně pro děti. Najdeme je v modlicí knížce Brána ráje, sepsané ke cti milostného Pražského Jezulátka. Maličci nechť jistojistě o těchto svátcích přijmou Ježíška do srdce, eucharistická hostina budiž jim krásným vyvrcholením vánoční radosti.

Zakončení jako na str. 82.

Jak slavít vánoce?

Vánoční úvaha nám pověděla, v jakém duchu trávit tyto nejkrásnější a nejlíbeznější svátky celého roku; v duchu radosti, lásky a pokoje. V zahradách stromy a keře holé, černé, bez jediného lístečku, záhony pusté... Na první pohled by se zdálo, že nenajdeš jediného zeleného lístku; a přec bys našel, není-li všecko pod sněhem! Immortelky, trvalky, druhy rostlin, které jsou zelené po celý rok. A vysvitne-li na chvíli slunko, zaslechneš s některé holé větve i hvízdnutí přezimujícího zpěváčka, snad střízlíka, jako by i on chtěl pozdravit narozeného Krále veškerenstva. Tak i láska v našich rodinách... Je-li pravá, je stále zelená, stále čerstvá a nikdy nevadne, byť slunko štěstí bylo někdy hodně chladné a stálo hodně nízko, téměř již zapadalo, a byť vůkol bylo všecko pusto, byť celý svět byl lásky prost. A kde jest pravá láska, tam jest i pokoj. Utvrzením obého budtež nám tyto svátky pokoje.

Vánoce jsou vpravdě rodinným svátkem. První vánoce slavila nejbl. Panna spolu se svatým snoubencem v blahé radosti a štěstí, docela samotni, ledaže na chvíli připuštěno k jesličkám několik chudých, které sám anděl poslal. Rodinný svátek, jež slaví otec v úzkém rodinném kroužku a misionář se svou nevelkou rodinou obrácených. Nemyslí na starý domov; vždyť není bez domova, ani bez rodiny! Jen vydědění společnosti, kteří v ten svatý večer se potulují ulicemi velkoměsta, bez cíle, bez blahé radosti, jen na nich poznáme, že nemají domova anebo že jsou domova daleci; snad aspoň v myšlenkách zalétnou mezi své drahé, k vánočnímu stromku... A nemají-li nikoho na světě, nablízku ani v dáli? Pouze takoví mohou v ten svatý večer zapadnout někam do opuštěné hospodské místnosti. Vzpomeňme těch nebohých aspoň jedním Otčenášem!

Krom toho jsou vánoce svátky dětství Krista Pána, svátky dítek. Nikdy v roce nenajdeme vhodnější příležitosti naučit maličké Ježíška

milovat. Jako oltář svatého kříže nebo Bolestné Matky Boží jest místo vyhrazené otcům a matkám, tak jesličky jsou v kostele privilegovaným místem pro ty, které jsou Ježíškovi nejbližší, nejmilejší, nejdražší. Voďme je tam co nejčastěji, a je-li v našem příbytku soška Pražského Jezulátka, nechať je celou tuto svatou dobu střediskem všeho náboženského života celé rodiny! Postavme ji na čestné místo (na domácí oltářik), všichni před ní konejme své pobožnosti, a děti nechať po společném sv. přijímání se zasvěti božskému dítku. Není-li v tvém domácím chrámě zvykem zpívat koledy, zpívejte je doma, u Jezulátka, zpívejte je denně večer co večer.

Soška nebo obraz Pražského Jezulátka by neměl chybět v žádné české rodině. Již jméno ukazuje, že tato milostná soška patří především nám, našemu národu . . . , v naší vlasti jest její trůn, s něhož Spasitel dnes narozený rozlévá požehnání v šíř i v dál. Úcta k milostnému Jezulátku v pražském chrámě Vítězné Panny Marie jest rozšířena po celém světě. V Mexiku, v Argentině, v Brazílii, v Bolívii, v Peru, v Chile má Jezulátko ctitele a oltáře, v rákosových kaplích »černé« Afriky, v Indii, v Číně, v Oceánii (v Austrálii a přilehlých ostrovech) najdeš jeho miloučkou sošku, někdy jedinou ozdobu chudičkové svatyně. Vánoce jsou svátky Ježíškovy, a pobožnost k božskému Dítku má pro dětské duše půvab a kouzlo neodolatelné. Zavádějme ji ve svých rodinách! Pamatujme jeho zaslíbení: »Čím více mne budete uctívat, tím více vám budu žehnat.«

Tři mše sv., které smí dnes každý kněz sloužit, mají původ v Jerusalemě. Věřící se odebrali v noci z 5. na 6. leden v průvodě do Betlema, vzdáleného asi jednu zeměpisnou míli (2 hodiny cesty), kdež v jeskyni Narození sloužena o půlnoci mše svatá. Pak se vrátili do Jerusalema, kdež ihned (tedy časně zrána!) slavena ve chrámě Vzkříšení (Anastasis) druhá mše sv. Ve dne se shromáždili v hlavním chrámě k velké mši sv. Tak to popisuje francouzská poutnice, zvaná Silvia Peregrina, která r. 385 slavila svátek narození Páně (na východě 6. ledna!) ve Svaté zemi. Tento zvyk přešel do římské liturgie: o půlnoci byla první papežská mše sv. s krátkým kázáním v chrámě Panny Marie »u jesliček«, ráno v kostele sv. Anastazie, ve dne u sv. Petra ve Vatikáně (později v S. Maria Maggiore). Půlnoční, andělská, oplývající blahem a rozkoší na památku narození Spasitele z Marie Panny, jež bylo oslaveno andělským gloria na betlemských nivách, jak nám sděluje evangelium téže mše sv.; jitřní, pastýřská, nám připomíná, že jest nutno, aby se Pán narodil i v naší duši, vírou a milostí. Vzorem jsou nám ti, o nichž vypravuje evangelium této mše sv., totiž prostí hoši, hlídající betlemská stáda, kteří s pevnou a neochvějnou vírou přijali slovo andělovo a spěli se poklonit narozenému Spasiteli. Bratrstva a řemeslnické cechy mívaly fundace na jitřní mši sv. u svého oltáře. Třetí, hluboce vážná a velebná, ve dne, oslavuje odvěké narození Syna z Otce, o kterém nám při mši sv. mluví sv. Jan: »Na počátku bylo Slovo . . .«

Půlnoční . . . Rodiče nemohli způsobit dětem větší radosti, než když je vzali s sebou. V chrámě je už vítala pastýřská hudba a ozářené jesličky, lid zpíval koledu za koledou, a ty neutuchaly ani při první mši sv., andělské, ohlášené pastýřským rohem (12 hodin!). Někde nazývána »valašská«, právě pro koledy »valachů« (pastýřů), provázené lidovou hudbou, která živě a charakteristicky znázorňovala a oslavovala narození Páně. Jásavý klokot

slavičí, kukání žežulky, tlukot křepelky, vrkání hrdličky jí dodávaly nevystihlého kouzla a pohádkové čarovnosti. Tyto hlasy ptáčků, napodobené hliněnými nádobami, velmi dovedně zhotovenými, se ozývaly nikoli nazdařbůh, nýbrž na určitém místě, v taktu a rytmu, nerušíce nikterak harmonii hudební produkce. »Kdo pováží, jak důležitou účast ve věcech náboženských patří srdci, nebude smělou rukou chladného rozumu a šedé teorie zasahovat v tyto dětinné projevy citu náboženského, dlouhým zvykem posvěcené a s názory lidu srostlé, v nichž právě jeho neotřesená víra a srdečná nábožnost má svou nejsilnější oporu. Do chrámu Páně, v němž se tato jítřní takto slavívá, přicházejí lidé míle cesty z cizích farností, obětující na to rádi noc i dalekou obtížnou cestu.« (Fr. Bartoš.)

Jest beze sporu politování hodno, že v některých kostelích koledy mizejí a s nimi skoro všecken půvab i kouzlo těchto nevystihle milých čarokrásných svátků. S pojmem vánoc a půlnoční mše svaté spojil český lid v paměti nerozlučně koledy; věřící se těší, že celou svou duší, Ježíška milující, do nich vloží a v nich vyzpívají. Lidový zpěv jest něco tak krásného, vroucího, typicky českého... Místo podpory, zdá se, že se mu dostává omezování. Nejsme ani v nejmenším zaujati proti liturgickému hnutí, naopak, sympatisujeme s ním; je-li jím však potlačován lidový zpěv mešních písní, nelze s tím souhlasit. Mešní písně nejen že jsou náhražka za chorální církevní zpěv; dávají prostému lidu více než on! Zavrhuje se co nejrozhodněji, hraje-li se při mši svaté lurdské Ave a podobné zpěvy. Mešní písně! Velebného nápěvu! Ale s koledami nutno učinit výjimku; třebaže nejsou mešními písněmi, zpívejme je i při nejsv. oběti! Česká duše jest v těchto dnech docela pohřížena v tajemství betlemské jeskyně, že nevidí a neslyší a nemá pro nic jiného porozumění, jen Ježíška vidí a Ježíškovi chce zpívat. Na námitku, že věc nesouhlasí »s rubrikami«, odpovídám, že v morálce i v církevním právu jest odstavec o pravoplatném zvyku (consuetudo legitima, immo immemorabilis, etiam contra legem). Vytýká-li Mrštík v Roku na vsi trpce, že byly za jeho doby odstraněny české pašije a že věc vyšla od těch, kteří z našeho lidu nepocházeli a tudíž neměli porozumění pro duši českého lidu, ba snad ani lásky k ní, souhlasím docela. Touže dobou tamže zavedeny při bohoslužbě zvyky z ciziny! České pašije s nápěvem jako dnes zpívány jistě v 16. století, pravděpodobně už dříve! Před lety byl vážně učiněn pokus, aby bylo odstraněno bělosobotní vzkříšení a snad i Boží hrob; prý neliturgické... Kdyby ses dostal za hranice, viděl bys, co mají jinde mimo-liturgických zvyků, zvláště ve Svatý týden; nikoho nenapadne proti nim se ozvat a připravit duchovní správu o mocný prostředek, jímž dostanou k svatostánku i zvlažnělé, kteří se jindy v domě Božím ani neukáží. Nenamítáme nic proti tomu, je-li (zvláště v městech) zvyk, že při velké mši sv. zpívá sbor. Tam jsou na to věřící zvyklí a vědí o tom; touží-li po lidovém zpěvu, účastní se jiné mše svaté a ponechají »velkou« těm, které sborový zpěv zajímá. Jenom zaváděním sboru nepotlačovat lidový zpěv! Děti vpředu šeptají, ukazují si obrázky, »zaměstnávají se« při nejsv. oběti, jak dovedou; dospělí, jsou-li zbožní, modlí se z knížek, vlažní se nudí. Podotkneš, že vycvičený sbor zpěváků skýtá estetičtější požitek než prostý lidový zpěv? Dům Boží je dům modlitby, ne koncertní síň! Ve Francii odstranila velká revoluce pastýřské zpěvy, které se až do r. 1789 rozléhaly

ve svaté noci po zasněžených nivách a okouzlovaly věřící srdce. V Podkrkonoší měla do nedávna každá vesnička své vlastní typické koledy.

Svatý den Božího narození platil našemu lidu za největší svátek v roce. V kuchyni se netopilo, pokrmy připraveny den předtím (v Podkrkonoší jen ryby, nikdy maso!), stlalo se až odpoledne, náčiní se umývalo nazítří. Ani voda se nesměla nosit; někde si ji přinášivali v noci mezi 11. až 12. hodinou, kdy se »požehnání Boží rozlilo po celé zemi«. Nikdo nešel toho dne do hospody, ba ani na besedu, děti nesměly na klouzačku, ani sáňkovat; od rána do noci bylo z domů slyšet jen modlitby a písně. Den předtím vidět, jak »služebné smýčí a čistí celý dům od sklepa až po půdu, světnice, okna, dveře, stoly, židle, lavice, nádobí, čeledíni štípají dříví a třísky, aby nemusili o Hodu Božím pracovat, hospodář všude pečlivě dohlíží, aby zanedbanou nebo nedbalou nebo nedokončenou prací nebyl znesvěcen svatý den, hospodyně v kuchyni připravuje vánočky, děti někde v koutku stavějí betlem...«

Zvyky štědrovečerního stolu... Proč jimi pohrdat? Zdaž neměla i velikonocní večeře beránka své ustálené zvyky, které v předvečer své obětní smrti zachoval sám božský Vykupitel? Jak pečlivou úpravu věnovali naši otcové vánočnímu stolu! V každém kraji jinak, všude pěkně, všude s hlubokým pochopením velkého svatého tajemství vánočního. Před stolem se přečetla první kapitola evangelia sv. Jana, všichni se pomodlili Otčenáš a Ave, zapěli některou koledu a pak teprve zasedli k večeři, nejsrdečnější celého roku, ať nedím přímo posvátné. S. Bouška, vzpomínáje dětských let, líčí štědrovečerní stůl. Jediný den v roce, kdy byl pokryt ubrusem, »františky« hořící na kamnech naplňovaly světnici kadidlovým dýmem a proměnily ji téměř ve svatyni, tradiční pokrmy rok co rok, všechno se konalo obřadně, vážně, jako při náboženském úkonu. Jakmile se ozvala pod okny pastýřská trouba, ztichl všechen hovor i smích, naslouchali, jako by ty písně slyšeli po prvé.

V mnohých krajích se skoro od každého pokrmu něco uchovalo a po celý rok se toho užívalo. Pozůstatky štědrovečerního stolu všechno posvěcovaly, všemu prospívaly, všemu zjednávaly požehnání. Jak hluboká myšlenka! Tajemství vykonané ve svaté noci jest zdrojem všech milostí. Žel, že tento pěkný a hluboký zvyk se namnoze zvrhl v pověru a místo co by jej pojímali jako prosbu k Pánu, pokládají jej za neomylně jistý účinný prostředek. Když rozhodí skořápky ořechů po zahradě, aby přinášela hojného ovoce, když zasejí drobtý vánočky, aby přinášela vonné květy, když i studánka dostane »vánoční nadílku«, aby po celý rok dávala čistou a zdravou vodu, to vše má být provázeno modlitbou a pojímáno jako prosba, provázená symbolickým úkonem, nic víc!

Na Vyškovsku se dívky složily a upekly velký koláč, ověnčily jej a ozdobily ovocem i sladkostmi, sešly se v domě nejoblíbenější dívky, každá se svým hochem; každý seděl vedle své, nejpřednější rozkrájel, každý dostal díl, o který se rozdělil se svou dívčinou. Prostinká zábava, která měla před dnešními zábavami tu přednost, že jí nebyl Pán Bůh urážen.

Fr. Bartoš vypravuje o starci včelaři; nemoha na půlnoční doplížil se k úlu, na stříšku do sněhové podušky nastrkal svíček a rozžal je, když v kostele asi začala andělská mše sv. Myšlenkami dlel s ostatními u jesli-

ček, hlavou se mu asi nesly melodie milých koled, a když poslední svíčka dohasla, vrátil se do světnice. To byla jeho půlnoční pobožnost!

Jesličky stavěny v českých chrámech od nepaměti a byly v nich ponechány až do 2. února. Naši otcové si jimi zpříjemňovali svatou noc nejinak než světec z Assisi. V kostelích byly povinností duchovního správce, v domech je pořizovali, jak se dalo, zámožní ozdobnější, nemajetní chudičce. Když přišel do Čech nový řád T. J., chopil se tohoto českého zvyku a zaváděl ve svých kolejích skvěle vypravené vánoční hry v českém jazyce, s tak nevídanou nádherou, že vábily zvědavce z daleka široka. První záznam pochází z r. 1566, tedy za 10 let po jejich příchodu. Žel, že vánoční stromek vyhostil jesličky, tento staročeský zvyk, z našich rodin skoro úplně. Kde jest domácí oltářík, buďtež na něm do skončení oktávy Zjevení Páně jesličky, a do Hromnic soška Pražského Jezulátka.

Vánočky (štedrovničky, »húsce«, housky), taktéž staročeský zvyk, připomínají, že ten, který se v »Domě chleba« (= Betlemě) narodil a v jesličkách spočíval, jest pravý chléb života. Za starých dob si dávali vánočky vzájemně darem, a to nejen sousedé, i městské rady podělily kdekoho. Konšelé Starého Města pražského, jak patrně ze záznamů, r. 1564 podělili arcibiskupa, nejvyšší radu, rektora university, všechny faráře, zaměstnance atd., a nezapomněli ani na lidi nejopovrženější, ba i do škol, vězňům a chudobným poslána štědrovečerní nadílka. Ve slovanské Lužici a v některých krajích severočeských byl příchod Jezulátka ohlašován zvonkem — božské Dítě vstoupilo do domu v bílých šatech a přinášelo dětem nadílku..., prostinkou, obyčejně zimní šaty. Zvyk dávat dítkám a posílat známým nadílku jest v našich vlastech prastarý. Na některých místech v Podkrkonoší představil toho dne jiných rodičům dívku svého srdce, což platilo jako zasnoubení. V krkonošských vesničkách býval vánoční týden totéž co dnes dovolená nebo prázdniny — dobou oddechu a zotavení. Šetřilo se na ni celý advent. Žel, že k sanicím se družily tance a nemírné stolování (začínaje 26. prosincem), čímž dostaly svaté dny ráz docela světácký.

Tajemství narození Páně, nejněžnější, srdci našeho lidu nejbližší — proč mu není zasvěcen v naší vlasti ani jediná svatyně, zatím co někteří světci jich čítají v Čechách a na Moravě dohromady přes sto? Důvod není tak těžko najít. Dnešní tajemství je svátkem všech, slaví se s láskou a něžností, již nenajdeme rovné, ve všech našich chrámech a kaplích, patří mu bez výjimky srdce všech — a naši otcové chtěli dát takřka najevo, že si nechtějí osobovat a pro svou farnost vyhrazovat slunko, které ozařuje celičkou naší vlast a září do všech srdcí...

O vánočním stromku má první zmínku Geiler z Kaisersberku ve Strassburku r. 1508. Zprvu kazatelé proti němu vystupovali, za sto let však byl již dosti rozšířen, u nás teprve v 19. století; mládež jej směla 6. ledna očesat. Dnes jej najdeš i v rodinách Kristu odcizených a bez víry..., hračka pro děti i dospělé, ověšený lesklým pozlátkem a mlsky... Kdo si přitom na božské Dítě vzpomene? I lidé, kteří vyhlásili všemu náboženství boj, mají vánoční strom! Nahoře hvězda (ale ne tříkrálová!), na větvích drobné tanky, děla, revolvery... Co připomíná stromek věřícím, bylo pověděno

(str. 75). Kráčeje ve světle, které nám samo nebe rozsvítilo! Zjevila se milost Boha a Spasitele našeho všem lidem, poučujíc nás, abychom potlačující bezbožnost a světské žádosti, čistě, spravedlivě a zbožně živi byli na tomto světě, očekávající blahou nadějí a druhý příchod (doslova: příchod slávy) velkého Boha a Spasitele našeho, Ježíše Krista, který dal sám sebe za nás . . . (Tit 2, 11-13)

Na konec ještě jedny vánoce z českých dějin. Roku 1310 to bylo, za vlády neschopného a nehodného Jindřicha Korutanského. Poslední Přemyslovna Eliška, šťastně uniklá jeho úkladům, byla již oddána za hranicemi mladičkému princovi Janu Lucemburskému, a nový král se chystal zasednout co nevidět na stolec sv. Václava. Kněz Berengar, jenž pomohl Elišce k útěku do Nymburka, připravil vše, aby královští manželé mohli bez překážky a krveprolití vtáhnout do vltavské metropole. Bylo to v prvním adventním týdnu, když se naráz rozlaholil zvon na týnské věži, smluvené znamení lucemburským vojům, ležícím před branami. Udeřili na městské zdi a hravě vnikli do města; na rozkaz králův nesměl nikdo pokojným obyvatelům ublížit, jeho vojáci procházeli ulicemi a volali: »Pokoj, pokoj . . .« Korutanci a Míšňané, kteří poslední měsíce v zemi zle řádili, jednak ze msty, že Češi se pokusili vyhledat si nového vládce, jednak tušíce, že jejich hospodaření už je nakrátko, prchali z Prahy, co nohy stačily. Dne 10. prosince byl hrad vyklizen, král Jan se ubírá k sv. Vítu, vykonává tam obvyklou pobožnost — tradiční cesta každého nového krále. Prchající Míšňané páchali cestou loupeže, vlastenecký pán Vilém Zajíc z Valdeka se žene za nimi, a právě v den Narození Páně je na labském břehu zle porazil a ze země vybil — po dlouhé době první pokojný den těžce zkušnému venkovskému obyvatelstvu. Téhož dne stojí král uprostřed pánů — konán zemský sněm, a mladý král podpisuje »velký majestát« — list svobod a výsad, a slibuje, že bude vládnout spravedlivě a s láskou. Shromáždění mu přísahají věrnost, všecko stranictví a záští, které dotud drásalo zemi, ustalo v tyto svátky pokoje a míru. Češi viděli sami, kam nesvornost a rozdvojení vede. S radostnými očima hleděla mladičká královna vstříc budoucnosti, s blahou nadějí v srdci očekával celý národ lepší a krásnější doby. Kéž bych mohl říci, že jejich naděje nebyly zklamány! S nadějí v srdci, ale bez obavy, že by kdy zklamání byli, stojí dnes u jeslíček andělé míru; ne pouze na Českou zemi, na celičkou zemi se snese požehnání pokoje, které panenská Matka vylila v svět.

DRUHÝ VÁNOČNÍ SVÁTEK.

Veliké tajemství slitovnosti: Bůh zjevený v těle. (1 Tim 3, 16)

I.

Goliáš obloupen, veselme se, člověk jest vykoupen, radujme se...

Goliáš, podle sv. Augustína obraz nepřítele našeho pokolení, jenž v porobě držel všechno potomstvo Adamovo, a nebylo, kdo by nás vysvobodil...

A) Koncem 15. století to bylo. Král Ferdinand Katolický a jeho hrdinná manželka Isabella, vítězní sjednotitelé Španělska, slaví vjezd do horského městečka Moclin. Korouhev sv. kříže nesena v čele armády, kněží zpívají *Te Deum*, Bože, chválíme tebe, lid mlčí... Najednou slyšet zpod země zpěv: »Požehnaný, jenž přichází ve jménu Páně...« Průvod se zastavil... Kde se vzal křesťanský zpěv v maurské osadě? Křesťanští zajatci v podzemních žalářích! Rytíři, kteří zranění v neblahé bitvě hraběte de Cabra padli do zajetí Maurů! Nedoufali už, že kdy opustí své temné kobky. Tu znenadání, po dlouhých letech, vnikne do jejich žalářů zpěv chvály ke cti trojjediného Boha... »Osvobození! Vykoupení!« Rázem se rozproudí nový život v jejich žilách, radostně odpovídají pějícím kněžím... Na rozkaz královny vyvedeni na světlo... hladoví, polonazí, v okovech, a přece zářící radostí, protože osvobození tu! Zapomněli na všechny strasti a útrapy zajetí, spějí k svým osvoboditelům...

Lidstvo v okovech a otroctví daleko horším než bylo ono maurské... Nikolí léta, nýbrž tisíciletí... A do jeho temnot zazní najednou radostný zpěv: »Sláva na výsostech Bohu...« Z hloubi duše odpovídáme andělům jak oni rytíři kněžím: »Požehnaný, jenž přichází ve jménu Páně... Goliáš obloupen, veselme se, člověk jest vykoupen, radujme se...« Vykupitel a spása je tu!

Jmenování královští manželé si mohou daleko větším právem osobovat čestný název osvoboditelů než jiní vládci. Nenechali vojíny bojovat a snášet útrapy války, sedíce sami doma v pohodlí a přepychu paláce; s nimi se zúčastnili výprav a bojů, s nimi se před Granadou r. 1491—92 sdíleli o všechny obtíže polního tažení. Nespokojili se s tím, že k práci najali a zaplatili jiné, nýbrž o osvobození ubohých pracovali sami. Kdo by neviděl, že osobní účastí na jich osvobození si je zavázali k vděčnosti daleko větší, než kdyby jim k svobodě dopomohli skrze jiné? Božský Vykupitel však pro nás vykonal víc, daleko víc! On sestoupil dokonce do našeho

vězení, stal se jedním z nás, jedním ze zajatých, jedním z vyhnanců! Naše okovy, které přišel rozlámat, vzal sám na sebe a tak nás uvedl do vlasti, ze které nás vypudil Adam. To jest obsah krátkého slova: »Jenž se vtělil z Ducha sv., narodil se z Marie Panny.«

B) Proč se Syn Boží vtělil? Každé křesťanské dítě ti odpoví: »Aby nás vykoupil.« Stávalo se, zřídka sice, ale přec, že člověk svobodný se zaprodal do otroctví, aby měl peníze na veselý večer. Za jediný bujný večer navždy otrokem! Otroky též všechny děti, které se mu narodí! Je hoden, aby ho někdo vykoupil? A co bys řekl, kdyby se přece takové šlechetné srdce našlo — a vykoupené děti, které na sobě zakusily tvrdost otroctví, by provedly po čase totéž, co kdysi jejich nerozumný otec! Nestalo se tak s námi? Nezaprodal Adam sebe i všechny potomky? A když bylo lidstvo vykoupeno, jednají jeho synové stejně jako on! Hříchem se vědomě a dobrovolně zaprodávají satanu nanovo! Za jedinou kratochvíli!

Ve středověku bylo zvykové právo, že zločinec odsouzený na smrt dostal milost, když se našla čistá dívka, která byla hotova ho pojmout za manžela. Winter v díle Kulturní obrazy z českých měst sděluje dva, tři případy i z minulosti naší vlasti. Čistá dívka z měšťanského rodu se souhlasem matky takto zachraňuje vedeného na popravu, několik minut před vykonáním ortele. Co jí k tomu pohnulo? Láska, soucit s mladým životem, který má předčasně skončit pod sekerou kata. Šťastný odsouzenec, který měl už smrt před očima, byl za prvé beze vší pochyby vděčen své záchránkyni (»na rukou jí nosil«), jsa si vědom i své nehodnosti; čistá dívka snoubenkou a manželkou zločince, a to z pouhé slitovnosti, aby mu zachránila život! Za druhé vážil si svého omilostnění a pilně dbal toho, aby, uniknuv jednou smrtí, nepropadl jí po druhé; pak by už nebylo pomoci ani záchrany! Dokud první záchránkyně žila, nemohla ho jiná podobně zachránit! Uvedená dívčina se zaručila, že se pokusí učinit z něho jiného člověka a přivést ho na lepší dráhu.

Pochybují velice, že bylo tehdy mnoho těch, kterým bylo dopřáno těžit z dobrodiní onoho zákona. Která čistá dívka byla ochotna stát se manželkou zločince! Nám se však té milosti a toho štěstí dostalo! Propadli jsme věčné smrti, Syn věčného Otce byl ochoten zasnoubit se s naší přirozeností, abychom unikli věčnému trestu. Nevzal na sebe přirozenost anděla; »člověčenství naše ráčil vzít na se...« Oné dívce dala svolení matka, Syn Boží tak učinil po vůli Otce a na přivolení panenské Matky. Jen v jedné věci jest rozdíl; ona dívčina neměla jistotu, učiní-li ze zločince řádného muže; taková proměna v její moci nebyla. Vtělený Spasitel tu moc má! Jeho milost může nejhoršího hříšníka proměnit ve světce!

Theodoret vypravuje o urozeném křesťanu Serapionovi, že se vzdal úřadu, rozdal všechnu majetek a prodal se do otroctví jednomu pohanu, aby měl tak přístup do jeho domu a obrátil ho ke Kristu. Více učinil pro nás Syn Boží, Král věků... Zmařil sám sebe, vzal na sebe podobu služebníka... Musilo to být? Nemohl nám nebeský Otec vinu prostě promítnout? Jistěže mohl, jako král může odpustit učiněnou urážku, přestoupení zákona, velezradu... Ale sotva kdy tak učiní, zvláště při přečinech nakonec jmenovaných; jde přec o výstrahu pro jiné! Trestaný přestupník je má odstrašit od

podobného provinění! Jestliže však královský princ se stane prostým vojínem a v uniformě vojína (nebo důstojníka, generála...) předstoupí v čele provinilců před krále, prose za milost vzbouřencům..., jestliže v dělnické haleně pracuje, sám znova zřídí a postaví královu sochu, kterou poštvání dělníci rozbili, zavěsí prapor, který potupili a strhli..., v těchto případech nemůže vládce odepřít odpuštění. Měl však někdy král k poddaným tolik lásky a milosrdenství, aby syna k takovému skutku pohnul? Kam až lidská paměť sahá, nestalo se tak v žádné královské rodině. Jen král nebes a země tak učinil, aby osvědčil člověku svou nekonečnou lásku. Tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby nezahynul nikdo, kdo věří v něho, ale aby měl život věčný. (Jn 3, 15; 1 Jn kap. 1. a 5.)

C) A ještě jeden důvod by mohl král mít, aby pohnul syna, by zaujal místo v řadě jeho poddaných a vzal na sebe dělnickou halenu. Kdyby se chystala oslava vládce, kdyby všechno dělnictvo vyrukovalo a jeden z nich měl jménem všech mocnáři vzdát hold. Král se tím může spokojit; bude však pokládat za velkou čest, když dělník mu osvědčí oddanost a poddanost? Kdyby chtěl, aby se mu dostalo oslavy, která by ho byla hodna a na níž by si právem mohl zakládat, pak by bylo lze najít řešení jediné: princ, prvorozený, následník trůnu, by se stal (aspoň dočasně) jedním z dělníků a jejich jménem by králi složil hold. Kdyby princ v dělnické rodině zůstal, kdyby se k ní dokonce navždy připoutal svazkem příbuzenským a pokrevenským, jak docela jinak by potom hleděl jeho otec na omilostněnou rodinu! Královský syn by do ní přinesl královskou krev, královské chování, královské povýšení. Tak by se mohlo stát, i kdyby nebylo třeba zapravít nějaký dluh poddaných nebo je vykupovat z otroctví.

I to učinil Boží Syn. Štípil sám sebe na kmen lidského pokolení, aby naším jménem podal Otci chválu a oslavu důstojnou, které jsme nebyli schopni my, ubozí tvorové. Vlíl do našich žil nový život, nadpřirozený život. Viš snad, co znamená štípnutí úrodnou ratolest na planý strom. Strom zůstane planý, ale onen štěp nese ušlechtilé ovoce. Kdyby bylo možno, aby štípená ratolest vlila do celého stromu svou ušlechtilou mízu a učinila jej úrodným! ... To, co nemožno sadaři, vykonal na stromě našeho pokolení vtělený Syn Boží. Skrže Marii Pannu sám sebe na něj štípil, proměnil jej v ušlechtilý štěp a uschopnil všechny větve i ratolesti, aby přinášely nadpřirozené ovoce zásluh. Sám sebe štípil na kmen Adamova pokolení, zázračným způsobem z něho výpučel, působením všemohoucí milosti Tvůrce Ducha svatého, a z výhonku stal se kmenem, na nějž jsme jako ratolesti štípení my. »Já jsem vinný kmen pravý, a vy jste ratolesti.« (Jn 15, 5)

Jest však rozdíl mezi vinnou révou a mezi tím, kterého znamená, mezi stromem a mezi naším Spasitelem. Z kmene proudí míza do ratolesti samostatně; do našich duší proudí nadpřirozený život ze Srdce Ježíšova jen tehdy, když mu otevřeme. Slunko svítí všem, nikdo není zkrácen proto, že i druhému svítí; ale je nutno, abychom otevřeli okno! Nechceme-li, nikdo nás nenutí; jest v naší moci okno zavřít, ale pak bude v místnosti tma, plíseň, nezdravo, zárodky nemoci a smrti. Vtělený Syn Boží nám přinesl život, ale nevnučuje nám ho; zve nás, pln lásky nám jej nabízí, štědrý a milosrdný, žádá však jednu věc: »Řekni: Já chci! — Osvědč, že máš

dobrou vůli... Přinesl jsem štěstí, světlo, pokoj, pravý život, ale jen lidem dobré vůle...«

D) Druhá otázka: Jak se stal Syn Boží člověkem? Trojjediný Bůh stvořil tělo prvního člověka z hlíny a spojil je s duší. Podivuhodné spojení ducha a hmoty, duše a těla! Týž trojjediný Bůh stvořil lidskou přirozenost Kristovu, stvořil jeho tělo duší oživené v lůně panenské Matky a spojil obé s druhou božskou osobou. Daleko podivuhodnější jest spojení člověčenství a božství! Syn Boží se stal člověkem, ale zůstal pravým Bohem, asi jako kdybych řekl: »Král vzal na sebe dělnickou halenu a stal se dělníkem,« jako to na př. učinil car Petr I. V loděnicích za mzdu pracoval, ale vládcem zůstal. Tak říkáme i my, že Syn Boží se oděl lidskou přirozeností. V nejsv. Trojici jest jediná božská přirozenost ve třech osobách; v Kristu Pánu jsou dvě přirozenosti, božská a lidská, v jedné osobě. Jest pravý člověk, pravý Bůh. Proto se mu klaněli andělé, klaněl se mu uzdravený slepec v evangeliu, klaníme se mu my v Eucharistii, kde tajemným způsobem jest jeho člověčenství přítomno.

II.

E) Vtělení Syna Božího jest ovšem tajemství, nepochopitelné a nevystihlé, po nejsv. Trojici největší tajemství naší sv. víry. Nepochopí ho ani andělé; a my, ubozí nevidomí a nevědomí smrtelníci? Jen obrazy si můžeme poněkud naznačit. Sv. Jan evangelista místo Syn Boží říká Slovo. Místo »Syn Boží se stal člověkem« praví: »Slovo Boží tělem se stalo.« Jak rozumět jeho výroku? Druhá božská osoba jest Moudrost věčného Otce; mohli bychom říci: »Obraz, odlesk, myšlenka věčného Otce«, ovšem myšlenka neb obraz jemu docela rovný. Dokud chovám myšlenku v sobě, jest každému skrytá a neviditelná; když ji vyjádřím slovem nebo ještě lépe písmem, stává se takřka viditelnou; každému je teď přístupno bohatství mých myšlenek, a to v jistém smyslu věčně, protože napsaná litera trvá stále. Tak i neviditelná Moudrost nebeského Otce; když Syn na sebe vzal viditelné tělo a učil nás živým slovem i příkladem, stala se Moudrost Otcova všem viditelná a přístupná, a všichni teď mohou bez ustání čerpat z jejího bohatství a zdroje.

Anebo jiný obraz. Bůh jest slunce našich duší. Slunce dává všemu světlo, teplo, život, aniž od někoho co přijímá. Jen dává... Kdyby povstaly ještě jiné oběžnice, dostávaly by i ony od slunce všecko, co my, a my bychom nebyli ani dost málo zkráceni. Tak Bůh... Každému tvorů dává, od nikoho nepřijímá, a nikdo není zkrácen, byť milionové jiných z toho zdroje světla brali. Ve světle slunce pracujeme a jsme, světlo jest nezbytná podmínka přirozeného života, ale přísně vzato, paprsek sám nevidíme; v záplavě světla jen žijeme a se hýbáme. Čím jest světlo slunce pro život těla, tím a ještě víc jest Bůh pro nadpřirozený život duše. V něm žijeme a jsme, ale jeho nevidíme. Adam svým hříchem nám zhasl nadpřirozené světlo Boží lásky a milostí, a člověk se jeho vinou octl v temnotách, propadl nevědomosti a bludu, jako by byl odsouzen do temného žaláře. Bůh se slítoval nad ubohým, rozsvítil mu zhasnuté slunce... Soudili bychom:

»Teď netřeba leč otevřít okno a jeho temné vězení bude osvětleno! Světlo plnými ručejemi vnikne dovnitř a osvítil nevidomého!« Bylo by to stačilo, ale Bůh chtěl dát člověku víc, daleko víc... Světlo, které ho mělo podle vůle a milosrdenství Božího zase osvítil, prošlo do jeho temného žaláře křišťálovým hranolem. Co se stane s paprskem slunečním, když prochází hranolem? Stane se viditelný, rozkládá se v nádherné duhové barvy, a my žasneme... Nikdo neměl tušení, co krásy a jaké bohatství se skrývá v tom neviditelném paprsku, na který jsme tak zvyklí! Posadí-li se k duhovému spektru badatel, odhalí v něm netušené divy! Tak Syn Boží... Neviditelný odlesk věčného Slunce k nám přišel skrze Marii Pannu jako paprsek křišťálem, neporušil její panenství, tak jako paprsek neporuší hranol, stal se viditelným a odhalil lidstvu netušené bohatství a krásu, skrytou v Bohu. Božství Páně, neskonale krásu... Když pak odborník, bohoslovec, se zahlubá do studia tohoto tajemství, odhalí v něm další nové, netušené divy Boží lásky a moudrosti.

Ale to vše jsou jen obrazy, nic víc než obrazy. Mohou nám poněkud objasnit převeliké, nevystihlé a nepochopitelné tajemství vánoční noci, nikdy však ho docela nevysvětlí. Pověz mi, jak to je a čím to je, že se sluneční paprsek hranolem rozkládá v duhové barvy! Vidíš jenom, co se děje a že se to děje; ale jak se to děje, nevysvětlí ti žádný lidský rozum. Věc tak obvyklá, a jest tajemstvím nejen tobě, nýbrž i největším učencům světa. A ty by ses divil, že jsou tajemství i v Bohu? Kdyby byl Bůh člověku docela pochopitelným, nebyl by nekonečný.

Pohleď na příklad na telegrafní dráty. Celá zeměkoule jimi zdrátována. Zvíře vidí jen dráty, omezený člověk, jenž »věří jen to, co vidí«, vidí taktéž jen drát. Učenec? Ví, že drátem prochází elektrický proud. Byť však drát zkoumal sebevíc, byť jej rozložil až do posledního atomu, neobjeví v něm onu tajemnou sílu, která v něm působí; elektřina se vymyká všem našim smyslům. A přec v drátech působí... Na vysílací i přijímací stanici to vědí! Nepravím »vidí«, nýbrž »vědí«. Z účinků poznávají elektřinu; jeden depeši odesílá, druhý ji přijímá..., drát samotný bez oné tajemné síly jest podobného díla neschopen! Není tomu podobně na př. se svatými svátostmi? Tvým smyslům jest přístupno pouze zevnější viditelné znamení. Vezmi svatou hostii, rozlož ji také do posledního prášku, neobjevis jiného leč »chléb«. Kristus Pán jest v ní přítomen, ale neviditelně, jak ona síla v telegrafním drátu; přece však působí, a z účinků ho někdy věřící duše poznává: duchovní radost, síla v pokušení, záliba ve věcech nebeských... Podobně vtělení. Lidské smysly, nevyjímaje ani Ježíšovu Matku, vnímají jen člověčenství Kristovo; jeho božství jest nám ukryto, a bylo ukryto i Matce Boží za jejího pozemského života, ale poznáváme je z účinků. Zázraky, které Pán konal, nauka, kterou obrodil celé lidstvo, církev, kterou založil a kterou podivuhodně chrání, že obstála v největších krisích, to vše nás přesvědčuje, že ta církev není lidské dílo, že ta nauka není lidské slovo, že to vše jest dílo božské, a že tudíž toto Dítko z Panny zrozené není pouhý člověk, že jest pravý Bůh, požehnaný na věky.

F) Vtělení Syna Božího jest větší dílo než stvoření celého vesmíru. Kdo chce poznat Boží moudrost a moc, zahlubá se do studia divů, kterými

nás obklopuje viditelná příroda, ať jde o hvězdné světy na obloze nebo o kvítek na lučině nebo o krupěj vody pod drobnohledem s celým světem drobnokých živočichů. Vtělení nám blásá daleko víc než celý velký podivuhodný vesmír! Nejen Boží moudrost a moc, nýbrž i jeho nekonečnou slitovnost a lásku, lásku k nám nehodným! Při druhé vánoční mši sv. nás o tom poučuje apoštol národů v epištole: »Kdysi jsme byli nerozumní, nepoddajní, hověli všelikým žádostem a nezřízeným vášním, trávili život ve zlobě a závisti, byli jsme odporní Bohu a plní zášti vůči sobě. Tu se však objevila dobrota a lidumilnost Boha, Spasitele našeho, a přinesla nám spásu.« (Tit 3) Co za to svému Spasiteli dáme? Jak se mu odvděčíme?

Německý kukátkář Albán Stolz vypravuje událost z daleké Paříže. Tam přišel na mizinu velmi zámožný kožišník. Rodina se musila ve všem omezit, byla nucena propustit i služebnou. Ona však zůstala a sloužila svému pánu zdarma. »Měla jsem u vás tak dlouhá léta dny dobré, neopustím vás ani v dobách zlých.« Otec rodiny zemřel, matka onemocněla, všechn nábytek prodán, služebná věnovala nyní i své úspory; slušné věno, kdyby se byla vdala... Vyčerpáno konečně i to; tu jí přišlo malé dědictví po tetě; obětovala i je! Pak prodala vše, co měla, i šaty, a konečně byla noční ošetřovatelkou v rodinách; ve dne byla u své nemocné paní, a ošetřovala ji, až zemřela. Co teď s dětmi? »Dejte je do sirotčince!« — »Nikolí, dokud budu živa, ať mají ve mně matku.« Jistě vzácný případ obětavosti, ale poněkud vysvětlitelný; byla v tom vděčnost za vše dobré, čeho se jí v oné rodině dostalo. — Druhý případ. Onemocněla služebná, a to v rodině velmi zámožné; lékař konstatuje: »Tyfus!« Tedy do nemocnice! Ale jediná dcera domácího pána, dívka asi 15letá, se tomu opřela. »Ubohá, patří k naší rodině; pracovala pro nás, teď budeme my pracovat pro ni...« Nabídla se, že ji bude sama ošetřovat. Bděla u jejího lože dnem i nocí, až se ubohá z těžké nemoci vybrala. Avšak šlechetná dívčina se nakazila. Teď služebná ošetřovala ji, ale nezachránila maličkou. Za několik dnů ji doprovázeli ke hrobu. Dva případy obětavosti — kdo z obou obětoval více? Tam služebná za rodinu svého pána... obětovala všecko své jmění; zde dcera domácího pána se obětovala za služebnou, obětovala život. Kdo byl a jest náš Vykupitel? Kdo jsme my? Co on za nás obětoval? Co mu za to dáme? Nemůžeme mu dát jiného leč lásku. Lásku za lásku... Ale i naše láska se musí osvědčit obětí. »Máte-li ke mně pravou lásku, zachovávejte má přikázání,« pravil Pán.

Koledy.

»K narození Spasitele...« Ve šlépějích Neposkvrněné.

Tohoto dne bývala svčena semena k jarní setbě (pohanský obyčej proměněn v křesťanský), u Poláků a Rusínů se tak děje podnes. Když kněz jde chrámem a kropí obilí, házejí po něm zrna — kamenování sv. Štěpána! Do nedávna na českém jihu házily děti ovesná zrna na věřící, ubírající se do chrámu. V národní symbolice znamená házení květů po někom zahrnutí oslavou, házení zrn přání hojné úrody. V Krkonoších v některých horských osadách chodily dívky na Hod Boží do chrámu v prostém oděvu, jen aby se ani dost málo nerozptylovaly a nepřišly o posvátnou soustředěnost; teprve dnes se vystrojí co nejsvátečněji a radostné veselí začíná.

NEDELE PO NAROZENÍ PÁNĚ.

Milost posvěcující, svatební šat v království Mesiášově.

Obrázek z dějin. Bavorský vévoda Jindřich Lev, nejmocnější odpůrce Fridricha I., obíral se neustále plánem dosíci císařské koruny. Stále a stále se o ni pokoušel, stále byl v boji, musil proto i ze země uprchnout... až do Anglie. Konečně po nezdařených pokusech zanechal nadobro pokusů o korunu pozemskou a snažil se, aby dosáhl koruny nebeské. Konec života věnoval modlitbě a skutkům lásky († 1195). Kolik válek už vedeno, kolik krve prolito, kolik krajů zpustošeno jen proto, že ten neb onen chtěl být králem! Anna Boleynová zavinila odpad celé Anglie, aby mohla mít titul královny.

Druhý obraz. Pohanská princezna obsluhována od křesťanské otrokyně; zdálo se jí, že tentokráte není k ní dosti uctívána. »Nevíš, kdo jsem? Já jsem dcera královská!« »I já jsem královská dcera, jsem dítě Krále nebes a země.« Pohanka nechápala jejích slov, nechápala, jak hlubokou pravdu dívčina vyslovila.

A) Božský Spasitel varoval učedníky, aby se nepachtili za tituly. Jsou prázdné jako odhozená skořápka. »Milostivá paní...!« Kdo ji o milost prosil »Pane císařský rado...!« Ani hokynář ho nežádá o radu, natož císař pán! A přece se svět za tituly honil, honí a vždycky honit bude. Jediná jest na světě důstojnost a hodnost, jediný titul, jenž stojí za to, abychom se za ním pachtili a na něm si zakládali, a to proto, že není prázdný, planý, pomíjející, že nám dává nárok na cosi velkého, vznešeného, nepomíjejícího. (Viz o tom str. 21, 50.) Kterou hodnost míním? Sv. Pavel nás o tom poučuje v dnešní epištole: »Když přišla plnost času, poslal Bůh Syna svého, narozeného z ženy, aby nás vykoupil, a abychom tak byli od Otce za dítky přijati. Protože jste nyní synové Nejvyššího, poslal Bůh do srdcí našich Ducha svatého, jenž nás uschopňuje volat k němu: Otče. Proto nejsme již otroky, nýbrž dítkami Božími; a protože dítkami, proto i dědici.« (Věčných statků; Gal 4, 3-7) To měla na zřeteli ona křesťanská otrokyně, na to myslily i svaté mučednice, když odpovídaly na otázku soudce: »Z kterého rodu pocházíš?« — »Jsem křesťanka« (t. j. Kristova). »Dovídám se, že jsi z urozeného rodu.« — »Nepokládám za mnoho pozemskou urozenost, která pomíjí.« Sv. Cecílie tázána: »Jak se jmenuješ?« — »U lidí Cecílie, ale mé krásnější jméno jest křesťanka.« Sv. Agata napomínána: »Když jsi tak vznešená šlechtična, proč si počínáš jako služebná?« — »Protože jsem služebnicí Kristovou.« Mohla však mluvit jak uvedená otrokyně nahoře a říci: »Jsem více než šlechtičnou, jsem dcera královská.«

Syn Boží se stal synem Marie Panny, aby nás učinil dítkami Božími; stal se členem lidské rodiny, aby nás včlenil do rodiny nebeského Otce. Bůh se stal člověkem, aby nám vlil božský život. Být dítkem Nejvyššího... Chápeme tuto důstojnost? Vážíme si jí? Pro zásluhy Kristovy se nám jí stalo. »Vizte, jakou lásku nám prokázal Otec; nazýváme se dítkami Božími, a jsme jimi.« (1 Jn 3, 1) Sv. Pavel v epištolách stále a stále připomíná věřícím, že jsou synové Nejvyššího, ze stavu služebnosti a otroctví povýšení k této nezasloužené a vše převyšující důstojnosti. Jaká práva ti dává světský titul? Žádná, leda na nějakou planou poctu, která tě neudělá dokonalejším, ani vznešenějším. Důstojnost Dítka Božího? Dává ti nárok na to, abys spolu s jednorozeným Synem Božím měl právo na nebeské dědictví, t. j. na věčné kralování spolu s ním. (Gal 3, 22-29; 5, 1)

B) První člověk vyšel z rukou Tvůrce ozdoben tímto důstojenstvím. Obdařen posvěcující milostí, skvěl se nadpřirozenou krásou, byl obohacen nadpřirozenými dary, jak se slušelo na královského syna, Bůh mu byl otcem a nebe mu bylo připraveno — ačli vytrvá! Ačli se lehkomyšlně nezrekne svého povýšení! Adam, přestoupiv vědomě přikázání nebeského Otce, skutkem se ho zřekl a přestal být jeho dítkem; tím přišel i o všecku nadpřirozenou výbavu, o všecky milosti.

V tomto odstavci jsme po prvé slyšeli slovo milost posvěcující. Nazvali jsme ji výzdobou duše a řekli jsme, že ji činí krásnou. Nepředstavuj si to ale tak, jako by byla jen jakýmsi šperkem, bez kterého by konečně mohla zůstat Dítkem Božím a být také připuštěna do nebeské dvorany, jako princezna zůstává dcerou královskou a neopustí otcovský palác, i když odloží všecko zlato a drahokamy. Nikoli, milost jest více než přivěšený šperk. Jest život duše, jest našemu nadpřirozenému životu tím, čím jest duše přirozenému životu těla. Milost jest duši tím, čím miza stromu. Jakmile přestane proudit, strom usychá a odumírá; duše odumře rázem! O uschlé větvi nebo uschlém stromu řekl Pán, že bude vyřat a uvržen na oheň. Pochopitelně; co by v zahradě dělal? Co s mrtvolou v domě?

Lze užít i jiných přirovnání. Duše musí zářit jako hvězda, chce-li být umístěna na hvězdném nebi vítězné církve mezi ostatními světci. Bez milosti jest jako černý uhel neb železo. Je-li železo proniknuto ohněm, září jasně jeho světla a žářem jeho tepla... , září tím mocněji a tím krásněji, čím více ohně »pojalo«, a ten žár se může stupňovat od slabého rudého až k oslňujícímu bílému. Tak i duše; čím více milosti pojme, tím mocněji září, tím krásnějším světlem se skvěje. Anebo, nelekneš-li se přirovnání ještě učenějšího: fyzika nás učí, že některé kapaliny pohlcují plyny. Kyselina sírová na příklad pohlcuje vodík. Necháš-li otevřenou nádobu, ve které je trochu této kyseliny, na vlhkém vzduchu, pohlcuje z vodních par vodík, a objem kapaliny roste, kyseliny stále přibývá. Zvláště voda pohlcuje plyny. Nevěřil bys, do jak vysoké míry! Jediný litr vody může pojmout v sebe až 727 litrů amoniaku a k tomu ještě 450 litrů solné kyseliny. Není to přiléhavý obraz našeho vzrůstu v milosti? Voda pohlcuje i vzduch (vduchové bublinky) a jen tak jest možno vodním živočichům žít, od ohromného žraloka až k drobným vířenkám, kterých jsou celé kolonie v jediné kapce vody. Bez vzduchu nemůže být živ žádný živočich!

C) Pohltí-li voda trochu kyseliny sírové, stává se vodivou, t. j. elektřina jí může procházet. Pouhá voda jest vodivostí neschopna; sebesilnější elektrický proud se před ní zastaví a nemůže dál, nemůže jít skrze ni. To nás přivádí k dalšímu. Bez posvěcující milosti není možno, aby duše mohla hledět na Boha tváří v tvář, aby jas Božské velebnosti v nebesích (lumen gloriae) do ní vstoupil a jí pronikl. Sluneční zář může procházet křišťálem nebo diamantem, ne však černým uhlím! Věřící soudívají, že duše bez milosti nemůže do nebe, poněvadž to Bůh nechce a protože ohyzdnou v nebi netrpí. Nejen proto! Duše bez milosti je spojení s Bohem neschopna, jako oko bez schopnosti zrakové (slepé) jest neschopno vidět. Jak možno bez světla milosti vidět Boha?

Ještě jedna věc. Je-li ve vodě rozpuštěna nějaká tuhá látka (cukr, sůl...), je třeba větší zimy, aby taková voda zmrzla, a většího žáru, aby se proměnila v páru. To nám připomíná, že duše v milosti posvěcující neklesne tak snadno do hříchu jako duše, která jest milostí prázdná. A nejen to. Duše v milosti snadno koná skutky božulibé..., tím snáze, čím více milosti si svědomitou prací vydobude. Z milého májového kvítku, z konvalinky, se připravuje látka, zvaná glukosid. Ve vodě, nasycené touto látkou, se každá vadnoucí květinka rychle zotaví, zůstane velmi dlouho svěží a čerstvá, poupata se brzo rozevrou, květinka jako by žila novým, mocnějším životem. Podobně se děje duši, je-li naplněna milostí; ctnosti v ní rozkvétají jedna za druhou, ačli se ovšem sama přičiní. Nedostačí úrodná půda, chybí-li příčinnivá ruka oráče. Ale například, sebezpříčinnivější a pracovitější oráč nedosáhne nic na půdě kamenité nebo na neúrodné poušti. Obojího je třeba, úrodné půdy i rolníkovy práce..., milostí Boží i našeho přičinění.

Obrazy právě uvedené osvětlují učení víry lépe než obvyklé přirovnání milosti k rouchu. Roucho jest jen navenek nádherné, mohouc při tom zakrývat ohyzdný vnitřek. Milost však duši proniká, tak jako zář proniká železo. Přijme-li král někoho za syna, může mu dát pouze titul, šat, korunu, právo na pocty, na trůn; vlastní »královskou krev« mu do žil vlít nemůže. Ale Bůh? Posvěcující milostí skutečně vlévá do naší duše božský život..., svůj život! Činí nás účastnými svého božského života. To jest nevystihlé tajemství, které Duch sv. koná v nás, a jak sv. Tomáš Akvinský učí, je toto důstojenství dítek Božích v jistém smyslu nekonečně vznešené..., tak vznešené, že je zcela nepochopí ani seraf na nebi. (Str. 51.)

D) Pochopil jsi tyto obrazy a tato přirovnání? Pak rozumíš slovům katechismu: »Milost posvěcující činí duši svatou, jako oheň železo zářivým; činí z hříšníků spravedlivé, Bohu zase milé a drahé, činí nás dítkami Božími.« Kdy jsme se dítkami Božími stali? Při křtu sv.; tehdy po prvé vlita milost do naší duše. Na jak dlouho? Navždy, nepřipravíme-li se znova sami svévolně o tento velký dar nebes. Jak se o ni můžeme připravit? Těžkým hříchem! Pak se znova stáváme tím, čím jsme se stali hříchem Adamovým, znova vypadneme z lásky nebeského Otce. Zřekne-li se následník trůnu otce, zřiká se i království; tak i my... Hříchem se zřikáme Boha, vzdáváme se i práva na nebeské království. Jest možno, abychom svůj nerozvážený čin napravili? Ano, svatou zpovědí! Tam se nám ztracená milost znova

vlévá, tam jsme znova přijati za dítky Boží. Vidíš tedy sám, že v duši jest buďto milost nebo těžký hřích, tak jako ve světnici jest světlo nebo tma. Hřích lze z duše vypudit pouze milostí, jako tmu ze světnice světlem. Není možno tmu vypudit a světlo neuvést. Milost jest takřka vzkříšení k novému životu; smrt vládne dotud, dokud není do těla vlit nový život. Čeho se tělesné smrti zde na zemi nedostane, děje se denně v obou jmenovaných »svátostech mrtvých«, ve křtu sv. a ve sv. zpovědi.

E) Milost posvěcující uděluje duši nadpřirozený život. Živý strom vydává květy a plody, živé tělo jest schopno pohybu, práce, činnosti, živý člověk může shromažďovat neúnavnou prací jmění sobě i dětem. Duše v milosti jest schopna shromažďovat zásluhy pro nebe a tím rozmnožovat odměnu, která ji čeká. Každým záslužným skutkem roste milost, a čím více milostí duše pojme, tím větší odměny se jí dostane, tím více bude zářit; čím větší kapitál, tím větší úroky! Čím teplejší voda, tím více cukru se v ní může rozpustit, tím je sladší a těžší. Duše bez milostí? I ona může konat dobré skutky, ale nejsou záslužné a nemají nároku na odměnu; jako voják, který opustí svého krále . . ., v nepřátelském vojsku může zamezit nejednu křivdu, může chránit bezbranné krajany před násilím cizích vojáků, ale odměnu od svého vládce? V tu doufat nemůže, protože vše dobré vykonal ve službách nepřítele. Duše bez posvěcující milostí může prokazovat dobré, může se i modlit, může si vyprosít jak modlitbou, tak almužnou milost obrácení, ale odměnu na věčnosti neobdrží za skutky vykonané ve stavu těžkého hříchu, dokud byla ve službách pekelného knížete.

Záviše z Falkensteina, hlava rodu Vítkoviců, jenž svou zradou srazil Přemysla II. s jeho výše, rozdrtil jeho říši i jeho velmocenské postavení v Evropě, zavinil jeho pokoření i zkázu vlasti. Před osudnou bitvou na Moravském poli 1278 v ležení Rudolfa Habsburského jako zrádce svého pána i vlasti pozdě nahlíží, že všeho pozbyl a u nepřítele ničeho nenabyl. Kronika sděluje, že prý poslal tajného posla ke králi . . ., může prý mu nazítří, v den bitvy, prokázat důležitou službu. Přemysl odmítá . . . »Od zrádce a věrolomce neočekávám věrnosti.« Záviše osvědčoval, že své zrady upřímně lituje, že prosí o prominutí viny, ale král byl k jeho prosbám hluchý. Nejednali bychom se zrádcem my navlas tak? Láska našeho nebeského Pána a Krále jedná s námi nehodnými jinak! Víme, že dostačí upřímně říci: »Lituji, odpusť mi . . .«

F) Milost posvěcující možno přirovnat i k slunci. Vyhoupne se vysoko nad ledovou krajinu, a vbrzku mizí ztuhlost, objevují se květy, pestré, krásné, hojné. V duši se tak děje rázem. Co znamenají květy? Komonstvo ctností! Milost nepřichází do duše sama! Spolu s ní nám vlévá Duch sv. především tři božské ctnosti a sedm darů. Duchu sv. připisujeme udělení milostí, jako Otcí stvoření a Synu vykoupění. Duch sv. jest osobní svatost nejsv. Trojice; proto přiměřeně právě on dostal úkol nám svatost udílet. On nás posvěcuje, jako posvětil Matku Spasitelovu v jejím Neposkvrněném Početí, když jí vлил plnost milostí, a jako rozmnožil její svatost ve chvíli, kdy po zvěstování andělském do jejího lůna sestoupil Syn Boží. Duše žijící v milosti je

tudíž právem od sv. Pavla nazývána chrámem Ducha sv. Týž apoštol důtklivě vyzývá věřící: »Ducha sv. nezarmucujte,« hříchem ho znova z duše nevypuzujte, chraňte se znesvětit chrám Boží, vlastní omilostněnou duši.

Tak veliký a vznešený dar je tato milost, že mezi bohoslovci je spor, která z milostí svaté Panně udělených jest větší, zda božské mateřství či milost posvěcující. Náš český název vyjadřuje, že nás tato milost činí svatými. Latinský název (gratia gratum faciens) znamená: »Milost činící Bohu milými.« Mohli bychom obojí spojit, přidat třetí složku a říci: »Milost činící nás svatými, Bohu milými a dětmi Božími.« Není pochyby, že božské mateřství jest největší ze všech milostí, kterých se může stvořené osobě dostat, ale je též jisto, že by Bůh nikdy svou matkou neučinil bytost, která by se neskvěla svatostí. Nad serafíny světější a milostí plnější musila být ta, kterou od věčnosti Otec Synu za matku předurčil; a milostí, již se ostatním dostává po kapkách, byla její duše zaplavena po okraj. My jen svatostí obdaření, ona milostí plná; takovou ji Duch svatý učinil, tak musil živoucí stánek vtělené Moudrosti vypadat. Jasná zář milostí nesmí chybět ani nám, když se chystá eucharistický Spasitel svou přítomností na chvílku učinit i nás svým živým chrámem a když nazaretské tajemství se jaksi opakuje v našich duších — když do našeho srdce sestupuje ten, jenž kdysi sestoupil do panenského lůna milostiplné Eviny dcery.

Milost činící Bohu milým... S jakou zálibou spočívalo oko nebeského Otce na nazaretském domku! Tam Ježíš, zřídlo vší milosti, tam Maria, plná Boží milosti, tam Josef, vždycky ve stavu milosti... Sv. Magdalena de Pazzis uvažovala jednou o velikonočním Hodu Božím o tom, s jakým zálibením asi hledí Kristus Pán na všechny sestry, kdyžť ani jedna nebyla ve stavu nemilosti. Jak hledí Pán na naše rodiny, přijdou-li všichni od společného sv. přijímání a není-li v duších ani jediný těžký hřích?

To je tedy veliký dar nebes, kterého se nám spolu s narozeným božským Dítěm, skrze jeho kříž, dostalo. Milost posvěcující a důstojnost dítek Božích... Ježíš se stal naším bratrem, svého Otce tím učinil i Otcem naším, a svou Matku i naši Matkou. Dítě má podíl na všech právech rodičů, má nadto i právo na otcovskou starostlivost a na výchovu přiměřenou svému stavu. Toho všeho se dostává i nám od věčného Otce. Vychovatelkou nám učinil církev, jak ještě zvíme, a o ostatním jsme již slyšeli. Jenom pamatujme, že dítě musí být rodičům podobné, sice se k němu nebudou znát, a místo dědictví je stihne spíše vydědění. Princ by se zahazoval a otce urážel, kdyby se potloukal s chasníky po krčmách. Co si mohou dovolit oni, nesmí si dovolit on! Na syna královského se taková věc nesluší! A až budeš jednou stát před nebeskou branou a žádat o vstup, čím se chceš vykákat? »Kdo jsi?« — »Byl jsem králem!« — »To zde nic neznamená; sám pravíš „byl jsem“, tedy už nejsi...« — »Byl jsem učený, nadaný...« — »To všechno jsou u nás pavučiny.« — »Jsem dítěm nebeského Otce, dítěm Marie Panny, věrným a zdárným dítěm...« — »To je něco jiného...«, pojd, uvedu tě k tvému nebeskému Otcí a k tvé nebeské Matce.«

Koledy.

Zpěvy k Jezulátku. »K narození Spasitele...« jako minulý svátek. Desátek: »Kterého jsi panensky porodila.«

SILVESTROVSKÁ ÚVAHA.

Bilance za uplynulý rok.

»Vydej počet ze svého vladařství!«

I.

A) Zas jeden rok uplynul, zas o jeden rok blíže věčnosti, smrti, soudu... Jako celý život, byl mi i tento rok dán, abych si dobýval spásu. Najdu tento právě mizející úsek života zapsaný v knize života, či budu na něj jednou na věčnosti trpce vzpomínat? Co jsem vykonal za celý ten rok pro Boha? Co pro duši? Mnoho-li pro nebe? Mohl být se mnou můj Tvůrce a Pán spokojen? My obyčejně býváme sami s sebou velice spokojeni, zato však hodně nespokojeni se svým údělem..., s tím, co nám Pán uštědřil. Je-li s námi spokojen i on, jest ovšem otázka. My hledíme na svůj život i na své skutky brejlemi mámení; neznáme sami sebe, nedovedeme vzít do rukou spolehlivé vážky, abychom poctivě odvážili vše, co konáme. Nebudeme žasnout, až nám věčný Soudce řekne jako onomu králi skrze proroka: »Zvážen jsi a nalezen příliš lehký?« (Dn 5, 27) »Nenalézám skutků tvých plných před Hospodínem,« vzkazuje Pán po svém miláčkovi vlažnému biskupovi. (Zj 3, 2)

Jest obvyklý zjev, že na silvestrovské kázání se sejde celá osada; přijdou i lidé, kteří se v kostele neukáží celý rok. Co je vede tohoto večera do domu Božího? Přicházejí vážně a ve vážné náladě se i rozcházejí. Na rozhraní dvou období, na prahu nového roku... Co ten rok asi přinese? Velký úsek života zase zapadl v moře minulosti... Nevytýká jim svědomí: »Promarněný úsek...?« I oni chápou, že se sluší starý rok dobře skončit a nový řádně začít.

B) Starý rok dobře skončit. Jak? Díkem! Poděkovat Dárci všeho dobra za nesčetné milosti, kterými nás po celých dvanáct měsíců zahrnoval.

Opravdu? Zahrnoval? I nás? Nepatříme právě my k odstrčeným...?

Byl jsem přítomen výslechu. Žádal-li o úlevu daní či o podporu, na tom nezáleží. Pozměním poněkud celý výjev. »Prodělal jste v tomto roce nějakou těžkou operaci?« — »Nikoli.« — »Stihl vás nějaký úraz?« — »Nikoli.« — »Byl jste těžce nemocen?« — »Nebyl.« — »Vyhořel jste?« — »Nikoli.« — »Byl jste vykraden?« — »Nebyl.« — »Přišel jste nehodou o část jmění?« — »Nepřišel.« — »Zemřel vám někdo z vašich domácích?« — »Nezemřel.« — »Tížila vaši rodinu nějaká déle trvající nemoc?« — »Nikoli.« ... Tak to šlo

dál, a já se zamyslíl: »Tisícové by s tebou rádi měnili, a tys nespokojen! Nejsi však jediný . . . S tisíci by mohl sám Pán Bůh zavést podobný výslech, na každou otázku by musili odpovědět jako ty, a místo co by mu děkovali, chtějí od něho také „úlevu v daních“ . . ., aby jim slevil malé oběti, které jim ukládá.«

Dočkali jsme se konce roku živí a zdraví, Pán nám snad denně dával, co jsme potřebovali, a my jsme nespokojeni! My bychom chtěli nadbytek! Jaký smysl má naše silvestrovské Te Deum, jestliže jsme denně reptali? Každého večera, kterého jsme se bez pohromy dočkali, jsme měli zazpívat Te Deum! Na poděkování. Ano, víme z katechismu, že jest trojí modlitba; chvály, prosby a díků, ale sepneme-li my vůbec kdy k modlitbě ruce, je to výhradně k prosbě. Zdalížpak také někdy Dárci všeho dobra za přijaté milosti děkujeme? Manželka jde na silvestrovskou pobožnost. »Pojď přece s námi!« — »Co bych tam dělal?« — »Poděkovat Pánu Bohu, že ti dal celý rok co jíst!« — »Však jsem si na to vydělal! Pořádně jsem pracoval! Půjdu poděkovat, až mi dá celý rok jíst zadarmo, bez práce!« Za čtyři roky potom . . . Pravá ruka amputovaná, levá ochromená, nohy sklíčené dnou . . . Tento celý rok skutečně jedl »zadarmo« a bez práce! Pán Bůh nás někdy vezme za slovo! Věděl bych, jak vyléčit nespokojené. Položit je na operační stůl, poslat je na několik měsíců do nemocnice, upoutat je na lůžko, přesadit do nějakého tábora . . . Naučili by se spokojenosti a navykli by si vděčnosti. Nedostatek vděčnosti nás připravuje o Boží požehnání a činí nehodnými větších milostí a darů. Kuřátko pije a k nebi pohlízí, praví přísloví. I pes pomní, kdo ho krmí. Pán trpce vytýkal devíti uzdraveným nevděčnost (Lk 17, 18), a my jsme již ve škole slýchali, že nedostane víc, kdo není spokojen s málem. Nejen děti od rodičů, nýbrž i my od Tvůrce!

Vděčnost za malé dary svolává na nás dešť dalších, zatím co nevděčností se zbavíme i těch, které máme. Nebyla by nám tato ctnost tak těžká, kdybychom hleděli vždy jenom na ty, kteří mají víc, nýbrž na ty, kteří nemají ani to, co my. Sousedova kráva více mléka dává . . . »Taková jest lidská bláhovost: když se jí něčeho nedostává, jest reptavá; když má všeho dost, nevděčná.« (Lev Veliký.) Denně prosebníci, denně dlužníci. (Augustin.) Poslyš, jak důtklivě napomíná věřící sv. Basíl: »Apoštol (sv. Pavel) praví: »Ať jíte, ať pijete, díky Bohu vzdávejte.« Jdeš-li tedy ke stolu, modli se; jdeš-li od stolu, modli se. Pomínul stůl? Nechť nepomine vděčná paměť na dobrodiní štědrého dárce (Tvůrce). Oblékáš-li se, dárci za to děkuj. Skončil-li den, díky vzdávej tomu, jenž ti k tvé práci rozsvítil slunko . . . Střez se, abys Pána nepřinutil, aby ti své dary odňal. Protože za ně nejsme vděční, jest nezbytno, aby nám je vzal. Jako oko nevidí dobře věci, které jsou příliš blízké, nýbrž teprve tehdy, když jsou umístěny v přiměřené vzdálenosti, tak nevděčný duch si začne vážit Božích darů teprve tehdy, když o ně přijde a když je vidí zdaleka (uplynulé šťastné dny, odňaté drahé . . .). Všichni máme dost a dost příležitostí i pohnutek k vděčnosti; jenom pohlédnout na ty, kteří jsou na tom hůře než my, srovnávat s nimi a tak pochopit a uznat, jak blaze jest nám! Musíš sloužit? Děkuj, že nejsi okovy spoután jako nesčetní ubozí v žalářích! Musíš pracovat? Děkuj, že neležíš bez vlády na lůžku jako tisíce nemocných! Celý život a ve všech okolnostech najde vděčný člověk důvod, aby Pánu děkoval. Jenže většina

lidí toho, co mají, si neváží, a po tom, co nemají, touží; nehledí na ubožejší sebe, nýbrž jen na ty, kteří nad nimi stojí, a stýskají sobě pro statky cizí, jakoby o vlastní byli připraveni.«

C) Tak málo vděční za dary přirozené... Co může od nás Pán čekat za dary nadpřirozené? O přirozené, o časné, lidé aspoň stojí; reptají jenom, že se jim jich dostalo málo; o nadpřirozené a věčné vůbec nestojí, jimi i pohrdají, a církve jim je musí bezmála vnucovat. Milost svatých svátostí... Věřící si pro ni jdou, ale jak! Mnozí s nechutí! Dají se takřka vléci! Od takových že by Pán mohl čekat jaký dík? A přece jsou tyto nadpřirozené milosti vznešenější, vyšší, neskonale dražocennější nad jakékoli přirozené dary, nad všechny časné statky! Přečti si, jaké výtky činí apoštol národů Korintanům! (1 Kor 9) »Já jsem vám přinesl dobra duchovní, věčné statky, převyšující všechno pomyslení; je tedy něco velikého, pečujete-li vy o časné zaopatření toho, který evangeliu slouží?« Bohužel, dnes by ne jeden katolický křesťan raději odpadl, než by něčím přispěl na udržení chrámu a služeb Božích. Dnes tolik těch, kteří se domnívají, že sami prokazují Bohu milost, neodpadnou-li od víry, nezřeknou-li se Krista, jsou-li někdy přítomni nejsv. oběti, poslechnou-li si někdy slova pravdy a spásy... Myslí, že prokazují Pánu milost, jsou-li ochotni dát se obdařit věčnou blažeností — tím, že jakž takž se drží cesty, vedoucí k spáse! Děkovat za milost sv. víry? Prosit, aby nás Pán nebezpečí odpadu od pravé víry ráčil chránit? Koho to napadne? Znal jsem sice věřící, kteří ho za každé sv. přijímání prosili, za každou sv. zpověď mu děkovali, pro jedinou mši sv. vážili dalekou cestu vlakem do nejbližší katolické osady, třebaže musili vstát před čtvrtou hodinou a zůstat lačni do samého poledne; s vděčnou radostí vše konali, jen když se mohli nejsv. oběti zúčastnit.

Jak málo takových příkladů živé víry! Náš drahý Otec vlastní k nim patřil. Jak docela jiný byl on než jeho předchůdci, zdobení korunou Karla Velikého! Jak vypadala jejich cesta do Říma, jak jeho! Jako prostý poutník, nepoznán, vstupuje na Zelený čtvrtek do hradeb Říma, věnuje se tři dny pobožností, a teprve v neděli 5. dubna 1355 vjíždí slavně do věčného města, aby přijal z rukou zástupce papežova císařskou korunu. Při obvyklých korunovačních radovánkách vládl toho dne klid a pořádek, jakého předtím při žádné korunovací Římští neviděli. Po přání Karlově se dalo vše slušně a důstojně, a ještě téhož večera opustil s celým průvodem město nad Tiberou. Při všech svých velkých a mnohých vládních starostech nezapomínal, že má i povinnosti k své nesmrtelné duši. Jeho zbožnost mu zachránila v Itálii život. Jako mladičkový kralevec byl od otce pověřen správou Lombardska. Visconti, hlava čelného milánského rodu, najal vraha, aby ho otrávil. Karel chtěl toho dne přistoupit ke stolu Páně, proto se snídání nedotkl — bylo otrávené! Ještě před polednem se prozradilo, co mu bylo nastraženo. Výše cenil nadpřirozené statky než všechnu pozemskou moc, a přece nebylo nikterak nutno, aby oblékl mnišský hábit — vykonal pro svou zemi i pro svůj lid více, než kdyby se byl zamkl do kláštera a než vykonal jeho svěťácký otec. Jak vypadala na konci života životní bilance tohoto, jak onoho! Jaký deficit, jaké dluhy tam, u Jana, jaký blahobyt po každé stránce tu, u jeho syna! Svěťácký král zemi ruinoval, zbožný ji povznesl na tak vysoký

stupeň slávy, vzdělanosti a zámožnosti, že nám připadá téměř pohádkou jeho požeňnaná 32letá vláda.

D) Slyš slova zítřejšího novoročního kazatele. V epištole nám domlouvá: »Zjevila se milost Boha a Spasitele našeho . . . Onť zajisté vydal sám sebe za nás, aby nás vykoupil ode vši nepravosti a aby si z nás učinil vyvolený lid, horlivý v konání dobrých skutků. Buďme tedy čistě, spravedlivě a zbožně živi, odpírajíce světským žádostem . . .« Milost, za kterou se sluší děkovat — a již nutno vděčně se chopit! Tedy ne pouze s díkem přijmout; nadto se snažit, bychom z ní co nejvíce vytěžili.

Toto novoroční kázání sv. Pavla nás poučuje ve dvou dílech

- a) co vykonal pro spásu našich duší vtělený Spasitel,
- b) co máme pro svou spásu vykonat my.

Co vykonal pro nás Kristus Pán? (Str. 82.) Co pohnulo Syna Božího, že se stal člověkem? Jistě tu byla pohnutka dalekosáhlého významu, účel nade vše pomyšlení vysoký. Židé mysli, že Mesiáš přijde, aby je vysvobodil z poddanství Říma. Jak dětinský náhled! Nebylo by k tomu stačilo vzbudit hrdinu jako kdysi Gedeona, Davida, Judu Makabejského? Ba i ženy užil Bůh někdy k podobnému dílu; skrze Juditu osvobodil Bethulii od obležení a celý národ od poroby. A kdyby přec všecka lidská síla se projevila nedostatečnou, nemohl poslat anděla jako za krále Ezechiáše, když Sennacherib obléhal Jerusalema? Jiní odpovídají, že Syn Boží se vtělil, aby byl učitelem lidstva. Nepopíráme, ale kdyby bylo šlo jediné o poučení nevědomých, bylo by stačilo poslat proroka, jako kdysi skrze Mojžíše zjevil Hospodin lidu svou vůli. Jen jedna věc byla, kterou nemohl Bůh vykonat skrze pouhého tvora, ať člověka, ať anděla, a to bylo vykoupení lidského pokolení a spása nesmrtelných duší. K tomu nedostačil prorok, k tomu nedostačil anděl, k tomu nestačila ani Matka Boží, to mohl vykonat jediné vtělený Bůh.

Syn Boží přišel, aby obnovil poskvrněný obraz v našich duších. Jde-li o nějakou boudu, tu restauruje kterýkoli tesař nebo raději udělá novou; vždyť stará není tak vzácné a umělecké dílo, by musilo být příštím pokolením uchováno! Podobně, jde-li o chalupu na spadnutí. Jde-li však o obnovu vzácného obrazu, poškozeného a zčernalého časem a vlhkem, vyhledá se umělec světového jména; ten se radí s odborníky, prohlíží, pečlivě zkoumá, a teprve po bedlivé úvaze přikročí k dílu. Neřekne: »Hodte jej do ohně, já vám vyrobím jiný . . .« Byť i obnova stála víc než kdysi obraz sám. Obraz Boží v naší duši byl zohaven hříchem; uvrhne ji Tvůrce do věčného ohně? Nikoli! I když v ní byl obraz Boží znetvořen, měla nekonečnou cenu, a nic na světě jí nemohlo nahradit. Jen vtělený Syn Boží byl s to, ten zašlý obraz obnovit, a ta obnova ho stála víc než kdysi samo stvoření; stvořil ji jediným slovem, ale vykoupení vymáhalo práci, odřikání, utrpení, krev . . . Krůpěje krve, které božské Dítě zítřka při obřízce bude cedit, jsou předzvěstí toho, co bude Vykupitele naše duše stát. Vznešený Říman Urbinus byl odsouzen na smrt; kati znenadáni obsadili jeho vilu, uniknout nebylo možná. Co dělat? Jeden otrok vzal na sebe jeho šat a tak očekával katy; mezitím jeho pán nenápadně unikl. Otroek se obětoval za pána . . . Zde však Pán se obětoval za nás, své služebníky! Vzal na sebe náš šat, naši lidskou přirozenost, a podstoupil trest, který čekal nás.

A to vše učinil božský Spasitel z čisté lásky, z pouhé milosti. »Zjevila se milost Boha našeho...« Vzpomeňme adventní písně: »Z milosti tak hojně, štědře ukázané, nám všem darmo dané, Ježíši, náš Pane, tebe my chválíme...« Daro dané... Nemohli jsme si vykoupení zasloužit, nemůžeme se za ně sdostatek odvděčit. Jen láskou můžeme splatit svůj dluh, a to nám připomíná druhá část novoročního kázání církve: »Tato milost poučuje nás, abychom byli svatě živi, dobrých skutků pilní, a tak očekávali třetí příchod Páně..., k smrti a k soudu...«

II.

E) V krátkosti nám sv. Pavel pověděl, co pro nás vykonal Spasitel; v krátkosti nám též připomíná, co máme pro svou duši vykonat my. Dvoji věc nám klade na srdce: Za prvé, čeho se máme varovat: »Odřekněte se světských žádostí...« Opakuje tedy, co nám pověděl na první neděli adventní. Za druhé, co máme dělat. »Buďte čistě, spravedlivě a zbožně živi, a tak očekávejte příchod Páně...« To znamená nový rok dobře začít! Jinými slovy: »Plňte svědomitě povinnosti, které máte sami k sobě (»žijte čistě«), k bližnímu (»žije spravedlivě«), k Bohu: »Zbožně živi buďte!« Zachovávejte tedy Boží přikázání, zachovávejte Desatero v celém jeho rozsahu, a tak spasíte duši. Mějte na paměti, že příchod Páně se blíží! Každým krokem, každou vteřinou! Smrt přichází blíž a blíž... Ať vás najde Pán při svém nenadálém příchodu připravené!«

Příchod Páně... Tolikrát jsme to slovo v adventě slyšeli; dnes, při skónávajícím roku, nám hřmí do duše třetí příchod Páně. Připomíná nám jej podobenství o deseti pannách, které zdřímuly, a o půlnoci probuzeny voláním: »Snoubenec přichází...« Proč se příchodu Snoubence duši děsí i věřící? Staří křesťané po něm toužili, a já poznal několik dívek, které po něm toužily též. Dívky v květu života... Andělská duše nemá důvodu příchodu Páně se hrozit, jí jest smrt přechodem do lepšího života. My však víme, že mezi vezdejší životem, ke kterému lneme, a mezi nebem, v které doufatí nám káže víra, stojí Soudce, zúčtování, očistec..., snad dlouhý očistec, a to proto, že jsme se neřídili slovy apoštolovými: »Čistě, spravedlivě a zbožně živi buďte...« Dívka, sklíčená dlouhou a velmi bolestnou nemocí, píše: »Když se lékař u mého lůžka tváří nejvážněji, když bezradně před sebe hledí a v očích matčiných se lesknou slzy, jsem docela klidná, a vždy ve mně oživne důvěra, že Pán Ježíš mi konečně řekne: Pojď...« Kdo by nechtěl s takovou duší okamžitě měnit! Kdybychom byli živi, jak nám káže apoštol, mohli bychom smýšlet a mluvit jako ona. Blahoslavení čistého srdce, neboť Boha viděti budou...

F) Přivede nás ta lekce k rozumu? Pochopíme konečně, co znamená mít duši? Co znamená duši spasit? K tomu nám byl uplynulý rok dán, abychom si dobývali spásy. Posuďme z toho, jakou cenu má čas. V čase, dokud na zemi dlíme, si můžeme a máme zajistit spásu, nebe a věčnost. Čas jest jako prázdný list, a na nás záleží, zdali ho vyplníme a čím ho vyplníme. Čas jest nejdražší přirozený statek; naplníme-li jej dobrými skutky,

jak nás sv. Pavel vybízí, stane se drahocennou poukázkou na nebeské dědictví. Čas jest nejchoulostivější statek; rychle prchá a mizí, a my mizíme s ním a v něm. My jsme k němu tak často lhostejní a ničím neplýtváme tolik jako jím; ale pro nás není lhostejná ani jediná minuta! Každá jest zapsána v knize života nebo v knize odsouzení, každá minuta jest nám připočtena k dobru nebo vedena jako pohledávka. Čas jest nenahraditelný statek. Nedostaneme zpět ani jediný okamžik. Jak rádi bychom mnohdy dostali zpět minuty, kterými jsme tak plýtvali! Marně... Vše odbyto, vše zpečetěno, každý okamžik veden v účtech pro den příchodu Páně a pro den zúčtování.

Čas... Mnozí jej tráví tím, že nedělají nic, a tak jím pod rukama mizí, bez užítku. Jak se to mnohdy vymstilo i ve všedním životě! Václav IV. nedělal zhola nic, když náboženské hnutí wiklefské, k nám z ciziny zavlečené a v Husovi zosobněné, začalo povážlivě čerit klidnou hladinu veřejného života v zemi. Nedělal nic, byl »neutrální«, a tím bludu pomáhal a pomohl, a spolu s bludem roznítil, i byť i nepřímo, náboženskou revoluci a jí vzápětí jdoucí občanské války i zmatky dlouhých patnácti let — a rozlítl se, že husitství z kořene vyplení — když mu již přerostlo přes hlavu, když ani on, ani jiní nebyli s to zkázonosný proud vetlačit zpět za prolomenou hráz. Makedonský král Filip V. vidí, že Římané, zaměstnání Hannibalem, jsou v úzkých. »Teď nebo nikdy!« Teď byla vhodná příležitost, aby si zajistil svobodu a neodvislost. Zameškal ji, nekonal nic, a když se konečně chtěl rozkývat, bylo již pozdě.

Jiní, a těch jest ještě víc, tráví čas tím, že konají něco jiného, než co konat mají. Zimní král! Místo bojování seděl u tabule, a když se zvedl, bylo také již pozdě. Rudolf II., jenž se zamkl do svých komnat, zabýval se astrologií, alchymii, sbíráním starožitností, nestaraje se o svou zemi, a proto o ní přišel, tak jako my přijdeme o nebeskou vlast, nebudeme-li pro ni pracovat. Jemu vzal království jeho agilní bratr Matyáš, nás připraví o nebe satanáš, který též nikdy nespí — k naší zkáze! Co je lidí, kteří nezahálejí ani minutu; tu továrník, onde hospodář, tam zase politik, vědec, umělec..., ale konají něco pro spásu své duše? Té nevěnují ani okamžik. »Pro časnost se dřete! Až vás jednou zavrhnou, potom nežasněte!«

Konečně lidé, kteří tráví čas tím, že konají zlé, a ti jsou na tom nejhůře. Pompeje, zasypané výbuchem Vesuvu r. 79, po dlouhých staletích zase odkryty lidskému zraku..., lidé v situaci a okolnostech, v kterých je smrt zasáhla. Kdyby dnes rázem zkamenělo některé naše velkoměsto, jaký obraz by se po tisíciletí objevil budoucím pokolením! Jeden u karet, druhý v kinu, tam dva právě ve hříchu... Kolik asi v chrámě! Možná, že by si daly příští generace otázku: »Bylo to opravdu křesťanské město? ... Kam asi odešly duše těch, které smrt v takových okolnostech zastihla?«

Časem neplýtvat, čas nevynakládat k nicotnostem, času nezneužívat ke zlému, využít ho svědomitě do poslední minuty k dobrému. »Nevíš, zda dočkáš se příštího jitra zas, shromažďuj zásluhy, dokud máš k tomu čas...« Znáš slovo Páně: »Přijde noc, kdy nikdo nemůže pracovat.« (Jn 9, 4) Jako nelze v noční tmě nic dělat pro tělo, tak nebude možno v temnotách hrobu nic vykonat pro duši. »Konej dobré a varuj se zlého...« Toto napomenutí čteme v knize žalmů dvakrát, v žalmu 33 a 36. V minulé úvaze jsme slyšeli,

že nejsv. Panna byla milostí plná, jediná, která se nemusila bát, že o nebe přijde; přesto si nedala ujít ani jediný okamžik, aby neshromážďovala zásluhy a v milosti nerostla. Tak zní svorné učení církevních Otců a bohoslovců. Matka Boží, která měla spásu jistou, v zásluhách den co den roste, a my, kteří nebe jisté nemáme, jsme až příliš liknavi, dobrými skutky si spásu zajistit!

G) Jsme vždy vážni, když stojíme u věci nebo osoby, která končí. Dnes stojíme u hrobu, do něhož klademe mizející rok. Jednou budeme stát nad uplynulým svým životem, a jiní nad hrobem naším! Jaká bude bilance za náš uplynulý život? Jak vypadá dnes naše bilance za uplynulý rok? Ludvík Condé († 1686) se zpronevěřil svému králi, vstoupil do španělských služeb a bojoval proti své vlasti. Po čase došlo k smíru, načež sloužil trvale svému vládci. Na konci života chtěl tento muž z knihy svého života »vytrhnout několik listů« — týdny, měsíce a léta, která ztrávil ve službách nepřátel svého národa! Nechtěli bychom snad i my dnes vytrhnout několik listů z knihy uplynulého roku? Které? Pročpak asi? Čím jsme je popsali, že na ně nechceme hledět? Kolik takových listů budeme asi chtít vytrhnout z knihy svého života, až jej budeme celý přehlížet na smrtelném loži? Proč je nebudeme rádi v knize života mít?

Použijme dnešního silvestrovského rozjímání k vážné úvaze. Nejisto, co nám nový rok přinese, jisto však, co máme do něho přinést my. Co nám přinese... Zdaž nové, ještě větší starosti? Či bude klidnější než tento? Sejde se po roce celá naše rodina? Zdaž zde? Zdaž jinde? Či nezhojená mezera nám vyloudí nejednu slzu? Bude ten rok požehnaný či chystá nám neznámé netušené pohromy? Kdož to může vědět!

Co máme do něho přinést my... Za prvé vezme, že Tvůrce nám jej dává, aby se hříšný obrátil a konal pokání, spravedlivý aby rozmnožil své zásluhy pro nebe, a všichni bez rozdílu abychom pracovali o své spáse. Blíží se věčnost, a ta závisí na naší smrti; blíží se smrt, a ta závisí na našem životě. Taž se sám sebe, co chceš dát minulosti, co přítomnosti, co budoucnosti. Minulosti? Ta už jest pryč! »Peklo jest plné těch, kteří odkládali!« Věz však, že přítomnost je prchavá! Proto svědomitě využít každého okamžiku! Budoucnosti? Ta jest nejistá! Pokud nám jí však Tvůrce popřeje, dáme jí pevnou vůli. »Proto budiž péčí tvou jedinou a horlivou, abys pro ráj zaslíbený spasil duši svou.«

Za druhé. Tvůrce nám nezjevuje, co nám nový rok přinese, a to nás nutká, abychom se zcela svěřili jeho otcovské péči. Naprostou důvěrou v jeho prozřetelnost, která všechno ovládá a řídí, která nezapomíná ani ptáčete v hnízdě a šatí a svlažuje poslední polní kvítek. Jen důvěřovat — a prosit! A dbát, aby nám neplatila výtka Písma sv.: »Nepřivolávejte smrt slovy i rukama« (Md 1), nesvolávejte nepravostmi na sebe trest a metlu nebes!

Za třetí. Bůh ví, čeho budeme potřebovat, a má pokladnice plné; proto prosme, prosme denně jak za vezdejší, tak za nadpřirozený chléb.

Začněme nový rok vážnými úvahami, nikoli rozpustile, jak »oslavují« konec roku a příchod nového lidé lehkomyšlní; začněme jej pevným, opravdovým předsevzetím, nikoli ledabyly a lhostejně, jako lidé vůči všemu

vážnému tupí; jestliže doposud vlažní, od nynějška horliví...; začněme jej s Pánem Bohem, ve jménu Páně, ne bez Boha, jako bezbožní a nevěrci.

Navykněme tomu, abychom při skonání dne večer co večer sami sobě vydávali počet ze svého vladařství, jak jsme učinili dnes, kdy skonává a hasne uplynulý rok. Kdybychom sami sebe soudili, nebyli bychom jednou souzeni. (1 Kor 11, 31) »Dílo dne jest dokonáno...« Zdaž dobře? Zdaž spasitelně? Skončit každý den díkem za vše, co nám Bůh prokázal, a připravovat se na příchod Páně! Léta mně odpočítaná míjejí, a já se beru cestou, kterou se již nevrátím. (Job 16, 22)

Jak stín mráčku na lučině
míjí, míjí lidský život.
Chvějte se! Uprostřed žití
znenadání smrt vás zchvátí.

Bledý lovec... Vše, co dýchá,
vládce, žebrák, kníže, chudý,
všecko jesti jeho kořist
silný, slabý, starý, mladý.

Šíp za šípem metá z toulce
bez ustání v naše řady,
bez hlášení, beze hluku
smrt, ten lovec krutý, bledý,

Chvějte se! Uprostřed žití
znenadání smrt vás zchvátí;
jak stín mráčku na lučině
míjí, míjí lidský život...

(F. Weber.)

Misijní píseň, strofa 1.—5., anebo litanie; zpěv: »Bože, chválíme tebe.«
V severních Čechách má dnešní večer název »starý svatý večer«; byl do nedávna a místy snad dodnes tráven v tichu a sebranosti doma v rodinném kroužku. Za hřích by se bylo pokládalo oddávat se v hospodách pitkám a rozpustilostem po způsobu lehkomyšlných výrostků, místo co bychom se ponořili do vážných úvah, které tento den mimoděk v mysli vyvolává. Tu a tam byl v týchž krajích pokládán za vážný svatý den; tu přišly na stůl jen ryby a postní pokrmy. (Str. 97.) V Praze se v minulém století odebrali měšťané po večerním kázání do hostince, aby si o půlnoci připili na zdraví v novém roce, ale mírnili se, aby veselí nevybočilo z patričných mezí.

NOVOROČNÍ ÚVAHA.

»Tvá prozřetelnost, Otče, všechno řídí...« (Md 14, 3)

Bezpečná hradba království Mesiášova.

A) Novoroční úvaha... Navazuje na včerejší, silvestrovskou. Včera pohled zpět, dnes pohled vpřed; včera jsme děkovali za to, co jsme dostali, dnes prosíme za to, co doufáme; včera bilance za uplynulý rok, nám dobře známý, slzy lítostí, a nakonec jsme vše pochovali v moři Božího milosrdenství; dnes předsevzetí pro nastávající rok, nám zhola neznámý, a nakonec vložíme sebe i celý rok do rukou božské prozřetelnosti.

První den nového roku, první krok do neznáma, do temných krajů nejisté, tajemné, nezbadatelné budoucnosti... Co nám přinese? Kdož to může vědět! Vstupujeme do nového roku s pocit, s jakými kdysi Kolumbus na neznámé, do nedozírna se táhnoucí moře. Dopluje šťastně k pevné zemi za tím neznámým oceánem? Či cestou jeho loďka ztroskotá? V některé z bouří, kterým se jeho plavba jistě nevyhne? Jeho zbožný duch pohlédl k nebi. »Člověk přede, Bůh mu nitku vede... Koho Bůh svým chrání štítem, nezahyne v boji lítém... Ať déšť prší neb sníh věje, nechť se Boží vůle děje...« S těmito a podobnými myšlenkami se pustil na širý oceán; s nimi odrazí od břehu dnes i naše životní loďka k plavbě do temné budoucnosti. Bude-li víra v božskou prozřetelnost naším kormidlem, můžeme být jisti: »Naše loďka neztroskotá!« Odevzdanost do vůle Boží, plynoucí z víry v jeho prozřetelnost, budiž tedy naší průvodkyní, a pak netřeba se zlého bát..., netřeba se obávat, že zbloudíme a přijdeme v scestí.

B) Kolik nespokojených včera uléhlo, kolik jich dnes stejně nespokojených vstávalo! Co toho příčinou? Zdalíž ne nedostatek odevzdanosti do vůle Boží? Nemají odevzdanosti, protože nemají pevné víry v Boží prozřetelnost. Někteří v ni nevěří, poněvadž nevěří v Boha neb aspoň popírají jeho dobrotivost a moudrost, a s těmi nemluví; pro ně tato úvaha psána není. Jiní o prozřetelnosti pochybují, protože mají slabou víru, a k těm několik slov. Jsem jist, že nejednomu, když v čele této úvahy četl slovo »prozřetelnost«, se rozlil trpký úsměv po tváři a ještě trpčejší vzpomínky vyvstaly v paměti, a já tuším, proč. Nevyřknu nad nimi tvrdý úsudek, chci být spravedliv i k nim. Víím, není tak těžko být o božské prozřetelnosti přesvědčen, když vše jde podle našeho přání, když jsou trestání ti, kteří nám ublížili, když jest o nás ve všem postaráno. Ale snese-li se na naši hlavu bouře, a Pán při tom spí jako kdysi na loďce a nedá se probudit

naším voláním, pronikajícím až do nebes, zatím co tehdy na volání učedníků vstal a noční bouři utišil, není divu, že v takové chvíli se blíží pokušitel a našeptává: »Kdepak je jaká prozřetelnost?« Když Tobiáš při skutku lásky, konaném pro Boha, přišel o zrak a tím ponenáhlu o všechno jmění, když mu manželka i přátelé posměšně vytýkali: »Kde je teď tvá naděje, pro kterou jsi dával almužny a pochovával mrtvé?«, tu bylo beze vší pochyby třeba skálopevné víry a mravní síly, aby nepodlehl a zůstal do vůle Nejvyššího odevzdán. »Nemluvte tak, jsme přece synové svatých a očekáváme život, slíbený od Boha těm, kdož se nikdy neviklají ve víře v něho.« Když nadto pozoruješ, jak to ve světě chodí, že dobrému se mnohdy vede zle a zlému dobře, že slabý utiskován a práva se nedovolá, že bezpráví, prohnání a násilí triumfuje, že některý ničema beztrestně páchá hřích na hřích a jest bezpečen, a jiný ničema chycen hned při prvním kousku a pyká, že Bůh ani dobrým neměří stejnou mírou, jedněm žehná a jiné nechá trpět, když vidíš, že spravedlnosti na světě není, chápu, že je ti víra v božskou prozřetelnost těžká, velmi těžká. Ba kolikrát v přírodě nerozumné se jeví našemu oku Boží prozřetelnost daleko více než v životě člověka; zdá se nám, že o ptáče neb rybkou, ba i o chudobku v trávě jest daleko lépe postaráno než o člověka.

Příteli drahý, myslíš, že tys první, jenž jsi na to přišel? Přečti si žalm 72., přečti si 12. kapitulu Jeremiášovu, kde prorok mluví sám o sobě, viz Malachiáše (3, 14) a knihu Kazatel (5, 7; 7, 15)! Sv. Augustín a Jan Zlatoústý měli co dělat s lidmi, kteří mluvili jako ty. Než ti odpovím, musí nám být jasno, co vlastně prozřetelnost je. Tvůrce, z jehož rukou vše vyšlo a od něhož všechno dostalo cíl, musí též vést všechny tvory k cíli, pro který je stvořil; jinak by jistojistě zbloudili a cíle nedošli. Člověk je stvořen pro nadpřirozený cíl; v čem tedy záleží prozřetelnost Tvůrce stran člověka? Aby ho vedl k nebi, pro které ho stvořil! Jinými slovy, Tvůrce mu musí umožnit, aby věčného života dosáhl, t. j. musí mu poskytnout všechny prostředky, aby nebe došel a tak duši na věky spasil. Proto nezáleží zhora nic na tom, jak se člověku povede těch několik let, co na zemi přechodně žije. Smýšlej a jednej jako při jízdě vlakem. »Těch několik stanic přestojím . . . Hlavní věc, abych se do vlaku dostal a aby mne šťastně dovezl . . .« Tato myšlenka otevřela oči i pisateli 72. žalmu. »Uvážil jsem, že na zemi všechno spěje k zániku, že smrt učiní konec štěstí bezbožného i zkouškám spravedlivého, a co potom?« Kdo ve věčný život nevěří, ten ovšem nevysvětlí nikdy záhadu nespravedlnosti a nerovného rozdělení blahobytu na zemi.

C) Je tím tedy řečeno, že o náš časný život se Tvůrce nestará docela nic? Nikoli; vždyť člověk, z duše a těla složený, by nemohl být živ a nemohl by ani řádně o své spáse pracovat, kdyby nebylo postaráno i o jeho potřeby časné. Ale nežádej, aby se s tebou Pán hýčkal! Pamatuj slov sv. Pavla: »Máme-li co jíst a co na sebe vzít, buďme s tím spokojeni!« (1 Tim 6, 8) Prosme, doufejme, ale nežádejme nadbytek! Byl-li někdo na světě, nad nímž oko nebeského Otce zvláště bdělo, byl to jeho vtělený Syn a Spasitelova panenská Matka. Nuže, všimni si, jakými cestami je vedl! O betlemské chudobě jsme rozjímali u jesliček, svátek nemluvnátek jsme slavili před málo dny, a co nám ten den připomíná, netřeba široce vysvětlovat. Útěk

z vlasti, pobyt v cizině . . . Jak bylo obojí svatým snoubencům těžké! Je-li dnes někdo na světě, nad nímž oko Nejvyššího zvláště bdí, je to jeho církev, a jaké zkoušky na ni Pán dopouští! A my bychom od něho žádali více, než dal svému milovanému Synu, jeho přesvaté Matce a jeho církvi? Na naše zoufalé volání odpovídá jako Pán na loďce: »Co se bojíte, malověrní?«

D) 1. Pamatuj především, že jeho prozřetelnost jest otcovská, plná dobroty a lásky. »Může-li matka zapomenout na nemluvňátko své? A byť i ona zapomněla, já nezapomenu tebe,« praví Hospodin. Koho Pán Bůh stvoří, toho neumoří. Bylo by však opičí láskou, kdyby nás nebeský Otec zhýčkal a tak zavínil, že bychom pro pozemský blahobyt zapomněli na svou pravou vlast. Když nás svět se všech stran tísní, volá k nám, abychom ho nemilovali, a když jest vezdejší život pln strastí a křížů, rozněcuje v nás touhu po lepší vlasti. Rozumný otec dá dítěti vše, co potřebuje, dá mu to z lásky a s láskou, ale nenaučí ho rozmařilosti. Tím by mu zle posloužil!

K rozumné otcovské starosti patří někdy i metla. Maličkým rádi a často připomínáme, že metla vyhání děti z pekla; proč to neřekneme sami sobě, když někdy bičuje nebeský Otec nás? Řekni, že my dospěli nikdy nezasloužíme! Přejde-li obecná pohroma, lze slyšet: »Že se může Pán Bůh na to vraždění dívat!« A na lidskou nezbednost, na zabíjení nenarozených dětí, na páchání ohavností se mohl a měl dívat? »Vaše nepravosti se postavily jako zeď mezi Boha a vás.« (Is 54, 2) Kolikrát už jsem byl tázán: »Jest Pán Bůh skutečně dobrotivým otcem?« Jistěže! Jako otec nebo hospodář v rodině . . . , plný dobroty k hodným synům, k čeledi, která mu svědomitě slouží . . . Cože se ti najednou tvář jaksi zasmušila? Co se ti na mé odpovědi nelíbí? Myslím, že bych to uhodl! Chceš, aby Bůh byl tobě dobrotivým otcem a hospodářem, a nedbáš nikterak toho, abys ty byl hodným synem a svědomitým služebníkem! A pak se divíš, že tě nebeský Otec trestá! Jako bys ty doma jednal jinak! Buď hodnější, snaž se mu svědomitě sloužit, a zakusíš hned více jeho laskavosti i dobroty, jako i tys k synu a služebníku laskavější, nechá-li nezbedností a leností!

2. Přesto přese všechno jest Boží prozřetelnost vpravdě královská, a to jest její druhá vlastnost. Jako král o nás Pán pečuje, štědře a v hojnosti, více než zasloužíme. To poznáváme, když někdy z trestu za naši nespokojenost nám vezme i to, co jsme pokládali za málo. A že jsme dostali od Pána mnoho, velmi mnoho i pro časný život, o tom nás poučila včerejší úvaha.

3. Za třetí, jeho prozřetelnost jest božská, tedy nevyzpytatelná. Vyplývá z jeho lásky, vševědoucnosti a všemohoucnosti, která jest řízena jeho moudrostí. Pochop Boží vševědoucnost a moudrost, a pak pochopíš i jeho prozřetelnost. Kdyby její cesty nebyly podivuhodné, kdyby byly omezenému lidskému rozumu průhledné jako vodička, nebyly by božské a nevyzpytatelné. Vševědoucí vidí dál než ty, krátkozraký člověče! Jako Roentgenovy paprsky pronikají látky neprůhledné a tam objevují závady, kterých žádné lidské oko nemůže postřehnout, tak i vševědoucí Bůh. Víš ty, jenž zoufale lkáš u lože umírajícího dítěte, co by je v životě stihlo? Já sám znám několik velmi truchlivých případů, kde matka hořce litovala, že se nechtěla modlit: »Buď vůle tvá!«; uzdravení dítěte si od Pána Boha

téměř vyvzdorovala, a po letech? Reptá zas: »Že se pod darebou země nerozevřel!« Neuvědomí si ani, že snižuje Tvůrce na úroveň sluhy: »Teď mi ho ponech . . . , teď si ho vezmi . . .« Ty nesděluješ dítěti důvody, proč mu to neb ono ukládáš, proč to neb ono tak zařizuješ, a od nebeského Otce bys chtěl, aby ti vysvětloval, proč to neb ono dopouští? Bůh netrubí, proč člověka hubí; víme však, že dopouští, ale neopouští, že omočí a zase osuší.

K nejtruchlivějším listům našich dějin patří kapitola Braniboři v Čechách. Neblahý den sv. Růfa 1278, bitva na Moravském poli, smrt Přemysla II., vláda jeho bratrance Oty, markraběte braniborského, jenž se sám nabídl za poručníka nedospělého osiřelého Václava II., řádění jeho rot v naší vlasti, loupení, vraždění, pálení a jiné hanebnosti, před kterými se venkovský lid utíkal do lesních a horských slují a roklí; pole zůstala neosetá, z čehož vznikl hrozný hlad a pak mor r. 1281—82. Ti ubozí netušili a nemohli tušit, že i toho užila Boží prozřetelnost k dobru naší vlasti. Kdyby se byl Přemysl II., jenž u nás všemožně německví podporoval a šířil, na trůně co vladař rozsáhlých německých zemí udržel, bylo by to s Čechami a Moravou dopadlo jako se Slezskem; slovanská řeč by byla nadobro vyhynula, naše vlast by byla splynula s Německem jako později Lužice. A řádění Oty Braniborského? Toto pokoření předražené vlasti cizími vetřelci a zpupnost německých měšťanů probudila české pány ze lhostejnosti k vlastnímu národu a jazyku, ke které se dali svést neblahým příkladem královského dvora za posledních tří Přemyslovců. (Str. 85.)

Jiný obraz, více osobní. Císař Karel IV. se vrací r. 1362 do Prahy, a v jeho milém a milovaném městě ho čeká nemalý zármutek. Jeho třetí manželka, Anna Svídnická, matka Václava IV., zemřela neočekávaně po devítiletém manželství i s narozenou dceruškou, dosáhnuvši sotva 23 let. Byla to žena sličná, ctnostná a moudrá. Příštího roku požádal Karel za ruku Anny Pomořanské, vnučky Kazimíra, krále polského. Tímto sňatkem byl rozražen komplot zosnovaný proti císaři jeho zetěm Habsburkem Rudolfem rakouským, jenž se chtěl zmocnit císařské koruny a ujednal proti Karlovi mocnou jednotu: on sám, Ludvík uherský, Kazimír polský, Menhart tyrolský, Valdemar dánský, Bohuslav pomořanský. Kazimír a Bohuslav si pokládali přibuzenství s císařem za čest, a jejich odchodem se nepřátelský komplot rozpadl. Mohl to vše Karel tušit, když lkal nad rakví milované manželky?

Nevyzpytatelné cesty Páně . . . Vejdí v přítmi do katedrály; jaký budeš mít dojem? Na oknech temné skvrny, které činí přítmi ještě větší; sotvaže rozpoznáš lavice, o sloup možná narazíš hlavou, a rozumí se, že mu žehnat nebudeš. Počkej, až vyjde slunko! Pak tě nádherná sklomalba na oknech okouzlí, štíhlé sloupy povznesou vzhůru, a to, cos v přítmi viděl a uznal za jediné praktické zařízení, totiž lavice, se ti možná ukáže jako nejmenší okrasa domu Božího. Podivuhodné cesty božské moudrosti pochopíme dokonaleji, až jednou Pán vlije do naší duše nebeské světlo; prozatím kráčíme v přítmi. Jaká zásluha, v prozřetelnost Boží věřit a jejímu řízení se podrobit teprve tehdy, když ji plně chápeme? Viz schopného vojevůdce; stojí na vrcholu, pozoruje boj a řídí jej. Ti, kdož jsou dole, nemají tušení, proč toho posílá tam a onoho onam, tuto četú sem a onu jínam. Nejedem z těch, kteří přijdou o život, nemá tušení, proč ta oběť . . . Vlast jí byla zachráněna, blaho národa jí žádalo . . . Lidský život jest boj, a my teď též

nemáme tušení, proč nás Pán staví sem nebo tam, proč nám ukládá tu neb onu oběť. Jednou to poznáme; jenže v našem případě tak žádalo blaho naše, nikoli cizí, nám tím byla zachráněna nebeská vlast. Tvoje prozřetelnost, Otče, všechno řídí . . .

4. Za čtvrté, Boží prozřetelnost předpokládá naše spolupůsobení. Samí pohané to věděli a horšili se na ty, kteří toho nedbali. Vozka v bájce zajel do bláta, posadil se u cesty a vzýval Herkula o pomoc. Skutečně přišel, ale vida ho nečinně sedět, osopil se na něho: »Tak se hní a něco dělej, abys káru z bahna dostal.« Stvořitel ti dal zdravý rozum a zdatné ruce; rozum, abys uvažoval, ruce, aby pracovaly. Jeho prozřetelnost řídí, pouze řídí, nic víc. Co to znamená? Za prvé, že nebude myslet a pracovat za tebe; ředitel nepracuje za zaměstnance! Za druhé předpokládá, že se člověk řídit dá, a Bůh ho řídí především svými příkázáními. Nedbá-li šofér značek podle cesty, které jeho jízdu řídí, musí sám sebe vinit, stíhne-li ho pohroma. Mimořádný zásah nečiní prozřetelnost tam, kde dostačí prostředky obvyklé, zvláštní vlak nepošle nedbalci, který řádný vlak zmešká. Činíš-li ty, co je v tvé moci, pak můžeš s důvěrou říci: »Tvoje prozřetelnost, Otče, všechno řídí, v tebe jsem doufal, nebudu zklamán.« Vraťme se k příkladu nahoře uvedenému! Kdyby se byl dal Karel IV. při volbě své čtvrté manželky unášet a řídit vášní, nikoli ohledem na dobro své země, bylo by se zhatilo, co Boží prozřetelnost zamýšlela odvoláním jeho třetí manželky z tohoto světa. Jeho pravý opak byl lehkomyšlný Václav III. Jeho vyvolená, Viola Těšínská, byla podle svědectví současníků snad nejsličnější žena v celé Evropě, ale není známo, že by se byla též skvěla ctnostmi a že by krása její duše byla závodila s krásou tělesnou. Václav, hledě jen na její sličnou tvář, zřekl se sňatku s uherskou princeznou Alžbětou, dědičkou posledního Arpadovce, vlastně zrušil zasnoubení, učiněné r. 1298, a s hlučnými radovánkami slavil v Praze sňatek r. 1305, necelý rok před svým truchlívým koncem. Sňatek Karlův nebyl ryze politický. Anna byla paní nadprůměrných ctností a nadmíru zbožná, a jen to učinilo 15leté manželství císařovo s ní šťastným i pro něho, nejen výhodným pro říši.

E) Jak nést rány osudu? »Mužně a klidně,« říkali již pohanští Řekové a Římané. »Mužně a klidně,« praví i křesťan. Jenže tam ti přidávali slovo: »Tupě . . . Na nevyhnutelném osudu nemůžeš nic změnit.« Jako by chtěli říci: »Nezbývá ti leč tupá resignace!« Vychovatel Neronův, slavný filosof Seneka, souhlasil s radou, kterou přemnozí filosofové dávali: »Utec ze života, když ti je nesnesitelný!« Křesťan připojuje jiné slovo: »Odevzdaně . . .« Rozumí se, že odevzdaně do vůle nebeského Otce, o jehož prozřetelnosti a lásce pohané nevěděli.

Odevzdanost do vůle Boží a pevnost mysli v neštěstí osvědčil Přemysl II. Tento nejmocnější a nejslavnější král své doby, zbaven skoro všech svých zemí Rudolfem Habsburským, do té chvíle bezvýznamným švýcarským hrabětem, a jím hluboce pokořen, píše své manželce: »Mé nejmilejší chotí, královně české, zdraví a silnou mysl v neštěstí! Když jsme toho snad zasloužili, že jsme pozbyli zemí, tak mocnými oběťmi nabytých, nesluší se, abychom se truchlivosti a nemůžnému nařikání poddávali, nýbrž abychom svůj osud klidnou myslí snášeli . . .« Přemysl II. vynikal hlubokou zbožností a pevnou

vírou; jen ta ho uschopnila nést klidně a důstojně nejtěžší rány osudu, zatím co bezvěrec Fridrich II. pruský a vlašný Napoleon se pokoušeli při prvním větším válečném neúspěchu o sebevraždu. Kolik dopisů jsem dostal v posledních letech já! Z nejrůznějších úhlů Evropy! A v každém jsem četl: »Teď chápu dobrodiní exercicií; naučily mne svaté odevzdanosti do vůle Boží a pevné důvěře v jeho prozřetelnost. Těmi vzpomínkami odpírám stále se vtírající otázce: Proč... Proč to všechno... Bez pevné víry by byla má slabost šla za tolika jinými, kteří nebyli s to vytrvat...«

F) Nakonec malou radu, kterou dal při jisté příležitosti sv. Petr Kanisius. »Začni každý měsíc, jako by byl tvým posledním!« Rceme: »Začnu tento rok, jako by byl můj poslední!« Kolik tvých bližních povolal Pán života a smrti v uplynulém roce před svou soudnou stolicí! Nepovolá v tomto roce snad právě tebe? Nevyprší v tomto roce počet dnů, tobě od Tvůrce vyměřený? Kdybys měl naprostou jistotu, že tomu tak skutečně jest, chopil by ses docela jinak práce o vlastním spasení a hravě bys nahlédl, že na zemi jest všechno marnost nad marnost, kromě plnit vůli Boží a zachovávat jeho příkázání. Nečekej, až bude smrt stát ve dveřích a nepopřeje ti kdy, abys narychlo dohonil, cos za dnů zdraví tak lehkomyšlně probil neb zameškal!

Začali jsme tuto úvahu vzpomínkou na objevitele zaatlantských zemí, vzpomínkou na něho ji končíme. Loď, na které se pustil do neznámých krajů za oceánem, slula Santa Maria, Svatá Maria. Ta ho nesla po klidných vlnách tam, po moři do nedozírna se táhnoucím, na ní se vracel a jí se docela svěřil, když se na modré hladině rozpoutala divá bouře. Loďka, u porovnání k nynějším zámořským parníkům kocábka..., a ta kocábka, zmítaná víchem a nebetyčnými vlnami jako skořápka, chovala všechnu naději Kolumbovu i Španělska. Neohrožený kapitán spíná ruce a vzývá bez ustání tu, jejímž jménem kapitánská loď zdobena, a důvěra v nebeskou Královnu ho nezklamala, jako nezklamala ještě žádného Adamova syna. Církev koná v Římě první bohoslužby nového občanského roku v mariánské svatyni, v nejstarším chrámě svaté Panně ve věčném městě zasvěceném, u Panny Marie za Tiberou. Jako první neděli adventní, tak i dnes se scházejí věřící u oltáře sv. Panny, pod její ochranou a v jejím jméně vypluje loďka našeho života na moře..., hledíme neznámé budoucnosti vstříc — s důvěrou v Marii a v toho, jež jsme před týdnem z jejích rukou přijali, ve jménu Ježíšově a Mariině nastupujeme svou pouť do nového roku.

Zakončíme zpěvem koled, k nimž připojíme misijní píseň (strofu 1.—4.) a vzývání Ducha sv., prosbu za dar osvícení a síly pro příští rok (Příjď, ó Duchu přesvatý).

Naši předkové posílali tohoto dne přátelům a známým s novoročním přáním i dary; starý záznam asi z r. 1600 o tom praví: »Podle starého chvalitebného obyčeje křesťanského při vinši bývá také dar odeslán na znamení lásky křesťanské, víry a přívětivosti společné a na dokázání řeči i skutkem toho, což mysl a srdce vinšuje a žádá (přeje).« Školní mistři rozesílali svým známým minuce (kalendáře) pro příští rok, s titulním listem velmi ozdobně malovaným. Tento český, prastarý, dlouhá léta trvajícím zvyk vzal za své

r. 1748, když vídeňská vláda vydala patent o kolkování a prodávání kalendářů.

Z tohoto vzájemného posílání darů se snad vyvinul obyčej, že méně majetní obecní zřízení dnes obcházeli celou osadu s novoročním blahopřáním, začaž byli v každém domě obdarováni. Ponocní, hlásní v Praze již kolem r. 1850, kominíci s nástěnným kalendářem, listonoši s knížkami, sklepníci podávali hostům vkusně upravené tištěné gratulace . . . Učitelé, vládou bídně placení, obcházeli se školáky o vánocích, koledující a sbírajíce pro sebe přilepšenou; tito ostatně měli takové obchůzky častěji v roce.

V Praze se odebral purkmistr s městským kancléřem k arcibiskupovi, nejvyššímu purkrabí (místodržícímu) a nejvyššímu zemskému hořmistru, přát jménem města požehnaný Nový rok. V Čes. Budějovicích se shromáždili přední mužové města ve velkém radničním sále, aby si tam vzájemně blahopřáli. V jiných městech bývaly obyčejem novoroční návštěvy; ponenáhlu ustávaly, když místodržící Karel Chotek zavedl novoroční omluvné navštívenky, jejichž čistý výtěžek připadl místním chudým.

Na Šumavě se každý snaží, aby jeden druhého svým blahopřáním předešel. Čeledín, sotva se vzbudí, připlíží se k loži svého druha a probouzí ho novoroční gratulací, manžel přeje ženě dlouhý život, zdravý život a »svou lásku k tomu«, sestřička škádlí bratříčka, přejíc mu dlouhý život a hodně bití k tomu. Kdyby tak druh druhu předcházela projevy přátelství a blahovůle po celý rok a ve všem!

Začátek roku býval u různých národů a v různých dobách různý. Římané zprvu začínali rok březnem, později zaveden 1. leden, křesťanští národové začínali svátkem vtělení (25. března) nebo narození Páně, tedy Štědrým dnem. Jednota po celé Evropě byla zjednána dosti pozdě, v naší vlasti teprve r. 1584. Pohanské římské rozpustilosti, kterými vítali nový rok, se udržely velmi dlouho i v křesťanství; arleský biskup Caesarius († 542) horlí proti »prapohanským novoročním obyčejům«, synoda tourská přikazovala r. 566. aby pohanské zpěvy byly nahrazeny litaniemi, cařihradský církevní sněm r. 691 zapovídá pohanské hříšné zvyky. Nadarmo! Celá staletí trvalo, než vymizely, a bujně silvestrovské veselí jest dokladem, že v tlumené zjemnělé formě se udržel dodnes.

Dne druhého ledna, v oktávu sv. Štěpána r. 1354, byly do svatovítské metropole přeneseny všechny ostatky, které Karel IV. sesbíral a chrámu daroval. Památka této události byla v Čechách každoročně slavena zvláštním svátkem (allatio reliquiarum) a návštěvníci katedrály obdařeni od Apoštolské stolice odpustky, výsadou tehdy dosti vzácnou. V Karlových Varech po slavné mši svaté byly svěceny léčebné prameny.

SVÁTEK NEJSVĚTĚJŠÍHO JMÉNA JEŽÍŠ.

**Ježíš, naše spása a opora vší důvěry.
Jméno Ježíš, válečné heslo království Mesiášova.**

»Když se naplnilo dní osm, aby obřezáno bylo Dítko, nazváno bylo jméno jeho Ježíš, jímž bylo nazváno od anděla, prve než bylo počato.« (Lk 2, 21) Tak slyšíme v dnešním a včerejším evangeliu. Poslední slova evangelistova nejsou zbytečnou okrasou. Z rozkazu Nejvyššího sdělil toto jméno sv. Panně anděl — jméno od věčnosti vtělenému Synu Božimu určené, jméno, před nímž se budou pekelné mocnosti chvěti, jméno svaté a drahé nám. Svatý kříž a monogram jména Ježíšova, toť erb církve Kristovy. Krom svatého kříže nevidíš nic tak často na paramentech, antipendíích, svatostáncích, na stěnách chrámových, v bohoslužebných knihách, na obrazech, jako známý monogram IHS, začáteční písmena řeckého jména Ježíš (IHSOYS). Při obřízce, jejíž památku jsme slavili včera, dostalo božské Dítko jméno, jméno nade všechno jméno, v němž pokleká veškeré koleno na nebi, na zemi i v podsvětí, jméno, jež znamená v našem jazyce »Pán jest spása«, doslova: »Jehova je spása«, anebo: »Hospodine, pomoz, buď pomocníkem, spásou!« Ve jménu Ježíšově začíná církev nový rok, ve jménu Ježíšově nastupuje už po 1947krát svou pouť, ve jménu Ježíšově nás vede k nebi; jméno Ježíš nám má být štítem proti střelám nepřítele, ve jménu Ježíšově podle přání samého Spasitele chceme Otce za všechno prosit, jméno Ježíš jest oporou veškeré naší naděje a důvěry.

A) Opora vší důvěry... Na Nový rok jsme uvažovali o Boží prozřetelnosti, která všechno spravuje a řídí. Víra v prozřetelnost musí být provázena důvěrou, a z té zase plyne odevzdanost do vůle Boží. Chybí-li to neb ono, jest naše víra mrtvá, vlastně žádná. Věřit v Boží prozřetelnost — a nedat se od ní vést! Nesvěřit se jí a nechtít být odevzdán do vůle Boží! Strom bez květů a bez plodů! Živá víra v prozřetelnost jest pramenem důvěry, a tato zase zdrojem útěchy v utrpení a kříži, směrnicí v bludišti života, v labyrintě světa, pomocnicí v každé bídě, oporou a vůdkyní, když únavou nebo malomyslností klesáme a se vikláme, zbrání, když pokušení dotírá, záchranou v každém nebezpečí.

B) Vězme především: jako prozřetelnost neznamená, že Pán Bůh bude pracovat místo nás, tak důvěra v něho neznamená, že můžeme nebo máme složit ruce v klín. Pán Bůh dává ptáčku zobání, ale nesype mu ho přímo do hnízda. Boží prozřetelnost není k tomu, aby napravovala lidskou hloupost, lehkomyšlnost nebo lenost, ani z nás nečiní automaty, t. j. nestrká

člověka vpřed jako dělník káru. Nikoli! Vymáhá naše spolupůsobení (str. 107), a to opravdové a co nejsvědomitější. Viz, jak vedl nebeský Otec sv. Josefa! Jeho oko nad sv. Rodinou starostlivě bdělo, i anděla k němu poslal, ale ten mu určil pouze cíl cesty: »Jdi do Egypta!« Opatřit spěšně na cestu, co se opatřit dalo, vyhledat nejvhodnější směr cesty, to vše zůstaveno jemu! On sám musil pečovat o to, jak rozkaz nebes vyplnit, a jak jej co nejlépe vyplnit. Otálení nebo nedbalost v takové situaci není odevzdanost do vůle Boží, nýbrž provinění a opovážlivé spoléhání na pomoc Boží. »Nebudeš pokoušet Pána Boha svého,« řekl Pán komusi, jenž ho ubezpečoval, že andělé ho budou chránit, spustí-li se s címbuří chrámového. Anebo si všimni králů z východu. Hvězdou je nebeský Otec poučil o narození svého Syna; ale nic víc, jen to... Ve které zemi novorozeného Krále židovského hledat, věděli; ať ho tedy hledají sami! Teprv, když vykonali vše, co mohli, ukázala se jim hvězda zas a dovedla je k domku, o němž by od lidí nebyli zvěděli. Pán Bůh pomůže teprve tam, kde lidská slabost nestačí!

Vzorem křesťanské důvěry v Boží prozřetelnost nám může být náš drahý Otec vlasti. Nebylo vládce nad něho zbožnějšího — a prozíravějšího! Celé hodiny, někdy i dny a noci věnoval styku s Bohem, ale nikdy nebyl názoru, že je mu dovoleno složit ruce v klín. S energií bezpříkladnou pečoval o pořádek a blahobyť svěřených zemí i svého rodu. Za velkého hladu r. 1361 mírnil nouzi, seč síly stačily. Bída minula, a král uvažuje: »Jak předejít podobné možné katastrofě?« Dává příkaz, aby města i zámožné kláštery měly na skladě jisté množství obilí, na něž se nesmělo sáhnout. Písek 4200 strychů žita, Čáslav 2800, Most 1900, Plzeň 1300, klášter sv. Jiří v Praze 1300, Strahov 1000 atd. A poněvadž každým okamžikem mohla vzplanout válka proti němu, ukládá ve zbrojnicích větších měst velké množství úplné zbroje, aby se měšťané mohli okamžitě ozbrojit. Plzeň a Králové Hradec dostaly po 400 zbrojích, Litoměřice, Vysoké Mýto a Nymburk po 300 atd. Bůh se postará, ale nutno bdít! (Max II.)

C) Zavíní-li si kdo neštěstí aneb ztrátu svou vinou, není to projev odevzdanosti, nýbrž brání jména Božího nadarmo, když vzdychá: »Ono to nemělo být... Pánu Bohu poručeno, Pán Bůh to nechtěl, Pán Bůh vzal...« Jíž pohan Homér vytýká, že »smrtníci si sami leccos nadrobí, a pak viní bohy jako původce svého neštěstí.« Co lidí se již napřemýšlelo, kolik si jich už lámalo hlavu otázkou, odkud je na světě zlo. Nejednou jsem četl i v nábožné knize, že prý zlo jest ve světě nutné jako na obraze stín, že prý moudrost Tvůrce vymáhala, aby bylo také zlo na zemi, že by svět nebyl tak krásný atd. Je to pravda? Nepraví Písmo svaté, že Bůh smrti nechtěl ani jí nestvořil? (Md 1, 13) Nebyl ráj zahradou rozkoše? Jsou v nebi nějaké bolestné nedokonalosti a nedostatky? Nedokonalý jest vůči Bohu každý tvor; bolesti však podle vůle Boží neměl zakusit ani anděl, ani člověk. Původem všeho zla v říši andělů jest hřích Luciferův, a zdrojem všeho zla v lidstvu jest hřích Adamův. Pro jeho následky sténáme všichni, a nadto si ještě mnoho zlého působíme sami. Čím? Tím, že jako on se nechceme podrobit nejsvětější vůli Nejvyššího. Jestliže snad zrovna ty, jenž tuto knihu máš v rukou, si musíš povzdechnout: »Nový rok, a já vím, že svůj starý kříž budu musit néstí dál«, kříž, který jsi si sám zavínil, pak ti nemohu

dát jinou radu, leč abys nesl v duchu pokání to, co jsi svou neposlušností zavínil, nedbaje hlasu Božího (rady rodičů, zpovědníka...) a jda za hlasem vášně.

D) Co však utrpení, které jsme si sami nezavínili? Nemoc, bída, nezaměstnanost, různá příkoří, bezpráví, bolesti těla i duše, boje s pokušením, smrt... Kdo by vše vypočítal! Co o tom říci? Narodí-li se dítě v rodině, kde otec opilec, musí strádat jeho vinou; a my všichni jsme se narodili v rodině dědičně zatížené — hříchem našeho praotce! Krom toho, má-li kdo neštěstí, že se narodil v době, která svými nepravostmi svolává na sebe Boží hněv, musí být připraven, že společná metla zasáhne i jeho. Co dělat? Odevzdaně přijmout z rukou Božích, cokoli na nás sešle neb dopustí. Utrpení nezaviněné má moc očištnou; jest jednak pokáním za naše hříchy, jednak tříbí duši; jako oheň zbavuje rudu strusky, aby zbyl čistý kov, tak tělesný hříšný člověk, plný sebelásky a nezřízeností, jest v žáru utrpení zbavován toho, co v něm nesvatého, aby zbyla čistá láska k Bohu. Nadto strasti trpělivě snášené rozmnožují naše zásluhy, odpoutávají nás od světa, který nám připravuje jen trampoty, a ženou nás do náručí Božího, na Srdce Kristovo. V slzavém údolí nebyla utrpení prosta ani Panna Neposkvrněná, která neměla, zač by pykala nebo co by pokáním odčinila. Co můžeme tedy čekat my hříšní!

E) Vím dobře a nezapírám si toho, že těch několik slov právě vyřčených se snadno vysloví, ale těžko, přetěžko je plnit. A přece jest možné je vyplnit — s jednou podmínkou: že se bez výhrady svěříme řízení božské prozřetelnosti. A to připadá i věřícím tak těžko! Neradi se podrobujeme řízení Nejvyššího, raději se dáme vést moudrostí vlastní netělesnou. Naše tajné přání: »Kdyby Bůh mně nechal volnou ruku, abych se mohl sám o sebe starat, lépe by bylo!« Již jsme slyšeli, že spoluúčinkování od nás Pán vyžaduje. Jenže my bychom nejraději vzali otěže sami docela do rukou; nechceme Boží prozřetelnosti »pomáhat«, nýbrž pleteme se Pánu Bohu do jeho řízení jako Rebeka, když šlo o to, aby se dostalo Jakubovi od slepého otce mesiášského požehnání. Jako by teď byl Pán Bůh v úzkých a nevěděl si rady! Jako by mu musila Rebeka sama na pomoc, a to dokonce lží a podvodem! A ovoce jejího činu? Nepřítelství mezi oběma bratry, útěk Jakubův do ciziny..., už se s ním nikdy neshledala! Jsme sice povinni konat, co na nás je, a vynaložit všechny síly. Boha vzývej a ku břehu plavej! Ne však vnucovat Bohu vůli svou, ne se vymykat jeho vedení, ne je odmítat. Pamatujme, že osudy nás všech jsou v rukou jeho, a že on, nejvyšší hospodář, sám řídí světa běh. Ucházíš se snad o nějaké místo a nedostaneš ho; reptáš proto? Víš, zda by tě tam nestihla nějaká velmi nepříjemná aféra? Snad i zkáza duše? Nechápeš, že nutno i k modlitbě na pohled nejoprávněnější připojit vždycky bezpodmínečně slova: »Bude-li svatá vůle tvá...!«

F) Žel, že naše důvěra v Boha bývá docela převrácená. Leckdo se na ni odvolává a pokrytecky se za ni jako za kulisu schovává, když se žene ve zjevné neštěstí, odmítaje kdekterou rozumnou radu. Děvče, které jsem znal... Jakýsi dobrodruh jí docela neznámý..., zadávala se do něho, rodiče

zrazovali a bránili . . . Jakž by ne! Chtěl ji vzít s sebou do Ameriky, kde prý má farmu. Na všechny moje vývody odpovídala: »Jsme v rukou Božích!« To není důvěra, to jest opovážlivé spoléhání a pokoušení Nejvyššího! A za ním vzápětí jako spravedlivý trest zoufalost. Jde-li o statky nadpřirozené, o odpuštění hříchů, pak opovážlivé spoléhání na milosrdenství Boží jest hříchem proti Duchu sv.; ten pak vede k tomu, že nad milosrdenstvím Božím zoufáme, a to jest druhý hřích proti Duchu sv. Těm všem nemůže být a nebude jméno Ježíš spásou, nýbrž odsouzením.

G) Víra v Boží prozřetelnost a naprostá odevzdanost do jeho svaté vůle jest lékem proti mnohým nemocem moderní společnosti. Odkud pochází na příklad snaha po převratech a tudíž nepokoje a revoluce, ne-li z nespokojenosti se stávajícími poměry? Kde jinde se zrodil komunismus, socialismus, anarchismus, ne-li v týchž vodách? Netvrdím, že jest v dnešní společnosti vše ideální; odevzdanost neznamena být spokojen se vším, co se ve světě děje. Není řečeno, že bychom se nesměli snažit o nápravu neudržitelných poměrů. Jenže ne cestou nezákonnou, převratem a revolucí, která přináší větší zkázu než byla ta, kterou chtěla vyhojit. Abychom nepropadli tupému fatalismu (víře ve slepý neoblomný osud), materialismu (není jiného leč hmota), bezbožectví, jest nám mocnou ochranou víra, že Boží prozřetelnost všecko řídí.

Být odevzdán do vůle Nejvyššího, a to vždy a všude, v životě a ve smrti, ve štěstí i v neštěstí . . . Nepopírám, těžká ctnost, jedna z nejtěžších. Byť bychom se v ní celý život cvičili, ani nad hrobem nebudeme moci říci, že jsme jí dosáhli v její plnosti a dokonalosti. Tak málokdo ji má! Proč? Nemají náležitě lásky k věčnému Otci, ani plného pochopení toho, že vezdejší život je kratičkou přípravou, průchodní, byť nepohodlnou štací, ze které nás vlak co nevidět odveze do pravé domoviny. »Nic se neboj . . . Tvé soužení potrvá jen deset dní.« (Zj 2, 10) Bez vroucí lásky se pravá odevzdanost myslet nedá. Jen tomu se bezvýhradně svěřím, jehož miluji a o jehož lásce jsem přesvědčen. Svou lásku nám Ježíš osvědčil na samém začátku svého pozemského života, a první krůpěje, které cedil, když jméno »Pán jest spása« obdržel, cedil za nás. Miloval nás, miluje nás, a chce lásku i od nás. Naprostým odevzdáním sebe mu lásku osvědčíme nejkrásněji. V nemocnici ve Villepinte utvořily nemocné děti jakési sdružení, nazvaly je »Spolkem vděčnosti« a zasvětily nejbl. Panně — zatím co dospělí tam reptali! (Sděluje P. Plus T. J.)

Projevem odevzdání svou úvahu končíme.

V tvé Srdce, Jezu, ukládám,
co hněte srdce moje,
své kříže, slzy, světa klam
a vášní divé boje.

Já svěřuji ti osud svůj,
ty sám mne veď a opatruj
a zachovej mou lilii
ó Jezu, skrytý v hostií!

V tvé Srdce, Jezu, ukládám,
dny všechny svého žití;
až strastnou pouť svou dokonám,
pak rač mne k sobě vzítí.

V tvém objetí chci dokonat
a s tebou vždy se radovat,
to jest má touha nejvyšší —
ji vyplň, dobrý Ježíši!

Ježíš, jméno věčné spásy,
zvolili jsme za svůj hrad,
s jeho štítem, v jeho stínu
netřeba se zlého bát!

Jménem твоjím, Jezulátko,
duše chorá okřeje,
v každé strasti, ve vši bídě
ty jsi naše naděje!

Když svět láká, vašeň svádí,
tvá nám milost přispěje,
a když všechno v světě zklame,
jediná tys naděje!

Nechť bouře zuří vůkol,
dětských let sny odvěje,
tys vždy věrný duší přítel,
opora vši naděje!

Litanië k jménu Ježíš.

Zpěv: Tvůrce mocný nebes země. Koledy.

Dnes jest hlavní svátek Pražského Jezulátka. Milostnou sošku přinesla r. 1628 otcům karmelitánům u Panny Marie Vítězné na Menším měst pražském paní Polyxena z Lobkovic, manželka nejvyššího kancléře zemského Zdeňka z Lobkovic, nebojácného muže, jenž byl charakter a katolík každým coulem, třebaže v našich učebnicích tolik tupen. Její matka, vznešená šlechtična španělská, vynikající ctnostmi a apoštolskou horlivostí, přinesla sošku ze své vlasti. Za zmatků třicetileté války měla milostná socha rozmanité osudy, r. 1641 byla z kláštera přenesena do chrámu a odevzdána veřejné úctě všech věřících, a katoličtí Pražané spínali k božskému Dítku ruca bez ustání. Ve svátek jména Ježíš 1649 konali karmelitáni děkovné bohoslužby za osvobození Prahy od Švédů a za uzavření míru. Tehdy se slavil svátek Jména Ježíš druhou neděli po Zjevení Páně, u nás dřív než jej Inocenc XI. r. 1721 na žádost Karla VI rozšířil na celou církev. V době moru ve stol. 17., za válek ve stol. 18., zvláště když byla Praha ostřelována Fridrichem II. r. 1756, spěchalo celé město stále a stále na levý břeh Vltavy k Ježíškovi, prosit za smilování. Roku 1655 byla světícím biskupem Josefem Corti slavně korunována. Zlatou korunku, posázenou perlami a drahokamy, věnoval Bernard Martinic.

Světového rozšíření se dostalo úctě Pražského Jezulátka, když byl r. 1737 převor pražského kláštera, Fr. Ildefons, zvolen za generála celého řádu. Zanesl tuto milou pobožnost a s ní i znalost Prahy a naší vlasti za oceány. V Mexiku, v Brazílii, v Argentině, v Chile, v Peru, v Bolívii má naše Jezulátko oltáře, jeho obrazy tam najdeš v rodinách, neméně než v Indii, v Číně a na ostrovech Tichého oceánu. Biskupové a preláti pokládali za milost, když při návštěvě města Karlova mohli slavit přesvatou oběť u milostného Jezulátka. Roku 1741 bylo tam slouženo 3508 mší sv., mnohdy od svítání až do poledne, plných sedm hodin bez přetržení.

Za mořem Jezulátko uctíváno, a u nás se o této pobožnosti sotva ví. A přece pobožnost k dětství Krista Pána je zvláště dnes časová, neméně než úcta k Božskému Srdci Páně, mariánská a eucharistická, jak jsem pověděl v knížce *Ve šlépějích Neposkvrněné*. Nebylo by lze tuto pobožnost zase vzkřísit v srdcích našeho českého lidu? Pro maličké není pobožnosti krásnější, vhodnější, půvabnější, jim milejší a prospěšnější nad tuto.

Nakonec poznámku z knihy cizince o našem národě. »Poetický zvyk středověku, jména Ježíšova, našeho Vykupitele, užívat co pozdravu, udržel se dodnes v mnohých českých krajích...« Pochválen buď Ježíš Kristus! Na věky! Amen.

SVÁTEK ZJEVENÍ PANĚ.

Náš Král a jeho království.

Liturgie.

Viz str. 11. K tomu připojujeme několik slov. Z tajemství, která v tento svátek »Zjevení Božího« slavili, ovládla na východě oslava křtu Páně v Jordáně. Pochopitelně! Byltě křest Kristův úvodem k velikonočním tajemstvím, tehdy jedině slaveným. Syn Marie Panny se podrobuje kajícímu obřadu »Janova křtu pokání«, a tím bere na sebe symbolicky hříchy světa, které přišel svou krví smýt. Otec sám ho uvádí v úřad Vykupitele, a celá nejsv. Trojice se při tom po prvé zjevuje lidstvu; svou smrtí o velikonocích nám Pán zaslouží, že my, vyhnanci z ráje, dojdeme odpuštění a budeme přijati opět za dítky Boží, svým vzkříšením nám otevře zavřenou bránu nebes a dá nám záruku našeho slavného vzkříšení a věčného života; všech těchto milostí (odpuštění, přijetí za dítky věčného Otce, záruky nesmrtelnosti) se bude dostávat lidstvu křtem svatým. Proto dnes udílen na východě křest, a dnešní slavnost dostala jméno »svátek světla«; v temnotách vzešlo lidstvu světlo Kristovo — nevědomým světlo pravdy Kristovy, hříšným zář a jas posvěcující milosti. Ke křtu má vztah i voda, svěcená v předvečer toho svátku; viz str. 129. Odkud se vzal zvyk, že i v Čechách tu a tam nazýván tento den svátkem svíček, je mi záhadou.

Západ přejal tento svátek až po r. 335, když už slavil den Narození Páně. Duch vánoc, který vanul ze svátku před 12 dny slaveného, byl příčinou, že z uvedených »zjevení« (str. 11) soustředil na sebe všecku pozornost příchod králů z východu, a toto tajemství ovládlo. Prvotiny pohanů, povolání k světlu víry Kristovy! »Kde jest narozený Král Židovský (Mesiáš, král národů)? Viděli jsme hvězdu jeho na východě a přišli jsme poklonit se jemu...« Svátek Krista Krále, svátek milosti, t. j. svátek povolání všech národů k pravé víře, tedy i svátek všeobecnosti a světovosti království Kristova, svátek světové (řecky »katolické«) církve Kristovy! Svátek světla... Jak hluboce působí na vnímavou duši slova dnešní epištoly! »Neboť, temnoty pokrývají zemi a mrákota národy, nad tebou však vzešlo světlo Hospodinovo...« I dnes pokrývá zemi tma a noc bludů, »moderních« filosofických bludů, nacionalismu, skepse a nevěry; nad námi však, v království Kristově září světlo Páně. Přečti si Is 2, pak Is 60 a konečně Zj 21, 1-7, anebo ještě lépe Is 2, 1-5; 60, 1-13, 18-20; Zj 21, 1-7. Kristu, králi všech Králů, pojdte, klanějme se jemu...

A) »Kde jest narozený Král Židovský? Viděli jsme hvězdu jeho na východě a přišli jsme složit mu hold...« Tato slova, ouvertura dnešní slavnosti, nám hlásají, že slavíme dnes svátek Krista Krále, svátek královského důstojenství Syna Mariina, první a nejstarší svátek Krále Mesiáše. Betlemské nemluvňátko jest král, král věků, král národů, jediný Rex natus, král od okamžiku svého početí a zrození. Vánoce jsou tichá slavnost rodinná; tam se božské Dítko zjevilo co vtělený Syn věčného Otce a Spasitel světa jen úzkému kroužku několika svých. Dnešní svátek jest slavnost světová; dnes se Dítko Mariino zjevuje jako král, ne svému lidu pouze, nýbrž národům všem, jestiž králem a pánem jich všech. S králi z východu se klaníme Jezulátku jako králi a vládci, kterého vyzval Otec v prorockém žalmu 2.: »Požádej ode mne a dám tobě národy v dědictví... Budeš je ovládat žezlem železným...« Jemu se klaníme, a sobě blahopřejeme, že jest nám dáno žít pod žezlem takového krále, pod žezlem vládce, o němž psal prorok: »Spravedlnost a pravda bude opásáním beder jeho (Is 11, 5), a pokoje nebude konce! (9, 7) Soudit bude lid svůj v spravedlnosti, a chudým dopomůže k právu. Zastane se utištěných a násilníky zhubí. Vládnouti bude od moře k moři, od řeky Eufratu do končin země. Králové všichni se jemu klaněti budou, národy všechny mu budou sloužit. Království jeho potrvá déle než slunce a měsíc, od věků do věků trvati bude...« (Ž 71)

My pak uvažujeme, co znamená toto kratičké slovo: »Král věků, král národů«, a jaké důsledky má příchod betlemského vévody (Mich 5, 2) pro nás. Zavítal na zemi ne jako divák do cizího města neb jako turista do hor; přišel skutečně jako král, jako dobyvatel, s cíli a záměry velmi určitými a dalekosáhlými, přišel, aby založil království, a jaké! Takové, o jaké se nepokoušel nikdo, o jakém se nesnilo ani nejodvážnějším dobyvateli, a jeho nejfantastičtějším obdivovatelům. Přišel založit království neomezené hranicemi, nepodrobené času, a nás přišel povolát pod svůj prapor. »Vztyčí korouhev mezi národy a shromáždí rozptýlené ode čtyř úhlů země.« (Is 11, 12) Nám pak není ponecháno na vůli přihlížet k jeho narození lhostejně, jako když do velké lidské rodiny přibude nový člen; všichni Adamovi synové musí k tomuto králi zaujmout určité stanovisko, buďto pro anebo proti. »Jsi usurpátor, uchvatitel trůnu, jenž na naše poddanství nemá práva, anebo jsi ten, jehož jsme čekali a kterému srdce neseme vstříc?« Místo něho nám odpovídá Otec: »Toto jest můj milý Syn, jeho poslouchejte!« (Lk 9, 35) Chceme-li dbát příkazu věčného Otce, který ho poslal, musíme se kolem Syna, jeho vyvoleného spoluvládce, seskupit všichni do jednoho jako poddaní kolem svého krále. Odepřeme? Pak se dopoušíme felonie, velezrady, vzpoury, a stihne nás osud jak ony rebely v podobenství. (Mt 22)

V kněžských hodinkách je dnes v nejrozmanitějších obměnách rozváděna myšlenka: »Náš král a jeho království.« Vysvětlován původ, podstata a cíl Kristova království (církve), jeho rozsah (světovost!), jeho věčné trvání, prorocké předpovědi, jeho osudy, sláva a moc, jakož i požehnání, které přinese lidstvu. A nám se dostalo štěstí a cti, že jsme pozváni za občany jeho říše. Proto se Syn Boží vtělil, proto přišel... Povolání k pravé víře oslavujeme a za ně děkujeme dnes. Proto je tento den

svátkem misionářů a misíí, proto jest v Římě na Propagandě, ústavě pro výchovu misionářů, největší slavností celého roku. Mladí bohoslovci, příslušníci všemožných národů ze všech dílů světa, spojení pod jedním žezlem Knížete míru, vysvětlují tam při slavnostním shromáždění význam dnešního tajemství, každý v jazyce, kterým bude co nevidět hlásat pravdu Kristovu, ať ve své mateřštině svým krajanům, ať cizím jazykem národům jeho vlasti vzdáleným.

B) Zjevení Páně... Král může dlít někdy přestrojen a nepoznán mezi svým lidem; jakmile se však dá poznat («se zjeví»), má právo na okamžitou poddanost a hold. Náš Král má větší práva! Má právo na naše srdce a na jeho lásku, na náš rozum a na jeho bezvýhradnou víru, i na naši vůli, abychom mu ji přinesli v zápalnou oběť ctností a zásluh. Jako krále jsme ho očekávali a po něm toužili spolu s proroky v adventě; o jeho světovém království mluvil Isaiáš: »I stane se v posledních dnech, že bude hora s domem Hospodinovým stát pevně založena a vyvýšena nade všechny vrchy; i pohnou se k ní všichni národové, řkouce: Pojďme, vystupme na horu Hospodinovu! Bude nás vyučovat cestám svým, a my budeme chodit po stezkách jeho!« (Is 2) Dnes volá týž prorok v epištole: »Vstaň, zaskvěj se, Jerusaleme! Nebo přišlo (již) světlo tvé, a sláva Hospodinova nad tebou vzešla. Národové chodí ve světle tvém, a králové v lesku, jenž vzešel nad tebou...« Tak velebně zní dnes prorokův hlas, jako slavnostní fanfáry, jako velebné vyzvánění velkého svátku. Introit, vstup dnešní mše sv., jest jako hlasatel, jenž s neobyčejnou slávou a důrazem uvádí našeho krále mezi nás: »Aj, přišel k nám Vládce a Pán, a v rukou jeho jest království a vláda a moc...« Přečti si královský žalm 71!

C) Králové z východu, které vítáme dnes u jesliček, jsou prvotiny pohanů, první ctitelé falešných bohů, povolání do království Kristova. Jejich povolání jest obraz povolání našeho, a jejich dary nám výchovnou školou: »Viz, co máš svému Králi přinéstí v oběť ty!« Povolání, od Boha, z pouhé milosti, ne pro své zásluhy. I nás Bůh povolal, i nás svou milostí předešel a vždy předchází, na nás pak jest, abychom odpověděli: »Ano, Pane..., mluv, Pane, slyší služebník tvůj.« (1 Kr 3, 10) Tvůrce netáhne, nevtlačí, nenutí, pouze volá a zve, a člověk může a má poslechnout; může ovšem i neposlechnout, ale k vlastní škodě. Bůh milost nabízí a dává, ale neslibuje, že všechno učiní za tebe. »Přičiň se!« Uposlechnutí jeho volání přináší někdy těžké oběti, neuposlechnutí připravuje o velké zásluhy. Vzpomeň světců, které Pán vyvolil k vykonání velikého díla! Ignác, Alfons Liguori, Jan Bosko, Terezie... Jaké překážky se jim navalily v cestu! Lidé slabé víry v tom dokonce viděli neomylnou známku, že jejich akce není podle vůle Boží. Anebo čti životopisy konvertitů; mužů a žen, kteří se z bludu obrátili k pravé víře! Kramářský duch by soudil, že v odměnu za jejich obrácení se na ně sesype přival darů s nebe, samá radost a samé štěstí. Zřídka kdy! Skoro všem byla cesta ze tmy k světlu, od bludu k pravdě dlážděna velmi četnými oběťmi. Proč asi? Aby nemyslili, že prokazují Bohu milost oni, když jeho hlasu poslechnou! Povolání k pravé víře jest neskonale milost, kterou jim Pán svobodně z čisté lásky udělil,

a proto i chtěl, aby si ji aspoň »dodatečně« vybojovali a vydobíli. Překážky, které se naskytly, musili překonávat sami! Kordula Peregrina, dcera protestantského pastora v Mecklenburce . . . Napřed hledat pevnou ruku, které by se držela a která by ji bezpečně vedla. Našla ji v Albánu Stolzovi, profesorovi v badenském Frýburce, tedy na druhém konci Německa! Potom urputný boj s domácími, trvající pět čtvrtí roku, pak odchod z domu, pryč z domoviny i od svých drahých, které celým srdcem milovala. A přesto si napsala do deníku: »Kdybych měla celým peklem projít, abych se do svého ráje, do katolické církve, dostala, musila bych to učinit.«

Vizme povolané krále! Ježíšek nepřišel k nim, oni musili k němu! Již přípravy na cestu byly spojeny s obětí; cesta obtížná a daleká, a když konečně přišli do Judska, čekalo je zklamání. Myslili, že celá země bude ve slavnostní náladě, a zatím pozorují všude všední život, a v sídelním městě králově? Tam viděli dokonce uleknutí a zmatek ve tváři všech, sotvaže jméno »novorozený Král Židovský« vyslovili! Očekávali národní svátek, a zatím o Mesiáši nikdo neví. Zklamání, těžká zkouška . . ., a přece byli u cíle! Kdyby byli v poslední chvíli povolili, byli by se připravili o všechno ovoce svých obětí. Nejednáme tak bohužel mnohdy i my? Naše ochota a horlivost selže někdy už při první obtíži, někdy na samém konci, když už máme k cíli jediný krok. Někdy Pán naši vytrvalost podrobí zkoušce, jindy se nás zmocní vnitřní opuštěnost, po třetí nás stihne vnější nehoda, a my v rozmrzelosti necháme vši práci o duchovním životě, a tak se sami připravujeme o nemalé milosti, které nám Pán v odměnu za vytrvalou snahu chystal. V takových chvílích budiž nám hlavním pravidlem: »Vytrvat! Nepovolit! Nezkracovat modlitby, nevynechávat sv. přijímání! Neměnit předsevzetí!« Někdy nás Pán zkouší dlouho, někdy trvá zkouška krátce, u našich poutníků z daleké Persie jen jeden den, snad pouze několik hodin, a pak přišla zase radost a vnitřní útěcha. Sotva opustili Herodův palác, spatřili »svou hvězdu« . . ., jejich práce a námahy korunovány úspěchem! »Zaradovali se radostí velikou velmi . . .« Kdo by tomuto krátkému slovu evangelistovu nevěřil! Poznali, že oko nebeského Otce nad nimi bdělo a bdí, i když si toho nebyli vědomi, a Pán je hvězdou přivedl k Ježíškovi. Ježíše opravdově a usilovně hledali, s Ježíšem se nakonec shledali.

Náš život . . . I v něm se střídá radost a žal, zkoušky a oddech, kříže a útěcha. Zasuňte slunko i před našimi vraty; jenom nezoufat a nepoddávat se malomyslnosti! Časopis Hoffnung vypravuje o ženě, Ukrajince. Roku 1919 to bylo. Statek jí spálili, muže zabili . . . Jiná by propadla zoufalství; co ona? Nemluvňátko vzala do náručí, druhé dítě za ruku, třetímu dala do rukou kříž — jediné, co si z domova odnášela, s nebezpečím života přešla řeku Don, kde už led pomalu tál, probíla se až do Berlína a tam se uchytila . . . »Ženu statečnou kdo nalezne?« táže se šalomoun. (Př 31, 10) Srdce statečné kdo nalezne? Mužnou mysl, která vytrvá v tíži i kříži? Bethulie, obléhaná Holofernem, se chce vzdát, a městečko by snad bylo srovnáno se zemí, kdyby se nebyl ozval uprostřed všeobecné skleslosti mužný a rozhodný hlas: »Vytrvat!« Žena se opět projevila mužnější než muži. Judit . . . »Vytrvat — ale nezapomínat prosit dárce všeho dobra a jediného pomocníka v úzkostech!« Sama napřed pokleká k vroucí modlitbě, a pak jde osvobodit město.

Kdyby nevelká katolická česká posádka, čítající všeho všudy 400 mužů, vedených královským purkrabím, mužným Zdeslavem Truksou z Buřenic, již šestý měsíc na Karlštejně husity obléhaná a k smrti vysílená, nebyla vytrvala, byli by i oni stáli nad troskami Karlova hradu, a sami pravděpodobně spáleni s ním. Husovi vyznavači vmetli do hradu 932 balvanů, 822 sudů naplněných obsahem pražských stok a zdechlinami, 22 sudů hořlavín, obležené trýznil hlad a ještě více otrávený vzduch, ale nepovolili, až konečně husité 8. listopadu tiše odtáhli. Popraskaná děla a neupotřebitelné již praky, kterými do hradu kameny házeny, byly z rozkazu pražských konšelů uloženy k věčné paměti hrdinných obhájců v klášteře emauzském, a tam stály do kruté zimy 1742, kdy Francouzi, v Praze zle hospodařící, jich užíli za palivo.

D) Asi za dvě hodiny potom, co opustili Herodův palác, lví jámu, do které se mimo nadání dostali, klečí králové u nohou toho, jehož hledali. Klanějí se mu a obětují mu dary. Tehdejší způsob žádal, aby se poddaný neobjevil před králem bez daru. Zlato, symbol lásky, první, hlavní nezbytný dar, který Pán od nás žádá. Cokoliv konáme, musí vycházet z lásky. Čistý úmysl! Konáš dobré pro lidskou chválu, ze ctižádosti, pro vlastní potěšení? »Amen, pravím vám, obdrželi svou odplatu« (Mt 6, 2), dosáhli, po čem toužili, lidské chvály a světské slávy, a nemají, co by nadto ještě mohli čekat od Boha. »Bez lásky nic nejsem...« (1 Kor 13) Proč jest čistá láska tak vzácná? Naše nezřízená sebeláska se mísí do všeho našeho počínání! I do skutků na pohled bohumilých! A té sebelásky tak těžko se zbavit, tak těžko jí z duše vyhladit!

Aby zbyla čistá láska, musí být její zlato třibeno v ohni, a to nás vede k druhému daru, od králů obětovanému. Myrha, symbol sebezáporu... Hořká sice, ale neocenitelných vlastností. Šíří vůni, chrání před hnilobou... Proto jí byla balzamována těla zesnulých. Sebezápor, hořký jako ta myrha, ale nutný, nezbytně nutný, aby nehnul náš duch, manželským poutem spojený s tělesností, která se neustále domáhá splnění svých nezřízených žádostí a choutek. Tělesné vášně nejsou a nebudou nikdy docela zkroceny; vždy bude tělesnost žádat proti duchu (Gal 5, 17), a jistě mu »přeroste přes hlavu«, jako vzpurná manželka manželu nebo nezbedný hoch rodičům, nebude-li podrobena přísné kázní. Dva nejslavnější králové izraelští klesli, protože jim chyběla myrha; oba se modlili, oba pěli Hospodinu písně, jejich slovy chválí Pána církev ještě dnes a bude ho jimi chválit, dokud skála Petrova bude stát, oba ho milovali, ale nedostatek sebezáporu je připravil o to i ono. Jeden se vzpamatoval a kajícností své pochybení odčinil, druhý ani na výtku prorokovu pokání nekonal, a tím uvalil neštěstí na všechny svůj lid, na svůj rod a snad i na sebe... zdá se, že odešel ze světa nesmířen s Hospodinem. David a Šalomoun...

Bez ustání nutno přemáhat sebe a odpírat všem choutkám smyslnosti, fantasie, zraku, sluchu, chuti, sic všecka naše zbožnost a dokonalost propadne poněnáhu hnilobě. Jenom ten, kdo se naučil přemáhat tělesnost a odpírat jejím tužbám, stane se schopným přemáhat a potlačovat i různé nezřízenosti ducha, sebelásku, netrpělivost, nelaskavost v jednání, domýšlivost, pomstychtivost, závist, žárlivost..., jen takový je s to nésti trpělivě

a odevzdaně každý kříž. Jak dokážeš přijmout z rukou Božích těžkou ránu, když tě nesneseš nejmenší píchnutí? Zanedbáváš-li denní drobné příležitosti k sebezáporu? Nenaučil-li ses potlačit nelaskavou poznámku nebo vtíp, na pohled duchaplný, ve skutečnosti jizlivý? Nedovedeš-li podržet u sebe, cos náhodou zvěděl?

Třetí dar králů: kadidlo, symbol zbožnosti a modlitby. Tato vonná pryskyřice pochází z kůry stromů, tedy z nitra... Modlitba musí vycházet ze srdce! Pouhé odříkání slov připomíná tibetské modlicí mlýnky. Pán Bůh nestojí o gramofon, který samočinně spustí, jakmile se ozve na věži zvon. — Kadidlo vydávají jen ušlechtilé stromy; obecné stromy dávají smůlu, kterou se leda zamažeš. Jaké tvé nitro, taková tvá zbožnost! Srdce »obecné«, sprosté, znečištěné sebeláskou, neláskou, pýchou nebo nečistotou, nevydává při modlitbě vůni kadidla, spíše odporně páchnoucí síru. Avšak i kadidlo samo jest bez vůně, není-li hozeno na žhavý uhlík. Nehoří-li v srdci oheň lásky k Bohu, jest všecka tvá zbožnost mrtvá, bez vůně, bez ceny, Pán v ní zálibu nemá a mít nemůže. — Kadidlem nesmím šetrít, sic dostanu jen slabounký, sotva viditelný obláček; nesmím ho však ani nasypat příliš mnoho, sic udusí oheň a samo zůstane mrtvé. Dvojí chyba..., málo zbožnosti u věřících, kteří věnují modlitbě jen odřezky času, jako by pro našeho Tvůrce a Krále byly dobré dost; jiní pod záminkou dlouhého modlení jako farizeové zanedbávají stavovské povinnosti..., nábožní lenoši, kteří se Pánu protiví! — Konečně si všimni obláčků kadidlového dýmu; nesou se vzhůru, k nebi, a zase se snášejí na nás... Modlitba se nese k trůnu Nejvyššího, a za to od něho sestupuje na nás jeho požehnání.

To jest význam darů, které vznešení adorátoři přinesli božskému Dítku. O vánocích jsme vítali Ježíška mezi námi..., to byl dar nebes, udělený nám prostřednictvím nejčistší Panny. Dnes rozjímáme o darech, které za to dáme nebi my. Kadidlo a myrhu, modlitbu a sebezápor. Modlitba jest potrava duše, sebezápor jest koření a lék těla; modlitba spojuje s Bohem, sebezápor odlučuje od věcí stvořených, ke kterým srdce nezřízeně lne; modlitba patří k podstatě zbožnosti, sebezápor jest průvodce a podmínka pravé zbožnosti, jakož i našeho spojení s Tvůrcem. Obé však musí vycházet z lásky k Bohu, lásku pak značí zlato, nejcennější dar, obětovaný Dítku panenské Matky.

Králové našli Ježíše v náručí Mariině... U ní ho najde, u ní ho musí hledat, kdožkoli po něm touží a chce k němu. A Duch svatý zase musí v našem srdci najít Marii, chceme-li, aby do něho uvedl Ježíše s jeho milostí — tak jako v nazaretském domku vyhledal ji, když chtěl ten domek učinit příbytkem vtěleného Slova Božího.

E) Ještě jedna věc stojí za povšimnutí. Dnešní adorátoři z východu společně konají pouť, společně se Ježíškovi klanějí, společně mu obětují dary. Tím jsou nám povzbuzením, abychom byli dbalí společenství a družnosti, která v rodinách bohužel víc a víc vymírá. Rodina, společnost stmelená krví, nikolí vodou a maltou — dá se myslit pevnější tmel? Čím to tedy je, že se tak drolí? Mizí společná modlitba, mizí společné přistupování ke stolu Páně, mizejí společné ušlechtilé kratochvíle; sotvaže se všichni sejdou u domácího stolu, a někde ani to ne; jindy přijde z úřadu

nebo z práce otec, jindy ze školy děti, a přece-li se všichni u stolu sejdou, je to spíše z nutnosti než z lásky. A po stole? Hoch chytne čapku a spěchá mezi druhy, ačli ne raději mezi panenky, děvčata taktéž nemají doma stání, a otec? V neděli? Ve volný den? Před lety... Profesor za májového odpoledne potkal rodinu, matku vdovu se čtyřmi dětmi. V jednom poznal svého žáka, na ostatních poznal každý, že jsou sourozenci, už podle šatu navlas stejného; každý si nesl nějakou knihu. Tedy s matkou do volné přírody! Na profesora působil mile nezvyklý zjev, ale ani on nevěděl, že se tak nedálo na rozkaz matky; všem připadalo samozřejmým, nač on hleděl jako na vzácnost..., samozřejmým, že šli všichni společně »s mamínkou« na procházku, že trávili jarní odpoledne venku pospolu, a zatím co matka háčkovala, mladí se učili... Profesor taktéž nevěděl, že matka ráno vstala, zatopila, pak vzbudila mláď, a tí dokončovali přípravu do školy, zatím co ona spěchala k sv. přijímání. Než přišla, bylo snídání hotovo. Hoší bez říkání, sami..., pokládali za věc cti, aby touto maličkou pozorností se matce odvděčili za její péči a starosti.

Nepovzbudí tento maličký obrázek k následování? Příští neděli svátek sv. Rodiny. Není nikterak největším svátkem v liturgickém roce, ale křesťanské rodiny by jej měly slavit jako jeden z největších, a protože postila je knihou rodinnou, věnuje tomu dnu mimořádný zřetel a již dnes vás vybízí, abyste jej oslavili společným svatým přijímáním.

Obnova křestního slibu na poděkování za milost povolání k pravé víře. Věřím v Boha. Koledy.

Lze též obnovit rozjímání o povolání k světlu Kristovu z třetí neděle adventní.

Nevím, bude-li tyto řádky číst inteligent, všestranně hluboce vzdělaný, který právě v tento svátek mi dal nahlédnout do své duše. »Nemohu-li pro duševní únavu, trvající někdy celé týdny, soustředit při modlitbě myšlenky, zavru modlicí knihu a zamyslím se nad jednou ze tří věcí, které by byly s to mne uvést v extasi (do vytržení mysli): 1. Na slova dnešní epištoly a jim podobná (na př. »Nebe a země pomínou, ale slova má nepomínou«), a duše se rázem naplní svatou hrdostí a nevýslovnou vděčností za povolání k světlu Kristovu, jakož i bezvýhradnou oddaností k tomu, jehož království nebude konce. 2. Na Malachiášovo proroctví o nejsv. oběti (»Od východu slunce až na západ...«), a duch okamžitě procitne z malátnosti a sklání se v nejhlubší úctě před eucharistickým tajemstvím našich oltářů. 3. Na sv. Pannu, kterou uzavíráte vždy duchovní cvičení, a srdce vzplane láskou k ní i k tomu, který ji vyvolil.«

Svěcení vody v předvečer dnešní slavnosti, jakož i svěcení kadidla, někde myrhy i zlata, jest prastarý liturgický zvyk, od našich předků zvlášť okázale slavený. Duchovní správce toho dne žehnal radnici, dům rychtářův a domy konšelů; v týdně po dnešním svátku obešel a žehnal všechny domy své farnosti. Svěcení křídly jest pozdějšího původu. Nápis na dveřích s datem nového roku má původ v tom, že dnes oznamovány věřícím slavnostně s kazatelny dny pohyblivých svátků nastávajícího roku, jako by tedy dneš-

ním dnem rok začínal. Jména adorátorů, na dveřích napsaná, mají rodině připomínat jejího Pána a Krále — jsou takřka monogramem prvních pohanů, povolanych do království Kristova.

Svěcení vody jest prastarého původu. Viz neděle 13. po sv. Duchu! Církev ji zavedla, jednak navazujíc na předpisy Mojžíšovy, jednak aby potlačila vžitě pohanské očištné obřady; chraňme se však, abychom jí k pověrečným zvykům nezneužívali sami! »Tříkrálová« voda byla svěcena teprve kolem r. 300—350. V Palestině světi o dnešním svátku vodu v Jordáně, jinde světi (správně »žehnají«) prameny, rybníky, řeky... Zřejmě, že »tříkrálová« voda má vztah ke křtu sv., dnes udělovanému. U našich předků byla v mimořádné úctě. Přinášeli si ji domů, šli zahradou a kropili nejdříve stromy, pak třemi žitnými klasy místo židovského yzopu celé stavení, každou světničku a každý kout, načež dvůr, stáje, pole, včelař pokropil úly, ba ani na studnu se nezapomínalo. Koná-li tento obřad kněz, modlí se při tom: »Požehnej, Pane, domu tomuto, aby v něm přebývalo zdraví, čistota, ochrana přede vším zlým, pokora, dobrotivost, vlídnost, zachování tvého zákona a díkučinění Otci i Synu i Duchu svatému, a toto požehnání nechať trvá na tomto domě i na všech, kteří přebývají v něm...« Kněz nebo otec rodiny kadidlem vykouril celé stavení — prosba za ochranu před démony. Posvěcenou křídou byly všechny dveře označeny uvnitř; v předvečer prvního máje touže křídou je znamenali svatým křížem zevně. V některých krajích západní Evropy vkládají dnes do pečiva tajně penízek; kdo z domácích ten kus na svém talíři najde, jest »králem«, kropí dům a píše na dveře tříkrálový monogram. Ale jako i u nás, tak i tam tyto prostonárodní zvyky mizejí rok od roku.

O zvycích tříkrálových platí totéž, co o vánočních. Chtějí-li na př. děti »lít olovo«, popřejme jim tu kratochvíli, ale odložme veškerou pověru. Obcházení »tří králů«, z nichž jeden má tradičně začerněnou tvář, děje se u nás od nepaměti.

Z českých letopisů stojí za zmínku »sjezd tří králů« 6. ledna 1439 ve slezské Vratislavi. Albrecht, král římsko-německý, český a uherský, Vladislav, král polský, a jeho syn Kazimír, zvolený od protihabsburské strany za krále českého. K sjednání pokoje však nedošlo, jen příměří uzavřeno. Šťastnější pro naše dějiny byl 6. leden r. 860, kdy sv. Metoděj byl v Římě posvěcen na arcibiskupa říše Velkomoravské. Ve svátek misí posvěcen první misionář naší vlasti!

Dnešnímu tajemství jsou zasvěceny v Čechách tři kostely.

O. Reinsberg poznamenává k dnešnímu svátku: »Tříkrálovým večerem končí chmurná a tísnivá doba dvanácti nocí; podle pohanské víry (má asi na zřeteli staroslovanské bájesloví) měli bohové, kteří po ten čas na zemi vládli (nebylo radno s nimi se setkat!), svou obchůzku...« V křesťanství platí těchto dvanáct dní za nejjasnější celého roku; třebaže slunko tak rychle opisuje po nebi svou kratičkou zimní dráhu, příchod božského Dítka a Krále všech králů nečiní ty dny ani noci tísnivými — podle naší koledy se jeho příchodem mezi nás »tmavá noc v jasný den proměnila«.

SVÁTEK SVATÉ RODINY.

Nazaretský domek . . . , zemský ráj to na pohled!

I.

Na exerciciích v *** to bylo. Při stavovské promluvě k ženám učiněna zmínka o Matce Bolestné. »Zakusila všechny bolesti, které křesťanská manželka a matka může zakusit. Zakusila chudobu, zakusila starosti o Dítka (útěk do ciziny!), stála u úmrtního lože i u hrobu svého snoubence, zakusila smutný úděl vdovy, opustil jí i její božský Syn, když Otec volal, a nakonec stála i nad jeho hrobem. Všecky bolesti zakusila, jen jednu nezakusila a zakusit nemohla, bolest z nešťastného manželství a z nezdárného dítěte.« Při posledních slovech si jedna přítomná matka utřela nenápadně oči.

Bolest z nešťastného manželství, z nezdárného dítěte . . . Vzpomínám pohádky z dětských let. Kníže slaví s velkou okázalostí svatbu, uvádí nevěstu pod svou střechu, a téže noci holubice míru, která měla pod krovem paláce hnízdečko, rozbořila je a odlétla; hledá jiný domov, a najde jej pod střechou chudíčkého domku v osamělé vesničce. Mladý manžel uvádí nevěstu do svého domu, a holubice míru se stěhuje pryč . . . Kolikrát denně se opakuje tato první část naší pohádky! Což druhá část? Kam asi zavítá holubice míru dnes, když ji z veřejného života vypudili nadobro? Kde si zbuduje hnízdečko? »Jistě v křesťanských rodinách!« Najde tam skutečně útulek toto ptáče, dnes odevšad vyštvané? Žel, tisíckrát žel, že nemožno říci: »Ano! Najde!« O křesťanských rodinách a ke křesťanským rodinám mluvím, jako v celé knize, ne k lidem bez víry a bez Boha . . .

A) Rozhlédněme se po současné literatuře. Není právě ona veřejným vyznáním, že život rodinný jest všude v rozkladě? Na jedné straně se podkopávají základy rodiny a tím i společnosti; kdekdo hledí přetrhat poslední pouta, která drží rodinu pohromadě, a utlouci poslední zbytky mravnosti. »Ještě více nevázanosti!« Proto chtějí rozluky, volnou lásku a podobné staropohanské »výhody«. Kdyby byla vypsána cena na vynalezení prostředku, jak co nejrychleji společnost dorazit, nemohli by si jinak počínat. Na druhé straně prozíravější duchové volají: »Zachraňte rodinu!« Ale že sami svými rozlukovými zákony ji kopou hrob, nechtějí nahlédnout; otevřenýma očima nevidí.

Když božský Učitel rozsával po zemi slova pravdy, byly v Jerusalemě dvě rabínské školy. Hillelova tvrdila, že k rozluce dostačí jakýkoli důvod, Šammaiova žádala důvod závažný. Farizejští zákoníci byli zvědaví, ke které

se asi rabbi z Nazareta přidá. Jistě ne k laxnější! Tak dalece ho znali! Proto se ho táží — pravděpodobně šammaiovci: »Je dovoleno propustit manželku z jakékoli, tedy i malicherné příčiny, jak učí Hillel?« - »Ze žádné příčiny.« Takovou odpověď nečekali. »Ale Mojžíš přece dovolil...« To byl v očích každého Izraelity nejpádňější důkaz! Leč Pán nepozměnil na svém rozhodnutí ani písmene. »Muž a žena jedna duše, jedno srdce, jedno tělo. Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj!« Aní papež nemůže dovolit, co zakazuje Bůh. Rozejdou-li se tedy manželé platně (t. j. církevně) oddaní, nemohou jiný platný sňatek uzavřít; pokusí-li se o něj (civildně nebo v modlitebně jinověrců), nemohou dostat rozhršení, a tak si sami zatarasí cestu do nebe. Kletba zlého činu!

Není tedy rozluka maličkost, když ji Pán stíhá věčnými plameny! Nerozlučitelnost manželská, pevná hráz, která chrání blaho a trvání rodiny a tím i společnost. Ve Francii tuto hráz prolomili, a následky? Dravý proud lidské vášně tropí nedozírnou zhoubu, a marně se namáhají, aby jej paragrafy zastavili. Císařský Řím byl nadobro prohnílý, protože prohnílá byla rodina; císař Augustus, vida, kam to spěje, vydával zákony, sám nejsa ani o vlas lepší, a co pomohly lidské zákony? Nav! je dnes napodobují! Uvalují daň na bezdětné manžely, udělují prémie těm, kteří mají aspoň tři děti, a co pořídí? Začátek moudrosti jest bázeň Boží; kde chybí bohobojnost a víra, tam se svými zákony pohoříte! Ve Spojených státech severoamerických vymyslili ještě povedenější prostředek; zavedli »den matek«, kdy musí každý muž mít ke cti matek za knoflíkovou dírkou karafiát. Ta knoflíková dírka to spasí! Jediný účinný lék jest návrat k Bohu a ke Kristu; jen on, nebeský Lékař, je s to uzdravit rodinu, tak jako ji obrodil kdysi, a vy místo božskému Lékaři svěřujete tuto na smrt nemocnou všelijakým břidilům a felčarům svých parlamentů! Bůh rodinu v ráji založil, člověk vášnivý ji znetvořil, Kristus Pán ji obrodil. Rozluka Jindřicha VIII. od Kateřiny Aragonské po 17letém manželství byla pro Anglii kletbou, a rozluka Přemysla I. od Adléty po 18 letech manželského soužití r. 1198 nepřinesla Čechám požehnání.

B) Jak záleželo a záleží Srdci Páně na blahu rodiny! Jeho jeden záslib se týká jí; velkou část svého pozemského života trávil v lůně rodiny, aby rodinu posvětil a aby nám dal příklad bohulibého rodinného života. Maria a Josef... Jako kdysi dva cherubíni rozpínali křídla nad archou úmluvy, která chovala nejdražší a nejsvětější klenot vyvoleného národa, tak bděli přesvatí snoubenci nad nejdrahocennějším pokladem, který kdy nebe zemi svěřilo. Nejčistší, veskrze neposkvrněná Panna, za Matku vtěleného Syna Božího od věčnosti vyvolená, a jí od Boha daný snoubenec, muž bohobojný, jak Písmo sv. svědčí, ti spolu s božským Dítěm učinili z nazaretského domku pozemský ráj, na který se snášeli nebeští andělé, na který bez ustání kanula rosa Božího požehnání, kde vládl naprostý pokoj, láska a svornost, kde se obětoval jeden za druhého, kde bylo blaho a štěstí, pokud zde na zemi o pravém blahu může být řeč. Svatyní byl nazaretský domek, světlejší než naše chrámy; vždyť v něm dlel ve viditelném těle tentýž, jenž v našich svatostáncích přebývá způsobem svátostným a jež naše chrámy činí domy Božími. A jako ve svatyni si tam všichni

počínali. Nejíný než Bůh byl pánem a králem onoho domku, a jeho svatá vůle byla nejvyšším zákonem všech; proto žádný hřích, žádná nedokonalost, proto nikdy nepadlo ani jediné křivé slovo, aby viděl veškeren svět, jak blaze by lidstvu bylo, kdyby všude měla žezlo vlády v rukou vůle Nejvyššího. Josef se pečlivě stará o svaté klenoty jemu božskou prozřetelností svěřené. Maria jest podrobena Josefovi jakožto hlavě rodiny; od chvíle, kdy vstoupili spolu do téže domácnosti, dostává on, nikoli ona pokyny s nebe. Ježíš poslušen své Matky a pěstouna, ne že by byl povinen, jediné proto, že tak nebeský Otec chtěl. Vzájemná láska spojená s naprostou podrobeností vůli Boží, nedopustila vzniknout nejmenšímu nesouladu a nedorozumění. Dítka prospívalo věkem, moudrostí a milostí u Boha i u lidí, a milost Boží byla v něm. Zemský ráj to na pohled...

C) Proč nejsou naše křesťanské rodiny pozemským rájem? Příčin jest mnoho; první je ta, že v rodině vládne hřích. Místo mnoha řečí slyš povzdech chovanky, vychovávané v klášteře. »Jak bolestné, když jsem o prázdninách musila hledět, jak z naší domácnosti mizí rodinný mír, jak se trhají pouta vzájemné lásky...« Jiná dívka tamže: »Moje spoluchovanky s takovou radostí spěchají na vánoce domů, a já? Co doma najdu...?« Třetí: »Těžce nesu nešťastné poměry doma. V klášteře u Ježíška zapomenu, ale doma se rány obnoví. Z lásky k tobě chci trpět, jen tebe ať neurážejí. Vrať mi teplý kout rodinný, jak to mají jiné chovanky, abych měla jednu na domov vzpomínky milé, nikoli bolestné...« Čtvrtá: »Dnes mi jedna družka, zářící radostí a štěstím, dala přečíst dopis, který dostala od matky; kdypak já dostanu z domova podobný dopis?...«

Hřích v rodině, hrob rodinného štěstí... Sebeláska, sobectví, které vidí jen sebe a jde jen za svou vášní, za svým nízkým potěšením. Otec opilec... Kdo spočítá miliony peněz, které tento nenasytný jícen pohltil, bledé tvářičky a vyhaslá očka hladových dítek, slzy nešťastných manželek! Právě tak druhá vášně, karban, a třetí? Deváté přikázání? Když dospělé dítě ví, co otec..., anebo dokonce, co matka... Jinde nezdárný syn, nezdárná dcera..., snad špatné vychování...

Druhá zkáza rodiny: svě tá c k ý duch, odkřesťaněná rodina. Rodina buďto bez víry nebo u víře docela lhostejná. Nejen, že na takové půdě se výtečně daří všemu pleveli (nespokojenosti, není-li dost peněz na zábavy všeho druhu, přesytenost, když si mohou všeho dopřát...); taková rodina se hrouť, dopadne-li na ni nějaká rána. Musí se zhroutit, protože jest bez Boha, tedy beze vší opory.

Za třetí, i malé hříchy a hříšky mohou hlodat zhoubně na rodinném štěstí. Manžel, prchlivý, drsný, k domácím chladný, odměřený, svým se jaksi odcizující tím, že jest raději mimo dům než doma; manželka nedůtklivá, nehospodárná, marnivá, klevetivá, se sousedstvem ve svárech; ten neb onen nerozumně žárlivý; oba dva nesnášenliví, neústupní, svéhlaví, hašteřiví...

D) Víím, co by mnohý odpověděl, kdybych poukázal na sv. Rodinu: »Tam bylo snadno uchovat pokoj, svornost a mír. Maria, bytost andělská, Panna bez stínu viny a nedokonalosti; Josef, muž bohabojný a ctnostný; konečně Dítka, vtělená svatost a bezhříšnost, zatím co my jsme tvorové

křehcí, plní nedokonalostí...« Dobře, беру tě za slovo; dozráváš, že máš křehkosti, a jistě chceš, aby je druhý trpělivě snášel; co z toho plyne pro tebe, ne-li povinnost, abys ty dal druhému, co sám od něho čekáš? Co praví sv. Pavel? »Jeden snášejte křehkosti druhého!« A to nejde bez trpělivosti a sebezáporu! »Jsme tak křehcí tvorové...« Tím více tedy na vás doléhá povinnost zachovat svornost stůj co stůj! Sešli jste se, abyste si kříže a břímě života činili lehčí, ne abyste druh druhu je přitěžovali! Podali jste si ruce, abyste ruku v ruce kráčeli k nebi a tak si cestu učinili snadnější, nikoli trnitější; vždyť má trnů beztak dost! Jen ďábel má radost, působí-li komu bolest a vidí-li koho prolévat slzy. Být si vzájemnou podporou a útěchou! Na jednom náhrobku v katakombách byl objeven nápis: »Pavla a Redemptus, vždycky svorní.« Bavorský vévoda Vilém v den svatby s Renatou Lotrinskou dal razit pamětní peníz s nápisem: »Jedno srdce, jedna duše.« Svatý Ludvík si dal vyrýt na snubní prsten slova: »Bůh, Francie, Marketa«, a říkal: »Krom tohoto prstenu nemám lásky.« Svatý rolník Isidor madridský a jeho manželka Maria Torribia žili v manželství velmi šťastném; jejich chudý domek byl skutečně oasou míru. Zlé jazyky popouzely manžela proti manželce, on však každou klevetu odmítal; spolu s ní chodil do domu Božího, spolu ke stolu Páně. Musili si tedy svůj pozemský ráj vybojovat i oni, třebaže byli světcí! Vzpomínám na báji... Muž jeden měl zahrádku, pěstil si v ní růže, lilie, jasmín, bez, kvítky se na něho mile usmívaly, ale on viděl jen stíny a ve fantasii si je ještě černěji maloval. Konečně odešel hledat štěstí jinde, u pohárů, s přítelkyněmi... Nenašel... Po dlouhých deseti letech se vrací domů. Ve dveřích potkává postavu: »Kdo jsi?« - »Jsem tvé štěstí... Deset let jsem na tebe čekalo, a tys nešel. Teď jdu pryč já...« Není to pohádka mnohého manželství?

E) Kolik obrazů šťastného i nešťastného manželství vykazují dějiny naší vlasti! Přemysl II., ovládnutí ctízádností až přespřílišnou, slaví 8. dubna svatbu s Marketou babenberskou, vdovou po Jindřichu Hohenstaufovi. Nevěsta vkládá přitom do rukou snoubencových co věno všechny císařské zápisy a výsady, rakouskému domu udělené. Ale bude na tom svazku Boží požehnání? Jemu bylo 23 let, Marketě 46 let! Dá mu potomky? Přemysl byl jediný svého rodu! Nevymře jím přemyslovský rod? Země tímto sňatkem získané trvale nepodržel, synů mu nedala, a krom toho nemohl k ní mladý král nikdy přilnout pravou manželskou láskou, třebaže si jí vážil a jí ctil. Odškodňoval se jinde, a nakonec po devíti letech manželství požádal v Římě o rozluky. Marketa projevila tolik šlechtnosti, že sama ustoupila, z ohledu na dobro země. Přemysl pak pojal Kunhutu, vnučku svého bývalého nepřítelce, uherského krále Bely IV., a ta po jeho smrti žila napřed tajně, pak zjevně oddána Závišovi z Falkenštejna, zrádci svého prvního manžela, dávši se od něho vlákat do sítí. (Viz o něm str. 101.)

Přemyslův syn Václav II. stojí nad rakví své předčasně zemřelé manželky Guty Habsburské. Sedmáctého dne po její korunovaci za českou královnu to bylo, co mladičká, sotva 25letá, byla uložena do rakve. Václav ji vždy vroucně miloval a truchlil pro ni nemálo. Když pak situace ho nutila, aby uzavřel druhý sňatek, určil za den svatby svatodušní neděli 1303, kteréhož dne oddán slavně s Rejčkou, od Čechů nazývanou Eliškou, dcerou velko-

polského knížete Přemysla. Po jeho smrti 1305 trávila vdovská léta v Hradci nad Labem, od té doby nazývaném Hradec Králové, t. j. Královnin. Vyhlédl Václav ten svatý den k sňatku proto, že pojímal manželství skutečně jako velké tajemství v Kristu? Zdá se, protože svatý den Ducha svatého r. 1297 určil i za den své korunovace. O Otcí vlasti už byla řeč. Čtyřikráte oddán, třikráte doprovodil manželku k hrobu, a třebaže při volbě byl nucen dbát politických ohledů, volil vždy snoubenku vynikající domácími ctnostmi a zbožností. Blanku francouzskou, kterou Češi nazývali Blanče, Annu Falckou, o níž jedině nám současné zprávy nesdělují, jakými ctnostmi se skvěla, Annu Svidnickou a Alžbětu Pomořanskou. Byl po té stránce docela nepodoben svému otcí Janu Lucemburskému, který svou choť, dceru Václava II. Alžbětu (Elišku) šťastnou neučinil, i svému strýci, 17letému Václavu III., jehož manželství »počátek mělo veselý, prostředek smutný, a na konec závěrek nedobrá«. (Kronika zbraslavská; viz str. 115.)

F) Nyní malou kytičku — vždy jednu kopřivu mezi dvěma růžemi.

Berghoff, duchovní správce jedné německé věznice, sděluje vypravování kteréhosi tuláka: »Byl jsem jednou pozván do rodiny chudého vinaře. Vykládal jsem jim, jak vypadá vinobraní v Alžírsku. „Jsou tam chudí lidé, ale o jednu věc mají víc než my — jsou spokojeni!“ Hostitel mi odvětil: „My jsme také spokojeni! Nedal bych své tři maličké ani za milion!“ Ke stolu zval potulné lidi bez domova. Jak nám to dělalo dobře! Zas jednou v čistém ovzduší! Před stolem i po něm se modlili; já nedovedl víc než Zdravas, můj společník, protestant, mlčel, ale stál uctivě.« — Středověké místní právo v Beeku ustanovilo: »Muž, který si dá od ženy nabít, vezme ze svého majetku kus v ceně jednoho dukátu a za pokání jej s dvěma sousedy propije.« V Hessensku musil takový vésti přes celou vesnici osla, na nějž posazena pozpátku jeho »energická« žena, držíc ocas hýkavého oře v ruku. — Ženevský přírodovědec Huber, od 17 let slepý, věnoval se oboru, kde měl zapotřebí bystrého oka — pozorování konala jeho manželka! Povzbuzovala ho, pomáhala mu, aby tak ulehčila jeho těžký osud; po jejím boku zapomněl na všecku bídu a byl dokonale šťasten. Jeho dílo o včelách bylo bez obětavé pomoci jeho ženy nemožné. Jiný badatel, Faraday, praví po 46 rocích manželského soužití: »Po tolika letech se náš svazek nezměnil, naopak, ještě více se utužil a zvroucňel.« — Šebestová sděluje rozhovor dvou venkovanek u studny: »Můj je navalenej od rána, zhlídá jako devět hromů.« — »To víš teprú dnes?« — »Co já sem věděla, že není jeden jako druhý? (Ty ubohá!) Můj nebožtík mně vody nanosil, oheň udělál, ale tento? Donde po půlnoci, a hned evandélium; zabúchá na dveře, prej efeta! A běda, dybich hned neotevřela!« — »A kdo tí kázal po druhý se vdávat? Bylo tí osmnáct rokú, co?« — Německý básník Herder († 1803) praví o manželce: »Byli jsme jedno srdce, jedna duše; byla útěchou a štěstím mého života.« Anglický cestovatel Livingstone: »Čím déle jsem s manželkou žil, tím více jsem ji miloval.« — Náš věřící český skladatel Selských písní (Sládek) líčí nejednou v prostinkých verších, čím mu jeho drahá životní družka byla.

»Dám pokoj rodinám, ve kterých se uctívá obraz mého božského Srdce...« Tak zní zaslíb Srdce Páně, daný sv. Marketě Alacoque. Ale nestačí jen obraz zavěsit na stěnu a ověncit; úcta Srdce Páně jest praktická,

Pán chce činy; ne slova, ne planá předsevzetí, ne projevy pouze zevnější. Napřed musí z rodiny hřích, pak nutno plnit povinnosti sv. víry, pak nezbytno přijímat sv. svátosti, a to musí konat všichni členové. Jen pak lze říci, že v rodině vládne Kristus a ne Antikrist, Kristův duch a ne duch tohoto světa. »V službu tvou dnes oddáváme sebe a své rodiny, tobě věrnost přísaháme do poslední hodiny... «

II.

G) Je-li tvoje rodina skutečně křesťanská, vládne-li v ní Kristus, nikoli hřích, ani duch tohoto světa, pak hled, aby to bylo patrné a zjevno každému, kdo do tvého příbytku vejde. Křesťanská rodina, a jaká výzdoba bytu! Jaké obrazy na stěnách! Jaké noviny na stole, jaké knihy v domácí knihovničce, jak neslušný oděv dospělých dcer! Jaké hovory, jaké zábavy! Vaši andělé strážní jsou jim přítomní! Co mohou nést před trůn Nejvyššího, když se všichni ukládáte k spánku?

Napřed několik pokynů o výzdobě křesťanského příbytku. Začneme krátkou úvahou o tom, jak si upravovali zevně i uvnitř své domy naši věřící předkové. Městské domy ještě v 17. století (ve Španělsku dodnes!) měly hlavní fasádu dovnitř, do dvora, nikoli ven, na ulici. Z ulice se vcházelo do čtyřhranného dvora, a odtamtud teprve do domu. Pamatuji se sám na takové starobylé domy v Praze. V jednom jsem trávil dětská léta. Bylo jich ovšem už tehdy pořádku. Pavlače, galerie, arkády, všechno šlo do dvora, kde si děti hrály, aby je rodiče neztráceli s očí. Maličci nevyrůstali na dlažbě ulic! — Ve Španělsku není dvorka, který by nebyl nějak mile ozdoben — vodotryskem, stromkem, záhonkem. Dnes v našich krajích všechno směřuje ven..., věrné zrcadlo nynějšího pokolení! Parádivost, která musí být stavěna na odív, zájem o to, co se děje venku, mimo dům, a zájem na tom, aby každý také viděl nás. Zevnější průčelí domu zdobili naši otcové náboženskými průpověďmi; ve štítu býval obraz, obyčejně biblický výjev, někdy i celá řada výjevů, neobyčejně umělecké práce. Později zdobil štítový obraz nejsv. Trojice, Marie Panny, sv. Floriána nebo nějaký symbol — Boží oko, Srdce Páně, monogram IHS nebo Maria, rány Kristovy. Nápis prosí za ochranu Boží. Ještě později se objevují ve zdi výklenky, kde za sklem byly umístěny sošky — Matka Boží, Pražské Jezulátko, některý český patron. Dům byl takto takřka posvěcen a postaven pod ochranu toho neb onoho světce. Když zmizely došky a šindele, tvořili z různobarevných tašek na střeše kříž, vzácněji monstranci, ještě vzácněji jiné symboly, aby každý zdaleka viděl, že pod tou střechou přebývá rodina věřící. Jak mile působí takový pohled na jedoucího ve vlaku! Jako bys potkal neznámého, který se znamená sv. křížem... »Bratr v Kristu!« Při stěhování do domu nejprve přes práh přenesen kříž a obyčejně umístěn proti dveřím. U dveří kropenka, často ovínutá růžencem, ačli jej raději nezavěsili na kříž nebo na některý obraz. Nade dveřmi »Boží požehnání« se symbolem Boží prozřetelnosti (oko v trojhranu) nebo s obrazem Krista Pána aneb Matky Boží, obyčejně i s prosbou, aby Pán celému domu žehnal a jej chránil. Před

křížem, vzácněji před obrazem Marie Panny visívala olejová lampa, rozsvěcovaná v pátek nebo v sobotu. V oknech býval zavěšen hlohový věneček, posvěcený na Boží Tělo — podle legendy prý byla trnová koruna Páně z hlohu; ratolest z Květnové neděle umístěna za některý obraz, a nad stolem se mile vznášela pěkná holubička, symbol Ducha sv. Sám jsem celá léta pod takovou holubičkou studoval. Působila mileji na duši i na srdce než nějaký nádherný lustr. Kde měli lože s nebesy, tam usínající spatřil na desce nebes monogram IHS — i na noc se poroučeli ochraně Nejvyššího.

H) Nemám v úmyslu radit ti, abys navlas stejně upravil svůj příbytek i ty. Jiná doba, jiný vkus. Ale duch výzdoby by měl být týž jako za dob víry. Jisto je, že v žádné křesťanské rodině nemá chybět kříž, znamení spásy a veřejné vyznání víry, erb království Kristova. Protestujeme proti odstraňování křížů ze škol, a sami nedbáme, aby nechyběl v našem domě! Krom něho obraz svaté Rodiny, obraz Rodičky Boží a soška Jezulátka. To dostačí. Je-li některý světec zvláštním patronem vašeho rodu, nebude chybět ani jeho obraz. Při křtu dítek budete pamatovat, že se sluší dát jim jméno křesťanské, pokud možno našich českých svatých patronů, dívkám aspoň jako druhé jméno jméno Matky Boží. Z piety k rodičům zdobí dítky příbytek jejich fotografií, manželé k tomu přidají svou svatební fotografii, rodiče památku na první sv. přijímání dítek, případně obraz pramenní, je-li syn nebo příbuzný knězem.

Rozumí se, že jde jen o návrh. Vyzdobte si obydlí podle svého vkusu! Jenom obrazy světácké a dokonce neslušné nechce Pán vidět ve svatyni křesťanské rodiny. S oblibou zdobívali věřící své příbytky »protějšky«: Srdce Páně a Srdce Panny Marie, obraz umučeného Spasitele a vedle něho Bolestné Matky, na př. od Quido Reniho, od Dolcího... Nad lůžko dítek rádi zavěšují milý obraz anděla strážného... Jsou-li stěny venkovských chaloupek ověšeny samými obrazy svatých jako lurdská basilika votivními tabulkami, nevyjímá se to zle... Prostinká mosaika... Ale městským vysokým pokojům jest po této stránce přiměřena spíše jednoduchost.

Domácí oltářík jest čím dále větší vzácností, a přec by tolik přispěl k tomu, aby slovo »svatyně křesťanské rodiny« nebylo pouhou frází, aby si toho byli vědomi domácí i hosté. Před domácím oltáříkem byla konána první májová pobožnost; odtamtud teprve byla přenesena do chrámu a šířena po celé církvi. Před ním se konají společné pobožnosti, zvláště obnova zasvěcení rodin, před ním prosí maličci otce a matku za požehnání, když jdou po prvé do školy nebo k svatým svátostem a později do ciziny, před ním dospělá dcera slaví zasnoubení. Na něm soška Neposkvrněné Panny neb Pražského Jezulátka nebo jiná vhodná, několik kvítků a možno-li i svíc. Na něj vhodně klade kněz nejsvětější Svátost, přináší-li nemocnému útěchu svaté víry. Což kropenka...?

I) Odporně by na tě působil pohled na sakristii, kde jest páté přes deváté, a ještě odporněji pohled na dům Boží, kde na oltářích všeko kape špínou. Odporný jest i pohled na nepořádek ve světnici! Na příbytek nedostí čistý! Roztrhaná chalupa a zlá žena k tomu, ty dvě věci

vyženou hospodáře z domu . . . Pořádek a čistotnost, věrné zrcadlo hospodyňky — a věrný odlesk manželského spoluzítí! Jednou vešel neočekávaně jinoch do příbytku vyvolené dívky. Jediný pohled dostačil . . . Vše bez ladu a skladu, děvčata dopoledne (v neděli!) ještě neučesaná, řádně neustrojená . . . Měl tolik soudnosti, že si nesliboval ráj od děvčete z takového hnízda . . . Národní popěvek líčí takovou domácnost:

»Střecha na spadnutí, vrata s háku,
na dvoře jak včera po jarmarku.
Zásep nemetená, okna pavučinou ověšená,
sedlák omrzelý jenom brouká, selka upeřená z okna kouká.
Telata a krávy bučí hlady, volkům vylézají kosti zády.
Ať se to už s prací jak chce daří,
vrabci, myši, chasa hospodaří.
Na osení husy, koza v zelí, hezcího jste dvorce neviděli!«

Světlice, dvorek, zahrádka, všecko má být jako »ze škatulky«! Jak vypadá na př. stůl, na který kladeš Boží dar? Jak usedáte ke stolu? Což společná modlitba před stolem a po něm? Vyšla v tvé rodině nadobro ze zvyku? Po čem tedy pozná příchozí nebo host, že zavítal do rodiny opravdu věřící?

J) Různé zvyky, souvisejí-li s náboženstvím, dodávají rodinnému životu posvěcení. Bývaly doby, že matka žehnala křížem chléb, když načíkala nový bochník, a podobně, když zadělávala těsto; křížem začínali domácí každou práci, křížem se žehnali, když šli z domu. Znal jsem velmi dovedného lékaře, který zdařilými operacemi mnoha nemocným zachránil život; při každé operaci stál na vedlejším stolku obraz Ukřižovaného a dvě hořící svíce. Jen pověř se varuj! Zvláště otec pokládej za věc povinnosti a cti, abys vymýtil ze svého domu kdejakou nedůstojnou »ženskou« či lépe babskou pověru.

Proč mizí i zpěv nábožných písní z našich domů? A s nimi i zpěv národních písní! Vidiš, že pravá láska k vlasti jde ruku v ruce s náboženským životem, a odvykne-li mládež hlubokým písním chrámovým, odvykne i milým národním popěvkům, a jakým písním navyká! Nebylo by možno připojit k večerní pobožnosti nějaký vhodný zpěv? Jak bývalo krásné a jak posvěcovalo rodinu, když bylo v adventě slýchat mezi dnem tu a tam některou rorátní píseň, v době svatopostní Již jsem dost pracoval, o velikonocích alleluja, v máji na polích i lukách mariánské zpěvy!

Domácí knihovnička, snad malá, ale přec ozdoba příbytku. Mám v ní objevit milostné romány nebo jiný bezcenný brak, který ti vnutil nějaký agent nebo který sis přinesl z jarmarku? Nebo dokonce tiskoviny, které urážejí tvou víru a vůbec vše, co tobě jest svaté? Mám na stole u tebe spatřit noviny podobné ráže? Kalendář téže sorty? Co patří do rodinné knihovny? Písmo svaté, anebo ještě lépe vybrané partie Pisma svatého s výkladem, což obojí už v češtině máme, postila, rodinná kniha, Následování Krista, Bohumila sv. Františka Saleského, vhodný výklad katechismu, a vykonal-lis duchovní cvičení, vhodná exerciční kniha; krom

toho milá knížka P. Jaroše Život podle Božského Srdce Páně, zámožnější by si měli opatřit Ráčkovy Dějiny církevní a Dějiny naší vlasti. Konečně každý svou modlicí knížku, přiměřenou jeho stavu a věku. První přání, které jsem si dovolil ohledně vánoční nadílky vyslovit a které otec nad očekávání skvěle splnil, bylo nesměle nadhozené přání, aby mi Ježíšek přinesl modlicí knížku... Kdo chce svou knihovnu obohatit povídkami, nechať sáhne ke Kosmákovi, Pravdovi, Raisovi, a hlavně historickým povídkám Quo vadis, Fabiola, Irena, Setník, Ben Hur.

K) Rodinné svátky... Otce a matky na prvním místě, potom ostatních. Jak je slavit? Důstojně, křesťansky. Ráno všichni ke stolu Páně... Svaté přijímání vnese do domu náladu vpravdě svatou a slavnostní. Katoličtí křesťané slaví jmeniny, nikoli narozeniny! V den narozenin poděkuje Tvůrci, že mu dal život a že se narodil z katolických rodičů; jmeniny mu však připomínají křestní úmluvu, jejímž svědkem jest světec, jehož jméno mu bylo dáno, a tato křestní úmluva jest zárukou věčného dědictví. Nějaký dárek k svátku, budiž, ale veď děti k tomu, aby chápaly, že to není hlavní složka svátku! Krom toho ještě jeden svátek, který slaví manželé sami, nikoli s dětmi, a to jest výroční den svatých slibů, které si před oltářem dali. Rodinnými svátky všech jsou nadto ještě vánoce, den Dušiček, kdy společně vzpomenete všech zemřelých vašeho rodu, a rozumí se, že i dnešní svátek svaté Rodiny.

Za Jakuba II. při nezdařeném povstání vévody z Mountmounthu r. 1685 byl od zlomyslného souseda krivě nařčen bohatý statkář Tomáš Rigby, a bez okolků vypověděn na ostrovy Barbados. Loď vplula do přístavu hlavního města Bridge, a tam deportovaní rozprodáni osadníkům za otroky do plantáží. Za celou dobu svého věznění v Anglii neuslyšel ani slova o své rodině, ba ani před odjezdem za oceán se nesměl se svými rozloučit. Nyní zvěděl jen tolik, že jest přidělen majitelce plantáže blízko města. K večeru přiveden, od vojáků odevzdán dozorcí, a ten jej lhostejně zavřel do stodoly. Sotva byli vojáci z dohledu, otevřela se vrata a dáma s dvěma hochy se vrhla do náruče ubohému, jenž se zmítal v strašných vnitřních mukách... Poznává manželku Eleonoru a dva syny! Doma podplatila žalárnika a zvěděla, kam bude deportován, přestěhovala se tam dříve, než on přišel, za peníze svých rodičů si koupila malou plantáž a penězi pohnula úředníka, aby otroka Tomáše Rigby přidělil jí...

Obnova společného zasvěcení rodiny Božskému Srdci Páně. Zpěv koled.

Večer trávit dnes bezvýjimečně doma. Jsou-li v rodině zvykem nějaké společné ušlechtilé hry (domino a pod.), nezapomeneme tohoto večera na ně; společná hra, je-li prostá vášnivostí, sblížuje srdce, dodává domu útulnosti a netřeba pak hledat kratochvíli jinde. Oč hrát? O nic! Ale chcete-li dodat »vyhráváním« hře půvabu, hrajte o oříšky anebo o zrnka hrachu! Po hře putuje hrách tam, odkud jej hospodyně přinesla, podělivši každého hráče přesně odměřeným počtem zrn. Neopatrná hra by mohla do duší maličkých vnést první zárodky jisté neřesti!

DRUHÁ NEDĚLE PO ZJEVENÍ PÁNĚ.

Manželství — velké tajemství v Kristu a církvi.

Dnešní evangelium nás vede do Kány. Pán přítomen svatebnímu veselí, posvěcuje je prvním zázrakem, který tam na přímluvu své panenské Matky vykonal, a připravuje nás na to, co později učiní, totiž že manželskému svazku dá nejvyšší posvěcení, jakého se mu může dostat — tím, že jej povýší na svátost. Svatý Pavel mluví o něm tak, že sotva si lze představit něco vznešenějšího. Při vaší svatební mši sv. četla církev onen úryvek z listu k Efeským. »Mužové, milujte manželky své, jako Kristus miloval církev a za ní se obětoval. Psáno jest zajisté: „Opustí člověk otce i matku a budou dva v těle jednom.“ V tom vězí velké tajemství, totiž obraz spojení Krista a církve. Proto má každý manželku jako sám sebe milovat, manželka pak má mít v uctivosti manžela. Vy, děti, poslouvejte v Pánu svých rodičů! Vy, otcové, nepopouzejte k hněvu dítek, nýbrž vychovávejte je v kázni Páně! Služebníci, buďte poslušni svých pozemských pánů! Páni, pamatujte, že i vy máte Pána na nebi, a nespílejte sloužícím!« (Ef 5, 22-33)

A) Manželství, velké tajemství v Kristu a církvi... Rodinu jsme před týdnem nazvali svatyní; kdo jest jejím budovatelem? Bůh a lidé! Bůh... Založení rodiny a ustanovení svazku manželského jest první dílo Hospodinovo v dějinách lidstva, starší než pád člověka, starší než zaslíbení Vykupitele. V ráji založena rodina, a když člověk pro svůj odboj z ráje vyhnán, nezměnilo se nic na posvátnosti tohoto svazku. V rodině spravedlivého zachoval Bůh zbytek lidského pokolení pro budoucnost a pro příchod Mesiáše; plovoucí archa Noemova byla obrazem křesťanské rodiny, která za všech bouří a zmatků dob se nepřekotí a nezahyne ve vlnách, je-li jejím králem Bůh. Ve Starém Zákoně byla víra v pravého Boha ukryta v rodině. Mesiášské požehnání chováno v rodině, a na prahu Nového Zákona začíná vykoupění lidstva novým pozemským rájem, rodinou nazaretskou. Dojemné scény rodinné, zachované v Písmě sv. Starého Zákona, mile nás okouzlují; ale kromě nich jest zřejmý i úpadek, jak u pohanů, tak i v národě vyvoleném, a tomu učinil konec nebeský Učitel a Lékař, když slavně prohlásil jednotu a nerozlučnost manželskou. Jeden muž a jedna žena, jeho přítelka a družka, nikoli otrokyně, kterou by mohl vyhodit na dlažbu, kdy ho napadne a jakmile se jí nasytí. Odevzdávají se jeden druhému navždy, ne na výpověď; zplna a výhradně, s naprostým vyloučením kohokoli třetího. To jest svazek člověka jedině důstojný. Ale propůjčuje-li žena nikoli své prádlo, nýbrž své tělo dnes tomu a zítra onomu, za týden nebo za měsíc

třetímu a za rok čtvrtému, snižuje sama sebe na úroveň nějaké hospodské nádoby, které dnes v hostinci užije ten a zítra onen.

B) Druhým budovatelem rodinné svatyně jest člověk sám. Křehcí lidé... Dokáží postavit budovu pevnou a trvalou, krásnou a útulnou, které by nic nechybělo? Sami sotva; potřebují plán a vzor, jako architekt, a ten vzor jim dalo nebe samo. Před týdnem jsme se na něj zahleděli. Maria a Josef... Jak kladli oni základy k svému rodinnému štěstí? V Bohu se milovali, v Bohu svůj svazek uzavřeli. Čisté mládí předcházelo, neposkvrněno a neznesvěceno ani nejmenším stínem neb dokonce skvrnou. Josef věděl, že v den zasnoubení podal ruku bytosti andělsky čisté; proto ta hluboká úcta k ní! Vidí, že se stala matkou, jest zmaten, ale přitom jist, že by spíše slunko zčernalo, než by jeho snoubenka byla chybila. Z čeho tak soudíme? Když ho anděl poučil, že Duch sv. sám vykonal v jeho snoubence tajemství, jehož nechápal, nepochyboval ani na okamžik — zhoła nemyslitelno, kdyby v ní nebyl viděl anděla.

Do druhého týdne po Zjevení Páně padá skoro vždycky svátek Zasnoubení Panny Marie — ozvěna dnešní úvahy, jako by jí církev chtěla zopakovat a podtrhnout hlavní myšlenky dnešního rozjímání. Dva měsíce před liturgickou oslavou Zvěstování P. Marie, 23. ledna, svátek křesťanských snoubenců.

C) Za svobodna kladete základy rodinné svatyně, tam jest zdroj rodinného štěstí. Je-li zdroj otráven, co potom? Dělej co dělej, z otráveného zdroje tekou jen otrávené vody; marně čekáte požehnání, když jste již předem svolali na svůj svazek kletbu! Lví podíl na hříchu dospělých dětí mají rodiče. Taž se jich: »Dbáte, aby váš dospělý syn nebo dcera plnila svědomitě náboženské povinnosti? Dozíráte na to, co čtou, zda špatná kniha nepodrává v jejich duši základy víry a mravnosti? Dohlížíte, do jaké společnosti chodí, jakého spolku jsou členy? Nemlčíte k tomu, když syn nebo dcera přijde pozdě v noci domů pod záminkou, že ve spolku cvičili divadlo? Nenecháváte jich bez dozoru se zúčastnit tanečních zábav? Dozíráte konečně ostřížím zrakem, zda nenavazují známost?« Věřící rodiče... Někdy lhostejní, nestarají se o to, kam, nestarají se, s kým; ještě hůře, jestliže vědí neb tuší, co se děje, a dělají, jakoby neviděli; nejhůř, když přímo podporují. Není-li toto vše těžký hřích, pak nevím, kdy cizí hřích vůbec těžký je.

Znám případy, že snoubenci se připravovali na přijetí této svátosti nejen čistě, nýbrž vpravdě svatě; modlitbou, častým přijímáním svatých svátostí, exerciciemi, a rodiče jich nenechali nikdy bez dozoru. Kde takový základ položen, tam lze doufat, že požehnání nebes se bude řinout plnými ručejemi na zahradu rodinného žití. Chtějí-li snoubenci vědět, co jim je dovoleno, a co nikoli, dá se vše vyjádřit jedinou větou: »Při čem byste svědků mít nechtěli, to jest podezřelé, zakázané, hříšné.«

D) Pak další krok: svatá chvíle před oltářem. Kněz ovinuje spojené ruce snoubenců štolou, symbolem své kněžské moci, tedy jako zástupce Kristův, a jeho jménem činí nad nimi kříž. Jak hluboce krásný a významný obřad! Jemné snoubence při něm vhrknou do očí slzy. Ruce takto spojené jsou nerozvížitelně spojeny. Žádná pozemská moc nesmí a nemůže tento

svazek roztrhnout, jako žádná moc nemůže přetrhnout svazek pokrevenský; může bratra od bratra odtrhnout, položit mezi ně hory nebo moře, ale nemůže učinit, aby si přestali být bratřimi. Tak jste i vy dva povždy manželé, byť se jeden i za oceán odebral, tam se králem stal a snad jinou vedle sebe na trůn posadil. Chudý řezbářský pomocník Dupré se stal slavným umělcem světového jména, a jeho »Mařenka«, kterou za dnů chudoby pojal, mu zůstala drahým strážným andělem, a při rozloučení zkrápěl její hrob hořkými slzami. Jak docela jinak působí na duši takový obrázek než když vidíme, že žebrák, stav se ministrem, zapudí manželku, dceru vlastního národa, která s ním sdílela léta chudoby, a letí do náručí prohnané cizozemky, která pak dědí velké jmění... rceme otevřeně: národní jmění.

Co Bůh spojil... Biskup maže svčencí ruce, činí nad nimi kříž, a ty ruce zůstanou navždy posvěcené; svatokrádeže by se dopustily, kdyby se dotkly, čeho se dotknout nemají. Nad vašima spojenýma rukama udělal kněz také kříž... hříchu by se dopustily, kdyby v hříšné vášni sevřely jinou ruku, než s kterou byly ve svaté chvíli svázány.

Málokterí manželé vědí, že tuto svátost si udělovali sami, jeden druhému, nikoli jim kněz jako jiné svátosti. Odevzdali jste se druh druhu a zavázali jste se svatými, věčnými a neodvolatelnými sliby. Především jste si přísahali věrnost. Komu je tento závazek těžký a případně i nesnesitelný? Tomu, kdo za svobodna vedl nevázaný život! Jak by dokázal nepřelétat od jedné k druhé, jak činíval dříve? — Tomu, u něhož při volbě snoubenky rozhadovaly pouze zevnější půvaby! Ty rychle vadnou a odkvétají, a vykvétou jinde, v cizí zahradě, kam nesmíš! — Tomu, kdo se v manželství dá svést a unést nezřízenou vášní! Ta touží po změně, a pak vyprchá tak rychle, jak vzplanula! Jindřich VIII. anglický pobouřil svou rozlukovou aférou celou Evropu, papež posílá legáta do Anglie, university a biskupové se musí jeho záležitostí obírat, a za dva roky posílá královský vášnivec na popraviště ženu, kvůli které se odtrhl od Říma a do pádu strhl celou svou zemi!

To je trojí pramen hříchu, který podle sv. Pavla nemá být mezi »svatými« (t. j. křesťany) ani jmenován. V prvních křesťanských staletích byl každý, kdo se proti manželské věrnosti prohřešil, navždy z církve vyloučen, a ani na smrtelném loži nedostal rozhřešení. Ve 4. stol. byla již mírnější kázeň; na východě bylo provinilcům uloženo těžké veřejné pokání, trvající 15 let; ve Španělsku byli veřejně zmrskáni, veřejné pokání konali celý život (u chrámových dveří při bohoslužbách), postili se dlouho o chlebě a vodě, a když vše svědomitě splnili, obdrželi před smrtí rozhřešení. Pokládají věřící i dnes tento hřích za tak hrozný a těžký?

Naši předkové trestávali tento hřích velmi přísně ještě v 15. a 16. století. Při prvním provinění musili oba sedět k veřejnému posměchu na pranýři, a někdy po odpykání trestu opustit i město, jak se stalo na př. r. 1452 v Litomyšli. Při druhém provinění jim bylo »cejchováno« čelo (vypáleno znamení na čele); po třetí oběma vyloupnuty oči. V některých městech trestali ještě přísněji; v Praze r. 1517 jedna měšťanka mučena, zmrskána, vypověděna z města, a dům jí byl konfiskován. V Čáslavi odsouzen r. 1547 muž na půl roku do klády (jednou nohou). V Pardubicích r. 1571 oba viníci

propadli smrti, a my se nedivíme, poněvadž tento hřích jest docela bez omluvy. Zloděj krade, protože má nouzi a hlad; ve rvačce dojde k zabítí, protože z přenáhlenosti vznikla hádka; dítě lže, aby ušlo hanbě nebo trestu; chudšas pracuje v neděli, aby si přivydělal; takové nebo podobné výmluvy však nemá ten, kdo se provínuje proti svatosvaté manželské přísaze.

Z toho vidět, jak bývaly tyto hříchy u našich otců vzácné. Věrnost byla pravidlem, provinění ojedinělou výjimkou. Ale i jinde se setkáváme s podobnými zjevy. Anglický král Karel I. vzkazuje před popravou manželce Jindřišce, že nikdy, ani v myšlenkách neporušil věrnost jí slíbenou; r. 1914 píše na bojišti vojn manželce poslední dopis vlastní krví: »Jsem raněn, za hodinu mne tu již nebude; věř, že jsem ti zachoval věrnost do posledního vzdechu.« Jeden navarrský princ dal v den sňatku své nevěstě darem prsten s trojím S: Semel, Semper, Simul. Semel, jen jednomu věrnost slíbena; semper, navždy slíbena; simul, vzájemně jsme si ji slíbili.

Kdyby při volbě snoubenky rozhodovala ctnost, nedošlo by tak snadno k tomuto hříchu, a já bych na svou otázku: »Přibývá nebo ubývá?« slyšel vždy upřímné a spravedlivé: »Přibývá!« Čeho? Lásky! A to jest druhá věc, kterou jste si slíbili a přísahali. Kde však láska slábne, tam se vzrývá náruživost.

E) Láska... Kde láska, tam Bůh, a kde Bůh, tam pokoj a požehnání nebes. (Kol 3, 13—17) Nejjistější a nejúčinnější lék proti všem neshodám v rodině: »Mějte se tak rádi jako před svatbou, a budete mít ráj!« Vždyť záleží především a jedině na vás, učiníte-li si ze své domácnosti ráj či peklo nebo snad pozemský očištec. Angličan si dává na svůj domek s hrdoostí napsat: »My house is my castle... Můj domek jest můj zámek!« Jistěže, a možná, že ve svém domku jest větším pánem než nějaký potentát na trůně. Ale jeho vláda není tyranství; dostalo-li se některým vládcům čestného jména Otec vlasti, čím více se sluší na manžela, aby jeho vláda byla otcovská? Nadto má spoluvládkyni. »Učinme pomocníci podobnou jemu,« pravil Hospodin, když našemu praotci přidružil manželku. Hlavou rodiny jest podle vůle a zřízení Božího muž. Kdo toho zřízení nedbá, ten se protiví zřejmému zákonu Nejvyššího. Proto slibuje nevěsta před oltářem poslušnost. To však neznamená, že by neměl nebo nesměl vyjít co možná manželce vstříc. V křesťanské rodině jest milá spoluvláda; muž hlava, žena srdce rodiny; otec pevná opora všech, jako žulová skála, matka anděl strážný domácího krbu.

Tato spoluvláda nebude tak těžká, bude-li vás všechny ovládat láska. Slyš, co o lásce praví sv. Pavel: »Láska jest shovívavá, dobrotivá, není žárlivá, nevypíná se, nevychloubá se, nejedná netaktně, nehledá jen, co jejího jest, nezná rozhořčenosti, nevzpomíná zlého, nemá zalíbení v bezpráví, všecko snáší, všecko trpí, nikdy nepřestává...« (1 Kor 13) Kde těchto vlastností nenajdeme, tam nebyla nikdy láska, tam byla vášeň, nízká tělesná vášeň, smyslná, sobecká, žárlivá, prchavá, a ta se časem zvrhne v pravý opak, stává se bezohlednou, krutou, násilnou, nic nesnese, nic si nedělá z toho, dopouští-li se bezpráví a působí-li bolest. Je-li přirozená láska snoubenců pravá, přejde snadno v nadpřirozenou, a podporována svátostnou milostí, stane se zdrojem vzájemného posvěcování. Španělský básník Cal-

deron líčí v dramatě Ranní červánky v Kopakabaně lásku indiánského pohan-
ského jinocha a dívky v Peru, prince a »sluneční panny« (kněžky slunce). Jejich
čistá láska, opírající se o ctnost a tudíž o vzájemnou úctu, stala se vpravdě
svatou, když přijali křest . . ., zušlechtěna, posvěcena, povznesena do nad-
přirozených oblastí. Jakou proměnu tam vykonalo přijetí svátosti křtu,
takovou má podle vůle Boží vykonat u křesťanských snoubců přijetí sedmé
svátosti. Jen kdyby se na ni nepřipravovali hříchem a kdyby přinesli k oltáři
lásku pravou a čistou, kterou provází vzájemná úcta, nikoli smyslnou,
hrubou vášeň; tu nelze ani zušlechtit, ani posvětit! Když jeden k druhému
úcty nemá a při vzpomínce na minulost mít nemůže!

F) Láska a ctnost jest podklad každého pravého přátelství. Který
přátelský svazek jest pevnější a světlejší nad manželství? Varujeme před
špatným přítelem — tisíckrát víc nutno varovat před pochybenou volbou
tohoto doživotního přátelského soužití! Chybí-li ctnost, pak jeden druhému
dává špatný příklad, jeden druhému jest ustavičným pohoršením, stávají
se vzájemnými svůdci, stálým stykem se špatným společníkem svědomí otu-
pí, místo dobrého odkouká jeden od druhého zlé. I čistota vydána nebez-
pečí! I zde třeba se přemáhat! Svá práva znáte, jich můžete užívat, ale
nesmíte si dovolit, co by chtěla hříšná náruživost! Proto nezbytno udržovat
neustále styk a přátelství s Bohem — modlitbou, přijímáním sv. svátostí!
Nešťastné manželství jest zkázou pro duši; oba dva žijí v neustálém hříchu,
v neustálých hádkách, sporech, nesmiřlivosti, dávají pohoršení sobě na-
vzájem i domácím, hřeší bez ustání proti slibu manželské lásky, a pak po-
chopitelně, že nerozlučitelnost se jim stává beznadějným zajetím, a společně
soužití doživotním vězením. Není divu, že o takových pravil Theofil Ray-
mundus: »Mučedníci nevytrpěli v žalářích tolik, co leckdy muž a žena
v manželském ráji.« Přijímáme-li svátost pokání, vzbuzujeme lítost napřed;
při této svátosti ji vzbuzují mnozí potom . . ., jenomže bezúčelně!

Manželství poslední Přemyslovny Elišky . . . Její manžel, Jan Lucembur-
ský, rytířský dobrodruh vyššího stylu, se toulal po celé Evropě, takže
vzniklo pořekadlo, že bez vůle Boží a bez účasti českého krále se nic
ve světě nestane. Zbavena dítek, obklopena intrikami Jindřicha z Lipé,
kterého v lásce neměla a mít nemohla pro jeho poměr s Rejčkou, její
nevlastní matkou, druhou manželkou Václava II., žijící na vdovském sídle
Hradci Králové . . . Tento muž nasek semene rozdvojení mezi královské
manžely, aby snad působením Eliščiným nečinil král konec jeho nedovole-
ným milostným pletkám; proto hověl jeho libůstkám, a lehkomyšlný mladík
na stolci sv. Václava, neprozíraje, kam vše směřuje, mu sedl na lep. Rejčka
jásala, zbraslavský opat Konrád, dlouholetý rádce Eliščina otce, vida roz-
tržku mezi králem a královnou, opustil dvůr a odebral se do svého kláštera,
aniž se již kdy veřejných politických událostí zúčastnil — k velké radosti
Janově, jenž zapomněl, že jedině jemu vděčí za českou korunu. Slabé zdraví
a vnitřní žalost sklátila Elišku r. 1330 předčasně v hrob; král se právě toulal
kdesi po Itálii a zvěděl o jejím skonu až po dvou měsících v Tridentě.
Tu se ho zmocnil velký zármutek, oděhl se ve smutek, dal za ni sloužit
innoho mší svatých, začal jí mít rád — když už bylo pozdě! On, jenž za jejího
života pro ni neměl vlídného slova!

Jak docela jinak tam, kde vládne láska! Tam jeden druhému činí kříž menším, účastí, pomocí, povzbuzením, útechou; tam si činí své blaho vzájemně větším, varují se všeho, co by druhého rmoutilo, bolelo, jemu se nelíbilo — i v maličkostech! Tam není žárlivosti, poněvadž ucpán její pramen, nedůvěra, hloupé podezírání, sebeláska, která chce, aby se druhý věnoval jen jemu, parádí, vyhledávání společnosti mimo dům.

G) Čti Dějiny duše od sv. Terezičky! Jak šťastný rodinný život u nich doma! Kde a jak se její rodiče poznali, jak se milovali, jak miloval otec svou malou »princezničku«! Jak šťastné manželství svaté Alžběty Durynské, svaté Františky Joany de Chantal! Ba i dějiny pohanských národů skýtají ne jeden obrázek, který zahanbuje mnohé křesťanské manžely. Perský král Cyrus porazil a zajal armenského krále i s jeho manželkou. Jednal s ním přátelsky, stoloval s ním, a brzo si všiml, jak se mají oba rádi. »Jaké výkupné bys dal za svou manželku?« Tigranes odpovídá: »Celou říši, kdybych ji ještě měl; poněvadž ji však už nemám, byl bych hotov pro její osvobození dát krev i život.« Tato odpověď působila na vítěze tak, že oběma vrátil jak svobodu, tak i říši. Za císaře Vespasiána se vzbouřili podrobení Gallové proti Římu; vzpoura však byla potlačena a vůdce Sabínus, věda, co ho čeká, spálil svůj statek, aby se zdálo, že zahynul v plamenech. Manželka Eponína pro něho truchlila jako pro mrtvého; ve dne nosila smutek a v noci chodívala k němu, do jakési hrobové jeskyně, kde se skrýval, opatřujíc mu, čeho bylo třeba. Po devíti letech úkryt prozrazen, Sabínus vlečen do Říma, Eponína jde s ním, přivádí své dva hošíky, a praví císaři: »Ty jsem mu v jeskyni darovala, aby bylo o dva více, kteří by tě prosili.« Ale tvrdý pohan neznal milosti. »Dobře, chci tedy umřít s manželem; věz však, že jsem byla ve tmách hrobové podzemní jeskyně s ním šťastnější, než ty na trůně.« A my věřící manželé?

Pojímat svatě svůj stav, své povolání, svůj svazek! Vaši andělé strážní jsou ve dne v noci přítomni! Jednat vždy tak, abyste mohli mít vždy úctu jeden k druhému, a ani slovem se nedopustit ničeho, při čemž by vaši nebeští strážcové si musili zahalit tvář. Jenže již svatební veselí dává tušit, že sotva kdo z přítomných pojímá svatě věc, se které podle vůle Boží nemáme nikdy bez závažného důvodu odhalovat clonu. Mohl by nebeský Učitel se svou panenskou Matkou být každé křesťanské svatbě přítomen jako v Káně? Nikdo vám neukládá, abyste svatební veselí slavili tak, jako v klášteře slaví novic složení prvních slibů. Ale všeho s mírou! Buďte veselí, ne však rozpustilí! Na Sv. Hostýně před lety . . . Chudičká svatba; ani svědků neměli, nikdo z příbuzných je neprovázel, na trávníku slavili svatební hostinu, z toho, co si přinesli. Zato celý den v milostné svatyni; společnou modlitbou posvětili první krok do manželského soužití. Jinde první den pod společnou střešou bývá první hřích; celou noc se hýří, a nazítří v neděli se vynechá mše svatá. A co vaši strážní andělé? . . .

Čtení: Ef 5; Kol 3, 9-21.

Modlitba za ty, kteří bez své viny žijí v nešťastném manželství.

Vánoční zpěv.

Manželé, kterým je tato úvaha určena, mohou dnes obnovit své svaté sliby, vzájemně, až vše usne a v domě nastane klid, a poprosí Pána, aby jim žehnal na mnohá léta. Ve výroční den svatby si mohou tuto úvahu přečíst ještě jednou.

SVATBA.

U všech národů a kmenů, vyjma jen divochy, stojící na nejnižším stupni vzdělání, kde si každý může koupit žen, na kolik má, byl sňatek pokládán za úkon náboženský. V paměti všech se tudíž uchovala vzpomínka, byť i hodně vybledlá, na chvíli, kdy sám Tvůrce založil první rodinu v rajské nevinosti, ještě před pádem člověka, a sám prvnímu manželskému svazku požehnal. Jest vymoženost nové doby, zavedená teprve francouzskou revolucí, že dostačí, aby se manželství »uzavíralo« někde »na úřadě«, v téže místnosti, kde se uzavírají smlouvy o prodeji dobytka. Stolz svým drsným, ale přilehavým a pravdivým způsobem praví, že se sejdou, jak čteme u Tobíáše 6, 7. Pamatujeme se, když jsme ve školních lavicích s takovou oblibou čítávali o zvycích a obyčejích cizích národů, že vždycky jsme přišli k odstavci: »Jak slaví Číňané, Japonci, Bramíni, Kirgizové... svatbu.« Viz rozlehlou říši carů! Kolik národů, kolik kmenů, jak rozmanitých, a všude najdeš jisté obřady, které uzavření manželství předcházejí a které je provázejí. Totéž platí i o dobách minulých. Vymřelí Egyptané, Řekové, Římané... Tím více se sluší, aby důstojnými obřady bylo slaveno uzavření doživotního svazku u národů křesťanských, kteří si jsou vědomi, že Pán dal tomuto svazku nejvyšší posvěcení, učiniv jej svátostí a odleskem svého spojení s církví.

Sotva který národ provázel sňatek tolika obřady jako naši otcové, a to ještě do nedávna, skoro do konce minulého století. Svatba bývala vzácnou slavností a radostnou událostí ne pouze dvou rodin; celá obec se jí zúčastnila! Někteří autoři se znova pokoušeli zavést tyto pěkné, hluboce významné zvyky. Marná námaha! Co mrtvé, to nevzkřísí nikdo na světě! Nevzkřísíme již nikdy vymřelý kroj, nepřivedeme k životu zhynulé obyčeje. Jenom si o nich povíme, abychom viděli, jak svatě naši otcové a matky tento svazek pojímali, a abychom pohnuli křesťanské snoubence, aby neznesvěcovali svatou chvíli rozpustilostmi. Řekl jsem, že nežádáme, aby slavili sňatek jako sestra v klášteře obláčku; ale šprýmy a veselost nesmějí vybočit z příslušných mezí, kde přestává šprým a začíná rozpustilost.

Jak pěkně odpovídá dívka jinochovi v národní písni! Žádá od ní rozmarýnu, t. j. projev, že chce být jeho. »Neptej si ho (rozmarýn) ode mne, ode mne samej, než si ptej od otce, od mamičky mojej. Mám takové rodiče, co mne rádi mají, přijdi ku nám, šohajku, oni mne ti dají...« Mnohdy se dívka seznámila s jinochem na pouti, moji rodiče se viděli po prvé v emauzském kostele v Praze, slavný sochař Dupré si oblíbil svou pozdější milovanou chudičku Mařenku, pozoruje její nelíčenou zbožnost při mši svaté, a jak se poznali rodiče sv. Terezičky, víme z jejího životopisu.

Nás však zajímá česká svatba. Když hoch šel veřejně s dívkou, bylo to, jako by ji k oltáři vedl. František Dědina líčí, jak staré i mladé vybíhaly

z domů a vyhlížely z oken, když po prvé šel vesnicí se svou Aničkou. Dostačilo jen dát si slovo. Dnes si oba přísahají, sotva se 14 dní znají, a ani to »nedrží...« Když rodiče dají souhlas, když vše vyjednáno a připraveno, začalo zvaní. Družba obcházela příbuzné a známé: »N. N. do stavu svatého manželství vstoupiti míní a prosí vás, abyste ho do chrámu Páně k potvrzení té sedmé svátosti doprovodili...« Odpověď zněla: »Přejeme, abyste v báni Boží dokonali, co si před sebe berete, a po smrti se dostali tam, kde nebeská královna Maria Panna s devíti kůry andělskými přebývá a kde se vyvolení manželé radují...« V den svatby všechny proslovy družbovy i odpovědi na ně byly protkány myšlenkami na Boha a jeho prozřetelnost, prosily o Boží požehnání, přály snoubencům, aby tento krok je vedl k blaženému cíli. Průvod ženichův přichází do domu nevěsty, a družba v čele pozdravuje: »Pochválen buď Ježíš Kristus...« Ze všech projevů vane hluboká úcta k manželství jako svátosti, zbožností jsou prodchnuta slova požehnání rodičů. V některých krajích matka svěřovala dceru ochraně Krista Pána a prosila ho, aby jí dal svého Ducha sv. s jeho sedmi dary, víru, naději a lásku, anděla strážného, který by při ní ve dne v noci stál, ji chránil a k životu věčnému vedl, načež napomíná nevěstu i ženicha, aby putovali životem spolu jako Josef s Marií Pannou. Samozřejmě jest požehnání rodičů planou komedií, jestliže předem podkopali štěstí dítěte tím, že dceři vnutili člověka, který ji učiní nešťastnou; na svazek, který byl uzavřen hříchem, ať mamonářstvím rodičů, ať nepravostí snoubenců, marno svolávat požehnání nebes.

Cesta do chrámu... V některých krajích se nesměla opovážít vzít na hlavu myrtový, rozmarýnový věneček nevěsta, která nebyla čistá. Ve Vogesách se sešla veškerá »mladá obec« a rozhodla, bude-li ve svatebním průvodě neseno před nevěstou bílé kuřátko na znamení zachovalosti. Na jižní Moravě mohli být jisti, vedl-li si ženich, nevěrný první snoubence, do kostela jinou nebo nebyla-li nevěsta pannou, že někdo za plotem nebo za vraty schovaný. Na ně »vystřelí«, t. j. hodí jim pod nohy velký hrnec popela. Jinde musila nevěsta nějaký věnec na hlavě mít; panna rozmarýnový, provinilá slaměný. I tyto zvyky měly dobrou stránku; děvče i hoch se za svobodna spíše chránili jistých hříchů. V průvodě měl každý host kytku rozmarýnovou. V neděli, kdy byla třetí ohláška, se sešly k nevěstě družky a navily tolik kytek, aby se na všecky dostalo. Nevěsta někde sama okrášlila k svatební mši svaté všecky svíce na oltáři rozmarýnovými věnečky. Jak pojímali naši věřící otcové kněžské požehnání, svědčí pověst, že jednou ve chvíli, kdy kněz novomanželům žehnal, se zazelenal uschlý strom, rozkvetl, a než se vrátili, byl plný červených jablek. Někde v den po svatbě zasadili novomanželé doprostřed zahrádky svého nového domova stromek — jinde před okna. Co jim bez ustání připomínal? To, co praví milá Sládkova báseň:

»Máme se rádi včera i dnes, po letech v stáří jako kdys v mládí,
když kvetly fialky, když kvete vřes, v sněženkách, ve sněhu máme se rádi.
Fialky odvetly, kvete už vřes, dceruška naše už myrtu si vsadí,
kolik že roků jsme svoji dnes? Nečítej, nečítej, máme se rádi!«

Stromek mohutní a roste, leta plynou jak voda..., kéž si může manžel při pohledu na svatební strom povzdechnout:

»Šla jsi se mnou krok co krok, jako za tím, kříž kdo nese,
pod ním klesá a se třese, šla jsi za mnou rok co rok.
Mnohá rána, mnohý šleh, mně jenž platil, v tvou pad líci,
a kde vzkřik můj ret se chvící, s tvých nevyšel ani vzdech.
Kde jsem zoufal, klesal již, kde se moje noha smekla,
než jsem padl, ty jsi klekla, na plece mou vzala tíž...«

František Bartoš praví s povzdechem: »Co zbylo ze všech těch pěkných lidových zvyků? Jen hostina, ovšem daleko nákladnější než kdysi, takže na ni v chudobných domácnostech padne celé nevěstino věno, a konec konců? Trochu pomluv!« Týž spisovatel uvádí jídelní lístek svatebních hostin různých krajů. Žasneme, jak prostě vypadaly! Připojuje: »Hlavní věc byla srdečná zábava, žerty, při tom písňe, veselé, žertovné, i jiné zvyky. V poledne se pojedlo málo, hostina začala až k večeru...«

Zhynuly ty zvyky... Ale duch, který je pronikal, by měl v našich křesťanských rodinách dále žít! Úcta k sedmé svátosti, k svatému zřízení Tvůrce! Svatě pojímat manželství, jak anděl Rafael učí Tobiáše! Prohýří-li se nemírným stolováním a tančením celá sobotní noc, takže v neděli se vyspává, jest první den manželského soužití bez Boha, beze mše sv.! Společná životní pouť začíná hříchem! Donedávna se slavívala svatba v našich krajích, zvláště na Moravě, v jiné dny, nikdy v pátek, v sobotu nebo v neděli. Je-li svatební hostina tak rozpustilá, že kněz musí zásadně odmítat každé pozvání, pak nedivno mi, že rozumní snoubenci, chtějíce se vyhnout nepřístojnostem, které by jejich svatý den jenom znesvětily, slaví v nejužším kroužku příbuzných sňatek daleko od domova, na některém poutním místě, a tak svěřují loďky svého života, které teď poplují spolu, ochraně Matky Boží a jejího čistého snoubence.

TŘETÍ NEDĚLE PO ZJEVENÍ PÁNĚ.

Rodiče a děti.

»Duše jejích budu vymáhat z rukou tvých...« (Ez 3, 18 nn)

»Pane, služebník můj leží doma ochrnutý a zle se trápí,« prosí pohanský setník v dnešním evangeliu. Jest cosi dojmavého v péči a lásce, kterou jeví tento pohanský římský důstojník o svého otroka — starostlivost, která dojmá tím více, vzpomeneme-li tvrdosti tehdejších Římanů vůči služebným. Byl to vpravdě otcovský hospodář... Tento pěkný rys jeho povahy, prozrazující krásný poměr, který v jeho domě mezi pánem a služebnictvem vládl, skýtá nám podnět, abychom rozprádali dále myšlenky poslední úvahy.

A) Veliká jest důstojnost křesťanských manželů, jak jsme slyšeli z úst apoštola národů. Větší, daleko větší jest důstojenství křesťanského otce a křesťanské matky. Týž apoštol mluví v listě k Efeským o důstojnosti a vznešenosti nebeského Otce a připojuje: »Z něho pochází veškeré otcovství, jak na nebi, tak na zemi.« To jest velké slovo! K němu lze ještě připojit, že vznešené důstojenství Matky Boží jest obraz a zrcadlo důstojnosti křesťanských matek. Dětem vštěpujeme při katechismu, že rodiče jsou jim zástupci Božími na zemi, jako sv. Josef zastupoval Ježíškovi nebeského Otce. Jsou si této důstojnosti vědomí i rodiče? Syn římského císaře Vespasiána Titus byl lehkomyšlný mladík, života dosti pustého. Jakmile se stal císařem, změnil se nadobro. Vědomí, že jest vládcem a otcem milionů poddaných, mu vlilo vážné pojmání mocnářské důstojnosti a pečlivou starostlivost o svěřený lid. A to byl pohan! Náš Václav III. zůstal po korunovaci stejně lehkomyšlný jako byl předtím; vědomí, jaká tíha a odpovědnost spočívá na jeho bedrách, nebyla s to, aby přivedla změnu v jeho chování. Řekneš: »Neuvědomil si, co znamená být vládcem tolika poddaných.« Uvědomují si snoubenci a manželé, co znamená být otcem nebo matkou? Tomáš Becket, dvořan anglického krále Jindřicha II., žil nevázaně, jak bylo na dvorech pravidlem. Král ho učinil arcibiskupem canterburyským, doufaje, že dvořan na biskupském stolci bude jeho povolným nástrojem. Vznešená důstojnost však změnila Tomáše nadobro; vědomí povinností a odpovědností vyhostilo ze srdce všecku lehkomyšlnost, hájil pevně práva církve, snášel vyhnanství, ztrátu statků, pronásledování příbuzných, a nakonec svaté důstojenství učinilo z bývalého dvořana mučedníka. Lze pozorovat podobnou změnu na těch, které oděje nebe důstojností otcovskou nebo mateřskou? Samo sebou to ovšem nepříjde; k tomu je třeba úvahy, modlitby, sebevýchovy, snahy o sebeposvěcení, sice se ráno

po svatbě probudíš stejně lehkomyšlný, jaký jsi šel především před svatbou spat.

Křesťanská rodina je štěpnice pro nebe. »Starej se o svůj dům, o svět se postará Pán Bůh sám,« domlouvá přísloví otcí, který myslí, že jeho hlavní povolání jest politika a který řídí osudy národů aspoň s kamarády u piva, když nemůže ve skutečnosti . . . , lidé, kteří si hrají na státníky jako děti na vojáky nebo na císaře a císařovnu. Věz, že máš vznešenější a důležitější povolání než s jinými sestavovat směrnice a skládat rady pro lidi, kteří si k tobě pro radu jakživa nepřijdou. Ve válce si zase rádi hrajete na generály a činíte se jejich samozvanými rádci — žel jenom, že z Japonska nebo Číny pro vaše pokyny nikoho nepošlou! Čestný úkol rodičů jest vychovat několik andílků pro nebe. »Nechci být matkou zavrženců,« prohlásila matka, které vytýkali přílišnou péčí o náboženskou výchovu dítek. Jak přijali svatí snoubenci nazaretští božské Dítko? Jako drahocenný poklad, který samo nebe svěřilo jejich péči.

Pohanský otec . . . Když se dítko narodilo, položili mu je k nohám; když je zvedl, dal tím najevo, že se o ně chce starat; nezvedl-li je, bylo pohozeno . . . na pospas dravcům; a ještě blaze mu, když je rozsápali dravci, když nepřišli kupci, kteří pohozené dívky sbírali a vychovávali pro nejšmutnější úděl, jaký se dá pro dívku myslit. Dnes rodiče dítky nepohazují, nevydávají nemluvňátka na pospas zvěři; tomu odnaučil lidstvo Kristus. Čemu se však naučily věřící matky od moderních pohanů, o tom bych se raději nezmiňoval, kdybych nemusil. Dítko nenarozené, na pospas jisté smrti, a co horšího, připravují je nejen o život, nýbrž i o křest a tím o nebe . . . , křesťanská matka nemluvňátka, které pod srdcem chovala! A co nejhoršího, že si z toho nedělá svědomí, zvláště může-li se vymluvit, že jí to »pan doktor« poradil nebo poručil; pak jest přesvědčena, že je zbavena vší odpovědnosti před věčným Soudcem. Krkavčí matky . . . Ten pták by protestoval, kdyby tato slova slyšel! Ten není svá vejce ani nehubí vlastní mláďata! Dal Pán Bůh kravičku, dá také travičku. Ovšem, kde chtějí žít nad svůj stav, kde k ročnímu programu patří nezbytně pobyt v mořských lázních nebo v Alpách, tam jest »luxus mít více dětí«, jak mi bylo kýmisi řečeno. V nemocnici v X. hrozně lamentuje a dív se Bohu nerouhá bohatá žena, že přišla o jediné dítě. »Pán Bůh za to nemůže, že jsou dnes samí jedináčci . . .«

B) Největší povinnost a nejtěžší umění: výchova. Na prvním místě výchova příkladem. Nejhlouběji se zaryje do dětské duše, co vidí. Slovo zní, příklad hřmí. Mluvit k němu bez přestání nemůžeš, zato tvůj příklad má na očích stále a stále. Jaký otec, takový syn, jaký mlynář, takový mlýn. Kam ráj chodí táta, tam i synek chvátá. Ocas musí za liškou. Jak kněz zpívá, tak lid odpovídá. Dávat příklad ctností! Jenže nemožno dát, co kdo sám nemá. Sova nevysedí sokola. Jako učitel musí napřed sám ovládat učivo, které chce dětem vštípit, tak si musí rodiče napřed sami osvojit, co mají podle vůle Boží dětem dát. Osvojit . . . za svobodna! Proto řekl Napoleon: »Výchova dítěte začíná dvacet let před jeho narozením.« Příklad . . . Žádná kniha, žádná škola není s to, aby dobrý příklad nahradila. Jako se nikdo nenaučí plavání, háčkování nebo vaření z knih, tak se ani

dítě nenaučí dobrému bez dobrého příkladu. Napodobovací pud dítěte... Jen si jich bedlivě všímej! Při řeči, při hře, při práci, ve škole, doma i venku... Napodobují, co na starších vidí, a my se někdy usmějeme. »Malé opičky...« Ale právě tato vlastnost nás dvojnásob nutká odstranit s očí dítek vše, co by je pohoršovalo, především nedobrý příklad, ať služebných, ať kohokoli. Příklad rodičů, nejkrásnější a nejúčinnější názorné vyučování, kterému se žádné jiné nevyrovná.

Viz božské Dítko, jemuž jsme se u jesliček klaněli! Jediný ze synů lidských, který si mohl matku zvolit. Sobě matku jsi zvolit nemohl, ale jest někdo jiný, kterému jsi kdysi volil matku, a ty víš, kdo to je. Kdyby snoubenec při volbě měl toto na zřeteli! Kdyby myslel méně na to, že volí sobě nevěstu, a více na to, že volí svým dítkám matku! Kdyby si toho byla vědoma i snoubenka! Kdyby si byli oba vědomi, že největší radost rodinného života nezáleží v tom, co v něm dnes mladí namnoze hledají, nýbrž v hodných, zvedených a zdárně vychovaných dítkách! Kdo ti je vychovává, jestliže jsi jim za vychovatelku a matku vybral koketu? Slyšel jsem jednou naříkat: »Po kom ty děti jsou, to ví Bůh sám!« Já bych jí byl pověděl, po kom jsou! Od koho se naučily hašteřivosti, neústupnosti, nadávkám, klení, lhaní, vzdorovitosti, odmlouvání! Od dvou lidí, kteří s dětmi bydlili v témže domě, od každého napolo... Byl jsem svědkem, jak jistá matka bila dítě pro nepěkné slovo, kterému se naučilo od ní! Kolikrát dítě trestáno pro lež, a kdo se při tom ptá, od koho jí »odkoulalo«? Jeden otec při trestání řekl chlapci: »Pamatuj, že Pán Bůh všechno slyší!« — »Jestlipak Pán Bůh také všechno vidí?« — »To se rozumí, že vidí!« — »Tak tě tedy včera viděl, když jsi potají bral mamince peníze ze stolku a pak přišel večer opilý domů!«

Kdykoli ve Spartě (ve starém Řecku) přistihli hochy, kteří se na ulici prali, byl pokutou potrestán otec — proto, že je měl lépe vychovat a dávat jim lepší příklad. Hmyz nasbírání dítě leckde, ctností mu musí být vštěpovány doma. »Lvíce pečuje o mláďata svá, ale dítky lidu mého hynou na ulicích.« (Pláč 4) Co kolébka kolébala, to motyka zakopala, a čemu se Honzíček nenaučil, tomu se Honza nenaučí. »Ohýbaj mne, mamko, dokud já jsem Janko.« Až z něho bude Janek, neohne ho ani tátova pěst, spíš ho přerazí. Viz vinař! Stále jest u své révy, stále jí ořezává, přivazuje... Ať jí ponechá samu sobě, a zdivočí mu velmi rychle.

C) K výchově příkladem se druží výchova slovem. Jak krásný obraz načrtl Kosmák o své matce! Užila každé příležitosti, aby na dítě dobře působila, jeho duši zušlechtovala, v ní vštěpovala dobré semeno, jež by po čase vzešlo a přineslo úrodu. Totéž vypravuje Kateřina Emmerichová o svém otci. Slovo samo nestačí, kde chybí příklad, ale jest nezbytné. Nemají-li však rodiče sami dostatečný fond, odkud mají semena brát? Pak duše dítěte zůstane nevzdělaným úhorem, na kterém nepřítel naseje koukole. »Já nemám kdy...« Na to zas já nemám, co bych odpověděl. Kněz, který by »neměl kdy« na funkci kněžského úřadu, učitel, který by »neměl kdy« na vyučování! Proč se tedy učitelem stal? Poslanec, který se uchází o mandát a pak se o záležitostech svých katolických voličů nestará, potlouká se po Praze, k práci »nemá kdy«. Vzpomeň vážného slova Páně: »Jejich duše budu jednou požadovat z rukou tvých.« (Viz Ez 3, 18, 20; 33, 8)

Roku 1896 stál v Paříži před soudem Emil Gaudot, 17letý vrah, jenž pro dva franky zavraždil stařenu. Nejevil ani stopy lítosti, dával tak cynické odpovědi, že soudci žasli... («To je toho, o jednu babu na světě víc nebo míň...») Jeho obhájce mluvil krátce: »Nemám, co bych připojil, protože vinník vše doznal. Obviňuji však vás, zástupce společnosti, která má povinnost trestat zločiny. Vidím zde na stěně obraz Ukřižovaného. Proč není ten obraz též ve škole, kde jsou vychovávány naše děti? Proč trestáte vinníky před očima Spasitelovými, zatím co je bez něho vychováváte? Proč spatřil tento hoch jeho obraz teprve zde a ne již před školní lavicí? Byl by se vyhnul této lavici hanby, na které dnes sedí. Kdo mu co řekl o Bohu, o spravedlnosti, která vládne na onom světě? Kdo mu mluvil o jeho duši, o lásce k bližnímu, kdo ho učil zákonu Božímu „Nezabiješ“? Nechali jste ho vyrůst bez Boha a bez náboženství; proto žalují vás, kteří šíříte nevěru a pak se dívíte, že po takovém zasetém semeni klidíte vraždy a zločiny. Odsuďte mého klienta, je to vaše právo, ale já obviňuji vás, to jest má povinnost, a Bůh bude jednou soudit i soudce...«

D) To nás přivádí k dalšímu. Výchova náboženská... Starokřesťanské matky světice nám vychovávaly syny světce, mučedníky, učitele církve. Nonna svatého Řehoře Nazianského, Cesaria a Gorgonii; Makrina svaté vnuky Basila, Řehoře Nyssenského, Petra ze Sebasty a Makrinu; Anthusa Jana Zlatoústého; Monika Augustina, Silvia Řehoře Velikého; později Blanka svatého Ludvíka, Brigita svatou Kateřinu švédskou, naše Ludmila svatého Václava atd. Čtíme životopisy světců! Jaká různost povah, stavu, povolání, práce, okolností, ve kterých žili a pracovali! Jen jedno jest skoro u všech společné: první semena svatosti vstúpila do srdce křesťanská výchova v otcovském domě. V letech osmdesátých minulého století se dostala v Belgii k veslu vláda protináboženská a hned vymýtila ze škol náboženskou výchovu. Chudé vlámské obyvatelstvo prohlásilo: »Do takových škol my děti nedáme; dokud bude nad naší zemí slunko svítit a dokud bude v naší kapse jediný haléř, nedáme vám duše dítek, které chcete urvat! Sami si postavíme školy...« Postavili si je, katolické školy... Neodkázali dětem miliony, ale zachránili jim nejdražší poklad, víru Kristovu. U nás? Před lety v osadě rozkřikli placení agenti: »Bude parcelace velkostatku, ale kdo chce něco dostat, musí vzít děti z klášterní školy, musí přestoupit k „národní církvi“!« Bohatí sedláci, kteří měli všeho dost, šmahem brali děti z klášterní školy, šmahem odpadali. Dětské duše jim byly poslední činitel, se kterým počítali a na který měli zřetel.

Pařížský kat Roch sděluje, že první, kterého popravil, 21letý vrah, mu vypravoval: »Bylo mi 12 let, když jsem šel po prvé do katechismu, ale sotva jsem začal, otec zakázal. Když jsem vychodil školu, utekl jsem z domu, spřáhl se s bandou ničemů, a kam jsem to dopracoval, vidíte.« Do žaláře přišel kněz, přinesl mu katechismus, ubohý po prvé slyšel o Bohu, o lásce Spasitelově... Jeho obrácení bylo upřímné, den jeho prvního svatého přijímání byl poslední den jeho života; přijal smrt jako smír za své hříchy. Nejpěknější věno ctnostné výchování. V X. se ucházel o dívku nejeden nápadník. Každý začal otázkou: »Jaké věno?« — »Křesťanskou výchovu.« — »Nic víc než to?« — »A to se vám zdá málo?« Dívčina věděla, že dostane

tisíce, ale zamlčela to, aby tak »lásku« mládenců vyzkoušela. Dostal jí konečně ten, kterému křesťanská výchova snoubenky dostačila.

E) Jednostrannost výchovy... Kde jeden na vůz nakládá a druhý s vozu, nebrzo ho nakladú. Ve výchově mají otec a matka vždycky bez výjimky táhnout za jeden provaz. Nikdy nemá jeden rušit, co druhý přikáže, nikdy nemá matka bránit děti proti zaslouženému trestu, jak činila na př. Marie Medicejská, matka Ludvíka XIII., a pak se dočkala trpkého vděku, jak jí manžel (Jindřich IV.) předpovídal; syn ji vyhnal z paláce, ze země, zemřela jako žebračka v Kolíně n. R. Důslednost... Kdo se poddává náladovosti, v rozmrzelosti neb hněvu vyhrožuje a pak nesplní, kdo rozkaz teď dá a pak ho zas odvolá nebo mlčí, když není vykonán, sám si u podřízených autoritu podkopává. Poslušnost, stavovská ctnost dítěte, a k ní musí být vedeno stůj co stůj, v tom musíš být neoblomný.

Opíčí láska... Zhýčkáš-li dítě, bude ti jednou za to málo žehnat! V Americe pochází 42% zločinců z rodin, obšťastněných jediným dítětem. Tam vede metoda jedináčků! Ve všem měl vždycky zvůli, nebyl veden k tomu, aby si odepřel, nač dostal chuť, nenaučil se snášet se s jinými. Někdy nutno sáhnout k trpkému léku, nelze-li svéhlavost zlomit nebo poslušností naučit po dobrém. Věz však, že nadávka není ani výchovný prostředek, ani trest! Ta vede k zesurování, nikoli k nápravě! Nadto rozlišuj vždy, zda přečin jest zaviněný či nic. Co pochází z nešikovnosti nebo z nevědomosti, není hřích; tam nutno po prvé napomenout, a teprve po druhé, když dítě o věci poučeno vědomě se provinilo, nutno sáhnout k trestu. Metla vyhání děti z pekla, ale pamatuj, že metla není karabáč ani bič, a že existují i jiné tresty než metla! Zvláště, když dítě se samo k chybě přizná, nesahej nikdy k tělesnému trestu, protože nejčastěji ze strachu před metlou se dítě odhodlá k tomu, aby tě obelhalo. Chyba, když se trestá příliš mnoho — Luther byl zkažen tím, že ho otec surově a často bezdůvodně zbil! Chyba, když se netrestá nikdy, i když trest zasloužen, na př. za lež, za ubližování slabším, za lenost, za odcizení maličkostí... Ne však trestat v návalu hněvu anebo jen proto, aby sis hněv na někom zchladil. Matka Petra Barbariče, hochá, jenž zemřel v pověsti svatosti, počkala vždy s trestem, dokud se docela neuklidnila, a tím se uchránila vášnivostí a snad i nespravedlností. Upřílišený trest nevede k nápravě, spíše k zatvrzení a odcizí ti dítě nadobro. Po letech...

Jak pochybil po té stránce i náš veliký Karel IV.! Pevný vládce, a slabý měkký otec! Obyčejně nepadne jablko daleko od stromu, ale v jeho rodině zřime pravý opak toho, co toto přísloví vyjadřuje. Jeho syn Václav IV. vášnivý, beze stopy sebeovládání, druhý syn Zikmund marnivý, cizoložný, a oba dva jak spolu, tak s bratřími ve stálých rozbrojích, nesvorní, jeden hleděl zaskočít druhého. V jaké bratrské lásce žil jejich otec s bratrem Janem Jindřichem, markrabím moravským! Jak se milovali, jak byl oddán mladší staršímu, markrabě králi a císaři! Jak neobyčejně přispěla tato láska k zvelebení jejich rodu i jejich zemí! Zatím co knížata Přemyslovci bratr bratra věznil, ze země vyháněl, oslepoval jako Oldřich Jaromíra! Zikmund, vládce v Uhrách, zajat od vlastních poddaných v Budíně a uvězněn na jednom královském hradě nad Dunajem, dosáhl přičiněním Václa-

vovým za několik měsíců svobody. Václav se z osvobození bratrova upřímně těšil, a jak se mu tento odvděčil? Dvakrát ho pak zajal a věznil sám, potom i bratra Prokopa. Kde se jaké pikle proti jednomu strojily, jistě byl druhý při tom. Zikmund chtěl zbavit české koruny Václava, Jošt, čtvrtý bratr, se umlouval s protikrálem Ruprechtem proti Zikmundovi, doufaje, že mu pomůže vytisknout z Čech oba bratry a že si posadí na hlavu korunu svatováclavskou sám. Aby Zikmund, na jehož hlavě už spočívala koruna sv. Štěpána, své plány provedl, přitáhl r. 1402 do Čech s ohromným uherským vojskem, Maďary, Jazygy, Kumány, a ti řádili s bezpříkladnou surovostí, nešetříce ani cudnosti žen a dívek. Následky pochybené výchovy, následky bratrské nevraživosti a nelásky!

Jak docela jinak se vyjímá vedle tohoto neutěšeného obrazu milý zjev rytíře Tomáše ze Štítného! Zaměnil pero za meč, psal pro své dívky mateřským jazykem knihy, a ty patří dodnes k perlám české literatury. S hlubokým pohnutím vzpomínal vždy manželky, která se odebrala před ním do lepšího světa. Skoro všechna leta trávil na své tvrzi Štítném, kde vzdálen hluku světa, docela se věnoval rodině. Měl u sebe i dvě sestry, o něž se příkladně staral. Z pěti dětí ho přežil jenom syn Jan a dcera Anežka. V jeho domě rozkvétaly domácí ctnosti spolu s láskou k vlasti a k rodnému jazyku. Ještě r. 1399 jako stařec 74letý přepisoval a již po čtvrté upravoval svůj nejdůležitější spis Šestery knihy o obecných věcech křesťanských. Jeho dcera zůstala z lásky k božskému Spasiteli pannou a řídila v Praze jakýsi výchovný ústav dívek.

F) Jak vychovávají děti v klášteřích! Jak se tam samy sebou obrousí všechny hrany a špice! Vzдорovité děcko zůstane nepovšimnuto v koutě a pozná brzo, že si nevyvzdoruje zhola nic, hašteřivé nepřijmou ostatní mezi sebe při hře, naduté pozná, že se kolem jeho nepatrné osůbky svět netočí, tvrdošíjně narazí na odpor a nepovolí se mu, citlivého nebo citlivou nechají prolévat slzy, domýšlivé sklidí několikrát výsměch, sobeckému se odmění stejnou mírou, jakou měřilo jiným; naopak zase neschopný nabude odvahy, bázlivý nebojácností, uzavřený sdílností, všichni se naučí přizpůsobit se celku, mít účast na společných radostech a žalostech, spolu cítit, žít takřka jedním životem. Toho všeho se dosáhne nikoli metlou, ani nadávkami; v církevních ústavech se užívá jiných metod! Náboženství jako slunko proniká život celého domu, příklad starších značně podporuje slovo vychovatelů.

Že by byl hřích, kdybys některému dítěti nadržoval vůči ostatním, netřeba snad podotýkat. Mazlíček... Někde to bývá nejstarší, obyčejně nejmladší; všichni sourozenci mu musí být po vůli, a rodiče nad ním jednou splácí. I v nejmladším děcku nutno pěstovat smysl pro právo; nemlčet, nedovolovat, nehájit, když staršího udeří nebo mu něco vezme, ať hračku nebo cokoli jiného. »To dítě tomu ještě nerozumí...« Ať se tedy učí tomu rozumět! Starší naopak nesmí ubližovat mladším, má ochotně půjčit, ledaže by druhý byl kazisvět a nešetřně s půjčenou věcí zacházel. »Ten notes není tvůj, nesmíš v něm číst, psát, ani čárku v něm nesmíš udělat... To pero není tvé, popros napřed bratříčka, aby ti je půjčil...« Úcta k cizímu právu (majetku), ochota, ústupnost..., snášlivost, jemnost... I k služebným se má dítě chovat slušně, nikdy neporoučet, za všechno poprosit,

a nadto nemají zámožní rodiče trpět, ani brát děti v ochranu, když ubližují chudým. Tomu se říká výchova v duchu Kristově, výchova opravdu křesťanská!

Dnes učíš po radě Albána Stolze. Až všichni usnou a v domě nastane klid, zahloubej se sám v sebe v tiché samotě noci, kdy spíše uslyšíš Boží hlas, mluvící k tobě v tvém nitru. Ty, které ti Pán svěřil... Probírej jednoho za druhým, od nejstaršího k nejmladšímu, dítky, služebné, jakkoli tobě svěřené. Zpytuj svědomí... Nic jsi nezavinil? Nic neobmeškal? Žádná jejich vina není vedena v účtech tvých? Kdyby někoho z nich Pán nenadále této noci povolal ke zúčtování, nebylo by při tom onom vyšetřování ani jednou vysloveno jméno tvé? A což, kdyby tebe povolal? Zpytuj se — a modli se za ty, o kterých víš, že vinou tvou neb nedbalostí tvou chybili nebo chybují.

Modlitba za křesťanské rodiny, za požehnání pro vlastní rodinu.
Vánoční písně.

O vzájemné lásce sourozenců a příbuzných alespoň krátkou vložku.
Proč bývá tato láska zjevem nepříliš častým? České dějiny nám skýtají pramálo dokladů bratrské lásky vládnoucích Přemyslovců; zato dokladů vražedné nenávisti najdeme víc než dost — a proto v častých bratrovražedných bojích krvácela a hynula Česká a Moravská země.

Obraťme zrak k ušlechtlejším obrazům. Vilibald Pirkheimer, hlava velmi zámožné rodiny norimberské, která vynikala jak vzdělaností a láskou k vědám, tak oddaností k sv. víře. Žil v době, kdy jeho rodné město stálo na vrcholu blahobytu a slávy, a slynilo věhlasem po celé Evropě. Jeho sestra Sabina byla abatyší v bergenském klášteře, a po její brzké smrti druhá sestra Eufemie. Třetí sestra, Charita, spolu se čtvrtou a pátou sestrou a s neteří zasvětila život Pánu Bohu v klášteře sv. Kláry v Norimberce, známém daleko široko vzornou kázní, vzdělaností, mistrovskou dovedností ve zhotovování kostelních rouch a krásou liturgického zpěvu. Vilibald žil po celý život v nejněžnějším přátelském svazku se sestrami, zvláště s Charitou, zvolenou r. 1503 za abatyši. Opatřoval jí kdekterou vzácnou knihu, která se v Evropě objevila, ale přesto více přijímal než dával. Z listů, které si posílali, jest zřejmo, jak ho styk s ní zušlechťoval a mravně povznášel. V době všeobecného odpadu, který nastal vystoupením Lutherovým r. 1517, kdy i on se ve víře zakolísal, udržela a zachránila ho jedině sestra. V jednom listě jí píše: »Jako námořník, zachráněný před ztroskotáním, se slzami pozdravuje pevnou zemi, tak objímám já tebe, nejdražší sestro, zachráněná sice, ale v hloubi duše zkormoucen. Tvé listy mi přinášejí tolik útěchy a vtiskují se tak svatě do mé sklíčené duše, že to nedovedu ani vypovědět...«

ČTVRTÁ NEDĚLE PO ZJEVENÍ PÁNĚ.

L

Stavovské poučení z prastarých dob. Otec a hospodář.

»Jedinou máte vůči sobě povinnost, abyste se vzájemně milovali,« praví v dnešní epištole sv. Pavel. Není to po prvé ani naposled, co vybízí k lásce a jednotě jak všechny věřící, tak zvláště rodiny. My pak můžeme pokračovat v předešlé úvaze a rozjímat o tom, jaké povinnosti mají rodiče k dospělým dětem, a čím jest hospodář povinen čeládce.

A) Začněme ideálním rodinným obrazem ze Starého Zákona. Tobiáš, muž podle srdce Hospodinova... Dlouhá léta trávil v blahobytu, napřed ve vlasti, pak v assyrském zajetí, kam byl s jinými krajany odvečen. Ve štěstí nezapomínal na Boha, jak se často stává. Zámožný obchodník, Pán mu žehnal, domohl se značné vážnosti u svých i u Assyřanů. K čemu užívá svého bohatství a vlivu? Ke skutkům charity! Navštěvuje a těší zajaté, šatí a almužnou podporuje nuzné. Avšak i na něho se snesla pohroma. Napřed mu skonfiskován majetek, a když mu byl vrácen, přišel o zrak; tím se stává neschopen práce, jmění jest brzo stráveno, a bohatý velkoobchodník se octne na mizině. Jeho manželka musí posluhovat — trpký úděl pro ženu, která byla zvyklá jinému životu. Nelze jí celkem nic vytýkat, až na to, že měla málo trpělivosti a příliš ostrý jazyk, čímž ztrpčovala slepému manželovi jeho beztak hořký osud. Přátelé jí v tom statně pomáhali. »Kde je teď tvůj Bůh, kvůli kterému jsi dával almužnu?« — »Nemluvte tak! Jsme synové svatých a očekáváme život, který dá Bůh těm, kdož se neviklají ve víře (a v důvěře) v něho.« Jaký příklad nám věřícím! Kdo jest Boha vzdálen, ten v utrpení obyčejně najde cestu k němu; kdo mu však věrně sloužil a jest přesto stížen neštěstím, stává se snadno malomyslným, do srdce se dobývají pochybnosti o božské prozřetelnosti, ochladne láska, mizí zbožnost a odevzdanost, ve zkoušce neobstojí. Tobiáš byl muž pevné víry, a Písmo sv. samo dává svědectví: »Protože se od mladosti Boha bál a jeho přikázání zachovával, nereptal proti Bohu, že oslepl; zůstal nepohnut v bázni Boží a velebil Boha (sloužil Bohu) po všechny dny života svého.«

B) Zatím dospívá jeho syn, a když zestaralý Tobiáš soudí, že se blíží konec, zavolá si ho a dává mu poslední naučení. »Od dětství ho učil Boha se bát a všeho hříchu se varovat.« Tím řečeno vše, to jest obsah veškeré

výchovy. A jeho poslední pokyny na cestu životem? »Chudý sice život vedeme, ale hojnost statků (nadpřirozených . . . milosti a Božího požehnání!) budeme mít, když se budeme Boha bát a hříchu chránit.« Jak vznešené, nadpřirozené pojmání! Tak mluví světec, tak má mluvit a smýšlet každý křesťan. »Věz, synu, že peníze nejsou největší štěstí člověka; jsou ještě vyšší statky. Neodkáži ti miliony, ale nermuť se proto; tvůj Bůh tě neopustí, zahrne tě požehnáním, dá ti spokojenost, a to jsou dobra, kterých za peníze nekoupíš. Jen když se Boha nespustíš!« Tak ho učí odevzdaností do vůle Boží a spokojeností ve stavu, do kterého jej Tvůrce postaví. »Měj v úctě matku po všechny dny života svého . . .« Anna nebyla právě ideální žena; přesto připomíná Tobiáš synovi čtvrté přikázání. Jak malicherní vůči tomu manželé, kteří někdy ze msty snižují před dětmi jeden druhého! Za to, že jeden musil snad od druhého vyslechnout ostřejší slovo! Povinnost dospělého syna k stárnoucí matce, k zestaralému otci . . . Je-li syn samostatný a tedy pánem domu, ustává povinnost poslušnosti, neustává však nikterak povinnost úcty a lásky. I pro dospělého syna a pro dospělou dceru platí slovo: »Abys dlouho živ byl a dobře ti bylo na zemi.« Poslední slovo Hannibalovo bylo: »Římané se nemohou dočkat smrti starého člověka.« Žel, že podobně si musí mnohdy povzdechnout ne jeden stařec nebo stařena, a myslit při tom nikoli na nepřátele, jako onen vojevůdce, nýbrž na někoho jiného. Viděl jsem již ne jednou dospělé děti prolévat hořké slzy na hrobě rodičů; teď by byli rádi posloužili těm, kterým neochotně sloužili za živa a kterých tu již nebylo!

Aug. Šebestová vypravuje o starém výměnkáři K. z jižní Moravy. Ráno »vstana, obešel všechny děti . . .« Byli to již statní mužové, samostatní hospodáři! Každému poradil: »Ty dělej to, ty to!« Když se na příklad chýlilo k dešti a některý měl na poli pšenici, šel k ostatním: »Josef má pšenici venku, pomozte mu ju svezť, ať mu nezmokne!« A všichni poslechli, a ctili ho až do smrti. Táž vypravuje o výměnkářce D. Všichni synové ženatí a »enom se o ňu předbíhali; nevěděla, ke kerým napřed. A ona, donda tam, pochovala děti, tam umyla náčiní, dobře poradila, a ostudy mezi mladými nedělala.« Poslední slovo platíž tchyním. Neplést se do záležitosti »mladých«, a ne-dojde tak snadno k rozmrzelosti.

C) Další napomenutí Tobiášovo: »Chraň se vší nečistoty, a kromě manželky, kterou pojmeš, se jiné ani nedotkni.« Jak jeho syn takto vychovaný manželství pojímal, jest zřejmo z modlitby, kterou konal spolu se snoubenkou, sotvaže byli svoji. Volba stavu, důležitý okamžik v životě dítěte. Jsou si rodiče při tom vědomi své odpovědnosti? Že mají v té kritické chvíli podat dítěti pomocnou ruku a vši snahou mu dopomoci k tomu, aby bylo jednou šťastné? Mnoho se tu hřeší »uvnitř trojanských hradeb i mimo ně,« mnoho chybují rodiče, mnoho i děti. Mládí jest vznětlivé, zapověděné ovoce svůdné, pokušení blízké a lidská přirozenost po této stránce křehká. Jediný působivý prostředek jest dozor. Nech dospělého syna neb dceru bez dozoru, a nejlepší napomenutí se rozplynou jako dým. Špatný ovčák, který nepřihlédne, když jsou ovce nepokojné, a špatný otec, který nedozírá, když děti vstupují do nebezpečných let, kdy vášeň v nich zrovna vře. Samí jdou neděli co neděli odpoledne do přespólního kostela na po-

božnost a nechají dospělé děti se toulat. Jeden starý pražský kazatel (P. Fabián Veselý T. J.) velmi důrazně domlouval, když mu maminky namítaly, že takovému »hříbátku nebo telátku« prý nutno nechat volnost. »Víte, jakým manýrám se tímto způsobem učí? Žádným jiným, leč že telátko brzo sobě kravíčku hledá...« Jeden otec říkával, že svým dětem ponechává naprostou volnost, jenom tři věci že si vyhradil: jejich společnost, četbu a korespondenci. Tím vlastně řečeno vše, tím ucpal trojí pramen vši zkázy: špatnou společnost, zhoubnou četbu, hříšnou známost.

Když syn nebo dcera přijde do let, v kterých může pomýšlet na sňatek, mají jim být rodiče pomocní. Jest těžký hřích, když dceři vnucují člověka, kterého nemá ráda, nebo když jí přímo vženou proti její vůli do svazku, který jí učiní nešťastnou. Nesvědění... Nehledí na blaho dítěte, šilhají jen po ženichových penězích, a při tom se nestydí dovolávat se čtvrtého přikázání. Zde dítě poslechnout nemusí a někdy ani nesmí! Jde-li o nezabožka, surovce, opilce, marnotratníka, lenocha! Surový otec někdy i dceru bije, když si nechce dát vnutit protivného člověka. Radit smíte a máte, a to podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, abyste mohli svou radu jednou odpovědět před věčným Soudcem. Nutit? Nikdy ne! Kolik jest v pekle zavrženců, kteří ze svého časného i věčného neštěstí právem viní ty, od kterých dostali život! Jindy zase chybují »mladí«. Mají svědomité rodiče, kteří jim dobře radí, ale vše marné. Zadívala se do ničemníka, a chce prosadit svou. Co dělat, nedá-li si říci? »Kdo chce kam, pomozme mu tam...« Bude pak musít naříkat jedině na sebe. Co jste byli povinni učinit, učinili jste. Znáám případ, že zaslepená, svéhlavá si svého kluka vyvzdorovala; pak ale nesměla překročit práh otcovského domu, když chtěla přicházet s nářky. Docela právem! Ať si teď jen pěkně sama vyjídá polévku, kterou si nadrobila a namíchala!

Teď několik otázek k zpytování svědomí rodičům, kteří mají děti: »Má syn (nebo dcera) známost? Chtějí se vzít? Mohou se vzít? Svěřil se nám? Ne-li, jak jsme ho vychovali, nemá-li k nám ani tolik důvěry? Známe tu rodinu? Vyptali jsme se na ni? Je-li to řádná katolická rodina, má-li vyvolená snoubenka (nebo snoubenec) bezvadnou minulost, je-li zbožná, zdravá, není-li dědičně zatížena? Či rozhoduje ohled na peníze? A když jsme si řekli, že by to mohlo být, promluvili jsme s jejími rodiči? Souhlasí i oni? Máme jistotu, když syn jde snoubenku navštívit, že jsou rodiče dbalí, aby bylo vše v pořádku? Nezůstávají nikdy samotní? Či snad dovolujeme společné výlety a procházky bez všeho dozoru? Modlíme se my, modlí se i oni?« Mnohý snad zvolá: »To všecko už není dnes v módě...« Víím, a dodejte ještě: »Také není dnes v módě, aby přistoupila dívka k oltáři čistá, aby si snoubenci mohli říci: „Tys moje první láska“, aby Pán Bůh žehnal...« Proto tolik nespokojených a nešťastných manželství, proto tolik rozluk! Co vašeň neb lehkomyšlnost svázala, hledí vašeň nebo lehkomyšlnost zase rozvázat. Nepřinesli si k oltáři trojí »č«: čistý úmysl, čistou duši, čisté tělo. Nevedl je čistý úmysl, a to jest podle slov Rafaelových k Tobíášovi červ Božího požehnání. Co hledají v manželství? Ne, aby vychovali pro Boha několik andílků! Chyběla čistá duše... Která svátost tak často svatokrádežně přijímána! Nebylo čisté tělo..., nemají úcty ani každý sám k sobě, ani k druhému.

D) Poslední poznámka platí hospodářům. Věz, že máš povinnosti i k čeledi, k zaměstnancům, k podřízeným! I za ně budeš skládat počet! Proč minuly doby, kdy čeleď nazývala hospodyni matkou a jako k matce se k ní i chovala? Kdy s celou rodinou za stolem sedávala, ba s ní i konala společné ranní i večerní pobožnosti? Hřeší hospodář, který tělesně čeleď vykořisťuje, který její svědomí znásilňuje, na příklad tím, že ukládá v neděli práce a tak znemožňuje plnění náboženských povinností, který mlčí k jistým věcem a trpí noční toulky nebo dokonce pohoršení pod vlastní střechou. »Já bych tak šikovného chasníka nedostal!« Takový křesťanský hospodář ať mi namlouvá, že by byl hotov pro Krista podstoupit mučednictví, kdyby bylo nutno! A nejsmutnější, oč bych raději nezavadil... Zpovědník musí zavázat služebnou dívku ve svědomí, aby okamžitě opustila místo, kde její nevinnost ohrožena, ať mladým pánem, ať dokonce šéfem... Jak se bude takovému hospodáři umírat? Bude moci říci jako Pán při loučení s apoštoly: »Z těch, které jsi mi svěřil, neztratil jsem žádného?« Strýc světoznámého italského astronoma Angela Secchi chtěl propustit čeledína pro jeho bezbožný život. Dal se však uprosit a podržel ho. Po letech mu utloukl jeho dceru Klementinu, dívku andělsky čistou, když nechtěla být bezbožníkoví po vůli. Bylo to v pondělí svatodušní 1884, právě když se vrátila od stolu Páně.

E) Což, zavítá-li do vašeho kroužku smrt? Skosí-li otce neb matku rodiny? Víme to všichni, těžký jest úděl vdovy, těžký úděl sirotků, a dosti těžký i úděl vdovce. Jen vzájemná láska, o které mluví sv. Pavel v dnešní epištole, vám může učinit váš kříž snesitelnějším. Odevzdanost do vůle Boží sílí opuštěnou manželku neb manžela, zdvojnásobená poslušnost a láska jest povinností dítek. Když bere na sebe manželka smuteční šat, nechť vzpomene, že ani ovdovělým světicím nebyl jejich úděl lehký, a když manžel těžce postrádá doma tu, která rozlévala všude blahý klid, ať pamatuje, že mužové svatého života cítili totéž, co on. Znal jsem dospělou dívku, která vzpomínala vroucně zesnulého otce. Ovdověl, rukama vydělával opuštěným sirotkům chléb, ale výchovu nesvěřil cizím lidem. Vedl je k Bohu, obstarával kuchyni, vídávala otce klečeti v modlitbě na zemi; odevzdaně, bez reptání nesl svůj vdovský kříž. Není každému možno jednat po jeho příkladě. Musí-li však otec vyhledat novou strážkyni domácí svatyně, ať pamatuje jen na to jediné: »Dětem matku...« Obyčejně se vymstí hrozně, jde-li zestaralý za hlasem vášně a hledá-li potěšení sobě. Ta pak, kterou do svého domu vede, nechť je si vědoma, že před Pánem Bohem vševědoucím, který ji bude jednou soudit, převzala před oltářem přísnou povinnost dětí zesulé manželky stejně milovat a stejně svědomitě o ně pečovat jako o děti vlastní; jinými slovy, být jim matkou, nikoli macechou.

Čtení: Kol 3, 21-25; 4, 1-6; list k Filemonovi.
Tob 4.

II.

Cti otce svého... Děti a rodiče.

Milé děti!

V době vánoční se všechny pobožnosti dospělých i maličkých soustředily kolem božského dítěte. Děkovali jsme nebeskému Otci, že nám Syna poslal, aby nás vykoupil, radovali jsme se s panenskou Matkou, že se Vykupitel narodil, klaněli jsme se mu s pastýři i králi z východu a povzbuzovali jsme se k lásce a k následování milého Jezulátka. Již v jesličkách a v nazaretském domku byl našim Učitelem; učil nás nikoli slovem, nýbrž příkladem, a příklad jest daleko výmluvnější škola než pouhé slovo.

A) Třebaže milé božské Dítě patří všem, jsou vánoce přece jen především svátkem vašim, svátkem křesťanských dětí, a naučení, které nám Ježíšek dává, platí na prvním místě vám. V době vánoční jste slyšely alespoň jednou v evangeliu slova: »Odešel s rodiči do Nazareta a byl jim poddán.« Byl jich poslušen, byl jim podroben, prokazoval jim povinnou úctu a lásku... Kdo? Komu? Syn Boží a pravý Bůh své Matce a svému pěstounovi. Jeho Matka byla plna milosti a bez nejmenšího hříchu, ale přece byla pouhý člověk. Jeho pěstoun byl muž bohabojný, ale taktéž pouhý člověk. Proč jím byl Syn Boží poddán? Protože zastupovali jeho nebeského Otce, a protože chtěl dát dětkám všech dob nejkrásnější příklad dětinných ctností.

B) Milé děti, vy nemáte ani zdání, jak zle na tom byly a doposud jsou děti u pohanských národů. V řeckém státě Spartě byl narozený hošík od státních úředníků prohlédnut, a když nebyl dosti silný, byl pohozen v horách na pospas dravcům. Byl-li zdrav a silen, zůstal u matky do sedmého roku, a pak dán do kasáren, odkud se už k matce nevrátil. U jiných národů rozhodoval otec sám, chce-li narozené dítě živit a vychovávat. Když nechtěl, bylo také usmrceno. Křesťanští rodiče tak činit nesmějí. Těm uložil sám Kristus Pán, že mají přijmout dítě jako poklad, jako dar nebes, že je mají svědomitě vychovávat, o ně se starat, byť i nemocné bylo. Za všecku lásku, které se vám od rodičů dostalo, jste povinny děkovat nejen jim, nýbrž především Ježíškovi, který jim toto všecko uložil. Zato má Ježíšek právo na dvojí věc. Za první, abyste ho tím více milovaly, a za druhé, abyste i své rodiče milovaly daleko více než pohanské děti je milovaly nebo milovat mohly. Více lásky a více dobrodiní jste obdržely, větší láskou je splácejte!

C) Bylo by jistě smutné, kdyby se mohlo říci, že pohanské děti prokazují rodičům více lásky a úcty než křesťanské. Číňané, národ, u kterého najdeme tak málo dobrého, ale jednu krásnou vlastnost chválí na nich všichni, kdo je znají, totiž velikou lásku k rodičům. Celá knížka by se dala vyplnit pěknými příklady jejich dětinné oddanosti. Jen jeden vyberu, a to ze života císaře Kang-hi, který vládl před rokem 1700. Proč právě ten?

Protože tehdy císař měl název »Syn nebes«, poddaní s ním nemluvili jinak než na kolenu. Nuže, když mu onemocněla matka, ležel celé noci u jejího lůžka na koberci na zemi, udělil milost všem, kteří byli pro neuctivost k němu nebo k vládě uvězněni, konal prosebné průvody a oběti, aby vyprosil matce uzdravení. Po letech chtěli pořádat veliké slavnosti ke cti jeho narozenin. Bylo mu 60 let. Ale císař odmítl. »Ten den jest výroční den úmrtí mého otce a mé matky; nemohu dovolit, aby se konaly radovánky.« Podobně vynikali neobyčejnou úctou k rodičům a zvláště k otci Izraelité. Josef byl místokrálem v Egyptě, tedy prvním v celé říši hned po králi, a jakmile mu bylo možno, pozval svého otce Jakuba k sobě, vyšel mu s velkou slávou naproti a měl ho ve velké úctě až do jeho smrti. Izraelský hoch nesměl otci nikdy odmluvit, nesměl zůstat sedět, když vešel, tím méně, když ho oslovil... A křesťanský syn nebo dcera by se nestyděli, kdyby pohanské děti zachovávaly čtvrté přikázání lépe než oni?

D) Čtvrté přikázání... Znáte je z katechismu. V kostele vidíte často nad kazatelnu dvě desky desatera. Na první desce jsou tři přikázání; ta nám připomínají povinnosti, které máme k Bohu. Na druhé desce jest ostatních sedm, a ta nám ukládají, jak se máme chovat k bližnímu. Mezi nimi na prvním místě jest čtvrté. »Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl a dobře ti bylo na zemi.« Učili jste se v katechismu, co se nám tímto přikázáním poroučí. Rodiče ctít, milovat, poslouchat. Bylo vám také řečeno, proč... Protože jsou vám zástupci Božími na zemi a po Bohu vaši nejvyšší dobrodinci. Zástupci Boží na zemi... Víte, proč se papeži, neboli, jak věřící lid říká, svatému Otci, prokazuje tak veliká úcta? Protože jest náměstkem Krista Pána a hlavou jeho církve. Jménem Božím a mocí, kterou od Krista Pána obdržel, spravuje, řídí a učí jeho církev, dává jí zákony atd. Alexander VI. byl bohužel špatný a nehodný papež. Ve Florencii žil tehdy slavný a svatý kazatel Savonarola, který mnoho dobrého vykonal a mnoho hříšníků obrátil. Přesto však nemůže být prohlášen za svatého; proč? Protože neposlechl papeže, když mu zakázal kázat. Myslel, že nehodného papeže není povinen poslouchat. V tom ale pochybil; i když byl nehodný, zastupoval Krista Pána, a věřící byli povinni ho poslouchat, dokud nepřikazoval nic hříšného; jenom si měli říci, že se nebudou řídit jeho špatným příkladem. Totéž platí i o rodičích. I kdyby rodiče chybovali, musí jim být dítě poddáno, když nepřikazují nic hříšného.

E) První povinnost k rodičům jest, jak jste právě slyšeli, úcta. Proti tomu se proviňuje, kdo jim odmlouvá, vzdoruje, za ně se stydí, anebo kdo dokonce, jak někdy u dospělých synů vidíme, je k nim hrubý anebo o nich špatně mluví. Písmo sv. praví: »Oko, které se otci posmívá nebo matkou pohrdá, nechať vyklubou krkavci a sežerou supové.« (Př 30, 17) Kdo z hněvu, že byl od rodičů pokárán nebo potrestán, práskne dveřmi, obrátí se k nim zády, mračí se, ten se prohřešuje proti povinné úctě, a to někdy těžce. Nejstarší syn německého krále Jindřicha IV., Konrád, viděl, že otcova neposlušnost, vzpoura a boj proti papeži Řehoři VII. je těžký hřích. Nemohl srovnat se svým svědomím, aby se s ním spojil; proto otce opustil, ale nikdy nedovolil, aby někdo o něm v jeho přítomnosti špatně mluvil. Náš Václav II.

viděl, že jeho matka Kunhuta nejedná správně, a přesto ji miloval, dbal jejích přání, ani slovem se nedotkl jejích chyb, její smrti upřímně oplakával a její poslední vůli svědomitě splnil. Canterburyjský arcibiskup připomněl nejstaršímu synu Jindřicha II. slova jednoho císařského prince: »Raději nechci býti císařem a zůstat pokorným synem, než stát se císařem a zapomenout na čtvrté přikázání,« a dodal: »Přál bych si, abyste nahlédl, jak jest Bohu milé rodiče ctít, dokud je máte; tohoto štěstí si obyčejně nevážíme, až když rodiče ztratíme.« Papež Benedikt XI. i zámožný říšský hrabě Špork měli chudou matku. Oběma se stalo, že je matka navštívila, ale žádný nedovolil, aby byly od služebníků ustrojeny jako vzácné dámy; v chudém oděvu je posadili vedle sebe ke stolu. Rousseau byl poloviční žebrák, jenom slávu klídl za své spisy. Jednou mu v divadle tleskali, všichni se mu ukláněli; tu mu jeho soused ukázal dole neznámého muže, který mu rukou kynul. »Kdo je to?« — »Jakýsi sedlák z mého kraje.« Byl to jeho otec! Děti se někdy stydí za chudé rodiče a zapomínají, že zůstali chudí proto, aby všecko mohli věnovat jim!

F) Druhá největší povinnost k rodičům jest láska. Kdo je hněvá, zarmucuje, zlé přeje nebo činí, dospělý syn, který jim v nouzi nepomáhá, ti všichni se dočkají, že se na nich vyplní pravý opak slov: »Abys dlouho živ byl a dobře ti bylo na zemi.« Belisar, vojevůdce cařihradského císaře Justiniána I., byl r. 542 sesazen, vyhnán z císařského paláce a všecko jeho jmění mu bylo vzato. Jeho syn byl hotov sdílet otcův osud. »Vrať se, sice upadneš v nemilost!« — »Císař ti vzal všecko, ale jedno ti vzít nemůže, lásku a věrnost tvých dítek.« — Ve francouzské revoluci byla jedna šlechtična, paní de Chaussande, zajata na svém venkovském zámku a odvečena do Orange. Její 16letá dcera šla s ní, provázela ji i do žaláře, byla jí ve všem nápomocna, a za to odsouzena i s matkou na smrt. Jeden katův pomocník jí řekl, že by si jí vzal, čímž by jí zachránil život. »Bude maminka také osvobozena?« — »Nikoli, jen ty,« řekl soudní president. »Pak chci umřít s ní.« — Císař Josef I. ztratil v chlapeckém věku matku. Když pro ni hořce plakal, řekl mu hořmistr, že se to na prince nesluší. »Myslím, že větší ztráty nad ztrátu matky na světě není,« řekl hošík.

Dospělým synům nebo dcerám, které se v nouzi o rodiče nestarají, praví sv. Pavel, že jsou horší než pohané a že skutkem zapírají víru. Co se otec pro dítě napracoval, co se ho matka naošetřovala, kolik nocí v nemoci u jeho lůžka probděla, co obětí a odříkání oba za dlouhá léta kvůli němu přinášeli, a jak zle se jim mnohdy děti za to odplácejí! U Kowna na dolním Němenu se rozlétla r. 1937 do světa zpráva, že k jednomu tamnímu sedlákoví přišel podomní obchodník kupovat kůže. »Mám, prodám vám.« Dal si napřed vyplatit cenu, a pak mu přivedl otce: »Tady ho máte, můžete mu stáhnout kůži třeba za živa.« Obchodník se ubožáka ze soucitu ujal; za několik dní ho došla zpráva, že stařec zdědil po příbuzném půl milionu korun!

O nezdárných dětech si hned promluvíme. Teď si všimneme dokladů upřímné dětinné starostlivosti. Švédský král Gustav III. prosil na cestách v jedné vesničce dívku o trochu vody; dívčina se mu svou skromností zalíbila. Nabídl jí, že ji vezme s sebou na královský dvůr. »Nemohu opustit svou chudou nemocnou matku.« Král ustanovil, aby se nemocné vyplácela

každoročně pense a po smrti matky aby jí dostávala dcera. Při závodění, kdo přeplave nejdříve průliv mezi Kalifornií a ostrovem Catalinonem, dostal r. 1927 první cenu půl milionu korun 17letý jinoch. »Síly mi dodala jediné myšlenka na nemocnou matku, která může pomýšlet na léčení, jen když získám první cenu.« V některých švýcarských krajích bylo stanoveno zákonem, že nejlepší místo u krbu a u stolu musí mít stará matka, žije-li pohromadě s dospělým synem.

Že jest povinnost lásky za rodiče se modlit, zvláště když nedospělé děti nemají jiné možnosti se jim odvděčit, jest samozřejmé. Znáte snad jméno »Malý Petříček...« Byl to syn francouzského kapitána d'Airelle. Nabídl Pánu Bohu svůj život za obrácení nevěřícího otce, a Pán jeho oběť přijal. Zemřel ve věku sedmi let, právě když na Zelený čtvrtek r. 1913 se zvony naposled rozezvučely; a když se na Bílou sobotu rozhlaholily po prvé, byla jeho rakev spuštěna do hrobu.

G) Třetí povinnost dětí jest poslušnost. O tom netřeba mnoho mluvit; co to znamená, ví každé dítě, a na začátku své úvahy jsme slyšeli, že nejkrásnější příklad poslušnosti dal dítkám sám božský Spasitel. Nač tedy uvádět příklady jiné!

Zato vás upozorním na věci, kterých možná neznáte. Za prvé, myslíte snad, že neposlušnost jest hrdinství? Mít svou hlavu a jednat podle své hlavy dovede i děcko, které ještě ani nechodí do školy! Jen si všimněte takového zhýčkaného děcka! Jest nepřístupno domluvám, chce vždycky a všude prosadit svou, vzdoruje, když se mu nestane po vůli... Viděli jste tak někdy jednat dospělého? Jistě že ne! Není tudíž svéhlavost známkou mužnosti! Za druhé, neposlušným dovede být i pes nebo kůň. Vizte psíka, kterého jeho pán volá, a čtyřnohý neposlušný jako by neslyšel. Co zaslouží za svůj výkon? Nebo kůň; nadarmo kočí práská bičem, nadarmo křičí a hrozí, kůň se nehne. Jaký užitek z něho? Pro hospodáře žádný; prodají ho do cirků, aby aspoň tam byl užitečný — udělají ho tygrům k obědu. Za třetí, pozorujte hochy, který se dá od kamarádů svést, aby zůstal u nich nebo si s nimi hrál. Rodiče neposlechne, a uličníky poslechne! Je to pěkné? Je to hrdinské? Může být s takovým nezbedným hochem božský Spasitel spokojen? Za čtvrté, domníváte se, že nebudete musít pranic poslouchat, až dospějete? Mějte se na pozoru, abyste nemusili potom hořce vzpomínat: »Rodičů, kteří mne milovali a o mne se starali, jsem poslouchat nechtěl, a teď musím poslouchat člověka surového« — na vojně nějakého poddůstojníka, v kanceláři šéfa, v továrně dozorce, ve službě nelaskavou paní.

Ježíšek poslouchal svou panenskou Matku a svého pěstouna, a jeho Matička byla spolu se sv. Josefem na slovo poslušna nebeského Otce. Pán si přeje, aby se stala matkou jeho jednorozeného Syna, a Panna Maria odpovídá: »Ať, služebnice Páně...« Svou poslušností nám zjednala Spasitele. Anděl dává jménem Božím rozkaz Josefovi: »Vstaň a okamžitě utec do Egypta,« a on bez váhání spolu s Matkou Boží uposlechne a odchází z vlasti do ciziny. Anděl opět přináší vzkaz od Boha: »Vrať se domů,« a oba, Panna Maria i Josef, jdou; a když ještě jednou přikazuje skrze anděla Bůh: »Odeberte se do Nazareta,« poslouchají na slovo. Ježíš, Maria, Josef, vzory poslušnosti...

H) O nezdárných dětech praví přísloví: »Čím kdo hřešil, tím bývá i trestán.« Už pohané to věděli. Nejslavnější učenec starověku Aristoteles vypravuje, jak syn vlekl za vlasy starého otce po schodech k domovním dveřím. U prahu mu stařec řekl: »Dost už, synu, já jsem svého otce také dál nevělekl.« Naši předkové trestali tyto hříchy velmi přísně. Roku 1589 byl syn, který týral matku, odsouzen na dva roky k »vandrování« (t. j. vyhnán z města), a kdyby se dříve do Prahy vrátil, čekal ho doživotní žalář. Ale za dva a půl týdne byl od potulných Italů zabit. Tento trest, totiž žalář nebo »poslání na vandr«, stihl po krátkém výslechu každého nehodného syna. Někdy však i přísnější! Konšelé z Rakovníka se ptali r. 1599 pražského soudu: »Příkladové v tomto království jsou, že takoví jsou mečem ztrestáni a tak ze světa k postrachu jiným nepolepšitelným synům zprovozování bývali...« Šlo o jakéhosi mladého muže, který po skončených studiích žil u matky a zle s ní nakládal. Mojžíš ustanovil na nezdárné syny trest ukamenování! Pohané sami se děsili každého těžkého provinění proti rodičům. U Hudsonova zálivu strmí do výše 10 metrů nad řekou Abbitibi skála, zvaná Stařenina skála. Tam prý před dávnými věky, v 18. stol., slepá stařena, od vlastních dětí opuštěná a hladem umírající, vrhla se do vln. Pohanští Indiáni měli takovou hrůzu před tím místem, že se mu zdaleka vyhýbali, ale jméno hlásá dodnes bezcítlost oněch synů.

Ctí otce svého i matku svou... Křesťanské dítě bude s radostí a ochotně plnit, co Pán Bůh přikazuje; ne ze strachu před trestem, nýbrž z lásky..., z lásky k Jezulátku, které jest nám vzorem dětinných ctností; každé dítě, které má opravdovou lásku k božskému Dítěti, bude jeho příkladu svědomitě a věrně následovat, i kdyby nesliboval odměnu ani nehrozil trestem.

Čtení: Ef 6, 1-9.

Modlitba za rodiče, prarodiče, živé i zemřelé.

Modlitba za ty, kteří od dětí sklízí nevděk.

Vhodná píseň.

SVÁTEK OČIŠŤOVÁNÍ PANNY MARIE.

Oběť Matky, oběť jejího Syna, oběti jejich dítek.

Liturgie.

Dnešní svátek spolu se slavností Narození Páně a jeho Zjevení září jako trojhvězdi na vánočním nebi. O vánocích se vtělený a narozený Syn Boží zjevil napřed jako Spasitel — nejuzšímu kroužku vyvolených duší, několika prostým izraelským věřícím. Potom se zjevil jako král národů — pohanským vzdělaným mudrcům, povoláním hvězdou. Dnes se zjevuje všemu lidu — ve chrámě, přinesen tam v náručí své panenské Matky, zjevuje se jako obětní Beránek, jenž svou krví shladí všechny hříchy a usmíří Otce. Proto zvolil za místo tohoto zjevení chrám; přichází jako kněz a jako obětní dar v jedné osobě, jako anděl neboli vyslanec a vykonavatel odvěkého úradku trojjediného Boha, jak praví dnešní epištola, vzatá z Malachiáše, proroka kněží, proroka příchodu Páně a ustavičné oběti Nového Zákona; proto v epištole řeč o příchodu Páně do chrámu i k soudu, jakož i o kněžích Nové úmluvy a jejich oběti dobrolíbezné v očích Nejvyššího. Dnes se obětuje božské Dítka věčnému Otci v náručí Matky, a tato jeho ranní oběť ukazuje k večerní oběti na Kalvarii v objetí kříže.

Kromě toho jest dnešní tajemství přechod od tajemství dětství Páně k tajemstvím jeho utrpení; v něm se sbíhá růženec radostný s bolestným, a svátek sám jest uzávěrka vánočního období, konec radostné kvadragesimy (čtyřicetidenní doby), v níž duše panenské Matky oplývala nezkaleným blahem. Naposled slyšíme v kněžských hodinkách vánoční antifony a zpěvy, a slova Simeonova: »Tvou duši pronikne meč«, připomínají jasně, že stojíme na rozhraní vánočního a velikonočního období. V den narození Páně zpívala církev: »Dnes celičký svět se proměnil v nebe...« Nám bylo u jesliček skutečně blaze jako v nebi; s Matkou, jedinou neporušenou, jsme se těšili z Jezulátka a pozapomněli na strasti slzavého údolí. Jen málo týdnů trvala tato naše vánoční radost. Církev nám dnes praví: »Víš, proč se člověkem stal a mezi nás přišel?« A ukazuje na Golgotu: »Proto sestoupil s nebe...«

Ano, proto — aby nás vykoupil, a to bolestnou cestou kříže. To bylo cílem pozemského života a působení Spasitelova: oběť... Obětního Beránka zrodila vyvolená Panna, Beránka, jenž přišel, aby snal hříchy světa. Jeho příchod do slzavého údolí by neměl smyslu, kdyby mu Otec nebyl vytkl tento vznešený úkol a cíl; smířit zbloudilé lidstvo s Otcem. Tento smír vykonán krvavou obětí na oltáři kříže; na něm sám sebe obětoval Otcí

v oběť dobrolíbeznou za nás, za vykoupění mnohých, aby nás všechny učinil dětmi Božími. Jen tak mohl být zaprodaný člověk z otroctví satanova vykoupěn, jen tak k Otci přiveden, jen královská cesta svatého kříže ho mohla uvést do ztraceného ráje, jehož slabým zámkem bylo naše vánoční blaho. »Viděly oči mé spásu tvou, kterou jsi připravil všem národům, světlo k osvícení pohanů...« Tak píše dnes Simeon, rozplývající se štěstím. Při tom nezapomíná připomenout panenské Matce, za jakou cenu bude tato spása zjednána a toto světlo rozsvíceno. Za cenu oběti, dvojí oběti, oběti Syna a oběti Matky. K ní pak se druzí ještě třetí — oběť vykoupěných, nezbytně nutná, budou-li chtít spojení s Bohem od Krista zjednaného dosíci a dětmi Božími se stát.

Ve svých úvahách sledujeme krok za krokem církevní rok, každoroční oslavu našeho vykoupění. Jeho největším svátkem, střediskem všech, jest slavný den vzkříšení Páně, velikonoce, den, kdy nebeská brána, Adamovou vinou zavřená, byla vyhnancům zase otevřena. Můžeme však v jistém smyslu mluvit i o roce mariánském. Co chceme tak nazvat? Souhrn všech svátků a tajemství nebeské Královny. Na obloze církevního roku nejinak než ve věrouce církve září nejbl. Panna vedle svého božského Syna jako měsíc vedle slunce, jako druhá duha, kterou lze někdy vidět, daleko slabší, ale přece krásná a obdobná hlavní duze, skvějící se uprostřed mraků. V tomto mariánském roce hlavním svátkem a střediskem jsou vánoce, svátek božského mateřství Marie Panny. Božské mateřství, základ a důvod veškeré důstojnosti, velikosti a vznešenosti naší Královny, důvod a pramen všech jejích milostí a výsad, důvod úcty mariánské. Tato důstojnost ji učinila vznešenější všech andělů a svatých, blízkou Tvůrci, ba dokonce, což přesahuje veškeré naše ponětí, pokrevně spřízněnou s druhou božskou osobou a tím spřízněnou s celou nejsv. Trojicí. Matka Boží, vánoce... Všecky svátky a měsíce mariánského roku vypučely jako z poupěte z tohoto tajemství, a na něm jako na základě jsou budovány. Zatím co advent se svátkem Neposkvrněného Početí Synu Božímu důstojný stánek připravoval, jsou ostatní měsíce a svátky mariánské důsledkem tohoto důstojství, které jsme o vánocích slavili. Její neporušené panenství, její radosti i bolesti, krása Královny májové, veškerá moc přímluvné modlitby naší prostřednice (červen, Matka Ustavičné pomoci) a svátek Navštívení Panny Marie, ctnosti jejího Srdce, jemuž jest zasvěcen srpen, její nanebevzetí, to vše jako ze zdroje plyne z jejího božského mateřství. Pouze svátek jejího Zvěstování bychom raději slavili v adventě, jak tomu bylo ve staré církvi, protože není důsledkem, nýbrž bezprostřední přípravou na příchod Páně, vlastně jeho příchod sám.

Advent a vánoce nám tedy vysvětlují, proč nejbl. Pannu uctíváme; obírají se mariánskou dogmatikou (věroukou), aby hned na počátku roku mariánského byl položen pevný základ a aby každý ctitel Neposkvrněné Panny mohl kdykoli v roce odkázat na ty dvě posvátné doby a říci: »Vím, koho uctívám a komu sloužím.« Již druhou neděli po Zjevení Páně nám předvádí církev Matku Boží v Káně jako prostřednici mezi vykoupěnými a Vykupitelem, mezi jejími duchovními dětmi a jejím božským Synem. Naše prostřednice, a to nikoli náhodná; tento úřad tkví v její osobnosti a plyne nezbytně z její důstojnosti jakožto Matky Boží a Matky naší. Proto

ji Pán učinil naší Matkou, aby každému jednotlivci bez ustání prostředkovala milosti, časné i věčné, především smír s Bohem a věčný život. Dnešní svátek vrhá nové světlo na toto postavení Marie Panny v království Kristově. Dnes jest její božské Dítě »oficiálně« ve chrámu zasvěceno svému krvavému poslání, smíru lidstva s Otcem. Toto zasvěcení a sebeobětování, které vykonal v lůně panenské Matky, sotvaže se vtělil, oslavujeme dnes, a Simeon připomíná jeho Matce i nám, že ona na tomto díle, na smírné oběti Kristově, bude mít účast jako nikdo jiný. Ve znamení oběti stojí dnešní den; oběť, jediná cesta, vedoucí k Bohu a k spáse.

Svěcení svic o dnešním svátku jest prastarého původu. Má důvod ve slovech Simeonových: »Spasitel . . . , světlo k osvícení národů« (pohanů). O vánocích jsme slyšeli: »Světlo přišlo na svět, aby osvětlilo každého člověka . . .« Mudrce přivedlo »světlo ke Světlu«, hvězda k narozenému Králi. Dnes jdou věřící se světly v ruce vstříc svému Pánu a Králi jako panny v podobenství vstříc snoubenci. V některých českých krajích byl dnešní svátek nazýván svátkem svic, ve slovanské Lužici dodnes (»Svěčkovnica Maria«). Hromnička připomíná věřícímu jednak křestní svíci, která mu byla dána do rukou, když do tohoto slzavého údolí vstupoval, jednak svíci úmrtní, kterou bude v ruce držet, až bude ze slzavého údolí odcházet. Svatá víra mu svítila na pouť životem a bude mu svítit i na jeho cestu poslední. Nadto připomíná i svíci, kterou jsme drželi v ruce při prvním sv. přijímání, ve chvíli, kdy Snoubenec duši ve svátostných způsobách zavítal po prvé do našeho srdce a kdy jsme mohli zapět jako Simeon: »Nyní propouštíš, Pane, služebníka svého v pokoji . . .« Naši předkové rozsvěcovali tyto svíce, posvěcené ve svátek Královny nebes, při bouřích, vzývajíce ji za ochranu; bleskosvodů nebylo, a zapálil-li blesk jedno dřevěné stavení, mohla vyhořet celá osada. Nám může tento zbožný zvyk připomínat, že k mocné Ochránce vykoupených se máme utíkat v bouřích pokušení a života, proti kterým věda prostředku nenalezla a nenajde.

Svic se užívá v liturgii od prvopočátku. Světlo jest symbolem samého Boha — Písmo sv. ho nejednou nazývá světlem (Md 7, 26; Lk 2, 32; 1 Jn 1, 5) a ohněm (Ex 3, 2; Dt 9, 3; Žd 12, 29); za druhé jest světlo symbolem Kristovým, jenžto jest »světlo ze světla« (Kredo), světlo osvěcující každého člověka, jenž přichází na tento svět (Jn 1, 9), Kristus sám se nazval světlem (Jn 3, 19; 8, 12; 9, 5; 12, 46); za třetí, jest světlo překrásným symbolem pravdy, úžeji pojata pravdy a víry Kristovy, tak jako tma jest symbolem nevědomosti, nevěry a vědomé lži, tudíž i toho, jenž jest otcem lži. Dokladů k tomu jest v Písmě bez počtu. Již ve Starém Zákoně měli »věčné světlo« (sedmiramenný svícen, hořící ve svatyni dnem i nocí), na oltáři hořel bez ustání oheň, při slavnosti stánků měli účastníci večerního náboženského tance pochodně, kandelábr při tom rozléval jas po celém chrámovém nádvoří.

Svíce, jichž se užívá v liturgii, musí být z vosku, který jest dílem »panenské včelky«; je tedy hořící voskovice symbolem Syna panenské Matky, a zároveň tří božských ctností: svítí — víry; plápolá — naděje; hřeje — lásky. Světlo a teplo, podmínka všeho přirozeného života, pěkný obraz víry a milosti Kristovy, nezbytné podmínky nadpřirozeného života; hořící svíce se stravuje — symbol oběti, kterou věřící odevzdává Bohu sám sebe,

a tím, že se mu v oběť dává, spaluje v sobě vše, co v něm nesvatého. Tím přecházíme k dalšímu symbolickému významu: očištění a posvěcení duše (oheň čistí zlato od strusky!). Duch svatý odívá duši božskou svatostí a tím ji činí obrazem Božím, aby nadpřirozeným životem svítila světu k příkladu a Bohu ke cti. Na starých křížích vidíme na jedné straně písmena α ω («Já jsem alfa a omega, začátek a konec.» Zj 1, 8; 21, 61; 22, 13), a na druhé

Φ

Z ω H: vodorovně Z ω H = život, svisle Φ ω C = světlo. Svíce bývaly

C

rozsvěcovány jen při evangeliu, pak při celé mši sv., zprvu jen jedna, před oltářem, později, jako teď, několik na oltáři.

Rozjímání.

A) Dnešní svátek byl až do Pia X. zasvěcený; nyní jest všedním dnem, a kdo si ve shonu prací a starostí vůbec vzpomene, že slavíme svátek Královny nebes? Aní věřící, kteří žijí s církví a nevynechají dnes sv. přijímání, si neuvědomí plně význam slavnosti, mizející ve velké řadě jednotvárných dnů. Kdyby se tvému zraku odhalily dnešního rána klášterní kaple na celém světě, byl bys možná překvapen. Oltář ozdoben jak o vánocích, na každé svíci myrtová ratolístka nebo věneček, a před oltářem řada mladých řeholníků nebo sester, každý v ruce hořící svíci, patrně, že sledují přesvatou oběť se sebraností větší než obvykle. Před svatým přijímáním se k nim kněz obrací, a po krátké promluvě odřikává každý formulí, kterou napsanou drží v ruce. Jaká to slavnost? Některým vypršela včera lhůta dočasných slibů, mohou se vrátit v svět, ale ne — obnovují řeholní sliby na příští rok. Jiní skládají sliby doživotní, zasvěcující se navždy Tvůrci a jeho svaté službě. Ti i oni spojují svou oběť s dnešní obětí božského Dítka a jeho panenské Matky.

Oběť řeholníka, je-li pojata, jak pojmána být má, je typus a vzor vši dobrovolné oběti. Na křtu svatém jsme se my všichni dobrovolně zřekli satana, vši jeho pýchy a jeho skutků, a navždy se zasvětili trojjedinému Bohu. Řeholními sliby se duše zřiká světa a vši jeho pýchy, a zasvěcuje se zvláštním dokonalejším způsobem Kristu, snoubenci duší. Dává mu víc než je povinna, chce s ním být spojena těsněji, chce být jeho a jemu náležet bezvýhradněji než jest přesná povinnost každého, kdo byl pokřtěn v jeho svaté jméno. *) Vzdává se všeho, i dovoleného, aby měla jediné Boha. »Hos-

*) Křest přijímáme dobrovolně, náležet Bohu a zřici se satana jest po přijetí křtu naší povinností. Jsou snad ti, kteří svátost znovuzrození nepřijali, této povinnosti prosti? Nikterak! I oni jsou povinni ďáblu odpírat, nechtějí-li přijít o nebe, a nadto jsou zavázáni obmýt svou duši v křestních vlnách, jestliže o pravé církvi vědí — ale vždy přijímá člověk tuto svátost svobodně. Není v tom protiklad? Povinen — a svobodně! Srovnej větu: »Otec je povinen o rodinu se starat, ale činí tak svobodně a dobrovolně.« Povinen — nutká ho k tomu příkaz Nejvyššího; dobrovolně — netáhne ho k tomu fysické násilí. Opatřit však dětem vyšší vzdělání povinen není, tu jest svoboden i po mravní stránce, nejsa vázán žádným přikázáním.

podín jest mým dědictvím a mým údělem, on mi bude náhradou za vše...«
A Pán odpovídá jako Abrahamovi: »Ano, já budu velikou odměnou tvou.«
Není špatná záměna, vzdát se docela pomíjejících tvorů, aby nám patřil jejich nepomíjející Tvůrce. Slibem chudoby obětuje řeholník věci mimo sebe, aby tak odňal předem materiál žádosti očí; slibem ustavičné čistoty obětuje i ony rozkoše, které by v životě manželském byly dovoleny, a tak vyhlásí bezohledný boj žádosti těla; slibem poslušnosti obětuje vlastní vůli, aby tak přemohl pychu života.

B) Oběť... Co znamená toto slovo ve všedním životě? Vždycky obsahuje nějaké odloučení. Vzdát se něčeho, odtrhnout se od něčeho, co nám jest milé, ať jde o nějakou věc nebo osobu mimo nás, ať o naše vlastní já. Dobrovolně se vzdáváme... Je-li nám něco vzato proti naší vůli, nelze mluvit o oběti. Říman obětoval syna nebo život z lásky k vlasti, ale nečiní tak ten, kdo do boje jít nebo syna poslat musí, někdy i pro zájmy cizí. Matka obětuje noční odpočinek z lásky k nemocnému dítěti; neřekneme však totéž o placeném ošetřovateli, který tak činí, protože musí, někdy i s nechutí. Humboldt obětoval všechnu majetek z lásky k vědě, Esterin otec v Ben Hurovi svobodu a pohodlný život z lásky k snoubence... Pozoruješ, že při každé oběti jsme vyslovili slovo »z lásky«. Kde není lásky, tam jest oběť vynucená, a vynucená oběť — žádná oběť. V askesi (práci o vlastním zdokonalení) musí přistoupit ještě jedna vlastnost: obětuji věc (zříkám se věci), ke které srdce nezřízeně lne, která tudíž srdce táhne dolů, do prachu, poskvřňuje je, staví se mezi mne a Boha, ztěžuje duši vzlet k Bohu. Zříkám se jí, abych mohl odevzdat Bohu srdce zušlechtěné; jen srdce vši strusky jak zlato v ohni zbavené a ode vši nezřízenosti očištěné jest schopno stát se darem Nejvyššímu a být od něho jako dar přijato. To jest význam, smysl a cíl nadpřirozené oběti, kterou křesťan, vyznavač Kristův, přináší Bohu, a to z čisté lásky k němu.

Na světě kolem nás tolik věcí, které se na naše srdce věsí, a ještě více těch, k nimž srdce nezřízeně lne. Od těch se odtrhnout..., jak těžký požadavek! Jak hořké slovo! A přece není pomoci; chceš-li, aby v tvém srdci vládl Kristus, pak musí ze srdce všechno, co se mu protíví, byť bylo sebe-milější. A to jest oběť, někdy těžká oběť, při které mnohdy srdce krvácí a oči velmi často slzejí. Oběť..., tak krátké slovo, a tak trpké naší porušené přirozenosti, a přece nezbytná a nutná jako sůl masu. »Zapři sám sebe, zapírej se každodenně, a se svým křížem následuj mne!« Už jsme o tom slyšeli, snad i nahlédli a uznali, že tento požadavek jest nevyhnutelný; ale k tomu, abychom jej dobrovolně plnili, jest cesta daleká.

C) Dobrovolná oběť... Jak mnoho ztrácíme den co den proti své vůli! Tu majetek, ať docela nebo zčásti (nemoc, léčení..., neštěstí...), tam drahou osobu, onde vyhlídku na úspěch, na pěkné místo, na zabezpečenou budoucnost... Někdy si povzdechne: »Vis maior..., nehoda, neúprosný osud, situace silnější než my..., mně zemřel otec..., náš závod rozpuštěn...« Jindy lidská zloba, po třetí naše nebo cizí slabost anebo nezřízená vášeň. Vícekrát jsem zažil, že mezi snoubence se vplížilo děvče, on se dal omámit a povolil vášni; šel za domnělým štěstím přes krvácející srdce opu-

těné snoubenky. Po málo letech rozluka, chce se k první vrátit, ta nechce uzavřít neplatný sňatek na úradě a vyloučit se od účasti na pokladech milosti. Nechtěl přinést oběť, nedovedl svůdci říci: »Ne«, a rozbil štěstí dvou duší. Je jisto, že člověk žije nadějí a z naděje. (Ned. 16. po sv. D.) Ale stejně jest jisto, že lidský život jest utkán ze samých zklamáných nadějí. Jen listuj v albu svého života! Mnoho bez naší viny, více zaviněno námi... Ale třebaže tolik nám odnímáno skoro denně, nedovedeme se odhodlat, abychom dobrovolně Pánu přinesli nepatrnou oběť, když ji od nás žádá. Mluvím v exerciciích o lásce Ukřížovaného, o závodění šlechetných duší, které si obraly za heslo: »Oběť za oběť«, uvedu několik příkladů... »Kdo z vás by dokázal jednat podobně?« — »Já bych to dokázala,« ozve se hlas. »Dobře, uvidíme; dokázalas zachovat po tři dny předeepsané mlčení? Vidiš! Nejsi schopna přinést z lásky k Spasiteli ani tak malou oběť, a namlouváš si, že bys dokázala pro něho podstoupit martyrium. Jaký sebeklam!«

Nechceme přinést z lásky k Tvůrci oběť dobrovolně, a musíme kvůli lidem přinést oběť daleko těžší. Pán od nás žádá maličkost, a my odpovídáme: »To ode mne nežádej!« Svět na nás uvalí těžkou oběť, a my musíme mlčet a nést. Kolikrát jsem povzbuzoval: »Přines tu oběť — z lásky k Ukřížovanému! Uchováš svým žačkám katolickou učitelku a snad zachráníš řadu nesmrtelných duší...« Marně! Po letech nahlíží, že Kristus Pán ji chtěl cestu k nebi učinit daleko snazší než jakou si ji učinila sama. »Já bych teď ráda...« — »Jenže ne z lásky ke Kristu Pánu! Z lásky k sobě, protože by ses ráda vyzula z toho, cos dobrovolně na sebe vzala a co tě rdousí..., tušila jsi ráj tam, kde není, a teď bys ráda z pouště do ráje Kristova zpět, tam, kde ti mohlo být lépe...« — »Co mám dělat?« — »Z nouze ctnost! Svou nedobrovolnou oběť nést v duchu pokání a odevzdanosti!«

D) Poslední pokyn platí pro každé dopuštění Boží. Pán mi vezme někoho z mých drahých, přijdu o přítele, místo úspěchu klidím zklamání, jsem odmítnut, nemoc mne položí na lože nebo mne připoutá jako ošetřovatele k loži jiného. Ve všech těchto případech mám na vybranou: buď přijmout kříž, ať velký nebo malý, odevzdaně z rukou nebeského Otce, a nést jej záslužně, nebo se mu vzpírat a nést jej bez zásluhy, ale v obou případech jej nést musím.

Proč jest oběť nezbytná? Především proto, že bez oběti se člověk odcizuje nadzemskému cíli, pro nějž je stvořen. Kdo chce do nebe, musí se od země odtrhnout! Proč se v blahobyti na Pána Boha zapomíná? Protože netouží po nebi ten, kdo má nebe na zemi! Nechce-li Pán, abychom o věčnou blaženost přišli, musí nám on sám život na zemi zkrápět žlučí, musí nám vzít hned to, hned ono, musí nám uložit oběť nedobrovolnou, poněvadž sami bychom se k ní neodhodlali nikdy. Sebezápor nebo oběť — obojí očišťuje duši ode rzi nezřízené sebelásky.

My sami sebe vychováváme příliš měkce. Nejenže se oběti přímo vyhýbáme, my dokonce vyhledáváme jenom to, co nám lahodí. Dívka se zaváže slibem ustavičné čistoty, a potom všemožně dokazuje duchovnímu vůdci, že by prý takto její život plynul beze vší oběti a beze vší zásluhy, kdežto ona prý chce trpět a nashromáždit hodně zásluh. Nedá se přesvědčit, že v její řeči vězí očividný sebeklam; namlouvá si, že oběť hledá, a zatím

před ní utíká! Chce se šije sméstí slib, když se jí opravdu citelnou obětí stal. Zůstala by svatému předsevzetí věrna, »nebýt jeho...« Nehledá ve svazku manželském obět, jako žádná příslušnice jejího pohlaví; vidí ve spojení s milovanou bytostí blaho! Po letech mluví jinak. »Kdybych byla věděla, co mne čeká, nebyla bych nikdy...« Ta, která mne vážně ujišťovala, že hledá obět! Vyhýbáme se oběti, seč můžeme. Jen vzpomeňme nešťastného Adama, jemuž uložil Tvůrce, a to pod těžkým trestem, aby dobrovolně přinesl obět! Jak obstál! A my že jsme lepší? Pro svou porušenou a k zlému nakloněnou přirozenost, plnou nezřízených vášní, jsme ještě horší! Vždyť i ti, kteří se dobrovolně ve svaté chvíli Pánu zasvětili v ustavičnou zápalnou obět, často povolují a zapomínají! V klášteřích... Obětují Nejvyššímu všechno, a potom? Kvůli nějaké maličkosti se zapomenou! Tu nějaká treta, která nestojí za řeč, tam nějaké příliš důvěrné přátelství, onde nepoddajnost a ctizádost, byť šlo o sebenepatrnější úřad, a mnohdy nakonec odchod z domu Božího. Přijdou k »poznání«, že nemají povolání — když vymáhá obět! Odpadlí kněží po roce 1918! Taž se, jak dosáhli světci své nadprůměrné dokonalosti a kde je tajemství jejich úspěchů v práci pro Pána, a shleď, že to byla vždy obět. Nepřetržitě dobrovolné obětování sebe a všeho, co Pán od nich podle jejich soudu žádal.

E) Kdybys našel nebroušený diamant, sotva bys jej zvedl; pohodil bys asi nevzhledné »sklíčko«, jak už ne jeden učinil, netuše, že má v ruce miliony. Totéž platí o všech vzácných kamenech. Topas na př. vypadá jako oblázek, tedy jako křemen! Broušením se jím dostává krásy, lesku, ceny... Tření jest síla, o které ti poví každý student. Je to síla mnohdy velmi nemilá, protože budí odpor, jenž musí být opačnou silou překonán, a někdy se vůbec překonat nedá. Když se pokoušeli zhotovit železné visuté železniční mosty se závěsy na způsob kloubů, zhatil se jím pokus nadobro. A přece je tření síla v přírodě nezbytná. Bez tření by nebyla možná chůze (bylo by hůře jít než po ledě), kola vozu by se otáčela na jednom místě a nedostala by se vpřed, jako na náledí, tužka by nepsala, hřeb ve zdi by nedržel, malířství a sochařství by bylo nemožné, ba ani dům by nebylo lze postavit..., každá cihla neb kámen by se smekla! Neudržel bys pevně nástroj v ruce atd. Odpor vody umožňuje plavbu, ať jde o veslo nebo šroub nebo ploutev, umožňuje práci mlýnského kola, odpor vzduchu umožňuje let ptáku a aeroplánu, jakož i pohyb plachetní lodí atd. Tato síla (tření, odpor) není tedy v přírodě zlem, jest darem nebes.

Totéž nutno říci v mravním řádě o oběti; sebezáporem brousíme nezřízenou sebelásku se všemi jejími projevy, jakož i všecky nezřízené vášně, které ze sebelásky jako z kořene vyrůstají. Protože naše smyslnost před obětí prchá, jak jen může, nezbývá, leč aby nebeský Lékař nám vnutil sám tento hořký lék, byť se naše zhýčkaná přirozenost vzpírala sebevíc. Kolikrát nám tento lék přichystá tam, kde se ho nejméně nadějeme! Jako trn jej skryje pod vábnou růží. V manželství na př., kam snoubence vábila vyhlídka na samé růže... Květy opadaly, snad rychleji než se nadáli, a objevily se trny, tvrdé trny, které neuvadnou a neopadají jako lístky hebkého květu. Nelze jinak. Cesta k nebi jest cesta oběti, královská cesta svatého kříže, a na tu cestu nás Pán musí nějak přivést, buďto tím neb oním způsobem,

nechceme-li, abychom se minuli cíle. K nebeské vlasti vede jen tato stezka, žádná jiná . . . , od doby, kdy Adam musil opustit ráj.

Nicméně ten, jenž nás na tuto královskou cestu přivedl a nás na ní nechává, neponechává nás naší slabostí. Dobrotivý Otec se postaral, aby ten hořký lék nám zpříjemnil co nejvíce, a trnitou cestu oběti usnadnil do krajnosti. Jak? Tím, že nám přidělil společníky a vzor, trpícího Spasitele a bolestnou Matku Boží. Dnešní tajemství, jež církev počítá za čtvrté tajemství radostného růžence, jest zároveň první bolest Matky Boží. »Tvou duší pronikne meč . . .« Co odpovídá nejsv. Panna? Nahlas neodpověděla nic; v srdci jistě opětovala slovo, jež učinila svým životním programem: »Aj, služebnice Páně . . .«

F) Nejbl. Panna se dvakrát zcela obětovala Pánu. Po prvé slibem ustavičné čistoty. Odezíráme-li od oběti Kristovy, bylo to nejdokonalější sebeobětování, jaké kdy bylo vykonáno. Jím se dostalo Tvůrci nejsvětějšího a nejčistšího srdce, jaké kdy v lidských prsou krom Srdce Ježíšova bilo. Sv. Panna mu je obětovala a sebe mu odevzdala bez výhrady a navždy. Přinesla mu tuto zápalnou oběť v ohni nejdokonalější lásky, jejíž vroucnost nebyla nikdy zeslabena ani nejmenším pokušením, jejíž vzlet k nebi nebyl nikdy brzděn tělesností, která tak často kalí jas našeho sebezasvěcení . . . , mluvím k těm, kteří se podobně jako nejsv. Panna Bohu odevzdali! Po druhé se obětovala Tvůrci ve chvíli, kdy andělu odpověděla: »Aj, služebnice Páně, staň se . . .« Hotova a ochotna ke všemu, cokoli by Nejvyšší od ní žádal nebo jí uložil; tentokráte již věděla, co s ní Pán zamýšlí a co ji asi čeká.

»Aj, služebnice Páně . . .« Toto sebezasvěcení sv. Panny bychom mohli přirovnat k svému křestnímu slibu. Maria svým svolením se stala Matkou Boží, my na křtu sv. dítkami Božími. Maria plesala: »Veliké věci mi prokázal Všemohoucí.« Pokřtěný plesá též, že je tak omilostněn, že mu nyní nebe a náruč věčného Otce otevřena. Nynější křtiny, bezduché hodoování a pití, jest pozůstatek někdejšího ušlechtilého veselí, kterým dospělý neofyta dával najevo radost z přijetí do rodiny věčného Otce. Veliké důstojnosti se dostalo Marii, velikého povýšení i nám. Blaho sv. Panny netrvalo dlouho; vzala na sebe důstojenství Matky Vykupitelovy, a tím i podíl na jeho obětech; my jsme byli povýšeni za spoludědice Kristovy, a tím i my jsme převzali povinnost být účastníky jeho kříže, chceme-li mít podíl na jeho slávě. Jaké oběti vzala na sebe sv. Panna! Dnes ji o tom Simeon jasně poučil.

Z trojího zdroje pramenila všechna oběť nejsv. Panny. První důvod . . . Kdyby byl Mesiáš přišel mezi andělské bytosti, kdyby ho byli krajané vítali s náručím a srdcem otevřeným, jak se domnívali mudrci, nebyla by jeho ani její životní pouť poseta trny, nebyla by zakusila betlemské chudoby, nebyla by nucena prchat do ciziny, nebyla by dnes slyšela od omilostněného starce: »Tvou duší pronikne meč.« Nevede se nám právě tak? Kdyby nás byl křest uvedl mezi samé anděly! Ale již sv. Augustin musí připomínat novokřtěncům: »V církvi najdete věřící, kteří vám nebudou nikterak vzorem ctností . . .« Což lidé bez víry, s kterými musíme žít? Co my sami, tělesní synové hříšného Adama? Jsme nádoby z hlíny, jak praví týž světec, a ty

se vzájemně tísní, na sebe narážejí, a někdy jsou samy sobě těžké. Druhý zdroj obětí: nejsv. Panna byla tak blízká tomu, jenž místo předložené radosti zvolil si kříž... Proto bolestné rozloučení, když ho Otec volá do své svaté služby, proto ho tři roky vzdálena, když se věnuje duším, pro které přišel, proto křížová cesta a Golgota. A my? »Ve jméno Kristovo jste pokřtěni, Krista jste oblekli, a k jeho odění patří i koruna trnová.« Tak asi mluví apoštol národů. Kdo chce být Kristův, a jeho jsme my pokřtěni všichni, musí mu býti podoben, jemu, dobrovolné oběti za hříchy světa. Třetí zdroj obětí bylo sv. Panně její mateřské důstojenství. Kdyby se nebyla stala matkou, a to dokonce Matkou Vykupitelovou, nebylo by se na ni tolik a tak velkých obětí sneslo. Procházej všechny oběti, které z vůle Otce musila na sebe vzít, a na každé »proč« si musíš odpovědět: »Protože Matkou Ježíšovou.« Matka Spasitelova příkladem nám, jak máme nést své stavovské oběti.

G) Příkladem nám... První oběti, které musí každý syn Adamův přinášet..., pro vezdejší chléb. Dítě, které vzdychá pod břemenem neúprosné školy, nemá tušení, že to proto, aby si jednou mohlo vydělat chléb, který bude pojídat v potu tváře. A později? Oběti přibude, a budou tím tíživější, že to budou oběti pro jiné. Některé vezme na sebe dobrovolně a vědomě, zasvěti-li se na př. Bohu po příkladě nejsv. Panny; jiné převezme dobrovolně, ale nevědomě..., snoubenci, kteří hledají, tuší a očekávají blaho, a najdou oběť! Budou se obětovat za jiné... Kdo by se k tomu odhodlal, kdyby svatební věneček byl z trní a ne z myrty a tak dal hned na počátku jasně cítit, co rodinný život chystá?

S jakým předsevzetím opustíme toto rozjímání a celou dobu vánoční, právě uplynulou? Jsme si vědomí, že starý Adam v nás žije, nebudeme se oddávat sebeklamu, že těchto několik řádků nás nadobro promění a že nyní dokážeme hravě, co po úsilí dlouhých let dokázali světci, že nyní budeme s nimi v dobrovolných obětech závodit. My, ubozí a slabí, se omezíme na věc jedinou: učiníme z nouze ctnost a budeme ochotně neb aspoň trpělivě nést, co na nás manželský svazek nebo náš stav mimo naše nadání vložil, a co na nás otcovská prozřetelnost Boží sešle nebo dopustí. Obětovat se za jiné, to jest velký a všeobecný program lidského života. Kdo nechce, není hoden vznešeného jména otce neb matky, a stává se egoistou nejhrubší ráže, egoistou, v němž se sobectví stupňuje až k bezpříkladné surovosti a činí vrahem neb vražednicí vlastního plodu.

»Tvou duší pronikne meč...« Pohled na Matku Bolestnou se sedmerým mečem v srdci nám vlévá sílu a útěchu v těžkých chvílích. V letech našeho národního mučednictví to bylo, v poutním chrámu v X. Před oltářem Matky Boží klečí dívka, asi 22letá. Slzy jí kanou z očí... Nebyla to dívka, nýbrž mladičká vdova! Na otázku přítomného kněze odpovídá: »Byli jsme s manželem něco přes rok. Před několika týdny zatčen, a teď přišla smutná zpráva... Všechn majetek nám zabaven, a můj drahý neuvidí dítě, které očekávám. Přišla jsem k Panně Marii, požalovat jí svou bolest...« Ani slova reptání nebo nářku! Pán nesesílá na nás každého dne tak veliké kříže; následujme tedy aspoň děti, které jsem poznal v jednom klášteře. »Z lásky k Ježíškovi snášim bez rozmrzelosti maličké obtíže, které mi každodenní

život ukládá; trochu vedra, trochu zimy, malou ztrátu, malou nepříjemnost, kterých obcování s bližními přináší denně na tucty, malé nepohodlí, zkřížení mých dětských plánů...« To znamená cvičit se v oběti ve škole Matky Bolestné, abychom byli schopni nést i těžký kříž, kdyby ho Pán Bůh na nás seslal, a dovedli kráčet ve šlépějích trpícího Krista i jeho přesvaté Rodičky..., těch, kteří hříchu neučinili, a kteří přece zakusili veškeru hořkost utrpení, aby nám byli příkladem, posilou, útěchou!

Desátek: »Kterého jsi v chrámě obětovala.« Píseň: »Ó Maria, rajska růže čistá... Když jsi v chrámě svoje nemluvnátko Simeonu v náruč vkládala...«

Dnešnímu tajemství jsou zasvěceny na Moravě dva chrámy, mezi nimi poutní chrám v Dubu na Hané.

Přemysl II., zvaný králem železným pro své nepřemožitelné vítězí voje, jichž nezdolná síla se ukázala u Kressenbrunnu, králem zlatým pro své nevyčerpatelné bohatství, kterým oslnil celou Evropu při svatbě své neteře Kunhuty s uherským princem Bélou na polích nedaleko jmenovaného bojiště, dostal čtvrtého roku po svatbě první dítě, dcerušku. Bylo to začátkem r. 1265. Za den svatého křtu vyhlédnut dnešní svátek, den, kdy Matka Boží své božské nemluvnátko přinesla do jerusalemského chrámu. Den šestinedělek... Biskup pražský, olomoucký a braniborský pozvání k slavnosti. Král jest posvátným obřadům přítomen, po vykonaném křtu ve svatovítské katedrále jest přítomen slavné mši svaté u oltáře nejbl. Panny a pak teprve odchází do paláce, aby radostnou událost oslavil přiměřenou hostinou.

Jest bezesporu pěkné, že v mnohých našich krajích se zachovává zvyk, doporučený v římské liturgii; první cesta matky po narození dítěte ji vede do chrámu, s dítětem v náručí. Církev jí jde takřka vstříc až k chrámové bráně, vítá ji, s její radostí spojuje radost svou, spolu s ní děkuje Pánu a zároveň svolává požehnání nebes na ni i na dítě, které má vychovat pro věčného Otce. »Všemohoucí věčný Bože, jenž jsi panenským porodem nejbl. Panny Marie bolesti věřících rodiček obrátil v radost, shlédni milostivě na tuto služebnici svou, která radostně přichází do svatého chrámu tvého, aby ti vzdala náležitě díky, a uděl jí, aby po tomto životě pro zásluhy a na přímluvu téže nejbl. Panny Marie zasloužila se svým dítětem dojíti radostí věčné blaženosti...«

Jaký rozdíl mezi úvodem křesťanských matek a obřadem očišťování židovských rodiček! Tyto platily za nečisté, musily stát před bránou svatyně, takřka za dveřmi, nesměly do chrámu vejít, dokud prostřednictvím kněze nepřinesly oběť »za hřích«, jak se říkalo. Naše matky vstupují do chrámu; aby byly podobny nejsv. Panně, zůstávají i ony u brány, ale jen proto, aby jim církev vyšla v ústrety, jak již řečeno. V Jerusalemě přinášely oběť očištnou, naše matky přinášejí srdce plné vděčnosti. Židovský kněz matku »očišťoval«, kněz Kristův matce i dítěti jménem Spasitelovým žehná. Židovské matky mysly na hříšnou Evu a na kletbu, která stihla ji i všechny její dcery: »V bolestech budeš roditi dívky.« Křesťanská matka myslí na panenskou Bohorodičku a na požehnání, které její mateřství přineslo všemu lidstvu.

Po křtu sv. bývá vždy malá hostina. Hodovat s pozvanými hosty se pokládalo vždy a pokládá dodnes u všech národů za projev radosti a veselí, mnohdy i za projev přátelství a smíru. Církev nikdy nic nenamítala proti tomu, když církevní slavnost takto doplněna slavností světskou. Žel, že světské radovánky mnohdy vybočily z příslušných mezí a že konečně ovládly, jako by ony byly cílem a předmětem celého svátku. Posvěcení chrámu cdedávna... Ve chrámu jenom kněz s hrstkou stařen, a prostranství před chrámem plno rozpustile se bavící mládeže. Ke křtu sv. jen kmotři, u stolu kdekdo. Jmenovaný král nám ukázal, jak to dělali naši předkové a jak se sluší dělat i nám. Svatba... Kněžské požehnání jest někdy snoubencům věci vedlejší, stolování bez konce věci podstatnou.

Před lety se dotazoval jistý americký deník svých abonentů, kdy milovali manželku nejvíce. Dvě třetiny odpovědí zněly: »Před svatbou.« Pětina odpovídala: »Po narození prvního dítěte.« V prvním případě máme co dělat s blouznivou vášní; druhý nám ukazuje, co jest tmelem pravé manželské lásky. Dítě... Panenská Matka počala působením Ducha sv., a přece není pochyby, že božské Dítě utužovalo posvátný svazek svých pozemských rodičů na míru nejvyšší.

Vzpomínám původce moderního německého těsnopisu Gabelsbergera. Jeho soustava byla do nedávna i českým úředním těsnopisem; učili jsme se jí my stejně jako v německých školách, jeho jméno bylo známo a slaveno po celé střední Evropě, jeho těsnopisu se užívalo všeobecně, především v parlamentech, a nelze popřít, že prospěch, jež jeho vynález lidstvu přinesl, byl skutečně nemenší než při kterémkoli vynálezu technickém — jen jednu vadu měl: jeho manželka jej zaplatila životním štěstím. Obíral se bez ustání svou těsnopisnou soustavou, stále přemítal o jejím zdokonalení, milující manželce se docela odcizil. Umírá syn, jí nad rakví srdce krvácí, a on, pohřížen ve svou libůstku, nemá pro ni ani slova soustrastí, útěchy a lásky, jest docela slepý pro vše, co trpěla a vytrpěla. Jako neměl pro ni přátelského slova za živa, z dopuštění Božího neměl ani slova rozloučení ve smrti — zemřel náhle cestou po jedné mnichovské ulici r. 1849.

Dnešní tajemství, při němž vidíme oba svaté nazaretské snoubence stát ruku v ruce před omilostněným starcem, učí manžely něčemu jinému. Zvolil-lis podle vůle Boží tento stav, věz, že první právo na tebe má rodina, tedy manželka a děti, nikoli věda, nikoli politika, nikoli spolek, nikdo a nic mimo tebe, ani sám stát, jehož jsi občanem. Obětovat se musíš svým, nikoli žádat, aby tvoji se obětovali tvému vynálezu, tvému sportu, tvým objevům. I po té stránce by bylo radno dnes chvilenu svědomí zpytovat a zahledět se na Josefa a jeho nejčistší snoubenku, na tyto dva cherubíny, rozpínající křídla nad nejdražším pokladem jako zlatí cherubové nad archou úmluvy.

PÁTÁ NEDĚLE PO ZJEVENÍ PÁNĚ.

Rodina a škola.

Dnešní epištola je hluboce procítěné kázání všem členům křesťanské rodiny. Náš obvyklý nedělní kazatel povzbuzuje co nejsrdečněji, jako nejupřímnější přítel, k vzájemné lásce, která odpouští různé drobnosti, zavinené lidskou křehkostí, a k pravé vroucí zbožnosti, která spolu s láskou svolává na naše domy požehnání a zjednává jim pravý pokoj, pramen vši radosti a spokojenosti. »Nadto nade vše mějte lásku, která jest poutem dokonalosti, a pokoj Kristův nechť potom jásá ve vašich srdcích.« (Kol 3, 14 n) Štěstí, spokojenost, láska a mír . . . Proč je tento čtyřlístek dnes tak vzácný v našich příbytcích? Protože jim chybí pravá zbožnost! Rodinám chybí Bůh!

A) Uvedu ti slova zkušeného spisovatele (Fr. Bartoše), poněkud zkrácená. »Nábožnou písní vítaly rodiny první ranní červánky, s ní na rtech se ukládaly i na lože. Společnou nábožnou písní se začínaly slavnostní hostiny, zvláště posvícenské a svatební. Písněmi oslavovali Boha v kostele i doma, písněmi prosili o požehnání i za odvrácení zlého, písněmi vzdávali díky za obdržená dobrodiní, písněmi provázeli své milé ke hrobu. V adventě i v postě světské písně naprosto umlkly, zpívaly se jenom písně svaté, v dobu vánoční hlaholila naprosto všechna dědina prostomilými koledami. Opravdová zbožnost našich předků docházela svého výrazu zpěvem. Ke zbožnosti se družila pracovitost, spokojenost a milá veselost. Za roboty bývalo málo peněz i málo času; proto lid s obojím moudře hospodařil, a soused sousedu milerád z ochoty pomohl. (Viz str. 157.) Společné práce (přástky, dračky atd.), stejně jako práce na polí, kořenil lid zpěvem, v zimě též pohádkami nebo kronikami, ze kterých některý školák předčítal. Tak byla práce zábavou, a lid říkal oněm společným pracím „pobaba“ (= zábava!). Lid při stálé práci i při skromném výtěžku byl spokojen, protože nebylo náročnosti jako dnes. V domech zámožných řemeslníků neb sedláků bys byl marně hledal, bez čeho se dnes neobejde ani poslední dělník. Z pilné práce se rodila spokojenost, a ta zas byla matkou nevinné veselosti.« Římský filosof Seneka praví: »Chceš-li koho učinit blaženým, nepořídíš nic, když rozmnožíš jeho bohatství, nýbrž když zmenšíš jeho nenasytné tužby.« Co dělali potom za dlouhých zimních večerů, když přástky skončily? »Dívky vyšívaly . . . Drahocenné vzácné kroje, díla vpravdě umělecká, kterým se dnes cizinci v museích obdivují, vykouzlily pracně ruce našich žen a děv v zimních měsících při svitu louče, kahanu

nebo svíce. Dnes? Dostaneš všechno hotové v židovském krámě za několik halěrů; továrenské, bezcenné zboží... Přeskoda zručností a dovedností našich žen v domácím průmyslu a umění! Děvčata (venkovská!) neznají již kolovratu ani od vidění, a něco si ušít dovede málokterá.« Co ale s drahým časem, na tyto práce kdysi vynakládaným? Jako voda se žene tam, kde jest prázdno, a vyplní rychle kdejakou dolinu, tak se dere ďábel tam, kde není práce. Zahálka — matka hříchů... Místo dřívějších společných prací schůzky za vesnicí, kino a jiné zábavy pochybné mravní ceny.

B) Týž spisovatel vypravuje, jak vypadal život v rodině váženého soukenického mistra v Příboře. V městě bývalo přes 700 samostatných soukeníků, každý měl dva až pět tovaryšů, a ti pokládáni za členy rodiny; seděli s domácími za stolem, s nimi konali pobožností atd. Bylo-li pilno, vstávalo se o jedné nebo o dvou s půlnoci; posadili se ke stavům a hned začali píseň: »Ve jménu Otce i Syna jeho, též i Ducha svatého...« Pak zpívali Otčenáš a Ave, uvedené do prostých veršů, potom píseň k nejsv. Trojici, ke Kristu Pánu, poděkování za ochranu minulé noci, andělský růženec k nejsv. Panně, a tak to šlo až do 11 hodin. Mechanické tlučení stavů a zpěv. Po obědě přišly na řadu »odpolední« písně, každý den jiné, nakonec večerní: prosba za ochranu v noci, opět andělský růženec, večere, společná modlitba a na lůžko. V neděli šel každý, kdo mohl, na všechny tři mše svaté i na odpolední požehnání, načež na besedu k některému sousedovi, který měl prostrannější jizbu. Vypravovaly se novinky, zajímavosti, pohádky, pak četl některý písmák nebo školák z kroniky, zpívaly se písně světské nebo nábožné. »Opilý jsem nebyl nikdy,« svědčí mu 70letý mistr. Řídili se zásadou, že almužna neochudí a mše neopozdí. Na roráty v adventě si našli vždycky čas, třebaže využítkovali každého okamžiku. Totéž platí i o venkovských chaloupkách.

Kolik dětí bylo tehdy v chaloupkách! Rodiče uživilí a vychovalí všechny! Dnes? sotva dvě, a ještě nářky, že jich nemohou uživit. Seneka měl pravdu! Nenasytná náročnost... Každých čtrnáct dní s oběma dceruškami k fotografovi, celé prázdniny na letním bytě, dvě služky, denně čokoládu a marmeládu, a pak náрек, že nemohou s platem vyjít. Kdyby měli o pět tisíc měsíčně víc, jezdili by v létě někam k moři do Ostende, a nevyšli by zas!

C) Do třetice... Týž spisovatel pokračuje: »V městečkách a dědinách, kde se dnes vypínají hrdě nádherné školní budovy, bývala škola neúhledný domek o jedné nebo dvou těsných třídách. Vesničky, kde nebyl kostel, mívaly málokdy školu, takže mnoho dětí vyrůstalo bez školního vyučování. Tu byla jednak náhradou, jednak podporou školy a přípravou na ni domácí výchova a kázeň. Matky bývaly vzornými pěstounkami svých dětí, lnuly k nim láskou vpravdě mateřskou, vedly je od malička ke zbožnosti, pracovitosti, šetrnosti, k dobrým mravům, šlechtily jejich srdce písněmi a pohádkami, vzdělávaly jejich rozum vědomostmi, potřebnými pro rodinný i pospolitý život a cvičily je v domácích pracích; otcové jejich výchovu dovršovali.« Nebylo slyšet v rodinách proklínání, když Pán Bůh chtěl dát další dítě, o věcech daleko ohavnějších ani ne-

mluvě! Z takové mateřské školy a domácí kázně přicházely děti do veřejné školy docela jinak připraveny než nyní. Měly základní vědomosti náboženské, uměly se modlit, znaly domácí, polní i lesní zvířata a rostliny, a co milých písní jim zvučelo na rtech i v srdcích! Když pak vychodily školu, rodiče v jejich vedení a výchově pokračovali. Matka uváděla dceru do řízení domácnosti, otec učil syna v polním hospodářství. Nyní mnozí rodiče složí veškerou výchovu na školu, nechávajíce před tím i po tom děti růst jako dříví v lese. Stromek roste nakřivo, a kdo ho pak napravil! To nedokáže ani nejlepší škola! Bylať zameškána doba k šlechtění a pěstění dětského srdce nejvhodnější!« Nejtruchlivější na tom to, že rodiče vůbec netěší obírat se dětmi. Učitel a katecheta jsou prý za to placeni... Vzpomínám na svého otce. V tolik hodin skončila práce v úřadě, za deset minut byl doma — takřka na vteřinu! To už jsme ho všichni s radostí očekávali. Celý večer doma, mezi svými a se svými. Nám to připadalo tak samozřejmým, že nám ani na mysl nepřišlo, že by to mohlo být jinak. Jednou musil »vzít« lístek na jakési charitativní divadlo. Přinesl jej... »Kdo půjde?« Matka: »Já přece ne!« — »Já teprv ne!« Lístek propadl... Všelijaké anekdoty o tchyních nám připadaly jako povedené vtípy, kterým nikdo nevěří. K manželčině matce se choval otec vzorněji než leckde syn k vlastním rodičům; dětem se ani nezdálo, že by mohly k ní být neuctivé; ona se však též nikdy nepletla do záležitostí rodičů. Jednou otec nesouhlasil s jakýmsi jejím rozhodnutím, neřekl však ani slova; teprve nazítří, když jsme šli do školy, nám na chodbě řekl, jak máme věc zařídit, a my? Vycítili jsme jeho šetrnost a taktost, a ani slovem jsme neprozradili, že zrušil její ustanovení, třebaže nám mlčení nepřikazoval.

D) Škola... Uvedený spisovatel řekl, že ani nejlepší škola nenapraví, co zameškala domácí výchova. Ale máme dnes těch »dobrých« a »nejlepších« škol nazbyt? Kosmák líčí dva obrázky, školu starou a novou... Stará, kde rodiče s učitelem spolupůsobili, nová, kde mu svědomitou prací mařili. Škoda, že se nedožil našich dnů! Byl by přidal třetí obrázek, »nejnovější« škola, bez Boha, »osvícená«, pokroková, která vychovává neznabohy, zrádce Boha a zrádce vlasti. Beznáboženská husitskonevěrecká škola, kde učitel mnohdy neznal pravopis, ale ve zostouzení církve dokázal výkony herkulovské.

Škola a její význam se pojímá namnoze docela pochybeně. Jsem jist, že bych i od nejednoho čtenáře dostal odpověď: »Škola je k tomu, aby naplnila hlavu malého žáčka co nejhojnějšími poznatky.« Tak jí pojímali na př. staří Egypťané. Zachoval se nám obrázek na papyrusu. Žáčci sedí na zemi, uprostřed učitel s odznakem své hodnosti, s holí nebo silným žebrem palmového listu, malí čmárají do pouzder naplněných pískem ze Sahary nebo do vlhké hlíny hieroglyfů, a učitel, jak sděluje nápis na papyrusu, láteří: »K tomu máš záda, abys na ně dostal... Žáci mají uši na zádech.« Ubozí žáčci! Pro ně byla škola mučírnou.

Dnes mučírnou není, ale nebyl bych v právu, kdybych jí nazval továrnou? Vychovatelé a filosofové našich dnů, kteří vynikají rozhledem a praktickým pojetím života, si stěžují, že škola přecpává rozum poznatky, a to ponejvíce takovými, kterých v životě nikdy hoch potřebovat nebude,

aniž jich kdy užije, a že nevzdělává srdce a vůli; jinými slovy, že vyrábí domýšlivé mudrce, kteří by v životě nebyli k ničemu, kdyby se omezili jen na to, co si ze školy odnesou, a že nevychovává charaktery, nezušlechťuje duše, nevede k samostatnosti, k šlechetnosti, k sebekázi. Moderní školský systém činí učitele sofistou, který se snaží vštípit žákům lidskou moudrost, nic více. Já měl ještě učitele, kteří svůj stav pojímali jako obdobu stavu kněžského, a učebnu téměř za svatyni. O tom nyní několik slov.¹⁾

E) Jaký účel má škola? Neznaboží, kteří mají neustále v ústavech Komenského, nemají ani zdání, že na naši otázku odpovídá: »Aby vedla děti k pravé zbožnosti!« V rodinách římských patriciů (zámožných šlechticů) bylo vyučování svěřeno některému vzdělanému otroku — žel, že obyčejně nejhoršímu. Rodiče nezamožní se složili a vydržovali společně jednoho učitele pro všechny své děti. O státních školách nelze ve starověku vůbec mluvit. Záleželo na rodičích, chtějí-li dětem zjednat vzdělání a jak jim je chtějí zjednat. Za dob křesťanských bylo jinak. Církev sama se starala o školství. Zakládány farní a katedrální (biskupské) školy, v klášterech patřilo k hlavnímu a nejčestnějšímu zaměstnání mnichů vyučovat mládež, a to bezplatně; výlohy musily být urovnány z důchodů kláštera. Augsburský biskup sv. Oldřich líčí péči, která byla žákům věnována: »Žádný princ není pečlivěji vychováván než poslední a nejchudší hoch v clugnyackém klášteře.« V těchto školách bylo mnohdy vidět knížecí syny sedět ve školní lavici vedle hochů z lidu; co to tehdy znamenalo? Lothar, syn císaře Karla Lysého, Pippin, Robert Zbožný, Ludvík VI., Theodorich III. byli vychováni v klášterních učebnách. Pozdější biskup řezenský sv. Wolfgang si vyprosil od svého přítele Jindřicha, arcibiskupa trevírského, aby mu byli svěřeni zdarma k výchově hoši, a odmítl statky i vyznamenání, která mu nabízel. V naší vlasti bylo podle svědectví Palackého tolik škol, že Čechy mohly závodit s kterýmkoliv kulturním národem; husítskými bouřemi nastal úpadek a za protestantství se vzcháhal ještě víc; teprve členové nového řádu Tovaryšstva Ježíšova vzkřísili a pozvedli upadlé školství, čehož nejlepším svědectvím jest okolnost, že sami protestanté svěřovali jejich kolejm k vzdělání a výchově své synky.

Jak to vypadalo, když za »osvícenskú« doby vzal stát školství do své rezie? Čtíme na př. paměti Frant. Dědiny! Návrat k pohanským dobám! Kdo nebyl k ničemu, byl k vyučování mládeže dobrý dost. Od státu nedostal ani haléře, musil si vyžebravat u sousedů živobyti, obcházeje s žácky domy, a zpívaje — na Tři krále, na Řehoře, na posvícení i v jiné dny, na př. na sv. Dorotu atd. Vypomáhal si šumařením, a kde to šlo, i jinak. Můj profesor nám vypravoval, že někdy přišel s druhy v pondělí do školy, hodinu

¹⁾ Tím ovšem nikterak nepodceňujeme první úkol školy, vzdělávat rozum. Jedna legenda vypravuje, že bl. Oringa založila klášter, a brzo se kolem ní kupilo mnoho sester. Ale ani ona, ani ostatní neuměly číst ani psát. Královna nebes se jí prý zjevila a vytkla jí tento nedostatek. Maria Panna sama, podle tradice, vzdělávána a vychovávána v chrámové škole jerusalemské, její chvalozpěv svědčí, že byla dokonale obeznámena s proroky a žalmy, tedy nadmíru pečlivě vzdělána. Stolice moudrosti . . ., vyprosila hlubokou moudrost a chápavost pravd přirozených i nadpřirozených málo nadanému sv. Albertu Vel., bl. Rupertu opatovi, Suarezovi, Skotovi.

vzdálené, a paní učitelová jím řekla: »Pan učitel spí...« Hrál kdesi v hospodě celou noc, a žákům nezbylo leč vrátit se domů.

Byly ovšem čestné výjimky. Ale pamatujme, že tyto »farní školy« byly školami náboženskými. Vrchní dozor měl biskupský zástupce, poměr mezi učitelstvem a duchovenstvem byl neobyčejně přátelský, jak se lze dočíst v Raisových povídkách Zapadlí vlastenci a Západ. Tyto školy spolu s kněžstvem zachránily v dětských srdcích lásku k vlasti, takže ti, kteří se pak odebrali na státní německé střední školy, zůstali národu věrní. Na školách bývaly náboženské nápisy. (»Pro Boha život, pro život škola... Nechte maličkých přijít ke mně...«) Na dveřích učebny byl monogram tříkrálový, někdy velmi ozdobně nakreslený, na předním místě byl kříž, ne vždycky jarmareční zboží! Vyvěšena pravidla o chování žáků ve škole i mimo školu, zvláště v kostele. »Před vyučováním vstaňte, sepněte ruce a modlete se nábožně... Do kostela choďte po dvou, napřed chlapci, pak děvčata; tam se postavte na vykázaná místa. Při službách Božích stůjte nebo klečte, jak se vám řekne; pobožně a uctivě se modlete...« Veřejných zkoušek z náboženství se zúčastnili rodiče i vrchnostenské úřednictvo a obecní výbor, po zkoušce čtena ze »Zlaté knihy« jména nejpilnějších a nejhodnějších žáků i žaček, rozděleny odměny za píli a mravné chování, obyčejně náboženský obraz s verši a jménem vyznamenaného. V rodinách se choval za rámcem celá desetiletí. V nábožensky orientovaných školách vychovávali věřící učitelé, pracující s knězem ruku v ruce, vlastence a buditele; beznáboženské školy 20. století nám vychovaly vlajkaře.

F) Z toho, co řečeno o školské výchově dětí v pohanském Římě, jest zřejmé, že při vši ubohosti tehdejších názorů si byli i pohané vědomi: »Škola je k tomu, aby doplnila výchovu domácí, a to v duchu rodičů« — nač rodiče nestačí a co může obstarat jiný bez jakékoli újmy mravnosti dítek! Číst, psát, počítat... Učitel má nejsvětější povinnost vychovávat děti v duchu a podle přání rodičů. Tohoto svatého práva rodičů církve vždycky šetřila; papež na př. nikdy nedovolil ve svém Církevním státě, jehož byl světskou hlavou, aby židovské děti byly proti vůli rodičů nuceny docházet do křesťanských škol. Jest největším znásilňováním svědomí a nejsurovějším porušováním nejsvětějších práv lidských, když od zavedení protestantství jsou katolické děti pomocí školy připravovány o víru a mnohdy i o národnost. V Anglii byly katolické děti odnímány rodičům násilím a dávány na výchovu fanatickým protestantům. V moderní době se bezbožecké vlády a státy chopily školy jako neúčinnějšího prostředku, aby katolické děti před očima rodičů pod ochranou zákonů byly od neznabohů olupovány o nejsvětější a nejdražší poklad. Když se v Belgii r. 1885 dostala k veslu liberální vláda, bylo její první starostí vyhodit náboženství ze státních škol. Katolíci nelenili a zřídili si školy své. Vydán tedy zákon, že ti, kdož dostávají od státu podporu, musí posílat děti do státních škol. Co katoličtí rodiče? Raději trpět nouzí než vydat děti v nebezpečí ztráty víry! 2790 chudobných rodičů a 970 vdov přišlo o podporu, protože děti posílaly nadále do škol náboženských. Tak vypadá humanita, svobodomyšlnost a tolerance (snášenlivost) těchto průkopníků osvěty, všeobecné svobody a pravé lidskosti! V městě St. Hubert

ležela matka mrtvicí raněná na slamníku v bídě boudě. I jí bylo řečeno: »Buďte děti do státní školy nebo ti bude odňata státní podpora.« — »Do katolické školy!« U nás? (Viz str. 152.) Nikoli chudši, nýbrž bohatí sedláci, kteří měli všeho dost! Několik pytlů žita neb o jedno prase v chlévě víc, to mělo v jejich očích větší cenu než duše dítěte!

G) Jaké požehnání přinesla doposud beznáboženská škola? Dvěma protestantským Američanům dáme slovo. Předseda nejvyššího soudního dvoru v New Yorku Jan Fitzgerald praví: »Matkou zločinů jest moderní škola bez Boha. Lotryně, má na svědomí 80% zločinů... Žádná lidská moc nevyplní zločinnost výchovy bezbožecké...« Daniel Gilbert: »Hoši a dívky, plni vznešených ideálů, života bezúhonného, se na takových školách zvrhli; pochybovačnost, nevěra, smilstvo, nemravnost, hýření, zlodějství, surovost k rodičům, všechny zločiny, zoufalství a sebevražda jest ovocem našich státních (t. j. bezbožeckých) škol.« Vrah, odsouzený v Itálii r. 1878 k doživotnímu vězení, opouští soudní síň se slovy: »Vstup do beznáboženské školy byl rozhodný krok pro mou zkázu.«

Jsme dalecí toho, abychom bezmyšlenkovitě chválili »staré zlaté časy«, robotu, nevolnictví, louče, bláto... »Hloupá je taková řeč.« (Kaz 7, 11) Leccos však bývalo lepší, a o to nám jde. Co bylo špatného a nedokonalého, zavrhuje, ale žel, že nevěřící Rousseau má pravdu... Za pokrokem se vleče velmi temný stín, a každý pokrok není stoprocentně lidstvu na prospěch. Nové vymoženosti, větší náročnost, větší blahobyť, s tím ruku v ruce úbytek zbožnosti i víry. Což je nutno, dá-li nám Pán Bůh se dočkat lepších dnů, abychom s přežitky a nedokonalostmi starých dob odhodili i zbožnost? Musila do vzdušných prostor nových školních budov vláhnout nevěra polovzdělanců a štvavost nedouků? Církev školství založila, stát je ve vhodné chvíli uchvátil, a jako ježek sysla v bajce vyhání z nich tu, které škola za všecko vděčí.

H) V dnešním evangeliu jest řeč o koukolu, který naseť nepřítel na pole. Hospodář ví, co znamená slovo pletí. Je-li někdy v ječmenu ohnice tolik, že celé pole jen hoří!... Plet, vytrhávat, a to včas... Podobně nezbyvá rodičům, než aby denně pleli z duše dítek, co do nich naseje nepřítel víry Kristovy. Nepříjemná práce, ale nutná, nechceš-li jednou pozdě prolévat slzy nad zkázou, která se již nedá napravit. V neděli místo do hospody dotazovat se dětí, co ve škole slyšely, co četly, a objevíš-li plevel, okamžitě se dát do plení. Má tvé dítě učitele věřícího nebo alespoň takového, že neohrožuje jeho víru a mravnost? Modlí se s dětmi za něho a děkuj Pánu Bohu!

Modlitba za křesťanské školy, za dítky opuštěné, zanedbané, bez křesťanské výchovy.

Vhodná píseň.

Je-li neděle po Zjevení Páně šest, vezmi k duchovní četbě rozjímání, vložené před neděle poslední po sv. Duchu.

SV. JOSEF, SNOUBENEC PANENSKÉ MATKY BOŽÍ.

Světec jesliček...

Slavíme jeden jeho svátek v době svatopostní, druhý po velikonocích; nicméně pěstoun božského Dítka patří k tajemstvím doby vánoční, do Betlema a Nazareta. Východní řecká liturgie slaví svátek Matky Boží (jejího božského mateřství) den po slavnosti Narození Páně. Já bych svátek sv. Josefa nejraději umístil na konec vánočního období, do týdne, kdy se s vánočními tajemstvími loučíme. Hlubokému a svatému tajemství vtělení Syna Božího zůstal opodál — a přece mu byl blízký. Vykonání tohoto nevyzpytatelného tajemství byl vzdálen, svatým osobám, v nichž vykonáno, byl blízek. Stojí u jesliček, patří k nim, ale takřka jen jako asistent. Kterýsi umělec vystihl jeho význam a poslání ve vánočním tajemství. Světlo oblévá klečící panenskou Matku i Dítka v jeslích, svatý Josef stojí opodál, ve stínu... Spasitele dala světu jediné Maria, ale její snoubenec nesmí být opomenut. Byl si vědom lépe než my, že velké tajemství vykonal Duch sv. v jeho snoubence bez jakéhokoli jeho spolupůsobení, a poučen od anděla, hleděl s hlubokou úctou k tomuto nevystihlému dílu Ducha posvětitel. Tuto jeho úctu k tajemství vtělení učiníme předmětem svého rozjímání.

A) Ve svatohostýnské svatyni jest pěstoun Páně zobrazen jinak, než jak jsme zvyklí. Nevidíš ho s lilii v ruce a s Ježíškem v náručí. Opřen o tesařský stůl, ve snách, a vedle něho, skoro nad ním, jako by se k němu právě snášel, posel nebes. »Josefe, synu Davidův, neboj se vzít k sobě Marii, manželku svou; co v ní počato jest, z Ducha svatého jest...« Co nám sděluje Písmo sv. o snoubenci nejbl. Panny? »Byl muž spravedlivý,« to znamená bohabojný. Jen takového mohla Boží prozřetelnost zvolit za strážce a ochránce největších pokladů, naší chudé zemi kdy svěřených. Chystal se právě k sňatku s tou, s níž byl už zasnouben. Znal slova, která kdysi anděl Rafael řekl mladému Tobíášovi před jeho sňatkem, napomínaje ho, aby svatě pojímal svazek, Hospodínem ještě před pádem prvního člověka v ráji ustanovený a požehnaný. (Tb 6, 16 nn) Není pochyby, že bohabojný jinoch, jehož ctnostem samo Písmo vydává svědectví, byl odhodlán svatě pojímat to, k čemu se chystal, a navlas se podle slov andělových před staletími pronesených řídil. Ale Boží prozřetelnost mu přichystala větší a vznešenější úkol. O tom neměl samozřejmě ani nejmenšího tušení.

V době přípravy k sňatku upozoruje, že jeho snoubenka se stala matkou. Stojí před nevysvětlitelnou záhadou. Andělsky čistá, nemohl na ní nikdy pohlédnout leč s nevýslovnou úctou... Čeká, že promluví, snoubenka mlčí. Což neměl právo se jí přímo otázat? I v tom zřejmě jeho úcta k ní.

Neosměluje se, a když ona na jeho tázavé pohledy neodpovídá, jest rozhodnut: »Budiž; má důvody, aby mlčela, a já jí sdělím, že je svobodna, že jí propouštím z jakéhokoli závazku.« Vtom zasáhlo nebe. Že slovům andělovým bez váhání uvěřil, je další důkaz úcty, kterou choval k omilostněné Panně. Přijímá jeho slova s pevnou vírou, s naprostou poslušností, s překypující radostí.

B) Začněme s posledním. Josef, Izraelita tělem a duší, slyší, že Mesiáš je tu... Mesiáš, kterého čekal stejně toužebně jako ostatní synové jeho národa, po němž toužil, za jehož příchod vyslal k nebi už tolik proseb, jak při shromáždění v synagoze, tak ve svých soukromých modlitbách. Plesal-li radostí Simeon, že mu bylo dáno uzříti »spasení Boží, světlo k osvětlení pohanů a slávu lidu Hospodinova«, suďme sami, jakým blahem oplývala po andělské zvěsti duše Josefova! Nejen uzříti..., více mu je dáno, daleko více... Mesiáš synem jeho milované přecisté snoubenky! Raduje se z jejího štěstí, z jejího omilostnění, z její vznešenosti a z jejího důstojenství. Blaho její jest blahem jeho, a čím větší láska k ní, tím větší radost ze všeho toho, čeho se jí od nebe dostalo. V den, kdy my slavíme svátek Obětování Panny Marie, 21. listopadu 1251, přichází do Prahy velkolepé poselstvo; rakouští stavové posílají deputaci k českému králi Václavu I., oznamujíce mu, že Rakousko zvolilo za vévodu jeho syna, králevíce Přemysla. Pochopitelně, že král poselstvo mile a radostně přijal i s velkou ctí pohostil; nato dal synovi statnou družinu a pokladů bez míry, aby se do své země vypravil a v její vládu se uvázal. Dne 9. prosince slavil mladý vévoda slavný vjezd do Vídně. Mile, s radostí a ctí přijal Václav deputaci... Kdož by se tomu divil? Čest prokázaná jeho synu byla i pro něho ctí. Omilostnění udělené snoubence bylo i pro Josefa milostí.

C) Toho si byl vyvolený pěstoun Páně vědom. Za milost právem pokládal, že smí být strážcem a ochráncem panenské Bohorodičky, zákonitým otcem a vychovatelem Mesiášovým. Aniž mu anděl co kázal nebo jen kynul, je si vědom, že jeho snoubenku si vyhradil sám Bůh, že se jí nesmí dotknout. S panenskou Matkou božského Dítka bude panicky žít. Jeho doživotní panictví bude neustálým holdem a nepřetržitým projevem úcty k tajemství, které v ní vykonáno, a věkům budoucím bude jeho panictví svědkem panenství Mariína. Jako jáhen při nejsv. oběti obětujícímu knězi asistuje, s úctou hledí k eucharistickému Spasiteli, v jehož bezprostřední blízkosti stojí, ale neodvažuje se mísit se do svatého úkonu: tak svatý Josef — v Nazaretě, v Betlemě, nyní, po celou dobu svého pobytu v nazaretském ráji. Jeho hluboká úcta nevyprchá dlouhou dobou, po kterou bude s Ježíškem a s Marií pospolu. Nezevšední mu to, co ho nyní naplňuje pokorným vědomím vlastní nehodnosti a vroucí vděčností za velkou milost. Nemohli bychom se od našeho milého světce naučit, aby naše úcta k oltářnímu tajemství, k eucharistickému Pánu, Příteli a Králi, denním svatým přijímáním neumdlévala, aby se jím spíše rozhojňovala? Co máme denně, snadno nám zevšední; Josefovi nezevšednělo to, k čemu s úctou hleděl v betlemské jeskyni!

D) Ve všem, co nám evangelia o Josefovi sdělují, se zračí pevná víra. Pevná, nikoli slepá. Měl jistotu, že k němu mluví anděl, posel nebes. Hned napoprve utvrzuje jeho víru, dává mu znamení: »Dítě, které tvá snoubenka pod srdcem chová, jest hošík...« To byla věc, kterou nemohl nikdo přirozenou cestou vědět. Další posily se jeho víře dostalo ve svaté noci. Pastýři, jejich vypravování o andělském zjevení za Betlemem... Potom v jerusalemském chrámě, kde Simeon, osvícen Duchem svatým, prohlašuje Dítě Mariino za Spasitele světa. Pak králové z východu, a konečně i první těžká zkouška, první utrpení..., bylo nejen zkouškou jeho víry, bylo i její posilou. »Vstaň a prchni do Egypta...« Zás doklad, že nebeský Otec nad svým vtěleným Synem bdí, že Dítě Josefovy snoubenky jest předmětem mimořádné prozřetelnosti, že není jedním z ostatních Adamových synů. V Egyptě zas nebe ho skrze anděla poučuje, kdy se má vrátit, a konečně po překročení palestýnských hranic dostává opět pokyn s nebe: »Do Nazareta...« Bylo to naposled, co nebe promluvílo. Od té doby ani jediný zásah, ani jednou neodhalen závoj s tajemství, které podle vůle Otce mělo být světu prozatím skryto. Jen při nalezení dvanáctiletého Ježíška v chrámě kratičké slovo, jemuž ostatně podle svědectví evangelistova nerozuměl, a pak zase hluboké mlčení. Jak velice vzdálen lidí, kteří neustále osvědčují, že by uvěřili, kdyby »viděli zázrak«. Co viděl, co zažil na počátku dětství Ježíškova, dostačilo plně, aby bylo neochvějnou oporou jeho víry.

E) Druhá ctnost: naprostá poslušnost. Poslušně přijímá první i poslední rozkaz nebe, s radostí, když mu přináší útěchu, bez námitek a bez reptání, když ho stojí oběť. Ale jako jsou lidé, kteří »by věřili, kdyby viděli nějaký zázrak,« tak se najdou i věřící, kteří by Pána Boha poslechli, kdyby jim osobně něco přikázal. Jenže Bůh svou vůli málokdy zjevuje bezprostředně přímo jednotlivci; zjevil nám ji skrze svůj zákon, zjevuje nám ji skrze Církev, a naši povinností jest poslušně plnit jak Desatero, tak přikazy církve. Vždyť i strážce svaté Rodiny dostal jen několikrát rozkaz s nebe, třikrát, čtyřikrát, a my bychom žádali víc, než se dostalo jemu? »Mají Mojžíše a proroky, ať je poslouchají; neposlouchají jich? Pak by ani neposlechli, kdyby někdo z mrtvých vstal, kdyby k nim Bůh každý den anděla s rozkazem posílal...« Poznáváš slova Páně z podobenství?

F) Všimněme si ještě jedné věci. Anděl dává Josefovi rozkaz: »Utec do Egypta..., vrať se domů...« Provedení rozkazu ponecháno jemu! Anděl mu nepopsal cestu, nebe ho nevedlo ohnivým sloupem jako kdysi vyvolený lid; sám musil hledět, jak se do neznámé země dostat, jak se tam uchytit, jak tam uživit svěřené svaté bytosti. I kdyby ti Bůh skrze anděla zjevil, že patříš mezi vyvolené, nepřevzme sám za tebe starost o tvou spásu, nebude konat za tebe dílo tvé. Ty sám se musíš vynasnažit ze všech sil, abys věčné vlasti došel. Cestu znáš — ukazují ti ji Boží přikázání; kdyby Bůh konal vše za tebe, nemohl by ti jednou dát nebe jako odměnu za tvou práci, nemohl by ti říci: »Služebníče věrný a dobrý, vejdi v radost pána svého.« Služebník, za něhož všecku práci vykoná pán!

G) Za osmnáct let po poslední zmínce o sv. Josefovi započal Pán své veřejné působení. Jeho pěstoun byl již »shromážděn k otcům«, jak mluví

Písmo. Přišla chvíle, kdy vtělený Syn Boží má dokonat dílo, pro které byl na světě poslán, dílo vykoupení lidstva. Golgota, kříž... Na tomto tajemství nebude mít činnou účast ani nejsv. Panna, bude pouze asistovat bolestné oběti kalvarské. A její snoubenec? Asistoval tajemství betlemskému, ale na Golgotě jeho místo není; proto ho věčný Otec odvolal dříve, než se božský Spasitel ujal úkolu, pro nějž na svět přišel. My jednáme v tomto rozjímání podobně; poslední pohled k světci Betlema a Nazareta před skončením vánočního období, a pak upíráme zrak ke Golgotě, kam provázíme a kde se pod kříž postavíme s Matkou obětovaného Beránka Božího. Matka Bolestná bude samotná naše průvodkyně na bolestné cestě křížové.

Nějaká pobožnost k sv. Josefu.

Svátek sv. Josefa jest pozdního původu, stejně jako jeho úcta. Když se světlo pravdy Kristovy ponenáhlu šířilo, bylo nutno u obrácených pohanů zdůrazňovat jeho božství. »Nemá pozemského lidského otce, narodil se z panské Matky a má jedině otce na nebi, věčného Otce, Boha pravého, jehož jednorozeným Synem jest.« Proto církev úmyslně o jeho pěstounu mlčela a zrak obrácených od něho přímo odvracela, jen aby jim vštípila co nejhlouběji do srdce vědomí božského synovství Spasitelova. Teprve když nebezpečí bludného pojetí úřadu a úkolu pěstouna Ježíšova nadobro zažehnáno, začali k němu věřící upírat zrak. Pozdě... Sv. Bernard († 1153) má o něm krátkou stať v adventních mariánských kázáních; vpravdě šířit a pěstovat začali úctu k tomuto světci teprve v 15. století; byl to především slavný kancléř pařížské university Gerson, účastník kostnického sněmu, Brigita švédská a slavný misionář řádu sv. Františka, Bernardin Sienský († 1444). Papež Sixtus IV. z téhož řádu, týž, jenž musil zakrečít proti popěračům Neposkvrněného Početí a učinil svátek N. P. závazným pro celou církev, zavedl též svátek sv. Josefa jako prostý svátek s jedním čtením (festum simplex; † 1484). Za 200 let jej povýšil Kliment IX. († 1669) na svátek poněkud vyšší třídy (duplex). Tehdy byl již slaven jako zasvěcený též v naší vlasti. Pius IX. prohlásil pěstouna Páně za ochránce svaté Rodiny, za patrona církve, velké rodiny Kristovy. Přesto, že byl v našich zemích poměrně záhy slaven, není u nás mnoho chrámů jemu zasvěcených; v Čechách před sto lety sotva 25, na Moravě dodnes 12.

Proč se slaví 19. března? Došlo k tomu ryze náhodně. Při hledání vhodného dne si všimli, že 20. března jest uveden v martyrologiu jakýsi mučedník téhož jména. Zvolili tedy pro pěstouna Páně sousední den; a když po čase zaveden svátek sv. Jáchyma, slavený nyní 16. srpna, vřadili ho do kalendáře na 20. březen, aby snoubenec a otec Matky byli oslavováni pospolu.

OBDOBÍ VELIKONOČNÍ.

Církevní rok jest oslava vykupitelského díla Mesiášova. (Str. 9.) Vykoupení lidstva, ve Starém Zákoně připravované (advent!), příchodem vtěleného Syna Božího započaté (vánoce!), bylo jeho vykupitelskou smrtí a jeho zmrtvýchvstáním dokonáno (velikonoce!). Proto jsou velikonoční svátky střediskem a hlavní slavností celého roku. Ve tmách adventu jsme církevní rok touhou po světle, po Mesiáši-Osvoboditeli a po vykoupení začali. »Vstaň, osvěť se, Jerusaleme...« Pravé Světlo světa vyšlo v betlemské noci; jenže tmy ho neobsáhly, zatmělé lidstvo ho nepoznalo, pozemské temnoty se dokonce pokusily zhasnout toto světlo nebes. Herodes! Jeho pokus byl náběh, nezdařený sice, ale jím počíná boj tmy proti světlu, boj, k němuž konečně došlo. V tomto zápase na čas zdánlivě zvítězilo temno, ale nakonec podleгло světlu; božské slunce se probilo vítězně mraky a tmou, vzešlo znova, po druhé, opět v noci, v jerusalemské noci vzkříšení..., druhá svatá noc, kterou křesťanstvo slaví! Tentokrát jest jeho vítězství dokonalé a trvalé; zmrtvýchvstalý Spasitel již neumírá, vyšlé světlo světa již neuhasne, ba nebude zastíněno ani sebemenším mráčkem.

Starozákonní velikonoce byly jednak historickou vděčnou oslavou vzpomínkou vysvobození národa izraelského z otroctví egyptského..., tehdy byli izraelští prvorození uchráněni všeobecné zkázy — krví beránků, na rozkaz Hospodinův obětovaných oné noci, kdy poslední egyptská rána zkrušila faraona, zotročitele lidu vyvoleného, a zlomila jeho odpor i vzdor; jednak byly prorockým předobrazem vykoupení veškerého lidského pokolení z otroctví satana a z jařma hříchu — krví jediného pravého Beránka Božího, obětovaného o týchž svátcích za hradbami Jerusalema. Velikonoce, »veliká noc« (viz bělosobotní úvahu!), latinsky Pascha, z hebrejského phase, přechod... Přechod mořem Rudým, přechod z otroctví k svobodě.

Křesťanské velikonoce jsou s historického hlediska výroční památka smrti a zmrtvýchvstání Páně; s hlediska dogmatického jsou oslava tajemství našeho vykoupení, jež bylo uskutečněno obětí smrti a vzkříšením Páně; s hlediska asketického mají cílem ukřižování starého člověka v nás (starého Adama, viz první neděli adventní!) a vzkříšení k novému životu, k nadpřirozenému životu milosti, což jest cílem vykoupení, cílem díla Kristova, cílem jeho kříže a utrpení; s hlediska svátostného ovládala tyto svátky za starých dob myšlenka křtu, našeho znovuzrození k obrazu Kristovu (příprava na křest v době svatopostní, jeho udělení na Bílou sobotu, rozjímání o účincích této svátosti v nedělích povelikonočních), nyní velikonoční svaté přijímání a s ním spojená sv. zpověď jakožto druhé vzkříšení ze smrti hříchu k životu milosti.

Obětí kříže bylo vykoupení všeho lidstva skutečně, křtem jest vykoupení jednotlivcům aplikováno, jeho ovoce a účinky přivlastněny. Křtem jsme byli včleněni v Krista jako neúrodná větev na ušlechtilou olivu, aby byla schopna života a přinášela plody. Toto spojení s Kristem jest utuženo svátostnou hostinou; při oběti mše svaté se obětujeme s Kristem věčnému Otci, a jsme za to připuštěni k jeho stolu, kde se nám dostává nebeského pokrmu. Z toho zřejmo, že myšlenka oběti ozařuje jako slunce veškerý život křesťanský, jest vpravdě podstatou křesťanského života, ať ji pojmáme jako historický fakt a událost minulou (Golgota!), ať asketicky jako náboženský úkon: odumřít světu a hříchu, abychom patřili Bohu, pro něhož jsme stvořeni a s nímž máme být jednou věčně spojeni.¹⁾

Kříž, křest nebo sv. zpověď, náprava života... Tyto tři myšlenky prozařují celé velikonoční období jako tři souběžné paprsky, vycházející z téhož světelného zdroje. Dominanta, hlavní myšlenka tohoto období, jest slovo předchůdce Páně: »Ejhle, Beránek Boží, jenž snímá hřích světa« (Adamův... dědičný, se všemi jeho následky!), a slovo sv. Pavla: »Velikonoční beránek náš obětován jest Kristus« (epištola Hodu Božího!). Tedy oběť kříže... Subdominanta čili souběžná myšlenka: »My vykoupení — skrze kříž k světlu blíž...« Tedy sebeobětování naše! Ale jako oběť kříže neměla cílem zničení a smrt, bylať pro Krista přechodem z ponížení k slávě, tak i naše sebeobětování nemá cílem zničení; sebezápor, jenž znamená odumřít, jest nám přechodem k vyššímu životu v Bohu a v Kristu. Přechod, Pascha, phase...

Již v adventě nám vštěpovala církev hlasem Volajícího na poušti a slovy starozákonního evangelisty, jakož i kázáním církevních Otců vědomí: »Jsme zaprodání, úpíme pod jhem hříchu a satana, potřebujeme pomoci shůry...« Teď nám připomíná církev slovy Písma i slovy svými, že jsme si svou bídu zavinili sami. Jsme hříšní, potřebujeme vykoupení... Kdo je dokoná? Bůh a my! Třebaže na první pohled toto slovo překvapuje a zní neuvěřitelně, je tomu přec tak. Z propasti, do které se člověk sám uvrhl, nemohl si nikterak pomoci; jen Bůh ho mohl vysvobodit. Bůh skutečně přišel a pomocnou ruku mu podal — na člověku jest, aby se jí chopil! Celá doba velikonoční, pojata s asketického hlediska, má program: »Spolupráce milosti s naším přičiněním.« Bůh a člověk, Vykupitel a vykoupěný, naše vykoupení a naše obrácení. »Co vykonal Bůh pro nás? Co chceme pro sebe vykonat my?« Obrácení, náprava, pokání. Hluboko zasahuje tímto trojím slovem velikonoční období do našeho vnitřního života; velký úkol nám ukládá, vysoký cíl nám staví před oči... podejmout se ze všech sil toho, k čemu nás vybídl sv. Pavel na samém počátku naší pouti: »Svlékněte starého člověka a oblecte Krista!« Veskrze se obnovit a přetvořit sami sebe k obrazu Kristovu. To ovšem vymáhá práci nemalou a nelehkou. Je tu značná podoba s exerciciemi; tam cesta očištná končí pohřbením starého člověka ve sv. zpovědi a povstáním k novému životu. Proto též chápeme, proč vánoční radost tak krátce trvala. Tam poslání Spasitelovo začalo — vánoce byly spíše jen výroční památkou příchodu Páně. Církev sice ani tam neopomněla stále nám připomínat, že nutno,

¹⁾ Svátek, který jako prstenec spojuje období vánoční s velikonočním, Očištvání Panny Marie, jest svátek oběti. Viz úvahu toho dne!

abychom očistou srdce duši k příchodu Páně připravili. Nyní zní její hlas mocněji: »Pokání čiňte, abyste vstali z mrtvých, ze smrti hříchu k životu milosti.« Proto nám liturgie kreslí a před oči staví obraz hříchu a jeho následků, k nimž patří i přehořké utrpení našeho milého Spasitele.

Máme-li na zřeteli ideu království Kristova, lze to, co právě řečeno, poněkud pozměnit. Adventní liturgie rozjímala o obnovení království Božího, které Tvůrce zamýšlel založit a jehož založení se satan pokusil zmařit a na pohled i zmařil. Bůh v ráji tuto obnovu zaslíbil a zaručil, patriarchové po ní toužili, proroci na ni lidstvo připravovali a vědomí tohoto mesiášského království v mysli všech věrných udržovali. Obnovitel konečně přišel, o vánocích jsme toho vzpomínali. Základy k obnovení říše pokoje položeny, tvrdé jeho pekelného tyrana bude zlomeno. Nyní nám liturgie uvádí na paměť: »My jsme přispěli (v Adamovi) k podvrácení původního království Božího, jsme tudíž povinni přispět i k jeho znovuzbudování; my jsme je těžkým hříchem zmařili i sami v sobě, jsme tudíž i zavázáni vynasnažit se ze všech sil, aby bylo obnoveno též v našich duších. Adam byl spoluvinník a pomocník satanův v díle zkázy, my musíme být pomocníky božského Obnovitele v díle nápravy. Pomocníci v nejvlastnějším slova smyslu mu byla jeho i naše Matka; naše spolupůsobení se musí projevit, když jde o to, abychom k jeho království přičlenění byli my, t. j. každý jednotlivec z nás. Bez krve nebylo vykoupení, bez krve (bez pokání a sebezáporu) nedojdeme spasení. V boji o vysvobození veškerého lidstva z otroctví knížete pekelného tekla krev Kristova — v boji o zachránění naší duše z okovů ďábla a vášně musí téci krev naše.«

O velikonocích (kříž, Velký pátek . . . zmrtvýchvstání, velikonoční neděle) bylo království Boží obnoveno. Zdaž i dokonáno? Nikterak! O tom uslyšíme až na konci alegorické pouti církve, 1. listopadu. Jen obnoveno . . . Teď nutno, aby se rozvíjelo, vzmáhalo, rostlo — jak navenek počtem členů, tak uvnitř svatostí a ctností svých občanů.

Vracíme se k poznámce na str. 7. Kdo se vyzná v ignaciánských exerciciích, postřehl již, čím se toto dílko od jiných podobných liší. Postily obsahují obyčejně výklad nedělních a svátečních perikop, ať evangelních, ať epistolních, a jednotící pouto jest pouze církevní rok. Naše postila, jak na str. 7. řečeno, má určitý plán. První část liturgického roku, obojí sváteční období, vánoční a velikonoční, podává v rámci církevního roku exerciční pravdy, byť i rozšířené a upravené za četbu. Vsunuta jsou sváteční rozjímání pro dny Neposkvrněného Početí P. M. a Narození Páně, ač i tu, pokud možno, dbáno toho, aby zachována souvislost s látkou probíranou.

Vánoční období, navazujíc na misál a kněžské hodinky, probírá tak zvanou cestu spásy neboli východisko (fundament) exercicií: 1. Cíl člověka: první neděle adventní; doplňkem jest rozjímání o povolání k pravé víře na třetí neděli, o posvěcující milosti o vánocích, o její kráse 8. prosince, o Boží prozřetelnosti na Nový rok. — 2. Spása duše: druhá neděle adventní; doplněním jest rozjímání vánoční a silvestrovské. — 3. Správné užívání věcí stvořených: adventní kvatembr; důsledky jsou rozvedeny ve čtvrtou neděli (nezřízená vášeň a sebezápor) a 2. února (oběť), zčásti i 31. prosince. K cestě spásy se druží v exerciciích promluvy stavovské, a těm věnovány neděle po Zjevení Páně.

Předpostím začíná cesta očištná (cesta zkázy), tak zvaný první týden ignaciánských exercicií. Hřích pozorovaný na jiném (tak zvané rozjímání o trojím hříchu, hřích andělů, prarodičů, Jidášův), hříchy vlastní, následky hříchu (smrt, soud, peklo, poslední věci člověka), obrácení, milosrdenství, zpytování svědomí (výklad desatera), zpověď, pokání. Cesta očištná vyplňuje v naší postile celou dobu předpostní a svatopostní, a končí ve svatém týdnu rozjímáním o trpícím Spasiteli. Ukřižovaný — oběť za naše hříchy a zároveň záruka milosrdenství a odpuštění kajícímu hříšníkovi, který jest hotov konat pokání. Tím připraveno vše, čeho je třeba k duchovnímu vzkříšení — velikonoční neděle, kterou začíná cesta spojení, čtvrtý týden exercicií: Bílá neděle, naše duchovní znovuzrození; druhá neděle, těla vzkříšení, naše tělesné znovuzrození; třetí neděle, nebe; čtvrtá neděle, cesta k nebi; pátá neděle, modlitba, která nás s Bohem spojuje. Svátek Nanebevstoupení Páně, které jest obraz a zajištění našeho věčného spojení s Bohem a přijetí do nebeské vlasti, věnován rozjímání o království Kristově. Eucharistie a mše svatá (Boží tělo a neděle po něm) jest doplňkem cesty spojení.

Neděle po sv. Duchu tvoří druhou část liturgického roku, »všední dobu«. Tento úsek jest v naší postile vyplněn výkladem nejdůležitějších věroučných a mravoučných pravd katechismu. Některé by mohly být docela dobře nazvány doplněním nebo rozvedením té nebo exerciční pravdy z první části roku, ale většinou není již na ně brán zřetel. Sváteční úvahy jsou vsunuty i sem — pokud možno tak, aby navazovaly na rozjímání předchozích nedělí. Tato část odpovídá do jisté míry cestě osvětňé, které věnován druhý a třetí týden exercicií, tedy největší část. Pravím: »Do jisté míry«, poněvadž předmětem rozjímání cesty osvětňé jsou tajemství života Páně, jeho dětství, veřejné působení a utrpení. Ale jako jejich cílem jest dosíci plnosti ctností Kristových, tak jest cílem úvah druhé části naší postily vést k životu podle víry a z víry, tedy k životu dokonalosti, bohumilému, podle Srdce Páně. Vybrané kapitoly se tudíž hodí alespoň za četbu. Připomínáme proto, abychom předešli mylnému názoru, že celá postila obsahuje exerciční pravdy nebo dokonce vypracované exerciční promluvy.

PŘEDPOSTÍ.

Neděle Devítník spolu s dvěma následujícími jest takřka vestibul či předsíň svatopostní doby. Uvádí nás v kající dobu; snaží se v nás vzbudit přiměřenou dispozici (náladu), naladit duši vážnými hlubšími tóny, aby s řádným porozuměním a pravým pochopením se podjala svatopostního pokání a tudíž co největšího prospěchu pro svůj mravní život z ní nabyla. Podobenství o dělnících na vinici jest nám pozváním k práci o vlastní obnově: »Jděte i vy na vinici mou, a obdržíte peníz mzdy.« V epištole k nám mluví sv. Pavel: »Vizte, jaké oběti přinášejí lidé pro věnec porušitelný, proto, aby dosáhli v závodech první ceny (záležela ve vavřínovém věnci), a my bychom neměli ani tolik ochoty co oni, abychom pracovali, obětovali a bojovali pro dosažení koruny neporušitelné? Zvláště uvážíme-li, že v závodech se dostalo vítězného věnce jen jednomu, na vinici Kristově však obdrží peníz mzdy každý, kdo svědomitě pracuje?« Druhá neděle nás v podobenství o rozsevači vybízí: »Hleď, aby tvé srdce bylo půdncu úrodnou, aby símě slova Božího a vůbec všecky milosti, na které je tato doba tak bohata, nebylo udušeno trním!« Třetí neděle nám staví na oči kříž a vzkříšení. Pán předpovídá své utrpení, smrt a zmrtvýchvstání. Izák, obětovaný od Abrahama, o čemž tu neděle čteme v kněžských hodinkách, jest předobraz obětovaného Beránka Božího, a slepci od Pána v dnešním evangeliu uzdravení jsou obrazem našeho znovuzrození.

Předpostí, příprava na dobu kající... Jest zřejmo, že není nikterak v duchu církve, hovějí-li věřící pustým radovánkám. Od nepamětných dob se tento zlozvyk zakořenil, a Otcové církevní již ve starověku domlouvají věřícím, vytýkajíce jim, že se na půst vyzbrojují jako na nějakou lítou šelmu nemírným hodováním. Kdyby nebylo horšího! Dnes závodí i věřící v této ďáblově sezóně, aby Pána co nejvíce uráželi, než k sv. zpovědi přistoupí. Kterýsi orientální cestovatel tázán doma, co viděl v Evropě nejpodivnějšího, odpověděl: »Nejpodivnějším mi připadalo, že ke konci zimy se všichni na tři dny zblázní; čtvrtého dne jdou do kostela, dají si posypat hlavu popelem, a zdravý rozum se jim do hlavy vrátí.« Rozpustilosti masopustní jsou přežitky pohanských dob; v bujně Itálii nebylo možno je vyplnit; dali jim ráz křesťanský — bohužel! Loučení s masitými pokrmy (karneval, carne vale = sbohem, maso!) a příprava na půst... Z Itálie se dostaly k nám; bohudík, nejsou u nás daleko tak pusté jako tam. Pořekadlo české praví, že v masopustě u muziky za každým párem tančí ďábel; jsou prý to »čertovy dny«; naši předkové věděli, proč je tak nazývat.

Dospělí by měli tuto přípravnou dobu trávit v duchu pokání a tak odprošovat Srdce Páně za urážky, kterých se mu dostává. Následujme Joba!

Dovoloval svým dětem bezhříšné kratochvíle, ale sám za ně přinášel Hospodinu smírné oběti — kdyby snad byly překročily míru a Pána urazily! Příklad rodičům, povzbuzení dospělým! Od mládeže pokání žádat nebude-me, ale upozorníme ji na to, co říkával »veselý svatý«, sv. Filip Neri svým svěřencům: »Buďte veselí, ale nehřešte!« Dopřejte si kratochvíli, nejste povinni tyto dny konat pokání, jak se v některých klášteřích koná, ale vězte, že hřích není nikdy dovolen, tudíž ani v tento čas. Kratochvíle má obveselit, nesmí však vybočit z mezí a zvrhnout se v rozpustilost; má přinést oddech, ne do krajnosti vysílit; má být kořením, nikoli denním chlebem; nemá vás učiniti hrubými, aniž vás zesurovět; má ducha osvěžit, ne rozčilovat, jak se děje na př. při hře o peníze. Či patříte snad k takovým, kteří myslí, že bez klení a nadávek se kratochvíle neobejde? Zvláště co tanečních zábav se týče, jsou rodiče ve svědomí zavázáni dbát a bdít, aby se nestalo nic, co by Pána těžce urazilo. Nechají-li »mladé« bez dozoru, jsou spoluvinní a dopouštějí se hříchu. Vysoce vážené lékařské autority se vyslovují velmi ostře proti nemírnému tančení. Plicím a zvláště srdci jest nadmíru škodlivé, a není neznámo, že mnohá dívka nemírným tančením zdraví a život protančila — kdo by spočítal armádu těch, které protančily nevinnost, panenskou čistotu a nebe? Proto opakují: »Všeho s mírou!« Veselte se, ale neurávejte božského Spasitele, který se chystá na smrt za vaše hříchy! Kdo však chceš být dokonalejší, kdo chceš trpícímu Spasiteli osvědčit větší lásku, zřekni se v této době světských zábav, navštěvuj častěji Krista přítomného ve svatostánku, a tvá zvýšená horlivost budiž mu náhradou a odprošením za nepravosti, kterými je v těchto dnech tolik urážen.

V nejnáchodnějším cípu Čech býval a snad ještě trvá zvyk, že školácci obcházel vesničku a vyprosili si k úterní zábavě před Popeleční středou dívčinu, kterou měli zvláště rádi. Při tom nebylo ohledu na postavení nebo majetek, a nejchudší hošík mohl být jist, že nebude odmítnut, vyžádá-li si děvčátko třeba z nejzamožnější rodiny. Svátečně oděni se odebrali v úterý do hostince, tam byla dětská zábava, při níž přítomen učitel nebo i farář, aby maličci nevybočili z mezí dovoleného. Hoši platili občerstvení svým dívkám, navečer kolem šesté hodiny odvedl každý svou zvolenou jejím rodičům, načež byl od nich obdarován marcipánem, koblihami, někdy i knížkami. Dospívající mládež musila na to odpoledne maličkým uvolnit hostinský sál. — V Lanškrounu směli chudí občané toho úterka honit v městském lese zajíce a srnce.

V Praze býval ještě před sto lety obyčej, že dospívající dívky, bíle oděné, putovaly od neděle Devítník až do velikonoc do chrámu, do kapucínského kostela sv. Josefa, aby si vyprosily hodného muže. Některé omezily tuto pobožnost jen na dobu svatopostní, jiné zase na čtrnáct dní, týden před svátkem pěstouna Páně a týden po něm.

DEVÍTNÍK.

Hřích v ráji, příčina vši zkázy.

Vánoční radost, která v nedělích po Zjevení Páně ponenáhlu doznívá, je dnes přerušena výkřikem smrtelné úzkosti. V introitu slyšíme: »Obklopilo mne sténání smrti, bolesti pekla mne zachvátily...« Zvedáme hlavu, a vidíme církev zase v paramentech fialových; odložila roucho slávy a oděla se v roucho žiněné, a my jsme z vánočního ráje rázem vhozeni v kamenitou poušť. Opět kající doba, jenže daleko vážnější než advent. Devítník, devátá neděle před velikonoce... Stojíme v předsíni svatopostní doby, hledíme ke Golgotě. V liturgii umlká aleluja, zpěv nebeských zástupů; ve vyhnanství se nehodí zpívat radostné písně domoviny, která nám jest zavřena. (Žalm 136, 1-6) Přibližně 70 dnů do velikonoce... 70 let babylonského zajetí, které bylo symbolem zajetí veškerého lidského pokolení pod jařmem a v porobě satanově.

A) Jak se dostalo lidstvo do moci a otroctví satana? To nám sdělují úryvky z první knihy Mojžíšovy, které církev po celé předposílí v kněžských hodinkách předčítá. Hřích našich prarodičů... Truchlivá historie ztraceného ráje... Hříchem byl člověk vyhnán ze své pravé vlasti na tuto bezvodou poušť, hříchem přišla na svět všechna bída i smrt. Toto čtení vzbuzuje v nás smutnou předtuchu, že nás čeká cesta trnitá a že návrat do ztraceného ráje nebude tak snadný. Církev čte první kapitoly Pisma sv., abychom si učinili jasný pojem o hrůze hříchu, o jeho dosahu, o všem zlu, které způsobil a které jako síť obepíná veškerý okrsek země. Z toho pak si můžeme utvořit jakési měřítko a nabýt jakési představy o tom, co vše musil náš Vykupitel vykonat, aby napravil tuto nedostižnou zhoubu. Napřed nutno ohledat ránu, než ji začneme léčit; napřed diagnosa, potom léčení.

B) Ztracený ráj... Toto slovo jediné samo dostačí, abychom pochopili bídu, do níž se lidstvo uvrhlo. Bůh štípil ráj rozkoše, postavil do něho člověka, aby vládl... V pravém smyslu vládl, aby veškeré živočišstvo i všechna příroda ho byla poslušna a jemu poddána, jako on a dokud on bude podroben Bohu. Stvořen pro nebe, obklopen nejrozmanitějšími věcmi, všechny mu dány k dispozici, on pak jich měl užívat podle návodu a směrnic, které od Tvůrce dostal, podle vůle a příkázání Tvůrce. Užívat jich potud, pokud mu mohly být nápomocny k dosažení nebe, a zdržovat se jich, pokud mu byly překážkou a znemožňovaly dosažení cíle. To vše jsou věci nám již známé z adventního kvatembrového rozjímání.

Jak byl na tom dobře! Daleko lépe než my! Především opatřen od Tvůrce v hojnosti dary duše i těla. Jeho rozum byl jasný, aby chápal, co dělat má a co nemá, aby i chápal, jaké následky pro něho ten neb onen čin může mít. Jeho vůle byla nakloněna k dobrému, nebyla nezřízenými vášněmi ani obtěžována, ani odvracena od pravé cesty, šla lehce a ráda za tím, co rozum označil jakožto správné; radostně konala dobré, netoužila po zlém, v člověku nebylo boje mezi duchem a tělem. Bolesti nezakoušel, nemocí neznal, jeho fantazie byla čistá, neposkvřněná žádným hříšným obrazem, vnitřní pokušení (tělesné) o jeho srdce nezavadilo, beze smrti měl přejít do věčného života. Konečně obdařen i posvěcující milostí, byl svatý, podobný Bohu a andělům, byl dítko Nejvyššího, přítel svého Tvůrce, oblažen jeho otcovskou láskou a péčí. Co zbývalo, leč jen chtít? Jen chtít, jen zůstat Tvůrci podroben, jeho nejsvětější vůli plnit, nevymanit se z jeho otcovského náručí, a věčná blaženost i pobyt v ráji zajištěn navždy. A přece byl z ráje vyhnán. Co ho o ráj připravilo? Hřích, jediný hřích . . .

C) Známe tu smutnou událost . . . Historie prvního hříchu jest historie každého hříchu, pád prvního člověka jest obraz každé zkoušky, každého pokušení a každého pádu. Podstatu hříchu, jeho příčinu, původ a následky nenajdeme nikde v celém Písmě tak názorně vykresleny jako zde. Tvůrce dal člověku přikázání: »S prostředního stromu ať nejíš . . .« Nebyla to rada, ani výstraha, byl to příkaz, zavazující pod těžkým hříchem. Proto připojena zároveň sankce: »Přestoupíš-li mé přikázání, smrtí umřeš.« Tento příkaz měl kořeny v prvním a nejvyšším zákoně — v poslušnosti, kterou jest tvor Tvůrci bez výhrady povinen. Jako člověk zkouší věci kolem sebe, aby poznal jejich podstatu, pevnost, obsah, tak toto přikázání bylo zkušebním kamenem věrnosti Adamovy a jeho poddanosti vzhledem k Bohu. Tvůrce vložil do jeho rukou možnost, aby se svobodně rozhodl pro něho nebo proti němu. »Učinil jsi ho málo menším Boha,« čteme v osmém žalmu hebrejského textu. Jen pouto poslušnosti upamatovalo člověka, že je tvor a že má nad sebou Pána, na němž úplně a ve všem závisí.

Moudrost Tvůrce i důstojnost člověka jakožto tvora svobodného vymáhala, aby si nebe zasloužil. Věčnou blaženost si musil zasloužit i anděl. Jako jeho, tak i člověka podrobil Bůh zkoušce, toho i onoho zkoušce přiměřené jeho přirozeností. Anděl, bytost veskrze duchová, dostal rozkaz: »Budeš musít uznat za svého krále člověka, kterého omilostním více než tebe.« Vnitřní úkon od něho žádal Pán, a nejvyšší všech andělů, ovládnut pýchou a závistí, odepřel . . . Člověk, složený z duše a těla, dostal přikázání, při jehož zachování nebo přestoupení byl spoluúčasten jak duch, tak tělo. »S prostředního stromu nejez!« Duchem (srdcem) poslechněš, ruku od zapověděného ovoce zdržíš, a tak ukážeš: »Uznávám, že jsem tvor a že jakožto tvor mám svatou povinnost tebe poslechnout ve všem, byť šlo o věc sebe-nepatrnější.« Takové přikázání mu dal Tvůrce, aby se učil zdržovat věci zakázaných; nemysleme tedy, že jest maličkost, nezdržíme-li se věci, kterou nám Nejvyšší zakazuje, a vztáhneme-li proti výslovnému rozkazu Božimu ruku po tom, co nám chutná nebo co se nám líbí. Skutkem měl Adam ukázat, že žádné věci stvořené nedává přednost před Tvůrcem; to nebylo možno jinak, leč když mu Bůh zakázal některých věcí užívat. »Ukaž,

co je ti milejší: já a věčná blaženost u mne a se mnou, či rozkoš z požití zapověděného plodu.«

Příkaz člověku daný byl projevem svatosvaté a nejvyšší vůle Boží, projevem jeho svrchované autority a jeho suverénních práv. Omezoval svobodu člověka, kterou omezovat nemá právo nikdo, leč jedině Tvůrce. Trojí zkouška vězela v tomto jediném přikázání: zkoušena vůle, zda poslechne rozkazu Hospodinova; rozum, zda uvěří v jeho slovo; smyslnost, zda nezatouží nezřízeně po zakázané a tudíž nedovolené a hříšné rozkoši.

Pokoušení přišlo, jak se obyčejně děje, neočekávaně, ve chvíli, kdy se člověk nejméně nadál a nejméně byl na ně připraven. (Gn 3, 1-6) Had, jehož padlý anděl užil za nástroj, znenadání oslovuje ženu: »Proč zakázal vám Bůh jísti se všeho stromoví rajskeho?« Přikázání člověku dané bylo spravedlivé; otec má přece právo dítěti přikázat: »Do té skříně nepůjdeš,« a není povinen mu udávat důvody. Spravedlivé, a to satan popírá; pro člověka užitečné, a to popře též; jen dvě věci nepopírá, totiž, že přikázání jest snadné a že Tvůrce pojímá svůj rozkaz za důležitý. »Proč přikázal vám Bůh...« Nesvádí hned k zjevnému hříchu, k odpadu od Boha, k neposlušnosti; napřed zkoumá, jak pevná jest Evina víra; hledí ji poneháhu zviklat a tak připravit půdu pro úplný odpad od Tvůrce. Nasít pochybnosti do duše! Podaří-li se mu to, jest vyhráno. Pochybování jest símě velmi úrodné; stačí vhodit je do srdce, a klíčí hned a přináší plody stonásobné. Co z něho vzklíčí? Co jiného než nevěra? Pochybnost ve slovo Hospodinovo působí jako bomba; rozvrátí všecek vnitřní klid a odnímá člověku pevnou půdu pod nohama. »Proč přikázal...« Je to útok na Boží autoritu. Satan nepopírá Boží existenci. Nikoli, oba dva, padlý anděl i člověk, jsou přesvědčeni, že Bůh jest, ale jeho autoritu popírá. »Jakým právem zakázal vám Bůh...«

Jak měla znít odpověď Evina? »Jakým právem? Jeho se otažil On sám nejlépe ví, jaké důvody ho pohnuly!« Nerozumná..., dala se neprozřetelně do hovoru; chce tazateli imponovat svou odpovědí, mluví o všem možném, o věcech, na které se jí ptal, i nač se jí vůbec neptal. Její poslední slovo: »Abychom snad nezemřeli.« Satan jásá; jeho proč mělo za následek Evino snad. Pochybnost vzkličila, a satan činí druhý tah, rozhodnější než první. »Nikoli, smrti nezemřete...« Napřed skrytý útok na autoritu Nejvyššího, teď bez obalu popření trestu. Nepopírá zákon, nýbrž trest. »Neboj se, nic se vám nestane.« Vyvrcholení drzosti jsou poslední slova, kterými se neostýchá vinit Tvůrce ze lži a závisti. »Vít zajisté Bůh, že budete jako bohové, vědouce dobré i zlé.« Satan se tváří jako její přítel, a ona, neprozíravá, nevěří v Boží lásku; jest skutečně přesvědčena, že lépe než nebeský Otec s nimi smýšlí had. »Chce nám dopomoci k dobru, k němuž nám Bůh přístup zamezujel« Týž hřích svrhl anděla s nebe a vypudil člověka z ráje. Tam řekl: »Podoben chci být Nejvyššímu«, zde namlouvá: »Budete jako bohové...« Odpad člověka od Boha takto připraven, a vzápětí skutkem dokonán. (Jer 2, 12-26)

D) Hřích prarodičů..., neposlušnost... Její pohnutka? Pýcha, vytrysklá z víry ve slovo satanovo a z nevěry ve slovo Hospodinovo. Člověk byl stvořen k tomu, aby byl Bohu podoben a s ním spojen. Nyní se pokouší

o toto připodobnění Bohu a tudíž o své nejvyšší zdokonalení nikoli cestou pokorné podřízenosti vůči Bohu, zakotvené v nadpřirozené lásce, nýbrž cestou svévole, pohrdaje řádem, který Boží prozřetelnost stanovila. Chce své dokonalosti dosíci na svou pěst: v pyše odhodil víru ve slovo Nejvyššího, odvrátil se srdcem od Boha, a tím spáchán hřích vnitřní; jemu vzápětí jde hřích vnější, skutek sám. Eva odvrhla dětinnou poslušnost i povinnou poddanost a učinila, k čemu satan radil. Několik okamžiků dostačilo, aby spácháno dílo, jehož nedozírné následky nemohla napravit nížádná lidská moc.

Utrhla, okusila, dala mužovi, i on okusil, milované ženě kvůli . . . , dal přednost ženě před Bohem. Lidské ohledy! Přestoupili zákon Nejvyššího, spáchali první hřích, a tu chvíli se zhroutila budova jejich štěstí, zřítílo se vše, co Tvůrce připravil a chystal jim i jejich potomkům, jejich blaho časné i věčné, rajský blahobyt i věčná blaženost. S trpkou ironií podotýká Písmo sv.: »A otevřely se oči jejich . . .« Jenže docela jinak než čekali a než jim pokušitel lhal. »Budete jako bohové . . .« A stali se jako zvířátka; první, co se v nich k jejich hrůze a zděšení po spáchaném hříchu ozvalo, byla tělesná žádostivost, ponižující tělesnost, společná člověku s nímou tvář. Jediný hřích . . .

Nablízku Toleda jest jeskyně, zvaná Herkulova. K ní se pojí pověst, zpracovaná od Calderona v dramatu Panna svatostánku. Visigotský král Recisunt pronásleduje dravce; ten unikne do jeskyně, tam od krále přemožen klesá a předpovídá, že pro Španělsko přijde den zkázy, až některý král bude od něho v té jeskyni přemožen. Recisunt ji dal pevně zamknout, a aby nikdo ze zvědavosti do ní nevešel, byl každý král povinen při nastoupení připojit nový zámek. Svědomitě zachovávali všichni tento příkaz, až poslední král Rodrigo dal jeskyni ze zvědavosti vypáčit, a co v ní našel? Skříňku . . . Otevřel ji, a mlhovité postavy se z ní rozletěly po celé zemi. Téhož roku vpadli do Španělska Arabové, v bitvě u Xeres de la Frontera skončil život i vláda nešťastného krále, jakož i samostatnost křesťanského Španělska. Tak vypravuje pověst. Co sdělují dějiny? Jmenovaný král Rodrigo uvedl skutečně neštěstí na svou zemi, a to jediným hříchem. Provinil se nejhorším hříchem proti Floridě, dceři hraběte Juliána, a ten ze msty volá do země z protější Afriky arabského kalífa, spojuje se s jeho dvěma vůdci Musou a Tarifem, a uvedl skoro na osm staletí svou vlast v područí vyznavačů Mohameda. Osm staletí . . . Co bídy a slz v tom krátkém slově! Kolik křesťanských dívek odvedeno do harémů mohamedánských velmožů, kolik zajatců prodáno neb odvečeno na severní africký břeh, kolik krve teklo, než staletými boji napraven jediný hříšný čin! Osm set let strádala celá říše . . . Co říci o Adamově vině? Nikoli jeden národ, nýbrž veškeré lidské pokolení, ne osm set let, nýbrž celou dobu svého trvání, až do konce věků. Dokud bude na zemi jediný syn hříšného Adama, bude země pykat za Adamův hřích . . .

Zakončíme kající pobožností, na př. zpěvem žalmu 50: »Smiluj se nade mnou, ó Bože, podle velikého milosrdenství svého« nebo misijní písní, strofou 1.—5. Lze též připojit druhou část litanie ke všem svatým, od vzývání »Milostiv nám buď« až k slovům »Beránku Boží«.

Hledá snad někdo k této rajske tragedii obdoby v českých dějinách? Najde dvě události, hřích Svatoplukův a hřích Husův. Podoba je dosti nápadná. Hřích andělů a hřích Adamův... Kdyby nebyl anděl padl, nebylo by v ráji svůdce, nebyl by snad padl ani člověk. Hřích andělů je tedy pramen všeho zla ve světě, v říši duchů i v člověčenstvu. Nuže, podobně i my můžeme tvrdit skoro s jistotou: »Nebýt hříchu Svatoplukova, nebylo by došlo ani k hříchu Husovu a jeho truchlivým následkům.« Jinde jsem se o tom rozepsal. (Za pravdou Kristovou; kap. 12.) Svatopluk zničil dílo svatých bratří soluňských, slovanskou liturgii, a to proto, že ho Metod káral pro nezřízený život. Vyhnal jeho žáky ze své říše, povolal latinské mnichy od západu, tím připravil půdu k uvedení Čech i Moravy v církevní závislost na německé říši, a ta zase buďto zavinila nebo aspoň utužila závislost politickou. Tato měla dva následky. Za prvé, podporována nesvorností Přemyslovců, zasadila tolik těžkých ran naší vlasti, a za druhé, přivedla do módy němčení za doby králů ve stol. 13., za posledních vládců vymírajícího rodu. Příklad dvora ovlivnil šlechtu, a Česká země se začala poněmčovat. To vše by bylo zhola nemyslitelné, kdyby slovanská liturgie byla za dlouhá staletí přešla našemu českomoravskému lidu v krev a udržovala mocný plápol národního sebevědomí. Kdyby nadto naši slovanští misionáři nesli kříž polabským Slovanům, hlaholila by ještě dnes milá slovanská řeč od Odry až k Labi, od Krkonoš až k Baltickému moři, od Rudohoří až k Helgolandu, Hamburku a Brémám.

Nebýt hříchu Svatoplukova, nedošlo k hříchu Husovu. V zemi se slovanskou liturgií by bylo těžko zaset cizí blud, v Čechách by sotva mohl vzklíčit a bujně se rozmocit wiklefishmus, který ani ve své vlasti nezapustil kořeny a jen bídně živořil, nepřečkav svého původce ani půl století. Husův hřích... Viz o tom úvahu pro 5. červenec. Jeho podoba s rajske katastrofou jest až příliš nápadná. Neposlušnost..., neposlechl církve, a tím se dopustil zřejmé neposlušnosti nejvyššího zákonodárce. Znalť přece slovo bible, již se stále dovolával: »Neposlechneli kdo církve, budiž tobě jako pohan a publikán. (Mt 18, 17) Kdo se vrchnosti protiví, zřízení Božímu se protiví, a kdo jemu se protiví, uvalí na sebe soud.« (Ř 13, 2) Platí-li výrok Pavlův o vrchnosti světské, čím více o vrchnosti duchovní, zřízené od Krista Pána bezprostředně? Po 9. květnu 1945 se zase v řadách katolíků ozývají hlasy, které betlemského bludaře omlouvají, že to prý »dobře myslel«. Byť to myslel sebelépe, slovo Páně jest jasné a určité! Církev, jejíž představitelkou byl všeobecný sněm, i věhlasní bohoslovci evropského jména mu rozhodně osvědčují: »Bloudíš! Odchyluješ se od nauky církve!« Nepodrobil se, jsa přesvědčen, že se mylí celá církev a že bez omylu jest jedině on. Když nám krvácí srdce nad vlastní, pokrytou troskami tolikerých vzácných kulturních památek v první polovině 15. stol., nad tolika spálenými knihovnami, nad vlastní zaplavenou krví a navštívenou tolikerou bídou v posledním desetiletí vlády Jiřího z Poděbrad, nad ztrátou politické samostatnosti, nad poněmčením celého pohraničí vlivem luterství, nad Bílou horou, nad útiskem josefínským, nad tím, co se stalo v Mnichově v září 1938 a co se dalo u nás potom, když jsme slzeli nad českými oběťmi koncentračních táborů a dvojitým stanného práva, hledáme-li zřídlo vši té bídy a bolesti, musíme pohlédnout k betlemské kapli.

DRUHÁ NEDELE V PŘEDPOSTÍ.

Hřích a jeho následky.

Smutné jsou kraje, kterými nás v kněžských hodinkách církev v celém předpostí vede. Adam, vyhnáný z ráje, musí v potu tváře jíst chléb, trní a hloží mu nese půda, kterou vzdělává; smrt se ujala žezla; jeden patriarcha umírá za druhým; Kain, bratrovrah, pravý obraz hříšného Adama; lidstvo, rozpálené tělesnou vášní, tropí věci, že nejvyšší svatý Bůh nechce na ně již déle patřit a potopou odplaví zkažené pokolení; a po potopě? Bude lépe? Lidstvo se oddává modloslužbě a opouští Boha nanovo. To vše následky jediného Adamova hříchu. Nešťastný Adame, co jsi to učinil!... (4 Esdr 7, 48)

Projděme nyní následky jeho viny. (Gn 3, 7-13; 16-24)

A) Bolest se stala údělem lidstva. »Zlořečena budiž země pro skutek tvůj...« Zemí, která mu v ráji ochotně sypala do klína své dary, zkrápí teď vyhnanec potem — a slzami! Kolik slz za celý den! Po celém světě! Kolik za rok! Kolik jich vycezeno od oné neblahé chvíle do tohoto dne! Sv. Augustin praví, že dítko přichází na svět a pláče..., dostává do vinku slzy, a ty budou jeho nerozdílným společníkem až ke hrobu. Odkud ty slzy? Z lidských očí! Ale vždyť Bůh postavil člověka do ráje rozkoše! Kdo jej proměnil v údolí slzavé? Hřích, Adamův hřích, jediný hřích...

Co starostí, lopocením, trmácením, namnoze pro vezdejší chléb. Člověk se musí s přírodou takřka rvát o skývu chleba, existenční starosti plaší mu tak často spánek s očních víček. Co strastí všeho druhu! Kolik nešťastných otců, matek, rodin! Jak brzo dá mnohý jinoch a dívka sbohem bezstarostným dětským letům, jak mnohé dítě zakusí brzo, velmi brzo hořkost života! Nahlédni do lidských příbytků; je tam spokojenost domovem? Všude najdeš nějaký žal; tu těžká rána, snad ztráta živitele, tam nesváry, onde bída a nouze, jinde nemoc. Byť žili manželé sebešťastněji, o nějaký kříž bude vždy postaráno. K tomu přidej všechny bolesti, co jich kdy lidstvo zakusilo a co jich zakouší na těle i na duši den co den. Zajdi v myšlenkách do nemocnice, jdi od lože k loži, viz to pozvolné umírání. Jaká truchlivost naplní srdce při pohledu na všecku tu bídu! A jestliže ty sám jsi někdy bděl několik nocí u lůžka, na kterém umíral někdo z tvých drahých, vzpomínej..., vzpomeň na to, co zakoušel on, a cos zakoušel v oněch smutných hodinách ty... Kdo proměnil ráj rozkoše ve velkou nemocnici a v místo bídy? Jeden hřích, jediný hřích...

B) Druhý následek Adamova činu: neustálý rozbroj mezi tělem a duchem. To bylo první, co oba vinníci v ráji na sobě zakusili. Tělesnost se v nich ozvala, ponížující, zahanbující tělesnost. Člověk se vzepřel proti Bohu; z trestu za to se v něm vzepřelo a vzpírá bez ustání tělo proti duchu. Tělesná vášeň, dotud vázána a spoutána jako všechny ostatní vášně, byla nyní uvolněna; hřích přefal řetězy, a ona jako tygr, puštěný z klece, jako rozzuřený býk, jako nezkrocený kůň... Běda jezdcí, který netřímá pevně otěže! Jak těžké boje! Jak urputná pokušení! Ta vášeň dřímá a doutná v každém synu hříšného Adama; jen jediná z jeho dcer byla vyňata... Stačí jediný pohled, jediná jiskra, aby se vášeň vznítla; stačí jediná slabá chvílka, abychom podlehli. Jak bedlivě nutno na stráži stát! Co sebe-přemáhání, co sebezáporu třeba, aby duši neovládla! Jaké hrdinství, jaký heroismus někdy nutný, aby ze srdce vytrhány kořeny nezřízené náklonnosti! Jak draze a bolestně vykoupené vítězství! Kolik duší již zahynulo v tomto ustavičném souboji těla a duše! Kolik jich vyrváno božskému Milovníku duší! Co slz, co žehrání, co vzdechů, co bezesných nocí, co krvácejících srdcí má tato vášeň na svědomí! Nic neponižuje člověka v jeho důstojnosti jako ona. Apoštol sám nám to praví v dnešní epištole. (2 Kor 12, 7-9) Ani neznaboh to nemůže popřít; proč jde do tmy a nemluví o svých pádech veřejně, třebaže věc samu veřejně vymlouvá, omlouvá a schvaluje? Když vášeň prolomí pouta studu, je s člověkem zle, klesá pod zvíře.

Tělesná vášeň... Ta jest namnoze příčinou, proč símě slova Božího ne-najde v naší duši půdu vnímavou a proč tak často padne na skálu nebo mezi trní, jak si stěžuje božský Rozsevač v dnešním evangeliu. Tělesný člověk jest neschopen přijmout símě slova Božího — a přece je lidská duše stvořena pro pravdu a po pravdě touží! Kdyby nebyla na nás přešla nákaza Adamova hříchu! Zděděná Adamova pýcha a ještě více zděděná tělesnost činí z vnímavé role půdu kamenitou, kterou rozsevačí slova Božího musí v potu tváře zorávat, jak svědčí apoštol národů a světový misionář v dnešní epištole. O nikom jak o něm neplatila slova písně: »Světlo chcem nésti v svět Kristovy milosti, zazaří celá zem čistotou, svatostí (a zároveň radostí!); sami světlo máme, bližnímu je dáme...« Byl přijat s otevřenou náručí? Jen slyš jeho slova: »Lopocení, rány, žalář, mrskání, kamenování, nebezpečí všeho druhu, jak od pohanů, tak i od falešných bratří, o hladu a žízni, v zimě a nouzi...« (2 Kor 11)

A to vše pro jediný hřích... Adamův čin zavínil ta těžká pokušení a ty boje, boje se smyslností, která táhne duši k mlátu vepřů a pryč od slova božské pravdy.

C) Smrt, další trest. »Prach jsi a v prach se navrátíš...« Sv. Pavel praví, že božský Vykupitel ulomil smrti osten, a přece jej cítíme doposud, všichni, bez výjimky, i my, vykoupení! Zajdi v myšlenkách na nějaký velký hřbitov, procházej se tím městem mrtvých. Kolika slzami zkropeny již ty rovy i tráva, která na nich roste! Sečtí, můžeš-li, všechny hroby celého světa, co jich kdy bylo, od hrobu Abelova až ke hrobu, nad kterým jsi naposled slzel ty! A kdo přivedl na svět smrt? Bůh přece smrti nestvořil, jak svědčí Písmo svaté. (Md 1, 13) Kdo učinil z ráje rozkoše velké pohřebiště? Hřích, jediný Adamův hřích. Nešťastný Adame, co jsi to učinil! ...

Božský Spasitel pláče nad hrobem mladičkého bratra Marty a Marie Bethanské. Nikdo nechápe jeho slzy jako kněz; kolikrát viděl hořce lkající sirotky tísnit se u lože matky, aby přijali od drahé umírající poslední požehnání a poslední napomenutí, kolikrát doprovázel k poslednímu odpočinku spolu s uszlzenou vdovou živitele rodiny, kolikrát stál s rodiči nad hrobem, který v sebe pojal jejich radost a naději! Co sebevlády ho stojí, aby nezaslzel jako náš božský Příklad, aby klidně konal předepsané obřady a modlitby, aby se mu nezachvěl hlas při žalmu: »De profundis clamavi ad te Domine . . . Budeš-li na nepravosti hledět, Pane, Pane, kdož obstojí?« Neviděl Pán tehdy, u Lazarova hrobu, zástupy sirotek, vdov a opuštěných otců i matek, miliony a miliony přetrhaných nejněžnějších svazků přátelství a lásky? Přesvaté Srdce Ježíšovo, plné lásky a soucítu, pocítilo tehdy všecku bolest, která kdy zraní lidská srdce v oné zelené zahradě, bez ustání posévané semeny, která neklíčí a neklíčí, leda až mezi nás po druhé sestoupí on, božský Oživitel všeho, co zemřelo. Věděl tehdy, že za málo týdnů i on bude musít plně zakusit hořkost smrti, tohoto zjevu tak všedního a přesto tak trpkého, nepopsatelně trpkého všem Adamovým synům. Dnes pláče nad hrobem mladičkého milovaného on, za málo týdnů bude u jeho úmrtního lože slzy prolévat milovaná a milující Matka Bolestná . . ., ve chvíli, kdy on na sebe vezme smrt, aby odčinil následky Adamovy viny a učinil smrt méně hořkou a ne nešťastnou nám . . .

D) Tím není ještě ani zdaleka všechno vyčerpáno. Další následek: vláda hříchu, vláda satana. Modloslužba (Is 44, 15-19), bezpráví (Jer 8, 22; 9, 1-11). Knížetem tohoto světa nazývá satana Pán. »Od koho jest kdo přemožen, tomu jest i ve službu podroben« — toho jest otrokem. (2 Pt 2, 19) Jak krásně by mohlo na světě být, kdyby . . . Ano, kdyby nebylo hříchu! Kdyby nevládly vášně, kdyby bylo více lásky a méně zloby! Jak dovede jediný člověk učinit nešťastným celý národ, někdy i celou Evropu! Ludvíkové XIV. a XV. neblahé paměti! Čeho jest schopna lidská zloba! Spočítej všechny zločiny, co jich kdy poskvřnilo naši zemi, všechny ohavnosti starého pohanstva i moderního lidstva Bohu odcizeného. Když Adam viděl mrtvolu Abelovu, nepravostí a neřestí Kainovy a jeho synů, všecku bídu svých potomků, musil si trpce povzdechnout: »To jest mé dílo!« Jako Luther, když po potlačené selské bouři stál nad zpustošenou vlastí, nad spálenými vesničkami, osiřelými a ožebračenými rodinami, a těch se počítalo na sto tisíc. Kdyby byl měl jen zákmit svědomí, byl by si hořce vytýkal: »To jest mé dílo . . .« A když se Lucifer rozhlíží po svém smutném království, když vidí nepřehledné zástupy zavržených, musí si doznat: »To všechno mé dílo, to zavinil můj jediný hřích . . .«

E) Peklo . . . Jak vločky sněhové do něho padají zavrženci, praví sv. Terezie Avilská. Otaž se kteréhokoli zavržence: »Proč tu jsi?« — »Protože jsem se dopustil těžkého hříchu.« — »Proč jsi se ho dopustil?« — »Protože více než dobro mi chutnalo zlé.« — »Proč ti bylo milejší zlé?« — »Nezřízená vášně mne k tomu svedla.« — »Kde příčina, že tvé vášně byly tak nezřízené a že tě ovládaly?« Na to ukáže prstem k rajskému stromu. Hřích našeho společného praotce to zavinil. Hřích jest poslední příčina všeho zla. Padlý

anděl napřed hřešil sám, a z anděla se stal ďáblem; pak ve své zlobě strhl do pádu i člověka. A Adam? Plných 930 let konal pokání, a přece ani to by ho nebylo zachránilo, kdyby nebylo oběti kříže. Jen z ohledu na zásluhy Vykupitelovy bylo jeho pokání přijato a jemu odpuštěno.

F) Jediný hřích... Ovšemže těžký, ale přece jen jeden jediný, a tak ho Bůh trestal a trestá. Nejdobrotivější, nejmilosrdnější, ale také nejvyšší spravedlivý Bůh... Nejen na prarodičích; i na nás, kteří jsme nevyzpytatelným tajemstvím zapleteni do jejich viny. Na nás, za které se jednorozený Syn Otcův již obětoval, kteří jsme jeho nejdražší krví už dávno s Otcem smíření a na milost přijati, kteří mu sloužíme a jeho milujeme jako oddané a milované jeho děti, ve kterých vidí nebeský Otec bratry a spoludědice svého Syna, kteří jsme byli tolikrát posvěceni nejsvětějším tělem a krví Kristovou v převelebné Svátosti oltářní. Dnes, kdy se ze svatostánků rozlévají proudy milosti, požehnání a útěchy na všechny strany, do nejzapadlejších chatrčí a nejtemnějších zákoutí našich světniček, dnes, kdy ve svatých svátostech vane a nás sílí Duch svatý, nebeský Utěšitel, dnes, kdy po celém světě od východu slunce až na západ se při nejsvětější oběti eucharistický Spasitel za nás denně obětuje a denně hojí rány sklíčených srdcí, kdy tisíce duší jako svatá Terezička se spojují s jeho Božským Srdcem a spolu s ním obětují své práce, své modlitby, své pokání, ba i sebe samy nebeskému Otcí za trpící.

G) Jak dlouho ponese lidstvo tyto následky? Dědičné zatížení v rodině, jeden z nejsmutnějších odkazů rodičů... Ale v několika pokoleních pomine a vyprchá. Kdypak zmizí z velké Adamovy rodiny dědičné zatížení, které na nás přešlo s praotce? Nikdy! Každý pod ním sténá po všechny dny svého putování, a lidstvo je ponese po celou dobu své dlouhé pouti slzavým údolím. Kdo jich bude ušetřen? Hříchu a pokušení byla ušetřena jediné ta, na niž Adamova vina nepřešla; utrpení nebyla ušetřena ani ona, Matka Bolestná. Do konce světa bude člověčenstvo sténat pod ranami onoho skutku, spáchaného před dávnými tisíciletími u rajského stromu. Což tak dlouho bude trvat, než se vyčerpá Boží hněv? U Boha nelze mluvit o prchlivosti jako u lidí; trest za Adamův hřích není z hněvu; to jsou následky, které se dostavily takřka samočinně jako následky nějaké otravy, jichž se nezbavíš, dokud se tvé tělo nerozpadne v prach. Někdy dostačí jediné vdechnutí... Kdybych měl v rukou lahvičku a řekl ti: »Zde viz jed; jediná kapka otráví celý oceán...« Co bys řekl? Jaký to jed, když jediná krůpěj je s to otrávit všechny obyvatele oceánu! Nuže, jediný hřích otrávil veškeré lidstvo, navždy! A nebýt Spasitele, bylo by lidstvo propadlo bez výjimky věčným plamenům, také my, a to pro jediný Adamův hřích. Bůh není nespravedlivý, netrestá vinníka více než zaslouží, netrestá nevinného...

H) Jediný hřích... Kolik hříchů máš na svědomí ty? Kolik jsi jich za celý život spáchal ty? Co jsi za ně zasloužil plným právem ty? Otaž se padlého anděla: »Lucifere, kolikrát jsi hřešil?« — »Jednou, jen jednou jedenkrát.« — »A pro ten jediný hřích jsi v plamenech?« — »Ano, už miliony let, pro jediný hřích, pro svůj první hřích.« — »Jak dlouho v plamenech

zůstaneš?« — »Na věky!« Při tom by snad ukázal kolem sebe. »Pohlédni na tyto zástupy padlých andělů, mých druhů! Žádný z nich nehřešil dvakrát; jen jednou se provinili, a proto jsou zde se mnou na věky.« Možná, že by ti ukázal i místo a řekl: »Zde místo pro tebe, které jsi zasloužil pro své nesčetné a těžké hříchy. Zde jsi měl už dávno být.« Co bys mohl odpovědět? Mohl bys mu říci: »To není pravda, ty lžeš!«? Víme dobře oba dva, že bys musil dát jinou odpověď... Pověst zpracovaná našim básníkem v Kytici vypravuje, že myšlenka na lože, které bylo připraveno zákeřníku Záhořovi v Luciferově království, učinilo z lupiče a lotra kajícího a světce. My, věřící křesťané, budeme lhostejnější než tento zbájený bandita?

I) Ať pohlédneme kamkoli, všechno nám hlásá, jak hrozná věc jest hřích. Pohled na zemi slzami zkrápěnou, pohled do pekelných plamenů... A ještě jeden pohled nám zbývá: pohled na Golgotu. Kdo tam postavil onen kříž? Adamův hřích..., a také mé hříchy! Ano, můj jediný těžký hřích by byl dostačil, aby byl vztyčen Spasiteli kříž. Kdo na něm umírá? Syn Boží, můj Pán a Bůh. Jak umírá? V bolestech. Pro koho umírá? Pro mne a pro moje hříchy. Pohled na svatý kříž zvyšuje ve mně vědomí viny. Cromwell, zvaný protektor, jenž r. 1649 dal popraviti anglického krále Karla I., aby se sám zmocnil vlády, dal se jednou zavést do královské hrobky, otevřít Karlovu rakev, načež odeslal všechny své průvodce a zůstal sám u své oběti celé dvě hodiny. Proč asi? O čem asi uvažoval? »To jest mé dílo...« Po zavraždění portugalského krále Karla a následníka trůnu r. 1908 zavedla královna Amalie ministerského předsedu Franco k oběma zavražděným: »To vaše dílo!« Jidáš vidí Krista Pána odsouzeného na smrt, vlečeného k Pilátovi... »To moje dílo!« Já stojím pod křížem, hledím na svaté rány Kristovy, a musím si doznat: »To jest mé dílo...« Ano, mé dílo... Jenže z kříže pramení láska, odpuštění, smír; pohled na svatý kříž nenaplnuje zoufalstvím, nýbrž důvěrou, a zvyšuje-li ten pohled ve mně vědomí, jak těžký byl můj hřích a jak těžký jsem zasloužil trest, pojí se k tomu vědomí i nevýslovná útěcha a vděčnost k tomu, jenž za mne na kříži umřítí ráčil, abych já unikl věčnému trestu a dosáhl od Otce odpuštění a smír.

Končíme kající pobožností jako minulou neděli.

Pro rozjímání i pro kázání najdeme též v českých dějinách nejeden doklad, co znamená jediný hřích. Je to jen doplněk myšlenek této úvahy — nutno dbát, aby příliš obširným rozváděním nebyla mysl odvedena od předmětu rozjímání a nezabrala se docela úvahami o truchlivé minulosti naší otčiny.

Synové Svatoplukovi a jejich hřích... Nesvornost jejich, nesvornost Čechů a Moravanů... Porazil-li za půl století potom Boleslav I. Maďary na českém pomezí, zajav jejich náčelníka, zvítězil-li týž dvakrát nad silným německým vojskem, byla-li záplava Mongolů, kterým nikdo neodolal, zadržena českými voji u Olomouce r. 1241, dá se soudit, že by byli Češi a Moravané spojenými silami odrazili i nápor Maďarů; byl by je stihl osud Avarů, a Pannonie by byla dodnes slovanská, snad celé Podunají; kdož to může vědět... Braniboři v Čechách, zase následek jediného hříchu, české nesvornosti, tak smutně proslulé. Záviše z Falkenštejna, zrádce svého krále,

s celým rodem Vítkoviců... O troskách Karlova díla byla již učiněna zmínka; následek jediného Husova hříchu... Třicetiletá válka, zase jediný hřích, předně Lutherův, pak poluterštěných a poněmčených Čechů... Spálené vesničky, zpusťšená a vydrancovaná města, kdysi kvetoucí, úrodná pole ladem ležící, nezoraná, pustá..., opuštěná hospodářství, statisíce pobitých, bestiálně umučených, hladem zhybnulých obyvatelů země, když před ukrutnostmi zhovadilých protestantských vojů prchali do lesů a samot a raději tam nouzí umírali než by se vrátili do vesniček Švédy obsazených... Na čtvrtinu klesl počet obyvatelstva... Předtím vpád Pasovských do Čech, vinou rozpínavých nesnášenlivých protestantů, proti nimž je Rudolf II. do Prahy volal; jimi vybité kraje v jižních Čechách, později obsazené německými osadníky z Bavorska a ztracené českému jazyku a národu... Konečně hřích Hitlerův a jeho následky, pokud je zakoušel a ještě zakouší náš národ... Nešťastnými činí národy hřích...

Po korunovaci 17letého Leopolda I. v Praze se vrací jeho otec Ferdinand III. domů... král, který ze všech Habsburků náš národ nejvíce miloval a češtinu nejlépe ovládal. Cestou pozoruje zkázu, kterou Švédové v zemi natropili, a srdce se mu svírá žalostí. Bylo to šest let po vestfálském míru. Pomýšlí na to, jak by Švédům vyrval, co v Praze uloupili, uvažuje o spolčení s Dánskem; brzká smrt zhatila jeho plán. Nebeský Otec vidí zkázu, kterou v celém lidstvu způsobil hřích Adamův, hřích Luciferův... Dá se napravit? Dá! Jeho jednorozený Syn sestoupí na zuboženou zemi a zhojí následky Adamovy viny. Co bude s to zmařit jeho dílo? Nikdo a nic na světě, jen člověk sám, nebude-li chtít dát se zachránit.

Následky hříchu... Jenom Bůh je může dokonale napravit, tak jako jedině vtělený Syn Boží byl s to hřích odčinit. Možná, že tuto knihu dostane do rukou nejeden z těch, jež zloba udavače připravila o otce. Jediný hřích, a zničí štěstí celé rodiny, jako hřích našeho praotce zničil štěstí celé velké rodiny lidské. Kdyby ten, který snad rozbil i blaho tvé, proléval slzy sebetrpčejší, nenapraví nikdy zhoubné následky svého činu, tak jako zrádce nenavrátí slunné dny zrazené vlasti, kterou nepříteli zaprodal a vydal, a jako nemohl svým synům vrátit rajske štěstí náš neblahý praotec. Jedině Bůh je s to zacelit rány jím zasazené, jedině v Boha a jeho milosrdenství můžeme doufat, hříšní synové hříšného Adama.

TŘETÍ NEDĚLE V PŘEDPOSTÍ.

»Proti tobě jsem hřešil a zlé před tebou činil...« (Žalm 50.)

Po třetí stoupá dnes církev k oltáři v rouše kajícím. Na neděli Devítník ze zármutku nad hříchem praotce; minulou neděli z truchlivosti nad následky jeho viny; dnes, aby lkala pro hříchy svých synů, kteří v těchto dnech, v sezóně ďáblův, pijí hřích jako vodu, jako by závodili, kdo koho předstihne v urážení Boha. Jako by nestačilo, čím Pána po celý rok uráželi, jako by hřích musil mít ještě zvlášť vyhrazenou dobu, kdy má každý právo a povinnost pustě se oddávat nepravostem. Opilec výská, když ho odvádějí; ale jaké bude jeho procitnutí v žaláři? Jaké procitnutí hříšníka na věčnosti?

Zaslepení, jako ti dva slepci v dnešním evangéliu. Jenže ti za svou slepotu nemohli, ti spěchali k lékaři, když slyšeli, že Pán jde mimo. Slepci u Jericha, obraz hříšníka, kajícího hříšníka, jenž prosí a dosáhne od Pána uzdravení. K nim se přidejme, nikoli k těm zaslepeným, kteří se potulují v těchto dnech po cestách hříchu a za které Pána odprošujeme před vystavenou velebnou Svátostí. Jako ti dva u Jericha volejme k Pánu: »Synu Davidův, smiluj se nad námi!«

A) V minulé úvaze jsme několikrát slyšeli slova: »Nešťastný Adame, co jsi to učinil!« (4 Esd 7, 48-56) Viníme praotce ze všeho neštěstí, pod kterým člověčenstvo sténá. Jistěže právem ho viníme, ale jsme sami lepší? I tys tvor jako on, člověk z těla a krve, i ty máš svobodnou vůli, tys též jako on věděl, co ti Tvůrce přikazuje a co zakazuje. Vínou Adamovou jsme přišli o nebe... Nuže, Pán ve svém milosrdenství nám právo na nebe zase vrátil. Zjednal nám na kříži odpuštění, při křtu sv. se nám ztracené milosti zase dostalo. »Vracím ti, oč tě Adam připravil, zdarma, bez tvých zásluh a bez tvého přičinění. Ale teď si milost chraň, ať o ní nepřijdeš vlastní vínou!« Chránil sis jí? Co ti praví svědomí? Probíls ji jako on! Nemáš práva jemu co vytýkat! Také tys vrácenou milost a nárok na nebe lehkomyslně nebo i svévolně odhodil, a to tolikrát, kolikrát jsi těžce hřešil. Zaslouženě, plným právem jsi měl propadnout témuž osudu jako padlí andělé.

B) Přicházíme k úvaze o vlastních hříších. Projdi celý svůj život; místa, kde jsi kdy byl, osoby, se kterými ses stýkal. Dětská jízba... Co ty stěny viděly, co slyšely, co by mohly o tobě vypravovat! Závist, vzdor, odmlouvání, neposlušnost, nadávky, zlostná slova, svéhlavost, ubližování slabším... Školní světnice... Pohodlí, lenost, lživé výmluvy, snad i křivé

žaloby, řeči urážející veškeru slušnost a cudnost... Dílna, hospodářství... Jsou svědkem tvé svědomitosti, pracovitosti, věrnosti? Vesnička nebo město, kde jsi trávil jinošská léta, její cesty a cestičky... Dvě dívčiny z pohádky: první ... při každém slově padla na zem s jejích rtů růže, každá kročej znamená zlatem; druhá, při každém slově vyběhla z úst ještěřice, za každým krokem vyrůstalo ze země bodláčí a trní. Které z obou jsi byl podoben? Ty cestičky, po kterých jsi spěchával na místa hříchu, ať sám, ať se spoluvinníkem, ať viděn, ať za tmy, jednou oživnou a budou svědčit proti tobě. Domy zábav... Jaké zábavy jsi vyhledával? Odcházel jsi z nich vždycky čist? Chrám... Nebýval jsi tam vzácným hostem? A když jsi přece do něho vešel, jak ses tam choval? Tvůj dům... Manželka, dívky, čeleď... Zajdí si v myšlenkách i na hřbitov, postav se k tomu neb onomu hrobu a vzpomínej: »Nemusí snad pro mne tento zesnulý trpět v očistci? Snad ne dokonce někde jinde? Otec, kterého jsem popouzel k netrpělivosti, nevinnost, kterou jsem svedl...« Kdyby teď rázem zemřeli všichni, kterým jsi blízký, mohl by ses s nimi rozloučit beze slova? Či bys musil snad za každým volat: »Odpust, v čem jsem ti ublížil...«

C) Zahleď se na rány Kristovy. Rána pravé ruky... Do ní vlož hříchy, kterých jsi se dopustil zneužíváním darů, které ti jeho pravice v takové hojnosti udělila. K jakým řečem jsi zneužíval jazyka! Budeme jednou skládat počet z každého zbytečného slova; což teprve z řečí, které jsou více než zbytečné slovo! Jazyk nám byl dán, abychom si sdíleli myšlenky k vzájemné útěše, a ty? Tu jedovaté slovo, které bodlo, tam nelaskavé, které roztrpčilo, onde nešetrné, které zarmoutilo, jinde tvrdé, které zranilo, možná, že i takové, které otrávil, snad na dlouhý čas. Někdy zlehčoval, někdy jako had uštkl, za zády, pomluvou, nebo jako vosím žahadlem píchl klevetou. Oči... K čemu jsi zneužil kolikrát zraku! Cos čítával! Nač jsi hledíval! Jak hledíval! Tvůj pohled pln nenávisti, tam z něho sršela zlost, onde se jím prozradila závist. Sluch... Cos poslouchal! Ruce, které ti Tvůrce dal, abys jimi prokazoval dobré, a ty ruce se tolikrát sevřely v pěst, aby ublížily, tolikrát se vztáhly po zapověděném ovoci, někdy vzaly i pero, namočené ne v inkoustu, nýbrž ve zmijím jedu. Pokrm... »Boží dar«, a tys ho zneužíval k nestřídmosti, a Pánu málokdy za jeho dar poděkoval. Peníze... Dítě na mlisky, dívka k marnivosti, jinoch k hříšným zábavám, dospělý snad k něčemu ještě horšímu, ale almužna? Jak vysoká je tato položka v tvých účtech? Rozum spolu se svobodnou vůlí, největší přirozený dar Tvůrce, a tys zneužíval prvního, abys vymýšlel kdejakou bezbožnost, druhého, abys hověl svéhlavosti, nevázanosti, neposlušnosti, rozpustilosti...

Do rány levé ruky vlož hříchy, kterých ses dopustil pohoršením bližního, doma, ve škole, ve společnosti, v dílně, v úradě, druhy, podřízené, svěřené, řeči, špatným příkladem...

Do rány pravé nohy vlož hříchy, kterých ses dopustil opomenutím dobrého. Nedozíral, nedbal o ty, o které jsi dbát měl, neprokázal službu lásky, kterou jsi prokázat mohl, za kterou jsi byl žádán, nedbal svatých vnuknutí...

Do rány levé nohy vlož hříchy, spáchané na cestách zakázaných, po kterých jsi spěchal na místa, kde jsi Pána urážel. Jako dítě ke hrám místo k povinnostem, jako jinoch k zábavám, kde se hřešilo, nebo tam, kdes nechtěl mít svědků; nejen že ses příležitosti nevyhýbal, tys ji přímo vyhledával.

Do svaté rány Srdce Spasitelova vlož své vnitřní hříchy, hříšné myšlenky, žádosti, nelásku, závist, zlomyslnost, pomstychtivost, škodolibost, hříchy, které z tvého srdce učinily stoku nepravostí a semenišťe neřestí, tak málo podobné nejčistšímu Srdci tvé nebeské Matky a láskyplnému Srdci Ježíšovu.

Jednou připomněl duchovní správce dívce hřích z jejího minulého života; zastřela si tvář... Kdyby tobě anděl strážný předvedl celý tvůj život jako v kinematografu, nezastřel by sis tvář i ty? Neutekl bys od takového obrazu? Tvůj nebeský strážce toho neučiní, ale učiň tak sám; ne zde, nýbrž ve sv. zpovědi, aby nemusil jednou tvé neodčiněné viny předvést celému světu náš věčný Soudce!

D) Víme, co hřích jest, a tak rádi se vymlouváme a hledíme svalit vinu na jiného. Hřích, vědomé a dobrovolné přestoupení zákona Božího..., těžký hřích, jde-li o věc důležitou, lehký, jde-li o maličkost. »Nevědomost hříchu nečiní...«, první výmluva. Je-li nevědomost zavinná, pak není omluvou! Tys mohl a měl vědět, kam dcera chodí, mohl a měl ses přesvědčit, je-li dnes postní den, mohl a měl ses poučit, není-li toto pověra, není-li tento divadelní kus nebezpečný tobě nebo dítěti, které jsi na něj poslal. — »Já jsem byl přinucen...«, druhá výmluva. Jaké přinucení? Zákon Nejvyššího stojí nade všechno! Kdybys měl snést výsměch, škodu, ba i kdybys měl jako mučedníci život obětovat! Manželka ať se nevymlouvá, že jí »pan doktor poručil«, muž ať se nevymlouvá, že by »mezi kamarády neobstál«. — »Já za to nemohu nebo nemohl,« třetí výmluva. Obtěžují-li někoho myšlenky proti jeho vůli, brání-li se proti nim ze všech sil nebo odvrátí-li se od nich a jich si nevšímá, může být klidný; jistě se hříchu nedopustil. Kdo však četl špatnou knihu, a pak jest zmitán pochybnostmi u víře, kdo se opil a pak způsobil výtržnost, kdo neopatrně před mladšími mluvil a tím dal pohoršení, kdo navykl klení a teď mu nemůže odvyknout, ti všichni jsou svými hříchy vinni! — »Já byl sveden,« čtvrtá výmluva. Vzpomeň Evy, která se vymlouvala na hada, vzpomeň na Adama, jenž sváděl vinu na ženu, a co jim prospělo? — »Člověk je tak křehký,« pátá výmluva. Na ni odpovídá sám Pán u sv. Pavla: »Moje milost ti neschází« (viz epištolu minulé neděle!); zdalížpak jsi za ni prosil? Nikdo by podobných vytáček neuznal, kdyby mu s nimi přišly děti a hleděly jimi své dětské nezbednosti omluvit, a Tvůrce je má uznat, když jimi dospělí chtějí maskovat své těžké hříchy? (Jer 3, 6-14)

E) Přihlédněme blíže k hříchu; co o něm říká? Především, že jest ohavnost, která se někdy přiči a hnuší i nám, lidem smrtelným. Jak se asi protiví Bohu, jenž jest svatost sama? Stačí vyslovit několik slov: zrádce, udavač, věrolomný, klevetník, ramenář, donašeč, zloděj, cizoložce, buřič... Pouhé jméno nám vlévá odpor! Jak hnusný jest kolikrát hřích, vidíme vždy

lépe na jiných než na sobě. Je to stejné jako s našimi nezpůsoby. Jak jsou nepěkné, poznáváme, když je někdo před námi napodobí («posmívá se nám»), a jak jest naše jednání nízké, uvědomíme si, když jiný udělá nám to, co my jsme udělali bližnímu. Ale mnohý si vůbec neuvědomí, že by nestrpěl od bližního, čeho se sám dopouští proti Bohu.

Dítě ovšem nechápe, což znamená, když na př. řeknu, že tento voják jest zrádce, desertér, že potupil prapor. Když však slyší, jaký trest ho stihl, chápe alespoň tolik, že spáchal něco těžkého a hrozného. Nuže, co jest hřích, ne-li potupa Tvůrce, věrolomnost a zrada, spáchaná na nejvyšší přísaze křestní, deserce od praporu Kristova, nevděk Dárci všeho dobra? Hřichem potupil hříšník Boha, vzepřel se proti jeho autoritě — tím, že přestoupil jeho výslovný rozkaz (Ž 73, 10-17), pohrdl jeho přátelstvím, jeho zásluby i jeho tresty, dal přednost tvorů před Tvůrcem. Bůh to neb ono zakazuje, člověku jest osoba nebo věc stvořená nad Boha. »Tys mé všechno, mé jediné blaho...« Kvůli ní opouští Boha, Krista, mnohdy i víru. Nevděk vůči Vykupiteli... V Kentuckách v letech třicátých minulého století nutí pán svého černého otroka, aby se zřekl Krista. »Nemožno, nejde to, Kristus pro mne umřel...« Mrská ubožáka do krve, černoch omdlévá, ale opětuje: »Nemohu, nemohu, Kristus pro mne umřel..., já umru pro Krista...« Vydechl pod bičem duši. (Sděluje Pittsburg Journal.) A my? Mnohdy pro malichernost se zřikáme Krista!

F) I lehkého hříchu jsme povinni se varovat, seč síly stačí; připravuje cestu těžkému hříchu a nám chystá těžký očistec. Svatá víra sice učí, že všedního hříchu se člověk úplně neuvaruje; to byla opětně výsada jediné bytosti z muže a ženy narozené. Ale těžkého hříchu se s milostí Boží uchránit můžeme, ačli děláme, co na nás jest, a Pána za pomoc prosíme. Těžký hřích, smrtelný hřích... Jako smrtelná nemoc odnímá život tělu, tak smrtelný hřích duši. Připravuje ji o milost posvěcující, a tím o všechnu krásu, o nárok na nebe, o Boží přátelství; olupuje ji o všechny zásluby, které nashromáždila, a činí ji neschopnou získávat nové; zbavuje ji všeho štěstí. Podmínka pravého štěstí jest Boží požehnání, a toho se hříšník nedostává; klidné svědomí, a to hříšník nemá; naděje na blahou budoucnost, a tu si hříšník slibovat nemůže. Boží láska a požehnání... Absolon, tak nezdárný syn, a co dělal, když po vraždě bratra Ammona nesměl otcí na oči? »Ať mi odpustí nebo ať mne raději zabíjel!« Nesnesl vědomí, že otec o něm nechce vědět. To cítí hříšník nejlépe, když se mu odepře rozhřešení. Kolikrát pláče, nařiká... Mohl by je dostat, kdyby opustil příležitost, a to on nechce! Milejší jest mu bytost stvořená než Tvůrce, a při tom pláče, že nesmí k Otcí; čí vinou? — Klidné svědomí... V universitní knihovně v P. se před lety setkal kněz s někdejší spoluzákem, odpadlým knězem. »Ale, příteli, to jest náhoda! A jak se ti vede?« Ten se dal do pláče a beze slova odešel. Co hledal ve hříšném svazku? Štěstí; našel je? Nenašel; mezi něho a štěstí se postavil hřích, a svědomí bičovalo. — Naděje v blahou budoucnost... Jindřich VIII. stojí se spoluvinnicí u okna, oba hledí k hvězdné obloze, ona začne vykládat, jak je to tam nad hvězdami asi krásné, královský svůdce ji táhne od okna: »Pojď pryč, to pro nás není...« (Jer 11, 11-15; 15, 1-4)

Proti neoblíbenému Václavu IV. se spojili někteří páni v jednotu, nejha-
nebnější pomluvy a křivé žaloby o něm šířice a píšice, a pokusili se odklí-
dit jeho rádce. Král je svolal na Karlův Týn na svatodušní pondělí 1397.
Nejvyšší hofmistr Hanuš Opavský jim chystal záhubu; mezi rokováním je dal
zavolat ven, čtyři záludně pozval do malé komnaty, kde měl ukryté ozbro-
jence, a tam je zákeřně porubal. Takové znesvěcení hradu, všem Čechům
drahého, vzbudilo takové rozhořčení, že knížeti Hanušovi od té doby Češi
neříkali jinak než mistr Hanuš (rozuměj: kat Hanuš) a štítili se ho jako
morem nakaženého.

G) V dnešní epištole mluví apoštol o lásce. Rozuměl jí jeho slovům?
»Kdybych znal všechna tajemství, lásky však neměl, nic mi to není platné...«
Kdybych pronikl moudrostí a rozumem všechna tajemství sv. víry, a neměl
lásky k Bohu, t. j. byl v těžkém hříchu, nic mi to neprospěje, budu navždy
zavržen, odejdu-li ve hříchu na onen svět. »Kdybych měl víru, že bych
hory přenášel, kdybych i zázraky konal,« a neměl lásky Boží, byl v těžkém
hříchu, nic mi to není platno; »Pane, zdaž jsme ve jménu tvém zázraky ne-
konali?« I apostoštol zrádce konal ve jménu Kristově zázraky! Pán však
řekl, že jim odpoví: »Neznám vás; odejděte ode mne, pachatelé nepravostí.«
»Kdybych rozdál všecek statek svůj chudým, lásky však neměl, nic mi
to neprospěje,« budu jistě zavržen, odejdu-li ve hříchu se světa. »Kdybych
vydal tělo své k spálení,« kdybych pro víru i mučednictví podstoupil,
při tom však byl vědomě v těžkém hříchu a nelitoval ho, ani mučed-
nická smrt mne nezachrání před věčnými plameny. Co je tedy hřích, když
ani martyrium zatvrzelého hříšníka před peklem nezachrání? ...

Zakončíme opět pobožností kající. K druhé části litanie ke všem svatým
připojíme modlitbu: »Bože, jehož vlastností jest smilovávati se vždycky a
ušetřiti...«

POPELEČNÍ STŘEDA.

»Pomní, člověče, že prach jsi...«

A) Zeje jako kostlivce v pozadí masopustních zábav, jako v ráji zela smrt za stromem zapověděným. Kdyby na ni byli naši prarodiče v pokušení pamatovali, nebylo by to s nimi ani s námi tak zle dopadlo! Dali si namluvit, že netřeba se jí bát. Kdyby na ni vzpomněli i ti, kteří v této ďáblově sezóně rozpustile hýří a Pána urážejí, naladila by je k vážnějším myšlenkám a připomněla by jim, že jest přece jen cosi vážného ten život za hrobem a osud vlastní duše. Protože však v tančírně nevisívá obraz kostlivce, jak tomu bývalo ve starém Egyptě při hostinách, staví nám církev smrt před oči sama a volá k nám: »Pomní, člověče, že prach jsi a v prach se navrátíš!« Při tom sype popel na šediny starce i na zlaté kadeře dívky. Ten popel je z ratolestí, které loni na Květnou neděli metali zástupové na cestu Králi izraelskému. Světská sláva jest popel, nic víc. V tančírnách rejdy satanovy, zde vážná slova církve. Kdo z obou má pravdu? Víme to všichni, věřící i nevěřící: ať se nám líbí nebo nelíbí, jsme prach a v prach se navrátí tělo, z hříšného Adama zrozené. Ten ortel jest nad námi jednou vynesena, a církev nám jej připomíná rok co rok, ve chvíli, kdy je to rozpustilému světu nejméně vhod.

Proč na nás působí Popeleční středa jako hlas umíráčku, který jakoby odzváněl všem radovánkám? Proč nám připomíná církev poslední věci člověka právě na počátku svatopostní doby? Za prvé proto, že při vzpomínce na smrt nám zhořknou nadobro masopustní i jiné hříšné rozkoše. Kosmák vypravuje, že v tančírně opilec usnul. Postavili ho i s židlí doprostřed a tančili kolem něho; konečně měli kratochvíle dost a chtěli ho vzbudit — a vidí, že tančili kolem mrtvého! Děsem ohromení se rozutíkali do jednoho...

2. Za druhé, při myšlence na neodvratnou smrt nám nebude pokání svatopostní doby připadat tak těžkým; naopak, s vděčností přijmeme z rukou nebeského Lékaře tento trpký, ale nezbytný lék.

3. Vzpomínka na smrt nás sílí, kdykoli svádí pokušitel. Pamatuj na poslední věci své, a nikdy nezhrěšíš (Sir 7, 40), rozmyslíš si provést něco, co by tě děsilo, až tě Pán bude volat k zúčtování. Ve Velké opeře v Paříži konán v masopustě r. 1832 bál; rozpustilostí předstíhl všechny předešlé. Den předtím přišla z Londýna zpráva, že tam vypukla cholera, ale veselí Pařížané si z toho málo dělali. Ručičky hodinek ukazovaly právě půlnoc, když tu v jednom sále nastalo hrobové ticho. Objevila se postava, maskovaná jako ostatní, černá... Chodí beze slova ze sálu do sálu, po chodbách,

mezi stoly i řadami tanečníků. Nevysvětlitelná ledová hrůza čišela z jejího zjevu; kdekoli se objevila, všude ustal smích, výskání i cinkání sklenic. Jeden rozjařený junák si dodá odvahy a přistoupí k ní: »Kdo jsi?« Žádná odpověď. Vezme jí za ruku, a ucouvne zděšením... Mrazivě studená jako led! Vrací se k spolustolovníkům, a ti se mu smějí. Výsměch ho samozřejmě dráždí... »Abyste viděli, že se neleknu, půjdu k ní a strhnu jí masku.« Všichni běží za ním. »Teď mluv, nebo ti strhnu masku. Kdo jsi?« Nic — chce jí sáhnout na masku, postava ustoupí, několik vteřin úzkostlivé ticho, najednou zaburácí hlasem hromu: »Já jsem cholera, přicházím z Londýna, abych vás všechny zahubila.« Junák ve mdlobách klesl k zemi, ostatních se zmocnila panika, vše se hrnulo k východu, nešťastníka na zemi rozšlapali, jako šílení se drali ven. Několik vozů lidí bylo odvezeno do hlavní nemocnice, kde brzo zemřeli, a jak byli, v maskách, je okamžitě pohřbili. Podobné scény v Paříži následovaly, jako by sám Bůh konal soud nad rozpustilou Sodomou. U nevěřícího Heine se můžeš o této události dočíst.

4. Myšlenka na smrt připomíná, že pokání, k němuž nás církev vybízí, jest a má být přípravou na skonání a soud. Nechápeme, jak může odsouzenec posledních několik hodin před popravou trávit tím, že se zpíje, místo co by na modlitbách očekával rozhodnou chvíli. A my? Všichni jsme odsouzení na smrt — už dávno! Že nám Pán dopřává více než několik hodin? Máme mu za to být tím vděčnější a tím usilovněji si zajišťovat šťastnou hodinu smrti. Že jsme zdraví? Tím lépe pro nás! V nemoci těžko řádné pokání konat! Ale na popravu musíme stejně jak onen odsouzenec, a jest nerozum a bohaprázdnost, když se na ni připravujeme pustým životem nebo když lhostejně očekáváme smrt, jež se »plouží blíž a blíž a snad na nás čeká již...« snad, kdož ví! Smrt, trest za Adamův hřích..., poprava, na kterou musíme všichni, protože na každém lpí vína.

B) Ve středověkých klášteřích se konávaly po celou dobu svatopostní ve středu a v pátek průvody do klášterní krypty. My zajdeme dnes alespoň v myšlenkách na hřbitov, abychom viděli, jak smrt člověka zřídí, od šlechtice až k poslednímu žebráku. Po průvodu se mnichové modlívali hodinky za zesnulé. Vstupme s nimi do chrámu! Světla všechna zhaslá, koberec odstraněny, květy s oltáře zmizely, jen katafalk černě pokrytý stojí uprostřed; na rakvi možná kalich a mísál..., tedy za kněze se budou modlit. Rozkazoval kdysi samému peklu, když rozhřešoval: »Peklo, vydej kořist svou!« Smrti však poručit nemohl. Či snad vidíme na rakvi knížecí korunu? Tedy za zakladatele kláštera! Pavučina jsou ty tituly a světské hodnosti! Kostlivec je rozláme jak papírovou hračku. V lubeckém dómě praví smrt císaři: »Mé staré právo platí víc než žezlo, meč a bully; kdo mně chce jaký zákon psát, ten čmárá prázdné nuly!« Kastilský král Ferdinand († 1252) se dal před smrtí zanést do sevillské katedrály, před lidem i pány si dal sejmout královský háv a obléci kající roucho, posypán popelem, přijal svaté svátosti a tak čekal poslední hodinu. Escorial, pohádková stavba, chloubka španělského národa... Patnáct let stavěl Filip II. tento zámek, šest milionů dukátů na něj vynaložil, což znamená dnes miliardy; 12.000 pokojů, 86 vodotrysků v nádvořích a síních, obrazy Raffaelovy, Tizianovy..., tam pochovávání španělských králové, první on sám. Před smrtí zakoušel

po dva měsíce těžké bolesti. »Synu, hle, tak končí sláva světa; koruna padne co nevidět s mé hlavy, smrt mi ji vezme a dá tobě; jednou padne také s tvé hlavy jako teď s mojí. Mé dny jsou sečteny..., tvé dny jsou také určeny!« Po posledním pomazání odevzdal zlatý klíč své pracovny synovi a nechtěl o záležitostech své říše již nic vědět. Roku 1598...

C) Hodinky za zesnulé... Nešporní žalmy se modlívali kdysi židé, když putovali do Jerusalema; církev je klade na rty duše, která opustila tělesnou schránku a nastoupila pouť k nebeskému Jerusalemu. Na konci žalmů se nezpívá jako jindy radostné Sláva Otci; místo něho slyšíme vážné: »Odpočinutí věčné dejž jim, ó Pane...«

Projděme slovo za slovem svatě čtení! Jest vzato z knihy Jobovy. »Buď mi milostiv, Pane...« Žil jsi, jak Pán žádal? Pak se nemáš čeho děsit. Či tě snad podvedla falešná krása světa, a tys kvůli ní opustil cestu Božích přikázání? »Ničím nejsou dnové moji...« Teprve teď to poznáváš? Za živa jsi nechtěl rozumět tomu, že marnost nad marnost a všecko je marnost (Kaz 1, 2), že rychle míjí tvůj život, že všecko tu necháš, že je tedy nerozum tak lpět na pozemských věcech. První lekce, kterou ti smrt dá: marnost nad marnost... »Co je člověk?« Teď se na to ptáš? Slyš tedy slova Písma: »Mlha na kratičko se objevující; vánek jest život můj, květ opadavý a ranní rosa...« — »Navštěvuješ ho neočekávaně...« — Tomu se divíš? Jako bys nebyl tolikrát slyšel vážné napomenutí Páně: »Bděte! Přijdu znenadáni jako zloděj v noci...« — »Nedopřáváš mi, abych dechu nabral...« Jen krátkou chvílí žádá od Pána ten, jenž plýtvat snad měsíci a roky. »Hřešil jsem...« Tu to máme! Zde příčina tvých úzkostí a proseb! Jako hrozné přišery stojí před zrskem umírajícího spáchané viny. »Co mám dělat?« Už Jan Křtitel ti to řekl, a církev ti jeho slova opakovala v adventě rok co rok: »Pokání číňte!« Teď jest pozdě uvažovat, co máš dělat, teď je čas skládat počet, nikoli konat pokání. »Hnusí se mi život můj...« Vidiš, teď s odporem vzpomínáš na léta ztrávená ve hříchu. A nemusilo to být! »Vyznávám na sebe hříchy své v hořkosti duše své...« Teď ses naučil vzbuzovat zkroušenou lítost, když na tě kostlivec sahá. (Job 7, 16-21; 10, 1-6, 14-22; 13, 22-26)

Pak následuje úpěnlivá prosba: »Neodsuzuj mne, Pane, nedělej radost satanu, neučiň nešťastným toho, kterého stvořil! Až přijdeš k soudu, nerač mne odsoudit, a od bran pekelných vytrhni duši mou. Buď pamětliv odvěkého milosrdenství svého, na provinění mladosti mé a na poblouzení moje, Pane, nevzpomínej...« Tříkráte se opakuje tato poslední prosba. Ano, lehkomyšlné mládí, to se všemu jen smálo... Jest dojemné toto lkání duše na smrtelném loži, které nám církev v hodinkách za zesnulé předvádí, abychom se dali poučit lkáním tohoto umírajícího, jako sv. Vojtěch u smrtelného lože svého předchůdce, a vzchopili se, dokud je čas.

Nevíte dne ani hodiny... Proto pravím vám: »Bděte... Buďte připraveni... Ve chvíli, kdy se nenadáte, přijdu si pro vás...«

Den po sv. Václavu r. 1457 vítá Praha po dlouhém mezivládí svého krále. Ladislav Pohrobek, nemaje více než 17 a půl roku věku, vjíždí do městských hradeb, a vykonav pobožnost u sv. Víta, sestupuje do svého sídla. Brzo potom vypraveno poselstvo k francouzskému dvoru, kde mladému panovníku vyhlédnuta nevěsta, princezna Magdalena, teprve patnáctiletá.

Komonstvo k ní poslané zářilo pohádkovou nádherou. Lid se sbíhal zblízka i dále, obdivovat se nevídané kráse a bohatství. Čítaloť 700 jezdců, 80 bílých koní jako dar snoubence, 26 vozů, z nichž většina určena jí, plné vzácných darů, docela pozlacené a zlatohlavem přikryté. Předního krále pokladníka stálo rok vězení, poněvadž nebyl s to sehnat potřebný náklad, Jiří z Poděbrad musil opatřit, co nutno. Dne 10. října vyjeli z Prahy. Brzo potom v královské zoologické zahradě se začali lvi nepokojit, řvali několik dnů bez ustání a zuřivě se k hlídačům chovali, takže každý žasl. Dne 20. listopadu byl král spolu s Jiřím kmotrem dítku pana Zdeňka Konopištského, vůdce francouzské výpravy, po jeho odchodu narozenému. Cestou z katedrály zabořila krále hlava, nazítří volá lékaře. Jeden praví: »Nic to není!« Druhý řekl: »Zle je!« Přesto se odebral král ke komornímu soudu, jemuž předsedal, ale mluvil málo a vážně. V noci se bolesti zmohly, Prahy se zmocnilo nemalé pohnutí, davy lidu obléhaly Králův dvůr, lékaři se střídali jeden za druhým vyzkoušeli všemožné prostředky, a nakonec volá král Jiřího z Poděbrad, sděluje mu svou poslední vůli, a nakonec dí: »Nebyl jsem tak zle živ, že by mi nebeské království odeprěno být mělo; pozemské věci tyto pro nebeské opouštím.« Pak vpuštění do komnaty kněží, posloužili mu svatými svátostmi, mladičkový král odkázal všecky své ozdoby chrámu sv. Víta, přál si, aby mu i pěkné zlatožluté kadeře ostříhali, což však opomenuto; vzav do rukou hromničku a hledě na obraz Ukřižovaného, začal modlitbu Páně, dopověděl poslední slova: »Ale zbav nás zlého...« a pokojně vydechl duši, byv jen tři dny nemocen. Jako blesk na čistém nebi působila zpráva o jeho úmrtí — 23. listopadu... Na sv. Kateřinu uloženo tělo do hrobky. Do Paříže přišla zvěst o jeho skonání na štědrý den. Králi Karlovi si netroufali ani sdělit, co se stalo. Smutně se vrací české poselstvo domů; při loučení 30. prosince plakala nevěsta, předčasně ovdovělá, matka i celý dvůr. Nevíte dne ani hodiny...

Jeden divadelní kus líčí, jak dva vězni čekají rozsudek. Děj se odehrává v Benátkách. Sám dóže nad nimi vynese ortel, a to o půlnoci. Oba ve své kobce s bázní a hrůzou očekávají osudnou chvíli, nespouštějí oči s hodin, na kterých ručička se pomalu šine k dvanáctce, blíž a blíž... Najednou hodiny hlubokým tónem: jedna, dvě, tři..., dvanáct... Klika cvakla, vstupuje dóže, provázen přísedícími, rozsudek v ruce, a ti dva smrtelnou úzkostí bledí, krev se jim žene k srdci, dív se jim nerozskočí, dív i nohy neklesnou... Kdy odbíje tvá poslední hodina? Nevím... Rozdíl bude ten, že soudce nepřijde k tobě; ty půjdeš k němu! Hodiny na stěně budou tikat dál, ale tebe tu již nebude; a kdyby tě na moří stihla smrt, loď se na chvíli zastaví, co by tě spustili do hlubin, a pak půjde zase všecko svým chodem dál. »Až umru, nic na světě se nestane a nezmění; jen několik srdcí se v rose zachvěje jak k ránu květiny...«

Zakončíme misijní písní, strofa 3., 4., 5. »Až se poslední den schýlí...« Druhá část litanie ke všem svatým: »Milostiv nám buď...« až k »Beránku Boží«.

V jakém duchu máme trávit kající dobu svatopostní?

Vzpomeňme opětně našich předků. V domech umlkly veselé písně i příliš bujně hovory, z domů se ozývaly kající zpěvy. Že každá sebemenší rozpustilost byla vyhoštěna, rozumělo se samo sebou. Zábav a kratochvílí, zvláště tanečních, se zdrželi všichni nadobro; půst zachováván svědomitě, a nadto brali na sebe i dobrovolně pokání; manželé na př. se zřekli svých práv. Bolestný růženec, který se modlila celá rodina i s čeládkou doma. křížová cesta a postní kázání, kterého se všichni zúčastnili v kostele, velikonoční sv. přijímání...

Ženy a dívky vzaly na sebe prostý šat; začínaje nedělí smrtelnou, oblékaly se ve smutek jako při skonání některého z jejich drahých domácích; někde se tento obyčej zachovával aspoň ve sv. týdnu, dodnes místy na Velký pátek. Přitom samozřejmě odložily šperky; sv. Ludvík nedovoloval dětem nosit skvosty v pátek po celý rok, ke cti trpícího Spasitele; po jeho příkladu prý i Ludvík XVI. Ve smutku po čtrnáct dní..., jak krásný zvyk! Jak krásné vyznání víry a osvědčení lásky před celým světem! »Ježíš jest náš..., jest králem naší rodiny..., jest nám více než otec i matka... Jdeme do chrámu černě oděné jako na rekviem...« (Na Chodsku mívali sváteční kroje rozličné..., jejich barva se řídila liturgickou barvou církevního roku: v adventě a postě fialová, o letnicích červená atd.)

Půst zachovávali naši předkové po celý rok přísně, takže o nich říkali sousedé: »Než by Čech v pátek s máslem pojedl, raděj by koně ukradl!« Což teprve v této kající 40denní době! Bylo zakázáno nejen maso, nýbrž i vejce, mléko, máslo, sýr. Od Zeleného čtvrtku až do neděle někteří nepožili vůbec nic, jiní alespoň na Velký pátek se zdržovali všeho pokrmu, ba požívali žlučí — ke cti Spasitele, žlučí napájeného. Kdo veřejně v tuto svatou dobu půst porušil, byl stíhán konšelským soudem. V Plzni r. 1591 jakýs opilec ve svatopostní době snědl v hostinci kousek masa; městská rada nedbala, že byl opilý; poseděl si v šatlavě — část trestu odpykal hned, část o svátcích. »Přijde na věž znova a nedostane k jídlu leč herynky a štokfiše,« zněl ortel. Příchodem protestantství upadla zbožnost našich předků vůbec a svědomitost v zachovávaní postu zvlášť.

Půst je podstatná součást sebezáporu a pokání. Kdo se nedoveďe po té stránce ani trochu přemoci, dává najevo, že vězí docela v otroctví tělesnosti a že duch jest úplně ovládnán smyslností. Takový není s to, aby přemohl i jiná tělesná pokušení! Kristus Pán nám dal sám svým 40denním postem příklad, a slovem nám půst přikázal, nechceme-li být nadobro v područí satanově. (Mt 6, 16 n; 9, 15; 17, 20) Apoštolé dbali slov Páně (Sk 13, 2 n; 2 Kor 6, 5; 11, 27 atd.); církevní posty suchých dnů a 40denní půst pocházejí z dob apoštolských.

Doba svatopostní byla vždy a podle úmyslu církve má být nám dobou všeobecné duchovní obnovy. Proto častější hlásání slova Božího a hojnější pobožnosti! Naši předkové se neomezili na to, že jen v neděli prodlévali déle v chrámě. V pondělí, ve středu i v pátek spěchali do kostela na zpívané litanie ke všem svatým, spojené se zpěvem Zdrávas Královno. (Křížová cesta vznikla teprve v 17. stol.) Nedalo by se leccos ze starých rodinných zvyků zase obnovit? Pomodlit se denně s dětmi aspoň jeden

bolestný desátek a pak s nimi zpívat — zpěv neunaví děti tak jako dlouhá modlitba. Nelze-li vykonat křížovou cestu v chrámě, vykonej ji doma (nezískáš však odpustky). Netřeba k zastavením přidávat zpěv ani Otčenáš, stačí rozjímání; důležitě pro děti, které hodinová pobožnost vysiluje a odpudí! Zato je veďme často ke stolu Páně! Ve stol. 17. a snad již předtím měly děti častěji »katechismus«, což jim nahrazovalo svatopostní kázání.

V adventě, jak řečeno na str. 42—45, si uvědomujeme, že Vykupitele potřebujeme; proto zaň prosíme a utěšujeme se nadějí, že slíbený určitě přijde. V době postní si uvědomujeme, že my svými hříchy jsme ho přibili na kříž, proto želíme hořce svých vin a s trpícím lkáme. Z toho pochopíme, jaký duch proniká tuto svatou dobu. Trojí z řečeného pro nás vyplývá:

a) Konat pokání za hříchy, kterými jsme zavinili umučení Kristovo. Nejen se zdržovat věcí zakázaných, což jest naší povinností po celý rok; zřící se dobrovolně i věcí dovolených, abychom tak osvědčili, jak upřímná naše lítost jest a jak opravdově želíme toho, pro co bylo kdysi Srdce Páně nad námi zkormoučeno až k smrti... v Getsemanské zahradě...

b) Pohřížit se v rozjímání o utrpení Páně. Věřící v našich krajích obracejí po celou dobu svatopostní zrak ke Kalvarii; zastřený obraz hlavního oltáře bývá nahrazen křížem, Kristus Pán jest před naše oči postaven, jako by byl uprostřed nás znova ukřižován. (Gal 3, 1) Svatý kříž nám mluví o velikosti naší viny a o velikosti lásky božského Srdce Páně. »Tak Bůh miloval svět... Nikdo nemá větší lásky, než aby život položil za přátele své...« Pán umírá pro nás, z lásky k nám, aby odčinil naše viny. A my? ... Jest Pán Ježíš opravdu náš? Umře-li někdo v osadě, poznáš, či byl... Dům černě ověšen, jeho domácí ve smutku, a baví-li se při nějaké kratochvíli celá obec, jistě při ní nenajdeš rodinu zesnulého. Stalo se sice už nejednou, že matka umírala, a dcera se vesele otáčela v tančírně; ale kolikrát s rozhořčením ji vyhodili i ti, kteří neměli příliš jemnocitné srdce. Což kdyby matka byla dceru zachránila z hořícího stavení s nasazením vlastního života, teď na popáleniny umírala, a dcera se s milovnicí točila v kole? Dá se taková bezcitnost vůbec myslit? Z toho pochopíš, co svrchu řečeno o způsobu, jak naši předkové slavili tuto dobu. Nechať jest na každém křesťanském domě vidět, že ten, jehož vidí tyto dny celý svět na kříži umírat, jest náš... Náš Ježíš, náš Kristus, náš drahý a milovaný Vykupitel! Protestanté neslaví Velký pátek jako den smutku; jásají a veselé hodují, prý si s radostí připomínají vykoupení..., asi jako kdyby děti výskaly nad smrtí otce, protože jim zjedнала dědictví! Ne jásat, nýbrž lkát.

c) Připravit srdce, aby čerpalo podle vůle Vykupitelovy co nejvíce milostí z jeho utrpení a kříže, připravit je k očistě ve sv. zpovědi. Proto Pán trpěl, aby nás zbavil hříchů a věčných trestů; na nás jest, abychom nenechali ležet ladem nekonečné zásluhy vykupitelské smrti Kristovy..., abychom se nepodobali člověku, který hynul žízni u samého zdroje vod.

I naše postila má zřetel na to, co právě řečeno; úvahy jsou častější (přidáno čtení pro každý pátek), obírají se vážnými exercičními pravdami kajícího rázu, aby dopomohly k zevrubnějšímu poznání sebe a tím připravily duši k opravdovějšímu pokání; čím bude obé dokonalejší, tím dokonalejší i naše duchovní obnova, tím hojnější milosti, kterých se duši dostane, tím jistější nakonec i naše zmrtvýchvstání — z hrobu hříchu a nepravosti!

PRVNÍ NEDĚLE SVATOPOSTNÍ.

»Pokání číťte!«

A) V dnešním evangeliu provázíme božského Spasitele na poušť, abychom spolu s ním začali čtyřicetidenní půst. Pán se nám stává vzorem a učitelem pokání, a církev minulé čtyři dny nás ve mši svaté poučovala, v čem pokání záleží: v sebezáporu, v modlitbě, ve skutcích bliženské lásky. Poznáváš výpočet dobrých skutků známý z katechismu? Modlitba, půst, almužna! V dnešní epištole nám podává apoštol celý arsenál kajících skutků, a při tom praví: »Aj, nyní čas příhodný, nyní dny spasení.« Církev v kněžských hodinkách dokonce radostně hovoří: »Brány ráje nám otevřel posvátný postu čas; přijmeme jej s vděčností, s rukama sepjatýma, abychom v den vzkříšení s Pánem se radovali. Napravme, v čem jsme nevědomky hřešili, abychom snad neočekávaně překvapení dnem smrti nehledali času k pokání, a naléztí nemohli.« (Joel 2, 12-17)

Církev, pravý opak světa . . . Svět se v masopustě veselil, a církev mluvila v hlubokých tónech: Adam, hřích, jeho smutné následky. Při tom nechala chrastit kostlivce: »Obklopily mne úzkostí smrti, hrůzy pekla sesypaly se na mne.« Teď, když svět po prohýřeném masopustě zvažněl, když po radovánkách nastalo mrtvé ticho, projevuje církev radost: »Vzhůru, nechme hříchu a pojďme za Pánem.« Kdo z obou soudí a jedná správně, církev osvětovaná světlem Ducha sv., anebo lehkomyšlný svět? Dvojí věc jest ve světle víry zřejma: hříšné rozkoše jsou cesta k peklu, pokání vede k nebi. Naše zhýčkaná přirozenost těžko chápe, že pokání jí má být radostí, že jest neskonanou milostí, za kterou nemůžeme Pánu sdostatek děkovat. Jen se otaž zavrženců, co by dali za pouhou čtvrt hodinku pokání!

Nevězí v nás mnoho děťinského? Dítě, které před jistými věcmi ulíkává . . . Z lékaře má strach, jeho příchodu se bojí, pokládá ho snad i za nepřítele, a zatím co rozumný nemocný jest mu za každé slovo vděčen, čeká dítě s hrůzou na jeho výrok. Když ty léky jsou tak hořké, ty obklady tak obtížné! Za přítelku pokládá služebnou, která mu potají nějakou sladkost podstrčí. Marně otec domlouvá: »Vzpomeň na hřbitov . . . Tam bychom tě musili dát do hrobečka . . .« A co my v duchovním životě? Jsme nemocní, rádi bychom se uzdravili, ale bez lékaře, bez léčení a hlavně bez bolesti. Nemůžeš zapřít, že minulé úvahy se dotkly tvých skrytých ran; ty chtějí být léčeny, a ty máš strach, že nožík zajede trochu hluboko, do živého. »Byl bych raději, kdybych ty rány nebyl objevil.« Ale kam vede tato pštroší politika? Nezáleží na tom, co ti je milejší, nýbrž co ti je prospěšnější! Nerozumný nemocný, který si přeje, aby lékař jeho záluďnou nemoc neobjevil!

Cožpak jsi v předešlých rozjímáních nevytušil, co se nad tvou hlavou vznáší? Neozvala se při pohledu na pekelné plameny v hloubi tvé duše otázka: »Není prostředku, abych se těm hrůzám vyhnul?« Pán odpovídá: »Ano, jest prostředek, účinný, jistý, ale jediný, a to jest pokání. Netrvám na svém trestu, nechci smrti hříšníka, ale chceš-li se do ztraceného ráje zase dostat, není jiné cesty leč pokání. Buďto pokání nebo peklo!« Jenže my to pojmáme tak: »Pomodlil jsem se po sv. zpovědi uložené tři Otčenáše, a tím jest vše spraveno.« Světci, osvícení Duchem svatým, soudili jinak! Hříšná Marie Egyptská konala na jordánské poušti celých 47 let pokání, nevinný sv. Alois vedl přísný kající život. Pokání potřebujeme všichni: hříšník, aby ze hříchu povstal a jej odčinil, spravedlivý, aby se hříchu uchránil, obrácený, aby na pravé cestě vytrval, vínník, aby své víny odčinil. Jenže spíš najdeme pravou kajícnost u spravedlivého než u hříšníka. Jan Křtitel, Alois, Růžena z Límy a jiní byli kajícníci bez hříchu; my naopak jsme hříšníci bez kajícností. Změkčilost se pokání bojí a jemu se vyhýbá, lehkomyšlnost je odkládá, lenost je koná napolo, pýcha je zavrhuje, a ti všichni činí uzdravení, obrácení a spásu duše nemožnou.

B) Co jest pokání? Rozeznávej ctnost kajícností a skutky kající. V čem záleží ctnost kajícností? Sv. Řehoř Vel. odpovídá: »Hříchy oplakávat a již se nedopustit ničeho, co bys musil oplakávat nanovo.« Švédský král Karel XII. urazil v opilství matku. Když nazítří zvěděl, co provedl, odebral se k ní: »Prosím tě za odpuštění; byla to poslední sklenice, kterou jsem v životě pil.« Svému slovu svědomitě dostál. Kajícník poznává chybu, které se dopustil, uznává, že chybil, odvrací se od ní s odporem, želí jí (»lituje«), mrzí ho, že jí spáchal, byl by rád, kdyby se byla nestala, rád by vše podle možnosti napravil. Aby se věc neopakovala, učinil jmenovaný král předsevzetí: »Už nikdy sklenicí do rukou, abych se zase v opilství nezapomněl.« Tedy vyhýbat se příležitosti! Neomezil se na odprošení, šel dál: »Vino bylo příčinou, že jsem pochybil; proto se ho úplně zřeknu.« Řídil se zásadou: »Čím kdo hřeší, tím budiž trestán.« Pelágie hověla tělu a snažila se líbit lidem; proto konala v jeskyni tuhé pokání a utekla před světem, jemuž se dříve chtěla líbit. Jacopone da Todí hověl ctižádosti; proto se po obrácení stal opovrženým v městě, kde se dříve za slávou honil. Zacheus hromadil peníze; proto polovinu majetku věnoval chudým. Tím již přecházíme ke skutkům kajícím. Podotýkám ještě to, že uvedený král neproléval před matkou slzy; toho nebylo zapotřebí — kajícnost a lítost záleží ve vůli, nikoli v citu.

C) Ctnost kajícností nás vede k tomu, abychom hříchu upřímně želeli a urážku Tvůrce odčinili. Proto bere na sebe kajícník pokutu. Jako za učiněné dobrodiní následuje vděk, tak za spáchanou urážkou jde vzápětí trest: buď proti mé vůli, od toho, jehož jsem urazil, nebo jej беру na sebe dobrovolně sám. Tak vymáhá spravedlnost. U všech národů, i nejnižších, najdeš zásadu: »Kdo se dopustil viny, musí podstoupit trest.« Kdo poruší domácí řád, toho trestá otec, rušitele veřejného řádu trestá stát, porušení mravního řádu stíhá Bůh. Jenže zde jest odchylka: Bůh dává možnost, ba dokonce si přeje, abychom svůj hřích trestali na sobě sami a ušetřili jeho,

aby nás nemusil mrskat sám. »Kdybychom sami na sobě hříchy trestali, nebyli bychom jednou trestáni; jsme-li však zde trestáni, od Pána jsme trestáni, abychom jednou s tímto světem zavržení nebyli.« (Srov. 1 Kor 11, 32)

Nestačí tedy pokání vnitřní, ctnost kajicnosti, lítost; jest nutné i pokání z vnější, tělesné, které ze ctností kajicnosti jako z kořene vyrůstá. Ctnost kajicnosti bez skutků kajících jest jako vlídnost bez vlídného slova, jako štědrost bez almužny. Proč jsou nutné i skutky kající? 1. Ve hříchu užíval člověk nedovolené rozkoše; je tedy spravedливо, aby zakusil spasitelné hořkosti; byl-li na př. nestřídmý, ať postem odčiní vinu. — 2. Hříchem se odvrátil od Boha a dal přednost tvorů; sluší se tedy, aby se odtrhl od tvorů, které nezřízeně miloval; lakomec na př. ať almužnou odtrhne srdce od milovaných penězů. — 3. Hříšník užil těla jako nástroje k urážení Tvůrce, dal tělu víc nežli měl a směl; proto vymáhá spravedlnost, aby mu teď ubral. Dva kradli spolu, sluha a pán — bude jenom pán trestán a sluha propuštěn bez pokuty? Hřešila duše a její sluha, tělo... Tělem jsme nejvíce hřešili, proto mu třeba uložit největší pokání, sebezápor všeho druhu: odepřít si kouření, zvědavý pohled, nějaký žert nebo kratochvíli, spokojit se s hrubším pokrmem atd. atd. Zde zkušební kámen, zdali hříšník se svým obrácením to myslí doopravdy či nic. Klame sám sebe, kdo namlouvá sobě a chce namluvit Pánu Bohu, že se upřímně obrátil a nechce-li na sebe vzít ani nejmenší oběť. Jak poznal obrácený protestantský malíř Verkase, že podléhá sebeklamu? Když si uvědomil, že s největším nadšením mluví s přítelem o spojení s Bohem, o modlitbě a odřikání cukrovínek po výtečném obědě!

Co řečeno o kajících skutcích, tvoří pátou část svátosti pokání, známou z katechismu. Dostiučinění. Bez něho je tato svátost neúplná. Že se ti ve sv. zpovědi neukládá nic jiného leč nějaká pobožnost, modlitba, návštěva nejsv. Svátosti a pod.? Protože dnes církev nám hledí návrat k Bohu usnadnit co nejvíce. Ale čím více se omezíme jen na dostiučinění, uložené ve sv. zpovědi, tím více nám zbude pro očištcové plameny. V minulých dobách brávali pokání opravdověji! Za Jana Lucemburského došlo v Praze k bitkám mezi českými pány a německými měšťany, při čemž spácháno několik vražd. Při vyšetřování se přiznal pan Mikuláš z Potštejna, že zavraždil měšťana Peregrina Puše, aby pomstil vraždu svého otce. Jeho přátelé mu vymohli, že na hrdle trestán nebyl, ale uloženo mu pokání: založit fundaci na každodenní mši sv. za zavražděného, kromě toho dát ihned odsloužit 30.000 mší svatých v různých klášteřích, dát se přijmout za bratra do 30 klášteřů, vdově zavražděného dát 1500 hřiven stříbra, městu Praze též jistou pokutu, klášteři sv. Jakuba 10 hřiven, v kajícím rouše vykonat pouť od chrámu sv. Klimenta k domu Pušovy vdovy, jeho pomocníkům uložena taktéž pouť, jednomu k sv. Jakubu do španělské Kompostelly, druhému k sv. Joštu (Justovi) do Estremadury v téže zemi, třetímu k Panně Marii do Cách. Zdá se nám pokuta upřílišněná? Ve staré církvi se ukládalo za vraždu pokání doživotní. Inocenc III. kolem r. 1200 uložil těžké doživotní pokání dvěma rytířům stejným zločinem provinilým, a poslední přímý po přeslici Přemyslovec, po matce vnuk Přemysla II., Jan Švábský, Habsburk, zvaný Parricida, jenž r. 1308 zavraždil svého strýce císaře Albrechta, protože se k němu tvrdě choval a od vlády ho odstrčil, dbaje jen svých synů.

Češi přitom vzpomínali proroctví, proneseného prý Přemyslem Oráčem: »Až můj rod po meči vyhyne, pomstí vnuk svého děda.« Ale Jan brzo lítoval svého nerozvážného činu, putoval k papeži do Avignonu, papež ho k sobě nepřipustil, odkázav ho na císařský soud. Jindřich VII., otec Jana Lucemburského, mu uložil doživotní pokání v přísném augustiniánském klášteře v Pise, kde mladý princ kajícník r. 1313 život dokonal.

»Pokání, pokání, pokání,« volala Neposkvrněná v Lurdech. Její hlas byl jako hlas volajícího na poušti . . . , bez ozvěny zanikl v evropské poušti, nezapadl do srdce nevěřících a lhostejných, ba ani do srdce věřících. Proto musil a musí Evropu bičovat nebeský Otec sám. Satan se snaží vši mocí zmařit naši spásu; trojím způsobem se o to pokouší. Napřed hledí znemožnit lítost, ať opovázlivým spoléháním nebo nedůvěrou v Boží slitovnost nebo zatvrzelostí ve hříchu; zvítězí-li hlas svědomí, pokouší se odvrátit od sv. zpovědi; zvítězí-li spasitelná bázeň, namáhá se zprotivit nám pokání. »Nedbali jsme příkázání tvých, nezachovávali jich, aniž jsme konali, cos nám přikázal, aby dobře nám bylo.« (Dn 3, 30) Pohne nás k pokání alespoň pohled na příklad jiných? Nejen světců! I takových mužů, o kterých jsme právě slyšeli!

D) »Volal jsem, a odpírali jste,« vytýká Hospodín nekajícimu lidu. Proč odpírají? Proč nechtějí konat pokání? Proč se zvláště sv. zpovědi vyhýbají? Jední proto, že nechtějí věřit, lidé bez víry; s těmi nemluvím. Druzí, protože se nechtějí polepšit, zatvrzelí a nekající. Pyšní, protože se nechtějí před Bohem pokořit a říci: »Otče, hřešil jsem,« anebo protože se ve své zaslepenosti neznají. Domnělá nevinnost praví: »Já nemám žádný hřích!« Domnělé pokání praví: »Už jsem všecko vyrovnal,« a netuší, že falešné, nedostatečné pokání stejně jako falešná domnělá spravedlnost ponechávají člověka ve hříších, jak vidět na farizeovi v podobenství. Pokorný kající publikán odchází z chrámu ospravedlněn, ne však pyšný farizej. Nemít bolest, že jsi hřešil, uráží Boha víc (k většímu hněvu ho popouzí) nežli hřích sám. (Jan Chrys.) Hřešit a hřích neoplakávat jest větší zločin a hlubší rána duše. (Cyprián.) Nerozumní a zbabělí nechtějí pokleknout do zpovědnice z ohledů lidských; více jim záleží na lidech než na Bohu a na vlastní spáse. Tak jednal Hus. »Co by tomu řekli moji posluchači v Praze, kdybych odvolal!« Judský král Sedekíáš právě tak; na důtklivou radu Jeremiášovu odpovídá: »Bojím se, že by se mi vysmáli . . .« (Jer 38, 15-26; 39, 4-8) Jiní nechtějí konat pokání proto, že nechtějí v odpuštění doufat; jako Kain nebo Jidáš propadají zoufalství, a to pochází ze skryté pýchy; nechtějí pokorně prosit! Konečně lidé, kteří zase doufají mnoho, doufají, že času dost, odkládají; tí se na milosrdenství Boží opovázlivě spoléhají a zapomínají, že Pán nedá s sebou žertovat a zahrávat.

Líní, kterým se zdá nad lidské síly pokání konat. Odhodlají-li se k němu, jest jejich pokání poloviční nebo dokonce falešné; jest bez vnitřní zkroušenosti, v srdci lnou k hříchu dál, k osobě nebo věci, která jest podnětem hříchu; mají-li zkroušenost přece, jest jejich pokání bez polepšení, vracejí se hned na vyšlapanou cestu hříchu; je-li jaké polepšení, jest jejich pokání bez vytrvalosti, dnes se obracejí, a v čas pokušení zase odpadají. Musili by odstranit ze srdce příčinu hříchu, a to oni nechtějí; musili by se varovat milé

blízké příležitosti, a to neslibí; musili by užívat prostředků proti opětnému pádu do hříchu, přijímat svaté svátosti a podobně, a k tomu se nemají; musili by dát za své hříchy dostiučinění, a tomu se vzpírají. Výbojce chce mír s napadeným sousedem, ale s podmínkou, že své výboje smí podržet; zloděj chce rozhrěšení, ale s podmínkou, že nakradený majetek si smí ponechat; rozvedený by se rád s Bohem smířil, ale jen když by nemusil nezákonnou ženu propustit atd.

Ti všichni nechtějí konat pokání opravdové, a proto ve hříších zahynou, stejně jako ti, kteří odkládají. Čeho je třeba k pokání a tedy i k odpuštění? Za první časy, a ten není v naší moci; rychle miji, a poslední zrnko v našich přesýpacích hodinách může dopadnout ke dnu ve chvíli, kdy se nejméně nadějem. Za druhé milosti Boží, a ani ta není v naší moci. Jednou ji odmítneš? Nevíš, zda po druhé na tvé dveře zaklepe! Leibnitz, velký protestantský učenec, pomýšlel na návrat do pravé církve. Byl pravdě hodně blízko, byly to pro něho dny milosti; milost volala — neodpověděl, nechopil se jí, neotevřel jí srdce; odešla tedy od jeho dveří, on dále a dále se od pravdy vzdaloval, a když mu služebník v poslední hodině připomněl Boha, odpověděl: »Nemám zapotřebí mít u sebe kněze!« Za třetí je třeba dobré vůle, a ta je vždy slabší a slabší.

Nekajícník utíká nyní před Bohem, Bůh bude jednou utíkat před ním. Odkládáme . . . Pohanský filosof Seneka praví: »Kdo odkládá na dobu stáří, ukazuje, že ctnosti chce věnovat jenom tu dobu, která se k ničemu pořádnému nehodí!« Pánu Bohu odpadky života! Duši zbytky . . ., acli se vůbec stáří dočká! Já bych věděl radu těm, kteří se k pokání nechtějí odhodlat. Učinit troje zastavení! V pekle, a přejde je bázeň ze svaté zpovědi i strach ze skutků pokání; u vlastního smrtelného lože, a přejde je chuť odkládat; na Golgotě, a přejde je zoufalství i změkčilost. Kdyby zavrženci mohli ještě jednou na svět, jaké divy pokání bychom asi viděli! Pro ně už je konec; my ještě máme kdy, a počínáme si, jako bychom vážným slovům Páně nevěřili.

E) Jaké vlastnosti musí mít pravé pokání? Za první, musí být opravdové, nikoli polovičaté. Když hřích miluješ, jest pokání nemožné, když se k němu vracíš, jest neužitečné, když dokonce při něm hřešíš, jest pohoršením. Polovičaté léčení k zdraví nedopomůže, polozralé obilí nebo plody marná námaha, polovystavěný dům žádný dům. Za druhé, musí být vytrvalé, nikoli chvílkové. Co platno umývat si ruce, když se nečistot znova dotýkáš? (Sir 34, 30) Za třetí, musí být radostné, nikoli zachmuřené! Pokání křesťana jest proniknuto a oživeno blahou nadějí, že hříšníka promění v spravedlivého, kandidáta zavržení v občana nebes, trestuhodného služebníka v dítě Boží, přísného Soudce v milujícího Otce, pekelný trest v nebeskou odměnu. Pokání bez naděje v odpuštění jest peklo.

Pokání hojí naše škody a smíruje Boží hněv. Co Bůh žádá, jest malíckost, co za to dává, jest veliké. (Ez 18, 21-25; 30-32) Pokání jest dobrovolně převzatý trest za hřích, tedy očista duše a zkrácení očištění; jest ochranou před opětovným pádem do hříchu, chrání tedy nebezpečí, že bychom se znova o nebe připravili. I kdyby nebylo tělo zhřešilo, bylo by nutno je krotit, jako i pořádný kůň potřebuje uzdy a chomoutu, aby nezbujněl. Tělesná vášeň

pod popelem doutná; zbudí-li nezkrocené tělo, pak je neovládněš a strhne tě, kam snad ani nechceš. Proto i svatí konali kající skutky, a jak těžké! Svatá Růžena z Limy! A jako sebezápor jest lékem proti žádosti těla, tak skutky tělesného milosrdenství jsou lékem proti žádosti očí, a modlitba lékem proti pýše života. Ke všemu nás církev vybízí v tento svatopostní čas.

F) Modlitba, rozmluva s Tvůrcem... Pro tvora jest vlastně ctí, ale smyslnému připadá těžkou; proto se řadí mezi skutky pokání. Duše ve hříchu zapomínala na Boha, sluší se tudíž, aby nyní tím horlivěji styk s ním pěstovala. Čím déle byla od něho odvrácena, tím častěji nechť s ním rozmlouvá. Hřešili jsme, protože jsme na Tvůrce zapomněli; častá modlitba působí, že na něho stále pamatujeme; čím živější paměť na přítomnost Boží, tím lépe jsme chráněni pádu. Modlitba nám nadto vyprošuje potřebných milostí, abychom vytrvali a ubránili se pokušení. Věz však, že slovem modlitba, pokud ji pojmáme jako třetí skupinu kajících skutků, se rozumí jakýkoli styk s Bohem. Proto církev zve v době svatopostní věřící nejen k různým pobožnostem, nýbrž i k častějšímu poslouchání slova Božího a zvláště k přijímání svatých svátostí. Velikonoční svatá zpověď a svaté přijímání má cílem zjednat nám očistu duše a přivést ji k duchovnímu vzkříšení, jehož obrazem jest tělesné zmrtvýchvstání Spasitele. Cesta Krista Pána k slavnému vzkříšení vedla utrpením a křížem, a naše cesta k duchovnímu vzkříšení vede pokáním a odříkáním. Tak nám připomněl svatý Pavel na samém prahu církevního roku, první neděli adventní: »Svlékněte starého člověka a oblecte Krista; odložte veškeru nepravost a oblecte se ve zbroj spasení.« Tato práce se nám ukládá zvláště teď. Nenechme dny spásy pominout bez užitku; velikonoční neděle nechať nás najde Kristu Pánu blíže, než jsme teď.

Bolestný růženec nebo křížová cesta (krátká, bez zpěvu) nebo jiná kající pobožnost. Píseň: »Již jsem dost pracoval.«

Čtení: Joel 2, 12-18; 1 Pt 4.

Tato neděle nazývána »černá«, poněvadž v některých krajích už dnes oblékaly ženy černý smuteční šat. (Viz str. 212.) Se smutkem šatu nutno spojit i smutek ducha — pravou kajícnost! Dnes začíná v mnohých kostelích cyklus odpoledních svatopostních kázání a pobožnost křížové cesty. Zúčastněme se obojího v duchu pravého pokání!

ČTVERO SUCHÝCH DNŮ.

Věčné zavržení, následek neodčiněného hříchu.

V tomto týdnu čte církev velmi vážně stati z evangelia. V pondělí o posledním soudu a o zavržení těch, kteří milosrdenství neprokazovali; ve středu zase o soudě, který čeká nekajícího hříšníka a zatvrzelou nevěru. Nechtěl k Bohu, nedostane se k němu; chtěl náležet satanu, bude mu tedy náležet, a to po celou věčnost. Co chtěl, to mu bude dáno, co si zvolil, toho se mu dostane. »Královna jihu povstane na soudě proti pokolení tomuto a odsoudí je . . . Ninivité povstanou na soudě proti pokolení tomuto a odsoudí je, protože na kázání Jonášovo konali pokání, a hle, více než Jonáš jest zde . . .« Tak mluví Pán v evangeliu kvatembrové středy. A za týden zase . . . V podobenství o nemilosrdném bohatci poučuje nás Pán, co stihne nejen ty, kteří nevěří, nýbrž každého, kdo nedbal jeho přikázání, zvláště velkého přikázání lásky.

A) Bylo to asi dva měsíce před vykupitelskou smrtí Spasitelovou. Pán působil v Perei za Jordánem. Uchýlil se tam, protože v Judsku mu půda hořela pod nohama. Jak v Jerusalemě, tak nablízku nevěřícího města nebyl již životem jist. Věděl sice, proč přišel na svět; chce být a bude Otce poslušen až k smrti; ale umře, až přijde jeho hodina, jak slyšíme několikrát z jeho úst v evangeliích svatopostní doby . . ., hodina určená od Otce, ne od jeho nepřátel. Vzdálen Jerusalema, jež nazval vražedníkem proroků, v Zajordání tráví poslední týdny svého pobytu v nevděčné vlasti, a úkol, který mu Otec uložil, plní do poslední chvíle. Káže, učí, povzbuzuje, zástupové se tísní kolem něho. Pán právě dopověděl podobenství o vladaři nepravém, mluvil o službě Boží a službě mamonu, poučuje, jak nakládat se statky pozemskými, varuje před lakotou. Rozvádí tedy naše adventní kvatembrové rozjímání o užívání věcí stvořených. Farizeové, přítomní jako vždycky, takřka policisté veleradou vysílání, pozorují, kam Pán bije; byliť hrabivostí pověstní po celé Palestině. Jindy leccos namítali proti slovům nebeského Učitele; dnes? Nemají jiné odpovědi leč posměch . . ., jako každý, kdo předem ví, že by prohrál. Posmívají se mu před lidem. Jenže neradno Bohu se vysmívat, jak praví sv. Pavel. »Nemylte se, všeho do času, i vaší bujností!« Člověk může Tvůrci odporovat, vzdorovat, jemu se posmívat, s ním si zahrávat a po jeho zákonu šlapat, ale jen do času! Jednou přijde hodina zúčtování, a potom? . . .

B) Pán se asi na lakomé hamižné nevěrce zadíval, a pak bez poznámky proslovil další podobenství. »Byl člověk jeden bohatý; oblékal se v purpur

a kment a hodoval skvostně každého dne. Byl též žebrák jménem Lazar, a ten ležel u jeho vrat, malomocný, hladový...« Podobenství sestává z dvou obrazů; jeden dole, jeho jeviště jest země; druhý nad ním, scéna vzata z onoho světa. První, spodní obraz. »Byl člověk jeden bohatý...« Byl, a už ho není; jako stín pominula jeho sláva. Obýval palác, kde vše zářilo orientálním přepychem. Branou se vcházelo do vestibulu, kde měl stanoviště vrátný, a odtamtud do prostranného dvora, obehnaného kol dokola sloupořadím. Na jedné straně dům; dveřmi vstoupil host do klenutého sálu s mramorovými sloupy. Drahocenné sochy, nádherné zlaté, stříbrné, bronzové vázy, některé ze slonové kosti, perské koberce. Tento sál byl určen k hostinám. Jest neuvěřitelné, co jediná hostina stála, až šest milionů předválečných korun. Delikatesy se přivážely až od Gibraltaru. Co chudých mohlo za to být nasyceno! Náš boháč patřil k lidem, jejichž bohem jest břicho. Ubožák u brány paláce mu připomínal povinnost lásky; denně ho vídal, ale nedbal. Tvrdý, nemilosrdný egoista, jako farizeové, kteří se Pánu právě posmívali. (Mt 12, 1-14, 21-24)

Jak vše skončilo? »Umřel žebrák, umřel i bohatec.« Smrt, slovo, kterým končí poslední stránka lidského života, uzávěrka našeho pobytu na zemi, konečná stanice, ke které spěje každý lidský život, ke které dospěli také ti dva v podobenství. Umřel Lazar, polo hladem, polo nemocí; vrátný zavolal pohodného, ten ho naložil na káru a vyvezl za město; supi a šakali se postarali o další, a svět šel svou cestou dál. O jednoho chudáka více nebo méně, co na tom? Raději méně; byl beztak jen na překážku.

Po něm došlo i na bohatec. Onemocněl, možná dost, že z hýření. Přestalo mu chutnat víno, dlouhé noci tráví teď místo u tabule na lůžku. Lékaři zkoušejí vše možné, ale života nepřidají. Přišla i jeho chvíle, musí jít, a jest pochován v mausoleu, v drahocenné hrobce, kterou si za živa pořídil. V purpuru žil, v purpuru ho pochovali, v purpuru jeho kosti shnily pod mramorovou deskou stejně jako kosti chudáka ve společném hrobě, pochovaného v hadrech. Jaká změna! Místo vzdušného sálu těsný hrob, rakev, pavučiny, hniloba, červi... Tak míjí sláva světa!

C) Druhý obraz, vrchní, z onoho světa. Tělo, které se co nevidět rozpadne, jest v mausoleu, duše, která jest nesmrtelná, v pekle... Proč tam jest? Ne bez své viny! Což byl nevěrec, vrah, zloděj, křivopřísežník? Nikolí, ale hověl tělu; tělesné hříchy nejsou tudíž maličkost! Neprokazoval služby lásky... I opomenuté dobro může být těžkým hříchem! Přišel na věčnost bez dobrých skutků... Jsou tedy nezbytné, chce-li kdo do nebe! Nedbal našich prvních pravd, o kterých jsme na samém počátku církevního roku rozjímalí. Nepamatoval na Boha; špatně užíval věci stvořených, hověl nezřízené vášni; zapomínal na duši a nestaral se o ni. Tedy trojí provinění proti třem prvním základním exercičním pravdám, o nichž jsme v adventě rozjímalí: »Bohu sloužit — věci stvořených užívat podle jeho vůle, tak, aby nám mohly být nápomocny a nás podporovaly na cestě k nebi — o vlastní duši pečovat.« Jak docela jiné tvářnosti nabudou věci tohoto světa, když na ně padne paprsek ze světa onoho! Tak jako v sále se ti při umělém světle to neb ono zdá být zářivým zlatem, a prelud mizí, když otevřeš okenice a přirozené denní světlo sluneční ozáří sál i vše, co jest v něm!

Duše od těla oddělená — najde nějakou lahodu v labužnickém hodování nebo ve smyslné rozkoši, jako za dnů, když byla s tělem spojena? Vábí ji zlato a nádhera? Tolik zájmu na tom a radosti z toho má, co býk z pozlacených rohů! Bohatec v podobenství žil jen pro tuto zemi, jako tak mnohý z jeho bližních, jeho cílem byla jenom země, nikoli nebe; proto dopadl tak zle. »Po smrti nechci nic, na zemi se chci mít dobře.« Dostalo se mu, co si přál!

D) V mukách činí paterý pohled... První vzhůru, k nebi... Snad po prvé..., teď, když už jest pozdě! Kdyby byl za živa častěji k nebi pohlédl! K své pravé vlasti, ze které jest nyní navždy vyloučen! Vidí Lazara v lůně čili po pravici Abrahamově..., ve věčné blaženosti žebráka, jehož neuznal dříve za hodna ani jediného pohledu. U Boha není přijímání osob; zavrženec vidí v nebeské slávě mnohé z těch, které znal a s nimiž se stýkal; jsou tam, spasili duši, protože chtěli, protože o ni pečovali, dokud na zemi dleli. A on o Boha i o nebe přišel — svou vinou! Mohlo být i jeho, kdyby se byl doopravdy přičinil. Možná, že si tropíval z tohoto vážného učení sv. víry posměch; jak se zklamal! (Mt 5, 2-15)

Trest ztráty... Chceš vědět, jak dovede mučit? Všimni si děvčete, které svou vinou se připravilo o snoubence, zničilo své štěstí... Ale přece bych ji mohl potěšit: »Vždyť budeš živa i bez něho, a konečně zapomeneš...« Co však zavrženec? Jak dokáže žít bez Boha, bez toho, v němž jest všecko jeho štěstí? A jak možno mu říci, že zapomene? Nebo si všimni závistivce. Závist, nerozumná a odporná neřest, ale ukazuje nám, jak cizí blaho dovede mučit. Bratří Josefovi, kteří nebyli s to s ním vlídného slova promluvit, Kain, jenž zavraždil bratra, Saul, jenž celý život pronásledoval Davida, poněvadž viděl, že má lásku lidu, a věděl, že jeho trůn dostane on! Dokud bohatec seděl u hostiny, mohl na Boha zapomenout. Sotva duše opustí tělo, probudí se v ní neuvěřitelná touha po Bohu, a ta touha zůstane neukojena, věčně neukojena! Ztráta Boha, největší trest zavrženců... Jako děti jsme to nechápali; dospěli jsme, a chápeme. Jestliže jsi někdy přišel o bytost milovanou, vzpomínej, cos při tom cítil a zakoušel!

Františkán P. Fabián Barcato, jenž dlouhá léta působil v Albanii, vypravuje v románě Lula o dívce, která přišla nevinně v podezření ohavného hříchu. Na to jest u Albánců trest smrti; náčelníci bez vyšetřování ji odsoudili k ukamenování. Duchovní správce spolu se svým kaplanem samojediný věděl, že jest nevinná a včas zvěděl, co se nazítří chystá; rychle posílá v noci mladšího kněze pro biskupa, s nasazením života jej zavolal — cesta v noci přes rokle, v horách! Biskupovi se stěží podařilo dívčinu zachránit; zavedl ji do svého sídelního města, aby byla v bezpečí. Ale její bratr za nepřítomnosti biskupovy ji vylákal a přivedl domů. Bratr, pro něhož kdysi život nasadila, za něhož se tolik obětovala a jehož vši vroucností svého sesterského srdce milovala, skončil věc sám, »na vlastní pěst«! V noci probudil a bez okolků zastřelil sestru, na níž lpělo tak hrozné podezření. Biskup vyhlásil nad kmenem interdikt... Kostel zavřen, žádná mše svatá, žádná svátost kromě křtu a posledního pomazání; své drahé musí pochovávat za hřbitovní zdí, oní, tak vroucí katolíci. Břímě kletby rostlo den ze dne, pýcha náčelníků byla zdrcena. Povodně ničily lesy, pole, louky,

domy, stromy, lid se modlil před zavřenými dveřmi kostela... Pak bídně žně, hlad... A nakonec zvěděli, že zavražděná dívka byla nevinná! Její bratr se vrhl na zem, drásal si obličej, kousal se do zařatých pěstí, vyl jako zvíře, hnal se na hrob drahé sestry, hrabal rukama tvrdou zemí, jako by se chtěl vši mocí dostat dolů, k milované sestře, volal k ní... Kdyby se byl minul s rozumem, kdyby byl zemřel, bylo by pro něho lépe. Kdyby alespoň ve zpovědnici mohl složit svou tíž! Ale její dvířka mu byla zavřená; interdikt! Teď teprve se děsil své zaslepenosti, když už bylo pozdě! Nedbal slov místního kněze, nedbal biskupa, nedbal lepšího hlasu svého svědomí; teď bylo pozdě! ... Není to věrný obraz zavržence? Možná, že ještě na smrtelném loži odmítal ruku dobrého Pastýře, kterou mu skrze svého kněze podával!

E) Druhý pohled: kolem sebe... »Mučím se v tomto plamenu...« Plameny, a v nich vidí demony, mučené stejně jako on... Albán Stoiz vypravuje o děvčeti, které se chystalo na ples, před zrcadlem se otáčí vpravo, vlevo, na zemi stála hořící svíce, ostatní se domyslí. Vzpomeň mučedníků, na př. sv. Vavřince nebo Vincence, kteří pálení, na rožni mučení... Ale ti všichni konečně dotrpěli, ono neopatrné děvče i tito vyznavači Kristovi, i když sebeděle se mučili. Ale v pekle? V ohni, který rozdmýchala uražená spravedlnost Boží? Neronovi za to, že z křesťanů pro kratochvíli si dělal hořící pochodně, Galeria za to, že je mučil nejrafinovanějším způsobem... Bude kdo Pánu vytýkat, že jest nespravedlivý? Že těmto mučitelům odplácí podle zásady: »Odplatím tobě sedmeronásobně za všecku nevinně prolitou krev!« (Ž 78, 12) Člověku, jenž tolik bližních tak krutě sprovodil ze světa, snad tisíce, statisíce... Na jiných hříšnicích nevidíme tak zřejmě, že právem zasloužili věčný oheň, připravený ďáblu a andělům jeho; ale sv. víra učí, že Bůh netrestá více, než hříšník zaslouží. Nezbyvá, leč sklonit se před tímto tajemstvím jeho trestající spravedlnosti a ve spasitelné bázni opakovat slova prorokova: »Spravedlivý jsi, Pane, a spravedlivé jsou všechny soudy tvé.« (Tb 3, 2; Bar 2, 9; Dn 9, 14) Pýcha bohatcova nadobro zlomena. »Otče Abrahame, pošli Lazara...« Prosí za malou úlevu toho, jemuž kdysi odpíral drobty svého stolu. »Otče...« Je tedy synem svatého patriarchy, členem vyvoleného národa... Málo naplat! Naopak, toto vědomí zvyšuje jeho muka. Křesťan, kterému bylo tak snadno duši spasit a jenž si teprve v pekle uvědomí, že měl kdysi na nebi Otce plného dobroty, Matku milosrdenství plnou lásky, Vykupitele plného slitovností...

F) Třetí pohled, na sebe... Anglická královna Alžběta omdlávala, když ve stáří pohlédla do zrcadla. Místo sličné tváře viděla ohavné babisko... Stalo se ti v životě něco, zač ses musil hrozně stydět? Vzpomínáš na to rád? Vypravoval bys o tom? Mně se před lety svěřil neznámý muž, že si při jisté příležitosti osvojil zlaté hodinky. Ale co potom? Nosit je? Nemožno! Byly by prozradily zloděje okamžitě! Nechat je doma ležet? Jaký z toho zisk! Neměl klidu; nešťastná vášeň, neblahá žádostivost! Jednou ve větší společnosti ho osloví neznámý pán: »Vy jste pan X.? Odpusťte, ale na vás je podezření, že jste mi v bazaru ukradl hodinky z vesty, kterou jsem tam

na chvíli odložil...« Vyprávějící mi řekl: »Neptejte se, jak mi bylo; samozřejmě jsem popřel, ale vědomí, že tolik očí na mne hledí jako na zloděje, a právem! Jak stála tu chvíli přede mnou má nízkost! Jak já sám před sebou ve své nízkosti! Jak nám bude jednou při všeobecném zúčtování před celým světem, až každý odhalen, prozrazen...« Dodal bych k tomu: »A s tou hanbou každý půjde na místo své..., celou věčnost bude zavrženec hledět na vlastní ohavnost... Pohled tím odpornější, čím více hříchů bude zohavovat duši...«

G) Čtvrtý pohled, dozadu, zpět... »Synu, rozpomeň se...,« praví Abraham. Rozpomeň se na léta, ztrávená ve hříchu, na život pro nebe ztracený, na zmeškanou příležitost... Výčitky svědomí! Ustavičné, oprávněné! Onen Albánc, vrah sestry, o němž byla řeč... Apoštol zrádce... Kdo nezakusil, sotva si dovede představit, jak dovede mučit zlé svědomí. Vydal by se sám soudu, kde ho přece čeká jistý trest, sáhl by si na život jako Jidáš, kdyby neměl v duši hotové peklo? Jeden takový zločinec, který před lety sám sebe udal, prohlásil: »Čeká-li mne za vraždu smrt, rád ji přijmu..., nesnesu nadále peklo, které v sobě již 20 let nosím.« Zavrženec... Strašné vědomí: »Má vina... Nedbal jsem Spasitele, jenž se mnou a s mým štěstím smýšlel co nejlépe, a sedl jsem na lep ďáblu, nepříteli, jenž osnoval mé věčné neštěstí.« Hořké, pálicí slzy, dá-li se dívka oklamat dobrodruhem, o kterém myslila, že s ní smýšlí lépe než milující rodiče. Daleko hroznější, hledí-li zavrženec na své zničené štěstí, a při tom zakouší muka jako Prometheus, jenž přikován ke skále nemůže se hnout, a harpyje mu klovou játra... Obraz svědomí, jež ho bez ustání hryže. (Jer 36, 1-4; 20-32; 52, 1-11)

Dne 11. dubna 1611 byl pražský hrad svědkem truchlivé tragédie. Císař Rudolf II., obklopen předními pány, vlastními poddanými, rozezlenými na něho s celým národem, že povolal do země Pasovské, kteří drancovali a loupili jako v nepřátelské říši, byl přinucen zřít se české koruny. Podepsal, rozkousl vztekle brkové pero, mrštil kloboukem na zem, a... Za šest týdnů potom, 23. května, právě sedm let před svržením místodržících z oken hradu, prodlévá v královské bažantnici, aby neslyšel, ale i tam zaléhá jásání a veselí... Jeho bratr Matyáš korunován za českého krále. Rudolf klne Praze, jako by tím chtěl na jiného svalit výčitky, které musil dělat po právu jen sám sobě; sám svým nerozumem se připravil o království. Za tři čtvrti roku učinila smrt konec jeho mukám. Zavrženec se marně pokouší svalit plně na jiného vinu svého neštěstí, a nadto ví, že věčně se nevyzube z mučivé vnitřní bolesti, jakou dovedou působit jen výčitky zlého svědomí. »Má vina, má vina...«

H) Konečně pátý pohled, vpřed... Kdy to vše skončí? Nikdy! »Propast vcliká mezi vámi a námi, nikdo nemůže od vás sem...« Že svými nepravostmi zavrženci svůj trest plně zasloužili, jsme nahlédli; jak dlouho bude trvat? Tak dlouho, jak dlouho jejich duše bude žít. Tedy bez konce... Věčné odloučení, bez nejmenšího zákmitu naděje... To příčina hrozného zoufalství. Slunce už dávno nebude svítit na nebeské obloze, jejich noc však nebude mít konce, nikdy se nedočkají červánků, které by jim přinesly vy-

svobození z pekelného žaláře. Pro ně není milosti, není vykoupení; ani smrt nepřijde, aby udělala konec jejich mukám. Lépe by jemu bylo, kdyby se nebyl nikdy narodil člověk ten . . .

Na konci úvahy se vracíme k slovům, které jsme již slyšeli: »Buďto pokání neb peklo!« S ochotou a radostí se chopit pokání a volat jako svatý Augustín: »Pane, zde bíčuj, zde trestej, jen když tam budeš milostiv!« Nám pak odpovídá Hospodin skrze proroka v epištole kvatembrového pátku: »Živ jsem já, že nechci smrti hříšníka, ale aby se obrátil a živ byl.« (Ez 33, 11) Denně opakuje tato slova církve v kněžských hodinkách, a že jdou dobrému Pastýři ze srdce, přesvědčuje nás nejedno evangelium svatopostní; o marnotratném synu, o ženě hříšnici . . . V evangeliu o ženě cizoložné se dovídáme, že náš dobrý Pastýř nemá potěšení z toho, když musí soudit a odsoudit. Nedopustil, aby kdo na ní kamenem hodil, a propustil jí se slovy: »Jdi, a již nehřeš!« A konečně svatý kříž, ke kterému upíráme zrak po celou tuto kající dobu, nám hlásá: »Kdyby nebylo peklo tak strašné a kdyby Kristus Pán nemínil doopravdy nás před ním zachránit, byl by na sebe vzal tak přehořké utrpení? Proč tedy chceš být zavržen, když můžeš být spasen? Pane, zde trestej, zde bíčuj, jenom když tam budeš milostiv!«

Druhá část litanie ke všem svatým (str. 195) nebo žalm 50: »Smiluj se nade mnou . . .« Píseň k trpícímu Spasiteli a modlitba za obrácení hříšníků.

DRUHÁ NEDĚLE SVATOPOSTNÍ.

Zákonodárce a jeho zákon. Kodex království Kristova.

Proč čte dnes církev evangelium o proměnění Páně? Z různých důvodů. Jedním z nich jest, aby nám ukázala, kam vede opravdové pokání. K oslavě... Vytrváme-li s Pánem na cestě kříže, budeme s ním jednou proměnění. Druhý důvod jest, aby nám slovy nebeského Otce představila našeho božského zákonodárce: »Toto jest Syn můj milý, jeho poslouchajte!« Ve staré církvi se po celou dobu svatopostní připravovali katechumeni na svatý křest. Jak? Modlitbou, postem, poučováním. I my se tak připravujeme na naši výroční velikonoční obnovu; dodnes se vyznačuje tato posvátná doba hojnějšími pobožnostmi, postem a častějším hlásáním slova Božího. Mimo jiné se musili katechumeni naučit modlitbě Páně a vyznání víry, a zároveň jim vysvětleno desatero, zákon Nejvyššího, mravní zákon království Kristova, závazný pro všechny Adamovy syny, od monarchy na trůně až k žebráku v cárech, zavazující stejně dítko, slabikující ve školní lavici, jak umělce, pracujícího štětcem neb dlátem, romanopisce, článkuře s perem v ruce, filosofa v knihovně, otce i matku, syna i dceru...

A) Co vymáhají rodiče od dítky? Předně, aby si jí vážilo, její jméno a rod mělo v úctě; každý ví, že nadto vymáhají, a to právem, aby jí na slovo poslouchalo. Proč? Jednak proto, že poslušnost je projev a důkaz pravé lásky; proto řekl Pán apoštolům při poslední večeři: »Jestliže mne milujete, zachovávejte moje přikázání.« Jednak jest poslušnost nutná, protože bez ní by byl nemožný domácí řád, a po spořádaném životě rodinném by bylo veta. Tak je to v malém; jak je tomu »ve velkém«? Jako dítě musí být poslušno rodičům, tak musí být občan poslušen zákonů; kdyby je každý beztrestně přestupoval, hroutil by se všecken řád v obci i ve státu. a spořádaný život by byl nemožný. Lidé by byli jako stádo dravců, kde jeden požírá druhého. Co jsou rozkazy otcovy pro rodinu a zákony pro stát, tím jest desatero pro celou společnost lidskou. Jsme stvořeni pro Boha a pro nebe; nestačí však o Bohu a o nebi vědět, musíme znát i cestu, musíme vědět, kudy jít, abychom se tam dostali. Zákoníkem, který obsahuje několik stovek zákonů, chrání stát majetek, dobré jméno, svobodu svých občanů; zákoník Krále všech králů obsahuje jen deset paragrafů, a jimi chrání Pán dobré jméno, majetek, nevinnost, tělesné zdraví, osobní bezpečnost, autoritu všech, a krom toho zabezpečuje jimi i tělesné zdraví a trvání celé společnosti. Stát vydává zákony k dobru svých občanů, Bůh dal desa-

tero k dobru všeho lidstva. Čteš výstrahu: »Jest přísně zakázáno zde se koupát..., do lomů vcházet..., v prachárně kouřit...« Neposlechneš-li, bude to tvá škoda! Ty přijdeš k úrazu, ne zákonodárce! Bůh dává příkázání k našemu dobru, ne pro svůj zisk. Vytrestáme sami sebe, když jich nedbáme, společnost uplete bič sama na sebe, když trpí, aby se po nich beztrestně všeobecně šlapalo, jak vidět na říších, které vyhynuly, vlastně shnily, protože přestupovaly šesté přikázání. Ale i Bůh trestá přestoupení svých zákonů, jak jsme již uvažovali; trestá je stejným právem, jako otec trestá přestoupení svých rozkazů nebo stát porušování zákonů. Trestá, aby odstrašil jiné.

Mládenec v Zajordání se táže: »Mistře dobrý, co mám dělat, abych života věčného dosáhl? Ukaž mi cestu k dokonalosti, ke spáse, k věčné blaženosti!« Pán odpovídá: »Chceš-li do života vejít, zachovávej přikázání!« Jinde pak pravil: »Ne ten, kdo mne ctí jen slovy, nýbrž kdo plní vůli mého Otce, vejde do království nebeského.« Ne pouze vyznáním, především životem se musí věřící lišit od pohana; netoliko vírou, nadto i skutkem. Katechumenům bylo rozjímání o desateru přípravou na přijetí křtu; nám budiž přípravou k velikonoční sv. zpovědi.

B) Dnes čte církev v kněžských hodinkách 27. kapitulu první knihy Mojžíšovy. Jakub, naveden od matky, podvedl slepého otce a oloupil bratra o mesiášské požehnání. Dopomohl si k němu, »uchvátil« je sám (Gn 27, 35), ale jak — přestoupením osmého přikázání! Nepromluvíš křivého svědectví proti bližnímu svému... Jak hrozné následky může mít jediná pomluva, jediná lež! Ve švábské Juře (pohoří v Bavorsku) bývalo před lety den co den u jednoho kříže podle cesty vidět mladou chudou ženu; s vlasy rozpuštěnými hleděla dlouho na Ukřižovaného; říkali jí bláznivá Hela. Žila kdysi spokojeně a šťastně s manželem v lesní fořtovně. Jedovaté jazyky se vmísily mezi ně, štvaly jednoho proti druhému, a ti dva nerozumní jim popřávali sluchu; žárlivost a nedůvěra kalila jejich domácí mír, hádky byly na denním pořádku, proklínali nakonec den, kdy se poznali; muž navykl pítí a zanedbával povinnosti — on, dříve tak svědomitý! Jednou přijde v noci domů, na stole leží úřední dopis, otevře, klesne na židli. Nazítří bere pušku, pohlédne na ženu — jaký pohled! Bez pozdravu odchází, neukáže se celý den; když ani druhého dne se neobjevil, podívala se na dopis — oznámení, že jest pro nedbalost propuštěn! Třetího dne ho přinesli mrtvého, čtvrtého dne tu byla komise, a ubohá se minula s rozumem.

Nepromluvíš křivého svědectví... Písmo sv. vypravuje: »Přivedli dva muže, syny ďáblovy, a tito synové ďábelští vyřkli falešné svědectví proti Nabotovi.« (3 Kr 21, 13) Ďábel, první lhář; proto jsou lháři nazýváni jeho syny. Ohyždná skvrna na člověku jest lež. »Lepší zloděj než lhář.« (Sir 20, 26 n) Ohavnost před Hospodínem jsou rty lživé. (Př 12, 22) Šest věcí jest, které nenávidí Hospodín, a sedmá se hnusí jeho srdci: oči pyšné, lživý jazyk, ruce prolévající nevinnou krev..., falešný svědek a ten, kdo rozsévá svár mezi bratřími. (6, 16 nn) Vládce, který rád slyší slova lživá, všechny ministry bude mítí bezbožné. (29, 12) Ústa lživá zabíjejí duši. (Md 1, 11) Tak soudí o lži Duch svatý — jinak než svět, jenž ji pokládá za nejnevinnější maličkost. Z katechismu víme, že Bůh jest nejvyš pravdomluvný, nemůže

být oklamán, nemůže a nechce nás oklamat. Tak se vysvětluje věc dětem. Dospělému lze říci, že Bůh jest světlo a věčná pravda; proto miluje pravdu, proto se mu tak přičí vědomá, zúmýslná lež. Pravda, souhlas se skutečností, odlesk božské pravdivosti, tedy krásná a jasná jako sluneční světlo; lež — překroucená skutečnost, tedy ohavná jako vše, co jest zkřiveno, ať zkřivená tvář nebo cokoli jiného; ohyzdná jako ďábel, jehož jméno znamená převrácený a převracovač. Lež jest karikatura. Žertovné karikatuře se obvyčjně smějeme, zlomýslná jest odporná — každému, vyjma zlomýslného a omezence.

Kdo dbá ve všem pravdy, stává se podobným Bohu; na věčnosti bude nazírání na věčnou Pravdu pramenem naší blaženosti. Svět, jak řečeno, pokládá lež za nevinnost; ale rci někomu nebo o někom, že jest lhář, a prohlásí tvůj výrok za neslýchanou urážku. Římané nazývali lež neřestí otroků. Přesto však se ve světě lze napořád. Svět jest ve službách satanových, a tento kníže světa, jak jej Pán nazval, pracuje především lži. Jak jinak by mohl proti věčné Pravdě bojovat? Lež, od neškodné žertovné až k ďábelské škůdnické lži, zrozené v hlubinách pekla... Žertovná lež... Že jest neškodná? Ne vždycky! I ta jest nezřízená, často nemístná, snadno narazí nebo i urazí, a může vést k velmi truchlivým koncům. Školačka, poněkud citlivá, podvedená »apřílem«, nesnesla posměch celé třídy a vrhla se pod auto. Lež z nouze, aby se vyhnuli nepříjemnostem nebo si pomohli k výhodě, a ta jest charakterního muže nedůstojná. I nepatrná lež mívá někdy hrozné následky; zničí domácí mír, rozvrátí pokoj v obci, učiní někoho pro celý život nešťastným. Davidova nepatrná lež zavinila, že Saul dal vyvraždit celé kněžské město Nobe. (1 Kr 22) Na tlachu blázna visí osud náš i život často. (Vrchlický.)

Proč tak málo vzájemné důvěry ve světě? Protože se tolik lže! Nelze se spolehnout na dané slovo, ba ani na podpis, na přísahu, na nejsvětější sliby. Lže se slovem, lže se i skutkem. Skutkem lhal Jidáš v Getsemanské zahradě, když Pána objímal, a to byla přetvářka. Skutkem lhalí farizeové, hrobové obílení, nečistí lakomci, hrabiví vyděrači, zloději, kteří okrádali vdovy a sirotky, a navenek se tvářili jako dokonalí — to bylo pokrytectví. Skutkem lže, kdo se dopouští podlízavosti, slovem i skutkem podvádí a lže, kdo lichotí a pochlebuje. Napoleonova sestra Elisa, od něho povýšená na kněžnu v Lukce a Piombino, chtěla na mincích svého knížectví napsis »Bože, chraň Itálii,« nahradit napsisem: »Napoleone, chraň Itálii.« Lže se písmem, lže se tiskem, i obraz může býti ztělesněná lež, jak patrnó na tolikých obrazech Husových. Sotva k čemu máme tolik příležitostí jako ke lži. Zloděj nemůže stále krást, manžel nemůže stále hřešit proti přísaze věrnosti, ale jazykem můžeme hřešit napořád. K tomu máme příležitost doma, ve společnosti, a podnětů tolik! Ten klevetí, onen sí chce dát zdání duchaplnosti a dělat se zajímavým, což bez přehánění (tedy bez lhaní!) nejde. Lež patří k prvním hříchům, kterým se dítě naučí nebo jest naučeno a navykne. Špatný příklad starších k tomu nejvíce přispívá. Jest nerozum, tváří-li se rodiče, jako by vylhané výmluvě věřili; jest nevědomitost a omezenost, směje-li se kdo, že »kluk je povedený« a že se »ve světě neztratí«, jako by lež byla známkou duchovní vyspělosti; jest hřích, když někdo dítě ke lži navádí.

C) Od lhaní jest k utrhačnosti a pomlouvání jediný krok. »Kdo nepochybí jazykem, jest dokonalý muž,« praví apoštol. (Jk 3, 2) Jak málo těch, o kterých toto slovo platí! Lépe jest klopýtnout nohama než jazykem; my však klopýtáme jazykem denně. Utrhat na cti... »Vyhrabávají naše chyby a zahrabávají naši pověst.« (Cervantes.) Kdo bližnímu loupí dobré jméno, sám z toho nezbohatne a jeho připravuje o statek dražší než zlato. Ztráta majetku se napravit dá, ztráta dobrého jména jest nenahraditelná a nenapravitelná, a činí mnohdy napadeného ve společnosti nemožným. Proto se tohoto prostředku chápe kdekterý politický demagog. Americký humorista Marc Twain to líčí rozmarně v jedné humoresce. Nabíduta mu kandidatura poslanectví. Zamyslí se... »Jednu velkou přednost mám před starými kandidáty, čistý štít...« Ale sotvaže vystoupil, rozhodli se odpůrci: »Vyřadit ho...« Jak? Rojily se na něho v novinách lži jako podrážděné vosy na nezbedníka, takže každé nové číslo očekával a do rukou bral se smrtelným strachem, a konečně odstoupil. Co mu platny tučné příjmy a postavení, když ho budou smýkat kalem a když každý na něho bude ukazovat prstem jako na věrolomného, křivopřísežníka, podvodníka a zloděje! Nemáme povinnost hájit majetek, ledaže by šlo o naše děti, ale jsme povinni hájit své dobré jméno! Sv. Ignác se nedovolával pomoci soudem, když byl okraden, ale naléhal na vyšetření, když byl veřejně pomluven. Osmým příkázáním chrání Tvůrce dobré jméno — tvoje i tvého bratra!

Pomluva, šíření vylhaných chyb... Utrhání a pomlouvání jsou jako lavina. Můžeš ji uvést v pohyb, nikdy však ji nezastavíš a nikdy nezamezíš zkázu, kterou způsobila. Následky se nedají tak snadno napravit. Čím více pověst letí, tím více přibývá smetí. Pomluva hosená do světa, jako peří puštěné po větru. Můžeš ty vědět, kam až vítr nějaké pírkó donese? Pomluvač už dávno pod drněm shnil, ale plevel jeho pomluvy bují dál, působí zkázu stále a stále — a on za to pyká hořce a hořce!

Pomluvač a utrhač jsou lidé, kteří nemají svědomí ani cti. Nemají svědomí, sic by se chránili loupit bližnímu jméno a dopouštět se na něm mravní vraždy. Naše přísloví: »Byli tři bratři; jeden lhal, druhý kradl, třetí visel. Kdo lže, ten krade.« Nemají cti, a stejně jako nečistý a zloděj vyhledávají temnotu. Proč prosí klevetník: »Neproзраzujte mne?« Pravda a ctnost se neštítí světla! »Jaký jest rozdíl mezi uštknutím hada a tajným pomluvačem?« — »Nevidím v tom žádného rozdílu.« Zloděje nenazývá Písmo svaté vrahem, zato lháře a pomluvače. Jeho jazyk je skutečně dýka, a tou on pracuje jako zákeřník; na nepřítomné, tedy na bezbranné se vrhá, neviděn, ne rytířsky s otevřeným hledím jako »muž proti muži«. Za dávných dob byly u nás přísné tresty na pomluvače. Kdo zlehčil počestnou pannu, byl na tom zláště zle. V Havlíčkově Brodě vyřezali r. 1602 takovému jazyk a vyhnali ho z města. Kdo rozhazoval mezi lid »zrádné cedule«, t. j. psané nebo tištěné urážky na cti, což se tedy rovnalo nynějším pomluvám novinářským, dopustil se skutku, který byl »co zločin hrdelní vážen«. V městském museu pražském se ukazuje tak zvaný trestní čepec, poněkud podobný psímu náhubku; pomluvačná klevetnice jej musila veřejně nosit.

Nová doba vynalezla zvlášť vydatný prostředek, aby se pomluvy a lži šířily ve velkém, v obrovských rozměrech; tisk... K tomu přistupuje i rozhlas. Tisk... Po té stránce nemají tu a tam ani věřící mužové svědomí. Co

teprve může církev čekat od bezbožců? Nepřátelé Kristovi... Napřed zpracují tiskem »veřejné mínění«; když půda připravena, dají se do práce. Luthe- rovi připravil půdu trojlístek světácký kněz Erasmus, nemravný Hutten a vášnivý Reuchlin jedovatým posměchem, kterým stíhali církev a její zřízení; revoluci připravil půdu věřící Pascal svými vylhanými pomluvami jesuitů, a po něm Voltaire s ostatními pomocníky; zrušení řádu Tovaryšstva Ježí- šova připravil pomocí tisku nevěrecký osvícenec Pombal atd. Nic snazšího, než tímto způsobem popudit »inteligenci« a rozeštvat luzu! Vzpomeňme Hitlerových »projevů« v rozhlase r. 1938!

D) Křivé svědectví... Charondas, zákonodárce v Kataně na Sicílii, ustanovil, že falešný udavač musí nosit věnec z tamaryšku (podle našich zvyků ze slámy nebo ze sena) jako cenu špatnosti, a to proto, aby se každý před ním měl na pozoru. Křivá žaloba Diokleídova proti Alkibiádovi zavinila zkázu jeho vlasti Athén, pomluvač místodržitele Bonifacia v Africe za času sv. Augustina zavinil vpád Vandalů, zničení kvetoucích diecézí a pronásle- dování, vlastně vyhubení tamějších katolíků, Neronova pomluva, že křesťané zapálili Řím, rozeštvala proti nim římskou luzu, Pombalovy pomluvy zni- čily kvetoucí jezuitské misie v Jižní Americe, čímž tisíce Indiánů zase upadlo v divošský stav, ze kterého se nevybrali dodnes, Hitlerovo štvání proti nám uvedlo tolik neštěstí na celou Evropu — na jiné země ještě více než na nás.

Donášení... Sděluje druhému, co o něm kdo pověděl, často, co o něm přítel pověděl, sděluje mu to z úmyslu nekalého — ne aby se mohl napadený bránit, nýbrž aby byli rozeštváni lidé žijící v míru. Písmo sv. nazývá donašeče morem, neštěstím pro obec (mnohdy i pro rodinu!), ohavným a odporným. »Udavač a donašeč je nejbídnější chátka.« Karel IV. věděl, jak nepříkladný život vede ovdovělá královna uherská Alžběta, matka krále Ludvíka, sestra Kazimíra polského. Pojmenoval ji proto příliš ostře, třebaže zaslou- ženě. Jeho zeť, Rudolf rakouský, jest v podezření, že tento klep rychle uherskému králi donesl, a na Silvestra 1361 se sešli všichni tři vládcové v Bratislavě, umlouvající válečné tažení proti Karlovi. Rozbít moc lucem- burského rodu, zmocnit se a rozdělit mezi sebe české země, a Rudolf nadto doufal, že by mu mohlo padnout do klína i důstojenství cisařské. Maďaři skutečně již překročili hranice a plenili jihovýchodní Moravu. Plně chápeme, proč Indiáni, u nichž jsou klevet i ženy daleky, z duše pohrdají »lidmi roz- štípeného jazyka« (bílymi muži, kteří lžou).

E) Opopáhlivé posuzování bližního, jemu spřízněné křivé pode- zřívání a nelaskavé kritisování... Jeho prameny? Domýšlivost a pýcha, žárlivost a závist, nepřátelství a nenávisť, často i vlastní ničemnost. Kdo v té peci sedá, jiného tam hledá. Prozrazuje srdce prázdné vši lásky, někdy i plné ďábelské zloby, a často bezmocnou zášť. Pálí ho úspěchy bližního, a protože nemůže jinak, uleví si jako bezmocná ženština kritisová- ním, odsuzováním a pomluvou. »Lidé, kteří myslí, že všechnu moudrost mohou vytřepat z rukávu, takže nikdo nemá, co by k jejich slovům po- dotkl. Kritisují kdekoho, na každém najdou, co by vytkli, do všeho strkají nos, třebaže jich nikdo nevolal.« (Nilos z Ankyry.)

Vždyť i tam, kde nechceme nelaskavě odsuzovat, jsou lidské úsudky vratké, protože se opírají o důvody nespolehlivé, nejisté, nedostatečné, pochybené. Oč vlastně opíráme svůj úsudek o bližním? O zevnější zdání, které klame, a to prozrazuje naši omezenost; o úsudky nebo řeči cizí («jiní to povídali»), nejobyčejnější, nejfalešnější a nejhloupější důvod, který naprosto nedostačí, prozrazuje naši lehkověrnost a nesoudnost; podkládáme mnohdy bližnímu nepravé úmysly, a to prozrazuje naši zlomyslnost. Jsme neprozíraví soudci, soudíce někdy podle jediného skutku; jsme nelaskaví soudci, a těm platí: »Jakou mírou měříte vy, takovou bude odměřeno vám.« Jsme nespravedliví soudci, a těm řekl Pán: »Pokrytče, vytáhni napřed břevno ze svého oka!« Jsme neoprávnění soudci, zasahujeme do práv Nejvyššího, jenž pravil: »Nesudte, abyste nebyli souzeni!« Nemáme práva, abychom bezdůvodně soudili, nemáme vhledu, abychom správně soudili, nemáme mnohdy čistého úmyslu, abychom podle pravdy soudili.

Je tím vším zakázáno věřícímu myslet, jak nám s posměchem nepřátelé vytýkají? Nesmíme si o ničem utvořit úsudek? Všimni si, že přece výslovně bylo řečeno: »Opovážlivé posuzování... Nelaskavé, bezdůvodné kritizování...« Veřejní činovníci, z našich peněz vydržovaní, podléhají veřejné kritice, a vůbec jsme vždycky oprávnění utvořit si spravedlivý úsudek o čemkoli. Není opovážlivé posuzování, odmítne-li hospodyně děvče, které za rok vystřídalo půl tuctu míst, soudíc z toho, že asi za mnoho nestojí. Není hřích, soudí-li dívka, že junák, který měl již leccos s jinými, jest ničema, nebo označí-li za neznaboha toho, který se v chrámě nikdy neukáže. Není utrhaní, když někdo z úmyslu, aby dívku zachránil před neštěstím, sdělí jí nechvalnou minulost nápadníka, upozorní-li rodiče, v jaké společnosti jejich dítě viděl, anebo že ten, se kterým jejich dítě se přátelí, pochází ze špatné rodiny. Není donášením, když své paní sdělí služebná, co pán od ní žádal. Zde všude jsou důvody, abychom promluvili. Ale že právě přehnané politisování, o němž jsme se zmínili, bývá k malému prospěchu duchovního života, ví kdekdo. »Polož, Pane, stráž ústům mým,« modlí se církve v den sv. Jana Nepomuckého. Mluvití stříbro, mlčení zlato, ale slovo včas promluvené jest jako jablko zlaté na stříbrné míse.

Třídenní mlčení, v exercíciích ukládané, jest nejen cvičba sebeovládání, dopomáhá i k sebepoznání. Nedovedeš se ovládnout v této maličkosti, a tím vydáváš svědectví sobě i jinému, že se jistě nepřemáháš ani ve věci důležité. Skoro všechny účastnice studentských exercícií zachovávají svědomitě mlčení, a já se nemýlím, když soudím: »Čisté dívky —« Jiný stav lhostejně kázeň ruší, a já se nedopouštím křivého posuzování, když si řeknu: »Ti ve věcech svaté čistoty vzorem jistě nejsou a být nemohou.«

F) Co jest zdrojem klevetivosti, utrhaní, pomlouvání? Za prvé povídavost, a ta jest důsledek neovládání sebe. Lidé, kteří se nikdy nenaučili sebekázní, nenaučili se přemáhat; proto nedovedou ovládat a na uzdě držet sklon k povídavosti, který jest známka mělkých duší. Co neví, nepoví..., jako děravý sud, z něhož stále teče, dokud co téci může a dokud nevyteče do poslední kapky. Víno z něho ovšem nevytéká, protože víno nedá nikdo do děravého sudu. Jen ona látka, kterou rolník před setím rozvází v soudcích na pole. Za druhé jsou to tytéž prameny, ze kterých prýští opovážlivé

posuzování. Jen ještě pokyn těm, kterým jde o to, aby jazykem tak snadno nepochybili: 1. Nemluv nikdy o bližním, co bys nerad, aby on mluvil o tobě; věz, že i ty máš křehkosti, a byl bys nerad, kdyby je kdo bez příčiny odhaloval. 2. Nemluv nikdo o bližním, co bys neřekl, kdyby byl přítomen.

G) Jako zloděj nemyslívá na to, že jest povinen ukradený majetek vrátit, tak pomluvač málokdy si uvědomí, že jen tehdy rozhřešení ve sv. zpovědi udělené jest platné, když pomluvu odvolá. I po té stránce bývalo právo přísné a ukládalo »odprosu«. Za menší provinění byla lehčího rázu, za těžkou pomluvu veřejná; musil přede všemi doznat, že v hrdlo lhal, stával se bezectným, vyloučen mnohdy z cechu, což nebylo o nic lepší než ztráta měšťanství, a nikdy nebyl připuštěn k přísaze.

Neplatí výmluva: »Já jsem to tak slyšel.« Na tom nezáleží; tys to řekl a tím jsi uvalil břímě odpovědnosti na sebe. Každý musí ručit za slovo, které z jeho úst vyjde. Rci, jak bys soudil, kdyby někdo připravil o dobré jméno tebe? Nebyl bys jist, že je docela v pořádku, když odvolá? Nuže, tutéž povinnost máš i ty, a ta povinnost je tím větší, přišel-li bližní tvou pomluvou o místo, o majetek, o svobodu. Veškerou škodu musí nahradit pomluvač nebo dokonce falešný udavač. Že bude pak zavřen sám? Čí vinou? Kdo sklenici rozbije, musí jí zaplatit, zvláště když jí svévolně rozbil. Trestem věčného zavržení ho Bůh nutí, aby škodu napravil nebo pomluvu odvolal. Kdyby bylo více víry v truchlivých letech 1939—45, kdyby byli nespovědití a bezcitní udavači měli na očích věčného Soudce, kterému budou skládat počet, neprolévalo by dnes tolik našich českých sirotek tak hořké slzy pro ztracené rodiče. Tu ze msty, tam z nenávisti, onde ze závidosti, někdy pro mrzký zisk a jindy z pouhé zloby udávají souseda, že si ponechal více úrody z vlastního pole, a připravili o otce i matku několik nedospělých dětí. Rci sám, jaký trest bys nad takovým udavačem vyřkl ty, kdyby ti Bůh uložil jej soudit?

Bolestný růženec nebo křížová cesta. Píseň k trpícímu Spasiteli nebo k Bolestné Matce Boží.

Neděle »prazná«, nazývaná tak podle postních pokrmů (Pučálka = upražený hrách; pražmo = upražená zrna rozmanitých obilních druhů.) I o tomto projevu pokání platí poznámka, uvedená na str. 219.

PÁTEK PO DRUHÉ NEDELI POSTNÍ.

Nepokradeš! Nepožádáš statku bližního svého!

A) Tímto přikázáním chrání Pán náš majetek, ovoce naší práce a našich mozolů. Kdyby na zemi byli andělé ne lidé nebo kdyby nám příroda sypala do klína vše, co potřebujeme, nebylo by třeba práce, a kdyby nebylo třeba pracovat, nebylo by třeba soukromého majetku. Jenže my jsme lidé, z duše a z těla složení, jsme nadto dokonce vyhnanci, a vyhnancům z ráje pravil Hospodin: »V potu tváře své jísti budeš chléb svůj...« Tedy práce, a kde jest práce, tam musí být soukromý majetek. Po nanebevstoupení Páně, v době prvotného nadšení v církvi, mohl sv. Lukáš psát: »Všecky věci jim byly společné.« (Sk 2, 44) A přece již tehdy musil sv. Pavel napomínat, aby si dali pozor na lenochy, kteří by rádi zaháleli a na útraty církevní obce pohodlně žili. Mluví se stále o budoucím ráji na zemi, a kdo se na něj nejvíce těší? Lenoši! »Jiní se budou dřít, a já se budu při tom dobře mít.« Zkusili to, uvedli v praxi a život socialistické zásady; truchlivé výsledky, jichž Evropa byla svědkem, ukázaly všemu světu, že se zle vymstí na každém jak jednotlivci, tak národu, podkopává-li kdo Boží přikázání. Zhrouť se na něho a rozdrť jej, jako věž nebo hradba, jejíž základy bys podkopával. V nebi jest naprostý řád; podle vůle a zřízení Boha nejvyššího tam platí: »Každému, což jeho jest...« Věčná odměna v nebeské vlasti, ovoce práce a nashromážděných zásluh, jest každému vyvolenci tak vlastní, že nemožno mu odníti ani zrnka, ba že nemůže ani sám se něčeho vzdát. Podobně tomu jest podle zřízené Boží moudrosti s ovocem práce našich rukou i na zemi, s tím rozdílem, že zde můžeš a máš dát ze svého tomu, kdo strádá.

B) Žádost očí, žádost cizího majetku... K jakým zločinům tato vašeň svedla a denně svádí! Ke lži, k nejhorší pomluvě, k násilí, k vraždě, k válkám. Čeho by nebyl člověk schopen z touhy po proklatém zlatě! Jíž pohanský básník si tak povzdechl. (Vergil.) Krádež, zlodějství..., slova, která nezněla nikdy pěkně a nebyla nikdy poklonou. Hrůzu nahání slovo, které tu věc správně po česku pojmenuje. Ale věc sama není tak vzácná! Kdekdo krade, velcí, malí, jednotlivci, státy. Za Luthera rozkradli vládcové z jeho návodu církevní majetek a dali tomu jméno konfiskace; za Napoleona pokradli, co církvi ještě zbylo, a vymyslili pro to cizí jméno sekularisace; nová sekta kradla katolíkům kostely, a pojmenovali to zabíráním neb adaptací starých objektů; po r. 1900 odnímalá pruská vláda bezdůvodně Polákům na Poznaňsku statky, a tomu říkali vyvlastňování. Žebrák ukradne

z hladu kus chleba v krámě, a jest zavřen. Studovaný zloděj pracuje paděláním podpisů, směnkami . . . , v lenošce za stolem; čím větší lov udělá, tím více nad jeho »dovedností« žasnou, a žádný soudce není s to jej polapit.

Čtu v německém dějepisném díle: »Fridrich II. (pruský) uvažoval, jak zakrouhlit hranice své říše; krom toho nechtěl nechat ležet ladem síly, které jeho otec s velkými obětmi nashromáždil (nechtěl nechat zahálet armádu!). Slovem, které bylo Karlu VI. dáno, se necítil vázán (že nepřepadne jeho dědičku Marii Terezii). . . « To vše jej podle názoru německých historiků oprávnilo, aby se zmocnil cizí země (Slezska), na kterou neměl prážádného práva; byl by roztrhal bezmála i Čechy, zval ke spolku i tureckého sultána, nabízející mu, že se s ním rozdělí o Uhry. Co krve teklo v obou slezských válkách a zvláště ve válce sedmileté, kolik rodin rozvráceno, co země zpusťeno . . . Tehdy zpívali po Čechách smutnou píseň: Zle, matičko, zle, Brandeburci zde . . . « To vše z nezřízené touhy po cizím majetku, a za to jest ještě oslavován jako velký muž, v Prusku mu říkají Fridrich Veliký. Nebo si všimni defraudanta. Tolik slz teče pro jeho velkou zpronevěru, a novináři někdy o něm píší tak, že vzbuzují sympatie s ním. Malí zloději jsou zavírání, velcí uniknou . . . »Vyžírají domy vdov a sirotků,« pravil Pán o farizeích; co by asi řekl o naší moderní společnosti?

C) Někteří lidé začínají sv. zpověď asi takto: »Nikoho jsem nezabil, nikoho neokrad . . . « V tom tónu to jde dál. Nikoho jsem neokrad . . . Budíž, ale já ti pomohu zpytovat svědomí poněkud zevrubněji. Nikdy sis neponechal předané peníze? Ani nalezenou věc? Vrátils svědomitě a včas, co sis vypůjčil? Již Šalomoun praví: »Za nalezené pokládá mnohý věc vypůjčenou.« Vymáhej jí, a staneš se nepřítelem! Nepatříš k lidem, kteří neplatí dluhy a nedělají si z toho zhola svědomí? Zadržovat mzdu dělníkům, neplatit řemeslníkům objednanou práci, odkládat zaplacení, zkracovat zaměstnance neb služebného na ujednané mzdě, to vše prohlašuje Písmo sv. za hřích do nebe volající. Tento způsob zlodějství vládne v tak zvaných »lepších kruzích« odedávna! Lidé bez svědomí, sami jezdí v ekvipáži a sedí u vína, zatím co ubohý dělník, kterému dluží, dře nouzi a nemá dětem co dát. V Drážďanech se stalo před lety, že panička ukázala dveře hochovi, který přišel upomínat. V poledne vrazil muž všecek rozčilen do bytu: »Syn tvé švadleny ukradl bochník, a při výslechu se vymlouval na tebe, že neplatíš, a že nemají co jíst.« Pak teprve panička zaplatila.¹⁾ Papež Sixtus V. byl na dlužníky zaslouženě rázný. Jeden šlechtic vyhodil věřitele, který ho upomínal. Věřitel se odebral k papeži, a ten jakožto pán Církevního státu svolal všechny své poddané, jimž byl někdo co dlužen, všecko jim zaplatil a řekl, že si bude od dlužníků vymáhat pohledávku sám. Ti nečekali; znalí svého energického pána až příliš dobře! Platili o překot, co byli povinni. Jiný druh zlodějství si vzal na mušku pařížský parlament v 17. století. Za Ludvíka XIV. bylo špatné zboží označeno jménem výrobce a přivázáno na pranýř; když trest nepomohl, byl na pranýř postaven výrobce sám.

¹⁾ Tuto událost zpracoval Kosmák v jedné povídce. K mnoha povídkám mu dala námět krátká zpráva v novinách — rozvedl, upravil, proměnil v povídku. O události, v textu uvedené, psaly noviny r. 1890.

Zpytuj se též, jak šetrně zacházíš s cizím majetkem. »Z cizího krev neteče« — snad se neřídíš touto zásadou i ty? Kazíš-li vlastní věc, proviňuješ se proti nejvyššímu Dárci — všecko jest přece Boží dar! (Viz str. 61.) Kazíš-li věc cizí, ať přímo a úmyslně, ať nepřímě nebo z nedbalosti a nešetrnosti, nejsi bez hříchu. Aby jednou pro ten hřích netrestal věčný Soudce tvé dítky, veď je od mladosti k tomu, aby s každou věcí, byť sebe-nepatrnější, zacházely co nejšetrněji. Obrácená aглиkánka Nichollová, dcera velmi zámožných rodičů, sděluje ze svého mládí, že doma nesměly děti ze svévole rozbít ani hračku zcela bezcennou. Tomu se říká rozumná výchova! Ať se děti učí znát cenu peněz! Schvaluješ to, čeho jsem byl svědkem? Hoch cosi v krámě kupuje, hodí na pult dvacetikorunu a jde. »Zde máš nazpátek!« — »Nechte si to . . .« Bylo to sice v době, kdy papírových peněz bylo mnoho, aniž bylo za ně lze co dostat, ale dítěti rozumní rodiče takové jednání nedovolí.

D) »Nepožádáš statku bližního svého . . .« Když i nezřízená žádost cizího majetku jest hříšná, čím spíše skutek! Bezprávné poškozování bližního na majetku, ať se děje jakýmkoli způsobem, ze ziskuchtivosti, svévole, pomstychtivosti, zlomyslnosti, nedbalosti . . . Krádež, která »pracuje« potají, loupež, která odnímá násilím, ať jde o lotra, který položí klidnému pocestnému revolver na prsa, aby mu vydal peněženku, nebo o potentáta, který válkou vyrve slabšímu sousedovi kus země. Podvod jest krádež spojená se lží; »pracuje« v rukavičkách za bílého dne, padělá peníze, listiny, podpisy, potraviny, užívá falešné míry a váhy. Lichva zneužívá nouze bližního k nespravedlivému zisku, vysává a vykořisťuje, požaduje vysoký úrok, zdražuje zboží a potraviny. Hříchem jest, když dělník povinnou práci špatně vykonává neb zanedbává, vymáhá-li větší mzdu než zaslouží, začne-li proti služební smlouvě stávkou jen proto, aby zaměstnavatele vykořistil. Hříchem jest, bere-li bez dovolení dítě rodičům mlsky nebo peníze na ně, služebná pánům cokoli, na př. chléb pod záminkou, že chce dát almužnu (smí jen ze svého, ne z cizího!), čeledín hospodáři, zaměstnanec v továrně nebo v kanceláři, zkracuje-li řemeslník zákazníka (mlynář, krejčí . . .), poškozuje-li bližního nekalou soutěží nebo odvádí-li mu nečestným způsobem zákazníky.

Což marnotratník? Nemohu snad se svým majetkem naložit, jak chci? Za prvé věz, marnotratníku otče, že ti není dovoleno rozhazovat majetek, na který má jisté právo tvá rodina. Věz, marnotratníku synu, že ti není dovoleno plýtvat statkem tvého otce. Karban, hazardní hry, pití, utrácení, rozmařilý život . . . A dejme tomu, že není nikoho, kdo by měl na tvé poklady nárok. Nemáš rodičů, nemáš dítek . . . Budiž, máš však závazky vůči Dárci všeho dobra. Tvůrce tě neobdařil statky, abys prostopášně žil. Nemáš závazků spravedlnosti? Máš zato povinnosti lásky, nadto i povinnost užívat časných statků jen podle vůle Boží. Proč kolikrát Bůh přísně trestal ty, kteří »Boží dar«, chléb, jenom zneuctili? Jednou si to dovolili dva zpola opilí sedláci o posvícení, a oba přišli vbrzku na mizinu! Poučení nám, že ani vlastního majetku nesmíme zneužívat k rozpustilostem, ani jím bezúčelně plýtvat nebo nechat jej svévolně zkazit, když tisíce rukou hladových se k nám prosebně vztahuje. (Viz úvahu o užívání věcí stvořených, str. 57.)

E) Co říci o majetku nespravedlivě nabytém? Přísloví praví, že nespravedlivý krejcar sto jiných z kapsy vyhání, že statku zle nabytého nedočká třetí koleno, že lichva a lest dělá ďáblu čest. Agent, který vymámí peníze za bezcenné zboží, žid, který připraví chudáka o chaloupku, soused, který soudem, snad křivou přísahou, vyrve sousedovi kus pole... Filip IV. francouzský chtěl své pokladně pomoci tím, že uchvátil statky templářského řádu, dav napřed velmistra zajmout, s jinými krutě mučit a nakonec upálit, aby vynutil falešné doznání. Ohromné miliony plynuly do královské pokladnice, a přece vězel král stále ve finanční tísní. Podobně se vedlo i jiným uchvatitelům církevního jmění. Což ti, kteří si nespravedlivě osvojili majetek bližního? Skoro každá osada zažila smutné doklady, jak pravdivá jsou uvedena rčení našich předků. Lepší smrt hladu v náručí Boží nežli se přecpat v náručí ďábla. Na smrtelném loži tlačí těžce každý halěr zle nabytý. A na onom světě?... Snad nechtěl nahradit učiněnou škodu, nechtěl navrátit cizí majetek, raději se zřekl rozhršení, a teď? Všecko musil zanechat a opustit, a v plamenech, které věčně mučí?... Co zaslepenosti v takovém hříchu! Jako tonoucí stébla, tak křečovitě se drží lakomec věci, kterou co nevidět pustí z umírající ruky, a sám zahyne...

F) Kdokoli hříšným způsobem cizí majetek uchvátil nebo bližního nějak poškodil (žhář, defraudant, padělatel..., pokladník, který si za léta malými krádežemi »našetřil« několik tisíc...), jest ve svědomí zavázán způsobenou škodu nahradit, případně cizí majetek vrátit — tomu, koho o něj připravil; ne tedy věnovat dobrým účelům, ledaže by pravého majetníka odškodnit nebylo možno. (Zemřel..., jest neznám...) Opomenutá náhrada je trvalou krádeží. Středověké legendy vypravují o nejednom štědrém boháči, že byl zavržen, protože dával almužny z majetku neprávem nabytého.

O spoluvinnících kratičká poznámka. Známa otázka, dávaná dětem: »Dva šli krást; jeden do světnice vlezl, druhý mu při tom držel žebřík; kdo je větší zloděj?« Účast a podíl na krádeži — a tudíž i povinnost náhrady — má na př. advokát nebo křivý svědek, jestliže vědomě spolupůsobil k tomu, aby bližní byl poškozen. Neplatí výmluva: »Když ho neokradu já, okrade ho jiný... Dnes je tak velká konkurence...« Nespravedlivě si nesmí k výdělku pomáhat nikdo, ani prodavačka květin na trhu, ani advokát v soudní síni.

G) Cizí majetek nám má být posvátný; po této stránce jest nutno být svědomitý do krajnosti, byť šlo o jehlu neb jablko pod stromem. Není-li moje, ani se ho nedotknout, a té svědomitosti učí též děti. Nikdy nepřimhouřit oko a již v dětské jizbě dbát, aby jeden nebral, co náleží druhému. Neomlouvá nejmladšího mamínčina mazlíčka, že tomu ještě nerozumí. Ať se tomu učí a navyká! Kdy se tomu naučí, když ne v dětství? Není truchlivé, že někdy jsou děti po té stránce svědomitější než dospělí? V Nymburce vypovídali před soudem r. 1532 dva manželé: »Kradlí jsme, když jsme neměli co jíst, děti moje mne trestávaly (káraly): Má milá mamičko, pro Pána Boha nekrad!« Při stavbě premonstrátského kláštera v Teplé r. 1193 měl zakladatel bl. Hroznata, syn pana Sezimy, padlého r. 1179 v bitvě u Loděnic, v rukou bronzovou misku se smaltovými ozdobami, přinesenou z Itálie a

chovanou dosud v jmenovaném klášteře. Položil na ni sumu peněz a podával ji večer po práci dělníkům. Každý si vzal jen tolik, nač měl právo a co mu jeho svědomí dovolilo.

Lépe smrt hladem v náruči Božím, nežli se přecpat v objetí ďábla... Ve svátek Panny bez poskvrny počaté r. 1904, tedy v jubilejní den prohlášení dogmatu Neposkvrněného početí, umírá v Sangamneru v Indii na misijní štaci malomocný hošík, asi 11letý, dva dny po přijetí svátosti obrození. Krátkou dobu předtím se s ním misionář setkal; vidí ubožáka sedět na zemi. »Bratře, dej mi sirku!« prosí hošík. — »Nač?« — »Dobří lidé mi dali hrst ořechů, chci si je upražit, dnes jsem ještě nic nejedl!« Byl to sirotek, pozbyl rodičů i sourozenců, pracovat nemohl, už půl roku se protloukal žebrotou. »Nemám nic, ale nekradl jsem nikdy!«

Je-li některá věc, ve které nás civilisované Evropany divoši zahanbují, je to sedmé přikázání. Misionáři vypravují věci, nad kterými my, zvyklí na kdejakou prohnanost, skoro žasneme. Zámky jsou u nich neznámé; kramář může opustit krám na několik dní, každý si za jeho nepřítomnosti vezme, co potřebuje, a po jeho návratu se dostaví do jednoho a na halěř zapraví, co jsou povinni. Kolping, zakladatel spolku německých tovaryšů, zažil v Tyrolsku věc, která mu nevymizela z paměti. V hostinci... Vešla žena a podala hospodské peníze. »To jest od toho, jenž tu před pěti hodinami obědval.« Hospodská přijala peníze, jako by šlo o věc samozřejmou. Onen muž měl totiž jen tolar, ona neměla drobných. »Já vám pošlu...« V sousední vesničce tolar proměnil, a po neznámé ženě, jež nesla na prodej do města řezbářské práce, poslal, co byl povinen. Neznal ji, hospodská neznala ani jeho, ani jí. Na úžas Kolpingův odpověděla Tyrolačka: »Pročpak jsme vlastně křesťané? ...«

Misijní píseň str. 6—8 nebo žalm 50. nebo jeden desátek bolestného růžence.

TŘETÍ NEDĚLE SVATOPOSTNÍ.

I. Spravedlivý trestající soudce na onom světě.

Již v prvním postním týdnu jsme slyšeli hlásnou polnici andělů, volajících všecko lidstvo před soudní tribunál Kristův. Dvakrát nás burcoval její hromový hlas — v pondělí a v kvatembrovou středu. »Pojďte k soudu!...« A dnes? Touto nedělí začínala ve staré církvi tak zvaná skrutinia, zkoušky a zkoumání katechumenů. Bedlivě zpytována jejich mravní bezúhonnost; bylať podmínkou přípuštění ke křtu a přijetí do církve, do království Kristova. Svatopostní doba skoro zpola uplynula, příštím čtvrtkem vstupujeme do druhé poloviny; proto urychlena příprava kandidátů křtu svatého. Každou středu a sobotu se konalo skrutinium, jména přípuštěných byla vepsána v diptycha, v desky, na kterých byli napsáni ti, za které se konala vzpomínka (memento) při nejsvětější oběti. Tedy soud — zevrubný soud církevní obce o životě těch, kteří klepou na bránu církve! Nečeká i nás takové skrutinium, až budeme jednou stát u brány nebeského Sionu a prosit o vpuštění, o přijetí do věčného království Kristova, do církve vítězné, za občany nebeské vlasti?

A) Starokřesťanské skrutinium se konalo před tváří celé shromážděné církevní obce za předsednictví biskupova. Každý nejen že měl volnost slova, byl přímo povinen povědět, věděl-li o něčem, co hyzdilo život a dobré jméno katechumena a co by bylo skvrnou celé církve, kdyby byl přijat za jejího člena. Kdo bude předsedat našemu posmrtnému skrutiniu? Kdo bude svědkem? Kdo žalobcem? Soudit nás bude vtělený Syn Boží, pravý Bůh, jenž zpytuje ledví a srdce. Žalobce? Toho nebude zapotřebí! Tvé svědomí bude jako otevřená kniha, zřejmá tobě i Soudci; tvé skutky samy se budou k tobě hlásit a dostačí samy k tvému obvinění, jako je dostatečným důkazem viny, je-li kdo dopaden ve společnosti spiklenců nebo při povstání se zbraní v ruce nebo pod šatem, byť nebylo proti němu jiných důkazů. Nebude proti tobě zapotřebí ani svědků. Nač svědky, když souzený nebude zapírat! Nebude moci nic zapřít!

Jistěže při skrutiniu byl ne jeden katechumen odmítnut. Snad myslil, že jeho hříšný život jest jiným tajným, snad se domníval, že jeho ctnost jest na dostatečné výši; bral příliš nízké měřítko na kandidáta království Kristova, žádal sám od sebe příliš málo, a pozdě poznal, že od toho, kdo chce být přivtělen do věčné říše Kristovy, se požaduje víc. Nebude tak snad i s námi v den soudu? Hošík dostal cíteru; učil se a naučil se na ni hrát, až se konečně pokládal za dostatečně zralého, aby vystoupil veřejně. Před vystou-

pením poznal odborník, že jeho citera nebyla za celou dobu vůbec laděna; všechny struny vydávaly falešné tóny. Kdyby nebyla včas podle správného vzoru naladěna, nebyl by mladý virtuos uchráněn fiaska. Rozjímáním o soudu možno i nám přeladit své citery, přezkoumat své míry a váhy, které jsme doposud brali, když jsme odvažovali svou dokonalost a ctnost; své činy, které pokládáme za bezvadné neb aspoň za dostatečné, přezkoušet podle spolehlivých vážek Nejvyššího, abychom se snad nezděsili, slyšíc z úst věčného Soudce slova: »Zvážen jsi na váze, a nalezen příliš lehký.« (Dn 5, 27) Kdybychom sami sebe soudili, nebyli bychom jednou souzeni. (1 Kor 11, 31)

B) Den soudu, den příchodu Kristova... Písmo svaté o něm mluví slovy, která vzbuzují bázeň a děs. Veliký jest den Páně a strašný nadmíru; kdo bude moci jej snést? (Joel 2, 11; 4, 12-16; Sof 1, 14-18) Kdo bude moci snést den příchodu jeho? A kdo obstojí, až on se objeví? Nebo ať, den ten přijde jako roznícená výheň, a budou všichni bezbožní jako sláma, kterou zapálí ten den, a neostaví jim kořene ani ratolesti. Nebo Pán jest jako oheň tavící; posadí se, a bude přechiřšovat stříbro, i přechiřší syny Leviovy a vyčistí je ohněm jako zlato... (Mal 3, 1-5) V hodinkách za zemřelé se stále a stále opakuje úpěnlivá prosba: »Běda mně, neboť hřešil jsem velmi v životě svém. Co učiním, já ubohý, a kam uniknu před tváří tvou? Smiluj se nade mnou, Pane, až přijdeš mne soudit; nevzpomínej mých nepravostí, až budeš ohněm soudit veškeren svět. Nesuď mne podle mých skutků; nic záslužného jsem před tebou nevykonal, proto vzývám tvou slitovnost: Smiluj se nade mnou...« Tak prosí a lká duše, která se chystá předstoupit před věčného Soudce. »Jak bych neměl hrůzou trnout, odkud pomoc bude kynout, když i ctnostný může zhynout?« Budeš-li na nepravosti hledět, Pane, kdo obstojí? (Ž 129) Hříchů mladosti mé a přestoupení mých nevzpomínej! (Ž 24 nebo 142)

Skrutinium, na kterém závisí můj věčný osud... Zakusil jsi někdy, co znamená krátké slovo: »Dnes se bude rozhodovat o mé záležitosti, o mé při...« Ba dostačí, když se rozhoduje jen o tvé žádosti! Když pak za dva, za tři dny ti pošta doručí úřední dopis, jak při tom buší srdce! Co v něm najdu? Odmítnutou žádost nebo očekávaný dekret? Chvějící rukou otvíráš obálku, snad i váháš, nemůžeš se odhodlat... Jednou si odmítnutý v zoufalství sáhl na život. Bez místa! Bez naděje! Což teprve soudní proces, při kterém jde o tisíce, statisíce, snad o tvou existenci, o tvůj statek, o tvé jmění? Výslech skončen, a teď očekáváš vynesení rozsudku. S jakými úzkostmi! S jakými obavami! Což, jde-li o trestní proces, a tvé svědomí není čisté! Porotci se radí, a tobě mučivou nejistotou dív že se srdce nerozskočí... Při tvém posmrtném soudě půjde ovšem všechno ráz na ráz; nebude odkládání, nebude čekání. Soudce se nebude s nikým radit, nebude výslechu..., netřeba vyslyšet souzeného, netřeba vyslyšet svědků.

C) Soudce... Milovník pravdy, zastánce a obháje pravdy, Pravda sama... Proto bude nemožný jakýkoli úskok, falešná omluva a výmluva, úplatek, protekce, okrašlování, zastírání... Nebude přijímání osob, nebude ohledů. Pravdě bude dopomoženo k právu. »Tak smýšlel, tak mluvil, tak jednal..., tím ubližoval...« — »Ale přece každý pokládal jeho jednání za

správné . . . , za oprávněné . . . « Věčná Pravda nebude dbát falešných vážek lidských! Každému ukáže jeho tvář v pravé neklamné podobě, a podle toho, jakým bude shledán, bude zvážen, souzen, odsouzen.

Vševědoucí . . . Stojíš před lékařem, člověkem, jaký jsi ty, a on, tvůj bližní, prohlédne Roentgenovými paprsky tvé útroby a objeví v nich, o čem ty ani tušení nemáš; zrak tvého Tvůrce že by neprohlédl tvou duši, tvé ledví i srdce, jak praví Písmo? Jemu netřeba, aby kdo ho poučoval, u něho nemožno, aby ho kdo klamal nebo před ním co skryl. Každá myšlenka, která kdy prolétla hlavou, každé slovo, které kdy vyslovil tvůj ret, každý skutek, který spáchaly tvé ruce, byť sebečernější noc jej halila a sebetajnější úkryt skryl lidským očím, vše se před zrakem věčného Soudce objeví v denním jasu. Tvůj bližní zjistí, je-li tvé zlato pravé či falešné, jsou-li čajové lístky čerstvé či vyvařené, zjistí drobounké zrnko soli, kteréš do vody hodil, a vševědoucí Bůh nerozezná pravé zásluhy od domnělých, dobré skutky od přetvářky, sebelásky, touhy po lidské chvále? Jak bylo farizeům, když vševědoucí Spasitel před zástupy lidu odhalil jejich předstíranou ctnost, jejich pokryteckou dokonalost?

Všudypřítomný . . . Anglický ministr Walsingham měl tak rozvětvenou a tak bystrou policii, že věděl o každém hnutí v celé zemi. Skrze své lidi byl takřka všude, nic mu neušlo, nikdo mu neunikl, mohl zadržnout klíčku v rozhodné chvíli, a jak se mohl usvědčený bránit nebo vytáčet? Není ovšem samotný, takových ministrů a vůdců bylo víc. Tvůj věčný Soudce? Jemu netřeba očí cizích, není odkázán na pomoc lidskou, měl a má tě na očích vždy a všude, byl-ti blízek, kdekoli jsi krácel. V něm přece žijeme, hýbáme se a jsme. (Sk 17, 28) Kdybys byl vždycky krácel v přítomnosti Boží! Kdyby sis býval vždycky vědom, že jeho oko na tobě spočívá! Byl bys zdržel ruku před mnohou věcí, kterou bys neučinil, kdyby tě pozorovaly oči tvých bližních! (Z 138, 1-18)

Věčný, bez začátku a bez konce. U něho není včera ani zítra, u něho jest jen dnes. Celý tvůj život leží před ním jako otevřená kniha. Okamžiky dávno minulé, skutky v moři minulosti dávno pochované, od lidí a snad i od tebe zapomenuté . . .

Nezměnitelný a neproměnný . . . Nemění se sám, protože jest nekonečně dokonalý a nelze, aby byl dokonalejší; nemění svých úradků a zákonů, protože jsou veskrze dokonalé a moudré, opravy nepotřebují, aniž jí jsou schopny. Není naděje, že na věčnosti změní to, co jednou ustanovil, svá přikázání nebo tresty za jejich přestoupení; po celou věčnost nezmění ani písmene na rozsudku, který nad tebou neodvolatelně jednou vynese. Jednou . . . , provždy . . .

Věrný . . . Splní navlas, čím hrozí, vyplní doslova, co slibuje; nehrozí naplano, neslibuje naoko.

Moudrý . . . Dovede vše zařadit co nejlépe, aby jistě provedl své úmysly, volí nejvhodnější prostředky, aby jistě dosáhl svého cíle. Jeho moudrost žádá svědomité zachovávání mravního řádu, ježto sám stanovil; který prostředek k tomu vhodnější než odměna za svědomité zachovávání a trest za svévolné přestupování? Rodiče, kteří nepokutují provinění svých maličkých, jsou především nemoudří — vzhledem k dětem, které takto špatně vychovávají, i vzhledem k sobě, protože tak svou autoritu sami podkopávají.

Svatý . . . Příčí se mu každá sebemenší mravní skvrna a pochybení; miluje dobro a ctnost, nenávidí zlo a hřích; tak se mu obé protíví, příčí a hnusí, že nemůže ve svém království trpět to ani ono; jeho nekonečná svatost nesnese nejnepatrnější hřích a vymáhá, aby byl z nebe vyloučen každý stín nepravosti a hříchu, tak jako oko nesnese nejdrobnějšího zrnka a nedá ti pokoje, dokud ho neodstraníš.

Spravedlivý . . . Dobré odměňuje a zlé trestá . . . podle zásluhy, ne více, ne méně, ale neúprosně, jak sám řekl; bude do posledního haléře vymáhat každou pohledávku, z každého zbytečného slova bude žádat počet.

Za vpádu Pasovských do Prahy 1612 pobíjela luza mnichy, u Panny Marie Sněžné zavražděno 14 františkánů. V takových zmatcích se mnohý zločinec cítí bezpečným a bezrestným. Ale zjednan klid, a kdokoli byl později z účasti na onom vraždění usvědčen, propadl katu. Roku 1613 myslivec Roboch, a ještě později, když některého konšelé dopadli. Ale všechny sotva do rukou dostali. Anebo v letech našeho posledního ujařmení. Kolik neprozíravých a zlých se domnívalo, že mohou bezrestně pod ochranou zlomeného kříže páchat zločiny na nevinných krajanech! Udáváním, křivými žalobami . . . Neprozíraví, protože myslili, že vláda zlomeného kříže bude trvat věčně; zlí, protože jen zloba mohla svést k tak nízkým činům. Přišel rok 1945, a mnozí pykali za svůj zločin. Přesto kolik jich uniklo! Kdo unikne věčnému Soudci? I o těchto odsouzených musíme říci: »Neprozíraví, myslili, že budou smět věčně tropit zlé, nemyslili na den odplaty nebo v něj nevěřili; zlí, protože na zlé se snese Boží trest.«

Všemohoucí . . . Jmenovanému anglickému ministru by bylo málo prospělo, že o všem věděl, kdyby nebyl měl moc v rozhodné chvíli zasáhnout, zatknout, uvěznit, postavit před soud, jedním slovem, kdyby nebyl měl v rukou otěže vlády. Tvůj věčný Soudce? Nejen že má v moci tebe; má v moci i naložit s tebou, jak chce, plně podle tvé zásluhy, a kdo se mu může postavit na odpor? Kdo ho může přinutit, aby trest odvolal nebo změnil? Kdo může jeho soudní výrok zrušit nebo vykonání rozsudku zamezit? Není odvolání k vyššímu nad něho, není naděje v mocnějšího než jest on, nesvěří jinému provedení ortele, sám jej na tobě vykoná, v plném rozsahu.

D) »Což není Bůh náš Otec? Není nejvyšší dobrotivý? Není pln lásky?« Ovšem, jest naším Otcem a jako každý otec jest dobrotivý — k hodným dětem! K svědomitým služebníkům! Nemrzí mne to stále opakovat! Nehodný syn, líný služebník nemůže čekat odměnu. Zdaž neskýtal i tobě tolik let možnost, aby sis nebe zajistil? Dbal jsi toho, abys patřil mezi jeho hodné dítky a svědomité sloužící? Pak netřeba se tobě strachovat a děsít; s důvěrou můžeš očekávat hodinu posledního zúčtování a s důvěrou můžeš vzpomínat i těch svých drahých, kteří tě předešli. Tak Kosmák svědčí o sobě, že neměl nížádné obavy o svou zesnulou matku, když vzpomněl jejího zbožného života, mluvě o ní skoro doslova jako Augustín o sv. Monice.

»Bůh jest nejvyšší milosrdný . . ., má zvlášť velký soucit s nejubožejšími, s hříšníky, nad jejichž hlavou se vznáší věčné zavržení . . .« Pravdu díš, ale dodej: »S kajícími hříšníky.« Jest vpravdě pln slitovnosti a milosrdenství; proto poskytuje zbloudilým možnost bez počtu, aby se z tenat hříchu

vyprostili, proto je zve hlasem své církve k obrácení, proto ustanovil svátost pokání. Užil jsi příležitosti, dokud jsi ji měl? Pak blaze tobě! »Obratle se ke mně a já se obrátím k vám« (Mal 3, 7), praví Hospodin; ale mnozí dělají, jako by neslyšeli.

»Bůh jest nejvyšš shovívavý...« Pravdu díš; vždyť ani tebe nesvrhl do plamenů hned po prvním provinění, jak jsi zasloužil, i na tebe čekal. Chopil ses jeho podávané ruky? Pak budeš v poslední hodině s důvěrou svírat v rukou křížek a pln naděje hledět k tomu, který pro tebe na kříži umřel a který tě bude soudit, pak s důvěrou očekávej příchod snoubence duší, toho, který se prohlásil za našeho bratra a přítele, který jest naší spásou a naším vykoupením. Pouze těm, kteří jeho shovívavosti zneužívali, odpoví anděl: »Zdaž jsi nevěděl, že na tvé obrácení věčně čekat nebude, nechce a nemůže?«

Před lety byl pro jakýsi přečin odsouzen chudý muž; buďto zaplatí velkou pokutu nebo musí do věznice. První mu bylo nemožno, druhého se hrozil. Obrátil se tedy k vlivnému pánovi, a ten mimo vše nadání ochotně slíbil, že vše urovná. »Přijďte za nějaký den ke mně!« Jistě čekáš, že se oběma rukama chopí slíbené záchrany. Ale pomoc určitě slíbená jako by ho ukolébala v domnění, že z toho mračna nebude dešť; jako by soudní jednání bylo jen strašák! Seděl bezstarostně doma a ani ho nenapadlo k ochotnému lidumilnému zachránci zajít, třebaže k němu měl jen několik kroků. Najednou přišla od úřadu výzva: »Protože jste pokutu nezapravit, nastupte bezodkladně trest.« Teď teprve běžel tam, kde mu pomoc slíbena, jenže... »Nedá se již nic dělat..., čekal jsem na vás tak dlouho...« Pamatuji se na jeho zdrcenou tvář; ale kdo byl jeho neštěstím vinen?

E) Poslední soud... Co bylo jednáno při soukromém po tvé smrti mezi věčným Soudcem a tebou, to po tvém vzkříšení bude projednáno ještě jednou, tentokrát před celým světem. Vymáhá tak Boží spravedlnost a moudrost. Spravedlnost... Jen ať každé skryté bidáctví a každá ničemnost přijde na světlo! Ať se dovědí všichni pomluvení o tom, kdo je o dobré jméno připravil! Ať zvědí, kdo má na svědomí zničený dívčí život! Ať poznají, jakou minulost měla ta neb ona zbožňovaná dáma! Ať vidí sirotci, že ten, jenž je nespravedlivou válkou o otce připravil a byl za to od dějepisců proklašován za velkého, propadl zaslouženému trestu! Právě tak i Boží moudrost žádá veřejné zúčtování. Každý musí zvědět, proč Pán to neb ono dopustil, tak neb onak zařídil, toho neb onoho trestal. Vždyť většina si to na zemi vůbec neuvědomila nebo neuznala! Umíral stařec, jehož jsem znal. Těžký smrtelný zápas, přítomným dětem bylo hrozně... Sotva kdo z nich si uvědomil, že to byl trest pro všechny. Děti dříve dostí tvrdě s otcem nakládaly, takže kolikrát srdce krvácelo jemu — teď krvácelo srdce jim; on pak jednou pro maličkost si chtěl sáhnout na život a vzdorně odpovídal těm, kteří ho chlácholili, teď mu byl odchod z života tak těžký.

Jinde zemřel skoro náhle muž, kterého jsem též dobře znal. Tak neočekávaně rychle... Po smrti nalezeny v jeho pozůstalosti písemnosti, které ho velmi kompromitovaly. Nikdo netušil, že byl tak nízké akce schopen a že se takovými plány obíral. Jak bude nám, až naše tajné záměry, úmysly i skutky budou uvedeny ve známost všem? Nevěrný manžel před manželkou

a dětmi, tajně provinilá dívka před rodiči a celou osadou, anonymní udavač před těmi, které očernil? Ve staré církvi byla veřejná zpověď, na stupních oltáře, před celou církevní obcí. Nevím, zda by se kdo k ní dnes odhodlal, ale vím, že nás všechny jednou čeká, a jaká! Veřejné odhalení hříchů, které jsme se zdráhali vyznat ve sv. zpovědi, zahanbení a pokoření za všechny hříchy ve sv. zpovědi nevyznané a odpuštěné... »Kdybych to byl napřed zkusil...« Pak tedy by ses odhodlal jít k očistným pramenům sv. zpovědi, kdybys napřed zakusil sám na sobě to, co nekajícího čeká? S ruskou spisovatelkou Rachmanovou si musím povzdechnout: »Což jest člověk jako pes? Ten musí napřed na vlastní kůži zakusit karabáč, než se ho bojí.« Člověk jest obdařen rozumem, a počíná si podobně..., jako by nedostačilo poučení a varování božského Učitele! Buďto soukromá sv. zpověď zde, a při ní odpuštění, nebo veřejná zpověď tam, a při ní zahanbení, po ní zavržení.

Čtyřikrát do roka, vždy o suchých dnech, se scházival na pražském Hradě tak zvaný velký soud zemský, od r. 1500 ve staré sněmovní síni při Vladislavském sále. Předsedal mu sám král, za jeho nepřítomnosti nejvyšší purkrabí, přisedícími byli nejvyšší hodnostáři zemští, světští i církevní, nálezy soudu byly zaneseny na věčnou paměť do zemských desek; kdo by byl zemské desky »nařkl« (vinil ze lži), propadal hrdlem. Strany, vedoucí pře, se tísnily v čekárnách... Jaká asi tam nálada! Ti, kterým šlo o statky... Jak horlivě řečnili a domlouvali se se svými advokáty! Jaká stísněnost jim svírala hrdlo! Vždyť i těm, kteří měli co dělat s menším soudem zemským, který zasedal o den nebo dva dny před větším, nebylo nikterak do smíchu. Když konečně král vešel — Vladislav II. vždy s velkou nádherou, komonstvem a v královském hávu — jak se asi zatajil všem dech! Jak bude jednou hříšníkům, až přijde k soudu, provázen anděly, král božské velebnosti! »Hrůza bude a strach děsný, až tam Soudce přijde přísný, žádat od všech počet přesný. Otevře se kniha účtů, všeho se v ní přesně dočtu, z čeho budu pozván k počtu...«

Bolestný růženec nebo křížová cesta. Píseň k trpícímu Spasiteli nebo k Bolestné Matce Boží.

Čtení: Mt 24, 31-46; 2 Pt 2.

PÁTEK PO TŘETÍ NEDĚLI POSTNÍ.

Nezabiješ!

A) »Jaký jest rozdíl mezi tím, sprovodí-li kdo bližního ze světa dýkou neb špatným nakládáním?« táže se jeden čínský císař filosofa. »Nevidím v tom nížádného rozdílu,« zněla odpověď. (Srov. str. 229.) To připomínáme těm, kteří se zpovídají: Nikoho jsem nezabíl...« Už za sv. Bernarda Sienského byli lidé, kteří se tak zpovídali. Možná, že úkladný vrah přivedl do hrobu jednoho, a tito »svatí« kolik! Děti, které své rodiče v pravém smyslu utrápily! Syn starému otci na výměnku nedá najíst ani zatopit, nechá ho v nezdravé světnici, v nemoci bez ošetření, to že není hřích? Co řekl Pán židům, kteří též soudili, že jsou svatí, když nikoho nezabíjí? »Slyšeli jste, že řečeno bylo starým: Nezabiješ! Já však pravím vám: Kdo by řekl bratru svému blázne, hoden bude pekelného ohně...« Páté přikázání jest nejen ochráncem tělesného života, který nám Tvůrce dal; chrání nám i zdravé údy, osobní svobodu a bezpečnost, nadto i nadpřirozený život duše. Mám právo na dobré jméno, abych se mohl ve společnosti uplatnit; mám právo na majetek, abych mohl užít sebe i rodinu; mám taktéž právo na život, svobodu a zdraví. Nikdo kromě Tvůrce nemá práva na tyto mé statky sáhnout.

Jako u osmého a sedmého přikázání, tak i zde maličkostmi se začíná a těžkými zločiny se končí. Chlapec... Ublížíje slabším, a nelze-li jinak, aspoň bezbranným zvířátkům. Následky? Tvrdé, kruté srdce; bude jednou doma týrat bezdůvodně ženu i děti, a mimo dům? Nejedem vrah takto začal! Jest cosi ďábelského v tom, mít potěšení ze slz bližního, radost, když může jinému ublížit. Po této stránce nemají rodiče trpět maličkým ani nejmenším! Tělesným trestem stíhat toho, kdo jinému zlomyslně bolest působí, a tak vštěpovat zásadu: »Co nechceš, aby tobě jiní činili, nečiň ty jim.« (Tob 4, 16)

B) Nejen vražda a zabítí, nejen zranění a týrání připravují bližního o život, ať rázem nebo ponenáhlu. V y k o ř i s t o v á n í dělníků, služebných, zaměstnanců jest hřích stejně jako zavinit jejich nemoc (na př. nezdravou světnici) neb úraz, nedbat o to, aby zdravým se dostalo, co k živobytí potřebují, a nemocným ošetření. Hřeší nedbalý lékař, který zavíní zhoršení nemoci nebo smrt, hřeší prodavač nezdravých pokrmů nebo nesvědomitý hostinský, hřeší, kdo si lehkomyšlně zahrává se střelnou zbraní, čímž může někomu způsobit zranění, hřeší stavitel, který nedbalostí zavíní neštěstí, hřeší, kdo jiným život ztrpčuje a tím zkracuje.

Za strašnou urážku by pokládala nejedna dáma a nejeden pán, nejeden syn a nejedna dcera, kdybych jim řekl: »Tys vrahem svého otce, své matky...« A přece bych nebyl v nepravu. »Přivedls rodiče do hrobu a neděláš si z toho svědomí!« Proč právě tyto hříchy bereme na váhu tak lehkou, že se z nich nevyznáváme? Šéf nesnese ani křivého pohledu, a sám podřízenému bezdůvodně a bez ustání ztrpčuje život. Lidé, kteří sebe zabalují do bavlnky, a o bližním soudí, že jest dubový pařez, bez citu, bez srdce. A přece vlídné slovo tě nestojí nic víc než urážející, a naopak, z drsného slova nemáš pražádného zisku!

Hřích jest bližního bezprávně připravit o svobodu, uvést ho do otroctví, bránit mu ve svobodném vykonávání občanských a náboženských povinností, jakékoli násilí a teror..., i při stávkách! Vraždu pokládá dnešní společnost za barbarský čin a zakládá si na tom, že není tak surová jako doby minulé. Ale připravit o život nenarozené dítě, z toho si moderní humanita nedělá docela nic. I spoluvina (rada, pomoc, souhlas) na tomto zločinu je těžký hřích! Jen v jediném případě jest dovoleno útočníka zabít: není-li možno se dovolat pomoci v spravedlivé sebeobraně. Jsi-li přepaden, je-li ohrožován tvůj život, tvůj majetek, tvá čistota... Věz, dívko, že čistotu smíš a musíš bránit do krve a že tvoje panenská čistota má větší cenu než život nějakého bídáka.

C) Páté přikázání nám ukládá i povinnost vůči vlastnímu životu a zdraví. Oba tyto vzácné dary nám nepropůjčil Tvůrce k tomu, abychom je svévolně ničili. Mnohý člověk nezachází s ničím tak macešsky jako se zdravím. Na každý halěr dává pozor, ale zdravím mrhá. V mládí noční toulky, rozpustilé zábavy, tance v prachu a kouří dlouho do noci, jakož i nemírné kouření — co z toho vykvete, ne-li plicní choroby a předčasná smrt! V pozdějších letech pití a karban se všemi přesmutnými následky. Hříchy proti svaté čistotě. Nečistý promrhá síly a schopnosti těla i duše, probíje pohlavní síly, kterých bude jednou v manželském životě potřebovat, a zase to odnesou děti. Sebevražda bývá často závěr života ztráveného v těchto nepravostech. Zahálka, matka hříchů, připravuje cestu k takovému životu a k takovému konci.

Na str. 257 jest uveden z českých dějin příklad, že ani za milion se nedal nikdo pohnout ke křivé přísaze. A přece se našli křivopřísežníci, třebaže věděli, jaký trest je čeká. V Rakovnice přišel r. 1561 pro tento zločin o hrdlo chudý člověk; myslíš, že se dal svést úplatkem? Nikolí: ža'ovaný, který ho volal ke křivému svědectví, mu slíbil bečku piva, a nešťastník hověl pití! Opilství, nízká náruživost, sobecká neřest, nešťasný náv, k. Co by se o tom dalo povědět! Kdyby nešlo o jiného než o smutné následky! Ruina vlastního zdraví, rozvrat vlastní rodiny, hrob domácího pokoje a lásky, zničení blahobytu, bída, hlad, nouze, děti dědičně zatížené, skýtající materiál pro věznice, nemocnice a ústavy choromyslných, o »drobnějších« následcích nemluvě — rvačky, hříchy proti manželské věrnosti, spáchané v alkoholickém rozjaření — kdo by vše vypočítal! Toho všeho nerozumný a bezcitný pijan nedbá. Nerozumný..., stojí to potěšení za to, aby je tak draze platil? Bezcitný..., nedbá toho, že činí nešťastnou manželku i dítky, vidí jen sebe.

V novinách můžeš každou chvíli číst, jak se obžalovaný vylouává na to, že byl opilý, a soud to skutečně pojímá jako polehčující okolnost. Staré české právo to pokládalo za přitěžující! »Neměl se opít, poněvadž věděl, že z toho může vzejít jenom zlé,« a dostal pokutu dvojnásobnou. Kníže Břetislav vydal nařízení: »Kdo by krčmu, kořen všeho zla, z něhož vycházejí loupeže, vraždy, cizoložstva a jiné mnohé nepravosti, stavěl, na ni nakládal, postavenou koupil, ten budiž oholen, doprostřed trhu k sloupu postaven, od bírice mrskán až do ošklivosti, všechn nápoj bude na zem vylit, aby se tou neřestí nikdo nenakazil. Opílci, kteří by v krčmách nalezeni byli, do vězení budou vsazeni a z něho ať žádný nevyjde, pokud prve 300 peněz do knížecí komory nesloží.«

Sebevražda jest hřích a nejinak zkracování vlastního života, ať se děje jakkoli: nestřídmostí, prchlivostí, hněvem, hádkami, nenávistí, závistí... Hřichy právě jmenovanými se prohřešujeme samozřejmě i proti bližnímu, nehledě k tomu, že vedou obyčejně k dalším těžším zločinům, mnohdy i k vraždě. Vydávat se svévolně a bez potřeby v nebezpečí úrazu nebo smrti, na př. krkolomným sportem, soubojem a podobně, to že by nebylo trestuhodné? Vytýkáš dítěti přísně neopatrnost, že nezamklo byt a tak tě vydalo v nebezpečí, že budeš vykraden; a Pán má mlčet k svévoli, která si zahrává se statkem daleko drahocennějším?

D) V úvaze o osmém přikázání byla řeč o přetvářce. »Na jazyku med, v srdci mají jed.« Jazykem dobrořečí, a v srdci zlořečí. (Ž 61, 5) »Já nejsem pokrytec, já mluvím upřímně, já co na srdci, to na jazyku.« Pokládáš tedy za známku charakternosti, když se k bližnímu chováš hrubě a snad ho urážíš? Za prvé, smutné dost, chová-li tvé srdce v sobě jed nenávisti, a za druhé, což není povinností křesťana nelásku přemáhat? Urážka — co nepřátelství způsobil tento hřích ve velkém i v malém! Napoleon zúmyslně urazil ruského vyslance i jeho národ, tím vyvolal válku s Ruskem, jenže tentokrát upletl bič sám na sebe. Rozmyslí si, než urážející slovo vyslovíš! »Rána bičem působí modřinu, rána jazykem rozdrťí kosti.« (Sir 28, 21) Srdce bližního krvácí a ještě po letech nemůže zapomenout — a někdy to může mrzet nejvíce tebe samého! »Kdo si myslí, že jest nábožný, a nedovede držet jazyk na uzdě, ten klame sám sebe.« (Jak 1, 26) Posměch... Sotva se lidé čeho tak hrozí jako být jiným na posměch. Posměch byl jedovatá zbraň, kterou pracoval na př. Voltaire nebo Arretino, před jehož jedovatým perem se chvěly korunované hlavy. Jest cosi vpravdě ďábelského v počínání těchto lidí; nikdo není před nimi jist, jsou horší než zmije. Ze všech spolustudujících, co jsem jich měl, vzpomínám s odporem jen na dva. Jeden krajně nečistý, a druhý? Obral si za terč svých jedovatých posměšků spolužáka, poněkud omezeného, a dráždil ho skoro k nepřítetností. On i jiní pokládali jeho jednání za duchaplnost, a nevěděli, že tím jevil zlobu srdce a omezenost rozumu.

E) Což teprve říci o tom, kdo ohrožuje daleko cennější statek než je tělesný život bližního? Co čeká toho, kdo ohrožuje nadpřirozený život jeho duše? Slyš slovo Páně: »Běda tomu, kdo by pohoršil jednoho z maličkých těchto! Lépe by jemu bylo, kdyby mlýnský kámen byl zavěšen na jeho hrdlo

a on pohřížen v propast mořskou.« (Lk 17, 2) O tom však viz více ve stati o cizích hříších. Proč se i z těchto hříchů tak zřídka kdy vyznáváme? Proč je za hříchy ani nepokládáme? Naše nezřízená sebeláska je tím vinná! Známe jen sebe, máme jen sebe na zřeteli a nemáme pochopení ani srdce pro bližního.

Nezřízená sebeláska ve všech odstínech patří sem. Sobectví, bezcítlost, škodolibost, která má potěšení z cizího nezdaru nebo neštěstí, škody nebo bolesti, přeje bližnímu zlé aneb zlé oplácí stejnou mírou... Pomstychtivost, tvrdost, závist, žárlivost na úspěchy bližního, nenávisť, hněv, pánovitost, vzdorovitost, svéhlavost, prchlivost... Toť doplnění zpovědního zrcadla pro ty, kteří by se rádi zpovídali: »Já jsem nikoho nezabil...« Už za dob sv. Františka Saleského se tak farizejsky »zpovídali« — je to tudíž neřest prastará a všeobecná, rozšířená u nás i za Alpami a za Rýnem.

Sebeláska... Je třeba velmi jemného svědomí, aby kdo postřehl každé její nezřízené hnutí. Láska k sobě jest s lidskou přirozeností tak podstatně spjata jako jiskření s plamenem nebo průhlednost s vodou a dýmantem, jako tvrdost se žulou a neprostupnost se smrtelným tělem. Je to nejvlastnější sklon a cit, lze-li tak říci, a ovládá každého daleko mocněji než sám pud sebezachování, o kterém jsme slyšeli již ve školních lavicích. Sebeláska jest od Tvůrce samého do naší přirozenosti vložena, a božský Učitel ji předpokládal jako věc samozřejmou, když pravil: »Milovat budeš bližního jako sebe samého.« Naše sebeláska je tedy podle slov Spasitelových měřítkem naší lásky k bližnímu, a nemůže tudíž být nedovolená a hříšná. Proč proti ní učitelé duchovního života tak brojí? Ne proti sebelásce samé, nýbrž proti jejím nezřízenostem. Jak řečeno, jest do lidské přirozenosti vložena, a my ji pokládáme za věc přirozenou, a to docela právem, že nám nic nepřipadá samozřejmější nad ní. Jenže v člověku, dědičnou vinou porušeném, se stala i tato nejoprávněnější stránka jeho duchové přirozenosti nezřízenou; sebeláska, která má vyhledávat, co nám prospívá, a odvracet od nás, co je nám na škodu, stává se zvrácenou tím, že vyhledává — mnohdy i nad míru, a cestami, které samy v sobě jsou hříšné — to, co porušené přirozenosti lahodí, a prchá před tím nebo odvrací to, co nám na škodu není, anebo to činí způsobem, který zákon Nejvyššího zakazuje: násilím, úskokem, pomstou, prchlivě, tvrdě, krutě, z nepřejčnosti, se škodou bližního. Zřízená sebeláska miluje a vyhledává statky nadpřirozené a prospěch duše, druhotně to, co jest i časnému životu vskutku prospěšné, ne to, co tělu lahodí, neporušujíc přitom velké přikázání bliženské lásky.

Žalm 50; jeden desátek bolestného růžence.

ČTVRTÁ NEDĚLE SVATOPOSTNÍ.

II. Milosrdný, odpouštějící Soudce na tomto světě. Sv. zpověď.

A) Věřící vědí, že tak zvaná doba velikonoční, kdy jsme povinni přijmout sv. svátosti, začíná v našich krajích Popeleční středou a končí svátkem nejsv. Trojice. Nevělníci dostávali na Popeleční středu volno, aby se mohli řádně k sv. zpovědi připravit. V jiných diecésích začíná tato doba teprve dnešní nedělí. Neděle růžová, Laetare («Raduj se»), zvaná tak pro svůj radostný ráz. Modlitby při mši sv. dýší tichou radostí, v Římě přinášeli věřící do kostela a dávali sobě darem první rozkvetlé růže, papež světlou zlatou růží — obřad, jenž patřival ve středověku k nejslavnějším, kněz přistupuje k oltáři v ornátě růžové barvy. Proč je tato neděle zvolena za začátek doby, zavazující nás k velikonočnímu sv. přijímání? Protože v evangeliu slyšíme o rozmnožení chlebů, jež bylo předobraz svátostné hostiny. Termín velikonoční sv. zpovědi začíná církev dnem radostí, nikoli kajícím. Není to s podivem? Cizím ano, nám nikoli! Před lety líčil jeden časopis dojmy protestantské dívky, která se zúčastnila duchovních cvičení. »Posledního dne po odpolední promluvě řekl excercitátor: „Teď svatá zpověď . . .“ Očekávala jsem náladu sklíčenou nebo aspoň smutnou, a pozorovala jsem jakýsi radostný ruch po celém domě. S tváří vážnou, ale nikoli zarmoucenou, dokonce s jakýmsi zábleskem radostí všechny spěchaly. S hlubokou sebraností a příkladnou zbožností, jaké jsem nečekala a nikdy neviděla, klečely pohřížené v modlitbu u zpovědnic a čekaly, až na ně dojde řada. Večer zářily všechny blahem a štěstím . . .« Protestantská dívka nevěděla, tak jako nevědí světáci, že věřícímu jest sv. zpověď svátostí pokoje a míru, zdrojem útěchy a blaha. Sami nezakusili, proto nemají tušení. Sv. zpověď obmývá, rozhřešuje, uzdravuje, sílí a zdobí. (Hexamet: »Abluit, absolvit, sanat, corroborat, ornat.«)

Vlažní katolíci soudívají stejně nerozumně jako lidé bez víry. Vězí v tom léčka satanova. Zpovědnice jest místo, kde kníže temna ztrácí denně tisíce a tisíce z toho, co jinde nabyt; tam denně škrťány miliony pohledávek, se kterými počítal, tam denně se dávají dobrovolně odvést pod korouhev Kristovu tisícové z těch, kteří se již zapsali jemu, a on je při tom bezmocný. Proto tak velká jeho zášť proti tomuto soudnímu tribunálu Kristovu, tribunálu milosti a milosrdenství, proto se snaží znemožnit přístup k těmto zřídům Spasitelovým. Jak? Za prvé, naplňuje nás zaslepeností a tak zakaluje pravé sebepoznání při zpytování; ví dobře, že pomoci u božského Lékaře nebude hledat ten, kdo neví, že mu něco chybí, kde a co mu chybí. Za druhé, naplňuje nás pýchou a nedopouští, aby v srdci vznikla lítost; tím zatarasen hříšníkovi návrat k Bohu. Za třetí, naplňuje nás leností,

podrývá takto jakékoli účinné předsevzetí, takže se hříšník neodtrhne doopravdy od hříchu. Za čtvrté, naplňuje nás lidskou bázňí a hloupými ohledy lidskými, provázenými nedostatkem pokory a sebezáporu, odvrací od sv. zpovědi, která jest jediný prostředek k odpuštění hříchů. Za páté, naplňuje nás změkčilostí, čímž odstrašuje od pokání a dostiučinění za hříchy.

B) Poznáváš pět částí svátosti pokání? Všech pěti částí jest zapotřebí k odpuštění hříchů. Snad víš, že komora s korunovačními klenoty ve svatováclavské kapli v pražském dómě byla zamčena několika klíči. Jeden měl arcibiskup, druhý svatovítská kapitula, třetí nejvyšší zemský úředník... Kdyby byl jeden chyběl, neotevřeli komoru; kdyby jediná část pokání scházela, neotevře ti tato svátost nebe. Klíčem rajske brány, kterou nám zamkly naše hříchy, je tato svátost, ustanovená od božského Spasitele k našemu dobru a zjednaná za cenu jeho nejdražší krve. »Odpouštějí se tobě hřichové tvoji...« Tato slova, která řekl kající hříšníci on, mají podle jeho vůle opakovat služebníci oltáře den co den tisícovým kajícím duším, jí podobným. »Odpouštějí se tobě...« Co nad to slovo světějšího, co mocnějšího, co útěchyplnějšího? Trojí útěchy se kajícímu dostává: z odpuštění hříchů a všeho zla, které ho za sebou vlekly a které ho čekalo; z nabytého přátelství Božího; z blahé vyhlídky ve šťastnou budoucnost. Co božský Lékař v této svátosti od nás žádá, je tak nepatrné, co nám v ní dává, je tak veliké, a my tak nechápaví...

C) Sv. zpověď je soud — soud milosrdenství a odpuštění. Jest nejctihodnější ze všech soudních tribunálů světa, protože jest božského původu a vykonáván jménem Nejvyššího. Jest nejvznešenější ze všech tribunálů, protože vykonáván mocí a autoritou božského Spasitele, se svatou, věčnou, neodvolatelnou platností. Jest nejmilostivější ze všech tribunálů, protože vrací čistotu srdce, zjednává pokoj svědomí, chrání čest obžalovaného, což vše lidský soud nemůže. Tam zůstane každý po rozsudku takový, jakým byl před ním, zločinec zločincem, byť i soudce řekl: »Nevinen,« a spravedlivý spravedlivým, byť byl i do žaláře nebo ke katu vlečen. Omylům podrobený lidský soud... Jeden nevinně nařčený mí vypravoval, že celou noc radostí ani oka nezamhouřil, když byl osvobozen. Ve sv. zpovědi netřeba s tesknou obavou čekat, jaký ortel bude vynesena. Jsí pečlivým zpytováním, upřímnou lítostí a pevným předsevzetím řádně připraven? Pak nemůže znít ortel jinak leč: »Odpouštějí se ti hříchy... Já tě rozhřešuji...« Svátost pokání od Boha pochází a k Bohu vede; její založení jest božské, ale provádění lidské, a toho si musíme zevrubněji všimnout.

D) Slavný kazatel Segneri pravil: »Mnozí jsou zavrženi ne proto, že se nezpovídali, ale že se špatně zpovídali.« Nevěřím, že by bylo ve věčných plamenech mnoho takových, o jakých mluví. Ale jisto jest, že jen řádná svatá zpověď zajistí odpuštění, nikoli vědomě nedbalá nebo dokonce svato-krádežná zpověď.

Viz člověka, který si zavinil těžkou nemoc. Nechá ji hlodat na své životní síle, až mu jí nadobro podlomí? Neřekl bys o něm, že páchá v jistém

smyslu sebevraždu? »Udělal jsem nerozum, že jsem si nemoc uhnal; neprovedu druhý, ještě větší nerozum, abych jí vydal na pospas zdraví i život...« Léčit a vyléčit! Není vše ztraceno! První podmínka: být si nemocí vědom, sice nebude lékaře ani léku hledat; druhá podmínka: mít naději v uzdravení, sice se nebude o ně pokoušet. Poznat, uznat, doznat... Nezakrývat si svůj pravý stav. Zpytování svědomí!

»Nebudete-li jako maličci, nevejdete do království nebeského,« praví kdosi, jenž tomu rozuměl. Všimni si dítky, jak se připravuje k svátostnému vyznání! Na kolenou, a nedůvěřuje-li své paměti, pomáhá si nějakým »zповědním zrcadlem«, jen aby mu žádný sebemenší prášek neušel. Pochybují, že jest mnoho maličkových, kteří řekli: »Já nemám žádný hřích,« byť i před týdnem u sv. zповědi byli. Zato dospělý, který nebyl už čtvrt století, mluví, jak jsme již od sv. Bernardina slyšeli: »S mužem se snáším, do kostela chodím...« Jako bych farizea z podobenství slyšel: »Dvakrát v týdnu se postím, desátky ze všeho dávám...« Anebo jak na str. 234 řečeno: »Těž nikomu střechu nad hlavou nezapálil...« Div že neřekne: »A také jsem se ještě neoběsil...« Zas onen farizeus: »Nejsem jako ostatní lidé, nevydírám, nekradu, nejsem cizoložce...« (Lk 18, 11)

Jeden z důvodů, proč Pán za prostředek k odpuštění hříchů ustanovil svátostné vyznání, je ten, aby nám dopomáhalo k sebepoznání. Ale jaké sebepoznání, smýšlíš-li a mluvíš-li jak onen farizej? Když sám sebe poznat nechceš, když se neznáš, sám sebe tím šidíš, sobě samému škodíš, jako kdyby sis namlouval, že máš diamant pravý, maje falešný, nebo že jsi zdrav, jsa nemocen. »Pravda vás zachrání a osvobodí,« nikoli sebeklam. Nebudete-li jako maličci...

E) »Chceš být zdrav?« táže se Pán nemocného v Bethesdě. (Jn 5, 6) Jaká otázka! Který nemocný by nechtěl být choroby zbaven! Jeden, že ho popadl strach před smrtí, proto je hotov i k operaci, jen když unikne kostlivci, který si u jeho lože brousí kosu. Druhý, šlechetnějšího srdce, se rmoutí, že zavíněnou nemocí způsobil zármutek a starosti svým drahým. Snad mu už jednou obětavým ošetřováním zdraví zachránili, a on je lehkomyšlně probil opět! A zase ho trpělivě ošetřují — toho mohli být ušetřeni! Podrobí se tedy ochotně všemu, co jest nutné, byť mu to bylo sebebolestnější; jen když jeho drazí budou zbaveni kříže, který na ně uvalil, a zažijí alespoň radost, že jejich oběti nebyly nadarmo. Lítost... Nedokonalá, lituje-li hříšník svých vin z bázně před věčnou smrtí, před peklem; než věčné plameny, raději jakékoli pokání, byť se pýcha a jiné nezřízenosti vzpíraly sebevíce! Dokonalé lítosti jsou schopny jen duše šlechetné; hříšník lituje svých provinění proto, že jimi urazil (»zarmoutil«) nebeského Otce, jenž mu tolik dobrodiní prokázal a bez ustání prokazuje, jenž z lásky k němu i Syna na smrt vydal, a on nyní lehkomyšlně a svévolně nebe i věčný život, tak těžce vykupitelskou smrtí Kristovou nabyté, znovu odhodil, a to pro nízké chvílkové potěšení; pro tyto jeho hříchy musil Syn Boží tolik trpět. Lituje jich ne pouze ze strachu před věčným zavržením; především z lásky k nebeskému Otci a k božskému Vykupiteli lká nad svými hříchy a jest ochoten vzít na sebe jakýkoli trest a pokání, jen když bude zase dítkem nebeského Otce a když Kristu Pánu zjedná alespoň tu radost, že jeho

vykupitelská krev nebyla za něho nadarmo vycezena. Dokonalá lítost, pocházející z dokonalé lásky, vznešenější než nedokonalá, jest schopna očistit hříšníka od všech vin i bez svaté zpovědi — v případě, že by svátost pokání přijmout nemohl.

F) Vlastnosti pravé lítosti, ať dokonalé, ať nedokonalé, známe; musí být vnitřní (»opravdová«), vycházet ze srdce, nikoli lhostejné odříkání formule z modlicí knihy. Nadpřirozená, pocházející z nadpřirozených pohnutek právě vyjmenovaných (z bázně před ztrátou nebe nebo z lásky k Bohu), vzbuzená pomocí Ducha svatého. Zloděj, který lituje svého skutku proto, že byl zavřen a tím si utržil veřejnou hanbu, má lítost přirozenou. Jest špatná? Nikoli, ale k odpuštění hříchů nedostačí. Obecná, musí se vztahovat na všechny hříchy, aspoň těžké. O milost posvěcující, o Boží přátelství a o nebe tě připravil již první těžký hřích, kterého ses dopustil, a další hříchy tvůj smutný stav utvrzovaly. Přirovnáme-li milost k světlu, které ze slunka vniká do světnice (ze Srdce Páně do tvé duše), pak nelze si věc představit tak, že každým hřichem jsi zakryl část okna, tabulí za tabulí. Nikoli, prvním hřichem jako černou záclonou jsi zakryl okno celé, takže nastala naprostá temnota. Každý další těžký hřích další záclona. Chceš-li, aby světlo nanovo do tvého pokoje vniklo, musíš odstranit ne pouze jednu, ne několik; všechny záclony až do poslední musí pryč. Musíš litovat všech hříchů a ze všech se vyznat, protože jest zhora nemožno, aby ti byly některé odpuštěny a některé trvaly v duši dál. Nemocný, který by se dal jen napolo léčit... Každý lékař by mu řekl: »Poloviční operace? Nechme toho! Ta by nemoc spíše zhoršila.« Každý spáchaný hřích jest balvan, který si hříšník navalil do cesty, vedoucí k nebi, a ty musí být odstraněny do posledního. Chce-li se dokonce vyšinout k dokonalé lítosti, z lásky k Bohu, musí si uvědomit, že láska nesmlouvá. Každým hřichem zranil přesvaté Srdce Ježíšovo, každého lituje, všechny chce odčinit. Konečně lítost musí být nade všechno. Nemocný lituje ztraceného zdraví víc než probítych peněz, kterými si nemoc způsobil, protože zdraví jest daleko větší statek než peníze. Svěřil snad někomu peníze k dalším prostopášnostem? »Raději jich oželím a o ně přijdu...« Možná, že je mu smutno při vzpomínce na tu ztrátu, ale nedbá toho. Nevrátí se k dřívějším nezbednostem mezi bohaprázdné společníky. Tím již přecházíme k dalšímu, a přidáme jen poznámku: lítost jest věcí vůle, nikoli citu. Onen nemocný snad neprolévá slzy, ale s nápravou to myslí doopravdy, a proto nikdo o jeho lítosti nepochybuje.

G) Napravení... Pevné předsevzetí... Spolehlivé měřítko lítosti! Myslíš to doopravdy se svým polepšením? Chceš se varovat příležitosti, vyhýbat se špatné společnosti, nevzít do rukou špatnou knihu, přerušit hříšný poměr, nevstoupit do špatného kina ani do hospody, kde ses opíjel? Ano? Pak vidí Bůh, že tvá lítost jest pravá, věří tomu tvůj zpovědník, můžeš se na to spolehnout i ty. Ne-li, pak platí o tobě: »Co platno se umývat, když se kdo znova smoly dotýká?« (Srov. Sir 34, 30) »Klaněj se tomu, co jsi dříve páčil (sv. kříž); spal nyní to, čemu ses klaněl.« Slova řečená sv. Remígiem králi Chlodvíkovi, když přijímal křest, platí i nám.

Spálit, zavrhnout, opovrhout, odtrhnout se od toho, k čemu jsme nezřízeně lnuli, co bylo naším bůžkem a modlou našim vášním; přivínout se, celým srdcem milovat a vši silou sloužit tomu, jehož zákonem jsme opovrhli.

Proč opustil sv. Vojtěch r. 989 vlast a odložil z rukou biskupskou berlu? »Stádce mé péči svěřené slyšet mne nechce, má řeč zhola nic nezmůže u těch, kteří tělu a světu slouží. V tom kraji vládne místo práva násilí a místo zákona nevázaný mrav.« Tak vysvětluje papeži Janu XIV. svůj krok a dostává od něho dovolení, aby se stal prostým mnichem na Monte Cassino, mateřském klášteře všech benediktinských opatství. Jen svého pěstouna Radlu a nejmladšího bratra Radíma ponechal u sebe. Český lid se nechtěl napravit, nechtěl odložit pohanské zlořády. Kníže Boleslav na naléhání Vojtěchovo ve srozumění se sněmem ustanovil, že den Páně se musí řádně světit, církevní předpisy manželské svědomitě zachovávat, oběti duchům tajně v noci v lesích za přítomnosti pohanských kněží konané ustat. To byly nejhorší neřesti, které duchu čisté nauky Kristovy odporovaly nejvíce. Mnohoženství, modloslužba, znesvěcování neděle, a nadto prodávání slovanských válečných zajatců (ve vzájemných pútkách českých kmenů) židům do otroctví, na jejichž vykoupení jmění biskupovo nestačilo. Biskup, člověk smrtelný, který přece svůj národ i vlast miloval, nechce nic mít s těmi, kteří nechtějí zanechat nepravostí, a nekonečně svatý Bůh by měl odpustit a na srdce přivínout hříšníka, který jest odhodlán hovět hříchu jako dřív? Toť první podmínka odpuštění a smíru: dobrá a pevná vůle opustit cestu nepravosti.

H) Máš-li předsevzetí pevné, můžeš přistoupit k sv. zpovědi, k tomuto soudu milosrdenství a slitovnosti, s jistotou, že uslyšíš útěchyplné slovo: »Odpouštějí se tobě hříchy...« Jaký rozdíl mezi soudem světským a soudem Kristovým! Před světský tribunál jest vinník přivlečen, před Kristův spěchá dobrovolně. Tam žalobce, který přehání, a svědkové, kteří nemluví vždycky pravdu; zde není žalobce ani svědků, tvým výpovědem se věří na slovo. Tam dlouhý a trapný výslech, obyčejně veřejný, zde jde vše krátce a potají. Tam slzy a sliby nepomohou, zde se jiného od tebe nežádá. Tam doznání situaci zhorší a odsouzení uspíší, zde přivodí osvobození. Tam následuje trest, kterému vinník mnohdy unikne a nevinný propadne, zde vinník učiněn čistým. Nepravím: »Jest prohlášen za spravedlivého,« jak tomu jest u světského soudu a jak učil Luther. Tam následuje veřejná hanba, zde odchod čestný. Známkou nedostatečné lítosti jest, jestliže své hříchy omlouváš, vymlouváš, na jiné svaluješ, okrašluješ... Tvá zpověď není upřímná! Odporné jest, žaluješ-li na jiné místo na sebe: »Můj muž...« Tvá zpověď není pokorná! Protivné jest, nutíš-li se do zkroušenosti, jako by ses pokládal za největšího hříšníka, mluvíš-li líčeně a strojeně... Tvá zpověď není prostá! Vyznávej se, jak ses tomu ve škole učival a jak se dítko otci z pochybení vyznává. Zamlčíš-li konečně vědomě a zúmyslně některý těžký hřích, odnášíš si místo odpuštění nový těžký hřích... Tvá zpověď není úplná, není platná, jest svatokrádežná! Věřící by neměli opomíjet ani vyznání lehkých hříchů, protože sotva vědí s jistotou, které hříchy jsou těžké a které lehké. Ty, kteří často přistupují k sv. přijímání, poučí zpovědník, které hříchy přístup ke stolu Páně nezamezují.

I) Kdyby z věčných plamenů vedla cesta ke zpovědnicím, jak by asi byly obléhány dnem i nocí! Pozdě... Francouzský král Jindřich IV. si oblíbil nadmíru svého generála Birona, zachránil mu jednou i život v boji, zval ho ke stolu a jednal s ním jako s přítelem. Ale generál zosnoval proti němu spiknutí; svrhnout krále s trůnu a zmocnit se vlády! Jeden ze spiklenců vše prozradil. Král nechce svým očím věřit... Na listině spiklenců čte jméno Bironovo! Zavolá si ho: »Slyšel jsem o tobě to a to... Příznej se, je-li tomu tak! Vše ti bude odpuštěno!« Biron se zarazil, pak ale domnívaje se, že jen nejistá pověst se králi donesla, zapřel. Král ho volá po druhé, generál zapírá zas. Po třetí ho potkává v zámeckém parku, znova ho žádá o doznání, dostává však nevrlou odpověď. Teď byla slitovnost králova vyčerpána; dá ho zatknout a postavit před soud, tam mu ukázána osudná listina. Teď nemůže zapírat, teď doznává a prosí o milost..., když už bylo pozdě!

Nejedná Pán s hříšníkem jako tento vládce s oním důstojníkem? Vážíme si božské slitovnosti? Jsme ochotni jí včas užít? Biskup Pompallier sděluje, že obrácení Maoří na Novém Zélandě spěchají k sv. zpovědi mnoho mil cesty, hustými pralesy. P. Domenec, misionář v Texasu, vstoupil jednou do vlaku. Jeden farmář se ho táže: »Jste katolický kněz?« — »Ano.« — »Já jsem katolický křesťan; už půl roku jsem neměl příležitost vykonat sv. zpověď, teď se vracím opět do pustiny, kde aspoň šest měsíců nespátím kněze; nerad bych opustil vlak bez sv. zpovědi.« Týž misionář sděluje, že tento případ není ojedinělý!

P. Bonnard, kanadský misionář, vypravuje, že jednou za strašné zimy, kdy zmrzla i rtuť v teploměru, vypukla mezi Indiány epidemie. Smrt kosila kde-koho, kněz obcházel, těšil, zaopatřoval... Tu přichází posel ze vzdálenosti 100 km. »Pospěš k nám, jest zle...« Ale osadníci obklopili jeho dům a nepustili ho, aby nepřišli o jediného kněze, kterého měli. Teprve na jaře se do vzdálené osady dostal. Liduprázdná... V jedné chatrči našel jedenáct mrtvých, těla ve velkém mrazu ještě nepodlehla rozkladu, leželi na lůžku, každý měl v ruce svitek březové kůry. Vezme jeden do ruky, nahoře napsáno: »Jen náš Pater smí číst, co tu stojí.« Jejich poslední zpověď! Psal jí každý sám? Diktoval svému důvěrníku? Všechny končily prosbou: »Služ za mne jednu mši svatou, za to ti odkazují svou bobří kožišinu..., svou nejpeknější sekeru...«

Bolestný růženec nebo křížová cesta. Misijní píseň, strofa 11-14. Svatý kříži, tebe ctíme.

Čtení: Jan 7, 33-8, 11. Lukáš 7, 36-50.

Tato neděle nazývána »družebná«. Tomáš ze Štítného píše: »Byl obyčej mezi dítkami, že se sešly družky, snesly, co která měla, a učinily si svačinu, projevující tak vzájemnou lásku a radost...« Na některých místech v Čechách se uchoval zbytek toho čistě slovanského starobylého zvyku. Dívky si zvolily »královničku«, oblékly ji do bílého oděvu, ozdobeného růžovými stuhami, hvězdičkami a pozlátkem, vodily ji po vesničce, v každém domě ohlašovala příchod jara.

PÁTEK PO ČTVRTÉ NEDĚLI POSTNÍ.

Nevezmeš jména Božího nadarmo!

A) »Posvěť se jméno tvé...« učil nás modlit se božský Spasitel. »Svaté a vznešené jest jméno Hospodinovo... Velebno budiž na věky jméno Hospodinovo... Od východu slunce až na západ veškeré úcty hodné jest jméno Hospodinovo... Neposkvrníš jména Hospodinova...« Tak čteme skoro na každé stránce Písma svatého Starého Zákona. Taková byla tehdy úcta a svatá bázeň před jménem Páně, že se nikdo ani vyslovit neopovážil jméno Jehova, Bůh; místo něho užívali jména Adonai, Pán neboli Hospodin. Osmým příkázáním chrání Desatero bezúhonnost jména našeho; nebude nám již předem jisto, že najdeme v Desateru i příkázání, které chrání velebnost a svatost jména Hospodinova? Pokládá-li člověk za samozřejmé, že jeho jméno jest před utrhačí chráněno, a zhoľa nic se nediví, když jméno Páně jest zlehčováno, projevuje tím, že pozbyl docela smyslu a pochopení pro to, jaký rozdíl jest mezi tvorem a Tvůrcem; jest docela slepý vůči velebnosti troj-jediného Boha, před jehož jasem serafíni zastírají tvář. Vynaleznou-li studio-sové přezdívku pro svého profesora a tropí-li si s ní a z něho posměch a žert, chrání se, aby tak nečinili v jeho přítomnosti; my však zneužíváme nejsvětějších jmen jako nějakých citoslovcí v žertu, údivu, zlosti, zneužíváme jich často směšně překroucených ke klení, a nepokládáme to za nic. Hřích, kterému se dítě obyčejně naučí doma, kterému doma navykne a který po letech od něho zase jiní doma odkoukají, a tak se vleče tento zlozvyk od generace ke generaci, od rodičů na syny.

V P. se koná výstav Velebné Svátosti. Chovanci místního ústavu se střídají v adoraci. Právě nastupuje nová skupina, všichni pěkně oblečení v červený talár, bílou rochetu a s širokým červeným pásem kolem boku. Jeden učiní falešný pohyb, druhý zakleje — před svátostným Spasitelem! Sila zvyku! Nedovede jinak upozornit nebo napomenout! Zaklel i v kostele... Co však říci o domě věřícího křesťana, kde se klení ozývá od rána do večera? Nenazvali jsme křesťanskou rodinu svatyní? Jaká to svatyně, kde jméno Páně bez konce zneuctíváno?

Sv. Elzear, manžel sv. Delfíny, hrabě v Ariano v Neapolsku († 1323), dal svým sloužícím toto desatero: »1. Budete přítomni každého dne nejsvětější obětí. 2. Klení jest navždy z mého domu vykázáno. 3. O hlavních svátcích přistoupí všichni ke stolu Páně. 4. Moji zřízenci a úředníci ať se neopováží utiskovat slabých a chudých. 5. Zahálky se všichni varujte! 6. Cudnost a čistotu chraňte se poskvrnit! 7. Hazardní hry jsou zakázány; máte dosti zábav nevinných. 8. Bůh přebývá tam, kde vládne mír; hádek, závisťi

a žárlivosti se vystříhejte! 9. Jsou-li dva v rozepři, budiž do večera zjednán mír. 10. Každého večera se všichni shromáždí k duchovní rozmluvě; jsme na zemi jen proto, abychom získali nebe; bylo by tudíž smutné, kdybychom o něm nikdy nemluvili.« Tento světec každé zaklínání a přísahání, v Itálii tak obvyklé, trestal tím, že provinilému odepřen oběd nebo večeře, někdy i přísněji; kdo se nechtěl podrobit, musil okamžitě opustit službu.

Vím, že přečtením jedné úvahy nebo vyslechnutím jednoho kázání neodvykneš rázem zlovyku, o němž je řeč. K tomu by bylo třeba bedlivého sebeopozorování, sebeovládání, cviku — a toho jest schopna jen vroucí láska k Bohu. Nicméně zamysli se v této vážné kající době sám nad sebou a uvažuj: »Rozjímám denně, co trpící Spasitel pro mne vykonal; nemohl bych z lásky k němu přinést tuto oběť a odvyknout věci, která projevuje neuctivost k němu?« Svě dítě bys potrestal, kdyby si tropilo s tvým jménem neuctivou kratochvíli (»Ten náš táta leze z bláta . . .«), a Pán má tebe nechat bez trestu?

B) Brát jméno Boží nadarmo . . . Vzhledem k Bohu neuctivé, v sobě směšné a hloupé; jenom všeobecný zvyk jest příčinou, že se nad tím nikdo nepozastaví. Má-li profesor v každé druhé větě »árci« nebo »óvšom«, je tím celé třídě na posměch. Jest duchaplnější, užívá-li kdo svatých jmen v každé druhé větě? Zeť vykurýroval tchyni Františku, která měla stále v ústech slovo »Jézus«, tím, že si navykl stále říkat »Fánčo« nebo »Fánča«.

C) Klení, stejně hloupý hřích, jenže o něco těžší, protože jest spojeno s neovládaným hnutím hněvu. Hloupý . . . Povolí snad zámek, otevřeš dveře snadněji, hne se tvrdošijný kůň nebo tvrdošijné auto s místa, začne stávkující stroj pracovat, zapálí se ohnivzdorná zápalka, přišije se ti utržený knoflík sám, když zakleješ, až se otřásá dům? Bude proto tvůj nechápavý kluk chytřejší? Budeš při kartách rázem vyhrávat? Povolí bolesti zubů? Bývaly doby, že sedlák propustil okamžitě ze služby čeledína, který proklínal. »Kletbu na svůj dům svolávat si nedám!« Proklínání se již může stát těžkým hříchem. Svoláváš-li Boží trest a kletbu na někoho, přeješ-li komu vědomě a úmyslně věčné zatracení a podobně . . . Někdy Pán Bůh zlojajce strašně vytrestá tím, že splní kletbu, kterou s nebe svolával. V sárském území se udál 6. ledna 1907 v dolech výbuch. Jedna vdova pak hořekovala: »Můj jediný syn! Rozzlobil mne a já mu v hněvu řekla: „Aby tě čert v šachtě zabil!“ . . .« Lze obměnit slovo sv. Pavla a říci: »Děti, nepopouzejte rodičů k hněvu! Rodiče, nesvolávejte kletbu na děti!« Český spisovatel štelcar Želetavský vypravuje v Knize duchovní, že r. 1559 v Hlučcích na Královéhradecku hledala při senoseči žena, zvaná pěkná Lída, svou dcerku, která pásala dobytek; rozlícená marným hledáním, prohodila: »Přála bych jí, aby jí hrom zabil.« Stalo se po jejím přání dříve než se nadála; tělo celé spáleno . . .

Zlojajcí bývali u nás za dávných dob bez milosti trestáni. V Kutné Hoře to spravila pokuta 15 grošů, podle naší valuty několik předválečných desetikorun (80 Kč); tak tomu bylo ještě r. 1566. Jinde bývali přísnější. Provinilec postaven na pranýř, do trdlice vedle kostela, poslán na několik dní do šatlavy, jinde musil veřejně sníst lžící kolomazi. Václav z Rozdražova usta-

novil, že na jeho panství každého zlojce postihnou všechny tyto tresty dohromady. Mělničtí píší r. 1554 podkomořímu do Prahy: »U nás nová neslýchaná věc se přihodila, že X. Y. slova ohavná proti Kristu Pánu a Bohu mluvil; nevíme, co s ním působit, žádáme za naučení, kterak bychom se k tomu rouhači zachovati měli.« To nás vede k dalšímu hříchu proti druhému přikázání.

D) Rouhání, potupné nebo posměšné řeči o Bohu, světcích a věcech posvátných, jest vždy těžký hřích, nejinak potupné činy. Není hříchu, který by Pán již na zemi stíhal tresty tak očividnými jako tento. Někdy okamžitě, někdy po čase, ale nápadně často. Ve Vallières les Grandes u Toulousu zavěsil r. 1890 neznaboh psu růženec kolem krku; brzo potom pocítil v hrdle strašné bolesti, objevil se pruh kolem dokola, nemohl jíst, ani pít, ani dýchat; žádný lékař si nevěděl se záhadnou nemocí rady, za tři dny stáli nad jeho rakví. Zvláště tupení svatých svátostí trestává Pán neobyčejně přísně a nápadně. Arthofer byl svědkem, jak r. 1915 na ruské frontě nevěrec přistoupil s ostatními ke stolu Páně; nejsvětější Svátost skryl nenápadně v kapesníku, v zákopu jí vytáhl, přibil na zeď a tropil si z ní posměch; najednou klesá mrtev k zemi a za půl hodiny ho odnášejí docela žčernalého. Kolik je těch, kterým se nedostalo útěchy svatých svátostí v poslední hodině, protože si tropili posměch ze sv. zpovědi! — V Paříži uspořádali svobodní zednáři na Velký pátek 1870 »velkopáteční masité hody«; sezvali na ně 800 lidí, i ženy a dívky, a vedeny frivolní řeči proti sv. víře. Téhož roku Paříž obležena; jedli krysy, kočky, psy, vařili kůži z bot...

Jak se odvděčila jistá část našeho národa nebi za svobodu, které se nám r. 1918 dostalo? Porážený mariánský sloup na staroměstském náměstí, pokácené a potupené kříže... Pán čekal, budou-li ty svatokrádeže odčiněny, čekal marně; přišla tedy pokuta. Na náměstí, kde potupena jeho přesvatá Matka, při posledním bombardování zničena gotická radnice, pýcha Prahy, krom emauzského chrámu jediná vzácná historická památka, která tam při náletech vzala za své. Polámané kříže ztrestány na nás zlomeným křížem, jehož šestileté kruté tyranství tížilo ty, kteří pohrdli láskou Ukřížovaného. Bůh není náhliv, ale pamětliv...

E) Křivá přísaha, přísahá-li kdo vědomě na lež nebo zruší-li věrolomně složenou přísahu. Hříšná, zavazuje-li se jí k něčemu hříšnému. Obojí těžký hřích. Zbytečná přísaha, dovolává-li se jména Božího docela zbytečně. Přísahy milenců jsou dokladem, že jejich smyslná láska jest nečistá a nízká; čistá láska věří a nevymáhá na druhém přísahu jako na zločinci, kterému nelze jinak věřit ani slova. Jsou i dokladem jejich lehkomyšlnosti; přisežně berou na sebe závazek, o jehož významu a tíži nemají ponětí, svazují si předem ruce, aby nemohli couvnout, kdyby poznali, že se mylili, vydávají se v nebezpečí, že lehkomyšlně složenou přísahu ještě lehkomyšlněji věrolomně zruší, a svědomí se jim při tom ani neozve! Křivé přísaze stejně jako rouhání spěje trest často vzápětí. »Nemylte se, Bůh nestrpí, aby se mu kdo posmíval.« (Gal 6, 7) Svaté a velebné jest jméno Hospodinovo... »Ať mne Bůh všemohoucí na místě ztrestá, jsem-li vinen!« volal před lety u soudu

ve Feldkirchu muž, obviněný, že otrávil manželku — a sotva do-
mluvil, klesl mrtev k zemi. Husův přítel Jeronym Pražský přišel r. 1410
do Vídně, tam upadl v podezření, že šíří bludné nauky; postaven před soud,
zapíral a vytáčel se jako po letech v Kostnici, ale propuštěn na svobodu,
když se přísahou zaručil, že neodejde z města, dokud proces neskončí.
Přísahu věrolomně zrušil, uprchnuv tajně z Vídně, a pak jim poslal posměšný
list, že »vesel a v dobrém způsobu zdraví uprostřed svých přátel na Bílovci
se vynachází«, a odvolával se k Apoštolské stolici. Za pět let ho stihl týž
osud jako Husa — nebyl to snad trest za křivou přísahu? Staří Čechové
ji trestávali stětím a za mírnější praxe velikou pokutou. Ale došlo k ní
velmi zřídka, hrozili se jí více než vraždy. Roku 1593 nabízel jakýsi žid
pražskému měšťanovi šlejnícovi množství dukátů, bude-li u soudu v jeho
prospěch křivě přísahat — byl by do něho málem vrazil meč a hrozil mu,
že ho dá po druhé kyji zbit!

F) Nesplnit slib Bohu učiněný... Sotva kdo ví, jak musí zpovědník
přemáhat netrpělivost, když se z toho hříchu vyznávají. Jak nízké pojetí
velebnosti Boží! Myslíme, že my mu něco dáme, když to neb ono slíbíme?
Že on bude mít prospěch a zisk, když se pomodlíme, mše sv. zúčastníme,
almužnu dáme? Přitom skoro výhradně konáváme sliby s pozadím: »Něco
za něco«, a pak Pána takřka »podvedeme, zaskočíme...« Jednáme s ním
jako s dětmi, kterým o štědrém dnu slibujeme, že uvidí zlaté prasátko, jen
budou-li hodné. Slib v nejkrásnější podobě jest zasvěcení sebe Bohu (Ve
šlépějích N. 21. listopadu), a i přitom se tak často nedůstojně s Tvůrcem
jednává; k tomu, jehož jsme učinili králem svého srdce, se obrátíme zády,
jakmile nám náhodou přijde do cesty tvor, a dáváme Králi svého srdce
takřka čtrnáctidenní výpověď — zpovědník musí do 14 dnů opatřit rozvá-
zání slibu. Písmo sv. praví: »Lépe neslibovat než slíbit a nesplnit!«

Desátek bolestného růžence nebo žalm 50.
Desatero.

SVÁTEK ZVĚSTOVÁNÍ PANNY MARIE.

Panenská Matka Vykupitele, duchovní matka vykoupených.

A) Poutník, který poklekne ve Svaté zemi na místě zkropeném nejdražší Krví Kristovou, kde stálo dřevo spásy a kde podle kříže stála Bolestná Matka Boží, navštíví jistojistě i městečko asi 200 km severně od Jerusalema, městečko, které slávou převýšilo slávu všech velkoměst světa, i slávu věčného Říma. Nazaret, město květů . . . Denně na ně vzpomene věřící duše, kdykoli se rozlaholí zvon a hlásá do širého kraje, že před 1950 lety anděl Páně zvěstoval vyvolené Panně radostné poselství a že ona dala život Vykupiteli, počavši ho zázračně působením Ducha svatého, čímž se stala Matkou Boží, Matkou Nejvyššího, Matkou jedné osoby svatosvaté Trojice Boží. Vyvolené Panně se dostalo milosti jedinečné, důstojnosti, které ji povýšilo nade všechno stvoření. Všemohoucí Bůh by mohl stvořit bytosti vynikající krásou nad serafíny, mohl by je obdařit milostmi netušenými, svatostí takovou, že by vůči ní zbledla svatost knížete nebeských legií, ale vznešenější matku nad Marii Pannu stvořit nemůže, a to proto, že není a nebude vznešenějšího Syna. »Ty jsi po Bohu ta nejprvnější . . .« Nejenže tě nikdo na nebi ani na zemi nepředčí, nemůže tě nikdo předčit! Tebe, která jsi přece naše sestra, kost z našich kostí, dcera pozemských niv, nikoli příslušnice andělských sborů! To proto, žeš trojjedinému Bohu tak blízká a s ním spojena jako žádný jiný tvor. V tom, jak jsme blízcí Bohu, záleží pravá velikost, v ničem jiném . . ., tak jako křišťál blízký slunci září a třpytí se daleko větším jasem než diamant slunce vzdálený, byť byl sebe-dovedněji vybroušen.

B) Tím pak, že se Maria Panna stala Matkou Syna Božího, stala se i Matkou těch, které on učinil svými bratřími. Přírozenou Matkou Ježíšovou, duchovní Matkou naší. Od věčnosti za Matku Vykupitele vyvolena, od věčnosti předurčena i za Matku vykoupených, a když na andělské zvěstování svým »Staň se« přijala důstojnosti božského mateřství a zároveň všechny oběti s touto důstojností spojené, dostalo se jí i mateřských práv vůči všem, které její Syn učiní dítkami svého nebeského Otce. Svolila stát se Matkou Mesiášovou a nést všechny oběti, které jí jako Matku Vykupitelovu čekají; tím převzala i všechny důsledky a závazky, které z tohoto povýšení pro ni plynuly. Jako dívka, která řekne snoubenci »ano«, přejímá i důsledky plynoucí z posvátného svazku, který jí se snoubencem pojí . . ., být přivtělena k jeho rodině, být dcerou jeho rodičů a matkou dětí, které mu Pán Bůh dá, ať na to tu chvíli myslí nebo nemyslí. Snoubenec si volí

snoubenku, aby dali společně tělesný život dítkám; Syn Boží se zasnoubil s lidskou přirozeností, aby společně s vyvolenou Pannou zjednal nadpřirozený duševní život všem Adamovým synům, ležícím ve smrti..., věčný život těm, které prarodiče zaprodali věčnému zahynutí. »Staniž se mi podle slova tvého...« Tu chvíli se stala Matkou všech, které její Syn vykoupí, a úřad duchovní Matky vykonávala ještě dříve, než Ježíše zrodila; u Alžběty probudila svým pozdravem k životu milosti předchůdce Páně a zprostředkovala mu tak nadpřirozený život duše, kterého se nám dostává prostřednictvím církve při křtu svatém. Jan byl a jest její první duchovní dítě. A když po letech s jiným Janem stála podle kříže Ježíšova, byla od něho za Matku vykoupených prohlášena..., ve chvíli, kdy nebeský Otec nezdárné na milost přijal a na Srdce přivinul, jsa usmířen drahocennou obětí, kterou jeho jednorozený Syn na oltáři kříže právě dokonával. Zvěstování, Nazaret, »Staň se,« základní kámen vykupitelského díla; kříž, Golgota, »Hle, Matka tvá,« dokonání tohoto díla.

C) Středověké legendy u vědomí toho, co právě řečeno, pokládaly den 25. března za nejsvětější den celého roku, za den vpravdě tajemný. Toho dne prý stvořen Adam, toho dne vyhnán z ráje, toho dne tekla Abelova krev, předobraz krve Kristovy, jenž taktéž usmrčen od svých bratří, t. j. od vlastního národa, toho dne anděl zvěstoval Panně Marii radostnou zvěst, toho dne Pán na Kalvarii za nás dokonal a jeho krev, stékající s kříže, kanula na lebku Adamovu, pochovaného pod skalou kalvarskou. My ovšem víme, že to jest jen legenda. Není nám znám den narození Páně ani den zvěstování andělského, devět měsíců před jeho narozením; tím spíše jest legendou vše ostatní, co křesťanská poesie za dob víry s tak hlubokým porozuměním rozváděla. Není však pochyby, že dnešní den souvisí s Velkým pátkem. Co dnes započato, to tam dokonáno. Maria Panna, která byla dnes obdařena důstojností Matky všech živých (t. j. vykoupených), jest přítomna na Velký pátek obětí, kterou jsme byli obdařeni my důstojností a ctí dítek nebeského Otce, a tím se stali i dítkami jejími. Nablízku španělského města Kompostelly jest hora, zvaná Mont joye, Hora radosti. S jejího vrcholu uzřel poutník, přicházející ze země daleko za Pyrenejemi a Alpami, po prvé věže poutního chrámu, cíl své daleké pouti. Dnešní svátek lze větším právem nazvat Horou radostí. V dále vidíme věže křesťanských chrámů, rozsetých po celé zemi, po celém království Kristově, chrámů, kam k oslavě Královny Matky budou se všech stran putovat její duchovní dítky.

D) V rodině bývá na čestném místě fotografie otce a matky. Ne otec sám, nýbrž jemu po boku matka. Jest krásný zvyk, že v křesťanských rodinách nebývá obraz Srdce Páně sám, nýbrž vždy spolu s obrazem Srdce Panny Marie, oba vedle sebe na čestném místě. Strhne dítě se stěny obraz matky pod záminkou, že tím projevuje zvláštní úctu otcí, jehož si prý chce tím více vážit? Potupit tu, kterou otec miloval, kterou za družku života sobě a za matku dětem vyvolil? Vzeprou-li se poddaní proti korunnímu princí, není to nikterak pro vládnoucího krále čest; potupa jeho, felonie (velezrada) jejich... Dávajíť najevo, že chtějí svrhnout s trůnu jeho rod, a zachovávali-li snad ještě vládnoucímu králi poddanost, jest jen otázkou

doby, kdy i jemu ji odeprou. Co soudit tedy o tom, kdo zavrhuje úctu k Matce Vykupitelově pod záminkou, že úcta k ní jest na závadu úctě k Synu Božímu? Tupí tu, kterou náš Spasitel miloval, vyvolil, naší Matkou učinil! Učiní-li tak jednotlivec, odcizí se brzo i Kristu Pánu; učiní-li tak bludař (všichni novověcí bludaři tak činili a činí!), jest jisto, že jeho sekta dříve nebo později zavrhne i víru v Syna Božího, jak nejmýlněji svědčí protestanté. Matku ze své rodiny vyhostili, a Syn odešel! Prozíravější po letech nahlédnou, co provedli, ale zpět nedostanou Matku ani Syna; jediná záchrana pro ně jest vrátit se do pravé rodiny, kde oba milováni i uctíváni. Vyjádřil to pěknými verši anglický konvertita Aubrey de Vere:

»Jak dítkám ubohým, jimž cizí lidé
kdys tělo matky z domu odvěkli,
tak národům jest, jimž už nejsi Matkou,
jež lehkovážně se tě odřekly.
Ach, doma teď tak pusto, vše tak temné,
jak stíny bloudí děti sem a tam,
jen hledají, a sotva vědí koho,
jich štěstí zašlo, nikdo neví kam.
Tak národům jest, jimž jsi byla vzata,
a s tebou štěstí, požehnání, ctnost;
jim toho vrať, jenž pro ně z tebe zrozen,
a přijmi zbloudilé zas na milost!«

Gdansko, město, jež hledí na svou minulost asi jako Benátky... Poloha při ústí Visly a obchod (bylo členem slavné Hansy, sdružení předních severoněmeckých obchodních měst) činily je nejdůležitějším přístavem Baltického moře. Zdaleka tí kynou špičky věže gotického dómu; na tvou otázku tí každý odpoví: »Mariánský kostel.« Kolik nádherných chrámů, zasvěcených nejbl. Panně, jest rozseto po celém pobřeží Baltu! Němý protest proti vetřelému náboženství, jež zavrhuje úctu mariánskou, protest, jehož nelze umlčet... Dodnes, po staletích, říká lid »mariánský kostel«, třebaže již v něm nehlaholí zpěvy ke ctí nejčistší Panny, ani v nich není trojjedinému Bohu přinášena oběť čistá a svatá. Gdansko... přijalo nové bludné náboženství, a pozbylo nadobro bývalého významu! Prvním přístavem Německa se stalo město na Labi. Avšak nejen když se kdo odpadem zřekne Krista a jeho Matky... I neřestným životem pozbývá požehnání nebes, protože první podmínka pravé úcty k Matce Boží jest čisté srdce. Marienburg, sídlo velmistra německých rytířů s nádherným chrámem, zasvěceným Nanebevzaté Panně... Když rád upadl a oddal se nepravosti, odňala mu Královna nebes své požehnání; právě v den jejího Nanebevzetí musili Marienburg opustit, a brzo se rozpadli nadobro.

E) Slova andělova, která jsme slyšeli v dnešním evangeliu, nám připomínají ještě jednu výsadu omilostněné Panny, jedinečnou, již se žádné dceři Evině nikdy nedostalo a nedostane, výsadu, která oblévá postavu Matky Boží jasem tak oslňujícím a kouzlem tak úchvatně krásným, že nestačil jazyk, nestačilo pero nejnadšenějších chvalořečníků, aby ji sdostatek ve-

lebili. Matka panenská . . . Panna ustavičná a neporušená . . ., vzor svaté a nepokálené čistoty, a proto ideál nezkažených jinošských a dívčích duší, které se chtějí a dovedou povznést z kouře země do čistých sfér a závodit s anděly. Syn Boží se narodil z Panny, musil se narodit z Panny. Zdroj, ze kterého pramení lidský život, jest otráven . . ., otráven dříve, než začal téci, otráven vinou prarodičů dříve, než dali život prvnímu dítěti. Z otráveného zdroje však nemohl být připraven lék, jenž by otravu uzdravil! Celý strom lidského pokolení byl otráven jako rulík; každý plod, který na něm vypučí, má v sobě jed, který ssaje z kořene, totiž dědičný hřích a jeho následky. Životodárný plod musil být na otrávený kmen štípen odjinud, takže sám jedem zasažen nebyl; naopak, choval v sobě mízu, která zhojila všecku otravu. Ne cestou těla, nýbrž působením Ducha svatého byl z Panny počat Syn věčného Otce, bez ponižujícího žáru vášně. »Duch svatý zastíní tebe . . .« Protože nadpřirozeným způsobem z Ducha sv. počat, nepodléhal Syn panenské Matky zákonu dědičné viny . . ., on jediný. I jeho Matka tomu zákonu podléhala, protože zrozena z otce a matky, byla však mimořádnou výsadou pro zásluhy Vykupitelovy dědičného hříchu uchráněna. Nebýt toho zasažení, byla by i ona zachváčena všeobecnou potopou, kdežto její Syn byl po každé stránce všeho hříchu prost, protože nenarozen z vůle krve, ani z vůle těla, ani z vůle muže, nýbrž panensky.

To jsou tři velká tajemství dnešního svátku. Matka Boží, Matka naše, Matka panenská. Církev neslaví tento svátek s oktávou jako jiné velké slavnosti. Jen jeden den nám popřeje potěšit se rozjímáním o tom, jak podle nevyzpytatelných úradků Božích vyvolená Panna svou vírou, poslušným, pokorným a věřícím souhlasem otevřela Synu Božímu veřeje panenského lůna. Sotva svátek pomine, hned zase obrací církev náš zrak tam, kde dílo vykoupení dokonáno, a přenáší nás z nazaretské jizby na Golgotu, k svatému kříži, na němž se za nás obětoval Beránek, dnes z Ovečky neposkvrněné zázračně počatý. Nazaret a Golgota, tak velmi od sebe vzdálené, a přece sobě tak blízké; první tajemství růžence radostného a poslední tajemství růžence bolestného, jedno pro druhé, Nazaret pro Kalvarii, a obé pro naši spásu. Andělské poselství ukazuje k oběti kříže, a obojí tajemství se na našich oltářích obnovuje tajemným nevystihlým způsobem den co den. Denně se tu zpřítomňuje oběť kalvarská, denně sestupuje na oltář s nebe Boží Syn, jako tehdy sestoupil do panenského lůna. Byl si toho snad vědom biskup Tobiáš z Bechyně, když pro první svou mši svatou si vyhlédl dnešní svátek? Za zmatků po smrti Přemysla II. to bylo, za Oty Braniborského. Ve dvou dnech přijal svěcení kněžské a biskupské v únoru 1279, spěchal do Prahy, ale do katedrály se nedostal, Brandenburci měli pražský hrad v moci a Ota odepřel vydat biskupovi jeho kostel. Na Strahově, v mariánském chrámu, slavil tedy po prvé svatá tajemství.

Zpěv: Zdravas, Maria, anděl Páně s nebe. Desátek »kterého jsi panensky z Ducha svatého počala«.

Čtení: Is 7, 1-15. Lk 1, 26-38.

’ Sv. Gertruda upadla do vytržení, když celý konvent sester tohoto dne zpíval: »Toto jest den, jež učinil Hospodin,« a když poklekl při slovech: »Dnes Bůh člověkem se stal.«

I v naší vlasti býval tento svátek slaven s velikou zbožností. »Festum Mariae magnae, svátek veliké Marie« (veliký svátek Mariin) jest nazýván ve starých listinách. Lidová báje praví, že o dnešním svátku musí i ptáčci odpočívat, ani do hnízdečka snášet nebylo jim dovoleno. Všichni ctíli svatý den, zasvěcený veliké a drahé Boží Mateři, jen žežulka jednou svátek zne-světila, jediná ze všech snášela, pročež ztrestána tím, že nemá vlastního hnízdečka, nenalézá nikde pokoje a žije samotářsky, jakoby vyobcována ze společnosti milých zpěváčků.

V předvečer dnešního svátku r. 1360 položil Karel IV. základní kámen k svatyňce a klášteru Zvěstování Panny Marie na Slupí a povolal do něho šest členů řádu Služebníků Mariiných. V Janovičkách u Chrudimě bývali dnes pohoštění chudí, kterých přicházívало zblízka i zdáli na tisíce. Osvícenství josefinské tento zvyk r. 1784 zrušilo, a co za to ubohým dalo? Podobně tomu bylo v premonstrátském klášteře v Teplé (25. března, 6. června, o posvěcení chrámu a na Zelený čtvrtek); chudých přicházívало až na 500.

Dnešnímu tajemství jest v Čechách zasvěceno přes čtvrt sta kostelů, na Moravě sotva deset.

Letopisy vypravují, že r. 1420 a 1473, tedy po prvé na počátku husitských bouří a po druhé nedlouho po skončení křížových výprav Matyášových proti utrakvistickému králi Jiřímu z Poděbrad, byla v Čechách tak teplá zima, že kolem dnešního svátku začaly kvést jabloně. Mohli tudíž v těch letech naši otcové konat pod kvetoucími stromy rozjímání o Dávítku, který vzešel zá-zračně z kořene Jesse a na němž spočinul sedmero. osobný Duch svatý.

Václav II. po své korunovaci o letnicích 1297 odešel se všemi hosty na Zbraslav, aby oslavili položení základního kamene ke klášternímu chrámu nanebevzaté Panny; když král s tamějším opatem Konrádem a arcibiskupem magdeburským vložili do země kámen se zlatým nápisem »Ježíš Kristus«, sloužil arcibiskup mši svatou o Zvěstování Panny Marie; bylo svatodušní pondělí, 3. června 1297.

NEDĚLE SMRTELNÁ.

Půjdu, půjdu do Jerusalema...

Liturgie.

V minulých čtyřech týdnech volala k nám církev bez ustání: »Pokání číňte, pokáním odčíte své hříchy...« Přitom obracela náš zrak ke Kalvarii, s počátku jenom tu a tam, pak častěji, a v evangelních perikopách (úryvcích) nám předváděla rostoucí nepřátelství vedoucích kruhů proti nebeskému Učiteli. Toto nepřátelství, jež začalo nevolí při prvním vystoupení Mesiášově v Jerusalemě vyhnáním prodavačů z chrámu (evangelium v úterý po první neděli postní), se rozmáhalo víc a víc, až konečně přešlo v divou nenávist a zběsilost, spojenou se zarputilou nevěrou, která s nepochopitelnou zatvrzelostí a zaslepeností se opřela i největším důkazům božského poslání Kristova, prohlašujíc očividné zázraky za dílo ďábelské (třetí neděle postní) a Ježíše za hříšníka (minulá středa), posedlého zlým duchem (dnešní evangelium), usilujíc o jeho bezživotí (minulé úterý a dnes). Jak to vše skončí? Zvítězí jeden nad spojenými vůdci politických a náboženských stran, které se z duše nenáviděly, ale k akci proti Ježíšovi si podaly svorně ruce, pobožnístkáři farizeové, ze kterých pocházeli zákoníci čili učitelé Zákona, kazatelé..., nevěrci saduceové, k nimž patřila velekněžská rodina..., herodiáni, odrodilci, zrádci národa? Či podlehe on společnému náporu všech? Beránek Boží, jenž pro naše spasení sestoupil s nebes a narodil se z Marie Panny, přišel, aby za nás umřel a tak sňal hříchy světa; tak předpověděla Písma... Vydá se do rukou nepřátel, ale dobrovolně, až bude sám chtít, nikoli, kdy rádi by oni. Proto včera a minulé úterý, jakož i pozítří, přicházejí v evangeliu mše sv. slova, která tytéž dny opakuje církev v kněžských hodinkách: »Nikdo na něho nevztáhl ruky, poněvadž nepřišla hodina jeho.« Ale všichni cítíme, že ta hodina se blíží, a příštího čtvrtku uslyšíme v kněžských hodinkách slova: »Čas můj blízko jest.« Z toho důvodu bere dnes církev na sebe vdovský závoj... Zahazuje obrazy i kříže, přestává svým dítkám připomínat jejich viny a povzbuzovat je k pokání za spáchané hříchy; jejich zrak obrací nyní ke Golgotě a zaměstnává se výhradně rozjímáním o utrpení Páně. Tento pohled a toto rozjímání samo mocně mluví do duše: »Viz, co vykonal pro tebe tvůj Spasitel; co chceš vykonat pro něho ty? Uvažuj, co vytrpěl a dobrovolně podstoupil z lásky k tobě; jak se mu odvděčíš a jak mu jeho lásku oplatiš ty? Tvé hříchy ho přivedly na kříž; budeš nadále vesele hřešit, zatím co on pro tebe krvácí?« Kristus jest před vaše oči v těchto svatých

dnech postaven, jako by uprostřed vás byl ukřižován. (Gal 3, 1) Smutek církve roste, její zpěvy při bohoslužbě se proměnily v žalozpěvy. Jen tu a tam zazáří na černém nebi mohutný blesk, abychom nezapomněli, že to, co na Kristu Pánu nepřátelé vykonali, není nikterak důkaz jeho slabosti, podléhající moci nepřátel. Svatý kříži, tebe ctíme, jež v den soudný uvidíme na nebesích třpytit se...

Rozjímání.

A) V druhé polovině minulého století došlo v sousední říši k jakési vzpouře. Vinníci pochopitelně za to pykali v pevnosti. Doživotně... Císař Vilém zavítal jednou mezi ně, navštívil je v kasematech, kde v okovech strádali, a při odchodu dal všem svobodu. Mám se rozepisovat o tom, co osvobození cítili? Jakým jástem, jakými slovy díky provázeli odcházejícího mocnáře? Zešedivělí válečníci se neubránili slzám... Šlechtný čin, jenž stál vládce jedině slovo!

Lidstvo strádalo v těžších okovech. Otroctví pekla bylo smutnou mzdou za jejich vzpouru proti suverénnímu Králi a Pánu. Milosrdenství a Láska v sesterském svazku slíbily hned po činu, ještě v ráji, nehodným osvobození a Osvoboditele. Ale což nebylo možno zaprodaného zbavit okovů okamžitě, jediným slovem jako v oné pevnosti? Kdo by pochyboval, že nejvyššímu Vládci nebe a země to možno bylo! Ale Tvůrce měl důvody, aby slíbené osvobození odložil a aby napřed žádal úplné odčinění viny. Úplné... Kdo však měl nebo mohl spáchaný hřích odčinit? Člověk sám? Jako kdyby vzbouřenec na smrt odsouzený prosil vládce za milost pro svého společníka, stejně provinilého a odsouzeného! Aby se kdo do žaláře dostal, stačí jedině neprozíravé slovo nebo skutek; ale z něho si pomoci? To vinník nedokáže, dělej co dělej. Nezbyvá mu, leč hledat prostředníka, ale ani tak mu nemůže zjednat svobodu kdokoli, byť byl sám i nevinný.

Vysvětleme si věc na příkladě. Ve škole... Nezbedník potupí profesora, snad tím, že nakreslí na tabuli ohyzdnou karikaturu. Vyšetřování... Vinníka čeká vyloučení... Jeho vlastní prosba ho samozřejmě nezachrání. Najde se prostředník a přímluvce? Neznámý, cizí, bezvýznamný člověk nepořídí zhora nic. Vyšle snad třída deputaci, nejlepší žáky, o kterých jest uražený učitel přesvědčen, že na nezbednosti účasti neměli? Odprosí ho před celou třídou? Osvědčí třída kyticí nebo jinak svou lítost i rozhořčenost nad ničemností? Pak jest jakási naděje, že provinilci bude prominuto. Ujme-li se však vinníka kníže, zakladatel ústavu, a dá-li uraženému veřejné dostiučinění, pak bude odpuštění jisté. Vysoké důstojenství prostředníka (přímluvce), oběť spojená s příjezdem do města a návštěvou ústavu, jeho veřejný projev, to vše vyváží mnohonásobně učiněnou potupu. Jistěže si každý pomyslí: »Ten nezbedník nestojí za to, aby se za něho kníže tak obětoval.« Z nezaslouženého zákroku urozeného příznivce plynou pro záchráněného povinnosti: být zachránce v děč en a záchrany si vážit, a nevydávat se nanovo podobným kouskem v nebezpečí, že bude propuštěn. Kdyby se vznešený prostředník mohl stát žáčkem, posadit se do lavice mezi ostatní a podat dostiučinění jejich jménem, byla by vina odčiněna ještě dokonaleji, vlastně nejdokonaleji; vždyť možná i třída byla spoluvinná..., tím,

že obraz včas nesmazala, že snad z něho měla kratochvíli, a tak majíc účast na vině, zasloužila mít i podíl na trestu.

Nebeský Otec stál na tom, aby urážka jemu hříchem učiněná byla odčiněna. Kdo ji odčiní? Člověk, věčnému trestu propadlý? Jako kdyby se někdo bez cizí pomoci chtěl dostat z hluboké propasti! Jediná naděje: »Najde-li se prostředník.« Kdo jím může být? Anděl? Nemožno! Přimlůvcem by být mohl, ne však prostředníkem, nemohl dát Bohu dostiučinění úplné, aniž mu je podat naším jménem, protože není jeden z nás. Matka Boží? Jest docela bez viny, jest jedna z nás . . . Mohla sice být prostřednicí a podat trojjedinému Bohu dostiučinění, jenže nedokonalé a nedostatečné. Nevyzpytatelná Moudrost Boží však žádala úplné! To bylo možno dvojím způsobem: buďto provinilec odpyká zasloužený »doživotní žalář«, Adam s veškerou »zavrženou masou« svého potomstva, odpyká svou vinu ve věčném pekelném žaláři, jsa navždy vyloučen z nebeské vlasti; anebo se najde bytost nekonečně vznešená, která bude ochotna zprostředkovat odpuštění a sama odčinit vinu . . ., zaplatit dluh, který člověk zaplatit nemohl. Tím mohl být jedině Syn Boží. Nebyl cizí nebi, byl jednorozeným Synem Otcovým. Aby nebyl cizím ani zemi, stal se člověkem, stal se jedním z nás, a jakožto Boho-člověk byl rozený prostředník mezi lidským pokolením a Tvůrcem, mezi člověkem a Bohem, jako prstenec pojící nebe a zemi. A ještě jedna věc: Bůh nemůže prosit, nemůže konat pokání, nemůže získat zásluhy a dostiučinit; to vše může jen tvor, člověk nebo anděl. Ale pouhý člověk, byť šlo i o Matku Boží, není schopen zásluh nekonečných a tudíž ani nekonečného dostiučinění, které Bůh za nekonečnou urážku vymáhal! Jak to tedy Moudrost Boží zařídí? Učiní, že v jedné osobě bude spojen Bůh a člověk, jedna božská osoba se vtělí. Proč právě druhá, jsme slyšeli o vánocích.

B) Syn Boží se musil stát člověkem . . . Musil? Asi v tom smyslu, jako otec »musí« za syna defraudanta zaplatit zpronevěřené peníze — nechce-li ho totiž ponechat zaslouženému osudu, ztrátě místa a žaláři! A nadto ještě musí prosit, aby mu byl trest prominut, neboť i když škoda nahrazena, není soudce povinen vinníka osvobodit, a poškozený majetník není povinen náhradu od prostředníka přijmout. Slovo »musí« nedíktovala otcí vinníka povinnost, a soudce i poškozený přistoupili na nabídnuté zprostředkování jen z dobré vůle. Tedy láska a milosrdenství tu i tam; prosil snad za slitování i provinilec? Může být, přesto byla jeho záchrana nezaslouženou milostí, na kterou práva neměl, byť prosil sebevíc. Nezaslouženou milostí jest i vykoupení člověka. Bohoslovci se mnoho napřemýšleli o tom, proč neponechal Tvůrce padlého člověka jeho osudu jako padlého anděla. Mnoho důvodů se uvádí: »Člověk byl sveden . . ., nehřešil ze zloby jako anděl . . ., kvůli Adamovi a s Adamem by věčně pykali i jeho potomci, kteří se osobně hříchu v ráji nedopustili . . ., člověk nebyl ve hříchu zatvrzelý, byl s to i ochoten prosit, konat pokání, obrátit se . . .« Ale konec konců musí doznat všichni: »Jen nekonečná láska a milosrdenství pohnulo nebeského Otce, že Syna na svět poslal a za nás ho vydal.« Všecky ostatní důvody jsou podřadné. »Tak Bůh miloval svět,« řekl Pán Nikodemovi, a apoštolům při loučení osvědčoval: »Nikdo nemá větší lásky, než aby obětoval život za své přátele.«

C) Zde slyšíme po prvé slovo oběť. I v přirovnání nahoře uvedeném jsme mohli říci, že otec přinesl za nezbedníka oběť. Část vlastního majetku, pokorná prosba u soudce, spojená s nemalým sebepokořením, to vše byla dosti značná oběť. Což kdyby byl místo něho vzal na sebe okovy jako sv. Vincenc Paulánský za syna chudé vdovy, kterého odsoudili pro dluhy jeho matky k otrockým pracem na galerách, k veslařským službám na tehdejších obchodních a válečných lodích, a na jehož vykoupení neměl světec prostředků? Za něho snášet hlad, vedro, zimu, rány knutou, a při tom konat dřinu, které silní mužové podlehli za málo let? Podobně jako on jednali členové řádů k vykupování zajatých, trinitáři a mercedáři; sami šli do saračenských robotáren, aby křesťanským vězňům zjednali svobodu. Což kdyby někdo za bližního podstoupil smrt, aby mu zachránil život, jak se ve velké revoluci nejednou stalo? Otec za syna, sestra za bratra? Nebo kdyby šel jeden za druhého na válečnou frontu, aby jeho rodině zachránil otce, a sám na bojišti padl? I to se nejednou stalo, tak učinil na př. bratr vynálezce německé těsnopisné soustavy Gabelsbergera. Ve všech těchto případech můžeme a musíme mluvit o oběti, o velké oběti; tím větší oběť, čím větší dobro za jiného obětuji, čím těžší mi je toho dobra se vzdát, čím větší hořkost nebo námaha s tím spojená, čím vznešenější jsem já a čím níže stojí ten, za kterého se obětuji.

Smrt božského Spasitele na kříži... To byla skutečná oběť, největší oběť, která kdy byla přinesena, nejvznešenější a nejdrahocennější oběť, přinesená za nás hříšné. Pro nás těžký kříž nesl, pro nás byl ukřižován, pro nás cedil předrahou krev; pro nás, nehodné a provinilé, on, Syn Boží, pán a král andělů, pro nás, aby nás zachránil před věčným zavržením.

Při smrti katolického faráře Opitze v Michalovicích na Slovensku nařídil vrchní rabín orthodoxních židů v ČSR, aby jeho obraz byl vyvěšen v synagógách. Z jakého důvodu? Když za bojů s Maďary r. 1919 obsadilo československé vojsko uvedené město, byl jeden voják od neznámého civilisty zabit. Vinníka nebylo lze vypátrat, a vojenský soud nařídil, aby vinu odpykal smrtí občan, na něhož padne los; padl na otce četné rodiny židovského náboženství. Přímluvy a prosby nebyly nic platny; tu se nabídl katolický farář, že podstoupí smrt místo něho. Velitel nabídku nepřijal, ale tato šlechtnost ho pohnula, že prominul městu vinu a tak zachráněn rodině otec. My zavěšujeme v chrámech i v domech obraz toho, který za nás skutečně smrt podstoupil, a nejen za nás, za všechno lidstvo, i za zaslepené židy.

D) Jeho oběť však nebyla obětí v běžném smyslu jako v příkladech právě uvedených; oběť Spasitelova byla obětí v bohoslužebném smyslu. Pán se za nás obětoval... Lépe řečeno, Pán se za nás přinesl Otcí v oběť... Čeho je třeba, abychom mohli mluvit o oběti v pravém (bohoslužebném) smyslu? Za prvé viditelný dar, jenž při oběti smíru musí být zničen, na př. beránek zabit, jeho krev vycezena. — Za druhé zplnomocněná osoba obětuující, tedy kněz, a to proto, že podle vůle Boží jest oběť úkon veřejné bohopocty; nemůže tedy kdokoli soukromě přinášet liturgickou oběť..., bylať by neplatná! Pouze zástupce větší neb menší společnosti (obce, kmene, národa...) platil v očích lidu zároveň za zástupce Nejvyššího, tedy za prostředníka mezi Bohem a lidmi, který a) přednášel Bohu

prosby svého lidu a přinášel mu jejich jménem oběť, b) vyprošoval a zjednával jím od Boha požehnání. — Za třetí jest k oběti nezbytné obětní smýšlení. Oběti uznává člověk Boha za svého nejvyššího pána a vládce, pána života a smrti, jemuž jest povinen se klanět. Oběť jest nejvznešenější úkon klanění a chvály, z čehož zřejmo, že může být přinášena jen Bohu. Je-li člověk v hříchu, naznačuje oběť i to, že jest hoden smrti, a prosí za odpuštění — oběť smíru! Nabízí svůj život na odčinění svých hříchů. Ale člověk nesmí s vlastním životem naložit, jak by chtěl. Co tedy dělat? Nezbyvalo, leč sáhnout k oběti zástupné: přivedl k oltáři beránka nebo kozelce a usmrcoval je v náhradu za sebe. — Za čtvrté patří k oběti obětní úkon, jímž se obětní dar Tvůrci odevzdává, na př. položení a spálení beránka nebo kadidla na oltáři; oltář je s obětí nerozlučně spojen a patří k ní jako k úředním úkonům vládcovým, jsou-li zvláště významné, patří trůn.

E) Jak veliká, jak vznešená jest oběť Kristova! Obětní dar? Nikoli beránek nebo kozelec, nýbrž tělo a krev Syna Božího, vycezená za hříchy lidstva na oltáři kříže — jediný dar, který měl v očích Nejvyššího cenu a který mohl být od něho jako skutečný dar přijat, zatím co Starý Zákon bral z jeho . . . , přinášeli mu v dar, co jím sám předtím ušetřil. Obětní kněz? Nikoli hříšný syn Aronův, který musil napřed obětovat za sebe. Syn Boží a pravý Bůh, jediný bez hříchu, jediný, v němž se Otcí dobře zalíbilo, jediný, jenž měl na svůj lidský život právo a mohl jej přinést Otcí v oběť neposkrvněnou, dokonalou a dobrolibeznou, vydav se dobrovolně v ruce nepřátel, ten byl na kříži obětním knězem, a co ho jeho oběť stála! Co bolestí tělesných, co hořkostí duševních, a Pán je na sebe vzal z lásky k Otcí a z lásky k nám, aby napravil poškozenou čest Otcovu a uchránil nás údělu padlých andělů. Jaké utrpení, jaká láska! Jestliže tě někdo více miloval, vstaň a jdi za ním! Obětní úkon? Tím bylo vycezení nejdražší krve na oltáři kříže. Obětní smýšlení? To projevilo Pán tolikrát, kolikrát o své oběti mluvil a učedníky na své utrpení připravoval. »Syn člověka jde na smrt za vykoupení mnohých, vydá tělo a vycedí krev za mnohé,« to znamená za všechny Adamovy syny bez rozdílu.

Bylo to vše k naší spáse nutné? Nebylo! Byl by dostačil jediný kající skutek, jediná slza, jediná modlitba. Nepraví sv. Tomáš Akvinský, že jeho svaté krve jediná krůpěj stačila, aby všeho světa hříchy obmyla? A spolu odčinila plně i urážku Bohu učiněnou? Proč se tedy Pán neomezil na pouhou přímluvu nebo na malé pokání? Aby získal plně chladná a nevděčná lidská srdce! Zjednat Otcí čest a chválu co největší, učinit nám kříž studánkou milostí co nejhojnějších! Jeho krev byla cenou tak velikou, že Pán nejen náš dluh plně zaplatil . . . , Pán nás přeplatil! Dal za nás více, než bylo nezbytně třeba! Kdyby nebeský Otec vzal do rukou vážky, na jednu misku položil hříchy celého světa a na druhou oběť Kristovu, šla by tato hluboko, hluboko dolů. (Žd 4, 14 — 5, 10)

To vše oběti Kristově dodává ceny nekonečné a činí ji planoucím ohniskem lásky. Láska věčného Otce . . . Nebyl povinen přijmout za naše viny smírnou oběť svého Syna, a přece se od věčnosti rozhodl, že tak učiní. Láska vtěleného Spasitele . . . Jak daleko šla za hranice nezbytnosti, jsme

si právě pověděli. Ve středověku bylo právním zvykem, že odsouzenec, vedený na smrt, dostal milost, našla-li se bezúhonná panna, která byla ochotna ho pojmout za manžela. Pomysliš si: »Sotva bylo mnoho těch, kteří tímto způsobem unikli katu.« A přece se to tu a tam stalo, i v naší vlasti. České letopisy sdělují, že mladý muž pro menší zločin, snad pro krádež, veden na smrt; jakési dívčině z vážené měšťanské rodiny se zželelo jeho mladého života a se svolením matčiny se nabídla k tomu, co právní zvyk žádal. (Winter, Kulturní dějiny českých měst.) Nebeský Otec... nejen že souhlasil, on sám jednorozeného Syna na svět poslal, aby nikdo nezahynul, kdo uvěří v něho, a jeho nabídku, učiněnou v lůně panenské Matky, přijal bez váhání. »Tu jsem, Otče, abych plnil vůli tvou a dal se v oběť za hříšného člověka...«

Kristus, ve lekně z podle řádu Melchisedechova... (Žd 7, 11—8, 2) Kněžstvo starozákonní, podle řádu Aronova, musilo pomínout; jaký význam mělo nyní obětování hrdliček a dobytčat, když přinesena Otci oběť jediná a pravá, která vykonala to, co ony oběti jen naznačovaly! Krev kozelců nebyla s to smýt ani jediný lehký hřích, krev obětovaného Beránka Božího obmyla hříšné duše ode všech vin. Kristus, jediný kněz od svého narození... Proto na svět přišel, aby obětí kříže Otce oslavil a usmířil. Tři roky vykonával svůj úřad učitelský; poslední den svého pozemského života, začínající zeleno-čtvrtečním večerem, vyhradil svému úřadu kněžskému. »S toužebností přál jsem si jísti tohoto beránka s vámi,« řekl apoštolům, než ustanovil nekrvavou oběť svého těla a krve. »Dokonáno jest...« Tímto slovem, narážející na prorocký žalm 21., dokonal svou oběť na Golgotě a své mesiášské poslání. Satanáš obloupen, člověk jest vykoupen, Otec jest usmířen, ráj jest nám otevřen... Co byl Adam v ráji ztratil kdysi hříchem svým, Boží Syn teď vrátil potomkům Eviným...

F) Jak vysoká důstojnost člověka vykoupeného! Celá rodina a zvláště dítě pokládá za čest, byla-li mu kmotrem při křtu sv. vznešená osoba nebo křtil-li je biskup aneb kardinál. Od Vykupitele se nám dostalo omilostnění daleko většího! Napřed vtělením vstoupil do naší lidské rodiny a vešel v příbuzenský svazek s námi, jak jsme rozjímali o vánocích. Nyní za nás obětoval i život. Jakou cenu má lidská duše, jak jest vznešená, když Syn Boží za ni jako výkupnou cenu podal Otci své tělo a svou krev!

Roku 1622 byl Foscarini, člen velké rady v Benátkách, ve vězení zardoušen jakožto zrádce vlasti. Za rok potom byl prohlášen za nevinného. Lid si vypravoval, že navštěvoval potají svou první lásku, ženu již provdanou. Jednou se její manžel neočekávaně vrátil a Foscarini musil hledět co nejrychleji zmizet. Útěk nebyl možný jinak než dvorem španělského vyslanectva. Tam však nesměl žádný Benátčan vkročit; krátce předtím se totiž vyslanec pokusil svrhnout benátskou republikánskou vládu, a pak samozřejmě každý člen republiky, přistížený na španělském vyslanectví, musil být benátským vlastencům podezřelý z účasti na oné vlastizrádné akci. Foscarini zpozorován, že odtamtud vychází, bez prodlení zajat... Proč neudal příčinu, která ho tam přivedla? Šlo o čest jeho milé! Než by jí před tváří všech poškodil, podstoupil raději smrt, nechávaje na sobě podezření z velezrady. Té však, která jeho osud zavinila — tím, že se poddávala ne-

zřízené lásce, jsouc již vázána manželským slibem — mohla tato truchlivá událost a smrt milujícího šlechtice dát námět k úvaze o tom, jak velkým a vznešeným statkem jest manželská věrnost a čest, kdyžť on neváhal podstoupit potupnou smrt, jen aby jí tento statek zachránil.

Smíme-li k věcem malým přirovnávat velké, jak praví římský básník, zamysleme se nyní my. My, neméně lehkomyšní a snad ještě lehkomyšlnější než ona žena, tolikrát jsme již probili statek daleko drahocennější, nadpřírozený život a s ním spojené důstojenství dítky Božího. Vtělená Moudrost Boží chápe dokonale, co tato ztráta znamená — dokonaleji chápe, než ve své zaslepenosti my. Poprava milého otevřela oči oné dámě — což není s to potupná poprava, jižto vykupitelská smrt Páně v očích židů a Římanů byla, otevřít oči nám, abychom za prvé pochopili, jak velká jest vznešenost nesmrtelné duše, pro kterou se obětoval sám Boží Syn, a za druhé, abychom podle toho pochopení zařídili svůj život, t. j. chránili se těžkého hříchu, kterým se Adamovi synové den co den o tento statek připravují — o spásu duše, o důstojenství dítky Božího, o věčnou blaženost?

G) Čím se odvděčím Pánu za všechno, co podstoupil pro mne? (Viz žalm 115.) Evers vypravuje o služebné dívce, která s nasazením života ošetřovala hospodářova syna, dědice velkého statku, onemocnělého tyfem, a uzdravený pak pojal obětavou dívčinu za choť, nedbaje bohaté, která se mu nabízela. Anglický princ Vilém utonul při ztroskotání lodi r. 1119, když chtěl zachránit tonoucí sestru. Nasadil život za bližního, princ jej dokonce obětoval, žel, že nadarmo. Sv. František Regis T. J. zvěděl, že jakýsi šlechtic chce svést opuštěnou dívku, sirotka, nezkušenou a neznalou prohnání světa; spěchá, aby jeho záměr překazil. Ničemník vyhrožuje: »To ti přijde draho!« Chce šlechtického apoštolského muže probodnout, světec se nehýbá. »Pro Krista a pro nevinnou duši jsem hotov i život obětovat...« Jiný zhýralý šlechtic, z jehož spárů zachránil jinou dívčinu, ho přepadl, když se vracel domů z apoštolské cesty, a tasil na něho již meč; teprve v posledním okamžiku byl ochránce nevinnosti zachráněn.

Při těchto příkladech i při uvedených nahoře si pomyslíme: »Právem byli všichni tito vděční svým zachráncům; já bych byl až do smrti vděčen tomu, kdo by se za mne podobně obětoval.« Proč jsme tak málo vděční tomu, jenž za nás obětoval daleko víc než všichni tito? Snad proto, že nejsme sami, kterým se dostalo ovoce jeho vykupitelské smrti? Ano, když nám Pán Bůh popřává míru, ani nás nenapadne za to děkovat. »Však nejsem sám...« Jako by tím byl dar Nejvyššího menší, že je nás více, které podělil! Teprve když přijde válka, chápeme, jak je třeba být vděčným. Učiní nám hrůzy a bídy války snadnějšími okolnost, že nejsme sami, kteří pod nimi sténáme? Pak dovedeme spolu s jinými Pána prosit! Není to podobně s vykoupením? »Té milosti se dostalo i jiným...« Proto jest méně cenná? Bylo by nám věčné zavržení snesitelnějším při vzpomínce, že nejsme samotní? Bude nám nebe nicotným proto, že celé zástupy vyvolených budou požívat věčné blaženosti spolu s námi?

Vroucí a něžný soucit s trpícím Spasitelem, vděčnost za vykoupení, lásku za nekonečnou lásku jeho milujícího Srdce v nás hledí vzbudit liturgie těchto dnů, které církve věnuje výhradně rozjímání o kněžském

úřadě a oběti Syna Marie Panny. Bůh nás smířil s sebou skrze Krista, v Kristu smířil s sebou všecek svět (Kor 5), Kristus mne miloval a vydal sám sebe za mne. (Gal 2, 20) Jak se mu za to vše odvděčím já? Svatý kříž hlásá mluvou daleko výraznější zlobu a hrůzu hříchu, a byť přitom nekřížovaly nad naší hlavou blesky jako při rozjímání o soudu a pekle, přece němý pohled Ukřížovaného proniká daleko více do hlubin duše a bolestněji raní jímavé srdce: »Hle, co jsem musil na sebe vzít pro tebe . . . , pro tvoje viny!« Více říci netřeba; jemná duše ví, co jest její povinnost. »Chci se varovat všeho hříchu z lásky k drahému Zmučenému . . .«

Když panství Hluboká přešlo r. 1562 na pány z Hradce, vznikl spor o Blata, širé pastviny, darované r. 1509 od krále Petru z Rožmberka, jenž ponechal sedlákům jejich volné používání. Noví páni jim upírali právo na Blatech síci trávu a pást, ale ti se bránili. V jejich čele stál zbludovský rychtář Jakub Kubata, neoblomný obhájce práv lidu, jako za sto let po něm Jan Kozina na Chodsku, protějším konci Čech. Roku 1581 byl nucen, aby se zřekl jménem obcí všech nároků na pastviny, sice že přijde o hlavu; zůstal pevný a byl skutečně sťat — na břehu tak zvaného Soudného potoka, nepřístupiv na žádnou podmínku, kterou by byl zachránil sebe a zaprodal lid. Ještě dnes se tam říká: »Kubata dal hlavu za Blata . . .« Svou smrtí uhájil práva lidu, lid po jeho příkladě stál pevně na svém, spor nadobro vyřešen teprve r. 1865, Blata přiřknuta devíti obcím jako neomezený majetek. Vzpomínají s vděčností dodnes muže, jenž se obětoval za jejich časný prospěch; svatý Jan Zlatoústý by řekl: »Svému Vykupiteli, jehož smrtí se nám dostalo vyšších statků než oněm venkovanům, buďme alespoň tolik vděční, jak oni svému někdejšímu rychtáři, ač jest pro nás pokořující, že nežádám od vás více než to.«

Počátkem listopadu 1926 se konal ve Vídni nevídaný pohřeb. Celé vlaky vozů a tramvají přivázely účastníky ke hřbitovu, od 12 do 4 hodin se tam lid hrnul v nepřetržitých procesích, čerstvý hrob vypadal jako květinová hora, každý na něj položil aspoň kvítek. Kdo byl pochován? Služebná dívka! Chtějíc zachránit svěřené dvě dítky, byla sama přejetá a zabita vozem. Takovou účast a zájem jevilo celé milionové město o šlechtnou dívčinu, která se obětovala za jiné. Chápeme! Vždyť oběť sebe jest něco tak krásného — a tak vzácného! Kdyby byla všedním každodenním zjevem, nebyl by čin oné dívky způsobil takový rozruch! Církev nás vede tyto dny ke hrobu toho, jenž zemřel za nás, dobrovolně, z lásky, aby nám zachránil věčný život, jenž byl a jest naším Pánem a Králem, jenž jest od věků všeho světa Tvůrce a Bůh, a my neprojevíme ani tolik účasti a zájmu, co Vídeň oné služebné dívce? Naše stvoření ho stálo slovo jediné, pro naše vykoupení však snášel odříkání, mluvil řeči nespočetné, konal zázraky veliké a trpěl bolestí přehořké. Čím se odvděčím Pánu za všechno, co podstoupil pro mne?

Bolestný růženec nebo křížová cesta. Již jsem dost pracoval.
Čtení: Žd 9, 11-28; 10, 4-23. Jan 8, 12-59.

Méně se rozptylovat, více se modlit, více kajícínosti!

Bylo to roku 1278, tak smutně vepsaného v dějiny naší vlasti. Tělo Přemysla II. ještě nepochované leželo ve Vídni, země krvácela z nespočetných

ran, voje divých pohanských Kumánů z Maďarska spolu s voji Rudolfovými vraždily, pálily, do otroctví odváděly bezbranné venkovské české obyvatelstvo, ale přesto přese všecko se dala vdova zavražděného českého krále pohnout, aby za čtyři měsíce po jeho tragické smrti přijela s dětmi do Jihlavy, kde slavena dvoji svatba, Václava (II.) s dcerou Rudolfovou Guttou, a Přemyslovny Anežky s jeho synem Rudolfem. Všichni čtyři byli děti 7—9leté; zarytému nepříteli českého jména šlo o to, aby tímto dvojím sňatkem byla jeho rodu zajištěna vyhlídka na českou korunu. Pořádány kratochvíle, zábavy, turnaje, rytíři rakouští i čeští ve skvostném odění — o českých poznamenal posměšně rakouský kronikář Ottokar z Horneku, že tehdy více obratnosti a statečnosti projevili než předtím na bojišti. Při jedné hře zařídil Rudolf, aby vždy jeden rytíř mezi dvěma paními seděl, prý »bílé květy ocúnu, které rostou na rakouských vřesovištích, vedle tmavých pivoňek«, jak týž kronikář, oněm hrám přítomný, píše. Rudolf nadto přiměl královskou vdovu Kunhutu, jejíhož manžela napřed o země a o moc, pak i o život připravil, aby se s ním veřejně líbala. Ty, jenž jsi pocítil rozhořčení při čtení těchto řádků, měj se na pozoru, abys při velikonoční sv. zpovědi se nemusil vyznávat z bezcitnosti a bezohlednosti daleko větší — že ve dnech, kdy krvácející tělo tvého milujícího Spasitele před naším duchovním zrakem na kříži pní, ses oddával nezřízeným a snad i nedovoleným radovánkám a zábavám! Posvátná kající doba postní, Pán na kříži, a ti, kteří jsou jeho, vesele hýří s nepřítelem jeho i svým!

Přemysl II. večer před osudnou bitvou sedí ve stanu. Ode všech buďto opuštěn nebo zrazen, jen malý hlouček mu zůstal věrný, vojska málo, přesila spojených nepřátel připravena k boji. Když se před dvěma měsíci, 27. června, loučil s plačící Prahou, nemohli jeho průvodci ty slzy pochopit, kdyžté v 30 bitvách zvítězil . . . , tak jako apoštolé nechápali smutek svého Mistra. Ve čtvrtek to bylo, co král ve stanu smuten, zahloubán v myšlenky, počítal hodiny, které mu ještě asi zbývají, i on prodělával zelenočtvrteční noc, i jej čekal truchlivý pátek (26., nikoli 27. srpen). »Štit chudých a utiskovaných proti pýše a nepravostem mocných«, jak ho nazývá dějepisec, proto nenáviděn od těch, kteří olupovali o jmění vdovy a sirotky, a ukládali poddaným nesnesitelná břemena. I německý kronikář Eberhard praví, že zkrotil zbujnělé pány; proto ho zradili spolu se zahraničními spojenci. Jakou mzdu klidili zrádci? Největší z nich, Filip Korutanský, králův nešlechtný sestřenec, jemuž slíbil Rudolf Korutany, ten zemřel dříve, než je dostal. Jindřich Bavorský, jemuž Přemysl prokázal nejvíce dobrodiní a jenž mu přísahal věčnou věrnost, tomu slíbil Rudolf Horní Rakousy, a nedal mu nic. Uherský král Ladislav »Kumán« doufal, že dostane Štýrsko, a vyšel s prázdnou, načež dokončil život pod dýkami svých milců. Boreš z Riesenburka, poddaný Přemyslův, stál před věčným Soudcem dříve než jeho zrazený pán, a Závíše vydechl duši pod sekerou kata před Hlubokou.

V tom velký rozdíl mezi Moravským polem a Golgotou, dovoleno-li opět k věcem malým přirovnat velké; smrt božského Trpitele přišla k dobru i těm, kteří ho ukřížovali, pokud se v lítosti k němu přiklonili a sepjali ruce k prosbě o odpuštění.

SVÁTEK BOLESTNÉ MATKY BOŽÍ.

V září 1890 byl v Bellinzone, ve švýcarském kantoně Tessinu, při povstání úkladně od radikála zavražděn katolický ministr Ludvík Rossi ve věku 26 let. Jeho matka pravila: »Kéž by krev mého milovaného syna zamezila další krveprolití a zjednala zemi mír!« Založila pak dva útulky pro děti, jeden pro muže, nadto i řadu nadací pro studenty. Krev nevinně prolitá se stala zdrojem požehnání nesčetským jiným, a to prostřednictvím jeho matky.

A) Dnes, týden před Velkým pátkem, slaví církev památku Bolestné Matky Spasitelovy. Hluboký smutek proniká dnes modlitby církve jak v kněžských hodinkách, tak při nejsvětější oběti. Smutek, soucit s trpící Matkou Ježíšovou a Matkou naší, ne však beznadějnost, ne zoufalství, ne tupá resignace do neúprosného osudu, na němž se nedá nic změnit. Svatý kříž, probodené Srdce Ježíšovo a krvácející, sedmerým mečem proniknuté Srdce Mariino jest zdrojem požehnání a spásy nesčetským, vlastně všem. Zdroj spásy . . . Nevýskáme proto, jako protestanté na Velký pátek; pamětliví, jak draze a bolestně nám spása zjednána, oplakáváme své viny, které byly příčinou utrpení Ježíšova i jeho Matky. Kajícností osvědčujeme nejvroucnější soucit s oběma bytostmi nám nejdražšími a pro nás trpícími. »Měj v úctě Spasitele svého, a bolesti Matky své nezapomínej; pamatuj, že bez nich by ses nebyl nikdy k věčnému životu narodil.« Tak můžeme pozměnit slova Sirachova. (7, 29 n)

Svátek Zvěstování a Bolestné Matky Boží bývají obyčejně blízko sebe. Tam sv. Lukáš předvádí vyvolenou Pannu ve chvíli, kdy položen základ k dílu vykoupení; její duše přítomně oplývala neskonálním blahem a radostí, plná lásky a naprosté odevzdanosti do vůle Nejvyššího; zde sv. Jan, duchovní syn sv. Panny, předvádí Matku svého Mistra a duchovní Matku svou ve chvíli, kdy dílo spásy dokonáno, ve stejné odevzdanosti a lásce, ne však oplývající blahem, nýbrž zraněnou mečem až do hlubin. Sv. Lukáš, nazývaný malířem Matky Boží, nám ji vymaloval nebesky krásnou, jak ve chvíli nadzemského vytržení rozevřela v nazaretské jizbě své panenské lůno Synu Božímu — tehdy, když chtěl přijít mezi nás, aby nás vykoupil. Svůj obraz dal evangelista těm, kdož touží po ideálu svatosti, čistoty a ctnosti, aby je vedl k nadzemským výšinám, kam jich špinavý svět vésti nemůže. Svatý Jan nám načrtl několik slov, ve třech verších, jak podle kříže přijala do klína bezduchou schránu zmučeného Syna, když dokonil dílo, pro které přišel a z ní se narodil. Tento obraz odevzdal všem trpícím a lkajícím, aby jim byl zdrojem útěchy ve chvíli, kdy je vše ve světě opustí a kdy marně by hledali útěchu lidskou.

B) Utrpení, útěcha . . . Lidem, kteří sedí u vína a kterým nic nechybí, snadno se zpívá, jak je ta naše země i náš život krásný. A zatím co jim nestačí k veselostem ani den, jsou tisícové jiných v noci též vzhůru jako oni . . . Nespí, protože nemohou, zármutkem nebo bolestí. Mají tam ti jaké ponětí o tom, že tisícové jich bližních volají v bídě a sklíčenosti k nebi o pomoc, že tisícové oči slzejí a tisícová srdce krvácejí? Jiní zase, jednostranní učenci, nemají pro lidskou bídu a strast pochopení, protože žijí jen svým zkumavkám, mluvnícím a číselným formulím. Ani tito, ani oni nezakoušejí a snad ani ještě nezakusili bolesti a žalu; proto nemají porozumění pro bolest bližního a nemohou mu dát útěchy. A kteří by mohli? Ti zase nechtějí! Lidé plní sebelásky a sobectví, lidé bez srdce, mající více citu pro svou »kočičku« než pro bratry v Kristu. Sytý lačnému nevěří, a bylo by plýtváním času chtít takovým mluvit o nutnosti útěchy v těžkých hodinách. Však přijde i jejich chvíle, i oni zakusí, co hořkosti skrývá v sobě krátké slovo »trpět«.

I svatí, kteří byli na vyšší dokonalosti, cítili trpce bolest a neříkali, že jsou nad všechno utrpení povýšeni. Alžběta Durynská a Františka de Chantal při smrti manžela, Augustín a František Saleský při smrti matky prolévali hořké slzy, Alfonsu Líguori krvácelo srdce, když se mu zhatilo dílo, založení řádu, a když byl stíhán všeobecným posměchem. Lidé bohumilí jsou zkoušeni jako stříbro v ohni. (Př 17, 3) Těžké utrpení jest skutečně zkouška, proti které se vzpírá veškerá naše přirozenost, zatěžkávací zkouška ctnosti, ve které každý neobstojí. Jak často se v tomto ohni ukáže i u lidí na pohled dokonalých, že jejich domnělá dokonalost byla falešným stříbrem! Jak snadno klíčí v srdci reptání, pochybování o prozřetelnosti a spravedlnosti Boží, zatrpkllost, vzdor proti řízení Božímu! Stává se, že těžkým utrpením se lidé, celkem hodní, stali teprve hodně špatnými, ba zralí pro peklo; odcizili se Bohu docela a pustili se na cestu neřestí, jednak aby se odškodnili, jednak ze vzdoru nebo z jakési zuřivosti. »Když jsem já tak postižen, ať cítí také jiní . . .« Nepřeje jim klidné hodiny, a jako ďábel chce vidět i jiné nešťastné. Černý princ nebo Karel III. Stuart v anglických dějinách jsou toho dokladem. Dříve šlechtí, v utrpení ukrutní.

Ale i když to nedojde tak daleko, jisto jest, že utrpení jest pro duši noc, a dokud ta trvá, vtírá se v duši netečnost k práci, ba i lhostejnost k vlastní spáse. »Nechám všechno plavat . . .« Zanedbáváme skutky lásky, přijímání svatých svátostí, ba i modlitbu. Ďábel, jenž nikdy nespí, jest ovšem pohotově a ponouká nás, abychom hledali odškodnění; ví dobře, že v takové černé chvíli nenacházíme radosti ve svatých věcech, že srdce jest chladné i k Bohu a vůle bez síly a odhodlanosti. Je-li kdo přece ve ctnosti tak utvrzen, že jest podobného smýšlení dalek, pak hlodá těžká zkouška aspoň na jeho tělesném zdraví, když ne na ctnosti. Stál jsem u rakve kněze, skláceného předčasně v hrob příkořím, které se mu s jistě strany dalo. Utrpení jest naším údělem, a lidské srdce není jako kámen. Mužové, s tváří osmahlou v životním boji, nejsou přístupní citům tak snadno jako žena; ale že do jejich očí nevstoupila nikdy ani jediná slza od chvíle, kdy opustili náruč mateřskou a vypluli na moře života? A kde slzy, tam touha po útěše, byť šlo o jediné slovo, o jedinou krůpěj balzámu, hojícího pálicí ránu . . .

C) Báje vypravuje o pěvci, jenž měl lyru tak uměleckou, skoro kouzelnou, že dostačilo, aby jí pověsil na strom, a zavanul-li do strun vánek, vydávaly nejlíbeznější tóny. Báje... Čím však byla ta lyra v báji, tím jest obraz Bolestné Matky sklíčenému srdci. Matka Bolestná, Matka svaté útěchy... Pouhá vzpomínka na ni jest jako vánek nebeských nív; zavane-li do milujícího srdce, mizí všeliký žal jako jarní sníh. Nebeský Otec zná naši slabost. Proto se neomezil při našem vykoupení na nejnutnější; neřekl: »Nebe ti otevřeno, a to nechť ti dostačí. Utrpení, následek hříchu svého praotce, snášej jako pokutu za vinu jeho a jako pokání za viny své...« Nebýt svatého kříže, nebýt ukřižovaného Ježíše a jeho Bolestné Matky, kolik by se našlo vyhnaných synů Eviných, kteří by se nezhroutili pod tíhou utrpení? Milosrdenství a dobrotivost našeho Stvořitele a Spasitele šla tak daleko, že nám cestu k nebi nejen ukázal, otevřel a umožnil. Pán nám ji i usnadnil, abychom nezemdleli, nesouce břímě dne i horka, abychom neklopýtli pod břemenem svých křížů, abychom šťastně doputovali k cíli. Slabý křehký člověk potřebuje pomocníka na trnité cestě k nebi, pomocníka ochotnějšího než byl Šimon Cyrenský, který jen nerad vzal na sebe Kristův kříž, pomocníka plného lásky... Zmučené Srdce Ježíšovo, kteréž nám jest zdrojem potěšení v úzkostech, a Matka svaté útěchy, Těšitelka sklíčených, toť naši pomocníci, kteří nezklamou. Stačí vyslovit jen jediné jméno, Svatý Hostýn... Kdyby milostná socha byla s to promluvit a povědět, kolik tisíců už viděla klečet se zraněným srdcem, a že nikdo neodešel nepotěšen! Proslulý berlínský lékař Heim († 1834) ošetřoval prostého vojína; pomoci mu nebylo, jen mírnit jeho bolesti. Nemocnému se náhodou dostalo velikého dědictví — chtěl všechno odkázat lékaři z vděčnosti, že mu zjednal několik chvil úlevy; ten toho nedopustil a pohnul ho, aby vše rozdělil mezi chudé rodiny. Co dáme my Matce Bolestné, která tolikrát setřela slzy s našich očí? Slzy mnohdy tak hořké, tak pálicí! Dostane za to od nás alespoň naše srdce?...

Matka svaté útěchy, protože sama trpěla a zakusila hořkost našeho vyhnanství. René z Anjou si vložil do znaku naříznutý balzamovník; krůpěj za krůpějí kanula z kůry, a nápis poučoval: »Zraněn, aby hojil...« Kmen tohoto keře musí být opravdu »zraněn«, naříznut, aby vydal léčivý balzám. Nelze toho obrazu použít i o Matce Bolestné? Její srdce zraněno, aby hojilo, aby chápalo naši bolest a mělo tím větší soustrast s trpícími dětmi, které se ubírají k nebi cestou tak trnitou a bolestnou. My jsme zavinili utrpení jejího Syna, my zavinili i slzy její, ale bolest Kristova ani bolest její není nám příčinou trestu, obojí jest nám zárukou a pramenem svaté útěchy. Kdykoli bolestný růženec ovíjí naše prsty, vždycky si mimoděk vzpomeneme na korunu trnovou, která ovíjela hlavu trpícího Spasitele, a na Bolestnou Matku, stojící pod křížem.

D) V Krymské válce r. 1854 padl do jedné zahrady granát, zaryl se hluboko do země, a ze země vytryskl mocný pramen jasné křišťálové vody, tekoucí bez ustání dodnes! Mám tento obraz obrátit na utrpení Bolestné Matky a jejího Syna? Mám říci, že u paty kříže vytryskl mocný zdroj útěchy, jenž se bez ustání s onoho pahorku za Jerusalemem řine a rozlévá na celý svět, na tuto pustou vyprahlou poušť? Či mám ten obraz obrátit

na vás, na které kdy dopuštěním Božím dolehl kříž, a říci, že kříž se vám stal nebo mohl stát zřídlem milosti, jen kdybyste ho byli odevzdaně nesli? K vám se nakonec obracím, k vám všem, kteří jste kdy trpěli. Napřed k vám, kteří jste u kříže útěchy nehledali. Vzpomínejte, jak vám bylo! Asi jak oněm básníkům bez víry, z nichž jeden lká, že se mu slunko proměnilo v černou noc, a druhý nařiká, že dlouhá nezhojitelná nemoc mu lůžko proměnila v hrobku, zbudovanou z matrací. Anebo jako sv. Augustinovi, když před svým obrácením, v době, kdy Boha neměl, pozbyl smrtí přítele a potácel se zoufalý, nenalézaje nikde klidu ani úlevy. V Napoleonově armádě spáchal jeden voják sebevraždu pro vnitřní rozháranost. Napoleon pak dal čist denní rozkaz, 11. května 1802: »Vojín musí mít sílu, aby ovládal bolest a byl pánem sám sebe v těžkých chvílích; k tomu, aby kdo mužně nesl rány duše, je třeba nemění statečnosti, než v dešti kulek; kdo se vraždí, aby unikl bolesti, je stejně zbabělý jako ten, kdo utíká z bojiště.« Slova beze sporu pěkná a pravdivá, ale zdaž někoho v těžké chvíli udrží, aby se pod ranou osudu nezhroutil? Napoleona jeho vlastní filosofie neudržela; za málo let potom, po nezdařilém podniku proti Rusku, sáhl sám k jedu, a jen tak tak, že byl při životě zachráněn. Bez Krista — jako onen voják, kterého tak příkře odsoudil! I já měl co dělat s trpícími, kteří Boha neměli a Kristova kříže i jeho Bolestné Matky byli vzdáleni. K jejich srdci jsem se dostat nemohl, a jiný lék jsem nezkoušel, věda, že by selhal každý pokus. Jen soucit, upřímný soucit mohli vyčist z mých slov a ješšě spíše z mé tváře — soucit, že účinný lék je tak nasnadě, a jím že jest nepřístupný!

Od nich se obracím k vám, trpitelé, kteří jste věděli, kam máte v žalosti pro balzám na raněné srdce spěchat. Rcete sami, jak chladné by i vám v tak těžkých chvílích připadaly naše chrámy, kdyby v nich nebylo obrazu Ukřižovaného a jeho Rodičky se srdcem sedmerým mečem zraněným! Všecka nádhera a všecka výzdoba by nebyla s to vlít vám jediný paprsek útěchy do ztrápené duše, figurální hudba by vás odpuzovala, a vy byste sklíčení odcházeli, jak sklíčení jste přišli, nebýt vzadu v koutku nemělé snad sochy nebo obrazu večerní scény kalvarské, Matky se zmučeným Synem v klíně, před níž jste vylili všecek svůj žal; možná, že prostá píseň k Matce Bolestné vám setřela slzy, což nedokázala nejskvělejší produkce na chóru.

Táži se nevěřícího: »Kdyby naše svatá víra neskýtala lidstvu nic více, než že by zjednávala útěchu v utrpení, nebyla by drahocenným pokladem? Nestála by za to, aby si ji jako zřítelníci oka chránil každý, kdo ji má?« Odpoví-li mi: »Ano,« táži se ho dál: »A ty myslíš, že takovou moc, totiž vlévat sílu klesajícím a útěchu ztrápeným, může postava zbájená, za jakou prohlašují někteří z vás Vykupitele i jeho Matku? Asi jako namalovaný oblak může vylít vláhu na vyprahlou zemi! Anebo že tolik síly a útěchy může vlít bezvýznamná izraelská řemeslnická žena, která před dvěma tisíciletími žila, a její syn, izraelský tesař a pak potulný učitel, ze zášti od nepřátel popravený, za jakého jej prohlašují jiní z vás? Sílila nebo těšila v těžkých křížích některého ctitele antiky, staré řecké kultury, vzpomínka na to, jak Sokrates klidně přijal rozsudek smrti nebo jak mužně Perikles snášel jednu ránu osudu za druhou?« Netřeba nám, aby Kristus Pán před našima očima konal zázraky a tak nanovo potvrzoval své božství; zdroj

útěchy a síly, pramenící bez ustání u jeho kříže, jest nám dostatečným důkazem; pouhý člověk takových divů není schopen! Co nalézá a zakouší trpící lidstvo po dvacet století u nohou Matky Bolestné a na Srdci Páně, jest zřejmým důkazem každému, kdo vidět dovede a chce, že jen Bůh štípl na Golgotě ono svaté dřevo kříže, a že pravý Bůh je ten, jenž na něm dokonal.

Píseň »Matka pláče« nebo »Stála Matka boluplná«.
Desátek »který pro nás těžký kříž nesl«.

* * *

V Čechách je Bolestné Matce zasvěceno na 30 chrámů, na Moravě 5. Kdo by byl s to spočítat všechny oltáře, sochy, obrazy? Mnohé z těchto svatyň jsou místa poutní; nejproslulejší v Bechyni, vystavěná na skalách, které strmě spadají do Lužnice dole tekoucí, pak v Bohosudově neboli Mariascheinu u Teplic v Rudohoří, vyznamenaná papežskou korunovací, a Homole u Kostelce nad Orlicí, na návrší, k němuž se poutník dostane po 153 kamenných stupních, vedoucích z vesničky až k milostnému místu.

V Liberci býval ke cti Bolestné Matky pořádán velkolepý průvod třetí neděli po velikonocích, kdy milé jarní počasí umožnilo nádhernější rozvinutí průvodu a klidnější konání slavnosti. Jako by byli chtěli ukázat Bolestné Matce, že ani v jasu a radosti velikonoční doby nezapominají na to, kdo a jak nám se Spasitelem milost vykoupení a blaženost z otevření rajské brány zjednal. Soška Bolestné Matky byla nesena šesti bezúhonnými pannami, na 240 dívek kráčelo co družičky v průvodě, oděny bíle, černě nebo jasně modře — barvy čistoty a bolesti, a barva mariánská. Některé nesly sošky, štíty, kříže, jiné pěly hymny nebo hrály na harfy a citery, hudebníci byli rozdělení po celém průvodě na osm chórů, nad hlavami účastníků vlálo na 70 praporů, každý nesen třemi až pěti muži. Celý magistrát, všechny cechy a všechna bratrstva s rozžatými svícemi, místní děkan se 35 kněžími, to vše činilo průvod překrásnou manifestací, která nebyla předstížena ani bělosobotním Vzkříšením. Za hlaholu zvonů vyšel o deváté hodině průvod z děkanského chrámu, ubíraje se do kostela svatého Kříže, připojovaly se průvody ze sousedních farností, 50 ozbrojených mužů udržovalo pořádek v nesčetných davech diváků, kteří ze širého okolí se přišli podívat na tuto jedinečnou slavnost. Půl druhé hodiny průvod trval, v děkanském chrámě bylo kázání české, u sv. Kříže německé, svatých přijímání se toho dne počítalo přes 8000 — překrásný zvyk, spojovat s náboženskými manifestacemi, průvody a poutěmi přijetí sv. svátostí . . ., jen tato okolnost nás chrání, aby takový projev, ať mohutný jako zde, ať rázu soukromého jako při pouti, neklesl na čistě zevnější, docela roven kterékoli jiné světské slavnosti. Naposled viděl Liberec tuto oslavu Bolestné Matky Vykupitelovy r. 1780; osvětlenství Josefa II. průvod zrušilo, a co za to lidu dalo? Vzrostl jeho blahobyt a spokojenost? Kolik podobných překrásných lidových náboženských slavností vzalo za josefinské doby za své, aniž byly později vzkříšeny, a jaké požehnání na rozmanitých dvorních dekretch Josefových spočívalo, ukázala válečná léta, vyssávající říši až do r. 1813.

O týden později se konával a snad dodnes koná průvod ke cti Bolestné Matky Boží v ryze české krajině — na Tábořsku... V Bystřici se vydali poutníci z farního chrámu do filiálního kostela nesvačilského, kde milostný obraz Sedmibolestné Panny Marie vídával mnoho poutníků, zvláště o svátcích mariánských. Taktéž na Tábořsku, v Nalžovicích u Chlumu, kde chrám zasvěcen Matce Bolestné, mívalo chrámové bratrstvo hlavní slavnost též čtvrtou nedělí po velikonocích. Bylo obdařeno hojnými odpustky od Inocence XII. r. 1695, a slavilo sedmkrát do roka shromáždění, jehož se musil každý člen zúčastniti. Kromě hlavní slavnosti to byly neděle po Očišřování, Zvěstování, Navštívění, Nanebevzetí, Neposkvrněném Početí a Bolestech Panny Marie. I toto bratrstvo bylo zrušeno Josefem II. Zdaž dvorní dekřety osvícenské vlády vyhostily ze srdcí věřících i lásku, oddanost a důvěru v tu, která zakoušela kdysi hořkost vezdejšího vyhnanství jako my a nyní v nebeské slávě se sklání k trpícím, k těmto miláčkům zraněného Srdce Ježíšova, aby jim zjednala, co jim nemůže zjednat žádné vládní nařizení a žádný lidumilný svaz?

Proč je tolik poutních míst u nás a zvláště v cizině zasvěceno Matce Bolestné? Není těžko uhadnout. Co nosívají věřící k milostným obrazům své nebeské Matky? Co jiného, ne-li ponejvíce své bolesti, utrpení tělesná i vnitřní, tělo hynoucí nemocí, zraněné srdce, duši obtíženou vinami? Uzdravení nemocných, těšitelka sklíčených, útočiště hřišřníků... S tím spěchávali před obraz Matky Bolestné, a když ho neměli ve vlastním chrámě, nelitovali ani daleké cesty, pěšky, jako pokání, které mělo podepřít jejich slabé prosby. Jejich důvěra v lásku Mariinu byla sotva kdy zklamána, a když došlo k vyslyšení mimořádnému, vzbudilo po širém kraji důvěru k Matce milosřdenství, která právě v tom chrámě, před tím obrazem vyslyšela vroucí modlitby ubohého syna nebo dcery vyhnané pramatky. Bohosudov (Mariaschein) v severních Čechách od dob husitských, Bechyně z dob předhusitských, Šloup na Moravě od století 18., nejvýznamnější poutní místa Matky Bolestné v našich vlastech, vídávají do roka tisíce poutníků, a byř si neodnášeli od trůnu milosti jiného leč několik krůpějí útěchy, dostalo se jim tam daru vzácnějšího, než jaký může v chmurných chvílích pořídít svým ctitelům svět, byř mu nabízeli miliony. Matko svaté útěchy, přimlouvej se za zarmoucené!

KVĚTNÁ NEDELE.

Hosanna! — Ukřižuj!

»Vezmi kříž svůj a následuj mne!«

Liturgie.

»Hosanna . . . Sláva Synu Davidovu, ať žije Syn Davidův!« To jsou první slova dnešní bohoslužby, a my se při nich vybereme z temných předtuch, které v nás vzbudila evangelia posledních dnů. Nebe zatažené hrozivě černými mraky se vyjasnilo, a při pohledu na tisícíhlavé zástupy, které si vedou svého Krále Mesiáše v triumfu do hlavního města, soudí duše jako tehdy apoštolé: »Vyrchala tedy ze srdcí nenávist a zběsilé nepřátelství, které v posledních dnech se usneslo, že Pána odklidí stůj co stůj . . .« Za neustálého volání slávy nadšených zástupů Pán dnes do Jerusalema vchází, a kdo přitom pomní, že za pět dní jej bude za proklínání luzy s dřevem potupy na ramenou opouštět? Průvod s ratolestmi nám připomíná vítězoslavný vjezd »Syna Davidova«, Krále Mesiáše, do města Božího. Palmové ratolesti připomínají vítězství, olivové ratolesti znamenají milosrdenství a pokoj, zvěstovaný anděly o vánocích lidem dobré vůle, a naše kočičky, poupata, jsou symbol probouzejícího se života. Všeho nám dobude Syn Marie Panny v málo dnech, a to svatým křížem. Kříž nesen proto v čele průvodu, a když se zastaví průvod před zavřenými dveřmi chrámovými, otevřou se nám, jakmile na ně křížem zaklepáno. Kříž jest klíč nebeské brány, křížem nám zjednal Vykupitel život a odpuštění, křížem nám odemkl rajskou bránu, zamčenou hříchem našeho praotce. Po průvodě se slaví nejsvětější oběť. Nebe na chvílku vyjasněné se zase nadobro zatáhne, a místo radostného hosanna slyšíme jen lkání božského Trpitele. Napřed slova prorokova, žalm 68 a 21, jako doklad slov, která se kněz modlí při mši sv. v Kředu: »Jenž trpěl, umřel a vstal z mrtvých podle Písem.« Vše bylo od věčnosti předurčeno, od proroků předpověděno, nic se nestalo mimo nadání. Smrtná úzkost Páně v Getsemanské zahradě, jeho opuštěnost, truchlivé scény na Golgotě, všecko předpověděno, ale předpověděno též jeho konečné vítězství nad nepřáteli. Potom epištola; sv. Pavel, kazatel Svatého týdne, se ujímá slova, poučuje národy o tajemství utrpení a kříže Kristova, ale ani on nezapomíná zmínit se při tom o oslavě, která následovala. Žádný apoštol nedovede mluvit o kříži Kristově s takovou hloubkou, s takovým přesvědčením, s takovou láskou a s takovým nadšením jako on. Tajemství kříže, jeho význam, jeho požehnání, jeho vítězství . . . Pak pa šije,

historie utrpení Páně. Chceme-li rozjímat o tom, co božský Spasitel pro nás vykonal a obětoval, stačí vzít některou mši svatou Svatého týdne, dnešní nebo jinou. Tak Bůh miloval svět... Chce-li kdo rozjímat, co má pro zmučeného Spasitele vykonal sám, a jak by ho mohl nebo měl následovat, nechť vezme mši svatou některého mučedníka. Preface při svěcení ratolestí vzata ze staré mše svaté o mučednících; ti jsou nejdokonalejší vzor, jak možno oběť splatit obětí, a nejdůležitější doklad, jaká jest síla v kříži Kristově.

Rozjímání.

I.

A) »Hosanna... Ukřížuj! — Sláva!... Pověsit ho!« Toto dvojí volání proniká dnes celou liturgií. Napřed hosanna při průvodě. Nemá konce toto jásavé provolávání slávy Králi Mesiáši; kněz, chór, lid... »S anděly, s hošíky věrnost svou projevme, vítězi nad smrtí radostně zpívejme: Hosanna na výsostech... Sláva, čest, chvála ti, Králi, Kriste a Vykupiteli, kterému nevinných ústa jásavé hosanna pěla...« Skoro bychom se divili, že církve se při průvodě neobleče v radostný bílý háv, že podržuje fialovou barvu. Jak vypadal ten průvod tehdy v hlavním městě izraelském! Velerada vydala před málo týdnů po vzkříšení Lazarově na Pána zatykač: »Každý, kdo zví, kde se zdržuje, jest povinen ho veleradě udat.« Zde ho máte! A jste tiši, sotva si dovolíte nesmělou prosbu: »Mistře, zakaž jim to volání!« A když Pán v pondělí vyhání po druhé z chrámového nádvoří prodavače, nehnou ani prstem. Bouřlivé provolávání slávy, jež včera hlaholilo jerusalemskými ulicemi, jímž se otřásaly prostory chrámové, jehož ozvěna se nesla zprvu s hory Olivetské na Moria k svatyni a pak se Sionu až za hradby měst, odňalo jim nadobro chuť podniknout nějakou akci proti nenáviděnému rabbi z Nazareta. A když se dal v triumfu dovést až do posvátných místností chrámových, do nichž on, právě vyloučený ze synagogy neboli mojžíšské církve, nesměl pod trestem smrti vstoupit, mlčí všichni a nehnou ani prstem. Všecky ty masy lidu, připutovavší na svátky do Jerusalema, běží za ním; co by pořídili proti těm statisícům? Hosanna, hosanna! Sláva, sláva Králi Mesiáši!

Průvod skončil, začíná přesvatá oběť, a při pašijích slyšíme volání docela jiného rázu. »Na kříž s ním! Pověsit!« My jsme na spojení těchto dvou tak se různících volání zvyklí; kolikrát jsme to slyšeli v kázání! Odkud ta změna? Kazatel snad řekl: »Nestálost lidského srdce!« My přitakali, odešli, a zapomněli! Vrátili se domů, a spoléhali se na to nestálé lidské srdce dál; dívka na hochu, přítel na přítele, známý na známého, a zapomněli, že jedině nebe jest věrné. Ona změna má však ještě jiné důvody, hlubší a pro nás poučnější, než nestálost lidského srdce! Předně to, že lid byl ve vleku svých politických vůdců; ti udávali tón, a kdo byl schopen utvořit si samostatný úsudek? Kdo si troufal ozvat se proti vůdcům vlastní politické strany? Zvláště když v očích lidu platili za zastánce práv Hospodinových? Ztotožňovali naoko či navenek svou politiku se zájmy vlastní a náboženství, ve skutečnosti, tajně a nenápadně, se zájmy svými, osobními, a lid jich neprohlédl. Jak ve století 20., tak ve století prvním. A za druhé, když viděli

Pána v rukou nepřátel, vyprchalo rychle všecko nadšení. »Co si můžeme od takového Mesiáše slibovat my, když nemůže pomoci sám sobě? Když nebyl s to zachránit sebe, aby neupadl v ruce osobních nepřátel svých, jak můžeme čekat, že vysvobodí celý národ z rukou nepřátel našich a politických utlačovatelů, z rukou nenáviděného římského císaře? S takovým Mesiášem si dělejte, co chcete, pro takového se nebudeme exponovat, za takovým nemáme chuti jít.« Kdyby byl hotov jím zjednat časné statky, pak ano; ale nadpřirozená dobra od něho nikdo nechtěl, aniž kdo o ně stál.

B) V Y. měli za osadou bídný kostelík, skoro na spadnutí; vystavěn na močále, maličký, že sotva děti se do něho vešly, vlhký, bez ventilace, s malými okénky, lidomorna za zimních mrazů i za letního vedra. Přišel nový duchovní správce a s vynaložením vši energie i nadlidských obětí dosáhl, že konečně zaručena stavba nového domu Božího. Ukazuje farníkům plány; chrám uprostřed osady, prostorný, vzdušný, světlý, s úhlednými vížkami a hodinami... Nadšení po celé osadě, o jiném se nemluvílo, s nedočkavou radostí vyhlíželi chvíli, kdy se začnou kopat základy. Tu zvěděli, že patron nemíni veškeren náklad nést sám, že část musí převzít obec, tedy »sousedí« sami. Rázem nadšení kleslo na bod mrazu, místo něho nastoupil chlad, netečnost, nechuť, odpor, a nakonec divé nepřátelství proti novému faráři. »Však nikdo o nový kostel neprosil, starý „sloužil“ celé věky, bude dobře „sloužit“ i dál!« Co najednou? Co příčinou té změny smýšlení? Nastala ve chvíli, kdy zvěděli, že mají či musí přinést oběť. Jak se zavadí o to, je konec; před obětí, zvláště před dobrovolnou obětí, prchá každý sobecký syn Adamův jako satan před znamením spásy.

Oběť... Kdyby jí Vykupitel nežádal, neměl by tolik nepřátel, neměl by jich vůbec. Pro nás sestoupil s nebe, vzal na sebe chudobu, odříkání, práce i kříž, otevřel nám nebe — kdo by ho za to nemiloval? Ale náš zachránce přichází s požadavkem: »Vykonej pro svou spásu něco i ty! Já tě do ráje nepřenesu, já ti jen odemkl zamčenou bránu, upravil a ukázal strmom cestu k ní, kráčet po ní musíš sám, v zimě i vedru! Z propasti, do níž tě uvrhl tvůj praotec, tě já sám nevytáhnu; já ti podám jen ruku, ty se jí musíš chopit a snažit se ze všech sil, abys mou pomocí se z propasti dostal...«

Na tato slova Spasitelova mnohý odpoví: »Když je to tak, pak nestojíme o vykoupení, ani o Vykupitele, zůstaneme při starém...« Spillmann vypravuje v historické povídce »V říši chrysaném«, opírající se o skutečnou událost, jak křesťanský arimský princ vítá ve svém paláci snoubenku; kromě jiných darů dostává nevěsta drahocenný zlatý kříž, na němž pět drobných kvítků této národní japonské květinčky, pět chrysaném z drobných rubínů, symbol pěti ran Vykupitelových. Mladičká manželka vine křížek k srdci i ke rtům..., jakž by ne! My přece jednáme právě tak! Ale když Pán žádá, abychom jeho kříž zkropili krví svého srdce i my, jako on jej zkropil krví svou, tu pomine rychle naše nadšení. Jinými slovy, když Pán nás osloví: »Nuže, poď za mnou, zapři sám sebe, vezmi i ty svůj kříž a následuj mne na mé cestě křížové,« odvracíme se od kříže, který jsme dotud vinuli na srdce i na rty; dotud — dokud nás toto společenství nestálo oběť, dokud nevytáhlo ani jedinou krůpěj krve našeho srdce, našeho já!

Pět ran Spasítelových, pět drahocenných rubínů, pět studánek milostí... , ale k těm studánkám se nedostaneme leč jen po trnité cestě svatého kříže.

C) Na pařížské universitě byl před lety promován na doktora práv Vladimír Radič, syn zavražděného chorvatského politika. Jeho disertační práce byl objemný spisek o 450 stranách: »Dvacátý červen 1928 v mezinárodním tisku.« Jednal o bojích Chorvatů o autonomii a o otcově zavraždění ve skupštině. »Nad mrtvolou svého otce jsem se zavázal slibem, že jeho boj a utrpení vypíši před světem.« Jistě krásný projev synovské úcty a lásky, ale málocenný by byl, kdyby syn nepřejal i otcovo smýšlení, kdyby vlastenecké jeho ideály neucinil svými a nebyl hotov bojovat, jako bojoval on. My po 14 dní upíráme zrak od zahalených křížů našich oltářů ke kříži kalvarskému, posloucháme slova evangelistů, kteří vypisují před celým světem a všemi věky boj a utrpení našeho milovaného Spasitele, a při tom mu pravíme: »Dobře, ale jednu věc ode mne nežádej, nechtěj ode mne službu, kterou ti prokázal Šimon Cyrenský; být divákem jako jerusalemští obyvatelé, ano; nad tebou třeba i lkát jako jerusalemské ženy, ano; podat ti roušku jako Veronika, opatřit ti někoho, kdo by ti pomohl břímě kříže nést, ano; ale sami jej za tebou nést? Žádáš nemožné...«

Přesto však slovo Páně zní určitě: »Vezmi kříž svůj a následuj mne, chceš-li přijíti za mnou, do mého království!« Jak těžko navykáme této hořké bylince! Nechceme pochopit, že nebude učedník nad Mistra, a neslí kříž náš božský Učitel, že se mu nevyhneme ani my. I v našem životě se střídá hosanna s ukřížováním, chvíle radostné s chvílemi trpkými, a těchto trpkých bývá obyčejně víc... Nebýt v tomto posvátném pašijovém čase jako diváci při pašijových hrách, ať lhostejní, ať plní zájmu a soucitu! Následovat Krista! Spillmann vypravuje o umírajícím 12letém portugalském hoříku v britské Guayaně: »Mamínko, já chci umřít, jak umřel Boží Syn; pomoz mi rozpjat ruce, jako on rozpjat své.« Stalo se, a tak vydechl duši.

D) Theologie a askese kříže jest překrásně vyjádřena ve mši svaté ke cti japonských mučedníků, která se slouží v řadě T. J. 5. února. Projděme ji slovo za slovem! V introitu k nám mluví kazatel kříže: »Protož i my, takový mrak svědků (mučedník, martyr = svědek) vůkol sebe majíce, odvrhněme hřích a vytrvale spějme vpřed v běhu uloženého nám boje; hleďme při tom na původce a dokonatele víry Ježíše Krista, jenž místo předložené sobě radosti zvolil si kříž, nedbaje hany, a proto sedí nyní na pravici Otce.« Otevřeme-li Písmo sv. a vyhledáme místo, odkud jsou tato slova vzata, čteme jich pokračování: »Ano, považte, kdo jest on, jenž taková příkoří od hříšníků snášel, a nebudete klebat na mysl. Ještě jste v boji proti hříchu nezápolili až do krve. Což jste zapomněli napomenutí Písma, které k vám mluví jako k synům? Koho Pán miluje, toho trestá; bije každého, koho za syna uznává. Podrobte se tedy kázní! Bůh s vámi jedná jako se syny! Který jest syn, jehož otec netrestá? Tělesné otce své, kteří nás trestali, měli jsme v úctě; zdaž se nemáme tím více podrobit Otcí duchů, abychom tak dosáhli života? Trestá-li nás, činí to k našemu dobru, abychom měli účast na jeho svatosti. Trestání ovšem nepřináší pro přítomný okamžik radost, nýbrž smutek; později však zjedná těm, kteří jím školení byli, ovoce pokoje a spravedlnosti.« (Žd 12)

Tak zní slova sv. Pavla. Nebeský Otec — tělesný otec . . . Co se dá proti tomuto přirovnání namítat? Oba jsou naši vychovatelé: jeden nás vychovává pro časný život, druhý pro věčný, a jako každý vychovatel, musí i tito dva sáhnout k trestu. »Když jsou lidé od Boha trestáni (jako na př. v obou světových válkách), neobviňují vlastní bezbožný život, nýbrž Boží spravedlnost.« (Richard a S. V.) A není-li snad zapotřebí trestat? I přesto jest pevná a snad i tvrdá výchova nezbytná, protože změkčilá by byla dítěti zkázou. Výchova musí otužovat, pilovat, brousit, ořezávat, plevel vytrhávat, nepoddajnou půdu zorávat, hrubé hroudy drtit. Jak by se to vše nepřičilo změkčilé lidské přirozenosti! Ale vychovatel toho nesmí dbát. Hořký lék se nám nelíbí, líbí se nám však zdraví, které nám zjedná; hledáme-li radostné spasení, musíme se chopit hořkého poháru tříbení. (Řehoř Vel.) Tvrdá jest metla trestajícího, lahodný olej lichotícího; avšak, třebaže bije, nás trestající miluje, a lichotník podvádí. (Aug.)

»Takový mrak svědků máme . . .« Kolik vzorů! Jakých! Dívky, dívky . . . Nebály se vzít na sebe kříž Kristův, a my? Myslíme snad, že byly z jiného těsta než my a že k bolesti byly bezcité? Jaký omyl! Svatá Ludvína jest od 15. roku po celých 38 let upoutána na lůžko; s počátku se vzpírá nesnesitelným bolestem; čtyři roky trvá boj, než přijme svůj kříž z rukou Nejvyššího odevzdaně a než řekne po příkladě božského Trpitele: »Nemůže-li tento kalich odejít ode mne, buď vůle tvá.« Vzorem jí i nám ostatním byl a jest původce a dokonatel naší víry, Kristus, jenž nás povolal a jenž sám bude jednou naší odměnou, Kristus, jenž napřed vzal na sebe kříž sám, než vyzval nás: »Následuj mne!« Jen v Kristu najdeme sílu k trpělivému snášení křížů. »Bez lásky k Ježíškoví bych to nebyla vydržela,« řekla mi jednou jedna malička.

E) »Kristus místo předložené sobě radosti zvolil si kříž . . .« Dvojí z těchto slov latinského překladu bible plyne: 1. Byla mu dána volba . . ., měl tedy právo zvolit si radost, a kdyby to byl učinil, nebyl by jednal nedokonalé . . . Syn Boží nemohl pochybit! I ve slávě a radosti by byl Otce nekonečně oslavil. 2. On však si zvolil kříž, nedbaje potupy. Proč? »Zanecháváje vám příklad, abyste následovali šlépějí jeho.« Tedy se zřetelem na nás a z lásky k nám! Země zůstane podle vůle Otce údolím slzavým, i když bude člověk zase na milost přijat. Nebude ubohý umdlévat pod břemenem utrpení? Aby nemalomyslně a neumdléval, vzal jeho Pán a Spasitel napřed kříž na sebe sám. Portugalský král Jan II. vidí dvořana, jak se vzpírá přijmout hořký lék od lékaře předepsaný. Vezme tedy sklenici, polovinu vypije a praví: »Jde to; druhou polovinu teď ty!«

Kříž, utrpení, pokání za naše viny, ale zároveň nástroj v rukou Ducha sv., kterým zušlechťuje naši duši jako broušením diamant. Křížem nás vede k duchovní dospělosti, k vrcholu křesťanské dokonalosti, očišťuje duši, nikoli od hříchu, zato od strusky naší nezřízené sebelásky. Každý kříž jest zkouška, co snese voják Kristův. Jak jsme doposud v této zkoušce obstáli? Jen se zpytujeme! Jak málo sneseme! Nejsme jako děti, které lkají pro každou maličkost? Doklad, jak málo máme právo na čestný název bojovníka a rytíře Kristova! Duch sv. sestoupil na apoštoly v ohni; oheň sálá žár a stravuje kdejakou nicotnost, slámu, koudel, a my bychom si přáli, aby

nás Pán Bůh choval v bavlnce jako nemluvnátko! Velký trpitel Jindřich Suso kráčí pln bolestí duševních i tělesných; tu slyší z jednoho domu srdce-
rvoucí zoufalý nářek, vidí ženu lomit rukama. »Půjdu a potěším ubohou...«
Co hrozného jí stihlo? Ztratila jehlu!

Introit končí pohledem k nebeské slávě: »Sedí na pravici Otce.« Skrze kříž k světlu blíž, v nebes říš... Pán na nás sesílá utrpení ne proto, abychom trpěli; podle jeho vůle má nám být cestou k oslavě. To jest cíl všech obětí a všeho vezdejšího utrpení odevzdaně snášeného. Je to jako při jízdě dlouhým alpským tunelem, na př. svatogotthardským: »V únoru... Za tmy a v mlze jsme do něho vjeli, půl hodiny jsme byli pod zemí, a když jsme zase byli venku, klenulo se nad námi azurové nebe, ozářené jasem ranního slunka...« Tak nás vede Pán chladem a tmou utrpení do ráje a radostí, k světlu a oddechu! Po introitu gloria, zpěv andělských sborů, nás přenáší do nebeského Jerusalema, jehož živé kameny musí být napřed zde dole ostrým dlátem uhlazeny, jak praví liturgie svátku posvěcení chrámu.

Bylo to r. 1309. Ve svatovítském dómu na Hradčanech skončila právě nejsvětější oběť. Věřící se již rozešli, jakýsi starý mnich se ubírá chrámovými prostorami, a postřehne dívčinu asi 17—18letou, samotnou, ponořenou v modlitbu. Přistoupí k ní, a poznává Elišku, královskou dceru, poslední Přemyslovnu. Pozdraví ji, ona zvedne hlavu, a když vidí před sebou stát nejdůvěrnějšího přítele a rádce svého zesnulého otce Václava II., opata zbraslavského kláštera Konráda, vyhrknou jí slzy z očí. »Já, ubohý sirotek, otce i matky zbavena, musím hledět na to, jakými zmatky je zmítáno království mých otců. Manžel mé sestry (Anny... Jindřich Korutanský), o němž jsem se nadála, že bude pečlivým otcem mého národa, jest všemu českému lidu na posměch a v ošklivosti, má sestra mí ani života na této zemi nepřeje. Otče milý, poraďte opuštěné dívce...« Ubohá princezna, která v 6. roce přišla o matku, v 14. roce pozbyla otce a po roce bratra, musí za rok po této rozmluvě prchat v přestrojení z Prahy..., dostala v den Nanebevstoupení Páně výstrahu, že Jindřich strojí úklady jejímu životu. Když posledního srpna téhož roku slavila ve Špýru okázalou svatbu s Janem, 14letým synem císaře Jindřicha VII. Lucemburského, působící svým milým zjevem všeobecný obdiv, zdálo se, že její křížová cesta skončila — a zatím teprve začala! Manžel jí zanedbával, toulaje se po Evropě, dal jí zavézt na Mělník, musila před ním prchnout do Bavor, jí na vzdory se klonil v nezřízené lásce k druhé manželce jejího zesnulého otce, Alžbětě čili Rejčce, sídlící ve vdovském sídle Hradci Králové, odňal jí prvorozeného synáčka Václava (Karla IV.), poslav ho na výchovu do Paříže. Se zbývajícimi čtyřmi dětmi žila takřka jako vdova v Mělníce, svém věně, nebo v Praze u nevlastního bratra Jana, vyšehradského probošta. Její královský dvůr byl tak chudý, že sotva vystačila. Manžel jí i nyní odnímal dítko za dítkem. Útěchu hledala ve skutcích dobročinností a v modlitbě, a když r. 1329 zemřel co stařec 82letý opat Konrád, její někdejší rádce a ochránce, nepřežila ho již dlouho. Za rok ve svátek patrona a dědice země České vydechla zbožně duši v domě svého bratra Jana, nedosáhnuvši ani 39 let. Tolik slz z kropilo královský háv této těžce zkoušené ženy, a přece, zdá se, nebyly nadarmo... Můžeme soudit, že jejich ovocem byl náš drahý Otec vlasti, její syn, s nímž se na zemi už neshledala.

II.

F) Vracíme se k japonským mučedníkům. Skončili jsme introitem mučednické mše svaté. Slyšeli jsme v něm slova apoštola národů; jeho slovy nám káže církev i v epištole: »Mne pak budiž daleko, abych se honosil v něčem jiném, leč jen v kříži Pána našeho Ježíše Krista, skrze něhož jest svět ukřižován mně a já světu.« (Gal 6, 14) Hluboká, krásná slova! Církev je ve svatém týdnu opakuje při nejsvětější oběti několikrát, obracejíc svůj i náš zrak ke Golgotě. »Nám pak jest honositi se v kříži Pána našeho Ježíše Krista, v němž jest spása, život a vzkříšení naše,« skrze něhož se nám dostalo spásy a svobody. Honositi se . . . Ne jako pěstovatelé falešné zbožnosti, ani jako neznaboh Voltaire, který od stejného neznaboha Fridricha II. dostal kříž záslužného řádu a jím se pyšnil. Honositi se křížem kalvarským s vděčnou oddanou láskou tam, kde hlásit se ke korouhvi Kristově zjedná pohrdání a potupu; mít kříž Páně v srdci, ne jako zlatý obraz na uniformě. »Svatý kříži, tebe ctíme . . .«, tebe, zdroj života, svobody a spásy.

Na tuto myšlenku navazuje třetí slovo téhož apoštola v graduálu: »My pak kážeme Krista ukřižovaného, jenž jest židům pohoršením, pohanům bláznovstvím, těm však, kteří jsou povolání, jest Ukřižovaný projevem Boží moci a Boží moudrosti. Předsevzal jsem si totiž, že nebudu u vás znát jiného, leč Ježíše Krista, a to ukřižovaného.« (1 Kor 1, 23 n; 2, 2) Tak zní trojí krátké kázání sv. Pavla o sv. kříži, slovy stručné, myšlenkami hluboké. Kříž, kdysi dřevo popravné, šibenice, určená vzbouřeným otrokům a velezrádcům . . . Pohanský Řím svým železným ramenem rozdrtil každého, kdo se proti němu vzepřel; kříž, na kterém ubožáci umírali, na př. Spartakus, vůdce statisiců vzbouřených otroků, byl dokladem, že vůči drtivému kolosu světové říše Romulovy jest marný každý odpor. V rukou Božích se tento kříž, znamení slabosti a malomoci, stal nástrojem moci a síly — jím podvrácen satanův trůn, zrcena jeho moc a rozlámány závory pekla . . . »Praporem nám, svatý kříži, v boji, ve vši bídě buď . . . Vítězství tys rukojemství, k tobě kdo se přivíne, hledě na tě v protivenství, ten se cíle nemine.« Boj proti mocnostem temnoty, těžší než boj proti římským orlům!

Jen ať si namlouvají moderní pohané, jak je saský nevěřící filosof Nietzsche učil, že Svatý týden, kdy klečíme v hluboké pokoře před sv. křížem, jest vyznání slabosti před celým světem . . ., projev slabosti naší a slabosti Kristovy. Tak smýšleli kdysi i omezení pohanští soudcové, domlouvající nebo smějíce se mučedníkům: »Což nevidíš, jak slabý byl Kristus, když se nedovedl zachránit ani před potupnou smrtí?« A mučedník, jehož věrnost Kristu slíbenou nezlomil soudce nejkrutějšími mukami, mu ukázal, že v kříži jest síla, nadzemská a nadlidská síla. A tato moc kříže Kristova jest zřejma i dnes ve skrytém hrdinství, světu neznámém a světem neoslavovaném, v hrdinském snášení utrpení a ran osudu, jakož i v neustálém zdroji útěchy, který z něho pramení. Pyšný sebevědomý nevěrec se pod ranou osudu zhroutí a sáhne často k jedu, ačli ho nezavezou dříve mezi choromyslné. Pokorný věřící se drží kříže Kristova, a nehrouť se. Ví, že cesta k nebi jest cesta kříže, po které se za Kristem ubírala jeho Neposkvrněná Matka i jeho vyvolení. Nevěřící, smyslností oddaný svět to ovšem nechápe; ale co mně a světu, jenž jest Kristu cizí? Nic společného jemu a mně, jenž v Krista

věřím a Krista miluji! Svět jest cizí Kristu, budiž tedy cizím i mně! To jest obsah kázání apoštolova o sv. kříži.

G) Po apoštolu se ujímá v evangeliu slova božský Učitel. »Chce-li kdo být mým učedníkem a za mnou do nebe přijít, zapírej sám sebe, ber na sebe každodenně svůj kříž, a následuj mne.« Evangelium kříže a sebezáporu. Tři verše, tři myšlenky. První verš jsme právě slyšeli; obsahuje podmínku: »Chceš-li být můj a náležet mně, chceš-li se honosit čestným jménem učedníka Kristova, chceš-li přijít za svým Spasitelem do nebeské slávy, nes za ním svůj kříž...« Druhý verš, význam utrpení a kříže. »Chce-li kdo duši svou zachovat...« Jde-li ti opravdu o spásu tvé nesmrtelné duše, věz, že jediná cesta k cíli, pro který jsi stvořen, jest cesta kříže. Třetí verš, ovoce kříže: »Syn člověka přijde ve slávě a odplatí každému podle skutků jeho.« (Mt 16; Lk 9)

Slyš, co praví o královské cestě sv. kříže ctih. Tomáš Kempenský. (Vybáno z různých jeho spisů.) »V kříži je spása, v kříži jest život, v kříži ochrana proti nepřátelům, v kříži jest síla, v kříži vrchol dokonalosti. Jdi si, kam chceš, hledej si, cokoli chceš, zaříd si život, jakkoli chceš, a poznáš, že vždycky budeš musít něco trpět, buď dobrovolně nebo nerad, ale trpět musíš. Kříž tě čeká všude, nemůžeš mu uniknout, kamkoli by ses obrátil. Obrať se vzhůru, obrať se dolů, obrať se vpravo, obrať se vlevo, pohlédni mimo sebe, pohlédni do sebe, všude najdeš kříž. Neseš-li jej trpělivě, nese tě on k vytčenému cíli; neseš-li jej nerad, činíš si jej břemenem, sám sobě přitěžuješ, a nésti ho musíš přece. Jeden-li odhodíš, druhý najdeš, a snad ještě těžší. Nezahazuj zásluhu netrpělivostí, když tě můžeš každý den a každou hodinu hromadit zásluhu trpělivým snášením křížů pro Boha a pro věčnou slávu. Myslíš, že ty unikneš, čemu žádný smrtelník neunikl? Kdo na zemi byl kdy bez kříže a bez utrpení? Aní Kristus, náš Vůdce a Král, nebyl bez kříže; musil podle vlastního svědectví trpět a tak vejít do své slávy; a ty hledáš k nebi cestu jinou než královskou cestu svatého kříže? Otaž se kteréhokoli vítěze v království Božím, jak dosáhl své slávy; zdaž ti některý z nich poví, že bez kříže? Kříž jest cesta vedoucí k nebi, žádná jiná; kříž cesta přímá, cesta jistá, cesta dokonalá, cesta svatá, cesta Kristova, cesta Mariina, cesta spravedlivých, cesta vyvolených. Viz, jak mnoho snášejí kolikrát světáci pro marnou a nejistou lidskou slávu nebo pro bídný prchavý mamon, a neboj se nést daleko menší kříže a hořkosti pro Krista a pro věčný život. Věz, že jest větší zásluha snášet odevzdaně zlé než konat dobré. Nemysli, že Bůh je tvým protivníkem, tísní-li tě ve světě křížem; jistě tě volá k větší oslavě. V každém utrpení se zahleď na svatý kříž Kristův, a pro lásku Kristovu snášej každý kříž. Kříž ti otevře rajskou bránu; co více by sis nadto mohl přát?«

H) K slovům božského Učitele, která jsme slyšeli v evangeliu, podává nám výklad opět apoštol kříže. Dvakrát se ještě ujímá slova. Po prvé při obětování. Kněz bere do rukou patenu s hostií a obětuje ji nebeskému Otci; tu chvíli máme i my položit na patenu všechny své kříže, úmysly i oběti, a spolu s Beránkem neposkvrněným je podat věčnému Otci. »Kdožkoli patří Kristu, ukřižovali své tělo s jeho nepravostmi a žádostivostí« (nezí-

zenými vášněmi; Gal 5, 24). To tedy náš obětní dar, který máme Otci přinést, to naše mučednictví, neviděné a nekrvavé; jen pak možno říci, že jsme spojeni s Kristem a s jeho přesvatou obětí, když se ze všech sil snažíme o to, abychom odpírali svým nezřízenostem. Jenom ten, kdo se o to vážně pokusil, ví, jak těžký jest boj zřící se své hlavní nezřízenosti, své »zamilované« vášně. Smyslný své tělesné náruživosti, opilý sklenky, lakomec lásky k zlatu, pyšný ctižádostí... Kdo se o to pokusil, ví, že to skutečně znamená »ukřížovat starého člověka«, že při tom mnohdy srdce, když ne tělo, krvácí. »Jest nutno odporovat až do krve...« (Žd 12, 4) Ale neřekl nám to týž apoštol již první neděli adventní? Nepovzbuzoval nás k tomu a nevytkl nám to jako program pro celý rok? »Svlékněte starého člověka!«

A když po svatém přijímání máme Krista v srdci, mluví k nám sv. Pavel naposled: »S Kristem přibít jsem na kříž, žiji pak ne já, nýbrž žije ve mně Kristus, jenž mne miloval a vydal sám sebe za mne.« (Gal 2, 20) Žije ve mně Kristus... A já mu nechci být podoben. Mnohý spěchá s radostí na mši svatou, s úctou a láskou jest přítomen tomuto každodennímu obnovování oběti kříže, které mu připomíná Spasitele na kříži, v bolestech pnicího, přistupuje k jeho oltáři a k jeho stolu jako k tajemné duchovní Kalvarii, a není ani zdaleka proniknut tímž smýšlením jako on na oltáři kříže! Není toto naše počínání velkou nepravdou? Ve sv. přijímání se s božským Spasitelem spojujeme, a nechceme s ním mít nic společného! Nechceme být jako on, nechceme ho následovat cestou kříže! Chceme čerpat z ran Kristových milosti a z kříže spásu, a vzpíráme se jako Šimon, když máme na sebe jeho kříž vzít a božskému Trpíteli pomoci! Kolik slov lásky a oddanosti poví čisté srdce po svátostné návštěvě božskému Snoubenci duší... Nezapomínáme mu při tom i osvědčit: »Pro tebe jsem ochoten všeho se vzdát, přízně a lásky všech, domova, pohodlí, všeho, kdybys to ode mne žádal...?« Při přijímání na neděli Smrtelnou a Květnou nám to liturgie hluboce připomíná: svátostný kalich krve Páně, který pijeme, jest společenství hořkého kalicha Kristova. Jakub a Jan prosí za přední místa v jeho království, a Pán odpovídá: »Můžete pít kalich, který já budu pít?« Chcete mi být v nebi hodně blízko; jste ochotni napřed na zemi pro mne hodně trpět? Či »pro sebe růže a tobě trny«?

I) »Kdokoli chce být v Kristu Ježíši zbožně živ, nechať se připraví na pronásledování,« praví týž apoštol (2 Tim 3, 12); mohli bychom dodat: »Ať se připraví na utrpení.« Nebude učedník nad Místra, ale utrpení pro Pána snášené nebude bez odměny. Při mši sv. ke cti mučedníků nám to někdy církev připomíná, čtouc úryvky ze Zjevení sv. Jana, o nebeské slávě těch, kteří na zemi pro Pána trpěli. Připomněla nám to i druhou postní neděli, když mluvila o proměnění Páně, a ve čtvrtou neděli; rozmnožení chlebů — hostina na poušti, předobraz věčné hostiny v nebesích. Utrpení jest cesta k slávě; nebeský Otec nás vychovává, abychom byli jeho hodnými dítkami a jednou řádnými občany nebeského království, a my bychom od něho žádali opičí lásku? Nedá-li se dítě vychovat, dopadne zle, a nedáme-li se od Pána poslušně vést my, stihne zkáza i nás. Poslední neděli po svatém Duchu: »Odejděte ode mne, zlořečení...« Aby se to nestalo, vede nás Pán

cestou křížovou. Skrze kříž v nebeskou říš... »Ó kříži, naděj jediná, buď vítán v pašijový čas, dej zbožným milost přehojnou, všem hříšným odpusť a je spas...!« Tak se modlí v pašijovém týdnu církev den co den.

Bolestný růženec nebo křížová cesta. Svatý kříži, tebe ctíme.

Čtení: Pašije podle sv. Matouše.

V pondělí Jn 12.

V úterý lze vzít za duchovní čtení zprávy evangelistů o působení Páně toho dne — posledního to dne jeho milostiplného působení, Mt 21-23.

Svatý kříž, vyznání víry v Ukřížovaného, znamenáme-li jím čelo a prsa, vyznání věrnosti témuž Pánu a Králi, zdobíme-li jím své příbytky. Každému, kdo do domu vejde, hlásá: »Zde vládne Kristus, králem této rodiny a tohoto domu jest on.« Jak velmi mile působí na věřícího návštěvníka v textilní továrně v S. v Čechách, když na širokém schodišti mu s čestného místa kyne na pozdrav velebná socha svatého Srdce Ježíšova. »Zde je tedy on králem...« Vejdí, do které místnosti chceš; v té hlučně pracují stavy, v oné o překot hučí šicí stroje, v jiné se pilně ohánějí u stolů mladé dělnice, a v každé místnosti kříž, symbol naší víry, projev našeho »příslušenství«, vznešenějšího než ke kterémukoli, byť sebemocnějšimu státu, příslušenství ke království, které nebude mít konce.

Kníže Boleslav II. přikázal r. 986, aby u každé obce bylo vztyčeno na kamenném nebo dřevěném sloupu znamení naší spásy, a taktéž u cest a u polí, i na každé hradní bráně. Z doby Karla IV. pocházejí vzácné krucifixy na Karlově Týně a v Emauzích, tehdy obraz Ukřížovaného vplétaly dovedné ruce klášterních malířů do překrásných miniatur misálů a jiných bohoslužebných knih, a se stejnou láskou a oddaností stavěly prosté ruce venkovanů nesčetné prostinké kříže v polích, na návších, na křížovatkách nebo u cest, kamenné, dřevěné, železné; do psaných modlicích knih jej kreslily ruce obratnějších písmáků, a dokud se v Čechách nosil kroj, ještě po r. 1850, nosily dívky na šiji zavěšený křížek, zlatý, stříbrný, pozlacený. Na Českomoravské vysočině bylo napočítáno 87 žulových křížů bez těla Spasitelova, někde jen balvan, do kterého kříž vtesán. Kříž na Karlově mostě v Praze, pořízený již za Otce vlasti, byl odstraněn Zimním králem na naléhání jeho manželky, a oba brzo přes ten most prchali ze země po neblahém 8. listopadu 1620. Při dobývání Prahy r. 1648 se Švédové při žádném útoku za ten kříž nedostali; snažili se jej tedy sestřelit. Jeden Čech, zrádce v jejich vojsku, srazil hlavu, a téhož dne sám padl. Po vestfálském míru postaven nový kříž, jenž stojí na mostě dodnes. Za mých dětských let sňal před ním klobouk kdekdo, kromě cizinců, jinověrců, židů a bezvěrců. Hebrejský nápis («Svatý, svatý, svatý Hospodin Bůh zástupů») musil poříditi r. 1696 žid z trestu, že jda mimo, potupil znamení spásy. »Svatý kříži, tebe ctíme, jež v den soudný uvidíme na nebesích třpytit se.«

STŘEDA.

»Naplňte míru otců svých!«

Minulý pátek jsme poklekli k nohám Matky sedmiboletné. »Matka pláče, ruce spíná...« A mezitím, co milená naše Matka v žalosti lká, radí se farizeové, jak nám evangelium téhož dne sděluje, kterak by se Pána lstivě zmocnili a jej ze světa sprovodili. Jejich horečné napětí se stupňuje na nejvyšší míru, a božský Spasitel, jak patrně z epištoly, jde jako beránek klidně nepřátelům vstříc, s plným vědomím toho, co ho čeká.

V neděli obklopen jásajícími zástupy, hledí s vrcholu Olivetské hory na město Boží, město nevěřící, zatvrzelé, a lká nad ním, nad Jerusalemem, vražedníkem proroků: »Ó, bys aspoň v tento den svůj poznalo, co tobě jest k spáse! Nepřátelé tě obemknou valem a nenechají v tobě kamene na kameni, protože jsi nepoznalo času navštívení svého!« Má tak Pán jednou lkát i nad duší mou? Nad duší, která byla ztracena, poněvadž se nevzchopila a nepovstala z hřichu, dokud trval den spásy a milosti?

V pondělí vyhnal Pán prodavače z chrámového nádvoří. Již po druhé... Jednou, když po prvé zavítal do domu Božího jako Mesiáš, právě před třemi roky, o velikonocích, na začátku svého milostiplného veřejného působení. Dnes, na konci své mesiášské činnosti, u večer svého pozemského života.

V úterý došlo mezi ním a nepřáteli (kněžími, staršími lidu a farizeji) k výstupu tak urputnému, jako dotud nikdy. Chtěli před lidem přivést do úzkých a tak připravit o všecku vážnost a oblibu toho, jehož moudrosti se divily celé zástupy. »Sluší se dávat daň císaři, ujařmiteli vyvoleného lidu Hospodinova? Co bude s vdovami na onom světě? Kterému ze svých mužů tam budou patřit? Které přikázání jest největší v Zákoně?« Jedna lstivá otázka za druhou, farizejští zákoníci, jejich žáci, herodiáni odrodilci, saduceové, nevěrci, kněží, starší lidu, všichni se dnes střídají, jedni za druhými, jejich tažení proti nenáviděnému kazateli z Nazareta promyšlené, a sotva jedni poražení opouštějí bojiště, nastupují druzí, pohotovi s novým útokem, a přece musí před neomylnou božskou moudrostí kapitulovat jako dřívější. Tolika porážkami unaveni a před lidem blamováni, po opětovných pokusech vyklízejí konečně pole nadobro; chtěli v očích lidu snížit autoritu jeho, a vidí, že nehorázně poškodili reputaci svou. Není moudrosti, není prozíravosti, není rady proti Hospodinu. (Př 21, 30) Jejich zášť přechází v zběsilou, šílenou nenávist; jejich uražená pýcha se uklidní teprve v krvi nenáviděného mravokárce, který tolikrát strhl před lidem masku s jejich domnělé svatosti. Trpce si povzdechl sv. Jan: »Ačkoli tak mnoho zázraků vykonal před nimi, přece

neuvěřili v něho, protože jejich zaslepenost a zatvrzelost je omámila, aby očima neviděli a srdcem neporozuměli. Ti pak, kteří z předních lidu v něho srdcem uvěřili, nevyznávali ho z ohledu na farizeje; bylať jim sláva lidská milejší než sláva Boží.«

V úterý večer nebo spíše ve středu ráno se sešla velerada za předsednictví Kaifáše k mimořádné poradě, jak by bylo možno nejlépe nenápadně Krista odklídít. Nenápadně... To, co na Květnou neděli viděli, je poučilo, že není radno lid dráždit a že zajetí toho, jež si tisícové přivedli do Jerusalema jako Mesiáše a krále, by mohlo mít pro ně samy osudné následky. Až po svátcích, až se davy rozejdou... Avšak Pán usoudil jinak, a vývoj událostí je přesvědčil, že jejich obavy byly bezdůvodné. Jak jim to byl Pán pověděl... »Nelze, aby prorok zemřel mimo Jerusalema.« (Lk 13, 33) Nevěřící město musí naplnit míru svých zločinů, a Pán chce dokonat právě ve sváteční velikonoční den... »Jerusaleme, Jerusaleme, který zabíjíš proroky a kamenuješ ty, kteří k tobě posláni jsou!...« (Mt 23, 37)

Celou středu a čtvrtek věnoval božský Spasitel rozmluvě s nebeským Otcem. Byla to příprava k jeho oběti, k oběti kříže, k nejsvětější oběti, jaká kdy byla Otcí přinesena, k oběti, jež smyje všechn hřích a otevře vyhnancům zavřenou bránu ráje. Smrtí k životu... Nám pak znamená toto slovo: »Pokáním k oslavě.« Nevedeť jiná cesta k nebeské slávě; spravedlivého cesta kříže, hříšníka cesta pokání. Slyš modlitbu, kterou se církev ve Svatém týdnu dvakrát modlí: »Bože, od něhož Jidáš viny své trest a lotr odměnu lítosti dostal, uděl nám milost smilování svého...« Nezachvěje námi tato modlitba? Jaké přirovnání! Apoštol Kristův a lotr! Vyvolený učedník Páně a zločinec ve hříších zestaralý! Jeden vychovaný ve škole božského Srdce Páně, druhý jen kradl, loupil, vraždil... Kde jest nyní ten, kde onen? Pokání otevřelo vrahu nebe, a apoštol navždy zavržen, protože pokání konat nechtěl. Buďto pokání nebo peklo...

Již jsem dost pracoval. Desátek »který pro nás ukřižován byl«.

Čtení: Pašije podle sv. Lukáše.

Poslední řeči Páně na Olivetské hoře. (Mt 24 a 25)

ZELENÝ ČTVRTEK.

Den smrtelné úzkosti Páně.

Liturgie.

Navečer tohoto dne přišel Pán, provázen deseti apoštoly, z Bethanie do Jerusalema. S jakým srdcem vstupoval asi do jeho hradeb? Věděl, že svoboden už z něho nevyjde; po málo hodinách jej opustí s křížem na rame-nou... Petr a Jan již připravili vše, čeho bylo třeba k večeři beránka. Poslední večeře... Zelenočtvrteční mše svatá... Kněz sice stoupá k oltáři v paramentech bílých, v barvě jasu a světla, pje andělský zpěv, ale jaký smutek, jaká truchlivost vane ze všech modliteb! Sv. Jan praví v evangeliu: »Když byl Ježíš miloval své, projevil jim nakonec svou lásku mírou nejvyšší...« Sv. Pavel však v epištole podotýká: »Té noci, kdy byl zrazen...« Noc zrazení, noc největšího nevděku vyvolil Pán, aby nám dal největší dar, aby nám odevzdal sám sebe v nejsvětější Svátosti... Varhany i zvony umlkají (jejich »srdce odlétají do Říma«, jak někde náš lid říká), velebná Svátost se odnáší s hlavního oltáře do vedlejší kaple nebo aspoň na vedlejší oltář, do tak zvané Getsemanské zahrady... Pán opouští s apoštoly večeřadlo a ubírá se s nimi přes potok Cedron na západní svah Olivetské hory... Pak odhalovány oltáře, zhasnuto věčné světlo... To vše, jakož i otevřený prázdný svatostánek nám připomíná, že odešel Pastýř dobrý... Církev odkládá královský háv, a jako staří kajícíci sedí v žíní a popelu... Smutek dosahuje vrcholu...

Rozjímání.

A) Poklekněme po mši sv. do oné kaple, kterou jsme nazvali Getsemanskou zahradou, a modleme se tam, možno-li kněžské hodinky. Je to modlitba Páně v jeho smrtelné úzkosti. Bylo asi kolem 10. hodiny, kdy božský Spasitel opustil večeřadlo ve východní části hory Sionu. »S jedenácti,« praví s nevýslovnou truchlivostí evangelista. Kde jest dvanáctý? ... Všichni jdou mlčky, poddávající se hlubokému dojmu posledních slov Páně. Procházejí předměstí Oíel, pak sestupují po svahu chrámové hory Moria do údolí... Ulice pusté, úplněk rozlévá své bledé světlo po krajině... Na břehu Cedronu se Pán asi zastavil a po židovském způsobu pozdravil chrám, jehož mohutné zdívo jím nad hlavou strmělo do výše. Cesta vede přes jižní kamenný most, a již stoupají pomalu vzhůru. Ve vzdálenosti asi 100 m po jejich levici zahrada. Pán otvírá branku... V zahradě rajské začal odvrát od Boha, v za-

hradě začíná cesta, po které se člověk k Bohu vrátí. »Kam Ježíš chodíval,« praví evangelista. Zrádce zná místo, kde božský Mistr trávil tohoto týdne nejednu noc na rozmluvě s Otcem, a Pán to ví... Nechává osm u branky, a s třemi mizí ve stínu stromoví a křoví. Podle tradice to byla jeskyně, k níž Pán po pěšině zaměřil. Sotva jest z dohledu osmi, zastavuje se... Smrtelná bledost pokrývá jeho tvář, oči vyjadřují hrůzu... On, jenž byl vždycky tak klidný a vždy měl sám sebe naprosto v moci, chvěje se na celém těle. »Smutná jest duše má až k smrti... Smrtelná úzkost se mne zmocňuje, posečkejte zde a bděte se mnou...« Odchází do jeskyně, klesá k zemi a modlí se k Otci..., po způsobu židovském nahlas, takže ho oni tři mohou slyšet.

B) Tímto záchvatem smutku začíná utrpení Páně. V bezprostřední blízkosti se mu jeví vše, co má podle vůle Otce podstoupit... Bolesti, které ho čekají, potupy, které se na něho snesou, hříchy, které na sebe vzal, to vše působí na fantazii božského Trpitele víc a víc, duši ovládá nevýslovná úzkost; před jeho očima se vznáší kalich utrpení, který má pít, se vši hořkostí, odporem a hrůzou. Božský Spasitel přehlédá celou řadu věků, od stvoření světa, až do jeho konce, od hříchu prvního člověka, spáchaného v ráji, až do posledního, spáchaného před soudným dnem... Všecky ty hříchy defilují před jeho zrakem, všechny ve své ohavnosti, nízkosti, zlobě. První hřích v té dlouhé řadě, hřích Adamův... Vše, co následuje v tom nepřehledném voji hříchů a Božích soudů, zavínil on. Smrt, která obchází a má ustavičnou žeň, bída a lopocením lidstva, nemoci... Pán slyší sténání ubožáků, vidí všecko mravní poblouzení, rozpoutané a zdívocilé náruživosti a vášně, od pýchy, která se vzpírá proti Bohu, od vražedné nenávisti, která požívá bližního, až k močálům nečistoty... Nešťastný Adame, co jsi to učinil! Pro tebe a pro tvůj hřích musí teď Spasitel tak nevýslovně trpět...

Kain, bratrovrah... Lamech, smyslný... Lidstvo za Noema... Svatost Boží nesnesla pohledu na zemi poskvřněnou tak ohyzdnými nepravostmi, odplavila hříšné pokolení, a neposkvřněný Beránek musí nyní hledět na ty ohavnosti, za které má Otci dostiučinit! Pak hřích Chamův a nepravosti jeho potomků... Hříchy pohanstva... Egypt, Fenicie, Assyrie, Babylon, Sodoma a celé Pětiměstí, Řecko, výstřednosti císařského Říma... Co se tam dalo za bílého dne na ulicích, co v cirku, v divadlech, ve chrámech... Nešťastný Adame!...

Pak všecka bojiště..., potoky krve, hory mrtvol, zástupy sirotek a vdov..., zpusťšené země, hlad, mor...

Hříchy současného lidstva... Mezi nimi i jeho apoštol... Neuplyne ani 24 hodin, a jeden ze dvanácti bude v pekle... A přece i pro něho šel Pán na smrt!

Hříchy budoucího lidstva, především těch, kteří se k němu budou hlásit a ponosou jeho jméno... Kvůli smrtelným duším založil církev... Jak bude pronásledována! Jak se bude bojovat proti světlu jeho učení, proti pravdě, kterou přinesl s nebe! Nauka církve bude otrávena bludy a stane se milionům stromem smrti! Těm, kterým měla a mohla být stromem života! A to mnohdy z malicherných důvodů, ze ctižádosti nebo závisti biskupů nebo kněží... Svaté svátosti zanedbávány a zneuctěny od těch, kteří je budou

přijímat, i od těch, kteří je budou udělovat; tolik svatokrádeží... Kněžský stav znesvěcen, pastýři oveček nečistí nebo draví vlci, příčina tolikerého pohoršení...

Nepřehledná řada zmařených existencí, zlomených srdcí, lid vyssávaný daněmi a nenasytností vládců... Hříchy moderního lidstva... Velkoměsta, bahniska všemožných nepravostí, stoky ohavnosti, kaluže nečistoty... Všecka korupce tak zvané hyperkultury a civilizace, všechno násilí, proklínání, křivé přísahy, loupeže, svádění a zkáza nevinných..., všechny hříchy, kterými se kdy poskvřnilo a poskvřní potomstvo padlého Adama, od myšlenky, která zavadí o srdce čisté dívky, až k nejohavnějším neřestem pekla..., od přenáhlení až k rafinovaným zločinům...

Kdypak jsi v té řadě hříšníků a hříchů přispěl ty? I tys složil své břímě na bedra Spasitelova, i tvůj život viděl Pán v oné zelenočtvrtě noci! Tvůj celý život se všemi hříchy, které jsi spáchal a ještě spácháš... Nezahléděl se na tebe Pán smutně jako César na milovaného Bruta, když jej uzřel v zástupu spiklenců? »Ty také, synu můj?...« I tys musil zatížit můj kříž?... (Ž 68, 2-22)

C) Teď chápeme slova evangelia: »Počal se rmoutit...«, když viděl všecku zaslepenost a nerozum hřešícího lidstva, které se honí jen za pozemskými statky, zanedbává duši a ztrácí nebe. »Počal se děsit«, když viděl zlobu některých hříchů, vražd, násilí, mučení nevinných... »Pojímal ho odpor a hnus...«, když viděl ohavnost jistých hříchů... Pán se hrozil břemene, které se chystal na sebe vzít. Ať se zahléděl kamkoli, všude hřích; na nebi Otec tolika hříchů urážený, na zemi zlomené a krvácející Srdce jeho Matky, která bude zítra stát podle jeho kříže se sedmerým mečem v duši, a konečně v pekle nesčetné množství duší, které ani jeho krev, ani slzy jeho Matky nezachránily, protože se zachránit nedaly, protože odpíraly, protože nechtěly... Žádný světlý paprsek neosvětloval ty temné obrazy; musí trpět i za hříchy, které odpuštěny nebudou; kvůli němu nebude život žádného hříšníka zkrácen ani o hodinu, nebude uspíšen konec světa ani o půl dne..., musí vyprázdnit kalich až na dno... Nejbolestnějším pomyšlením mu bylo, že pro mnohé bude trpět nadarmo... Kolik duší zlobou pekla zmirá denně v hříších svých, pro které kdys darmo tekla drahá krev z ran Kristových...

D) »Abba, Otče..., je-li možno, ať odejde ten kalich ode mne...« Jaký div, že duše božského Trpitele byla hrozně rozechvěna, smrtelně rozechvěna... Toto jediné slovo dostačí, aby ukázalo, jak hrozný byl vnitřní boj našeho Spasitele, jak se jeho přirozenost vši mocí vzpírala proti kalichu, který měl pít... »Je-li možno, ať odejde ten kalich ode mne...« Ano, ať je tvá uražená čest napravena, ať je lidstvo spaseno, ale je k tomu třeba, abych přijal takový kalich? Avšak ne má, nýbrž tvá vůle se staň... (Ž 34, 11-25)

Na volání božského Trpitele nebeský Otec shlédli, poslal mu anděla, který ho těšil a sílil..., beze vši pochyby tím, že mu ukázal ovoce jeho utrpení a kříže. Po jeho odchodu se stupňoval vnitřní boj a úzkost našeho Spasitele na míru nejvyšší. Byl to strašný boj..., boj mezi vyšší vůlí, která nutila,

aby se podrobil věčným úradkům Otcovým, a mezi nižší přirozeností, která se bála, bránila, děsila, vzpírala; byl to zápas vpravdě smrtelný; krev se prudce hnala ze srdce do žil, ze žil na povrch těla... Jako vinná réva v lisu... Jenž pro nás krví se potil... Co vše musilo snést božské Srdce mého Spasitele pro mne, pro moje hříchy! Hodina adorace, kterou na Zelený čtvrtek konáme před nejsvětější Svátostí v Getsemanské zahradě, budiž věnována rozjímání o našich hříších. Co stály Pána ještě dříve, než byl zajat a na kříž přibit! Lítost nad hříchy...

E) Ale učme se i soustrastí s trpícím Spasitelem. Ne plané, nýbrž účinné; soustrastí, která vede k opravdovému pokání a odvrácení od hříchů. Varovat se hříchu nejen ze strachu před peklem, nýbrž z lásky k tomu, jenž pro mne a pro moje viny tak nevýslovně trpěl. Tyto svaté dny trávil kdysi věřící v největší sebranosti a kajicnosti; zdržovali se služebných prací, dleli celé hodiny v chrámě, a nebylo-li možno, oddávali se uctívání trpícího Spasitele doma. Vážné kající písně se ozývaly z křesťanských domů, a na každém bylo vidět, že spojen s Bolestnou Matkou Boží a miláčkem Páně, prožívá spolu se zmučeným a trpícím Spasitelem jeho přehořké utrpení. Tělem doma, duchem v Getsemanské zahradě a na Kalvarii.

»Smutná jest duše má až k smrti; posečkejte tuto a buďte vzhůru se mnou. Teď uzříte zástup, jak se vrhnou na mne; vy na útěk se dáte, a já půjdu obětovatí se za vás. Hle, hodina se blíží a Syn člověka vydán bude v ruce hříšných; vy na útěk se dáte a já půjdu obětovatí se za vás. — Jednu hodinu jste nemohli bdít se mnou? Vy, kteří jste se povzbuzovali, že zemřete pro mne? Či Jidáše nevidíte, jak nespí, ale spěchá vydati mne židům? Co dřímáte? Vstaňte, modlete se, ať neklesnete v pokušení! Či Jidáše nevidíte, jak nespí, ale spěchá vydati mne židům?«...

F) Roku 1873 přichází na ostrov Molokai v Havajském souostroví mladý kněz, člen řádu nejsv. Srdcí Ježíšova a Mariína a ustavičného klanění nejsv. Svátostí. Bylo mu 33 let, tedy přibližně tolik, co našemu drahému Vykupiteli, když se za nás na kříži obětoval. I on tam přišel, aby se obětoval. Molokai, jméno, které vzbuzovalo hrůzu a děs... Tam vyvážení malomocní, aby nešířili nákazu, a ponechání sami sobě..., ostrov hrůzy, kde vládlo právo silnějšího. Guvernér, protestant, protestantskou vládou placený, se zdržoval v uctivé vzdálenosti od svého území, a ti ubozí tam? »Obraz pekla« — dokud se nenašel katolický kněz, který byl hotov ubohým se věnovat a za ně se obětovat! Celý svět znal jeho jméno, kdekdo bez rozdílu národnosti a vyznání sympatisoval s tímto hrdinou bliženské lásky. Hned napoprvé, když prosil o milodary pro své ubohé, byl zahrnut od katolíků i protestantů dary bez počtu. Roku 1888 uspořádal anglikánský biskup Chapman sbírku, která vynesla převelký obnos, švédská protestantská baronka věnovala všechny klenoty, protestantská Anglie měď na střechu kostela, o katolických dobrodincích nemluvě. Jakýsi misionář zbudoval pro malomocné ženy a děti moderně zařízenou nemocnici v Honolulu, a když P. Damián, hroznou nemocí sám nakažen, roku 1889 zemřel, pořídili mu protestanté nádherný náhrobek na Molokai. Všecko byli hotoví obětovat, jen jednu věc nikoli — sami sebe... První apoštol malomocných odešel, a oka-

mžitě byl vystřídán jinými členy svého řádu, katolických Milosrdných sester působí u malomocných bez počtu — jen oni a ony jsou s to obětovat život nejubožejším ze svých bližních.

Náš Spasitel... Obětoval sebe, nikoli zlato, nikoli stříbro, obětoval svou drahocennou krev. Obětoval se za nás, nejubožejší... Byli jsme jimi, dokud jsme trvali ve hříchu, dokud nám hrozilo věčné zavržení. Za nás, nejen ubobé, nýbrž přímo nehodné, za které by se nebyl obětoval žádný Adamův syn, i kdybychom svatí byli, jak praví sv. Pavel (Ř 5, 7) — a Syn Boží se za nás obětovat neváhal! Zemi, předsíň pekla, proměnil svou obětí v předsíň ráje. I P. Damián prodělal Getsemanskou zahradu, i on při prvním pohledu na rány a zohavené tváře nemocných pocítil nepřekonatelný odpor, ale láska zvítězila. Hrdinný kněz byl na Molokai horoucně milován a skoro zbožňován od těch, za něž přinesl v oběť vše a nakonec i život. Nemohla by nám jejich láska být povzbuzením? Nemohl by při pohledu na ni vzplanout mohutněji slabounký plamének naší lásky k drahému Zmučenému? Povzbuzením — a zahanbením! Oni tak milovali smrtelného syna lidského, který se jim zcela věnoval, a my máme možná tak málo lásky k Synu Božímu, který nám více dal a více pro nás vykonal! »Odešel náš drahý otec,« lkali ubožáci, a nebylo jediného oka, které by nebylo z kropilo jeho rov. Slzami soucítělné lásky a pravé lítosti nad hříchy sluší se i nám zkrápět zítra hrob, jenž bude kryt daleko drahocennější a více milující srdce než onen náhrobek na Molokai. Srdce Ježíšovo, ztrýzněné pro naše nepravosti, smírná oběť za naše hříchy, Srdce za hříšníky sebe obětující, smiluj se nad námi!...

Desátek »který pro nás krví se potil«. Píseň k trpícímu Spasiteli.

Čtení: Pláč 1, 1-21. Žalm 54. Řeči Páně při poslední večeři, Jn 13-17.

Upozorňujeme opět, že místa z bible v textu v závorkách uvedená jsou duchovní četbou, doplňující myšlenky té které stati; v této kapitole na př. Ž 68, 2-22; Ž 34, 11-25.

VELKÝ PÁTEK.

Zhaslo Světlo světa, odešel Pastýř dobrý...

Liturgie.

Nejsvětější a nejtruchlivější den celého církevního roku... Den našeho vykoupení, našeho vysvobození, našeho smíření s Otcem... »Otče, dokonal jsem dílo, které jsi mi uložil..., dílo, pro které jsem přišel na svět...«

A) Nic smutnějšího v celém liturgickém roce nad odhalováním oltářů a velkopáteční obřady, nic dojemnějšího nad improperie, výčitky Spasitelovy... Kněz v černých paramentech přistupuje k oltáři, na kterém zhasnuta všechna světla. I věčné světlo zhasnuto. Mlčky, vážně, na nejnižším stupni padá na tvář..., znamená smutku... Potom se modlí potichu čtení ze starozákonních proroků o předobrazech Beránka Božího, který dnes svou smrtí sňal hříchy světa.

Po předpovědi následuje historie, po prorocích evangelium, pašije. Všichni evangelisté se již vystřídali, dnes přichází na řadu poslední, sv. Jan. Na Kalvarii nás vede církev, pod kříž, vedle Matky Bolestné a miláčka Páně. Tam kolem jedenácté hodiny dospěl smutný průvod. Co předcházelo? Soukromý výslech u Annáše, úřední před veleradou za předsednictví Kaifášova, zapření Petrovo, potupy a zesměšňování prorocké (učitelské) a mesiášské důstojnosti Spasitelovy (»Hádej nám, Mesiáši, kdo tě udeřil?«) vyplnilo hodiny velkopáteční noci; ranní druhý krátký výslech před veleradou, výslech před Pilátem, před Herodem Antipou, synem vraha betlemských nemluvňátek, druhý výslech před Pilátem, scéna s Barabášem, bičování, korunování, scéna Ejhle, člověk, odsouzení a křížová cesta, Šimon a plačící ženy jerusalemské, to vše vyplnilo velkopáteční dopoledne. Lid se zříká svého Krále-Mesiáše: »Nemáme krále, naším vládcem jest jedině římský císař, tvůj pán, pohan.« Tím přestává být Izrael, rod Jakubův, lidem vyvoleným, potupil královskou důstojnost Kristovu, a Pilát odsuzuje proti svému přesvědčení nevinného, aby zůstal přítelem císařovým..., od něhož byl po šesti letech sesazen a poslán do vyhnanství, kde v zapomenutí dokonal.

Pašije... Čtème je nebo posloucháme je, zpívají-li se v našem kostele, ne však lhostejně, bez účasti. Prožijeme s Pánem a Matkou Sedmibolestnou vše, co trpěli za nás..., prožijeme se vřelým a vroucím soucitem, zírejme v myslí spolu s Panou nejsvětější na svaté rány Beránka Božího, na jeho hlavu trním zbodenou, a slyšme jeho hlas: »To pro tebe...« Tak Bůh milo-

val svět... A až dospějí pašije k slovům »Dokonáno jest«, až kněz při slovech: »Nakloniv hlavu, vypustil ducha«, poklekne a v hlubokém mlčení bude rozjímat o nekonečné lásce Boží, která na smrt vydala Syna, pro nás a pro naše spasení, poklekněme i my a ponořme se u paty kříže v rozjímání o tom, kam až šla láska Tvůrce a Spasitele k nám...

B) Lid vida divy, které se dály při smrti Páně, bil se v prsa a prchal s Kalvarie do města. My setrvejme v myšlenkách na Golgotě a sledujme další obřad, odhalení kříže. »Ejhle, dřevo kříže, na němž pněla spása světa: pojdte, klanějme se jemu...« A mezitím, co věřící uctívají svatý kříž, nesou se s chóru žalostné výčitky Spasitelovy: »Lide můj, co učinil jsem tobě aneb v čem zarmoutil jsem tebe? Odpověz mi! Za to, že jsem vyvedl z Egypta tebe, připravil jsi kříž Spasiteli svému. Já jsem tě štípil jako překrásnou vinici, a ty ses mi stala příliš hořkou. Já jsem tě napájel vodou ze skály, a tys mne napojil žlučí a octem. Já jsem tě po čtyřicet let sytil mannou na poušti, a tys mne za to bil a bičoval. Já jsem kráčel před tebou v sloupu ohnivém, a tys mne vedl do dvorany Pilátovy. Já jsem tě povýšil nade všechny národy, a tys mne povýšil na dřevo kříže. Já jsem ti vložil do ruky žezlo královské, a tys mi dal na hlavu korunu trnovou. Já jsem před tebou otevřel moře Rudé, a tys kopím otevřel srdce mé.« (Viz Mich 6) Po každé výčitce se táže trpící Spasitel: »Co více měl jsem učinit pro tebe a neučinil jsem? Odpověz mi!« A co můžeme odpovědět? Nic, zhola nic neodpovídáme na chórový zpěv, jak jindy činíváme; v hlubokém mlčení klečíme skloněni u nohou kříže, a jen andělé našim jménem odpovídají (zpívá zase chór): »Svatý Bože, svatý silný, svatý nesmrtelný, smiluj se nad námi!« Naše mlčení jest doznání: »Hřešil jsem...« Uznáváme, že naše viny přivedly Pána na kříž, a jen jedna věc nám zbývá: dát v budoucnosti navždy výhost hříchu, a za minulost konat pokání. Jak možno zůstat tvrdý a lhostejný vůči tomuto obrazu trpícího Spasitele? Rozjímáme o výčitkách, které se k nám s chóru nesou, a pozměňujeme je... »Já jsem se dal pro tebe vléci ulicemi Jerusalema a na posměch luze, a ty spěchááš na místa hříchu. Já si dal pro tebe zbodnouti ruce, a tvé ruce konají, co mně kormoutí. Jazyk mi v zízni přilnul k patru, a tvůj jazyk vyhledává u stolu nezřízené rozkoše. Já se modlil za nepřátele, a ty nemáš lásky ani k vlastním bratřím. Já jsem na těle rozedrán, a ty hoviš tělesným rozkoším a choutkám.« (Pláč 3, 11-18, 49-63)

Které pokání nám bude za těžko při pohledu na zmučeného Krista? Která příležitost nám tak milá, že bychom se vzpírali jí opustit z lásky k němu, kdyžťe on z lásky k nám opustil svou předrahou Matku? Která osoba smí být od nás tak nezřízeně milována, že bychom se jí nechtěli vzdát, kdyžťe Matka Bolestná z lásky k nám dala sbohem svému jedináčku? Jak možno hovět nezřízeně sebelásce a pálit zápal svému sobeckému já, když vidím Syna Božího poníženého, potupeného, pošlapaného? Jak možno reptat v utrpení, když vidíme, že sám Ježíš nebyl od Otce vyslyšen? »Ať odejde ten kalich ode mne...« A Otec ho od něho neodňal! (Ž 30, 2-19)

C) Další obřad se podobá mši sv., ale není to nejsv. obět. Kněz přináší na oltář proměněnou hostii, tedy tělo Páně, nikoli chléb, neproměňuje,

neslouží mši sv. Jednak na znamení nejhlubšího smutku, jednak proto, že všechen zřetel a pozornost obráceny dnes ke krvavé oběti kříže; proto jí dnes církev neobnovuje nekrvavě na svých oltářích. Po skončených obřadech průvod se zahalenou Velebnou Svátostí do Božího hrobu, načež odhaleny oltáře . . . , nejsmutnější obřad celého roku. Oběť mše sv. přestala, Kristus Pán nás opustil . . . , obraz duše, kterou opustil Pán svou milostí, protože napřed ona opustila hříchem jeho. Odhalení . . . , duše zbavena roucha milosti, posvěcující milosti . . . , co jí čeká, až ji po rozsudku posledního dne Pán definitivně opustí? Zdaž nebude zavrženec mít peklo ve vlastní duši?

D) Poklekněme v Božím hrobě před zahalenou Svátost v monstranci a modleme se tam kněžské hodinky. »Vlastního Syna neušetřil Bůh, ale za všechny nás na smrt vydal . . .« Co pocítíme při těch slovech? Snad při nich mocně vzplane láska, která dotud v srdci jen doutnala, jako náhlý prudký víchr rozdmýchá plameny, které se sotva při zemi plazí . . . Snad se našeho srdce zmocní pocit nevýslovné vděčnosti, snad jím zalomcuje hořká lítost nad hříchy, ale možná dost, že je naplní hluboké zahanbení při myšlence na to, jak mnoho pro nás vykonal Pán a jak málo jsme pro něho vykonali my. Dosud jsme jen trhali se stromu kříže ovoce spásy, ale sami se nezmohli ani na nejmenší oběť pro Ukřižovaného. Svatý kříž jest nám němou obžalobou a výčitkou. »Vlastního Syna neušetřil . . .«, a my své tělo šetříme, jak můžeme! Máme-li pro Pána nést nějaké píchnutí, jest naše hrdinství v koncích! Tak málo lásky k Srdci Ježíšovu, pro nás potupami nasycenému, kopím probodenému, pro naše nepravosti zraněnému, až k smrti poslušnému . . .

Na Velký pátek bývala španělskému králi předkládána listina provinilců, odsouzených pro politické přečiny, provinilých tedy proti němu. Král jim toho dne udílel prominutí trestu a provázal amnestii slovy: »Bůh mi odpusť, tak jako já odpouštím jim.«

A zase slyšíme slova apoštola národů: »Mrtví hříchu, zemřelí hříchu pochováni s Kristem, abychom spolu s ním povstali k novému životu.« Smrt tělesná je oddělení duše od těla; duchovní smrt, o které teď mluví apoštol, znamená odtržení srdce od všech nezřízených žádostí. Odumřít světu, nikoli zdánlivě naoko, nýbrž skutečně. Ne po chvílce setřást mocný dojem a vrátit se k zamilované vášni a náruživosti; nyní důsledně provádět slovo již vyřčené: »Mně jest ukřižován svět a já světu . . . , pro mne jest mrtev svět a já jsem mrtev jemu . . . , život můj jest s Kristem skryt v Bohu . . .« Odumřít hříchu znamená být spojen s Kristem, vejít do jeho Srdce, které nám kopí vojínovo otevřelo.

Církev pokračuje v kněžských hodinkách, a po tklivých žalozpěvech se modlí antifonu: »Kristus učiněn jest pro nás poslušen až k smrti, a to k smrti kříže . . .« Při těchto slovech veškeré shromáždění pokleká, nastává hluboké ticho, jen polohlasitě začnou po chvíli žalm 50: »Smiluj se nade mnou, Bože, podle velikého milosrdenství svého . . .« A nakonec polohlasně modlitbu: »Shlédni, prosíme, Pane, na tuto rodinu tvou, pro kterou Pán náš Ježíš Kristus neváhal v ruce hříšníků se vydati a jho kříže podstoupiti.« Je to poslední modlitba církve na Velký pátek. Ještě chvíli ticho, načež všichni

mlčky odcházejí z chrámu, jako Bolestná Matka s Janem a ženami od hrobu Kristova, v hlubokém mlčení a žalu rozjímajíc o nekonečné lásce Boží, která ani Syna nešetřila, ale na smrt ho vydala, aby nezahynul nikdo, kdo v něho věří, ale měl život věčný. (Jn 3, 16)

E) Hluboce zamyšlení a vážní odcházíme po vykonané pobožnosti z Božího hrobu. S jakými pocity jej opouštíme? Někomu snad při pohledu na drahého Zmučeného tanou na mysli jeho slova, promluvená v osmém zastavení k plačícím ženám: »Když toto se děje na dřevě zeleném, co se bude dít na suchém?« Vzpomínka na naše hříchy, které přivedly Syna Božího na kříž a které na nás svolávají kletbu a trest! »Zanech hříchu, opušť cestu nepravosti, za kterou bys na věčnosti strašně pykall« Bylo by si přát, aby aspoň s tímto předsevzetím opouštěl Boží hrob každý, kdo se nedoveđe vyšinout výš. Jinému snad tane na mysli slovo apoštolovo: »Je nutno s Kristem trpět, chci-li být jednou s ním oslaven.« Tedy touha po nebi, ne bázeň před peklem; touha spojená se snahou nebe s milostí Boží dosíci, byť to stálo i oběť. Třetí opouští Boží hrob s hlubokým pohnutím: »Hle, co vše musil milovaný Vykupitel trpět — pro mne a pro moje viny! Já jsem příčina tvého utrpení, já příčina tvé smrti!« Láska k tomu, jenž nás miloval... Ale tato láska musí jít dál, vlivem jejích paprsků musí vzklíčit v srdci předsevzetí: »Chci milovat a ta láska musí ve mně spálit vše, pro co Ježíš musil trpět... Varovat se všeho hříchu z lásky, z čisté lásky k Pánu!« Čtvrtý si snad řekne: »Chci s tebou závodit, milovaný Ježíši! Ty pro mne, já pro tebe...« Sv. Alfons Liguori se modlival: »Ježíši, nedopusť, abych byl od tebe zavržen, v pekle není možno tebe milovat!« Nemyslíl na očistec, protože duše v očistných plamenech lásku mají, nemyslíl vůbec na plameny, myslił jen na lásku. Kdy v roce jest vhodnější chvíle, vyprosít si lásku, utvrdil se v lásce, zanítit v srdci oheň čisté, nezištné lásky k Pánu, než v těchto svatých dnech? Týden lásky... Lásku rozněcovala v srdci o vánocích pobožnost u jeslíček, roznítí božitélová adorace, ale přese všechno jest jisto, že nejmocnějším plamenem může naše láska vzplátí dnes, v Božím hrobě...

Ty pak se zamysli a rci, koho při pohledu na svatý kříž a na Zmučeného našeho bys raději následoval — toho, jenž si řekne: »Pryč od těžkého hříchu, pro který bych musil trpět« — anebo toho, jenž praví: »Pryč z duše se vším, pro co musil Ježíš tolik trpět...«

Bolestný růženec nebo křížová cesta. — Již jsem dost pracoval. Čtení: Pašije podle sv. Jana. Isaiáš 53. Žalm 21. Pláč 2.

*

Boží hrob jest překrásný tklivý mimoliturgický zvyk, slavený v našich vlastech od nepaměti, dávno před příchodem prvních italských členů řádu Tovaryšstva Ježíšova do Prahy r. 1556. Doma, v Itálii, tohoto zvyku neznali; vycítili však brzo, jak hluboce jímá i vlašnou duši kratičká pobožnost v tichém Božím hrobě před vystavenou zahalenou Velebnou Svátostí, položenou do háje květin, jako kdys odpočívalo tělo Páně v kvetoucí zahradě

Josefa Arimatejského. Socha Krista Pána, ležící s probodeným srdcem a se zbodenými údy dole, tiché modlitby a adorace věřících, to vše zvyšuje hluboký dojem. Zdá se nám, že i plápol svíc je dnes tklivý a smutný . . . jako hromnička u rakve drahého zesnulého, a snad ještě tklivější, truchlivější než na Dušičky a než u katafalku. To vše vábí, zve, táhne milující duši k zaha-lené monstranci. Proto hned od počátku svého působení vyzdobili kněží T. J. Boží hrob co nejnádherněji, ale zároveň vkusně. Arcikníže Ferdinand svědčil r. 1559, že tak krásného Božího hrobu jako v Praze neviděl ještě nikdy. V některých chrámech byla po celý Svatý týden v některé postranní kapli zřízena »Olivetská hora«, podobně jako o vánocích Betlem; zeleno-čtvrteční smrtelná úzkost Páně . . ., zahrada se sochami Krista Pána a apoštolů. Na Velký pátek pořádán ve městě průvod se svatým křížem, při němž neseny nástroje umučení Páně. Všecko připomínalo věřícím: »Ode-šel Pastýř dobrý . . . Tak Bůh miloval svět . . .«

Velký pátek, památka umučení Páně, pocházející ze staré církve, tak jako svátek nejdražší Krve Páně 1. července, zavedený teprve před 100 lety, jest svátkem Kristova kněžství. Úcta k nejdražší krvi Spasitelově se začala šířit po křížových výpravách a byla tehdy jednou z nejoblíbenějších pobožností. Touto pobožností stejně jako pobožností k pěti ranám Páně si s vděčností a láskou připomínáme milost vykoupení, největší to milost, již se člověčenstvu jako celku dostalo. Nejdražší krev Kristova nám zjednala odpuštění hříchů, na kříži smyla a ve sv. svátostech denně smývá všecku vinu s kajících duší, zaplatila náš i Adamův dluh, otevřela nám rajskou bránu.

O křížové cestě byla učiněna zmínka na str. 212. Podotýkáme k tomu, že tato pobožnost, nepříliš stará, by měla být milou pobožností věřících, při nejmenším tak milou jako růženec. Proč kromě svatopostní doby se ji tak zřídka kdy modlíme? Poněvadž se ji modlit neumíme! K získání odpust-ků je nutno a dostačí, když jdeme od zastavení k zastavení a rozjímáme o utrpení Páně; toto rozjímání nemusí mít vztah k jednotlivým zastavením! Netřeba připojovat žádnou modlitbu ani zpěv. V jistém kostele jsem pozo-roval, že věřící konají křížovou cestu každý pro sebe ráno přede mší sv.; za sedm až deset minut byli hotovi. V modlicí knize Ve šlépějích Nepo-skvrněné jest uvedeno několik pobožností křížové cesty, jedna docela kra-tičká, jiné přizpůsobené radostné době vánoční a velikonoční; není pochyby, že se sluší celý rok s vděčnou myslí vzpomínat přesvaté oběti golgotské, a jako jest mše sv. jejím denním zpřítomňováním, tak jest křížová cesta denní vzpomínkou na ni a na to, co při ní Pán za nás vytrpěl.

BÍLÁ SOBOTA.

Veliká noc v Lateráně.

Liturgie.

A) V hlubokém smutku jsme včera odcházeli od Božího hrobu jako od čerstvého rovu těch, které jsme milovali; nezapomněli jsme při tom ani Matky Sedmiboletné. S jakými pocity opouštěla onoho pátečního večera zahradu Josefa Arimatejského ona! Srdce až do hlubin zraněné — ale ne beznadějná. Hrob nebyl a nemohl být posledním jednáním vznešené tragedie kalvarské, ani závěrem díla Spasitelova! Toho si byla Matka Beránka Božího dobře vědoma, a my? Nám připomněl sv. Pavel: »S Kristem jste umřeli hříchu, s Kristem vstaňte k novému životu a krácejme v novosti života!« Smrt a hrob byl božskému Spasiteli pouze průchodem k novému, vyššímu životu slávy, nikoli cílem jeho poslání. Odumřít hříchu a světu není ani cílem našeho života; je to jen cesta k účasti na věčném životě Kristově. Sv. Pavel rozvádí v páté kapitole listu k Římanům zhoubu Adamova hříchu (v. 12-19); ale jako skrze jednoho člověka přišla na svět smrt, tak skrze jednoho přišel i život, a jako jsme všichni v prvním Adamu propadli smrti, tak jsme v druhém a skrze druhého Adama povstali k životu. Pravý Beránek velikonoční nás přivedl z temnot smrti k světlu a štěstí pravého věčného života. Hebrejské jméno velikonoce Fese znamená v našem jazyce Přejít. (Str. 212.) První židovské velikonoce byly skutečně přechodem ze země otroctví (Egypta) do země zaslíbené — vodami Rudého moře. Pro nás jsou přechodem z duchovní smrti k nadpřirozenému životu, z otroctví satana do nebeské vlasti — vodami svatého křtu. Za starověku byla tato svátost udělována ponořením do křestního pramene. Ten pramen byl vpravdě hrobem, ve kterém byl pochován starý hříšný člověk a z něhož vyšel člověk nový; jako otrok satanův do něho vstoupil, jako dítě Boží z něho vystoupil. (Ř. 6, 3-11) Vzpomeň slova sv. Pavla, která jsi slyšel v první neděli adventní! »Svlékněte starého člověka, odložte hřích...« O tom jsme rozjímali doposud. »Oblecte Krista,« o tom začínáme rozjímát nyní a budeme o tom rozjímát až do konce církevního roku.

Teď chápeme, proč k udílení křtu zvolila církev právě den Zmrtvýchvstání Páně. Křtem svatým vstává každý syn Adamův z mrtvých. Dnes se neuděluje křest dospělým; proto učinila církev velikonoce za oficiální termín jiné svátosti. Propadne-li křesťan těžkým hříchem znova duchovní smrti, je tu svatá zpověď, která mu zjednává život; jiné cesty k životu není; buďto svatá zpověď, anebo na věky zůstat v poutech smrti. I o sv.

zповědi platí slovo apoštolovo: »S Kristem jste umřeli hříchu, s Kristem vstaňte k životu a krácejte nadále v novosti života.« (Ř 6. 12-23) Tato slova vyjadřují základní myšlenku velikonočních slavností; jen pak pochopíme velikonoční obřady, máme-li ji neustále na zřeteli.

B) Zajděme v myšlenkách o 15 staletí zpět do hlavního města pozemského království Kristova. Jest Bílá sobota. Celý den ticho, v chrámech, domech i venku. Teprve k večeru ulice ožívají. Nesčíslné zástupy lidstva proudí k hlavnímu chrámu, k lateránské basilice svatého Salvatora (Spasitele). Italské, řecké, germánské kroje je toho dne vidět ve věčném městě; odevšad přispěchali do Říma, aby té noci přijali křest z rukou náměstka Kristova. Vpravdě »katolická«, t. j. světová církev! S katechumeny spějí do chrámu i pokřtěni, jestiž to svátek všech. Za zpěvů litanie ke všem svatým vchází papež s kněžstvem hlavním vchodem do chrámové předsíně, z níž vede do svatyně pět bran. Průvod se ubírá prostřední branou do hlavní lodi. Lesem sloupů jest volný jen pohled na hlavní oltář. Katechumeni vidí překrásnou mosaiku na zlatém podkladě, Krista Pána u jordánských vod, genie, lijící z mušlí vodu, andilky, lovcí udicemi a sítěmi rybk. Rybka, symbol novokřtěnců . . . , co nevidět budou i oni chyceni do sítí nebeského rybáře. V nynějších dnešních obřadech se cestou rozsvěcuje trojramenná svíce, u dveří, uprostřed chrámu a u oltáře . . . , symbol víry v nejsv. Trojici, která byla lidstvu zjevována ponenáhlu, plně teprve Kristem Pánem. Triangl, rozsvícený od ohně rozniceného a posvěceného před dveřmi chrámovými, znamená světlo nauky Kristovy.

C) Jaký význam má svěcení ohně? Za nejstarších dob bylo východem křesťanské bohoslužby shromáždění večerní. Za dob apoštolských se věřící zúčastnili večerní oběti v židovském chrámě jerusalemském, načež se sešli »k lámání chleba« (k slavení mše svaté) v domě některého křesťana, obyčejně ve večeradle na Sioně, posvěceném poslední večeří Páně a sesláním Ducha sv. — Lk 22, 11; Sk 1, 13 — tedy k vlastním křesťanským bohoslužbám.

První starostí bylo samozřejmě rozsvítit světlo. (Sk 20, 8) Židé rozsvěcovali světlo v sobotu večer, tedy po skončení svátečního klidu. Křesťanům byla tato hodina začátkem jejich svatého dne, t. neděle. Rozsvícení lampy jim připomínalo východ nadpřirozeného světla ze tmy hrobu, t. j. zmrtvýchvstání Páně, jakož i přípravu na příchod Páně k soudu: »Podobni buďte služebníkům, kteří s hořícími svícemi očekávají (v noci) pána, až se vrátí . . . Blaze jim, nalezne-li je, ani bdí . . . (Lk 12,36) Podobni buďte pannám s kahany v rukou, čekajícím na příchod snoubence . . .« (Mt 25) Světlo jest obraz Syna, jenž jest odlesk Otce. Krom toho byla hořící svíce spolu s kadidlem symbolem oběti, protože svítem při noční bohoslužbě se stravovala. Noční bohoslužba byla nazývána Eucharistia lucernalis. Poutnice Silvia Peregrina (sv. Etherie) líčí noční služby Boží v Jerusalemě ve 4. stol.: »Ve chrámu Vzkříšení (Anastasis) se sešlo množství kněžstva, mnichů a lidu; ze svaté jeskyně, kde hořela za mříží lampa dnem i nocí, přineseno světlo, od něho rozsvíceny všechny svíce po celém chrámě, s klenby zářily magickým světlem nesčetné lampičky, celý prostor jen zářil . . .« (Fit lumen infinitum.)

To bylo tak zvané nedělní lucernarium, vigile či noční bdění ze soboty na neděli. Eucharistia lucernalis, my bychom přeložili »večerní liturgie«. Na západě tento zvyk přejali; tato »hodina rozsvícení světla«, hora lucernalis, byla začátkem nešpor, po nichž následovaly jitřní hodinky. Na to naráží nešporní hymnus: »Ó Tvůrce světla a plamene, ty sám jsi světlo, dáš je nám, ty život, zřídlo života, ty spása, spásy dárce sám. Vlij světlo nám teď do srdcí a chraň je svojí milostí, by zůstalo, až svitne den, by nebylo jen pouhý sen...« Světlo, jedinečný symbol svatosti Hospodinovy, jenž přebývá ve světle nepřístupném, plamenné světlo, rukou člověka nedotknutelné, a přece osvěžující všechno lidstvo.

O symbolice světla viz též liturgické poznámky k 2. únoru.

D) Průvod došel k oltáři. Klerus jest oblečen v paramenta kající fialové barvy, jen jáhen se stkví v bílé dalmatice. Vystupuje na ambon, nízkou kazatelnu, a začíná úchvatný velikonoční chvalozpěv, Praeconium Paschale, Exsultet, nejúchvatnější a nejkrásnější liturgický zpěv římské církve, pocházející od sv. Augustina. »Plesej již andělů nebeský zástup...« Při tom rozsvícena velikonoční svíce, paškál, symbol božského Vykupitele, od ní pak všechny svíce v chrámě, i ty, které měli věřící a katechumeni v rukou. Trvalo hezky dlouho, než všechny plály, a byl beze sporu pěkný pohled na malá světélka, vyskakující po celé basilice, ponořené v noční březnovou nebo dubnovou tmu; dramaticky tím naznačováno, jak se ponenáhlu šířilo světlo Kristovo po světě. Konečně celý chrám zářil svitem tisíců a tisíců svíček, jejich jas se odrážel od hlazených mramorových sloupů a desk na stěnách, od pozlaceného stropu, od zlatých i stříbrných ozdob a svícňů jak hlavního, tak vedlejších oltářů, jež o závod kmitaly v moři světla. Pak čteno dvanáct prorocství, týkajících se přímo nebo nepřímo křtu sv., načež se všichni za zpěvu litanie ke všem svatým odebrali v průvodu do křestní kaple; v čele nesen symbol Kristův, velikonoční svíce. Uprostřed kaple mramorová nádrž, nad ní kopule na osmi žulových sloupech, ze středu kopule se snášela nad vodou holubice, symbol oživujícího Ducha sv. On kdysi udělil plodnost vodám («Duch sv. se vznášel nad vodami..., na počátku...« Gn 1, 2), on nyní uděluje křestní vodě nadpřirozenou plodnost. Na okraji nádržky viděli katechumeni stříbrnou sochu Krista Pána a Jana Křtitele, mezi oběma sochu Beránka Božího, pod níž padal do nádrže proud vody. Tři jeleni chrlili menší prameny. (Žalm 41: »Jako jelen dychtí po zdrojích vod, tak dychtí duše má po tobě, Bože.«) Uprostřed nádrže strměl ohromný porfyrový kandelábr se zlatou nádobou nahoře, v níž hořel balzámový olej.

E) Svěcení vody... Všecko nám znázorňuje a připomíná vyšší nadpřirozený život v Kristu, ke kterému jsme povoláni. Hořící paškál (Kristus!) ponořen do vody... Pán sestoupil do vod Jordánu, svým dotekem je posvětil a dal jim tajemnou moc obmývat duše od hříchů; toto odpuštění nám zasloužil vzkříšený božský Vítěz svými ranami, které nám připomíná pět kadidlových zrn do svíce zasazených. Při tom prosba: »Nechť sestoupí do náplně tohoto pramene síla a moc svatého Ducha...« Pak udílána katechumenům svátost znovuzrození. »Já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého...« Kněží papeži pomáhali, novokřtěnci ihned oblečení

v bílá roucha a do rukou jim dána hořící svíce, jak se ještě dnes při křtu sv. děje. Průvod bíle oděných se pak ubíral do kaple sv. Kříže, kde z rukou papežových obdrželi svátost Ducha sv., sv. biřmování. Vpravdě »veliká noc« pro tyto povolané ze tmy pohanstva k světlu Kristovu.

F) Než slavnost skončena, bledly už hvězdy na nebi, a červánky již zlatily oblohu, když se shromáždění vraceli do basiliky ke mši sv. Po třetí zpívány litanie, v bílých paramentech stoupá klerus k oltáři. Byla to první mše sv., které byli novokřtění přítomni; při ní přistoupili po prvé k sv. přijímání, jako my po velikonoční sv. zpovědi. Svátostnou hostinou spojení s Bohem utuženo a dovršeno. Papež intonuje gloria . . . Nevýslovný ples propuká v celém shromáždění, varhany se rozezvučely, zvony se rozhlaholily, prostorami chrámovými se nese k nebi radostné velikonoční aleluja, zpěv andělů, který nám hříšným církev odpírala po celou kající dobu, od Devítíniku počínaje. Velikonoce, svátky milosti, začátek nebe v duši, proto smíme závodit s anděly. Když dozněly zvony a zmlkly varhany, zpíval papež první mešní modlitbu. Slyš, co vyprošuje církev novokřtěncům i celé obci, která obnovena velikonoční sv. zpovědí, se účastní svatých tajemství: »Bože, jenž tuto svatosvatou noc slávou vzkříšení Páně osvěcuješ, uchovej v novém pokolení své rodiny ducha synovství, kterého jsi jim udělil, aby tělem i duší obnoveni v čistotě srdce tobě sloužili . . .« Milost vytrvání jim vyprošuje. Povstali k novému životu, ať se tedy nevracejí do nehodného otroctví hříchu. V křestním pramenu svlékli starého člověka a oblekli Krista, milostí posvěcující jsou připodobněni Kristu, nechať nejsou podobní člověku, který pohlédl na sebe v zrcadle a odešel a zapomněl, jaký jest (Jak 1, 23), člověku, jenž se omyl a znovu se smoly dotýká; co mu pak platno všechno omývání? Co nám platna sv. zpověď, jestliže se v ní jen oprášíme a pak se opět vrátíme na starou cestu nepravosti a hříchu? Nepočínejme si jako vody jordané, které se zastavily, když do nich vstoupili levitě s archou úmluvy, ale sotvaže archa přešla, braly se obvyklým tokem dál. Jen chvíli stály . . . Oblékli jsme Krista, jak nás vyzýval apoštol na první neděli adventní; velký kus práce o vlastní dokonalosti tím vykonán, ale teď jest na nás, abychom vytrvale kráčeli dál ve šlépějích Kristových; teď se musíme vynasnažit, abychom rostli v dokonalosti, až by se obraz Kristův zračil plně v naší duši, až bychom dosáhli plnosti ctností Kristových. To jest náš cíl, vznešený a vysoký cíl, cíl, jehož nedosáhneme nikdy, ale k němuž se máme blížit, seč síly stačí.

Po modlitbě církve se ujímá slova apoštolů národů; má k novokřtěncům krátké, ale hluboké a obsažné kázání. »Jestliže jste vstali s Kristem, žijte životem Kristovým.« Úvahu o tom viz v pondělí.

Mše svatá, sloužená se vši velebností, která obklopuje náměstka Kristova, pokračovala, a když přítomní přijali tělo Páně, stálo slunko již vysoko na obloze. Ještě závěrečná prosba, a jáhen propouštěl po celonoční bohoslužbě věřící obec radostným velikonočním pozdravem: »Ite missa est, alleluja, alleluja.« A všichni z hloubi srdce odpovídali: »Deo gratias, Bohu děkujeme, alleluja, alleluja.« (Podle P. Grisara T. J.)

Čtení: Vítězné žalmy 2 a zvláště 117.

Jako Boží hrob, tak i slavnost Vzkříšení se slaví v našich zemích odedávna, a to stejně jako dnes, jen s tou odchylkou, že bývala konána v neděli časně zrána. Chrámy byly celou noc otevřeny. K ránu se naplnily věřícími, a zatím co zpěváci zpívali alleluja, vzal kněz monstranci a obrácen k lidu zapěl: »Vstalť jest této chvíle...« Potom konán průvod, na oltář postavena socha vítězného zmrtvýchvstalého Krále s korouhví v ruce, načež následovala mše sv. Při tom svčena červená vejce, koláče »jako koło okrouhlé« (mazance..., symboly eucharistického chleba, nám o velikonocích daného), beránek a jeřábek. V postři jsme se těchto pokrmů zdržovali, abychom činili pokání za nemírné jich užívání, teď jich chceme užívat se svatou vděčností a důstojným sebeovládáním, aby jich každodenní požívání nebylo překážkou našeho sebezposvěcování, aby i naše radosti byly posvěceny dobrým úmyslem a požehnáním nebes. Za starých dob se žehnal pokrm každou nedělí při nejsv. oběti před Pater noster. Rodiče dbali, aby s posvěcenými chleby (mazanci) zacházely děti co nejuctivěji a neupustily na zem ani drobtu. Tak se sluší s Božím darem zacházet po celý boží rok!

Jako v liturgii, tak ani v životě našich předků nebyly zdaleka tak krásným a pestrým věncem poesie a poetických zvyklostí věnceny velikonoce jako vánoce. Důvod jest samozřejmý; kající doba svatopostní vymáhá a ukládá pokání, a při pokání »umlkají musy«, poesie a vzlet. Teď jest přiměřené bít se v prsa a modlit se: »Miserere mei, Deus, smiluj se nade mnou, ó Bože.«

Božena Němcová vypravuje, že o první svatopostní neděli oblékla »babička« smuteční šat; proto se ta neděle nazývala Černá. Vzpomínáme na utrpení a na smrt snoubence duší... U kolovrátku zpívala »babička« jen postní písně, dětem místo pohádek vypravovala o Kristu Pánu. Na Haně nemívali po celý půst maso ani v neděli, místo tuku brávali k přípravě pokrmů konopný olej, a večer, než se rozsvítilo, se shromáždila celá rodina k růženci a k zpěvu kajících písní.

Zvyky a bohužel i pověry, které dnes tu a tam vidět na Květnou neděli, uvádí a případně i kárá již Tomáš ze Štítného, český spisovatel a filosof 14. století.

Karel IV. od 1357, kdy byl slavně posvěcen Karlův Týn, až do konce života, tedy plných dvacet let († 1378), se často uchýloval do zdi tohoto hradu, podobného více svatyni než rytířskému nebo královskému obydlí, a věnoval se tam v tiché samotě mezi vrchy a lesy sám sobě a svému Bohu, a jsa na chvílku prost panovnických starostí, oddával se rozjímání a modlitbě. Ve Svatý týden se zamkl do kaple sv. Kateřiny, světice, kterou zvláště uctíval, a nikoho k sobě nepřipustil; i pokrm mu musil být podáván okénkem ve zdi.

Průvod s palmami o Květné neděli byl v našich vlastech slaven vždy s velkou okázalostí. S tím počítali husité, když s Žižkou v čele přepadli na Květnou neděli 1421 Chomutov, tušíce, že všecko obyvatelstvo bude zaměstnáno církevní slavností. Zradou strážného jedné brány se zmocnili města a porubali skoro 1500 lidí, město vydrancovali a zapálili.

V severovýchodních Čechách býval zvyk, že k průvodu přišli jinoši ozdobeni zelenými větvíčkami, dívky prvními jarními květy, a rozdělení ve dva chóry, konali v kostele střídavé zpěvy, jejichž obsahem byly události příštího

týdne. Někde se dívky zúčastnily průvodu v bílých šatech. Pašijové hry se v některých venkovských městech konaly ve Svatý týden v kostelích až do Josefa II., a to s výpravou na místní poměry velkolepou.

Středa po Květné neděli zvana někde sazometnou, protože se čistily příbytky, vymetal komín a připravovaly jarní šaty, ve kterých se po prvé zvláště dívenky ukázaly při průvodu o vzkříšení. Na některých místech v Čechách nazývána škaredou, protože toho dne Jidáš nabídl veleradě své zrádcovské služby, a s třemi následujícími dny pojata do přísného postu. Pořekadlo: »V škaredou středu nerada předu« má snad též vztah k Jidášovu osidlu.

Totéž osidlo připomínají zelenočtvrteční »jidášky«, které pomazány medem, obrazem sladkého políbení zrádcova, nesměly chybět na žádném stole. Děti po »odklapaném« Anděl Páně poklekly u kříže na návsi a modlily se tam.

V Telči na Moravě a v Jindřichově Hradci v Čechách byli od nepamětných dob ve čtvrtk chudobní pohoštění »sladkou kaší«. Listina z r. 1529 praví: »Krmění chudých na zámku hradeckém na Zelený čtvrtek každého roku podle toho starodávného obyčeje...« Dějepisné bádání svědčí, že jde o zbožný křesťanský zvyk, nikoli o pozůstatek pohanských obyčejů. Kdokoli na jindřichohradecký zámek přišel, dostal krom bochníka chleba bohatý oběd. Pán hradu přinesl na stůl první mísu, chudobné obsluhovali zámeční úředníci a vesničtí rychtáři — zřejmé následování pokory Kristovy při poslední večeři! Roku 1699 bylo pohoštěno na 8000 chudých, r. 1702 právě tolik. Hradecký pán Adam I. píše v testamentě r. 1529: »Kdyby některý z mých dědiců se pokoušel o to, aby tento zvyk zrušil nebo zmenšil, dávám jeho královské Milosti právo, aby mu všechny statky odňala a sobě podržela, ale neměnila nic na tomto pohoštění chudých.« Zrušil je teprve Josef II. r. 1782.

V jižních Čechách i jinde byl obyčej, že na Zelený čtvrtek večer nebo v pátek ráno před východem slunce se odebrali všichni domácí do zahrady »na zelený drn« (na trávník), poklekli a modlili se ke cti krvavého potu Spasitelova; před tím i po tom každý políbil zemi, kterou té noci božský Trpítel posvětil svou krví. Na Písecku při tom vzpomínali i jeho Bolestné Matky a modlívali se: »Šel Pán Kristus do zahrady, naklonil své svaté hlavy na zelenou travičku, na studenou rosičku...« Jinde, sotvaže na Velký pátek vstali, odešli v nejnnutnějším šatě do zahrady nebo na dvůr a tam, venku, konali ranní modlitbu. Jinde se modlili v noci — na památku modlitby Páně v Getsemanské zahradě. Potom se umyli, možno-li v potoce — připomínal jim potok Cedron — políbili třikrát zemi (Jidáš!) a vykonali další modlitby k uctění pěti ran Páně a jeho hlavy, trním korunované.

Někde se po celý rok, jdouce mimo šípkovou růži nebo hloh, modlí: »Buď pozdravena, trnová koruno Pána Ježíše.« Hloh byl u věřících ve zvláštní úctě, poněvadž podle lidového podání byla z něho trnová koruna spletena; hlohový věneček, o Božím těle posvěcený, býval umístěn do oken nebo nad okno a tam ponechán celý rok.

VELIKONOČNÍ NEDĚLE.

Alleluja!

»Z hrobu slavně Kristus vstal, kříž jenž pro nás na se vzal, alleluja, alleluja...« Tak jásá dnes církev v kněžských hodinkách...

»Vesel se, nebes Královno, plesej, světů všech koruno; jehož mrtvéhos plakala, vstal z mrtvých, Matko přemilá; rány jeho jsou zhojeny, skví se jak drahé kameny; tělo, jež nahé viselo, v rouchu se slávy zaskvělo, alleluja, alleluja...« Tak plesá s církví věřící vykoupený lid...

»Dnes svátek všech svátků, den vzkříšení Pána našeho Ježíše Krista...« Tak ohlašuje dnešní siavnost martyrologium...

A) Málokdy v roce vítáme a pozdravujeme vycházející milé jarní slunko tak radostně jako dnes. Vždyť dnes po prvé od osudné chvíle, kdy praotec lidského pokolení poskvrnil rajskou půdu odbojem proti Nejvyššímu, ozařuje zemi očištěnou, ne záplavou vod obecné potopy, nýbrž drahocennou krví Beránka Božího, po prvé po tisíciletích polévá světlem svých hřejících paprsků bydlíště člověka, přijatého zase za dítě věčného Otce. Svátek obnoveného království Božího slavíme dnes. Náš obětní Beránek smyl všecku kletbu, otevřel zavřený ráj, přemohl peklo i smrt, zjednal nám požehnání a život. Všecko vůkol nás raší a kvete, všecko se raduje z života, a ze znovunabytého nadpřirozeného života se raduje i vykoupený. Kdy v roce spěcháme s takovou radostí do domu Božího jako dnes? Jak krásným a svátečním se nám dnes zdá! Obrazy odložily smuteční závoj a odhalily nám svůj milý pohled, jako by chtěly říci: »Radujeme se s vámi... Když dnes nebeský Otec vám opět ukázal vlídnou a laskavou tvář, neskrýváme před vámi ani my svou...« Všecko nás v svatyni vítá, vše se na nás usmívá, radostí z našeho blaha. Vždyť vstal Kristus, náš Osvoboditel, v pravěku slíbený, v adventě očekávaný, o vánocích po dlouhém toužení a úpěnlivých prosbách vtělený, v den Zjevení jako král vítaný a pozdravený.

Dne 28. října 1462 to bylo. Praha ponořena v sen, když jakýsi jezdec se přihnal k Horské bráně a žádal být rychle do města vpuštěn. Zamířil přímo ke Královu dvoru. Král Jiří z Poděbrad dlí sám v komnatách, když mu jest příchod neznámého ohlášen, a dovoluje, aby pozdní host byl přípuštěn. Poznává pana Ondřeje Baumkirchera, důvěrníka a přítele císaře Bedřicha III. »Třicet koní jsem cestou z Vídně zchvátil... Ve Vídní vzbouření... Císař ve svém hradě obležen měšťanstvem, má u sebe 350 ozbrojenců, obléhajících jest na 11.000... Zachraňte nás!« Téže noci byl celý dvůr na nohou, králův syn Viktorin s dvorskou čeledí okamžitě vypraven, nazítří časně zrána

svolává Jiří brannou moc, 14. listopadu jest se svými u Korneuburku, a za dva, za tři dny obklíčil Vídeň. V císařském hradě zatím dostoupilo nebezpečí vrcholu, a nebýt rychlé pomoci českého krále, byla by rozkacená luza vyhladila císaře s celou rodinou. Umírajíce skoro hladem a zimou, mohli konečně 4. prosince opustit svůj nedobrovolný žalář. Český král se takto stal zachráncem habsburského rodu. Císařův bratr Albrecht a strýc Zikmund Tyrolský, jediní Habsburkové, neměli totiž mužských potomků.

Jak se odvděčil Čechům císař? Jak jeho potomci, naši pozdější vládcové? Peníze za válečnou výpravu Bedřich Jířimu nedal vůbec, snad že jich sám neměl; jen několika výsadami ho obdařil, výsadami, které možno nazvat papírovými. Za sedm let potom vykonal pouť do Říma, kterou tehdy v největším nebezpečí života slíbil, a při tom se s nepřáteli svého osvoboditele radil, jak ho uvrhnout v záhubu. Jak se odvděčujeme svému božskému Osvoboditeli my, vykoupení? Co by bylo rovno velikostí jeho dobrodiní, mu dát nemůžeme, protože nemáme, a lásku, kterou jedině můžeme svou vděčnost osvědčit, mu tak mnozí odírají!

Vstal Kristus, vítěz nad satanem, naším ujařmitelem, a sňal s nás okovy, kterými nás ďábel spoutal. Roku 938 byla Praha svědkem velké podivuhodné události. Ze Staré Boleslavě převáženy k sv. Vítu kosti sv. Václava. Když průvod přišel k radnici, zůstal prý vůz s tělesnými pozůstatky světcovými stát a nebylo lze dostat ho s místa, dokud nebyli propuštěni na svobodu vězňi, strádající v radničním vězení. Legenda tuto událost zpestřila a vypravuje, že vězňům pouta sama spadla a dveře žaláře se samy otevřely. Legenda... Co o svatém dědici země České jest pouhou zbožnou legendou, jest u vzkříšeného Krista skutečností! Zlámal okovy pekelného žaláře, zjednal svobodu uvězněným, vedl s sebou do věčné slávy duše, očekávající v předpekli už sta a tisíce let tuto blahou chvíli. Svátek osvobození a vítězství slavíme dnes; zvítězil život nad smrtí, pravda nade lží, světlo nad temnotou, víra nad nevěrou, nebe nad peklem, milost nad hříchem, láska Boží nad prohnáním ďáblou, Ukřižovaný nad nepřáteli s jejich otcem satanem v čele. Soška Vzkříšeného na oltáři to hlásá všemu světu, a korouhev, kterou třímá v ruce, nás zve: »Vzhůru, srdce! Za mnou, za vaším jediným a pravým Vůdcem!« Den vítězství a zároveň den radosti; vstal náš osvoboditel, naše zmučená láska, náš život a naše světlo, ale též naše oběť.

B) Jako k rovům svých drahých, zvláště ve dnech po jejich skonání, tak jsme v pátek a včera spěchali ke hrobu Kristovu. Ne jeden, ne dva... Kristus patří všem! K jeho hrobu se ubíraly zástupy. Ale jaký rozdíl mezi onou hrobovou jeskyní v zahradě Josefově a hrobem kteréhokoli zesnulého! Náhrobky našich hřbitovů k nám mluví: »Zde odpočívá...« U hrobu Kristova nás však vítá dnešního rána anděl: »Vstal jest, není ho tuto...« Smrtelným synům Adamovým, by i korunu nosili a žezlem půl zeměkoule ovládali, znamená hrob konec... Konec života, konec výbojů, konec vši slávy. Kristu Pánu byl hrob začátkem oslavy! U jeho hrobu hlásají nebeští strážci jeho triumf a vítězství, vítězství nad smrtí, peklem a kletbou hříchu. »Alleluja, živ buď nad smrtí Zvítězitel, jenž pro nás v mukách na kříži pněl...« Alleluja, zpěv nebeských vojáků se dnes po velkopátečních

žalozpěvech v modlitbách církve ozývá a opakuje bez ustání. Svátek všech svátků... Vstal jest, této chvíle ctný Vykupitel... Vstal jest, dokonal dílo, po kterém proroci v adventě toužili, pro které se v betlemské noci z Panny narodil. Dnes nezdární přijati na milost, uražený a rozhněvaný Pán stává se opět naším Otcem. Syn Boží se stal synem Marie Panny, aby nás vykoupil, a protože církevní rok jest oslavou tohoto díla našeho vykoupení, jest právě dnešní svátek, svátek dokonaného vykoupení, největší slavností celého roku. Fakt našeho vykoupení, víra v jeho uskutečnění v nás, naděje v naše vlastní vzkříšení k věčnému životu v nebeské slávě, to vše spolu tvoří naše jediné a nejvyšší štěstí. Proto jest nám dnešní svátek dnem radosti, jako Kristu Pánu byl dnem vítězství a triumfu. Zmrtvýchvstání Kristovo jest utvrzení a základ naší víry, jest i opora a posila naší naděje, podle slov apoštolových: »Nevstal-li Kristus z mrtvých, nicotná jest víra vaše, a jestliže jen v tomto životě naději v Krista skládáme, jsme nejubožejší všech lidí.« (1 Kor 15-28)

C) Často lze slyšet: »Kristus potvrdil své učení smrtí.« Nikoli! Zmrtvýchvstáním potvrdil božský Učitel svou nauku: Jest sice jisto, že málokterý bludař byl ochoten za své bludné učení umřít; přece však se našli, kteří tak učinili. Zdaž tím i dokázali jeho pravdivost? Když se pohané v zástupech valili do ovčince Kristova, jsouce k tomu pohnutí pohledem na stálost mučedníků, radostně pro víru umírajících, prohlásil filosof Krescens, nepřítel křesťanů, že i on dokáže, co oni, a dal se při veřejných hrách v círku před očima všech upálit, aby císaře Marka Aurelia odvrátil od sympatií k vyznavačům Kristovým. Jediný pouze — ale přece... Ovšem, ne za víru ve své bohy, nýbrž z fanatické nenávisti. Anebo Hus — nikoli za víru ve slovo Kristovo, nýbrž pro utkvělou myšlenku, že pravdu má jediné on sám, ze zarputilé zatvrzelosti a tvrdošijnosti. Tedy pro vlastní blud... Ale budíž. Umřít dovedl, z mrtvých vstát nemohl, nedal svému učení pečeť pravdy.

Jinak Kristus Pán. Jako oporu naší víry sám své vzkříšení předpovídal, kázání apoštolů se neustále k tomuto tajemství vracelo a kolem něho se otáčelo; bez přestání se dovolávali jako důkazu svých slov, že Ježíš Nazaretský, kterého hlásali, vstal z mrtvých. »Vím, komu jsem uvěřil,« praví se svatou hrдостí a skálopevným přesvědčením apoštolů národů — slovo, které nemohl opakovat a nikdy neopakoval žádný přívrženec některého bludaře, ať šlo o Husa, Luthera či Kalvína a o jejich lidské výmysly. Vzkříšení Kristovo, základ naší víry, potvrzení jeho učení, podmínka trvání jeho království. Nebýt vzkříšení, byli by se jeho učedníci vrátili k svému bývalému zaměstnání, jak se ostatně již chystali, a hlouček jeho věrných by se byl rozptýlil. Co by je bylo nadále drželo pohromadě? Jejich Mistr odešel, teror velerady na vyznavače Ježíšovy zle doléhal.

A přece se staly tři věci neuvěřitelné: 1. Kristus vstal, a to zatvrzelá nevěra tehdejších i nynějších nepřátel Kristových nechce uznat. 2. Celý svět tomu uvěřil, a to nemůže nevěra popřít. 3. Uvěřil tomu na svědectví prostých rybářů, a to nedovede nevěra vysvětlit. Vzdělaný řeckořímský svět, nevěřící ani v bohy ani ve věčnost, se o tom dal přesvědčit, třebaže nic jeho zásadám a názorům neodporovalo tak, jako kázání

o příslušníku opovrženého národa, o Ukřižovaném, jenž sňat s dřeva potupy, se šibenice, vlastní mocí vstal z hrobu, živ a oslaven. Mravně zchátralý svět se vírou ve zmrtvýchvstalého dal obrátit k jinému životu, třebaže se jeho naruživostem nic nepříčilo tak, jako víra ve věčného Zákonodárce a ve vlastní vzkříšení, jež znamená odpovědnost před věčným Soudcem. Tato víra brzdila vášně, dělala neřestí, odvracela od nepravostí, ukázala směrníci povinností, ukládala neúprosně sebezápor a přemáhání sebe. Vírou v dnešní tajemství byl svět osvícen, obrácen, polepšen, proměněn, obnoven. V politických dějinách světových neznámá dnešní událost nic; jest méně, daleko méně než bezvýznamná epizoda, o které v učebnicích dějepisu nenajdeš ani zmínky. Pro mravní život lidstva má význam jedině; příchod Kristův, jeho kříž a triumf tu stojí uprostřed dějin ojedinele, nemajíc sobě podobna.

D) Nevěra nepřátel... Židé se pod křížem posmívali: »Je-li Syn Boží, ať sestoupí s kříže, a uvěříme v něho.« Sv. Bernard na to odpovídá: »Větší div vám ukáže; nesestoupí s kříže, nýbrž mrtvý vstane z hrobu. Neuvěřili jste, když z mrtvých vstal, nebyli byste uvěřili, kdyby byl s kříže sestoupil.« Sv. Augustin dodává: »Penězi podplatili strážce hrobu, aby svědčili: „Když jsme spali, přišli učedníci a ukradli jeho tělo.“ Za peníze si koupili apoštola zrádce, za peníze si koupili i vojíny strážce.« Uvěřili vlastní lži, třebaže bylo nad slunce jasnější, že o svědectví hlídajících pohanských vojáků nelze ani v nejmenším pochybovat. Nevěra raději znásilní rozum, než by otevřela oči světlu neklamné pravdy. Tak tehdy, tak i dnes. Jeden věří, že svět povstal sám od sebe, druhý, že vznikl náhodou, třetí, že se člověk vyvinul ze zvířete; uvěří raději nejnemožnější báchorce, než by uvěřili svědectví zázraků Kristových. Tehdy první zpráva o vzkříšení Kristově naplnila nepřátele Spasitelovy zděšením; brzo však setřáslí první dojem a setrvali v nevěře. Dvojnásobný hřích proti Duchu sv. Zaplacená lež měla smýt všecku památku na Vzkříšeného... Dětské počínání! Mluví-li strážcové hrobu pravdu — a o tom nemohla velerada pochybovat — pak ten, jenž měl moc sám sebe vzkřísit, bude mít nade vší pochybnost i moc, aby zmátl jejich pletichy a při životě udržel své učení i své dílo. Za málo týdnů budou sami svědky, že zaplacená lež, z jejich rozkazu přednášená ve školách, nezadrží vítězného postupu kříže Kristova.

Nynější nepřátelé Kristovi jsou k dnešnímu tajemství jednak lhostejní, jednak o něm pochybují, jednak v ně prostě nevěří. Jak bude těm i oněm, tehdejšími i dnešními, až uzří v den soudu toho, kterého zbodli! (Jn 19, 37) Usvědčení z nevěry a bludu, ze sebeklamu a zatvrzelé zaslepenosti, která zavírala oči před zřejmou pravdou... Spasitel náš vstal jako svatý Bůh, splniv své předpovědi a zmařiv pohanu kříže; vstal jako silný Bůh, vítěz nad všemi nepřáteli. Krátce trvalo jásání zarytých odpůrců. Napoleon svádí rozhodnou bitvu u Lipska. Jde o jeho panství nad celou Evropou. Tři dny trvalo zápolení. Prvního dne se domnívá, že vítězství již jest jeho, a káže vyzvánět všemi zvony. Druhého dne vážné starosti obestřely jeho prvotnou radost, a třetí den rozhodl o jeho porážce. Tak velerada. Pátek, sobota, neděle... Čím více zuby skřípe satan a žid, tím více nechať se raduje křesťan. (Bern.)

E) Nevstal-li Kristus z mrtvých, jsme nejubožejší všech lidí . . . Proč? Protože i naše naděje jest nicotná. Odpíráme si rozkoše světa, a nic by po smrti nebylo! Bereme na sebe oběti, a neměli bychom naděje v odměnu! Naším údělem, dobrovolně zvoleným, jest odříkání, a nemělo by účele, aniž by nám přineslo ovoce! Konáme pokání a nadarmo! Nebyli bychom skutečně politování hodni a nade všechny lidi ubozí, kdybychom se nemohli při tom všem těšit myšlenkou, že to vše jest do času? Že všechno utrpení, odříkání a oběti jsou jen cestou k oslavě? Že Kristus vstal, aby nám dal záruku vzkříšení našeho a odešel, aby nám připravil místo, kam my jednou půjdeme za ním? Netěšíme se touto myšlenkou v trampotách vezdejšího života? Čím těšíme sebe i jiné, ne-li pohledem k nebi? »Když nás nouze, bída svírá, k nebesům náš obrát hled . . .« Pro naději ve vzkříšení a věčný život cedili mučedníci pro Krista krev, z naděje ve věčnou odměnu opouští misionář vlast a ubírá se tam, kde ho čeká život plný odříkání, chudoby, snad i pronásledování a smrt, naděje ve věčný život vede dívky z nejbohatších rodin do nemocnic, aby se věnovaly trpícím, ony, kterým usměvavě kynula budoucnost, plná rozkoší a pohodlí. Naděje ve věčný život jest hybnou silou všeho našeho jednání; proto se křesťan varuje hříchu, proto si odpírá slasti, které světák pije plným douškem, proto trpělivě snáší každý kříž. Je-li však tato naděje planá, jest vpravdě ubožák každý, kdo pro nicotné nebo pro nejisté se zřiká jistého. Leč nikoli, naše naděje není planá, není bezpředmětná, není falešná. Pevně a neochvějně doufáme, že nás čeká jiný život, vyšší život. Oč se pevnost této naší naděje opírá? Její oporou jest vzkříšený Kristus!

F) Doufáme . . . Tou naději se i silíme! Žel, že jest přemnoho věřících, jejichž víra jest pevná a naděje slabá. Hrdě opakují po sv. Pavlu: »Vím, komu jsem uvěřil« — proč se stejnou radostnou hrdoostí a pevností neřeknou: »Vím dobře, v koho já doufám?« Kristus vzkříšený již neumírá a neumře, smrt nad ním již moci nemá a mít nemůže. To znamená, že triumf Kristův nad satanem a knížetem temna jest navždy zajištěn, vláda satanova navždy zlomena, království Kristovo navždy utvrzeno, jeho věčné trvání zaručeno, a kdo jsou jeho občané? Zdaž nejsme k tomuto vznešenému cíli povolání i my? Praviš sice: »Doufám« — ale jinak bys jednal a žil, kdybys opravdověji doufal! Kdyby tvá víra byla živá a naděje pevná! Starozákonní velikonoce připomínaly národu vyvolenému vysvobození z otroctví egyptského, a to krví beránka, jakož i příchod do země zaslíbené po přechodu Rudým mořem. Novozákonní velikonoce připomínají křesťanu vysvobození z otroctví hříchu a ďábla, a to krví Beránka Božího, vycezenou na oltáři kříže, jakož i uvolněný přístup do zaslíbeného království nebes přechodem křestními vodami. Trapisté, kteří po celý rok se pozdravují vážným »Memento mori, pamatuj na smrt«, činí dnes výjimku, podávají druh druhu prvosenky, první jarní poselkyně života, a pozdravují se slovy: »Memento vivere, pamatuj na věčný život«, k němuž jsí povolán a k němuž spěješ.

Zhořelečtí v Lužici, tehdy slovanské, začali o velikonicích r. 1422 bořit na rozkaz Zikmundův hrad Landskron, strmící na vrchu nedaleko jejich města, a učinit tak konec řádění loupežných rytířů, kteří odtamtud činili výpady do celého markrabství. Veleoslavín, český dějepisec, podotýká: »Boření nespěšně šlo, nebo taková byla pevnost zdí v některých místech, že

dělník za den sotva tak mnoho zbořil, což by v zástěře své pojednou 'odnésti mohl.« Kristus vítěz měl co dělat s mocnějším lupičem než byli oni na Landskronu, a podvrátil jeho dílo i moc rázem!

O vánocích jsme se radovali, že Vykupitel, Mesiáš Osvooboditel a Král, konečně přišel mezi nás, aby nás vykoupil. Hodina osvobození není daleko, Otec Syna poslal... Dnes se radujeme, že dílo vykoupení jest dokonáno a království Boží obnoveno. Syn vede dítky k Otcí... Velikost Kristova i velikost našeho určení jest nám ukázána dnešním tajemstvím. Velikost Kristova, božství jeho osoby, božský původ jeho poslání, učení a díla, t. vykoupení a církve. Velikost našeho určení, povolání k nesmrtelnosti těla, k věčnému životu v lepší vlasti, k věčné oslavě a k věčnému kralování s Kristem.

Desátek › který z mrtvých vstal«. Velikonoční zpěvy.

Čtení: Žalm 2., 29., 65., zvláště 117. Matouš 28. Jan 20. Skutky ap. 3, 13 — 4, 33.

V jakém duchu trávit velikonoce?

Alleluja... Goliáš obloupen, člověk jest vykoupen...

Uvažujme jen, co komu dnešní den přinesl. Kristu Pánu oslavu, zaprodaným vykoupení, zajatým a v otroctví pekla sténajícím svobodu, život těm, kteří propadli smrti, útěchu sklíčeným, především Matce Bolestné, které dnes ze srdce blahopřejeme, že její vzkříšený božský Syn zaplavil její duši nebeskou slastí. Z toho plyne, že dnešní svátek jest dnem života, vítězství, radosti, jak bylo již pověděno. Alleluja, jež v Písmě svatém jest zpěvem nebeských chórů, se stále v liturgii ozývá, jako bychom již měli nebe a byli v nebi, jehož brány nám dnes otevřeny. O Svatém týdnu jsme užili slov apoštolových: »Tak si počínejte, jako by Kristus uprostřed vás byl ukřižován.« O velikonocích platí: »Jako by zmrtevýchvstalý Kristus mezi vámi dlel, vám jako apoštolům se zjevoval a své vítězné rány vám ukázal.« Velikonoční svíce s pěti zrny mile po evangelní straně svítící jest symbolem přítomnosti Kristovy mezi námi; teprve ve svátek Nanebevstoupení Páně bude zhasnuta. Tři dny pobyl Pán v hrobě, aby byla nade vši pochybnost prokázána jeho smrt a aby nám dán další důkaz jeho pravého člověčenství. Po třech dnech vstává vlastní mocí, aby bylo prokázáno jeho božství. Zjevuje se svým věrným, především své Neposkvrněné Matce, jednak aby je těšil, jednak aby jako spolehliví a očití svědkové mohli hlásat všemu lidstvu: »My sami jsme vzkříšeného viděli, s ním mluvili a stolovali.« Čím větší byla jejich láska k Spasiteli, tím větší radost zakoušeli z jeho oslavy. Čím větší naše láska k němu, tím nezištnější radost plní naše srdce. Radost ze slávy toho, kterého milujeme... Pak i radost ze všeho ovoce, které jeho vzkříšení nám přineslo.

Království Boží obnoveno. (Str. 188.) V kněžských hodinkách čtení nyní církev úryvky ze Skutků apoštolských, pak listy sv. Petra, Jakuba, a Jana. Skutkové vypravují, jak se obnovené království Boží šířilo, vzámá-

halo a rostlo na venek, přese všechny překážky a obtíže. Duch sv. oživoval církev, a ta mohutněla jako zdravý štěp na jaře. Listy oněch tří apoštolů, představitelů a kazatelů víry, naděje a lásky, nám dávají návod, co dělat, aby království Boží rostlo i v nás. Naši prací a starostí jest, abychom podporování milostí Ducha sv. vybudovali v sobě chrám křesťanské dokonalosti, a tak byli ozdobou království Kristova a jeho hodnými členy, schopni vstoupit jednou s naším Pánem a Králem na nebesa. Povinností našeho sebe-posvěcování, o kterých nám kázala doba svatopostní, trvají — my se jich však nyní chápeme s radostnou ochotou. Povzbuzuje nás k nim nikoli myšlenka na věčnou záhubu, ani láskyplná soucitná vzpomínka na kříž a Golgotu, nýbrž pohled na vítězného Krále, plný božské naděje.

Velikonoční zvyky našich krajin, pokud v nich není nic pověřivého, zachovávejme stejně jako zvyky vánoční. Velikonoční chleby (mazance), o kterých mluví již Tomáš ze Štítného, současník Karla IV., za starých dob od českých hospodyní velmi chutně a dovedně z bílé mouky připravované... V »domě chleba« (Betlemě) se narodil ten, jenž chtěl být pokrmem našich duší, ale teprve ve výhni utrpení byl tento chléb připraven, aby mohl být od nás požíván. V Eucharistii se nám podává obětované tělo Kristovo, Eucharistie jest obětní hostina, mající účelem spojení s Bohem a dávajíc nám záruku věčného spojení s ním jakož i připodobnění Kristu nejen podle duše, nýbrž i podle těla. Z hrobu, do něhož spustí naši rakev, vstane jednou oslavené tělo.

Velikonoční vejce, symbol zmrtvýchvstání a vzletu k výšinám... Ptáče se proklube skořápkou jako Pán vyšel hrobovým kamenem a jako my projdeme hroudou rovu. Vznik života ve vejci jest nepochopitelný a nevysvětlitelný, stejně jako vznik nadpřirozeného života v duši. Ptáče vzlétá k oblakům, a nám se též sluší, abychom vzlétali nad prach země k nebeské vlasti. Červené vejce bylo od dob císaře Alexandra Severa (* 235 po K.) symbolem radosti; dávali je v Římě těm, kterým přáli radost. Kraslice, náš ryze český národní zvyk, jsou taktéž symbol duchovní radosti. Žehnání pokrmů (beránka, vaječ, chleba...) koná se dnes proto, že věřící, kteří se jich v době svatopostní zdržovali, chtěli je přijmout z rukou církve; nadto chce církev ukázat, že i hmotná příroda má podíl na milostech, řinoucích se ze Srdce oslaveného Spasitele. K pokrmům, kterých se věřící v postě zdržovali, patřila dříve i vejce; proto si je dnes dávali darem z radosti, že doba kajícího postu minula a že nastává období čisté radosti. Bez vajíček byly našim otcům velikonoce nemyslitelné; některá přísloví svědčí, jakýma očima hleděli na tyto symboly vkříšeného Krista. »Šetřím ho jako červené vajíčko (jako zřítelnici oka)... Nebude tu již červených vajec jíst (nezůstane tu již dlouho ve službě).« Někde nazývány velikonoce svátky červenými.

Staří Čechové se vzájemně podarovávali již před svátky, nazývajíce své dárky a blahopřání dary Zeleného čtvrtku. K nim patřil i beránek, ne-li skutečný, aspoň z mouky, vždy velmi složitě a vkusně upravený, nebo jeřábci, ptáčci, které měšťané požívali společně pod širým nebem buďto před kostelem nebo před radnicí. Činili to na památku, že národ izraelský byl sycen od Hospodina na poušti křepelkami před příchodem do zaslíbené země — tato země jest obraz nebeské vlasti, kterou nám dnes vítězství vzkříšeného Spa-

sitele otevřelo. Byly to tedy jakési agapy, hody lásky, v dobách starokřesťanských obvyklé a od našich otců alespoň jednou v roce, o těchto svátcích, zachovávané. Roku 1845 požívali pražští měšťané velikonočního beránka na zamrzlé Vltavě. Tamtéž ještě před sto lety trval v měšťanských rodinách zvyk, že v deset hodin dopoledne obdrželo služebnictvo snídaní; vejce, kus mazance a kus beránka, vše v kostele posvěcené. V poledne dostal každý sloužící celý mazanec. V některých městech byly založeny nadace, aby chudobní byli počastováni krmí slazenou medem.

»Starožitné město Sedlčany,« jak je sami nazývali, slavilo o velikonoční neděli radostnou děkovnou slavnost na památku, že statečností měšťanů byl zmařen noční přepad Žižkův r. 1420. Již kolem půlnoci se shromažďovali na blízkých návrších, trávíce zbývající hodiny do ranního šera modlitbami a zpěvem. O deváté hodině se celý průvod ubíral za jáсотu a hudby do města, na náměstí obklopili mariánský sloup, postavený ke cti Neposkvrněného Početí sv. Panny. Jeden měšťan, sedící na koni s obnaženým mečem v ruce, vzdal jménem všeho občanstva Nejvyššímu díky za tehdejší záchranu města, načež se všichni odebrali do děkanského chrámu k slavným bohoslužbám. Odpoledne se ubíral velký průvod k »Církvičce«, jak nazýván chrám nanebevzaté Panny u hřbitova, postavený místo starobylé mariánské kaple; tam konány odpolední bohoslužby, načež se vrátili k mariánskému sloupu na náměstí a ztrávili tam zbytek dne do západu slunce opět modlitbami a nábožnými zpěvy.

Dnes se v pražské katedrále při arcibiskupské mši svaté zpívalo evangelium podle sepsání sv. Marka z prastarého rukopisu, pocházejícího z 5. nebo 6. století. Byli o něm přesvědčeni, že jej psal sám sv. Marek, Karel IV. si jej vyprosil od nevlastního bratra Mikuláše, patriarchy akvilejského, r. 1354 (darována mu poslední třetina). Po přání císařově vyšel mu v den Panny nanebevzaté 1355, když se vracel od císařské korunovace v Římě, arcibiskup Arnošt se vším pražským duchovenstvem vstříc, jáhni všichni v dalmatikách, a přijali od něho slavně vzácný dar. Na velikonoční Hod Boží bylo toto evangelium neseno ve slavném průvodě, jáhnem při mši sv. byl některý kanovník. Pro nás povzbuzení, s jakou uctivostí máme přijímat živé slovo našeho božského Učitele, k nám v evangeliu mluvícího — slovo, které jest neskonale vznešenější, než by byl sám rukopis svatého evangelisty.

O pomlázce píše pražský kazatel Konrád v. Waldhausen († 1369), srovnávaje se s Durandovým spisem *Rationale*, napsaným před r. 1296: »Z úcty k sv. přijímání se manželé zřikají svých práv po tři poslední dny Svatého týdne a po celý velikonoční týden. V pondělí šlehají ženy muže, v úterý mužové manželky, aby ukázali, že má druh druhu napomínat a vést k odřikání.« Celý týden velikonoční, vlastně celých čtrnáct dní (se Svatým týdnem) byl nepřetržitý svátek; věřící se zdržovali služebných prací. Teprve na synodě v Kostnici r. 1094 bylo slavení tohoto tajemství omezeno na tři dny, na neděli, na pondělí a na úterý.

VELIKONOČNÍ PONDĚLÍ.

Naše duchovní vzkříšení.

Včerejší svátek věnovala církev výhradně rozjímání o velkém tajemství, které tyto dny slavíme. Kristus zmrtvýchvstalý byl samojediným předmětem našich myšlenek, našeho kázání, našich zpěvů i naší radosti. Dnes navazuje v liturgii církev na Bílou sobotu a rozvádí to, co tam slavila. Kázání i modlitby církve platí dnes i následující dny katechumenům, kteří křtem svatým povstali k novému životu téže noci, kdy Pán vstal z mrtvých. Jejich duchovním vzkříšením se teď liturgie obírá. My věnujeme dnešní úvahu našemu duchovnímu vzkříšení, jehož se nám dostalo ve velikonoční svaté zpovědi. Jeho význam, uskutečnění i cíl jest vyjádřen liturgií bělosobotní mše svaté.

A) Především jsme došli až k epištole. Sv. Pavel, učitel milosti a neúnavný hlasatel vykoupení, jehož ovoce účastnými se stáváme a na něj právo dostáváme přijetím první svátosti, ujímá se slova — jako vždy, když jde o to, abychom byli poučeni o hlubokých tajemstvích sv. víry. Slyšme jeho velikonoční kázání! »Jestliže jste s Kristem povstali, toho vyhledávejte, co vzhůru jest, kde Kristus sedí po pravici Boží. O to pečujte, co nahoře jest, ne o věci pozemské. Neboť zemřeli jste (odumřeli jste hříchu), a život váš jest s Kristem ukryt v Bohu. Až se pak zjeví Kristus, náš život, pak i vy s ním se ukážete v slávě.« (Kol 3, 1-4) Zase jen několik slov, jako o vánocích, ale hlubokých jako oceán. V dalších verších vypočítává, čemu všemu mají odumřít a čeho mají být dbalí. Odumřít nezřízenostem vášní, být dbalí ctností.

»Jestliže jste s Kristem povstali...« Se Spasitelem jste vstali, nuže, s ním i žijte vyšším životem milosti! Pán vyšel ze zavřeného hrobu na znamení, že se do něho již nevrátí, smrt nad ním vlády již mít nebude. Nejednejte jako Lazar, jenž vyšel z hrobu, ale hrob zůstal otevřený — znamení, že smrtelný Lazar se do něho zas vrátí. V hrobě, v němž jsi pochoval své hříchy, nech pohřbené i všechny nezřízené náklonnosti a vášně! Ne tělem z hrobu vyjít, a srdce v něm u svých nezřízeností nechat! Taklí učiníš, jistě se po čase do něho zase vrátíš, a tak znovu propadneš duchovní smrti! Co ti pak platno tvé povstání k životu, tvá velikonoční sv. zpověď? Pán nechal v hrobě i roucha, jimiž byl ovinut, kdežto Lazar vyšel z hrobu svázán. Zůstaneš-li i ty svázán, t. j. nechceš-li přetrhat pouta nezřízených vášní, nadarmo tě Pán vzkřísil ze smrti hříchu; tvé vzkříšení jest dočasné, a ty zakrátko budeš opět její kořistí. To není dokonalé, pravé duchovní vzkří-

šení! Nejsí podoben Kristu! Jednej jako Josef Egyptský, jenž nechal v rukou svůdkyně plášť a prchl; ty nech v rukou satanových vše, zač tvé srdce drží! Ať smyslná láska nebo nezřízená sebeláska, ať pýcha nebo lakota anebo cokoli jiného. Ne-li, bude tvé duchovní vzkříšení polovičaté; avšak polovičaté vzkříšení — žádné vzkříšení! Kdo jest jen napolo živ, jest více mrtev než živ.

Duchovní vzkříšení, osvobození z jařma satanova . . . Jak nám bylo r. 1918, jak r. 1945! Nejinak než vězňům, kterým se otevrou kobky podzemního žaláře, bezmála jako umírajícímu, který s okraje hrobu vrácen životu. Kdo by byl tak otrockého smýšlení, aby zůstal v žaláři, když se mu jeho brána otevřela! Který umírající by nejásal z vráceného života! Císař Bedřich, o němž byla minule řeč, spěchá radostně z nucené vazby, nezůstává tam, kde by zahynul hladem a zimou. Ale my vykoupení? Jak bláhově a nedvěčně jednáme! Vykupitel nás osvobodil, a my trváme dobrovolně nadále v okovech našich zotročitelů, ďábla, smrti a hříchu, dobrovolně hyneme, nestojíme o život, který nám Vykupitel zjednal, nespěcháme k studánce a k zřídlu, odkud nám život Kristem dobytý vyvěrá, nespěcháme k sv. zpovědi a k eucharistickému stolu! Slavit svátky Kristova vzkříšení a zůstat svátostné hostiny vzdálen, znamená poděkovat z oken žaláře osvoboditeli a zůstat dobrovolně v žalární kobce a v okovech.

Spasitelovo zmrtvýchvstání bylo vítězstvím. Nemáš odhodlanosti mužně bojovat a vítězit nad všemi lákadly a svody vášně? Pak nelze o tobě říci, že jsi s Kristem vstal k novému životu . . ., ležíš docela nebo napolo v hrobě. Jsme občané království Kristova, jeho smrti a vzkříšením přivedení k důstojnosti a svobodě dítek Božích; nevracejme se tedy do nehodného otroctví hříchu a važme si svobody, kterou nám Pán tak draze zjednal! Petr Bembo, italský humanista, životem a básněmi více pohan než křesťan, byl jmenován r. 1539 od Pavla III. kardinálem. Toto důstojenství přivedlo naprostý obrat v jeho životě; smýšlel a žil, jak se na křesťana a kněze sluší, a když se za dva roky stal biskupem, byl vzorem svědomitosti. († 1547) Důstojenství dítek Božích jest vznešenější a vyšší než hodnost církevního knížete! Vlívá do našich žil nový a nadpřirozený život milosti, působí v duši změnu netušenou, pronikající naši bytost skrz naskrz, dává nám vyšší práva a nároky než jaká udělil purpur onomu básniku, a když si ji chráníme, jest nepomíjející! Proto i závazek ctnostného života z tohoto důstojenství plynoucí jest vyšší a naléhavější; způsobila-li kardinálská hodnost takovou proměnu v životě polopohanského humanisty, suďme, jakou proměnu by mělo vykonat v nás povýšení k důstojnosti dítek Božích!

B) »Těch věcí vyhledávejte, které svrchu jsou, ne věcí pozemských . . .« Vzhůru srdce, volá k nám apoštol ve svém velikonočním kázání; »vzhůru srdce«, povzbuzuje nás denně církev při nejsv. oběti v prefaci, tedy bezprostředně před svatým okamžikem, kdy oslavený Kristus sestupuje na oltář a přichází mezi nás. To patří k duchovnímu vzkříšení; všechny naše myšlenky a tužby se mají nést k nebi, tam, kde náš Spasitel kraluje a kde nás očekává. Jako květinka vedrem polozvadlá kloní hlavinku k zemi, ale vláhlým deštěm takřka »vzkříšená« pozvedá tvář vzhůru, k slunci, schopná růst a vydat plody, tak naše duše, kdysi vedrem vášně snižená v prach a teď

obmytá i svlažená v svátosti pokání krví Kristovou... Nevěrec Gustav Hervé, jeden z hlavních proticírkevních řečníků ve francouzském kulturním boji, nenáviděl víru Kristovu z duše. Nemohl se však zbavit vnitřního mučivého neklidu; dlouho odpíral milosti, až se jí konečně poddal ve Svatém týdnu 1936. V sobotu šel k sv. zpovědi, v neděli ke stolu Páně — pro něho byly ony velikonoce skutečně duchovním vzkříšením pravým a trvalým, vzkříšením, o kterém praví sv. Pavel: »Od nynějška neznáme nikoho podle těla. Kdo v Kristu jest, jest novým stvořením. Vše, co bylo staré, minulo, a aj, vše novým učiněno jest.« (2 Kor 5, 17)

C) Avšak jen jasné oko je s to pohlížet vzhůru, k světlu, k slunci... Nehleď na to, co dělají nebo jak žijí jiní! Co tobě do světa, jenž ses ho zřekl? Ke Kristu zírej! Víš nyní, co jest dobré a zlé, znáš to skutečně a pravdivě, ne jak podvedené Evě satan sliboval. Ale nestačí znát! Nutno podle toho i jednat! Ne podle dřívější zaslepenosti! »Nevyhledávejte toho, co na zemi jest, za čím se honí neobrácený svět, za čím jste se kdysi honili i vy!« Zásady Kristovy a zásady světa jsou veskrze opačné. Čemu učí svět? »Cizí loupit, když můžeš, po cizím toužit, když uloupit nemůžeš...« Tedy všecko postavit do služeb svého bezohledného egoismu a nezřízené sebelásky; hledět jen sebe uplatnit, prosadit vždycky a všude svou, všecko sepnout železnou obručí své sobecké vůle, lhát, když z toho kyne zisk, neštít se ani pokrytectví... To vše jest Kristu a jeho duchu cizí! Vznešenější smýšlení, vyšší nazírání, jiný duch má pronikat všecko naše jednání, nadpřirozené pohnutky mají vést veškeré naše konání.

Při svěcení praví biskup podjáhnum: »Jestliže jste byli doposud líknaví, jest nutno, abyste od nynějška byli horliví; jestliže doposud ospalí, od nynějška bdějí; jestliže doposud nestřídmí, od nynějška střídmostí oddaní; jestliže doposud nedostí čistí, od nynějška čistoty co nejvíce dbalí.« Jedním slovem: »Neustávejte, dokavadž nedosáhnete plnosti ctností Kristových, dokavadž se obraz Kristův nebude zračit ve vaší duši.« To jest pravá novost života, k níž nás povzbuzuje apoštol! »V novosti života kráčejte!« (Ř 6, 4) Kde však je líknavost, tam není život, tam je živoření, křesťana nehodné a nedůstojné. Živoření, které jen tak tak, že se zlému brání a ubrání... Co však říci o tom, jenž dokonce začíná nanovo hovět starým neřestem? Podoben psu, jenž se vrací k nečistotě, a umytému vepři, jenž se znovu žene do bahniska. (2 Pt 2, 22) Jako svatohostýnští poutníci, kteří nahoře v milostné svatyni duši očistili, a pak se navracejí mužové ke sklenici a ženy ke klevetám. Za sv. Ambrože (ve 4. století) žil jinoch, jenž se prohřešoval proti ctnosti andělské, a to s nejednou spoluvinnicí. Konečně se poddal milosti a opustil cestu hříchu. Po čase se vrací do rodného města a náhodou potkává svou nejdůvěrnější společnicí. Ani si jí nevšimne. »Což mne neznáš? Já jsem přece ta a ta!« — »Ale já už nejsem ten a ten!« Tomu se říká odumřít ďáblu a hříchu. Nic s ním už nemít a být pro něho ztracen, jako mrtvý jest ztracen světu a lidem ve světě pozůstalým.

Roku 496 se vyzdobila Remeš k nevídané slavnosti. Francký král Chlodvík působením své manželky sv. Klotildy přijímá z rukou sv. biskupa Remigía svátost znovuzrození. Než vstoupil do křestního pramene, řekl mu biskup: »Klaněj se nyní tomu, po čem jsi šlapal, šlapej po tom, čemu ses doposud

klaněl.« Bohužel, svátost obrození neproměnila valně po mravní stránce tohoto barbara, který v 15. roce se stal vládcem, po 15 letech panování se stal křesťanem, a za 15 let potom zemřel, stejně jako car Vladimír zůstal po křtu, jakým byl před ním. Jak docela jinak naše česká světice, první česká žena, která přijala křest! Jako pohanka a ctitelka běsů i diblíků ke křestnímu zdroji přistoupila, jako světice od něho odcházela, jako světice žila, jako mučednice umírala, vychovavši nám napřed sv. Václava. Ale slovo sv. Remigia platí i nám, kteří přiklekáme k velikonoční sv. zповědi, bychom v ní obmyli poskvřněnou duši. »Miluj a buď od této chvíle dbalým toho, číms pohrdal; pohrdej tím, cos doposud míloval a vyhledával.« Zdá se ti to těžkým? Láska k nejsv. Panně a časté sv. přijímání ti udělá vše snadným a radostným!

D) V exerciciích jest důležitý, vlastně kritický okamžik na konci tak zvané cesty očistné. Skončily úvahy a rozjímání o hříchu i jeho následcích, vykonána svatá zповěď, s minulostí sčítováno. Tu chvíli lze též nazvat duchovním vzkříšením. Pak ale nastává vzestup. Vzhůru, za Kristem! Následovat Krista a připodobnit se mu, seč síly stačí! Takovým mezníkem v církevním roce jest velikonoční týden. Dělí takřka naši práci o sebezdokonalení a sebeposvěcení ve dvě části. Doposud jsme hleděli zpět: »Hřešil jsi . . . Svlékni starého hříšného člověka . . .« Dnes obrací apoštol národů náš zrak vpřed: »Očištěn, vzkříšen, směle kupředu, oblékni Krista, spěj mužně k cíli, k nebi, v jeho šlépějích!« Nestačí chránit se zlého, jest nutno konat dobré, a to s jakousi hotovostí, snadností, radostí, s úsměvem na rtech. Nemocný, který překonal krizi, přijímá již pokrm, ale s nevelkou chutí, musí se přímo nutit, známka, že není ještě docela zdráv. Musíme-li se i my po svém duchovním vzkříšení k dobrému téměř nutit, konáme-li je těžce, připadá-li nám břemenem, nejsme ještě docela vzkříšení, ještě nám mnoho k dokonalosti schází.

Zvláště věci, které jsou pravý opak našich dřívějších nezřízeností, nutno se s ochotou podjímat. Kdo byl neopatrný na smysly, musí být po svém vzkříšení tím bdělejší. Kdo povoloval uzdu zraku, sluchu, jazyku, musí právě tyto smysly vzít do výchovy. Kdo byl neopatrný na fantasi i a s obrazivostí si zahrával jako děcko s ohněm, ponechává je volnost, aby se obírala představami, jak se jí zlíbilo, musí se podejmout důkladné nápravy, protože právě v tom jest pramen a semeníště nesčetných pokušení a cesta k hříšným tělesným skutkům. Zrak, sluch a jiné smysly podávají fantasi i materiál, a ta z něho skládá představy jako z kaménků mosaiku. Fantasi e jest odkázána na to, co jí dáš. Dávals jí špinavý materiál? Pak kombinovala špinavé obrazy! Dávej jí tedy od nynějška materiál čistý, a bude tvořit představy čisté! Obírej se od nynějška co možná často Kristem Pánem a Marií Pannou! Nechť tvé srdce tím více touží po nebeském chlebě, čím více toužilo dříve po mlátě vepřů, a častý styk s Ježíšem eucharistickým udrží v novosti života toho, jež doposud drželo staré otroctví hříchu.

Starý život, zastaralost hříchu jsme pozorovali jako v zrcadle až k Velkému pátku. Teď volá apoštol: »Vzhůru hledme, kde Kristus jest, sedě po pravici Otce! Odumřeli jste hříchu a život váš s Kristem ukryt jest v Bohu!« Jaká síla výrazu! Jaká hloubka myšlenek! Ale zároveň jak vysoké a vzne-

šené povolání a úkol křesťana! Žítí životem božským, žít pro Boha a v Bohu; patřit Bohu a být nerozlučně s Bohem spojen! Stojí to ovšem práci, ale jen krátce potrvá námaha a boj. Vlečeme a budeme i nadále s sebou vléci své smrtelné tělo, tělo hříchu, podnět tolika pokušení; jeho nezřízeností se budou opět hlásit k právu, svět tu bude dál, jeho marností nás budou lákat a svádět zas. Ale vytrvat, to budiž naším heslem. Vytrváme-li, obleče nakonec i naše smrtelné tělo neporušitelnost, a až si pro nás Pán přijde, pak i my se objevíme s ním ve slávě. Zárukou tohoto našeho budoucího vzkříšení podle těla jest dnešní velké tajemství zmrtvýchvstání Páně. Tím končí sv. Pavel své velikonoční kázání. Čtyři krátké verše, a v nich shrnuje vše, co bělosobotní liturgie nám hlásá o vzkříšení Kristově, jakož i o našem nynějším duchovním a někdejším tělesném vzkříšení. »Objevíte se s ním ve slávě...« Na ta slova intonuje církev trojí alleluja, píseň nebeských luhů, která se rozléhá dnes všemi kraji a oblastmi našeho vyhnanství až do konce země.

Desátek »který z mrtvých vstal«. Velikonoční písně.

Čtení: Žalm 117. Is 63, 1—14. Lukáš 24. Jan 21. 1 Kor 15.

Ve Šnepové u Lysé chodívaly dnes dívky na louku, zvanou Šafránka, ne-daleko trosek hradu Mydlovar, vystavěného prý kněžnou Libuší, a ozdobily se tam prvními sněženkami, které tam v hojnosti kvetou. Sněženky, symbol jarní radosti a velikonoční čistoty duše!

Pražané konávali od nepaměti pouť do Emaus. Návrší, na němž je tento klášter vystavěn, slove Na Moráni, tedy, jak jméno ukazuje, prastaré pohanské pohřebiště, kde bohyně smrti Morana uctívána zvláště za jarní rovnodennosti. Již v 9. století tam stála kaple sv. Kosmy a Damiána; sv. Václav se v ní rád modlival, kdykoli šel z Prahy (z pražského hradu) na Vyšehrad, sv. Vojtěch i sv. Prokop v ní konali bohoslužby. Ještě většího posvěcení se tomuto místu dostalo, když tam Karel IV. založil klášter pro mnichy slovanské liturgie. Povolal jich 80—120 z Chorvatska, zásobil knihami, které jednak za velké sumy opatřil, jednak dal opsat. Papež Kliment VI. dal dovolení již r. 1346, stavba svatyně začala r. 1348, trvala dlouho a stála prý »o několik haléřů víc než kamenný Karlův most«. Posvěcena v pondělí velikonoční r. 1372 ke cti sv. Cyrila a Metoda, Vojtěcha, Prokopa a Jeronyma, o němž se věřilo, že přeložil již před svatými bratry soluňskými bibli do slovanského jazyka. Od dnešního svátečního evangelia dostal klášter jméno; že má mimo to i jméno »na Slovanech«, jest známo. Český lid chtíval rád slyšet mši sv. v drahém slovanském jazyce, proto v zástupch na Morán putoval; zvláště o velikonočním pondělí bývalo poutníků tolik, že chrám jich nepojal, takže většina zůstala na hřbitově a v zahradě, naslouchajíc milým staroslověnským zpěvům. Největším šperkem kláštera bylo tak zvané remešské evangelium, slovanským jazykem rukou sv. Prokopa psané, které se záhadným způsobem po husitských bouřích dostalo do Remeše, kdež na ně králové skládali korunovační přísahu. V revoluci r. 1789 se ztratilo, r. 1836 objeveno pohozené v městské knihovně Turgeněvem, zbavené drahocenných desek. Mnichové emauzští se přiznali ke kalichu a drželi ho až do Rudolfa II. Proto kláštera od husitů ušetřeno,

ale upadal a upadal, až konečně poslední slovanský opat Bavorovský musil se svými dvěma mnichy r. 1635 klášter opustit. Ferdinand III. (!) za rok potom uvedl místo nich benediktiny španělské, a ti přinesli s sebou tři kopie milostné sochy Panny Marie Montserratské, kterou manželka císařova, rozená Španělka, zvláště uctívala. Po porážce Švédů u Nördlingen ve Švábsku r. 1634 byl chrám ozdoben více než 200 ukořistěnými prapory a korouhvemi.

V X. volají narychlo doktory; náhlé onemocnění, a postižený měl od smrti daleko jako »s hráze do rybníka«. Ten soudil to, onen ono, až nakonec odborník poznal, oč jde, a okamžité zasažení zachránilo muže skoro umírajícího. Svěřil se mi, že se pak za lékaře jako za největšího dobrodince vždy modlil. Božský lékař vzkřísil k tělesnému životu jednu dívčinu a dva mládence, jednoho v Naimu a druhého v Bethanii; vzkřísil někdy k životu duše, na př. ženu hříšnici v domě farizea Šimona. Komu prokázal více? Odpovíš: »Té, které odpustil hříchy.« Ale nevím, v kterém případě bys byl božskému Divotvorci vděčnější ty — kdybys byl Lazarem anebo cnou ženou hříšnicí. Nám připadá duchovní vzkříšení ze smrti k hříchu k nadpřirozenému životu tak samozřejmým, jako by ani jinak být nemohlo — jistě proto, že se děje na nás i na jiných den co den; zato tělesného zázračného uzdravení bychom si vážili jako netušené milosti. Kde jest naše víra?

Jsme vděční rodičům, že nám dali tělesný život a výchovu; byli bychom vděční lékaři, který by nás s okraje hrobu přivedl k životu; jak jsme vděční Bohu, že nám udělil nadpřirozený život? Jak vděční Spasiteli, že nás duchovně mrtvé vzkřísil, peklu kořist vyrval a nám věčný život naší vinou vrátil? V exerciciích ještě nejspíše chápeme, co znamená toto duchovní vzkříšení. Onen nemocný byl lékaři do smrti vděčen, a přece to dělal za peníze a jako svou stavovskou povinnost; jak jsme vděční božskému Lékaři my za milost neskonale větší? . . .

BÍLÁ NEDĚLE.

Svätost našeho znovuzrození.

I.

A) Radostná oktáva novokřtěnců skončila včera. Po celý velikonoční týden byli středem pozornosti a předmětem radosti křesťanské obce. V bílém rouchu stáli při mši sv. na vyhrazeném místě, v Římě je vodila církev každodenně k bohoslužbám do nejstarobylejších a největších basilik, těšíc se upřímně z přírůstku nového pokolení nadějných synů a bohdá mužných rytířů Kristových. Po skončení sobotních nešpor, odpolední obvyklé bohoslužby, odložili bílý šat, a dnes stáli mezi ostatními věřícími, kteří včera slavili společně výroční památku přijetí svého křtu. Dnes naposled je oslovil biskup v kázání a důtklivě jim připomněl: »Bílé roucho jste sice odložili, neodkládejte však to, co ono roucho znamená . . . , nevinnost a svatost duše, na křtu svatém obdrženu.« Opět byl křest předmětem kázání; o křtu sv. mluví dnes kníže apoštolů a první papež v introitu i miláček Páně v epištole. Něžná láska matky církve se tu pojí s houževnatou životní silou víry Kristovy, která přemáhá svět. K těm, kteří jsou »z Boha zrození«, z vody a Ducha sv. znovuzrození, tedy k pokřtěným, mluví církev o této velké svátosti, o svátosti našeho duchovního vzkříšení, o kterém jsme minule rozjímali. Ve vlnách křestního pramene jsme vstali k novému vyššímu nadpřirozenému božskému životu kdysi i my.

B) Za dob starokřesťanských se o křtu kázalo daleko více než dnes; když byla řeč o svátostech, přicházival v úvahu skoro jedině křest. Kromě něho mluvivali Otcové ještě o Eucharistii. Proč o ostatních svátostech tak málo a zřídka? Hlavně proto, že křest přijímali dospělí a bylo tudíž nutno je k přijetí připravit. Svátost pokání přijímali jen tu a tam. Takový byl život věřících! Těžkého hříchu se varovali, lehký jim byl odpouštěn hodným sv. přijímáním; dopustil-li se kdo těžkého hříchu, býval za dob největšího náboženského nadšení vyloučen z církve, zvláště když šlo o odpad, nečistotu a vraždu. Zato na křest častěji myslili, za milost sv. křtu Pánu Bohu děkovali a výroční den sv. křtu slavili jako velký svátek. Byli si vědomí, že to je den jejich narození pro nebe. Rey, biskup v Annecy ve Francii († 1770), slavival rok co rok výroční památku sv. křtu v kroužku nejdůvěrnějších přátel obnovením křestní úmluvy a vroucím díkem za milost povolání k sv. víře. Mně na otázku, který den v roce pokládá za největší svátek, odpověděla dospělá dívka: »Výročí svatého křtu.« Generál Drouet,

činný ve všech revolučních a napoleonských válkách, pozdější guvernér alžírský, říkával, že netouží po jiném leč bydlet ve farnosti, kde byl pokřtěn; tamější chrám mu byl takřka poutním místem. Oslavujeme-li výroční den snatku nebo vstupu do řehole aneb přijetí do Mariánské družiny, proč ne výroční památku dne, kdy jsme se stali dítkami nebeského Otce? Bezvěrci a protestanté slaví narozeniny, den narození pro tuto zemi. Pochopitelně; o vyšším životě, o onom světě, nevědí nebo v něj nevěří aneb o něj nestojí; jsou skutečně přesvědčeni, že se narodili jen pro tento svět. Jím platí za největší den života okamžik, kdy se zrodili pro bídu vezdejšího vyhnanství. Věřící katolický křesťan slaví jmeniny; tomu dnu říká »svátek«, žádnému jinému. Den zasvěcený jeho křestnímu patronovi... Jeho jméno jsi při křtu sv. dostal, on jest svědkem a ochráncem tvé křestní úmluvy, on je ti vzorem, jak máš plnit to, co jsi při křtu sv. slíbil a k čemu jsi se zavázal, on je ti patronem šťastné smrti, tak jako jest patronem tvého znovuzrození; jednou ti přijde vstříc, až opustíš schránu těla. Jmeniny nám nahrazují oslavu výročního dne sv. křtu.

Že mnohý věřící ani neví, kterého dne byl pokřtěn a přijat za člena království Kristova i rodiny nebeského Otce, jest zjev tak obvyklý, že se nad ním sotva kdo pozastaví. »Je to duch doby...« Jenže ten duch jest znamení čehosi velmi smutného, znamení, že i my pozbýváme vědomí, čím nám křest jest, totiž narozením pro nebe. I my jsme bohužel až příliš pozemští, tělesní, světáctí. Mezi různými výročními dny našeho kalendáře nadobro chybí toto nejdůležitější výročí. Jako bychom chtěli říci: »Jednou jsem tuto svátost přijal..., jako nemluvně..., po druhé už ji přijímat nebudu, proč jí věnovat jaký zřetel?« Nicméně jsou důležité důvody, které nás nutkají i této svátosti věnovat rozjímání; jednak proto, abychom si uvědomili, jaké povinnosti jsme jejím přijetím převzali — jak možno je svědomitě plnit, když jich neznáme aneb si jich nikdy neuvědomíme? — jednak abychom poznali, jak velkých milostí se nám touto svátostí dostalo a abychom byli za ně Pánu náležitě vděční.

C) Dante líčí v posledním zpěvu Očistce, jak stojí před nebeskou branou, na břehu řeky Zapomenutí, Lethe. Ponořen do jejích posvátných očistných vln, vyšel z nich zbaven všech nedokonalostí a vši pozemskosti, a tak uschopněn, aby vzlétl vzhůru, ke hvězdám. Tato tajemná řeka Lethe jest pěkným symbolem křtu. Přišli jsme na svět jako synové hněvu, hříšní synové hříšného Adama, a tak jsme stáli před tváří Nejvyššího, před zamčenou nebeskou branou. I my vstoupili do křestního pramene, ponořeni v jeho svatou vodu; několik slov, a nové stvoření, nové pokolení z něho vyšlo, očištěné, znovuzrozené, k novému životu vzkříšené. Dcera Jairova leží mrtva na lůžku, kolem placení pištcí tropí nepopsatelný povyk. Navenek nařikají, v srdci se radují, že si vydělají několik denárů. Pán všecky vyhnal a oslovil zesnulou: »Dívko, tobě pravím, vstaň!« A dívka vstala. Před přijetím křtu výskala kolem nás smečka démonů, radostí, že patříme jim. Služebník církve, zástupce Kristův, promluvil nad námi jménem Kristovým několik slov, obmyl nás svatou vodou, a jaká proměna se s námi stala! Duch sv. vstoupil do duše, ujal se jí, učinil ji chrámem Božím, čistou, svatou a krásnou. Žádný smysl, ba ani rozum není s to, aby postřehl, co se v naší duši stalo,

stejně jako lidský důvtip neodhalí přítomnost Kristovu v Eucharistii. Jen víra nás poučuje, co se s námi dálo, a jen z účinků postřehne do jisté míry i rozum tajemné a podivuhodné působení Ducha Oživitele v nás. Sv. Ludmila... Juan Ponce de León, starý španělský válečník, jízvami pokrytý, slyší, že prý na severu, v zázračné zemi zlata, za dalekým oceánem právě objevené, jest pramen, v němž každý omládne. Ihned vyzbrojí tři lodí, věnovav tomu celé jmění, najme námořníky a pustí se za moře. O velikonocích 1513, 27. března, objevil Floridu, dal tomu poloostrovu jméno Pascua Florida, květnaté velikonoce; ostrov Portoriko, jehož místodržícím se stal, pokládal za zázračnou zemi, v jejíchž léčivých pramenech hledal nové mládí... Místo prodloužení života tam našel smrt! Padl v boji s Kariby na Floridě r. 1521. Takový pramen, jaký hledal, neexistuje nikde na světě!

Co tam bylo bájí, to jest ve křtu sv. skutečnost; zdroj věčného života a věčného mládí... Smyt všecken hřích, především dědičný, jenž jest příčinou, že přicházíme na svět duchovně mrtví; pak i osobní, máme-li jaké; konečně všechny následky hříchu, tresty věčné i časné. Vlita milost, nadpřirozený život duše, nadpřirozená krása, a spolu s ní i její komonstvo, tři božské ctnosti a sedmero darů Ducha sv. Dítě jest sice neschopno jich užít, stejně jako není s to užívat rozumu a svobodné vůle, třebaže jeho duše je těmito mohutnostmi již obdařena. Ale když se jeho rozumek rozvíjí, jen pozoruj, jak rádo poslouchá, co mu vykládáš o Bohu, o Ježiškově, o svatých věcech! Duch sv. přebývá v duši, což jest vrchol a koruna ospravedlnění..., přebývá a působí v ní. To vše vloženo do duše při křtu sv. jako símě do ornice. Víme ovšem, že to símě může v zemi shnit, že vzešlý letorost může uschnout, zakrnět, být násilím zlomen... Co chci říci? Že to, co křtem svatým do duše vloženo, může nepřítel lidského pokolení zničit — jsme-li nedbalí! Co při křtu dostal, musí věřící křesťan pěstovat jako sadař mladou jablň neb rolník osení, sic nevzejde úroda a plod! — O vánocích kol r. 600 pokřtěno v řece Ajorku mnoho Anglosasů; všichni nemocní přitom uzdraveni — pěkný obraz působnosti křtu sv.!

D) Křest, první ze všech svátostí, nejpotřebnější ze všech svátostí, jen jednou přijímán. Začneme s posledním. Jednou... Křest jest pro duši totéž, co narození pro tělo. Svátost našeho duchovního znovuzrození... Narodit se může člověk jen jednou! Znovuzrození... Kdo vyjde z křestních vod, stojí před Tvůrcem jako nové stvoření. Propadne-li kdo po druhé duchovní smrti (osobním těžkým hříchem), musí se uchýlit k jiné svátosti, aby dosáhl znovuzkříšení, při čemž se mu odpouští pouze hřích a věčný trest, ne však tresty časné. Proto za starých dob ne jeden pohan, přesvědčený o pravdě sv. víry, odkládal přijetí křtu až na smrtelné lože, chtěje bezstarostně hřešit a pak bez očistných plamenů přijít rovnou do nebeské blaženosti. Jaký sebeklam! Jednak nenadálá smrt mnohého připravila o milost sv. křtu, jednak se připravili o vyšší odměnu v nebi. Dejme tomu, že zůstali po křtu sv. docela čisti a nepotřebovali za hřích v očištění pykat; ale dokud nebyli pokřtěni, nemohli získávat zásluh pro nebe..., musili se pak spokojit s posledním místem v nebi. Oč lépe na tom ten, kdo mohl po celý život shromažďovat zásluhy, a byť i šel do nebeské vlasti přes očištec, požívá po celou věčnost daleko vyššího blaha! Bohu daleko blíží!

E) První svátost... Z téhož důvodu. Napřed se musí člověk narodit, a pak teprve může žít; napřed narozen, a pak teprve schopen činu a jednání. Křest je brána svátostí; před ním nelze jinou přijmout. Kdyby nepokřtěný přijal tělo Páně, bylo by to stejné, jako kdybych je vložil do nějaké nádoby; mrtvý kov není schopen, aby v něm Eucharistie rozvinula účinky, rozlítla lásku, rozmnožila posvěcující milost. Jak možno rozmnožit to, co není? Vkládej mrtvému do úst pokrm, co mu tím prospěješ? V Egyptě byl již ve druhém století při udělování křtu pěkný zvyk, jenž se brzo rozšířil po celé severní Africe a přešel i do Itálie; novokřtěncům, sotvaže přijali křest a Eucharistii, podáváno mléko a med, obojí svěcené... , na znamení, že křtem vstoupili do »země oplývající mlékem a medem«, do zaslíbené země království Kristova. Obojí ten pokrm byl zároveň symbolem nadpřirozených darů a milostí, na něž nabývali touto svátostí práva; na západě trval tento zvyk do století 6., v habešské liturgii trvá dodnes.

F) Nejpotřebnější svátost... Brána vedoucí do království Kristova, do jeho církve, do domu Božího. Kdo nepřijal křest, nemůže dosáhnout spasení. Žádná jiná svátost není nezbytně potřebná; dítěti na př. bířmování uděleno být nemusí, jiné svátosti mu uděleny být nemohou; jenom křest jest nezbytný i jemu. Víme sice z katechismu, že v mimořádných případech možno i svátostný křest nahradit. Jak? Jednak křtem krve, když nepokřtěný pro Krista podstoupí mučednickou smrt, nemaje možnosti být obmyt vodou spásy; jednak křtem žádostí, umře-li neočekávaně, kdo po křtu touží a na něj se snad i připravuje, jako na př. císař Valentinián, katechumen, zavražděný r. 392 z návodu svého vojevůdce Arbogasta. Svatá neviňátka, svatá Emerentiana, poslední ze čtyřiceti mučedníků armenských, nejeden kat, který stálostí mučedníků byl obrácen a na místě z rozkazu soudce sťat, byli »pokřtěni vlastní krví«, jak praví církev. Nicméně i světci mučedníci jsou povinni přijmout svátostný křest, mají-li příležitost; tak se na př. dočítáme v životopise sv. Perpetuy, že s jinými katechumeny přijala křest v žaláři krátce před mučednickou smrtí. Kdyby měl takový mučedník po ruce někoho, kdo by byl ochoten mu křest udělit, byl by ve svědomí vázán z jeho ruky jej přijmout, byť to byla i žena, dítě, pohan, bludař, nevěrec. Dostačilo by vzít jakoukoliv přirozenou vodu, byť to byla rosa, kterou strásl s listí stromů (tedy ne slzy, jak čteme v pohádce!), obmyt ho nebo pokropit tak, aby alespoň jedna krůpěj mu skanula po čele nebo po tváři, a vyslovit svatá slova: »Já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.«

Naši otcové mívali ve zvyku, že dítěti donesli ke křtu svatému den po jeho narození a dali mu jméno světce, který se toho dne slavil. I v královských rodinách se do jisté míry tento zvyk zachovával. Dne 20. ledna 1208 se narodila Přemyslu I. dceruška, šesté dítě, a nazítří ji biskup Daniel obmyl svatou vodou. Nazítří — v den posvěcený památce třináctileté římské mučednice, a její jméno bylo české princezně dáno. Anežka... První pokřtěná Přemyslovna, kněžna, matka, mučednice, začíná voj našich světců. Jedna z posledních Přemysloven, královská dcera, panna, chudobná klariska, dosáhla též cti oltáře. V jaké úctě měla svou křestní patronku, svědčí okolnost, že její jméno podržela i v klášteře, kde přece dostává každá sestra řeholní jméno. Pravnuk jejího synovce Přemysla II., ač se po celou dobu

své vlády dal nazývat a nazýval po způsobu v cizí zemi nabytém Karel, uchoval si vždy přehlubokou úctu k svému křestnímu patronu sv. Václavu, k jeho cti zakládal chrámy, oltáře, nadace a svou milou mateřštinu nazýval řečí svatováclavskou. Po nejbl. Panně měl by sotva kdo v kalendáři našich světců mít tak přednostní místo jako světec, jehož jméno i svátek nám připomíná naši nejsvětější přísahu a nejvyšší omilostnění, naše přijetí do společenství svatých a do rodiny nebeského Otce svátostí našeho znovuzrození.

II.

G) V předešlých odstavcích byla již vyslovena i některá práva, která nám svátost našeho duchovního narození uděluje. Převeliká práva, ale neméně velké i povinnosti, které jsme jejím přijetím na sebe vzali.

Přijetí za dítky věčného Otce... K svému obrazu kdysi člověka Otec stvořil; člověk ten obraz nepodržel, znetvořiv jej hříchem. V této svátosti Duch sv. znetvořený obraz Boží v nás obnovuje a připodobňuje nás k obrazu Syna Božího. Stvořením jsme se stali majetkem Tvůrce jakožto tvorové a služebníci; křtem se stáváme jeho majetkem dvojnásob, patříme mu jako dítky a jako vykoupení. Obraz Kristův, obraz Otcova Syna, se zračí v naší duši. (Christus formatur in nobis.) Adoptování, přijetí za vlastní dítě... Dnes nebývá tak časté, ale za starých dob bývalo na denním pořádku. Adoptovaný přijat do rodiny, dostalo se mu stejných práv jako vlastním dítkám; i práva na dědictví; nazýván byl nikoli jménem tělesného otce, nýbrž jménem adoptujícího, s ostatními jeho dětmi stejně vychováván, stejně milován, s nimi seděl za stolem s otcem. Císař Nerva na př. adoptoval Trajána, jenž byl rodem Španěl; tím se stal Římanem, a po smrti Nervově nastoupil po něm na trůn. Co znamená adoptace naše? Bratry Krista Pána se stáváme, křesťany, t. j. »Kristovými« se nazýváme, máme tedy jeho jméno; jimi i jsme; v Krista věříme, jako křesťané máme i žít, být Kristu podobní, následovat ho, osvojit si jeho ctnosti. Dostalo se nám i práva na jeho dědictví; nebeský Otec pečuje i o pokrm, který by byl důstojný jeho dítěte, povoláných k věčnému požívání jeho božství..., nebeský chléb v Eucharistii, jenž v nás udržuje ducha synovství, jest nám zárukou věčného života.¹⁾

H) Kromě toho jest každý křesťan křtem svatým zasvěcen neodvolatelně Bohu. Zasvěcen..., daleko vyšším a vznešenějším způsobem než kněz svatým svěcením svému povolání nebo řeholník svatými sliby svému stavu. Z katechismu víme, že křtem se vtiskuje duši nezrušitelné znamení. Otrokům bylo kdysi vypalováno na čelo znamení, aby se poznalo,

¹⁾ Důsledkem našeho přijetí za dítky nebeského Otce jest, že jsme se stali i dítkami Marie Panny. Viz 25. března. Ne, že bychom toto důstojenství kladli onomu na roveň; veškeré naše povýšení, milosti, čest, práva a důstojnost plyne jediné z toho, že jsme dítkami Božími. Vždyť i všechno omilostnění nejsv. Panny plyne z toho, že Duch sv. učinil ji, předurčenou za Matku vtěleného Slova, napřed prvorozenou dcerou nebeského Otce — ne při křtu sv. jako nás, nýbrž v jejím Neposkvrněném Početí. Její mateřské ochraně svěřil božský Spasitel především ty, kteří se stali dítkami Božími a za ně byli přijati.

čí majetkem jsou. Znamení potupy... Křesťanu vtisknuta do duše pečeť jeho nebeského příslušenství, jeho důstojenství, jeho zasvěcení, jeho úmluvy s trojjediným Bohem. Jak si má prostý věřící toto nezrušitelné znamení představit? Jako plnomoc k přijímání všech prostředků spásy, kterými církev disponuje, a jako pečeť vtisknutou do duše, kterou se liší od těch, kdož dítkami Božími a členy církve nejsou. Kdo jest přijat do armády, jest oděn v uniformu a nosí ji s hrdostí; dělat jí životem a jednáním (statečností v boji) čest, to nyní jeho povinnost. Podle ní jest i poznán od přítele i nepřítele; vítězi jest k ozdobě a chloubě, zrádci jest obžalobou, je-li v ní chycen; bojovalť proti vlastnímu králi, kterému přísahal věrnost! Netřeba svědků; uniforma mluví a svědčí proti němu sama! Stál v ní pod korouhví nepřítele! Nezrušitelné znamení, vtisknuté nám při křtu... Vyvoleným v nebi k ozdobě a chloubě, zavržencům obžalobou a k potupě; podle něho jsme poznání co křesťané («Kristovi») od andělů i od démonů. Bylo nám vtisknuto ve chvíli, kdy jsme uzavřeli se svým Králem nejsvětější úmluvu, kdy jsme do jeho rukou složili neodvolatelný slib a svatosvatou přísahu: »Až do skonání budu náležet tobě, tvé rodině a tvé armádě, pro tebe budu bojovat... Zříkám se satana i všeho společenství s ním, a náležím tobě, Kriste...«

Mnoho jsme slíbili, ale více bylo slíbeno nám! (František z Assisi.) Lid starozákonní byl obřezáván, lid Kristův jest obmýván; tam nůž, rána, krev, zde olej, balzám, svatá voda. Jenže uniformu může voják odložit a všechn závazek přestává; obřezané tělo a s ním i znamení příslušenství k národu vyvolenému v hrobě shnilo; ale znamení vtisknuté duši od Ducha sv.? To nezničí nikdo, ani plameny pekelné za celou věčnost! Arthofer, duchovní správce věznice, líčí dojmy, s kterými překročil její práh. Bývalé opatství... Stojí před branou a čte nad ní v kámen vytesaný nápis: »Venite adoremus... Pojdte, klanějme se jemu!« Vláda kdysi zabrala klášter, proměnila jej v žalář, nemohla však smazat nápis nad portálem, svědčící, čím kdysi tato budova byla. Nesmazatelné svědectví... Jak trapně působí na věřící duši! I přeslavný klášter Clugny byl proměněn ve věznici. Duše, ve které sídlil Duch svatý, hříchem proměněna v obydlí satana, ale vtisknutá pečeť zůstává nesmazatelná...

1) Křtem jsme se stali i členy církve. Tím se nám dostalo práva na všecky její poklady. Na které? Na pravdu Kristovu, na poučení o všem, co máme věřit a co musíme konat, abychom věčného života dosáhli; právo na posvěcení, jehož se nám dostává sv. svátostmi; právo na mateřskou péči, ochranu a pomoc, kterou církev svým členům skýtá. S tím zároveň spojeny i povinnosti; křtem jsi přivtělen do církve, do rodiny Kristovy, podléháš její pravomoci (jurisdikci) a autoritě, jsi povinen zachovávat její zákony. Není-li kdo státním občanem, nemá občanských práv (volební právo, přístup k úřadům...), nemá ani občanských povinností (vojenskou...). O křesťanu platí slovo Kristovo: »Neposlechněš-li církve, budiž tobě jako pohan a publikán« — byť ho velebil celý národ, jako na př. Husa.

Členy církve, členy království Božeho se stáváme svatým křtem. Za největší církevní trest se vždy pokládala exkomunikace, vyloučení z církve... Ti, kteří se zpronevěřili tak neb onak křestní úmluvě, byli ze společenství

věřících a z církve vyloučení, a když se vzpírali konat pokání, zůstali vyloučení navždy. Dnes, v době dobrovolných odpadů, se tento trest nepokládá za nic. Ale byly doby, že i vyhnanství nebo ztráta občanských práv připadala každému hrozným trestem. Když Karel IV. s českými pány jednal o přijetí jeho nového zákoníka, zvaného majestas Carolina, bylo usneseno, že král má právo dát milost odsouzeným zločincům, ať šlo o majetek nebo o hrdlo; jen jedna věc vyňata: nesměl vrátit čest, po našem způsobu mluvení občanská práva, těm, kdož byli usvědčeni a odsouzeni pro veřejné lupičství a zlodějství. Bázeň z toho trestu byla tak veliká, že rázem začalo být na silnicích bezpečněji a loupežní rytíři mizeli jako sníh na jaře. Král Václav IV. přichází r. 1408 do lužického města Budišína, aby soudil vzbouřené měšťany. Purkmistr a dvanáct konšelů spolu s 200 vzbouřenci propadlo katu. Prvních třináct jejich osud neminul, zbývajícím vyprosila královna Žofie milost, ale poslání do vyhnanství a vyvedení z města; to působilo na Zhořelecké a Vratislavské, stejně se bouřící, tak, že se narychlo uklidnili. Naše nebeská Královna zmůže svou přímluvou více než ona manželka českého krále, ale kdo vypověděn z nebeského Jerusalema, toho pak nezachrání ani přímluva Mariina. Křestní úmluva, nejsvětější přísaha věrnosti... Jak zle trestávají vládcové porušení přísahané věrnosti, vidíme na Ferdinandu II. a vůdcích českého povstání r. 1618. Myslíš, že náš nebeský Král a božský vůdce bude se zrádnými nakládat mírněji, jestliže se včas nevzpamatují? Ne, že by jejich věrolomnost a zrada mu byla přinesla škodu, ale že byla těžkou urážkou jeho božského majestátu, těžší urážkou než věrolomnost snoubenky nebo manželky. Duše opouští službu svého pána a rodinu milujícího otce, vstupujíc do služeb a přivínujíc se celým srdcem k ďáblu!

J) Církev je vpravdě matka, ochránkyně i zachránkyně dítěte. Za starověku položili narozené dítě otci k nohám na zem, čekajíce, zda je zvedne a tím projeví, že je přijímá a že je chce vychovat. Dítě katolických rodičů jest neseno do chrámu, a tam není položeno na zem, tam drženo v náručí, církev znamená jeho čelo křížem a pomaže je svatým olejem. Tak byli ve Starém Zákoně posvátným olejem, jehož se k jiným účelům užívat nesmělo, pomazávání velekněží a kněží, králové a proroci, stánek Hospodinův a bohoslužebná náradí. Řecké jméno Kristus neboli po hebrejsku Mesiáš znamená Pomazaný; my svatým pomazáním a svátostným obmytím jsme se stali Kristovými (křesťany!).

Ve westminsterském opatství v Londýně je tak zvané zákoutí básníků. Největší čest prokáže anglický národ svým synům, když jejich tělesné pozůstatky pochová v oné svatyni nebo když tam zasadí aspoň jejich pamětní desku. Tedy něco podobného jako Slavín na Vyšehradě. Do vznešenější společnosti než jsou oni národní velikáni jsme byli křtem sv. uvedeni my — do společnosti svatých a andělů, do rodiny Krále všech králů... Vzpomeňme na svatou úmluvu křestní, ne-li častěji, aspoň když opakujeme modlitbu, kterou jsme u křestního pramene vyznávali víru v trojjediného Boha (apoštolské vyznání víry), a zakončíme rozjímání obnovou křestního slibu.

Věřím v Boha. Velikonoční písně.

Čtení: 1 Petr 2; 1 Janova 5, 4-15.

OBŘADY PŘI KŘTU SVATÉM.

Mladistvý český králevic Václav, pozdější císař Karel IV., jest r. 1338 v Remeši přítomen slavné korunovaci svého příbuzného Filipa VI. z Valois. Posvátné obřady, velebně a důstojně konané, působily na mysl mladého knížete tak, že učinil předsevzetí: »Až dosednu na trůn svých otců, zavedu v Praze podobné obřady při korunovaci českých králů.« Pozorovalť, jak hluboce působily na mysl vládce, jenž přijímaje z rukou Božích a církve korunu, uvědomil si, jaké povinnosti k svému lidu a k své zemi tím před Bohem přijímá a jaké vznešené důstojnosti se mu dostává; postřehl, že podobné pocity vzbuzují tyto obřady i v duších přítomných poddaných. Není pochyby, že byly působivější než kázání sebevzletnější a učenější. Co soudil Karel o obřadech korunovačních, platí i o jiných obřadech církevních, především o těch, kterými provází udílení dvou svátostí, svěcení kněžstva a sv. křtu.

Sv. Alžběta Durynská nepřivinula narozené dítě na srdce, dokud nebylo přineseno z chrámu Božího pokřtěné. »Teď teprve jsi dítětem Božím...« Teď teprve tvá duše krásná a svatá... Jako nejedno krásné a hluboké zřízení církve Kristovy, tak i tato veliká vznešená svátost jest i od věřících nezřídka pojímána jako formalita, prázdny obřad, který nutno zachovávat, protože tak káže bonton, který se náležitě pitkou nebo jinak oslaví; rci sám, co nám vyvstane v myslí při slově křtiny? Tísňivě působí na kněze, když k svatému obřadu se nedostaví ani otec; přijde jen kmotr nebo kmotra, provázená pomocnicí, dítě se pokřtí, zapíše do matriky, a věc odbyta. V pokoji za stolem se koná svatý úkon, protože to tak platí za »noblejší«. Vyhledá se nějaké cizokrajné jméno, jak líčí už Kosmák, knězi se zaplatí, a je to spraveno. Výmluvné kázání, kterým svaté obřady jsou, vyzní naprázdno, jako by do noci nebo do pustiny mluvil.

Za takových okolností není divu, že i důstojnost kmotrovská se stala docela jalovým přívěskem a nicotnou formalitou. Domácí přítom myslí na dárky, požádaný na »zbytečné vydání«; obyčejně vyhoví, rád nebo nerad, a po křtu sv. kolikrát nespátří svého svěřence již nikdy anebo se o něho nestará; oba chodí bez povšimnutí mimo sebe. Na našem věřícím venkově, zvláště v některých krajích moravských, jest kmotrovství v očích věřícího lidu tím, čím má být, totiž duchovním příbuzenstvím; členové jedné rodiny jsou v druhé rádi viděni, zvláště dorostlá svěřenka má volný přístup do rodiny své kmotřenky, jako by patřila k jejím dítkám. Znáám případy, že po smrti matky se kmotřenka ujala výchovy osiřelé dívky, třebaže otce měla. Tak je to v duchu církve, to jest význam kmotrovství, tak to bývalo v křesťanském starověku; kmotrovou povinností a starostí bylo dbát, aby jeho svěřenec byl vzdělán v pravdách sv. víry; on ho musil naučit povinným modlitbám, on ručil církvi za to, že přivádí ke křtu hodného kandidáta, který nebude Kristu a jeho království k necti. Toto duchovní příbuzenství jest pojímáno od církve tak vznešeně, že znemožňuje pravoplatný sňatek mezi pokřtěným a jeho kmotrem.

Nazvali jsme obřady sv. křtu kázáním. Zběžně je projdeme a uvědomíme si přítom, co kdysi i nad námi církev konala a se modlila, co nám na srdce kladla; jak asi jsme všecko plnili? ...

Dítko přineseno do chrámové předsíně... Uchazeč stál přede dveřmi chrámovými, prose, aby byl přijat za člena církve; klepal takřka na dveře církve Kristovy..., kostel, shromaždiště věřící obce, jest symbolem církve, latinské slovo ecclesia znamená obojí, církev i chrám; tam mu vyšel zplnomocněný zástupce církve vstříc a jménem církve se ho tázal: »Co žádáš od církve Boží?« — »Víru... Světlo svaté víry!« — »Proč žádáš za světlo víry Kristovy? Co ti víra dá? Co od ní čekáš a sobě slibuješ?« — »Život věčný.« — »Dobře, ale věz, že víra bez skutků nestačí! Chceš-li života věčného dosíci, zachovávej přikázání! Víra ti bude svítit na tvou životní pouť, ale ty se musíš přičinit, abys v jejím a za jejím světlem krácel!« Církev jmenuje dvě přikázání lásky, v nichž jsou všechna ostatní obsažena.

Potom znamená kněz dítka svatým křížem. Tímto obřadem byl kdysi přijat mezi katechumeny ten, kdo o křest a světlo víry prosil. Nynější obřady nebyly za starodávna konány najednou; některé při přijetí do katechumenátu, jiné při bezprostřední přípravě na křest ve svatopostní době, při tak zvaných skrutiniích, některé od kněží, jiné od kleriků nižších svěcení, jiné od kmotra, na př. znamenání čela svatým křížem. Kříž, svatý znak a erb království Kristova, vyznání víry v Krista, naše chloubka a zároveň náš štít proti úkladným střelám satanovým. Církev provází nyní tento obřad modlitbou: »A ty, zlořečený satane, neopovažuj se nikdy porušit toto znamení kříže...« Neber mu víru, ke které jest povolán! Pak vkládá kněz na dítka ruku..., církev je bere pod svou ochranu!

Následuje exorcismus. Kdysi byl konán v době přípravy, tedy v postě, a to vícekrát. Exorcismus, vymítání démona... Hříchem Adamovým se dostalo lidstvo pode jeho satanovo; samo se mu dalo v moc. Tuto moc zlého nad lidstvem zlomil božský Vykupitel svatým křížem, svou obětní smrtí na kříži; nicméně v poutech knížete temna úpí i nadále všichni Adamovi synové, a to tak dlouho, dokavad nejsou zbaveni dědičného hříchu. Jednotlivci jsou tedy z moci satanovy vyproštěni teprve očištěncu lázni znovuzrození, jak nazývá křest od sv. Pavla. (Tit 3, 5) Křtěnci vkládá kněz do úst posvěcenou sůl. Podle náhledu starých měla sůl moc očištnou a zároveň chránila před nákazou hniloby. Symbolicky znamená jednak ochranu před hnilobou hříchu, jednak zálibu (»chuť«) věcí nebeských. »Moudrost křesťanská, kterou sůl znamená, nechať uchová tebe vši zkázy bludu a hříchu a učiní tě horlivým v poznávání a milování Boha; pak bude pokoj Páně vždy s tebou.« V dalších modlitbách vyprošuje církev dítka pravou moudrost a pravou znalost (správné pochopení) učení Kristova.

Potom klade kněz na dítka konec štoly, kterou jest oděn: »Vstup do chrámu Božího...« Jménem církve uvádí křtěnce do společenství věřících. Cestou se modlí spolu s kmotrem Věřím v Boha a Otčenáš. Za dob pronásledování nesměly být tyto modlitby psány; spolu s nejsvětějšími tajemstvími sv. víry, zvláště s Eucharistií, tvořily skutečně »tajemství«, byly pečlivě chráněny před nevěřícími, aby od nich nebyly znesvěceny. V době přípravy biskup katechumenům v kázání tyto modlitby vysvětlil a vyložil, kmotři pak měli povinnost jim je naučit, načež je musili kandidáti křtu před shromážděním věřících odříkat; tím zároveň skládali vyznání víry. »Stále zachovej víru a opatřuj sobě horlivou modlitbou sílu proti všelikým pokušením ďábovým, aby Duch sv. mohl v tobě přebývat.«

Obřad »efeta« ... »Hospodin nechať ti otevře uši, abys naslouchal slovu Božimu s dychtivostí svatou, a nechať tě vede Bůh, abys nenásledoval příkladů zlých, nýbrž Pána našeho Ježíše Krista.« Tento obřad, kdysi svatopostní, se již koná vedle samého křestního pramene, dnes u křtelnice. Další obřad konán za starodávna v samém pramenu: křtěnec stál v křestním bazénu, jenž byl v přistavěné křestní kapli; než byl obmyt svatou vodou, tázal se ho biskup: »Odřikáš se...? Věříš...?« Definitivně vystupuje ze služeb satana (apotage) a vstupuje do služeb Kristových (syntage). Dnes obojí odděleno. »Zříkám se satana i všech skutků jeho...« Nato pomazán olejem katechumenů, jehož užívá církev při korunovaci králů... Křtěnec se stává členem královské rodiny a dítětem Krále všech králů! Královská důstojnost křesťana! Tento obřad konán ve východní církvi již ve 4. stol. Po něm vymění kněz kající štolu fialovou za radostnou bílou. »Věříš v Boha Otce všemohoucího...? Chceš být pokřtěn?« — »Chci.« Několik krůpějí vody dopadne na čelo spícího dítěte, a jaká proměna v jeho duši! Společníkem andělů... Kdyby zemřelo, přijde mezi ně, do společenství těch, kteří věčně kralují s Kristem. Beze všech zásluh, pouhou milostí Vykupitelovou. K svatému úkonu se řadí hned druhé pomazání svatým křížem. Tohoto oleje užívá církev při svěcení chrámu, oltáře a kalicha... Pokřtěné dítě jest skutečně chrámem Božím, a bude-li vůle Boží, jednou při sv. přijímání živou monstrancí. »Bůh všemohoucí, Otec Pána našeho Ježíše Krista, jenž ti uděliti ráčil znovuzrození z vody a Ducha svatého, odpuštění všech hříchů a posvětné pomazání Ducha sv., uchovejž tebe všelikého hříchu, abys nikdy nepozbyl posvěcující milosti a věrně zachovával víru, naději a lásku...«

Zbývají ještě dva obřady, odevzdání bílého šatu a hořící svíce. »Přijmi roucho nevinnosti a dones je bez poskvrny před soudnou stolicí Pána našeho Ježíše Krista, abys vešel do života věčně blaženého. (Viz str. 303.) Vezmi hořící svíci víry, lásky a dobrých skutků, neporušenou zachovej křestní úmluvu a plň přikázání Boží, abys v den příchodu Páně k hostině svatební se všemi svatými nebešťany jemu v ústrety vyšel a v království nebeském se radoval od věčnosti do věčnosti.«

Hluboce krásné a významné obřady... Kázání přítomným, nutkající k vážnému zpytování svědomí. Jak jsem plnil to, co církev kdysi i mně jménem Kristovým na srdce kladla? Za krutého pronásledování katolíků od ariánského vandalského krále Hunericha stojí před soudcem Elpidoforem stařec, jáhen Muritta. Soudce, zuřivý nepřítel církve Kristovy, odsuzuje obžalovaného na smrt. Muritta vyňal bílý šat, ukrytý pod oděvem. »Znáš toto roucho? Bude na tebe jednou žalovat před nejvyšším Soudcem a bude ti po celou věčnost neustálou výčitkou a hanou, jakožto zrádci a křivopřísežníku!« Elpidofor zbledl a nebyl s to ze sebe vypravit slova. »Oheň vlastního svědomí ho páčil dřív než oheň věčný.« (Viktor z Vity, historik vandalského pronásledování.) Soudce byl totiž odpadlík, z věřícího se stal pronásledovatelem, a Muritta od něho souzený byl mu kdysi při křtu svatém kmotrem. Tehdy bylo zvykem, že křtěníci dávali odložené bílé křestní roucho kmotrům na památku; dnes Řekové dávají kmotrům na památku kadeř, a ti zasazenou do vosku připevní na krucifix.

DRUHÁ NEDĚLE PO VELIKONOCÍCH.

Věřím v těla vzkříšení. — Neděle dobrého pastýře.

V kněžských hodinkách má dnes napřed kázání sv. Pavel. Káže o vzkříšení božského Spasitele; po něm papež Lev Veliký o témže předmětu, načež se ujímá slova Řehoř Veliký a vysvětluje slova dnešního evangelia: »Já jsem pastýř dobrý.« Před patnácti dny lkala církev: »Odešel pastýř dobrý,« dnes jása: »Vstalt jest pastýř dobrý...« Po čtyřicet dní dlel mezi svými, hovořil s nimi o království Božím, Petrovi odevzdal klíče nebeského království a svěřil mu vykoupené: »Pasiž beránky mé, pasiš ovečky mé.« Liturgie se obírá neustále vzkříšením Páně a vzkříšením naším. Vzkříšení Kristovo, jediné, podle těla; vzkříšení naše, dvojí: první, duchovní, dobrovolné, o němž jsme rozjímali v posledních dvou úvahách a které závisí z velké části na nás; sami se musíme o ně přičinit, a s pomocí milosti Boží musí k němu dojít za našeho vezdejšího putování. Druhé, tělesné, které na konci věků čeká všechny bez rozdílu, ať chtějí nebo nechťejí, dobré i zlé. Nejednen náhrobek věřícího křesťana nám připomíná toto učení víry: »Zde očekává slavné vzkříšení... Zde čeká na příchod snoubence duší... Zde vyčkává pozoun andělův...«

A) Venku jaro... Vše se probouzí k životu, a my si připomínáme, že jednou takové probuzení čeká i nás. Stromy, v zimě na pohled mrtvé, přivádí dech jara k životu; lučiny, do nedávna ztuhlé pod sněhem a ledem, se zelenají a vydávají květy působením téhož jarního vánku, přicházejícího zdaleka, z krajů, kde bují život, jako by byl poslem žití a vzkříšení. Všecko pučí, všecko raší, všecko se těší z nového života. Housenka, která se na podzim zakuklila a takřka sama sobě zhotovila rakev, v níž bez známky života přes celou zimu ležela, opouští svůj dočasný hrob — v docela jiné podobě, ne jako červ..., jako pestrý, hbitý, milý motýlek. Božský Spasitel přirovnal sebe a sv. Pavel nás k semeni, které musí být napřed vloženo do země. Jak ono napřed »umře« a pak působením dechu jara vstane k životu, tak naše tělo, živočišné a porušitelné, musí propadnout rozkladu, než působením Ducha sv. bude vzkříšeno a oděno neporušitelností.

B) Proč bude i tělo člověka vzkříšeno? Jak bude vzkříšené tělo vypadat?

Proč... Duch a tělesná část lidské přirozenosti jsou spolu kopulování svazkem tak pevným a vroucím, že mu nenajdeme podobného. Bratrský, sesterský nebo manželský svazek jsou jen jeho slabé stíny. Tělo jest po celou vezdejší pouť nerozlučný společník a průvodce duše. S ní se o všecko sdílí. Není činu, na kterém by oba neměli podíl, ať větším nebo menším

neb i rovným dílem. Nic je nemůže rozdvoujit; teprve smrt je oddělí, a jak se oba této rozluce brání! Duše bázní a hrůzou, tělo urputným zápasem. Žádné loučení na zemi není tak těžké a bolestné. Duše oddělená od těla není celý člověk! Třebaže by dostačilo k věčnému blahu, kdyby duše samotná měla nazírání na tvář Boží, přece však přirozeně touží po spojení s tělem, které oživovala, a Tvůrce neodepře to, co k přirozenosti člověka patří. Kolíkrát se stalo za maurského panství ve Španělsku, že v bojích mezi nimi a křesťany byly odvedeny zástupy věřících do maurského zajetí. Přečasto odveden muž, a manželka zůstala doma. Byl-li pak vykoupen a vrátil se do vlasti, ke komu spěl, ne-li do náruči manželky? A manželka? Pochopitelně, že po celou dobu odloučení toužila po spojení s tím, s nímž byla před oltářem oddána a od něhož byla násilně odtržena. Den shledání, den radosti, blaha a veselí...

Tělesná část lidské přirozenosti jest více, daleko více než nerozlučnou družkou a průvodkyní ducha. Jest jeho rádkyní, a přečasto i svůdkyní --- bohužel! Duch má mít otěže vlády v rukou, tělesná část mu má být podrobena, poslušna a poddána jako manželka manželovi. Jenže často, velmi často bývá duchu tím, čím Adamovi Eva; nikoli pomocnicí, nýbrž osidlem a podnětem k zlému. A nejen že radí, tělo skoro vždycky i pomáhá a má činný podíl na všem, co člověk koná, na dobrém i zlém. Nejkrásnější ctnost, panenská čistota, byla by bez těla nemožná, stejně jako nejohavnější neřestí, nečistota a obžerství. Podobně nejhrdinnější a nejvznešenější sebeobětování člověka ve smrti mučednické nebylo by bez těla možné, stejně jako skutky bliženské lásky, kajicnosti, apoštolské horlivosti. Na každém dobrém skutku, stejně jako na každém hříchu, mívá tělo podíl. Někdy zneužívá duch tělesné části lidské přirozenosti ke zlému ze zlomyslnosti; jazyka k urážkám, pomluvám a zlořečení, rukou k vraždám, lupičství, násilí, krádežím, k psaní špatných tiskovin i k malbě hříšných obrazů, očí k nelaskavým pohledům plným záští. Častěji zneužívá duch tělesné stránky ze slabosti, skoro proti své vůli, dává se svést a pohnout nezřízenou láskou k své Evě. Láska k pohodlí, povolování k choutkám, vyhledávání a hovění rozkoším, smyslnost, lenost. K tomu všemu svádí a tisíckrát svede tělesná společnice lidského ducha, který povolí někdy teprve po dosti těžkém boji. Mnohdy i hříchy čistě vnitřní, smyšlené žádosti a představy, jsou zaviněny tělem!

Buď jak buď, skoro vždycky je tělesná část spoluvinnicí, a sluší se, aby za to pykala, tak jako se sluší, aby byla spolu odměněna za skutky dobré, při nichž byla pomocnicí, a to někdy nezbytnou a obětavou. Skutky dobročinností neprokazuje nikdy duch sám! Že Pán odmění i jeho nerozdílnou družku, tělesnou část člověka, dal najevo tím, že oslavil někdy již na zemi tělo světců, obyčejně podle toho, jakou mělo účast na záslužných nebo hrdinských skutcích ducha. Neporušený jazyk sv. Jana Nepomuckého, srdce sv. Vincence Paulánského, ruka sv. Josefa z Kalasanzý, celé tělo sv. Františka Xaverského... Augustinián Jan Travers stál v Londýně v červenci roku 1539 před soudem. Jeho vina? Napsal knihu, kde hájil papežský primát proti Jindřichu VIII. »Těmito prsty jsem knihu psal, a nikdy nebudu litovat toho, že sloužily tak dobré věci.« Po popravě uťal kat ruku a hodil ji do ohně; celá strávena, jen ony dva prsty zůstaly neporušené, třebaže byl plamen několikrát roznícen.

C) Apoštol Korintanů a Soluňských přichází do Athén. Jakmile zvěděli, že jest vyznavačem nového, jim neznámého náboženství, vlekou ho na areopág, do svého národního shromáždění, a žádají, aby jim vyložil základní články své víry. Apoštol pohanů mluví a mluví, všichni poslouchají, ale jakmile učinil zmínku o vzkříšení, začali se mu posmívat. (Sk 17, 32) O všemohoucím Bohu nevěděli, a člověku není nic tak nemožné jako mrtvého vzkřísit. Toto učení sv. víry je v plném slova smyslu tajemství; to znamená: kdyby nám ho Bůh nezjevil, nepřišli bychom na ně; svítlna našeho rozumu jest naprosto nedostatečná, aby je objevila. Kromě toho jest vzkříšení svobodná milost Boží; přese všecku přiměřenost, kterou jsme právě rozváděli, není Tvůrce povinen povolat tělo z prachu k novému a dokonce věčnému životu. Tajemství, o němž nás poučil Bůh, které jen věřící rozum je s to přijmout, a o němž přesvědčovat nevěru by bylo stejně bezúčelné jako kázání sv. Pavla ve středisku řecké vzdělanosti.

Vzkříšení... Nauka pro věřícího plná útěchy a radostí, povznášející, plní ho již předem vděčností. »Nejsme synové smrti, není nad námi vyřčen ortel naprostého zahynutí, jsme určeni k životu...« Vzpomeňme našeho národního vzkříšení! Doba probuzenecká... Zdálo se, že našemu národu a naší drahé mateřštině nadobro odzvonili umíráčkem. Ani vlastenci jako Dobrovský nedoufali ve vzkříšení našeho národního sebevědomí a naší milé řeči. Byl to vskutku poloviční zázrak. A koho vidíme stát nad hrobem, z něhož náš národ povstal? Skoro 40 procent buditelů byli kněží, tedy služebníci oltáře, a z nich velká část řeholníků, především jesuitů, prohlašovaných za zrádce a nepřátele národa. Kněze poslal Pán našemu národu, skrze ně promluvil i všemohoucí slovo: »Vstaň!« Co se zdálo být nemožným, stalo se skutkem, a my? S vděčností vzpomínáme obětovných buditelů, s vděčností upínáme zrak i k Pánu života a smrti, který náš národ skrze ně s okraje hrobu přivedl k životu. Lékař léčí, a Bůh uzdravuje... Buditelé pracovali a se obětovali, ale Bůh dal život.

D) Jak vypadal život v odčeštěné Praze a vůbec v městech před rokem 1800 a po něm! Jak vypadá dnes! To nás vede k další úvaze. Jak vypadá naše smrtelné tělo nyní, jak bude vypadat tělo vzkříšené? Vstane k slávě...

Hříšníci by samozřejmě na tom byli lépe, kdyby vůbec nevstali. Zavrženci... Zavržená a hříchem poskvřená duše v ohyzdném těle jako v žaláři, a tělo spolu s ní bude věčně mučeno a věčně pykat. Nenajdeme snad ani jediného zavrženého člověka, který by neměl na svědomí tělesný hřích, a přemnoho jich jest zavrženo jen pro hříchy těla. Proto nechať tělo pyká spolu s duší, kterou svedlo! Alžběta anglická ve stáří skoro omdlávala, když pohlédla do zrcadla a viděla, jak všecka sličnost, na které si tak zakládala, zmizela, a jak se na ni ze zrcadla šklebí ohyzdná tvář. Což když se k tomu připojí ještě nesnesitelné muky!

Vyvolení... Opak zavrženců, jako světlo je opakem tmy. Jejich tělo bude obdařeno vlastnostmi, kterými se skvělo tělo vzkříšeného Spasitele. »Smrt nad ním již mocí nemá...« Nesmrtelné, neporušitelné, navždy prosto bolesti, nemoci, úrazu. Vešel dvakrát k učedníkům zavřenými dveřmi... Jemnost, duchovost, která všecko proniká a již se nemůže postavit

v cestu žádná hmotná překážka. Nevěrcům, kteří do nedávna se tomuto učení sv. víry posmívali jako nemožné bláhovosti a nesmyslnosti, stačí dát otázku, zda hmotné Roentgenovy paprsky nepronikají hmotu jako světlo křišťál? Ať mi vysvětlí tento zjev, který mohou takřka rukama hmatat, a my jim pak vysvětlíme učení sv. víry! Pohyblivost... Pán byl hned tu a hned tam, rázem zmizel emauzským učedníkům s očí... Jasnost, spojená s nadzemskou krásou. Na zemi lze krásy zneužít i ke hříchu; proto nebývá výhodou, je-li jí kdo obdařen. Na onom světě jí zneužít nelze; proto se skvějí vyvolení nejen nadpřirozenou krásou duše, září nadto i krásou těla. Nesmrtelnost, z níž plyne, že oslavené tělo nemůže zakoušet bolesti aniž jiných křehkostí, pod kterými bolestně sténá smrtelné tělo synů Adamových. Proto odpověděl Pán na nerozumnou otázku saduceů: »Ti, kteří budou uznáni za hodny budoucího života a slavného vzkříšení z mrtvých, nebudou se ženit ani vdávat; budou jako andělé Boží v nebi...« (Lk 20, 35 n; Mt 22, 30)

Krásu vzkříšeného, oslaveného těla... Poněvadž jest pravá, trvalá, nepomíjející, zrcadlo krásné duše, máme právo a vlastně povinnost o ni stát a vynaložit veškeré úsilí, abychom jí dosáhli. Sv. Bernarda Soubírous mluvila se zanícením o kráse Neposkvrněné Panny, na jejíž tvář patřit jí bylo dáno v massabielské jeskyni. »Každý by byl hotov okamžitě umřít, aby ji mohl spatřit ještě jednou.« Takovou krásou jako někdejší živoucí schrána vtěleného Syna Božího se v nebi neskví a nebude skvít žádný světec; přesto tělesná краса vyvolených bude převyšovat všechno naše pomýšlení a všechnu pozemskou krásu. Miluješ tělesnou krásu? Chceš jí plně zářit? Pečuj o krásu duše, a dostane se ti jí!

E) V článku víry o vzkříšení těla kotví i učení církve o úctě ostatků. Sv. Augustin praví asi toto: »Máme-li v úctě památku po otci, na př. prsten, sluší se, abychom měli v úctě i těla svatých, jichž Duch sv. užíval jako nástroje ke konání dobra a která jednou vzkřísí k věčnému životu v nebi.« Husitů, protestantů a nevěrců, kteří si tropí posměch z katolického uctívání ostatků svatých, dostačí se otázat, proč tedy husité chovali v čáslavském chrámě jako vzácnou relikvii talíř Žižkův, proč luteráni, kteří zavrhnou pouti, putují na Wartburk a tam »uctívají« kaňku, kterou prý udělal Luther na stěně, když podle vlastního doznání »hodil po čertovi kalamárem«, proč z jeho postele řezali »poutníci« třísky proti bolení zubů — už kolik postelí tak zřezáno! Když jedna zmizí, objeví se druhá! Moderní husité ve falešné světnici Husově v jihočeském Husinci, kde se jejich mistr nenarodil, řezali třísky ze skřínky, kde prý míval knihy (také proti bolení zubů!), z dubu, pod kterým prý se narodil Žižka, řezali kováři třísky a vkládali je do topůrek svých kladiv, aby prý měli pádné rámě, nevěrci v Itálii uctívají v jednom museu nábožně staré kalhoty Garibaldiho, v Pasově slečinky líbaly uctivě věci, kterých se dotkl Hitler, taktéž v Německu uctívají noční čepici Goethovu... Jací svatí, takové ostatky! Co jsou musea, ne-li skladiště moderních »ostatků«, které placení zřizenci hlídají jako oko v hlavě? Že ostatky svatých se někdy padělaly? Zahodím kdekterý drahokam proto, že někdy se diamanty padělají? Spálím v archivech a v museích kdekterou prastarou listinu proto, že někdy se takové dokumenty falšovaly?

Největším ctitelem svatých ostatků byl náš Otec vlasti. Nelitoval obětí, aby jich co nejvíce pro svou milovanou zemi získal. Karlštejn byl pravou pokladnicí ostatků. V pátek po první neděli velikonoční se v Praze slavival s velkou slávou tak zvaný »den svatosti«. Z Karlštejna byly do Prahy přivezeny a k veřejné poctě vystavovány říšské klenoty (koruna Karla Velikého, zlaté říšské jablko, žezlo a meč téhož panovníka) spolu s přemnoha ostatky svatých. Pro poutníky vymohl Karel IV. od Apoštolské stolice plnomocné odpustky, tedy podobné milostivému létu. Dálo se tak od r. 1350; kanovník Beneš Krabice z Veitmile poznamenává k roku 1369, že tolik cizinců příputovalo do Prahy ze všech úhlů světa, i z dalekých zemí, že z přítomných nikdo nikde nikdy tak velkého shromáždění neviděl. Na 100.000 se jich počítalo, a téhož roku nemění zástupy se valily celý týden před svátkem Nanebevzetí P. M. k sv. Vítu, aby byli též odpustků účastni. Na nynějším Karlově náměstí zbudována pro tyto »svatosti« (ostatky) kaple ke cti Těla a Krve Páně a Panny Marie, čili krátce Božího těla, překrásná gotická prostranná a vysoká stavba, podoby osmihranné hvězdy. Husitské války učinily tomuto svátku a pouťm z celé Evropy konec, a po husitských bouřích byly »svatosti« naposled k veřejné poctě vystaveny r. 1437. Císař Zikmund je potom za značné peníze zašantročil do Norimberka, odkud se do Čech nevrátily nikdy. Suď si každý o úctě našeho Otce vlasti k ostatkům, jak chceš, ale jisto jest, že ani Josef II., který úctou ostatků pohrdal a dal podnět, že překrásná kaple Božího těla byla r. 1790 zbořena, ani jiní vládcové neučinili náš národ tak šťastným, slavným a bohatým jako Karel IV. Církev úctou ostatků nikomu neukládá, ale věřící křesťan ji nesmí odsuzovat a zavrňovat.¹⁾

F) Víra ve vzkříšení těla jest i důvodem, proč církev těla zesnulých pochovává co možná uctivě. Hřbitov podle vůle církve nemá vypadat chmurně jako město mrtvých; křesťanský hřbitov jest zahrada, Boží pole . . . Drahocenná semena tam do půdy klade církev v pevné víře a naději, že jednou vzklíčí, a to k lepšímu životu. Proto bývaly a podle přání církve mají být hřbitovy kolem chrámů, jsou slavně svěceny, a jich znesvěcení, ať jakýmkoli skutkem, jest svatokrádež, podobná znesvěcení chrámu. I na katolickém hřbitově jest naši povinností slušně se chovat, třebaže tato povinnost není tak přísná jako v domě Božím, který chová nejsv. Svatost.

Kdyby věřící již za nejstarších dob nebyla oživovala víra ve vzkříšení těla, bylo by nevysvětlitelné, proč s takovou úctou vzhlíželi ke katakombám, k podzemním pohřebištím, kde ukládáno k odpočinku tolik mučedníků, tolik těch, kteří umučeni, protože »svědectví vydávali Kristu«, Pán povzbuzoval své věrné: »Nebojte se těch, kteří zabíjejí tělo, ale duši zabít nemohou.« Slovo Páně možno pozměnit a říci: »Nebojte se těch, kteří zabíjejí tělo, ale

¹⁾ Jsem jist, kdyby Betlemská kaple byla ještě »na živu«, že by se k ní konaly »národní poutě« bez konce, od věřících i nevěřících husitů. Osvícenec Josef II. ji dal zbořit — štěstí, že právě on, nevěrcům sympatickým rušením klášterů a ničeniím vzácných klášterních knihoven a památek. Kdyby ji byl dal zbořit po Bílé hoře katolický Ferdinand II., dokonce z návozu jesuitů, co by byl Jirásek a jiní vyronili na papír hořkých slz a zlých kleteb proti »nepřátelům českého národa«! Jesuité při ní zřídili seminář sv. Václava, jenž trval i po zrušení řádu; zrušen r. 1783, kaple zavřena 1785, zbořena 1786.

moc, aby je zase k životu vzkřísil, Bohu vzít nemohou.« Aby je vzkřísil — a oslavil! Platí-li o zmrtvýchvstalém Vykupiteli, že »jeho rány jsou zhojeny, skví se jak drahé kameny«, platí to i o mučednicích. Svatá Kateřina, Lucie, Cecilie, Anežka a celý voj těch, které byly státy pro Krista..., krásněji než náhrdelník z rubínů bude zářit krvavý pruh, věčící jejich šíjí. »Stigmata Pána našeho Ježíše Krista«, t. j. jizvy pro vyznávání a hlásání jména Kristova, kterými se honosil Pavel již za smrtelného života, budou mu k větší ozdobě než královský diadém. Spálené zuhelnatělé tělo Vavřincovo bude svítit jak slunce o polednách... I tímto způsobem splatí Pán vše, co jsme pro něho snesli, byť šlo o jediný úder ve tvář, zasazený nám pro jeho svaté jméno!

G) Pro věřící plyne z učení o vzkříšení těla, že má chovat vlastní tělo v úctě. Nepravím »v pohodlí« a hýčkat je; pravím »v úctě«... To znamená, že jest se nám chránit především hříchů, které tělo znesvěcují a poskvřňují, tedy hříchů tělesných. Namítáš snad: »Duši se může dostat před smrtí odpuštění.« Máš pravdu, ale jak dlouho bude asi trvat očištný proces v nebeské předsíni! Tělo ovšem v plamenech očištných nebude, ale duše bude musít za neřestí těla hrozně pykat..., duše, která k jeho žádostem svolila, je vyhledávala a v nich spolu s ním měla zalíbení! Jako zlato znečištěné přísadami musí tím déle v ohni pobýt, čím více znečišťujících látek kalí jeho lesk, tak i my: čím více vzdálení andělské čistoty, čím více tělesným dýmem duše proniklá, tím delší očištný proces. Mít úctu k vlastnímu tělu a nedovolit sobě, nedovolit jinému ani nejmenšího, čím by bylo zneužito těla, které při sv. přijímání se stává živou monstrancí, při křtu sv. se stalo chrámem Božím a jest předurčeno k slavnému vzkříšení.

Věřím v Boha. Velikonoční písně.

Čtení: 1 Kor 15, 35-58. Ezechiel 37, 1-14.

TŘETÍ NEDĚLE PO VELIKONOCÍCH.

Nebe.

A) Velikonoce v nebi... Tak lze nadepsat dnešní nedělní bohoslužbu církve. V kněžských hodinkách čte církev úryvky ze Zjevení sv. Jana, kde se líčí nebeská dvorana. Shromáždění vyvolených, kteří po dokonané ve-zdejší pouti jsou přivítáni božským Spasitelem a uvedeni do společenství andělů... Alleluja, zpěv nebeských občanů, se dnes v liturgii rozléhá ještě hojněji, ples dostupuje vrcholu. Poslední příprava na tyto věčné velikonoce jest vzkříšení těla, o kterém dnes káže sv. Augustín a o němž jsme roz-jímali minule. Vzdálená příprava jest krátká doba pozemského putování a vezdejších zkoušek, o čemž mluví sv. Petr v epištole. Zárukou jest nám nanebevstoupení Páně, na které nás připravuje Pán v evangeliu. »Maličko, a neuzříte mne;« je totiž na čase, abych se odebral k tomu, který mne poslal. Celá liturgie k nám volá: »Jest věčnost...« Neslyšíme však vážný hlas andělského pozounu, volajícího k soudu; dnešní bohoslužba jest radostné vyzvánění velikonočních zvonů. V introitu plesá duše, která po skončené pouti očištěná se vznesla k hvězdám a překročila práh nebeského Jerusale-ma. První mešní modlitba jest překrásná prosba poutníka, jenž osvědčuje: »Opětně se odříkám satana a slibuji věrnost tobě, Ježíši Kriste!«

B) Na modlitbu navazuje epištola. »Nejmilejší, vy jste rod vyvolený, národ svatý, lid vykoupený, povoláný k tomu, abyste hlásali moc toho, jenž vás ze tmy povolal v podivuhodné světlo své. Vy, kteří jste kdysi lidem nebyli, jste nyní lidem Božím. Proto zapřísahám vás, buďte si vědomí, že jste poutníci a cizinci zde na zemi, a jako takoví zdržujte se tělených žádostí, které bojují proti duši. Obcování vaše uprostřed nevěřících budiž svaté; tak se stane, že ti, kteří vám utrhají jako zločincům, vidouce skutky vaše dobré, velebit budou Boha vašeho. Nebo tak jest vůle Boží, abyste dobře činíce, ucpali ústa nerozumných a nevědomých. Počínejte si jako svobodní, ale neberte svobodu za zástěru zloby.« (1 Pt 2) Poutníci... Už první neděli adventní nám připomněla církev, že náš pozemský život jest pouť k ne-beské vlasti, a my prosili Pána, aby nás vyučil svým cestám a nám ukázal pravou stezku, vedoucí k nebesům. Poutník, cizinec... Hledí, aby pokud možná s každým dobře vyšel, podrobuje se zvyklostem i zákonům kraje, v němž mešká, pokud nejsou proti jeho svědomí, ale jest si přitom vědom: »Jsem tu cizincem...« Na vlast myslí, po ní touží, a jakmile vyhoví všem závazkům, které má, spěchá do milé otčiny. Leč i domorodci vycítí, že smýšlením jim jest docela cizí; proto ho nepřiliš rádi vidí, nemnoho si s ním rozumějí... Má docela jiné zájmy, horuje pro to, co jim jest lhostejné.

Vyznavač Kristův jest na zemi opravdu cizincem; jen synové světa tu jsou domovem. Je-li důsledný do krajnosti, vypadá jeho poměr k nim tak, jak právě řečeno. Zevnější formy se jakž takž zachovají, ale srdcem a smýšlením si jsou cizí; oba dva vycítí, že mezi nimi jest propast. Oni žijí jen pro tuto zemi, on žije a pracuje pro nebe, na ně myslí, po něm touží.

C) Nebe... Malíčko, kratičce trvá doba našeho vezdejšího putování se všemi jeho oběťmi a kříži. Pán nám praví v evangeliu: »Vy nyní lkáte, a svět se raduje; ale zármutek váš se promění v radost. Jdu k Otci, avšak zase vás uzřím, a pak se bude vaše srdce radovat, a vaši radosti nikdo neodejme od vás.« Neodejme, protože bude trvat věčně, bez konce, tam, kam před vámi se chystám odejít já. Pán jde, aby nám připravil místo.

Nebe, naše vlast, místo pokoje, blaha a štěstí. Radost..., na zemi vzácná květinka; pořídku roste v úvalech tohoto slzavého údolí, a rychle odkvétá. Tam bude naším údělem! »Neustálé zápolení jest život člověka na zemi,« praví Job. (7, 1) Tam pokoj a věčný mír! Zde vyhnanství, tam vlast. Otčina, vlast, domovina, jak sladké slovo pro vyhnance, pro vydědence, pro poutníka! V antickém Řecku a Římě bylo vyhnanství největším trestem. Ti, které postihl, skoro zmírali touhou po vlasti, a bylo-li jim dovoleno se vrátit, zapomněli na všechny křivdy i nevděk a spěchali s radostí domů. Zde jsme vpravdě církve bojující; nepřetržitý boj s pokušením všeho druhu, boj o nebeskou vlast. Tam se nám dostane čestného názvu církve vítězné, tam bude o nás platit slovo Písma: »Odpočinou po pracích svých (Zj. 14, 13), setře Bůh všechnu slzu s očí jejich, neboť první věci pomínuly...« (21, 4) První věci, které? Pozemské kříže a strasti! Zde není a nebude nikdy klid zbraní; věčného pokoje se nám dostane teprve tam. Mladičký Václav II., skoro ještě dítě, se vrací po pětiletém strádání v zajetí v cizině do vlasti. Tvář mu září radostí, tělo hladem a strádáním zmořené ožilo. Jest konečně mezi těmi, kteří ho milují, jest v drahé domovině, kde mu nebude strádat a která ho nyní radostmi odškodní za dlouhé utrpení.

D) Co bude v nebi pramenem našich radostí? Především trojjediný Bůh neboli patření na tvář Boží, jak praví katechismus. »Božství Páně, neskonalá krásu, nebešťanů přezádoucí spásu...« Na něho andělé patřiti touží. (1 Pt 1, 12) Patření na tvář Boží, to znamená, že budeme Boha trojjediného poznávat přímo, bezprostředně, tak, jaký jest. Naše vezdejší poznání Boha jest nedokonalé, tak nedokonalé, jak poznání slepce od narození, kterému mluvíš o světle, o barvách, o hvězdné obloze. Jakou představu si může o tom všem ubohý udělat? A nyní si představ, že neočekávaně nabude zraku. Nový, neznámý, netušený svět se rozevírá nejen jeho oku, nýbrž i jeho duchu! Co asi cítí? Jak mu je? Podobně bude jednou námi Božství Páně, neskonalá krásu... Jak jsme překvapení a uchvácení, když po prvé spatříme palmový háj, alpské azurové jezero a na něm vlnky jako bílé holubice, východ nebo západ slunce v Alpách, geysír (vřelý vodotrysk tryskající ze země), kolibříky, tyto »okřídlené drahokamy«, poletovat na svobodě s květu na květ, nebo když se zahledíme hvězdářským dalekohledem na Mléčnou dráhu! Dítě při takovém pohledu tleská ručkama, dupe nožkama, neví, jak by radost dalo najevo.

Lidská přirozenost Syna Božího, druhý pramen našeho blaha. Na Táboru zvolal Petr: »Pane, dobře jest nám zde býti, uděláme tři stánky...« Okusil jsem nepatrnou krůpěj nebeského blaha, a zapomněl na vše. Vyvolení okoušejí blaho plnými ručejemi! Kristus Pán, jenž za pozemského života okouzloval kdekoho, jednotlivce i celé zástupy, takže se za ním valily a skoro se ušlapaly... Co zakoušíme při spojení s ním ve sv. přijímání, jest jen slabý stín toho, co budeme zakoušet, až se nám dá uzříti s tváří odhalenou, bez skořápky svátostné! »Naděje naše však svědčí nám, že jednou jistě v nebeské vlasti svým věrným tvář svou odhalíš sám...« Sv. Pavel toužil po tom, aby se rozpadl jeho tělesný stan a aby byl spojen s Kristem, sv. Ignác Antiošský touží po drápech a zubech dravců, aby dosáhl Krista, jenž svým věrným odhalí hlubiny svého božského Srdce, toho Srdce, v němž přebývá všechna plnost božství.

Neposkvrněná Panna, další pramen naší radosti a našeho blaha.

Přečti si, co řečeno na str. 333! Pouhý pohled na její tvář uvedl omilostněnou lurdskou pastýřku do vytržení, a dostačil by, aby okouznil celou nebeskou dvoranu. Nám však bude dáno víc, bude nám dáno, co nám není dáno na zemi; náš zrak, osvětlený světlem slávy, bude vidět i její krásnou duši. Vždyť budeme »vidět« samu neviditelnou svatosvatou Trojicí, budeme »vidět« anděly, tím spíše tedy duše vyvolených, především všechno vnitřní bohatství a krásu Srdce Mariína. Kdyby nám to bylo dáno na zemi, umřeli bychom štěstím a blahem. Na věky být spojení s tou, která tak krásná — a kterou jsme tak milovali!

Společenství svatých, shledání s těmi, kteří nám byli drazí... Jak blaze být mezi těmi, kde zakoušíme pravou lásku! V rodině, kde se mají všichni rádi, kde vládne svornost a obětavá láska! Cokoli na zemi čisté, to potrvá i za hrobem; jen to, co smyslné, vezme za své.

Věčně... »Věříme v život věčný,« modlíme se v apoštolském vyznání víry. Nebude obavy, že neštěstí neb zlomyslnost nás o nebeské blaho připraví anebo nám do něho namísí pelyňku, že čas na něm bude hlodat, že smrt mu udělá konec nebo že nám zevšední. Tak dlouho budeme žít a nebeských radostí zakoušet, jak dlouho bude žít Bůh, náš oblažitel a odplatitel. Po věčném životě člověk touží, pro věčnost jest od Boha stvořen, věčného blaha se mu dostane — ačli bude chtít a ze všech sil se přičiní, aby ho dosáhl!

E) V nebe nutno věřit, a to nechce nevěrec. Na nebe nutno myslit, a po něm nutno toužit, a to nechce člověk pozemský. Pro nebe nutno pracovat, a to nechce lenoch. Všimněme si světců! Sv. Bernard na nebe myslil neustále; kolikrát v kázání odbočil od předmětu a začal mluvit o věčné vlasti a jejich radostech! Jaká touha patrna v jeho slovech! Ale jen duše čistá je s to, aby toužila po společenství andělů. Nečistý netouží; nejen proto, že jest zcela ponořen v tělesné rozkoše a nežádá si jiných, nýbrž i proto, že cítí: »Nebe pro mne není...« Toho si byl vědom Luther, když sedě se svou spoluvinnicí u krbu prohodil: »Musíme na oheň pomalu navykat.« To připomněl své spoluvinnici i Jindřich VIII., když při pohledu na hvězdné nebe učinila poznámku, jak krásné asi je to tam, nad hvězdami. »Pojď pryč od okna, to pro nás není.« Nebe... Může být i mé, když se přičiním! Netřeba, leč jen Tvůrci sloužit a plnit jeho svatou vůli!

My vykoupení... Jak lehkomyšlně se vzdáváme nebe, takovými oběťmi nám od Vykupitele zjednaného! Vzpomínám Václava III., jenž lehkomyšlně se zříkal zemí, nabytých nadlidskou námahou jeho otce. Císař Albrecht, Václavem II. poražený, vymáhal nestoudně od vítězných Čechů Míšeň a Chebsko, a Václav III. mu dal obojí. Uherskou korunu dal jako maličkost spolu s mečem sv. Štěpána Otovi Bavorskému, jenž se mu pěkně zalichotil; královské hrady rozhazoval plnými rukama. Nepochybujeme podobně jako on statky daleko vyšší, statky věčné a nehynoucí, místo co bychom pro ně ze všech sil pracovali?

Šumavský povídkář Klostermann vypravuje o osudných velikonocích v Sušicích r. 1859. Tehdy v noci s neděle na druhý svátek se při pobožnosti prolomil most pod věřícími, kteří se tam sešli u mostní kaple ke kázání a k modlitbám..., zuřila právě tyfová epidemie a hrozila válka s Francií, tedy pohunek k útočení na nebe dost. A teď to neštěstí... Četníci se brodili celou noc po prsa v ledově studené vodě a zachraňovali tonoucí, nejmenovaní chudšasi vytahovali raněné zpod zřícenin, nežádající a nečekající odměny, a nosili ubohé pod ruce lékaře, který unaven k smrti, probděl předtím dva dny a celou noc návštěvami nemocných, s nadlidským úsilím obvažoval zachráněné celou noc a celý pondělek. Od vlády nebo úřadů se nedostalo všem dohromady ani slova uznání; jen Bůh je jednou odmění za skutky lásky...

F) Tak snadno si lze nebe zajistit poslušností a láskou... Tak blízké je nebe, jen několik málo let... Tak vysoko nade vše pochopení, nade vše utrpení, nad všechnu zásluhu... Zamysli se jen a rci: »Zač mi vlastně Pán nebe dá? Zač mne vlastně odmění?« Sv. Augustin praví, když Bůh korunuje zásluhy svatých, že vlastně korunuje své dary. Jde-li o nás, má světec dvojnásob pravdu. Co jsme doposud velkého pro nebe vykonali? Kdybys sloužil Pánu do únavy a do zemdlení jako Jan Bosko, kdyby tvé modlitby byly vroucí jako Aloisovy, kdybys byl čistý jako Gertruda, konal pokání delší a těžší než Marie Egypťská, získal více duší Pánu než František Xaverský, vykonal pro církve více než Vincenc Paulánský, žil ve větším odříkání než Germána, snášel těžší kříže než Lidvína a byl přitom trpělivější než Job, a konečně umřel mučednickou smrtí jako Vavřínek, co by to vše bylo vůči nebeské blaženosti? A kdyby život, jak jsem ho právě popsal, trval přes sto let, co to je vůči věčnosti! Ty však nebudeš žít sto let, a tvůj život nevypadá, jak jsem ho vyličil! Jen počítej, kolik let opravdu horlivě již Pánu sloužíš? Možná, že nenapočítáš ani měsíce nebo týdny, nerci-li léta. O kajícím lotru jsi si snad nejednou pomyslíl: »Ten dostal nebe skoro zadarmo.« Jsi ty lepší než on? Oč jsi dal Pánu více než on? Pán musil ještě tvůj dluh na kříži zaplatit, proto žes nemohl sám a protože tak by ti nebe bylo navždy uzavřeno, a když ti je otevřel, byl jsi tak liknavý v práci o jeho dobytí,

Takřka zadarmo ti nebe dává; těch několik nepatrných dobrých skutků, které jsi vykonal, nazývá zásluhami; možná, že sám by ses neosmělil je tak nazvat! Tak liknaví v práci o nebe... Čím to? Živé víry se nám nedostává! Proto i naše naděje jest tak chabá, naše práce tak netečná. Tak štědrý a velkomyslný je k nám Tvůrce — nemohli bychom být poněkud velkomyslnější k němu i my a sloužit mu z lásky? Nikoli pouze z bázně před

trestem! Či nestojí věčné nebe za to, abychom pro ně něco obětovali? Když se před lety rozhlásilo po světě, že byly v Kalifornii objeveny zlaté doly, kdekdo tam spěchal. Dělník odkládal nástroj, rolník pluh, úředník pero, chopili se motyky a spěchali do země zlata. Ten opouštěl dílnu, onen školu, třetí palubu, lodi stály v přístavech bez mužstva, bez námořníků, bez cestujících, kdekdo běžel tam, kde doufal najít hroudy zlata. Nalezli? Mnohý místo zlata našel v jámě smrti, a ještě větší byl počet těch, kteří si z pohádkové země odnášeli žebráckou mošnu. Nebe však jest jisté, jest naše, jen když budeme chtít!

Začátkem 14. století se prochází kostelem kláštera Santa Croce di Corvo muž asi 50letý, zasmušilý, zamyšlený. »Co hledáš?« táže se ho převor. »Pokoj,« odvětil neznámý. Převor nevěděl, že mluví s nejslavnějším italským básníkem. Dante Alighieri, vypověděný z politických důvodů ze své vlasti, z Florencie, kterou miloval tak vroucně, jak ohnivé srdce Itala dovedlo. Stále doufal v návrat, ale když smrtí císaře Jindřicha VII. padla jeho poslední naděje, toulal se s místa na místo jako loď bez plachet a bez kormidla, hnaná drsným větrem od břehu ke břehu, od přístavu k přístavu. Vozkové a honci, které cestou potkával, zpívali si jeho básně, nemajíce tušení, že muž vpadlých tváří a smutných očí, krácející mimo, jest jejich skladatelem. Svou drahou Florencií neuzřel již nikdy, neukojená touha po vlasti ho v Ravenně sklátila v hrob; ještě na náhrobku lká, že mu nebylo dopřáno složit kosti v otčině, kterou tak miloval, kde zůstali jeho drazí, manželka i děti. Náš český básník Boleslav Jablonský hned po vysvěcení poslán do Polska. V cizině jeho básnická lyra umlkla, nic nebylo s to ji rozezvučet, ani úcta a vážnost, které požíval, ani postavení. Jen česká půda, česká země by byla dala hlasu jejím strunám, a tu vlast již neuzřel, do smrti, do svého 68. roku. Jako židé vyhnanci, kteří nad vodami Babylona zavěsili své zmlklé citery... Mojžíš stojí na hranicích Zaslíbené země. »Zemi, kterou jsem zaslíbil tvým otcům, jsi uzřel, ale do ní nevejdeš.« Chceme i my slyšet na hranici nebeského Jerusalema podobný ortel? Jen nahlédnout, a nesmět vejít? Pán nás tam předešel, nás tam zve, nás tam očekává, a jen na nás záleží, zda tam vejdem. Milost Boží nám neschází, jen když nám nebude chybět dobrá vůle a opravdové přičinění.

Velikonoční písně.

Čtení: Zjevení 21.

ČTVRTÁ NEDELE PO VELIKONOCÍCH.

Cesta k nebi: život z víry, život v Kristu.

A) »Jestliže jste s Kristem povstali, věci nebeských vyhledávejte, ne-
lněte k zemi...« Tak znělo kázání sv. Pavla na Bílou sobotu; jeho slova
opakuje církev denně po celou dobu velikonoční v kněžských hodinkách.
Naše duchovní vzkříšení a duchovní obnova jest předmětem li-
turgie po celý ten čas. Minulou nedělí připojila úvahu o našem tělesném
vzkříšení a o nebi, kde po svém slavném zmrtvýchvstání budou s Kristem
jeho věrní věčně kralovat, a dnes se opět vrací k našemu duchovnímu ži-
votu v Kristu a z Krista. Poutníky nás nazval před týdnem kníže apoštolů.
Jsme ve světě, ale ne ze světa; žijeme na světě, ale nejsme synové světa;
jsme Kristovi, a musíme jimi zůstat. »Velikonočními tajemstvími a svátostmi
(křtem, sv. zpovědí) jsí byl vzkříšen k nadpřirozenému životu milosti (1 Pt 1,
13-25; 2, 1-16); teď ti musí jít o to, abys v novosti života krácel, a nový
život v sobě udržel.«

B) Dejme si nyní tři otázky. 1. V čem záleží tento nový vyšší život
milosti? Odpověď na to nám již byla dána. Život milosti záleží v tom,
že jsme oblékli Krista, byli jsme vklíněni v Krista jako ratolest ve vinný
kmen; žije z něho a skrze něho, žije jeho životem. Vyhledej si v geologické
příručce odstavec »thermy«. Dočteš se, že v zemských vrstvách jest voda
tím teplejší, čím větší hloubka, čím blíže žhavému zemskému středu. Pramen
v La Grenelle vyvěrá z hloubky 547 m, má teplotu 28° C; u Berlína tak
zvaný Sperenger Bohrlach z hloubky 1270 m, teplota 48° C; u Schladebachu
z hloubky 1716 m, teplota 56° C. To však jsou celkem mírné teploty. Karlo-
varské prameny mají teplotu 74°, Aguas Callientes ve Venezuele 97°. Ve vříd-
lech karvovarských jsou ve vodě obsaženy látky, které v okolí marně hle-
dáš, známka, že nejsou voda infiltrovaná, že přímo z prohlubní vytryskují na
povrch tak zvané juvenilní vody. Voda minerální, shora do země prosáklá
a tam obohacená rozpuštěnými látkami, vrací se na povrch, bohatší sice,
ale přitom chladná, studená...

Chápeš toto přirovnání? Duše blízká Srdci Páně, hořícímu ohnisku lás-
ky... Z něho čerpá, čerpat může a má žár lásky a nového života, a sama
sálá a vyzařovat tento životní žár; ne si dát světem vstípit, od svého okolí
se naučit jakési slušnosti a čestnosti ve společenském životě a jednání, tak
chladné, bezživotní... Přijali jsme ducha Kristova, jeho duchem a podle jeho
ducha a zásad i žijeme, a ty jsou docela opačné než zásady a duch světa; jsou
s nimi tak neslučitelné jako oheň s vodou. O zásadách mluvím, ne o ze-
vnějších formách chování. Celý svět se začal obnovovat po zmrtvýchvstání

(přesně po nanebevstoupení) Páně, jako veškerá příroda se obnovuje přicházejícím právě jarem. Apoštolé se rozcházejí do Judska, Samařska, pohanských zemí a volají k novému životu všechny bez rozdílu, židy, Samaritány, pohany, dobré i zlé, spravedlivé (Kornelia) i hříšné (Šavla, pronásledovatele církve); ba i někteří kněží, kteří pomáhali Ježíše utratit, a někteří farizeové, dřívější zapřisáhlí nepřátelé Kristovi, se poddali jeho milosti (Sk 15, 5) na důkaz, že nikdo není vyloučen z účasti na milostech mesiášského království. Zvláště na Šavlovi ukázal Pán, že nás volá a volí bez jakékoli naší zásluhy; tento apoštol však osvědčuje: »Milostí Boží jsem, co jsem, a jeho milost nebyla ve mně marná.« (1 Kor 15, 10) To nás přivádí k druhé otázce.

2. Jak v sobě nový život udržet? Ponechám sám sobě, vyprchá jak teplo, nepřikládám-li na oheň materiál, jako tělesná síla, nechám-li tělo o hladu, jako vůně z otevřené nádoby. Aby milost Boží v nás nebyla nadarmo, o to se musíme ze všech sil přičinit; jako apoštol právě uvedený byl od Pána nazván nádobou vyvolenou, a přece pečoval co nejvíce, aby svědomitou a vytrvalou prací v sobě udržel, co milost Boží v něm vykonala. Nabytý život duše v sobě udržujeme nebeským pokrmem, o čemž bude řeč na Boží tělo, a modlitbou, o čemž v prosebné dny příštího týdne. Obojím si uchováváme ducha synovství, kterého nám Duch svatý vlil, obojím si zjednáваме osvícení, sílu a milost Ducha sv. . . Dnes v evangeliu první zmínka o něm!

3. Jak nový život osvědčovat? O tom mluví dnešní liturgie. Před týdnem nás připravoval Pán na svůj odchod, dnes nás připravuje na příchod Utěšitele. Minulá neděle byla přípravou na Nanebevstoupení, dnešní jest přípravou na uvítání božského Osvětitele, který bude v díle Spasitelově pokračovat. Pán mluví v evangeliu o jeho působení ve světě, v církvi a v duši. Naše duše byla velikonoční sv. zpovědí (křtem) přesazena jako květinka do zahrady Boží, a teď jest na nás, aby neuschla, aby nebeský sadař, Duch sv., mohl v ní rozvinout své působení. V kněžských hodinkách se ujímá slova sv. apoštol Jakub, kazatel živé víry a dobrých skutků, a učí nás, co dělat, abychom v sobě udrželi přijatý život milosti a tak si zajistili své věčné vyvolení. Živou vírou a skutky zároveň projevujeme a osvědčujeme, že naše duše jest živa. Pohleď do zahrady, teď, když vše pučí! Objeví-li sadař strom, který se nezazelenal, ví, že jest mrtev, a vytně jej. Do ohně s ním! Od stromu očekává plod, a když jest neschopen plody vydat, k čemu zabírá půdu? Neřekl totéž Pán v podobenství o neúrodném fíku? Listí, květy, plody jsou jedinou neklamnou známkou, že strom žije a že životní síla v něm proudí. Totéž platí i o životě milosti. Julie, dcera luterského profesora Meinecke, se stala proti vůli otcově katoličkou; když pak pozoroval, jak jí katolická víra den ze dne zušlechťuje, žehnal okamžiku, kdy jí dal svolení. Julie však osvědčovala v jednom listě Albánu Stolzovi, svému duchovnímu vůdci, že jí to stálo práci — nešlo to automaticky samo sebou!

C) Slyšme slova sv. Jakuba! »Buďtež činitelé slova, ne posluchači toliko, klamající sami sebe. (1, 22) Co platno, praví-li kdo, že má víru, nemá-li skutků? Zdaž taková víra ho může spasit? Ty věříš, že jeden jest Bůh. Docela v pořádku. I démoni věří — a chvějí se! Což nenahlíš, bláznivý člověče, že víra bez skutků jest mrtvá? Vidíte tudíž, že člověk

jest ospravedlněn ze skutků, a ne z pouhé víry. Neb jako tělo bez duše jest mrtvé, tak i víra bez skutků jest mrtvá.« (2, 14 nn) Nic jasnějšího nad tato slova! Božský Učitel mluvil podobně. »Ne ten, kdo mne nazývá Pánem, kdo ve mne pouze věří, ale kdo plní vůli mého nebeského Otce, vejde do království nebeského. V ten den (v den soudu) řeknou mi mnozí: „Pane, zdaž jsme ve jménu tvém zázraky nekonali?“ Já však jim odpovím: „Neznám vás, odejděte ode mne, pachatelé nepravosti!“« Při líčení posledního soudu slyšíme z jeho úst, že zavrhne ty, kteří nekonali skutků lásky, ne pouze ty, kdož v něho neuvěřili; bohatec v podobenství propadl věčným mukám ne pro nevěru, nýbrž že neměl mílosrdenství s žebrákem, který denně sedával u vrat jeho paláce.

Kolikrát nazval Pán farizeje pokrytci, protože slovy v Hospodina věřili, životem ho zapírali. »Lid tento ctí mne ústy, ale srdce jeho daleko jest ode mne.« (Mar 7, 6) Otec se za nezdárného syna stydí a nepřeje si, aby se k němu hlásil; a nebeský Otec s tím má být srozuměn, když se k němu hlásí lidé, kterými pohrdá i neznaboh? Rozvedení, klevetiví, nečistí? Král Alexander nechtěl, aby jeho jméno měl vojín nectný, a Kristus Pán má souhlasit s tím, když jeho jménem, jménem křesťana, se nazývá odaný nepravostem? Stát propustí ze služeb člověka odsouzeného pro nějaký přestupek, armáda netrpí důstojníka, jehož chování není důstojnické, protože jest svému stavu k hanbě, ba i hospodský vyhodí člověka, jehož jednání přesahuje meze, a Kristus Pán má ve své církvi trpět lidi, kvůli nimž jest jeho jméno u pohanů (nevěřících) v pohrdání? (Ř 2, 24) »Kdo praví, že v Boha věří, a při tom jeho přikázání nezachovává, jest lhář.« (Jn 2, 4) »Ty osvědčuješ svou víru slovem, já ti ji ukáži skutky!« (Jk 1, 22-27; 2, 8-26)

Jak se nám líbí živá víra, souhlas života s vírou, když ji pozorujeme na jiných! Jaký máme odpor k lidem, jejichž víra jest mrtvá! I světák se horší na kněze, který učí a nečiní. Jen tehdy jest nám živá víra bližního solí v očích, když jest výčitkou našich nepravostí (Md 2, 10-20), anebo když se s ní střetne náš prospěch. Spravedlnost... Není krásná? Nelíbí se nám? Nevzbuzuje v nás úctu a vřelé sympatie? Jenom když nejsme v právu, nenávidíme ji a milujeme nespravedlnost, ne že jest krásná a ctnostná, nýbrž že jest nám právě výhodná. Jak rádi by mnozí zářili v jasu živé víry a ctnostmi se stkvěli, kdyby to nestálo práci! Mrtvá víra? Jen proto, že se snese s neřestí, vášní a pohodlným životem, popřávají jí u sebe domovského práva polovičatí, kteří nemají síly, aby podle víry žili, ani otrlosti, aby ji docela odhodili. Ale od mrtvé víry nebývá k odpadu daleko. Odpadlí kněží za Luthera i u nás po r. 1918 jsou nejvýmluvnějším dokladem. Napřed jim byla víra neúrodným stromem, který jim v zahradě prozatím nepřekážel; jakmile se jim však stala přítěží, odhodili toto neužitečné břímě — ten, aby dostal lepší místo, onen, aby mohl bezuzdně hovět náruživosti.

D) Víra není teoretická mrtvá pravda, jako na př. násobilka, kterou může odříkávat a děti dokonale učit i zločinec. Víra nám ukazuje cíl, pro který jsme stvořeni, poučuje nás o cestě, která k němu vede, skýtá nám prostředky, abychom po ní jít mohli, a naší povinností jest snažit se, chopit se podávaných prostředků, abychom cíle dosáhli. Nauka sama, pouhé slovo víry, nám nedopomůže, abychom cíle dosáhli! Víra nás zu-

šlechtuje a vede nás k dokonalosti, ale bez našeho spolupůsobení nedokáže nic. Víra není mrtvý kapitál, zakopaná hřivna, pěkný šperk; s ní musíme těžít a hledět, abychom co nejvíce pro nebe vytěžili. Jeden akademik čte Goethova Fausta. Přejde k rozmluvě mezi Markétkou a jím. »Vážíš si svatých svátostí?« — »Vážím si jich!« — »Ale aniž bys o ně stál!« Tu se čtoucí zarazil . . ., byltě právě takový! (Hoffnung 190.) Poznal jako pozdější ecuadorský prezident Garcia Moreno, že nestačí víry si vážit, víru hájit a pro ni snad i bojovat, že nutno především podle ní žít! Jenže již křížáci ukázali, že jest snazší pro víru se bít než se jí řídit. Víra jest světlo, které cestu k nebi ukazuje; když tou cestou nejdem, co nám světlo platné? I pohané byli přesvědčeni, že blažeností za hrobem dojdou jen ti, kteří řádně žili; pouze některé staré sekty, pokažené židovstvo a protestanté učili, že k spasení netřeba dobrých skutků. Kdyby vyznavači Lutherovi domyslili, poznali by: »Podle jeho učení může člověk krást, smilnit, loupit, vraždit, je-li však věřící protestant, přijde jistě do nebe, a to přímo, poněvadž podle něho očištec není!« Kdo by nenahlédl, že takové náboženství by přivedilo naprostý rozvrat všeho společenského řádu, kdyby je každý životem prováděl!

E) Stačí-li k spasení víra bez skutků, proč sestoupil Syn Boží s nebe? Proč vzal na sebe kříž? Adam přece víru neztratil! K čemu ustanovil sv. svátostí, když dostačí víra sama? K čemu nám dáno deset přikázání, když dostačí jediné: »V jednoho Boha věřiti budeš!« Vlastně bych měl říci: »V Luthera věřiti budeš!« Proč ztrestal někdy Hospodin tak přísně provinilce ve Starém Zákoně? Oíni, Finees, Onan, Achan, Saul, ti všichni věřili! Proč praví sv. Jan ve Zjevení, že do jezera síry a ohně budou uvrženi pachatelé nepravostí?

Nevěřící Lavater praví: »Jediná rozumná cesta k popření křesťanství jest ukázat ze zkušenosti, že ti, kteří se evangeliem řídili, přišli na cesty pochybené.« Tedy že ti, kdož v Krista věřili a jeho naukou se řídili, se stali špatnými. Nenašli ovšem a nikdy nenajdou člověka, který se zkažil proto, že se slovem Páně řídil, ať žebrák, ať král, ať věřící laik jako italský Ezzelin, ať odpadlý kněz jako Luther, špatnými se stali jen tehdy, když se podle evangelia neřídili nebo jím se řídit přestali. My však z toho vidíme, že jest naší povinností, abychom životem byli Pánu ke cti a ne k hanbě. Ukázat všem, že každý, kdo se řídí vírou Kristovou, stojí mravně vysoko nad zchátralým nevěřícím světem! Že víra jest zdroj požehnání a vede ke ctnostem! Staří křesťané obraceli k víře pohany skutky lásky a milosrdenství, nikoli pěknými slovy, a hrabě Stolberg osvědčoval, že ho do pravé církve přivedl příklad vestfálských katolíků. Tertullian sděluje, že pohané poznali hravě, stal-li se kdo z nich vyznavačem Kristovým . . ., podle toho, že změnil na dobro život! Po odpadu Anglie k protestantství poznal každý podle téže známky katolíka, a ušlechtilejší protestanté, kteří nebyli udavači, říkali věřícímu, když nejednal správně: »To se na katolíka nesluší!« Jak nás mnohdy zahanbují po této stránce obrácení divoši! Ti, kteří do nedávna se klaněli modlám a požírali druh druhá, po přijetí křtu žijí jako světci; pro jedinou mši sv. nebo sv. přijímání váží cestu dalekou, přes rokle a dravé řeky, prodávající se pralesem, kde jsou ohrožováni hady a dravci. Při visitaci misij-

ních stanic na Fidžijském souostroví nemohl biskup ani věřit, že mužové, kteří na kolenou přijímali biskupské požehnání, kteří s úctou jako děti se blížili ke stolu Páně a na šíji měli zavěšenou medaili Neposkvrněné Panny, byli před nedávnem obávaní lidožrouti, dravější než tygrové v džunglích. Teď jejich oči, sálající kdysi krvežíznivostí, tak mile a upřímně hleděly, a jejich jedinou láskou byl Ježíš a Maria! Takovou změnu v nich provedla víra — živá víra!

F) Křesťan má jít vlastně ještě výš; nejen žít podle víry, nýbrž z víry. Co to znamená? Víra má oživovat a pronikat všechno naše smýšlení a řídit každý náš krok. Každou událost máme posuzovat s hlediska věčnosti; každá věc má mít v našich očích tolik ceny a tak velký význam, jak dalece prospívá víře, ctí a slávě Boží a naší spáse; každé osoby si máme vážit tak vysoce, jak blízká jest Kristu a víře. Volíme-li stav my, volí-li stav naše dítě, má rozhodovat jediné víra, nikoli ohledy časné, majetek a postavení. Ne se tázat, jak jest ženich bohatý, nýbrž je-li věřící on i rodina, ze které pochází. Ne se ptát, má-li statek, nýbrž, jak pochodí duše. U pravého křesťana má víra ve všem první a poslední slovo, rozhodující slovo, má být pohnutkou všeho našeho jednání a každého činu! To jest jistě vysoká ctnost. Posuzovat všechno s hlediska věčnosti, nadpřirozeně vše pojímat... (Str. 23 n.) Kdo si toto nadpřirozené nazírání osvojí, ten nezapomene na velikost svého povolání, povolání křesťana, ten na cestě dokonalosti kráčí rychle vpřed a spěje přímo k nebi, pro které je stvořen.

O nejsv. Panně svědčí evangelista (Lk 2, 19), že její vnitřní život žil tím a z toho, co podivuhodného zažila v Nazaretě, Betlemě, Jerusalemě. Nežádala, aby Bůh její víru neustále oživoval nebo dokonce podporoval zázraky; dostačilo jí plně to, co jí bylo od Pána zjeveno skrze anděla, pastýře, Simeona, krále z východu. Proč nedostačí nám k životu z víry to, co jsme prožili — byť jen jednou — v ignaciánských exerciciích? Pravdy katechismu, oduševněné v exerciční samotě netušenou životností? I zde nám může být Neposkvrněná Panna vzorem, a její příklad dopomoci k vzletu k výšinám a k naprosté »metamorfóze«, proměně a obnově života!

G) Hledáme-li ztělesněný živoucí vzor života z víry, čtème životopisy světců a velkých věřících mužů. Z každého jejich slova, z každého skutku dýše duch Kristův; jak mile působí na duši, když jest ovanuta tímto dechem žhoucí živé víry! Jen na tom záleží, aby životopisy byly skutečně portrétem, podobiznou vnitřního života, nikoli suchou snůškou dat, jako nějaká policejní zpráva. Mají-li na mysl i srdce člověka vliv a půvab povídky, které nejsou nic jiného leč smyšlené životopisy, a dramata, která jsou zcela nebo zpolo smyšlené tklivé události lidského života, oč více by nás měly vábit skutečné životopisy lidí, podobných nám, lidí, kteří žili na téže zemi jako my, zakoušeli radosti a bolesti, prodělávali zkoušky a nesli kříže jako my? Proč se obírat životopisy smyšlenými a prolévat slzy soucitu nebo nadšení při čtení událostí zbájených, a tak málo zájmu věnovat skutečnosti, ze které k nám mluví mnohdy zkušenost dlouhých desítekletí?

Vezmi do rukou životopisy svatých anebo velkých věřících mužů a žen... Do jaké společnosti rázem vstupuješ! Kdo tě obklopuje! S jakými velikány

se tu setkáváš a stýkáš! Jaký vliv na tě může mít jediný takový ideál svatosti nebo svědomitosti! Gfrörer se stal katolíkem, když studoval život papeže Řehoře VII., Hurter, když se obíral Innocencem III.; oba měli zprvu úmysl vyličít světu ničemnost středověkých nositelů tiary, a jak vznešené postavy při bedlivém studiu vystoupily ze starých archivů před jejich očima! Takoví hrdinové povolání jako jmenovaní papežové nebo jako Tomáš Morus a Tomáš Becket, oba mučedníci, jako Windthorst nebo García Moreno, první politik, druhý státník, nás učí svědomitosti a věrností v plnění stavovských povinností. Hrdinové bliženské lásky, jako byl Vincenc Paulánský, Jan Bosko, František Xaverský nebo Petr Klaver, nás strhnou k ušlechtilým činům. Svatí kajicníci a kajicnice, jako byl Augustín, Marie Egyptská nebo Markéta Kortonská, vyvedou ze tmy k světlu a povznesou z močálu nepravosti k nejvyšším sférám svatosti a čistoty i hluboce kleslé, kteří pozbyli důvěry v sebe i v Boha, ukazující jim na sobě, co zmůže pevná vůle člověka, podporovaná milostí Boží. Zde nečeš zásady svěřené papíru mrtvou literou, zde vidíš živé činy! Duše čisté jako Anežka, Terezička neb Alois povznášejí naši duchovní úroveň; chudobky, jako byla pastýřka sirotek Germána nebo služebná Notburga, Zita a jiné, povzbuzují a povznášejí nás úvahou, že sebenížší stav nebo povolání nezamezuje nikterak vzestup k výšinám svatosti a ctnosti, stejně jako mu není překážkou dětský věk, jak nás učí chudička 12letá Růžena z Viterbu neb zámožný 12letý Vít de Fontgalland.

H) Život bez víry, život s mrtvou vírou, život podle víry, život z víry: Jan Lucemburský a jeho vnuci Zikmund, Jošt, Prokop... Tu a tam něco učinili, tu a tam přistoupili ke stolu Páně, nedělní mši svatou nevynechali snad nikdy, ale řekne kdo, že podle víry žili? Jan marnotratník, jenž nelidsky vydíral na poddaných peníze, Jošt lakomec, chtivý peněz a zemí, Prokop násilník, poloviční lupič, Zikmund oddaný smilstvu, všichni nesvorní a nesnášenliví, bojující druh proti druhu. Přemysl II. a Václav II., oba hluboce zbožní, lze říci, že podle víry žili, odezíráme-li od některých pochybení. Podle víry... Zachovávali celkem Boží přikázání. O kom můžeme říci, že žil z víry? Jedině o synu jmenovaného Jana, otci Zikmundově a strýci Joštově i Prokopově. Karel IV... Studujme jeho život a jeho dílo! Cokoli podnikal, vše bylo neseno duchem živé víry, z každého jeho činu, ať velkého, ať nepatrného, nás ovane duch víry, jenž v pravém smyslu pronikal vše, co konal a mluvil. Karel z víry žil, s nadpřirozeného hlediska víry vše pojímal, jí se dal při všem řídit a vést; proto spočívalo tolik požehnání na každém jeho podniku, proto byla požehnáním celá jeho vláda národu i zemí jemu od Boha svěřené. Že tento duch nikterak nečiní slabým a zženštilým, jest nejlepším dokladem on sám, energický, v boji statečný, v míru pevný a rozhodný, vždy mužný, neznaje lidských ohledů, když šlo o spravedlnost a právo, jehož se od něho dostalo i nejubožejšímu a nejopovrženějšímu. Bůh řídil všechny jeho kroky, od cesty jeho přikázání a poznané vůle se neodchýlil ani o vlas, cizí ženy se nikdy ani nedotkl — který z jeho předchůdců, současníků a nástupců mu byl v tom směru roven? Přemysl II., Václavové (I., II., IV.), Zikmund... Život Otce vlasti byl ztělesněný křesťanský zákon, z něho bychom mohli jako z katechismu studovat, co se sluší činit a co se nesluší, co Bůh káže a co zapovídá, co jest nepravost a co je ctnost.

Dávno zesnulí ožívují mezi námi, jejich dílo trvá, jejich živoucí příklad máme na očích, a ten daleko mocněji než zanikající slovo povzbuzuje k následování, vybízí k činu, vlévá odvalu, posiluje naději a důvěru, rozněcuje touhu a snahu, ukazuje, co lze pomocí milosti Boží křehkému člověku ze svého života učinit..., mistrovské dílo ctností! V suchopáru všedního života nás osvěžují příklady těch, kteří svou povinnost konali po celý život duchem vznešeným. Jejich zkoušky jsou nám útěchou, jejich boje jsou naší silou, a my, osvojující si jejich myšlenky, slova i jednání, stáváme se s nimi takřka spřízněni a na nejlepší cestě k tomu, abychom rozmnožili armádu Kristovu o jednoho nadšeného bojovníka, dopomáhajícího ze všech sil k vítězství svatého kříže.

Čtení: 1 Soluň. 4 a 5; — 2 Soluň. 1, 5—3, 6.

Petr Orseolo, jako 20letý jinoch, byl admirálem benátského loďstva a vyčistil r. 948 Adriatické moře od pirátů, načež po zavraždění nehodného Petra Candiano byl zvolen za dóžete, za hlavu mocného obchodního města na lagunách r. 976. Obnovil řád v republice, z vlastních prostředků zřídil mnohé charitativní dílo, sám obstaral přestavbu katedrály, postavil hospic pro poutníky, obnovil dóžecí palác, uzavřel se sousedními státy výhodné mírové smlouvy. Po dvou letech vlády, vida pořádek uvnitř a klid zevně, opustil v noci na 1. září 978 město, kde požíval nejvyšších poct, odebral se až do Pyrenejí, a tam zaklepal na dveře benediktinského kláštera ve Sv. Michalu. Neznámý cizinec byl přijat, a trávil zbytek života († 987) ve skutcích kajicnosti a bliženské lásky — svatý Petr Orseolo!

Universitní profesor Contardo Ferrini, laik, výtečný znalec římského i středověkého práva, jenž se vyznamenal mnoha odbornými právníckými spisy — blahoslavený! Nunzio Sulprizio, sirotek, od surového strýce vyučený kovářství a zle od něho týraný, nadto sklíčený kostižerem; tento řemeslnický učeň, zasypaný utrpením vnitřním i vnějším, stravoval se žhoucí láskou k Bohu, a zemřel v 19. roce věku v máji 1836 — ctíhodný! Jeho tělo v oratoriu mládeže Panny Marie Přímluvkyně v Neapoli.

Tato kytička by se dala zvětšit o ne jeden květ, vybraný v zahradách laických světců — těch, kteří dosáhli svatosti pouhým svědomitým zachováním zákona Božího, životem z víry...

PÁTÁ NEDĚLE PO VELIKONOCÍCH.

(Křížová neboli prosebná.)

Modleme se jeden za druhého!

I.

A) Sv. Jakub, jenž se v liturgii ujal před týdnem slova, jest i tyto dny naším kazatelem. Jakub, apoštol bliženské, účinné lásky a dobrých skutků, a zároveň apoštol modlitby. Modlitba, nezbytný činitel v duchovním životě, jeden z nejdůležitějších a nevyhnutelných prostředků, kterými musíme v sobě udržovat život milosti a žár lásky. Nemodlíš se? Pak obojí z duše vyprchá jako teplo z místnosti, nepřikládá-li se stále materiál na oheň, nebo jako teplo a s ním i život z přírody, není-li stále ozařována sluncem. Nestačí, aby slunko jednou zasvitlo, jednou zemi prohřálo. Ustane-li působnost jeho blahodárných a životodárných paprsků, nastává ztuhlost a smrt. Tak nedostačí ani nám, že jsme jednou ze smrti hříchu k životu milosti povstali, jak nás apoštol na první neděli adventní vyzval. Čeho jest ještě zapotřebí? Abychom vytrvali a o vrácený nadpřirozený život duše nepřišli.

Od první neděle adventní až doposud jsme uvažovali, co pro nás vykonal Bůh; minule jsme začali uvažovat, co máme konat my, a v tom pokračuje dnešní neděle. »Modlete se, abyste byli spasení; je třeba bez ustání se modlit.« Tak nás povzbuzují dva apoštolé, Jakub, náš dnešní kazatel, a sv. Pavel, náš obvyklý nedělní kazatel. Ale božský Učitel již před nimi tolikrát vyzýval své věrné, aby neustávali se modlit. Dnes a příští dny, bezprostředně před svým odchodem ze světa, nám dává skrze církev poslední naučení. Dnešní evangelium, vzaté z řeči Páně, kterou se při poslední večeři s apoštolou loučil, praví: »Jistojistě vám zaručuji: budete-li zač prosit Otce ve jménu mém, dá vám; proste, a obdržíte.« Ještě důrazněji mluví o modlitbě nebeský Mistr i sv. Jakub následující dny při mši svaté, spojené s prosebným průvodem. Evangelium těch dnů jest vzato z kapitoly, v níž učedníci prosí božského Spasitele: »Pane, nauč nás, jak se máme modlit.« Pán vyhovuje jejich žádostí, učí je modlitbě Páně, a pak zdůrazňuje nutnost vytrvalé modlitby: »Proste, a bude vám dáno; tlucte a bude vám otevřeno; hleďte, a naleznete.« Ve znamení modlitby stojí tyto dny. (Lk 11, 1-13) Ten, jenž nám dal život, naučil nás i modlitbě. Kdo se nemodlí, není křesťan; kdo se nedobře modlí, není dobrý křesťan. (Výrok hraběte Stolberga.)

V katechismu má pojednání o modlitbě místo různé. Někdy čteme: »Hlavní prostředky našeho posvěcení jsou svátosti a modlitba.« Jindy se praví: »Hlavní kající skutky jsou modlitba, půst, almužna.« Jak obojí

srovnat? Neodporují si oba výroky? Nikolí; i kající skutky napomáhají a jsou nezbytné k našemu posvěcení. Lze tedy říci: Chce-li se věřící udržet v novosti života, o níž velikonoční liturgie stále mluví, jest naprosto nutno, aby pilně užíval prostředků, které mu k tomu Pán dal. K těm patří na prvním místě sv. svátosti, především Eucharistie; jimi posvěcuje duši Bůh, jen když neklade překážek. Na druhém místě přichází v úvahu modlitba, sebezápor (skutky kající) a dobré skutky (skutky lásky), jimiž se posvěcujeme sami, podporování ovšem pomáhající milostí.« Modlitba je tedy nejdůležitější a po sv. svátostech nejúčinnější prostředek našeho posvěcení, nezbytná, aby se duše udržela ve spojení s Bohem, ve stavu milosti, bez níž nemůže být přijata do nebe.

B) Co jest modlitba? Rozmluva s Bohem. Tedy audience u Krále všech králů! Tedy nikolí břímě, nýbrž pro tvora čest! Je-li však pro tvora ctí, proč se čítá mezi kající skutky? Protože naše přirozenost hříchem porušená cítí jako trest, má-li se na chvíli soustředit, odtrhnout se od země i těla a upnout pozornost k Bohu, k věcem nadzemským, a celou duší se věnovat rozmluvě s Tvůrcem. Čím více se tato porušenost uplatňuje, tím větším pokáním modlitba jest. Kdo byl nebo jest této porušenosti prost (Kristus Pán, Maria Panna, vyvolení v nebi), tomu jest modlitba pramenem blaha. Čím více v duši plá oheň svaté lásky k Bohu, čím čistší ten plápol, tím radostněji rozmlouvá s předmětem své lásky. Světcům, kteří neustálým sebezáporem tuto porušenost co nejvíce zkrotili, byla modlitba snadná a blažila je, jako každého blaží styk s milovanou osobou. Člověk tělesný, pozemsky smýšlející, toho nechápe, jako opilec nechápe blaho duše, která v májové přírodě se skrívánkem se vznáší k oblakům.

C) Katechismus praví, že modlitba jest k spasení nevyhnutelně nutná. O tom nelze pochybovat. Přesvědčuje nás o tom slovo samého Spasitele, hlásají nám to apoštolé, učí tomu sv. víra. Proč je tomu tak? Za prvé proto, že modlitba nás spojuje s Bohem, jak již řečeno. Co jiného však jest věčný život leč trvalé a nerozlučitelné spojení s ním? Co jiného znamená spasit duši, leč zajistit jí toto věčné spojení? Ale chce-li kdo být s Tvůrcem spojen na věčnosti po smrti, musí toto spojení s ním navázat a udržovat za pozemského života. Bůh nás spojil sám s sebou ve chvíli, kdy nám Duch sv. vlil do duše posvěcující milost (při křtu sv.), a jestliže jsme hříchem toto spojení přerušili, obnovil je ve sv. zpovědi. My pak je udržujeme jednak tím, že a) z duše neustále mýtíme vše, co mu jest na překážku, t. j. nezřízené vášně — sebezáporem, jako vinař musí neustále odřezávat nezdravé («divoké») výhonky, chce-li, aby mu réva přinesla hrozny; jednak tím, že b) s Tvůrcem aspoň občas promluvíme a k jeho stolu občas přistoupíme, jako vinař musí révu stále zalévat. Syn dlí s otcem v témže domě, pod jednou střechou, snad i v jedné místnosti, jest s otcem tělesně spojen, a přece mu přitom může být duchem a srdcem docela cizí. Jak to poznám? Jestliže si otce nevšimne, na něho nepromluví, nepozdraví ho, nepoděkuje mu, za nic ho nepoprosí. Bude kdo otcí zazlívát, že takového syna nechce ve svém domě trpět? Může kdo zazlívát Tvůrci, že nepřijme k sobě toho, kdo byl k němu tak lhostejný a za celý život na něho nepromluvil?

Druhý důvod, proč jest modlitba nutná, je ten, že nám zjednává sílu proti zlému a uschopňuje k dobrému. V těžkém pokušení, na př. proti víře, nepomůže nic, leč jen prosba k Otcí světél. Jaká bláhovost, chce-li se kdo v takové chvíli zbavit pokušitele a odrazit jeho střely studiem, přemýšlením, hloubáním! Totéž platí i o jiných pokušeních, na příklad proti naději (v pochybnostech, zda vytrvám) nebo ctnosti andělské. Modlitba sílí v zármutku a v utrpení, vlévá útěchu ve chvílích, kdy svět jí dát nemůže, vyprošuje milosti pro tělo i pro duši, časné i věčné, pomoc v každé bídě a soužení, a konečně jen modlitbou si můžeme vyprosít milost vytrvání až do konce, milost šťastného skonání. »Velikou zbraní jest modlitba.« (Chrys.) Kdo nemá dost síly k boji, ať se modlí. (Prof. dr. Trampe.)

D) Co právě o modlitbě řečeno, týká se modlitby prosebné. Z katechismu víme, že kromě ní existuje ještě modlitba chvály a díků.¹⁾ Modlitba chvály jest nejvznešenější; jestiž zaměstnáním andělů a bude jednou i zaměstnáním naším v blažené věčnosti. I modlitba díků vyniká nad prosebnou — jest projevem šlechetného a vděčného srdce, a proto bohužel tak často opomíjená, kdežto k prosbě sepne ruce leckdo, zvláště, doléhá-li na něho nouze . . ., ta naučí i neznáboha k modlitbě pokleknout. Ale co soudíš o dítěti, které ti nepřijde nikdy poděkovat? Sv. Růžena z Limy skončila každý den zapěním chvalozpěvu Rodičky Boží »Velebí duše má Hospodina,« na poděkování za všechny milosti, které Pán toho dne udělil jí i všemu lidstvu. Nicméně nepodceňujeme nikterak modlitbu prosebnou, naopak, právě k ní nás Pán i apoštol vybízí tyto dny, a nám ve vyhnanství jest nezbytně potřebná. (Ž 126) V bitvě u Trafalgaru (r. 1805) řekl přítel admirála Nelsona Collingwood svému kormidelníku právě v okamžiku, kdy se jeho loď hnala do boje: »Tu chvíli asi jdou naše ženy do kostela.« Prosily a vyprosily ochranu nebes svým mužům a synům, zatím co nevěřící Francie neprosila.

Na Karlštejně to bylo, v květnu r. 1371. Karel IV. těžce onemocněl, a lékaři se již vzdali vši naděje. Jaké neštěstí pro Českou zemi! Václav IV. teprve hošík 10letý . . . Co čeká naši vlast! Císařovna Alžběta Pomořanská, známá svou neobyčejnou silou (lámala a kroutila železné podkovy), vidouc manžela na pokraji hrobu, vykonala pěšky pouť do Prahy k sv. Vítu, tam u hrobu sv. Zikmunda přinesla v oběť osm zlatých misek těžkých skoro 24 hřiven, modlitbami a kajícími skutky útočila na nebe, a zase se pěšky

¹⁾ První část modlitby Zdrávas Maria a Zdrávas Královno, celé Věřim v Boha, Desatero, Sláva Otcí jsou modlitby chvály, taktéž mnohé žalmy a chrámové písně, na př. Pozdvihni se, duše, z prachu, Alleluja, zdráv buď nad smrtí zvítězíte, Bože, chválíme tebe, Tisíckrát pozdravujeme tebe atd. Píseň Ejhle oltář a Bože, cos ráčil jsou modlitby děkovné. Zdá se, že někteří věřící píseň nepokládají za modlitbu, za chválu Boží. Jen pozoruj, jak si při zpěvu počínají! Nezpůsobně sedí v lavici, ruce snad v kapsách nebo založené, hlavu nazad a bezmyšlenkovitě huláká; při modlitbě zaujme docela jinou posici (»postoj«)! Což chrámová píseň není povznesení mysli k Bohu stejně jako každá jiná modlitba, ať společná nebo soukromá, ústní nebo vnitřní? Aby se dětem vstúpilo vědomí, že zpěv chrámový jest též chvála Boží, bylo by radno občas ranní nebo ještě spíše večerní modlitbu nahradit zpěvem, na př. o vánocích, v postě, o velikonocích nebo i jindy: místo obvyklého otčenáše za zesnulé zazpívat Odpočiňte v pokoji, v sobotu a zvláště v máji místo modliteb k Marii Panně zazpívat některou mariánskou píseň . . . »Jest někdo z vás smuten? Modlí se. Jest dobré mysli? Prozpěvuj!« (Jk 5, 12)

vrátila na Karlův Týn, aby nemocného manžela ošetřovala. Co se zdálo lékařům nemožným a čeho nedosáhla lidská moc, dosáhla moc důvěryplné modlitby; císař byl mimo nadání brzo zase zdrav, a od národa odvrácena těžká pohroma.

II.

E) »Proste, a bude vám dáno,« slyšíme z úst nebeského Mistra dnes a budeme slyšet i zítra. »Já prosil, a nebylo mi dáno,« namítne ne jeden. Na tvou námitku ti odpovídá dnešní kazatel: »Modlíte se, a nedostáváte, protože se špatně modlíte. Chcete hovět svým choutkám!« (Jk 4, 3) Špatně se modlíte . . . Pán pravil výslovně: »Budete-li zač prosit Otce ve jménu mém, dostane se vám, dá vám.« Ne každá modlitba bude vyslyšena, tak jako ne každá práce jest odměněna, ne každá přednesená báseň neb úloha cenou neb vyznamenáním poctěna, nýbrž jen bezvadně přednesená báseň, správně vypracovaná úloha.

Král má právo ustanovit, že splní jen prosby těch, kteří přinesou doporučení jeho spoluvládce syna. Co znamená prosit ve jménu Kristově? Předstoupit před nebeského Otce jen s takovou prosbou, kterou by mu mohl bez váhání přednést jeho jednorozený vtělený Syn! Kterou by mu mohl doporučit a za jejíž splnění by se mohl přimluvit! Jinými slovy, naše modlitba musí mít jisté vlastnosti, a ty se týkají jednak jejího předmětu, jednak způsobu.

Předmět . . . Prosíme-li za věci malicherné nebo dokonce hříšné, byť ne těžce hříšné (děvče, aby udělalo sensaci na bále . . ., peněz chtivý, aby vyhrál první cenu), může takovou prosbu božský Vykupitel Otci doporučit nebo dokonce sám přednést? Mnohdy sice nevíme při nejlepší vůli, zda věc, o kterou prosíme, jde-li o milost časnou, jest k našemu duchovnímu blahu. Proto nezbývá, leč se modlit, jak se modlil Pán v Getsemanské zahradě a jak učil modlit se nás: »Buď vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi . . . Ne má, nýbrž tvá vůle se staň!« Otec ví nejlépe, co nám na prospěch, a vidí dále než my. I nevyslyšená modlitba přináší duši hojný užitek — ne-li jiný, jistě posvěcení a zušlechtění, které jest přirozeným následkem styku s osobou vysoce vznešenou. Známe teď první dvě vlastnosti řádné modlitby: její předmět budiž Boha důstojný, a budiž provázena naprostou odevzdaností do jeho nejsvětější vůle.

Pohan Petronius vytýká svým souvěrcům, že se modlí za věci nedůstojné. »Kdo prosí za moudrost? Sotva překročí práh Kapitolu, hned slíbují Jupiterovi dary, ten, když zemře bohatý příbuzný, onen, když vyhraje milion . . .« Mějme se na pozoru, aby nám svědomí nehudlo podobnou píseň! Zač máme především prosit? Pověděl nám to Pán: »Hleďte nejprve království Boží . . .« Především, hlavně a nejvíce máme prosit za spásu duše, tedy jinými slovy za dosažení věčného života, za milost vytrvání až do konce, za šťastné skonání, za lásku Ježíšovu a Mariinu. Vše ostatní až na druhém místě! Vezmi do rukou misál, modlicí knihu církve svaté, a procházej jednotlivé modlitby, od první neděle adventní až do poslední po sv. Duchu, od Nového roku až do Silvestra. Zač se církev modlí? Co nám vyprošuje? Nezapomíná na milosti časné, nutné pro vezdejší život, ale vždycky prosí především: »Aby-

chom se se svatým N. v nebi shledali, abychom tvou milostí a pomocí (nebo na přímluvu sv. N.) života věčného dosáhli, abychom o nebe nepřišli, abychom odpuštění hříchů dojíti zasloužili, abys nás chránil všeho zla duše i těla, přítomného i budoucího, abychom rostli v svatosti a ctnosti...« Nemnoho najdeš v misále modliteb, kde prosí církev výhradně o milosti vezdejší. Učme se od ní! I po té stránce jest naší učitelkou — tentokrát příkladem!

F) Co se způsobu týče, musí být modlitba nábožná, pokorná a prostá, důvěryplná, vytrvalá. Nábožná... Prosebník, jenž odřikává slova prosby lhostejně, nedbale, dokonce neuctivě před králem stojí, na něho mluví (nepravím »s ním«) a něčím jiným se zaměstnává, sotva dobře pochodí; neřekne každý, že jeho jednání jest pro vládce nanejvýš urážející? Roztržitá, nenábožná, neuctivá modlitba nemá nároku na vyslyšení; tak by Kristus Pán s Otcem nemluvil! Před modlitbou připrav duši svou a nebuď jako člověk, který pokouší Boha. (Sir 18, 23) Kolikrát jsi před slavnou mší sv. zaslechl, jak hudebníci na chóru ladí nástroje, než začnou hrát Kyrie, Gloria... Nesluší se, abychom i my naladili struny své duše, než začneme »Ve jménu Otce...«? Kdo se bez vroucnosti modlí, podobá se tomu, kdo bez prachu střílí nebo na chladných kamnech vaří. Často ležíme na lůžku a na nic nemyslíme; jakmile však vstaneme k modlitbě, nesčetné myšlenky se na nás hrnou. (Jan Zlat.) Nemodlil bych se, kdybych nevěřil; ale kdybych vpravdě věřil, pak bych se jinak modlil! (Jeronym.)

Za druhé, modlitba musí vycházet z čistého srdce; prosící musí být ve stavu milosti. Urážíš Pána těžkými lříchy, jsi jeho nepřítelem, a žádáš od něho nezasloužené milosti? Sv. Filip Nerský dal přiměřené poučení jinochovi, který si stěžoval, že se modlí, na kázání chodí, a přece je stále stejný. »Přines mi vody,« pravil, podáváje mu špinavou sklenici. Přinesl, světec vylil a poslal ho po druhé, po třetí... »Co mám pořád chodit pro vodu, když nepiješ?« — »Jako já nemohu pít z nečisté sklenice, tak má i Bůh odpor k modlitbě z nečistého srdce; kdybys však byl vytrval, neustálým stykem s vodou by se sklenice očistila, a vytrvalým stykem s Bohem se očistí i duše.« V tom i odpověď na námítku: »Hříšník se tedy nemá a nesmí modlit?« Proč by ne! Může a má, ale jistého vyslyšení se mu dostane, jen když prosí o milost obrácení. Ne že by jiné jeho prosby vyslyšeny nebyly, ale záslib Páně: »Proste, a bude vám dáno,« se týká neomylně toliko přátel, těch, kteří jsou dítkami Božími.

Za třetí, pokorná u vědomí vlastní hříšnosti a nehodnosti. Zvláště v případě, když Pán naší modlitbu nevyslyšel! Pamatujme, že mluvíme se svrchovaným Pánem, že jsme jeho služebníci a dítky; jak si smí dítě počínat? Jen skromně prosit! Ne nadutě vymáhat! Nevyprosíš-li, nevyhlaješ! Pozměnil bych toto přísloví a řekl bych: »Nevyprosíš-li, nevyvzdoruješ!« Vyprosít můžeme od Boha vše, vynutit a vyvzdorovat si nemůžeme nic, leda k vlastní škodě.

Pokorně a prostě s Pánem mluvit; čtvrtá vlastnost modlitby. »Nemodlete se jako pohané...« Myslíš, že se Pánu líbí zvučně znějící fráze? O ty on nestojí; naše srdce chce, a to musíme dát s prostítkou tvářností dítku Holandská královna Vilemína, již příslušel titul vládkyně již v jejím desátém roce (po smrti otce), klepe na dveře matčina pokoje. »Kdo je?« — »Holandská královna.« — »Nemám kdy přijmout holandskou královnu!« —

»Vaše dceruška Vilemína...«, praví maličká plačtivě. — »Á, to je něco jiného, má dceruška může vstoupit...«

Za páté, modlit se s důvěrou. Jak těžký jest právě tento požadavek! A přece musíme být jisti, že Pán splní dané slovo: »Proste, a obdržíte,« jen bude-li žádaná milost k blahu nesmrtelné duše naší neb bližního. »Co prospívá, co škodí, ví lékař, nikoli nemocný. Nemilosrdný lékař, který vyslyší nemocného a šetří jeho rány nebo hnilobu... Hle, celý den tě s pláčem prosí dítě, abys mu půjčil nůž. Odepřeš, nedáš, nedbáš jeho pláče, abys ty nemusil plakat nad jeho neštěstím.« (Aug.)

V mariánském poutním místě Trens jest mramorová votivní tabulka, představující oltář a na něm košíček s dítětem, plný květů. Před lety tam připutovali v předvečer svátku Nanebevzetí Panny Marie muž a žena, znavení dalekou cestou. Přinášeli košík, v něm nemocné děvčátko. Hošík jim zemřel, dceruška už tři roky nemocná, všechna lékařská pomoc marná; stará matka, která jim v domácnosti pomáhala, také zemřela. Oba ošetřovali dítě dnem i nocí, hospodářství tím trpělo, všechny síly věnují dítěti, a to ne a ne se uzdravit! Nazítří, ve svatý den, přijali oba sv. svátosti a pak se dlouho modlili před milostným obrazem. Košík položili na stupně oltáře. Před slavnou mší sv. se světi květiny; každá žena, každá dívka má v náručí spoustu travin a květů. Tu oba po vroucí modlitbě pohlédnou na košík, dítě mrtvé! Neubránili se výkřiku, poutníci zasypali maličkou květy... »Pomozte nám děkovat,« praví matka. Na votivní tabulce jest nápis: »Jakub a Marianna N. z X... Vezmi si, Maria, naše milé dítě, ať na tvém mateřském srdci rozkvete v nejkrásnější kvítko; prosíme za šťastné skonání a radostné v nebesích shledání.« P. Puntigam T. J. vypravuje o jiné matce, která na chorvátském poutním místě si chtěla od Matky Boží přímo vynutit uzdravení nemocného čtyřletého synáčka. Vrátila se domů, do Záhřebu, a hošík zdrav. Na universitě se zkazil, a když mu jednou otec odepřel peníze, vzal pistoli... Otcovrah...

Za šesté, s modlitbou nutno spojit vlastní úsilí. Nezapomínejme na přísloví: »Boha vzývej a ku břehu plavej!« Modlitba není k tomu, aby podporovala lenost. Sami se musíme ze všech sil přičinit, jestliže jest a pokud jest žádaná věc v naší moci. Prosit za ochranu v pokušení a vyhledávat příležitost, prosit o chléb a složit ruce v klín, neznamená to Pána Boha pokoušet? Kterýsi veslař měl na jednom vesle napsáno: »Modli se!« Na druhém: »Pracuj!« Jednou přijde k převozu hejsek a tropí si posměch: »Kdo se potřebuje modlit, když pracuje?« Uprostřed řeky hodil převozník první veslo do vody: »Tak si pomozte z proudu pouze druhým veslem!« Ať dělal, co dělal, člun se s místa nehnul, točil se dokola. Stejně by byl ovšem dopadl, kdyby byl hodil do vody druhé veslo. Ani samotná práce, ani samotná modlitba neprospěje.

Za sedmé, modlitba musí být vytrvalá. Nemá Pán právo splnění našich proseb odložit? Nemá práva nás zkoušet, především naši pokoru, důvěru, víru? Vzpomeňme ženy kananejské! Pán jí dlouho neodpověděl ani slova; teprve když osvědčila bezpříkladnou víru, skálopevnou důvěru a hlubokou pokoru, dostalo se jí, zač žádala. (Mt 6, 5-8) Litanie ke všem svatým, které se církev tyto dny modlí, jsou vzorem vytrvalé modlitby. Nevysvětlujeme mnoho, zač prosíme, nýbrž jen opakujeme: »Oroduj za nás!« Světci vědí,

čeho máme nejvíce zapotřebí a co nám mají vyprositi! Pak se obracíme k Pánu. Jen stručně prosíme, aby nás vysvobodil od pohrom časných i věčných, ode všeho zlého těla i duše, a pak se dovoláváme jeho příchodu na svět, jeho kříže, jeho předražené krve: »Tě prosíme, uslyš nás.« To znamená prosit ve jménu Kristově, a prosit vytrvale. Vytrvalou modlitbou si vyprosili někteří rodiče dítěte světce, na př. otec předchůdce Páně nebo rodiče sv. Mikuláše, vytrvalou modlitbou si vyprosil blahoslavený Karel Spínula milost mučednictví, nechápavý sv. Albert Veliký a Suarez velkou učinnost, rodina mně známá obrácení otce — až po letech!

G) Že jest modlitba zdrojem útěchy, dosvědčí nám každý, koho kdy stihl těžký kříž. »Když nás vše v světě opustí...« Pak poznáme, že jediným věrným přítelem je ten, který pro nás na kříži cedil krev, a že modlitba jest jediná cesta k jeho milujícímu Srdci. Duchovní správce věznice vybírá z dopisů vězňů: »Kdybych se byl každý den modlil alespoň Otčenáš, nebyl bych zde...« — Zoufal bych, kdybych se nemodlil; ty se tomu snad směješ, ale kdybys byl na mém místě, opuštěn, ve vyhnanství, soudil bys stejně jako já... (Hoffnung 1, č. 45.)

V modlitbě hledala a vždycky nalézala útěchu těžce zkoušená poslední Přemyslovna Eliška. Jako princezna po smrti otcově a bratrově, jako královna po odloučení ode všech dítek. Když dala r. 1326 převézt z krypty biskupského chrámu v Olomouci tělo svého bratra Václava III. na Zbraslav a tam uložit podle kostí jeho i jejího velkého otce Václava II., vzbudila tím v duších českého lidu vzpomínky na krásné doby. Skoro čtvrt století již minulo... Vráti se ještě někdy blahý věk Václava II.? Eliška se nedočkala, ale tolik můžeme soudit, že modlitby, které neustále za vlast a za vzdáleného syna Václava (Karla IV.) k nebi vysílala, nejen balzámem hojily její zraněnou duši, že skutečně vyprosily české vlasti nový, ještě krásnější zlatý věk.

Tato událost jest nám i poučením, že se nedočkáme vždycky ovoce našich modliteb; nedožijeme se vždy toho, abychom na vlastní oči uzřeli vyslyšení svých proseb a vroucích tužeb, abychom mohli jako Simeon poděkovat a zvolat: »Nyní mne můžeš, Pane, propustit v pokoj, neboť jsem uzřel to, po čem jsem tolik toužil.« Jako přemnozí naši legionáři, obětující život za vlast, se nedožili štěstí vidět osvobozenou ujařmenou zemi, pro kterou krváceli, tak ani nám nedá Pán vždycky uzříť ovoce našich modliteb. Nevystihlé jsou cesty Páně, nevyzpytatelné soudy jeho... Pán nás tím chce udržet v důvěře a v odevzdanosti...

Mile na nás též působí, když se dočítáme v dějinách, jak náš národ každý důležitý podnik začínal a končil modlitbou. Před vítězstvím Břetislava I. nad Jindřichem III. u Domažlic, ve vítězné vitvě Soběslava I. s Lotharem u Chlumce, před slavným utkáním Přemysla II. s uherským Bélou u Kressenbrunnu se nesla z českých hrdel k nebi prosba: »Hospodine, pomiluj ny...« Sněmy začínaly slavnými službami Božími, zvolený nebo nastupující král byl veden především k sv. Vítu, k hrobu našich svatých patronů, a teprve po vykonané pobožnosti se odebral do hradu nebo do příbytku, jako na př. Ladislav Pohrobek. Nastolený kníže nebo korunovaný král uváděn na trůn svých otců za neustálé modlitby přítomných, po delší nepřítomnosti vedla první cesta vracejícího se krále do katedrály, jak bylo na př. u Kať-

la IV. na denním pořádku, kdyžtě jeho císařské povinnosti ho tak často volaly za hranice. Po zvolení Jiřího z Poděbrad se ozývaly pražské ulice zpěvem Svatý Václave a Bože, chválíme tebe.

Neméně pamatovali naši otcové, že povinností věřícího jest i modlitba díků. Před bojem prosba za vítězství, po boji na poděkování založen klášter, postaven chrám neb aspoň kaple. Kolik větších i menších svatyň, kterými naše země byla poseta, zbudovala vděčnost věřících vládců! V Postilách máš už kolik uvedených, od velkolepého kláštera Zlaté koruny až k zmizelé kapličce sv. Václava u bavorského Mühldorfu, u Brodku na Šumavě a ke kapli sv. Jiří na Řípu.

H) Kdy jest naší povinností se modlit? Ve zpovědních zrcadlech lze číst: »Nemodlil jsem se ráno, večer, před jídlem, po jídle, při zvonění... Zanedbal jsem v neděli kázání...« Doznávám upřímně, že nevím, jak se to do různých »zrcadel« dostalo. Aní božský, aní církevní zákon nepředpisuje, že se máme modlit právě tyto doby. Jsme povinni občas pozvednout mysl k Bohu; ale kdy, kde a jak, jest pozůstaveno naší svobodné volbě, vyjma povinnost nedělní a sváteční mše svaté. Jen do jisté míry mají zpovědní zrcadla oprávněnost, v tom smyslu totiž, že kdo nevykoná modlitbu ráno, sotva se k ní již dostane, a zamešká jí tudíž toho dne nadobro. Kromě toho jest hodno, slušno a přiměřeno, abychom den začali vzpomínkou na Tvůrce, aby první okamžiky dne a první pozdrav patřil jemu, a celý den byl takto jemu zasvěcen a vzpomínkou na něho posvěcen. Začít s Bohem, vyprosít si požehnání pro práci celého dne, a poděkovat mu, že jsme se rána ve zdraví dočkali. Církevní ranní modlitba v kněžských hodinkách zní: »Všemohoucí Pane a Bože, jenž jsi nám dal dočkat se začátku tohoto dne, chraň nás dnes mocí svou, abychom po celý den do žádného hříchu neklesli, nýbrž aby všechno naše mluvení, myšlení a jednání směřovalo k plnění zákona tvého« (doslova: ke konání toho, což spravedlivé jest před tebou). Začneme-li den bez Boha, sotva ho s Bohem ztrávíme a sotva ho s ním i skončíme. V klášterích nesmí před ranní modlitbou nikdo promluvit ani slova. Jak blaze působilo na dítko, když předčasně procítlo a vidělo matku konat ranní pobožnost, zatím co ostatní ještě odpočívali! Jak docela jinak, než v domě, kde první slovo jest slovo hádky neb rozmrzelosti, v nejlepším případě slovo světských zájmů! Jak krásné, vstává-li věřící rodina se slovy: »Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.«

Podobně ve černí modlitba. Netřeba jí konat bezprostředně před spaním, ale sluší se, abychom vzpomínkou na Tvůrce den skončili, jako jsme vzpomínkou na něho den začali. Modlitba díků... Za to, že jsme se ve zdraví dočkali večera, že nás Pán skrze anděly strážné chránil všeho úrazu duše i těla, že nám dal vše, co jsme potřebovali pro duši i pro tělo atd., atd. Kromě toho se sluší děkovat den co den i za milosti nadpřirozené, za povolání k pravé víře, za vše, co pro nás božský Spasitel vykonal..., že nás po celý den chránil těžkých pokušení, že jsme byli přítomni mši svaté atd. Velmi žádoucí a pro toho, jenž chce vést duchovní život, nezbytno jest vykonat večer zpytování svědomí za uplynulý den, spojené s určitým předsevzetím pro zítřek. Všem bez rozdílu jest nanejvýš radno vzbudit před spaním dokonalou lítost. Nevíš, dočkáš-li se příštího jitra, nevíš, ne-

ní-li tvá duše poskvrněna těžkým hříchem; dokonalá lítost zjednává odpuštění hříchů i mimo svatou zpověď, jak pověděno na str. 251. Neodeber se tedy nikdy na lože, aniž jsi duši dokonalou lítostí očistil od viny, abys mohl klidně předstoupit před tvář věčného Soudce, kdyby tě povolal.

Modlitba před stolem a po něm... Jest taktéž modlitbou děkovnou. Že sebechudší stůl jest darem nebeského Hospodáře, chápeme teprve tehdy, když vypukne obecná nouze, kdy ani za tisícovku nedosáhneme nasycení; pak se naučíme vážit si každé skývy chleba a za každou prosit i děkovat.

Děkovat... »Když jsme byli v krytech a nad hlavou nám praskaly bomby, věděli jsme, ke komu se obracet o pomoc; i socialisté bezvěrci se s námi ve chvílích hrůz modlili růženec. Pán Bůh nás zachránil, a kdo mu dnes za to děkuje? Minulo nebezpečí, odhodili růženec, někteří brojí nanovo proti Kristovu kříži, jiní se lhostejně k Tvůrci obracejí zády, jako by chtěli říci: »Už tě nepotřebujeme...« (Sdělení svatohostýnského poutníka.)

I) Karel IV. plných 20 let od zbudování Karlova Týnu, tedy až do smrti, rok co rok se ubíral na tento svůj nejmilejší hrad, tam se uchyloval do duchovní samoty, aby si oddechl od panovnických starostí i námah a věnoval několik dní životu rozjímání a modlitby. Několik plných dnů..., ty patřily jen jeho duši a Bohu. Kaple sv. Kateřiny, jeho domácí kaple, lze-li ji tak nazvat, ozdobená českými drahokamy po celých stěnách až ke klenbě, byla místem jeho pobožností. Ve Svatý týden se do ní zamkl, a nedávaje se nikým rušit, věnoval se výhradně svému Spasiteli. Nemyslí, že tím Evropa anebo jeho země něčeho pozbudou, když se oddá modlitbě. Rozjímal a prosil... Kolik proseb tam asi vysílal k nebi za svou drahou Českou zem, za milovaný oddaný lid! Jeho blahá vláda jest nejlepším dokladem, jakým činitelem jest anebo by mohla být modlitba i v životě těch, kterým jsou svěřeny osudy národů! Pochybuji, že by kdo z nich tuto knížku četl nebo se dokonce podle ní řídil. Ale co řečeno o nich, platí o každém, kdo vládne, byť jeho »království« bylo sebenepatrnější. Šéf velkozávodu, majitel hospodářství, otec rodiny...

Společná modlitba v rodinách, stejně jako společný zpěv a společná četba, jest páskou, která udržuje vzájemnou lásku a spojení jedněch s druhými a všech s Bohem, svolává na dům požehnání s nebes, vzdaluje pokušitele i hřích. Dlel jsem jednou delší dobu u lůžka nemocné dívky, které jsem přinesl svátostného Spasitele. Náhodou byla přítomna jedna její družka. Po skončeném díkučinění jsme hovořili o lásce trpícího Krista, o nebeské vlasti a jejích radostech, o sv. Panně. Tu řekl jeden z nás: »Kde jsou dva nebo tři shromáždění ve jménu mém...« A nemocná trpitelka odpověděla: »Tam jsem já uprostřed nich.« (Mt 18, 20) Bylo nám skutečně, jako by se andělé snášeli k chudíckému loži, jako by náš Král prodléval neviděn mezi námi...

Velikonoční písně. Litanie ke všem svatým až k invokaci: »Beránku Boží...«

KŘÍŽOVÉ NEBOLI PROSEBNÉ TRIDUUM (TŘÍDENNÍ).

Veřejné manifestace království Kristova. Náboženské průvody a poutí.

Tři dny před svátkem Nanebevstoupení Páně bývaly kdysi dny postní. Ve velikonoční radosti kající dny, a hned tři za sebou! Jaký mají význam? Znamenají naše tvrdé a lopotné putování tímto vyhnanstvím. Nezapomínejme radostí ze svého znovuzrození a vzkříšení ze smrti hříchu, že cesta za Pánem do nebeské slávy jest cesta trnitá. Kristus musil napřed trpět, a tak vejít do své slávy... Apoštolé se jen krátce potěšili viditelnou přítomností zmrtvýchvstalého Mistra; musili do práce, do boje, a nám se vede nejinak. Napřed utrpení a zápolení až do krve, a potom teprve odpočinutí a klid. Jsme poutníci, jak jsme před dvěma týdny slyšeli, a naše lopotné putování nám připomínají i průvody těchto dnů.

A) Náboženské průvody se konají od pradávna. Shledáváme se s nimi u pohanů i u židů, na př. při přenesení archy úmluvy do stánku nebo do chrámu za Davida a Šalomouna. Při slavnosti Pod zelenou se konalo každoročně velkolepé procesí z chrámu k studnici Siloe, a že na Květnou neděli vedly zástupy Krista Pána do Jerusalema v tisícíhlavém průvodě, ví každé dítě. Za dob pronásledování konali křesťané průvody pouze v katakombách při pohřbech mučedníků. Sotvaže směli z podzemí vyjít na světlo, začali konat průvody veřejně. Některé měly účel potlačit pohanské průvody do polí, spojené namnoze s pustými výjevy, kterými uctívali svá špinavá božstva. Tak vznikla procesí na Hromnice a na svatého Marka. Nedivme se tomu; jisté zvyklosti přešly dlouhými staletími lidu v krev, takže lpěli na nich i obrácení, a vymýtí je nadobro bylo stejně nemožno jako vymýtí nyní rozpustilosti masopustní. Církev je tudíž nahradila tím, že místo nich dala obráceným pohanům průvody nezávadné. Jiné vznikly ponenáhlu, navazující na Písmo sv. Tak na př. z Jerusalema se konaly o vánocích a o Nanebevstoupení Páně průvody do betlemské jeskyně, o Zeleném čtvrtku na Olivetskou horu do Getsemanské zahrady, na Květnou neděli s Olivetské hory do chrámu Vzkříšení — tento se rozšířil po celé církvi. Za dob všeobecných pohrom bývaly konány průvody kající a prosebné, aby vyprosily odvrácení metly Boží. Tak vznikly průvody prosebných dnů; zavedl je viennský biskup Mamertus r. 470, když zemětřesení a jiné metly stíhaly jižní Francii. Theoforická procesí, t. j. s nejsvětější Svátostí, na př. božitélový a u nás večerní bělosobotní, vyplula samorostle na stromě církve jako projevy její životní síly.

Průvody bývaly v takové úctě, že je konávali vojáci v táboře před očima nepřátel, aniž se musili strachovat, že budou napadeni. Svatý úkon ukládal sám sebou nepříteli příměří!

B) Průvody byly spojeny vždy se střídavými modlitbami, zvanými litanie. Tak vznikla litanie o všech svatých, které se výhradně při procesních průvodech užívá. Od pradávna jest v čele procesí nesen kříž, k němuž se pojí korouhve. Tím se dostává katolickým náboženským průvodům pěkné symboliky — znamenají vítězný pochod kříže dějinami lidstva a triumf křesťanství... Vzpomeňme na triumfální průvody vítězných římských vojevůdců! Kromě toho jest každé procesí veřejným vyznáním víry, kající průvod nadto vyznáním vlastní hříšnosti, a za starodávna, kdy jej konali bosí, v kajícím rouše, zároveň veřejným pokáním. Poněvadž jest vždy spojen s modlitbou nebo i se zpěvem, jest úkonem nábožnosti, vpravdě společnou vytrvalou vroucí modlitbou, jejímuž útoku nebe odporovat nemůže. »Jestliže se smluví dva na zemi, že budou spolu o něco prosit, pravím vám, začkoli budou prosit, dostane se jim.« (Viz Mt 18, 19)

C) Zavazuje nás církev k účasti na náboženských průvodech? Nikoli, ale pohrdat jimi jest hříšné a bývá někdy od Pána trestáno. V tyrolském městečku Matri se konával každoročně 5. května průvod ke cti sv. Floriána za odvrácení požáru. Roku 1916 vyzval farář osadníky zase, ale nepřišel skoro nikdo, snad ze vzdoru, že Pán Bůh neučinil válce brzký konec, jak si přáli. Den nato vypukl v osadě oheň a zničil množství domů; pokud se pamatuji, lehly popelem dvě celé ulice. Po roce jsem stál nad vyhořelými budovami; nebylo materiálu, nebylo dělníků.

Není povinností průvodů se zúčastnit, ale není pochyby, že povznášejí ducha k Bohu a povzbuzují k zbožnosti. Perský šach, cestující r. 1875 po Evropě, byl ve svátek nanebevzaté Panny v Belgii přítomen katolickému procesí; do hloubi duše byl dojat krásou obřadů, zpěvem, vlajícími prapory, které jako by hlásaly světu vítězství kříže. Co by byl řekl, kdyby byl viděl eucharistický nebo světelný průvod v Lurdech anebo naše české průvody! Dürer si píše deník, na každé stránce krátce a stručně; jen jednou se rozhovořil... průvod v neděli po Nanebevzetí Panny Marie 1520 popisuje velmi obšírně — doklad, jaký dojem na duši umělcovu učinil. »Celou knihu bych o tom mohl napsat...« O to své vyznavače oloupilo protestantství.

D) Co znamenají korouhve při průvodech nesené? Vznikly z praporců, které byly neseny před římskými legiemi a nazývány vexillum, labarum nebo prostě signum (znamení). Konstantin dal na ně vyšít kříž. »V tomto znamení zvítězíš...« Zdá se, že zprvu byl při křesťanských průvodech nosíván pouze kříž. »Hle, prapor Králův již se skví, plá jasně kříže tajemství...« Později obohacen tím, že pod kříž umístěna příčka a na ni zavěšeno ozdobné sukno. Výzdob pak přibývalo, vyšívány nebo malovány na ně obrazy Krista Pána, nejbl. Panny nebo svatých. Nosily se za křížem, zprava zleva svíce. Nejstarší doklad takových korouhví máme asi z roku 1000. Jsou znamením vítězství, druhotně znamenají i radostnou slavnost, protože se jich užívalo jen při slavných příležitostech. Dnes je vidáme i při průvodech kajících, a kříž býval nesen od pradávna i při průvodech pohřebních. Když se vzdmáhal zvyk nosit církevní korouhve do bitvy, zakročila církev proti tomu, nechtějíc, aby spasení spásy a lásky Kristovy vlálo na bojišti, kde prolévána krev.

E) V minulých staletích se v naší vlasti zúčastnilo prosebných průvodů všechno měšťanstvo. Mládež kráčela pěkně seřazena a zpívala nacvičené invokace (»Svatá Maria..., svatý Michaeli...«), a dospělí odpovídali: »Oroduj za nás!« Do polí a luk... Když ustal zpěv a nad hlavami věřících se vznesl k obloze skřivánek, jako by chtěl s jejich chválami spojit i svou píseň k oslavě dárce vší úrody, zapadala tato ozvěna a tento dozvuk jejich proseb do duší jako milý májový deštík na zelené osení a vznešenou náladu účastníků stupňoval ještě víc. Slavnostní radostné staročeské průvody vynikaly vždy nádherou a skvělostí i hojným účastenstvím. Kromě obvyklých pěti průvodů, o Hromnicích, na Květnou neděli, Vzkříšení, v Prosebné dny a na Boží tělo, konávaly se za starodávna u nás i jiné, ne právě zřídka kdy, v některých kostelích každý týden, ale jen kolem chrámu. Mimořádné kající průvody se pořádaly za dob moru, hladu, války, sucha, od 16. stol. i průvody růžencové na odvrácení tureckého nebezpečí. Při kajících procesích nosívána od panen socha sv. Panny a obětní svíce, přivedení i vězňové, aby spojili s prosbami kajících věřících i prosby své.

F) S průvody jsou spřízněné pouti. I je nacházíme jak v pohanstvu, tak v židovstvu. Pán sám putoval podle předpisu zákona třikrát ročně do Jerusalema. Co byly olympijské hry Řekům, to byly jerusalemské pouti lidu vyvolenému; udržovaly v něm vědomí příslušnosti k témuž národu, byly poutem jednoty, a nadto mu byly mocnou ochranou, aby neupadl v modloslužbu. Vyznavači Kristovi spěchávali od pradávna na místa posvěcená přítomností jejich Pána a Spasitele, především k Božím hrobu, pak do městečka jeho narození, v menší míře do Nazareta. Divno, že tuto úctu k milostným místům nechápou lidé, kteří se zhola nic nedíví, má-li dítě v uctivosti hrob rodičů, zdobí-li jej květy a uchovává-li blahou vzpomínku místům, kde žili, působili a pro ně pracovali. A věřící by neměl mít v úctě místo zkropené nejdražší krví Vykupitelovou? Místo, kde kdysi panenská Matka kladla božské Dítě do jesliček nebo kde vyslovila své památné »Staň se«, a tím rozhodla o naší spáse? Máme zaručené zprávy o palestinských poutích, konaných kolem r. 200, tedy v době, kdy se církve ještě skrývala v katakombách. Psané popisy poutí pocházejí z r. 334. Do Svaté země spěchali poutníci až z Britannie; používali pohostinství jak cestou, tak na svatých místech. Když se mohamedáni zmocnili Palestiny a pouti znemožňovali, valily se na východ křížácké voje, by jim svatá místa vyrvaly.

Kromě Svaté země byl cílem poutníků Řím, velké mausoleum tisícerych mučedníků Kristových. Pak začali věřící putovat k hrobům velkých světců, k milostným obrazům nejsvětější Panny a do chrámů, které se honosily vzácnými ostatky. Pouť byla často ukládána za pokání ve sv. zpovědi. Že tento způsob bohopocty nevyumizel ani dnes, jsou dokladem nesčetná poutní místa mariánská, kterými jest celá zeměkoule v pravém slova smyslu poseta. Komu bylo kdy dopřáno pokleknout v milostné jeskyni na břehu Gave (v Lurdech) nebo v milostné kapli Einsiedelnské, ví nejlépe sám, jak taková pouť ducha povznáší nad prach země. Jen jedno od nás církve žádá: konat každou pouť v duchu církve, a možno-li, spojit ji s přijetím sv. svátostí; pak bude nesporně mocným zdrojem sebe-posvěcení. Touha po lepší domovině, po naší pravé vlasti, kam nás předešel

nanebevstoupivší Spasitel, mocně vzplane na místech, kde jsme nebi takřka blíže, a s myslí obrácenou vzhůru se vrací věřící poutník do životní prózy. Prosící si odnáší milost, trpící útěchu, hříšník odpuštění, horlivý povzbuzení, a všichni bez rozdílu si uvědomují, že jsou členy jedné svaté světové (= katolické) církve, ve které není rozdílu mezi národy, kde jsou všichni sbratřeni a kde všechno patří všem, kde cizinec není na prahu milostné svatyně odmítnut, kde přestávají všechny rozdíly a kde vládne jen láska Kristova.

G) Naši otcové konávali pouti na místa posvěcená působením svatých patronů zemských, z Prahy zvláště rádi na Sázavu k sv. Prokopu a do sv. Jana pod skalou k ct. Ivanu, z venkova od pradávna zase do Prahy k hrobu sv. Václava. Kněží T. J. se chopili této pobožnosti, našim otcům tak milé; od r. 1577 pořádali zvláště slavné pouti do Staré Boleslavi, místu památnému mučednickou smrtí sv. Václava, a na Svatou Horu, k milostné Madoně arcibiskupa Arnošta z Pardubic. O poutích na Sv. Hostýn máme zaručené zprávy z dob dosti pozdních, první r. 1625, druhou a třetí o 15 až 20 let později, ale všechny s dodatkem, že se tam pouti konají od nepaměti, od pradávna, do »prastaré milostné svatyně« Marie Panny na poděkování za záchranu před Mongoly. Pro odpustky putovali naši čeští otcové již ve 14. stol. až do Alt Ötting v Bavorsku a do Cách na holandských hranicích. Že takové pouti nebyly vzácností, svědčí okolnost, že Karel IV. v cášském dómě založil oltář sv. Václava a při něm fundaci pro českého kněze, který by zpovídal poutníky z Čech. Prahu učinil alespoň na krátkou dobu své vlády evropským poutním místem (str. 334); sám před korunovaci na císaře o velikonocích r. 1355 trávil poslední tři dny Svatého týdne v Římě nepoznán jako poutník, navštěvuje posvátná místa a konaje tam svou pobožnost.

Přesto nejmilejšími bývaly našim otcům pouti doma, jednak na Hradčany k sv. Vítu, kam se hrnuly davy a kam putovala v těžké chvíli i císařovna (str. 350); zvláště však k mariánským kostelíkům a kaplím v lesích, na polích a na horách. Po třicetileté válce se stal poutním místem v celé Evropě proslulým chrám P. Marie Vítězné v Praze, kam milostná soška Pražského Jezulátka vábila ctitele božského Dítka. V těžkých dobách celá Praha se valila na levý břeh Vltavy, do karmelitské svatyně, a obléhala milostnou sošku, spínajíc v důvěře ruce k tomu, jenž z lásky k nám se dítětem stal a nás k vytrvalé modlitbě slovem i příkladem povzbuzoval. Tak tomu bylo za velkého moru r. 1680, tak za obléhání Prahy Fridrichem II. pruským r. 1756. Byli si vědomi, že jen modlitba může zažehnat od města Karlova zhoubu, kterou odvrátit nebyly s to zbraně císařovniných vojáků. Biskupové a preláti pokládali za milost, když mohli při návštěvě vltavské metropole sloužit u Jezulátka mši svatou; za rok 1741 jich bylo slouženo 3508, mnohdy od svítání do samého poledne, plných sedm hodin bez přetržení.

Po blahořečení sv. Jana Nepomuckého se vyšinula katedrála sv. Víta k bývalé slávě, pohaslé za bouří husitských a za luterského odpadu. Tentokrát to byl hrob světce z Pomuku, jenž učinil město Libušino nanovo poutním místem; znovu oživil poutní ruch dob Karlových. První záznam o svatojanské pouti se nám dochoval z r. 1721, tedy z roku jeho blahořečení. »Ačkoli od druhé hodiny ráno mše svaté slouženy a přes 70 zpovědníků bylo přítomno, přece sotva stačiti mohli...«

SVÁTEK SV. JANA NEPOMUCKÉHO.

Úcta našich zemských svatých patronů.

Za svých studií v Belgii jsem hovořival s jedním ze svých tamějších spolubratří, Belgičanem, mladým knězem. Zajímal se velmi o náš národ i o jeho dějiny. Jako cizinci kdysi nazývali každého občana rakouské monarchie Rakušanem, soudíce, že všichni mluví touže řečí (německou), a divili se, když jsme my Češi s nevolí tento název odmítali, tak soudí dodnes ne jeden Čech, že Belgičané tvoří jednodlitou říši s jediným obcovacím jazykem. Tak tomu není. V Belgii jsou dvě národnosti, Valonové, mluvící francouzsky, a Vlámové, mluvící holandsky. Vládnoucí a úřední řeč jest francouzská, ale již několik desetiletí se domáhají Vlámové naprosté rovnoprávnosti. K nim patřil i uvedený mladý kněz. »My proděláváme dobu probuzenskou, kterou jste vy prodělali před 150 lety. Nejsme na tom tak zle jako tehdy vy, ale jde to tím pomaleji a nesnadněji. Vy jste byli oproti nám po dvojí stránce ve velké výhodě. Vy jste měli a máte své národní dějiny, a těch my nemáme. Vy jste měli a máte národní zemské patrony, jejichž uctívání ve vás udržovalo národní sebevědomí, a těch my nemáme.«

A) Zamysleme se nad poslední větou. »Máte národní zemské patrony, jejichž úcta nedopustila, aby ve vašem národě vyhaslo národní sebevědomí...« Tedy úcta našich světců jest oporou a ochranou našeho vlasteneckého sebevědomí a naší národní existence! Že onen vlámský kněz měl pravdu, svědčí výrok jakéhosi bezvěreckého profesora před r. 1938: »Nežli náboženství a kříže do škol, raději ať praskne republika.« To znamená: »Nežli dát katolickým českým krajům plnou náboženskou svobodu, než umístit znova kříž v našich školách, než vidět vítězství kříže Kristova, raději ať vezme za své naše politická svoboda a samostatnost, a spolu s ní ovšem i naše řeč a náš národ; než by zvítězil kříž Kristův, ať nás raději zadává naši nepřátelé a vyhladí české jméno ze světa.« Z toho suď nyní sám, kdo jest opravdovým nepřítelem našeho národa, zda svatá víra či bezvěří, zda církev či nevěra. Podobně nemluvili ani papežové, kteří na nás posílali křížácká vojska!

Vlastenectví, pravé, ryzí, křesťanstvím posvěcené, vyzařuje z úcty všech našich patronů; každý náš český světec jest Čech tělem a duší, Čech milující svou vlast a hotov přitom cedit pro Krista a jeho kříž i krev. Svatý Václav, dědic České země..., sv. Prokop, zakladatel sázavského kláštera se slovanskou liturgií..., sv. Ludmila, česká kněžna..., bl. Anežka, přijímající do svého kláštera a oblékající v řeholní roucho ve svátek Narození Panny Marie 1277 třináctiletou Kunhutu, která nechtěla podat ruku Hart-

manovi, synu nepřítele našeho národa, Rudolfa Habsburského . . . , a konečně světec z Nepomuku, jenž učinil české jméno známé po celém světě. Knězcestovatel vypravuje, že na hranicích Kalifornie dorazí vlak v noci na celní stanici. Ve tmě, v bídě osvětlené celníci otvírat zavazadla . . . , věc nepříjemná i ve dne! Zaručuje celnímu úředníku, že nemá ani kus zboží, podléhající clu; je tázán, odkud pochází, jmenuje Prahu . . . »A tak, vy jste ze země svatého Jana Nepomuckého . . .« Mně se vedlo nejinak, když jsem na cestách vysvětloval zvědavým železničním zřízencům, odkud pocházím. Čechy, pojem jim neznámý; ale jakmile jsem řekl: »Praha«, zvolali: »Už to máme, pražský Ježíšek! . . .«

B) Svrchu uvedené slovo českého bezvěreckého profesora nám vysvětluje kořeny i cíl boje, vedeného českými lidmi proti českému světcí z Pomuku. Není ničím jiným leč etapou boje pekla proti kříži Kristovu. Jako Husa by si nikdo ani nevšiml, kdyby se ho nedalo užít co berana proti církvi, tak by nechali i světce z Pomuku na pokoji, kdyby falešné datum úmrtí v bulle svatořečení neskýtalo hledané sousto nepřítelům církve. »Prohlásila vědomě a zúmyslně za světce muže, který neexistoval, je to zřejmý podvod, jehož účelem bylo vnutit našemu lidu úctu k domnělému mučedníku zpovědního tajemství a tak potlačit a vyhubit úctu Husovu.« Profesor Pekař, který přece nesmýšlel církevně, označil jejich tvrzení za fanatickou lež, dokázal jim, že Jan Nepomucký, prohlášený za svatého a podle bully umučený r. 1383, byl a je jak ve vědomí a úctě českého lidu, tak podle úmyslu církve i podle jejího práva mučedník . . . , totožný s generálním vikářem Jana z Jenštejna, kanovníkem Johánkem z Pomuku, který u příležitosti sporu krále Václava IV. s arcibiskupem byl mučen a svržen do Vltavy v noci 20. března 1393. Jak hájil práva církve, opřev se z rozkazu arcibiskupova proti nezákonnému zřízení nového biskupství, které obmyslel král — to dostačí, aby kdo byl církvi pokládán za mučedníka. Vzpomeňme na sv. Stanislava krakovského nebo Tomáše canterburyského! Z podobných důvodů dal zavraždit onoho Boleslav polský, tohoto Jindřich II. anglický.

Našemu národu, po Bílé hoře a po třicetileté válce tak zdeptanému, po celé Evropě už čtvrt tisíciletí pokládánému za zemi kacírskou, svítla naděje, že jeden z jeho synů bude prohlášen za světce, český muž z české krve . . . Ozářeno svatozáří slávy bude se skvíť české jméno před tváří všech katolických národů evropských! Jako úcta sv. Václava sblížovala s naším národem císaře Leopolda I., nám jinak dosti cizího, tak slibovala být dalším poutem mezi národem a jeho vládcem kanonisace nového světce. Leopold i jeho syn Karel VI., poslední Habsburk, jevíli nemalý zájem o svatořečení našeho Jana, a hrabě Antonín Špork se o ně zasazoval, jak mohl. Ale u málokterého světce postupoval Řím tak opatrně a skoro zdržlivě při svatořečení jako při tomto. Kardinál Lambertini, pozdější papež Benedikt XIV., jenž měl povinnost uvádět námítky proti svatořečení, plnil svůj úkol svědomitě, jak ostatně u muže tak učeného jest samozřejmé. Dne 30. máje 1721 prohlášen náš Jan za blahoslaveného; za rok bylo slouženo u sv. Víta v Praze 50.672 mší svatých k jeho cti, v letech 1723—27 na 327.000 mší svatých, u jeho hrobu podáno 7,286.477 sv. přijímání. Dne 19. března 1729 prohlášen za svatého, Praha oslavila tuto událost, pro náš národ tak

velevýznamnou, až na podzim. Dne 8. října se vyzvánělo všemi zvony stovežatého města Karlova, 9. října se sešla celá Praha na Strahově, pod nádhernou slavobránou zřízen skvostný oltář, na němž arcibiskup sloužil mši sv., načež seřazen průvod, jenž se pomalu ubíral k sv. Vítu. Katedrála byla vyzdobena pohádkově, sloužena slavná mše sv., po ní bylo několik kázání — české, německé, italské, latinské. Večer uspořádána iluminace, jakou Praha dotud neviděla, opakována večer co večer po celou oktávu. Před arcibiskupským palácem vodotrysk metal víno — bílé i červené. Socha na Karlově mostě pořízena r. 1683. Ještě v minulém století bývala 15. května plna svíc a lamp; toho dne jakož i ve svátek samotný musil být most pro povozy uzavřen, byl plně obsazen poutníky, sotvaže se vešli. Za 130 let po svatořečení bylo světcí zbudováno v Čechách 88 chrámů, Morava jich má dnes 20. Poněvadž není v naší vlasti místo, kde by světec neměl oltář neb aspoň sochu («pod lipami»), není vesničky ani města, kde by nebyla 16. máje pobožnost k jeho cti, někde po celou oktávu. Chodívало se k soše i průvodem. Benešov u Prahy oslavoval předvečer a oktávu svátku nádhernou iluminací celého města.

C) Radostně okřál náš lid po roce 1729. Jeho národním sebevědomí se dostalo nové posily. »Nezhyne rod, jenž věřit neustane...« Sancta Bohemia, sbor českých světců, o jednoho bohatší... Za málo desetiletí přišly doby zlé. Zrušen jesuitský řád, jeho latinské školy proměněny v německé, neplacení profesori řádovi, kteří bezplatně vyučovali nadané české jinochy, nahrazení placenými státními, nemajetní jinoši z českého venkova nemohli platit vysoké školné, poněmčeny školy, poněmčována inteligence, česká řeč zatlačena pod doškové střechy našich vesniček. České vesničky..., tam kněží byli jediní vzdělanci, nestydící se za mateřskou řeč a udržující v lidu národní sebevědomí. Udržovali je tak i onak — také úctou svatojanskou! Že se Praha neponěmčila nadobro? Že se konečně město Libušino probilo k svému původnímu češství? Za to vděčí též úctě svatojanské. Ve svátek našeho světce se rozléhaly pražské ulice skoro jen českým hovorem, Praha viděla ve svých zdech poutníky z celých Čech a Moravy, a měšťané nesměli zapomenout česky, chtěli-li se v ten den domluvit se svými venkovskými příbuznými. Čím bývala Praha dne 16. května! Jako hoch se pamatují... Chrámy, náměstí, ulice hýřily pestrými slovan-skými kroji, na nichž jsme mohli oči nechat. Česká Praha... Ten den byl spontánní manifestací českého náboženského života, českého sebevědomí. »Nezhyne lid, jenž věřit neustane...«

D) Svátek našeho světce mučedníka není zaveden v celé církvi. Po svatořečení nebylo již mocného Leopolda I., jenž by svým vlivem u Apoštolské stolice vymohl totéž, co pro svatého dědice naší země. Naposled se pokoušel arcibiskup Kordač blahé paměti při jubileu r. 1929 o to, aby svátek světce známého po celém světě přišel do kalendáře veškeré církve. Prozatím jej slaví skoro všechny diecése střední Evropy i některé francouzské a italské, na př. milánský ambrosiánský ritus. Sochu našeho světce s pěti hvězdami kolem hlavy a s křížem v ruce, oblečeného v kanovnícký kožíšek, vidíš stát i v cizině, především na mostech. Řád Tovaryšstva Ježíšova si ho

zvolil za druhého patrona a šířil jeho úctu, kamkoli přišel; poněvadž byl rozšířen po všem světě a měl nespočetné misie i v zámoří, šířil úctu a slávu našeho českého světce a spolu s ní i znalost našeho českého národa a naší české Prahy. Bude snad někdo tvrdit, že i u paraguayských Indiánů šlo jesuitům o to, aby úctou svatojanskou vymýtli úctu neblaze proslulého kazatele z betlemské kaple?

E) Jak jest úcta k svatým patronům zemským srostlá s životem našeho lidu, zřejmo i z toho, že nejposměšnější nadávka, kterou nás odvěcí nepřátelé našeho národa častovali, měla k této úctě vztah. »Český Vašek« bychom slušně přeložili jejich výsměšné slovo. Za šestiletí našeho ujařmení popravovali v Kounicově koleji v Brně naše české vlastence »před tváří sv. Václava«, jako na posměch jemu i nám. »Ať vám pomůže...« Naše Sancta Bohemia neměla naspěch; dočkali jsme se my i vy, že Pán Bůh nenechá růst stromy až do nebe a že nebetyčná pýcha bývá předzvěstí přehlubokého ponížujícího pádu. Po několika letech ujařmení zase pozvedl náš lid zdeptanou šíjí. Uvědomí si konečně, kdo jsou jeho praví nenávistníci? Papež, prohlášený od nepaměti za nepřítele našeho národa, byl jediný, jenž se okružním listem zastával práv malých národů — listem, jež z pochopitelných důvodů u nás uchvatitelé vlády konfiskovali. A zase jeho předchůdce to byl, jenž 29. září 1938 proslovil do rozhlasu mírový projev, v němž se zmínil o knížeti míru, našem sv. Václavu — projev, jež reprodukoval rozhlas všech států, i protestantských, jen katolické Polsko a nacistické Německo nikoli — útočník samozřejmě nechce o míru slyšet. Jak o tom soudí jejich lidé dnes? Kdyby byli dali na slovo náměstka Kristova, nemusili by dnes litovat. A že náš národ zase volně dýchá, za to právem děkuje více naší Sancta Bohemia než komukoli jinému. Nezhyne lid, jenž věřit neustane, nezhyne lid, jenž se k svým nebeským ochráncům bude utíkat s důvěrou, s jakou se k němu utíkali jeho otcové.

Pověst vypravuje, že v noci před osudným 8. listopadem 1620 bylo vidět okna svatovítského chrámu osvětlena, třebaže tato naše národní svatyně, tehdy proměněná v kalvínskou modlitebnu, byla zamčená. To prý naši svatí patronové vstali z hrobů a sešli se k společné modlitbě v chóru, prosíce za svůj národ, tak nehodný tehdy, ale přec jen jejich národ, jejich lid... Prosilí, modlíli se za nehodné syny hodnějších otců. Byla jejich modlitba vyslyšena? Beze vši pochyby ano. — Bělohorská katastrofa dopadla na naši vlast zle, ale nezdrtila nás, a slavnosti pořádané v Praze a po celé zemi za sto let potom, r. 1729, dokázaly, že český lid a česká řeč ještě žije — a bude žít, dokud bude v našich srdcích žít víra svatováclavská, a spolu s ní úcta k našim nebeským ochráncům, k Sancta Bohemia.

Litanie k sv. patronům českým.

SVÁTEK NANEBEVSTOUPENÍ PÁNĚ.

»Jehožto království nebude konce.«

I.

Malebně se prostírá hlavní město Brazílie na pahorkatém poloostrově, sklánějícím se k překrásné mořské zátocině, se stráněmi posetými tropickými háji, palmami a jinými stromy, mezi nimiž leží domy a vily, každá jako v zeleném hnízdečku. Na 33 pahorků čítá Rio de Janeiro de sao Sebastiao, »Lednová řeka sv. Šebestiána«, ležící na jižním obratníku, tak pojmenované, protože ona mořská zátocina, ústí mohutné řeky podobná, byla objevena na Nový rok 1502 portugalskou výpravou právě uprostřed jižního léta. Ozubená dráha tě zaveze na Corcovado, pahorek strmicí nad městem, vysoký 712 m. Zdaleka ti kyne s vrcholu obrovská socha božského Spasitele s rozpjatou náručí, jako by vinul celé město na své milující Srdce. V noci socha září a ukazuje lodím na mnoho mil cestu k ochrannému přístavu, k cíli jejich plavby.

Kristus, světlo, cesta k pravému světlu, cesta k nebi...

A) Dnešní slavnost jest druhým svátkem Krista Krále. V den Zjevení Páně jsme spolu s adorátory z východu Krále Mesiáše pozdravili a víru v jeho královskou důstojnost přinesenými dary vyznali; dnes se vlády ujímá, a my spolu s apoštoly ho milujícíma očima sledujeme na cestě do nebeské slávy. Dnes přestává jeho viditelná přítomnost na zemi (proto po evangeliu zhasnuta velikonoční svíce!), a apoštolé budou co nevidět posláni do práce, na frontu. Minuly blahé dny soužití s nebeským Mistrem. Leč jeho učedníci se nekormoutí... »Kdybyste mne milovali, radovali byste se, že jdu k Otci.« Proto i církve slaví tento den jako den radosti, den oslavy Vykupitelovy.

B) Dnešní tajemství za prvé korunuje vykupitelské dílo Kristovo. »Vyšel jsem od Otce, a přišel jsem na svět; opět opouštím svět a ubírám se k Otci.« Andělé připojí k jeho slovům: »Zase přijde...« soudit živé i mrtvé! Při poslední večeři se Pán modlil: »A nyní oslav mne ty, Otče, slávou, kterou jsem měl u tebe, prve nežli svět byl učiněn.« Kristus, prvotiny vzkříšených... On první prochází rajskou branou, kterou nám křížem odemkl (obřad na Květnou neděli!), vede s sebou duše spravedlivých, kteří v předpekli na tuto chvíli celá staletí a tisíciletí čekali, a jest od andělů vítán: »Hoden jest Beránek, jenžto byl zabit, aby přijal čest a slávu a moc...« (Zj 5, 12) A všechno tvorstvo na nebi, na zemi i pod zemí opakovalo

píseň nebeských duchů při triumfálním vjezdu Krista Krále do jeho království. Oslava jemu, čest pro nás, že naše lidská přirozenost v jeho osobě tak zvýšena a že se jí dostalo, čeho se nedostalo andělům, že se směla posadit po pravici Otce.

Byl svátek Nanebevstoupení Páně, 28. květen 1310. Jan ze Stráže, vedle Jindřicha z Lipé, přední pán české strany, sedí právě u oběda, když dostává spěšnou zprávu, že Elišce, 17leté dceři Václava II., poslední ratolístce rodu Přemyslovců, hrozí těžké nebezpečí se strany Jindřicha Korutanského, tehdejšího českého krále, jenž spolu s manželkou Annou, její sestrou, nenáviděl mladičkou princeznu. Jan vstává okamžitě od stolu, svolává svůj zbrojní lid, po knězi Berengarovi vzkazuje Elišce, aby bez prodlení se dala na útěk, že na ní bude za Prahou čekat. Přestrojena za prostou ženu dostala se z městských hradeb pod Vyšehrad, kde jí očekával jmenovaný pán s jejím nevlastním bratrem Janem, proboštem vyšehradským. Oba spojili svou zbrojnou družinu a doprovodili českou princeznu do Nymburka, kde ji měšťané s radostí, láskou a ctí přijali. Tam byla v bezpečí proti úkladům nepřátel... Dnešní liturgii se vine jako červená nit myšlenka, že nanebevstoupivší Vítěz vzal s sebou ty, které nepřítel lidského pokolení a království Božího se pokoušel připravit o jejich podíl v nebeském království i o důstojenství dítek Božích a o vládu s Kristem, a kteří v zajetí čekali na slíbeného osvoboditele. S radostí a láskou je dnes vítají měšťané nebeského Jerusalema, andělé Boží, jako jmenovanou dědičku české koruny měšťané města věrného jejímu otci i rodu.

Za druhé vysvětluje dnešní tajemství utrpení a snižení Kristovo. Z poslušnosti k Otci a z lásky k nám zmařil sám sebe, stav se poslušným až k smrti; proto jest nyní povýšen, v jeho jménu kleká veškeré koleno na nebi, na zemi i v podsvětí, a každý jazyk vyznává, že Mesiáš jest Králem ke slávě Otce. (Fil 2, 11) Před šesti týdny, v truchlivý čtvrtek, v předvečer svého utrpení, pravil Pán svým věrným: »Všichni se pohoršíte této nocí nade mnou...« Dnes jim praví: »Budete mi svědky až do končin země.« Tehdy jim řekl: »Bíti budou pastýře, a rozprchnou se ovce.« Dnes jim dí: »Rozejděte se do celého světa, ne ze strachu před Jerusalemem, vražedníkem proroků, nýbrž plni síly, sálající ohněm nebeského nadšení, kterému nic neodolá.« Jako velekněz vstupuje Pán do velesvatyně nebes, aby byl prostředníkem vykoupených a aby jeho svaté rány, doklad jeho vítězství nad peklem a našeho smíření s Otcem, bez ustání na nás svolávaly Boží smilování.

Za třetí jest dnešní tajemství zárukou nám vykoupeným, že se nám dostane oslavy podobné oslavě jeho, půjdeme-li za ním..., úzkou a trnitou cestou odříkání a kříže! Na Olivetský vrch, odkud se náš Pán a Spasitel vzlétl k nebi, vede cesta podle Getsemanské zahrady, křížová cesta sebezáporu a ctností. Trnitá cesta, ale ve šlépějích Kristových! »Následuj mne...« Následovat ho jako učitele a vzor, lnout k němu jako ke Králi a příteli, důvěřovat v něho jako v pomocníka a odplatitele. Následování Krista... Proč neměli a nemají pohané světců vůbec a židé před příchodem Kristovým jen málo, a to ještě takové, že nedosahují dokonalosti světců novozákonních? Protože měli jen předpisy, ne však živoucího vzoru! Co třeba činit, věděli, ale povzbuzení živoucím příkladem jim chybělo. Cicero doznává zjevně: »Jaká radost by byla pro celý svět, kdyby mohl

jednou vidět ctnost dokonalou a živoucí!« Tiziánovi říkali znalci: »Kdybys byl viděl v Římě obrazy Raffaelovy a díla Michelangelova, byl by tvůj štětec vykouzli divy!« Jak by asi byl mluvil a jednal Sokrates, kdyby byl znal Krista! Filosof Antisthenes jednou náhodou Sokrata slyšel; ihned rozpustil svou školu a řekl žákům: »Hleďte si učitele, já jsem sobě již našel!« Lidského učitele . . . My však máme Učitele božského, s nebes! Učí nás slovem, jako kterýkoli učitel lidský; učí kromě toho i příkladem, což dělá nemnohý učitel lidský; nadto vlévá rozumu světlo, abychom jeho slovo pochopili, a vůli sílu, abychom je i ve skutek uváděli, a to nemůže žádný učitel lidský. Raffael měl mnoho žáků; dokud byl živ a dlel mezi nimi, tvořili díla mistrovská; jakmile zemřel, nedokázali nic; dovedli jen napodobit zevnější formy, ale všechny obrazy byly jakoby bez ducha, bez života, neprocítěné . . ., duch mistrův je neoživoval, a proto jejich štětec nevykouzli krás jako dříve. Nás však duch Kristův oživuje stále, a kdokoli chce začít vysokou školu dokonalosti, následování Krista, nemusí se bát, že si osvojí jen zevnější formy. Nikoli, milost Kristova jest každému pohotově; živý, životodárný a oživující duch Kristův naplňuje stále jeho církve, a na nás záleží, naplní-li i naši mysl, naše srdce a naši vůli. Trpělivě spěchejme v závodění, které nás čeká, hledíce na vůdce a dokonátele víry Ježíše, jenž místo předložené radosti zvolil si kříž, a teď sedí po pravici Otce. (Žd 12, 1)

C) »Sedí na pravici Otce, a království jeho nebude konce,« modlíváme se při mši svaté v Kředu. Čtyřicet hodin (přibližně!) dlel Pán ve stínu smrti a hrobu, čtyřicet dní dlel po svém vzkříšení na zemi, aby jeho zmrtvýchvstání bylo od vyvolených svědků nade vši pochybnost dosvědčeno,¹⁾ a pak odešel. Naše vyhnanství nemohlo být trvalým bydlíštěm oslaveného Spasitele. Země porušení a porušitelnosti, země, která nosila vrahy Syna Božího a byla zrosena prolitou krví Beránka Božího, údolí slzavé, sténající pod kletbou, která je stihla pro hřích Adamův, rodící trní a hloží, nebylo hodno hostit Krále všech králů. Vždyť i nám, bídným hříšníkům, jest jen dočasným bydlíštěm — jak by tu mohl postavit svůj trůn Kristus vítěz! Vznesenější místo vymáhala jak jeho královská božská moc a důstojnost, tak i prospěch náš. Odešel, aby tím rozmnožil naši víru — víru v něho, kterého nevidíme, ale pro jehož božství máme důkazy nezvratné. Odešel, aby povzbuzoval naši naději a touhu, naději ve shledání s ním a touhu po nebeské vlasti, kam bez ustání za ním musíme hledět a spěti. Odešel, aby rozněcoval naši lásku — lásku k tomu, jenž nás miluje, s nebe chrání a nám v nebeské blaženosti chystá místo. Odešel, aby i naše úcta k němu byla tím větší, čím výše ho vidíme.

»Posadil se na pravici Otce . . .« Na první pohled vidíš, že toto rčení jest obrazné. Co znamená? Král posadil po své pravici syna, když ho učinil spoluvládce; tím úkonem mu odevzdal stejnou vládní i soudní moc, jakou měl sám. Věčný Otec vítá Syna po dokonání jeho díla: »Dám tobě všechny národy v dědictví, budeš je ovládat žezlem železným (Ž 2); posad se po mé pravici, dokavad nepoložím nepřátel tvých tobě k nohám za podnoží (Ž 109); vládní od moře k moři, od řeky Eufratu až ke končinám země; tobě se

¹⁾ Čtyřicet let pak trvalo do vyvrácení nevěřícího města, které usmrcovalo proroky a kamenovalo ty, kteří mu byli od Hospodina posíláni.

klaněti budou obyvatelé pouště, nepřátelé se před tebou skláněti budou; vláda tvá potrvá, dokavadž svítiti bude slunce a měsíc, jméno tvé na věky přeslavné bude.« (Ž 71) Této oslavy se dostalo Kristu Pánu jako člověku; jako Bůh ji měl od věčnosti spolu s Otcem a Duchem svatým, jako člověk si ji zasloužil svou poslušností Otce až k smrti kříže. Vítěz nad peklem i nad hříchem a jeho kletbou, t. j. jeho následky, z nichž nejtěžší byla obojí smrt, časná i věčná... Král a Soudce všeho tvorstva, lidí i andělů... Přejde jednou soudit živé i mrtvé, vyvolené i zavržené, a jako Král přijímá nyní hold a klanění; v nebi hold vděčnosti, na zemi hold poslušnosti, v pekle hold děsu od těch, kteří nechtěli, aby kraloval nad nimi, nechtěli požívat ovoce pokoje a míru, který světu přinesl. Jestliť Kristus Král pokoje, jak jsme ho již o vánocích pozdravili a vítali.

D) Král míru... Roku 1900 hrozila válka mezi Argentinou a Chile. Na štěstí byla zažehnána, načež na jednom vrcholu And, ve výši 5000 m, na samých hranicích postavily obě mocnosti obrovskou sochu Krista, Krále pokoje, a to z bronzu děl, která v pohraničních pevnostech se chystala chrlit zkázu a smrt. Nápis hlásá: »On jest náš pokoj, jenž spojil obojí v jedno.« Před lety byla velká kartouza u Grenoblu ve Francii ohrožena kamennou lavinou, která se pomalu, ale neodvratně šinula z hor přímo na klášter. Vojsko a pionýři s nadlidskou námahou postavili betonový val, který konečně šinoucí se kamennou masu zadržel. Klášter byl zachráněn, ale kaple Fourvoirie zničena; jen portál zůstal, oblouk spočívající na dvou masivních sloupech, a nahoře na oblouku socha božského Spasitele. Kristus Král, uprostřed zmatku a chaosu trosek, ulámaných kmenů v moři kamení..., jako by on svou mocnou pravicí zadržel blížící se zkázu. Jen mocná pravice Knížete pokoje je s to zažehnat všechn rozbroj a boj... Mezi Trivelli a Caravaggi je pole, zvané Campo di pace, Pole míru; tam sv. Bernardín Sienský r. 1419 kázal plných 15 dní, až konečně zjednal mír mezi oběma městy.

E) S vrcholu Olivetské hory vstupuje Pán na nebesa... Tam, kde před šesti týdny ve čtvrtek v noci začalo jeho ponížení a utrpení, vznáší se dnes ve světle a jasu májového poledne do své slávy. My jednou za ním... Raffael začal svou životní dráhu obrazem Jezulátka, skončil ji obrazem Proměnění Páně, tajemstvím, kde Syn Boží s tělem oslaveným a zduchoveným stál před apoštoly, vzor naší proměny v božský život milosti a slávy za hrobem. My začali své úvahy božským Dítěm v jesličkách; dnes, na konci svátečního období, hledíme na Krista nanebevstupujícího, po jehož příkladu máme být jednou oslaveni i my. Radujeme se z jeho slávy, toužíme po shledání s ním, očekáváme jeho druhý příchod. »Mužové galilejští, co tu stojíte, hledíte do nebe? Tento Ježíš, který vzat jest od vás do nebe, zase tak přijde, jak jste ho viděli na nebe vstoupit.« (Sk 1, 11) Očekávejme příchod svého Krále tak, jak nám sám uložil. »Bděte! Buďte připraveni, abyste ve chvíli, kdy podrobí svému žezlu všechn viditelný i neviditelný svět, nebyli z jeho království vyloučení!« Vítězný Králi, kterýs odešel před námi, až si pro nás přijdeš, smiluj se nad námi! Poslední slova umírajícího Bossueta byl verš z chvalozpěvu Gloria: »Ty sám jsi Pán, ty sám Nejvyšší, Ježíši Kriste...«

II.

F) Zle se vedlo Moravanům r. 870—871. Jejich kníže Rostislav vydán zradou svého synovce Svatopluka v ruce Němců, strádal oslepen v neznámém německém klášteře, kde i dokonal, neznámo kdy. Ale v německém zajetí strádal i jeho zrádný synovec. Soudil, že prokázav zradou nemalou službu nepřátelům svého národa, zaváže si je k vděčnosti a bude od nich dosazen na stolec svého svrženého strýce. Prašpatnou mzdu klidil za svůj černý čin! V žalární kobce měl dosti času k spasitelným úvahám. Mezitím se Morava proti utiskovatelům pozdvihla. Postavila v čelo svých vojáků kníže Slavomíra z knížecího rodu, a Němci poznali brzo, že slovanské statečností těžko odolat, jsou-li Slované svorní a zajedno. Snad by uvězněný kněžic se dal získat, aby zradil svou vlast po druhé? Propustili ho tedy z vazby, zalichotili se mu dary, dali mu k ruce německé voje a poslali ho proti vlastním krajanům. Ale Svatopluk se zatím »přeorientoval«; poznal, že přátelství a lásku od nepřátel svého lidu Slovan nadarmo čeká, a ze zrádce se stal obhájce Moravy a zakladatel její veliké, byť jen dočasné slávy a moci. Nebyl poslední. Kolikrát myslili Slované, že svěřepí jejich nepřátelé je samou láskou umačkají, kolikrát myslil ten neb onen, že z čisté nezištné lásky mu dopomohou k moci, neprozíraje, že lidé, kteří Slované vždy nenáviděli a vždycky jen svůj prospěch hledali, nikdy nebudou pracovat a se obětovat pro něho, že za jejich domnělou láskou vězí cíle až příliš sobecké — vlastní zisk, nikoli výhody jeho.

Přeorientovat... Nejednou se mi stalo, že po exerciciích mi řekl ten neb onen: »Nyní hledím na život docela jinými očima...« Nejen na život; na všechno ve světě. Přišel domů, poslal do duchovní samoty i dospělé syny a dcery, a v rodině zavládl rázem docela jiný duch. Odborně by se řeklo: »Přeorientovali se.« Zavrhlí to, co dříve vysoce cenili, a váží si toho, co ignorovali nebo čím pohrdali. Kdyby první ignaciánské exercicie, které kdo koná, tohoto účinku neměly, aspoň do jisté míry, bylo by to znamením, že símě slova Božího padlo na skálu nebo mezi trní. Přeorientovat se, změnit nadobro své názory, ať tím neb oním směrem, a s tím ruku v ruce změnit i všechno své jednání a celý život, své vztahy k Bohu, k bližnímu, k věcem stvořeným... Co mu připadalo velikým, jeví se mu nicotným, po čem toužil a blouznil, zdá se mu být smetím (Fil 3, 8), a oč nestál, o to se nyní pachtí. Takovou přeorientaci prodělal apoštol národů u Damašku, jak doznává v uvedeném citátě z listu k Filipským, takovou prodělal ne jeden světec ve chvíli svého »obrácení«, Ignác, Norbert, Petr Gonzalez.

Někdo se přeorientuje »nalevo«, k zlému, na př. naši otcové, když se ve stol. 16. šmahem zříkali dědictví svatováclavského a běželi za cizím bludem, který pak uvalil na naši vlast moře neštěstí a běd. Tak se přeorientovala Francie za osvětské doby ve stol. 18., když celý národ šel za svými vůdci, jak na poli života duchovního, tak politického, z věřících se stali bezvěrci, a následek? Velká revoluce, doba krve, hladu a bídy všeho druhu. Když pak zakusili na sobě, kam bezbožectví vede, sami odpravili Robespiera, rozmetali kosti Voltairovy, tělo Maratovo, uctívaného jako boha, hodili do stoky, a vítali jako dar nebes prvního konsula (Napoleona), jenž obnovil pořádek i mír s Římem. Kdyby byli dbali hlasu sv. víry, mohli

si ušetřit draze zaplacenou zkušenost, která teprve otevřela zaslepen-
cům oči.

Máme též příklady, jak se ne jeden přeorientoval »napravo«, k dobrému. Farizej Šavel, jenž pokládal pravdu Kristovu za lež a jeho vyznavače za nepřátele pravého Boha i svého národa, osvícen světlem s nebe změnil své nazírání úplně a dal ve své osobě Pánu apoštola národů. Stačí »odložit jediný blud, základní blud, kterému kdo hoví, a jest přeorientován docela. Exercicie sv. Ignáce mají na zřeteli především tento cíl, a dosáhnou-li ho, nejsou případy jako svrchu uvedený vzácností. »Jak nicotnou mi všecka zem, s vší nádhery své pozlátkem . . .« Exercicie sňaly zákal s jeho očí, strhly masku s tváře světa, a očištěnému se nyní všecičko jeví v jiných barvách — k jeho štěstí! Jako Svatoplukovi; v pravých barvách, v pravé podobě . . .

G) Velikonoční dobu jsme nazvali výročními exerciciemi v liturgii (str. 187, 212). Provede-li slavení svatých tajemství života Spasitelova a přijetí velikonočních svátostí v naší duši změnu, kterou vymáhal sv. Remigius od pokřtěného krále (str. 316), pak lze též mluvit o jakési přeorientaci, a té máme v tom neb onom směru zapotřebí snad všichni. Uvedený již výrok sv. Pavla můžeme poněkud rozšířit a říci: »Hleďme na vůdce našeho Ježíše Krista, kterýž vzal na sebe kříž, a zato nyní sedí po pravici Otce; snažme se ho následovat a jemu se připodobnit, abychom i my dosáhli věčné slávy a věčného života.« (Srov. Žd 12, 2-9) Hledíme-li dnes za Pánem vstupujícím na nebesa a sedícím po pravici Otce, řekněme si: »Co je tato země, kterou tak vysoce ceníme? Co nebe, kterého si tak málo vážíme?«

Základní omyl, na němž jest zbudován život většiny lidí, jest ne-
správné a falešné pojmání světa; jaký potom div, že veškerý náš život se bere falešnou cestou? Profesor rozdělí themata pro domácí úkol, žák své thema falešně pojme, a při opravě úloh se doví, že jeho celotýdenní práce a námaha byla nadarmo, vypracování úkolu naprosto pochybené, a to jen proto, že pojal thema nesprávně. Jak dopadneme jednou při revisi našeho životního úkolu my, dovíme-li se, že jsme jej falešně pojali? Základní blud učiní celý náš život velkou lží, všecko naše snažení dlouhých let pochybeným a nicotným, jako pochybeným bylo všecko staleté snažení alchymistů, kteří myslili, že se dá objevit způsob, jak vyrobit zlato, kámen moudrosti a lék věčného mládí. Podobné následky má pro nás, nesprávně-li pojmáme svět a pozemský život. A to jest na denním pořádku, to je blud, kterému více méně na kratší nebo delší dobu propadáme všichni. Proto na něj exerciie tak útočí a hledí nás z něho vyvést, snažíce se o naprosté přeorientování našeho běžného nazírání na vezdejší život.

Věc není tak snadná! Pokoušej se někomu vymluvit názory, které mu byly od mladosti vočkovány a dlouholetým užíváním přešly v krev, takže se staly jeho druhou přirozeností! Jak těžko je to i ve vědě! Na jaké obtíže a odpor narazili ti, kteří chtěli i vzdělanou Evropu přesvědčit o tom, že země není střediskem světa, kolem něhož se celý vesmír otáčí! Což teprve v praktickém životě, kde nejde o mrtvé poznání, nýbrž o živý čin, spojený mnohdy s obětí a sebezáporem! Nicméně exerciie se o to snaží a dosahují toho. Jakým způsobem? Mám-li váhy a míry, o jejichž spolehlivosti nemohu být stoprocentně přesvědčen, musím je občas přezkoušet; jak? Podle na-

prosto spolehlivých měř! Tak i my... Přezkoušet své názory, své jednání, svůj celý život! Mírou naprosto spolehlivou a bezpečnou nám bude Kristus, vtělená Pravda, jeho slovo i jeho příklad. »Patřme na vůdce našeho Ježíše Krista...« Poklekněme k jeho nohám na vrcholu Olivetské hory, odkud se chystá odejít k Otci, pohlédneme zpět na celý jeho život, a tažme se: »Co mu dala země? Co mu dal Otec? Co můžeme tedy od této země a od nebeského Otce čekat my?«

H) Co dala Kristu Pánu země? Kalich utrpení a kříž! Zdálo se sice tu a tam, že se vítr obrátil a že svět poznal svého milujícího Spasitele. Nepopsatelné nadšení se zmocnilo zástupů, když na poušti je zázračně nasýtil, chtěli ho i králem učinit, a za dva dny nato? Obracejí se k němu zády, když jeho láska k nim začíná mluvit o nebeském chlebu! »Nemůžeš-li nebo nechceš-li nám zjednat pozemských výhod, nemáme u tebe co hledat... Plný stůl od tebe chceme, nikoli světlo pravdy a slibovaný neznámý andělský pokrm, sytící jen duši...« Za rok se scéna opětovala; zase tisícíhlavý zástup, zase nepopsatelné nadšení, zase volání slávy Kristu Králi. »Hosanna Mesiáši, synu Davidovu...« A za pět dní po Květné neděli Golgota. Takovou odplatu klidil Pán za všechny své práce a za svou lásku. Ode všech opuštěn a zrazen, od jedněch ze slabosti, od jiných z lidské bázně, od toho z lidských ohledů, od onoho z lakoty, a závist i nenávist nepřátel z toho těžila. Zнала dobře lidské srdce, nestálé lidské srdce, a nemýlila se!

Děje-li se toto na dřevě zeleném, co se bude dít na suchém? Když tak jednal svět se Synem Božím, svým největším dobrodincem, co můžeme od něho čekat my, ubozí smrtelní lidé? Nebude učedník nad mistra! Třtínou, holí nalomenou jest lidské srdce! Potměšilá jest přízeň tohoto světa, potměšilejší než dubnové počasí! Nikdy jsme toho ještě nezakusili? A přece zase a zase zapomínáme, znova a znova se pokoušíme, zda nám snad nebude svět věrnější než byl doposud jak nám, tak všem našim bližním, zda bychom my, jediní ze všech, nenašli, co miliónové před námi marně hledali, tajemný kvítek, kvetoucí kaprad' pravého a trvalého pozemského štěstí. Jsme jako hráči, kteří stokrát prohráli a stokrát znova sázejí, stokrát znova doufají, že snad přece se na ně štěstí usměje, až prohrají všechno, peníze, rozum, štěstí i život. A pak teprve nahlédnou nerozum, bláhovost a marnost svého počínání i všech svých pokusů, když všechno ztraceno, když jim nezbývá leč hrob. »Laciněji a jistěji jsem mohl jinde spokojenost najít...« V náručí Boží, na srdci Otcově!

I) Co dal Kristu Pánu Otec? Na počátku životní úkol jako každému z nás, na konci nebe jako těm z nás, kteří svůj životní úkol svědomitě vyplní. Včera, v předvečer odchodu našeho Spasitele od nás, četla církev v evangeliu slova z jeho velekněžské modlitby, takřka bilanci celého jeho života: »Otče, dokonat jsem dílo, které jsi mi uložil, a nyní mne za to ty rač oslavit...« (Jn 17; viz str. 383.)

Vzpomeňme prvního adventního rozjímání! »Člověk je stvořen, aby Bohu sloužil a tak dosáhl věčné blaženosti...« První modlitba vtěleného Spasitele: »Tu jsem, Otče, abych splnil vůli tvou...« Za věrné splnění životního úkolu slibuje Tvůrce nebe. Sv. Augustin praví: »Najmeš-li ty někoho do

práce, žádáš, aby napřed vykonal práci, a pak teprve mu dáš mzdu. Horšil by ses, kdyby žádal od tebe mzdu předem, a přece jsi člověk, u kterého jest nebezpečí, že danému slovu nedostojí. A od Boha chceš mzdu dříve, než svůj úkol vykonáš? Nechováš se k němu tak, jak se k tobě musí chovat tvůj dělník!« Kde je důvod toho? Nedostává se nám živé víry! Kolikrát jsme si to již musili vytknout! Znam případy, že lidé vyslechli mé vývody s největším zájmem, někdy i radili, co dělat, aby mé slovo dosáhlo jistého účinku, ale jakmile jsem řekl: »Dobře, a vy buďte první, který přiloží ruku k dílu!«, začali se vykrucovat, až se vykroutili. Zájem o svaté pravdy měli, ale když mělo dojít k činu, utíkali. Proč? Protože nedůvěřují stoprocentně tomu, který jim slibuje bohatou odměnu za vykonanou práci, za životní dílo svědomitě vyplněné. »Což kdyby to nebylo pravda..., je při tom risiko, vydávám se nebezpečí, že bych se ošidil...« Kde je naše víra? Hazardní hráč má větší důvěru ve své karty než my v Boha!

Před lety hrály chudé děti divadlo. Na konci kusu přišel »svatý Mikuláš« a obdaroval všechny vpravdě královsky. Jednomu z maličkých očí jen zářily... Ale to zklamání, když po divadle musil všechno vrátit! Nejsme stejně bláhoví jak onen hošík? My dospělí, kteří už máme zkušenost několika desetiletí? Ne a ne uvěřit, že všechno, co máme, jest nám jen půjčeno; až bude po divadle, až skončí naše životní úloha, budeme musit všechno vydat, a pak teprve nahlédneme, že jedině věrný ve svých slíbech byl Bůh, nikoli ve svých darech a ve své přízni svět, a my důvěřovali více podvodnému světu než věrnému Tvůrci. Celý život tolika lidí jest jen honba za motýlkem... Honí se za pozemským štěstím, a to jim jako motýlek stále uniká; kdyby se byli celý život tolik pachtili po nebi, bylo by jistě jejich. Motýlka nelapili, a o nebe se sami připravili.

Desátek: »Který na nebe vstoupil.«

Čtení: Skutky ap. 1, 1-11. Efes. viz dole. Zjevení 5.

NOVÉNA SVATODUŠNÍ.

Eliáš vstupuje na ohnivém voze k oblakům a shodí svému učedníkovi (Eliseovi) plášť. Ten ho zvedá, a prorocký duch Eliášův na něho přechází. Nám seslal náš nanebevstoupivší Mistr a Učitel svého Ducha svatého v podobě ohnivých jazyků, Ducha pravdy a svatosti, aby nás naplnil svou milostí. Eliáš váhá, když ho učedník prosí, aby mu odkázal svého ducha, a odpovídá: »Nevím, nevím...« Pán svým učedníkům slibuje sám: »Pošlu vám Ducha svatého k vašemu prospěchu a blahu.« Církev se modlí po celou oktávu: »Kristus na výsost vystoupil, lidem dary své udělil...« (Ef 4, 8) Liturgického výrazu se dostalo ve středověku této pravdě tím, že dnes obraz nebo socha Krista vítěze z chrámu vytažena nahoru, a otvorem klenby, kde socha zmizela, dštěno na věřící květy a zrním. Po odchodu božského Mistra se odebrali apoštolé do jerusalemského večeřadla, jak jim Pán přikázal, a tam spolu se svou Královnou, učedníky a nábožnými ženami očekávali na modlitbách příchod Utěšitele. Všech bylo asi sto dvacet. Po devět dní se připravovali na svatou chvíli..., první devítidenní pobožnost,

která byla kdy konána! Hlouček věrných Kristových, obraz svornosti a jednomyslnosti věřících v církvi, v rodinách... (Ef 4, 1-32; 5, 1 n) Církev si přeje, abychom se i my každoročně připravovali na svatodušní svátky k přijetí co nejhojnějších milostí Ducha sv. devítidenní pobožností, a uděluje plnomocné odpustky těm, kdož ji vykonají, přijmou-li na konci sv. svátosti a pomodlí se na úmysl sv. Otce. Pokud možno, hledme tyto dny trávit sebraně; rozmnožme své obvyklé pobožnosti, a k večerní společné modlitbě připojme desátek »který Ducha svatého seslal«, nebo některou píseň ke cti Ducha sv.

Ve svatodušních úvahách budeme slyšet častěji slovo: »Poddat se působení Ducha sv. . . . Neznamenáme v sobě účinků jeho milosti a síly, protože se naše duše nepoddávají jeho milostiplnému působení . . .« Neozve se v tobě snad myšlenka: »Já bych se mu s radostí poddal! Nabízím se mu, aby i ve mně vykonal divy své milosti, ale jsem na tom stejně jako jiní . . .« Co znamená »poddát se« působení nebeského Utěšitele? Jenom chtít? Kdo na světě by nechtěl být moudrým, rozumným, statečným . . . ! Jenže pouhé chtění nestačí. Z hlíny ani čaroděj nevyrobí hodinky, byť se mu »poddala« sebeochotněji, a z balvanu nevykouzlí slunce květ ani plod, byť by se »poddával« působení jeho paprsků sebevíc. První podmínka, aby Duch sv. mohl v našem srdci rozvinout své působení, je láska (»Do duše zlovolné nevejde moudrost!« Md 1, 4); láska k Bohu i k bližnímu; druhá podmínka jest čistota, třetí ochotné a horlivé spolupůsobení naše. To mějme na mysli vždy, po celý rok a po celý život, zvláště pak v této přípravné noveně. Hříchy proti bliženské lásce, tělesnost, lenost, toť trojí závora, zamykající do naší duše přístup tomu, jenž jest osobní láska, svatost a ustavičná činnost.

Duch sv. jest Duch pokoje. (Str. 408.) Lucifer nazýván ve středověku nepřitelem pokoje. Kde není pokoje a svornosti, a tudíž ani lásky, tam nepřebývá Duch svatý. Petrarka domlouvá benátskému dóžeti Ondřeji Dandolo: »Nic by nebylo u Boha tak v nenávisti, jako kdybys ty, obdařený od něho mimořádnými dary a ctnostmi, dobrovolně chtěl být zlým (a začít válku); proto tě zapřísáhám pro tvou lásku k ctnosti a k vlasti při pěti ranách Kristových, pro jeho vykupitelskou krev, nezhrdni mou radou a ještě nyní mezi hrozbou války vyslov sladké jméno míru, abys byl jmenován pokojitelem Italie a tento slavný titul odkázal budoucím pokolením. Nemůžeš slavit skvělejší triumf, nemůžeš dát vlasti bohatší kořist nad mír . . .« RATHERIUS VERONSKÝ: »Kdo válčí z lakoty nebo ctižádnosti, jest vrah, a žádný vrah nebude mít místa v království Božím, byť byl ve světě sebeslavnějším.« Platí i o rušitelích svornosti a pokoje v rodině, v domě, v obci. »Tři věci jsou dobrolibezné Bohu i lidem: svornost mezi bratřími, láska k bližnímu, manželé v míru se snášející.« (Sir 25, 1)

NEDĚLE PO NANEBEVSTOUPENÍ PĀNĚ.

»Přijď, ó Duchu přesvatý...«

Sedmero darů Ducha sv.

První neděle, kterou tráví církev bez viditelné přítomnosti svého Krále a Zakladatele. Učedníci jako osiřelí se zamykají do večeřadla, tarasí závo-rami dveře, a shromáždění kolem Matky nanebevstoupivšího Mistra čekají, co jim příští dny přinesou. Petr jest nyní hlavou nepatrného hloučku věrných Kristových. Proto se ujímá slova v dnešní epištole on, první papež, napomíná k bdělosti a hlavně k bratrské lásce, která jest poutem jednoty. V evangeliu nám naznačuje církev slovy Spasitelovými, kdo bude oním darem, který očekáváme od Krista s výsosti. Ve středověku bývaly ve střední Evropě tuto neděli chrámy posypány ohnivými růžemi, prvními to růžemi jara. (Viz IV. ned. postní!) Význam tohoto zvyku jsme již vysvětlili. (Str. 372.) Církev očekává oheň milostí Ducha sv. shůry, Ducha sv., který z Otce a Syna vychází, Ducha moudrosti, rozumu, rady a síly, Ducha vědění (umění), nábožnosti a bázně Boží. Před lety přišla do sakristie v X. matka s dítkami, a žádala kněze jí neznámého, aby udělil maličkým požehnání. »Začíná školní rok, potřebují osvícení Ducha sv. a jeho sedm darů...« Jedna z nemnohých, která chápala, čeho máme nejvíce zapotřebí, a čeho má dnes svět tak málo.

A) První a nejvyšší ze sedmi darů Ducha sv., dar nadpřirozené moudrosti... Má ho dnes lidstvo nazbyt? Ani přirozenou moudrostí neoplývá, natož nadpřirozenou! Nenazvu moudrým hochem, který se honí za motýlem a rozedere si přitom šat; nehoníme se my za nicotnostmi, které nás stojí ztrátu drahocenných statků? Nenazveme moudrým Indiánem, který za lesklé sklíčko, za střep, dává Evropanu perly a zlato; neprodáváme my za podobné trety věčné statky? Jednala moudře Alžběta anglická, když prohodila: »Ráda se vzdám nebeského království, budu-li čtyřicet let královnou Anglie?« Satan slyšel a přijal nabízenou výměnu. Jinak soudila Kristína, dcera Gustava Adolfa. Ve chrámovém pokladě italské Lorety byla kromě jiných votivních darů chována zlatá korunka, jejíž čelenka byla lemovaná nápisem: »Kristína obětuje Královně nebes korunu pozemskou, aby jí za to vyprosila korunu nebeskou.« Vzdala se trůnu... Proč? Zevrubným studiem přišla k nezvratnému přesvědčení, že jediná pravá víra jest jiná než ta, v níž byla vychována. Co dělat? Zřící se Luthera? Pak nemůže zůstat švédskou královnou! Zůstat královnou? Pak si navždy zatarasí cestu k pravdě a k spáse! To neučiní! Volila tedy první... Všecek národ se loučil se slzami s milovanou vládkyní. »Duše je mi nade vše...« Sotvaže ji loď

přivezla na evropskou pevninu, složila vyznání víry a žila pak v Římě jako prostá dáma.

Kastilský král Alfons X., zvaný pěvec Panny Marie, jest od Španělů nazýván El Sabio, Moudrý. Vřele se zajímal a štědře podporoval všechna odvětví vědy, astronomii, historii, založil v Salamance universitu, povolav na ni nejslovutnější profesory z Itálie a Francie a nešetře nákladu, sám psal právníká díla, z nichž nejdůležitější jest Sedmidílný zákoník, jehož jednotlivé části mají praktický význam dodnes. Po této stránce ho lze skutečně nazvat El Sabio, Moudrým, ale v jiném směru nutno mu tento čestný název upřít; když byl od několika kurfirstů zvolen za německého krále, snažil se dosíci nabídnuté koruny Karla Velikého a nepovážil, že dosažení tohoto cíle se vymyká vši možnosti a že by nepřineslo požehnání a výhod ani jemu, ani jeho vlasti. A uvážíme-li i jiné politické nezdary, kterými se sám připravil o vládu a které ho přinutily hledat útočiště u mohamedánských Maurů, nad kterými dříve vítězil, musíme říci, že byl spíše učený než moudrý.

Koho nazýváme ve všedním životě moudrým? Toho, kdo dovede předvídat, kdo si vytkne cíl, přiměřený povolání i poměrům, v kterých žije, a pak volí vhodné prostředky k jeho dosažení. Nadpřirozená moudrost, která jest darem Ducha sv., má na zřeteli cíl, pro nějž jsme stvořeni, a všechno v životě pořádá tak, aby směřovalo k jeho dosažení. Nadpřirozená praktická moudrost... Z ní pak plyne nadpřirozené nazírání; všechno koná pro věčnost, vše pojímá s jejího hlediska. Bohu dá ve svém životě místo, které mu patří. Žádné věci, žádné osobě nedá přednost ani před ním, ani před spásou vlastní duše, ani před věčnými statky. Svět? O něm platí: »Pro časnost se dřete! Vaším heslem jest užívat, Bůh není směrnicí a normou vašeho smýšlení a jednání, jeho příkázání nejsou vaším zákonem, Duch sv. vás neoživuje; proto tápete ve tmách, a cokoli do rukou vezmete, všechno zkrachuje, ať jde o výchovu dítek a školu, ať o úpravu sociálních nedostatků, ať o mezinárodní situaci nebo cokoli jiného.« Moudře jedná, kdo si při všem dává otázku: »Co mi to prospěje pro věčnost?« V pokušení si řekne: »Co platno člověku, kdyby celý svět získal, a na duši své škodu trpěl?« Nedá se zlákat lesklou zvuchnou frází, aby opustil pravdu Kristovu, prozírá, prozíravě volí, co duši prospívá, a odmítá, zač by trpce pykal. Opatrnost těla a světa má svou logiku; moudrost nadpřirozená taktéž! Nezřekne se »bláhovostí kříže«, aby byl v očích světa velikánem; u Boha chce něco platit, ne u lidí. Koho naplní Duch sv. darem moudrosti, tomu přináší i zálibu ve věcech nebeských, zálibu v Bohu a jeho svatém slovu, zálibu v modlitbě a ve styku s Bohem (sv. svátostí!), zprotiví mu nízké rozkoše světa i těla. To jest nejkrásnější ovoce tohoto daru, a jak vzácné! Jak málo těch, kteří mluví jako Petr: »Pane, dobře jest nám u tebe býti...« Jak mnoho těch, kteří smýšlejí jako židé o maně, o chlebu, dávaném jim s nebe: »Nám se už hnusí tento bídný pokrm...« Záliba ve věcech nadzemských, jako bychom již zpola patřili mezi anděly nebes. Moudrost vyrůstá ze všeho poznání, jak přirozeného, tak nadpřirozeného, jest výkvětem ostatních darů Ducha sv., opírá se o všechny ctnosti a přivádí stavbu křesťanské dokonalosti k vrcholu. Proto nelze náš život nazvat životem podle víry a mnohem méně životem z víry, proto jest sv. víra v našich rukou

mrtvým kapitálem, proto nečerpáme jako světcí z bohatých nepřeborných studnic víry Kristovy; chybí nám moudrost, tento nejvznešenější dar Ducha sv., a my se o něj nesnažíme. Přečti si ukázky ze spisů sv. Efréma, Ambrože, Augustína, Bernarda, Bonaventury, které jsem ve svých knihách porůznu uvedl. Jaká nadpřirozená moudrost nás ovívá při každém slově!

B) Dar rozumu... Jím nás Duch svatý uschopňuje, abychom chápali pravdy sv. víry, pokud je lidský rozum pochopit může. Vzácný dar, stejně jako moudrost... Předě mnou leží kniha univerzitního profesora X. Časopisy o ní psaly, že patří na stůl každého českého vzdělance. O čem jedná? O náboženství; rozumí se, že o katolickém, a dokazuje jeho méněcennost a nedostatečnost. Přitom z každé stránky číší nevědomost a neznalost svaté nauky Kristovy. Univerzitní profesor, a neví ani tolik, co obsahuje malý katechismus. A což věřící? Jsou na tom lépe? Nemnoho! Jak vzácná jest zevrubná znalost toho, co sv. víra učí! Proto nedovedeme sv. víru hájit, proto se dáme tak snadno svést, něco si namluvit od těch, kteří s nátěrem učenosti proti sv. víře bojují. Neznáme krásu a vznešenost sv. víry, proto si jí tak málo vážíme. Kolik bludařů přišlo na scesti hlavně neb jedině proto, že tento dar si od Ducha sv. nevyprošovali! Luther, kněz a doktor bohosloví, univerzitní profesor, doznal po letech, že vůbec nevěděl, co vlastně odpustky jsou, když proti nim začal brojit. Hus, taktéž kněz, kazatel a univerzitní profesor, nezačal ze zlého úmyslu hlásat své bludné nauky. Později mu pýcha, pocházející z nedostatku bázně Boží, bránila uzнат poblouzení.

Chybí nám namnoze dar rozumu, a proto nemáme ani pravé moudrosti. Proto nechápe »moderní člověk« velké ideální duše, nechápe snahy těch, kteří pracují pro Krista; může potom božský Spasitel žádat, aby podle víry žili a pro víru byli hotovi i umřít ti, kteří si jí neváží? Kdyby to alespoň něco vynášelo! Ale z čisté lásky? ... I od věřících slýchává horlivý kněz: »Nač ty zbytečné starosti? Vždyť vám za to nikdo nic nedal!« Tak mluvívají vyznavači Kristovi — ne ze zlého úmyslu, naopak, chtějí mu dát dobrou (podle svého mínění) radu. Nechápe bohatou hraběcí dceru, která se »zavře« do kláštera, ani vynikajícího studenta, který chce jako misionář vést mezi divochy život plný strádání, odříkání a nebezpečností. Prvorozený syn markraběte z Gonzagy, slavného prastarého knížecího rodu, vyhaslého r. 1819, žádá otce za dovození vstoupit do řádu T. J., jsa hotov zřít se markrabství castiglionského ve prospěch mladšího bratra. Otec se jeho žádostí opírá rozhodným veto. »Odkud ten nápad? Život plný radostí a slávy stojí před tebou s otevřenou náručí, urozená nevěsta se nedá dlouho hledat, a ty chceš lehkomyšlně zahodit, co ti milionové závidí! Myslíš-li na duchovní stav stůj co stůj, vol povolání světského kněze! Staneš se kardinálem jako tvůj strýc a jako jiní tři členové našeho rodu, které máme ještě v živé paměti! Nechceš-li upustit od myšlenky na klášter, zvol si řád, kde si cestu ke kardinálskému purpuru nezatarasíš, nikoli řád, kde předem každá myšlenka na církevní hodnosti vyloučenal! Syn stojí na svém...«, jeho otec nechápe slovo Páně: »Kdokoli opustí otce, matku, bratra, snoubenku, statky z lásky ke mně, stonásobnou odměnu obdrží...« Zbožná věřící matka se vrací domů z kázání a vypravuje plna nadšení, co o světcí z Gonzagy sly-

šela; tu se ozve dcera: »Já pomýšlím už dávno na totéž...« A matka, jak by jí studenou vodou polil, opírá se dceřině prosbě stejně jako otec prosbě Aloisově; má stejně málo pochopení pro svaté slovo Kristovo!

Nadpřirozená moudrost tohoto světce, onoho misionáře, hraběcí dcery připadá blouzněním světáku — i většině věřících! Neosvěcuje jich Duch rozumu, proto jejich víra není živá, jak by být měla a mohla; světák jest lhostejný, věřící jen polovičním křesťanem, vnímá pravdy sv. víry. pouze sluchem, nikoli srdcem; proto ani na něho nemají vlivu, neoživují jeho smýšlení a konání. Pouhá znalost svatých pravd není darem Ducha sv.! Pak by leckterý bezvěrec, jenž důkladně prostudoval zevrubnou katolickou věrouku, měl tohoto daru víc než sv. Jan Vianney, jenž pro své nevelké nadání jen s námahou dokončil bohoslovecká studia. »Srdcem« pojmut svaté pravdy, v nadpřirozeném světle sv. víry, a nebýt jich životem vzdálení! Proto tímto darem vynikali velcí učitelé církevní, Augustin, Tomáš Aq. a přemnozí jiní, jakož i theologové svatého života, jakým byl na př. Suarez. Duch sv., jenž vane, kde chce, obdařil tímto darem někdy i laiky a ženy. Poustevník Řehoř Lopez, jenž zemřel r. 1596 nablízku Mexika, nemaje prážádného školského vzdělání, býval od profesorů bohosloví žádán za vysvětlení těžkých míst Písma sv.; o sv. Kateřině Sienské čteme cosi podobného, a svaté Terezií Avilské vydávají svědectví její spisy.

C) Dar rady... Evangelium vypravuje o ženě, která byla dvanáct let nemocná, chodila od lékaře k lékaři, všechno jmění vynaložila, a žádný ji nemohl nemocí zbavit. (Mt 9) Slyšela o Kristu, rozhodla se, že půjde k lékaři s nebes, a uzdravilo ji jediné dotknutí lemu jeho roucha. Dnešní lidstvo... Bez ustání můžeš slyšet a číst, že jest nemocno; nosí je od felčara k felčarovi, zkoušejí na něm všemožné prostředky jako na pokusném králíku, a vede se mu jak oné ženě, je to spíš horší než lepší. Vede se jim jako Anně Falcké, manželce Karla IV. Aby si ho láskou k sobě ještě více připoutala, poslechla rady některých paní, podala mu nápoj lásky, a byla by ho málem otráвила (v říjnu 1350). Nadto padlo podezření na dva docela nevinné dvorské úředníky.

Dnes vidět bezradnost všude a ve všem, a z ní pochází všeobecný zmatek. »Tak to už dál jít nemůže...« — »Tak to nemůže zůstat...« — »Kam by to vedlo...« Samé moudré rozumování; ale otaž se jich přímo, co tedy dělat, a jsou s učeností v koncích. Poslouchej jen jejich duchaplné hovory o situaci, rozmanité dohady, co nám přinese tento neb příští rok. Přitom si lidstvo nechce upřímně doznat, nač vlastně stůně; zavírá oči před vlastní nemocí, svádí vinu na všechno možné, léčí, co léčení nepotřebuje, a zejí ránu, která křičí po léčení, nechává nepovšimnutou. Jsou docela bezradní, a k jedinému spolehlivému božskému lékaři jít nechtějí! (Md 9, 1-19; překrásná modlitba za osvícení Ducha sv.)

Dnes jsou samé »otázky« a »problémy«, samé nerozřešené záhady a úkoly. Místo společenského řádu máme sociální otázku, místo spořádaných politických poměrů existuje na sta politických otázek, místo urovnaných poměrů hospodářských máme otázku dělnickou, zemědělskou a řadu jiných; místo světového míru se deklamuje o národnostních otázkách, o mírové otázce, která nakonec vyústí ve světovou válku; místo, co by si manželka hleděla

své svatyně, domácího krbu, zabývá se spolu s mužskými ženskou otázkou, místo čistoty těla i duše, kterou chrání jedině šesté přikázání Desatera, straší pohlavní otázku. Máme školskou otázku, t. j. po česku zmatek, máme manželskou otázku, t. j. nevázanost. Vyplněny tím celé folianty, popsáno mnoho papíru a namluveno mnoho slov, ale dal už někdo uspokojivou odpověď? Odkud ty »otázky« a »problémy«, neboli správně po česku všecka ta bezradnost a zmatek? Nevěra vnikla lidstvu do krve, a kde zkažená krev, tam nestačí náplast ani kapky. Jediný prostředek a lék je transfuse krve! Zpět ke Kristu! Prosit ho, aby nám vlil nový život, svého svatého Ducha, především Ducha rady! Jak často se musíme rozhodnout, někdy rychle a neodkladně, a na našem rozhodnutí závisí někdy osud náš a snad i osud jiných! Ministerská rada v září 1938... Do 24 hodin má učinit usnesení, na kterém závisí osud národa, budoucnost celých generací! Jak chybila na př. Marie, poslední katolická korunovaná hlava na anglickém trůně, že pojala za muže španělského prince (Filipa II.)! Kdyby byla zvolila domácího velmože, nebylo by po její předčasné smrti došlo k nastolení nemanželské Jindřichovy dcery Alžběty, a Anglie mohla být zachována víře. Chybil i papež Pavel IV., že nevzal na vědomí, když mu Alžběta oznámila své nastoupení. Činil námítky, právem sice, ale frivolní pyšnou ženštinu tím urazil tak, že se vrhla úplně v náruč protestantismu. Chybil Pius V., když jí pak prohlásil za zbavenou trůnu, »sesadil« ji, nemaje moci svůj rozsudek provést, a výsledek toho? Tím jenom převelice ztížil situaci anglických katolíků a rozdmýchal divost pronásledování ještě víc. Trojí pochybení, a každý z nich myslel co nejlépe! A naopak, prostý venkovský farář Jan Vianney se skvěl tímto darem mimořádně, jím vyvážil Duch sv. všechny nedostatky jeho slabého nadání, vykonal pro Boha a pro duše víc než většina současných doktorů theologie!

Což v soukromém životě? Jinoch, který stojí před volbou stavu, před krokem tak vážným a na výsost důležitým, dívčina, která volí otce svým dítkám, rodiče, chtějí-li dospělému synu nebo dceři dobře poradit a neudělat je nešťastnými. Hraběcí dcera Joana Frémiotová svěřila volbu snoubence docela otci; ten, nehledě ani na majetek, ani na tituly, zvolil jí barona Kryštofa de Chantal, věřícího, zbožného, a učinil dceru šťastnou. Kateřině Fieschi (Janovské) vnutila matka bohatého lehkomyšlného šlechtice Juliána Adorno, a tím zaviničila nešťastné manželství dcery světice. Tak vážná kritická chvíle, a my neprosíme Ducha sv. za dar rady, někdy i zúmyslně — víme, že by nám poradil docela jinak, než jak nám radí vašeň!

Hledáme-li v českých dějinách muže, o němž bychom mohli bez nadsázky říci, že byl pln darů Ducha sv., je to beze vši pochyby náš drahý Otec vlasti. Do jak choulostivých situací ho přivedla, před jak spleťtité problémy ho postavila, jak nemalá nebezpečí mu naličila tehdejší těžká politická situace a jeho hodnost římskoněmeckého císaře! V Itálii ho jedni chtějí zákeřně odklidit, druzí mu nabízejí vládu a svádějí ho, aby se pokusil o sjednocení Itálie a stát se její hlavou. Prozíravý vládce prohlédl okamžitě, jak riskantní to podnik, jak nicotná naděje v úspěch a zdar; ani si nepřipustil na mysl myšlenku na vládu nad poloostrovem, kde žalostně pochováli podobné naděje hohenstaufští císařové. Co bylo dosažitelné, o to se pokusil, toho dosáhl, a o více se nepokoušel. V Německu měl nejeden

císař svízelné postavení; Karlovi se podařilo vždy zneklidněnou hladinu utiшит a říšská knížata tak neb onak získat anebo aspoň držet na uzdě. Nepřátelský blok spojených nepřátel rozrazil spíše prozíravým jednáním než zbraní. Při volbě manželky, při nemilém jednání s papežem Inocencem VI., jenž vymáháním nových dávek narazil na odpor německých knížat, ve snaze o nápravu pokleslých mravů duchovenstva a o povznesení blahobytu svého národa, ve všem zřejmo, jak Duch svatý, Duch rady, osvěcoval a vedl tohoto nábožného, hluboce věřícího panovníka. Duch rady, Duch moudrosti, Duch nábožnosti, Duch bázně Boží... Ani Duch rozumu mu nechyběl, byltě ve sv. víře vzdělán, že se mu po té stránce mnohý kněz nevyrovnal. Nechyběla mu ani statečnost, jak přirozená, která patří mezi přirozené ctnosti, tak nadpřirozená. Nerad ke zbraním sahal, chtěl být raději knížetem pokoje, ale bylo-li nutno, dovedl vládnout mužně a neohroženě i mečem. Opřel se mužně požadavkům Inocencovým, nebyl však tvrdšíjní a dovedl ustoupit; tak učinil, když na př. viděl, že čeští páni ze závažných důvodů odpírají zavedení nového zákoníku.

Naprostým jeho opakem byl jeho nástupce a syn Václav IV. Vášnivý... Byť měl srdce sebelepší, vášnivost mařila vše, co podnikal. Hněv špatný rádce..., vášnivost právě tak špatný rádce! Vášnivý, jenž se dá unášet vášní, jemuž jest ona rádkyní a vůdkyní, neradí se s Duchem sv., a podle toho to dopadá. Spor Václavův s arcibiskupem Jenštejnem, jeho roztržky s bratrem a bratranci, jeho postoj k počínajícímu a vzrůstajícímu se hnutí husítskému, jeho nezdařené politické akce... Příčina všeho nezdaru je zde! Sotva kdy před důležitým rozhodnutím vzýval Ducha sv. za světlo a radu.

D) První tři dary osvěcují rozum. S nimi i pátý, dar vědění (umění). Především odstavec nám ukázal bezradnost, ve které svět Bohu odcizený vězí. Lidstvo kromě toho tone i v záplavě bludů a lži; v bludech nevědomky, lži vyrábí a rozlašuje vědomě. Ale kdo by byl hotov lži vědomě se držet? Leda ten, kdo z ní má prospěch! Proto se musí lež maskovat, skrývat se pod rouškou pravdy neb aspoň se odít lesklým pozlátkem, aby tím leskem upoutala a odvrátila duši od zkoumání vnitřního obsahu, jako děcko se dá okouzlit pozlaceným prázdným ořechem. Nemáme na mysli výhradně bludy a omyly neb lži v řadě přirozeném, na př. ve vědách; s těmi nemají nadpřirozené dary Ducha sv. co dělat. Mnohdy však blud v přirozeném řadě vede k pobloudění ve věcech víry. Tvrdí-li se na př., že člověk se vyvinul ze zvířete, a popře-li se původ lidstva z jediného páru, padá tím i učení víry o dědičném hříchu a o vykoupení. Darem vědění nás uschopňuje Duch sv., abychom předně dovedli rozeznat pravdu od bludu a lži, kromě toho abychom se dovedli z pozorování věci stvořených povznést k poznání jejich Tvůrce, od věcí viditelných k jejich neviditelnému Stvořiteli, a konečně abychom se naučili nepřeceňovat dobra viditelná, nepodceňovat neviditelná. Nepochází veškeren hřích odtud, že jednáme právě naopak? Patrně tedy, že tento dar jest stupeň k vyššímu daru moudrosti, je takřka lucerna, která mu svítí. Ocenit správně dobra vyššího a nižšího řádu, pojímat věci stvořené v jejich vztahu k naší spáse, a podle toho i odvažovat jejich cenu, to jest nezbytný předpoklad, abychom se dovedli od pozemských nicotností odtrhnout a vzdali se jakých-

koli výhod, než bychom utrpěli zkázu na duši, bychom Boha, jeho přátelství a milost nezaprodali za žádné časné dobro, byť v očích světa stálo sebevš — a to vše jest projevem nadpřirozené moudrosti, k níž dar vědění vede. Ctíhodná Maria Salesia Chappuis († 1875) stojí v dětském věku s matkou u smrtelného lože známé ženy. »Ó Bože, jak je trpké vidět světlo, teprve když je pozdě!« Ten výjev působil na duši maličké tak, že se od té doby modlívala denně: »Pane, dej mi své světlo, dokud je čas!« Pravý opak toho z doby skoro současné. Italskému (piemontskému) ministru Cavourovi připomněl jednou kněz našeho řádu, aby pamatoval slov Páně: »Co platno člověku, kdyby celý svět získal...« Hrabě se zachmuřil; pečovat o duši, na to neměl kdy! Byltě na vrcholu svých politických úspěchů! Roku 1860... Když za rok potom dával narychlo do pořádku svědomí, poznal sám: »Tolik bezpráví a zločinů, prý pro dobro Italie — jaký bude teď soud? Co platno člověku, kdyby celou Evropu od Severního mysu až ke Gibraltaru získal, veškerou světovou politiku řídil, všechny své velkolepé plány uskutečnil, a duši přitom zahubil! Zachrání mne vděčná sjednocená Italie před přísným soudem?«

II.

E) Ostatní dary zdokonalují vůli. Především čtvrtý, dar statečnosti. Cokoli pro nás vykonal božský Spasitel, cokoli v našich duších působí Duch sv., směřuje k tomu, bychom došli věčného spojení s Bohem; to jest cíl, pro který jsme stvořeni a kterého bez pomoci Ducha sv. nedosáhneme. Osvícení Ducha sv. neznamena pouze pomoc při studiu, aby dítě dovedlo vypočítat těžký příklad, správně přeložit latinský článek nebo se naučit bezvadnému pravopisu. Ale ani poznání, o kterém byla svrchu řeč, není samo cílem působení Ducha sv. v nás. Co platno poznat nicotnost statků pozemských a jediné oprávněnou vznešenost statků věčných, ustaneme-li na tomto poznání a nehledíme-li, bychom podle něho zařídili své jednání! Kolik bylo kněží i učených bohoslovců, kteří to vše věděli, a přece dali přednost Tvorům před Tvůrcem! Hověli rozkoším, odpadli od víry, vzdali se nebe. Proč? Nedostávalo se jim síly, aby uvedli v praxi a život, co nadpřirozeným osvícením jako jediné správné poznali. Zdaž kolikrát nenahlédne i světák, co má dělat? A nekoná! Proč? Mravní slaboch! Zvláště když nepřátelé naší spásy těžkým pokušením na duši útočí! Naše přirozenost, hříchem porušená, je beztak nakloněna ke zlému; jak odolá společnému náporu trojího pokušitele, vášně, světa a ďábla, není-li sílena Duchem síly! Jak dokáže podejmout se nebojácně toho, co jest jí těžké a hořké, čeho se kolikrát i děsí, třeba i pronásledování neb dokonce smrti pro Krista! Jak se odtrhne od toho, co jí vábí, co jí sladce chutná, co jí ve chvíli pokušení připadá jako rajska slast! Jak překoná překážky, které se jí stavějí v cestu k nebi! Jak se vzdá, aby trpělivě nesla rány, zasazované jí od těch, kteří jí chtějí o Boha připravit nebo kterými její věrnost zkouší někdy sám Nejvyšší! Jsme vojíní Kristoví, a vojín se nesmí hrozit ani smrti pro svého krále. Zbabělost, kromě zrádovství, největší potupa vojína a rytíře, jest nečestná zvláště pro toho, kdo stojí pod korouhví Kristovou. Proč pohanský Řím plných tří sta let nejkrutějším pronásledováním nezviklal

pevnost a věrnost vyznavačů sv. kříže, a proč se podařilo Lutherovi jediným slovem strhnout půl Evropy? V Římské říši voj mučedníků, protože staří křesťané uctívali zvláště horlivě a vroucně Ducha sv.; jím sileni vítězili v malém, když šlo o pokušení k rozmařilosti, vítězili i ve velkém, když šlo o martyrium. Za Luthera pohodlí a lenost jak v řadách věřících, tak v řadách kněžstva; rozkošnictví a změkčilost však není nikterak úrodnou půdou pro věrné plnění slov Páně: »Chce-li kdo být mým učedníkem, přemáhej sám sebe a následuj mne!« Dar síly jest téměř piliř, jenž drží všechny ostatní dary Ducha sv.; proto jej jmenuje Isaiáš (11, 12) i katechismus na čtvrtém místě, právě uprostřed všech.

Jeden Angličan byl tázán, v čem záleží tajemství jejich úspěchů. »V tom, že u nás jsou řádní lidé stejně neohrožení jako lotři.« Tak sděluje Smiles. V jeho slovech vězí hluboká pravda — a velmi vážná výtka! Pozměňme danou otázku a rceme: »Kde to vězí, že nevěra spěje od úspěchu k úspěchu, a že věc Kristova má tolik neúspěchu?« — »Protože neznabozi jsou neohrožení, a my, vojíní Kristovi, bázliví!« Kdybychom byli stejně neohrožení jako oni! Ve velkém i v malém! Luther a jeho lidé... Tím více rostla neohroženost a jejich úspěchy, čím více se projevovala váhavost a bázlivost katolických vládců. Kdyby byli tehdy vystoupili rázně jako jeden muž! Kdyby měli i biskupy na své straně! To bylo jednou (nikoli jednou!) příčinou, že se protestantství tak šířilo. A v malém? V politice, v parlamentech, v obecních zastupitelstvech, v tisku... Apoštolé Kristovi! Mějme přece aspoň tolik zmužilosti, co apoštolé satanovi! Násilí a hříšné prostředky nám ovšem dovoleny nejsou, v tom jsou oni ve výhodě, ale svatý zápal a statečnost pro zájmy Kristovy by měl předčít jejich fanaticismus a zášť, která je naplňuje silou k útokům a boji proti kříži Kristovu!

Přirozenou ctností statečnosti byli Češi proslulí po celé Evropě. Na Hluckém poli porazilo r. 1116 osm pluků knížete Vladislava I. uherské vojsko tak, že podle svědectví dějepisce Kosmy zůstalo na bojišti Maďarů víc než r. 955 na březích Lechu u Augsburga, a prchájící se nezastavili dříve než doma na břehu Váhu. Jak přebrodivili nebojácní rytíři r. 1158 řeku Adu u Milána, jak se král Vladislav v čele svých vojů u milánských hradeb proslavil, jest celkem známo. Nemenší slávu si zjednal týž král, když r. 1164 na břehu Dunaje dobyl ležení řeckého císaře Emanuela Komnena, a že Jiří z Poděbrad nezničil u Vilémova nadobro veškeré vojsko maďarského útočníka krále Matyáše Korvina, nezavinila jeho bojácnost; z přílišné dobroty srdce a z lásky k míru, kterou mu někteří co slabost vytýkají, uzavřel s věrolomným zetěm mír; když jej však Matyáš znova a znova rušil, byl nakonec zle ze země vybit.

Slyneli Češi jen touto přirozenou statečností? O nadpřirozené, která jest darem Ducha sv., se v dějepisných učebnicích ani v obširných vědeckých dílech nedočeš. A přece se skvělí i jí! Touto krásnější, vznešenější, mužnější statečností, kterou své věrné vyzbrojuje Duch sv., zatím co přirozená jest často téměř vrozenou vlastností celého národa a dědictvím po neohrožených otcích. Naši dějepisci velebí statečnost a sílu husitských cepů a palcátů, a nepomní, že větší zmužilost projevíli bezbranní mučedníci, kteří se dali od táboritů raději upálit a jinak k smrti utýrat, než by jednali proti svému svědomí a zpronevěřili se přísaze a slíbu věrnosti Kristu kdysi složenému.

Papež Pius II., jenž naši vlast předobře znal, praví, že žádná země střední Evropy nemá tolik mučedníků jako Čechy. V boji jsí unášen všeobecným nadšením, příklad ostatních tě povzbuzuje, naděje ve slávu a vítězství tě žene vpřed; kdo sílil ty, kteří osamoceni stáli proti tábořským bandám, hroživě a divě se sárajícím na bezbranné vyznavače Kristovy? Jediný proti celé smečce! A přece pevní až k mukám a smrti... Kdo jiný je sílil, ne-li Duch svatý, zdroj síly, vůči níž bledne všechna statečnost válečná? Viz nepřehlednou řadu věřících od husitů umučených v knize *Ve šlépějích Neposkvrněné!*

F) Dar nábožnosti, spolu se sedmým darem něžný výkvět duše svlažované milostí Ducha sv. Dětinná oddanost a úcta k Bohu, v němž vidím svého Otce, jakož i ke všemu, co s Bohem souvisí. Bůh náš Otec, my jeho děti; tím řečeno vše. Chovej se k nebeskému Otcí, jak se na dítko sluší! Nejvznešenější vzory této dětinné úcty máš v nejsv. Srdci Ježíšově a v nejčistším Srdci jeho Matky. Od nich se uč! Viz, jak Pán o svém nebeském Otcí mluvil, jak se k němu modlí! Jak mluvila o Bohu a k Bohu nejsv. Panna! Viz její chvalozpěv! Smýšlení dítěte samo nevidět, ale z toho, jak si počíná, si utvoříš úsudek o tom, je-li otcí oddáno či nic; mluvili k němu a o něm co nejuctivěji, pak víš, co o něm soudit. Dítě si váží i každé památky po otcí, byť šlo o lístek s několika řádky. Dar nábožnosti nás naplňuje úctou k sv. svátostem, k slovu Božím, k jménu Božím (chrání se je vyslovit nadarmo), k církvi, od něho založené, jakož i ke všem jejím zřízením, k jeho vyvoleným, v nichž vidí jeho přátele (úcta svatých, jejich obrazů a ostatků!), odevzdaností do vůle Boží, vede nás k uctivému chování při modlitbě a v domě Božím. Svět jest dnes ovládán bezbožností a bohaprázdností, a následky vidět všude. Nikomu není nic svaté, ani nejsvětější přísaha a dané slovo, tím méně práva bližního. Bývaly doby, že i nejhorší zločinec měl jakousi stopu tohoto daru Ducha sv. Loupežník se netkl domu Božího, a učinil-li tak přece, alespoň při tom nezneuctil nejsv. Svátost, a potkal-li kněz cestou k nemocnému v lese bandu lupičů, nechal ho na pokoji, z ohledu na toho, jehož ve svátostných způsobách nesl. Dnes? Pozoruj veřejný život, co se děje vůkol tebe, čti noviny a knihy, jdi na schůze nebo do divadla... Všude vidíš a slyšíš věci, které by satanu dělaly čest. Nacistická literatura vyznavačů Hitlerových oplývá blasfemiemi (rouháním), kterými předstihli »patriarchu neznabohů«, francouzského Voltaira. Ale i jinde jen svatokrádeže, rouhání, křivé přísahy, posměch z věcí nejsvětějších. Vzpomeňme jen polámaných křížů v našich krajích po r. 1918!

G) Dar bázně Boží... »Začátek moudrosti jest bázeň Boží, bohabojnost,« opakuje kniha Přísloví a Sirachova téměř na každé stránce. Jest různá bázeň. Nemístná bázeň, která se bojí tam, kde netřeba se bát; někdy se dokonce děsí věci, která je dobro, nikoli zlo. Bojí se sv. zpovědi, a přece jest darem nebes, pramenem milostí! Za druhé lidská bázeň... »Co by tomu řekl!« Tak namítá kdekdo, tak mluvil i odpadlý kněz, spoluzakladatel starokatolické sekty; na konci života nahlédl, že chybil, ale... »Co by tomu svět řekl, že profesor Dr Döllinger odvolal!« Papeži neomylnost upíral, a sám chtěl v očích světa neomylným být! Svět už dávno zapomněl

na něho i na jeho akci, a jeho duše? ... Tělesná bázeň, třetí strašidlo. »Nebojte se těch, kteří zabíjejí tělo, duše však usmrtit nemohou.« Mučedníci... Zdeněk Lobkovic, nejvyšší kancléř Rudolfa II., odpírá podpis na majestát: »Je to proti mému svědomí.« Neleká se, když mu protestanté vyhrožují děsnou pomstou, třebaže dobře ví, čeho jsou schopni, nedbá, že u císaře upadne v nemilost. Nejsvětější vůle Boží je mu nade všecko, nad přízeň císařovu i nad přátelství lidí. Bázeň Boží vlévá pravou mužnost, jak vidět na tomto českém vlastenci, zatím co bázeň lidská jest zbabělost a hloupost, děsí se poznámky, výsměchu, úsudku ubohého člověka a ztráty jeho přízně, beztak velice pochybné. Bázeň tělesná jest slabost, hrozí se bolesti, hladu, nouze neb smrti za věc svatou. Oprávněná bázeň Boží pochází buď z nedokonalé lásky a bojí se Božího trestu, případně ztráty nebe; nebo z dokonalé lásky, a ta se bojí urazit milujícího a milovaného Otce na nebi, nemyslí při tom na trest. Tuto synovskou bázeň máme na zřeteli, když mluvíme o sedmém daru Ducha sv. Ke spáse jest nezbytno, abychom byli naplněni aspoň nedokonalou bázni Boží, nedovedeme-li se vyšínout k synovské. První, čeho musí satan dosíci, chce-li nás ke hříchu svést, a oč se pokouší, chce-li nás dostat, jest vymýtit bázeň Boží ze srdce. Vzpomeňme na Evu! »Nic se nebojte, smrti nezemřete... Neboj se toho, čím Bůh hrozí!« Padne-li tato hradba, má ďábel vyhráno; a tímto průlomem se dostane do duše, a jest jejím pánem.

Dnes bázni Boží ve světě není, protože není víry v Boha a ve věčnost, a to jest hlavní příčina všeho zla, jak ve veřejném, tak v soukromém životě. Dítě nesáhne na cizí jablko. »Pán Bůh mne vidí...« Dospělý? Nedělá si zhola nic z toho, proviní-li se proti věrnosti manželské, opustí-li ženu i děti, svede-li nevinnost. Zlodějství, podvody, padělané směnky, korupční aféry, velezrádné aféry, mezinárodní aféry, zákeřnické útoky v tisku, zaviněné úpadky, zpronevěry, křivé přísahy, věrolomnost, stávký, ohrožující veřejný blahobyt, všecko, všecko, co temného vůkol sebe vidíme neb slyšíme, všecko má pramen zde. »Boha se nebojím, lidí se nestydím! Hlavní věc, být opatrný a chytrý, vlastně prohnaný, aby mne nechytli...« Kde hledat lék proti této všeobecné zkáze? Ve kterémsi klášteře onemocněl před lety náhle jeden člen; dávali mu kapky, přikládali náplastí, vše marné; konečně přišel odborný lékař: »Okamžitě operaci, sice bude za šest hodin mrtev.« Čím chtějí dnes vyléčit nemocné lidstvo, to jsou kapky, náplastí, a lidstvo hyne, protože je třeba transfuse krve. Nový život vlít do jeho žil! A to jest možno jen Duchu svatému, Duchu oživiteli, dárci nadpřirozeného života. (Ez 37, 1-14)

Desátek »Který Ducha svatého seslal« nebo jiná pobožnost (modlitba nebo píseň) k Duchu sv.

PŘEDVEČER SVATODUŠNÍHO HODU BOŽÍHO.

Svátost Ducha svatého.

A) Která? Která jiná než sv. biřmování!

Zajděme v myšlenkách do hlavního města antického Řecka. Athény... Rok co rok slavily překrásnou slavnost. V aeropagu, nejposvátnějším místě města, se k ní sešlo celé národní shromáždění. Tentokrát stojí v popředí mladí účastníci, osmnáctiletí jinoši. Podle zákona se stávali dospělými. Slavnostně každému odevzdáno kopí a štít, načež představen celému shromáždění jako rovnoprávný člen, a před tváří zástupců národa skládal přísahu: »Neučiním této zbrani hanbu, neopustím druhy v boji, chci sám i s jinými bojovat za vlast a za její svatyně, slibuji poslušnost zákonům i vládcům...« Pro athénskému jinocha byl to nejkrásnější a nejvýznamnější den života, den, na který se těšil a připravoval, den jeho dospělosti... V křesťanské Florencii konávána podobná slavnost, a to vždy o svatodušních svátcích.

Kdo by při tom nevzpomněl svátosti naší duchovní dospělosti! Žel Bohu, že právě tato svátost bývá tak často přijímána lhotejně a bez přípravy; místo co by ten den byl v životě křesťanského jinocha nejkrásnějším, mizí jako něco docela vedlejšího, jako bezvýznamná epizoda, a snad ještě méně než epizoda. Myslí se jen na kmotra a na dárky. Přijetí této svátosti není sice k spáse nevyhnutelné, chybuje však, kdo její přijetí vlastní vinou zanedbá. Novacián, neobyčejně vzdělaný a plodný církevní spisovatel, pokřtěný v těžké nemoci, opomínul sv. biřmování. Požíval takové vážnosti, že někteří po smrti sv. papeže Fabiána r. 250 pomýšleli na to, aby ho zvolili za jeho nástupce. Když zvolen Kornelius, nedovedl Novacián ovládnout svou uraženou ctižádost, stal se bludařem a zakladatelem sekty, která trvala přes tři staletí. Svátí Otcové pokládají jeho čin za smutný následek toho, že nepřijal svátost síly a světla.

Jen za jedno vás prosím, milí jinoši a dívky: připravte se k přijetí Ducha sv. a jeho darů, připravte se co nejdokonaleji! Než lhotejně nebo svatokrádežně, raději vůbec nepřijímat. Biskup Faro v Meaux biřmoval slepého hošíka, a ten prohlédl. Nechať má tato svátost podobné účinky i ve vašich duších!

B) Evangelium vypravuje o jinochovi, který stál před božským Spasitelem. Pán se na něho zahleděl se zalíbením, zamiloval si čistou jinošskou duši. (Mar 10, 21) Neopakuje se tato scéna, kdykoli jinoch předstoupí před zástupce Kristova, aby svatým pomazáním na něho sestoupil Duch Kristův, Duch síly, Duch svatý? »Budete naplněni mocí s výsostí,« slibuje Pán apošto-

lům. (Lk 24, 49) Mocí s výsostí... To znamená vzkládání rukou, kterým biskup tuto svátost uděluje. Mocí s výsostí... Tím myslí Pán všechny dary Ducha sv., především dar síly, který jest naznačen i pomazáním svatým křížem. Křížmo, smíšenina olivového oleje a balzámu... Olejem mazali zápasníci tělo, aby bylo hbité a čilé, aby svaly byly poddajné, ne zirnulé, aby se snadno vymkli protivníku; tedy sílu nám především Duch sv. v této svátosti uděluje, sílu k duchovnímu boji proti nepřítelům spásy. Balzám, vzácný, vonný, hořký, chrání před hnilobou; jím bývala balzována těla zesnulých, aby nepropadla rozkladu a stala se takřka nesmrtelnými. Druhý účinek svatého břimování: Duch sv. nás chrání před hnilobou hříchu a smrti; vůně balzámu znamená bohumilé skutky, a hořkost připomíná, že bez oběti nelze těchto velkých milostí dosáhnout. Konečně úder ve tvář..., připomíná totéž, co úder při pasování na rytíře: »Jsi učiněn rytířem Kristovým, nejsi z tvarohu, nesmiš se bát rány. Nechtěj být zabalen do bavlnky, nechtěj být dán za sklo; na frontu! Do boje za Krista a jeho pravdu! Tvá výzbroj je sedm darů Ducha Kristova! Být lvem, nikoli zajícem nebo krtkem! Být jako dub v bouři, ne jako rákos, klonící se při každém vánku! Obdržel jsi Ducha sv. k boji! K boji proti nepřítelům vnitřním (tělu a jeho vášním) i vnějším, světu a ďáblu!« (1 Kor 3, 1-3; 13, 11)

C) Proč přesto podléhají tisícové věřících denně nepřítelům těm i oněm? Proč tak zřídka lze najít muže, který by byl katolíkem »každým coulem«? Proč tolik polovičatých a bázlivých mezi námi? Tak málo těch, kteří by byli hotoví víru v Krista mužně vyznat, když toho třeba, a ještě méně těch, kteří podle ní žijí! Změkčili — běží za hlasem vášně, za sirénami, jako mouchy na med; po sebeovládání, sebeobětování, sebezáporu ani stopy v dnešním zženštilém pokolení věřících — o lidech Kristu odcizených nemluví. Co nám chybí? Duch síly! V japonském pronásledování byl odpad výjimkou; křesťané musili být skoro do posledního vyhubeni; tuto nadpřirozenou sílu, kterou se vyrovnali mučedníkům z katakomb, připisují misionáři tomu, že s neobyčejnou horlivostí se připravovali k přijetí svátosti Ducha sv. V posledním Callesově pronásledování v Mexiku taktéž sílila tato svátost hošiky, skoro děti, že zůstali až do smrti pevní při mučení, trvajícím někdy kolik dní. Pavla Mallinckrodtova, sestra spolubojovníka Windthorstova za práva německých katolíků, měla v sedmnácti letech známost s protentantem, a jak se zdá, lpěla na něm celým srdcem. Za rok přijala sv. břimování, přerušila veškeren styk s jinověrcem, a poněvadž asi nechtěla jinému srdce dát, zůstala neprovdána a založila později řád Sester křesťanské lásky. († 1881) Vykonala neobyčejně mnoho pro čest a slávu Boží i pro spásu duší, a to vše bylo ovocem jediného vroucího přijetí této svátosti.

Nedochovalo se nám zpráv o tom, s jakou zbožností přijal svátost Ducha svatého r. 1323 sedmiletý český knězic Václav, chovaný na dvoře svého strýce, francouzského krále Karla IV. Ale to, co jsme si o něm již pověděli (str. 378), svědčí, že Duch sv. v jeho duši mocně rozvinul působení své milosti. Víme, jakou úctu choval k svému křesťanému patronu; v nemalé úctě měl i svého patrona břimovacího, Karla Velikého, tehdy obecně pokládaného za světce. Velkolepý chrám na Karlově v Praze zasvětil památce

nanebevzaté Panny a svého druhého patrona, do Cách k jeho hrobu poslal velký záslibný dar na poděkování za narození prvního syna, a nadací podporoval české pouti tam konané.

Všimněme si jiného vládce. Ferdinand II., jehož jméno jest úzce spjato s osudy naší vlasti. Kdyby byl vykonal pro luterství to, co pro víru svých otců, byl by vyhlášován za charakter ze žuly, pevný a vzácný jako diamant, nebyl by tak pomlouván a tupen. Jako jinoch 17letý se ujímá vlády v alpských zemích. Vidí, jak protestantští vládcové násilím vnucují lidu novou víru, kterou »neznali otcové jejich« (Dt 13, 6; 28, 36. 64), dovolávajíce se zásady: »Či jest vláda, toho náboženství v zemi vládne.« Dobře, mladý arcivévoda bude jednat jako oni; nebude sice poddaným víru vnucovat, ale bude potlačovat vetřelé nové bludné náboženství a vypoví ze země ty, kdož se ho nebudou chtít zřici. Nezalekl se ani, když mu o život šlo, když mu Vídeňáci skoro nůž na hrdlo položili. Jak ubozí jsou u přirovnání s ním tehdejší dospělí čeští i němečtí vůdcové našeho národa! Pustili se do podniků či spíše do spekulace, neuvažující, k jakým koncům může vést; hromadili chybu na chybu, vše chytli vždy za nepravý konec, a po bělohorské katastrofě jednak utekli jako kluk od rozbíteného okna (Thurn, Fels, Roupovec spolu se Zimním králem), jednak prosili jako děcko za odpuštění, že to už nikdy neudělají. (Budovec, jenž předtím volal proti Ferdinandovi na pomoc Turky.) Nevedl je ani Duch rady, ani Duch síly.

Misionář P. Proulx, jenž provázal r. 1887 biskupa Lerraina na cestě do kanadských indiánských misí, vypravuje: »Už jsme opustili civilisované oblasti... Byli jsme na horním toku Ottawy, mezi Velkým a Malým jezerem Obachingským. Tu nám přichází vstříc jinoch asi 22letý, ve svátečním oděvu, syn statkáře, jenž měl ve značné vzdálenosti farmu. Jinoch pokleká před biskupa na balvan, porostlý mech, jako by to byla vzácná mosaiková nebo mramorová podlaha katedrály, a prosí za svaté birmování. Den předtím jsme byli hosty jeho otce; jeho tři děti obdržely pomazání Ducha svatého, celá rodina a všichni dělníci přistoupili k sv. zpovědi. Jeho nejstarší syn, zaměstnán setím na rozsáhlých polích, nebyl přítomen, a zvěděl o našem příchodu až dnes. Biskup v rochetě a štole stojí před klečícím jinochem. Indiáni stojí v kruhu a uctivě sledují svatý obřad, blízký vodopád mísí své šumění v naše modlitby, májové slunko ozařuje míle skupinku věřících. Odpovídáme na biskupovy modlitby »amen«, a při každé naší prosbě opětuje ozvěna naše »amen, amen«. Nikdy na mne neučinily obřady a udílení této svátosti takový dojem... V té chudobě to mělo cosi neskonale dojímového. Jinde na jednom ostrůvku, podle něhož jsme musili jet, na nás čekaly dvě rodiny od Velkých jezer. Vážily cestu několika dní, aby mohly přivést či přinést děti k svatému birmování. Pro svaté obřady přichystala sama příroda nádherný koberec barvy Ducha svatého..., místo v tichém hvozďe, kde vykonával biskup posvátné obřady, bylo totiž porostlé nesčetnými purpurovými květy...«

D) Proč nemůžeme svátost sv. birmování přijmout vícekrát? Jednou přijímáme křest, protože jen jednou se může člověk narodit jak tělesně, tak duševně, jednou provždy jest smazána dědičná vina, jednou provždy jsme přijati za dítky nebeského Otce. Jednou přijímáme sv. birmování,

protože jen jednou se může stát člověk dospělým, ať tělesně, ať duševně, jednou provždy jest pasován na rytíře Kristova. Jednou přijímá svěcenec svátost svěcení kněžstva, protože jen jednou se stane otcem věřících, jednou provždy se mu dostane svaté moci kněžského úřadu (odpouštět hříchy, obětovat mši sv., udělovat sv. svátosti, světit a žehnat); nikdo mu ji nemůže vzít, ani odpadem jí nemůže pozbyť, proto ji nemůže po druhé dostat.

Při křtu sv. jsme byli obmyti, při sv. biřmování jsme pomazáni. »Pečeť Ducha sv.« praví při jejím udělování biskup východního obřadu. Pečeť, vtisknutá nesmazatelně do duše... Na čele jest věřící pomazán, na znamení, aby se vždy hrdě hlásil ke Kristu a nestyděl se za pravdu Kristovu, aby mužně vyznával jeho nauku, slovo věčné Pravdy. Duch sv. se ujímá jinošské a dívčí duše, sestupuje na ní, vyzbrojuje ji pro život, pro zápas a boj s nepřáteli spásy. Athéňané se chystali k boji s Kréťany, nepřátelský vojevůdce Theutides Oronthos je pln hrůzou, ale Themistokles je povzbuzuje: »Nebojte se ho; má sice meč k pobíjení, ale nemá srdce, aby meč z pochvy vytáhl.« Dopustíme, aby toto slovo platilo o vojínech Kristových? »Zbrojte se k boji! V meče zkujte své pluchy, v oštěpy vinařské nože! Kdo sláb jest, ať řekne: Hrdina jsem!...« (Joel 4, 9 n)

Roku 1918 posílali někteří učitelé děti k strženému Mariánskému sloupu na Staroměstském náměstí, aby se tam odřekly víry. Jedno děvčátko, členka Mariánské družiny, oslovilo své spolužačky: »Nestydíte se? Loni jste se mnou přijaly svaté biřmování, slibovaly jste, že zůstanete víře vždy věrný, a dnes?...« Táž dívenka po zrušení společné modlitby se ve škole modlívala soukromě a málo si dělala z toho, že ji učitel nazýval jesuitkou. Liberální francouzský král Ludvík Filip, svržený od svých liberálních poddaných r. 1848, žehral na to, že biskupové mu pevně odpírají, když se pokoušel omezovat práva církve, a říkával: »Jakmile přijmou Ducha sv., ani satan s nimi nic nespraví.« Měl na mysli kněžské a biskupské svěcení; neměli bychom my žít a jednat tak, aby nepřátelé mohli podobně mluvit o těch, kteří přijmou svaté biřmování?

Obnovíme svatý slib, složený při sv. biřmování, neb křestní slib. Věřím v Boha. Vzbuzení tří božských ctností.

Ve staré církvi byl udílen této noci křest těm, kteří pro nemoc nebo z jiného důvodu ho nemohli přijmout na Bílou sobotu, a spolu s ním jim uděleno i sv. biřmování. Ve východní církvi (řeckého obřadu s námi sjednocené) se tak děje dodnes; tam s dovolením Apoštolského stolce udělují tuto svátost i kněží; jakmile dítě obmyjí sv. vodou, vyzbrojí je i pomazáním Ducha sv.

Dnešní vigílie (noční bdění) patří k nejstarším; je starší než sám předvečer vánoční. Mše svatá, která se slouží dnes ráno nebo dopoledne, bývala sloužena až po půlnoci, tedy když už svítalo na neděli, jako nynější bělosobotní bývala slavena v noci velikonočního Hodu Božího.

SLAVNÝ DEN SESLÁNÍ DUCHA SVATÉHO.

»Přijď, Tvůrce Duchu svatý, k nám...«

A) Po slavnosti Zmrtvýchvstání Páně největší svátek celého roku.

Letnice... Na prahu léta slaví církev tajemství, které můžeme nazvat létem vykupitelského díla Kristova. Léto liturgického roku, kdy v žáru a paprscích Boží lásky uzrává dílo spásy. Před půl rokem Slunko vyšlo; v betlemské noci, v temnotách hříchu a mrazu nelásky se narodil Mesiáš, když sníh a led pokrýval naše kraje. Před padesáti dny, kdy vše začínalo pučet a příroda vstávala k životu, vstal i on ze smrti k životu, jenž nebude mít západu. Když byla májová příroda plná květů, zpěvu a jásání, vstoupil na nebesa, provázen a vítán zpěvy nebeských duchů. Dnes, kdy v žáru slunečního světla se vše blíží k zralosti a kdy se ukazují první plody, slavíme svátek Ducha sv., jenž svým žářem a světlem působí takovou proměnu v řadě nadpřirozeném, v duších věřících, jakou žár slunka ve viditelné přírodě. Církevní rok možno přirovnat k vodotrysku. Krůpěje tryskají ze dna a nesou se vzhůru, načež se snášejí jako mírný déšť na zemi zpět. Tak náš božský Spasitel. V ponížení jsme ho viděli se narodit, jako slunko stoupal výš a výš, v den nanebevstoupení dostoupil vrcholu slávy, načež se snesl na vyprahlou půdu našich srdcí jako hojný životodárný déšť — ne sice on, nýbrž Utěšitel, který z něho vychází a od něho byl poslán. (Sk 2, 1-11)

B) Proč byl Duch sv. poslán apoštolům právě padesátého dne po velikonocích? Toho dne byl velký židovský svátek, židovské letnice, na památku, že padesátého dne po obětování beránka a východu z Egypta byl dán lidu zákon na Sinai za hřmění a blesků, kdy lid se chvěl, vida chvějící se horu a slyše z kouře slovo Hospodinovo: »Já jsem Jehova, Bůh tvůj; nebudeš mít bohů jiných kromě mne. Nevezmeš jména Hospodina Boha svého nadarmo...« Teprve pod Sinaiem se stal Izrael lidem vyvoleným, tam uzavřel Mojžíšovým prostřednictvím úmluvu s Hospodinem, úmluvu, kterou nazývá úmluvou starou, Starým Zákonem, poněvadž měla trvat jen do času a pak ustoupit úmluvě nové, Novému Zákonu, jenž potrvá do skonání světa. Tehdy založena církev starozákonní, národní, nedokonalá, jako vše, co bylo před Kristem.

Téhož dne po patnácti stoletích založena církev novozákonní, všeobecná, dokonalá, po které jiná »dokonalejší« už nepříjde, jak někteří bludaři blouznili; založena ne na Sinai, nýbrž na Sionu, ne v egyptské poušti, která znamenala vyhnanství, nýbrž v Jerusalemě, který jest symbolem nebeského Jerusalema; zákon vepsaný ne do kamenných desek, tvrdý a pomíjející jak ony, nýbrž do živých srdcí věřících, odkud ho vymazat nemůže ani násilí,

ani lest, kde ho nelze zlomit, jak Mojžíš rozbil desky; nikoli zákon služebnosti a otroctví, nýbrž zákon milosti, svobody a lásky. Na Sinai kouř a hřmění, a všichni oněměli hrůzou; na Sionu jasné ohnivé jazyky, znamení moci, výmluvnosti a síly, a apoštolé se jali hned bez bázně různými jazyky mluvit o velkých činech Božích. Oheň na Sinai děsil, na Sionu osvěcoval a rozsvěcoval. Na Sinai dán zákon jedinému národu, na Sionu zpečetěna úmluva s veškerým lidstvem, se všemi vykoupenými, uzavřená ne v krvi kozelců a beránků, nýbrž v krvi Kristově.

Dnes slavíme narozeniny církve..., církve světové neboli katolické. Slaví-li spolu s námi tento den i jiné sekty neboli »církve«, dopouštějí se nedůslednosti, nevědouce o tom; vždyť dnes byla založena církev naše, světová, nikoli sekta jejich, národní! Oslavují tedy narozeniny a děkují Pánu za založení té církve, proti které bojují, kterou tupí, od níž se odtrhly! Jako velikonocemi křesťanskými byly zrušeny a pomínuly velikonoce židovské, tak i křesťanské letnice učinily konec letnicím židovským. Obětován Beránek Boží; nač obětovat dále beránky velikonoční, kteří byli jen předobrazem? Dán Zákon Nový, tím pozbyl závaznosti Zákon Starý; nač tedy slavit jeho výroční památku?

C) Dnes nepřikazuje Jehova jako na Sinai, aby se jeho věrní nemísili mezi jiné národy. Před odchodem mluví k učedníkům jejich Pán a Král docela jinak: »Jděte do celého světa...« Nikoli: »Uzavírejte se...« Světový, nikoli národní svátek slavíme dnes. Bezmála 3000 let předtím vidíme všecko lidstvo spojené v jeden národ, mluvící jedinou řečí..., vidíme je shromážděné u věže Babylonské. V satanské pýše se pokoušejí vystavět věž, která by sahala až do nebe. Hospodin tam zmátl jejich jazyky a rozptýlil je po všem světě. Dnes nám kreslí Písmo sv. obraz docela opačný. Sestupuje Duch sv., poslaný od Syna Božího, aby ty rozptýlené národy spojil v jedno a sbratřil je v jeho církvi, aby je sjednotil společným poutem lásky v jedné pravé víře, v jeho království, v němž by nebylo rozdílu mezi Římanem a židem, mezi Řekem a barbarem, mezi Italem a Skythou, jak praví hlasatel světovosti církve Kristovy, sv. Pavel, apoštol národů.

D) Starý Zákon možno nazvat obdobím Boha Otce. Jemu se připisuje moc, a tu zjevoval především tehdy..., moc a trestající spravedlnost nad vzpurným potomstvem Adamovým. Nový Zákon jest epocha Ducha svatého. Jemu se připisuje láska, a ta se projevuje teď vůči vykoupeným. Když lidstvo s Otcem skrze Syna smířeno, založil Duch sv. království milosrdenství a lásky, a v něm jest bez ustání činný. K čemu přirovnat jeho působnost? K působení jarního slunka v přírodě! Zima... Kamkoli oko pohlédne, všude ztuhlost, žádná známka života. Ukáže se jarní slunko, a jak se vše mění! Jeho jemným, klidným, milým dechem vše ponenáhlu oživuje, a slunko neustává, dokud nepovstane všecko k životu, dokud není příroda samý květ a samý plod. Kouzlo slunečních paprsků, pěkný a věrný obraz kouzelné působnosti darů Ducha sv., jak v celém lidstvu, tak v jednotlivcích.

E) Životní a živelní síla tvůrčího Ducha Božího... Viz dlouhý vlak! Sleduj nepřehlednou řadu vagonů, plných nákladu, jak se šplhá na Semnering nebo dokonce v Himalaji, v »domě sněhu«, z Kalkuty do Dardže-

língu, do výše 2184 m. Jako had se směle vine na okraji propastí, hlubokých sta metrů, některých prý až tisíc metrů. Po obou stranách dráhy himalajská květena ve vší nádheře, indický fík, magnolie, orchideje, »alpské« růže, obrovský bambus a popínavé rostliny jako v brazilském pralese na břehu Amazonky. Za necelý den tě dráha dopraví tam, kam jsi dříve potřeboval přes měsíc. Taž se, kdo tu kolosální těžkou masu vozů, vážící tisíce tun, vytáhne nahoru, a dostaneš odpověď: »Pára...« Pára, na pohled jemná jako vzduch, pára, která zdvíhá na kamnech pokličku... Tento zjev, pozorovaný vynálezcem parního stroje, ho přivedl na myšlenku, užít páry k výkonům daleko imposantnějším. Viz v továrně kladiva, těžká několik metrických centů, obrovská železná kola... Kdo to všechno zdvíhá neb uvádí v pohyb? Táž pára! Anebo elektřina, podobná síla... Upozornila na sebe, když viděli, jak třený jantar přitahuje drobounké útržky papíru nebo jehličky dřeva. Kdo by byl tehdy tušil, jakých divů a jak obrovských výkonů je schopna! Duši všeho dnešního průmyslu jí můžeme nazvat! Anebo si všimněme životní síly v přírodě. Volně rostoucí kaštan... Jak mohutná nezdolná životní síla v něm působí! Pohleď jen na jeho košatou korunu; kolik listů, kolik květů každého jara! A ta síla je skryta v jediném plodu, velikosti vlašského ořechu! Jak něžný klíček, jak něžný lístek vyráží ze země! Každá dětská ručka by jej vytrhla, každá dětská nožka ušlapala. Útlá břízka, štípená u čerstvého rovu... Po letech kořenem nazvedne těžký hrobový kámen, nebo jej i roztrhne! Sekvoje, obrové mezi stromy, kteří se dožijí několika tisíc let a dosáhnou výšky až 150 m, tedy o polovinu vyšší než svatovítská věž v Praze..., z jak drobounkého semene vyrůstají! Jejich plody jsou šišky sotva tak velké jak lískový ořech. Tak obrovská životní síla skryta v nepatrné šištičce! Australský eukalyptus, dosahující též výše až 150 m, vyrostl ze semene ještě drobnějšího; kolik jich pohromadě v nevelké dřevnaté tobolce! Zasazen, dosáhne za rok výše 15 metrů!

Moc a síla Ducha svatého... Kolik obrazů bychom pro ni v přírodě objevili! Nechci uvádět příklady drtivé síly, jako dynamit, víchr, výbuch sopky. Nenápadně působící anebo skrytá síla... Má většina lidí tušení, jaká síla se tají v jediném semeni? Pod zemí roztrhne klíčící seménko tvrdou pecku, na kterou ty musíš vzít kladivo (broskev, meruňka), klíčící bob nadzdvihne zemi, něžný klíček kterékoliv bylinky si proklesť tvrdou hroudou cestu na povrch..., hroudou, na kterou ty musíš vzít železný pluh. Drobounká seménka jasně modrého alpského zvonku chovají v sobě ukryté neboli latentní teplo, a jak mocné! Jsou podobna nehašenému vápnu; když na jaře začne tání a krůpěje vody vniknou k seménku, začne vyvíjet teplo, a »vytápěná rostlinka« si proráží cestu ledově studenou sněhovou pokrývkou. Kdybys velkou několikalitrovou láhev naplnil po okraj fazolemi a polil vodou, vyvine nabobtnání takovou sílu, že jejich tlaku láhev neodolá. Když anatom chce roztrhnout velkou tvrdou živočišnou lebku, nebere nůž ani dláto; naplní ji boby, ponoří do vody a tlak semen roztrhá nebo i poláme kosti. A to vše jsou drobounké ukázky. Jest neuvěřitelné, jak strašná síla vězí v jediné kapce vody, v jediném prášku, v jediném atomu. Dej si od někoho vysvětlit, co znamená slovo rozbití atomu. Tolik síly jest v jediném zrnku písku, že by byla s to velký zámořský parník hnát přes celý Atlantický oceán a zpět. Ovšem nutno tu sílu uvolnit.

Nuže, vložil-li Tvůrce do mrtvé přírody, do jediného zrnka a prášku, tak úžasnou sílu, že badatelé tu stáli v němém úžasu, když na to přišli, jak velkou sílu a moc dovede vyvinout Duch svatý v nadpřirozeném řádě, v lidské duši, jen když se poddá jeho vlivu! A nejen sílu; i světlo nadpřirozeného poznání a moudrosti. Dokladem jeho síly jsou nám svatí mučedníci z řad slabounkých dívků a dětí, jako na př. sv. Blandína; projevem jeho světla jest na př. sv. Pavel; jen čti jeho listy a řekni si: »Tak mluví a píše muž, jenž byl zarytý vyznavač Zákona Mojžíšova a jenž podle vlastního svědectví nebyl poučen o pravdě Kristově od žádného apoštola, nýbrž nadpřirozeným osvícením Ducha svatého.«

To vše jsou obrazy, které nám alespoň poněkud mohou objasnit moc nadpřirozené životní síly Ducha svatého. Jak mocně jí rozvíjí v církvi a v každé duši, která se mu poddá! Nic jí nemůže odolat, žádná moc lidská ani andělská (pekelná..., padlých andělů) jí nemůže bránit. Která překážka se jí může postavit v cestu? Smete každou jako vichr smete třísky... V podobě vichru se zjevil dnes Duch svatý!

F) Jen několik dokladů tohoto neodolatelného působení Ducha sv. Apoštolé... Ráno ještě plní nedůstojné bázně, tlačí se k sobě do koutka ve světnici, závorou zatarasené, a nebyt výslovného rozkazu Mistrova, byli by jistě již za horami — hradby hlavního města židovského by je o těchto letnicích jistě neviděly. Teď plní ohně a odhodlaností sami otvírají dveře, sami jdou před zástup, shromážděný před domem, sami se ujímají slova; nejen že se směle hlásí k tomu, jehož jméno si po jeho odchodu sotva dovolili vyslovit, vytýkají dokonce židům i jejich vůdcům neohroženě bohvraždu, spáchanou na Mesiáši, osvoboditeli jejich národa i všeho lidstva. Včera nevědomí a nechápaví, dnes mluví jazyky, vykládají lidu proroky i Písmo, a teprve nyní chápou tajemství kříže. Před málo týdny hašteřiví, žárliví, malicherní, prou se o první místo v království Kristově; dnes, povzneseni nad světskou malichernost, stojí před lidem jako rytíři Kristovi, pohrdající vším, co miluje, cení a za čím se pachtí svět, hotoví vytáhnout, aby Kristu dobyli veškeren okrsek země. (Sk 2, 14-36)

Druhým dokladem jest církev. V ní nepůsobil a nepůsobil Duch sv. jako vichr, jak jsme viděli právě na učednicích; jeho působení v ní jest ponezáhlé, podobné působnosti jarního slunka. Dlouhé a těžké zápolení se ztublostí, s ledem a sněhem, kterého se za dlouho trvajících zimního chladu tolik nahromadilo, s mrazem, jenž se za tolik měsíců tak hluboko do všeho zaryl... Zápolení s nevědomostí, pověrou, bludem, krutostí, neřestmi všeho druhu, které za tolik tisíc let pohanské tmy se hluboko zaryly v tělo i duši lidstva... Boj s židovskou zkostnatělostí a s předsudky o věčně trvajícím národním církvi, o politickém Mesiáši, o závaznosti zákona Mojžíšova... Boj s řeckou filosofií, neboli, jak praví sv. Pavel, s domnělou lidskou moudrostí, která pohrdala theologií kříže jako bláhovostí a nechápala, že pokora, bliženská láska, mírnost a všechny jejich sestry jsou velké a vznešené ctnosti. Boj s římským státem, železným kolosem, který všecko rozdrtil, ale naopak zase trpěl každou pověru, každý blud i každé cizí náboženství, byť sebebláznivější a sebeohavnější, jen když se jeho vyznavači nezpěchovali provozovat modloslužbu s císařem a obětovat národ-

ním bohům; co si při tom kdo myslil, bylo římským úřadům lhostejno. Boj se surovostí nevzdělaných národů, barbarů, těžší než boj plápolajícího ohně s rudou, která se dlouho vzpírá vyloučit ze sebe strusku a stát se čistým kovem. A přece síla Ducha sv. nepovolila, neochabla, podmanila i je, jako slunko konečně vítězí nad zimou i v alpských výšinách. Dole měsíc květů jest již u konce, sekáči s kosou se ubírají na lučiny, zlatožluté moře klasů se mile vlní rozhoupáno půvabným červnovým vánkem, na stromech zrají už první plody, a nahoře ještě sníh. Neodolá však vytrvalému záření červnového slunka; spojeno s horkým větrem, vymete poslední zbytky sněhu, a země jako by kouzelným proutkem dotčena, oděje se rázem v nádherný pestrobarevný háv. Tak i Duch sv. U jiných národů už dávno kvetou lilie, růže a palmy, čistota, láska a nebeská moudrost, jen ubozí barbaři ještě vězí ve stínu smrti. Přejde i jejich chvíle! I oni budou dříve nebo později zasaženi a proměněni mocí s výsostí.

Třetí doklad, působení Ducha sv. v jednotlivcích, v nás. O tom hovoříme po celý církevní rok; dnes jen malou poznámku. Jemu, nebeskému záru, který vychází z Otce i Syna, se přičí a protiví naše malichernost; on, dárce nebeské moudrosti, rozumu, vědění a síly, miluje duše velkodušné, vznešené, ohnivé, které pravou velikost chápou a jsou jí i dbalé. Děťinská malichernost . . ., kterou na jiných bystře postřehneme a bez milosti posoudíme i odsoudíme, a kterou na nás vidí jen cizí oko, nikoli naše. Ctižádost, domýšlivost, lidské ohledy, ješitnost, závist, žárlivost, mlsnost všeho druhu, nejen dětská, která miluje bonbonky, atd. atd. Tu se zastřelí akademik, že slečinka při taneční zábavě dala přednost jinému . . ., jaká slečinka! Onde dáma rozmrzelá, že ten neb onen jí nepozdravil . . . Demosthenes, největší řečník athénský, potká několik pradlen, jedna strčí druhou loktem: »To jest on!« A náš velký státník doznal, že tato chvála ho bohatě odměnila za všechny námahy a strasti. Duch svatý . . . »Tys zdrojem svatých zápalů . . .« Snesl se na učedníky Kristovy v podobě mocného větru; ne jako orkán, který vše boří a ničí; přišel jako mohutný vítr, který smete jenom kdekteré smetí a všecek prach — palmu a dub však nevyvrátí, pevný dům v něm ob stojí; jen malicherností z duše odvěje, ačli se duše jeho milostí poddá. Neposkvrněná Panna, největší, nejkrásnější a nejvznešenější dílo Ducha sv., vyjma lidskou přirozenost Syna Božího. Na ní vidíme, co dokáže vytvořit milost božského Posvětitelce ze syna nebo dcery této pozemské hroudy. Ne že by každý z nás směl doufat, že dosáhne takové svatosti a nadpřirozené krásy, jakou se skvěla vyvolená mezi ženami; ale nebylo by lze se jí přiblížit daleko a daleko víc, než jak se obyčejně děje? Ta milost Ducha sv., která jí učinila vznešenější a světější nad anděly a která konala divy ve světcích, byla by s to vytvořit divy i v nás, kdybychom jejímu působení připravili v srdci půdu úrodnou!

Svatodušní neděle r. 1297 zvolil Václav II. za den své korunovace. Od papeže Bonifáce VIII. vymohl, aby na ten den sňal klatbu s arcibiskupa mohučského Gerharta, jenž jakožto metropolita jediný měl právo českému králi postavit na hlavu svatováclavskou korunu. Mezi lid bylo rozhozeno s balkonu královského paláce mnoho tisíc stříbrňáků . . .; zdaž si přitom vzpomněli na dešť darů a milostí, které toho dne na církev Kristovu dštil nebeský Utěšitel? Na štítě, jenž nesen před králem, byl v červeném poli

český bílý lev — vyšitý ze samých perel, v každé tlapě byl jeden dráp označen třpytivým rudým rubínem, královo roucho bylo složeno ze zlatých štítků, v každém zářilo pět drahokamů jak pět listů růže; v noci bylo v pražských ulicích zaníceno tolik pochodní, že bylo jasno jako ve dne. Tytéž svátky zvolila po letech dcera tohoto krále Eliška ke křtu svého prvorozeného syna a následníka trůnu. Roku 1316... Arcibiskup mohučský, jenž s arcibiskupem trevírským byl právě v Praze, pokřtil královici Václava, Otce vlasti. O letnicích r. 597 obmyl vodou spásy apoštol Anglie, Augustin canterburyský, kentského krále Ethelberta, jenž první z celého národa vzal na sebe sladké jho Kristovo. O svátcích Ducha svatého r. 1801 se konaly v Barileur, otčíně Magdaleny Postelové, pozdější zakladatelky řádu, první bohoslužby po velké revoluci; z celého okolí přivedla děti a dívky, které tajně vyučovala katechismu, aby po prvé přijaly do srdce eucharistického hosta. Jeden volí slavný den Ducha sv. k svému přijetí do království Kristova, druhý k svému něžnému spojení se svátostným Spasitelem, třetí k radostnému obnovení vlády Kristovy ve farnosti, čtvrtý, aby si vyprosíl od Ducha sv. jako šalomoun od Hospodína: »Dej mi moudrost, abych rozumně spravoval lid tvůj.«

G) Začali jsme své rozjímání vzpomínkou na Sinaí a Sion; jí také skončíme. Desky Mojžíšovy byly mrtvé a chladné, z neživého kamene; naše srdce jsou roznícena životním žářem nebeské lásky! Za málo dní potom se pod Sinaíem klaněli zlatému teleti; přikázání a zákon dostali, ne však účinné milosti. Nám se spolu s novou úmluvou dostalo i oživující a posilující milosti Ducha sv. Tehdy zůstala víra v pravého Boha omezena na jediný národ, nikdy nepřekročila Jordánu; od nynějška nebude pravda výhradní výsadou jediného národa, pravdu Kristovu učíní jeho apoštolé majetkem všech, k pravdě Kristově jsme byli milostí nebes povolání i my.

Zakončíme obnovou úmluvy křestní i slibu biřmovacího, zapějeme hymnus »Přiď, Tvůrce Duchu svatý, k nám«, a po celý týden svatodušní budou naše modlitby za dar osvětlení Ducha sv. vroucnější a hojnější; přidáme denně ráno nebo večer desátek »Který Ducha sv. seslal« nebo nějakou jinou modlitbu (zpěv) ke cti Ducha sv. (Md 9, 1-19; lze se ji modlit častěji, ve svatodušním týdnu denně!)

Čtení: Sk 2.

Evangelia lze nazvat knihou Ježíšovou; mariánský evangelista k nim připojil knihu Ducha svatého, Skutky apoštolské. Nazýváme ji tak proto, že líčí vnější i vnitřní působení Ducha sv. v mladičké církvi. Slíbený Utěšitel se ujímá po odchodu Vykupitelově řízení jeho království; sv. Lukáš ve Skutcích popisuje jeho poněkud a zároveň nezadržitelný vzrůst, první úspěchy a první boje církve Kristovy. Apoštolé osvětlení Duchem svatým hlásají pravdu Kristovu a udělují věřícím vzkládáním rukou svátost Ducha svatého, obé zprvu jen židům, pak i pohanům, za jejichž apoštola určil Duch svatý bývalého nepřítele a pronásledovatele kříže Kristova. (13, 2) Kázání apoštolů i jejich pomocníků, misijní cesty Pavlovy, jehož průvodcem se později Lukáš stal. Působení Ducha sv. jest očividné; vždy mocnější a moc-

nější, vpravdě podobné neodolatelné působnosti slunka v přírodě, od rovníku a tropických krajů ponenáhlu postupující až k polárním kruhům. I v těch krajích ledu a zimy, cokoli života se uchytilo a pučí, jest darem slunečního světla a tepla.

Liturgie a lidové zvyky svatodušních svátků.

Silvia Peregrina, francouzská poutnice, popisuje, jak byl tento svatý den slaven v Jerusalemě půl století potom, co opustila církev katakomby. V noci konána vigilie (noční pobožnost) jako před jinými velkými svátky. K ranním bohoslužbám se lid sešel do chrámu Vzkříšení (Anastasis, nikoli sv. Anastasie!); po skončení nejsv. oběti se ve slavnostním průvodě ubíral na Sion do večeradla, kde čtena ze Skutků apoštolských zpráva o seslání Ducha sv. Odpoledne byla konána slavnost na hoře Olivetské, zpívány nešpory, a pozdě večer se ubírali věřící s pochodněmi do města; v hlavním chrámě pobožnost skončena. Nynější mše sv., sloužená v předvečer svátku, je takřka chvalozpěv, oslavující vítězství světla a pravdy Kristovy, a sváteční mše sv. i kněžské hodinky jsou oslavná velepíseň o působení Ducha sv. jak v duších, tak ve světě. Z každého téměř slova sálá onen žár, který seslaný Utěšitel roznítil v srdcích svých věrných. Tři žalmy, 47, 67, 103 . . . Založení církve, kterou brány pekelné nepřemohou; triumfální pochod církve pod korouhví vítězného kříže dějinami lidstva; působení Ducha sv. v nadpřirozeném řádě, tvůrčího Ducha Božího, oživitele a zachovatele. V Římě se scházival lid k bohoslužbám ve chrámě sv. Petra, apoštola, na kterém zbudoval Pán svou církev. Ostatní dny svatodušního týdne rozvádějí myšlenky: »Duch sv. a víra, Duch sv. a církev, Duch sv. a milost, Duch sv. a zástupci Kristovi, Duch sv. a odpuštění hříchů, Duch sv. lékař všech nemocí.« — »Ospravedlnění jsouce z víry, máme pokoj s Bohem skrze Pána našeho Ježíše Krista. Vírou se nám dostalo přístupu do stavu milosti, ve kterém jsme, a honosíme se i nadějí ve slávu dítek Božích. Naděje však nemůže zklamat, neboť láska Boží jest rozlita v našich srdcích skrze Ducha sv., který nám byl dán.« (Ř 5, 1 nn) Tak k nám mluví v sobotní epištola apoštol milosti, a církev připojuje k jeho slovům: »Dobrořeč (díky vzdávej), duše má, Hospodinu . . . Oslavujte Pána, všichni národové, protože utvrzeno jest nad námi milosrdenství jeho, a pravda Hospodinova trvá na věky.« Tak se loučíme s oktávou svatodušní. Tři božské ctnosti, vlité nám božským Utěшитelem, jsou ovoce ospravedlnění a cesta k pravému pokoji.

Staří Čechové nazývali letnice svátky rusalnými a slavili je radostně jako den posvěcení chrámu. Místy konali s nejsv. Svátostí průvody do polí, a to na koních, za zpěvu a modliteb, aby Pán Bůh osení ode všech pohrom a zvláště od krupobití chránil. Jindy slavili tyto dny tak, že by jim bylo lze dát jméno Svátky pod zelenou. V kostele stavěli k hlavnímu oltáři »máje«, milé, něžné lesní stromky. Nezapomínali ani svých příbytků — v předvečer ozdoben celý dům uvnitř i zevně lipovými ratolestmi; nastrkali je do střež nad okapem, do okenních rámců, do veřejí, za trámy i za kdejaký obraz, aby Duch sv. svou milostí v domě přebýval. V mnohých domácnostech visívala po celý boží rok nad stolem holubice, symbol třetí božské osoby,

obyčejně dřevěná, někdy umělecky zhotovená. (Str. 137.) V »Babičce« Boženy Němcové se dočítáme, že na Starém bělidle nad lipovým stolem, u něhož se celá rodina shromažďovala, se vznášelo toto milé ptáče, připomínající domácím i hostům, že v tom domě vládne duch Kristův — a tak tomu bývalo i jinde. Pamatuji se, jak jednou zavěsila doma i naše máti nad velký stůl, u něhož jsme při velké petrolejové lampě studovali, pěknou holubičku; vznášela se stále nad hlavou mladých bratří studentů, a aniž by nám co matka byla řekla, vycítili jsme, co znamená; kdykoli jsme večer zasedli k studiu, uvědomili jsme si, že máme zapotřebí a že si musíme k svým školským pracím vyprosít osvícení Ducha svatého.

Dnešnímu tajemství není v našich vlastech zasvěceno mnoho chrámů. Na Moravě dva, v Čechách o něco víc, mezi nimi katedrála v Hradci Králové. V některých kostelích se při bohoslužbách spouštěla průlomem klenby živá holubice. Příznivá roční doba jest příčinou, že dnes i zítra se koná přemnoho poutí na mariánská i jiná místa. Svatá Hora, Svatý Hostýn, Svatý Kopeček . . . Klokoty u Tábora, kde jest oltář z pozlacené mosazi stříbrem zdobený, vídávaly největší nával poutníků kromě svátků mariánských dnes, příští a třetí neděli po sv. Duchu, na sv. Jana Nepomuckého, sv. Václava a v úterý velikonoční.

Což lidové zvyky? Na Chrudimsku se konávala slavnost »pod májema«. V sobotu večer se odebrali jinoši do lesa, vybrali deset mladých urostlých jedlí, postavili je doprostřed návsi kolem největší; vše se dalo v noci, a než se osada probudila, stály stromy vkusně ozdobené, vítajíce probouzející se věřící. Neděle pokládána za den tak svatý, že se nikdo nesměl k májím ani přiblížit; proto opatřeny v sobotu, a celou noc na pondělí je střežli hlídači — hoši střídavě sami, aby zlomyslná ruka jich nepoškodila. Teprve v pondělí začala slavnost. Na královéhradecku hrávaly děti u májí svou »královskou hru«. Dlouho předtím se radily; pak si šli hoši vyprositi každý dívčinu u jejích rodičů; v pondělí hleděl být každý první na pastvě . . . kdo přišel poslední, sklidil výsměch a netroufal si při hře ani se ukázat.

V České Lípě bývaly střelecké závody; kdo srazil poslední kus dřevěného ptáka na vysoké tyči, dostal pro celý rok k volnému užívání sedm měřic obecních polí a luk a byl »králem střelců« až do příští slavnosti.

V některých krajích vypadá dnes chrám jako na Boží tělo. Od vchodu až k oltáři samá břízka . . . A nejen chrámy, i domy jsou těmito štíhlými stromy ozdobeny, vchody do domů vkusně ověnčeny březovými ratolestmi, ba i lokomotivy pádí dnes po trati v nezvyklém svátečním úboru, se zelenými větvičkami mladých břízek. Návštěvníci Sněžky hledají o těchto svátcích vzácnou květinku, která v Krkonoších roste jen na dvou místech, a berou si ji na památku domů. Svatodušní květinka, rozrazil chudobkovitý, Veronica Bellidioides, od německého lidu nazýván »čestná cena«. Musíš ji pilně hledat, ale objevíš-li ji, skytne ti překrásný pohled . . . Najednou se ti ukáže u nohou mezi mrtvými balvany růžice zelených listů se silným stvolem, na kterém mile se usmívá hrozen azurových květů. Nám jest svatodušní květinou ohnivá nachová růže, symbol Boží lásky.

PONDĚLÍ SVATODUŠNÍ.

Duch svatý, nebeský oheň a nebeské světlo.

A) Ve svátek sv. Voršily a jejích družek r. 1520 obeplul Magellan mys, jež nazval Mysem panen, a vplul do úžiny (průlivu), která se vine nespočetnými zatáčkami mezi Patagonií a ostrovem, jež pojmenoval Zemí ohňovou. Proč jej tak nazval? V bludišti sklal, které strměly po obou stranách do nedozírné výše, neshlédl živé duše, jenom nespočetné sloupy dýmu bylo vidět dnem i nocí valit se k nebi; od těch ohňů dostala ona neznámá země jméno. Později bylo vyzkoumáno, že jest obývána Indiány, stojícími na nejnižším stupni vzdělání; ani oheň nedovedli vyrobit — proto jej neustále udržovali, aby jim v jejich studené a vlhké vlasti nehasl.

»Kdo byl zakladatel lidské kultury?« Na to byla dána odpověď: »Ten, kdo vynalezl oheň, komu se po prvé podařilo vyrobit oheň, ten jest otcem lidské vzdělanosti.« Člověk žil ještě v jeskyních, o které se musil bít s medvědem a mamutem, ale oheň měl, nikdy nepožíval maso syrové; oheň musil mít, když si připravoval první chléb, oheň mu pomáhal kácet pralesy, ohněm vypaloval kmen, když vyráběl první člun. Kdekoli v zemských vrstvách byly objeveny stopy po člověku, všude objeveny i doklady, že měl oheň. Bez něho se přirozený (tělesný) život člověka neobejde; vzpomeňme Robinsona! Bez ohně by byl na onom pustém ostrově zahynul. Bez božského ohně Ducha sv. se neobejde nadpřirozený život! Proto ho vzýváme: »Přiď, Duchu svatý, naplň srdce svých věrných a rozněť v nich oheň svaté lásky své...«

Oheň proměňuje, rozžhavuje, očišťuje, pracuje...

B) Oheň proměňuje... Nahlédni do kuchyně! Co člověku nestravitelné, jest působením ohně proměněno v pokrm živící a chutnající. Zhasní všechny krby a ohniště, a lidstvo zhyne vbrzku hladu. Ale prostá služebná dívka, otáčející se pilně u kamen, sotva ví, že tato proměna, ohněm v potravě působená, jest dodnes pro vědu tajemstvím; že se tak děje, víme všichni; jak a proč, neví ani chemik, který celý život tráví v laboratoři u zkumavek a pánviček. O nadpřirozené proměně, způsobené Duchem svatým jak v apoštolích, tak v nás a v celém lidstvu, jsme rozjímali včera. Před sedmi týdny nepřátelé bili pastýře, a rozprchly se ovce; teď jsou bez pastýře, a když je velerada volá k odpovídání, když jim hrozí, když je káže bičovat, nelekají se, neohroženě mluví a káží dál, radující se, že jsou uznány za hodny trpět potupu pro jméno Kristovo. (Sk 4, 1-33; 5, 28-42) S jakým žářem mluví Petr! On, jenž ještě před nedávnem stejně jako jeho druzi dával Pánu tak naivní a dětinské otázky! Kde se v něm vzala nebeská moudrost? Kdo

z nechápavého žáka učinil osvíceného učitele? Opovrhují tím, co miluje svět a co milovali do nedávna sami, objímají to, čeho se svět hrozí, co se smyslností přičí a čeho se děsili před málo týdny i oni. Teď teprve chápou slovo Páně: »Království mé není z tohoto světa.« Zůstat takoví, jací byli dříve, nebyli by Pánu dobyli svět! Skrze ně Duch sv. proměnil veškeren svět; ne síce rázem jako je, ale proto není tato proměna méně podivuhodná. Apoštolé měli alespoň zdravé jádro, kdežto současné pohanstvo bylo ve-skrze prohnilé, neřestem oddané. Rci sám, co jest větší div, rázem ze zdra-vého semene vyvodit květinu, nebo ze semene nadobro shnilého ponenáhlu vypěstít strom, obalený květy a plody? Člověku jest nemožno to i ono, od lidské moci bys takové zázraky marně čekal; moc a síla Ducha sv. dokáže jedno i druhé, Duch sv. vypěstil za několik desítiletí v římském močále lilie, po příkladě Královně lilii, závodící v čistotě s anděly.

C) Oheň rozžhavuje a rozněcuje... Duch sv., osobní láska nejsv. Trojice, rozněcuje srdce věřících láskou, a láska jest život našich duší; jen taková duše má v sobě nadpřirozený život, kterou spolu s posvěcující milostí proniká třetí božská ctnost, s ní nerozlučně spjatá. Mizí-li jedna, mizí i druhá. Dítětem Božím, od nebeského Otce milována a k jeho rodině po-čítána jest jen duše, která trvá v lásce. Bohu se líbit a záslužné skutky konat může jen duše naplněná láskou, tak jako plody může vydat jen strom, kterým proudí míza. »Kdybych vydal své tělo k spálení za Krista a neměl přítom lásky, nic mi to není platné,« praví apoštol národů (1 Kor 13, 1), a též apoštol píše: »Láska Boží rozlita jest v srdcích našich skrze Ducha sv., který přebývá v nás.« (Ř 5, 5)

Naši době chybí především láska, láska k Bohu a z ní plynoucí láska k bližnímu. Není lásky v rodinách, není lásky ve společnostech, a proto lidstvo Bohu odcizené zahyne; musí zahynout — mrazem a zimou, nedá-li se roznítit láskou Ducha sv. a nepoddá-li se jeho vlivu. Není lásky, a proto tolik bídy a běd. Arthofer, duchovní správce věznice ve Štýru, sděluje výrok jednoho vězně, nemanželského dítěte, kterého matka posílala v dětství krást a kterého bila, když přinesl málo: »Kdybych byl v životě slyšel jediné vlídné slovo, nebyl bych zde.« Letorosty, které mohly působením hřející lásky vyrůst v ušlechtilý plodný štěp, a které zhynuly mrazem! Moderní humanita, ubohá náhražka za křesťanskou lásku..., a společnost přese všechnu tak zvanou humanitu hyne nedostatkem lásky.

Není-li mnohdy vzájemné lásky mezi občany království Kristova, čeho se můžeme nadít v dobách odpadu, kdy zpronevěřili šmahem opouštějí korouhev kříže a tím se vymykají nadobro působení Ducha svatého, Ducha lásky? Vzpomeňme truchlivých dob naší vlasti. Husitské války... Voje Žižkovy se proslavily nevídanou statečností, budiž, ale ani největší jejich chvalořečník neřekne, že vynikali láskou, leda jen k sobě navzájem jako pohané podle slov Páně (Mt 5, 46), ne však k svým katolickým krajanům. Ještě více než vyznavači Husovi byli prázdní Ducha svatého i jeho lásky vyznavači Lutherovi se svým zakladatelem v čele. Jen vzpomeňme krutosti za selských bouří v Německu; krutostí r. 1610 za vpádu Pasovských u nás, kdy pro Krista umučeno, utýráno a pobito od pražské protestantské luzy kromě čtrnácti františkánů u Panny Marie Sněžné, dvou mnichů na Karlově

a dvou v Emauzích katolíků bez počtu; nelidskostí luteránů a někdy i husitů za doby před Bílou horou i po ní, kdy katoličtí misionáři nebyli životem jisti, kdy nejeden katolický kněz ztýrán nebo krutě zavražděn; nelidského řádění Švédů za třicetileté války. Ale nad obojí, nad husity i protestanty, byli Ducha víry i lásky vzdálení bezvěrci nacisté, a proto krutostmi předstihli ty i ony. Přesto by smutné pětiletí našeho ujařmení nebylo zdaleka tak těžké, kdyby mezi námi Čechy bylo více lásky, kdyby byl druh druhu pomáhal a vycházel všemožně vstříc, kdyby nebyl jeden druhého z nenávisti nebo závisti udával a neuváděl tak v neštěstí jeho rodinu spolu s ním. Růže lásky z víry vykvétá..., kde není víry, tam není Duch sv., a kde není on, tam není lásky.

D) Oheň očišťuje... Zbavuje kovy nečistých přísad; zlato, stříbro, železo, měď... Co nedokonalostí znečišťuje naše srdce tak, jako přísady kazí kov! Co práce dalo světcům, než se jich zbavili! Zbavili se jich konečně; chceš vědět, jak? V ohni lásky Ducha sv.! On jediný je s to učinit lidské srdce chrámem Božím a stánkem svým; že se nám jeho lásky nedostává? Protože se o ni doopravdy nesnažíme! Srdce zlaté... Co vidím vůkol sebe, ne-li srdce zrezavělá, nakažená duchem světa a porušená jeho zásadami jako žiravinami, které ničí vše, k čemu se dostanou! Rez, ve vlhkém, nezdravém ovzduší... Smyslnost, tělesnost, lakomství, pýcha... Člověk má dědičným hříchem zkažený vkus, má zálibu ve věcech nízkých, nevábí ho nebeská dobra. Tento zkažený vkus napravit jest úkolem Ducha svatého, a jen v jeho ohni je duše s to, aby porozuměla výzvě: »Vzhůru, srdce...«

E) Konečně oheň pracuje; kde jest mu možno rozvinout všechnu utajenou (latentní) sílu, koná výkony nadlidské. Viz paroloď! Kdo takového mořského obra neviděl, nedovede si o něm ani představy učinit. Má až dvanáct poschodí, sály, koupelny, dílny, strojovnu — a jakou! Pojme sta a tisíce lidí, Titanic prý 5000 cestujících. V takovém plovoucím paláci by naše kostely a kostelíky zmizely jako hračka; obyvatelé několika vesniček by v něm našli místa dost. Na hladině jako plující ostrov... Nuže, kde je ta tajemná síla, která jím hnula a jím žene? Pára! (Str. 389.) Tedy oheň! Pěkný obraz vnitřní síly Ducha sv., působící v našich duších... Od božského Utěšitele se nám dostává síly, abychom konali dobré a odpírali zlému, abychom přemáhali sebe a mužně odpírali, svádí-li nás špatný příklad nebo pokušitel, abychom mužně vyznávali víru a nedbali jízlivého výsměchu, kterého se děsí a před kterým kapitulují i ostřílení bojovníci.

Ale jak již praveno (str. 392), činnost Ducha sv. sama nestačila. Vraťme se opět k přírovnání, kterého jsme již užili. Slunko... Bez něho tvé políčko nevydá ani jediného stébla, dělej co dělej. Naopak zase, byť žár slunka rozvinul činnost tak intenzivní, že by překonalo samo sebe, složíš-li ruce v klín, vydá tvá role jen kopřivy a plevel. Od začátku jara až do sklízně mu musíš věnovat všechny síly, a jen s napětím všech sil dosáhneš, po čem toužíš. Tvá duše je tvou vinicí, tvou rolí, a pro tebe též platí zákon vyslovený apoštolem národů: »Milostí Boží jsem, co jsem; nenechal jsem milost Boží ležet ladem, a jen proto ze mne učinila nádobu vyvolenou, jak pravil

Spasitel. « V mé mysli vyvstávají vzpomínky... na ty, které jsem od jejich dětství viděl vyrůstat před mýma očima. Rodiče je posílali na exercície, přicházeli rok co rok. Jeden..., lhostejně přicházel, lhostejně vyslechl, lhostejně odcházel. Věnoval se pak bohosloví, sám nevím, proč, a jest vlažným knězem, jako dříve býval vlažným studentem. Druhý..., s počátku jemu rovný, rok od roku jsem mohl sledovat, jak v milosti roste, jak se jeho duše působením milosti rozvíjí, jak si nedá ujít pražádnou příležitost, kde bylo lze pro duši co získat; dnes jest horlivým laickým apoštolem, jenž zachránil více duší než onen vlažný služebník oltáře, a v dokonalosti i ctnostech učinil za rok větší pokroky než onen za čtvrt století. Duch sv. pracuje neúnavně v nás, nikdy však za nás a místo nás.

F) Přejděme k druhému názvu, jímž označujeme třetí božskou osobu. Duch sv. světlo... »Ó ty světlo blažící, srdce v tebe věřící milostně rač naplnit!«...

Bylo to kolem r. 1200, o svatodušních svátcích. Sv. Hedvika, patronka Slezska, jest ponořena v rozjímání, mezi modlitbou vyhlédne z okna, její zrak padne na chmurné zdi žaláře; tam tma, v těch temných žalářních kobkách! Ubožáci... »Jdi k nim a rozsvět jim světlo, ať se jim těší alespoň dnes, v tento velký a svatý den světla...« Do každé kobky přinesla svíčku; ubozí dychtivě zrovna ssáli očima paprsky, byť tak slabounké. V radosti blaze slavili tentokrát svátky; vždyť jejich temné vlhké vězení bylo ozářeno několika paprsky... Jak dávno už neviděli slunko! Děkovali Pánu za tu úlevu a radost. Kněžna pozorovala, co jim tímto skutkem milosrdenství prokázala, navštěvovala je častěji, a nakonec si vyprosila od manžela, že všichni směji opustit smutné zdi svého žaláře; zaměstnala je na stavbě třebnického kláštera, asi dvě hodiny od Vratislavě; útulnou pro nemocné, pro chudé, pro opuštěné sirotky měl být tento Boží dům. Plesání šťastných vězňů nemělo konce; málo si z toho dělali, že musí těžce pracovat; měli světlo, každý den mohli plnými ručejemi ssát tento dar nebes, za který jiní Pánu Bohu ani nepoděkují.

Neděkujeme Pánu Bohu, že naše oči vidí slunko; děkujeme mu za dar ne-skonale vyšší a vznešenější? Za světlo Ducha sv.? Za milost svaté víry? Jsme si vůbec vědomi, co toto nadpřirozené světlo naší duši přináší? Jako každý člověk je na slunko, bez něhož by nemohl být živ, až příliš zvyklý, jako by se samo sebou rozumělo, že mu musí svítit, tak jsme my věřící na světlo sv. víry tak zvyklí, že sotva povážíme, jakým darem a milostí jest. Obrácení pohané a jinověrci by mohli být po této stránce našimi učitelí.

V máji r. 1609 prolétla Evropou překvapující zvěst, že v holandském městě Middelburgu se podařilo dvěma optikům sestrojít přístroj, kterým vzdálené předměty se jeví blízkými a zvětšenými. Galileo dlel právě v Benátkách, když o tom doslechl. Přemítal celou noc, a nazítří zhotovil přístroj, jehož podstatou byly dvě čočky v určité vzdálenosti za sebou umístěné; přiložil jej k oku, a co uzřel! Předměty tříkrát, devětkrát bližší než jak se jevíly prostému oku! Jeho druhý dalekohled dosáhl zvětšení šedesátinásobného, třetí tisícronásobného. »Což kdybych jej obrátil k hvězdnému nebi?« Jaký úžas! Měsíc — koule vznášející se volně v prostoru! Hvězdy, pokládáné dotud za éterické bytosti, tělesa jako naše země! Venuše prodělává fáze

jako měsíc od úplňku až k novu! Obrátil dalekohled k Plejadám, kde okem lze postřehnout sedm drobných hvězdiček — dalekohledem jich bylo vidět na čtyřicet! Pak k slunci... Objeveny sluneční skvrny a zjištěna rotace (otáčení kolem osy)... Docela nový svět se objevil zraku překvapených badatelů! Věci, kterých dotud neviděli a o kterých nevěděli, nebo které si jinak, a to nesprávně vykládali. Vynález dalekohledu zvrátil docela dosavadní názory o stavbě vesmíru. Země přestala být středem světa, středem, kolem něhož se vše otáčí. Teď se poznalo, že se otáčí ona spolu se sestřičkami kolem slunce!

Podobně se vede pohanu, když do jeho duše vnikne první paprsek víry Kristovy. On, který se klaněl modlám a věřil nejpošetilejším báchorkám o původu světa a člověka, jakož i o životě záhrobním, slyší nyní o pravém trojjediném Bohu, Tvůrci viditelných i neviditelných věcí, slyší o Vykupiteli, o Matce Boží, andělich, věčnosti, o desateru, o povinnostech lásky... My, od dětství zvyklí na tyto vznešené pravdy sv. víry, si nedovedeme představit, jaká změna nastane v poznání a ve vnitřním životě takového pohana; nový, neznámý, překrásný svět se mu rozevře, a on hledí na něj pln úžasu a obdivu. Poznává, že Bůh jest středisko světa, nikoli ubohý člověk, a jemu že musí sloužit s ostatními spolutvory...

Vynález drobnohledu nezpůsobil takový rozruch, ale jest neméně důležitý. Jím ozbrojeno, vniklo oko do složení listů, květů, svalů, krystalů, nerostů. V krůpěji vody objevilo též nový svět s miliony neznámých živočichů; lidský duch padal v prach a kořil se nevystihlé moudrostí Tvůrce, patrné v každé buňce a v každém prášku na tyčince kvítku. Což jiné přístroje? Polariskop, který pomocí odraženého světla objevil netušené krásy v každém zrnku křemene..., krásy a tajemství, jichž by prosté oko neobjevilo nikdy!

Tak se vede lidskému rozumu. Co poznal a co zaručeně věděl člověk o Bohu a o světě nadzemském? Světlo lidského rozumu jest svítlna příliš nedostatečná, jde-li o pravdy nadsmyslné. Egypťané, národ tak vysoce vzdělaný, klaněl se česneku, cibuli, kočkám, býkům, hadům..., ti všichni byli v seznamu bohů! Jeden římský voják zabil kočku, nevěda, že jest posvátné zvíře — málem z toho byla válka! Nakonec se spokojili tím, že to odpykal smrtí sám jediný. Babyloňané, vzděláním jim rovní, vyrovnali se jim také pověrami; byli přesvědčeni, že hliněný Bál sní v noci pokrmy, které mu byly večer předloženy, a dobyvatel říše, perský král Kyros, byl o tom přesvědčen též! Řekové, jiný kulturní národ, měli za Sokrata 30.000 bohů, Římané jich měli ještě víc! Jen málo mužů přišlo k poznání, že jest jen jeden Bůh, a i z těch někteří se ještě ve svém přesvědčení viklali, na př. Sokrates a Seneka.

Bůh sám musil člověku tyto pravdy zjevit, nechtěl-li, aby ve své nevědomosti strádal a hynul. Vtělený Syn věčného Otce přišel a poučil nás, a pak nás svěřil škole Ducha sv. »Nejste s to pochopit má slova; pošlu vám jiného Utěšitele, Ducha pravdy, a ten vás uvede ve všelikou pravdu.« (Jn 16, 12 n) Třikrát při poslední večeři přislíboval svým učedníkům tohoto vševědoucího a neomylného učitele, a přál si, aby se na něho těšili.

»Bez tvé božské milosti není v světě světlosti...« Co oku světlo, to duši Duch svatý; bez zjevení Božího, které všemu lidstvu přinesl vtělený Syn

Boží, a bez osvětlení, které jednotlivým dává Duch sv., nebylo by správného poznání věcí božských; dodnes bychom byli stejně slepí a snad ještě nevědomější než staří vzdělání pohané. Božský Spasitel nám pravdu o Bohu sdělil, a Duch sv. nás uschopňuje, abychom jí porozuměli a jí pochopili. Zjevení... Jak nesmyslný výrok, že máme dítě nechat bez poučení o božských pravdách, aby si prý pravdu našlo samo, až dospěje. Jemu, který bude mít práce a starostí nad hlavu, se tedy má podařit, co se nepodařilo tak bystrým duchům jako byli řeční filosofové, kteří neměli jiného zaměstnání než výhradně se věnovat přemýšlení od rána do večera!

G) Jak přijímá lidstvo dnes tohoto Ducha pravdy? Jak to Kristus Pán předpověděl! Někteří před ním zavírají oči a jdou mu z cesty..., štítí se světla, jako zloděj a nečistý; však jim Pán pověděl, proč! »Protože skutkové jejich jsou zlé!« (Jn 3, 19) Kdyby Duch sv. přinášel mrtvou moudrost... Jenže on žádá čin, žádá skutky, žádá život podle víry, a tomu se pýcha i smyslnost brání. Ošklivá tvář zrcadla nemiluje, hříšník o ctnosti, sebezáporu, přemáhání vášní, o soudu a věčnosti nerad slyší, za dob sv. Pavla (Sk 24, 25) jako dnes. Jiní pravdou Ducha sv. pohrdají, neváží si jí, nestojí o ni, odmítají ji, z téhož důvodu..., nechtějí se podle ní řídit. Budíš-li spáče, není ti za to příliš vděčen, a volá-li žena muže z hospody, nežehná jí za to valně, stejně jako výrostek, když mu bráníš ve hříšné známosti. Konečně třetí druh lidí, kteří proti pravdě Ducha sv. přímo bojují, lidé v bludu a lži zatvrzelí, a o těch uslyšíme příště. Nám věřícím však se sluší nejen být vděční za světlo, které nám Kristus Pán s nebe přinesl, a za ně mu děkovat; my máme Ducha sv. za osvětlení přímo pokorně prosit a osvědčovat: »Vykupitel přišel, ale my jsme ho neznali; proto nám dal tebe, Učitele víry, abys nás k jeho poznání přivedl. Prikázání a zákon Boží tu byl, ale neplnili jsme ho; proto nám Otec poslal tebe, abys nás svou milostí roznítil a po cestě života vedl. Měli jsme nárok na nebe, ale nemohli jsme ho uplatnit; proto jsi přišel, abys nám svědčil, že jsme dítkami Božími, a abys nás k Otci i Synu přivedl. Proto přijď, Duchu svatý, naplň srdce svých věrných a zaněť je ohněm svaté lásky své!«

Zakončíme zpěvem ke cti Ducha sv.

SVATODUŠNÍ KVATEMBROVÉ DNY.

Hříchy proti Duchu svatému.

I.

A) V krajích kolem Středozevního moře byly svatodušní suché dny děkovnou slavností za skončení pšeničné žně, tedy na způsob našich obžínků (dožínků). Církev myslí jednak na velkou žně duší, jejímiž svědky jsme byli v den Letnic — tři tisíce duší obrácených prvním kázáním Petrovým — jednak na Eucharistii . . . , pšeničná žně! Kromě toho se sluší děkovat Pánu za velká tajemství, jejichž památku jsme v uplynulém čtvrtletí slavili. Jak velké svátky plnily úsek roku od posledního kvatemburu! Dnes dáváme svaté velikonoční době sbohem. Posvěcení velkonočními svátostmi, sv. zpovědi a sv. přijímáním, a povzbuzení k dobrému, nastupujeme druhou část své alegorické pouti k nebi. Druhá část církevního roku, od příští neděle až k adventu . . . Putujeme jako Eliáš k svaté hoře Boží, nesouce břímě dne i horka . . . , putujeme k nebeskému Sionu, kde se v den Všech svatých shledáme se všemi, kteří vytrvali věrně pod korouhví svého Krále. Na cestu nám dává církev napomenutí: »Chraň si pečlivě, čehos nabyt, ať o to lehkomyšlností nebo zlobou nepřijdeš.« Lehkomyslná sebedůvěra neb opovážlivé žertování se spravedlností Boží, zatvrzelé odpírání milosti, obé nás může připravit o ovoce vykoupění Kristova a působení jeho svatého Ducha, jakož i o ovoce naší vlastní práce. Obojí jest hříchem proti Duchu sv.

B) V evangeliu třetí neděle postní jsme slyšeli slovo Páně, že hříchy proti Duchu svatému nebudou odpuštěny ani v tomto, ani na onom světě. Z jakého důvodu? A které jsou to hříchy? Příští neděli zvíme, že Bohu Otci se připisuje moc, Synu moudrost, Duchu sv. láska. Klesne-li kdo ze slabosti, hřeší proti Otci; prohřeší-li se z nevědomosti (zaviněněl), hřeší proti Synu; kdo páchá hřích z čiré zloby, hřeší proti Duchu sv., a tyto hříchy jsou takového rázu, že činí nemožným pokání, boří již předem všechny mosty, které k Bohu vedou, a proto jsou neodpuštělné. Ne že by Pán nechtěl; člověk sám si jimi odpuštění znemožňuje. Z katechismu známe těchto šest hříchů proti Duchu sv., stupňujících se od prvního, na pohled nevinného, ale stejně nebezpečného, až k zlobě ďábelské.

C) Na milosrdenství Boží se opovážlivě spoléhat . . . Umírající Heine odmítá pokání a praví: »Však mi Bůh odpustí, to je jeho řemeslo.« Pán vyzývá k pokání, hrozí, tu slovy církve, tam náhlou smrtí hříšníka, svatý Pavel varuje: »Neklamejte se, Bůh nedá s sebou žertovat« (Gal 6, 7),

on však prost vši bázně Boží, lhostejný, zúmyslně hřeší, spoléhaje se, že nakonec vše dobře dopadne. Tímto hříchem vědomě podvrací bázeň Boží, druhý pilíř, o který se smíř s Bohem opírá, a činí se odpuštění nehodným. Neoplakávaný, pokáním neodčiněný a lehkomyšlně páchaný hřích se mu stává druhou přirozeností, a ten, jenž zprvu pokání odmítal, jest konečně opravdového pokání neschopen.

D) Nad milosrdenstvím Božím zoufatí... Pravý opak prvního. Milosrdný Bůh mu podává ruku a zve k pokání, a dostává odpověď jako od Kaina: »Větší jest nepravost má, než bych odpuštění zasloužil.« Toto smýšlení a toto slovo není projevem pokory; pochází z pýchy a ze vzdoru, jenž se nechce před Bohem sklonit, nechce před Bohem slzet jako Petr po svém velkém pádu, prchá od Boha pryč jako druhý apoštol, který v téže noci zhřešil, odmítá podávanou ruku; jest podoben děcku, které nechce otce odprosít a raději podstoupí trest. Vzdorně si namlouvá: »Se mnou je konec, mně není pomoci.« Nechce poprosit Boha, jež urazil! A co slovo Hospodinovo? »Živ jsem já, že nechci smrti hříšníka, ale aby se obrátil a živ byl...« (Ez 18-33) Zarputile si namlouvá: »Nevěřím, pro mne to neplatí...« Tím viní slovo Nejvyššího ze lži. Vidí tisíce kajících zachráněných, od kajícího lotra až na naše časy, a přece trvá zatvrzele na svém. Těžký hřích proti naději..., boří most, který vede od viny k odpuštění a smíru, podvrací třetí pilíř a činí odpuštění nemožným. Jest cosi ďábelského v tomto hříchu; zoufalec se stává hříčkou v ruce satanových. O Jidášovi praví Písmo výslovně, že do něho vešel ďábel. Zaslepenost, která si nedá říci, která odporuje Duchu nábožnosti a milosti. Opovážlivě se spoléhající jest podoben nemocnému, který s pomocí lékaře odkládá nebo jeho předpisů a rad nedbá. »Však mi doktor nějak pomůže, až bude zle..., až to bude musit být...« Zoufalý se podobá tomu, kdo lékařskou pomoc svéhlavě odmítá. A konec? Zahyne nezbytně ten i onen...

E) Poznané křesťanské pravdě odpírati... V Boha nevěří pohan, protože o něm nikdy neslyšel, a to jest jedno z největších neštěstí. V Boha nevěří mnohý pokřtěný, třebaže o něm slyšel, a to jest jeden z nejtěžších hříchů. Není každá nevěra hříchem proti Duchu sv., není každá neodpustitelná. Omezený domýšlivý student, který víru odhodil z furiantství, děvče, které odpadlo kvůli ženichovi, dělník, který se dal svést, jiný, kterého přivedly na scestí špatné knihy, ti všichni se těžce prohřešují nevěrou, ale mohou být obrázení a zachráněni. Ten přijde k rozumu, když na něho dopadnou rány osudu, onen pokročilejším věkem, třetí poučením. Židům však vytýkal sv. Štěpán: »Vy vždycky Duchu svatému odporujete« (Sk 7, 51 n), a Pán ukázal farizeům, že jejich nevěra pochází ze zlé vůle (Mt 23, 13; 29-39), z bezedné propasti zloby. Viděli tolik zázraků a neuvěřili, poněvadž uvěřit nechtěli; znásilňovali takřka své svědomí, a proti svému lepšímu přesvědčení, vidouce očividný zázrak, jehož popíratí nemohli, si namlouvali: »Ve jménu knížete zlých duchů koná zázraky.« (Mt 12, 22-45) To byla nevěra kvalifikovaná, pocházející z čiré zloby.

Zjevení pravdy Kristovy jest jeden z největších darů, které nebe lidstvu dalo, projev Božího milosrdenství, lásky a přátelství, jak řekl sám Spasitel:

»Už vás nebudu nazývat služebníky, nýbrž přáteli, poněvadž jsem vám pověděl všechno, co mi Otec svěřil.« (Jn 15, 15) Jaká čest pro nás! Blahoslavené oči, které vidí, co vidíme my! Jaká blahosklonnost se strany Boží! Tito však nejen že přátelstvím Božím a projevy jeho lásky pohrdají, tito je přímo nenávidí, místo co by jejich srdce překypovalo vděčností za to, že byli povoláni k poznání pravdy. Rodiče podávají dítě vzácný dar, snad k svátku, čekají, že dítě se jim vrhne v náruč, a dítě jim dar vyrazí z rukou a pošlape. Víra, největší dar, jehož se nám od Boha dostalo, s rozdílem tím, že dítě se bez dárku obejde, nám však jest víra k spáse nezbytně nutná. Víru zatvrzele odmítat — co je to jiného, leč zatarasit si zúmyslně a neodvolatelně cestu k nebi? Podvracejí zúmyslně první pilíř ospravedlnění, první ze čtyř pilířů, na kterých stojí most, vedoucí k Bohu, víru ve slovo Kristovo. Kdo chce dosíci spásy, musí především věřit, že jest Bůh a že jest spravedlivým odplatitelem, jenž dobré odměňuje a zlé trestá. Proto je tento hřích neodpuštělný; i on si činí pokání nemožným, vědomě a svévolně. To již není prostá nevěra, to jest něco daleko horšího, to jest nevěra s nenávistí Boha spojená a z ní plynoucí.

Roku 335 byla svolána biskupská synoda (sněm) do Tyru. Ariánští biskupové... šlo o jejich největšího odpůrce, nejmocnějšího obhájce katolické pravdy, alexandrijského biskupa Atanáše. Rozhodný úder proti němu! Projednávána záležitost Arseniova. Tvrdili, že ho Atanáš zavraždil a jeho ruky že užívá ke kouzlům. Světec se mezitím dopidil, kde byl Arsenius ukrýván, a vzal ho potají s sebou. Soudci a žalobci shromáždění, a na stole leží uťatá ruka, prý Arseniova, obvinění předneseno... Atanáš zavolal Arsenia: »Znáte ho? Teď vyšetřte, soudci, odkud tato ruka!« Úžas — pak ale zvolali všichni jedním hlasem, že Atanáš šálí jejich zrak, a byli by ho roztrhali, kdyby se nebyl spasil útekem. Zatvrzelého nevěrce nepřesvědčí nic, ani očividný, zřejmý fakt, ba ani zázrak.

Bludaři byli vždycky. Zbloudit je lidské, kdo by to mohl komu zazlívát? Byť šlo i o Husa! Že v bludu setrvali, pocházelo z pýchy. Ale nevěra, o které nyní mluvíme, pochází z nenávisti Boha a jeho slova. Od 18. století se šíří po Evropě tato nenávist zjevení a víry, nenávist vpravdě ďábelská. Origenes si stěžuje již kolem r. 200, že křesťanské pravdě odpírá kdekdo. Dnešní bezvěrci, zvláště pokřtění, jsou horší než tehdejší pohané. Prohlašují veřejně lež za pravdu a pravdu za lež, začínaje existencí Boží a konče životem posmrtným. Dějepis vědomě lže, překrucuje události a falšuje písemné doklady, aby co nejvíce potupil církev a mohl jí prohlásit za neštěstí národů, za utlačovatelku vši pravdy, svobody a práva. Vědy přírodní mají vést k poznání Tvůrce; nepřátelé jich zneužívají co zbraní k boji proti Bohu a jeho pravdě. Filosofie prohlašuje Boha za smyšlenku. Vyhledávají se nové způsoby, nové metody, čeká se dychtivě na každý objev a každý vynález, zda by se ho nedalo nějak užít k potlačení křesťanské pravdy. Než by uvěřili slovům věčné Pravdy, raději věří největším nesmyslům o původu světa, o vzniku země, o původu života a člověka. Věhlasný přírodovědec Virchow řekl o Haeckelově nauce, podle níž život povstal z neživé hmoty: »Nemáme pro ni žádného důkazu, ale musíme jí přijmout, protože jinak bychom musili přijmout víru ve Stvořitele.« Nečistý hřeší z vášně, tedy ze slabosti. Pohané pronásledovali křesťany z nevědomosti. Tito bojují proti

pravdě Kristově z nenávisti, podobajíc se v tom satanu. O nich platí slovo Páně: »Kdyby někdo z mrtvých vstal, neuvěří.« (Lk 16, 31) Z mrtvých vstal on, a zprávu o tom jim podali svědkové docela nepředpojatí, pohanská římská stráž, hlídající hrob. Uvěřili? Neuvěřili! Víra jest světlo, svítící na cestu k nebi; zhasní v horách svítílnu, a jak to s tebou dopadne? Víra jest první podmínka spásy a obrácení, základ křesťanského života... Zoufalec lék, který by ho mohl uzdravit, odmítá; tito nádobu přímo rozbíjejí. Odpírají Duchu pravdy, a platí jim slovo Páně: »Vy ve hříchu svém zemřete.« (Jn 8, 21, 37-47)

II.

F) Tím přicházíme ke čtvrtému hříchu. Milosti Boží bližnímu záviděti... O tom nemívají věřící správného názoru. Tímto hříchem se provinil ďábel, pro něj byl svržen s nebe. Zvěděl, že první místo v nebeské dvoraně bude patřit jiné omilostněné bytosti, nikoli jemu; že jednou do jejich společenství přibudou noví občané, nižší přirozenosti než on, a z jejich řad že bude vyvolen ten, jenž bude hlavou všeho tvorstva; jemu se budou musít klanět i andělé, a jeho matka bude Královnou andělů. Co následovalo? Výbuch závisti proti člověku takto omilostněnému, výbuch nenávisti proti Bohu, jenž člověka takto omilostnil, výbuch zuřivosti. »Za těchto okolností nebudu sloužit, nepodrobím se...« Když pak přikročil Nejvyšší k provedení svého plánu, když stvořil člověka a postavil ho do ráje, aby tam v září milosti a v přátelství Božím pracoval o své spásy, zalomcovala padlým andělem závist a nenávist nanovo: »To musím překazit!« Když pak Pán přijal člověka na milost a poslal mu Vykupitele, když božský Učitel založil církev, aby vedla lidstvo ke spásy, brojí proti ní satan neustále, jen aby zamezil co možná nejvíce věčné štěstí člověka a strhl co nejvíce duši v záhubu. Tomu se říká »bližnímu milosti Boží závidět«. A tento duch proniká i oduševňuje všechny, kdož jsou ve službách satanových. »Běda vám, farizeové, že zavíráte království nebeské před lidmi; sami tam nevcházíte, a těm, kteří by vejít chtěli, zbraňujete.« (Mt 23, 13)

Sami nevcházejí, buď že o nebe nestojí, nebo že v ně nevěří. Ale nedostí jim na tom; jejich zloba je taková, že od cesty spásy odvracejí i ty, kteří by rádi do nebe šli, a to vše činí z ďábelské nenávisti Boha. Zuří, když vidí, jak se království Boží na zemi šíří, zuří, že jest Bůh čím dále více poznáván, že se mu vždy dokonaleji slouží, že počet vyznavačů Kristových a sláva Boží ve světě roste. Jako nenávidí Boha, tak nenávidí i jeho církev a vypovídají jí boj na život a na smrt. Zastoupit všem cestu do nebe! Pak se naplní peklo! Jsou tedy apoštoly satanovými; místo kříže vztyčíli korouhev Luciferovu, a pod ní hledí shromáždit všecko k boji proti Kristu, víře a církvi.

Myslíš, že hledím příliš černě? Pověz mi tedy, proč vynakládají všechny síly, aby vyhostili náboženství (t. j. křesťanství) ze škol, z rodin, z veřejného života? Odpovědí tí: »Abychom osvětili lid a vyrvali jej ze spárů černé utlačovatelky, zpátečnické církve, která brání světlu osvěty...« Zdálo by se, že jednají z dobré vůle, a nikoli z fanatismu. Namítá se ovšem otázka, zda kromě tohoto »dobrodíni«, zbavit lidstvo »utlačovatelky«, vynikají tito

»dobrodějové« lidumilností i jinak k chudým, k trpícím . . . Není valně vidět! Ale budiž; táži se však: »Proč s takovou zarytostí zamezujete knězi přístup k umírajícímu? Ten se v poslední chvíli vašim světlem osvitit nedá! Proč mu tedy odpíráte poslední radost, poslední útěchu, poslední přání? Manžel manželce, syn matce, bratr sestře, otec dítěti? Zločinci se před popravou splní jeho poslední přání; i vy umírajícímu vyhovíte ve všem . . ., kromě toho jediného! To ještě chcete nazývat osvětou? To že není nenávist Boha a apoštolát satanův?«

Z těchto několika slov poznáváš, že v tomto hříchu dostupuje zloba všech hříchů proti Duchu sv. vrcholu; dál už jít nemůže, je to zloba vpravdě ďábelská, vystupující z propasti pekelné. Odvěký boj temna proti světlu . . . Tito se nabízejí knížeti temna za pomocníky. Hlásají, že náboženství jest věc soukromá; proč se tedy do věci čistě soukromé pletou? Proč ten boj proti katolickému náboženství? Jen proti němu, proti žádnému jinému! Při pohledu na židovského rabína zůstanou klidní, jméno Mohamedovo je nerozčiluje, ale pohled na katolického kněze na ně působí jako červený šátek na rozzuřeného býka, a pohled na kříž je dráždí k nepřičetnosti. Profesor na katedře vhodně i nevhodně ryje do církve, ne-li jinak, aspoň posměchem; placený článek v novinách právě tak, úředník směle se hlásící ke Kristu jest šikanován. Calles v Mexiku prohlašuje: »Máme náboženskou svobodu,« a proto musí být katolické kostely zavřeny, kněží vypověděni, věřící mučení a pobíjeni. O řádění jiných netřeba se zmiňovat. Odkud to? Že nevěří? Budiž, je to jejich věc; ale proč nenechají na pokoji ty, kteří věřit chtějí? Překáží jim to? Locke, anglický filosof, prohlašuje lidumilně: »Snášenlivost všem, vyjma katolíky.« Voltaire si obral za heslo: »Zničte hanebníci« (církve), a Calles se chlubil: »Třikrát jsem bojoval proti Kristu a vždycky zvítězil.«

To vše by bylo nevysvětlitelné a nepochopitelné, kdybychom si neuvědomili, že ďábel je žene, že duch temna je naplňuje, že otec lži posílá své lidi v boj proti kříži. Kdo jest stížen vzteklinou, má strašnou žízeň, ale dostává prý křeče, jakmile uvidí vodu. Tito lidé zrovna běsní, poznamenáš-li se před nimi znamením spásy. To že není nenávist Boha? Z ní pak plyne tento hřích proti Duchu sv.; připravit Boha o duše a duše o Boha; závidí jemu duše a duším nebe. K dosažení tohoto cíle jest jim každý prostředek dobrý, čestný i nečestný, dovolený i nedovolený, zjevně, tajně, otevřeně, zákeřnický, mocí, lstí, zákony, literaturou, školou, slovem, tiskem. Šlape se i po nejsvětějších právech rodičů; lecjaký polovzdělanec s fanatickým záštitím, jakého jest jen nevědomec schopen, hledí dítky katolických rodičů proti jejich vůli připravit o víru; že prý si »vychovává děti, jak chce« . . ., jako by to jeho děti byly! Společné tažení proti kříži, a při něm si podají ruce všichni, Herodes i Pilát, jako na př. r. 1919 nová sekta s t. zv. »Českými bratřími«, a obojí s bezvěrci. Všichni bratrsky podepsáni na provolání k odpadu od víry. »Vyber si, co chceš, jenom opusť katolickou církev . . ., církev Kristovu.«

Satan sám vočkoval tuto nenávist svým apoštolům. »Svádět, nenávidět . . .« Božský Spasitel oslovil své učedníky jinak. »Pokoj vám!« Rozeslal je do světa, aby zachraňovali bloudící a svedené. Satan má své apoštoly, a Kristus že by jich neměl? Jak horečně pracují náhončí pekla! Nelitují

námah, nelitují peněz, nelitují obětí ani času, jen když urvou nějakou duši, a apoštolé Kristovi že by neměli pro věc svatou tolik horlivosti, co oni pro věc hříšnou? Ony pohání ďábelská zloba, nás nutká láska Kristova! (2 Kor 5, 14) Apoštolská horlivost . . ., tu si musíme osvojit; jejich počínání se přiči Duchu lásky, nás po příkladě dobrého Pastýře do boje s Kristem a za věc Kristovu nutká láska k němu a k duším. »Či by nám musil Pán vytýkat totéž, co učedníkům v zahradě? »Šimone, nepřítel se blíží — a ty spíš!« Kolikrát naseť nepřítel na roli Kristově koukolu, zatím co pastýři spali! Anebo dopustíme, aby nenávisť nepřátel Kristových byla větší než naše láska k němu? Aby oni měli větší úspěchy v práci ke zkáze duší než my v práci k jejich spáse a záchraně? »Miluješ-li mne, pas ovečky mé!« — »Neříkej; Mne se to netýká,« praví sv. Jan Zlatoústý; »jde o bratra!« Padá oslice, a najde se, kdo by ji pozvedl; hyne duše, a není nikoho, kdo by se jí ujal, stěžuje si sv. Bernard. Být misionáři ve svém okolí, z čisté lásky ke Kristu, jest výkvět působení Ducha sv. a jeho milostí v nás.

G) Spasitelnému napomínání zatvrzele odpírati . . . Zoufalý odmítá lék pokání z líčené pokory, která jest vlastně zakuklená pýcha. »Já odpuštění nezasloužím, mně není pomoci.« Zatvrzelec tak činí ze zjevné pýchy, která pochází z nenávisťi Boha nebo církve a jeho služebníků. »Nechci k Bohu . . .« Jim platí slovo Hospodinovo: »Volal jsem, a odpírali jste, vztahoval jsem ruku svou, a odmítli jste; proto i já záhubě vaší smáti se budu.« (Př 1, 24-26) Zdaž nespravedlivě?

Není každá zatvrzelost hříchem proti Duchu svatému. Někdo odpírá spasitelnému napomínání z tuposti, jiný proto, že neřest, které jest oddán, se mu stala druhou přirozeností, třetí, že v nevěře od dětství vychován. Nečistý se nechce odtrhnout od předmětu své vášně, líchvář nechce vrátit majetek neprávem nabytý, k němuž celým srdcem lne . . . Ti všichni přijdou o nebe též, ale nemůžeme je vinit z hříchu, o kterém uvažujeme. Pochází-li však jejich nevěra ze zloby a zarytosti jako u farizeů, a z té nevěry zatvrzelost ve zlém, pak máme hřích proti Duchu lásky. Nad takovými vyřkl Pán kletbu: »Běda tobě, Korozain, běda tobě, Betsaido, Kafarnaum! Lehčeji bude v den soudný prostopáše Sodomě, nevěřícímu a rozkošnictví oddanému Tyru a Sidonu než tobě! . . .«

Ale ať pochází zatvrzelost z pramene toho neb onoho, vždy vede ke koncům zlým. Při nastolení knížete Břetislava I. r. 1037 ho jeho oslepený strýc Jaromír varuje před Vršovci: »Špatných otců špatní synové . . . Svatý Vojtěch pro jejich ukrutnosti na ně kletbu vyřkl, aby trojí záhuba na ně přišla; dvojí už je stihla . . .« Zachvěla tato slova přítomnými Vršovci? Pravého opaku dosáhla! Místo nápravy přísahali pomstu, a Kochan, hlava rodu, pověřil svého zbrojnoše, aby ji na bezbranném slepém knížeti vykonal; za rok ho zákeřně odklidil. A třetí záhuba po letech přišla!

H) V životě nekajícím až do konce setrvati . . . zúmyslně . . . Poslední hřích proti Duchu sv.; sem všechny ústí, k němu vedou, zde se stýká již země s peklem; poslední stupeň na žebří, po kterém sestupují dolů. »Vy ve hříších svých zemřete . . .« Neznám strašnějšího výroku v celé bibli nad tento. V nekajícnosti setrvá, kdo se na milosrdenství Boží opovázlivě spo-

léhá a stále odkládá; nekajícně umírá zoufalec; smrt v nekajícnosti jest údělem svévolného odpírání pravdě Kristově, stejně jako těch, kteří hledí co nejvíce duši strhnout v záhubu, nekajícnost jest i sestra zatvrzelosti. Smrt, ozvěna života... Jak může šťastně v Boží lásce skonat, kdo proti Bohu brojil a bojoval? Smrt, ozvěna života... Nezavazují se v některých spolcích, na př. svobodných zednářů, všichni členové čestným slovem nebo i přísahou, že k svému smrtelnému loži kněze nepřipustí? Sebevražda duše... Podvrací lítost, poslední pilíř mostu, který vede k Bohu, lítost, bez které není možné odpuštění a smír s Bohem. Činí-li si sebevrah pokání nemožným, čím více sebevrah duše? Od nešťastné a nenadálé smrti, od nekající smrti, vysvoboď nás, Pane!

J) Duch svatý, Duch pokoje... »Není pokoje bezbožným,« praví Hospodin. (Is 48, 22) Od neveselých obrazů, které nám toto rozjímání před oči předvedlo, obraťme zrak k svatému míru, jež rozlévá Duch sv. v duších těch, kteří se jeho milostí poddávají. Hříchy proti němu neodvolatelně od Boha rozlučují, Duch sv. nás s Bohem spojuje. Sjednocení s trojjediným Bohem, cíl, pro nějž jsme stvořeni, k němuž máme ze všech sil spěti, které v těle smrtelném počato a v nebeské slávě bude dokonáno — navždy, nezrušitelně. Duch sv. jest nazýván sponou, která pojí Otce a Syna; v něm se oba milují, on jejich nestvořená láska. Proto jest nazýván i jednotící páskou, která s Tvůrcem pojí duši věřící. Kde láska, tam i nebeský pokoj a mír, a jako je Duch sv. dárce a zdrojem lásky, tak jest i dárce a pramenem pokoje, onoho pokoje, kterého svět nemá a proto ani nemůže dát.

Svatý František z Assisi začínával každé kázání slovy: »Pán udělíž vám pokoje.« Jeho duchovní synové byli hlasatelé míru v Itálii, drásané občanskými rozbroji. Svátý Bernardín Sienský († 1444) smířil nesčetné šlechtické rody, po jeho kázání si mnohdy největší nepřátelé podali ruce — v Římě, v Miláně, v Sieně, v Perugii, ve Vincenze, v Bologni. V jeho díle pokračoval bl. Bernardín di Monte Feltro. Kartuziáni se při církevních hodinkách po každé hodině modlili za kněze, za krále a za lid, aby jim Bůh udělil pokoje.

Jeden korálový ostrůvek v Tichém oceáně jest nazýván ostrovem Ducha svatého. Je to dokonalý vzor okrouhlého, docela uzavřeného ostrova neboli atollu, s nevelkým jezírkem uprostřed. Vůkol bouří moře, vlny zmitají každou lodí, která se dala překvapit a včas se neskryla v bezpečné zátocině, a maličké jezero korálového ostrova? Docela klidné, jako by se nic nedálo, a v jeho nezčeřené hladině jako v nejčistším zrcadle se zračí koruny palem, rostoucích na jeho břehu. Svět zuří vůkol nás, lidstvo zmitáno naruživostmi, vášeň se pokouší roznítit bouří i v nás, ale duše, ovládaná Duchem svatým, zakouší nebeský pokoj a mír.

Zpěv k Duchu svatému.

DOBA POSVATODUŠNÍ.

Skončila oktáva svatodušní, jí končí první část církevního roku. Oslavovali jsme a spolu s církví jsme v pravém smyslu prožívali dílo našeho vykoupení. Se spravedlivými Starého Zákona jsme Vykupitele očekávali, s Josefem jsme Neposkvrněnou Pannu do Betlema provázeli, s pastýřů a králi jsme se narozenému Mesiáši a Osvoboditeli klaněli, s trpícím Spasitelem jsme potom kráčeli cestou křížovou, s Matkou Bolestnou stáli pod křížem, ke hrobu Páně jsme v neděli ráno s jeho učednicemi spěchali a s nimi slyšeli andělské alleluja, s apoštoly jsme provázeli zmrtvýchvstalého Vítěze na Olivetskou horu a hleděli za ním do nebe, s nimi a s jejich Královnou jsme očekávali příchod Ducha sv. Nyní jest loďka Petrova spuštěna na moře. Vtělený Spasitel dokonal dílo, pro které přišel na svět, Duch sv. se ujal řízení církve, Kristem Pánem založené, apoštolé se rozcházejí, aby všem národům nesli světlo pravdy Kristovy. Církev nastupuje nyní svou pouť dějinami lidstva, pouť k nebi, a my spolu s ní. Tuto pouť církve a každé duše, krví Kristovou vykoupené a od Ducha sv. posvěcené, znamená druhá část církevního roku, doba posvatodušní. Putujeme k nebeské vlasti, jejíž bránu, Adamovým hříchem zavřenou, nám Vykupitel otevřel. Jsme poutníci... To jest základní tón celé této doby. Skoro ve všech modlitbách prosí církev, aby nám byl Pán svou milostí na této lopotné pouti nápomocn, protože jen s jeho milostí a pomocí můžeme dojít cíle. Církev tam jednou doputuje, mnozí naši bratři tam již doputovali, a my? My máme aspoň pevnou důvěru a naději, že tam s milostí Boží doputujeme též. Proto se nyní obléká církev v barvu zelenou, barvu naděje, a v kněžských hodinkách se modlí dvakrát denně velkou antifonu Zdrávas Královno — výkřik vyhnance k nebeské Kněžně, aby po tomto putování nám ukázala v nebeské otčině požehnaný plod života svého. Denně očekáváme příchod Páně...

Ve staré církvi, za dob, kdy tekla mučednická krev bez ustání, tanula věřícím tato vzpomínka na myslí velmi živě, jak svědčí modlitby, epištoly a evangelia mnohých mší svatých této druhé části. Svátky svatých, které teď slavíme hojněji než dříve, nás povzbuzují: »Mohl ten a mohl onen, proč bys nemohl i ty?« Zástupci všech stavů, všeho věku, mučedníci, vyznavači, jinoši, panny, dívky, manželé, vdovy, mnichové, biskupové, králové, lidé žijící na poušti neb v klášteřích stejně jako žijící ve světě, ať na trůně nebo v dílně a hospodářství, služebné dívky i kněžny, začínaje Janem Křtitelem, prvním duchovním dítkem Marie Panny, a svatými knížaty apoštolskými, prvním papežem a prvním misionářem, jejichž svátky slavíme na začátku tohoto úseku liturgického roku, ti všichni k nám volají: »Mohli jsme my, můžeš i ty!« Největší svátek této doby, takřka centrální, jest Nanebevzetí

Panny Marie, svátek Královny trojí církve, vítězné, bojující i trpící. Závěrem této doby jest slavnost Všech svatých . . . , celá církev shromážděná kolem trůnu svého Krále a Pána.

První část církevního roku byla proniknuta náladou sváteční, tato dýše náladou všedního života. Zvláště jasně to pozná, kdo se modlí kněžské hodinky, a do značné míry i ten, kdo sleduje liturgii s misálem v ruce. Obě sváteční období, vánoční i velikonoční, mají v sobě cosi dramatického. Děj má rychlý spád, ráz na ráz jdou za sebou jednotlivé akty («jednání») velkého dramatu, jemuž bychom mohli dát název: »Ze tmy k světlu.« Za nejhlubší tmy začalo . . . Advent, doba starozákonní tmy, bez světla shůry, bez znalosti pravého Boha a jeho pravdy. Světlo přišlo v betlemské noci na svět, ale tmy ho neobsáhly; kníže temna se nechtěl dobrovolně vzdát, nechtěl bez boje opustit svou posici v lidstvu, kterou hájil a držel již tolik tisíc let. Boj o naše duše . . . Pomalu se slunce probíjelo tmou, až se probilo. O velikonoční neděli jsme slavili jeho vítězství, a pak stoupalo nezadržitelně výš a výš, o svatodušních svátcích tonul svět v záplavě světla. Nevědomost, hřích a smrt, tři dcery pekla, jsou smeteny, žezlo vlády nad lidstvem jim vzato, a teď jim nezbývá leč bojovat o jednotlivé duše. To ovšem konají, a jak!

Tajemství, o kterých jsme dosud rozjímal, zjednala spasení lidstvu, ne však každému jednotlivci; cesta k nebi jest volná, ale každý, ty stejně jako já a my oba jako kterýkoli náš bližní, musíme hledět, abychom se po ní dali a ovoce spásy vlastním přičiněním si přivlastnili. V tom nám peklo, spojené se světem a tělem, činí neustálé obtíže, hledíc naši spásu zamezit stůj co stůj. Znemožnit nám spásu . . . Tomu zase musíme zabránit my! Pak ale musí dojít ke srážce, k zápolení, k urputnému boji, k boji o nebe . . . V pravém smyslu vybojovat si musíme ztracený a Kristem znovu dobytý ráj. Jak? Svědomitým zachováváním příkázání a stavovských povinností, a to za neustálé podpory milosti Boží. Tak musíme očekávat příchod Páně, jak nám připomíná církev hned první neděli po sv. Duchu slovy miláčka Páně: »Abychom s důvěrou mohli předstoupit před věčného Soudce v den soudu.« (1 Jn 4, 17) V epištolách a evangeliích nás poučuje církev o našich povinnostech jakožto pokřtěných a vyznavačů Kristových. Staví nám před oči život Kristův, aby jeho příklad nás povzbuzoval k účinnému následování, až bychom dospěli v křesťany dokonalé podle míry plnosti Kristovy. V našich krajích jde v tomto období slunko na obloze dolů; dne ubývá, tak jako ubývá ponenáhlu, ale jistě i našeho života, až konečně přijde i náš den, a my vstoupíme ve stín a tmu hrobu.

Tuto jednotvárnou dobu druhé poloviny roku ožívují věřící pobožnostmi mimoliturgickými, t. j. takovými, které nesouvisí s oficiální bohoslužbou církve, s misálem a kněžskými hodinkami. Jak? Tím, že jednotlivé měsíce zasvěcují uctívání různých tajemství. Májová pobožnost spadá ještě do první poloviny roku. Červen, měsíc Srdce Páně, červenec, měsíc nejdražší Krve Páně, srpen, zasvěcený Srdci Panny Marie, září, zasvěcené památce našich průvodčích životní poutí, andělů strážných, jsou pobožnosti více neb méně známé a pěstované. Po celé církvi jest slaven měsíc růžencový, rekapitulace všech tajemství a svátků církevního roku, připomínaje nám, jaké místo měla vyvolená Matka Spasitelova v díle naší spásy a jakou měla účast na

oněch tajemství. Konečně měsíc dušičkový, závěr, kdy spící příroda nám připomíná, že i my brzo zavřeme oči k spánku, k dlouhému spánku, z něhož nás probudí teprve pozouny andělů.

V liturgii lze rozdělit všechny neděle po sv. Duchu ve tři skupiny. První skupina až k páté neb šesté neděli: začátek pouti; epištoly i evangelia mluví často o lásce bliženské a o jejím poměru k lásce Boží. Druhá část až k 17. neděli: život v Kristu, podle ducha a v duchu Kristově; skutky těla a skutky ducha, služba litery po způsobu farizeů, a služba ducha podle návodu Kristova. Třetí část až k poslední neděli: dokonání, druhý příchod Pána (na konci světa), aby soudil živé i mrtvé.

Montevideo, hrdá metropole státu Uruguay, má ulice široké, čisté, vzorně dlážděné, před domy magnolie. Každá ulice má svůj typický ráz: ulice 25. května (den osvobození 1810) klenotnické a luxusní závody, ulice 18. července (den ústavy 1830) obchodní domy, Náměstí neodvislosti, náměstí třiceti tři (osvoboditelů země) září nádherou, obytná stavení jsou milá a čistá. Není tomu v liturgii podobně? Svátky i doby . . ., palmy vedle chudobek, růže vedle pomněnek, lilie vedle slziček a mateřidoušky . . . Každý svátek má svůj typický ráz, a každý nám připomíná některou krásu nebo vítězství království Kristova. Žádná panoráma není tak krásná, tak pestrá, tak zajímavá, chce-li kdo toho výrazu užít, jako církevní rok, kde jdeme »ze svátku do svátku«. V posledních desetiletích bylo vidět v benediktinském klášterním chrámě v Beuroně a v Maria Laach protestantské svobodomyšlné theology a pastory, aby viděli krásu katolické liturgie. Někteří pastoři napodobili ve svých modlitebnách liturgii mše sv. (Luther se snad přitom obrátil v hrobě); jenže u nich to bylo pouhé divadlo, estetické představení bez obsahu — nemají Krista v Eucharistii!

Světcí nám zvláště milí se skvějí na medailonech, které nosíme při sobě. Medaile byly původně pamětní mince, připomínající křesťanské pravdy, poutní místa, události ze života Páně, sv. Panny nebo světců, anebo též věřících: památka křtu, svěcení, svatých slibů. Proto opatřovány obrazy, symboly a nápisy. Od nejstarších dob je věřící nosívali zjevně nebo pod šatem, samotné, pak i u růženců. Zprvu měly účel a vztah čistě osobní, později se z nich stala všeobecná znamení zbožnosti a raženy po tuctech a stovkách se stejnými obrazy a nápisy, od stol. 16. obdařovány odpustky. Krásné vyznání víry, medailon Neposkvrněné Panny nebo svatý kříž na prsou čisté křesťanské dívky! Krásnější než jakýkoli šperk!

SVÁTEK

SVATOSVATÉ A NEROZDÍLNÉ TROJICE BOŽÍ.

Bože, chválíme tebe...

Svatý, svatý, svatý, Hospodín Bůh zástupů!

Závěr, koruna a pečeť první části, portál druhé části liturgického roku, mohutné a vznešené *Te Deum* na poděkování za všechna tajemství, o kterých jsme dotud rozjímali a kterými vykonáno dílo naší spásy.

A) Vzpomeňme na bělosobotní obřad. Za branou chrámovou posvěcen oheň, věřící lid se ubírá v průvodu do kostela, nesen triangl, trojramenná svíce, jáhen rozsvěcuje jedno rameno za druhým, zpívaje při tom slova: »Lumen Christi — světlo Kristovo...« První rameno rozsvíceno u samých dveří, druhé asi uprostřed chrámu, třetí vpředu u oltáře... Co znamená ten obřad? Že ne hned od počátku, nýbrž ponenáhlu bylo tajemství trojjediného Boha lidstvu zjevováno. Starý Zákon věděl jen, že jest jeden Bůh. Vtělený Syn Boží se prohlašoval za jednorozeného Syna nebeského Otce; teprve při poslední večeři mluvil o třetí božské osobě, o Duchu Utěšiteli, a konečně, než vstoupil na nebesa, uložil učedníkům: »Jdouce do celého světa, učte všechny národy, křtíce je ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého.« (Mt 28, 19) Zde jsou po prvé všechny tři božské osoby jmenovány pospolu, odezíráme-li od zjevení, kterého se dostalo nejbl. Panně: »Duch sv. sestoupí v tebe a moc Nejvyššího zastíní tebe, a protož, co z tebe svatého se zrodí, slouti bude Syn Boží.« (Lk 1, 35)

Světlo Kristovo... Ponenáhlu zářilo a rozlévalo se v svět. O vánocích jsme rozjímali o lásce Otce, jenž lidstvu Syna poslal; o velikonocích jsme viděli lásku Syna, jenž se za nás Otcí obětoval; o letnicích se nám ukázala láska Ducha sv., jenž na nás sestoupil s bohatstvím svých darů. Teď teprve, osvíceno Duchem pravdy, jest lidstvo uschopněno, aby mu bylo toto nevystihlé tajemství zjevováno, teď jest mu od apoštolů hlásáno; proto se v liturgii jeho památka slaví právě tuto neděli. Dante, skladatel velebásně *Božská komedie*, prochází peklem, očistcem a nebem, sférami andělů a svatých, a teprve na konci své alegorické pouti, s duší veskrze očištěnou, jest uschopněn nahlédnout do hlubin nevystihlého božství, do hlubin tajemství trojjediného Boha, a v těch hlubinách vidí a chápe všechna tajemství, všechnu moudrost, všechnu krásu, rozsetou po celém vesmíru. Podobně vede církev i nás, očištěné velkonočními svátostmi, k úvaze o tomto tajemství všech tajemství, pohlíží do jeho hlubin a volá v epištole slovy apoštola národů: »Ó hlubokosti bohatství moudrosti a vědění Božího! Jak nevyzpytatelné jsou úradky jeho, jak nevystihlé cesty jeho! Neboť z něho a skrze něho a pro

něho jest všechno, jemu buď sláva na věky!» (Ř 11, 33 n) Věky věků chválená Trojice buď blažená...

B) Trojjediný Bůh, tajemství nade všechna tajemství, první a základní, největší a nejhlubší, nevyzpytatelné samým andělům. Člověk, ponechán přirozenému světlu svého rozumu, nebyl nikdo s to je poznat, a když mu bylo zjeveno, není a nebude nikdy s to je plně pochopit. Za prvé: Není s to bez zvláštního zjevení je poznat, t. j. o něm zvědět. Na to, že jest jeden Bůh, Stvořitel všeho, může lidský rozum přijít. Jak? Pozorováním tvorstva. Věci stvořené jsou cesta a žebř, po kterém se může rozum vyšinout k poznání toho, z jehož rukou vše vyšlo. Jenže navenek působí všechny tři božské osoby spolu, celá nejsv. Trojice společně svět stvořila. Proto může člověk z věcí stvořených poznat Tvůrce, jediného Boha, jako z obrazu mistra. Kdyby se mistři o práci dělili, jako na př. při stavbě chrámu, poznal by: »Toto pochází od architekta, toto od malíře, toto od sochaře... Od jednoho stavba, od druhého malby, od třetího sochy.« Ale pracují-li společně, na př. tím způsobem, že jeden plán v mysli pojme, druhý jej vypracuje a třetí jej provádí, nepřijde pozorovatel stavby na to, že byli tři, není-li mu to od někoho z nich sděleno, protože všechno mohl provést jediný. Čteš-li výnos a na něm podpis »Městská rada«, nepoznáš, kolik jich v radě jest; to by ti musil někdo povědět (»zjevit«), nebo bys do rady musil vejít.

Za druhé: Když byl člověk o tomto tajemství poučen, nikdy ho nepochopí. »Moudrost, kterou cherub skví se, před tajemstvím tímto tmí se... Hloubky Boží není míra, jejího dne nedozírá archandělů bystrý um...« Tvůrce nám ve své blahosklonnosti jako svým dítkám a přátelům zjevil: »Jest sice jeden Bůh, ale ve třech osobách. Jedna přirozenost, tři osoby. Otec jest od věčnosti, nepochází od nikoho. Syn jest od věčnosti z Otce zplozen, Duch sv. od věčnosti z Otce i Syna vychází. Žádná osoba není dříve nebo později, žádná větší nebo menší, všechny sobě naprosto rovné.« Jak to pochopit? Pochopit to nemůže žádný stvořený duch. Jen v obrazech si můžeme toto nevystihlé tajemství poněkud znázornit. Syn od Otce zplozen... Snad nebude nikdo tak pošetilý a nebude myslet na tělesné zplození Syn, neboli, jak sv. Jan praví, Slovo... Otec poznává dokonale sám sebe; toto jeho sebepoznání není však přechodná myšlenka jako u nás, nýbrž podstatný obraz jemu veskrz rovný — druhá božská osoba, Slovo, Myšlenka!

Mysli si, že stojíš před jasným zrcadlem. Vidíš v něm svou podobu, a to docela věrnou a úplnou. Kdyby ten obraz byl podstatný a živý, byl by tobě zcela roven, byl by tvé druhé já. Řecká báje vypravuje o jinochovi jménem Narkissos; toužil neustále po své sestře, dvojčátku, která mu byla úplně podobná; hledíval na vodní hladinu, pozoroval v ní vlastní obraz, a ve svém obraze takřka viděl a miloval svou sestru. Kdyby ten jinochův obraz byl živý a schopen poznání i lásky, kdyby z obou vycházelo záření, projev jejich vzájemné lásky, bylo by naše přirovnání ještě dokonalejší. Otec a Syn se vzájemně poznávají a milují, a jejich láska taktéž není přechodný úkon, nýbrž třetí božská osoba, jim docela rovná. Otec, zdroj... Syn neboli Slovo, osobní sebepoznání Otce, obraz a Moudrost věčného Otce. Duch sv., láska obou. Mají však společně jednu činnost, jedno chtění, jedno poznávání

všech věcí možných i skutečných, minulých, přítomných i budoucích. »Jedno bytí, jedna činnost, jedno chtění, jedna znalost, všechno v Trojici jedno jest; stejná moc i panování, stejné světa spravování, v Trojjednom vše stejno jest...« Uvedená báje nám opět poněkud toto tajemství osvětlí. Kdyby onen Narkissův obraz, toto jeho druhé já, byl živý a všude ho provázel, pak by jeden viděl to, co druhý, konal by to, co druhý, byl by tam, kde druhý, chtěl by totéž, co druhý... Sobě docela rovni, vespolek nerozlučně a nerozdílně spojeni; ono záření lásky by bylo pouto, které by je navzájem ustavičně spojovalo. Slabý, nedokonalý, nedostatečný obraz... »Otec slunce, Syn je světlo, svatý Duch jest žárů teplo, tři osoby, jeden Bůh; to však pouhé podobenství — osob svatých důstojenství nepochopí lidský rozum.« Aní andělský! Ba ani ta, která vtělené druhé osobě dala život!

Všecky osoby převelebné Trojice mají však i jednu jedinou společnou bytnost neboli podstatu (přirozenost). Viz plamen, světlo a teplo! Tyto tři děje jsou jiný obraz našeho tajemství. Který z nich jest dřívější? Všecky najednou! Z plamene vychází světlo, obraz božské Moudrosti (Syna), a teplo, obraz božské Lásky (Ducha sv.), nerozdílně a neodděleně. Selže však přirovnání s lidskou rodinou. Otec, matka, takřka druhé otcovo já, a dítě, plod jejich lásky, jejich společné »já«. Tito tři mají lidskou přirozenost. Co jest přirozenost? To, co činí člověka člověkem a co ho rozlišuje ode všeho, co člověkem není, tedy od anděla, od živočichů atd. Co jest osoba? Rozumem obdařená bytnost, která existuje sama pro sebe. V uvedeném přirovnání máš v rodině tři různé osoby, každá má lidskou přirozenost, jenže každá ji má také pro sebe, nesdílejí se všechny o jednu a tutéž společnou!

C) Právě jsi slyšel, že všechny tři božské osoby působí navenek společně. Proč ale říkáme, že Otec svět stvořil, Syn že lidstvo vykoupil, Duch sv. že nás posvěcuje? Abychom poněkud chápali rozdílnost božských osob! Proto přivlastňujeme jednotlivým některá díla, přiměřeně jejich osobním vlastnostem. Otec jest zdroj ostatních osob, sám však nevychází ze žádné; proto se mu připisuje dílo stvoření, jako by z jeho tvůrčích rukou vyšly i všechny věci stvořené, tak jako z něho vychází Syn a Duch sv. — rozumí se samo sebou, že stvoření jest naprosto rozdílné od tohoto vycházení. Nadto se Otci připisuje moc (všemohoucnost... »Věřím v Boha, Otce všemohoucího...«), poněvadž moc se projevuje zvláště ve stvoření světa. »Budiž světlo« a bylo světlo! »Promluvil, a vše učiněno bylo; rozkázal, a vše stvořeno bylo.« (Ž 32, 6-11) »Dal příkaz, a nebude přestoupen.« (Ž 148, 6) Duch sv. jest osobní láska a spojení Otce a Syna; proto se mu přivlastňují díla, která člověk s Bohem pojí a která jsou projevem jeho lásky, na příklad vtělení Syna Božího (»jenž byl počat působením Ducha sv. z Marie Panny«), ospravedlnění hříšníka a vše, co s ním souvisí: spasitelná vnuknutí, milosti pomáhající, působnost ve sv. svátostech, vlití milosti posvěčující. Proto se modlíme za osvícení Ducha svatého, proto podle sv. Pavla říkáme, že hříchem jest Duch sv. z duše vypuzován, že omilostněná duše jest chrámem Ducha sv.

Mluvíme-li o Synu Božím, třeba dát pozor. Tajemství vtělení jest opak tajemství nejsv. Trojice; v ní jsou tři osoby a jedna přirozenost, kdežto ve vtěleném Synu Božím jedna osoba (druhá božská) a dvě přirozenosti, božská a lidská. Co konal Syn Boží ve své lidské přirozenosti, to jest

vlastní jen jemu, tedy jen druhé božské osobě, nikoli všem společně! Jen on se stal člověkem a narodil, jen on má lidské tělo a duši, jen on za nás trpěl a umřel, jen on nám zasloužil odpuštění a nás vykoupil, ačkoli úradek vykoupění pojala a člověka na milost přijala celá nejsv. Trojice; jen on vstal z mrtvých a vstoupil na nebesa, jen on má Matku. Protože však jest Bůh a člověk v jedné osobě, právem mluvíme o Matce Boží, právem se mu klaníme, a to i v Eucharistii, kteráž jest svátostí jeho těla a krve. Bůh jest všudypřítomný, ne však Kristus Pán jakožto člověk!

D) Víra v tajemství nejsv. Trojice jest vyjádřena celou bohoslužbou katolické církve a veskrze jí proniká. Za členy církve a za dítky věčného Otce jsme byli přijati, k účasti na milostech a dědictví Kristově jsme byli přípuštěni, jedním slovem: byli jsme pokřtěni »ve jméno« Otce i Syna i Ducha sv. »Křtíte ve jméno...« Vtiskující jim jméno neboli pečeť nejsv. Trojice! Znamení kříže jest vyznání víry v tajemství nejsvětější Trojice jakož i v tajemství vtělení a vykoupění. U oltáře začíná kněz přesvatý úkon ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého, a věřící spolu s ním. Když přijímáš rozhřešení, zavadí snad někdy o tvůj sluch slova: »Já tě rozhřešuji ve jménu Otce i Syna i Ducha sv.« Démonům poroučí církev ve jménu tří božských osob, všechny žalmy a zpěvy v kněžských hodinkách končí doxologií, oslavou tří božských osob: »Sláva Otcí i Synu i Duchu sv.« Litanie začínají vzýváním nerozdílné Trojice Boží a končí trojím vzáváním Beránka Božih. Po přijetí posledního pomazání budeš slyšet, jak tě kněz provází na věčnost slovy: »Putuj, ó duše křesťanská, na onen svět ve jménu Otce, který tě stvořil, ve jménu Syna, který tě vykoupil, ve jménu Ducha sv., který ti na křtu sv. dán byl.« Mše sv., oběť, smí být přinášena jedině trojjedinému Bohu, při Gloria jest oslavován Trojjediný, modlitby při mši sv. jsou řízeny k Otcí skrze Syna, jenž s ním kraluje ve spojení a jednotě Ducha sv. po všechny věky věků, a Kredo jest vyznání víry ve tři božské osoby. Číslo tři se stalo posvátným, ne z pověřivosti, nýbrž abychom vyjádřili úctu k nejsv. Trojici. Proto v liturgii trojí žehnání, trojí vzývání, na paramentech tři kříže, v hodinkách tři žalmy, tři lodi chrámové...

Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého začínávají věřící skoro všechny své soukromé modlitby, mnohdy i své každodenní práce a zvláště každý důležitější podnik. Naši otcové psávali v záhlaví právních listin, ať šlo o fundaci, testament, svatební nebo kupní smlouvu nebo očkoli jiného, téměř bez výjimky slova: »Ve jménu nejsv. Trojice, Otce, Syna i Ducha svatého.« Základní kámen posvěcen a do země zapuštěn, první hřeb do praporu zatlučen, práh nového domu nebo domova překročen, první krok do života učiněn, narozené dítě přivítáno a zesnulý na poslední cestě provázen vždycky ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Kdykoli se náš český věřící lid žehná znamením spásy, skoro vždy přitom vysloví jména osob nejsvětější převelebné Trojice; svatý kříž, křesťanský pozdrav: »Pochválen buď Ježíš Kristus«, a úctyhodná slova: »Ve jménu Otce...« se stala známkou, po které se věřící poznají, byť šli kraj světa, a po které nás poznají i nevěřící nepřátelé. Nás, katolické křesťany, nikdy ty, kteří se od jednoty s pravou církví Kristovou odtrhli.

E) A až jednou přejdeme v církve vítěznou? Podstata blaženosti nebešťanů záleží v patření na tvář Boží, t. j. v tom, že vidí a poznávají trojjediného Boha tak, jak jest. Nikoli v obraze nebo v zrcadle, nýbrž přímo. Po celou věčnost budou se nořit v hlubiny božské krásy, a celá věčnost nestačí, aby je dokonale vyčerpali, aby Boha dokonale poznali. »Králi věků Hospodinu pějí voje cherubínů, kolem trůnu stojíce; serafínů srdce hoří, v světlo tvé se stále noří, ó blažená Trojice!« Tam přestane víra, protože budeme Boha vidět, přestane i naděje, protože budeme Boha mít; jen láska zůstane, a v lásce k němu se budou předstihovat všichni občané nebeského Sionu. Tam se přestaneme modlit Otče náš, protože nebude, zač bychom pro sebe prosili; tam se nebudeme modlit Věřím v Boha, protože nebudeme věřit, nýbrž vidět; tam nebudeme prosit »Anděle Boží, strážce můj«, tam nebude slyšet zpěv litaní »Smiluj se nad námi« nebo »Oroduj za nás«, pomínou i modlitby »Svatá Maria, Matko Boží, pros za nás hříšné... K tobě voláme, vyhnaní synové Evy... Pod ochranu tvou se utíkáme...« Nebudeme prosit »Buď vůle tvá«, protože tam bude jeho vůle plněna ode všech, všude a ve všem; nebudeme odprošovat Srdce Páně za urážky a svatokrádeže, kterými jest nyní skličováno... Většinu žalmů stihne týž osud; tam ustane zpěv: »Smiluj se nadě mnou, ó Bože...« Jen žalmy díky a chvály budeme pěti i tam, a ještě jedna modlitba zůstane, celá, celičká, beze změny, jak jsme se jí na zemi modlívali, ta se bude věčně rozléhat prostorami nebes, tu se budou s námi moci modlit i andělé, a to bude kratičká modlitba církve Kristovy: »Sláva Otcí i Synu i Duchu svatému, jakož byla na počátku i nyní i vždycky i na věky věkův. Amen.«

F) Nečekáš nakonec zasvěcení nejsv. Trojici? Prohledej svou modlicí knížku! Nevím, zda tam takovou modlitbu najdeš. Proč? Poněvadž náš křestní slib jest nejsvětější a největší zasvěcení, jaké se dá myslit a jaké jsme kdy složili. Jím jsme se navždy zasvětili trojjedinému Bohu. Ona chvíle v tiché, osamělé a prosté křestní kapli jest neskonale vznešenější než zasvěcení řeholníka slavnými sliby v naplněném kostele, před oltářem zářícím jasem nesčetných svíc, u přítomnosti opata nebo biskupa; jest vznešenější než zasvěcení sodála Královně nebes, byť ovíváno nadšenými zpěvy v kapli, tonoucí v záplavě světél a květů; jest vznešenější než papežská korunovace před nepřehlednými jásařícími davy ve svatopetrské basilice, vznešenější než samo kněžské nebo biskupské svěcení, vznešenější než zasvěcení Božskému Srdci Páně, vykonané naším jménem samým papežem, obklopeným kardinály a preláty celé církve. Křestní slib jest zasvěcení nejvznešenější, neodvolatelné, jehož svědectvím jest nesmazatelná pečeť, vtisknutá v naši duši, nikoli podpis na sodálském diplomu. Kdybychom nepatřili Bohu stvořením, patřili bychom mu svým křestním slibem; stvořením jsme se stali jeho služebníky — křest nám dal něco netušeně vznešenějšího a většího, křtem jsme se stali jeho dětmi. Vzpomeň na to, až budeš dnes slyšet v evangeliu slova: »Jdouce do celého světa...« Věřící jsou naplněni rozhořčením a odporem, vidí-li hřešit kněze; od toho, kdo se mimořádným způsobem zasvětil službě Boží, čekají větší dokonalost než od obyčejných věřících. Stejným právem požaduje Pán větší dokonalost od nás než od pohanů, kteří se neodrekli skutků satanových tak slavně jako kdysi my.

Zakončíme obnovou křestní úmluvy a zpěvem ke cti svatosvaté Trojice Boží, »Nemůže ret vyslovit« nebo »Bože, chválíme tebe«.

Čtení: Is 6, 1-5; 40, 12-26; Job kap. 28 a 39.

Nemůže ret vysloviti,
jakýs, Pane, v nebesích,
aniž duch náš pochopiti
přetajemných soudů tvých;

proto s úctou tebe ctíme,
srdcem, ústy velebíme:
»Věky věků chválená
Trojice buď blažená!«

Serafů i cherubínů
věčný jásot tobě zní,
pějí tobě, Hospodinu,
andělové nesčetní.
I my tebe s nimi ctíme . . .

Nebe širé s dálnou zemí
velkou moc tvou hlásají,
nebe, země s tvory všemi
v oslavu ti jásají.
I my tebe s nimi ctíme . . .

Před tvou mocí vše se sklání,
vše zde hlásá moudrost tvou.
Vše tvé hlásá smilování,
lásku k tvorům nesmírnou.
Proto s úctou tebe ctíme . . .

Trojice ty nejsvětější,
trojjediný Bože náš,
Bože nejmilostivější,
ty, jenž srdce, ledví znáš:

my tě za vše s úctou ctíme,
srdcem, ústy velebíme:
»Věky věků chválená
Trojice buď blažená!«

Vysvětlil jsem jinde, co jsou pouti a proč je konáme k hrobům a svatyním, k světcům, především k milostným obrazům Matky Boží. Pokud jde o Krista Pána, zná katolická církev jen jedinou pouť — do Svaté země, na místa posvěcená jeho pozemským životem, jeho vtělením, narozením, působením, vykupitelskou smrtí a nanebevstoupením. Jinam pouti nekonáme, jednak proto, že ostatky (jesle, roucha), vyjma jedině svatý kříž, jsou pravosti více než pochybné, jednak proto, že máme Krista Pána skutečného mezi námi v Eucharistii; a správné vědomí či podvědomí věřícího lidu vycítí dobře, že nejsv. Svátosti a přesvaté oběti Nového Zákona přísluší větší úcta než jakýmkoli ostatkům, byť i pravým, a že Eucharistie a mše sv. jest daleko bohatším, jistějším a nepřebornějším zdrojem milostí než cokoli jiného.

Což jde-li o nejsv. Trojici? Na první pohled jest zřejmo, že může jít jen o pouť k nějaké svatyni všudypřítomné Trojice Boží. Takových jest nemnoho. V naší vlasti jest jediná významnější — na vrcholu Křemešniku u Pelhřimova. Roku 1455 postavil na temeni pahorku pelhřimovský měšťan Chejstovský na poděkování za záchranu před lupiči nevelkou kaplí, r. 1652 byla nahrazena větší dřevěnou, a r. 1752 zbudován nynější veliký chrám ke cti svatosvaté Trojice Boží. Zajímavost jest, nablízku svatyně vyvěrající ze země pramének začíná téci na jaře, největší mohutností dosahuje kolem

dnešního svátku, a pak rychle vysychá. Poutníků jest dnes na Křemešniku bez počtu, mnoho jich přistupuje ke stolu Páně — před sto lety jich pokleklo k eucharistické hostině toho dne až 8000.

Chrámů zasvěcených svatosvaté a nerozdílné Trojici Boží jest v Čechách na 130, na Moravě kolem 40. Nemálo jest i sloupů, posvěcených trojedinému Bohu. K nim patří malostranský v Praze, postavený r. 1713 od měšťanů, kteří šťastně přečkali strašný mor r. 1680. Do Josefa II. se k němu konaly průvody v sobotu před dnešním svátkem, v předvečer Neposkvrněného Početí, jakož i o vigíliích světců, jejichž sochy sloup zdobí. Na památku téže události postaven sloup v Rumburku a v Žatci r. 1713. V městečku, zvaném za pradávna Hřidelík, později Blíževedly (na Litoměřicku), postaven od dvou hostinských r. 1714, v Kadani místním děkanem r. 1761, v Jindřichově Hradci měšťanstvem r. 1767 (obklopen třemi kašnami a 18 sochami svatých).

Na malostranském hřbitově, jehož kostel zasvěcen dnešnímu tajemství, konávala se od pradávna dnes slavnost vzkříšení, zvaná »májová«, spojená s průvodem po hřbitově; duch a základní myšlenka slavnosti byla: »Věřím v těla vzkříšení a život věčný.«

Trinitáři, řád nejsv. Trojice, založený Janem z Mathy a Felixem z Valois k vykupování křesťanských zajatců, měl i u nás klášter (v Praze). Velký lidumil Antonín Špork, zprvu nepřítel jesuitů, pak oddaný příznivec jejich misionáře, pomlouvaného P. A. Koniáše, věnoval trinitářům fundaci 100.000 zlatých, pro tehdejší poměry sumu ohromnou. Její výtěžek byl ze dvou třetin určen k vykoupení křesťanských zajatců z tureckého jařma, jedna třetina rozdělena dnes mezi pražské měšťany, kteří bez své viny upadli v dluhy a podle tehdejšího práva strádali v žalářích. Za Josefa II. klášter zrušen, jejich kostel ve Spálené ulici proměněn ve farní, a kam se poděla fundace křesťanského lidumilného hraběte? Tak zvaná osvícenská doba, oddaná nevěře, podobných fundací nezakládala!

SLAVNOST BOŽÍHO TĚLA.

»Velebena budíž bez ustání nejsv. Svátost oltární.«

Triumfální průvod eucharistického Krále.

A) K nevídané slavnosti se sešli v neděli po Božím těle, 27. června 1886, do anglického města Ditton Hall zdaleka široka katolíci i protestanté. Vlaky přivázely účastníky až z Liverpoolu a Manchesteru, jiní přijeli povozem nebo přišli pěšky, a všichni se hrnuli do jesuitské koleje. Tam v zahradě připraven oltář, dvě slavobrány, všecko samý květ. Kazatel napřed vysvětlil význam slavnosti; připomněl, že ulicemi měst v jejich vlasti se průvod s nejsv. Svátostí ubíral naposled před 350 lety, a že tehdy nebylo jediného chrámu, odkud by nebyl zástup věřících provázet eucharistického Krále v triumfu modlitbami a zpěvy od oltáře k oltáři. Aní protestanté se neubránili hlubokému dojetí. Po prvé po 350 letech... Ale jen v zahradě koleje, nikoli ven na veřejnost... Tolik si tehdy ještě dovolit nesměli. »Já myslila, že jsem jako v nebi,« pravila potom jedna dáma; zůstala přesto protestantkou. Žel, že i my býváme mnohdy stejně nedůslední jako ona. Zúčastníme se božítělového průvodu, ozdobíme okna světly a oltáře kvítím, matky vypraví děti za družičky, a u stolu Páně jsme vzácnými hosty.

Co vlastně znamená dnešní průvod, nejslavnější ze všech liturgických průvodů celého roku? Jest vyznáním víry, osvědčením vděčnosti, veřejnou oslavou tajemství oltární Svátosti. Svátek Božího těla, svátek nejsvětější Svátosti, přesně vyjádřeno: »Památka ustanovení nejsv. Svátosti,« jest Zelený čtvrtek, přenesený do svátečního radostného jasu a plesání májového nebo červnového dne. Onen předvečer smrti Páně, památný ustanovením této svátosti lásky, byl tak plný truchlivosti, že v liturgii učiněna o Eucharistii jen krátká zmínka. A potom — průvod zelenočtvrteční a průvod dnešní! Tehdy po skončené nejsv. oběti v hlubokém smutku za zvuku klapaček jsme provázeli Pána k utrpení..., do Getsemanské zahrady..., jako hlouček jeho jedenácti, kteří jedině mu zůstali věrní, a i ti se co nevidět rozprchli, když se draví vlci vrhli na jejich pastýře.

Jak docela jinak dnes! Den Božího těla ve věřící osadě! Už den předtím vidět, kamkoli oko padne, že celá osada se chystá k velkolepé slavnosti. Jako by chtěla vítat vznešeného hosta... Chrám se obléká v nejsvátečnější roucho, jeho prostory dívčíma rukama proměněny v tropický háj, zatím co osmahlé ruce mužů roubí slavobrány a oltáře, před domy a v domech ženy odklízejí kdejaký prášek, a s lučin slyšet zvonivé hlásky maličkých, trhajících květiny a vínoucích věnečky... A když se časně zrána vyhoupne červnové slunko z červánků, vidět všude radostný ruch. V kostele, v pří-

bytcích, venku... Co radosti jen přináší tato slavnost malíčkým! Kdyby nebylo jiného než to, musili bychom doznat: »Jak milým a krásným činí Eucharistie náš náboženský život!« Náš..., věřících katolických křesťanů! Když korouhve, vlající nad tisícíhlavými zástupy, se ubírají ulicemi, z kterých na tu chvíli zmizel prosaický ruch a hon aut a jiných povozů, když hluboký hlas zvonů s věže a stříbrný hlas zvonků před nebesy se snáší v duši a povznáší ji k nadzemským výšinám, když děti o závod sypou eucharistickému Králi na cestu obsah svých květinových košíčků jako při prvním průvodu s Kristem Králem o Květné neděli v Jeruzalemě, když kmitající světla svíc v rukou věřících proměňují ulice i náměstí v chrám, když se pod nebesy přibližuje ten, kterému naše slavnost platí, a každé koleno se sklání v hluboké úctě v prach, tu není nikoho, kdo by nepocítil: »To jest vpravdě Král a Pán všehomíra, to jest Král srdcí, to jest pravý Bůh, kterého provázejí řady věřících v nadšeném triumfu slávy a lásky.« A když se k nebi nesou slova věčně krásného zpěvu: »Chval, Sione, Spasitele, chval Pastýře, vůdce vřele, prozpěvuj mu v písních čest; tolik pěj, co síly stačí, nad vši chválu on jest větší, všechna chvála chabá jest,« tu nám skutečně jest, jako by se naše zpěvy pojily se zpěvy nebeských zástupů před trůnem Beránka. Anglický fysik světového jména, Davy, protestant, na cestách katolickými kraji r. 1827 byl po prvé v životě přítomen božitélovému průvodu. Toho dne si napsal do deníku: »Byl jsem uchvácen vroucností, kterou katolické náboženství vyniká nad nás. Činí bohoslužbu svátkem radosti a ne tvrdou povinností...«

Jak došlo k dnešnímu svátku? Na podnět bl. Juliány z Lutychu, které se v jejím 16. roce dostalo osvícení s nebes (r. 1209), byl zaveden r. 1246 v lutyšské diecési; ještě dnes ukáží návštěvníku města prastarý kostelík za městem: »Tam byl konán první božitélový průvod, my jsme město eucharistické...« Urban IV., bývalý arcijáhen lutyšský, zavedl jej pro celou církev r. 1264, ale jeho ustanovení bylo provedeno až r. 1314. Žádný svátek neslaví liturgie s takovou okázalostí. Pochopitelně; vždyť eucharistický Král je střediskem a ohniskem liturgie. Kolem této svátosti se celý církevní rok takřka otáčí jak země kolem slunce, bez Eucharistie není liturgie. Můžeme tedy říci, že dnešní svátek jest pro liturgii, co posvěcení chrámu nebo svátek místního patrona pro jednotlivý kostel, co jmeniny pro věřícího. Nejsv. Svátost, nevysychající pramen milosti a nadpřirozeného života, z něhož čerpáme po celý rok..., to nám dnes církev připomíná.

B) Pravili jsme, že Eucharistie zkrašluje náš náboženský život. Jenom kráslí? Nic více? Ba neskonale více nám přináší a dává, jak příští neděli zvíme. Dnes se zamyslíme nad jinou stránkou dnešního tajemství. Nazvali jsme eucharistický průvod veřejným vyznáním víry; na prvním místě jest vyznáním víry ve svatosvaté tajemství našich oltářů, pak též i osvědčením, že se hlásíme ke katolické církvi a že vyznáváme víru, kterou ona jménem Kristovým hlásá. Bylo to v předvečer svátku Narození Panny Marie 1645. Londýn viděl zase výjev, jakých po celé první století svého odtržení od pravé církve viděl na tisíce. Na popraviště vlečen katolický kněz, misionář P. Corby. Tohoto odsouzence provázel tentokrát portugalský vyslanec de Susa, a když po šesti letech veden touže cestou jiný katolický kněz,

P. Wright, sešlo se 200 kočárů, 500 jezdců, 20.000 diváků, a ti všichni prosili mučedníka za poslední požehnání; při mučednické smrti ctihodného Maxfielda posypali věřící kvítím celé prostranství, kde byl popraven. Nebyl tento projev mohutným vyznáním víry? To vše mluvilo samo! K tomu nebylo zapotřebí připojovat slova! Vyznáním víry jest, když se znamená věřící svatým křížem, když poklekne před nejsv. Svátostí, když se zúčastní dnešního průvodu. Eucharistie jest nazývána svátostí lásky; jest neméně i svátostí víry! Když božský Spasitel tuto svátost zaslíbil — rok před jeho skonáním to bylo, v Kafarnaum, dva dny po zázračném rozmnožení chlebů za Genezaretským jezerem, na jehož břehu toto městečko bylo — žádal od přítomných víru. Samozřejmě — bez víry nelze k eucharistické hostině přistoupit, jako nelze bez očí vidět. »Nám zahaluješ tvář ve Svátosti, víra jen zří ji oslavenou...« Jaké odpovědi se tehdy Pánu dostalo? Mnozí se od něho odvrátili; kteří? Ti, kterým chyběla víra! Zato Petr, apoštol skálopevné víry, osvědčoval jménem jedenácti: »Ke komu bychom šli? Ty máš slova života věčného!« (Jn 6, 27-41; 47-69)

Svátost víry... Španělský básník Calderon předvádí v jedné eucharistické hře člověka, obklopeného pěti alegorickými postavami, pěti smysly; jím po boku stojí Rozum, opodál Hřích, a uprostřed scény září na oltáři svatá hostie. Hřích, pokušitel, pochybovač, svádí člověka k nevěře, vybízejí při tom smysly jeden za druhým, aby ho v jeho díle podporovaly. Ochotně jsou mu k službám. Zrak praví: »To, co vidím, chléb jest pouhý.« Hmat: »To, co hmatám, jenom chléb jest.« Další: »Vnímám pouze vůni chleba.« — »A já zase chuť jen chleba.« Nakonec přijde Sluch a odmítá svědectví ostatních smyslů: »Slyším slovo věčné Pravdy, to mi stačí, když vše klame...« Tak zpíváme i my v eucharistické písni: »Zrakem, chutí, hmatem tebe nepoznám, co od Pána slyším, pevně vyznávám; věřím pevně, co nám řekl Boží Syn, v slovech věčné Pravdy není bludu stín. Na křížis nám jenom božství utajil, zde i člověčenství své jsi zahalil; vyznávám přece obě duši věřící, prosím, zač tě prosil lotr kající.«

Legenda... Jedné včelařce vymírají úly; někdo jí poradil, aby dala do úlu sv. hostii. Neváhala, šla ke stolu Páně, velebnou Svátost vložila nenápadně do modlicí knížky a doma učinila, co jí řečeno. Po čase nahlédne do včelína, a co uzří: včely z medových plástů vytvořily kapli, v ní oltář a na oltáři jako v monstranci malá hostie! Vše z vosku... Miniaturní kaplička s dveřmi, pilíři, okny, klenbou, věžičkou, zvony... Nerozumná příroda poznala svého Tvůrce...

C) Jako při každé svátosti, jest zde viditelné znamení — způsoby chleba a vína. Proč volil Kristus Pán právě toto zevnější znamení pro svou neviditelnou přítomnost? Proč chtěl, aby jeho tělo, našemu zraku zde na zemi neviditelné a nepřístupné, přebývalo mezi námi pod rouškou pokrmu? Protože v této svátosti jest skutečně pokrmem — nadpřirozeným pokrmem našich duší! »Blažených chléb cherubinů chlebem stal se lidských synů...«

Je tu neviditelná milost; každým sv. přijímáním se nám dostává rozmnožení posvěcující milosti neboli svatosti, o jiných nesčetných »svátostných« milostech nemluvě, byť šlo o poslední dítko, jen když přistoupí k eucharistické hostině ve svatebním rouchu čistého srdce. »Dobří, špatní

přijímají, nestejný však úděl mají, života neb zhynutí; zlým je smrtí, dobrým k žití — viz, jak různě působiti může totéž přijetí.« Jak mnohonásobně vyniká tato svátost nade všechny ostatní! Ony milost v duši pouze působí, v této jest nadto sám dárce a pramen vši milosti přítomen; ony jsou přechodné úkony, v této jest trvalá přítomnost Páně; ony kromě pokání můžeme přijmouti zřídka nebo jen jednou, tuto však denně, a žádná nezaplaví duši takovým přívalem milosti jako tato.

Nechybí ani ustanovení Krista Pána. Každé dítě, které zná katechismus, ví, kdy se tak stalo, ví, kdy řekl Pán apoštolům: »Vezměte a jezte, toto je tělo mé . . ., toto jest krev má . . ., to číňte na mou památku!« Chléb proměněn v tělo Páně, jen zevnější podoba neboli »způsob« chleba zůstává. Víno proměněno v krev Páně, jen zevnější podoba (barva, vůně, chuť, přirozené účinky . . .) trvá. Protože ve sv. hostii jest přítomno oslavené tělo Páně, jest v ní přítomna i jeho krev, jeho duše, jeho božství, poněvadž to vše jest nyní v nebi s jeho tělem spojeno. Proto netřeba, aby věřící přijímali pod obojí způsobou, a církve se omezuje při sv. přijímání na způsobu chleba. Proč tak činí? Z úcty k nejdražší krvi Páně! Kolik krůpějí by při hromadném svatém přijímání asi padlo v prach! Jen čtème dějiny husitské liturgie; jak nedůstojné mnohdy scény! Zneuctění této svátosti bylo na denním pořádku. A co dělat v krajích, kde se víno těžko přechovává? Jen ke mši sv. jakožto k oběti je třeba obou způsob, jak uslyšíme, ne však k sv. přijímání, jak husité bludně učili.

D) V katolickém kostele v X. jest zajímavý obraz. Uprostřed Kristus Pán, v ruce chléb, a pod ním slova: »Toto jest mé tělo.« Kolem něho reformátoři. Luther s nápisem: »V tomto je mé tělo.« Karlstadt: »To není vůbec mé tělo.« Zwingli: »To znamená mé tělo.« Kalvín: »V tomto působí mé tělo.« Docela vespod pak otázka: »Kdo z těchto má pravdu?« Víra a blud . . . Nevěra pokládá naše velké tajemství oltářní za báchorku, bludaři zase si nedali pokoje a chtěli najít takové vysvětlení, které by bylo veskrze pochopitelné — jako by nekonečný Bůh nemohl učinit něco, co omezený lidský rozum nikdy nepochopí! Sv. Augustín mluví o tělesných lídech, jejichž jediným pravidlem poznání jest tělesné vidění. Mohl též říci, že jejich jediné poznání je hmatání. Tedy už tenkrát říkali: »Věřím jen to, co vidím.« Boha nevidí, duši nevidí, Krista Pána v Eucharistii nevidí, proto v ně nevěří. Ale Roentgenovy nebo ultrafialové paprsky, elektřinu, magnetismus, přitažlivost a jiné přírodní síly také nevidí, ani jich nehmatají, a přece jsou o jejich existenci přesvědčení!

Eucharistie je ovšem tajemství, po nejsv. Trojici a vtělení třetí největší tajemství sv. víry, tajemství, které nepronikne ani serafín. Nicméně čím více věda pokračuje, tím více zbrání proti nevěře nám podává. Byly doby, že se nevěra smála: »Kristus přišel k učedníkům zavřenými dveřmi? Nerozum! Hmota nemůže hmotu prostoupit!« Dnes každý ví, že to není ani tak příliš k smíchu, ani nemožné. Co jsou Roentgenovy paprsky? Drobounké částičky hmoty, které jinou hmotu pronikají! Věda objevila neviditelné paprsky, neviditelný plamen, a jak jsou obojí silné! Co tajemství příroda ještě skrývá! Kolik netušených tajemství bude ještě vědou objeveno, ale nikdy vysvětleno! A my bychom neměli věřit Kristu Pánu, vtělené věčné

Pravdě, když nám zaručuje, že jest v této svátosti neviditelně přítomen, i když to náš omezený rozum nedovede vysvětlit? »Nám zahaluješ tvář ve Svátosti, víra však zří ji oslavenou, a svému Králi ve svatostánku vzdáváme úctu na kolenou...«

E) Protože věříme, klaníme se mu; čím naše víra živější a pevnější, tím větší naše uctivost, když vejdemo do domu Božího, do paláce našeho eucharistického Krále, když jsme přítomni mši sv., když přistupujeme ke stolu Páně. Admirál Thouart chodíval k sv. přijímání v admirálské uniformě, maršál Hübner taktéž v uniformě s medailí Marie Panny na prsou, uprostřed důstojníků, slavný astronom Heis přijímal tělo Páně týdně, slavný právník Contardo Ferrini denně, slavný biolog Pasteur se připojil k eucharistickému průvodu, i když byl vládou zakázán, Galvani, Volta a Ampère bývali denně klečící mši sv. přítomni... »Věřím pevně vše, co řekl Boží Syn...« Věříme, a proto svého eucharistického Přitele milujeme, a jestliže ho milujeme, navštěvujeme ho v jeho vězení lásky, kam ho přivedla láska k nám. Znal jsem nevěrce, který řekl: »Kdybych věřil, že jest Syn Boží ve svatostánku přítomen, klečel bych před ním dnem i nocí!« Nebyla to jemná a bohužel zasloužená výtká nám? Věříme, milujeme, a málokdy Pána navštívíme! Snad jen v neděli, když musíme, a možná, že i přítom máme dlouhou chvíli. Kdysi ho zdržovali v Kafarnau, aby jich neopouštěl; nám netřeba ho zdržovat... Pán vynalezl prostředek, aby zůstal s námi, i když jde jinam. Přítomen v každém svatostánku, v každé částice svaté hostie. »Způsob se jenom dělí, Kristus Pán však trvá celý...«, tak jako ty se vidíš v každém úlomku zrcadla, když je rozbiješ na kusy. »Přijímáním nerozdělen, nerozlomen, nerozdvojen, celý se nám podává; přijme jeden, přijme na sto, kolik onen, tolik tito, Kristus celý zůstává.«

Dnešním triumfálním průvodem jsme vyznali víru v eucharistického Krále a složili mu veřejně povinný hold. Indiáni ve starých misiích v Paraguay v Jižní Americe konali tento průvod s nádherou vpravdě pohádkovou. Jediný jest průvod v hornorakouském městě Hallstadtě, vystavěném terasovitě na svahu hory, sklánějící se k jezeru. Uličky jsou tak uzounké, že v nich nikdy nevidět koně nebo vozu. Jak si pomohou v dnešní svátek? Průvod sejde k jezeru, dole připraven velký člun, na něm oltář pěkně vyzdobený. Za ním čluny s prapory, družičkami, zpěváky a hudbou, se školní mládeží, občany atd., velké i malé, některé kocábky pro jedinou osobu..., přes sto lodí a loďek pluje po hladině, nakonec velká pramice, ozdobená listím a chvojí, plovoucí baterie s 12 moždíři. Za hlaholu zvonů se ubírá průvod do středu jezera, pak nastane ticho, a když uděluje kněz požehnání, ohlašuje střelba posvátný úkon; stonásobná ozvěna okolních vrchů nese tento pozdrav od lesa k lesu, od skály ke skále, od hory k hoře, jako by veškerá příroda se chtěla přidružit k holdu, který milující srdce vzdávají jejímu Tvůrci a Králi.

Nemůžeš snad ty, který tyto řádky čteš, dát dnes ve své chudobě eucharistickému Králi, co bys mu rád dal? Dej mu alespoň lásku milujícího srdce, a tou nestojíš nikterak za těmi, kteří jsou na pozemské statky bohatší a mohou svou oddanost svátostnému Spasiteli osvědčit i navenek. A až se vrátíš domů od svatostánku, který je dnes ovíván neustálým přívalem chval,

pros svého Ježíše slovy zpěvu: »Pastýř, chléb jsi nehynoucí, syť nás bídně hladem mroucí, Vševědoucí, Všemohoucí, veď nás k vlasti přezádoucí, k zemi věčně žijících.«

Píseň Ježíši Králi neb jiná eucharistická, na př. Zbožně se ti klaním, Chval, Sione, Spasitele, Zvěstuj těla vznešeného. Možno-li, vykonáme dnes adorační hodinu. — Žalmy eucharistické: 23 (čistota srdce); 26, 41 a 42, 80 (touha); 22, 23 (díků); 144 (díků, klanění).

Liturgie dnešního svátku.

Ve stol. 14., kdy byl zaveden božítělový průvod, přichází ve zvyk monstrance. Při průvodě bylo přece nutno velebnou Svátost vidět! Zprvu miniaturní gotická věž s průhledným křišťálovým středem, později ovládla podoba slunce, symbol božské lásky, která nám v Eucharistii sama sebe dává. — Květina jest v liturgii symbolem duchovní radosti, znamená kromě toho i nevadnoucí svěžest nadpřirozeného života milosti. Mimoto má kvítím posypaná země ještě jeden význam. Na cestu se metaly květy vítězům, vítaným a provázeným ovacemi při triumfálním vjezdu do sídelního města. Náš eucharistický Král, zahrnovaný láskou a úctou milionů srdcí! . . . Družičky, provázející svátostného Spasitele, připomínají bílým šatem čistotu srdce i svatou radost.

Proč jsou při průvodě čtyři oltáře? Číslo tři znamená v liturgické symbolice trojjediného Boha, číslo čtyři znamená svět (čtyři strany světové!), číslo sedm jest symbolem spojení světa (člověka) s Bohem. Tři božské ctnosti, čtyři základní mravní ctnosti, sedm svátostí, které nás posvěcují a tak s Bohem spojují, sedm darů Ducha sv. atd. Čtyři evangelia, protože všem čtyřem úhlům světa má být slovo Kristovo hlásáno, čtyři oltáře při eucharistickém průvodě, protože na všech čtyřech stranách světa se přináší Tvůrci eucharistická oběť. (»Od východu slunce až na západ . . .« Mal 1, 11), po všem světě jest eucharistický Král uctíván a v chrámech celé země přítomen.

Sotvaže byl božítělový průvod v církvi zaveden, slavili ho naši předkové s neobyčejnou okázalostí. V Praze založeno r. 1389 i bratrstvo k úctě Božího těla a vystavěna kaple, do které se průvod ubíral. Někdy pořádán již v předvečer svátku, někdy v oktávě slavnosti dvakrát až třikrát. Baldachýn nad velebnou Svátostí nesli přední měšťané, na pražském hradě nejvyšší zemští úředníci. Remeslnické cechy, mistři i tovaryši, se svícemi v rukou a s cechovními odznaky, kráčeli v průvodě podle přesně stanoveného pořádku. Do měst přivázeny z lesů celé vozy stromků (»májí«); jimi byly zdobeny oltáře i průčelí domů, podle kterých se průvod ubíral. Monstrance byla ovínutá věncem růžovým nebo rozmarýnovým; květinové věnečky nesli i věřící, na zem sypány růže a jiné květy, a vůbec, kam se oko zadívalo, vše bylo samý květ a samý věnec. V Kutné Hoře bývalo procesí tak velkolepé, že na ně přicházeli lidé ze vzdáleností mnoha mil . . . Jedna míle dvě hodiny cesty! Že se při průvodě rozhlaholil kdekterý zvon, že v něm vlálo korouhví a praporců bez počtu, jest samozřejmé, a že věřící

ozdobili oltáře co nejkrásněji, zlatem, stříbrem, perlami, obrazy, vzácnými rouchy a koberci, že sami na sebe vzali, co nejpěknějšího měli, dovidáme se ze současných zpráv. U oltářů kromě zpěvu evangelia se konaly modlitby za úrodu a za ochranu přede vším zlem.

Nevídaná sláva a krása božítelových průvodů svědčí o úctě našich katolických předků k převelebnému tajemství oltářnímu. Husitské bouře učinily průvodům konec, protestantismus, popírající skutečnou přítomnost Páně v Eucharistii, nebyl nikterak uzpůsoben, aby je obnovil. Za Rudolfa II. se začaly opět konat — v katolických farnostech; v očích věřících i v očích sektářů byly mohutnou manifestací náboženskou; jakž by se proti nim nerozlítla divá bouře a odpor bludařů, kteří měli v našich zemích většinu! Suroví luteráni se neštíteli Eucharistii zneuctít a účastníky průvodu insultovat; proto namnoze konána procesí jen z chrámu do chrámu, ne ke čtyřem oltářům. Teprve Ferdinand II. je obnovil po celých Čechách, a zase konány s oslavou jako za dob jednotné víry. Pěkný zvyk, dotýkat se věnečky monstrance a takto posvěcené si odnášet domů, trvá dodnes.

Přece však i za největšího rozpětí luterského bludu průvody někde slavnostně konány v jezuitských kostelích. Když první členové řádu T. J. přišli za Ferdinanda I. do Prahy, v polovině šestnáctého století, kdy luterstvo vládlo, sedmdesát let před Bílou horou, rozvinuli ve svých chrámech nádheru co největší. Nejhodnější žáci jejich ústavů byli přistrojeni za anděly, jichž bílé řízy zářily zlatem a drahokamy, v rukou nesli praporce, na kterých velmi uměle vyšito jméno Ježíš.

Starodávné řády literátské i vrchnostenské předpisovaly: »Obzvláště pak onu slavnost a starobyrou ceremonii, když s nejsvětějším Tělem Božím kněz chodí, s pobožností co největší vykonávají budou. Osoby obojího pohlaví při této processi po tři dny, totiž na den Božího Těla, v neděli a v ochtabu (oktávě) svátku s rozžitými svícemi s uctivostí přijdou . . . Konšelé ku příkladu dobrému a jako zrcadlo lidu obecnému, aby přítomni byli; ti pak, mimo jichž domy processí s Velebnou Svátostí půjde, před domy máje stavěti, vonnými bylinami zemi posypati, svíce (v oknech) rozsvěcovati a domy ozdobovati podle možnosti aby byli povinni . . .« Při tom »zvonění, radostná střelba, zpěv a plesání všeho lidu . . .« Zdá se, že naši otcové chtěli závodit a předstihnout ty, kteří kdysi v triumfu na Květnou neděli si vedli svého Krále Mesiáše do svatého města . . .

V neděli po Božím těle konáván s nezvyklou okázalostí eucharistický průvod v Podolí u Prahy, a to až do vypuknutí světové války; r. 1914 naposled. Celá Praha tam spěchávala. V Rokycanech konáván průvod po celou oktávu, byl jen kolem kostela. V Chebu až do Josefa II. konán čtyřikrát ke čtyřem oltářům: dnes, v neděli, v úterý a v oktávu. Překrásné oltáře, sahající až ke střechám dvouposchodových domů, byly plny obrazů, kvítí, věnců a svíc, umístěných na vysokých svícnech.

Tajemství oltářnímu zasvěceno v Čechách na deset chrámů, na Moravě dva. Velebena budiž bez ustání převelebná Svátost oltářní! . . .

DRUHÁ NEDĚLE PO SV. DUCHU.

»Člověk jeden učinil hostinu velikou...«

Oslava velkých tajemství sv. víry se nevyčerpá jediným svátkem. Vánoční tajemství vtělení Syna Božího jsme oslavovali ještě v neděli po hlavním svátku, tajemství utrpení Páně bylo předmětem našich rozjímání po celý pašijový týden, o zmrtvýchvstání Páně nám kázala církev po celou oktávu, a právě tak i o působení Ducha sv. Dnešní neděle rozvíjí, o čem jsme uvažovali minulý čtvrtek. Eucharistie, svátostná hostina... Proto evangelium o hostině veliké, epištola o bliženské lásce, a ostatní části mše sv. rozvádějí myšlenku: »Eucharistie, zdroj síly na vezdejší pouti... Ó spásonosná hostie, jež brány nebes otvíráš, boj nepřátelský doráží, dej sílu, buď nám mocná stráž...« (Lk 14, 16-24)

I.

A) Nemýlím-li se, bylo to při jednom francouzském eucharistickém kongresu (první slaven r. 1881 v Lille, druhý 1882 v Avignoně, třetí 1883 v belgickém Lutychu atd.); starší kněz vypravoval: »V letech sedmdesátých přijal parník Saint Columban v přístavu na Fidžijském souostroví starého vysíleného misionáře maristu. Byl provázen hošíkem asi dvanáctiletým jménem Samoa. Před časem ho misionář viděl usedavě plakat před jakousi chatrčí. »Co je tí?« — »Rodiče mi právě zemřeli, a já snědl poslední sousto, co bylo v domě; teď mi nezbyvá leč umřít hladu.« Ujal se opuštěného, zavedl ho na misijní stanici, tam byl vyučen, pokřtěn, připravoval se k prvnímu sv. přijímání, ale než k němu došlo, musil nemocný kněz do Evropy. Ale hošík se nechtěl od něho nikterak odtrhnout. Cestou byla loď postižena bouří — takovou, že ani kapitán, jak tvrdil, podobné nikdy nezažil. Zdálo se skutečně, že nastává konec; teprve v poledne se bouře ponenáhu uklidňuje, naděje se vrací do stísněných srdcí, řemeslníci začínají spravovat značně poškozený parník. Náhle silný náraz, praskot, voda se dere do lodí... Útes pod hladinou, jehož nepostřehl! Záchranné čluny až na dva byly bouří zničeny; ty dva spuštěny, a teď podle námořních předpisů mají být zachráněni cestující; námořníci jsou povinni počkat až na konec, anebo, nedostane-li se na ně, zahynout spolu s lodí. Ale kdo dbá za takových okolností zákonů! Námořníci s nožem v ruce si proklestili cestu k člunům a prudkými údery vesel se rychle vzdalovali od nebezpečného místa. Na lodi zbyl P. Josef, jeho chránělec, kapitán, několik námořníků a cestujících. »Jak dlouho ještě?« táže se kněz. — »Za dvacet minut zmizí loď v hlubinách, neučiní-li Bůh zázrak; máte právě čas dát nám svátostné rozhřešení.« Tu vyňal misionář korporál,

který uschoval pod šatem. »Nechtěl bys teď přijmout Ježíška?« ptá se mladého přítele. Tvář maličkého zazářila, a nedbaje, že jest na tonoucí lodi, sepjal ruce a poklekl před kněze. »Pater, pospěšte si,« nutká kapitán; »ještě deset minut...« Kněz vzbuzuje se všemi lítost, pozvedá ruku: »Já vás rozhřešuji...« Jednu hostii přijme sám, druhou podává hošíkovi. »Tělo Pána našeho Ježíše Krista ochraňuj duši tvou k životu věčnému...« První svaté přijímání, uprostřed bouře a vln! Vtom vnikla voda na palubu, všichni dělají znamení kříže, Columban klesá pod hladinu...« Tu se řečník odmlčel, načež pokračoval: »Jen kapitán, dobrý plavec, se držel nad vodou, až byl zachráněn anglickým křižníkem..., ten k vám právě mluví.« (Millot, Trésor d'histoires.) Touha po tom, který nás miloval, mocnější než bouře a smrt... (Lk 22, 15-20) Eucharistie, chléb života, pro staré i mladé, neustálá posila naездеjší pouti a jednou posila na cestu poslední...

B) Eucharistický Spasitel a dítky... »Nechte maličkých přijít ke mně...« Děti tato slova neslyší, ale slyšíte je vy, rodiče! Vám jsou pokynem a vyzváním, abyste přiváděli dítky k jejich božskému Příteli jak ony matky za Jordánem! Záhy je k němu přiváděti! Nečekat, až nepřítel do dětských duší naseje koukole, který pak těžko, velmi těžko vytrhávat! Pospěšte si, předejděte ho a nasejte dříve pšenice vy! Pšenici dobré výchovy, a zároveň pšenici eucharistickou, andělský chléb! Tím ať se dětská duše záhy sytí, nikoli mlátem vepřů, nikoli špatnými hovory a špatným příkladem, který tak snadno na ulici pochyť! K vánocům nebo svátku dát dítkám darem vhodnou modlicí knížku, učit je, jak jí užívat, a jako všude jinde, dávat dobrý příklad a jít ke stolu Páně spolu s nimi, sic stavíme na písku. Vštěpovat jim vědomí, že den sv. přijímání jest den svatý, ukázat jim na sobě, že i vy jej svatě trávíte, a dítky se budou chránit toho dne vás rozhněvat neb zarmoutit anebo mezi sebou se hašteřit. »Nová oběť,« pomyslíš si. Neopírám, pro tebe je to nová oběť, ale přinese ti užitek stonásobný. Zdaž i zahradník se nemusí mladým štěpům více věnovat než starým stromům? Zdaž osení nestojí rolníka více starosti než zrající obilí? Leč ani ten, ani onen nelituje námahy; vědí oba, že se jim bohatě vyplatí. Eucharistie jest dětské duši totéž, co vláha květince, a ty budeš mít půl práce při výchově ušetřeno, budeš-li následovat příkladu oněch matek v Zajordánsku, tak jako sadař má půl práce ušetřeno, přijde-li vláha včas. Viz, jak to vypadá v klášterích dobře řízených! Rodiče chovanek je přivádějí po vánočních prázdninách. »Jak to s dětmi děláte? My ji nemůžeme poznat! Dříve hašteřivá, neústupná, vzdorovitá, neposlušná, a teď jako vyměněná!...« Tu proměnu nezpůsobila metla; jen domluva, příklad jiných, a hlavně časté sv. přijímání.

C) Svátostný Spasitel a mládež dospívající... Čím jest Eucharistie mládeži? Tím, čím opora mladému stromku nebo kotva lodi, zmitané přívaly bouře. »Pane, zůstaň s námi, neb se připozdívá...« Jasně slunko bezstarostného dětství mizí, v duši se stmívá, schyluje se k bouři, nastává temná noc... Mládí, doba setby. Co nezaseto na jaře, nepřinese plodů na podzim. Pozdě chtít síti teprve v létě! A přece není vzácností najít rodiče, kteří chtějí výrostka vychovávat teprve tehdy, když jim přerostl přes hlavu a jejich nedbalostí se nadobro zkazil. Zmeškali seti, a chtěli by sklí-

zet! Se setbou se musí začít v dětském věku, jak právě řečeno; ale jak udržet jinochovi a dívce, co výchova vštípila? Časté sv. přijímání chrání před vlačností, před vlivem špatné společnosti a špatné četby, udržuje ducha víry, a chrání tudíž před největším neštěstím, před ztrátou největších pokladů, sv. čistoty a sv. víry.

Mládí, doba naděje. »Cím asi ten jinoch, ta dívka bude?« Čtí životopisy velkých mužů, světců, králů, vynálezců, státníků. V mládí se ukazovalo, co v nich dříme, jen když se našla dovedná ruka, která uměla ty dřímající sklony probudit a pěstovat. Řecký státník Aristídes již v mládí projevoval svou příslovečnou poctivost, římský politik Kato charakternost a pevnost, francouzský učenec Pascal nadání, Nero dravost, Voltaire nevěru... Proč mnohý nadějný letorost zklame? Protože jinoch neb dívka nebyli na život připraveni. Bajka vypravuje o kanci, který si brousil zuby. »Proč teď? Vždyť nehrozí nebezpečí!« — »Až nebezpečí přijde, bude již pozdě!« Vyzbrojit mladou duši pro život! K výzbroji patří především vroucí úcta k nejbl. Panně, a potom úcta eucharistická; neosvojí-li si toto dvojí, stane se snadno, že je přepadne nepřítel, a co si pak bez zbraně počnou?

Mládí jest přece doba bojů, a jakých! Jasně slunko bezstarostného dětství mizí, v duši se stmívá, nastává noc, chýlí se k bouři... Ve chvíli, kdy nejméně tuší, probudí se v duši vášně, které dotud neznala, tělesná vášně, první nepřítel, a ta vábí, láká, svádí, táhne silou neodolatelnou; co porídí duše nepřipravená a nevyzbrojená? Eucharistie jest protijed, aby duše nepodlehla nákaze, jejíž bacilů je vzduch plný, takže je zrovna dýcháme, jen když se sama v příležitost svévolně a lehkomyšlně nevydává! Náhodným nebezpečím však duše sílená andělským chlebem snadno odolá. Eucharistie hasí a tlumí žár vášně, a je-li duše nezřízenou náklonnosti snad už zraněná, jest nejsv. Svátost lékem, který mile a účinně hojí; je-li snad nutná i oběť, na př. přetržení jistých pout, pak nebeská manna sílí a činí oběť snadnější. Satyrus, bratr sv. Ambrože, tone ve vodách, tiskne na prsa nejsvětější Svátost, kterou podle tehdejšího zvyku mohl vzít na cesty s sebou, a jest zachráněn. Kdo zachrání tebe, milý jinochu a dívko, toneš-li i ty v přívalech nezřízených vášní? »Pane, zůstaň s námi, neb se přípozdívá...«

Druhý nepřítel, s nímž musí mládež svádět urputné boje, je svět. Hmotářský, zkažený, špatný, Kristu docela odcizený svět, nemající pochopení pro vyšší nadpřirozené statky; svět, na pohled tak rozkošný a radostný. Chce-li kdo dospívající dívčinu zkazit, ví dobře, jak to navléci. Vodit ji ze zábavy do zábavy, z tančírny do tančírny, do tak zvané »lepší společnosti«, ke kratochvilím a radovánkám všeho druhu. Pak nebude dlouho trvat, a zbožnost se jí znechutí, jako dítěku přecpanému cukrovinkami se znechutí chléb, dívka navykne tomu, že jen ve společnosti »přátel« popsané ráže se cítí doma. Svatostánek, modlitba, májový oltář, druhdy místa jejího nezkaleného blaha? To vše se jí stalo hroznou nudou, z čisté dívčiny se stala světačka. Tohoto prostředku se kolikrát chopily i matky, aby dceři vyhnaly z hlavy »klášterní myšlenky«; podnik se jim nad pomyšlení výtečně zdařil, jenže přecasto nad dcerou pak samy plakaly. Není radno vzít si do hlavy, že Pánu Bohu jeho plány zkřížíme! — Uzavřít přátelství s prostopášným světem a s ním vesele hýřit..., kdyby ses stýkal s člověkem nakaženým morem, nebylo by s tebou tak zle! Jde ti skutečně o to, aby ses této nákazy

uchránil? Věz, že duši sycené denně nebeským chlebem se protíví mláto vepřů — špinavé radosti, které svým lidem podává svět; — a co se duši protiví, za tím neběží! Netouží po přátelství nečistého světa, kdo uzavře vroucí přátelství s eucharistickým Králem, synem panenské Matky.

Třetí nepřítel: ďábel, kníže temnoty . . . Jeho úkladů, jak praví sv. Antonín poustevník, se nemusí bát, kdo vroucně miluje Ježíše. »Mocnější je ten, jenž jest s námi, než ti, kteří proti nám jsou!« V Eucharistii jest Kristus Pán ochráncem a silou čistých srdcí. Ať peklo proti nim útočí, ať si jak chce svádí, co zmůže? »Odcházejme od tohoto stolu jako lvi ohněm sršící, satanu samému hrozí a nepřemožitelní,« vyzývá svatý Jan Zlatoústý.

Stalo se v Roueně, v letech osmdesátých minulého století. Ráno do sakristie jednoho chrámu vstupuje elegantně, ale poněkud výstředně oděná slečna asi 20—22letá, a žádá o svatou zpověď. »Ale napřed vám povím, co mne sem přivedlo. V tomto kostele jsem z vašich rukou před jedenácti lety přijala první svaté přijímání. Sotva jsem dospěla, začala jsem žít jako světačka, nestarajíc se o Boha, ani o duši. Tak to trvalo léta, až do včerejška. Včera večer přišli ke mně lidé ze sousedství, abych jim prý darovala šátek pro chudou ženu, která tam právě zemřela. Slíbila jsem jim, a když odešli, otevřela jsem skříň mé zesnulé matky, po prvé od její smrti. Vhodný šátek jsem našla, chtěla jsem zase zavřít, vtom jsem si všimla zásuvky, kterou jsem nikdy předtím nepozorovala. Otevřu ji — jaké překvapení! Celá toaleta mého prvního přijímání: šatečky pečlivě složené, bílý závoj, malá hedvábná kabelka, bílé střevičky . . . Vše dýchalo takovou rajskou nevinností . . . Brala jsem kus po kuse do rukou, ale bylo mi bezmála, jako bych se svatokrádeže dopouštěla. Jak čistá jsem byla tehdy — čistá, a přitom šťastná; a dnes? Kdysi jste mne, vy malé bílé střevičky, nesly ke stolu Páně . . . Kam spěchávaly moje nohy teď? Sklesla jsem do křesla a prolévala hořké slzy, dlouho, dlouho, až jsem usnula. Ráno jsem se probudila v křesle, šatečky, závoj a střevičky v klíně . . .« (Sděluje Outhenin Chalandre, Retraite 197.)

Mládí, doba radosti a ideálů. Radostí . . . Jenže jest rozdíl mezi radostí a radostí! Jsou jedovaté radosti, které ve stáří vyloučí z očí mnoho velmi hořkých slz; a jsou naopak radosti, na které i nad hrobem vzpomínáme s blahým pocitem . . ., na mládí ztrávené pod ochranným pláštěm nebeské Matky! Eucharistie naše mládí krásí a obohacuje, jest nejen zdroj síly, nýbrž i pravého blaha, a tak jakousi předzvěstí věčné blaženosti v otčině. Jeden Pařížan pozoroval u nás zachovalou vesničku, kde všichni do jednoho, od dětí až ke starcům a stařenkám, ve svátek chrámového patrona přistoupili ke stolu Páně. Den předtím sv. zpověď, a ve svátek celá osada vyšňořená, chrám plničký, na tvářích všech vidět náladu vpravdě posvátnou a povznesenou. Francouz žasl nad nevidaným divadlem a vzpomínal, jakých »radostí« vyhledávají a užívají jeho krajané v Paříži.

Vím, milá mládeži, co je tvému srdci kouzlem nejsvůdnějším . . . Najít krásu, užít radosti! Kristus Pán, tvůj božský Přítel, to ví též. Pamatuj však, že ve světě jest mnoho radostí hříšných, které tě oloupí o klid svědomí, o čistotu srdce, o blaho nebes. Hledáš pravou krásu? Najdeš ji v Marii Panně. Hledáš ji na zemi? Najdeš ji jen ve ctnostné duši, setkáš-li se s takovou na své životní pouti. Toužíš po ušlechtilé radosti? Najdeš ji ve značné míře v lůně své rodiny, dal-li ti Pán Bůh hodné rodiče a milující sourozence. Nač

hledat v lesní dívočině, co tí roste pod okny v tvé zahrádce! A kdybys našel ani tam? Najdeš ji na Srdci Páně! Netušíš, co ušlechtilých čistých radostí užije duše mladistvá, která často spěje k svatostánku; takovou duši nepřipraví svět tak snadno o ideály, které mládí má mít, které bohužel zřídka kdy má, a které tělo, svět i ďábel by rádi zašlapali v prach.

II.

D) Eucharistie a mužný věk... Jaro mládí odkvetlo, teď práce v potu tváře, v horku a vedru, teď doba starostí, těžkých povinností, trpkých zkoušek..., teď doléhá život se vši tíhou. Jak málo zbylo ze samostatnosti, o které jsi snil! Jsi svázán více než dřív! Starosti o rodinu... Co si musíš dát kolikrát líbit, abys nepřišel o chléb, nikoli svůj, nýbrž dítek! Povinnosti, které ukládá výchova... Zkoušky..., nemoci, chudoba, rány osudu... »Já bych nejraději utekl...« Vojín nesmí utéci z fronty, kam byl postaven, a ty nesmíš opustit stanoviště, na které jsi se postavil dobrovolně sám! Nikoli utéci, nýbrž hledat sílu; nikoli chtít na chvílku zapomenout ve společnosti, která se pro tě nehodí, nýbrž hledat povzbuzení a útěchu u svatostánku! Zamysli se nad tím, co znamená krátké slovo: »Život rodinný posvěcený a proměněný Eucharistií...« Svátostí nebeského pokoje a míru, svátostí lásky, svátostí síly! Pozoruj rodinu, která se v neděli večer ubírá domů z kina nebo tančírny, a rodinu, která ráno odchází od stolu Páně! V jaké náladě přicházejí v noci oni, v jaké ráno tito, přinášejíce do svého domácího ráje v srdci Krista Pána! Na Sv. Hostýně bys mohl velmi často pozorovat celou rodinu u zповědnice nebo u oltáře; někdy mladí manželé a nedospělé dívky, jindy starší rodiče a dospělé děti. Jak krásný pohled! Kdybys však jako zповědník měl možnost nahlédnout i do jejich duší, povzdechl by sis: »Jak krásný život, který jest proniknut tolikerou vzájemnou láskou a svorností!« Ovoce častého účastenství při svátostné hostině...

Jest docela pochybený názor, že sv. přijímání jest jedině k tomu, aby tam čerpali radost a útěchu, kteří jí potřebují neb o ni stojí, tedy především ženy. Opakují, co bylo již řečeno: »Eucharistie sílí.« Je-li svátostí nadpřirozené síly především svátost Ducha sv., sv. břimování, pak nezapomínejme, že tuto sílu v nás časté sv. přijímání udržuje, tak jako mocný oheň jednou roznicený musí být neustále udržován, sic ponaáhlu vyhasne a zbude chladný popel. Statečnost, ctnost mužů — ale jde-li o nadpřirozenou sílu, pak jí bohužel najdeme spíše u žen. Jde-li o víru, o oběť pro sv. víru, bývají ženy neohroženější, a muž necítí, jak ho hyzdí jeho zbabělost, když se za svého Krále a Vykupitele stydí, když se nevzmůže k odhodlanému slovu, když přikyvuje kdejakému zelenému mluvkoví anebo se tiskne do kouta, jen aby se mu nesmáli, a to vše proti svému přesvědčení! Když sektáři násilně zabírali r. 1920 naše chrámy, seděli mnohdy mužové za pecí, a ženy bránily dům Boží s nasazením života!

Mužové bázlivější než ženy... Jaký div, kdyžtě jsou u stolu Páně hosty! Proto nechuť k slovu Božímu, proto nechuť k modlitbě a náboženským věcem, proto mnozí »spí« (1 Kor 11, 30), proto i tolik odpadů. Když před r. 1900 vrženo do světa jako prskavka heslo: »Pryč od Říma«, odpadaly

v severních Čechách celé osady — takové, kde věřící celý rok se u svatostánku neukázali! Na slově svatého biskupa rochesterského, mučedníka za pronásledování Jindřicha VIII., Jana Fishera, netřeba zholat nic měnit: »Studují-li periody úpadku a rozkvětu v církvi, jest mi vždy zřejmo, že obě jde ruku v ruce s úpadkem a rozkvětem úcty eucharistické.« Před dobami velkých odpadů za Luthera a za velké francouzské revoluce se usazoval prach na oltáře i na opuštěné svatostánky; živá duše nepřišla celý rok navštívit božského vězně... V takových osadách měli bludařští kazatelé nejsnadnější práci, kdežto věřící sileni často nebeským chlebem zůstali pevní.

Nestydíme se jít k lékaři, a ostýcháme se spěchat k nebeskému Lékaři. Velcí státníci a politikové soudili jinak. Garcia Moreno, prezident v americkém Ecuadoru, se postavil mezi věřící k zpovědnici (chodil měsíčně), irský O'Connell nejinak, Mallinckrodt šel k sv. přijímání před každým důležitým sezením parlamentu, Tomáš Morus, kancléř, druhá osoba po králi, přistupoval tím častěji, čím větší starosti na něho doléhaly, nakonec denně, naposled na cestě k popravišti, když mu bylo podstoupit pro víru smrt. Za anglického pronásledování byly uvaleny velké pokuty na jediné sv. přijímání — 400 tolarů, jindy 5000 dukátů. Mezi těmi, kteří byli takto postiženi, byl i jeden šlechtic. Platil svědomitě předeepsané pokuty, až přišel docela na mizinu, a konečně se mu dostalo i palmy mučednické — mučedník nejsv. Svátosti! Když vypukne pronásledování, tu přistupují věřící mnohdy i s nebezpečím života ke stolu Páně, jako by teprve teď začali chápat, čím jim eucharistický Spasitel jest.

Proč vídat tak málo mužů u svatostánku? Proč bývá muž bílou vránou mezi těmi, kteří přistupují denně k svátostné hostině? Mnozí jsou s odpovědí rychle pohotově: »Zbožnost jest ženská vlastnost...« Aní neřeknou »ctnost«! Křížovou cestu, růženec, pouti, společné pobožnosti, poslouchání slova Božího spolu s častým sv. přijímáním zařazují do inventáře »žen z lidu« mnohdy i mužové věřící. Jakž by ne, když ve chrámech, při církevních průvodech, u eucharistického stolu nevidět leč šátky! Četl jsem již nejedno vysvětlení, ale všechna pochybená. Která odpověď jest správná? Že úsudek, který jsme právě slyšeli, si činí jen krátkozrací, ať věřící nebo bezbožcí, kteří podle toho, co vidí v Evropě ve 20. stol., činí všeobecný úsudek pro všechny věky a místa! Mužové jsou též synové módy jako ženy! Před 50 lety nosily u nás ženy pláštěnky. Brzo se jim znechutily, co teď se zásobami? »Přenecháme je mužům!« Vynalézaví textilníci k nim přidělali kapuci, a co před nedávnem nosily ženské, začali nosit mužští! Synové módy... Když ve stol. 18. přišla do módy filosofie a od r. 1848 politika, přenechali mužové kostely ženám, a sami se vrhli napřed na filosofii, a potom na politiku; omezené ženy, které v této náboženské lhostejnosti nebo nevěře vidí projev mužnosti, se opičí po nich. Bývalo však jinak! Bývaly doby, že se mužové zajímali o náboženské otázky stejně horlivě a skoro vášnivě jako dnes o politiku, takže je kazatelé musili napomínat, aby se v tom mírnili. Bývaly doby, že prostory chrámové plnili mužové, nikoli ženy. Sv. Bernard, Jan Kapistrán, Berthold Řezenský, Leonard a Portu Mauritio, František Regis, František Hieronymus, všichni tři Bernardínové z řádu sv. Františka a jiní velcí misionáři a kazatelé, vidávali před sebou někdy tisíce mužů. Segneri, Savonarola, Bourdaloue, Bossuet, naši čeští

horlitélé o nápravu mravů, Milíč, Matěj z Janova, Konrád v. Waldhausen, měli pod kazatelnu hlavně muže. Sv. Jan Zlatoústý vytýká svým nezdárným ovečkám v Cařihradě bez milosti kdejakou neřest, kterou u nich postřehl, i to, že kromě velkých svátků zeje chrám prázdnotou, ale nikdy nevytýká mužům, že přenechávají zbožnost i pobožnost a zvláště eucharistický stůl ženám.

E) Eucharistie a nemocní... »Přijdu a uzdravím ho,« odpověděl Pán setníkovi, prosícímu za nemocného služebníka. (Mt 8, 7) Kolikrát se tato scéna od oné chvíle opětovala v našich městech a městečkách, vesničkách a samotách! »Přijdu a navštívím ho... Přijdu a oblažím ho... Přijdu a potěším ho.« Třebaže jsme si stejně jak onen setník vědomi: »Nejsem hoden...«, neodmítáme přece vznešenou návštěvu jako on, nýbrž prosíme za ní, toužíme po ní, očekáváme ji...

Že při zaopatření není nemocný povinen zůstat lačný, jest všem známo. Méně známo jest, že po zaopatření může v téže těžké nemoci přijmout častěji tělo Páně v kteroukoli dobu denní, aniž by musil zachovávat půst. Milosrdné srdce Pia X. však šlo ještě dál a poskytlo všem nemocným milosti předtím neslýchané. Že mohou přijmout svátostného Spasitele denně, vydrží-li zůstat lační, jest samozřejmo. Ale jmenovaný papež dal víc; nynější praxe církve jest, že každý, kdo měsíc leží, byť nešlo o nemoc smrtelnou, a nemůže zůstat lačný, může dvakrát týdně přijmout nejsv. Svátost, požije-li léku nebo něčeho na způsob léku, t. j. tekuté stravy, na př. kávy, mléka, polévky, při čemž dovoleno nadrobit i trochu pečiva. Dveře nemocných tím otevřeny svátostnému hostu dokořán!

Nemocní... Jenom ten, kdo byl delší dobu nemocen, dovede náležitě ocenit lásku milujícího a soucitného srdce Pia X. Nemocný... Snad jest upoután na lůžko bolesti týdny, snad měsíce, možná že čítá již léta... I když jest obklopen láskou a všemožnou péčí svých drahých, přece jen mu bývá teskno a pookřeje každou milou návštěvou. Milou návštěvou, ne kteroukoli... Navštěvovat nemocné se čítá mezi skutky tělesného milosrdenství. Otaž se kteréhokoli řeholníka, je-li mu dovoleno konat návštěvy v rodinách, a odpoví ti: »To klášterní pravidla co nejpřísněji zakazují, vyjma návštěvy nemocných.« Zvláště tehdy, nepřichází-li sám, provází-li vznešenějšího hosta, nejvznešenějšího, jaký se dá myslit...

Kněze pramálo těší, vidí-li, že se nemocný jeho příchodu hrozí. Přináší mu svátostného Přítele, a nemocný se brání zuby nehty; domácí ho musí prosit, domlouvav, přemlouvav, skoro násilím prokřestit eucharistickému Spasiteli cestu k jeho loži, mnohdy nikoli k nemocnému, nýbrž k umírajícímu. »Teď o sobě neví, teď může přijít kdokoli a dělat s ním cokoli...« Jak těžko knězi plnit svou povinnost, vidí-li zřejmě, že není naprosto vítán a že si nemocný zhluboka oddechne, až opustí jeho světničku! Jsou však zase případy, které mu vynahradí mnohonásobně tyto trpké chvíle. Místo mnoha slov mluv jedna taková událost. Právě jsem odložil dopis. Nemocná dívka mi odpovídá na dotaz, kdy jí mám přinést svátostnou posilu. »Těžká volba... Nejraději bych oba dva dny; že mi za to neskromné přání na dálku vyčínitel! Přijďte tedy prvního dne; budu mít Ježíška o 24 hodin dříve. Kdybyste věděl, s jakou netrpělivostí a nedočkavostí počítám dny a hodiny, a jak

mu mé srdce letí vstříc...« Její matka připsala: »Přijďte... Jsem Vám nevýslovně vděčna za všechny oběti, které pro mé trpící dítě přinášíte. Naše drahá maličká trpitelka po každé okřeje, po sv. přijímání je jí vždycky tak blaze, jako by bolesti nadobro pominuly...« Lidé bez víry musí sáhnout k jiným prostředkům, aby bolesti na chvíli ustaly. Morfiiovými injekcemi, mají-li na ně, se zbaví na chvíli bolestí těla; jakými injekcemi zapudí tesknost ducha? Čím přivolají vnitřní pokoj, odevzdanost a radost srdce? Mnozí neznají toho, jehož milující Srdce plno soucitu se sklání především k lůžku trpícího, neznají božského Lékaře, jenž hojí veškerý neduh, nezakusili nikdy blaha jeho milostiplné návštěvy.

F) Mám se zmínit o tom, čím nám bude na sklonku života? Eucharistie a stáří... O tom jen několik slov. Co tíží ve stáří? Opuštěnost... Všichni přátelé odešli, buď že je život rozebral nebo že nás na věčnost předešli. Eucharistický přítel přečkal a přetrval všechny, zachoval nám věrnost i lásku, když už dávno vybledla a vychladla ve všech srdcích, na která jsme počítali a se spoléhali. Tíží snad i neveselé vyhlídky, vzpomínka na loučení, které snad už brzo nastane... Vzpomínka, že naším soudcem bude náš přítel nejvěrnější, usnadní nám i tuto těžkou a dalekou cestu, a tak jest život křesťanský posvěcen Eucharistií, i když dokonává, a nebeský pokrm jest nám zárukou slavného vzkříšení, jak zaslíbil Pán.

Zakončíme písní eucharistickou.

* *

V naší vlasti máme zvlášť mocný doklad úcty našich předků k tajemství oltářů. Zatím co jinde věřící v přijímání eucharistické manny zvlažněli, objevilo se u nás koncem 14. stol. mocné hnutí: »Blíž k svato-stánku... Denní sv. přijímání!« Nikoli pouze ženy, i muži! Ti ještě horlivěji se tísnili u stolu Páně! Ve své horlivosti šli tak daleko, že prohlašovali denní sv. přijímání za povinnost a za nutné k spasení; pražský církevní sněm proto rozhodl, že laikové nesmějí přijímat sv. svátosti častěji než jednou měsíčně — musil brzdit horlivost, která zabočila v blud! Rozumí se, že ono ustanovení bylo jen dočasné; dnes má k trůnu milosti volný přístup každý věřící den co den.

I truchlivé hnutí husitské jest dokladem eucharistické horlivosti našich předků. Lid málo rozuměl a málo starosti věnoval Husovým bludům, kostnickým sněmem odsouzeným, o predestinaci, papežské autoritě a jiných člancích víry. Jim šlo jen o přijímání z kalicha. Český kulturní historik Zik. Winter podává řadu dokladů o častém přijímání věřících v 15. a 16. stol. Tak na příklad malý pražský kostelík Panny Marie na Louži nebo malá osada Žlutice měly podle archivních záznamů mnoho komunikantů za rok. K eucharistické oběti bráno vzácné drahé víno, a pražští měšťané odkazovali často k službám Božím značné množství »krve vinné révy«, anebo olej pro věčnou lampu, aby »světlo před tělem Božím hořalo ustavičně«. I tato lampa bývala mistrovským zlatnickým dílem.

Lid, oddělený podle pohlaví, tvořil kolem oltáře věnec, později zaváděny mřížky. Před sv. přijímáním i po něm kněz přítomné krátce oslovil; tato promluva později odpadla, poněvadž prý »bývá tolik kázání v neděli i ve všední dny, že lid jest o všem dostatečně poučen«. Tedy pro množství přijímajících a pro častá eucharistická kázání odpadly krátké promluvy před svátostnou hostinou!

Byl osudný blud našich předků, že praví utrakvisté, lišící se od katolíků jen kalichem, pokládali wittenberského revolucionáře a bludaře za muže jim ideově bližšího a že šmahem běželi za ním. Přijetí německého luterství mělo za následek pád úcty eucharistické, nezbytný důsledek Lutherova bludného učení o nejsv. Svátosti, mši sv. a o kněžství. Co šlo za pádem eucharistické úcty? Desetitisíce věrných Čechů v severních oblastech naší vlasti přišlo přijetím německého bludu o pravou víru i o národnost, nesčetná města, dotud česká, byla poněmčena, luterští páni poněmčovali i venkovský lid svého panství, velká území takto nadobro ztracena.

Koncem 16. stol. bývali místy věřící lačnicki až do večera, aby mohli v podvečer přistoupit ke stolu Páně. V Tišnově a beze vší pochyby i jinde bylo zvykem a vlastně předpisem, že jakmile literát (chrámový zpěvák) »uslyší zvonec a zhlédne kněze jít k nemocnému, ihned všeho zanechajíc, ať vezme svíci nebo fakuli, čtyři ať popadnou nebesa a dají knězi počestný průvod«.

Modlicí knihy našich otců jsou další doklad jejich hluboké eucharistické úcty. Už dávno byl vynalezen tisk, a modlitební knihy se ještě psaly — ještě v minulém století, po r. 1850! Psány často na pergamenu, vázány v kůži, opatřeny mosazným kováním, zvláštní péče věnována výzdobě modliteb ke mši sv. Zvláštního půvabu jim dodávaly překrásné iniciálky, na př. před mešní pobožností obraz Ukřižovaného, k obětování obraz hostie, k proměně jeden anděl držící hostii, druhý pozvedající kalich, k přijímání ptáčky zobající ovoce se stromu; jinde kalich s hostií v oblacích, věnčený zelenou větévkou, jinde zas Kristus Pán v oblacích, obklopený anděly, držícími stuhu s nápisem: »Pojď, požehnaná, ke mně.« Jinde sv. Václav, eucharistický světec, v rukou korouhev a štít, po jedné straně pšeničné pole, po druhé vinice. Překrásné a vkusné bývaly eucharistické obrazy symbolické.

I lidové zvyky svědčí o hluboké úctě k nejsv. Svátosti. Proč zvedá lid uctivě pohozený hrách a zrno políbí? Poněvadž v něm vidí vtisknutý kalich! Chtěl bys to prohlásit za pověru? Pověz tedy, co dobrého dosící nebo čeho zlého se chce neomylně uchránit ten, kdo to činí? Je to jen projev úcty k oltářnímu tajemství! Z téhož důvodu na některých místech zasívali a snad ještě sázejí hrách na Velký pátek, protože v předvečer toho dne Pán ustanovil převelebnou Svátost svého těla a krve, a protože toho dne vycedil za nás na kříži drahocennou krev, která ve svátostných způsobách jest v kalichu chována.

SVÁTEK BOŽSKÉHO SRDCE PÁNĚ.

»Pohled na Srdce, které lidí tolik milovalo!«

A) Milý a tklivý svátek... Svátek lásky Ježíšovy... Srdce Páně, symbol vykupitelské lásky našeho Pána a Krále. »Láskou věčnou miloval jsem tebe, proto přivinul jsem tě k sobě, smilovav se nad tebou.« (Jer 31, 3) »Když byl miloval své, kteří ve světě byli, projevil jim lásku mírou nejvyšší,« svědčí o něm apoštol jeho lásky. (Jn 13, 1) Lásky Ježíšovy, veškeré naše bohatství. Bez ní by bylo jen peklo a věčné zavržení, bez ní dodnes stál by cherub s plamenným mečem u rajske brány, bez ní bychom se dodnes nemohli a nesměli modlit: »Otče náš...« Náš Ježíš... »V něm jste ve všem zbohatli,« praví apoštol. (1 Kor 1, 5) Jen vzpomínejme, jak zřejmě nám stála před očima všechna naše duchovní bída, když jsme v adventě rozjímali o ztraceném ráji! Svátek za svátkem nám odhaloval poklady lásky Kristovy, od svátku ke svátku rostlo před naším duchem naše vnitřní bohatství, nám Kristem získané, až k svátku, kdy jsme uvažovali, že nám nakonec dal sám sebe ve svátosti lásky. Kristus, naše plnost, z lásky k nám se stal chudým, abychom my jeho chudobou zbohatli. (2 Kor 8, 9) Všecky jeho zásluhy jsou naše, všecky jsou nám dány k dispozici, a my dnes po skončených slavnostech děkujeme Srdci, které nám ze svých pokladů dalo vše, co nám dát mohlo, nic neoponechavši sobě; dnes mu osvědčujeme svou nejvroucnější lásku, a zároveň ho odprošujeme za to, že jsme jeho lásku tak málo spláceli, vlastně nespláceli vůbec. »Pohled na Srdce, které lidí tolik milovalo, a čeho se mu za jeho lásku dostává, ne-li jen urážek a nevděku!« (Slova Páně k sv. Marketě Alacoque.)

Svátek Božího těla, jak jsme si řekli, jest Zelený čtvrtek, přenesený do velikonočního plesu. Dnešní slavnost jest Velký pátek, přenesený do svatodušního jasu. Ale zatím co ozvěna zelenočtvrteční večere jest plna plesání a radostí, nemůže být ozvěna velkopátečního smutku dnem jásání. Vždyť ona láska, kterou si připomínáme dnes, pro nás na kříži trpěla, a kříž vybavuje vždy vzpomínku tklivou. Jak nebýt do duše dojat pohledem na Srdce korunou trnovou ovinuté a kopím probodené! Nadto je tato láska od nevděčných urážena, a to vymáhá od nás soucit a odprošování. Třebaže dnes oltáře tonou v záplavě světla a květů, má přece jen dnešní svátek nádech kajícího smutku; jako by ta světla a ty květy byly přeneseny z Božího hrobu...

B) Lásky Božského Srdce Páně... Lásky, které nenajdeme rovné v prachu země ani na výsostech nebes... Jeho láska jest:

a) Láska se sdílející, láska přítele, pravého, nezištně milujícího, láska vzácná jako krystal rubínu. Náš božský Přítel! ... (Jn 15, 15; 11, 11; Lk 12, 4) O všechno se s námi sdělil a sděluje — od okamžiku, kdy přišel mezi nás, kdy se v lůně panenské Matky vtělil a Otcí nabídl v zápalnou oběť za nás. »Tu jsem, Otče, abych plnil vůli tvou a obětoval se tobě...« (Viz Žd 10, 7; Ž 39, 7) Víme předobře, za koho... Víme, na koho Pán myslil při této své první modlitbě v panenském lůně. Všecky poklady svých zásluh, všecky krůpěje své nejdražší krve, všechno ovoce své přehořké smrti a bolesti své cesty křížové nám již předem daroval.

b) Láska sebe obětující, láska matky, drahá jako krev milujícího srdce... O této lásce mluví Golgota, kříž, Svatý týden. Písmo sv. vypravuje o Sebovi, jenž po porážce a smrti Absolonově pokračuje ve vzpouře proti Davidovi. Pronásledován Davidovým vůdcem Joabem, uchýlí se do města, zvaného Abela Bethmaacha. Město okamžitě obleženo. (2 Kr 20) »Proč nás chcete pobít?« — »Ne vás, ale o utečence nám jde...« Za chvíli jim občané hodili přes zeď jeho hlavu, a vojsko odtáhlo. Rci, kdybys ty byl někdy v podobné situaci, obětovali by sebe či by raději obětovali tebe jako tito? K tomu netřeba dlouhé úvahy. Kdyby šlo o mír v obci a ty jediný stál v cestě, našel by se někdo, jenž by byl hotov za tebe se obětovat? »Když kvůli němu ta bouře povstala, hoďte ho do moře!« (Viz Jon 1, 12) Vtělený Syn Boží, tvůj Pán a Král, smýšlel a jednal jinak; nikoli tebe, nýbrž sebe obětoval, za tebe, za hříšného, za posledního ze svých služebníků, obětoval se z čisté lásky, za tebe, za něhož by se ani nejmenší a nejchudší žebrák neměl chuti obětovat!

c) Láska sebe darující, láska snoubenecká, čistá a ryzí jako zlato, tím krásnější, čím ryzejší. »Dávám ti sebe, své Srdce...« — »A já od tebe nechci jiného, leč srdce! Ne věno, ne peníze, ne statek, ne vyhlídku na pohodlí a blahobyt..., nechci tvůj dar, jen tebe si žádám...« Hledá-li kdo dar, přejde tam, kde se naděje daru většího; hledá-li kromě Srdce cokoli jiného, odejde tam, kde mu kynou větší lahody. Božský snoubenec duší! Sám sebe nám daroval v tajemství oltářním... Židé, kteří stáli jen o jeho dar a ne o něho, ne o jeho Srdce, toužíce po laciném chlebě a majíce v živé paměti předvčerejší nasycení na poušti, obracejí se k němu zády, když místo chlebů a rybiček jim dává sebe, živý nebeský chléb; a běží za falešnými mesiáši, kteří slibovali všemožné, statky, vládu, pohodlí, jenom ne Boha. Tělesným, hmotářským židům byly tyto dary milejší, nevyrovnatelně milejší nad Boha! Apoštolé, kteří chtěli Ježíše, odpověděli ústy Petrovými: »Ke komu bychom šli? Ty máš slova života věčného...« (Jn 6, 68)

Eucharistické Srdce Ježíšovo, ustavičně planoucí výheň vykupitelské lásky. »Kdo nás odloučí od lásky Kristovy? Jist jsem zajisté, že ani smrt, ani život, ani andělé, ani Knížata, ani Mocnosti (vyšší kúry andělské), ani věci přítomné, ani budoucí, ani vysokost, ani hlubokost, ani jiné kterékoli stvoření nebude moci nás odloučit od lásky Boží, kteráž jest v Kristu Ježíši, Pánu našem.« (Ř 8, 31-39) »Proto skláním kolena před Otcem Pána našeho Ježíše Krista, prose, aby Kristus vírou přebýval ve vašich srdcích, abyste v lásce vkořenění a pevně založení jsouce, mohli vystihnout se všemi svatými veškerou šířkou a dlouhostí a hlubokostí a vysokostí přenesmírné lásky Kristovy, převyšující veškeré poznání...« (Ef 3, 8-21; 1, 3-23; 2, 4-22)

d) Láska odpuštějící, láska otcovská, plná slitovnosti a milosrdenství, sklánějící se k opovržené ženě hříšnici (Lk 7) a vinoucí na srdce vracejícího se marnotratného syna, ožebračeného, zklamaného, hladového, opuštěného a zrazeného od těch, kterým své srdce dal a na jejichž lásce, myslil, že by mohl hrady budovat. Láska, která nedopustila hodit kamenem na ženu cizoložnou, láska, která pravila tvrdým farizeům: »Jděte a naučte se, co znamenají slova Písma: Milosrdenství chci a ne oběti (Mt 9, 13), neboť jsem nepřišel volat spravedlivých, nýbrž hříšníky k pokání.« (Ib) Zdaž jsme i my tuto lásku nezakusili ve zpovědnici — daleko častěji než žena hříšnice v domě farizeově, zkroušený publikán v Jerichu (Zacheus) aneb kající zločinec na Golgotě?

e) Láska oblažující... Láska bratra, láska sestry, láska matky, láska otce, láska dítky, láska přítele, láska snoubenců, láska k vlasti, láska každá... Jasná, milá, radostná jako jas slunka, ozařující celý svět. Zdaž každá láska lidské srdce neoblažuje? Netoužíme po lásce bližního především aneb snad jediné z toho důvodu, že v ní vidíme nebo tušíme své blaho? Zdrojem ne-skonalého blaha a štěstí připadá snoubenci láska milované bytosti, a nedostane-li se mu jí, zdá se mu život tak prázdným a bezcenným, že ho ani nepokládá za hodna, by o něj stál. Láska tvora... Tak dovede oblažit, a přitom jsme si vědomí, že jest v jeho moci, učinit nás šťastnými. Ten sní po štěstí v cestování po cizích zemích, a musí se svého snu vzdát, nemá na to. Onen hledá štěstí ve slávě, a vidí, že není v jeho moci. Třetí jest roven bohatci v podobenství, a musí si doznat, že jest nad jeho síly to, po čem touží. Ale lásku? Té můžeme od milované bytosti dosíci; jen kdyby chtěla! Jenže mnohdy nechce, a jak nás může ta nedosažená láska sklíčit a sklátit! Proto se tak rádi pohybujeme ve vysněném světě lásky, od dětských povídek až k milostným románům. Co učinilo Staré bělidlo dostavníčkem všech českých turistů? Co vřadilo »Babičku« Boženy Němcové v seznam nejkrásnějších knih světové literatury? Zdaž ne láska, která vyzařovala z hlavní osoby této povídky? Láska klidná, pravá, skutečná, trvalá, ne blouznivá a prchavá, na jakou jsme zvyklí v jiných literárních produktech, láska, která nacházela odezvu ve všech srdcích vůkol, takže blažil druh druhá. Jenže autorka Babičky idealisovala, mnoho idealisovala...

Kde není lásky, tam není blaha, není pokoje, tam rozbroj, mučivý rozbroj. Na světě lásky málo, tak příliš málo... To proto, že tolik sobectví, tak málo ochoty obětovat své nezřízené tužby, ať jde o ctižádost nebo žádost pozemských statků. Jiří z Poděbrad... Dne 24. ledna 1458 zvolen jeho přičiněním Matyáš Korvínus na polí Rákoši u Peště za uherského krále; rychlí poslové přispěchali do Prahy, Jiří káže synovi Viktorínovi, aby ho s velkým komonstvem doprovodil do Uher, Matyáš děkuje Jiřímu za přízeň, kterou v jeho domě zakoušel, zavazuje se mu k věčné vděčnosti a neochvějnému přátelství. Dne 2. března téhož roku shromážděn v pražské radnici sněm. Sotva podle zvyku dokonali modlitbu, sotva ve velké síni zaznělo amen, vystupuje katolický pán Zdeněk Konopištský ze Šternberka, a promluviv potichu s pány, pokleká před Jiřím: »Zdráv buď, Jiří, král a pán náš milostivý!« Hned nato se zvedne všechno shromáždění, vede Jiřího do chrámu Panny Marie Týnské, kněžstvo zpívá Te Deum, po ulicích se rozléhá zpěv Svatý Václave, Jiří veden pak do Králova dvora, a to vše se dalo bez pořádku

předem umluveného, spontánně, takřka samočinně. Dne 8. prosince 1462 se vrhl Jiřímu v náruč při loučení v Korneuburce císař Bedřich III. Před málo dny ho český král vysvobodil z největšího nebezpečí, ze spárů vídeňské luzy, která by ho byla utloukla s celou rodinou a tak vyhladila habsburský rod; jeho srdečnost neznala mezí. Uplynul rok, a císař nápadně ochladl v lásce k svému zachránci, až se stal jeho největším protivníkem. Uplynuly další dva roky, a Zdeněk ze Šternberka se od Jiřího odvrací, z přítele se stává jeho nejzarytější nepřítel a organizuje jednotu pánů proti němu. Další dva roky, a Zdeněk tasí meč proti svému králi, volá do země německé křížáky. Za rok potom Matyáš vypovídá válku Jiřímu, svému dobrodinci a tchánu. Zase rok, a 3. května 1469 oznamuje Zdeněk v Olomouci Matyášovi, že zvolen proti Jiřímu českým králem — jeho přičiněním! My, čtoucí dějiny vlády Jiřího, si můžeme povzdechnout: »Jak krásné to tehdy mohlo v Čechách být, kdyby bylo více lásky mezi těmi, kteří si přece láskou byli povinni, lásku sobě osvědčovali a sobě jí i na věky slibovali!« Nebylo lásky, ač být měla a mohla; proto musila naše vlast tolik krvácet.

Tak by byla vzájemná láska oblažila všechny ty, kteří se v dívých sporech drásali a bili a za jejichž nelásku musila pykat celá země. To chybělo naší bohaté a úrodné vlasti — láska, nic jiného! Že se Jiří docela nezhroutil? »Jeho pevná vůle,« řekne jeden. »Vědomí vladařských povinností,« odpoví druhý. Budiž, ale já k tomu přidávám ještě jeden důvod: láska jeho věrné a hrdinné manželky! Mluvím s těžce zkoušenou dívčinou; docela skleslá... Najednou se na ni shrnulo tolik duševního utrpení se všech stran. Zklamání, nevděk, opuštěna ode všech, kteří se kolem ní tísnili, podezřívána co podvodnice, zbavena vši útěchy. »Co mi ještě zbývá?« táže se mne. »Co ti zbývá? Láska Srdce Ježíšova!« — »Jakou mohu mít ještě radost?« — »Z lásky Ježíšovy!«

Dovede-li blažit a oblažit láska lidského srdce, což teprv láska Srdce Vykupitelova! Může-li se láska stvořené bytosti stát pramenem blaha, což teprv láska Boží! Láska Ježíšova! Nezakouší jejího blaha duše proniknutá živou vírou už zde, ve vyhnanství? A to přece jest pouhý stín toho, co nám slíbeno v nebeské vlasti — blaho, které připravil Pán těm, kteří ho milují. (1 Kor 2, 9; 1 Jn 2, 1-18)

C) Kteří ho milují... Láska Srdce Ježíšova je též i) láskou toužící. Ludvík XVI., jenž svůj národ miloval, toužil být od něho též milován. Láska Ježíšova — touží po tom, aby byla opětována..., od těch, které miloval a za které se obětoval. Jest od nich opětována? Stejně jako láska jmenovaného vladaře! Řekni si, proč je dnešní svátek dnem odprošení, a máš odpověď na naši otázku. Od nás však, tak alespoň doufáme, opětována jest, a proto jest nám dnešní slavnost dnem zasvěcení. Především zasvěcení našich rodin. S jakou láskou a starostlivostí shlíží Srdce Páně na křesťanské rodiny! Slyš jeho zaslíbení: »Vylíjí zdroje požehnání na domy, kde bude obraz mého Srdce uctíván; rozdvojené spojím, budu chránit rodiny v jakékoli bídě postavené a udělím jim pokoje, jen když se ke mně s důvěrou obrátí.« Kristus Pán chce být Králem našich rodin, chce vládnout našim domům, chce však, abychom ho sami do rodinné svatyně uvedli. On, který by svou láskou a přítomností mohl proměnit naši chudou

kamenitou zemi v ráj, jen kdyby ho přijali, si přeje, abychom my láskou svou v ráj proměnili své domy, a takovému ráji jest ochoten žehnat, v něm bude vládnout a svou milostí přebývat.

Rodinná svatyně... Podle středověkého práva býval i v naší vlasti ztrestán smrtí, kdo nevolán a neohlášen vnikl do domu; týž trest stihl i toho, kdo poslouchal pod okapem, co se v domě mluví. Tak žárlivě si chránili naši otcové posvátnost rodinného krbu! Ve větších domech byla vždy místnost, kde se všichni scházivali k pobožnostem, v zámku dokonce kaple, kde denně sloužena mše sv., a té byli všichni přítomni. U nás jest zvykem, že snoubenci, nejpozději manželé si začínou tykat, byť si dříve byli sebevzdálenější — projev lásky a jednoty: »Kde tys František, tam jsem já Františka.« V některých krajích jest zvyk právě opačný; byť si byli oba jako děti seblížejší a sebedůvěrnější, byť si tykali od malička, po přijetí svátosti stavu manželského si vykají — z úcty k této svátosti a svému stavu. Mordvínové, kmen bydlicí na břehu Volhy, mají přísloví: »Kde nepomůže láska, nepomůže ani hůl; psa naučíš klackem, dítě pohlazením. Na souseda jdi s rublem, na ženu s laskáním. Děravým hrcem se nechlub!« (Nevynášej na veřejnost domácí neshody!)

Autoritu otce osvětluje přísloví: »Ale... Car chtěl, jenže otec nedovolil!« I mně jednou v dětství otec nenápadně v rozhovoru ukázal, že autorita otce stojí výš nad kteroukoli autoritu stvořenou, vyjma církev Kristovu. P. De-lalande vydal svědectví obyvatelům dvou bretoňských ostrovů, Hoedic a Houat: »Neslycháno, aby se kdy objevilo nemanželské dítě, neslycháno, aby muž ženu udeřil; mezi sebou se muži a zvláště ženy občas pohádají, ale nikdy neslyšet nadávku. Vaše rozlukové zákony jimi nehnou! Protivěrnosti manželské se neproviní ani myšlenkou.« Tak vypadal často rodinný život v »temném« středověku. Učeně se tomu říká patriarchální stav; říkejte si tomu, jak chcete, ale jisto jest, že v takových domech bývalo a jest více štěstí a pokoje než v tak zvaných moderních rodinách. V těch vládne hřích, a kde vládne hřích, nemůže kralovat Kristus.

D) Vídeňský Posel Srdce Páně vypravuje o chudé ženě z okolí Barcelony, že dostala obraz Srdce Páně. Nabízena jí za něj značná suma. »Nikolí, ten vezmu domů.« Zřídila domácí oltářik a s dětmi se před ním modlívala; pohled na modlicí se rodinu obrátil zbloudilého otce..., obraz přinesl do domu požehnání! Požehnání přinese i do našich domů úcta k Srdci Páně. Ale napřed musí z rodiny hřích, a pak žít životem podle víry! Podle přání samého Spasitele máme uctívat jeho Srdce svatým přijímáním prvního pátku měsíce. Není vám to možno? Vyberte si tedy jiný den! Buď svátek, který se toho měsíce slaví, nebo některou neděli, a přinášejte všichni domů spolu se svátostným Ježíšem i jeho požehnání! »Učiň srdce naše podle Srdce svého...«

Především hořet podobnou láskou, jakou plane Srdce Ježíšovo! Vzájemná láska, první podmínka, aby mezi námi a uprostřed nás postavil Pán svůj stánek. Tato láska musí být podobna lásce Srdce Ježíšova! I ona musí být především láskou sebe sdílející. Nenajdeme-li v rodině ušlechtilé společenství všeho, kde je máme hledat? Není-li v rodině radost jednoho radostí všech a žalost jednoho žalostí všech, kde jinde tomu tak bude?

Sloužíme-li všichni svorně Pánu, pak veškeren poklad našich zásluh bude pokladem všech, a jako o domě Putifarově praví Písmo sv., že mu Hospodin žehnal kvůli Josefovi, tak bude nebeský Otec žehnat naši rodině kvůli dobrým skutkům, které koná ten i onen, a zvláště kvůli Ježíšovi, kterého jsme uvedli do svého domu jako onen Egyptan Josefa. Láska sebe obětující... Zřídka, velmi zřídka se stává, že by měli členové rodiny příležitost obětovat jeden za druhého život. Tím více příležitosti k drobným obětem. Když druhému ustoupím, neobětují tím kus svého sobeckého já? Když mu vyjdu vstříc, když mu posloužím, když mu vyhovím, není to nepřetržitý řetěz drobných obětí? Nemáme k nim příležitost po celý den a po celý rok? Znal jsem takové rodiny. Se spřátelenou rodinou smluvena společná vyjížďka autem do hor; dívčina se na ni těší celý týden, tu v poslední chvíli poněkud ochuravěla sestřička. Nebylo to nikterak vážné, ale co teď? Nechat ji samotnou doma? Maličké bude smutno! Naše dívčina se rozhodne, že zůstane u ní. Dvě auta před domem, její nejmilejší družka s úsměvem už jí kyne. »Mám? Nemám?« Chvilku bojuje, pak z lásky k Ježíškovi zůstane, věnuje se nemocné, a večer vítá všechny s tváří usměvavou, nikoli rozmrzelou. Jindy zase smluvena vyjížďka na člunu; celá společnost již na břehu shromážděna, a tu se ukáže, že není dost místa, jeden musí zůstat doma. Naše dívčina zase dobrovolně ustoupí. Láska sebe darující... Snoubenci, kteří se milují láskou čistou, dovedou tak pojímat svůj svatý svazek; nikoli druh druhu vykořistit, nýbrž jeden druhému se darovat! Blaze jim, uchovají-li si toto smýšlení i nadále! Rodiče se darují dětem, a chtějí tutéž lásku od nich. Truchlivý pohled, kde hoch se »daruje« jen druhům, otec hospodě, matka sousedkám, děvče přítelkám... , když raději dlí mezi cizími než mezi svými. Láska odpouštějící — i k té máme po celý rok příležitostí dost! A konečně láska oblažující; kde vládne láska, jak byla popsána, tam jest skutečně blahý ráj; každý miluje a jest milován, a na všechny se s požehnáním nebes snášejí i andělé míru.

E) Zasvěcení velké rodiny Kristovy, zasvěcení celé církve a všech vykoupěných Srdci Páně, zasvěcení každého z nás... Soudím, že o dnešním svátku není kostela ani ústavní kaple, kde by neklečel hlouček věřících před vystavenou Velebnou Svátostí a nesledoval sebraně pobožnost. Zasvěcení Božskému Srdci Páně... Zasvěcení osady, farností, všeho křesťanstva. V posledních desetiletích se zasvětily i celé státy Srdci Páně, a to co nejslavnostněji. Americká Kolumbie, kde byla dříve veskrze liberální vláda, úřednictvo i učitelé; kdo jinak smýšlel, byl ze státní služby propuštěn. Lid si však přece víru uchoval; jakým způsobem? Pobožností prvního pátku! Den předtím konaly ženy a děti sv. zpověď od osmi hodin ráno do šesti večer, pak bylo svátostné požehnání, načež přišli na řadu muži. Kněží bývali zaměstnáni do tří hodin v noci, a ve čtyři ráno byla sloužena první mše sv. Byla-li farnost bez kněze, vážili věřící cestu do sousední farnosti — třeba celou noc! Když v letech 1900—1902 občanská válka zmítala říší, nenávist rozdvojovala rodiny, obchod a průmysl ležel a země byla poseta troskami, vydal arcibiskup pastýřský list, jímž vyzýval lid k slibu, že dokončí stavbu započatého chrámu Srdce Páně, aby Kníže pokoje dal zemi mír. Vláda se k akci připojila, místopresident a všichni ministři podepsali rozhodnutí

v máji 1902; měsíc potom se konaly po celé zemi slavnosti ke cti Srdce Páně, v neděli 22. června zasvětil v hlavním městě Bogotà u přítomnosti všech civilních hodnostářů jakož i zástupců všech úřadů místopresident Marroquin republiku Srdci Páně; arcibiskup předříkával zásvětnou formuli, lid opakoval větu za větou. Od té doby jest svátek Srdce Páně svátkem národním; každoročně obnovuje president zasvěcení republiky; o půlnoci slouží sám arcibiskup mši sv., při níž mužové přistupují k společnému sv. přijímání.

Naše zasvěcení dnes... »Tvoji jsme, tvými chceme být...« Jako se apoštolé tím více vinuli k milovanému Mistru, čím více byl tupen a stíhán, jako věřící se vždycky tím těsněji semkli kolem něho, svého Pána a Krále, čím více byla jeho církev, jeho kříž a jeho věrní pronásledováni, tak my chceme i my tím vroucněji oddanost osvědčovat, čím více mocností temnoty povstávají proti němu i proti jeho církvi, protože jeho jest, i proti nám, protože jeho jsme a vyznáváme svaté jméno jeho. Ano, patříme jemu, Ježíšovi, a chceme navždy být jeho. Irský básník za doby útisků své katolické vlasti píše o její protestantské utiskovatelce: »Ó vlasti... Viděl jsem vítěznou ujařmitelku tvoji, korunovanou diadémem ze zlata, zatím co čelo tvé věncila koruna trnová; nabídla mi místo v svých chrámech (za cenu odpadu od víry Kristovy!), zatím co tobě jsou útlukem jeskyně v horách. Nechať však padnu mrtev k tvým nohám, za tou-li půjdu, již nemiluji, a jediná-li myšlenka moje nebude náležet tobě, má drahá vlasti!« Bohu odcizený svět si dnes staví na hlavu zlatý diadém, nepřítel svatého kříže si jako apokalyptická šelma (Zj 13, 1) pyšně a sebevědomě zdobí hlavu zlatou korunou, zatím co Král našich srdcí i našich rodin, Král nebes a země, se srdcem věnceným korunou trnovou, jest z veřejného života národů vykázán. Zdaž tím vyhoštěn i z našich srdcí? I nám nabízejí místo ve svých službách — s jedinou podmínkou: zřící se svého Krále. »Zřeknu-li se tebe, Jerusaleme, zřeknu se i pravici své...« (Srov. Ž 136, 5) Nedáme se v cizí služby. »V službu tvou dnes oddáváme sebe i své rodiny, tobě věrnost přísaháme do poslední hodiny...«

Litanie k Srdci Páně. Po ní obnova společného zasvěcení celé rodiny. Zpěv: »K nebesům se orla vzletem« nebo »Zněj Srdci Ježíšovu«.

Domácí oltářík vyzdobíme dnes zvlášť slavnostně — soška Srdce Páně! Možno-li, necháme hořet po celý den světlo v lampě.

TŘETÍ NEDELE PO SV. DUCHU.

Dobrý pastýř a řvoucí lev.

Jaká to protival Liturgie staví dnes významně dva obrazy podle sebe. V epištole kreslí apoštol obraz řvoucího lva, který obchází, hledaje, kdejakou ovečku by jeho nenasytný jícen pohltil. V evangeliu načrtl několika rysy svůj vlastní portret Dobrý pastýř, jenž svým ovečkám sám sebe za pokrm dává, obchází, klepe na dveře našich srdcí a prosí, abychom mu otevřeli, by mohl přebývat s námi. Jako minulá neděle byla doplňkem svátku Božího těla, tak doplňuje tato neděle obraz Srdce Páně, který nám církev v tak milých barvách postavila před oči minulý pátek.

A) Čím byl palestinský pastýř ovečkám? Všim! Vodil je na pastvu, bděl nad nimi, chránil před řvoucím lvem, jemuž by se samy neubránily (1 Kr 17, 36... David!), hledal zbloudilé, ba i život za ně nasadil, bylo-li třeba. Tedy vůdce, živitel, strážce, ochránce, zachránce... Není tím všim a ještě více i nám náš milovaný Ježíš? Ježíš, naše všechno... Náš Pán, Král a vůdce, náš rádce, náš vzor a učitel, náš lékař a těšitel, náš strážce a ochránce, náš přítel a zachránce, náš život, svou obětí náš Vykupitel, naše radost, a na věčnosti náš oblažitel. Tím jest nám náš Dobrý pastýř, jehož Srdce jest planoucí ohnisko lásky — lásky k nám ubohým.

Když věčný Otec svého Syna poslal na svět a učinil ho Adamovým synem, tedy jedním z nás, učinil ho zároveň hlavou lidského pokolení. Tím ho uschopnil, aby jednal jako svrchovaný zplnomocněný zástupce všeho lidstva, aby mu naším jménem podal smír a veškerému člověčenstvu zasloužil všechny milosti, kterých potřebovalo, aby do lidstva vlil nadpřirozený život milosti, jako se z hlavy rozlévá do těla život přirozený a jako jsme od Adama dostali život tělesný. Ježíš, naše všechno... Ježíš má v nadpřirozeném životě význam a působnost obdobnou, jakou kořen a míza v životě stromu, aneb jakou slunce v provozu přírody. Nenazýváme nadpřirozený život jedním slovem životem křesťanským? Co to znamená jiného, leč žít »životem učedníků Kristových«! Nerozumí tomu slovu i nevěrec? »Žijí křesťanským životem,« jsou proniknuti duchem a zásadami Kristovými!

Ježíš, hlava lidského pokolení, hlava všeho tvorstva, především pán a král lidí i andělů. Pastýř a král... Král, suverén, vyzbrojený vši královskou mocí, zákonodárnou, soudní a výkonnou. Tři mesiášské žalmy prohlašují slavně královskou moc Krista Pána jakožto člověka. »Já jsem jej ustanovil králem na Sioně, hoře svaté svojí. (Ž 2, 6 hebr.) Syn můj jsi ty, já dnes zrodil jsem tebe... Tobě dám v úděl okrsek země. (Ib.) Žezlu moci tvé dá vzejít Hospodin ze Sionu, tobě přísluší královská moc ode dne zrození

tvého...» (Ž 109; viz i Ž 71) Ježíš, král lidstva, od chvíle, kdy ho panenská Matka působením Ducha sv. počala; proto králem, že jest jednorozený Syn Stvořitele nebes i země. Jako král jest i náš Zákonodárce, Soudce, Odplátitel... Tři slova, která u pozemského vládce vzbuzují bázeň, snad i úctu k jeho důstojnosti a moci, vymáhají poslušnost a poddanost; sotva však rozněcují lásku a oddanost, leda když jde o nějakého Otce vlasti, jak byl zván Inocenc III., Ludvík IX., Karel IV... , poddaní každého z těchto vládců si byli vědomí, že řečené trojí moci užívá jen k jejich dobru! A tak je tomu u Ježíše! Zákonodárce... Jeho příkázání nejsou těžká (1 Jn 5, 3), jeho jho jest sladké a břímě lehké (Mt 11, 30), jeho zákony jsou pro lidstvo pramenem štěstí, podkladem řádu a zárukou pokoje. Zárukou pokoje... Dá se co krásnějšího říci? Vzbuzovalo u poddaných bázeň nebo hrůzu jméno Karla IV. nebo císaře Jindřicha VII., kteří vyčistili zemi od lupičů, ohrožujících kdekterou silnici? Říkalo se pak, že dítě se zlatou korunou na hlavě může projít bezpečně od hranic k hranicím. Kde vtělená Moudrost spolu s láskou dává zákony, tam jest blaze pod takovým žezlem žít! Soudce... »Běda lidu, jemuž žena vládne!« Kde zženštilá povaha třímá žezlo... A ještě více běda lidu, jemuž tyran vládne a kde úplatní soudcové zasedají k soudu! Je-li však soudcem vtělená spravedlnost? Takového jen zlí se musí hrozit, pročež dobrým není hrozné ani třetí slovo: Odplátitel... Dobré odměňuje a trestá pouze zlé!

B) Ježíš, hlava církve... Hlava sjednocuje všechny údy, požívá je v jednotu a v organický celek. Co je tělo bez hlavy? Hromada neužitečných částí, neschopných života, neschopných konání, neužitečnější než hromada kamení. Jako z kmene a kořene, tak i z hlavy se rozlévá život do všech údů; ale hlava celý organismus zároveň řídí a vede. Každý chápe, co znamená slovo hlava rodiny, hlava spolku, hlava obce, hlava státu. Nuže, Ježíš jest hlava církve, jenže ve smyslu daleko dokonalejším než jeho náměstek na zemi, anebo než král hlavou státu. »Já jsem pravá vinná réva, a vy jste ratolesti...« (Jn 15, 5) Tedy dárce všeho života. Sám jako člověk dostal plnost veškeré milosti z božství, se kterým jest v druhé božské osobě spojen, a z této plnosti nám jako nevyčerpatelný pramen stále a stále sděluje, jako kmen révy kořenem ze země neustále čerpá životní sílu, kterou sděluje ratolestem. Co mohou ratolesti bez révy? Ratolesti odlomené? Ani listí nevydají, tím méně květ neb dokonce plody. Ratolest buď zůstane spojena s vinným kmenem, a pak přináší užitek, nebo se od kmene oddělí, a pak patří do ohně.

C) V dnešním podobenství se přirovnává Pán k pastýři. Tento obraz není v Písmě sv. ojedinelý; církev velmi ráda čte při nejsv. oběti úryvky, jednající o božském Pastýři duší. Milý vždy byl církvi tento obraz z pravěku křesťanství, z katakomb, kde jej ovečky, zahnané pronásledováním pod zemi, tolikrát vyryly na náhrobky mučedníků, aby jej měly neustále na očích a jím se povzbuzovaly v těžkých dobách. Pastýř, bdící nad bezpečností oveček, pastýř, hledající zbloudilé, pastýř, vedoucí žíznivé k pramenům živých vod a hladové na pastvu... Jakou vodou je napájí! Čím je sytí! Svým životodárným tělem a svou krví, životodárným slovem svého učení, živým příkladem svého života, božského i lidského zároveň.

»Kdybys znala dar Boží, kdybys věděla, kdo je ten, který tě žádá o doušek vody, ty sama bys ho prosila, aby ti dal vody živé!« (Jn 4, 6-36) Samaritánka s počátku nechápe, ale nakonec zapomene na vše, zapomíná, proč přišla, zapomíná na kuchyni, nechá i džbán u studny a běží do města: »Pojďte, vizte člověka, který mi pověděl všechno, co jsem kdy učinila. Není to snad Mesiáš?« Za jejím pustým životem, plným hříchů, číhal pekelný lev, čekaje, kdy ji zadává, a u studně na ní čekal božský Pastýř. Zúmyslně se tam posadil, unaven a žízniv, aby mohl ve svých sítech polapit zbloudilou a zachovat ji k životu. Pro hříšnou ženu to byla hodina milosti, a ona ji nenechala minout. Dva roky potom bohatý mládenec v Zajordánsku v podobné hodině milosti Pána opustil, smuten sice a nerad, ale přece . . . Nedokázal odtrhnout se od světa i jeho statků a přivínout se docela k dobrému Pastýři, poď jehož ochranou mohl být navždy bezpečen před úklady řvoucího lva a snad se stát i apoštolem, mučedníkem, zářící hvězdou na obloze církve.

Pastýř dobrý a dravý vlk — Jan Lucemburský vydíral na poddaných peníze, jak se dalo. Roku 1319 se vrhli jeho lidé na Pražany, lámali zámky a závory, aby se dostali do domů a v domech k ukrytým pokladům, měšťané věznění, mučení, aby vydali peníze. Tak vydřel 13.000 hřiven stříbra, a s ním jel za hranice, kde je bujnými radovánkami probíjel. Vlk, dávicí ovečky . . . Jeho vnuk Václav IV. konal v přestrojení obchůzky po Praze, chodil k pekařkám koupit chleba . . . Byl-li chléb »hodný a spravedlivý«, zaplatil a šel; objevil-li lichvu, dal se poznat, sebral celý krám a dal jim podělit chudé nebo školní žáky, a vinník nadto pykal zle — pokutou, v kleci spuštěn do Vltavy a ve studené lázni nemilosrdně vykoupán. Totéž činil řezníkům, šenkýřům, řemeslníkům, obchodníkům; těžké provinění trestáno ztrátou hrdla. Jednou šel kopat celý den na vinici jako obyčejný dělník, aby sám na sobě zakusil trpký úděl těch, kteří si musí vydělávat chléb prací svých rukou; zmořen přichází k večeru do paláce, a hned vydává rozkaz: v poledne musí být dělníkům popřána hodina oddechu, a v tolik hodin musí večer práce skončit. Tento král, pro svou nedobrou výchovu plný nectností, ale jako každý Adamův syn měl i některé jasné vlastnosti, a k těm patřila tato. Nedal chudinu vykořisťovat, trestal bez milosti každý podvod na míře a na váze. Po této stránce se ukázal pastýřem . . . Čím mohl svému národu být, kdyby byl lépe vychován, kdyby se byl naučil ovládat sám sebe!

D) Ovečky potřebují vůdce, potřebují ochránce, jedním slovem, milujícího pastýře. »Je-li mým pastýřem Pán, ničeho se mi nebude nedostávat . . .« (Srov. Ž 22) Je to vše? Ovečky jsou někdy stíženy neuhem! Kdo se jich v takové chvíli ujme? Kdo jiný, ne-li zase jejich pastýř! Jen on je s to jejich nemoci léčit. Ježíš, náš lékař a zároveň těšitel. Snad jsi viděl obraz božského lékaře, jak se sklání s pohledem plným něžnosti, slitovnosti a lásky k chorému dítěti, vzkládaje na ně ruku . . . Pohlédni k zpovědnici! Tam se tento výjev opětuje den co den, ne jednou pouze, ne na jediném místě. Tam nebeský lékař skrze svého zástupce pozvedá bez ustání svou božskou ruku nad nemocnou duší a uzdravuje ji, jen když ho prosí jako kdysi nemocní. Uzdravuje a těší, když svět pro naše bídy a těžkosti nemá ani léku, ani pomoci.

A mimo zpovědníci? Sv. Bernard ve výkladu Písně Šalomounovy přirovnává jméno Ježíšovo k oleji či balzámu a praví: »Ježíš, med na rtech, lahoda sluchu, ples našim srdcím. Jest skličěn některý z vás? Nechť zavítá do jeho srdce Ježíš, ze srdce nechť vystoupí na rty, a hle, při východu jeho světla rozprchnou se mraky a vrátí se jasný den.« Balzámem jest vzpomínka na Ježíše raněným srdcím, ale ten balzám nám byl zjednán za cenu velikou. V den sv. Prokopa 1307 umírá před Horažďovicemi král sotva 26letý, po osmiměsíční vládě. Rudolf I., syn císaře Albrechta, nástupce Václava III. Úplavice učinila konec jeho mladému životu. Před smrtí píše otcí, aby nevěřil, kdyby mu namlouvali, že byl otráven, a nedal snad proto někoho mučit a po vynuceném doznání odpravit. Žádá ho, aby udělil náhradu těm, kteří byli jeho vládou nějak poškozeni. V tom dal sám za krátkou dobu svého kralování nejkrásnější příklad. Viděl, jak vysoce vzrostly korunní dluhy posledními válkami a nešťastnou politikou Václava II., jakož i špatným hospodařením jeho syna. Proto od samého počátku vlády s nemalým sebezapřením a sebeuskrovněním vydal rozkaz, že z výtěžku Kutných Hor musí být týdně vypláceno věřitelům koruny tisíc hřiven stříbra; potřeby královského dvora omezil na míru co nejmenší, takže dvořané, zvyklí na skvostné hodování, mu přezdívali »král kaše«, tropíce si posměch z prostinké stravy královské tabule. Kronikář Dalimil píše: »Kněžsky se u stolu míval, obyčejně kaši vařival...« Ale tímto sebezáporem léčil rány zasazené svěřenému lidu, a kdyby ho nebyl Pán předčasně odvolal, snad by byl zhojil ne jeden neduh, zaviněný předchůdci. Neměl přitom na očích našeho nebeského lékaře? Co zavinil praotec, to přišel zahojit on — za cenu odříkání, utrpení a kříže, abychom my jeho chudobou zbohatli (2 Kor 8, 9) a jeho ranami byli uzdraveni (Is 53, 5); nad jeho chudobou se pochopitelně pohoršovali jeho tělesně smýšlející souvěrci, kteří čekali od Mesiáše totéž, co dvořané od onoho krále: turecké nebe na zemi; ale jen pro sebe! Jiní národové měli být těchto mesiášských rozkoší vzdálení!

E) Lidstvo úpělo pod více ranami. Nejen hřích, i nevědomost je skličovala, a jako volalo po lékaři, tak lkalo i po učiteli. Ježíš, náš učitel... Zase slovo, které zvláště u dětí nevzbuzuje nejpříjemnější pocity. Jinak slovo živitel... Otec, živitel rodiny, ke kterému hledí dítky s vděčností a láskou... Kdo však učí pravdě, sytí duše! Jsou-li duše opravdu hladové, jak byly před příchodem Páně, ujme-li se jich vtělená Pravda, sytí-li je chlebem, nikoli senem, jako plané lidské vědění, nebo dokonce jedem, jako nevěra a učitelé od ní zjednaní, pak pějme zase Te Deum na poděkování nebi, že takového učitele lidstvu dalo. »Já jsem proto přišel na svět, abych učil pravdě; kdo miluje pravdu, slyší hlas můj...« (Jn 18, 37) I v liturgii jest Ježíš našim neustálým učitelem; neděli co neděli slyšíme v evangeliu jeho hlas, slova spásy, slova pravdy, slova života. Máme si jich snad proto méně vážit, že je slyšíme od nejtělejšího dětství? Bude syn proto otcí méně vděčen, že mu ani v dětských letech v otcovském domě nikdy nic nechybělo? Bohužel, dítě, které zakusilo nouzi a hlad, dovede být vděčnější dobrému pěstounu, který se ho ujal, než jiné dobrému otcí. Byl jsi někdy v povážlivé situaci a bezradný? Pak ses naučil cenit, vážit si a být vděčen za dobrou radu a za poučení; pak jsi pochopil, co omezeností a nadutostí je

ve slovech: »Já tomu sám nejlépe rozumím...« Zvláště nezralá mládež tak smýšlí a mluví, když jí radí rodiče, duchovní správce nebo zkušení přátelé.

Každého slova sv. víry, tedy slova Ježíšova, si dovede vážit nejvíc ten, kdo ho dříve neznal a komu božský Učitel slovem sv. víry rozsvítil světlo v temnotách. Řeční sofisté, učitelé domnělé moudrosti, žádali od žáků veliké sumy, a žáci je musili nadto snažně prosit, aby je přijali; náš nebeský Učitel nás sám zve do své školy: »Pojďte, žízniví, k vodám, vy, kteří nemáte peněz, poďte, kupujte a jezte, poďte, pravím, kupujte bez stříbra... (Js 55, 1) Žíznivému dám ze zdroje vody života zdarma (Zj 21, 6), a kdo chce, zdarma nabeř si vody živé...« (22, 17) Sv. František Xaverský musí opustit ostrov Sokotora; stojí na palubě, kotvy už zdviženy, vítr duje do plachet... Na břehu stojí zástup věřících, usazenýma očima provázejí loď, matky s dětmi v náručích lkají: »Kdo je bude nyní učit svaté víře?«... Jako bychom slyšeli slovo proroka: »Přijdou dny, praví Hospodin, kdy pošlu hlad na zemi, nikoli hlad po chlebě nebo žízeň po vodě, nýbrž hlad slyšet slovo Hospodinovo...« (Am 8, 11) Touha po božském Učiteli a jeho slově, po slovech spásy a života... »Slyš, Izraeli, přikázání života! (Bar 3, 9) Blaze nám, že známe, co Bohu se líbí. (4, 4) Cesty k moudrosti nepoznali (synové tohoto světa), nepochopili jejích stezek, cesty k ní zůstali dalecí. (3, 20 n) Bůh zbádal všechny stezky moudrosti, a Jakubovi ji zjevil, svému služebníku, Izraelovi, miláčku svému. Potom se na zemi objevila (vtělená Moudrost Boží) a obcovala s lidmi.« (3, 37 n)

F) Tento božský Učitel nás učí i příkladem... Ježíš, náš vzor... Bezvadný, dokonalý vzor dovede patřičně ocenit, kdo chce vytvořit dílo umělecké. Führich se vzpíral malovat obraz Božského Srdce Páně, poněvadž by prý nenašel dostatečně krásný a důstojný model k hlavě Kristově; jiný umělec z téhož důvodu odmítl doplnit uraženou hlavu Spasitele, ležícího v klíně Bolestné Matky, třetí (Leonardo da Vinci) hledal vhodný vzor po městě celý rok. Raffael spatřil jednou služebnou dívku s dítětem v náručí; její tvář zářila takovou čistotou a něhou, že se okamžitě posadil a učinil náčrt k překrásnému obrazu Madony della Sedia... Jde-li nám o to, aby náš život byl dílo vpravdě umělecké, nikoli všední továrenský brak, potřebujeme vzor, jak poznali už pohanští filosofové. Předpisy pro ctnostný život měli, ctnostnými být chtěli, a nedokázali... Neměli vzoru, neměli Ježíše...

My ho máme! Ježíš, veskrze dokonalý vzor — kdo by o tom pochyboval, kdyžtž ani nepřátelé jeho svatého učení toho nepopírají! Ježíš, vzor, který mohou napodobit a následovat všichni. Dítě se zahledí na Jezulátko, dělník na nazaretskou dílnu, a spolu s ním každý, jehož údělem jest, aby pracoval v skrytu neznám lidem a vzdálen potměšilého světa. Plačící matka, dávající sbohem synu nebo dceři, se zamyslí, jak se Pán loučil se svou Neposkvrněnou Matkou, když ho Otec volal, misionář pozoruje božského Misionáře a Kazatele, jak se neúnavně věnoval spásě duší, vychovatel sleduje božského Vychovatele uprostřed nechápavých apoštolů nebo obklopeného milými dětmi; trpící, křivě obviněný, pronásledovaný, sklíčený zajde v myšlenkách na Golgotu, a umírající vine na srdce i na rty kříž. Ježíš, vzor plný půvabu a přitažlivosti, Ježíš, živý vzor, a nadto obdařený mocí, které

neměl, nemá a nikdy mít nebude žádný lidský vzor, jeho panenskou Matku vyjímaje; on samojediný může vlít i sílu k následování nezbytnou. Řecký filosof Antisthenes vyhnal jednou naráz ze své školy všechny žáky; proč? Nechápaví! Marně se s nimi dřel. Náš božský Učitel a vzor nás ze své školy nepropustí a neodežene nikdy; do školy Božského Srdce Páně netřeba přinést jiného leč dobrou vůli — vše ostatní doplní jeho milost; dá světlo, abychom chápali, dá sílu, abychom konali...

G) Konečně, což jest všeho řečeného vrchol a plný obsah, Ježíš jest náš Spasitel... Každý jeho čin jest smír a zásluha — smír za naše viny, zásluha milostí pro nás. První slovo znamená, že smyl naše viny, druhé, že nám zasloužil nebeskou pomoc. Není hříchu, který by byl odpuštěn jinak, leč pro zásluhy Kristovy, není hříchu, který by pro jeho zásluhy odpuštěn být nemohl; není milostí, které bychom dosáhli bez zásluh Kristových, není milostí, které bychom pro jeho zásluhy dosíci nemohli. Jediná valuta, která u věčného Otce platí, jsou krůpěje nejdražší krve Kristovy, a ty jsou k dispozici každému, kdo pokorně prosí. Opíráme-li se o jeho zásluhy a spojujeme-li s nimi své nepatrné skutky, můžeme sami za své hříchy dosti učinit a nesčetné milosti si zasloužit, jako ve státě, který má státní poklad, můžeš s papírovými penězi koupit, co potřebuješ. Ale co pořídíš a čeho dosáhneš s papíry, které si sám vyrobíš a které tudíž nemají vztahu k státnímu pokladu? Skutky v očích světa sebevětší a sebezáslužnější jsou pro nebe bezcenné, konáme-li je bez spojení s Ježíšem a s jeho zásluhami, nepodáváme-li je Otcí jeho rukama. A ještě jedna věc. Byť měl stát sebevětší poklad, můžeš být žebrákem..., nemáš papírových »poukázek«, které ti dávají právo na částku pokladu, třeba pranepatrnou. V království Kristově je tomu jinak! Tam se dostane každému přístupu a podílu na pokladě zásluh svatého Srdce Ježíšova!

Misionář P. Coquard navštívil v Abeokuta krále, vládnoucího 150.000 poddaných. Africký vládce nabídl knězi místo vedle sebe na pohovce a řekl mu: »Až vykonám pro svůj lid tolik, co vy, pak budu hoden být nazýván králem.« Kdo vykonal pro lidstvo tolik, co náš Pán a Král? Ve Svatém týdnu jsme o tom rozjímali a ve svátek kněžství Kristova (nejdražší Krvě Páně, 1. července) o tom církev tklivě ještě jednou v kněžských hodinkách rozjímá a káže, chtěc naše srdce roznítit vroucí láskou k vděčnosti — láskou a vděčností k tomu, jenž nás až k smrti miloval.

Apoštolský vikář P. Fogued navštívil při nastoupení úřadu čínského generála Shih-Kuochu. Vznešený pán mu návštěvu oplatil, v jeho pokoji se zahleděl na obraz sv. kříže. »Jaká to láska k lidem!« Po letech skládal vyznání víry, v předvečer svátku, kdy slavíme příchod božské lásky mezi nás. (Roku 1936.) »Jenž pro nás lidi sestoupil s nebes, byl ukřížován a umřel...«

Píseň k Božskému Srdci Páně.

Čtení: Ef 2 a 3.

ČTVRTÁ NEDĚLE PO SV. DUCHU.

V loďce Petrově.

Církev, viditelná forma království Kristova.

Čteme o ní v dnešním evangeliu. Zástupy se valí k božskému Učiteli, žádostivě slova Božího; ale jak mluvit k tak velkým davům na úzkém břehu Genezaretského jezera? Pán, vida nezbytí, vsedne na loďku Petrovu, žádá ho, aby odrazil trochu od země, a učí sta a snad tisíce, tisíci se na břehu. Byl jarní překrásný den; na vukolních polích, pokrývajících svahy hor, osení pomalu dozrávalo. Když Pán domluvil, vyzval učedníky, aby rozestřeli síť k lovu, a po zahrnutí velkého množství ryb řekl Petrovi i jeho dvěma druhům: »Nebojte se, od nynějška budete rybaři lidí.«

A) Loďka Petrova, symbol církve... K blízkým svátkům knížat apoštolských a slovanských věrozvěstů jest dnešní evangelium takřka předmluvou a vstupem. Tato neděle i oba svátky nám připomínají, že jen v loďce Petrově, v církvi Kristově, můžeme dosíci přístavu spásy. Jen v ní a ne jinak, podle vůle Boží a výslovného ustanovení božského Spasitele. Náš svrchovaný Pán, Král a Bůh tak přikázal, co může jeho služebník, poddaný a tvor namítat? Náš Vykupitel to tak zařídil, jakým právem a s jakou nadějí v úspěch se může vykoupěný zpěčovat? Všecky vytáčky protestantů, všecko jejich protestování: »Já si to s Pánem Bohem vyjednám sám, bez prostřednictví církve,« se rozbíjí o tento jediný fakt: »Pán to tak ustanovil.« Tluc si na bránu paláce, jak chceš, křič si do vysílení: »Já si chci vše vyjednat s králem sám.« Jestliže král ustanovil prostředníka, skrze něhož chce tvé prosby přijímat a vyřizovat, marně voláš, marně na bránu královského paláce tluč; zůstane ti zavřena a spíše se u ní ukřičíš nebo hlady zahyneš, než by ses ke králi dostal.

Pán tak ustanovil... Protože však božský Spasitel, vtělený Bůh, jedná vždy a ve všem neskonale moudře, zamysleme se nyní, proč volil k naší spásě jakož i k pokračování svého díla a k jeho trvalému udržení právě tento způsob. Proč možno dojít spásy jen v církvi od něho založené? Proč neponechal každému, aby si spásy dobýval a k nebi šel sám cestou, kterou by chtěl? Jeho božská moudrost volila způsob lidské přirozenosti nejvhodnější.

Za prvé nám božský Spasitel zasloužil svým láskyplným utrpením všecky milosti ke spásě potřebné. Tyto milosti tvoří poklad; kdo jej má rozdílet? Dej dětem kornout bonbonů, aby se o něj rozdělily, dej dospělým vagon obilí, aby se sami podělili..., nevím, jak dělení dopadne. Namítneš:

»Poklad zásluh Kristových není jako hromada obilí, nýbrž spíše jako studánka stále vyvěrající.« Budiž, ale může ze studny čerpat kdokoli? Nemáš-li okovu ani nádoby, nenabereš nic, leda prostřednictvím toho, kdo nádobu má; z pokladnice nedostaneš ani haléře, leda prostřednictvím toho, kdo k ní má klíč. Komu svěřil Pán tento klíč? To záviselo na něm, na jeho svobodném rozhodnutí, a Pán se rozhodl svěžit jej církvi, aby rozumně rozdávala.

Za druhé, božský Učitel přinesl nevědomým pravdu. Pravda a její poznání není každému vlita! Šalomoun jest výjimka! Jde-li o pravdy přirozeného řádu, jest nevědomý odkázán na učitele, jak tě poučí každé dítě, spěchající s brašnou, čítankou a písankou do školní lavice. Což, jde-li o pravdy nadpřirozené? Vlitá moudrost a znalost nebeských pravd jest jen zřídka kdy komu vlita. Svaté Kateřině Sienské se této mimořádné výsady dostalo, tu a tam některým omilostněným duším též, na př. sv. Ignáci nebeským osvícením ony exercicie, o nichž pravil sv. František Saleský, že vytvořily více svatých než obsahují písmen. Tedy i o pravdách sv. víry musí být věřící poučen skrze učitele, jak naznačil sám Pán. Jaký smysl by mělo jeho slovo: »Jděte a učte všechny národy«, kdyby chtěl každého poučovat přímo osvícením shůry a vlitou moudrostí? Vím, co mnohému přišlo na mysl. »Bible...« Ta prý jest naší učitelkou ve věcech sv. víry. Ve 20. stol. a v kulturní Evropě má tento nápad jakýsi nátěr rozumnosti; dnes, kdy snad není v našich krajích nikoho, kdo by neuměl číst, a kdy za několik korunek si může každý Písmo sv. opatřit. Co však v dlouhých minulých staletích, kdy číst kromě mnichů uměl málokdo, nevyjímaje ani krále? Kdy jediný psaný exemplář Písma sv. znamenal půl jmění? Což divoši ještě dnes? A jest skutečně pravda, jak tvrdí protestanté, že každého čtenáře bible osvěcuje Duch sv.? Neplatí i zde jako jinde přísloví: »Kolik hlav, tolik smyslů«? A to především v jejich vlastním táboře? Přečti si na str. 422, jak jejich zakladatelé »vysvětlovali« slova Páně: »Toto jest tělo mé« — slova tak jasná! Což teprve těžká místa, o kterých pravil sv. Petr, že je mnozí převracejí k vlastní záhubě? (2 Pt 3, 16) Nepraví Písmo samo, že nikdo nemá a nesmí vykládat slova Písma na vlastní pěst? (2 Pt 1, 20) Co jiného to znamená, leč že jen církev, od Pána za učitelku lidstva ustanovená, jest samojediná oprávněna bibli vykládat?

Za třetí, člověk je tvor společenský. Co to znamená? Nejen že ve společnosti žije, začínaje civilisovanou velmocí evropskou a konče kočovným kmenem indiánským nebo samojedským; každý syn Adamův jest jak po tělesné, tak i duševní stránce na společnost odkázán, byť šlo jen o rodinu a o nedospělé dítě. Kuřátko pobíhá a zobe hned, sotva se ze skořápky vyklube, kohout se »naučí« kokrhat, byť bys ho od prvního okamžiku docela isoloval; dokáže narozené dítě najít si potravu? Naučí se mluvit, není-li osloveno od jiného? Čím vyšší úroveň vzdělanosti, tím naléhavější nutnost sdružovat se ve společenské útvary, a to větší než rodina. Obec, stát... V nadpřirozeném řádě se Pán přizpůsobuje vždy přirozeným sklonům člověka, a tak učinil i vzhledem k jeho výchově pro nebe.

Tento důvod zasahuje do organické jednoty pravd sv. víry hlouběji, než by se při povrchním zběžném pohledu zdálo. Všichni synové Adamovi tvoří jedinou velkou přirozenou rodinu. Proto všem uškodila provina našeho společného otce, proto nám prospěla i zásluha druhého Adama; naše jsou či

lépe našimi být mohou všechny zásluhy našeho Vykupitele, naší nebeské Matky i našich bratří, vyvolených Božích. Jen proto, že člověk je tvor společenský a tvoří rodinu, jest a může být Maria naší matkou. Kde jest matčino místo? Zdaž ne v rodině? Zdaž není matkou všech, kterým dala život, a zdaž ti všichni nežijí pospolu? Tu již přecházíme k nadpřirozené rodině, založené jejím božským Synem, k církvi, jejíž Matkou jest Maria a jejímiž dítkami jsme my. Jediná velká rodina, s jedním Otcem a s jednou Matkou na nebi... Marii jsme dostali od Vykupitele za Matku v církvi a skrze církvev. Opustil jsi rodinu Kristovu? Opustils tím jak jeho, tak i svou nebeskou Matku, a nebude ti již Matkou, ledaže by ses jako marnotratný syn kajícně k Otcí, ke Kristu a do církve vrátil.

B) Když náš Král mluvil o ovčinci, ve kterém chce všechny své ovečky shromáždit, nedal tím zřejmě najevo, že si nepřeje a nechce, aby věřící žili osamoceně, každý pro sebe, jako poustevníci? Když pravil: »Nedá-li bratr tvůj nic na tvé napomenutí, pověz to církvi (shromáždění věřících), a neposlechne-li ani církve, pokládej ho za pohana« (za cizího, nevěřícího; Mt 18, 17), co tím pověděl, ne-li, že vyznavači jeho jména budou tvořit společnost? Když po jeho nanebevstoupení a po seslání Ducha sv. se jali apoštolé kázat a šířit víru Kristovu a křtít ty, kteří uvěřili, neponechali je samy sobě, jako pštros ponechává osudu mláďata; shromáždili všechny v náboženské obce, kde se scházeli k »lámání chleba«, k slavení eucharistické oběti, tedy k společné bohoslužbě. Věřící tvořili tudíž společnost, ke které se nikdo z cizích neodvážil připojit. (Sk 5, 13) Apoštolé tyto obce samí řídili, dávali jim předpisy a zákony, ba i trestali nehodné, řešili sporné otázky, vysvětlovali, odpovídali na dotazy... Jen čti Skutky apoštolské, listy ke Korintským, ke Galatským, k Soluňským, listy sv. Petra a Jana! Když obcí přibývalo, nestačilo již k jejich řízení dvanáct apoštolů; dávali jim tedy za představené své zástupce, jako na př. sv. Pavel Timotea obci efeské a Tita Krétě. Těmto svým zástupcům i nástupcům sdělovali moc, kterou sami od Pána dostali, obřadem, nazývaným »vzkládání rukou« (svěcení kněžstva!). Avšak ani tyto obce nebyly osamoceny; byly mezi sebou v neustálém styku, kterému se říkalo obcování svatých, a na důkaz společné jednoty si vzájemně posílali Eucharistii, někdy i listy; církev lyonská na př. vypisuje mučednictví sv. Blandiny a druhů r. 202 církevním obcím v Malé Asii. Jak pozoruješ, dávaly si tyto obce věřících název »církve«, ponenáhlu však se ustálil zvyk nazývat církvi jen společenství všech věřících. Slyšíš-li i dnes mluvit o církvi západní neboli latinské a východní (řecké, chaldejské, maronitské, koptické...), je to zbytek starého způsobu mluvení a znamená: »Věřící, patřící k církvi Kristově a užívající při bohoslužbě jazyka a obřadu latinského, řeckého, chaldejského...«

C) Trojí pouto pojilo všechny křesťanské obce: pouto téže víry, a to byl a jest základ všeho; pouto téže bohoslužby — všechny měly tytéž svátosti i tutéž jedinou nekrvavou oběť Nového Zákona; pouto téže nejvyšší hlavy, kteréžto pouto jest navenek nejvíce patrné a podle kterého se poznáváme na první pohled nejen sami mezi sebou, nýbrž poznají nás podle něho okamžitě i ti, kteří jsou mimo církvev. S počátku pohané nerozeznávali

dobře křesťany od židů (filosof Kelsos ve 2. stol.); ale ponenáhlu se naučili přesně rozlišovat věrné Kristovy nejen od židů, nýbrž i od bludařů, a ve 3. stol. r. 272 rozhodl pohanský císař Aurelián jistý spor ve prospěch těch, kteří »jsou v poslušenství římského biskupa«. Tehdy bludař Pavel ze Samosaty, biskup v Antiochii, odsouzený a sesazený církevním sněmem, nechtěl se podrobit; byl zároveň místodržícím královny Zenobie z Talmyry! Nevzal chrám ani budovy. Římský císař dobyl r. 272 města, a na jeho rozkaz, jehož obsah jsme právě slyšeli, musil bludař ustoupit, a pravověřící biskup Domnus se ujal řízení diecése. Sám pohanský císař tedy věděl, že bludaři jsou ulomená větev od stromu církve!

D) Ze všeho, co řečeno, nahlédneš:

1. Církev založil vtělený Syn Boží; je tedy dílo božské; nikoli lidské; kterákoli společnost náboženská se honosí, že pochází od toho neb onoho, svědčí tím sama sobě a proti sobě, že jest dílem lidským, ať Husovým nebo Lutherovým nebo společným dílem ženitbychtivých českých kněží 20. století.

2. Je-li však církev dílem božským, pak jest krásná a dokonalá, jako vše, co vyšlo z rukou Božích.

3. Její zakladatel má právo zavázat všechny vykoupené, aby do ní vstoupili. Jakým právem může člověk někoho ve svědomí zavazovat, aby se stal členem jeho církvičky (správně sekty)? Ani jediného, tím méně všechny! Božský Spasitel nám přikázal, abychom do jeho církve všichni vstoupili, a to proto, že jedině jí dal všechny prostředky, nutné k tomu, abychom dosáhli spasení. Dejme tomu, že bys chtěl nebo musil přes moře. Je ti několik lodí k dispozici? Nabízejí se ti všechny? Zvou tě? Přemlouvají tě? Nutí tě snad i násilím? Co je ti platné hledět na to, že na té neb oné by byla plavba daleko pohodlnější nebo že se na ni hrnou velcí páni a samá honorace, je-li jen jediná loď opatřena vším, čeho k přeplavě třeba, a ty tedy předem víš, že z ostatních ani jediná se do přístavu nedostane! Buď zvolíš onu jedinou, nebo zahyneš cestou ve vlnách... Jinými slovy: Církev Kristova jest samospasitelná. Jen v ní a skrze ni dosáhneš spásy. Jen ona má pravé učení Kristovo, které nám cestu k nebi ukazuje; jen ona má přikázání, která nás cestou k nebi vedou; jen ona má sv. svátosti, které nás na té cestě sílí, podporují, kleslé pozvedají, raněné hojí, zemdlené pozvedají. Každý člen církve Kristovy tudíž dosáhne spásy, ačli slovo Kristovo, které církev hlásá, vírou přijímá, ačli jeho zákony a přikázání, které církev vysvětluje, svědomitě zachovává, ačli svaté svátosti pilně přijímá. Nejlepší lékař ti nedopomůže k zdraví, nevěříš-li jeho slovům, neplníš-li jeho rozkazy, neužíváš-li jeho léků.

Ve svém díle o církvi, jehož některé věty byly kostnickým sněmem odsouzeny jakožto bludařské, tvrdí Hus mimo jiné, že církev jest společnost těch, kteří jsou předurčení k věčnému životu, t. j. těch, o kterých Bůh ví, že budou spaseni. Ale jak můžeme vědět my, zda budeme jednou spaseni? Z toho důsledně plyne, že nikdo neví, je-li on sám nebo teno jeho bližní nebo sám vládnoucí papež členem církve. Hus učil tedy, že církev jest neviditelná; jest na zemi, a nikdo jí nezná, kdyžtž nelze poznat její členy. Husité, stoupenci Husovi, jak jméno samo ukazuje, se v praxi jeho učením

nikterak neřídili, aspoň ne důsledně. Hlavní »článek« jejich víry, přijímání pod obojí, pochází od Jakoubka ze Stříbra, ne od Husa, a učení o neviditelné církvi se nedrželi nikdy. Všichni do jednoho se pokládali za boží bojovníky, za křesťany, nelámajíce si hlavy, patřili do počtu vyvolených či nic, domáhali se sjednocení s ostatním křesťanstvem, byť se i domnívali, že jsou v právu a že ostatní musí přijmout učení jejich; ochotně spěchali na církevní sněm basilejský vyjednávat o sjednocení, a s povděkem slavili své přijetí do lůna obecné (katolické!) církve. Když dne 12. dubna 1437 byl v Praze v kapli Božího těla opět slaven den »svatostí« (svatých ostatků), po prvé od r. 1419, bylo v ní na usilovné naléhání Mistra Rokycany, hlavy kališníků, z nařízení císaře Zikmunda a legátů basilejského sněmu prohlášeno česky, latinsky, maďarsky a německy, že »Češi i Moravané, tělo a krev Boží pod dvojí způsobou přijímající, jsou věrní křesťané a praví synové církve.« Byli si tedy i bludařští naši předkové dobře vědomí, že jen v církvi je spása a že jen v loďce Petrově možno přístavu spásy dosíci.¹⁾

E) Někteří se často obírají otázkou, jaký osud postihne ty, kdo jsou mimo církev. Kdo vědomě trvá mimo ni, ač ví nebo by vědět mohl, že jen ona jest pravá, ten spásy jistě nedojde. »Ač by vědět mohl...«, ač by pravdu poznal, kdyby se přičinil! Lhostejný, netečný, kterému na spáse nezáleží, který se nenamáhá, aby pravdu našel, ten omluvy nemá! Ještě hůře dopadne, kdo pravou církev opustí. O p a d, jeden z nejtěžších hříchů... Z bezpečné lodí vyskočit do vln neb na pustý ostrov, vrátit Kristu Pánu poukázku na nebe, zřici se Krista i víry i práva na jeho věčné dědictví! Ani naoko, zdánlivě, nesmíme víru zapřít, abychom se vyhnuli mukám nebo smrti; tím méně, abychom zachránili statky, jak činili mnozí šlechtici v protestantském pronásledování. Co tedy říci o dívce, která odpadá kvůli sňatku? O výrostku, který odpadá z furiantství? O dospělém, který odpadá, aby zlepšil své postavení? O těch však, kteří jsou mimo církev bez své víny, jest zbytečno hloubat; ty všechny svěříme Božímu milosrdenství a jeho spravedlnosti, která nikdy netrestá a nezavrhne nevinného.

Při této příležitosti si uvědomíme, že božský Učitel odepřel vždycky odpověď na nemístně zvědavé otázky o onom světě. Kdy bude konec světa, bude-li více spasených než zavržených... Ty věci nebyly zjeveny ani andělům (Mar 13, 32), a na zemi každou chvíli se hlásí k slovu samozvaní proroci... Oni prý vědí, kdy konec světa bude! Není takové předpovídání zřejmý hřích? Neméně nemístné otázky jsou, jak dlouho si pobudeme v očištcí, jak vypadají pekelné plameny, jak působí na duši... O tom nám Pán nezjevil docela nic, proto raději hledme, abychom se jím vyhnuli a očistec si svatým životem co nejvíce zkrátili!

F) Je-li povinností všech, aby do církve vstoupili, pak se musil Pán postarat, aby každý pravou církev snadno poznal. Či chceme říci, že si Pán s námi hraje na schovávanou? Káže nám, abychom do církve vstoupili, a

¹⁾ Bludaři ovšem nebyli ti, kteří se řídili kompaktáty ve smyslu basilejského sněmu, papežem Eugenem IV. povolenými, totiž: »Dovoleno jest Čechům přijímat pod obojí způsobou, jenom když neučí, že přijímání pod jednou ke spáse nestačí.« Slo tedy již jen o věc kázeňskou.

přítom nám ji skryje tak, že jí nelze vidět ani najít! Církev by pak byla tajnou společností, ne jako rozmanité tajné spolky, nýbrž ve smyslu, že jen Bůh o ní ví. Jako kdyby nám přikázal, abychom věřili v tajemství eucharistické, a nám ho nezjevil, nám nepověděl ani nenaznačil, co jest. »Přijali jste Ducha svatého?« — »Ale nevíme ani, že nějaký Duch svatý je!« (Sk 19,2) Husovo i protestantské učení o neviditelné církvi jest nerozum, právě tak, jako kdybych mluvil o neviditelném státě. Viditelní lidé, a tvoří neviditelnou společnost! Papež podle nauky Husovy jest hlavou církve, je-li »předurčen«, t. j. přijde-li jistě do nebe. Kdo to může o něm vědět? Ke komu se máme jako k rozhodčímu a soudci obrátit, když nevíme, je-li tento pravoplatným papežem? Jako kdybych řekl, že občané státu jsou jen ti, kteří na jeho území zemřou, a že král jest králem a má moc vládnout, zemře-li i on jednou ve svém království. Jenže to neví ani on, ani poddaní, a následek? Všecko by bylo pochybné, všechen řád by byl podryt; bylo by pochybno a nejisto, jsem-li skutečně státním občanem a mám-li povinnost poslouchat zákonů, zda tento jest vládcem a jsou-li jeho zákony závazné. Církev, pozemské království Kristovo, od proroků předpověděné, viditelná forma království Kristova, s organizací, jakou musí každá společnost lidská mít, je tedy společnost viditelná a snadno poznatelná jakožto pravá církev Kristova. Podle čeho ji poznám? Podle určitých známek, a o tom se dovíme v příštím rozjímání.

Zakončíme apoštolským vyznáním víry a cyrilometodějskou písní: »Bože, cos ráčil.«

Čtení: 1 Kor 12.

SVÁTEK SV. PETRA A PAVLA.

První papež a první zámořský misionář.

A) Primát Petrův... Dva ve sboru apoštolském měli jméno Šimon; jednomu z nich, Ondřejovu bratru, změnil Pán jméno: »Budeš se jmenovat Skála (aramsky a hebrejsky Kefas, řecky a latinsky Petr), a na té skále vzdělám církev svou... Tobě dám klíče nebeského království; cokoli svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi...« Apoštolé dobře chápali význam slov Páně, a byli žárliví; dva bratři, Jakub větší a Jan, prosili Pána prostřednictvím své matky Salomy, aby jim bylo dáno sedět v mesiášském království po pravici a po levici Páně, t. j., aby jim se dostalo v království Kristově předních míst, ale Pán odvětil: »V této věci nerozhoduji já, toho se dostane těm, kterým jest připraveno od mého Otce.«¹⁾ Když Pán opustil zemi, ujímá se Petr jako jeho náměstek starostí o opuštěné stáde, a tím i moci. On, jak zřejmo ze Skutků apoštolských, jest hlavou apoštolského sboru, on hlavou křesťanské obce, on a jeho nástupci, římsí biskupové, hlavou celé církve. Tak to ustanovil Pán, a všichni nástupci Petrovi, všichni římsí biskupové od samého prvopočátku, jak zřejmo z dějin, jako nejvyšší představitelé církve si počínali a byli jimi vždy ode všech uznáváni, od věřících i od pohanů, jenom od bludařů nikoli — někdy zásadně, někdy od chvíle, kdy jakožto bludnou odsoudili nauku toho, kdo se jejich rozsudku dovolával..., dokud měl naději, že dobře pořídí, jako na př. bludař z Husince.

B) Co nesmyslných vytáček už vymyslíli bludaři, aby popřeli primát Petrův a vůbec nejvyšší autoritu v církvi?! A přece každý ví, že společnost bez suverénní autority je tělo bez hlavy, že škola bez učitele jest chiméra, nemožná obluda, a s učitelem bez autority horší než »turecká škola«, že stát bez vládce, zákonodárce a svrchovaného soudního dvora jest loď bez kapitána, bez kormidelníka, bez vesel a bez plachet. Jenom církev má být podle jejich přání a názorů prostá vší autority. »Naším pánem jest Bůh, my nepotřebujeme papeže.« Proč neřeknete důsledně: »Naším pánem je Bůh, my nepotřebujeme krále, presidenta, vládce!«?

Jest však známý zjev, že teorie a praxe se různí, že praxe a skutečnost vypadá docela jinak než papírová moudrost, a to právě u těchto sektářů,

¹⁾ Mt 20, 23. Slova Páně neznamenaají »nedostanete«, a ještě méně lze z nich vyvodit, že po jeho »pravici a levici« sedí Petr a Pavel. Pán jen chtěl říci: »Jste-li ochotni pít se mnou kalich utrpení, jak osvědčujete, budete mít podíl na mém království, a to vám dostačíž.« Kdo jest Pánu v nebi blíž, Petr, Pavel nebo Jan, miláček Páně? Nevíme!

kteří zavrhnou autoritu papežovu. Že nemají pána kromě Boha? Tolik pánů, kolik sekt, kolik zemí a zemiček! Protestanté mají hlavou v jedné zemi ministra osvěty, dokud je ve službě, v druhé vládce, třeba byl i bez vyznání nebo jiné víry, v třetí možná ženskou (v Anglii dvakrát královnu), ve čtvrté zemské konsistorium, a těch všech musí kazatelé poslouchat jako hodiny, cokoli jim k věření, ke kázání a k modlení předepíše. Nevěřící protestant Lessing řekl velmi trefně pastoru Gözemu: »Kdybych chtěl ve věcech víry a svědomí někoho poslouchat, poslouchal bych papeže.« Ti, kteří ve Starém Zákoně mluvili jako tito bludaři, to odpykali zle! »Veškeren tento lid svatý jest; proč se tedy nad něj vypínáte?« Tak mluvili k Mojžíšovi a Aronovi — a pohltila je země! (Nm 17) Byl to zřejmý blud, že všichni věřící bez rozdílu jsou obdařeni kněžskou mocí. Nikoli všem věřícím, pouze apoštolům řekl Pán: »Kdo vás slyší, mne slyší... Jděte a učte všechny národy... Cokoli svázete na zemi, bude svázáno i na nebi... Jako mne poslal Otec, tak já posílám vás... Kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá...« Otec rodiny vidí pohrdnutí své autority, pohrdá-li dítě učitelem nebo vychovatelem, kterého on mu ustanovil. Pozdější anglický král Eduard VII. zakusil jako princ velmi trpké mravní naučení, kterým mu otec tuto pravdu vštípl v paměť.

C) Často lze slyšet o samosprávných či autokefálních církevních obcích, samostatných, vzájemně nezávislých. Že prý by to tak mohlo být... Na světě by mohlo leccoc být, a není! Nesejde na tom, jak by to být mohlo; všechno záleží na tom, jak to Pán ustanovil, Pán však založil církev jednu a jednotnou. Jako jsou všichni lidé stvořeni k témuž cíli, k téže společné blaženosti, jako mají jediného společného Otce na nebi, jako jsou všichni bratři Kristovi, od něho vykoupení a k poznání téže jediné pravdy povolání, tak ustanovil náš Spasitel a Král, abychom my, věřící, vyznavači jeho jména, tvořili jedinou rodinu, jediné království Boží na zemi, jako budeme jednou tvořit jediné království Boží na nebi. Jeden Pán, jedna víra, jeden křest, jeden Bůh a Otec všech... (Ef 4, 5 n) Co Bůh v jedno spojil, nemá člověk práva rozloučit, a co zařídila vtělená Moudrost Boží, nezlepší a neopraví lidský rozum. Kromě odpadu od víry nepokládali světci žádný jiný hřích za tak těžký zločin jako pokus o roztržení jednoty církve. Jak přísně mluví k nim a o nich sv. Augustin nebo Cyprián, miláček Páně (»Ani ho nepozdravujte«, 2 Jn 10) nebo sv. Polykarp, jenž nazval kacíře Marciona prvorozcem ďáblovým!

S hlediska čistě přirozeného nebylo by vhodné (»praktické«) zakládat samosprávní církevní obce. Jsouť mnohé věci společné věřícím všem, na př. učení sv. víry. Nuže, kdo bude rozhodovat ve věcech víry, bude-li každá obec autokefální? Měl Pán obdařit každého faráře neomylností? Což kdyby došlo ke sporům mezi jednotlivými obcemi? Kdo by byl rozhodčím? Někdo oboustranně zvolený? Vždyť víme, jak to v podobných případech dopadá! Kolik sporů urovnala a kolik válek zamezila Společnost národů a mírová konference? Strana s rozsudkem nespokojená se nepodrobí. »Nemáš mi co poroučet...« Vždyť se bludaři mnohdy vzepřeli i papeži, který má autoritu od Boha samého! Soudce, rozhodčí... Ve věcech tak vysoce důležitých, jako jsou věci, týkající se duchovního života milionů věřících, musí být vyzbrojen nejvyšší autoritou, od samého Krista, a to nad celou

církvi. Od prvopočátku nástupci sv. Petra, prvního římského biskupa, tuto autoritu vykonávali, věřící se jí dovolávali a jí se podrobovali. Korintští ještě za života sv. apoštola Jana se obrátili ne k němu do Efesu, nýbrž k sv. Klimentu do Říma! Papežové vykonávali vždy svůj trojí úřad; učitelský — tím, že věřící učili a sporné otázky ve věcech víry rozhodovali; královský (pastýřský) — tím, že dávali zákony a soudili i rozhodovali ve věcech kázně; kněžský, o němž už byla řeč.

D) Papež má od Boha pravomoc nad celou církví. Biskupové mají plnost kněžské moci jako papež, pastýřský neboli královský úřad vykonávají pouze nad svou diecésí, ačli jsou právoplatně ustanoveni, papežem potvrzeni a s ním jako s hlavou sjednoceni. Spojení s ním tvoří církev učící, majíce podíl i na jeho učitelském úřadě. Kněží mají velkou část kněžské moci (smějí udělovat sv. svátostí kromě dvou,¹⁾ přinášet oběť atd.), a té se jim dostalo při svěcení od Boha. Nemají však pravomocí v tom smyslu, že by mohli dávat zákony; jejich povinností a úřadem jest bdít a dozírat, aby zákony církve byly v jejich farnostech zachovávány; mají-li přece nějakou pravomoc neboli jurisdikci, mají ji pouze od papeže nebo biskupa, a to v té míře, jak ten či onen ustanovil. To je tak zvaná církevní hierarchie. Obdobu najdeme i v občanské společnosti, na př. ve Spojených státech severoamerických; tam jest prezident, jediný, nejvyšší autorita celého státu; guvernéři, řídící jednotlivé spolkové státy, v jistých věcech samostatní, v jiných závislí na prezidentu; úřednictvo, výkonný orgán presidentův a guvernérů.

E) Vše, co doposud řečeno, ukazuje, že církev jest jedna a jednotná, a to jest první známka, podle které církev poznáme. Jedna — Pán založil jen jedinou, světovou (po řecku katolickou) církev, pro všecko lidstvo, nikoli nespočetnou řadu národních církvíček a sekt. Jednotná — za prvé správou a řízením, jak ukázáno, za druhé bohopoctou (má všude a měla vždycky tutěž oběť, tytéž svátostí...), za třetí naukou. Na všech místech i za všech dob hlásáno v církvi totěž učení, a to jest samozřejmé; je-li učení církve jediné slovo Kristovo a pravda Kristova, nic víc a nic méně, jest patrné, že musí trvat beze změny vždy a všude; pravda jest přece jediná a nemění se, tak jako se nemění násobilka. Eskymákům vykládá misionář v jejich sněhových boudách týž katechismus jako Indiánům v rákosových chatách na břehu Orinoka nebo Malajcům pod palmami a jako kdysi tobě katecheta ve školní lavici.

Jak ubohé vůči tomu sekty! Ani v Evropě, ani v téže zemi, ba ani v téže obci, nercí-li na celém světě, nemají jednoty! Bohoslužba? Jak si to pastor zařídí, ačli mu jí nepředpíše ministerstvo. Učení? V téže modlitebně káže každý jinak, a jestliže i zde ministerstvo předpíše, co mají »věřit«, neví nikdo, co páni předpíší za rok. Správa? Kolik zemí, tolik hlav, mnohdy »hlava« jiného vyznání než údové. Katolický Karel V., Španěl, schvaluje německým protestantům augsburskou konfesi (vyznání víry), katolický Max-

¹⁾ Kromě jedné... S dovolením papežovým smí kněz biřmovat; jen svěcení kněžstva nemůže udílet, jen tím převyšuje kněžská moc biskupova kněžskou moc prostých kněží.

milián II., Němec, schvaluje českou konfesi. Taková »církev« jest podobná filištínskému Dagonovi, jenž měl tělo ryby a hlavu lidskou, nebo obludám na staroasyrských chrámech s tělem býka a hlavou člověka.

Jak krásná je tato jednotnost katolické církve! Mehler vypravuje, že r. 1845 slyšel jakýsi jinoch v Bavorsku o zlatých dolech v Americe. Rozloučil se s rodiči a pustil se za moře. Za devět týdnů přistál k břehům zaslíbené země. Vystoupí, docela cizí mezi neznámými, opuštěný, bez rady a bez pomoci. Bloudí ulicemi New Yorku, zamyšlen a smuten, polozoufalý. Najednou slyší zvon, jde po hlase, přijde k portálu katolického chrámu, vejde, kněz právě intonuje gloria. Poklekne, sleduje svatý úkon, a zapomíná, že jest v cizině; na chvílku jako doma! Krista, víru, církev našel i tam, a v ní zdroj útěchy.

F) Jen jednu církev Pán založil. »A přece je jich tolik!« Nikoli, přáteli, království Kristovo jest jen jediné, ostatní jsou padělky a imitace. Jeho církev jest dílo božské, ostatní jsou dílem lidským a přísluší jim název sekta, t. j. odtržená. Raffael namaloval jen jednu sixtínskou Madonu, ostatní jsou napodobeniny. Existují-li několikeré dekrety sobě odporující, všechny opatřené podpisem královým, chápeš, že jen jeden podpis jest pravý, a ostatní padělané. Víš-li, že tato »sixtínská Madona« pochází z 20. stol., víš-li dokonce, že jí více méně neobratně maloval ten a ten, víš zároveň, že jest jen kopie obrazu, namalovaného od umbrijského umělce před r. 1520 pro kapli Neposkvrněného Početí, zřízenou od Sixta V. Jak možno nazývat církví Kristovou sektu, založenou ve stol. 16., od člověka, kterého všichni známe? Odtrhl se od jediné pravé církve Kristovy! Taž se kohokoli na světě, kdo založil husitskou, lutherskou, kalvínskou sektu, a dostaneš okamžitě jasnou odpověď. Otaž se, kdo založil církev naši, a každý musí říci: »Kristus.«

Luther i jeho společníci si byli dobře vědomi dosahu toho, co právě řečeno; proto se vydávali ne za zakladatele nové církve, nýbrž za nápravce (»reformátory«) staré církve Kristovy, vlivem papežů prý nadobro porušené a zkažené. Marné vytáčky! Předně nedovedou povědět, kdy se začala kazit, a protože se docela odchýlili od nauky apoštolů, nezbyvá leč tvrdit, že se porušila, sotva Pán na nebe vstoupil..., a dobrý Pán Ježíš, abych užil slov Tertullianových, čekal trpělivě plných 1500 let, až se konečně našel nápravce! Jaký nápravce té »zkažené« církve! Smilník, opilec... Za druhé, není-li Luther, Kalvín, Hus zakladatel vaší sekty, proč nosíte jejich jméno? Luteráni, kalvínci, husité... Tato jména sama jsou vaší obžalobou a zároveň svědkem, že nemluvíte pravdu. Obnoví-li kdo porušený Murillův obraz, nese obraz nadále jméno Murillovo, svého mistra. Byl restaurován Karlův Týn, a nesl nadále jméno svého zakladatele, nedostal jméno obnovitele. Řehoř VII. skutečně reformoval (napravil) církev, a ta podržela nadále jméno Kristovo (»katoličtí křesťané«), nedostala jméno Řehořovo. Jméno luteráni svědčí samo, že Luther nebyl obnovitelem původní církve Kristovy, že jest zakladatelem docela nové sekty, a to sekty své.

G) Tím přicházíme k další známce pravé církve. Apoštolská... Co to znamená? Pravá církev Kristova, založená jednou provždy, pro všechny

věky, nebude nikdy nahrazena nebo vystřídána jinou dokonalejší. Dílo Syna Božího není nedokonalé, dokonce tak nedokonalé, aby nějaký člověk je zdokonalil. Bludaři velmi rádi říkali, že dočasná církev starozákonní (židovská) byla církví Boha Otce, křesťanství prý »bylo« také dočasné (pojmenovali je církví Boha Syna), a jejich sekta prý jest teprve ona docela dokonalá věčná »církev Duchu svatého«, nad kterou lepší už nikdy nebude. Tak mluvili bludaři. Syn Boží mluvil jinak! Apoštolům pravil, že brány pekelné jeho církev nikdy nepřemohou a že on bude s námi do skonání světa. Z toho plyne, že jeho církev musí organicky (životně) souviset s apoštolou, prvními věrozvěsty, od Krista vyslanými. Jinými slovy: musí vždycky vyznávat nezměněnou a neporušenou tutéž nauku, kterou apoštolé od Krista přijali a světu hlásali; musí mít i tytéž svátosti a tytéž oběť, kterou kdysi od apoštolů jako drahocenný odkaz Kristův dostala; musí nepřetržitou řadou biskupů a papežů sahat až k apoštolům, a skrze ně k samému zakladateli; biskupové nejsou pouze zástupci, jsou i nástupci apoštolů. Jako při rozmnožení chlebů na poušti brali apoštolé chleby z rukou Páně, a v jejich rukou se mnozíci dávali zástupcům dál a dál, až k posledním řadám, ale tak, že první chleby vzal každý z rukou Spasitelových, tak i milosti ve svatých svátostech nám udílené a slova svaté nauky nám s kazatelnou hlásané pocházejí z jediného zdroje, ze Srdce Kristova; od něho je apoštolé přijali a vykoupeným jednak sami, jednak skrze své nástupce udělují a udělovat budou až do konce světa, dokud bude na zemi jediný Adamův syn, milosti Kristových potřebující.

Sekty? Sledujme jejich vývoj, jděme zpět až k jejich vzniku, a kam přijdeme? Nikoli ke zdroji, odkud by do nich kanuly prameny životodárných vod; na slepé koleji se octneme, a jako na slepé koleji marně očekáváš vlak, který by tě dovezl k cíli, tak od sekty nadarmo čekáš, že tě přivede k Bohu, k cíli, pro něž jsi stvořen. Jedna za druhou musí doznat: »Nesahám svým začátkem až ke Kristu; před rokem 1920 jsem tu nebyla, před r. 1517 mne nebylo, před r. 1054 nebylo po mně ani stopy...« Jenom když my katoličtí křesťané sledujeme řadu těch, kteří církev řídili, přijdeme až k apoštolu Petrovi, prvnímu papeži, kterému pravil Pán: »Na tobě vzdělám církev svou...«

»Pryč od Říma...« Toto revoluční heslo se rozléhalo po našich vlastech krátce před rokem 1900 a po něm, čeští ctitelé Husovi je opakovali a jím se oháněli na schůzích i v tisku, hledíce jím nachytat co nejvíce neprozíravých jako ptáčeků na lep a odcizit je církvi, kříži, Kristu. Nepomněli, že toto heslo vrhli do světa protestantští Všeněmci, nevěrci, když se německá katolická lidová strana alpských zemí počala politicky sblížovat se Slovany, že tedy podružně se za tím heslem skrývala zášť protislovanská. »Pryč od Říma«, papouškoval kdekdo, a neměli zdání, že pravým kališníkům byla tato zásada docela cizí. V předešlé kapitole jsme slyšeli, jak naši husitští předkové pojímali církev. Nikoli bludně jako jejich zakladatel, a dokonce ne tak, jak jejich potomci ve 20. století, sympatisující s německými nevěrci a běžícími za nimi, jako kdysi běželi za německými luterány do německých vod. Kališníci si byli dobře vědomi, co znamená apoštolský původ církve a že hlavou křesťanstva jest jedině římský biskup, nástupce sv. Petra, a že moc biskupů i kněží pochází nepřetržitou posloupností od Krista Pána a apoštolů až na jejich dny. Odezíráme-li od výstředních táboritů, kteří měli

ve svém učení více z bludů valdenských než husitských, máme-li na zřeteli jen kališníky, docházíme k závěru, že na př. za kněze pokládali jediné ty, kteří byli platně od biskupa posvěceni. Dokud byl živ a v Čechách dle francouzský biskup Filibert, zprvu vyslanec basilejského sněmu, světil jim kněze i chrámy, biřmoval, byl sponou mezi nimi a apoštolskou církví. Když při vypuknutí moru r. 1439 v Praze zemřel, neměli kališníci biskupa; posílali tedy kandidáty kněžství do Itálie, tam se zřekli naoko husitských bludů, přijali svatá svěcení, vrátili se domů, konali »pokání« za to, že prý zapřeli v cizině víru, a vykonávali kněžské úkony, sloužili mši sv., udělovali svaté svátosti . . . Jednání veskrze nedůstojné, ale moderním ctitelům Husovým i protestantům doklad, že kališníci v učení o církvi a nepřetržité posloupnosti se shodovali s námi, držíce se zděděného učení veškerého křesťanstva. Čeští bratři se ovšem Říma docela zřekli; ale ty nepokládali kališníci za své, vidouce v nich zřejmé bludaře.

Že se později i kališníci Římu odcizili? Že myslili na spojení s východní cařihradskou církví? Nepopírám, že to zavinilo neprozíravé jednání dvou papežů, Pia II. a Pavla II., kteří se vzpírali povolit přijímání pod obojí způsobou (na tento jediný požadavek se nakonec kompaktáta redukovala) a vyhlášením křížové výpravy proti našemu národu zavinili nedozírnou zkázu naší vlasti; jak němečtí křížáci, tak maďarské voje Matyáše Korvína měnily za posledních let vlády Jiřího z Poděbrad české kraje v bydlíště hladu a bídy. Ale nezapomínejme za prvé, že by k té zkáze nebylo došlo, kdyby nebylo ve vlastním národě zrádců, a za druhé, neztotožňujme osoby s církví. Upadlý renesanční Řím odpykal své chyby strašně za půl století po smrti krále, kterého nazývali kacířem — teď praví kacíři, protestantští vojáci, řádili r. 1527 v Římě a drancovali jej, jako křížáci naši vlast. Odezírejme od osob, od křehkosti i neprozíravosti a politických chyb kapitánů, a držme se pevně loďky, Petrovy lodice, která jediné nás může dovézt k cíli! Držme se pevně Petrovy skály, aby nás nesmetl příval!

Apoštolské vyznání víry.

Zpěv: »Tam, kde strmí církve týmě.«

Čtení: Mt 16; Jn 21.

Svatým knížatům apoštolským jest zasvěceno v Čechách skoro 120 chrámů, některé z nich prastaré, na Moravě přes 70.

SVÁTEK NAVŠTÍVENÍ PANNY MARIE.

Srdce nejsvětější Panny — duch knížete temna.

I.

Před čtvrt rokem jsme slavili velký a svatý den. »Anděl Páně zvěstoval Panně Marii...« Po odchodu nebeského posla se vydala omilostněná Panna s chvátáním na cestu do judských hor, do Ain Karim, navštívit příbuznou. Pobyla u ní asi tři měsíce, dočkala se narození jejího synáčka, které nám připomínal svátek právě před týdnem slavený, byla přítomna jeho obřizce, která konána včera, byla svědkem, jak při ní rozvázán jazyk jeho němého otce. Dnes její návštěva končí: snoubenka Josefova se vrací do Nazareta, a církev zvolila tento den k oslavě našeho tajemství. Navštívení Panny Marie... Krásný rodinný svátek... Zase vhodná příležitost k posvěcení našeho rodinného života...

Do svého rozjímání vpleteme napřed věroučnou úvahu. Církev, které patřily naše poslední úvahy, jest prostřednice mezi Vykupitelem a vykoupěnými, nástroj v rukou Ducha sv. k posvěcování věřících. Nejbl. Panna jest taktéž prostřednice mezi námi, svými duchovními dítkami, a mezi svým jednorozeným Synem! Byla pomocnicí Ducha sv. při vykonání největšího tajemství, vtělení Syna Božího (svátek Zvěstování!), byla přidružená i Kristu Pánu za pomocnicí v díle vykoupění lidstva. Úcta mariánská jest taktéž jako církev nástroj v rukou Ducha sv. k posvěcení věřících, ovšem v jiném smyslu a jiným způsobem. Dnešní překrásný svátek jest celá kytice tajemství; my pro své rozjímání z ní vybereme několik květů.

A) Především Maria Panna Prostřednice. To jest první a nejbližší důsledek jejího vyvolení za Matku Vykupitelovu, tedy onoho tajemství, které jsme ve svátek jejího Zvěstování slavili. Jaké místo a úřad má mladický bohoslovec v organizaci církve? Podstatně ne jiné než kterýkoli jiný věřící. Přijme svatá svěcení, a rázem se stává prostředníkem mezi lidmi a Bohem, mezi Tvůrcem a jeho tvory, mezi věřícími a jejich nebeským Otcem. Dostává se mu mocí přinášet denně oběť za hříchy lidu, dána mu moc očišťovat duše ve svatých svátostech; jest delegát lidu..., přednáší jeho prosby před trůn trojjediného Boha; jest zároveň vyslanec Nejvyššího, poučuje lid o jeho vůli a uděluje potřebným nebo žádajícím jeho milosti a dary.

Neposkvrněná Panna... Byla kdysi naše sestra, jedna z nás; počala Syna Božího v panenském lůně, a stala se rázem Matkou velké rodiny věřících, Královnou v království Kristově. Tím jí dáno, aby jako matka v rodině

byla prostřednicí mezi dítkami a hlavou rodiny: prosit za vinníky, usmířovat hněv rozhněvaného otce, z pokladů otcových udělovat dětem, cokoli potřebují. Klíče nebeského království odevzdal Pán Petrovi, hlavě církve; církve spravuje poklad zásluh Kristových a uděluje z něho pravomocí, kterou od Pána obdržela. Maria Panna vykonává úřad prostřednice přímlovou. Naše orodovnice, všemohoucnost prosebná... Svou prosbou dosáhne všeho, co její božský Syn svou mocí, a podle jeho vůle jdou jejíma rukama milosti, jichž potřebují vykoupení ke spáse duší. Skrze ni nám byl od Otce dán původce a dárce spásy i všech milostí, jejíma rukama jdou i milosti od něho nám zasloužené. Měla podíl a účast, když dílo spásy bylo vykonáno, má podíl a účast též při tom, když ovoce spásy jest jednotlivým udíleno. Tak i v dnešním tajemství. Janu Křtiteli se dostalo posvěcení skrze ni. »Naplněn bude Duchem svatým v lůně matky,« pravil Gabriel Zachariášovi před nedávnem. Kolik cest měl Pán ke splnění tohoto zaslíbu! Proč volil právě tuto? Proč právě Mariino slovo probudilo nenarozeného předchůdce Páně k životu milosti? Abychom věděli, ke komu se obracet o pomoc v našich potřebách tělesných i duchovních. Uplyne něco přes třicet let, a Pán první milost časnou udělí opět prostřednictvím své Matky. Přímlova »Matky Ježíšovy« (Jn 2, 1) v Káně Galilejské...

Roku 1111 přichází na Vyšehrad žena, věkem pokročilá, a chce být uvedena ke knížeti Vladislavovi. Jeho matka to je, Svatava, vdova po králi Vratislavovi. Dalekou cestu vážila, až z Moravy, kde na jednom hradě trávila vdovská léta. Od syna s láskou, jak se matce sluší, přijata, oslovila ho: »Pro nic jiného jsem nepřišla, leč proto, že jsem žena sešlého věku a brzo za svým manželem, tvým otcem, odejít se strojím. Proto dříve, než umru, ráda bych se v pokoji rozžehnala se svými syny a manželův svému oznámila, že jsem Vladislava a Soběslava, synů svých milých, zde na tomto světě v dobrém pokoji a bratrské svornosti nechajíc, odešla.« Vladislav odpověděl matce totéž, co šalomoun kdysi matce své (3 Kr 2, 20), ale splnil její prosbu lépe než onen izraelský král žádost Bethsaby, když ho za jeho bratra Adoniáše prosila. Poslal do Polska pro Soběslava, který tam jako do vyhnanství před hněvem bratrovým se utekl. Svatava oba bratry smířila a pak radostně odešla na své vdovské sídlo. Podobnou událost zažil otec těchto dvou knížat r. 1090. Vratislav obléhá Brno, sídelní hrad svého bratra Konráda, jenž se pokoušel vymanit se z poručenství českého krále. Rádce a miláček Vratislavův Zderad urazil králova syna Břetislava posměšnou poznámkou, u přítomnosti královy učiněnou, a králevic se mu pomstil, dav ho svými třemi druhy zavraždit. Vratislav, rozezlený na syna i na bratra, pomýšlí, jak by oba ztrestal; tu z hradu, nynějšího Špilberku, vyjde Vilburka, manželka Konrádova, ubírá se do králova ležení a prosí ho za oba. »Chceš-li hněv svůj proti osobě a životu bratra svého obrátit, nedejž toho Bůh, abys druhým Kainem se stal. Manžel můj praví, že by raději do Dalmacie a do Řecka se odebral, než by dopustil, aby bratr jedinou krůpějí bratrské krve ruce své poskvrnil.« Když pak král prosící kněžnu vyzval, aby se vedle něho posadila, dodala: »Budíž mi dovoleno, abych otce prosila i za velký hřích jeho syna.« Tak se stala prostřednicí smíru mezi bratrem a bratrem, mezi otcem a synem. Ta i ona kněžna jen jednou — kolikrát naše nebeská Matka? Za vlastní dítky prosí Syna, za dítky, někdy ze slabosti, někdy ze

svévole hřešící, ale vždy jisté, že se jim dostane odpuštění, přistoupí-li k trůnu milosti se srdcem vpravdě kajícím. Prostřednice milostí, útočiště bříšníků...

B) Nadto je dnešní svátek dnem radosti; čisté, nezkalené, mnohonásobné radosti — takové, která ani nám není nedostupná nebo nedosažitelná; netřeba k tomu leč následovat naši panenskou Učitelku. Z čeho se raduje dnes omilostněná Panna? Za prvé, ze slávy, které se dostane Bohu. Tím, že se Syn Boží vtělil, tím, že lidstvo vykoupí, z poroby hříchu je vyvede a na cestu pravdy přivede, tím, že je naučí pravého Boha znát, v něho věřit, jeho milovat, poslouchat a ctít, tím vším zjedná věčnému Otci dokonalou slávu. Čest a sláva Boží, toť první účel velkého tajemství vtělení Syna Božího, které v nejsv. Panně právě Duchem sv. vykonáno; toť i jeho první výkvět. Aby napravena poškozená čest a sláva Boží, vypučelo lidskému pokolení z panenského lůna spasení, otevřela se rajská neposkvrněná země a vydala Spasitele. A to jest druhá věc, z níž se Matka Boží raduje: že vyhnanému, strádajícímu lidstvu se dostalo spásy. Nejvyšší se slitoval, rozpomenul se na milosrdenství své, na zaslíbení, dané před věky otcům, a lidstvo se konečně dočkalo toho, po kterém toužilo, spásy, za kterou prosilo. Za třetí se raduje Maria Panna ze svého vyvolení. Ne, že bude Královnou andělů; plesá, že jest Pánu tak blízká a od něho tak milovaná. Její omilostnění jest jí důkazem, že její jméno jest vepsáno v knihu života a že Bůh, jehož sama tak milovala, spočívá okem plným lásky na ní. Spojena s ním tak, jak nikdo s ním spojen být nemůže, jako matka s dítětem. Matka Boží...

Z čeho se máme po jejím příkladu radovat my? Z toho, že jsme byli omilostněni a učiněni dětmi Božími! Z povolání k pravé víře a k věčnému spojení s Bohem! (Lk 10, 20) Obrácení dívoši by nám mohli být vzorem; po přijetí sv. křtu nechtějí o dřívějším jménu ani slyšet, jen křestním jménem chtějí být nazýváni, dospělí i děti, hoši i děvčata. Proč? »Křestní jméno nám připomíná, že teď jsme děti Boží.« Tato radost z povolání k pravé víře jest daleka všeho pyšného vypínání. Královský cedr se nesmí pyšně vypínat nad skromným hysopem, rostoucím ve skalní rozpuklině nebo na rozpadávající se zdi; jest jeho zásluhou, že roste na Libanské hoře, blížek nebi, či je to dar toho, který své milostí rozdílí docela svobodně, komu chce? Povolání do rodiny Krále všech králů — kdo by si troufal proto se pyšnit, že se mu dostalo z pouhé lásky a milosti toho, čeho se nedostalo jiným jeho bratřím a čeho by si oni snad daleko více vážili než on! Je-li naše radost z povolání k pravé víře pravá, je spojena s pokorou a vděčností za nezasloužené omilostnění. »Milostí Boží jsem, co jsem...« Nedýše pokorná vděčnost z chvalozpěvu, kterým nejsv. Panna odpověděla na pozdrav Alžbětín? »Velebí duše má Hospodina a plesá můj duch v Bohu, v mém Spasiteli, že shlédl na dívku nepatrnou, neboť veliké věci mi učinil Všemohoucí...« Jest si vědoma, že ne pro své zásluhy, že z pouhé milosti jest vyvolena a povýšena k důstojnosti, které převyšuje vznešenost andělů.

C) Tím jsme radost Mariinu ještě nevyčerpali plně. Raduje se též s Alžbětou a z jejího štěstí. Naše kniha jest kniha rodinná; všimněme si tudíž

na dnešním tajemství toho, co by mohlo přispět k zušlechtění života v našich rodinách. Alžběta... Její mladícká příbuzná pohlížela doposud jen s úctou k ní, k staré paní ze vznešeného rodu velekněžského. Nemnoho dcer izraelských se mohlo honosit touto výsadou. Teď však dcera Aronova pohlíží sama s úctou k dívce, která povýšena vysoko, vysoko nad ni; s úctou a radostí! Jak nelíčená radost se jeví ve slovech manželky Zachariášovy! Spokojena docela se svým údělem, jeví upřímné potěšení z vyvolení a omilostnění dcery Joachimovy. »Odkud mi to, že Matka Pána mého přichází ke mně? Blahoslavená, která uvěřila slovům, pověděným jí od Pána...« Ani stopa závidění, žárlivosti, strojené zdvořilosti! Ale i nejsv. Panna se těší z toho, že drahé příbuzné se konečně vyplnilo její dlouhé a toužebné přání; dostala dítě, dostala dokonce syna, který podle slov andělových bude předchůdcem Mesiášovým. Jedna se raduje s druhou, jedna ze štěstí druhé, a obě spolu se radují v Bohu, oslavují Boha, a v pokoře i vděčnosti předstihuje jedna druhou. Společná radost dvou svatých duší, radost hodná andělů v nebi.

D) Jak nevesele se od tohoto krásného pozadí odráží naše úzkoprsost, vzájemná žárlivost, závist! Satanův hřích... Záviděl člověku jeho štěstí, a proto ho o ně oloupil; závist byla počátek vši naší bídy a neštěstí. Dábel nás o Boha připravil a svým duchem nás naplnil — duchem pýchy a závidění! Proč i závidění? Poněvadž nejsa schopen ani nejmenšího hnutí lásky, nenávidí tuto ctnost Srdce Ježíšova (Jn 13, 35); proto vypudil veškeru lásku i ze srdce člověka, jenž se mu hřichem poddal, a kde žezlo vlády vyraženo z rukou lásce, tam se ho chopí závist. Jen pozoruj závistivého, jak se užírá smutkem, že bližní je šťasten! Žárlivý jest nekliden, že bližní má něco, čeho postrádá on a co by rád měl on samojediný. Závistivec jest ještě horší; nepřeje mu, ať má cokoli, ať má více nebo méně než on. Generál Biron nesnesl u jiného sebemenší přednosti. Dítě žloutne závistí, že spolužák je také vyznamenán, že bratříček také dostal nějakou maličkost; což teprv, dostal-li více, dostal-li jenom on! Aristides se táže spoluobčana, proč hlasuje pro jeho vypovězení z vlasti. »Já ho osobně vůbec neznám, ale těžce nesu, že požívá takové pověsti.« Ublížil ti? Je ti na překážku nebo na škodu to, co má? Jsi ty proto zkrácen? Vidíš, že tě naplňuje duch nenávidění, duch satanův! Připojí-li se k tomu další neřest, škodolibost, pak má i potěšení z neštěstí bližního, hlavně když pozbude toho, co by mu závist ráda vyrvala. Jsi ty proto bohatší? »Nikoli, ale spokojenější.« Jako dábel, když nás připravil o Boha i o ráj! Viděl jsem dvě děti; matka je podělila jakýmisi drobnostmi. »Hrajte si!« Jeden křičel, že prý dostal méně, a dělal tak dlouho povyk, až matka rozmrzelá všechno oběma vzala a hodila do kamen; teď byl spokojen.

Závist, jeden ze sedmi hlavních hříchů... Ne proto, že jest vždy těžkým hřichem, ani proto, že patří k nejtěžším hříchům, nýbrž že jest semeníštěm nesčetných hříchů. Kain... Odklidil bratra, jehož ctnostného života následovat nechtěl a jemuž Božího požehnání nepřál. Bratří Josefovi prodali do ciziny do otroctví toho, k němuž nemohli vlídného slova promluvit, a teprve potom byli spokojeni, když se ho navždy zhostili. Slzy bratrovy a žalost otcova jimi nehnula. Farizeové... Závistivým okem sledovali působení rabbiho z Nazareta, jeho vliv na lid, oblibu, které požíval,

a kam to přivedli! Perský král Kambyses zavraždil bratra, protože dovedl lépe napínat luk, římský císař Kaligula dal okamžitě ostříhat každého jinocha, který měl pěkné kadeře, protože sám vlasů neměl, Perseus, syn makedonského krále Filipa III., podplatil křivé svědky, aby obžalovali jeho bratra Demetria, že strojí úklady otcovu životu, a tak ho přivedl na popraviště, protože ho otec více miloval; sv. Benedíktu záviděl blízký kněz oblíbu a poslal mu otrávený chléb; pražský biskup Kosmas záviděl opatu Božetěchovi přízeň krále Vratislava I. a nedal si pokoje, dokud nebyli sázavští mnichové z kláštera vypuzeni a rozprášeni, čímž zničen poslední útulek, do něhož se slovanská liturgie uchýlila; revnivost mezi rytířskými řády poškodila značně zájmy křesťanů na východě, augustinian Luther vystoupil proti odpustkům ze žárlivosti, že jejich hlásání bylo svěřeno domnikánu Tetzloví a ne jemu, v T. u V. otrávil za světové války soused sousedce všecken dobytek, vdově, zkrúšené smrtí manžela, proč? Z téhož důvodu, pro který Kain zavraždil bratra! Děvčata z celé vesnice spojenými silami s maminkami pomlouvají a špiní o závod počestnou chudou dívčinu, aby jí odloudily ženicha atd. atd. Závist a žárlivost se nehrozí žádného zločinu, jde-li jí o to, aby domnělého soupeře srazila s jeho místa. Vytlačit toho, kdo má větší úspěchy! Ke kterému hříchu by závist nesvedla! K bludářství, křivé přísaze, bratrovraždě, vraždám, poškození cizího majetku, zdeptání dobrého jména, k provinám proti všem příkázáním desatera.

E) Od těchto smutných zjevů se obracím k vám, členové téže křesťanské rodiny. Vizte, jak málo radosti seje osud na životní pouť Adamovým synům. Nebylo by možno, abyste se sami pokusili přesadit tento kvítek nebeských lučin do svých domů? Tajemství Navštívení jest tajemství radostí, a tajemstvím radosti v rodinách jest vzájemná láska. Mějte se rádi, přejte jeden druhému, podejte si ruce k společné práci! Pak vám bude Pán žehnat. K tomu jest třeba jediného — zapřít trochu své já. Co vás to stojí, mít se rádi? Můžete nedostatek vzájemné lásky také svádět na chudobu, na kterou obyčejně všechno svalujete a kterou viníte jako původkyni všeho rodinného neštěstí? Kde jest láska, tam přebývá Bůh; proč jest u nás a v nás, té lásky tak málo? »Jak krásné jest, když bratří svorně přebývají v jednotě!« (Ž. 132, 1)

Nenajdeme v dějinách na trůně mnoho takových dvojic, jakou viděla naše vlast v druhé polovině 15. stol. Jiří z Poděbrad a jeho druhá manželka Joana z Rožmitálu. Jaká láska mezi nimi! On hleděl k manželce s hlubokou úctou a nad pomyšlení si jí vážil, ona jemu oddána v míru i v boji, ve štěstí i v dobách trudných. Ve věcech vlády se týkajících neobyčejně zručná pomáhala manželovi v nejedné záležitosti veřejné správy. Když musil r. 1459 narychlo na Moravu, kam ho volali uherští magnáti, by mu nabídli korunu sv. Štěpána (odmítl!), svěřil Joaně vládu v Čechách — případ ve středověku snad ojedinělý. V dvorské radě zasedala s jeho nejdůvěrnějšími rádci a byla mu jak dobrou rádkyní, tak účinnou pomocnicí. Nad pomyšlení skvěle se osvědčila, když r. 1470 voje Matyášových jezdců jako mongolská záplava se hnaly do Čech. Jiří na Moravě, nemůže se s vozy hnout pro velké povodně a bláto, které celé kraje měnilo v močál. Ale Češi se zvedli jako jeden muž, v Praze nové vojsko jako by ze země vydupal, a v čelo se postavila

hrdinská Joana; ta vedla šíky do pole proti nepříteli a ten byl tehdy, jak sděluje kronika, »šeredně ze země vytlučen«. — »Ženu statečnou kdo nalezne? Nad pomýšlení veliká je cena její.« (Př 31, 10) Netřeba každé manželce, aby byla manželovi tím, čím byla Joana Jirímu; ale milující družkou a oddanou pomocnicí může být každá; k tomu netřeba jiného leč vzájemné lásky, a ta jest v moci každého z nás. Jen lásky víc...

F) Dnešní tajemství rozlévá mile paprsky lásky, radosti a blaha na všechny strany, stejně jako jarní slunko, které nejl. Panně na její cestu svítilo. Kristus Pán nás dnes učí skrze svou Neposkvrněnou Matku, a Maria Panna nám ukazuje jak slovem ve svém chvalo zpěvu, tak skutkem a příkladem, co jest pravý duch Kristův. Slavíme tento svátek spolu se svátkem knížíat apoštolských a věrozvěstů slovanských v době, když je v našich krajích slunko nejvýše a když shromažďujeme prvotiny plodů. Zčásti se k nim druží i svátek Srdce Páně a Božího těla. Slunko nejvyšší..., světlo sv. víry, kterou apoštolé hlásali, plnými ručejemi rozlévá svůj jas do našich duší, a láska, kterou dýše dnešní svátek i den božského Srdce Ježíšova, plně rozněcuje naše srdce, aby bylo schopno přinášet ovoce ctností a zásluh. Maria Prostřednice podává dnes vtělenému svému Synu první plod jeho vykupitelské milosti, dítě Alžbětino. Rychle však minou nejkrásnější dny roku; začne se pomalu stmívat, a my prosíme eucharistického Spasitele jako učedníci emauzští: »Pane, zůstaň s námi, v duších našich se připozdívá...« Nastane nám povinnost nést břímě dne i vedra, povinnost svázat do stodol plody své životní práce, a ve chvílích námah a práce zjasňuje nám vezdejší pouť pevná víra, spojená s pravou láskou, jak k Bohu, tak k bližnímu, zvláště k těm, s nimiž nás pojí svazky pokrevního příbuzenství, táž střecha a týž krb. S požehnáním Srdce Páně a s pevnou nadějí, že nám nebude nikdy chybět láska jeho, ani láska jeho panenské Matky, pokračujeme ve své vezdejší pouti a řekneme si: »Bůh jest láska, a kdo přebývá v lásce, přebývá v Bohu a Bůh v něm.« (1 Jn 4, 16)

V den Marie Prostřednice se nezapomeneme pomodlit, aby Pán žehnal pracím věrných služebníků svých oltářů, prostředníků milosti, aby byli vhodnými nástroji k posvěcování duší a šíření království Božího.

Desátek: »Se kterým jsi Alžbětu navštívila.«

Zpěv: Velebí duše má Hospodina.

* *

Magnifikat, chvalo zpěv Mariin. Velebí duše má Hospodina...

Známe tuto modlitbu Mariinu? Modlíváme se jí? Vážíme si modlitby, které nás naučil božský Spasitel; vážíme si též modlitby, kterou složila jeho panenská Matka? Rádi vysíláme k nebi modlitby složené církvi; jest naší oblíbenou modlitbou chvalo zpěv, vytrysklý z roznícené duše Neposkvrněné Panny, Matky Ježíšovy i Matky naší, v přesvaté chvíli, kdy děkovala Pánu za Spasitele, jak za sebe, tak jménem naším? Jako katecheta jsem učil maličké v první třídě modlitbě Páně; v nejvyšší třídě musili umět modlitbu jeho Matky. Na začátku vyučování jsme prosili za osvícení jedním Otče-

nášem, po skončeném vyučování jsme děkovali Pánu chvalozpěvem Mariiným, ať recitovaným, ať zpívaným. Nemohli bychom jej připojit k našim obvyklým rodinným modlitbám? Starší děti by jej měly znát a modlit se ho denně. Nejen protože jest krásný a hluboký; hlavně proto, abychom tak projevili Matce Boží, že si vážíme všeho, co jest její a co od ní máme. Projev naší oddanosti, lásky a úcty k ní.

Alžběta oslovuje přesvatou přichozi: »Požehnaná ty mezi ženami a požehnaný plod života tvého.« Velebí svou omilostněnou příbuznou. Neposkvrněná Panna odpovídá: »Já však velebím Pána... Velebí duše má Hospodina a v Bohu, mém Spasiteli, duch můj plesá... Jemu patří všechna čest a chvála, on jest zdroj všech milostí, on dárce všeho, on jediný původce mého povýšení a vyvolení; jemu musíme obě děkovat, já za sebe a ty za mne...« Mariino Te Deum, překrásná modlitba díky na rtech všech, kteří ji milují a kteří mnohdy nenalézají slov, jak Pánu poděkovat, ať za milosti nadpřirozené, sv. přijímání, nebo časné vyslyšení proseb.

Alžběta praví: »Odkud mi to, že Matka Pána mého přichází ke mně?« Neposkvrněná odpovídá: »Ano, nepopírám, jsem matkou toho, který jest Pán tvůj i Pán a Král všeho tvorstva; vím a nezapírám, že od nynějška blahoslavít mne budou všechna pokolení; ale to vše jedině proto, že Nejvyšší ráčil v nevyzpytatelných úradcích své prozřetelnosti shlédnout na nepatrnou dívku, on, který volí k provedení velkých činů vždy nástroje v očích světa slabé a nedostatečné, aby se tím jasněji projevila jeho moc. Nevolí moudré a mocné tohoto světa, aby se nemohli honosit: „Naše ruka nepřemožitelná to učinila a ne Hospodin.“ (Dt 32, 27) Nepatrné, skromné, pokorné volí k velkým záměrům Pán. Pyšně smýšlející a se vypínající pokořuje, jejich plány a úmysly mate jak pavučinu, zhatí, co obmyslejí ve své pýše, zpupné sesazuje s trůnu a povyšuje ponížené, lačnější nasycuje a domýšlivé bohatce propouští s prázdnou.« Kolik dokladů by se dalo uvést z Písma sv. i z dějin národů k těmto slovům královské pěvkyně, dcery královského pěvce a skladatele žalmů, nejkrásnějších písní světové literatury! Její praotec David, od stádečka povolaný k vládě, nadutý Goliáš, sražený k zemi prakem, podvrácené trůny nepřátel Hospodinových, od starověku až na naše doby! Zlomený kříž, černý, barva noci a tmy, ve službách knížete temna, na rudém praporci, barva krve a ohně... Myslíli, že se jim podaří, co se nezdařilo jiným, zlomit nadobro kříž Kristův, a jak dopadli!

Alžběta: »Aj, jak zazněl hlas tvůj v uších mých, zplešalo nemluvnátko v mém životě...«

Maria: »Projev il sílu ramene svého... Větší dívy vykonal a vykoná než je ten, nad kterým žasneš. Plesat budou celé zástupy a voje vykoupěných, jen když s pokorou půjdou k trůnu milosti; vždyť jeho milosrdenství se dostane všem, kteří Boha se bojí, a ta slitovnost trvá od rodu do rodu, od pokolení do pokolení; nikdo není a nebude vyloučen z mesiášského požehnání, kdo se ho sám neučiní nehodným.«

Alžběta: »Blahoslavená, která uvěřila, že v ní bude vykonáno, co jí pověděl Pán.«

Maria: »Víra jest první podmínka spásy, a kde víra nechybí, tam nebude chybět ani Boží požehnání. Bůh, ve svých slíbech naprosto věrný, neza-

pomněl na své zásluby; skrze mne vykonal to, co slíbil Abrahamovi a ostatním našim otcům, nezapomněl své slítovnosti, kterou slíbil dát jeho tělesným i duchovním synům, těm, kteří budou Abrahama následovat v neochvějně víře a důvěře.«

To jest obsah a stručný výklad chvalozpěvu Mariina, jež nám připomíná dnešní svátek.

Navštívení Panny Marie, svátek, který by měl být drahý zvláště nám, Čechům. Proč? Slyš jeho dějiny! V řádě sv. Františka se slavil od r. 1263, podle ustanovení řádového generála sv. Bonaventury. Do diecési se šířil ponenáhlu. Neobyčejným ctitelem dnešního tajemství byl pražský arcibiskup Jan z Jenštejna. Zavedl jej v Čechách r. 1383, nedbaje urputného odporu vlivného kanovníka svatovítského Vojtěcha Rankonis de Ericinis. Tehdy, za truchlivých dob západního rozkolu, slíbil papež Urban VI., že zavede nový svátek ke cti nejsv. Panny, mine-li rozštěpení církve bez války. Na opětovné naléhání Jenštejnovo ustanovil r. 1385, aby se po celé církvi slavil svátek Navštívení. Ve své církevní provincii jej téhož roku jmenovaný arcipastýř povýšil na svátek první třídy a obdařil oktávou. Ustanovení Urbana VI. provedl r. 1389 jeho nástupce Bonifác IX. a dodatečně sněm basilejský. V Čechách jest našemu tajemství zasvěceno na 40 chrámů, na Moravě maličko přes čtvrt sta. Mnohé z nich se staly chrámy poutními a bývaly zvláště před dobou josefinskou hojně navštěvovány.

Nezapomínejme, že náš národ k »Boží Materii«, jak naši otcové říkali, lnul vždycky neobyčejně něžnou láskou a oddaností. První katedrální chrám v naší vlasti, založený samými věrozvěsty na Velehradě, byl zasvěcen Matce Boží, a nejinak naše pražská metropole. Bývalý viceregens pražského alumnátu, Msgr. Tannert, v liturgii odborník na slovo vzatý, opíraje se o velmi závažné důvody, tvrdil, že pražský dóm, Karlem IV. zasvěcený »sv. Vítu, Václavu, Vojtěchu«, byl též zasvěcen Navštívení Panny Marie. Měl pravdu; r. 1385 jej posvětil jmenovaný metropolita Jan z Jenštejna u přítomnosti královny Joany a mnohých hostů »ke cti Marie Panny a svatého Víta«. Milý den Mariina Navštívení byl tedy od 14. stol. našim národním svátkem, v Čechách slaven jako zasvěcený svátek, a když počet zasvěcených svátků za Marie Terezie redukován, přeložen na první neděli v červenci. Při reformě breviře za Pia X. byly Římem rušeny místní výsady, neopírající se o spolehlivé důvody. Uvedený Msgr. Tannert, jak mi sám sdělil, chtěl zachránit slavnost Navštívení P. M. jako svátek první třídy aspoň pro pražskou arcidiecési jakožto patronky (contitularis) metropolitního chrámu, ale členové svatovítské kapituly nepokládali jeho důvody za dosti přesvědčivé, pročež se sami privilegia vzdali; od r. 1915 jest Navštívení Panny Marie tedy i v Čechách jako v ostatní církvi svátkem druhé třídy. Co mne se týče, dal jsem se uváděnými důvody plně přesvědčit, takže soudím, že až do r. 1914 byla naše hlavní katedrála dómem mariánským, aniž to náš český lid věděl — nekázalo se o tom, ani nepsalo! Mariánská svatyně ovládala tedy s Hradčan širý kraj a kynula zdaleka na pozdrav poutníku, spěchajícímu k hrobům našich svatých patronů.

Svátek Navštívení jest spona, pojící několik tajemství a svátků. Zvěstování Panny Marie, narození předchůdce Páně, uzavření sňatku s Josefem. Zvláště s narozením Jana Křtitele je časově i organicky spjat, což, jak řečeno, vyjadřuje i liturgie. Jan, první duchovní dítě M. P., probuzen slovem k životu milosti: »Aj, jakmile zazněl hlas pozdravu tvého v uších mých, zplesalo nemluvnátko v mém lůně...« (Lk 1, 44) Tu chvíli se vyplnila předpověď andělova: »Duchem svatým bude naplněn už v životě matčině...« (Ib 15)

Předchůdce Páně měl v dřívějších staletích v úctě věřícího lidu totéž místo, které má dnes sv. Josef. Po Královně andělů byl uctíván nejvíce, nad samy apoštoly, beze vší pochyby pro výrok božského Spasitele: »Mezi syny lidskými nebylo většího nad Jana Křtitele.« Jak časté je dnes jméno Josef, tak časté bývalo jméno Jan — proto tolik světců Janů! I papežové si jeho jméno rádi dávali, nejčastěji ze všech, až k neblahému Janu XXIII. ve 14. stol. Proto tolik chrámů a kaplí jemu zasvěcených (v Čechách přes 150, na Moravě přes 80 kostelů), mezi nimi i hlavní chrám římský, basilika božského Spasitele v Lateráně, kde udílen papežem na Bílou sobotu slavně křest (Jan jest spolutitulem svatyně). Křtitelnice, zdobené jeho soškou, spolupůsobily, že vzpomínka na něho byla věřícímu lidu vždy přítomná. Nejedna osada nebo samota, po něm pojmenovaná, jest neméně výmluvným svědkem úcty, které požíval.

Naši předkové uctívali jeho svátek pálením ohňů. Je to zase jeden z mnoha dokladů, kterak pohanské pověrečné zvyky, které nebylo lze vykořenit, dostaly vlivem církve ráz křesťanský a staly se někdy i liturgickým úkonem, na př. prosebný průvod na sv. Marka nebo procesí s hromničkami, jindy neškodnou kratochvílí, jako právě uvedené svatojanské ohně. I když při tom byli nebo jsou mladí tu a tam trochu bujní, mají tušení, že to, co provádějí, konali před tisíciletím naši pohanští předkové z pověry? Tančí-li kolem hořící hranice a přeskakují-li oheň, vidíme v tom nanejvýš přílišnou dovádivost; ale kdo dnes ještě ví, že obojím se v době letního slunovratu zaháněli zloduchové a draci? Uvijí-li dívky z routy věnců, ovinou-li jimi čelo nebo opásají-li jimi bedra, hledí-li skrze ně do ohně (dnes už zřídka), tuší, že to kdysi mládež konávala, aby jí po celý rok nebolely oči a aby zahнала od sebe všecku nemoc a neštěstí?

Dokud se tyto pohanské pověry udržovaly, brojili kazatelé proti pálení ohňů velmi důrazně. Když pověry vyprchaly, nenamítala církev nic. Vlastenecký jesuita Balbín na př. líčí, co sám viděl a cítil: »Navečer o sv. Janě jsem s několika společníky vystoupil na pahorek, abychom se dívali na ohně, které dnes večer a v noci po celých Čechách zářily. Většinou se tyto hranice stavějí tohoto večera, nikoli v předvečer, poněvadž selský lid nepracuje. (Den sv. Jana býval svátek!) Měli jsme nádhernou podívanou, nad kterou po této stránce krásnější jsem neviděl, pokud má paměť sahá. Není samoty, není vesničky, není osady, není města, které by (na návrší) nezapalovalo svatojanských ohňů. Často na témže místě postaveny dvě i více hranic, a mládež je přeskakuje za potlesku celé vsi. Hledět na ty ohně pod námi za noční tmy byla podívaná překrásná. Vypadalo to, jako by hvězdy nebes na zemi spadly, kolkolem se třpytily a mihotaly, ba jako by plameny, které mláď přeskakovala, semo tamo tančily. Nemohu, jak bych

chtěl, slovy vylíčit, co jsme viděli.« Nikoli církev, nýbrž továrenské zmotorisované minulé i nynější století odstranilo tuto lidovou poesii, třebaže snad nadmíru dovádívou. Národopisný badatel Zíbrt píše: »Zbědovaný český lid v strastných dobách tehdejších nezapomínal zděděných obyčejů. Třeba útrapy mu svíraly hrud, oddechl si, zajásal aspoň na chvíli při prostonárodních slavnostech. Na vrub takové houževnatosti lidu českého, jenž přese všechny pohromy a nátisky nevzdával se své řeči a svých potupených zvyků, na vrub toho třeba čítati, že zachoval neúmorný lid ten v chatách venkovských dědictví svatováclavské, řeč svou a ctihodné zvyky po pradědech zděděné...« Což teprve, kdyby mu bývala uchována slovanská liturgie! Oč lépe by na tom byl! Pak by bylo teprve nemožno připravit ho o národnost a víru, o dva to poklady, o které ho připravilo luterství! Nebýt zaslepenosti a pustého života Svatoplukova, nebýt hříchu Husova! Osvícenská doba josefinská počala zakazovat a znemožňovat prostonárodní zvyky, prý z důvodů hospodářských (úsporných, »ekonomických« — osvícenému císaři bylo líto několika starých košťat — nebylo mu však líto drahocenných a vzácných klášterních knihoven!), a nynější kasárenské století dílo jeho prózy dokonalo. Kino, společné vodní a sluneční lázně nahrazují dnes mládeži někdejší lidové veselí a hry. Pusté radovánky... Jaké radosti, taková duševní i duchovní úroveň... Naplní dnešní tajemství radosti duši mládeže odporem k zábavám nízkým? Roznítí v jejích srdcích touhu po radostech čistých? Maria, příčino naší radosti, oroduj za nás a pozvedni naši českou mládež z kalu ke hvězdám!

SVÁTEK SV. CYRILA A METODA, VĚROZVĚSTŮ SLOVANSKÝCH.

»Ochranu skytli v církve svaté lůně...«

A) »Na Velehradě bratři ze Soluně, Cyril a Metod, kázali nám spásu...« Slova, jejichž zpěv se rozléhá dnes po celé naší vlasti... Není u nás jediného katolického chrámu nebo kaple, kde by dnes při nejsv. oběti neděkoval věřící lid slovy naší milé cyrilometodějské písně Dárci všeho dobra za největší milost, které se kdy našemu národu dostalo, za milost povolání k pravé víře. Na mnoho hlubokých a krásných myšlenek jest bohatá tato píseň díků, jejíž každá strofa končí slovem prosby: »Dědictví otců zachovej nám, Pane!« Tři myšlenky na samém začátku skýtají samy o sobě již látky dost k dlouhému a vážnému rozjímání. Předně, že Bůh sám rozžal naším otcům, celému našemu národu, světlo pravdy Kristovy, světlo jediné pravé víry. Za druhé, že toto světlo nám rozžal skrze svaté bratry soluňské, jejichž kroky on sám řídil z východu k naší milé, drahé vlasti. Za třetí, že toto světlo svítí nám jako každému jinému pouze v církvi katolické. Svátí bratři přišli, ne aby založili nějakou »církve« svou, nějakou sektu, ubohé dílo ubohých lidí, nýbrž aby nás uvedli do rodiny a království Kristova. Kolik jich přišlo po nich, kteří vši mocí odváděli náš národ od pramene života a spásy, odváděli na poušť, kde by musil hladu a žízní zhynout! Lákali a přemnohé vylákali z ovčince Kristova do svých nechráněných ohrad, kde byli vydáni na pospas řvoucímu lvu. (Str. 442) Hus, Luther, Farský... Založili si ovčince své, pusté, bez zdrojů vod a bez pastvin. Založit je dovedli, nebylo však v jejich mocí oživit je prameny a pastvinami, nebyli s to dát ve svých sektách prostředky spásy a milostí těm, které svedli a od Krista odvedli. Svátí bratři soluňští nepřišli nás odvést, nýbrž přivedli opuštěné a bloudící do jediného pravého ovčince Kristova k přetékaícím pramenům života a spásy, přivedli nás do katolické církve.

B) Katolická církve... Další známka, podle které poznám pravou církve Kristovu. Co znamená toto slovo? Totéž co »všeobecná« neboli »světová«. Věřím ve svatou církve světovou... Jsou jisté věci na naší chudé a sobecké zemi, které jsou majetkem všech. Nejsou monopolem jediného člověka, ani nějaké firmy nebo kartelu, ba ani některého národa, jako byl kdysi obchod se zámořskými zeměmi, rodícími koření, monopolem hned Benátčanů, hned zase Portugalců, pak Holanďanů nebo Angličanů. Slunko, jeho světlo a teplo, vzduch, rosa nebes, zpěv a umění vůbec, věda a její objevy i výhody, násobilka a vůbec všecka pravda, to vše jest majetkem Adamových synů všech. Tím spíše jsou nerozdílným majetkem všech

statky nadpřirozeného řádu, nadpřirozená pravda sv. víry (zjevení), spása a všechny prostředky spásy.

C) Musí být pravá církev všeobecná, katolická, světová? Jistěžel Bůh stvořil všechno lidstvo; všem lidem platí jeho slovo: »Aj, dávám vám všelikou bylinu, vydávající símě, a všeliké stromoví, aby vám bylo pokrmem...« (Gn 1, 29) Jeho jednorozený Syn vykoupil všechny; nikomu není zatarasena nebeská brána, kdo si ji sám neuzamkne nehodným životem. Všem bez rozdílu přichystal stůl se svým eucharistickým chlebem, všechny k němu zve, svaté svátosti ustanovil k prospěchu a užitku všech, milosti ke spáse nezbytné neodpírá nikomu. Je-li však jisto, že všechny tyto prostředky spásy odevzdal a svěřil církvi, aby ona je jeho jménem udílela a rozdílela, jest zřejmo, nejen že přístup do jeho církve musí být volný a umožněn všem, nýbrž že jest povinností všech, aby se stali jejími členy, členy jedině pravé církve Kristovy, založené pro všechny vykoupené.

D) Co tedy soudit o národních »církvích«? Na první pohled jest zřejmo, že jsou dílem lidským. Nenamáhají se, aby se prohlásily za církev světovou, protože nemohou. Nebyli by na posměch, kdyby světovou církví nazývali sektu, živořící v některém koutečku země? Proto si pomáhají frází »národní«, chtějí pod záminkou vlastenectví ošálit a získat neprozíravé. Kdo by popíral, že vlastenectví patří k nejušlechtilejším citům lidského srdce? Vždyť sám Spasitel svou vlast a svůj národ miloval! Ale jako každá věc se může v lidských rukou zvrhnout, tak zvláště svatá láska k vlasti. V rukou nesvědomitých demagogů se vlastenectví zvrhne v šovinismus, ve fanatickou nenávisť každého jiného národa, jak jsme viděli na našich sousedech v letech 1939—45; pak se málokterá vášeň stává tak zuřivou a slepou jako tato. Nemluvím o lidech, kteří jsou »vlastenci« z vypočítavosti, ani o těch, kteří opouštějí Krista ze strachu, aby se jim nemohlo říci: »Nejsi přítel císařův, nejsi pravý vlastenec.«

Láska k vlasti mi nebrání, abych nepřijal vědecký objev, učiněný příslušníkem jiného národa. Neprohlásil by každý za blázna toho, kdo by odmítal rozhlas z důvodu, že jeho vynálezcem není Čech, nýbrž Ital? Zavrhnou někdo žárovku, protože ji vynalezl Američan, knihtiskařství anebo kapesní hodinky, protože obě vynalezl Němec? A naopak zavrhnou Francouz lodní šroub, protože jeho vynálezce je Čech? Jenom ten může prohlásit národní »církve« za oprávněné, kdo nevěří, že Kristus Pán jest Bůh a Vykupitel; ten pokládá ovšem i katolickou církev za dílo lidské, a pak jest mu samozřejmě lhostejno, ke které společnosti náboženské náleží. Proč by tedy nedal přednost své »národní«? Tím však upadá do dětinského bludu starých pohanů, kteří věřili, že každý národ má svého boha nebo své bohy; takový »národní bůh« vládl podle jejich domnění jenom na území svého národa a jen o něj se staral, a čím mocnější byl, tím lépe mohl své lidi chránit a jim dopomáhat k vítězství v bitvách. Posuď nyní sám, zdali a oč jest nauka o »národní církvi« rozumnější?

E) Jest předností pro církev, že jest katolická čili světová? Beze vši pochyby! Vlastnost, o které právě mluvíme, jest její vznešenou předností

a ozdobou. Církev Kristova jest v nejušlechtlejším slova smyslu internacionální, mezinárodní. Oč se nadarmo pokoušejí lidé, totiž aby sbratřili všechny národy a spojili je i nějakým viditelným poutem, to provedl božský Spasitel ve své církvi. Co vidí návštěvník ve Vatikáně, neužří nikde na světě. Tam si dávají denně dostaveníčko poutníci ze všech úhlů světa. Kardinálové a biskupové z okolních italských krajů a z blízké Francie nebo Španělska, apoštolští vikáři a prefekti asijských, afrických, amerických i australských rozlehlých misí, namnoze osmahlí tropickým sluncem, s nimi hovoří snad nějaký misionář z krajů věčného sněhu, žijící s Eskymáky v jejich ledových boudách, a vedle nich čeká na audienci u společného otce všech domorodý černý kněz, domorodá řeholní sestra. Z nejrůznějších konců světa, a domluví se... Světová církev má i svou úřední liturgickou řeč! Spolu s biskupy a kněžími putují denně k hrobu knížete apoštolského i prostí věřící, zblízka i z dále, bílí, žlutí..., někdy i hnědé a černé přivedou misionáře s sebou. Kdyby začali najednou mluvit všichni svou mateřštinou, měl bys dojem, že je tu Babel, a zatím máš před sebou bratry, členy jedné a téže velké rodiny, téhož jediného království. Možná, že by ti na tvou otázku některý z přítomných odpověděl, že přichází z říše čtyř stran světa (z Peru), a ty by ses zamyslíl... Říše čtyř stran světa, na ten název má právo jen moje katolická církev, nikdo jiný!

F) Jakými díky jsme tedy zavázáni svatým věrozvěstům slovanským, že nás do této světové církve uvedli! Nikoli těm, kteří naše otce z ní vyvedli nebo vyvésti chtěli. Nejsme národem Husovým a ještě méně Lutherovým, jsme národem cyrilometodějským a svatováclavským. Hus svým hříchemrazil našemu národu cestu pryč od zdrojů života a milosti. Za sto let potom došlo k přijetí »německé« víry Lutherovy, jak ji zprvu sami naši otcové nazývali, našemu největšímu národnímu neštěstí, a to nás po dalších sto letech přivedlo na Bílou horu. Tam vedla cesta »pryč od Říma«, po níž jsme ve stopách Lutherových běželi! Sv. Cyril a Metod naše otce uvedli ve společenství národů vzdělaných, přinesli nám Písmo svaté, jsou zakladateli slovanského písemnictví, jsou v nejvlastnějším smyslu našimi duchovními otci. Jejich zásluhou se nám nevysychající zřídla milosti, pramenící ze Srdce Ježíšova, stala přístupnými a cesta k svatosti volná, oni nás i naučili ctít a milovat Spasitelovu Matku. Velehradská katedrála byla zasvěcena jí, a tato okolnost nás nikterak nepřekvapuje. Přišlít z východu, kde Panagia (nejsv. Panna) byla odedávna žhoucí láskou milována. Beze vší pochyby četli nadšená mariánská kázání Jana Damašského, Germána, Sofronia, zpívali v chrámu Boží Moudrosti úchvatně krásný hymnus »akathistos«, tak zvané mariánské Te Deum, zpívali vroucí hymny Ondřeje Krétského, skladatele něžných mariánských zpěvů Josefa Hymnografa mohli znát osobně, Efrémovy vroucí zpěvy a řeči snad znali též. Nelze tudíž pochybovat o tom, že synové mariánského Orientu, dokonce synové města, které se hrdě zvalo městem Mariiným, vedli i naše otce k lásce Mariině, a jí i odkázali spolu s dědictvím víry Kristovy jejich synům.

G) Tím přicházíme k další známce pravé církve. Svatá... Co znamená to slovo? »Království mé není z tohoto světa« (Jn 18, 36), pravil Pán. Není

ze světa svým původem, protože není dílo chabých lidských rukou; její zakladatel, svatost sama... Duch, který ji oživuje a ovládá, není duch tohoto světa, duch pozemského hmotářství, sobecké vypočítavosti, lakotné hrabivosti, která myslí jen na výdělek a hromadění statků vezdejších; ji oživuje Duch Kristův, duch lásky, duch touhy po vyšších a vznešenějších nepomíjejících stacích, duch oběti a sebeobětování, duch svatosti a ctnosti. Cíl, úkol a poslání, které Pán své církvi dal, není dočasné a světské, jest nadzemské a věčné, totiž vychovávat lidstvo pro nebe, vést je k svatosti. Ale aby nás svatými učinit mohla, musí sama svatá být, a skutečně svatá jest. Svaté jest její učení, tak svaté, že právě proto nenáviděna a pronásledována od těch, kteří milují neřest. Jak by se mohli spřátelit s naukou, která prohlašuje za nedovolený i hříšný pohled a hříšnou myšlenku na osobu nebo věc, která není tvál Svaté jsou svátosti, tajemné nástroje milosti, a ty jsou tak svaté, že ani přijímající věřící, ani udělující kněz jich nemůže poskvřnit.

Lze totéž říci o některé sektě, která se od církve odtrhla? Za prvé, nemají svátostných prostředků, které zjednávají svatost, ledaže si snad některé odnesly z otcovského domu, z církve katolické, na př. křest. Za druhé jejich učení není svaté; dovolují rozlukou manželskou, tedy věrolomnost a zrušení posvátné přísahy, kterou se manželé vzájemně zavázali; některé prohlašují, že člověk nemá svobodnou vůli, že tedy za své neřesti nemůže; jiné učí, že dobrých skutků k spáse není zapotřebí, což znamená, že do »jejich« nebe přijde i »věřící« (Lutherovi!) zločinec, bez ctnosti, bez zásluh, bez pokání. Za třetí nemají svaté zakladatele. Byl Hus charakter ušlechtilý? Kázal chudobu, a sám oplýval bohatstvím; spílal všem, kdož neběželi za ním, nevyjímaje arcibiskupa; v jednání s papežem byl pokrytecký, a nadto plný pýchy. Byl svatým Luther, člověk surový, plný pýchy a nenávisť, nečistý, oddaný nestřídmosti a pítí? Či Kalvín, pyšný a ukrutný?

Pamatujme však, že dobrý strom nese dobré ovoce. Je-li církev dobrým stromem, musí i ona nést dobré ovoce, t. j. musí se vykázat členy, kteří vynikají dokonalostí a svatostí. K čemu by byla její svatá nauka, kdyby se její vyznavači podle ní neřídili? Kdyby se jí nedali zušlechtit a byli jen posluchači, nikoli plniteli slov Kristových? K čemu by byly sv. svátosti, kdybychom je nechali ležet ladem a k svému posvěcení jich neužívali nebo špatně užívali? Členové církve, kteří se nesnaží svatě žít, dávají svým nehodným životem každému pohoršení a nepřátelům církve nadto i podnět, aby tupili svatou víru Kristovu. »Kvůli vám jest jméno Boží u nevěřících v pohrdání,« vytýká takovým sv. Pavel. (Ř 2, 24) Horšíme se na papeže a biskupy, kteří nehodným životem uvalili na církev potupu a na sebe odpovědnost; soudíme snad, že my odpovědností a soudu unikneme, budeme-li životem církví a sv. víře k hanbě? Život podle víry, svatý a ctnostný, jest nejkrásnější a nejvýmluvnější doporučení naší svaté církve. »Jdi, a čiň podobně...« Doby, kdy věřící čistě a zbožně žili, nerodily bludaře; pohoršlivý život v církvi, to byly kalné vody, v kterých se rodila bludařstva. Velké odpady celých národů jsou vždy známkou předchozích velkých pohoršení — za úpadkem mravů jde v patách úpadek víry, a co může z obojího pojit, ne-li kacírstvo? Nebezpečné bludy, které si za záminku berou a bohužel vzít mohou pokleslý život kněží i věřících!

H) Při založení nové sekty bylo v různých projevech slyšet jméno Jiřího z Poděbrad, jako by to byl jejich muž. Patří daleko větším právem nám než jim! On, jako všichni mírní kališníci, se nechtěl nikterak odtrhnout od jednoty se světovou, jediné pravou katolickou církví, jak učinili Čeští bratři a bludaři 16. století, Luther, Zwingli, Kalvín, Knox a jiní. Jednání českého poselstva na sněmu v Basileji o tom svědčí, a král Jiří neméně; celý život usíloval o smír s Římem. Jen v jedné věci neměl pravého rozhledu; jako v Římě stáli neústupně na tom, aby se český národ vzdal přijímání pod obojí způsobou, tak lpěl on neméně neústupně na tomto jediném bezvýznamném požadavku, pro nějž došlo k roztržce s papeži.

Tento král byl v den sv. Martina 1459 v Chebu přítomen dvojí svatbě. Jeho syn a dcera oddáni princezně a princovi ze saského rodu. Obřady vykonal magdeburský arcibiskup, načež Zdena, Jiříkova dcera, odvedena na saský dvůr. Její manžel Albert je zakladatel mladší linie saské, zprvu vévodské, pak kurfirstké, později královské, takže kněžna z české krve je pramáteří saských králů. Toho roku, kdy Zdeně zemřel otec, 1471, narodil se jí syn, jenž ke cti svého děda dostal jméno Jiří. Od Zdeny vychován přísně církevně a zbožně, vzděláním současně vládce daleko předčil. Výchově matčině vděčil za to, že v otázkách bohoslovných a církevních dovedl zaujmout samostatné, a to docela správné a přesné stanovisko. Výtečný vládce v každém směru jako kdysi Jiří v Čechách, rozhodně se domáhal reformy neutěšených poměrů v církvi, ozval se proti hlásání odpustků Tetzelem, protože vycítil, že otázka peněžní tu padá více na váhu než jiné motivy, na sněmu wormským r. 1521 předložil sám řadu stížností proti tehdejšímu zlořádům církevním, a hleděl reformovat upadlé kláštery svého území. Přitom zůstal věren církvi i víře, a byl jeden z prvních, kteří už r. 1518, rok po vystoupení Lutherově, vytyšili dosah jeho akce, a žádal, aby se provedlo usnesení wormského sněmu proti wittenberskému bludaři jako proti církevnímu a státnímu revolucionáři. Brzo platil za hlavu světských katolických knížat, zatím co ostatní z jeho příbuzenstva odpadali k protestantismu.

Úcta k oběma slovanským apoštolům se v Čechách rozmáhá teprve od dob Karla IV., nicméně ještě před sto lety byl teprve jediný kostel jim zasvěcen. Ale ani Morava se svými necelými 30 chrámy neodpovídá tomu, co bychom čekali, uvážíme-li, že tam svatí věrozvěstí a jejich svátek, jakož i jejich tradiční působiště na Velehradě se těší neobyčejné úctě věřícího lidu. I to překvapuje, že poměrně zřídka kdy dostává dítko při křtu sv. jméno některého z obou svatých bratří.

Zpěv: Bože, cos ráčil. Litanie k sv. patronům českým.

Čtení: Řím 10; 11, 1-24.

Den po svátku našich svatých slovanských věrozvěstů slaví většina našeho národa okázale památku muže bludaře. Bez ustání se opakuje, že mu šlo o nápravu pokleslé církve, a náš lid myslí, že každý, komu o ni opravdu šlo, se musil s ní rozejít. Nemysleme, že jiní byli nevidomí a nevědomí! Karel IV., Tomáš ze Štítného, Milíč, Arnošt z Pardubic, abych jmenoval jen naše české muže, viděli — a seč byli, se snažili, aby nápravu

přivedli. Věděli, že členové svaté církve mají povinnost svatě žít, jak kněží, tak laikové, ale nadto nade vše že máme podle vůle Páně povinnost zůstat v loďce Petrově a neopustit ji ani v nejtěžších bouřích, když nebe temnými mraky zastřeno skoro nadobro. Došlo v husitské době k nápravě mravů? Dějiny naší vlasti hořce lkají, že husitské kněžstvo propadlo hrozná zkaženosti mravů, že se k ní pokleslost kněžstva katolického nedá ani zdaleka přirovnat. Nastane úpadek v církvi, a zdroj živých vod ze Srdce Kristova stále se řinoucí církev obrodí a všechny rány vyhojí; nastane úpadek v sektě, odtržené od pramene života a milosti, a žádná lidská moc není s to zastavit rakovinu a hnilobu, která se rozmáhá víc a více, a jest nevléčitelná jako malomocenství, tělesná hniloba, pocházející ze zkažené krve.

Srovnajme tyto dva za sebou jdoucí dny. Dnes spěchá věřící lid do chrámů, spěchá tam spontánně, to jest bez jakéhokoli nucení nebo nátlaku, děkuje věčnému Otci za to, že před tisíci roky z východu řídil apoštolů kroky k naší vlasti drahé, a v náladě svaté, se srdcem překypujícím vděčností i láskou se rozcházíme po dokonání svatých tajemství. Zítra tábory lidu, na které zván kdekdo okázalou reklamou a atrakcí všeho druhu, kde řečníci plní duše nechutí nebo přímo nenávisť ke kříži Kristovu, a v náladě jako po pohnuté politické schůzi všichni odcházejí. Svati bratří nám zachránili národnost; nebýt jich, byli bychom propadli osudu polabských Slovanů, jak svědčí protestant Palacký, byli bychom od německých sousedů nadobro vyhubeni, a naše mateřština by už dávno nehlaholila na březích Vltavy. Sázavy, Berounky, Otavy, Lužnice, Jizery, Orlice, Moravy, Svitavy a jak se všechny naše české a moravské řeky jmenují. Svati bratří uvedli nás do loďky Petrovy a zachránili nám náš národní svéráz. Husův hřích náš národ z loďky poněmčím vyvedl, a kam jej přivedl? Napřed zaplavena naše vlast krví husitských válek, kde krajan krajana pobíjel jen proto, že se držel víry svých otců. Po krátkém oddechu třiceti let krvácela nanovo; k vpádům křižáků a Matyášovým, k jejich krutostem, ke vši tehdejší bídě a strastem by nebylo došlo, kdyby nebylo Husa, kdyby náš výtečný král nebyl kališníkem. V jak neutěšeném, zuboženém stavu byla naše vlast, když r. 1471 předčasně umíral! A to byl jen začátek bolestí. Tvrdí se, že husitství počestěním měst národnostně naši vlast pozvedlo; ve skutečnosti ji poněmčilo a přivedlo na kraj hrobů — ne sice přímo, ale tím, že připravilo půdu německému luterství a tím i poněmčení našeho národa. Pohraničí nejdříve otvíralo brány cizímu náboženství a nejrychleji spolu s ním přijímalo německou řeč. Kdyby na Bílé hoře byl zvítězil protestantismus, patřila by dnes naše řeč minulosti. Husův hřích vedl skrze luterství k poněmčení a ke ztrátě národnosti. Nebýt katolických misionářů, kteří národ uvedli zpět do loďky Petrovy, nebýt katolických kněží buditelů, neoslavovali by dnes nepřátelé církve Husa, protože poněmčení Češi by si na Husa ani nevzpomněli! Konečně svati bratří učinili nás národem kulturním, a Husovi lidé ničili kdekterý kulturní zjev, nádherné chrámy, bohaté klášterní knihovny, jedinečné památky umělecké, obrazy, sochy, díla dlouhých věků. Vzpomínám našich bratří Lužičanů. Slovanská Lužice, odtržená od zemí koruny české též následkem Husova hřichu, z velké části protestantská, z 85% poněmčená; katoličtí Lužičané se drží, a chrání si drahou mateřskou řeč uprostřed příboje divého nacionalismu sveřepých nepřátel všeho Slovanstva.

PÁTÁ NEDĚLE PO SV. DUCHU.

Blíženská láska, druhé velké přikázání v království Kristově.

I.

A) Probírám řadu španělských králů a čtu: »Alfons I. Vítězný, Alfons II. Čistý, Alfons VI. Statečný, Alfons VIII. Šlechtný, Alfons X. Moudrý, Alfons XI. Mstitel...« Co myslíš, či památka trvala v srdci lidu nejdéle? K tomu netřeba dlouhého přemítání. Úvahu ve svátek sv. Cyrila a Metoda jsme skončili vážným napomenutím: »Povinností cti každého z nás jest, aby ctnostným životem přispěl k rozmnožení svátosti církve..., aby byl dobrým ovocem na stromě církve Kristovy.« Které ctnosti máme být nejvíce dbalí? Můžeš číst různá pojednání o ctnostech a v nich různé názory o tom, která ctnost jest nejpřednější. Ten mluví o pokoře, onen o poslušnosti, třetí o ctnosti andělské. Jisto jest, že základem všech ctností a dokonalého života vůbec jest víra; která jest královna ctností? O tom není pochyby; přečti si dnešní evangelium, a pak si vyhledej úryvek ze sv. Lukáše, který čte církev v neděli XII. a XVII. po sv. Duchu. »Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého..., to jest první a největší přikázání. Druhé jest mu podobné; milovati budeš bližního svého jako sebe samého. Na těchto dvou přikázáních závisí všecek Zákon a proroci.« (Mt 22, 37 nn)

Ze všech slov božského Spasitele dýše láska, jako poslední odkaz dal svým věrným nové přikázání, aby se milovali vespolek; podle toho nechat na nich pozná svět, že jsou jeho učedníky. On, který neodmítal ani veřejné hříšníky, on, jenž měl slovo lásky i pro ženu cizoložnou a pro apoštola zrádce, byl k jediné třídě lidí přísný a jen před nimi varoval, jak slyšíme v dnešním evangeliu — tvrdí, bezcitní farizeové, prostí vši lásky k bližnímu. Jeho miláček mezi apoštoly chtěl kdysi v mladické rozhorlenosti svolat oheň s nebe na samaritánské město, které odepřelo pohostinství jeho milovanému Mistru, a jak docela se změnil! Ze Srdce Ježíšova, na kterém při poslední večeři spočíval, takřka vssál do sebe ducha jeho lásky. Čtème jen jeho první list, a pochopíme, proč nazýván apoštolem lásky.

B) Pravá láska blíženská... Zamysleme se na chvílku nad tím, jaký má původ, jaké vlastnosti, jakou moc, jaký úkol a jakou odměnu. Jaký má původ? Božský! Vytryskla z božského Srdce Ježíšova. Kvetla růže lásky na světě před příchodem Páně? Tu a tam najdeme i v pohanstvu překrásné doklady lásky synovské, bratrské, přátelské, manželské, ba i blíženské. Theano, kněžka bohyně Athény, jest žádána od občanů, aby vyřkla kletbu nad Alkibiadem, zrádcem a zhoubcem vlasti, a odpovídá: »Já jsem

kněžka, abych se modlila a žehnala, ne abych zatracovala a proklínala.« Fokion, v témže městě na smrt odsouzený, přijímá smrtící pohár a vzkazuje synovi, aby se nemstil nad původci jeho smrti. Řekneš snad: »Krásný příklad lásky k nepřátelům!« Jen pátrej dál a taž se, zdali on a jemu podobní měli též lásku k nepřátelům své vlasti jako k osobním odpůrcům, a zdali zavírali ve svou lásku i otroky a opovržené! Jeden z největších lidumilů starověku, Říman Grakchus, který skutečně chtěl pomoci chudíně a obětoval k tomu účelu skoro celé své jmění, přivázel z válečného tažení proti Sardinii celé zástupy otroků, válečných to zajatců, pro které neměl srdce a jejichž žalostný osud se nesnažil zmírnit! Chudoba, neštěstí, ba i nesličná tvář platila za trest bohů, a obírat se chudými? To platilo za nízké a nečestné, tí ponechávání svému osudu.

Stopy toho názoru najdeme i v řečech přátel Jobových i u Davida. Jest veleben jako vzor lásky k nepřátelům, protože velkomyslně odpustil Saulovi, který mu stále ukládal o život, odpustil slovy i Semeiovi, který po něm házel kamením, když prchal před Absolonem. Slovy mu odpustil — zdaž i srdcem? Před smrtí ukládá Šalomounovi, svému nástupci, aby vínníka nenechal bez trestu!

Tu nastal ve světě převrat zásad a náhledů. Kdy a jak? »Když šla světem láska...« Vtělená láska Boží se objevila mezi námi, Syn panenské Matky, hlásal lásku slovy i příkladem. Nejen že především chudým bylo zvěstováno evangelium, nejen blahoslavil ty, kteří byli od světa pokládáni za vydědence, řka, že jejich, chudobných, jest království nebeské; nadto vzal sám na sebe všecko břímě trpících, chudobných, pronásledovaných. Hlásal spravedlnost, více však lásku, a sám ze svého Srdce jí rozséval, kdekoli jeho šlépěj kráčela. V Kristu vstoupila do světa tiše a nenápadně sebeobětující láska a dobývala si kdejaké šlechetné srdce. Od chvíle, kdy umírající Spasitel se modlil za nepřátele, závodili vyznavači jeho jména, aby v tom byli jeho božskému Srdci podobní. Před desíletími seděla ve Lvově za stolkem dáma ve smutečném šatě a slzíc, psala dopis. Synáček se táže: »Co píšeš, maminko?« — »Dopis císaři za ubohého člověka.« Prosila za milost vrahu svého manžela, studentovi, jenž kulkou z pistole zničil její rodinné štěstí a teď očekával smrt. Předtím dlouho klečela v kapli Srdce Páně, aby si před svatostánkem vyprosila síly k tomuto hrdinskému skutku lásky... manželka hraběte Potockiho! Já sám seděl několik hodin u lůžka dívky, zmučené dlouhou a velmi bolestnou nemocí, a nadto nespravedlivě nařčenou, pomlouvanou, tupenou, podezřívanou... Duševní trýzeň, strašnější než kruté tělesné bolesti... Několikrát si stěžovala, jak hrozné muky jí způsobili ti nebo oni, a vždy zakončila: »Teď se za ně pomodleme růženec... Jen kdo se dovede modlit za nepřátele, jest hoden lásky Ukřižovaného a odpouštějícího Ježíše.«

Bylo to 27. února 1469. Ve spálené chalupě v Úhrově na Čáslavsku vidět dva krále. Jiří z Poděbrad a Matyáš uherský... Umlouvají mír... Matyáš vpadl do Čech, pustošil a páčil vesničky i tvrze, zamýšlel zničit kutnohorské doly, a tu najednou mimo nadání u Vilémova obklíčen koldokola českými voji. Po levé straně Železné hory, kde ucpán kdekterý průchod, krutá zima, mnoho sněhu, na návrší vyzbrojené vojsko Jiřího, z pastí nemožno uniknout. Matyáš vidí, že je ztracen a domácí nepřátelé Jiřího, zrádní páni se Zdeňkem

ze Šternberka, spolu s ním; český král jim nyní může zlé odplatit zlým — a odplácí dobrým! Ani vlasu nedal zkřivit nepřítelům a pustošitelům svého království, propouští všechny na čestné slovo. Jenže věrolomný Matyáš se mu odvděčil zle — častý úděl křesťanské lásky k nepřítelům! Ale našemu božskému vzoru a Mistru se nevedlo lépe, a jeho učedník miluje proto, že si to přeje Pán, ne z politiky, která v lásce k nepřítelům vidí jen výtečný tah na diplomatické šachovnici a miluje tudíž pro vlastní dobro.

Evangelium lásky... Pohané ho jednak nechápali, jednak nenáviděli. Nechápal ho, na př. Petronius, o kterém čteme v Quo vadis, nechápal, jak by mohl každého milovat, když přece v Římě tolik lidí chromých, hrbatých, nesličných... Nenáviděli, jako na př. soudce, před kterým stál sv. Vavřinec 10. srpna 258. »Vydej mi poklad církve!« — »Zde naše poklady,« praví, ukazuje mu davy chudých; »ony poklady, které vymáháš, zanesly ruce nuzných do nebeských pokladnic.« Zklamáná hrabivost lupičova se rozzuřila nenávistí k náboženství, které káže a zavádí takové užití peněz a bohatství. Leč božský původ dopomohl této lásce k vítězství.

C) Jaké vlastnosti má pravá bliženská láska? Božské, jako božský jest její vznik. Musí být upřímná, nikoli pokrytecká, o které praví přísloví: »Na rtech med, v srdci jed.« To jest diplomatická zdvořilost, obvyklý zjev (»bonton«) ve sborech státníků, kteří se v srdci na smrt nenávidí, a za stolem poklonami zahrnují. Musí být účinná, ne se omezit na pouhá slova, jak už sv. Jakub ve své epištole některým věřícím vytýká. »Co platno, řekne-li kdo prosícím: „Jděte v pokoji, ohřejte se a najezte se“, nedá-li jim, čeho potřebují?« (2, 16) Musí být nezištná, jako láska Srdce Páně, ne vypočítává, jak poučuje Pán svého hostitele (Lk 14, 13): »Nezví na hostinu takové, od kterých čekáš, že se ti odvděčí a pozvou zas tebe.« Když protestantští misionáři na Madagaskaru ubohým malomocným dávali almužnu, aby je z katolické církve přetáhli do svých řad, když bohatý zhýralec podporuje chudobnou dívku jenom proto, aby ji naklonil pro své černé záměry, to jest zločin a ne láska. Konečně láska musí být všeobecná, nesmí nikoho vylučovat, ani cizince nebo nepřítele. Všichni jsme dítky téhož otce v nebesích, stvoření k jeho obrazu a podobnosti, všichni povoláni k věčnému společenství v nebeské vlasti, všichni od Krista milováni a vykoupení jeho nejdražší krví.

Otce i matku mrzí a rmoutí, nemají-li se jejich dítky rády, a nebeský Otec má klidně přihlížet, když členové jeho rodiny se nenávidí, hašteří a vzájemně si ubližují? Kdyby věřící jen tušili, jak dlouho budou musít plameny očišcové tříbit jejich duši, než bude uschnout, aby mohla hledět na tvář Boží spolu s těmi, kterým činili protivenství a které snad i nenáviděli! Vždyť ani nepřítelům nesmíme chtít zlé; čím více těm, kteří nám neublížili? Božský Spasitel nepřivine na své Srdce spolu s milovanými bratry ty, kteří jeho i své bratry v lásce neměli, a nejbl. Panna odmítá chválu takových srdcí... Jako kdyby tobě podával někdo broskve na zabláceném talíři nebo zakrvácenýma rukama! Nebeská Matka všech vykoupených nemůže své srdce dělit; odvracíš-li se v nenávisti od někoho, kdo patří k její rodině, odvracíš a vzdaluješ se zároveň od Matky. Miluješ Matku? Miluj i její dítky, všechny své bližní!

»Kdo jest můj bližní,« táže se učitel Zákona Učitele s nebes, a dostává odpověď ve věčně krásném podobenství o milosrdném samaritánu. Kdo jest můj bližní . . . Bohatci chudobný, šťastnému nešťastný, vznešenému prostý, učenému nevzdělaný, každému známý i cizí. Ale přesto nám smí být někdo bližší než jiný. Vždyť i božské Srdce Ježíšovo zahrnovalo větší láskou ty, kteří ho více milovali anebo jeho slitovností si více vážili! Vzpomeňme jeho miláčka mezi apoštoly, vzpomeňme svatých sourozenců v Bethanii, vzpomeňme milující Magdaleny u jeho hrobu! O těch, kteří jsou s námi spojeni svazky pokrevnosti, byla již řeč. (Str. 134, 143.) Písmo sv. prohlašuje za hřích do nebe volající utiskování slabých, vdov a sirotků. Pán vytýká tento hřích pokryteckým farizeům a dává tím na srozuměnou, koho se má naše láska více ujímat. I svět pokládá za bezpříkladného surovce, kdo ubližuje bezbranným.

D) Božský jest lásky původ, božské její vlastnosti, božská i její moc. Zušlechťuje a posvěcuje nás. Především zušlechťuje. Dva hříchy stojí u kolébky lidstva: neposlušnost v ráji, bratrovražda u rajske brány. Následky prvního léčí víra a láska k Bohu, lékem druhého jest láska k bližnímu. Láskou se stáváme podobní Srdci Páně, stáváme se apoštoly a pomocníky dobrého Pastýře, stáváme se anděly bližnímu, zvláště trpícímu, jsme vnímaví pro vnuknutí Ducha sv., celé komonstvo ctností vtáhne spolu s láskou do věřící duše. Velkomyslnost, milosrdenství, dobročinnost . . . Za druhé, pravá láska nás posvěcuje. Slovo Páně, řečené o kajícnici v domě Šimonově: »Odpouští se jí mnoho, poněvadž milovala mnoho«, platí o lásce k Bohu, ale lze ho užít i o lásce k bližnímu. Chce-li kdo od Boha odpuštění, nechať sám odpouští a miluje! »Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme těm, kdož se proti nám provinili . . .« Účinná láska nedá duši zabloudit ve tmu, přikrývá množství hříchů (1 Pt 4, 8), osvobozuje od hříchu i od věčné smrti. (Viz Tob 4, 11) Láska zjednává mnoho milostí pomáhajících, každý skutek lásky rozmnožuje milost posvěcující, a tím i naši zásluhu a tudíž i odměnu v nebi.

E) Tím přicházíme k poslední části své úvahy. Božská jest i odměna lásky. »Cokoli jste jednomu z maličkých těchto učinili, mně jste učinili,« řekne jednou Pán k vyvoleným, stojícím po jeho pravici. Milosrdní milosrdenství dojdou, modlitby chudých je budou provázet před trůn věčného Soudce, a nad jejich rakví se bude modlit církev při zádušní mši svaté: »Skutky jejich je následují.« Zasloužit si nebe . . . »Namítáš, že nemůžeš konat těžké kající skutky, nemůžeš za své hříchy usmířit Boha dlouhými posty, nemůžeš stavět chrámy . . . Budiž; Bůh ti však dává jiný způsob, kterým by sis nebe zasloužil. Miluj! Můžeš také říci, že nemůžeš milovat? Tato cesta k nebi jest možná a schůdná každému!« (Sv. Jeroným.)

II.

G) Ve svátek Navštívení Panny Marie byla řeč o zapřísáhlém nepříteli bliženské lásky. Závist . . . Denní hřích; v dětské jizbě, ve školní učebně,

u plotu susedovy zahrady nebo na mezi jeho polička, na městské promenádě plné nastrojených slečinek a jejich ctitelů... A přece nízká neřest, takže každý ji hledí zakrýt, jak jen mu možno. Ale jako dým se nedá utajit, tak ani čpící a čadící kouř závidí. Dělej co dělej, nějakou skulinou se ze srdce prodere přece; prozradí se tu štíplavou poznámkou, tam hltavým nenasytným pohledem. Sedm hlavních hříchů... Kromě třetího a pátého, nečistoty a opilství, obyčejně lehké, ale jsou-li nepřemáhány, vedou k těžkým zločinům; skoro všechny jsou nepřáteli bliženské lásky, aspoň nepřímo ve svých důsledcích. Pocházejí z nezřízené sebelásky, a jak se může tato s láskou k bližnímu sbratřit? Nezřízená ctižádost pošlape bezohledně štěstí bližního; lakota zatvrdí srdce a činí necitelným; nečistota, nazývaná v románech láskou..., hledá jen ukojení své naruživosti, nikoli štěstí toho, komu u rybníčka vyznává »lásku«. Opilci jest lhostejno, umírají-li doma hladu a zimou, a prchlivý aspoň tu chvíli, kdy se hněvu nezřízeně poddává, bliženskou lásku uráží. Závidivý bližnímu dobro nepřeje, ať jde o dobro hmotné nebo duchovní. Což ten, kdo je chce mít sám, aniž je komu závidí? Nehřeší, dokud se jeho žádostivost nestane nezřízenou; jakmile se za nimi nezřízeně pachtí, propadá jiným dvěma hlavním hříchům, a to ctižádosti, jde-li o dobra duchovní, lakomství, jde-li o dobra hmotná.

H) Hmotná dobra... Kdo peníze a pozemské statky nezřízeně vyhledává a hromadí, dopouští se hrabivosti neboli hamížnosti. Pachtí se za penězi, aby si mohl hodně dopřát, aby si zbudoval nádherný palác, opatřil auto, mohl do lázní, aby žil »jako baron«... Jak se od něho liší lakomec? Ten peníze a statky nezřízeně miluje; hromadí, aby hromadil, sedí na svém měšci jako Jidáš, nechce ani pro sebe haléře vydat, »nepřeje si«, ani se dosyta nenají. V tom záleží veškerá nepřírozenost, nerozum a bláznovství této neřesti.

Jako chlapec jsem býval při čtení pohádek hodně kritický, snad až příliš kritický. V lesní jeskyni žije kouzelník. K němu chodí na radu dobří i zlí, častěji zlí, a ti zvláště se ukazují štědrými, neskrbli zlatem, za »dobrou radu« měšec dukátů. Kolik takových měšců za rok dostal! Já si však dával otázku: »Co s těmi dukáty tam v jeskyni dělá, když si za ně nic nekupuje? Vždy nikdy nejde mezi lidi, a kuchyni si obstarává sám z lesních kořínků!« Tuto otázku dejme i lakomci. »Viděl jsem přebídnou věc pod sluncem: bohatství, které si jeho majetník uchovává k vlastnímu neštěstí. (Kaz 5, 12) Jest docela sám, nemá nikoho, ani syna, ani bratra, a přece bez konce se dře, jeho oči se bohatstvím nasytit nemohou. Nepomyslí: Pro koho se lopotím, takže si nedopřeji prázdného pohodlí?« (4, 8) Neslyšel jsi nikdy o žebrácích, po jejichž smrti bylo nalezeno v jejich hadrech celé jmění? Tisíce a desetitisíce, někdy i v propadlých kuponech! Sv. Jan, zvaný almužník, alexandrijský biskup, potkal bohatého Troila; přišel do města, aby si za 30 denárů koupil stříbrnou nádobu. Zavedl ho do nemocnice, a pohnul ho, aby tam peníze nechal chudým nemocným. Troilus z toho onemocněl zármutkem, až mu Jan jeho dar zase vrátil.

I) Lakomství, jako všichni jeho bratři a sestry v sedmilístku hlavních hříchů, jest půda, ze které vyrůstá zlé osení. Vede k nepravostem a zloči-

nům, břichům těžkým i lehkým. V malém . . . Umírající lakomec má ohromnou radost, že umře před Silvestrem a že tudíž ušetří vydání na novoroční dárky a gratulace, a nadto sám sebe ustanovuje svým universálním dědicem. Jiný, u jehož lože píše notář závěť: »Odkazuji . . .« — »Co vás nemá! Nic neodkazuji nikomu!« — »Napišeme tedy: Půjčuji až do soudného dne . . .« — »To je jiná! Tak ano!« Tyto a podobné historky nutí spíše k smíchu. Truchlivější už jest pomyšlení, že lakota zavinila tolik nešťastných manželství, obyčejně lakota rodičů. Peníze — ty rozhodují, když volí dceři ženicha; že učiní své dítě pro celý život nešťastným, to jest těmto následovníkům Jidášovým lhostejno. Co mohou čekat jiní od těchto lidí, bezcitných k vlastnímu dítěti?

Což lichva? Račovský praví, že nešlechtní křesťané, »tropíce lichvy jako židé, jen jménu lichva se vyhýbají... Dábel rozličných barev tomu hříchu hledá, jinými a jinými jmény českými a latinskými jej okrašluje, aby mu sám Bůh nerozuměl . . .« Ale to jsou jen začátky bolestí. Čteme-li, že se v Porýní zastřelil r. 1863 mladík, protože neočekávaně dostal bratříčka a byl smuten, že se s ním bude musít dělit o dědictví, vypravuje-li P. Veith, redemptorista, o polském hostinském, který pro peníze zavraždil pocestného tovaryše, přenocujícího v jeho hospodě, načež se ráno ukázalo, že to byl jeho syn, který přišel z cest a chtěl rodiče překvapit, uvážíme-li, kolik krádeží, vražd a loupeží, kolik nespravedlivých válek a osiřelých rodin má na svědomí nezřízená touha po cizím majetku, musíme doznat, že slovo dvou starých římských básníků platí dodnes . . ., že proklatá touha po zlatě svede člověka ke všem zločinům, a že zlato jest zákazonnější než železo, než meč a dýka.

Připojme k tomu úplatnost soudců, prodejnost úřadů, křivopřísežníky, zrádce, udavače a žháře, koupené zlatem . . . Richelieu a Ludvík XIV. si zlatem koupili německá knížata k společné akci proti císaři, jejich to pánu; týž král za peníze zjednal žháře, kteří po Čechách zapalovali vesničky a městečka. Po porážce Němců u Domažlic r. 1040 obmýšlel rozlícený císař Jindřich III. novou výpravu proti českému knížeti Břetislavovi. Ten ovšem nelenil a výtečně vyzbrojené pluky Moravanů a Uhrů položil ke Krušným horám, aby zamezily vpád Sasů do Čech, ustanoviv nad nimi vůdcem Prkoše, bilinského župana. Míšeňský markrabě Ekkard a mohučský kurfirst Bardo ho podplatili ohromnou sumou, zlato jej učinilo zrádcem vlasti, za tři týdny stáli Sasové u Prahy, 8. září 1041, a Břetislav musil přistoupit na podmínky míru: zmařeno spojení Čech a Polska pod jeho žezlem, Čechy uvedeny v tužší závislost na Německu, načež císař s mnohými dary odtáhl. Zle potom ztrestán zrádce Prkoš — krutě sprovozen se světa. Co mu bylo platné získané zlato?

Ještě jiná dvě národní neštěstí zavinila či vlastně pomáhala zavinit lakota. Odboj stavů proti Ferdinandu I. r. 1547. Letopisy o tom píší: »Rady ve všem šly v různu, jen v tom byli všichni zajedno, šetřiti měšce svého. Každý vlastního užitku pilnější než obecného dobra byl.« Odboje se zúčastnilo 750 pánů, svobodníků celé stovky, nečítaje v to města. S tak mdlým odbojem byl energický král brzo hotov, města byla ochromena, a při pomyšlení, jak páni sami ve sklepě královského hradu odstříhovali s posměchem pečete starodávných městských výsad, napsal Sixt: »Milí staří Če-

chové, vy byste těm královským pochlebníkům, kteří jen k lakomství ná-
chylní, poddané své drou, spravedlivě namrštili.« Zkonfiskovány tehdy i zá-
dušní, špitální a jiné nadace. Druhé dalekosáhlejší národní neštěstí, Bílá
hora, právě tak... Odboj bezhlavě a nesvědomitě páni roznítit dovedli,
ale řádně jej financovat nechtěli. Protestant Roupovec byl ochoten »položít
na oltář vlastní svůj klobouk s čabrakovým peřím« (s čapími péry), t. j.
vzdát se úřadu, než by na něj položil některý z dukátů, kterých měl plný
sklep.

J) Lakomý přilne k penězům tak, že jsou mu skutečně modlou, jsou mu
nad Boha a nad jeho přikázání. Vlastní duši jest lakomec ochoten prodat
(Sir 10, 10), jak ukázal apoštol, patron všech lakomců. Stane se tvrdým,
chladným, bezcitným k lidské bídě jako ten žlutý kov, ke kterému lne.
Jím nehnou slzy, pláč, prosby a nouze ubohých, které pro deset korun
připraví o chaloupku nebo o kravku. (Sir 14, 3-18; 31, 3-8) Husitský kněz
v Táboře nosil r. 1523 lotrům do lesa jídlo a kupoval od nich to, co uloupili.
Napoleon prý řekl: »Lidé jsou vepři, kteří se živí zlatem; dobře, předhodím
jim zlata a dovedu je, kam budu chtít« — i k tomu, aby šlapali po kříži.
I pohanští Japonci pohrdali protestantskými Holanďany, kteří »pro mamon
šlapou po znamení svého náboženství«.

Lakomství patří k neřestem, které se maskují. Zlostný dozná, že po-
volil huěvu, opilý nezapírá svou opici, ale lakomec se k své nepravosti
nezná. Skrývá se za roušku šetrnosti, nezná vůbec hosta, kterého v srdci
přechovává, a proto jakživ neřekne ani sobě při zpytování svědomí, ani
zástupci Kristovu při sv. zpovědi, že se prohřešuje lakomstvím. Při vý-
chově dítek nutno bedlivě dát pozor, aby se šetrnost nezvrhla v lakotu
a v tvrdost srdce. Vedeš dítě k tomu, aby si penízky dávalo do pokladničky?
Dobře jednáš; jen ať nenavyká marnotratnosti a zvláště ať nepromlsá každý
haléř, který dostane. Jakmile však začne počítat a nemírně se těšit z toho,
jak penízků přibývá, nechce-li ani dát almužnu, ani bratříčkovi půjčit, jsou
tu první známky, že srdce se začíná zatvrzovat; zlé osení již vyraží, a tu ne-
zbývá, leč léčit včas. Nejen když jde o peníze. U dítěte se tato neřest pro-
jevuje mnoha jinými způsoby, na př. sbírá-li poštovní známky, pohlednice
nebo jiné drobnosti. Jeho oko se pase na rostoucí sbírce, za živý svět by
nikomu nedal ani jedinou známku... Ořezávat, dokud výhonky mladé!

K) Lakomství a závist, jako všechny hříchy vůbec, pocházejí, jak řečeno,
ze společného kořene, z nezřízené sebelásky. Ta se rozvětňuje ve smysl-
nost a pýchu, a z těch dvou vyrůstá kdekterá neřest. Nezřízená sebeláska,
nepřítelka bliženské lásky, se jeví zvláště v egoismu neboli sobectví. Kdo
jest egoista? Ten, kdo bezohledně vyhledává jen vlastní užitek a prospěch.
Bezohledně, to znamená bez ohledu na bližního, na jeho práva, na jeho
štěstí nebo neštěstí, tím spíše beze všeho ohledu na povinnosti lásky.
Vidí jen sebe, jen své já. V dětské jizbě... Kluk u stolu bezohledně nasytí
svůj žaludek; že sourozenci jsou zkráceni, jest mu lhostejno. Dostane-li ně-
jakou sladkost, nerozdělí se o ni s nikým, a musí-li, hodí mu úlomek. Hračka
jest jen pro něho; ostatním ji popustí, až se jí sám nabaží. Dospělí... Viz
na př., jak se ve vlaku pohodlně usadí, zabere místa, kolik se mu zachce,

a nezakročí-li průvodčí, nechá jiné stát. Arthofer vypravuje o ženské, která si zapálila dům a dovedla prohnáně jakékoli podezření od sebe vzdálit. Okolnosti svědčily proti jejímu příbuznému; skutečně odsouzen, za dvě léta v žaláři zemřel. Věděla, jak hrozně trpí, ale bylo jí to jedno; jen když měla svou pojistku v suchu.

Ve velkém, na jevišti národním a mezinárodním . . . Václav II. chce r. 1294 založit universitu — stavové byli proti tomu! Báli se, že by musili na ní přispět, a že by kněžstvo mělo větší moc, poněvadž by profesori mohli být bráni jen z jejich řad a správa university by byla v jejich rukou. Sešlo tudíž z velkorysého plánu, čeští jinoši musili nadále za hranice, do Francie a do Itálie, čímž šlo mnoho českých peněz do ciziny. Condé, francouzský vojevodce, plýtvat životy vojáků; po bitvě u Senef r. 1674 byl všeobecný nářek, že tolik životů zmařeno, a velký válečník odvětil: »Jediná veselá noc v Paříži to všecko vynahradí.« Ministr Turenne mu na to řekl: »Třicet let jest zapotřebí, aby byl vychován jeden voják . . .« Já bych mu byl řekl: »Což, kdybyste byl vy na místě oněch ubohých, kteří zůstali na bojišti? . . .« To jest účinný lék proti této neřesti; vmyslí se do situace svého bližního! Jak by tobě bylo! Co bys cítil a co bys od jiných přál sobě!

Sobectví se prohřešuje někdy proti právu a spravedlnosti, vždycky však proti lásce. Hladový nemá sice práva na tvou pomoc; ale jdeš-li lhostejně a tvrdě mimo něj, jsi vzdálen příkladu, který ti dal milosrdný samaritán. Svět, vzdálený lásky Kristovy, jest plný egoismu. Jak mile se od toho temného pozadí odrážejí krásné a vzácné šlechtné duše! Ve Vrbici na jižní Moravě šly před lety dvě dívky pro písek. Ale břeh se na ně sesul, jednu zasypal úplně, druhou zpola. Lidé přichvátali s pole na pomoc. »Mne nechte, vyhrabejte napřed Merencinu . . .« Znal jsem několik nemocných, velmi trpících dívek. Jiní, jsou-li upoutáni na lůžko, vymáhají, aby se domácí věnovali výhradně jim, zatěžující velkými a mnohdy zbytečnými oběťmi své drahé. Jmenované byly pravý opak, zapomínaly na sebe a myslily na jiné — na ty, kteří podle jejich mínění potřebovali pomoci více než ony. Dívka v horečce, vysílená dvojím těžkým zánětem, žádá matku, aby se rozjela k její družce. »Neodpověděla na váš poslední lístek, snad je nemocná . . . Vezměte s sebou tyto léky, snad jich potřebuje víc než já . . . Já se jeden den obejdu bez vás . . .« Dívka v horečce chce zůstat celý den bez ošetření, o žízni, jen aby bylo postaráno o družku, která je snad nemocná! Podobná slova slyšeli od nich domácí častěji. Zapomínaly svých bolestí a byly starostlivy o jiné. Jednou uprostřed modlitby malá trpitelka ustala, z očí jí vyhrkly slzy . . . »Co je ti?« — »Vzpomněla jsem si na dívky, které musily od rodičů; budu za ně obětovat své utrpení . . .« Bylo to v neblahém roce 1944. — Příklady hodné následování, především vám, jinoši, kde tak zřídka kdy najdeme soucitné srdce!

Zpěv: »Ze všech srdcí« nebo »Zněj Srdci Ježíšovu« nebo podobná píseň k milujícímu Srdci Ježíšovu.

Modlitba za všechny, kteří nás milují, i za ty, kteří lásky k nám nemají.

Čtení: Řím 12, 9-21; 13, 8-14; 14; 15. - 1 Jn 3, 4.

ŠESTÁ NEDĚLE PO SV. DUCHU.

Křesťanská charita, jedinečný květ v království Kristově.

Kristus Pán v dnešním evangeliu hledí na tisíce a tisíce lidí, kteří se tísní kolem něho, žádostiví slova spásy. »Lito mi zástupu; již tři dny jsou se mnou a nemají už, co by pojedli...« Nasycuje je, tentokrát asi kolem letnic r. 29, čtyři tisíce mužů, jako před sedmi týdny, před velikonoce, pět tisíc, a propouští je. Pln lásky a milosrdenství uprostřed hladových... Po něm převzala církev tento vznešený úkol, sytit tisíce hladových, jak slo-
vem spásy, tak i skutky charity. Věřící, vyznavači jeho jména, prokazují skutky lásky denně ve všedním životě, takže v malém; církev pěstuje dobročinnost po dvacet věků ve velkém, a dosáhla úspěchů, že se s ní nemůže měřit nikdo a že její uznání neupře ani nepřítel, je-li jen poněkud nestranný.

A) Mezi známkami církve jsme jmenovali i svatost (str. 472) a vysvětlili si, co znamená. Jednou složkou této svatosti jest i svatost členů církve, a ta se jeví též charitou. Třebaže cílem církve jest vychovávat nás pro budoucí život, nelze přece upřít, že církev vykonala mnoho pro vezdejší blaho lidstva, třebaže toto jest jen podružným jejím úkolem. Následuje v tom svého božského Zakladatele. Byl Syn Boží poslán na svět, aby uzdravoval kdejaký neduh? Nikoli; podle vlastního sebeosvědčení přišel, aby svědectví vydal pravdě, aby naučil lidstvo pravého Boha znát, jeho ctít a jemu sloužit, jak náleží. Přesto však prokazoval dobro každému, kde a jak mohl. Jednak ho k tomu nutkala láska jeho milujícího a soucitného Srdce, jednak chtěl tím způsobem získat duše a přivést je k Otcí.

Ten cíl má i charita církve, ten cíl mají mít i naše dobročinné skutky. Nejen pomoci tělesné bídě bližních; užít této příležitosti jako podnětu, abychom si získali jejich srdce a přivedli je ke Kristu, jsou-li ho dalecí a k němu-li se přivésti dají. Nenutíme, nepřemlouváme, prokazujeme jen skutky lásky, a jimi mile zveme k božskému Srdci Páně. Tak jednali staří křesťané. Skutkem obraceli, nikoli slovem. Viz kolosseum, onen ohromný římský cirkus! Pořádají se gladiatorské zápasy, tisícové luzy a elity císařského Říma se v něm tísní, jejich řev slyšet až ven. Právě vyvlečeno hákem z arény několik smrtelně raněných zápasníků, těchto vyvrhelů římské společnosti, a ponechání osudu. Zřízenci zmizeli, k dokonávajícím se blíží několik postav, odnesou je, ošetřují je... »Kdo jste?« táže se ubožák, přivlečený jako válečný zajatec nevím z kterého konce světa, snad otec rodiny, a hledí strhanýma očima na své zachránce. »Křesťané!« A než vydechl duši, žádal sám, aby jeho čelo bylo obmyto vodou spásy. Tak to vyznavači Kristovi dělávali. Ujímalí se ubohých, hladových, opuštěných, a když se jich

dotkla milost Boží, přivedli je do náručí společného Otce v nebesích. Tak jednají vencenciáni, když vyhledávají nemocné, chudobné, strádající bez vší lidské pomoci, tak jednají i některé řády, na př. Těšitelky, působící ponejvíce na periferii velkoměst, kde bída zvláště velká. Nezískají všecky, ale získají mnohé. Tvrdost a bezcítlost odpuzuje jak od člověka, tak i od náboženství, ke kterému se hlásí. Při první křížové výpravě mnozí z těch, kteří vytáhli, aby bojovali proti Saracénům a vyrvali z jejich rukou Boží hrob, přijali v maloasijských pustinách víru v Mohameda. Jak možné? Křesťanští («pravoslavní») Řekové je do oněch pouští věrolomně zavedli a tam zrádně opustili, Arabové se jich ujali, když hladu a žízní umírali.

B) Církev, naplněná duchem milujícího Srdce Kristova, se vždy ujímala těch, kterým svět pomoci nemohl nebo nechtěl. První velké dílo církve na poli charity bylo odstranění otroctví. Krátce se toto slovo vysloví, málo nebo nic se při tom nemyslí, a nikdo netuší, že se jí to podařilo teprve po boji, který trval skoro dva tisíce let. Myslíš, že to šlo hravě, jako když stát vydá nějaký zákon? Vmyslí se do dob, kdy se začala víra Kristova po světě šířit. Otroci byli v každém státě, v každé rodině, a byli pokládáni za věc tak nezbytnou, nutnou a samozřejmou, jako na př. v hospodářství dobytek. Někde nebyli skutečně za víc pokládáni. A nyní si řekni: »Podařilo by se komu dnes odstranit ze statků domácí zvířata a přimět jejich majitele, aby se obešli bez nich?« Řekneš: »Hospodářství bez dobytka? Nemožnost! Jen blázna by mohlo něco takového napadnout!« Vidiš! A tehdy právě tak smýšleli pohané o otrocích.

Když se církvi podařilo po těžkém zápolezení odstranit otroctví u křesťanských národů v Evropě, vznikl boj daleko tužší za mořem, v zemi Kolumbově, především v Jižní Americe. Tam křesťanští osadníci v přádelnách a hlavně v plantážích a v dolech potřebovali pracovních sil. Nejhlacinější síly budou uloupení Indiáni a koupení černoši! Na tyto se v Africe konaly honby a lovy jako na dravou zvěř — od evropských bělochů do nedávna, od loupežných afrických kmenů dodnes. Týráni hladem, mrskáni, dřeni do úpadu. Kdo se ubožáků ujímal? Jesuitští misionáři! Nelitovali dlouhých, nákladných a nebezpečných cest přes oceán do Evropy, na madridský dvůr i k papeži, aby zjednali nápravu neb aspoň zmírnění krutého osudu zotročených. Za to nebyli životem jisti; křesťanští osadníci mnohdy jejich misie přepadli a vybili, majíce často na své straně španělskou vládu; jen papež se ubohých ujímal, stíhaje násilníky i církevními tresty; za to od nich vyhlašován za nepřítele jejich státu, za odpůrce hospodářského rozmachu. I ti, kteří dnes ony bezohledné vyssavače omlouvají, nemohou upřít, že jedině misionáři se s největšími oběťmi a nasazením života zastávali těch, kteří podle jejich víry byli jejich bratři v Kristu, a činili tak ne z politiky, nýbrž z lásky. Kdo by neznal jméno sv. Petra Klavera, který na jihoamerickém pobřeží po 40 let očekával a vyhlížel kdekterou otrokářskou loď, aby okamžitě se ujal nešťastných, přikovaných k trámům neb lavicím a hynoucích nemocemi i hladem! Zápolezení lásky Kristovy s lidskou hrabivostí a ukrutností . . . Jak těžký boj! Jak dlouho trval! Skoro 400 let. Roku 1888 dali brazilští biskupové papeži Lvovi XIII. darem k jeho zlatému kněžskému jubileu zprávu o zákonu, který na jeho přání od své vlády vymohli, totiž zrušení

otroctví. Téhož roku vydal papež encykliku proti otrokářství; trvalo totiž jinde dál, a u mohamedánů trvá dodnes!

C) V obšírné sbírce životů svatých bys možná našel obraz světce, který by tě na první pohled překvapil. Muž v kardinálském purpuru, s okovy na ruku... Kdo je to? Sv. Raymund, člen řádu Matky milosrdenství. Strádal právě v okovech v robotárně, když byl jmenován kardinálem, tři roky před smrtí († 1240). Řád, ke kterému světec patřil, byl jeden z řádů, založených k vykupování zajatých, a Raymund věren slíbu, kterým se členové jeho řádu slavně zavazovali, dal se sám v otroctví, aby zjednal svobodu zajatému křesťanu, když už neměl peněz k jeho vykoupení. Kolik tisíců a statisíců otroků vykoupily tyto řády ze saracénského zajetí v době, kdy velká část Španělska byla v ruce Maurů! Ubozí někdy odváženi a prodáváni až do Afriky, a mnichové je vykupovali za vyžebnané peníze; za jednoho musili dát průměrně 25.000 dukátů. Kolik těchto hrdinů křesťanské charity přišlo při svém povolání o život, kolik jich umučeno!

K těmto řádům patří i velká rodina, zdobená jménem Matky milosrdenství. Mercedáři. Jmenovaný světec byl jejich členem. O vzniku tohoto řádu sdělují kněžské hodinky: »V době, kdy velká část Španělska strádala pod krutým jhem Saracénů a nesčetní věřící bídne dleli v těžkém otroctví, jsouce vystaveni největšímu nebezpečí ztráty víry a věčné spásy, nejl. Královna nebes, chtějíc přispět na pomoc tolikému a tak velkému zlu, ukázala převelikou lásku k nim tím, že pečovala o jejich vykoupení. Svatému Petru Nolaskovi se zjevivši pravila mu, že jí i jejímu božskému Synu bude přemilé, založí-li k její cti řád řeholníků, kteří by měli péči o vysvobození věřících z tureckého otroctví.« (Má stát: »maurského«.) Vmyslí se do tehdejších dob: tisíce a tisíce jinochů a mužů, zvláště však dívek a dětí rok co rok upadalo do zajetí ctitelů proroka z Mekky a odváděno buď do robotáren nebo do harémů. Ubohé dívčiny... Věděly, jakmile za nimi dveře harému zapadly, že se odtamtud již nedostanou. Na vysoké výkupné se jejich příbuzní nzmohli. Nebylo největším skutkem charity vysvobodit právě takovou oběť? Tuto nejnaléhavější charitu organizovala v království Kristově sama Královna Matka; tak vznešená a mocná organizátorka byla s to zajistit svému dílu i trvání a provázet je svým požehnáním. Maria de Mercede, Matka milosrdenství... Její svátek slavíme 24. září.

Nebylo by přiměřené, krásné a požehnané, kdyby tuto nebeskou organizátorku si zvolili za patronku a jí v nesnázích vzývali všichni, kdož se podíjejí velkého a záslužného díla organizování katolické charity? Nečinili tak skoro všichni velcí průkopníci a svatí hrdinové charity? Jan Bosko svěřil své dílo ochraně Marie Pomocnice. Josef Kalasanzký, zakladatel piaristů, dal svému řádu jméno Matky Boží, Vincenc Paulánský k ní se utíkal, jí vzýval, její pomoc v nejedné nesnází zakusil.

D) Tím přecházíme k dalším ratolestem na stromě katolické charity. Řády Milosrdných bratří a sester, jakož i jiná charitativní zřízení. Stačí vyslovit jména Jan z Boha, Kamil, Jeronym Emiliani, Jan de la Salle, Jan Bosko, který sebral na ubohé za 50 let 80 milionů lir. Nemocní, sirotci, opuštěné nebo zanedbané děti... Jedni prokazují skutky tělesného milo-

srdenství, jiní duchovního; nevědomé učítí, výchova... pochybujícím raditi, zarmoucené těšiti... »Láska Kristova nás oživuje,« praví všichni po příkladě sv. Pavla. Roku 1670 dostává osiřelá a upadlá farnost Chatillon-les-Dombes v diecési lyonské nového duchovního správce. Na apoštolských cestách po své farnosti objeví rodinu, postavenou v hrozné bídě. Co dělat? Sám nemá ani haléře! Příští neděli ličí v kázání její nouzi tak vřele a mluví o křesťanském milosrdenství a lásce tak ohnivě, že se sešlo milodarů nadbytek. Co dělat najednou s takovým množstvím pokrmů? Jako líják, po kterém zase přijde sucho! Soucitný kazatel vidí, že nutno charitu nějak organisovat, aby příliv milodarů byl trvalý, byť i menší, aby tak mohly plynout do všech příbytků nouze. Ona událost zavdala podnět k založení charitativního sdružení, ze kterého vznikly později řády Milosrdných sester a misionářských kněží. Sv. Vincenc Paulánský! Co dobrého vykonaly řády od světce pocházející za celou dobu svého trvání, tedy po 300 let! Jeho jménem ozdobil svůj charitativní spolek, založený r. 1833, velký katolický literát Ozanam. Vincenciáni...

V polovině června 1297, za 16 dní po korunovaci, umírá manželka Václava II. Guta, sotva 26letá. K úmrtnímu loži volá zbraslavského opata Konráda, odevzdává mu všechno své »zboží« a skvosty, aby jimi po její smrti podělil chudinu. Milý zjev, ale ještě milejší působí, co čteme o Soběslavu I. Zatím co jiní vládcové, na př. Karel Martel († 741), loupili církevní a klášterní statky, aby měli co dát svým milcům, založil tento český kníže u Panny Marie před Týnem z vlastních prostředků při špitálu nadaci, aby tam bylo denně stravováno 12 chudých, a vydal rozkaz, že z každého župního hradu, tedy z jeho knížecích statků, musí být každoročně odváděno tolik a tolik kusů prádla a oděvů.¹⁾ Arnošt z Pardubic, první arcibiskup pražský, vroucí ctitel Královny nebes — svatohorská milostná soška pochází od něho! — muž svatého života a neúnavně dbalý čistoty svého kněžstva, vynikal neobyčejným soucitem k trpícím a nuzným. Denně hostil 12 chudých, dvěma chudobným dívčinám dal věno po příkladu a způsobu sv. Mikuláše, aby je zachránil před mravní zkázou. Podporoval zvláště ty, kteří se ostýchali žebrot. V době hladu rozdával osobně v městech i vesničkách obilí a chléb, a když došly i tyto zásoby, dal vylovit své rybníky a poděloval hladové rybami, aby je zachránil před smrtí hladem. Korunu sv. Václava nosil tehdy Otec vlasti, berlu sv. Vojtěcha třímal on — jaká dvojice! Jak vzácná — a jak požehnaná!

E) Nám nejde o to, abychom uvedli několik příkladů křesťanské dobročinnosti. Takových by mohli ze svého tábora uvést sdostatek i lidé, svaté víře docela cizí. Chceme ukázat, jak církev pěstovala charitu ve velkém, a že pramen vši lidumilnosti a dobročinnosti jest křesťanství. Od něho teprve se této ctností učili i jiní, také naši nepřátelé. Julián odpadlík vytýká svým souvěrcům pohanům, že nejsou s to, aby uživilí své chudé,

¹⁾ Ona nadace zněla: »Vladař (správce) každého župního hradu v Čechách musí jmenovanému špitálu odevzdat každého roku 12 párů ženských suknic a ženských kožichů, tolikéž párů mužských suknic a nohavic, 12 párů rukavic a škorní, 12 páků s noži v pochvách a s mošnamy, a každá hradská baba (hospodyně), která má pod správou zásoby prádla, odevzdá každý rok 12 párů košil, nohaviček a punčoch.«

zatím co křesťané se starají i o jejich. U bran středověkých klášterů našly pomoc a chléb tisíce ubohých a hladových — v době, kdy nebylo ani starobního, ani nemocenského nebo jiného pojištění, kdy tedy každý zestaralý a práce neschopný nebo nezaměstnaný byl vydán na pospas hladu, neměl-li příbuzných, kteří se o něho starat mohli nebo chtěli. Útulky pro poutníky, cizince, opuštěné, nemocnice, chorobince, sirotčince, to vše jsou věci, kterých u pohanů před příchodem vtělené Lásky na svět marně hledáme. Čtěmež životopisy starověkých a středověkých světců, kteří oplývali statky! V každém se dočteme, že kromě chrámů a klášterů budovali také útulky, kde křesťanská láska se ujímala a hojila kdekterou nouzi. Dnes? Turista, který před r. 1936 přišel na ostrůvek Molokai v souostroví Havajském, ušel v nádherném zeleném údolíčku strmět k nebi hrdý žulový kříž. Hlásal mu, že kryje kosti katolického kněze P. Damiana D., který se na onom ostrůvku celý život věnoval malomocným. Angličtí protestanté mu ten památník pořídili. Ale otaž se jich, zda v jejich celé ohromné říši se našel jediný následovník tohoto dobroděje! Když nakažen hroznou nemocí zemřel, hlásili se do kolonie malomocných okamžitě nástupci — katoličtí kněží a katolické sestry, ani jediný protestant! Památník za několik tisíc postavít dovedou, ale obětovat se za bližního nedovedou a nechťjí.

F) Naším křesťanským (katolickým!) hrdinům bliženské lásky klade nevěra na roveň moderní humanitu. Jaký rozdíl! Milionář, sedě v křesle u výtečného vína, podpisuje šek na několik tisíc pro dobročinný spolek; v milosrdných rádech však dívky, někdy z nejlepších rodin, obětují nikoli zlomek svého věna, nýbrž sebe, svou osobu, svůj život, své síly! Tam za upsané statisíce nebo z daní zákonem uložených se postaví nějaký útulek anebo nemocnice, kde dobře placené ošetřovatelky slouží trpícím. Milosrdné sestry tak činí z lásky, v chudobě a odříkání!

Církev není žárlivá, když státy nebo jiná zřízení napodobují její dobročinnost. Nedává si svou charitu patentovat, nevyhrazuje si na ni výhradní právo na způsob monopolu, nepokládá jiné lidumily za konkurenty, aniž je chce potlačit. Jen ať se od božského Srdce Ježíšova učí bliženské lásce celý svět, přítel i nepřítel! Ale upřete, že květinka charity, přesazená ze své domovské zahrady, z církve Kristovy, nechřadne a neusychá! Nedáří se jí a hyne úbytěmi, kdekoli není ozářena hřejícím a životodárným sluncem lásky Kristovy.

Jaká karikatura charity církve jest bezvěrecký socialismus! Hlásá, že chce pomoci chudému lidu; nuže, pomohl mu již někdy? Účinně a trvale? Chybuje především tím, že měří všecko podle spravedlnosti. Božské Srdce Páně dávalo lásku a káže lásku. Spravedlnost... Což nemocní? Což postižení neštěstím? Spravedlnost jest povinna platit pouze práci; nepřeklene-li láska tuto propast, bude zle s každým ubohým. »Chudé budete mít vždycky mezi sebou,« pravil Pán. Kde není křesťanské lásky, tam třímá žezlo sobectví, tam bývá lidumilnost jen zástěrkou soukromých cílů. V našem století se podařilo tu a tam provést zásady socialismu do nejkrajnějších důsledků; jaké požehnání přinesl? Po ovoci poznáme strom!

Jinak napodobovali křesťanskou charitu ve Francii ve stol. 18. před vypuknutím revoluce. Bohaté šlechtičny vyhledali v Paříži občas jednu chudob-

nou matku, s jejími četnými dětmi jí vyšňořily, uspořádaly na odív velkolepou veřejnou slavnost, jejímž středem byla ona, a potom bohatě obdařenou propustily. Dobročinnost proměňovat v okázalost — božský Učitel žádá od svých učedníků, aby jejich levice nevěděla, co koná pravice! Ještě méně by byl farizeje chválil, kdyby byli dobročinnost činili podnětem vlastního pobavení a pořádali »dobročinné« zábavy. Marie Riegrová, manželka vlasteneckého politika, známého z let 1848, nepoznána vyhledávala po Praze nejopuštěnější ubožáky a spolu s chlebem jim přinášela útěchu svaté víry. Kdo o tom ví? Kdo o tom psal? Antonín Šlechta, zakladatel lázní Sedmihorky u Turnova, poskytoval lékařskou pomoc chudobným celého kraje zdarma, a před smrtí, přijav sv. svátosti, osvědčoval: »Umírám jako katolický křesťan; za víru se nestydím; važte si jí, a budete spokojeni v životě i šťastni ve smrti.«

Píseň k Srdci Páně.

Modlitba za trpící, sklíčené, nemocné, nuzné, hladové; i takovou modlitbou se děti učí chápat cizí bídu, mít s ní soucit a být Pánu Bohu vděčnější za to, čeho se jim od něho denně prostřednictvím rodičů dostává.

Čtení: 2 Kor 8 a 9.

Z českých dějin uvedeme aspoň několik dokladů toho, jak byli naši otcové pilní v pravé křesťanské dobročinnosti.

Katolická paní Anna, matka pana Jáchyma z Jindřichova Hradce, byla vpravdě českou Alžbětou Durynskou. K čemu se dostala, rozdala kostelům a chudým. Panští úředníci a pokladníci, na kterých peníze vymáhala, po dobrém i po zlém, byli zoufalí, prý nad jejím »nehospodářstvím« — poněvadž dukáty nemizely v kapsách správců! Když nedali, vypůjčila si pro své chudé tam neb onde, a odkázala věřitele na správce, takže tito musili nakonec z panské pokladny přece jen zaplatit. Jeden z nich píše jejímu synu r. 1517: »Poslala sobě pro mne, abych jí peníze dal. Pověděl sem Její Milosti, že nemám, jakož sem neměl. Kázala mně, abych pro písaře poslal a mluvila, proč by jí dáno nebylo, že jest její a že synům dosti ještě zůstane. Pověděl sem, že ráčí mnoho rozdávat; pověděla, že žádnému nic nedává, leč chudým. Chudým (pro chudé) vzala čtyři postavy sukna za 17 kop (grošů), kázala mi je zaplatit. Mnoho peněz hotových nikda neměla. Přijel písař tuto neděli, a přinesl 200 kop; kázal sem mu „nésti“ 70 (tedy zapřít!), a kázal jsem, aby jí nepravil, co mi dal. Přišel ke mně písař zas, jak po nešpoře bylo (po odpoledním požehnání), abych k ní hned přišel. Rozkázala, abych jí ty peníze hned zjednal, že je mít chce; tak sem učinit musel. Pán Bůh ví, že mi se stejně, bojím se, aby nepřišlo na řeč, že čtyřem pánům sloužím; čert ví, jak se jim zachovám...«

Od této zámožné šlechtické paní se obraťme k nezámožným lidem občanského rodu. Pomíjím kněží a jejich odkazů, a uvedu jen několik laiků. V knize u sv. Martina v Praze jmenován mezi dobrodinci r. 1519 jakýsi »Jiřík, šlakem poražený, někdy člověk nádenní«. V témže městě r. 1572 odkazuje panna Zuzana, řemeslná roušnice (švadlena), všecko jmění chrámu, školy, chudým žákům. Tehdejší chudinství a špitálnictví záviselo jedině na zbožnosti dobrodinců, a těch nechybělo jak v cizině, tak ani u nás. Staré

knihy jsou plné dokladů štědrosti našich předků, kteří jak za živa, tak v závětech pamatovali hojnými podporami na chudé a nemocné. Tak na př. jakási paní Marta Augustinova odkazuje r. 1523 všecko jmění nevěstě, aby »ona pamatujíc na duši a na chudé lidi, jestliže by kdy viděla člověka chudého robotného, který by se Pána Boha bál a jemu slúžil, aby ho nikdy neopúšcela, kopou, dvěma, třemi i čtyřmi založila a k živnosti mu pomohla...«

Jen pro zajímavost uvádím alespoň jeden doklad z kněžských závěti. Viktorín, farář u Panny Marie Týnské, testamentem r. 1529 »jediné ženě vyplácí ze Židů korálový pateř (korálový růženec u židů zastavený), aby se jí neprostál (nepropadl)«; do všech pražských záduší, kde chovány osoby nábožné, dívky chudé, které žebroti se stydí, 20 kop, a právě tolik chudým, ale jen těm, kteří »po ulicích nekřičí a neklamou«.

Roku 1596 konána po Praze sbírka na zvony a na chudinu. Chudobní sousedé (měšťané) dávali, co měli a mohli; osada Panny Marie na Louži z nedostatku peněz přinášela mosazné svícny »a vůbec, co v bytě popadli«.

SEDMA NEDĚLE PO SV. DUCHU.

Perla ctností, jedinečná ozdoba království Kristova.

A) »Pilně se varujte falešných proroků« varuje nás v dnešním evangeliu božský Učitel. »Mějte se před nimi na pozoru! Přicházejí k vám v rouše beránčím, jsou však vlci hltaví. Nejde jim o vaše dobro, chtějí dávit a rdousit.« Na koho myslit při těchto slovech? Na bludaře, kteří chtějí vyrvat věřícím vyznavačům Kristovým největší poklad, milost svaté víry. Na nevěrce, kterým jde kromě toho o jiný poklad, o perlu svaté čistoty. Na tento statek mají namířeno, protože dobře vědí: »Připravíme-li mládež o čistotu srdce, pak samočinně, automaticky zmizí ze srdce i víra, a mladá duše nám (t. j. satanu) spadne do klína jako červivá hruška se stromu« Přicházejí však v rouše beránčím; tváří se, jako by byli tvoji praví přátelé, kterým jde jen o tvé dobro a štěstí. »Církev káže zdrženlivost... Žádá od tebe věc nemožnou (filosof Nietzsche dokonce řekl »nemravnost«), jest černá nepřítelka vši radosti, ubíjí mladou duši. Život je život, má svá práva, mládež má právo života užít, a my k vám přicházíme co přátelé, abychom vám kázali radost ze života...« Tak mluví tito falešní proroci, před kterými nás Pán varuje. A mládež? Ta ráda slyší jejich lahodná a lichotivá slova! Dnes s radostí poslouchá tyto falešné vůdce, ale po letech bude je proklínat co svůdce. »Strašné věci dějí se v zemi. Proroci hovoří lež, kněží jednají na vlastní pěst, a můj lid to tak má rád! (Jer 5, 30 n) Všichni vás podvádějí, prorok i kněz, za vaše lékaře (samozvané!) se vydávají.« (6, 13 n; 14, 14-16; 32, 10-32) Že nejsou falešní? Otevři oči a všimni si, jak si počínají! Navlas tak, jako satan v ráji; i on se tvářil, jako by byl nezištným přítelem, jako by chtěl naše prarodiče chránit proti tvrdé vládě nepřejícího Boha, on též kázal »radost ze života«, ale jakou radost! A co jim zjednal! Krátkou rozkoš a dlouhý žal! Tak i tito »přátelé mládeže«. Po ovoci poznáte je... Cokoli konáš, konej rozumně a pamatuj na konec — všimni si, kam to vede. (Jer 28, 5-17)

Na policejní ředitelství v Paříži přišel jednou kněz; zašel si tam i do místností, kde ležely mrtvoly nezjištěných, vystavené, zda by snad někdo některou nepoznal. Ledová voda stále na ně kanula, aby zamezen rozklad. Mezi nimi mladička, sotva dvacetiletá dívka. Na první pohled patrno, že sama si na život sáhla. Kněz hleděl dlouho na její bezduchou tvář. Ubohá dívčíno, kde je tvůj svůdce? Možná, že s kamarády u piva, možná snad, že s jinou v Boulognském parku (pařížská Stromovka), kde před málo dny nebo týdný byl s tebou... Hledí na ni s krvácejícím srdcem, ledová voda při tom stále na bezduchou schránu proudí. Ředitel policie byl přítom docela lhostejný. »Na to jsme zvyklí, to je u nás na denním pořádku.« Žel, tisíckrát žel... Dívko, pamatuj na konec!

B) Čistota, ctnost andělů, činí nás bratry a sestrami nebeských duchů. Milá jest Bohu i lidem, praví Písmo sv. (Md 4, 1) Ne o každé ctnosti to platí; nejednu cení jen Tvůrce, svět víře odcizený jí pohrdá. Pokora, kajicnost, poslušnost, obětavost, trpělivost . . . Čistota činí výjimku; jest milá Bohu, jest krásná i v očích lidí. Proč se tak rádi zahledíme do nevinných oček nezkaženého dítky? I člověk ve hříchu zestaralý se neubrání dojetí, vidí-li klečet u stolu Páně čistou dívku, a bývá mu při tom u srdce všelijak. »Modli se za mne, děvče nevinné,« povzdechl si jeden náš básník. Ovanula ho nebeská vůně? Či mu bylo jako nad hrobem, do kterého pochoval, co měl na světě nejdražšího? Myslí snad na dny zašlého blaha, na zmizelé štěstí? »I v mé duši kdysi zkvétal tento něžný kvítek, ale udupán v prach — mou vinou! Už dávno . . .!« A když kněz mluví k dítkám, které se chystají přistoupit po prvé v životě k andělské hostině, jest nejednou náhodnému svědku, jako by slyšel hlas umíráčku, který odzvání jeho blahým dnům. Čistota na zemi, čistota v nebi . . .

C) Na zemi . . . Tři slova dostačí, aby načrtla její cenu; krásná, vzácná, drahá . . . Krásná . . . Kdo by o tom pochyboval? Zdobí duši, jako každá ctnost, zdobí i tělo, což nečiní jiná ctnost. »Ukažte mi nezkaženého čistého 19letého jinocha, a já jej prohlásím za největší ozdobu země,« praví nečistý francouzský romanopisec Rousseau. Hlubokému dojetí při pohledu na čistou dívčinu se neubrání jemu podobný Němec Heine. Nezkaženého hošíka truchlivě varuje nevěřící básník Lenau, aby nepozbyl nejdražšího pokladu jako on. »Dej pozor, pozor, chlapče milý, bys jednou v slzách tady nestál a hořce v smutné, žalné chvíli pro nejkrásnější zdobu nelkal!« Krásná jako bělostný leknín na hladině, jako na jaře třešňový květ, jako bělostná sasanka ve stínu háje.

Vzácná, protože kvete jen v záhonech Kristových, a svět se od nebeského Učitele odvrací; vzácná, protože stojí námahu, práci a boje, a změkčilý svět nechce o sebezáporu ani slyšet, libuje si v kalu a má mnoho společníků; vzácná, protože opačný hřích jest sladký, a dnešní zhýralé, zhýčkané pokolení chce jenom mlsat, pokolení much, vyhledávajících se zálibou cukr nebo shnilé maso, každý podle své chuti, nikoli rod lvů, cílících jen na vysokou zvěř. Dnes pouze děti se učí v básničce: »Bývali Čechové statní junáci . . .« Dnešní potomci někdejších statných rytířů jsou zženštilí, nechce se jim na čisté alpské výšiny, sedí raději na zemi v blátě a dýchají prach.

Lilie však nekvete v prachu a kouří! Je-li ti, milý jinochu a dívko, tato květinka drahá, chraň si ji vši silou! Dospívající mládeži se vtírá jedovatá hříšná rozkoš každým krokem. »Pojď, uživej s námi! Co žiješ jako poustevník? Hleď, ať tě nemine květ života!« Květem nazývají to, co hnije a páchne.

Pokušení, první pokušení proti andělské ctnosti . . . To bývá zvláště v životě dívky kritickým okamžikem a rozhodnou chvílí. Podlehne-li prvnímu útoku a prvnímu svádění, bývá obyčejně ztracena. Dravec, který po prvé okusí lidské krve! Vášeň, která po prvé ochutná sladkého jedu . . . Jedovatá sladkost zachutná, a mladá duše, jakoby očarovaná, už se nevybere. Je-li ti drahá perla čistoty, varuj se příležitosti a prchej před každým svůdcem, byť měl na sobě i královský purpur. Wineirida prchá před Craddockem, synem knížete nordwaleského; dohonil ji na prahu chrámovém, ale ona se

brání, seč může; zuřivec ji probodne, ale sám v tutéž chvíli klesá mrtev k zemi, a tak stáli v témže okamžiku před věčným Soudcem nečistý vrah i jeho andělská oběť. Ve Villemontu ve Francii sedí u svého stádečka chudá dívčina a pje písň. Solongria . . . Roku 880 to bylo. O její slíčnosti se dovídá syn místopřítelův, vsedne na koně, hledá ji, až ji najde na osamělém místě. Pozdraví, a po několika slovech začne rozprávati milostné hovory; slibuje, že ji pojme za choť. Kolik neprozíravých dívek se již chopilo oběma rukama takového nenadálého »šťěstí«! Už se viděly vzácnými bohatými dámami, a jak žalostně se jejich vidina rozplynula v nic! Ona však ho odmítla. »Mé srdce patří jinému, já mám snoubence v nebesích.« Ničemník se nedal odstrašit, vyzvedl ji násilím k sobě na koně a ujížděl. Dívka se mu vyvinula, seskočila na zem, on v zuřivosti po ní řal, vyslovila třikrát svaté jméno Ježíš a vydechla čistou duši. Následovnice Lucie, Anežky a ostatního zástupu mučednic, které volily raději smrt než ztrátu lilie, až k oné jedenáctileté dívčině, která v Seitenstetten (r. 1920) se raději nechala svrhnout do potoka, než by byla zvrhlému útočníku po vůli. Slovenská pověst vypravuje: Sabina, dcera chudé slovenské ženy, vidí kohosí zoufale zápasit s dravými vlnami Torysy; asi r. 1240 to bylo. Vsedne na člun, dostane se k němu, a mocnými rozmachy vesel přivede loďku i zachráněného na břeh. Nemá tušení, že zachránila život králi — byl to Béla IV., pozdější nepřítel Přemysla II., poražený od něho u Kressenbrunnu. Nabízí jí měsíc zlata, zve ji na dvůr, dívčina odmítá všecko. Po odtazení Mongolů jí posílá mnoho vzácných darů, ale ani tak se nedala zlákat; postavila za ně klášter, a po letech pochována se šperky, které jí král poslal.

D) V nebi . . . Jak asi vítal milovník panen tyto andělské duše! Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou (Mt 5, 8), budou patřiti k zástupu těch, kteří oděni v roucha bílá s palmami v rukou následují Beránka, kamkoli jde (Zj 14, 4); jenom jim jest dáno zpívat píseň, kterou pět jiným dáno není. (Ib) Čistota nazývána ctností andělskou; činíť jinocha a dívku bratrem a sestrou nebeských serafů, tak jako tělesnost, duchem neovládaná, snižuje člověka k úrovni zvířete. Nebe . . . Tam Královna panen, obklopena zástupy andělů i jejich následovníků, a jen čistým jest přístup k trůnu čistoty umožněn; nic nečistého do nebe nevejde, jen andělské duše tvoří komonstvo Královny všech svatých. Země, místo bojů; nebe, odměna vítězných bojů. Sv. víra učí, že věrně zachovávaná perla sv. čistoty jest v nebi ozdobena aureolou, že se jí dostane mimořádné slávy, o kterou se sdílí jen s mučedníky a s učiteli pravdy Kristovy. Případá-li nám těžkým boj, nechať nás vábí odměna. (Řehoř Vel.)

E) Boj . . . Kdo by popíral, že boj o tuto ctnost jest těžký? Zvláště dospívajícímu jinochu a dívce? Proto i její odměna veliká. Boj s pokušením vnitřním, s vášní, která v každém doutná. Boj s pokušením vnějším, s tím, co nám každým krokem strojí léčky a do čeho se lze tak snadno zaplést. Špatná společnost, špatná kniha, špatné divadlo, špatný film, hříšný tanec, neslušná móda, volný styk osob obojího pohlaví, společné výlety a procházky, společné zaměstnání hochů i dívek v továrnách, závodech, kancelářích, společná koupaliště, jejichž návštěvu zákon Boží zaka-

zuje . . . Kdo by vypočítal všechna nebezpečí, ohrožující tvou lilii? Co dělat, leč stát na stráži, před pokusem prchat, kde se dá tušit, a proti němu bojovat, když nás napadne? Uchovat si svobodu ducha nad tělem, to znamená nepovolit tělu a jeho žádostem. Jenže většina lidí žije v bídném otroctví; u nich má převahu a vládu tělesnost nad duchem, tělu nedovedou nic odepřít, hovějí všem jeho žádostem a choutkám. Vůdce první křížové výpravy, Gottfried z Bouillonu, vynikající neobyčejnou silou, se v životě nikdy ženy nedotkl, a Tilly, vůdce katolických vojsk v třicetileté válce, pravil před smrtí: »Nebyl jsem nikdy opilý, nikdy zamilován, nikdy přemožen.« Měl pravdu; jeho porážku u Breitenfeldu zavinil neposlušný podřízený velitel Pappenheim. Kde vládne nad tělem duch, jest i tělo silné; kde vládne tělo, jest slabochem duch, a stejným slabochem i tělo. Kolik nemocí zavinuje nečistota! A jaké nemoci! Slavný lékař Tissot praví, že ani nakažlivá nemoc není tolik tělesnou silou, nezeslabuje jinošskou zdatnost a nezkracuje život jako hříchy proti andělské ctnosti.

Nepopírám, že boj o lilii je těžký; ale který boj jest lehký? Snadnější však a rozumnější jest nepříteli do země nepustit, než ho pak chtít ze země vypudit. Co tím chce říci? »Pečuj o to, abys byl pokušení ušetřen — tím, že se chráníš všeho, co by svatou čistotu mohlo nějak ohrozit.« Sotva kdo skočí do této neřešti oběma nohama; hoch i dívka obyčejně do ní zabředne poněmáhlu. Začne tím, že nepokládají za nic hrozného, smějí-li se dvojsmyslným žertům, a tím otupí dívčí jemnost; pak poslouchají řeči, které čistotu přímo urážejí, a tím odvyknou se zardívat; nejsou opatrní na pohledy, a ty otvírají dokořán dveře do srdce; zahrávají si nebo se oddávají myšlenkám, a ty naplňují fantasií hříšnými představami. Laškují s pokusem . . . Jenom laškuj s tygrem, jen si zahrávej s ohněm nebo se střelnou zbraní! Jak daleko je potom ke skutku? Napřed sám, pak se spoluvinníkem, a potom už můžeš začít zpívat pohřební píseň nad ztracenou perlou.

F) Nečistota není sice nejtěžší hřích, jistě však patří k nejnebezpečnějším. Za prvé proto, že příležitost k němu máme ustavičně — tělesnou vášeň, kterou v nás rozničil Adamův hřích a která v nás stále doutná. Za druhé proto, že těžko vybědne ten, kdo jednou do močálu zabředl. Je to podobně jako s opilstvím; nepatří k největším hříchům, ale kdo se mu jednou oddal, holduje mu do smrti a nic ho nevyлéčí. Za třetí, protože sotva který hřích vleče za sebou tolik a tak těžkých hříchů a zločinů jako tento. Obelhávání otce neb matky, jde-li o hříšnou známost, platí ještě za nevinnost, pomyslíme-li na vraždy soupeřů v soubojích, na vraždy dítek, na vraždy rodičů, kteří bránili, na sebevraždy svedených, podvedených dívek nebo nešťastnou láskou zklamaných hochů. Kolik zničeného rodinného štěstí, rozvrácených rodin, rozloučených manželství, dítek připravených o otce neb o matku, tedy vpravdě osiřelých! A to nikoli smrtí rodičů, nýbrž nesvědomitostí jednoho z nich, obyčejně otce, který buď dítě i podvedenou matku opustil nebo násilím je pomocí světského ramene od matky odvedl. To vše proto, že se v mládí nenaučil tuto vášeň přemáhat nebo že lehkomyšlně začal známost a lehkomyšlně uzavřel sňatek. Viny není prostě ani matka, podle přísloví: »Vinen medvěd, že krávu sežral, vinna i kráva, že do lesa šla.« Dívka, varovaná, neposlechne dobře míněné rady, nedá si říci,

pohrdne výstražným hlasem i přísným zákonem Nejvyššího, myslí, že člověk, kterého ani dobře nezná, s kterým se seznámila snad před několika týdny nebo dny, s ní smýšlí lépe než ten, jenž za ní na kříži umřel — a pak by ráda ze svého neštěstí vinila »osud« nebo Boží prozřetelnost!

G) Proto není divu, že u všech národů bývaly uvaleny velmi těžké tresty na každého, kdo se touto neřestí provinil, ať jinoch neb dívka, manžel nebo manželka. Přísně trestali na výstrahu jiným, aby tak zamezeny brozné následky, které tento hřích má. Byli si dobře vědomi, že národ, který tuto neřest trpí, jest svým vlastním hrobařem. Soudní právo našich předků nebylo zdaleka tak kruté jako na př. v sousedním Německu, ale šlo-li o ctnost andělskou, byli naši otcové neúprosně přísní. Násilí učiněné dívce pokutovali mečem, a právě tak manželskou nevěrnost. Když bylo děvče chlápce po vůli, byli oba zmrskáni, na čelo jim vpálen »cejch«, načež vyhnání bičicem nebo katem z města, každý jinou branou, a pod trestem smrti se nesměli vrátit, ani na návštěvu k rodičům. Za vraždu dítěte byla napřed matka (svobodná) mučena, aby prozradila spoluvinníka, a potom velmi krutě popravena.

Roku 1158 leží české voje před Milánem. Král Vladislav, spojený s císařem Frídrichem Rudovousem, je tam přivedl, jejich pomocí dobyli Němci této perly a bašty Lombardska. Čeští rytíři podle tehdejšího surového válečnického práva drancovali širé okolí a přivedli každou chvíli do ležení nějakou sličnou, urozenou italskou paní nebo dívku. Bez počtu bylo těchto ukořistěných obětí; ale tuto kořist přítomný pražský biskup Daniel neponechal jejich zvůli, třebaže jinak jim nemohl bránit a musil přihlížet nelidskému pustošení; šlo-li o dívky, jednak prosbami je od nich vymámil, jednak penězi je od válečníků vykoupil, načež je svěřil ochraně arcijáhna Peregrina, aby je těšil a všeho násilí chránil, a kdykoli se naskytla příležitost, dopravil je do města k rodičům nebo manželům. Tomu se říká rytířství! Takového rytířského ducha si osvoj, křesťanský jinochu, i ty! Nebuď loupežným rytířem, kterému přísluší provaz a oprátka, horším nad středověké lupiče, kteří ze svých hradů přepadali bezbranné pocestné a loupili jim majetek; buď podoben onomu rytíři »bez bázně a hany« (Bayardovi), který pokládá za povinnost své cti chránit dívčí čistotu i čest a ne ji loupit.

H) Křesťanský jinochu, křesťanská dívko! Buďte pamětlivi své důstojnosti, chraňte si lilii! Pamatuj, že Bůh Otec tě stvořil k svému obrazu a podobnosti; varuj se jej poskvřít! Římský dějepisec Suetonius vypravuje, že smrtí byl potrestán, kdokoli s obrazem císaře Augusta, ať na prstenu nebo na minci, vešel do domu hříchu; a ty s obrazem Božím v duši by ses neostýchal vrhnout se do bahniska? Syn Boží tě svou nejdražší krví vykoupil, ve sv. přijímání vstupuje do tvého srdce, stáváš se tu chvíli živou monstrancí, a ty by ses nebál své tělo potřísnit? Duch svatý svou milostí v tobě dlí a činí tě svým chrámem, a ty by ses neděsil tento chrám poskvřít? Nechápeš, že to jest svatokrádež? »Jste chrámem Božím, a kdo chrám znesvěti, toho Bůh rozdrť.« (1 Kor 3, 17) Volají-li k tobě falešní proroci, že není možno žítí čistě, odpověz jim: »Vám není možno, protože nemáte prostředků, které nám podává sv. víra. Katolickému jinochovi nebo

dívce jest možno zůstat bez úhony uprostřed špinavého světa, jen když se chopí pomocných milostí. Vroucí úcta k Neposkvrněné Panně, zbožná modlitba a časté přijímání andělského chleba nám chrání a uchrání andělskou ctnost.«

Vroucí úcta k Neposkvrněné Panně . . . Lilie jest květina Mariina, lilie rozkvétá v záhonech Mariiných, lilii se daří jen na výsluní lásky Mariiiny. Odolat každému pokušení a svodu, zamilovat si andělskou ctnost, zprotivít si hřích, neřest, o níž platí slovo, že jest nevěstou satanovou — to dokážeš jistojistě, rozkvetete-li v tvém srdci růže lásky Mariiiny. Jako nevěra a nečistota jsou sestry, tak i tyto dvě ctnosti jsou sesterské květinčky, láska ke Kristu i jeho panenské Matce, a lilie čistoty. Nemožno, aby v srdci tropil pusté rejdy a orgie satan se svou pekelnou nevěstou, je-li provanuto vůni úcty a lásky Mariiiny.

Píseň mariánská.

Nevymřely ještě čisté děvy z našeho národa. Bolestné bylo poslouchat zprávy o bezpráví na nich páchaném, radostné bylo, že přemnohé byly hotovy obětovat spíše život než lilii. »Raději mne zastřelte . . .« Dívky odvedené německými násilníky na Špilberk byly skutečně od nich postříleny, když se jako lvice bránily, a polomrtvé naházeny do jámy.

Uvedeme nějaký milý doklad z minulosti? Uvedeme, tentokrát ze Slovenska. Za Matyáše Korvína, protivníka Jiřího z Poděbrad, byl hrad Šariš ovládnán zlým pánem. Maďarský loupežný rytíř Mikuláš Pérenyi . . . Se synem Emerichem podnikal loupežné výpravy daleko široko, na západ až na Moravu a na východ až do tureckého území. Při jedné takové výpravě upadl on i syn do tureckého zajetí. Otec se vrátil . . ., bez syna . . . Nerozmýšlel se a poslal hned za něho vzácné výkupné, 35 vozů nejsličnějších slovenských dívek, které na svém panství i mimo ně shledal a bezohledně rodičům násilně uloupil. Ze všech nesličnější byla Hanička . . . Když jeho vojáci pro ni přišli, matka omdlela; co její drahou Haničku čeká! Odvedena daleko od ní do nějakého tureckého harému, a tam násilím převedena k Mohamedu, otrokyně nějakého moslima, umře bez Boha, bez sv. svátostí . . . Hanička si toho byla též dobře vědoma, ale nehnula ani brvou, naopak, s úsměvem žádá jednoho vojáka: »Půjčte mi nůž (meč), abych si mohla v zahradě na památku utrhnout panenské jablko.« Voják jí nůž půjčil, a dívčina si vrazila bez váhání čepel přímo do srdce. My ovšem víme, že sebevražda není nikdy dovolena; člověk může za všech okolností, vždy a všude vůli Boží plnit, a to jest cílem jeho života. Tehdy však neznali katechismus tak dokonale jako my . . .

K této události připojujeme pověst. Turecký paša se zmocnil hradu Levice a přikázal obyvatelům podhradí: »Padesát nejsličnějších panen nám přinese na hrad padesát vykrmených hus.« Dívčiny chápaly dobře, co to znamená, chápali i rodiče. Purkmistr, jenž měl zvláště sličnou dceru, byl zoufalý a konšelé bezradní. Purkmistrova dcera, kterou zlý los postihne jistojistě, se radí s družkami, co dělat a jak se z pasti dostat; konečně praví konšelům: »Na hradě zůstala malá posádka. Půjdeme s žádanými husami, pod šat ukryjeme dýky, Turky povraždíme, a kdyby nám hrozilo nebezpečí, pustíme

husy; to vám bude signálem a znamením k útoku. Připravte se tedy...« Nazířící mužné děvy se ubírají k hradu, stráž otvírá nádvoří, paša a celá posádka jim jde vstříc, prohlízejí si sličné Slovenky, v tom dá dívčina povel, všechny se vrhnou na překvapené moslimy, v nastalém zmatku jedna z nich vypustila husy, ale než mužové přichvátali, leželi Turci u nohou statečných bojovnic. Lilie zachráněny...

Litevské písně opěvují jako symbol panenství houby lišky..., protože žádný červ jich neohlodá, žádný hmyz si na ně nesedá.

K tomu připojuji ještě dopis, který jsem dostal za smutných dob, kdy naše české děvy odvečeny do pracovních táborů za hranice k robotování nepřátelům své vlasti i své víry. »Dělám všemožné, modlím se, pracuji, shromážďuji společnice svého těžkého údělu kolem sebe, jen aby nepozbyly lilií. Na ten úmysl obětuji i všechny své útrapy. Tolik útrap... Vzpomínám družek v dáli, u vás, zvláště večer zalétám v duchu mezi ně, k vaší májové kazatelně, k májovému oltáři, a představuji si jejich čisté tváře, roznícené vroucností a láskou k Neposkvrněné. Měsíc máj, a zde? Od rána do večera v továrně... Nesňala jsem se šíje medailon Neposkvrněné Panny, své drahé mocné jisté paladium, ale kdo toho dbá, kdo postřehne, co ta medaile k němu volá? Jsem dítko mariánské, jsem Mariina..., chci se vrátit andělsky čistá, bílá, věrná. Jaká jsem od Vašeho svatostánku odešla, taková se chci do náruče Ježíškovy zase navrátit. Neznesevším nikdy chrám svého srdce, nezdám nikdy své krásné vznešené ideály. Ježíškovi a Marii věrna až do skonání, byť bych si měla svou lilii i krví vykoupit...«

OSMÁ NEDĚLE PO SV. DUCHU.

Dny oddechu v království Kristově.

V kněžských hodínkách čteme kapitolu ze třetí knihy královské. Šalomoun, jehož jméno znamená Kníže pokoje, dokonal stavbu domu Hospodinova, vnesl do něho archu úmluvy a slavil posvěcení chrámu. Plných čtrnáct dní slavnost trvala, obětí bylo přineseno bez počtu, že zápalný oltář na ně nestačil, nepřehledné zástupy lidu z celé země se tísnily hlava na hlavě, že je město sotva pojalo, a král svolával překrásnou modlitbou požehnání Hospodinovo na všechny, kteří ho kdy v tomto jeho svatém domě budou vzývat. Oblak Hospodinův naplnil chrám, a Šalomounovi se ve snách dostalo odpovědi a zaslíbení . . . Jeho modlitba bude vyslyšena, zůstane-li lid věren Hospodinu a úmluvě s ním.

I.

A) Každoroční památka posvěcení chrámu patřivala k největším svátkům osady. Ve staročeském životě sv. Václava čteme, že pozván od bratra, přišel, a oba »mile ztrávili den posvěcení« 27. září 929. Věřící slavili ve svaté radosti výročí dne, kdy náš Král v nejsv. Svátosti po prvé sestoupil mezi ně, aby mezi nimi od té chvíle ustavičně přebýval a ze svato- stánku rozléval proudy požehnání na celou farnost. Pokládali za nezaslou- ženou milost a čest, že i v jejich osadě přinášena Nejvyššímu svatosvatá oběť těla a krve Páně. Věže křesťanského kostela, čnějící jako prst k nebi, jakoby jim ukazovaly, kde jest jejich pravá domovina, a dům Boží sám jim nadto připomínal svým pouhým zjevem: »Ne samým chlebem živ jest člověk . . . Pamatuj na duši a pomni, abys den sváteční světil.«

B) Toto přikázání, starší než samo desatero, dal Hospodin již prvnímu člověku v ráji a znova je zdůraznil na Sinai: »Pomni, abys den sobotní světil.« Za důvod udává, že on sám sedmého dne odpočinul; my bychom ve své mateřštině řekli: »Tvůrce dokonal své dílo a uložil člověku, aby i on jednoho dne v týdnu nechal svého díla a věnoval se vzpomínce na Boha Stvořitele.« V Novém Zákoně místo soboty nastoupila neděle. Toho dne, prvního dne v týdnu, řekl Bůh Otec: »Budiž světlo . . .« Téhož dne vyšel z temnot hrobových jako vítěz nad temnotou smrti, hříchu a pekla Bůh Syn, pravé světlo, dané k osvícení všech národů (Lk 2, 32), a téhož dne sestoupil na apoštoly Duch sv. v podobě zářivých ohnivých jazyků, aby jim vlil světlo poznání a aby skrze ně osvětil celý svět. Neděle nám tudíž připomíná světlo pravdy, ke kterému jsme byli milostí trojjediného Boha

povolání. Věřící křesťané nevzpomínají ve svůj sváteční den na dílo stvoření, jak činila synagoga, církve starozákonní; vznešenější dílo, vykoupení, jest obsahem naší neděle a předmětem nedělní bohopocty. Starozákonní sobota zrušena, aby i tím ukázáno, že doba přípravy na Mesiáše minula; žijeme v době mesiášské, v době milosti, již byl Zákon Mojžíšův pouhým stínem.

C) Že Bůh káže neděli svítit, o tom není pochyby. »Pomni...« Spíš by se vtírala otázka, proč tak káže a proč mu na tom tak záleží. Pojalť přece tento zákon do desatera, mezi největší přikázání, ukládá nám tuto povinnost pod ztrátou spásy a nebe, a to přece není maličkost. Ve Starém Zákoně byl stanoven trest ukamenováním na každého, kdo se proti svěcení soboty provinil. Proč? Proč třetí Boží přikázání? 1. Vymáhá je především Boží moudrost. Bůh, jenž člověka stvořil, chce, aby lidské pokolení bylo zachováno a nevymřelo vysílením. Člověk není železný stroj; ostatně i stroj potřebuje občasné reparatury, čím spíše křehký člověk! 2. Bůh se neomezil na to, že člověka stvořil; stvořil ho pro sebe, a chce tudíž, aby žil, jak se na kandidáta nebeského království sluší, chce, aby byl svého vznešeného povolání pamětliv a k svému cíli spěl. Jak ho dosáhne, nebude-li se k němu vytrvale ubírat? Z obojího plyne dvojí stránka našeho přikázání: a) zdržovat se služebných prací, b) zúčastnit se společných bohoslužeb, nejsvětější oběti.

D) Zdržovat se služebných prací... Zdravotní a společenské důvody nutkaly moudrost Boží, aby prohlásila: »Pomni... Odpočiň od prací sedmého dne...!« Jako všude jinde, chtěli lidé i zde Tvůrce opravovat. Ve francouzské revoluci chtěli setřít poslední vzpomínku na víru Kristovu tím, že zavedli místo týdnů dekády, tedy desítkovou soustavu jako v počtech; každý desátý den bude dnem oddechu. Ovoce? Chřadlí lidé, hynula dobytčata. Moderní lékařská věda objevila, jaký význam má pro lidské zdraví cyklus sedmidenní. Co objevila věda teprv dnes, věděl Tvůrce již tehdy, když přikázání dával. Liberalismus 18. a 19. stol. nakládal s dělníkem hůře než s dobytčetem a hnal ho do práce i v neděli. Nedostí na tom, že musil denně dřít 14—16 hodin, přišel i o poslední zbytek ohledu, který lidskost zaměstnancům ukládá. A následky? Dělnická třída vymírala tak rychle, že nevěrecká vláda, která nedělní klid zrušila, musila jej po několika desetiletích zase zavést, ne-li z poslušnosti vůči zákonu Nejvyššího, alespoň z důvodů státních a hospodářských.

Leckde se ani potom státních paragrafů nedbalo; při světové výstavě v Paříži si všiml jeden kněz, že na stavbách pracují jen mladí dělníci; na svou otázku dostal odpověď: »Nemáme neděle; ve čtyřicátém roce jest každý z nás hotov...« Tak vydávají nepřátelé světla Kristova sami proti své vůli svědectví nebeskému Zákonodárci a jeho božské moudrosti. Na to přišli po smutných zkušenostech, a jako poznali správnost třetího přikázání, tak budou musít uznat po dalších smutných zkušenostech i oprávněnost sedmého přikázání, které podvracejí komunisté, šestého přikázání, které podkopává kdekdo, čtvrtého přikázání, které chtějí odstranit anarchisté, poznají dříve nebo později, že obrození lidstva jest možné jen návratem k Zákonu Božímu, jenž jest projevem jeho nejsvětější vůle a nevystihlé moudrosti.

Kníže Břetislav I. byl veden ušlechtilějšími pohnutkami, když vydal zákon na ochranu neděle. Za jeho dob, ještě neplných 200 let od pokřesťanění Čech, bylo ještě mnoho pohanského v zemi, a náš český Achilles (hrdinský kníže), chtěje co možná účinně čelit těmto zlovykům, přikázal: »Kdokoli bude v neděli nebo ve svátek přistižen při nějakém všedním díle, tomu bude vzat dobytek nebo náradí, kterým dílo koná, a do knížecí komory ještě 300 peněz zaplatí.« Podobně trestání, kdož pochovávali mrtvé v lesích nebo na polích: pokuta jednoho vola a 300 peněz.

Dnes tudíž i liberální vlády chrání zákonem nedělní klid. Jednotlivci však nedbají ani přikázání Božího, ani zákonů státních. Když je nikdo nechytne nebo nevidí nebo neobviní... Co je vede, že práci znesvěcují den Páně? Za prvé hamižnost; jen aby jim neušel ani haléř výtěžku... Ti nechať slyší slovo Hospodinovo: »Mnoho podnikáte, a je z toho málo; přinášíte domů, a já to oddmýchnu.« (Ag 1, 9) Svatý farář Vianney říkával, že zná dvě cesty k ochuzení, totiž přestupování sedmého přikázání a práci v neděli. Za druhé lhostejnost u víře, ze které plyne i lhostejnost vůči desateru. Mnohdy však se těžce proviní i věřící. Hospodář, člen třetího řádu, platící za nejnábožnějšího sedláka celé osady, byl za pilných jarních prací žádán od nezáměrného souseda, aby mu vypomohl potahem. Náš terciář celý týden pracoval na svých polnostech, a v neděli poslal čeledína, aby zoral pole sousedovi a byl tak »šlechtný«, že za celodenní práci nic nechtěl — a přece těžce hřešil. »Tohoto dne nebudeš pracovat ani ty, ani tvůj syn nebo dcera, ani tvůj čeledín a tvá služebná, ani cizinec, který jest v domě tvém, aby i tvůj čeledín a služebná odpočinuli.« (Dt 5, 14) Jako nesmím krást bližnímu, abych mohl dát almužnu, tak nesmím ani krást Bohu a vzít mu, co jeho jest, totiž sváteční den, pod záminkou, že to chci dát jinému. Ani otrokům nesměl křesťanský pán ukládat v neděli služebnou práci. Tak i nejchudší, kteří nemají dovolenou po celý dlouhý rok, mají podle vůle Páně tento svatý den oddechu a klidu.

Netřeba snad podotýkat, že práce nezbytně nutné nejsou znesvěcováním neděle. Po té stránce nechať se každý táže svého svědomí: »Musí to být? Nelze to odložit?« Farizejské vysvětlování třetího přikázání odsoudil sám Pán. »Neodvazuje každý z vás vola neb osla od jeslí i v sobotu a nevodí je napájet? (Lk 13, 15) Padne-li komu z vás ovce do jámy, zdaž ji nevytáhne i v sobotu?« (Mt 12, 11) Práce v kuchyni, v hospodářství, na poli i na louce, je-li nebezpečí, že by posečené nebo pokosené shnilo, drobné správký dětských nebo vlastních šatů, pro které matka, v továrně zaměstnaná, nemá jindy vůbec kdy... Vyšívání, háčkování a podobné práce, pokud nejde o výtěžek, jsou dovoleny, ne však práce motykou v zahradě, byť byla jen pro zotavení.

E) Nemá zanedbávání nedělního přikázání jiného následku než ten, že člověk se tělesně vyčerpává a vysiluje? Má, a jaké! Při ustavičné práci hyne vyšší duševní část jeho přirozenosti. Docela pohlcen prací, zapomíná na věci vyšší, na Boha, na duši, na nebe, pro které je stvořen. Jaký div, přijde-li den co den domů sedřen, že jest neschopen, aby spjal ruce k modlitbě neb aspoň myslí se povznesl k nebi. Proto k první části přikázání se pojí i druhá povinnost, být přítomen mši svaté. První část, záporná,

»nesmíš«, oddech, má na zřeteli tělesnou stránku člověka; druhá část, kladná, »jsi povinen«, má na zřeteli duši. Tuto druhou část státní zákonodárství pomíjí. Ne snad v tom smyslu, že nenutí občany k bohoslužbám — to není jeho povinností, a to církve od státu nežádá; ale že dovoluje a podporuje věci, které věřícím přítomnost při mši sv. znemožňují. Různé kursy a pokračovací školy, které zaberou celé nedělní dopoledne a při nichž jest účast povinná, celodenní školní výlety, konané právě v neděli, různé dětské zábavy, to vše znamená znesvěcování dne Páně; ne proto, že by to samo sebou bylo v neděli nedovolené, nýbrž že způsob, jakým se vše pořádá, jest buď nepřímé nebo i zúmyslné odvracení od návštěvy domu Božího. Za dob víry bývalo jinak. Cařihradský císař Theodosius II. zakázal divadelní hry, a ještě v minulém a místy i začátkem tohoto století byly v některých státech tak zvané noremní dny, největší svátky v roce spolu s Velkým pátkem, kdy byly jakékoli veřejné zábavy zakázány.

F) Tuto druhou část našeho přikázání můžeme nazvat duší nedělního klidu; první, totiž odpočinek od práce, jest jeho tělem. Tělo bez duše nejen že jest mrtvé, ale propadá rozkladu. Zákony, které klid od práce ukládají a o řádné svěcení neděle se nestarají, nejen že zůstávají na poloviční cestě, ty dokonce zlo zvyšují. Nedělní klid... Nejde-li učeň, čeledín, dělník do chrámu, kam vlastně spěchá? Za ves na hříšnou schůzku, do hospody ke rvačce a k pití. Statistika podává smutné číslice. Rvačky, se kterými měly soudy co dělat, byly spáchány v 45% v neděli, v 9% v sobotu večer, v 16% v pondělí po probité neděli; na ostatních šest dnů připadá jen 7%. Dvě třetiny spáchány v hospodách. Většina nemanželských dětí pochází z nedělních tanečních zábav, čtvrtina zjištěných hříchů proti svatě čistotě připadá taktéž na neděli, 40—90% vražd spácháno v neděli následkem pití nebo rozpustilostí, polovina loupežných přepadení vykonána v sobotu večer, v neděli nebo v pondělí, z velké části na cestě z hospody, a většina sebevražd mužů připadá na pondělí a úterý, tedy po probité neděli nebo po modrém pondělku. K tomu nám dává Pán den klidu a odpočinku? Abychom ho zneužívali k urážení Pána Boha a ke zkáze vlastní duše?

G) Říká se, že neděle patří Pánu Bohu. Správněji by bylo říci, že patří naší duši. Říká se, že Pán Bůh jeden den v týdnu vyhradil sobě. Nikoli! Dává ho nám! Naší duši! Vždyť jest nezbytno, aby člověk alespoň občas, když ne každého dne, si připomněl, kde jest jeho pravá vlast a co má dělat, aby jí dosáhl. Ne samým chlebem živ jest člověk... Je-li po celý týden zapřažen do práce, najde sotva několik okamžiků k tomu, aby den vzpomínkou na Pána začal a skončil. Nuže, alespoň jeden den jest mu popřán, aby doplnil, co v týdenním shonu všedního života opominul neb k čemu neměl kdy. Ve vlaku mluvil před lety inteligent s knězem; hovor přešel na pole náboženské, pán jevil zájem, ale povzdechl si: »Kdybych měl kdy na to myslit!« Tím obvinil sám sebe; neukáže se celý rok v domě Božím! Kdyby plnil svou nedělní povinnost, pak by si na věčnost alespoň občas vzpomenout musil. V adventě rorátní písně by mu připomněly, jak po Spasiteli lidstvo kdysi toužilo, koledy o vánocích by mu připomněly, že se jeho Spasitel z lásky k němu z Panny narodil, při tklivé písni »Již jsem dost svěcení neděle.

pracoval« by musil mimoděk obrátit zrak ke Golgotě a k zpovědnici, velikonoční alleluja by mu připomnělo, že i on jest povolán k slavnému vzkříšení, o svatodušních svátcích by si i on vyprošoval osvícení Ducha sv., svátky sv. knížat apoštolských a věrozvěstů slovanských by ho povzbudily, aby poděkoval Pánu za milost povolání k pravé víře, svátky Marie Panny by obrátily jeho zrak i srdce k nebeské Matce a Královně. Nadto by si neděli co neděli připomněl, že patří k velké rodině Kristově, kde se jeden modlí za všechny a všichni za jednoho. Proto neponechal Pán volbu sedmého dne libovůli jednotlivce. K společné bohoslužbě nás církev toho dne zavazuje, společně se mají členové rodiny nebeského Otce sejít v jeho domě, společně ho prosit, chválit a jemu děkovat.

II.

H) Svatý mučedník a apologet (obhájce víry Kristovy) Justin († 167) popisuje společnou bohoslužbu vyznavačů Kristových. Před ním tak učinil již pohan Plinius mladší v listě k císaři Trajánovi kol r. 100. Starokřesťanská neděle... Z města i z venkova se scházejí na úsvitě nebo i před jitřenkou k shromáždění, pějí píseň »Kristu jako Bohu« (Plinius), čtou knihy apoštolů a proroků, biskup pak vysvětlí přečtenou část, načež přinášejí obětní dary, chléb a víno, biskup je »posvětlí« (promění) a rozdělí přítomným. Plinius praví, že se povzbuzují k dobrému (kázání!)... Máme i mučedníky svěcení neděle. Za císaře Diokleciána bylo r. 303 v Abytině v Africe přepadeno 49 křesťanů při nedělní bohoslužbě v domě Oktavia Felixa, spolu s knězem Saturniem a lektorem Emeritem odvezení do Karthaga, kde většina podlehla útrapám žaláře, ostatní umučeni. Byli vyslýcháni, proč konali shromáždění, když to císařské zákony zakazují. »Protože zákon Boží tak velí!« Mezi mučedníky byl i hošík Hilarion. Z téhož důvodu umučena i dívka Anysia v Soluni za téhož císaře. V protestantském pronásledování tisíce věrných Kristových přišlo na mizinu velkými pokutami nebo zkonfiskováním statků, strádali v žalářích nebo dokonali v mučírňách a na popravištích, protože byli přítomni nedělní mši svaté. Tehdy se scházeli k nejsv. oběti v domech věřících, ve francouzské revoluci ve sklepích, v lesích, v jeskyních, v odlehlých údolích, mše sv. sloužena i na pramici na širém moři, ve stodolách, a vůbec kde bylo možno. Z nedávného pronásledování katolíků v Mexiku ožily uplynulé doby protestantské zběsilosti i horlivosti věřících; zase se skrývali, zase se tajili, ale o mši sv. se připravit nedali.

I) Pěkné příklady horlivosti obrácených divochů vypravují misionáři. P. Servant z Nového Zélandu: »V sobotu večer se kmen za kmenem chystá na cestu. Nechtějí veslovat v neděli, proto musí být v předvečer na misijní štaci, ke které mají až šest anglických mil cesty (skoro 10 km). Do pondělka jsou jejich vesničky pusté. Všichni spí na břehu řeky, obloha jest jim baldachýnem, písek poduškou. Někdy je překvapí déšť, někdy při plavbě se jim překotí čluny, ale to vše jich neodstraší od daleké cesty...« P. Doyle z afrického Nyaburu sděluje, že obrácení domorodci ze vzdále-

ností 50—60 km přicházejí na mši sv. každou druhou neděli, a z míst vzdálených čtyři dny cesty se dostaví každou pátou neděli. Z prefektury Stanleyových vodopádů píše misionář: »Zdejší černoši byli před krátkou dobou kanibalí (lidožrouti), teď jsou křesťané. Jsou zaměstnání stavbou železnice, v ohromném horku práce nadmíru vysilující. V sobotu večer dostanou mzdu, a hned se vydají na cestu. Teprve k ránu jsou na místě, jestli štace misijní vzdálena 70 km. Po nejsv. oběti se hned vracejí, aby v pondělí ráno v šest hodin byli zase v práci.« Srovnajme s nimi vlažné věřící našich zemí. Hledají kdejakou výmluvu, jen aby se vyhnuli nedělní povinnosti — jako by účast na nejsv. úkonu pod sluncem byla břemenem, nikoli milostí, výsadou a ctí! Lidé, kteří vzdychají, že v zimě jest v kostele málo tepla, v létě mnoho tepla, přší-li, musí zůstat doma, je-li pěkně, musí na procházku... Všimněme si nyní, jak světi neděli rodina křesťanská a jak rodina bez víry.

J) Neděle v křesťanské rodině... Už v sobotu jest vidět, že zítra jest den Páně. Co nutno, se připraví, posvátná nálada vrhá světlo již na předvečer. Nezapomenu nikdy sobotních večerů svého mládí. Všecko čisto — z úcty k svatému dnu; s ochotou jsme matce pomáhali, nebylo třeba nás pobízet. Což teprve předvečery velkých svátků, když jsme všichni po svaté zpovědi zasedli ke stolu, ať k studiu nebo k hovoru! Svaté večery před svatým přijímáním! — V neděli obléknou všichni sváteční šat, ne z ješitností, ale z úcty ke dnu Páně. Když jsem jako mladý kněz na periferii velkoměsta vídával chlapce i děvčata ze socialistických rodin válet se v odřených všedních šatech na ulici v prachu, pokládal jsem to za projev nejhlubšího úpadku náboženského života, a jistě právem. Pohané bez neděle...

Dopoledne návštěva domu Božího. Kázání... Jím všichni povzbuzení; bohatý slyší: »I chudás je tvůj bratr, nezapomínej na skutky lásky a pamatuj, že máte jediného společného Otce na nebi!« Chudý načerpá útěchy a odchází s vědomím, nedá-li mu svět nic, že na něho nezapomene milující Srdce jeho Spasitele. V chrámě jsme přeneseni do jiného, krásnějšího světa, mezi chóry andělské, s nimi pějeme při nejsv. oběti gloria... Jak povznáší a jaký klid rozlévá chrámový zpěv, zvláště v srdci stísněném nebo sklíčeném! Vracíme se v povznesené náladě, jako bratří a členové jediné rodiny. Když jsem někdy nedělního dopoledne pozoroval z vlaku hloučky věřících ubírat se z přífařených osad do chrámu Páně, zdálo se mi, že jakýsi zvláštní klid vane z těch skupin rozprávějících sousedů a hospodyň a vesele se ženoucí mládeže. Jak docela jiný pohled než na zástupy dělnictva, úřednictva a žactva, hrnoucího se ve všední den z nádraží do továren, do škol, do kanceláří!

Doma zase sednou všichni ve sváteční náladě ke stolu. Je-li otec celý týden mimo dům, jest vrácen na několik hodin svým; děti se na něho těší a jsou i hodnější než jindy. Jakým výchovným prostředkem jest taková neděle, kdy se mohou rodiče maličkým více věnovat, kdy rozprávka skýtá dosti příležitostí, aby leccos od nich zvěděli, co rodičů nemá být tajno, a aby je poučili, povzbudili, napomenuli, varovali! Procházka do boží přírody neb jiná společná ušlechtilá zábava vyplní odpoledne, radostně uplyne celý den, a v pondělí, obnovení na těle i na duchu, jdou maličci do školy, otec do zaměstnání, matka po práci, a dospělí synové? Byli jsme již všichni

na vyšším gymnasiu, bez otce, ale ani nás nenapadlo, abychom se rozběhli, jeden sem a druhý tam, a nechali matku samotnou doma. Záleží samozřejmě na tom, jak si rodiče děti vychovávají a jaký příklad jim sami dají. Především otec musí ukázat, že by za svatokrádež pokládal zneuctít den Páně.

Na takovém svěcení neděle spočívá zřejmé požehnání Boží, věčné i časné, pro duši i pro naše vezdejší podniky a práce. Už okolnost, že neděle takto ztrávená povznáší ducha k Bohu, jest velkým požehnáním. Den Páně, symbol věčného odpočínutí v nebeské otčině, smíruje věřícího s tvrdým osudem vezdejšího putování, připravuje nás na věčné shledání s těmi, s kterými jsme v dětství u nedělního stolu žertovali a byli šťastní. Jaký tvůj den nedělní, taký tvůj den poslední, praví přísloví. Kdo se vyhýbal za dnů zdraví domu Páně, může být připraven, že za dnů nemoci a v hodinu odchodu se světa se svátostný Spasitel vyhne domu jeho.

K) K neděli, sedmému dnu odpočinku, přikázanému samým Tvůrcem, připojila církev řadu zasvěcených svátků. Povinnost světit je pracovním klidem a přítomností při nejsv. oběti jest stejná jako v neděli, ale jejich půvab a krása jest větší, daleko větší. Přirovnáme-li neděli k oddechu ve stínu košaté stromové koruny na únavné pouti za letního vedra, nutno přirovnat svátky k oasám, kde u pramene ve stínu palem se karavana zdrží déle, potěší více, osvěží dokonaleji. Svátky betlemského nemluvnátka, zmrtvýchvstalého Vítěze, ohnivého Utěšitele Ducha sv., eucharistického Emmanuela, a konečně svátky Královny našich srdcí, svátky mariánské... Která věřící duše kdy plně zakusila slast a kouzlo svatých Mariiných dnů, dá mi za pravdu, když prozradím, že rok co rok po velkých slavnostech nebeské Vládkyně dostávám sdělení, jak tam neb onde moji exercitanti je trávili, a vždy poznámka: »Jako bychom byli na několik hodin do nebe přeneseni; jako sen minuly překrásné okamžiky...« Lidé ve víře vlažní nebo lhostejní pokládají třetí přikázání za břímě, nemajíce tušení, co čistých radostí nám Pán tímto přikázáním přichystal a zajistil. Nemají ani zdání, jak těžko slovy vypovědět, co duše cítí, a že jen s krvácejícím srdcem se o ně dáme proti své vůli připravit, když vyšší moc brutálně do našeho blaha zasáhne a od Mariina oltáře nás žene v zástěře k hučícím kolům stroje do továrny, jak jsme v letech 1939—45 trpce zakusili. Jak lesní studánka křišťálových vod jest duši milující každý svátek Mariin — milý a půvabný jak májové jitro, může-li jej trávit o samotě na srdci nebeské Královny a Matky, vzdálena docela prachu země, do něhož jen nerada se opět vrací, když svatý den minul. Chápeme blaho malých žáčků, na studiích domova vzdálených, když přijdou vánoce. »Zase několik dnů v kroužku svých drahých, u milujícího otce a matky, bratra a sestry...« Nuže, chápeme i blaho mariánské duše, těšící se na svátky své nebeské Matky. »V ty dny jsme Marii blíž...«

V kteréš rodině praví hošík matce: »Na neděli se proto tak těšíme, že se toho dne máme tak rádi, není-li pravda?« — »Vždyť se máme každý den rádi,« odpovídá matka. — »Nu ano, ale nemáme kdy, abychom si to řekli. V neděli tatínek nepracuje, vezme nás na kolena, vypravuje nám něco, a pak jdeme do kostela. V neděli máme na to kdy, abychom si svou lásku ukázali...« Neplatí to, co onen hošík řekl, i jinde? V Mariánských družicích

nách, dobře řízených, se v neděli a zvláště v Mariiny svátky sejdou, aby se potěšili, zvláště jsou-li zaměstnáním celý týden vázáni na prostředí, kde Kristus Pán a jeho panenská Matka nejsou milováni, kde není věřících stejně smýšlejících duší. Mezi druhy a družkami, naplněnými stejnými ideály, duch okřeje a vzlétne k nebesům.

L) Neděle v rodině bez víry... Den světáckých zábav, rozpustilosti a hříchů. Jak se tráví? Pozdě se vstává, dopoledne se nějak protluče, a odpoledne? Otec, vrácený po šesti dnech práce své rodině, spěchá ven, mezi cizí, do hospody, do společnosti, která mu nic nedá a mnoho odnímá. Jaký otec, takový syn; jde mezi špatné druhy nebo za svou známostí, klením, nadávkami a ještě horšími věcmi znesvěcuje den Páně. Dospělá dcera zrovna tak, někam stranou, rodičům s očí; ti se o ni beztak valně nestarají. Toulá se do nocí, a čistá se domů sotva vrátí. Matka? Když všechno pryč, jde na besedu k sousedce, a tam vezmou »do prádla« živé i mrtvé. Maličké? Buď se doma perou nebo se na návsi bratří s uličníky. Večer jest doma nejdřív matka; malí ji vítají s křikem, s rozbitým džbánem nebo oknem, načež výprask »napraví« učiněnou škodu. Dospělé děti se vracejí za tmy, matka je příliš vlídně nevitá, a otce, který přijde naposled, teprv málo laskavě pozdraví; ten ovšem nezůstane odpověď dlužen, a jak neděle bez Pána Boha začala, tak se satanem a hromováním i končí; za celý týden neslyšet tolik rámusu. Rozmrzelí jdou na lože a nazítří do práce, pochopitelně ne s novou chutí a posílením, ani s Božím požehnáním. Jaký div, že mnohá manželka by si přála, kdyby neděle raději nebylo. — Což v tak zvaných »lepších« rodinách? O mnoho lepší to není. Místo tiché hřející radosti kino, dostaveníčka, trampování, a jako by nestačil den, protahují se zábavy do nocí, a nazítří do kanceláře unavení a malátní.

M) Jaká jest kletba znesvěcených nedělí? Kletba na duši... Ze zanedbávání modlitby a styku s Bohem rodí se lhostejnost u víře, úpadek mravnosti a náboženského života, ztráta čistoty, nevěra. Ti, kdož odpadli před lety k nové sektě, byli většinou lidé, kteří o kostel nikdy nezavadili, slovo Boží nikdy neslyšeli, pravdy svaté víry neznali, a proto sedli snadno na lep agentům. Mnohdy netušili, oč jde. Myslili, že nezáleží na tom, v jaké »církvi« kdo Pánu Bohu »slouží«. Kletba časná... Nemluvím o podrytém zdraví, utrácení peněz, rozervanosti v rodinách; to vše by tě stihlo, i kdybys jiné dny neřesti hověl. Mám na mysli zřejmé soudy Boží, které stihly znesvěcovatele dne Páně. Alban Stolz má ve spisku »Píšící ruka« celou řadu dokladů, a jakých! O některých podotýká, že pruská vláda zakázala o nich veřejně mluvit i psát a uvalila na neposlušné značnou pokutu. Jen jeden uvedu, z vlastní působnosti. Duchovní správce v N. mi sdělil, že za předešlé misie se někteří neznabozi v neděli mezi kázáním sešli v hospodě a tropili si posměch z misie i z náboženství. Šlo to hezky zvesela, ale najednou byli velmi nemile ze svých žertů zburcováni. Jak se stalo, tak se stalo, krátce hořela jim střecha nad hlavou a vyhořela sousedící stodola.

N) Neviděl jsi někdy obraz světice se srpem v ruce? Bl. Notburga, tyrolská světice, služebná. Jednoho sobotního odpoledne pracuje s ostatní-

mi na poli. Najednou se ozve hlas zvonu, všichni pokleknou a zalétají v myslí do Nazareta, kde anděl Páně zvěstoval vyvolené Panně radostné poselství. Domodlí se, povstanou, Notburga odkládá srp. »Dnes se bude pracovat dál!« káže sedlák. Podle tehdejšího zvyku však začínal nedělní klid sobotními nešporami; světice odmítá, sedlák stojí na svém, a tu, jak vypravuje legenda, vzala Notburga srp a zavěsila jej do vzduchu.

Katoličtí Siouxové, severoameričtí Indiáni, stavějí své domy bez ladu a skladu, ale tak, aby průčelí bylo obráceno k chrámu, k místu, kde ve svatostánku dlí jejich Pán a Král. »Hospodine, miluji překrásný dům tvůj a místo přebývání tvého... (Ž 25); touží duše má po síních Hospodínových...« (Ž 83)

Několik strof oblíbené mešní písně.

• •

O našich předcích se dovídáme, že jejich chrámy předhusitské doby bývaly otevřená musea uměleckých pokladů. Zbožnost je vedla k dílům uměleckým, a umělecká díla v nich budila nanovo zbožnost. Husitské bouře, trvající 15 let, vandalsky ničily, co krásného kde našly, ale po nich začali věřící znova budovat nádherné svatyně. Přišlo-li které město požárem o kostel, jevíli měšťané takovou obětavost o nový chrám, že vskutku dojímá. Což výbava chrámová! Vzácné a drahocenné kalichy, roucha ke mši sv., misály, zvony, oltáře, obrazy, korouhve, křtitelnice, zpovědnice, varhany, lavice... Dnes si sotva můžeme učinit představu o tom, jak bohatě byl vybaven mnohdy i malý kostelík. Milodary, sbírky, odkazy...

Jak byli pečliví výzdobou domu Božího, tak byli dbalí i toho, aby neděle nebyla znesvěcována. Pražský řád z r. 1584 nařizuje: »Dokavadž slovo Boží se káže a služby Boží konají, nechať se nikdo po ryncích a ulicích bezpotřebně neprochází, v kuchyních a hospodách obecných, kde se jídla na prodej stojí, ať se nic od jídla a pití neprodává.« Který hospodský se proti tomu provinil, byl trestán pokutou jedné kopy grošů (700 Kčs) a šatlavou, někdy mu vzata i živnost. Půl kopy platil a v šatlavě si poseděl, kdo znesvětil neděli služebnou prací. V Jindřichově Hradci byl ve stol. 16. pokutován třiceti groši, kdo v neděli přistižen při práci, v Lounech a jinde zavřen na tolik dní, »kolik se konšelům vidělo«. V Kutné Hoře na celou neděli i všecky brány »pozavřeli«, a tamtéž »pozavřeli« nejednoho mistra, který »dílem ručním znesvětil nedělský den«. Na dluh nesměl v neděli a ve svátek hospodský vůbec nikomu nalít, nechtěl-li být vzat »do kázně panské«. Karban, hra v kostky nebo v karty, trestán jednou kopou, hrál-li konšel, dvěma kopami, hospodský, který zavedl podnět, pěti kopami. Ba byli tak přísní, že r. 1588 řekl rychtář pražského Nového města hospodskému: »Což ještě vinni nejste, že jste na den památky nejsv. Trojice v kuželky hráli? Děláš z domu svého krčmu...« Totéž město příkazuje r. 1555, aby »v neděli svatú« ve dne i v noci »tanců, hudeb, pískání, vejskání s bubny zanecháno bylo, jakož i předkové toho dne neobracovali leč k slyšení slova Božího; proto všichni aby toulek, zvláště na rynku, zanechali, v šatstvu poctivě se drželi, chodíce bez oplzlého odhalování, kteréž jest proti Pánu Bohu i proti pocti-

vosti městské (měšťanské počestnosti).« Neposlušní byli »vzati do konšelské nebo panské kázně« (zavření do obecní nebo panské šatlavy). Taktéž Praha vydala r. 1503 nařízení, aby »v neděli svatú nikdež vně ani žemlí nebylo prodáváno, ženy a hokyně s jádry a oplatky ani s jinými věcmi aby se v ten den po domech šenkovních netúlaly, hokyně aby se s ničím nevykládaly«, sic že jim rychtář pobéře zboží. Domažličtí ustanovili r. 1586: »Neděli má trávit každý měšťan v přemýšlování slova Božího, procházek aneb v domích šenkování a pití zanechajíc.« Kdo neposlechl, odpykal své provinění pokutou jedné kopy grošů českých, chudý šatlavou »podle velikosti hříchu«. Králové Dvůr vydal r. 1507 nařízení: »Vidělo se za kus znamenitě potřebný zapovědět pití a šenk nejen při mši, nýbrž i o nešpoře; za nešporní sedání (pití v hospodě mezi odpolední pobožností) zaplatí hospodář (hospodský) pět kop, soused (pijan) tři kopy, úředníci dvénásob.« V Blatné musil rychtář přísně dozírat, aby v čas kázání nebyl nikdo v hospodě, aniž se toulal po zahradách, polích nebo po městě anebo dokonce v dílně nepracoval. »Kdyby rychtář přehlédl, dá dvě kopy a posedí sám.« Dílny obcházet musil i v jiných městech. Víno pálené (kořalka) bylo zakázáno v neděli vůbec, pivo a víno se nesmělo prodávat před mší sv., v Praze »až po velikém kázání v Tejně se zazvoní«. Tamtéž ve farnosti sv. Mikuláše ustanovili městští úředníci: »Kdo nepřijde do kostela, musí za trest prosedět v kostele celou noc.« Někde musily být »šenkovní domy« docela zavřeny, aby »neděle svatá« nebyla znesvěcována opilstvím, rvačkami a jinými hříchy.

Chování v domě Božím... Není zřejmým důkazem, že se nám naprosto nedostává živé víry, chovají-li se protestanté ve své prázdné modlitebně uctivěji nežli my tam, kde přebývá v Eucharistii náš Pán a Král? Nikdy jsem nechápal, jak možno, že při divadelním představení, v kinu, na koncertě se neopovází nikdo ani hlesnout, a při nejsvětějším tajemství si dovoli rozprávku. Na poště nikdo zbytečně nemluví, čekaje, až na něj dojde, a v domě Božím? Ve staré církvi bylo zbytečné hovoření v kostele trestáno pokáním deseti dnů; nepokládali tedy tuto neuctivost k Bohu za maličkost. Naši otcové za dob živé víry jednali podobně. Zpěváci neboli literáti musili dávat celé osadě dobrý příklad po každé stránce; pro ně byl zvláštní řád i o tom, jak se mají v domě Božím chovat. V Českých Budějovicích zapověděny řadem ze 16. stol. »bratřím pěvcům nevážnosti, procházky, šoustání, rozprávky, šepty i jiné každé nepřijemné nezbednosti«. Za malé provinění platil groš, při velkém byl zvláštní soud. Jinde se dočítáme: »Být na kůru bez sápaní, hluků, hádání, hadruňků. Kdo nezpívá, zbytečně rozpráví, z kruchty vyhlédá, zaplatí pokutu.« V Mladé Boleslavi: »Když zpěvák s kůru dolů všetečně pohlédá, může ho kantor (regenschori) rafíkou k pulpitu přitáhnout.« Tamtéž o tom, kdo »ve stolicích dospával«, čteme: »... aby se takové lenivé a hovadské služby vystříhal.« (Roku 1565.) Polyxena z Lobkovic pokutovala literáty svého panství: »Kdo zmešká introit, ať matury ať hrubé, položí 4 denáry, kdo kyrie, 8 denárů, kdo alleluja, 12 denárů, kdo kredo, 16 denárů, kdo sanktus, 24 denárů; kdo přijde po Agnus, 4 groše; o velkých svátcích dvojnásob; starší literáti taktéž biti dvojí ranou (dvojnásobnou pokutou), za zmeškaný nedělský nešpor 2 groše.« Mějme při tom na zřeteli, že literáti zpívali zadarmo, nejsouce za svou službu od nikoho placeni! V neděli nechtěly strany ani soudních listů přijí-

mat; zle se sáпали v Praze r. 1590 na jistého žida, že tohoto řádu nedbal.

V jiných zemích zakázány alespoň hlučné kratochvíle (honby...) a jakékoli výstřednosti, na př. jistý druh divadel. V Praze ještě po r. 1700 si trpce stěžuje kazatel u Panny Marie Týnské, P. Veselý T. J., jako na věc nebývalou, že v neděli ráno vidat ulice plné opilců, potácejících se z hospod, a vytýká katolickým majitelům panství, že to trpí..., z bídné ziskuchtivosti!

Bohužel, nebývalo vždy tak vzorně, jak jsme vylíčili. Kdykoli náš lid žil v přílišném blahobytu, dal se snadno svést, že zapomínal na Boha i na duši a neděli znesvěcoval. »Žijí v nadbytku, proto si oslazují den odpočinku jak mohou...« Kolem roku 1500, tedy za tři desetiletí potom, co naše vlast zpusťována německými křižáky a maďarskými voji Matyáše Korvína, se množí v městech zákazy znesvěcování neděle. Farář Jan v Jindřichově Hradci si stěžuje po r. 1559: »V neděli svatú, majíce do domu Božího jíti, jdou raději na fruštuky po šenkovních domích a na páleny víno, takže řemeslník mnohý, než po kázání je, s odpuštěním Vaší Milostí jako s... vožralý jest.« Jinde rychtář honival žilou nezbedníky ze hřbitova a rynku do kostela..., taková služba Boží byla asi Pánu Bohu milá! Na kojetické osadníky žaluje jejich kněz r. 1586: »Nepilně se scházejí k poslouchání slova Božího.« Nezdá se tedy nikterak, že by husitství a luterství povzneslo náboženskou úroveň a horlivost našich českých předků!

Zakončeme jasnými obrazy. Profesor lékařství Barsony († 1937) osvědčuje: »Procestoval jsem celou Evropu, byl jsem i v Africe, ale nepamatuji se, že bych byl některou neděli vynechal mši svatou.« V Paříži vycházejí jednu neděli z karmelitského kostela dva páni, jeden výrostek praví s úšklebkem: »Tady jsou taky dva tmáři... Byl to de Lapparent, geolog, člen akademie, a Branly, proslulý objevy v oboru bezdrátové telegrafie, oba univerzitní profesori!

DEVÁTÁ NEDĚLE PO SV. DUCHU.

Nejsvětější úkon na zemi, nekrvavá oběť Nového Zákona.

A) Minulou neděli nás uvedly kněžské hodinky do chrámu Šalomounova, k slavnosti jeho posvěcení. Dnešní neděli nás vede evangelium opět do jerusalemského chrámu; tentokrát o tisíc let později, na velikonoční svátky r. 30. Pán, rozhorlen tím, co na posvátném místě uzřel, vyhání bez okolků prodavače z chrámového nádvoří. »Dům můj jest dům modlitby, vy však jste jej učinili peleší lotrovskou.« (Lk 19, 46) A přec byl jerusalemský chrám jen pouhým stínem křesťanského domu Božího! Nepřístojnost, kterou Pán ztrestal, se dala jen v nádvoří, a přec nedovolil ani nějakou nádobu nádvořím nést! Co by řekl a co by činil, kdyby sestoupil někdy mezi nás! Co se mnohdy děje ve svatyni daleko vznešenější než byla na hoře Moria, ve svatyni Nového Zákona, která chová nikoli archu úmluvy a zlatou nádobu s manou, nýbrž toho, kterého mana předobrazovala, který lidu zákon vepsaný v kamenné desky dal, kterému se cherubíni na víku archy klečící klaněli! Chrám jerusalemský, kde se denně přinášeli Hospodinu v oběť beránci, kozelci, hrdličky... Svatyně Nové úmluvy, kde se přináší Otcí v oběť tělo a krev jeho jednorozeného Syna! Jaký rozdíl! Jaká vznešenost a velebnost tohoto domu Hospodínova, byť šlo o nepatrnou kapličku v horách! »Šalomoune, tebe jsem překonal,« zvolal cařihradský císař Justinián I., když stál před zbudovaným nádherným chrámem Boží Moudrosti. »Více než šalomoun jest tuto« (Mt 12, 42), může říci každý věřící o svém kostelíku, byť sebechudším. Jako Mojžíšovi u hořícího keře na Horebu, ba větším právem než jemu může říci Hospodín slova: »Půda, na které stojíš, země svatá jest...« (Ex 3, 5) Křesťanský chrám, místo, kde se podle proroctví Malachiášova přináší Nejvyššímu denně oběť neposkvřená, svatá a čistá..., to jej činí místem vpravdě svatým, místem, nad něž není posvátnějšího na celé naší chudičké zemi.

B) Oběť, nejvznešenější bohoslužebný úkon, nejsvětější a nejvznešenější úkon pod sluncem... Jedině Tvůrci smí být přinášena, a to vždy jménem společnosti od zástupce, který byl k tomu nějak zplnomocněn. Za nejstarších dob přinášel oběti jménem rodiny otec, jménem rodu patriarcha, jménem kmene nebo národa kníže, odkudž jméno kněz. Oběť jest zevnější viditelný projev zasvěcení a odevzdání sebe Bohu Stvořiteli, svrchovanému Pánu a Vládci všeho tvorstva. Odevzdat sebe..., jak? Tím, že mu obětujeme vlastní život, abychom byli na věky s ním spojeni. Jenže vlastní život obětovat směl jedině vtělený Syn Boží; hříšní synové Adamovi nemají na svůj život disposičního práva, nesmějí

s ním naložit, jak by chtěli. Proto byli a jsou odkázáni na symbolický úkon, t. j. člověk může své sebezasvěcení a sebeodevzdání jen nějak naznačit. Jak je naznačí? Zástupným darem!¹⁾ Jak přejde dar v majetek Tvůrce? Tím, že jest vyňat ze všedního užívání a že se ho nějak užije k uctění Tvůrce. Kadídlo na př. uvrženo na oheň, proměněno ve vonný dým, jeho obláčky stoupají vzhůru, takřka k trůnu Nejvyššího, a shůry zas se snášejí na naše hlavy — překrásný obraz Božího požehnání, které na obětujícího sestupuje s nebeských výšin.

C) Zamysleme se nad tím. Kadídlo, zhola neupotřebitelné, neužitečné a bezcenné, tím, že jest obětováno Tvůrci a v ohni spáleno, jest proměněno v něco lepšího a krásnějšího, a naplňujíc místnost libou vůní, stává se upotřebitelným, užitečným, cenným . . . , pěkný obraz člověka, jenž by chtěl též v sobě spálit vše, co v něm nedokonalého, a rozplynout se ke cti a slávě Boží jako obláček dýmu. »Máš právo i na můj život, a jsem ochoten jej obětovat k tvé chvále . . .« Tím by teprve jeho život dosáhl vznešeného upotřebení a užití, jakož i pravé ceny. Vznešeněji nelze život vynaložit, než když jest vynaložen k oslavě Tvůrce. Nemá slovo oběť podobný význam i ve všedním životě? Aspoň někdy! Říkáme na př.: »Sv. Petr Klaver obětoval život černým otrokům, jejich blahu tělesnému i duševnímu . . .« Znamená to, že svůj život zničil? Naopak, toto sebeobětování bylo světcí zdrojem mravní velikosti a dokonalosti, které nezjednalo sobecké užívání života požívavému rozkošníkovi. Neustálé sebeobětování utužovalo jeho spojení s Bohem, tak jako požívavost, které jest oddán světák, ho čím dále více přiklovává k pozemské hroudě a maří veškeren vzlet k nebeským výšinám. I jinde lze postřehnout, co právě řečeno. »Ten neb onen obětoval celý život vědě . . .« Proto se zřiká zábav a smyslných radovánek. I toho taková »oběť« zušlechťuje, aspoň po stránce rozumové, obohacujíc jeho ducha poznáváním pravdy, čehož se nedostane milovníkům smyslných rozkoší ani služebníků mamonu. My skoro všeobecně při slově oběť myslíme na zničení, v nejlepším případě na zřeknutí se všeho, co milé a drahé. Oběť pojatá tak, jak jsme právě učinili, znamená zničit v sobě, co nesvatého, co jest překážkou našeho spojení s Tvůrcem, a zřící se nečisté hříšné lásky, kterou nás žádost těla, očí a pýcha života poutá k tomuto bídnému světu a k jeho nízkým dobrům.

D) Nicméně někdy při slově oběť se nelze vyhnout myšlence na jakési zničení. Athénský král Kodros obětoval život za své poddané, aby je zachránil před porobou nepřátel, vojín obětuje život za vlast a spoluobčany . . . , ten i onen se zbavují toho, co mají nejdražšího. Nahlédněme do katechismu; co praví o oběti? »Oběť jest viditelný dar, který podáváme Tvůrci, aby-

¹⁾ Dar . . . Dají-li rodiče dar dítěti anebo naopak, vydělá-li si dospělý syn a z výdělku opatří dar rodičům, lze mluvit o obdarování. Ale když poddaný za starých dob přinesl králi desátky ze svých plodin, nemohl říci, že ho obdaroval, protože podle tehdejších názorů patřila králi veškerá říše — mohl si vzít, cokoli chtěl. Takový »dar«, přinesený vládci, byl tudíž jen hold, takřka splacený povinný dluh; nechtěl-li poddaný vládce urazit, musil mu samozřejmě přinést, co měl nejlepšího. Podobně nutno soudit, mluvíme-li o daru, který dáváme Tvůrci.

chom ho ctíli a jemu za své hříchy podali smír.« Toto slovo jsme doposud neslyšeli. Smír za hříchy... Co mají hříchy s obětí společného? Člověk se neudržel v rajské nevinosti, v níž byl stvořen; hřešil, a tím se oběti dostalo nového zabarvení. Byla již ne pouze chválou Nejvyššího, jak by bylo v ráji, stala se nadto i smírem. »Hoden jest smrti,« zněl rozsudek nad provinilým člověkem. Dopustil se vzpoury proti svému Pánu a Králi, chtěl se velezrádně posadit na jeho stolec, jak ho naváděl padlý anděl. »Pokus se o to, budeš roven Bohu, budeš sám Bohem, smeteš se šíje jeho poddanství...« Takový zločin vymáhal neúprosně smrt provinilce; smrtí časnou i věčnou, těla i duše, bylo mu odpykat spáchanou provinou. Odpykat, nikoli odčinit, napravit, smýt; to, co učinil, nemohly smýt ani slzy pozdní lítosti, ani jeho vlastní krev; po té stránce byl na tom docela stejně jako padlí andělé. »Hoden jest smrti...« Smrt provinilého člověka mohla být jen trestem za spáchanou vinu, nikoli smířením uraženého Tvůrce.

Smířit Boha s hříšným člověkem, dostiučinit za viny lidstva, sejmut hřích světa (Jn 1, 29) nemohl žádný pouhý tvor, zvláště ne hříšný Adam nebo některý z jeho hříšných synů; tuto moc mohla mít jedině smrt vtěleného Syna Božího. Jedině on mohl přinést svůj neposkvrněný svatý život Otcí v obět za hříchy, ne sice svoje, nýbrž za viny svých bratří. Jen jeho život měl v očích Božích nekonečnou cenu, a mohl tedy být obětí dobrolibeznou a drahocennou, která vyvážila urážku Bohu učiněnou. Život provinilých synů Adamových? I kdyby byl člověk neomezeným pánem svého života a byl hotov jej Tvůrci obětovat, neměl jeho život té ceny, neměl té moci, a nadto hříšník neměl práva sám sebe obětovat. Co tedy mohl dělat? Jedině uznat svou vinu a prosit za odpuštění. Chtěl-li přece osvědčit: »Jsem si vědom, že jsem hoden smrti,« musil opět sáhnout k zástupnému daru; tentokrát ne k zrnku kadidla, nýbrž k živoucí bytosti, hrdličce, ovečce... Obětující vložil na ni obyčejně ruce, jako by chtěl své viny na ni přenést, a pak dobytče usmrceno místo něho, krev beránka tekla místo krve jeho, jí ztropen obětní oltář.

E) Jak přijímal Tvůrce tyto oběti? Jen smýšlení obětujícího, duše každé oběti, mělo v jeho očích cenu; přistupoval-li hříšný, provinilý člověk k oltáři se srdcem zkroušeným, proniknut lítostí nad spáchanou vinou, pokutoval-li se tím, že vybral ze stáda nejlepší kus, prosil-li za smilování... Kde toto obětní smýšlení chybělo, tam pravil Hospodin: »Myslíš, že budu pít krev kozelců a býků? Mně patří veškeren les a pole i všecko, co v nich jest, všecka zvířena polní...« (Ž 49, 7-23; Mal 1, 6-14; 2, 3 nn) Samy v sobě byly oběti Starého Zákona bezcenné; pouze kající smýšlení a oddané srdce, jak řečeno, a potom okolnost, že byly předobrazem oběti Beránka Božího na kříži, jim dodávala významu a účinku.

F) Tyto všechny oběti pominuly, když jednorozený Boží Syn, z Panny narozený, přinesl Otcí oběť jedinou, drahocennou a Otcí přemilou, své tělo a svou krev na oltáři kříže, oběť nekonečné ceny. Pominuly obrazy, když přišla skutečnost, ustoupila příprava, když přišlo splnění. Dočasný úřad zástupce neb místopředsedy pomine sám sebou, když přijde král, úřad regenta pomine, když vládce dosáhne plnoletosti a ujme se sám vlády. Čeho

nedosáhla a dosící nemobla krev beránků, kterou byl bez přetržení po dlouhá staletí kropen zápalný oltář v nádvoří jerusalemské svatyně, toho dosáhla krev Beránka Božího, skrápějící na Velký pátek oltář kalvarského kříže. Její jedna krupěj sama stačila, aby všeho světa hříchy obmyla . . .

G) Starý Zákon měl oběti bez počtu, Nový Zákon má obět jedinou. Malachiáš však mluví o ustavičné oběti, kterou bude Bůh v době mesiášské uctíván. Jak vysvětlit jeho slova? »Od východu slunce až na západ veliké jest jméno mé mezi národy, a na každém místě jest obětována a přinášena jménu mému nekrvavá obět čistá,« praví Hospodin andělských zástupů. (1, 11) Řekněme krátce: »Buďto se tato předpověď vyplnila na mši svaté, nebo se nevyplnila vůbec.« Mše svatá, denní zpřítomňování oběti kříže. Obětní dar je týž, tělo a krev vtěleného Syna Božího, jak na kříži, tak na oltáři, jenže zde pod způsoby svátostnými, ve svatosvaté Eucharistii. Obětující kněz je týž, Kristus Pán, jenže teď zastoupen služebníkem. Král neudílí vždycky milostí osobně, nesoudí sám, obojí koná skrze své zástupce, a byť byli i nehodní, není proto královská milost méně cenná; vyřčený rozsudek platí stejně, jako by jej vyslovil vládce. Cíl oběti je týž, chvála trojjediného Boha a smír za naše viny. Pouze způsob jest rozdílný; na kříži se Pán obětoval způsobem krvavým v lásce a bolesti, na oltářích způsobem nekrvavým v lásce a radosti. Mše svatá je tedy každodenní opakování nebo lépe řečeno zpřítomnění oběti kříže, ustavičná památka oběti, přinesené na Kalvarii, jak řekl Pán sám, když při poslední večeři nekrvavou obět ustanovil. »Vezměte a jezte, toto jest tělo mé, které za vás (zítra na kříži) obětováno bude . . . Vezměte a pijte, toto jest krev má, která za vás vylita bude . . . To čiňte na mou památku.« Poslední večeře byla první mše svatá, a od té chvíle jest trojjediný Bůh uctíván denně na tisícerych oltářích touto svatosvatou obětí. Jako svaté svátosti, tak i mše svatá jest neustálý pramének, který nám ze Srdce Ježíšova přivádí milosti a rozlévá je po celé církvi.

H) Chápeme velikost tohoto pokladu, nejdražšího pokladu, který naše země chová? Chápali bychom, kdybychom měli více živé víry. Chápali bychom, vážili bychom si ho a pokládali bychom za převelikou milost, že smíme mít účast na nejsv. oběti. Bl. Vilém, opat kláštera Hirsau († 1091), ukládal mnichům za pokání sloužit mši svatou — věc, kterou kněz podle Srdce Ježíšova pokládá za jednu z největších milostí nebes! Na první pohled zvoláš: »Toť neklamná známka, že v některých tehdejších klášteřích byl duchovní život velmi pokleslý!« Máš pravdu, ale jsme my, věřící 20. století, lepší než oni? Zvlažněli a téměř lhostejní, musíme být církevním příkázáním přímo donuceni, abychom aspoň v neděle a svátky byli mši sv. přítomni. Nebýt toho, kolik věřících by spěchalo dobrovolně k tomuto pramenu života? Což ve všední den? Kněz obklopen malým hloučkem duší, které vědí a chápou, co se na oltáři děje; a ostatní?

Jaký div, že misionáři za mořem dávají přednost rákosovým chýškám před veškerým pohodlím civilisované Evropy, když pozorují živou víru obrácených, víru, která se jeví zvláště úctou k přesvaté oběti. Co se naprosili mnozí pokřtění Koreané, aby aspoň jednou v životě jim bylo do-

přáno zúčastnit se svatých tajemství a přijmout tělo Páně! Kolem r. 1800 to bylo, v době, kdy přišel z Číny na Koreu první misionář Jakub Tsiu. Ale věřící se báli, že by jeho úkryt mohl být prozrazen, a nepřipustili k němu skoro nikoho; jen málokterým se toho štěstí dostalo. Tak toužili po mši sv. a po sv. přijímání obrácení na dalekém východě v době, kdy Napoleon papeže věznil a hrozil, že rozdrtí církve jako domek z karet, kdy revolucionáři uctívali bohyni rozumu, lehkou ženštinu z pařížské opery; na Korei se musil cizí misionář skrývat před nekulturními vyznavači pohanské pověry, ve Francii touže dobou se musilo sta domácích kněží skrývat před osvícenými hlasateli humanity a tolerance, lidumilství a náboženské snášenlivosti. Na Korei umučili pohané jednoho, a tím podvrátili jediný oltář, který v zemi stál; ve Francii jich osvícenci popravili na sta a podvraceli kdekterý oltář, připravující miliony věřících o milost mše svaté. Německý časopis *Misijní listy* sděluje r. 1934, co vypravoval misionář z Argentiny. Na cestách se dostal k indiánskému kmenu, který před dávnými dobami byl obrácen na víru, ale kněze od té doby neviděl. Sotva se mezi nimi »černý kabát« objevil, ovládla nepopsatelná radost kdekoho. Byla sobota; táží se ho bídnou španělštinou, kdy bude zítra sloužit mši svatou. Misionář nemohl vzít s sebou na cestu několika set kilometrů oltářní kámen a ostatní věci, nezbytné k nejsv. oběti. »Nemohu...« Smutek naplnil celou vesničku. Druhého dne se stalo, co kněz nečekal. Hlas bubnu ho vylákal ven, a co vidí? Indiáni, poloviční divoši, se shromažďují v průvod, ubírají se do kaple, tam na oltáři zavřený misál, a věřící zpívají Kyrie, Gloria, Kredo, jak to kdysi při mši sv. činívali. Tak to dělali neděli co neděli od doby, kdy o posledního kněze přišli.

I) Kdokoli miluje božského Spasitele a jeho panenskou Matku, pokládá za milost, může-li pokleknout v milostné jeskyni lurdské, v katakombách nebo dokonce v betlemské jeskyni, v Božím hrobě v Jerusalemě, ve svatyni nazaretské. Rci však, co jest větší milost, být přítomen nejsv. oběti nebo modlit se na poutním místě, byť sebeposvátnějším, jako jest na př. Kalvarie, ztropená kdysi nejdražší krví Kristovou? Váháš-li s odpovědí, dám ti ji sám. Věz, že daleko větší milost jest být přítomen mši sv. než klečet na Golgotě! Mše sv. jest živá Golgota, postavená uprostřed našich osad; co se stalo na Golgotě jednou, v dávné minulosti, opětuje se na oltářích denně. To ti připomíná kříž, který nesmí na žádném oltáři chybět, to ti připomínají kříže na kněžských paramentech, to ti připomínají kříže, které kněz tolikrát nad obětními dary koná.

Že jest slavení nejsv. oběti tak prostinké? V tom zřejmě velikost lásky božského Srdce Ježíšova. Aby i poslední služebné, ba i otroku umožnil účast na přesvatých tajemstvích, zařídil to tak, aby mše sv. mohla být konána na každém místě, v osadách nejchudobnějších, kde nemožno věřícím rozvinout nádheru, jakou byla kdysi obklopena bohoslužba Starého Zákona neb za starých dob i bohoslužba církve, zvláště na východě. Tam bývala slavena mše sv. obyčejně jen v neděli; ve chrámě jediný oltář, jediná mše svatá sloužena od biskupa, kterému všichni místní kněží asistovali, a přitom rozvinuta taková nádhera, že slavení nejsv. oběti spolu s kázáním vyplnilo celé dopoledne, tři až čtyři hodiny. Dnes v našich krajích v každém chrámě

tolik oltářů, každý kněz smí denně přinášet Pánu nekrvavou oběť Nového Zákona, každou hodinu jest Pánu přinášena, jen aby se mohli všichni věřící vystřídat a jí se zúčastnit, nevyjímaje ani dělníka, který počítá s každou minutou a spěchá časně zrána do továrny, aby v potu tváře vydělával chléb sobě i svým; nebeského chleba se mu dostává bez práce a zdarma, jen když o něj stojí, a ten chléb ho silí, aby snáze nesl břímě dne i horka.

J) Nejen útěcha a posila kane s oltářů do srdcí ubohých vyhnanců. Málokdo tuší, jakým zdrojem posvěcení jest svatá oběť. Opuštění lehkých hříchů, opuštění časných trestů, jsme-li ve stavu milosti; zjednání opravdové lítosti a příprava k hodnému přijetí svátosti pokání, je-li kdo v těžkém hříchu; síla pro chvíle pokušení, jestliže na nás doléhají; zeslabení vášně, zvláště tělesné..., to jsou nejdůležitější z přemnoha milostí, kterých se nám dostává, kdykoli jsme zbožně přítomni slavení nejsv. oběti. Nadto rozmnožení víry, utvrzení naděje, roznicení lásky, ochrana před pádem do hříchu, omezení lehkých vín, ustavičné udržování v přítomnosti Boží, stálé spojení s Bohem, vyslyšení našich prosb — jedním slovem: udržení, upevnění a stálé rozmnožování nadpřirozeného života v nás, to jest ovoce zbožného obcování mši sv. Chceš nezvratný důkaz, že nejsv. oběť jest opravdu zdroj všech milostí a požehnání? Všimni si, proti čemu ďábel skrze bludaře nejběsíleji brojí! Proti úctě mariánské, proti sv. svátostem a proti mši sv.! To je ti spolehlivým a neomylným měřítkem, čeho se máš držet a co si máš chránit, jde-li ti opravdu o spásu tvé duše! Přispěje tato úvaha k tomu, abychom si tohoto nejdražšího pokladu Království Kristova trochu více vážili?

Několik strof oblíbené mešní písně. — Čtení: Žd 4, 14-5, 6; 7 a 8.

O úctě našich otců k přesvatému tajemství oltářnímu mluví obšírně historik Zik. Winter: »Tím se nejvíce liší města v našich dnech vznikající od měst středověkých, že se v nich co možná nejprve postaví nákladné budovy, věk náš charakterisující; radnice, školy, divadlo, nádraží a bursy. Staří naši postavili nejprve kostel; ba někdy tu byl kostel dříve, a domky se k němu přitulily jako kuřata pod křídla slepičí. Kostel musil nade všechny (domy) vynikati násobně, aby zdaleka vidín byl na důkaz zbožné mysli osadníků. A brzy vznikly v městě dva, tři nové chrámy, a město se stalo záhy věžitým, ba naše Praha zlatá stala se konečně i stověžitou.« Potom cituje Eneáše Silvia, pozdějšího Pia II., podle překladu Veleslavínova: »Žádného království toho věku ve vsí Evropě není, v kterémž by tak mnoho, tak slavných, tak krásných, nákladných a ozdobných kostelů bylo jako v Čechách. Chrámové jsou náramně vysoce stavěni, prostranní jsou a širocí i dlouzí ku podivu, klenuti a křidlicí přikryti; oltářové v nich jsou vysoce založeni, zlatem a stříbrem ozdobeni, kněžská roucha drahými perlami krumplována, okna vysoká a přeširoká, pěkného a světlého skla i divného řemeslnického díla. Takoví pak chrámové netoliko v městech, ale i ve všech ku podivu se spatřovali.« Tak píše Eneáš po husitských bouřích, které tolik vzácných památek zničily; jak by byl psal, kdyby byl naši vlast viděl za zlaté doby Karla IV.! Jinde píše Winter: »Katolický chrám lišil se od chrámů jinověrců

znamenitě na první mžik oka. Všude po stěnách, na oltářích i na stropě obrazy, kříže, sochy . . . Antipendia hedvábná, aksamitová, se zlatými a stříbrnými květy, sítková antipendia drahými látkami podšitá, oltářní prostěradla s krajkami i zlatými nápisy. Na oltáři bylo kvítí v cínových nádobách, v kapli Betlemské mívali při velkém a malém oltáři i palmy. I svíce bývaly ozdobené. O slavnostech všecky pulpity, kazatelnice i zdi bývaly látkami všelijakými, damašky a ubrusci pokrývány, monstranc hedvábnými šlojíři zdobena. A při bohoslužbě bylo stejně tak. Zevnější vystrojení katolické bohoslužby mělo velikou v sobě sílu, zevnějšími dojmy buzena byla vnitřní nálada . . .« U sv. Martina v Praze měli ještě r. 1622 oltářní kámen z jaspisu.

Jest samozřejmo, že tato zevnější nádhera by byla skořápkou bez jádra, kdyby nebyla projevem vnitřního smýšlení; a to našim otcům nikterak nechybělo! Týž autor uvádí nesčetné doklady, jak si nejsv. oběti vážili. Fundace, jichž bylo bez počtu, a to nemalé, ukazují, jak vysoce cenili staří Čechové mši sv. Největší oblibě se těšily mariánské mše svaté, obzvláště matura neboli jitřní, zvaná v adventě rorátní — v této posvátné předvánoční době našemu lidu, zvláště venkovskému, dodnes drahá . . . Úcta a vážnost k nejsv. oběti začala upadat hnutím tábořským, kteří podrževše obsah, zavrhovali zevnějšek, a upadla docela valícím se do Čech německým luterstvím, které zavrhlo oběť Nového Zákona nadobro. Příchodem řádu T. J. do našich vlastí nastal zase obrat a návrat k horlivosti starých katolických Čechů.

O chrámových malbách praví týž autor: »Obrazy ctít byla a jest věc velice přirozená, obrazy v církvi jsou a byly knihami lidí, kteří neuměli čísti; obrazy působily dramatickým líčením i na lidi vzdělané a estetickou zálibu budily ve všech. Katoličtí měšťané nejraději k oltářům chrámovým odkazovali nebo kupovali obraz Boží Mateře.« Ač katolíkům nevalně přízniv, zavrhuje sám tábořský a protestantský blud, prohlašující obřady a obrazy za modloslužbu. O tom příští neděli.

Co sděluje týž autor o literátech (zpěvácích chrámových bratrstvech), o vzácných, drahocenných kancionálech, jejichž cena přesahovala sta kop grošů (Žlutický 285 kop grošů míšeňských, 120.000 Kčs!), o lidovém zpěvu v mateřském jazyce, to vše vydává společné mohutné svědectví: »Tak si naši otcové vážili eucharistické oběti.« Chápali jistě lépe než my, jakým pokladem jest svatosvatá oběť těla a krve jednorozeného Syna Božího, našeho Pána a Vykupitele, přinesená Otcí na Golgotě a denně zpřítomňovaná na našich oltářích. Tak jí máme být přítomni, jako bychom vedle Matky Bolestné podle kříže stáli. Uráží-li naše neuctivost a vlažnost obětovaného Beránka Božího, protiví se neméně i jeho Matce. Ten, kterého pro spásu světa zrodila a Otcí již v jerusalemském chrámě v oběť přinesla, se za nás znova a znova tajemně obětuje, my při tom tak neteční, a zároveň ji prosíme za pomoc a přímluvu v tolikých záležitostech těla i duše. »Což nevíš, že obětované Srdce Ježíšovo jest zdroj, z něhož čerpá i moje přímluva? Že si můžeš zbožnou přítomností při svatých tajemstvích zjednat sám milosti, za jejichž zprostředkování mne prosíš? Máš přístup k studnicím Spasitelovým (Is 12), a tvá lenost tě nutká, aby ses dovolával pomoci mé! Konej napřed, co na tobě jest, a pak přijď a vyprošuj si ode mne, nač tvá slabost nedostačuje, a já tě vyslyším!« Zbožná přítomnost při nejsv. oběti ctí i Matku toho, jenž se za tebe na oltáři obětuje . . .

DESÁTÁ NEDĚLE PO SV. DUCHU.

Liturgie mše svaté.

I.

A) Dnešní evangelium nás zase vede do jerusalemského chrámu. Vidíme v něm dva muže. Pán praví, že šli do chrámu, aby se modlili. Ale slyš, jak se »modlí« první. Vychloubá se svými zásluhami a ctnostmi; zač by prosil, marně v jeho »modlitbě« hledáš, a místo co by chválil Pána Boha, chválí sebe. Druhý skloněn vzadu, prosí: »Bože, buď milostiv mně hříšnému.« Pán pravil, že tento zkroušený odešel z chrámu očištěn, kdežto »nábožného« farizea připravila jeho domýšlivost o jakoukoli milost. Nestačí v chrámě být, nestačí být bohoslužbě přítomen; všechno záleží na tom, jak jsme jí přítomni a jak se modlíme. Čím větší naše uctivost a zbožnost, čím pokornější naše modlitby, tím hojnějších milostí si odneseme. Aby církev co nejvíce naši sebranost podporovala a abychom zároveň s porozuměním co největším sledovali svatý úkon, zasadila jej do překrásného věnce obřadů, jako obraz do rámce neb drahokam do zlata. Podstata mše svaté záleží totiž jen v proměně obou způsob, chleba a vína, v tělo a krev Páně. Obětní hostina (sv. přijímání) jest doplněk a dokonání svatého tajemství. Vše ostatní, co kněz na oltáři koná, jsou obřady, které církev od pradávna zavedla, z úcty k přesvaté oběti a pro dobro věřících.

B) V katechismu jsme se učili, že jsou čtyři hlavní části mše svaté: evangelium, obětování, proměna (méně správně pozdvihování) a přijímání. Lépe by bylo říci, že to jsou čtyři hlavní části liturgie mše svaté. Víme též z katechismu, že v neděle a zasvěcené svátky jsme pod těžkým hříchem zavázání být přítomni celé mši svaté; lehkého hříchu se dopouští, kdo přijde před obětováním, aneb kdo jsa od začátku přítomen, odejde po přijímání. Víme též, že jest bez hříchu, komu jest nemožno mše sv. se zúčastnit, na př. nemocní, ti, kdož je ošetřují, byť i doma (matku, dítě, sourozence), zaměstnaní, kteří by přišli o místo, anebo v osadách, kde jest jediná mše sv. a kde se musí domácí střídat. Radí se jen, aby ten, kdo nemůže být nejsv. obětí přítomen, hleděl nějak nahradit, co zameškal, aby dal takto najevo, že nezapomíná na svého Tvůrce ani na svou duši. Nahradit — buďto tím, že vykoná doma nějakou pobožnost, že se zúčastní odpoledního požehnání, anebo že jest přítomen mši sv. jiného dne.¹⁾

¹⁾ To platí jen pro ty, kteří nedělní mši sv. skutečně obcovat nemohou — ne, že by nám bylo ponecháno na vůli, vybrat si ze jmenovaných pobožností, co by se nám líbilo!

C) Předmětem dnešní úvahy bude liturgie mše svaté. Byl jsi někdy přítomen mši sv. řeckého nebo jiného východního obřadu? My, zvyklí na naši liturgii, bychom sotva poznali, že je to táž nekrvavá oběť těla a krve Páně. A přec je tomu tak; mají proměnu, mají přijímání, a na tom vše záleží. Při zevrubném pozorování bychom postřehli, že mají i jiné části s námi společné, na př. čtení z Písma sv., prefaci, modlitbu Páně. Abychom lépe porozuměli naší latinské liturgii, prospěje nám, když si vzpomeneme, jak vypadalo slavení mše sv. za starokřesťanských dob. Tehdy v každém větším městě byl biskup, a ten spolu se všemi přítomnými kněžími sloužil jedinou mši sv., jak tomu jest dodnes na východě. Jími provázen, ubíral se do chrámu a shromážděný lid (místo mše svatá se říkalo shromáždění, *collecta*) zpíval některý žalm, přiměřený svátku nebo době církevního roku. Z celého žalmu zbyl nyní jen zlomek, *introit*, po česku »vstup«. Před *introit* pak umístěny stupňové modlitby; dosti brzo koníteor, vyznání vin a vzbuzení lítosti, a teprve později 42. žalm, vzbuzení touhy. Ten ještě dnes v některých liturgiích chybí, na př. v dominikánské. Cílem stupňových modliteb a *introitu*, po případě lidového zpěvu při těchto částech mše sv., jest vzbudit sebranost a soustředěnost mysli, slavení přesvaté oběti důstojnou a k dosažení hojného ovoce mše sv. nezbytnou. Pře krásně to vyjadřují některé naše mešní písně: »Pozdvihni se, duše, z prachu, zaleť k rajským výšinám . . ., Bože, před tvou velebností na kolena padáme . . ., Shlédni, Bože, s nebes vysokostí k dnešní svaté oběti . . ., Svatou oběť začínáme ve tvém jménu, Ježíši . . .«

Když byl vstupní žalm dozpíván a biskup s kněžími i s ostatními kleriky zaujal místo v presbytáři, části chrámu, vyhrazené výhradně kleru, začal lid zpívat *Kyrie* (»Pane, smiluj se, Kriste, smiluj«), a zpíval tak dlouho, až biskup pokynul. O vánoční mši sv. se do *Kyrie* vkládalo *Gloria*, sláva na výsostech Bohu. Z toho zbylo dnes devateronásobné *Kyrie eleison* (Κύριε ἐλέησον) a *Kriste eleison*; zato andělský zpěv se vkládá do každé sváteční a do většiny nedělních mší sv. *Kyrie* prosba, *Gloria* chvála . . . Po úvodní strofě jest nám, jako by náš duch dostal křídla a my se rázem vznesli mezi anděly před trůn Beránkův, zanechávajíce hluboko pod sebou tuto bídnou zem, obydlí vyhnanců; rodící trní a hloží. »Sláva tobě, velký Bože, jenž jsi stvořil tento svět . . . Jak velký jsi, ó Pane, jak slavné jméno tvé . . . Celý vesmír slávu hlásá přenesmírné moci tvé . . .«

Po skončeném *Kyrie* se pomodlil biskup, stoje u svého trůnu, modlitbu nad shromážděním (*collecta*); dnes se jí kněz modlí na epištolní straně, obrácen k oltáři a ne k lidu — poznamenávám, že za starých dob stál biskup počínaje obětováním za oltářem, čelem k věřícím. Po modlitbě biskupově vystoupil podjáhnen na kazatelnu, umístěnou na naší pravé straně oltáře (tehdy platila za levou, kdyžtž byl biskup obrácen k přítomným!), a předčítal lidu část Písma sv., buď z proroků nebo raději z listů apoštolských. List, po latinsku epištola. Když dokončil, sestoupil, a na druhou kazatelnu po naší levici (tehdy po biskupově pravici) vystupoval jáhen, aby četl nebo zpíval evangelium. Lid mezitím pěl zase některý vhodný žalm, z něhož zbyl *graduál* (»stupňová modlitba«) po epištole. Po skončeném čtení evangelia vysvětloval biskup lidu přečtenou část; měl »horilii«, výklad evangelia, kázání. Později ponechával biskup tento úkol

kněžím, kázání však zůstalo vždy součástí bohoslužby. Kredo, vyznání víry po vyslechnutém slově Kristově, bylo zavedeno v Římě kolem r. 800, ne však trvale; teprve později pojata do římské liturgie, od r. 1000 všeobecně. Po kázání na vyzvání jáhново opustili chrám katechumeni, v pozdějších dobách ti, kteří konali veřejné pokání; nastala tak zvaná mše věřících.

Při evangeliu veškeré shromáždění povstává, znamená křížem čelo («věřím...», nestydím se za víru v tebe...«), rty («vyznávám svou víru hrdě a mužně...«), prsa («srdcem miluji a skutkem chci konat, co rozumem věřím a ústy vyznávám...«). »Slovo Boží ukazuje pravou cestu k nebesům... Svě pravdy svaté sítě Syn Boží rozséval... Slovo Boží znělo v naší vlasti, kraji se rtů apoštolů našich slovanských... Oblohy a země krása zhyne, slovo Syna tvého nepomine...« Hrdě a mužně se nese chrámovými prostrami zpěv kredo po vyslechnutí evangelia, slovo věčné pravdy a vtělení Boží Moudrosti. »Věřím v tebe, vševládoucí... Víro svatá, naše dílo, útěcho a radosti, co by tebe nahradilo, naše země nehostí... Z bludů noci jenom víra na výsluní vyvádí... Apoštolů našich odkaz víry drahé národ celý chová v duši oddané, kříž tvůj, Kriste, září nad našimi prahy, Slovan víře otců věren zůstane...«

Tato první část mešní liturgie jest didaktická, poučující; velmi vhodně jí svatá tajemství začínají. Než se Kristus Pán za nás obětoval, předcházelo poučení — nedokonalé ve Starém Zákoně skrze proroky, pak dokonalé slovem samého Syna Božího. Je tudíž přiměřeno, že i každodenní obnovování oběti Kristovy začíná poučením, napřed slovy proroků nebo učedníků Kristových (apoštolů) v epištole, potom slovem samého nebeského Učitele v evangeliu. Tím se jaksi obnovuje celé dílo božského Spasitele; předchází jeho učení, následuje jeho oběť. Kristus Pán je takto mezi námi přítomen jak svým živým slovem, jakožto Učitel, tak svou ustavičnou obětí, jakožto kněz.

D) Po propuštění katechumenů přinášeli věřící na oltář obětní dary, chléb a víno, za zpěvu žalmu, z kterého zbylo nynější offertorium («obětování»). Z darů vybráno tolik, kolik bylo nutné pro přijímání přítomných; ostatek patřil chudým. Modlitby, které se dnes kněz modlí, když klade hostii a kalich s vínem na oltář, jsou pozdního původu. Po oddělení potřebného množství umyl si biskup (kněz) ruce — Lavabo, žalm 25: »Umyji mezi nevinnými ruce své...«, načez přítomní, rozrušení ořerou kolem oltáře, byli vyzváni, aby se uklidnili a pokračovali v modlitbě: »Orate fratres, modlete se, bratři.« Pak vykonal biskup modlitbu nad obětními dary — sekreta, »tichá modlitba«, protože na rozdíl od kolekty konána potichu. V ní prosí církev Pána, aby laskavě přijal naši oběť a udělil nám hojných obětních milostí. Mocné afekty předešlých strof ustupují na chvílku klidným, jak přiměřeno této části svaté oběti. »Přijmi, Bože, dary s laskavostí, jež ti církev podává... Přijmi, Otče, z kněžských rukou dary, jež tvůj určil Syn... Jakos k Velehradu vlídně hleděl, když se na Moravě slavila první oběť tobě přemilá... Vzácná oběť se ti chystá...«

E) Sekretou skončena druhá část, obětování darů, a začíná třetí, nejposvátnější a nejtajemnější, sám obětní úkon (actio). Jejím úvodem jest pre-

face, po česku předmluva. Modlitby, které koná kněz při obětování darů, představují mši sv. jako oběť smírnou, sekreta ji představuje jako oběť prosby, preface jako oběť chvály a díků. Někteří soudí, že preface i její zpěv pochází z dob apoštolských. Pak by její původ sahal do starozákonní synagogy. O její melodii pravil Mozart, že by dal všecku svou hudební slávu za to, kdyby se směl zvat jejím původcem.

Několikrát jsem byl u lůžka starší dívčiny; od dětství upoutána na lože, bývala do vzdáleného farního kostela jen vozena k ranní mši svaté. »Nikdy jsem nebyla přítomna zpívané mši svaté...« Chtěje jí udělat radost, přezpíval jsem jí celou mši sv. Gloria, evangelium, kredo... Preface ji v pravém smyslu okouzila. Ještě a ještě jsem jí musil přezpívat, a těžce zkoušená trpitelka mi nakonec řekla: »Ani nevíte, jakou radost jste mi udělal...« Druhý a třetí den zas, prefaci a jiné chorální zpěvy, jejichž krásu nepostřehneme, protože jsme na ni příliš zvyklí, jako Malajec jde lhotejně palmovým hájem a bez zájmu hledí na laguny (jezírka) korálových ostrovů i na čeřící se vodopády, které Evropana přímo uchvátí.

Preface končí jásavým trojím sanktus, svatý, svatý, svatý... Závodíme se serafíny z vidění Isaiášova. (Kap. 6.) Po klidném zpěvu při obětování vzletne lid ještě jednou, naposled, v mocných afektech k trůnu trojjediného, třikrát svatého Boha. »Ó svatý, svatý, svatý, ti zpívá serafín...« Mohutné akordy ponenáhlu slábnou, jásání přechází v pokornou adoraci nebo prosbu: »Sestup, Kriste, přezázračně dolů, ať se tobě pokloníme spolu...« Hlas varhan přechází v pianissimo, shromáždění poklekají jeden za druhým, všecko ukazuje, že se připravuje přesvatý úkon...

Po prefaci býval za starých dob oltář zahalen záclonou, aby vyjádřena nevystihlost svatých tajemství, a teprve před přijímáním zase odhalen. Jáhen předčítal již při ofěře z ozdobných tabulek, zvaných diptycha, jména těch, kteří jsou v jednotě s věřícími, cizích biskupů, místních věřících živých i zesnulých; vyškrtnout z diptych znamenalo vyloučit z církve. Z toho zbylo dnes *memento*, vzpomínka za živé před proměnou a za mrtvé po proměně. Celá část, od preface až k modlitbě Páně (*Pater noster*), se nazývá kánon, »pravidlo«, protože se nemění jako jiné části mše sv. Obsahuje prosby za živé, za mrtvé, za přímluvu svatých; jest ctihodné starobylostí, od r. 400 beze změny, jen Řehoř Vel. kolem r. 600 přidal několik slov. Do kánonu vložen sám svatosvatý úkon, proměna, podstata oběti. Varhany umlkají, zpěv i společné modlitby věřících ustávají, každé koleno i čelo skloněno, takže i jinověrec, náhodou přítomný, poznává, že se na oltáři děje něco posvátného, nevystihlého, tajemného. Tak doznává na př. konvertita (bývalý protestant) Strindberg, a Helena Mostová vypravuje, jaký dojem vyvolal v její duši tichounký hlas zvonků za hlubokého ticha, při němž se hlavy přítomných skláněly hloub a hloub. Jest jistě velmi ohyzdný nešvar, dávají-li si v některých farnostech právě v této posvátné chvíli věřící do pořádku dýchací ústrojí, jako by na to nebylo kdy jindy.

Po proměně jest zpěv hluboce vážný, až do konce... Jest nám, jako bychom byli v Nazaretě přítomni přesvaté chvíli, kdy na slovo vyvolené Panny sestoupil Syn věčného Otce na naši chudičkou zemi, nebo jako bychom klečeli u jeslíček, do nichž panenská Matka kladla božské Dítě, totéž, které nyní kněz v eucharistických způsobách klade na korporál, nebo

jako bychom stáli vedle Matky Bolestné na Golgotě při dokonání krvavé oběti Kristovy. »Na oltář Pán sestoupil a s ním celé nebe . . . Klaníme se, Kriste, tobě, bijeme se v prsa svá . . .«

F) Pak čtvrtá část. Po kánonu následuje bezprostředně modlitba Páně, od pradávna ve všech liturgiích, tedy i východních, od věřících recitovaná. »A odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům . . .« Následovalo políbení pokoje, které si věřící dávali a které zbylo dnes jen při slavné mši sv. Pak bylo nutno rozlámat hostie (dostí velké!), aby části mohly být podávány lidu k sv. přijímání. Mezitím lid zpíval *Agnus Dei*, Beránku Boží. Tři modlitby, které následují, jsou pozdějšího původu, stejně jako *Pane, nejsem hoden*. K svatému přijímání přistupovali všichni do jednoho. Mezitím zpíván žalm, z něhož zbyl jen jediný verš, *communio*. Nakonec se biskup pomodlil nad lidem ještě modlitbu, kterou vyprošoval hojných milostí svatého přijímání, a potom jáhen propustil lid buď slovy: »*Ite missa est, jděte, shromáždění je skončeno!*« nebo jej vyzval, aby zůstal k další pobožnosti: »*Benedicamus Domino, dobrořečme Pánu.*« Tak se dalo ve dny kající, kdy lid trval v chrámě déle na modlitbách. Cestou od oltáře udílel biskup požehnání; později dovoleno i kněžím je udělit, ale jen jednou, a to od oltáře. »Svatá oběť dokonána, Bože, požehnej svůj lid . . . Žehnej církvi, žehnej vlasti, žehnej všemu národu . . . Buď, Pane, tělo tvé nám v ctnostech posílněním, tvá krev buď v lásce bratrské nám upevněním, teď práce volá nás, svou milost rač nám dát . . .« Ještě poslední evangelium (objevuje se teprve v 11. století), ještě prosba ke Královně nebes a k patronu církve, knížeti andělských legií, zavedená Lvem XIII., a v náladě vpravdě povznesené a svaté se shromáždění rozcházejí; s pocity a myšlenkami docela jinými překročí práh svého příbytku než ti, kteří čas bohoslužeb tráví mimo dům Boží.

V době, kdy u nás vládl Otec vlasti, vydali švédští biskupové nařízení o tom, jak si mají věřící počínat při nedělní mši sv. »Již doma se připravit, odložit všecku nenávisť; přede mši sv. nebudou hovořit se známými o penězích ani o procesech; před vstupem do chrámu obejdou svaté pole a pomodlí se za zesnulé . . .« Podobné předpisy i pro chování po mši sv. Oč více jest jich dbáti nám, kteří se mši svatou spojujeme sv. přijímání!

G) Oběť, jak řečeno, jest úkon společné bohopocty. Zvláště to platí o oběti Nového Zákona, oběti těla a krve Kristovy, vylité za všechny lidi. Proto si nemají věřící počínat jako diváci; mají, jak to bývalo, obětovat spolu s knězem, být spojení s obětujícím knězem, spoluobětovat. Přečti si, co o tom řečeno na str. 10 n! Spoluobětovat, být spojen se zástupcem Kristovým, který jeho jménem přináší Otci světél denně drahocennou svatou oběť za živé a zemřelé, ke cti a slávě nejsv. Trojice, k prospěchu věřících a k útěše duší v očistci. Je to beze sporu vznešená myšlenka: »My, členové církve bojující, všichni spoluobětujeme s tím, který tuto chvíli jest delegát lidu a zároveň zastupuje Krista.«

Zakončíme zase několika strofami některé oblíbené mešní písně.

Čtení: Žd 9 a 10.

II.

H) »Očima pozorujeme, myslí nerozumíme . . .« Tak asi praví sv. Augustin o lidech, kteří pozorují dílo, ať Boží, ať lidské, vidí jen zevnějšek a neproniknou k myšlence, která jest v díle skryta a jím ztělesněna. Nevede se tak i věřícím, když vstoupí do domu Božího? Nevím, zda by každý dovedl vysvětlit jinověrci, proč je to neb ono, a co znamená to, co zástupce Kristův u oltáře koná. Chrám, oltář, světla, obřady, vše má svůj význam, vše jest symbolické, a této symboliky, obrazné mluvy našich kostelů i jejich zařízení, si nyní všimneme.

Chrám — symbol jednak církve, jednak nebeského Jerusalema; znamená tedy společenství věřících, ať shromážděných v církvi vítězné kolem trůnů Beránka (Zj 7 a 5) jako my kolem svatostánku, ať putujících k nebi, spjatých poutem téže víry a lásky v církvi bojující. Půdorys má mít podobu latinského kříže, s krátkým ramenem příčným. U velkých dómů, zvláště gotických, snadno jej postřehneš; v naší vlasti jest proveden v poutní basilice velehradské. Je-li chrám plný, tvoří věřící živý kříž . . . Chrátová prostora jest dvěma nebo čtyřmi řadami sloupů napodél rozdělena ve tři nebo pět lodí. Loď . . . Církev, shromážděná k společným bohoslužbám, jest loď, plující k přístavu spásy, k východu, k světlu. K východu . . . Je-li možno, má být hlavní oltář obrácen k východu, tak, aby věřící k němu nebo ke kazatelně hledící zírali v tu stranu, kde vychází slunce, majíce na mysli slunce Spravedlnosti, Krista Vykupitele, který nás osvěcuje svým slovem při kázání a svou milostí při slavení nejsv. oběti. V našich krajích hledíme zároveň k Jerusalemu, ke Golgotě. Severní strana znamená pohanstvo; proto při slavné mši svaté, je-li kostel liturgicky orientován, hledí jáhen při zpívání evangelia k severu, evangelium od židů zavržené jest hlásáno pohanům.

Místo před chrámem zváno ráj; bývalo posypáno zemí přinesenou z Jerusalema. Později nazývána rájem chrátová předsíň; někde měla jméno Galilea, příprava na nebeský Jerusalema, místo určené veřejným kajícím. Portál znamenal Krista, podle jeho vlastních slov: »Já jsem brána ovčince.« (Jn 10, 9) Brána nebeského Sionu, jen skrze něho tam možno vejít, není jiné cesty k spásě a k Otci, leč jen Kristus. Štíhlé věže po stranách portálu jsou symbol božské vznešenosti a vysokosti, menší pár po stranách příční lodí znamená bázeň Boží, ale ty i ony ukazují jako prstem vzhůru k oné vlasti, kam putuje cizinec, strádající v slzavém údolí. Zvláště gotické věže volají k mimojdoucímu poutníku: »Vzhůru srdce!« Prolamované střechy, zdobené fialami a korunované lilíi, činí dojem lehkosti a vzdušnosti . . ., lehký jest vzlet k výšinám duši odpoutané od země a zbavené vši pozemské tíhy. Pohanské chrámy i u nejvzdělanějších národů přehlédneš a pochopíš jediným pohledem; gotické dómy musíš studovat do nejmenších podrobností, tam má všecko svůj význam. Symbolické jsou růžice, okna podoby růže znamenají duchovní radost, kterou přináší lidstvu světlo víry Kristovy . . ., světlo jimi proudící do prostor chrátových. Symbolické jsou i obludy, které chrlí vodu ze žlabu stékající — znamenají, že i zlo musí podle vůle Boží sloužit dobrému. Týž význam mají i dravci, kteří někde drží kazatelnu: všecko zlo, které obmyslí pekelný řvoucí lev (1 Pt 5, 8), jest přemoženo slovem věčné Pravdy. Orel na věži jest obraz Kristův, kohout obraz bdělosti

věřící duše, jelen obraz její touhy. Do 15. století byly chrámy vždy velkolepější než šlechtické zámky. Někdy majetník panství postavil chrám ze svých prostředků, ale vždy výstavněji než sobě palác. Moderní chrámy jsou na symboliku chudší, výstavností pozadu za divadly, musei, parlamenty a jinými veřejnými budovami, o zámcích nemluvě . . . , ubylo živé víry, a tím i úcty k domu Božímu.

I) Vstoupíme do chrámu a projdeme hlavní loď až k oltáři. První nekrvavou obět Nového Zákona přinesl božský Spasitel nebeskému Otci v předvečer své krvavé oběti golgotské na stole, první učedníci konali svatá tajemství v domech taktéž na stolech, v katakombách je věřící slavili na rakvích mučedníků; proto má oltář podobu rakve anebo stolu, což bývá častější. Nad oltářem upraven dosti záhy baldachýn, s jehož středu se snášela zavěšená holubice, schrána nejsv. Svátosti, když vznikl zvyk uchovávat Eucharistii trvale v chrámech. Kněz byl obrácen k lidu; teprve od 11. století se podoba i postavení oltáře mění, postaven na něj kříž, zdoben obrazy a relikviáři. Deska oltářní musí být z kamene buď celá nebo aspoň ona část, na které spočívá při mši sv. kalich a hostie; v kamenu musí být zazděny ostatky mučedníků, jednak na památku, že na kamenných rakvích umučených vyznavačů Kristových sloužívána mše svatá v katakombách, jednak z důvodů symbolických: Kristus jest kámen úhelný, pojící v jednu rodinu všechny věřící, jak z židovstva, tak z pohanstva.

J) Shromáždění v katakombách připomínají i hořící svíce na oltáři. V noci se tam věrní Kristovi scházeli, aby byli jisti před nástrahami. Když pronásledování ustalo, zůstali při starém zvyku a konali bohoslužebná shromáždění v noci; tak se ještě dnes děje v přísných klášteřích, kde se k jitřním hodinkám vstává o půlnoci. Světlo má v liturgii význam mnohonásobný. Ve Starém Zákoně musilo hořet ve svatyni věčné světlo v sedmiramenném svícnu, na oltáři nesměl uhasnout oheň (Lv 9 a 24), obé bylo symbolem velebnosti Boží. (Md 7, 26; Lk 2, 32; 1 Jn 1, 5) Oheň, kterým spalovány oběti, na př. kadidlo, znamenal též očistu a proměnu duše: Duch sv. ji odívá božskou svatostí, činí ji tak Božím obrazem, který svítí a září ke cti Nejvyššího. V Novém Zákoně jsou voskové svíce, dílo »panenských včel«, symbolem toho, jenž samojediný ze synů lidských se z panny narodil a jenž řekl o sobě: »Já jsem světlo světa . . . , světlo, jež osvětluje každého člověka, přicházejícího na tento svět.« Na prastarých křížích bývají na jedné straně písmena $\alpha \omega$: »Já jsem alfa a omega, začátek a konec« (Zj 1, 8), na druhé straně monogram ZQH , $\text{\Phi}\text{\Omega}\text{\Sigma}$ (život, světlo). Plamen svíce svítí, plápolá, hřeje . . . , víra, naděje, láska! Zprvu rozsvěcovány svíce jen při čtení nebo zpívání evangelia, slova vtělené Pravdy, později hořely při celé mši svaté, buď před oltářem nebo za ním, dnes na oltářní desce.

Lampy bývaly zlaté nebo stříbrné, překrásné umělecké práce, a rozlévaly v noci tolik světla, že v prostorách chrámových bylo jasno jako ve dne. Ve svatopetrské basilice v Římě byl kandelábr, jenž pojal 1360 litrů oleje, v benediktinském klášterním kostele na Monte Cassino viselo nad chórem s dvou věnců 36 lamp; týž chrám měl dvě světelné věže, které jako dva majáky vrhaly světlo na moře. Dnem i nocí hořela světla v chrámech, pře-

devším před svatostánkem, mnohdy před milostnými obrazy Matky Boží nebo na hrobech světců.

K) Kalich, zlatý neb aspoň pozlacený, jen biskupem svěcený, schrána předražené krve Kristovy, symbol jeho nejsv. Srdce. Patena, z téhož materiálu, také svěcená od biskupa, symbol svatého kříže.

Kněžská roucha byla předepsána již ve Starém Zákoně při úkonech kněžského úřadu, aby se tak naznačila jejich vznešenost a svatost, především oběti. Čím vznešenější úkon, tím ozdobnější říza; panny, vychovávané v chrámové škole, tedy i nejsv. Panna, tato roucha vyšívaly a zhotovovaly. V Novém Zákoně se zprvu nelišil kněz od věřících šatem ani u oltáře; bylo jen předepsáno, aby oděvu, který na sebe oblékají při konání svatých tajemství, neuzívali mimo chrám. Tím dán začátek liturgickým rouchům; móda se měnila, šat uchovávaný pro liturgické úkony se neměnil, od 4. století začíná vývoj, dokonán ve století 12. Z tuniky (řízy) se stala alba, z pláště ornát či kasule, z přehozu pluvíál, z ozdobného roucha, sahajícího od krku až k nohám a nazývaného štola, zbyl pás.

Humerál odevzdává biskup podjáhnovi, připomíná mu, že znamená ovládnutí smyslů, tedy soustředěnost při konání svatých tajemství. Alba znamená čistotu, cingulum, kterým je přepásána, připomíná sebezápor. Manipul, někdejší kapesník, je symbol neúnavné práce o spáse duší; nikdy kromě mše svaté se ho neuzívá. Štola, odznak kněžské moci a důstojnosti; proto ji kněz na sebe bere při všech kněžských úkonech, při svěcení, žehnání, exorcismech, udílení svatých svátostí, a kdykoli má co dělat s Eucharistií, byť jen tělo Páně přijímal nebo je nesl. Ornát odevzdává církvi při svěcení se slovy: »Přijmi kněžské roucha, jež znamená lásku.« Rocheta je zkrácená alba.

Barva paramentů byla zprvu volná, jako doposud v řecké liturgii, od r. 1200 je ustálená. Bílá, barva nevinnosti, čistoty, svatosti — v ni se obléká církvi ve dny radosti, ve svátky Páně a Matky Boží, svatých vyznavačů a panen, jakož i k eucharistickým pobožnostem. Červená (ohnivá, ne tlumená!) jest barva ohně a krve, v ni odívá církvi své služebníky ve svátky Ducha sv., mučedníků, nejdražší Krve Páně a sv. Kříže. Zelená, barva naděje, klidná, ani radostná jako bílá a červená, ani truchlivá jako fialová a černá, jest barva neděle po zjevení Páně a po sv. Duchu. Fialová, smíšenina červené a modré, tedy ne temně modrá, jak obyčejně vidáme, barva kající, barva adventu, doby předpoštní a svatého postu, prosebných průvodů, prosebných mší svatých (za pokoj, za šťastnou hodinu smrti, v době války, moru, za odvrácení rozkolu nebo nepřátel atd.). Ji vidíme ve zpovědnici, při exorcismech, při některých svěceních (popela...). Černá, barva smutku, barva dušičkového dne, zádušních bohoslužeb a Velkého pátku.

Ostatky svatých bývaly umísťovány pod oltářem, věřící se jich dotýkali rouchy, později na oltářích, od 9. stol. všeobecně ve vzácných relikviářích. Květiny jsou symbol duchovní radosti; proto ve dnech kajících při mši sv. květin nevidět, a my při pouhém pohledu na ochuzený oltář se mimoděk ponoříme v truchlivou kající náladu. Všimněme si ještě dvanácti tak zvaných apoštolských křížů na stěnách chrámových, od hlavního oltáře až k portálu a zase zpět. Na těch místech byly stěny pomazány sva-

tým křížmem, když jej biskup světil; svěcení to patří k nejslavnějším v latinské církvi.

L) Vystoupíme ještě na věž ke zvonům. »Laudo Deum verum, plebem voco, congreo clerum; defunctos ploro, pestem fugo, festa decoro.« Tak nás zvon sám poučuje o svém poslání a konání. »Bohu pravému chvály pějí, volám věřící a kněžstvo shromažďuji; zesnulé oplakávám, mor zaháním a svátkům slavnostní ráz dávám.« Zvon, jak mne ubezpečoval odborník, jest nejtěžší hudební nástroj. Není tak snadné zladit dva, tři nebo kolik zvonů kostel má, tak, aby chválu Boží důstojně, mile a krásně pěly. Středověcí mistři dovedli leccos, co nedovedeme my; mohutné zvony hrály až čtyřikrát denně různé arie, nejúchvatnější před Božími hody. I zvon musí být svěcen od biskupa. Za dřívějších dob namnoze jen klerikové nebo sami kněží směli hlasem zvonu zvat věřící k službám Božím. Někde na zvon nestačil jeden. V Itálii zvony o 200 q nejsou vzácností, zvon strassburského dómu, mající objem sedm metrů, zvládlo sotva 16 mužů.

M) Kaditelnice patří k nejstarším liturgickým nádobám. Kadidlo bylo ve stánku Hospodinově a potom v chrámě jerusalemském denní oběti. V Zákoně Novém oběti není a být nemůže, ale přesto se ho v liturgii nadále užívá jako překrásného symbolu modliteb věřících. Ve Zjevení sv. Jana čteme: »A přistoupil jiný anděl a postavil se před oltář, maje kaditelnici zlatou; i dáno jest mu mnoho zápalů, aby je obětoval s modlitbami všech svatých (t. j. věřících) na zlatém oltáři, kterýž jest před trůnem. I vystoupil dým zápalů s modlitbami svatých z ruky anděla před tvář Hospodinovu.« (8, 3 n) Taktéž starci, stojící před Beránkovým trůnem, mají v rukou zlaté kaditelnice plné vůně, »ježto jsou modlitby svatých«. (5, 8) Věřící klečí před oltářem, vysílajíce modlitby k trůnu milosti, a zrnko kadidla, hozené na žhavý uhel, proměněné ve vonný dým, stoupá v podobě obláčku vzhůru a zase se snáší na hlavy přítomných... Boží požehnání, které jak rosa na vyprahlou lučinu mile kane na prosebníky, jakožto odpověď na jejich modlitby a ovoce jejich proseb.

N) Obřady... Husité, zvláště výstřední táboři, a protestanté, především zasmušilý Kalvín, nebyli první, kdo proti obřadům brojili. Jak tito, tak jejich předchůdci, staří bludaři, neuvážili, že obřady se obracejí k fantasií a že tato duševní mohutnost není něco vedlejšího, co by bylo lze přehlížet, zanedbávat nebo čím by se dokonce mohlo a mělo pohrdat. Ve výchově, ve škole při tak zvaném názorném vyučování, ve všedním životě při všemožných slavnostech hledí kdekdo fantasií uchvátit iluminací, hudbou, velkolepými průvody, kroji, prapory, okázalými projevy, střelbou atd. atd., a nikdo neřekne, že to je reklama, zvláště jde-li o národní slavnost; jen církvi se zazlívá, když užívá důstojně různých ušlechtilých prostředků k tomu, aby ve věřících vzbudila přiměřenou náladu. Katolický generál Sonis píše r. 1876 příteli: »Neznám nic tak útěchyplného jako modlitbu, nic tak velkého jako obřady, nic tak krásného jako liturgii.«

Helena Mostová jako protestantka neví, jak trávit nedělní dopoledne. Do modlitebny se jí nechce, její přítelka radí: »Pojďme do katolického

kostela, tam se nasmějeme dosyta.« Byla hned při tom: »To bude jiné pobavení než při nudné naší (protestantské) pobožnosti! — Vstoupily jsme do chrámu, já po prvé v životě. Rozhlížíme se, najednou se ozval zvonek, a všichni pokleklí. Bylo mi trapné stát mezi klečícím množstvím, ale na štěstí mnozí zase povstali. Oddechla jsem si, a přece, jak úchvatné bylo, když všichni ti lidé, jakoby naplnění stejnou myšlenkou a citem, naráz uctivě pokleklí! Kéž by se ještě jednou ozval zvonek! Stalo se, opět všichni poklekají, nastává ticho, posvátné hluboké ticho, zvonek zní tiše, po prvé, po druhé, lidé se klanějí ještě hloub, a my jsme klekly též, skláněly jsme se s ostatními, já dojata, přemožena, v hluboké úctě; jako ve snách jsem opět vstala a myslila jsem jen: »Ach, ty zvonky, ó, ještě jednou, jen ještě jednou!« Vyšly jsme a kráčely mlčky podle sebe. „Poslyš,“ řekla jsem konečně, „mně tam nebylo nic k smíchu.“ — „Mně dnes také ne,“ odpověděla přítelka trochu malomyslně. Příští neděli mne to neodolatelně táhlo do katolického chrámu . . .« — Po čase jí řekla jedna družka: »Jak ráda bych byla katoličkou! V katolickém kostele je mi docela jinak, v našich protestantských je tak chladno, tak studeno.«

Česká kronika vypravuje: »Na počátku ledna r. 1433 přišlo první poselství husitů do Basileje, aby vyjednávalo se sněmem. Třetího dne po jejich příjezdu byl svátek Zjevení Páně. Češi po hospodách služby Boží konali, každá sekta podle svého způsobu. Mnozí Basilejští se šli na to podívat, a nebylo jim bráněno. Nemalé bylo jejich podivení nad knězem Prokopem (Holým) a jinými tábory, kteří ani oltáře, ani posvátných rouch neměli, aniž jakých obřadů užívali, všecku pobožnost jen na několik krátkých modliteb, kázání a přijímání pod obojí způsobou omezující. U sirotků se toho dne kázalo německy. Basilejští dostali přísný rozkaz od sboru (shromážděných otců sněmovníků), aby na husitské bohoslužby nechodili, ale lid sám se brzo nabažil podívané na obřady, které ani smyslům, ani fantasií nelahodily.« S tím srovnej, co vypravovali caru Vladimírovi jeho poslové, poslaní do Cařihradu vyjednávat o pokřesťanění celého ruského národa: »Když jsme vstoupili do chrámu Boží Moudrosti, bylo nám, jako bychom do nebe vstoupili; vše zářilo zlatem a drahokamy. Úchvatné bylo, když při zpěvu Kyrie se všecek lid vrhl k zemi, kouzelné bylo, když nevidění zpěváci pěli Sanktus . . ., bylo nám, jako by to andělé na kopuli malovaní zpívali; tak velebné, tak povznášející to bylo . . .«

JEDENÁCTÁ NEDĚLE PO SV. DUCHU.

**»Svítlnou nohám mým jest slovo tvé...«
Obecná i vysoká vzdělávací škola v království Kristově.**

»Za onoho času vyšel Ježíš z území tyrského, ubíral se přes Sidon k moři Genezaretskému prostředkem Desítiměstí. I přivedli k němu hluchoněmého, a povzdychnuv Ježíš pravil: Otevři se...« Tak slyšíme v dnešním evangeliu. Pán na území pohanském! Ve Fenicii, pak na severu Gallileje a v Zajordání, v tak zvaném kraji Desíti měst, obývaném vesměs pohany. Pán se přec jindy pohanským místům vyhýbal! Cože ho najednou vidíme tam? Nevěra jeho lidu jej vypudila. Již plné dva roky kázal a učil, a jakého výsledku se dopracoval? »Ztracené ovce domu izraelského«, ke kterým byl v první řadě poslán, zavřely srdce před slovem spásy a života. Jak přitom bylo přesvatému Srdci milujícího Spasitele? Pohané toužili po učiteli s nebe, a lid, k němuž byl tento božský Učitel poslán, se k němu obrací zády! Hluchoněmý, kterého k Pánu přivedli, jest věrným obrazem židovského národa. »Otevři se,« praví Pán; nevzpomnělo si při tom jeho Srdce na ty, jejichž uši byly zavřeny daleko zatvrzeleji a uzdravení docela nepřístupny? Jak rád, kdyby i jejich zamčená srdce se otevřela slovům spásy! »Kdo z Boha jest, slovo Boží slyší; vy slovo Boží slyšet nechcete, protože z Boha nejste,« řekne za pět měsíců farizeům v Jerusalemě při slavnosti stánků, v říjnu, necelého půl roku před svým skonáním. (Jn 8, 47)

A) Slovo Boží, hlásání a kázání slova Božího... Minulou neděli jsme slyšeli, že kázání tvořilo ve staré církvi součást bohoslužby; mezi mši sv., po evangeliu, nikoli mimo mši svatou, jak bývá obyčejně dnes. Syn Boží přišel na svět, aby a) lidstvo učil a osvítil jeho nevědomost; b) aby je přivedl k Otci neboli zadostučinil za jeho hříchy. Přinést světlo pravdy, zjednat odpuštění a smír; první tím, že kázal, druhé tím, že na Golgotě sám sebe obětoval. Byl tedy lidstvu a) učitelem, b) vykupitelem; vykonával tedy dvojí úřad, učitelský (neboli prorocký) a kněžský. Pro nás z toho plyne, že jest dvojí podmínka spásy: za prvé poznat Boha, cíl, pro který jsme stvořeni, i cestu k němu..., vědět, co dělat, abychom ho došli, a o tom nás poučuje slovo Kristovo, církvi svěřené a jejími služebníky hlásané; za druhé opatřit si potřebné milosti, abychom očistili duši od hříchu a čistě před věčného Soudce přišli, a k tomu nám dopomáhají sv. svátosti, svatou církvi udělované. Na úvahy předešlých nedělí navazuje dnes uvedená první podmínka: zjednat si potřebné znalosti pravd sv. víry, abychom znali Boha i cestu k němu; tuto znalost zjednává věřícím poslouchání slova Božího.

B) »Jděte do celého světa a učte všechny národy...« (Mt 28, 19) Tento rozkaz dal Pán učedníkům, než se odebral k Otci. Tím dán nepřímo rozkaz i věřícím, aby slovo Boží slyšeli. »Kdo vás slyší, mne slyší; kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá (Lk 10, 16); lehčeji bude zemi Sodomské a Gomorrské v den soudu« (Mt 10, 15) než těm, kteří nepřijmou slova spásy. Pravda, kterou Syn Boží přinesl světu, jest hlásána živým slovem, a povinnost slovo Boží hlásat jest uložena církvi jejím učitelským úřadem. Protestanté sice tvrdí, že čtení bible a nikoli živé slovo církve jest pramenem poučení, a sami, nedůslední jako vždycky, ve svých modlitebních kázání bez ustání; kázání jest u nich hlavní část bohoslužby. Což zakladatel protestantismu? Rozdával lidem bible? Kazatele po Německu rozesílal, a věděl, proč tak činí!

C) Jaké stanovisko zaujímají vykoupení k hlásání slova Božího?

a) Někteří slovem Božím pohrdají, zaslepení pýchou, lidé bez víry, moudří tohoto světa; pokládají se za moudré, takže prý nepotřebují poučení, jako kdysi saduceové, a za dobré, takže prý nepotřebují povzbuzení a napomenutí, jako kdysi farizeové. Slovo kazatelovo pokládají za slovo lidské a proto myslí, že jich nezavazuje; nezavazuje-li mne, nejsem povinen ho poslouchat — to je docela důsledné. — b) Jiní zas o slovo Boží nestojí. Lhostejní, nezáleží jim na tom, aby duši spasili a dosáhli nebe, které jim tak pracně svou vykupitelskou smrtí Kristus Pán dobyl. — c) Jiní se slovu Božímu vyhýbají, lidé pozemští, žijí jen pro zemi, o věčnost nedbají. »Mistře, rci mému bratru, ať se rozdělí se mnou o dědictví« (Lk 12, 13), vyrušil jednou božského Učitele uprostřed kázání jakýsi člověk; tělem byl přítomen, myslí i srdcem byl u mamonu, o který se přel s bratrem. Uvidíš takové lidi někdy na kázání? Sotva; jsou to věřící bez živé víry, bez horlivosti, chladní ke slovům lásky, která hlásá křesťanská kazatelna. — d) Někteří rádi slovo Boží slyší, dokud je neburcuje z jejich hříšného života. Jsou jako vladař Felix, který si zavolal sv. Pavla a ochotně ho poslouchal; jakmile však začal o soudu a věčnosti, o čistotě a jiných vážných pravdách, přerušil ho a odeslal jej pryč. Utíkají před slovem života. Smyslnost převrací jejich srdce, slovo Boží u nich padá mezi trní. Přejde pokušení, a jest po všem. Běží za svou zamilovanou vášní, nechť se vyplést z jejich tenat, protože nechť se o sebezáporu ani slyšet. Vášně, které hovějí, udusí símě slova Božího, sotvaže vzešlo. — e) Lehkomyslní, jsou k slovu spásy neteční. Jdou-li někdy na kázání, protože jsou na to zvyklí nebo že je rodiče posílají, vyslechnou kazatele jakž takž, ale k polepšení daleko. Jest sluchem posluchač, ne však skutkem činitel, jak praví sv. Jakub. Símě slova Božího u něho padne na skálu, nevzejde vůbec; jaký přišel, takový odchází. — f) Konečně lidé, kterým jde jen o estetický požitek. O těch několik slov v odstavci G.

D) Nebylo kdysi slovo Kristovo jako oheň, jenž rozněcoval kdekteré srdce? Na břehu Genezaretského jezera se zástupy tísnily, že Pán je musil učit z loďky, aby ho neumačkali, na východním břehu téhož jezera ho jednou obklopoval zástup pěti tisíců a po druhé čtyř tisíců, v Zajordání by se byly davy lidu málem ušlapaly; na kázání Petrovo se obrátilo v den seslání

Ducha sv. na tři tisíce lidí, a apoštol národů, jenž pokládal za čest, že byl od Pána povolán k úřadu kazatelskému, přivedl ke Kristu živým slovem tisíce pohanů v Asii i v Evropě, prostých Galaťanů i vzdělaných Korintánů. Veškeren kulturní i nekulturní svět byl obrácen od modlářství k uctívání pravého Boha a od hříchu ke ctnosti prostým slovem Kristovým, evangeliem kříže, nikoli vzletnou moudrostí lidskou. (1 Kor 2, 1-4) To byla světodějná moc a působnost pravdy Kristovy a slova Božího, které přirovnává sv. Pavel k meči ducha. (Ef 6, 17) Pozbylo snad dnes evangelium své moci a vnitřní síly, že neznamenanáme podobných účinků? Anebo jest spíše vinnou okolností, že nepřipravujeme půdu srdce k přijetí semene slova Božího? Farizeové si při kázání sv. Štěpána zacpali uši, protože jejich pýcha, smyslnost a nevěra je činila neschopnými přijmout slovo spásy, Athénané při kázání sv. Pavla jednak lhostejně poslouchali, jednak se smáli, protože jejich domnělá moudrost brala na jeho slova měřítko stejné jako na slova kteréhokoli filosofa, nepokládajíc je za slovo Boží; proto kritisovali, a hluboká tajemství Boží jim připadala blouzněním.

E) Jak poslouchat slovo Boží, aby přineslo užitek? Připravit půdu srdce!

Poslouchat je za prvé toužebně, jako kdysi pohané, žijící v temnotách nevědomostí, a jako dnes v misiích divoši, žijící ve tmách pověry. Právě proto, že zakusili na sobě bídu těchto temnot, dovedou slova pravdy lépe ocenit a výše si jich vážit. Vzývání Ducha sv., jež před kázáním konáme («Otče náš, milý Pane...»), nebudiž bezduchým zpíváním, vycházej vždy ze srdce! Zpívejme je vroucně, aby Duch sv. udělil milost svého osvětlení jak kazatelům, tak i nám! Símě slova Božího vzejde jen tehdy, svaží-li je Duch sv. nebeskou rosou své milosti.

Za druhé, poslouvejme je uctivě, jak se sluší na slovo věčné Pravdy. Nepřistojným chováním výrostků, ať dole vzadu nebo nahoře na chóru, jejich to oblíbeném stanovišti, jsou mnohdy vinní otcové, že se s nimi doma nevyřádají. Netrpěl bys, aby se tak choval, kdybys ty doma něco vypravoval; sebrali by ho, kdyby si tak počínal při národní veřejné manifestaci; vyhodili by ho proto z divadla nebo z lékařské čekárny, a v domě Božím? Tam si dovoluje neomalenosti, jakých by mu nikde jinde netrpěli. Hovor, jalové vtípy, smích a všecko to, čím chce dát najevo svou duchaplnost.

Za třetí, poslouvejme slovo Boží pozorně. Co máš z toho, touláš-li se myšlenkami daleko mimo chrám? Pak jest rosa nebeských milostí podobna dešti, který padá na kamenitou půdu a dovnitř nevnikne. Děti nedospělé není radno na kázání brát; nejsou s to je sledovat a jemu rozumět, mají dlouhou chvíli, nudí se nebo si hrají. Jakmile však může již dítě rozumět tomu, co se mluví, vezmi je občas s sebou, vyptávej se doma přátelsky na to, co »velebný pán« kázal. Přátelsky, ne s metlou v ruce jako zkoušející profesor. Leccos doplníš, opravíš, vysvětlíš. Zato děti škole odrostlé, které již nemají katechismus, měj přísně k tomu, aby se kázání svědomitě zúčastnily, a necht' i ony ti povědí, o čem se kázalo.

Netřeba nás řetězy táhnout k tomu, k čemu nás srdce táhne, netřeba nás nutit k hovoru o tom, o čem s vlastním srdcem denně rozprávíme. Proč jsou při májových kázáních naše svatyně plné, mnohdy do posledního místečka?

Víme dobře, co nás k májovým kazatelům táhne: vědomí, že bude řeč o té, kterou milujeme. Proto onen výrok, že při májové pobožnosti nutno věřící spíše z kostela vyhánět než je tam zvat. Je to jistě pěkné svědectví vroucí lásce, kterou náš lid chová k nebeské Královně; jen jí rozněcovat víc a víc, při každé příležitosti! Láska Mariina, ochrana nejdražších pokladů, především dědictví svatováclavského... Ale čím to, že mine májová pobožnost, a vyprázdní se chrám? Týž kazatel, který se viděl v měsíci květů obklopena zástupy věřících, mluví nyní v poloprázdném kostele. Na májovou pobožnost je vedla láska k Marii; nyní je nečeká tolik radostí a slastí, tolik vnitřní útěchy a dojetí, srdce nehoří tak vroucím žářem, proto ochabují. Ale mějme lásku k vlastní duši! Přinesme pro ni nějakou oběť! Když nám Pán zalil duši tolikerym blahem u májového obrazu své Matky, odvděčme se mu za to! Ukažme mu, že si dovedeme vážít jeho slova, které nám kazatel tlumočí, i když při tom nekane slast plnými ručejemi do vznícené duše, když slyšet hlubší tóny — pokání, oběť, sebezápor, skutky milosrdenství, následování Krista!

Za čtvrté, slovo Boží je nutno poslouchat pokorně. Nejsou ojedinelé stížnosti starých kazatelů (augustinián Abraham a S. Clara, P. Veselý T. J.), že věřící nesnesou vážnější domluvu. Nejen že si ji k srdci nevezmou, nadto ještě se na kazatele zle horší. »Když jest kázání proseto zajímavými příklady, volají: „Výborně! Ať žijel!“ Ale sáhne-li jim jen maličko do svědomí, připraví se o jejich přízeň nadobro.« Nevzpomeneme si přitom na farizeje? Kdyby byl božský Spasitel přimhouřil oko k jejich nepravostem a sypal jen sladká zrna, byli by ochotně zobali; ale milovník duší nemohl mluvit tak, aby sám klidil přízeň nestálého davu a nechal jejich duše hynout — ponechat je na pospas bludu, sebeklamu a hříchu. Prorokům přikazoval Hospodin: »Volej, neustávej, hlásej lidu mému zločiny jeho a domu Jakubovu provinění jeho.« (Is 58, 1) Jenže lid odpovídal: »Neprorokujte (nekažte!) nám, co pravda jest; mluvte k nám pochlebenství...« (Is 30, 10; »to, co nám lichotí..., co se nám líbí«!) Tak by byl kazatel zvonec znějící, měď zvučící... Nedostatek pokory zavíná, že símě slova Božího padá na skálu. Který kazatel by nebyl zažil, že odejdou z kostela ti, kteří »se cítí«, kteří vycítí, že napomenutí známého či neznámého kazatele platí jim!

Jsou ovšem i jiné důvody, proč símě slova Božího nepadne v půdu úrodnou, nevzejde, nepřinese užitek.

F) Bez užítku bývá slovo spásy... Proč? Poněvadž přemnozí nesou do kostela to, co mají nechat doma, totiž hlavu plnou starostí a marností; a naopak, v kostele nechávají, co si mají přinést domů, totiž poučení, povzbuzení, pevné předsevzetí. Všichni potřebujeme poučení, a slovo Boží jest studna poznání; potřebujeme vedení a rady na naší životní pouti, a slovo Boží jest spolehlivý rádce, jest zrcadlo našeho pravého sebepoznání a kniha našich povinností; potřebujeme někdy varovného hlasu, slovo Boží jest bdělý strážce a varuje zvláště ty, které jiný varovat nechce, nemůže nebo si netroufá. Ludvík XIV. zvěděl trpkou pravdu jen s kazatelny, a když mu dvořané radili, aby smělého řečníka (P. Bourdaloue T. J.) dal zavřít, měl tolik velkomyslnosti, že pravil: »Kazatel vykonal svou povinnost, vykonejme nyní svou povinnost i my.« Šlo tehdy o jeho nedovolený poměr.

Potřebujeme znalce všech nebezpečí, která na nás číhají naездеjší pouti, zvláště na nezkušenou mládež; slovo Boží nás na ně upozorňuje. Potřebujeme autority ve věcech víry a mravů, a tu má jedině ten, kdo může říci: »Slovo mé není moje, nýbrž toho, který mne poslal; já mluvím jeho jménem, jeho autoritou, a proto vymáhám od tebe naprostou víru a podrobenost, ne sobě, nýbrž našemu společnému nebeskému Učiteli.«

Vracím se ještě jednou k tisícům věřících, kteří odpadli po roce 1918 k nové sektě. Že k tomu došlo, zavinila namnoze okolnost, že se vyhýbali slovu Božímu. Katechismus pomalu zapomněli, pravdy sv. víry si neobnovovali, a pak uvěřili snadno lečjakému mluvčí; jeden jim namlouval, že neodpadají od víry, nýbrž prý jen od církve, druhý se zapřísahal, že jde jen o českou řeč při bohoslužbě, třetí je přesvědčoval, že vlastenectví vymáhá, aby opustili »římskou« církev a přidali se k národní. K tomu všemu by nebylo došlo, kdyby byli pilně neděli co neděli poslouchali slovo Boží — a kdyby je byli kněží, později také odpadlí, hlásali, jak se sluší! Nejsi sice zavázán pod hříchem být přítomen kázání, nejsi ani zavázán čítat duchovní knihy, jsi však povinen zjednat si potřebných náboženských vědomostí, a k tomu je ti možná jen dvojí cesta: buďto živým slovem, tedy kázáním, nechodíš-li již na katechismus jako ve školních lavicích, nebo písmem ve vhodných knihách.

G) »Nehleď na to, kdo mluví, k tomu upínej pozornost, co mluví.« Tuto radu dává ctihodný Tomáš Kempenský. Kdo mluví... Jest kazatel roven filosofu, který přednáší a hlásá nauku svou, či jest vyslanec Kristův, hlásající slovo Kristovo, slovo věčné a neomylné Pravdy? »Já jsem v kazatelích velice vybíravá,« řekla slečinka, zvaná na misií, a tím ukázala, že patří k lidem, kterým nejde o poučení nebo dokonce o polepšení života. Už svatý Pavel měl s takovými co dělat. Pobavit se pěknými řečnickými obraty, elegantním přednesem... Nezáleží jim na obsahu, jen o zevnějšek jim jde, jako návštěvníku divadla; osoba kazatele jest jim hlavní věcí, slovo Kristovo jim je vedlejší, snad i docela lhostejné. Vědomí, že hlásá slovo věčné Pravdy, naplňovalo apoštola národů vznešeným vědomím jeho velkého důstojenství a poslání, toto vědomí oduševňuje každého pravého hlasatele evangelia i jeho posluchače. V Barceloně měl r. 1935 postní kázání P. Laburu. Kázal celému španělsku, elektromagnetické vlny roznášely jeho slova rozhlasem po celé zemi, v basilice St. Maria del Mar (Panna Maria u moře — mořská hvězda), na jejíž kazatelně stál, musila být k tomu upravena, megafony byly zavěšeny na náměstích, ulicích, v hotelích... Před lety uváděl nepřítel naší vlasti, chystajícího se k buřičskému projevu v rozhlase, jeden z jeho lidí na podium slovy: »Vůdce! Celý svět vás bude nyní poslouchat!« Ne-popírám, poslouchal, rozumí se, že ponejvíce ze zvědavosti, a jak rychle vyslechl, tak rychle zapomněl. Slovo Kristovo? Jeho ozvěna se nese od moře k moři, od světadilu jednoho k druhému, od století k století, nachází vždy a všude vnímavé posluchače, hotové pro jeho slovo položit život, a bude je mít, dokud bude slunko svítit na naši ubohou zemi.

H) S jakou horlivostí poslouchávali naši předkové hlásání slova Božího! Karel IV. povolal do Prahy ne pouze vynikající umělce a učence;

nemenší péči věnoval i tomu, aby svým poddaným opatřil i vynikající kazatele, na př. Konráda z Waldhausen. Císař sám poslouchával kázání Milíčova a nebyl uražen, když se ho jednou velmi nešetrně na kazatelně dotkl. Jak zřejmo z konsistorních zápisů a z městských kronik, kázávalo se v městech každodenně, v neděli až pětkrát (ranní, velké, poobědňní, nešporní, večerní). Nejhorlivější kazatelé ve stol. 16. a 17. byli členové řádu T. J. Leč ani světští kněží nezůstávali pozadu; o trutnovském faráři Šarfenbergovi praví místní kronika, že po 19 let kázával týdně sedmkrát, v neděli někdy i třikrát. Píseň před kázáním »Otče náš, milý Pane...« pochází z konce 15. stol., tedy z doby předluterské. Nemysleme však, že chrámy byly poloprázdné anebo že je naplňovaly pouze ženy, jak se někdy děje dnes! Jak ženy, tak i muži spěchali k poslouchání slova Božího, a protože od dětství týdně několik kázání slyšeli, vyznali se ve sv. víře tak důkladně, že podle tvrzení Eneáše Sylvia, pozdějšího papeže Pia II., prostá česká žena znala Písmo sv. lépe než mnohý italský kněz. Dopomáhalo k tomu i horlivé čtení bible. Naši otcové ji čítávali denně, s větším zájmem, než jejich synové ve 20. století poslouchají rozhlas nebo čtou noviny. (Viz 18. neděle po sv. Duchu, II.!) Nejen zájem — především porozumění pro vyšší nadpřirozené věčné hodnoty a statky, jímž byli veskrz proniknutí a jehož nechápe náš hmotářský mamonářský věk, je k tomu vedlo a vydává svědectví vznešenému pojetí života a cíle, pro nějž jsme stvořeni — pojetí, jímž neskonale převyšují pokolení dnešní.¹⁾

Bylo-li v městě dost málo příslušníků druhé národnosti, dbali konšelé toho, aby měli kněze, který by jim slovo Boží hlásal jejich mateřštinou — krásný doklad vzájemné lásky věřících, byť se národnosti různili. Přitom zůstávali katoličtí Čechové vroucími vlastenci a pro sebe vymáhali vždy jen české kazatele. Teprve šířením protestantství byly kazatelny i fary obsazovány cizími lidmi, kteří neznali naši řeč a byli od protestantských vrchností voláni odjinud. Tito kazatelé byli českému lidu vnucováni, na jejich »bohoslužby« (t. j. kázání) nutili páni své české katolické poddané násilím (holí, žalářem, v okovech vlečení), a s odpadem od katolické víry souvisel i odpad od mateřské řeči. A kdo chránil i zachránil našemu národu jeho řeč za doby josefínské, kdy vláda vše poněmčovala? Zdaž to nebylo hlásání a poslouchání slova Božího v našich chrámech, kam jako do posledního útulku se utekl náš drahý český jazyk? Jen u oltářů katolických kostelů, jen s kazatelen hlaholila česká řeč, vytištěná z veřejného života do chaloupek pod doškové střechy.

Píseň: Slovo Boží ukazuje..., Mudrci se zbožně, Máti drahá... (Strofy z mešních písní k evangeliu a Kredu.)

Čtení: Řím 10; 1 Kor 1, 17-31; 2; Sk 8, 27-40; Ž 18.

¹⁾ »Byla to opravdu bohoslovná doba u nás; lidi naše nebylo asi snadno lze uspokojit kázáním ledabylým; chápeme, že P. Šturn! T. J., jenž zajisté velmi dobře byl vyučen, měl ze svých českých posluchačů z počátku strach tak veliký, že se schovával v kouty, leda by kázat nemusil.« (Winter.) Byly ovšem výjimky. Rokycana na př. hubuje: »Ženské pohlaví ještě se modlí, ale muži, když mají pobýt na modlitbách, tak jako by šindelné hřebíky zobali, tak je jim milo.« Tedy zdařilé kázání si poslechnout, ano; ale s Bohem rozmlouvat — neradi!

DVANÁCTÁ NEDĚLE PO SV. DUCHU.

Sedm šperků snoubenky Kristovy, zlatý poklad království Kristova.

I.

A) Náš obvyklý nedělní kazatel mluví dnes v epistoletě o vznešenosti kněžského a apoštolského úřadu Nového Zákona. Srovnává je s kněžstvem a bohoslužbou starozákonní a praví: »Byla-li služba smrti (pomíjející bohoslužba mojžíšská, odsouzená k zániku) tak slavná, jakž by neměla být daleko slavnější služba Ducha sv.? Tehdejší bohoslužba bledne docela u přirovnání k nynější předústojné slávě, neboť bylo-li pomíjející tak slavné, budeť daleko slavnější to, co potrvá.« (2 Kor 3, 6-11; Žd 8, 6-13) Bohoslužba starodávná ustup nové, vznešené... A přec i ta starodávná byla tak slavná! Stačí otevřít knihy Starého Zákona, aby nahlédl každý, jaké úcty požívali synové Aronovi, povolání ke kněžskému úřadu. Jak vznešenou připadala izraelitovi jejich důstojnost! Jakou moc měl zvláště velekněz, třebaže i jeho moc a důstojenství bylo jen stínem toho, čeho se dostává v době milosti posledního ze zástupců Kristových! Starozákonní kněží obětovali krev kozlů, kněží Zákona Nového tělo a krev Beránka Božího. Rozmanité tehdejší obřady očistu duše jen znamenaly; svaté svátosti, udílené našimi kněžími, očistění duše působí. Některé obřady, jako na př. v evangeliu příští neděle, jen zjišťovaly, že malomocný, vyloučený ze společenství zdravých, jest nemocí prost a tudíž do obce zase připuštěn; kněz Kristův koná víc, daleko víc; není povolán, aby jen zjišťoval, kněz Kristův činí hříšníka schopným, aby mohl být připuštěn ke společenství andělů a svatých v církvi vítězné. »Cokoli svázete neb rozvázete na zemi, bude svázáno neb rozvázáno i na nebi...« Klíče nebeské pokladnice i nebeské brány svěřil božský Spasitel svým služebníkům — moc, o které se synům Aronovým ani nesnilo.

B) Uvažovali jsme již o několika svátostech. Prvních pět ustanovil Pán pro jednotlivce, k bezprostřednímu posvěcení jejich duší. Poslední dvě jsou stavovské; manželství k tomu, aby přirozený život lidstva byl udržován a sdílen, a to způsobem člověka důstojným; svěcení kněžstva k tomu, aby nadpřirozený život v církvi byl udržován, obnovován a sdílen, a to se děje jednak hlásáním slova Božího, hlavně pak udílením sv. svátostí. Lze tudíž říci, že kněžství jest pramenem ostatních svátostí. Bez kněžstva není Eucharistie, není zpovědi, není posledního pomazání; pouze křest se v případě nutnosti bez prostřednictví kněze obejde, a při udílení manželství jest kněz jen svědkem, přijímaje jménem církve souhlas snoubenců. Vizme země, kde jest nedostatek kněžstva, na př. Francii, anebo

kraje, kde byla nebo jest církev pronásledována; věřící tam žijí bez svatě zpovědi, beze mše sv., bez sv. přijímání, umírají bez poslední útěchy a posily na dalekou cestu.

C) Co jest kněz? Prostředník mezi Bohem a lidmi. Jediný všeobecný prostředník, a to již svou přirozeností («od narození»), jest vtělený Syn Boží. O jeho kněžském úřadě jsme již rozjímali. Celé tři roky obcházel městečka a vesničky své vlasti, uzdravoval veškeren neduh, a zvláště hojil duše zraněné hříchem — proto vlastně na svět přišel! To jest úkolem kněze, zjednávat odpuštění! Na kříži dokonál Pán své dílo, přinesl sám sebe za nás v oběť smíru, a tam jeho kněžský úřad vyvrcholil; potom odešel... Zůstane teď lidstvo na holičkách a opuštěno, když božský Lékař opustil zemi? Kolik slavrých a dovedných lékařů měla Evropa v 19. stol.! Jména Recamier, Volkmann, Nussbaum, jsou velmi dobře známa; byli to lékaři světového jména a věřící katolíci. Měli i žáky, měli na sta posluchačů; zavřeli oči, a jejich pacienti osířeli. Dovedli svým žákům dát návod a poučení, nemohli jim vlít svou dovednost. Náš božský Lékař? Ten svou moc jiným svěřit a odevzdat mohl! Jednal jako král; sám svým poddaným ve svém paláci neviditelný, vyzbrojí pravomocí své zástupce, toho větší a toho menší, a ti podle jeho směrnic spravují říši, udělují výsady a práva, vynášejí rozsudky a osvobozují. Svou moc odevzdal Pán apoštolům s rozkazem, aby jí zase odevzdávali jiným a tak se postarali o nástupce, než budou sami z vinice Páně odvolání. Král odevzdává korunu svému následovníku, stát pečuje o vhodné nástupce stárnoucích učitelů, odumírající stromy v lese musí mít dorost... Podobně je tomu v organismu církve.

Troji úřad odevzdal Pán apoštolům, učitelský, královský (se soudní pravomocí) a kněžský. Všimněme si všedního života! Nemůže být každý učitelem, kdo by chtěl; okolnost, že má znalosti a dovede učit, sama sebou nestačí. Tím méně by směl soudit každý, kdo by chtěl, kde by chtěl a koho by chtěl, snad proto, že zná státní zákoník; ba nedostačí ani, aby si ho lidé zvolili: »Ty budiž našim soudcem« — leda v nekulturních kmenech, anebo s obapólným souhlasem v záležitostech čistě soukromých, ne však v civilisovaném státě a ve věcech veřejného práva. Právě tak nemůže v církvi Kristově vykonávat úkony trojího úřadu Kristova kdokoli; moc k tomu dostává od Krista, ne od lidí, a dostává se mu jí způsobem, který určil Pán — přijetím svátostí svěcení kněžstva. Kde si lidé »zřizují« duchovní, nemají kněží, nemají zástupců Kristových, mají pouhé laiky bez jakékoli moci. Jen biskup může svátost svěcení kněžstva udílet, jen biskup může udělit jménem církve posvěcenému poslání, aby tam a tam kázal, učil, udílel sv. svátostí. Biskup sám má poslání od papeže, nástupce Petrova a náměstka Kristova.

D) Z katechismu víme, že k plnosti kněžské moci vystupuje svěcenec po sedmi stupních. Čtyři nižší a tři vyšší svěcení, přede všemi pak tonsura, přijetí do stavu duchovního. Ve staré církvi trvalo obyčejně dlouho, než kdo vystoupil na poslední stupeň. Napřed konal třeba několik let úřad ostiáře («kostelníka»). Pak byl posvěcen na lektora («čtenáře»), četl při bohoslužbě úryvky z Písma sv. Potom exorcista, který měl na starosti po-

sedlé, a těch bývalo tehdy mnoho. Čtvrtý stupeň, akolyta, přísluhoval kněžím při mši sv. jako dnes ministranti, a jen mužové osvědčené ctnosti byli k tomuto čestnému úřadu připouštěni. Tato nižší svěcení spolu s podjáhenstvím nejsou svátostí, protože byla zavedena od církve. Božského původu, od Krista Pána samého ustanovené a tedy svátostí jest svěcení jáhenské, kněžské a biskupské.

Byl jsi někdy přítomen svatému kněžskému svěcení? Uděluje se mezi mši svatou, a jest ovítno překrásným věncem obřadů. Biskup vzkládá napřed ruku na hlavu svěcence, vzýváje Ducha sv., aby na něho sestoupil a udělil mu moc k vykonávání svatých úkonů kněžských. Potom mu svatým olejem pomáže ruce a prsty, kterými se bude jednou dotýkat svátostného těla Kristova; přitom se modlí: »Račiz, Pane, posvětit ruce tyto, aby cokoli posvěti, bylo posvěceno, a cokoli požehnají, bylo požehnáno, ve jménu Pána našeho Ježíše Krista.« Potom mu podává patenu s hostií a kalich s vínem: »Přijmi moc přinášet Bohu oběť a sloužit mši sv. za živé i zesnulé ve jménu Páně.« Na konec ještě jednou mu vkládá ruce na hlavu se slovy: »Přijmi Ducha sv.; kterýmkoli odpustiš hříchy, odpouštějí se jim, a komu je zadržíš, zadrženy budou.«

E) Proč provází církev svěcení tolika a hluboce vážnými i krásnými obřady? Aby si svěcenci byli vždy vědomí vznešenosti a svatosti svého stavu. Máloco je tak pohoršující pro věřící, nic tak bolestné řádným kněžím jako vidí-li, že jejich svaté povolání jest poskvřeno nehodným životem některých služebníků oltáře. Smutná léta 1918—20! Jak bylo čistým kněžím, když bylo slyšet na schůzích a číst v novinách: »Najíst se a ženit se!« Jako když v Římě v době úpadku luza volala: »Jídlo a cirkus!« Kdykoli se však kněžské pohoršení v církvi příliš rozmůže, dopustí Pán buď pronásledování nebo založení sekty; co v našich řadách červivého, odplave jako špinavá usazenina, a církev jest nehodných zbavena.

Rci však, kde hledat důvody, že někdy jsou v církvi špatní kněží? Za prvé se taž, z jakých rodin takoví lidé vycházejí. Z rodin vpravdě křesťanských? Dostalo se jim řádné výchovy? Od mládí vychovávání v bázni Boží? Netrpěli jim rodiče za studentských let známostí a podobné nepřístojnosti? Za druhé, nebyli od nerozumných rodičů ke kněžskému stavu nuceni? Z takových pochází největší procento špatných kněží! Za třetí, nevetřeli se do svatého stavu bez povolání? Luther, frivolní a nečistý, byl jeden z těch, kteří se ke kněžství zhola nehodili a byli zrazováni, tak jako Farského zrazoval jeho strýc, vyšehradský kanovník, a jako o Brodském vypravovaly po jeho odpadu noviny, že jen chudoba ho přinutila, aby šel do alumnátu. Z takových pak vyrůstají zakladatelé sekt a odpadlíci. Za čtvrté, modlívaš se za dobré kněze? Největší trest, jaký může křesťanskou osadu postihnout, jest nehodný kněz. Proto nás vybízeli Pán: »Proste Pána žní, aby poslal hojné a hodné dělníky na žeň svou.«

F) K biskupovi Stahlovi přišel před lety stařec, dělník, a podával mu 80.000 zlatých, pro tehdejší dobu sumu ohromnou. Prosil ho, aby v jeho osadě zřídil katolickou faru. »Když můj otec umíral, volal jsem k němu duchovního; než však přišel, otec vydechl duši, farní chrám jest od nás příliš

vzdálen. Uvažoval jsem tehdy, jaké jest neštěstí pro osadu, nemá-li kněze nablízku, a předsevzal jsem si, jsa ještě chlapec, že se postarám, aby naše vesnička měla svého duchovního. Šetřil jsem celý život... Teď nebude nebezpečí, že někdo u nás zemře bez sv. svátostí.« Tak soudil a jednal tento prostý chudý muž. Já dostal před nedávnem dopis z ciziny: »Je tu mnoho mladých českých dělníků, ale odcizují se ponenáhlu víře i mravnosti. Žijí bez vlivu kněze, a je to na nich vidět.«

Po husitských válkách byly v severních Čechách osady, kam kněz nepřišel častěji než jednou za rok, na Zelený čtvrtek, odsloužil na stole mši sv., podal přítomným tělo Páně, a opět se neukázal celý rok. Za protestantských dob byla nouze o kněze ještě větší. V odlehlých koutech lid žil bez náboženství, protože k nim kněz nezavítal nikdy, nikdy neslyšeli poučení, nikdy slovo útěchy, neznali ani Otčenáš, neznali základní pravdy sv. víry, místo nich byli plni pověr, mnozí celá desetiletí nepřijali sv. svátostí. Tehdejší pražští arcibiskupové věděli, že jen pak bude lze čelit této mravní zkáze, dostane-li národ hojně kněží, rozumí se, že řádných a horlivých kněží. O to pečoval Brus z Mohelnice, Medek, Lohelius, Harrach. Proto povolání do Čech jesuité. Jedním jejich úkolem bylo pomáhat arcibiskupovi ve výchově řádného kněžstva, sami být příkladem čistého života, ze svých řad dát národu neúnavné kazatele a misionáře. Ale již v dobách předhusitských pečovali arcibiskupové Arnošt z Pardubic, Očko z Vlašimě a Jan z Jenštejna o čisté mravy služebníků oltáře. Jest pravda, že katoličtí kněží byli veskrze zkažení a že Husovi šlo o očistu v kněžském stavu? Prostudoval jsem dějiny husitského hnutí důkladně, ale nečetl jsem ani jednou, že by byli kdy kališníci nebo táboři řekli katolickému knězi: »Napravíš-li nehodný život, ušetříme tě, nepolepšíš-li se, budeš upálen.« Mluvili vždy jako pověstný husitský kněz Ambrož v Radkově v Kládsku: »Přestoupíš-li k nám, zachováš život, ne-li, půjdeš do ohně.« Katolický farář Megerlein odpovídá: »Toho Bůh nedej, abych pro krátké muky zradil pravdu svaté víry křesťanské; já učil a kázal pravdu v Praze, Zhořelci, Hradci (Králové), a na té pravdě trvaje, chci zemřít.« Táboři nešetřili ani kališnických kněží a upalovali je, když nechtěli přestoupit k jejich výstřednímu učení. Nadto pronásledování působí vždy očistně, takže krutostí husitů trýbily i život a mravy katolického kněžstva našich vlastí.

II.

G) Nejvznešenější úkon kněžského stavu jest slavení nejsv. oběti a udílení sv. svátostí. Lüttwitz, protestant, sděluje, že jednou ho pro jistou věc bez ustání trýznilo svědomí. Chodí od pastora k pastorovi, zajede si k proslulému duchovnímu své sekty do Paříže, chce od každého odpuštění svého hříchu. »Litujte ho, Bůh jest milosrdný...« — »To všechno vím, to jsem i dělal, ale kde jistota? Jistotu chci mít, že mi Bůh odpustil, jistotu jako katolíci, když odcházejí od zpovědi.« Jistotu — a tu mu nemohla zjednat ani lítost, ani důvěra v Boží milosrdenství. Jen slovo zástupce Kristova jí zjednává: »Já tě rozhřešuji od hříchů tvých...«

H) Zde máš jeden z důvodů, proč ustanovil Pán sv. svátostí. Co jest svátost? »Viditelné znamení, ustanovené od Krista Pána, které v duši

působí a jí uděluje neviditelnou milost.« Tedy tři »části«. Za prvé viditelné znamení. Sv. Jan Zlatoústý praví asi toto: »Protože jsi složen z neviditelné duše a z viditelného těla, dal ti Pán takové svátosti, které mají viditelné roucho a neviditelný obsah.« Svátosti jsou tedy úkony symbolické neboli náznačné. Co znamená tento výraz? Že něco »naznačují«. Znamení jsou trojího druhu; buďto naznačují něco, co se stalo, na př. černý prapor na domě znamená, že tam někdo umřel; nebo naznačují něco, co se právě děje, na př. odevzdání klíče od obecního archivu naznačuje, že ten, kterému se odevzdávají, přejímá úřad, moc, práva i povinnosti starosty; nebo naznačují něco, co se stane, na př. signál znamená, že přijede vlak. Kromě toho lze ještě jinak znamení rozlišovat; některá jsou pouze náznačná, jiná jsou nadto i působivá. Jaký jest mezi obojími rozdíl? Zvednutý semafor před nádražím jenom znamená, že kolej jest volná, ale sám ji neuvolnil; korunovace jest znamení působivé, korunovaného totiž králem činí, uděluje mu titul, pravomoc, vládu atd. Svátosti jsou nejen náznačná, jsou zároveň i působivá znamení — skutečně působí to, co znamenají, totiž vlévají do duše milost a udělují jistá práva.¹⁾

I) Které z obou znamení jest krásnější, obsažnější, duchaplnější, náznačné či působivé? Suď sám, co na tě více působí: praporčík nese prapor před knížetem na znamení jeho knížecí a velitelské moci — král nebo císař princovi prapor odevzdává, čímž ho knížetem, vládcem, velitelem činí... Milosrdná sestra nosí řeholní roucho, které každému ukazuje, že jest členkou té a té řeholní rodiny — kandidátka jest při obláče do hábitu oblékána, čímž se členkou klášterní rodiny stává... Kyneš-li někomu rukou, by k tobě přišel, máváš-li šátkem na pozdrav nebo na rozloučenou, naznačuješ jen to neb ono, nemůžeš-li nebo nechceš-li mluvit; »dáváš mu znamení«, což se ve všedním životě děje denně a což může každý. Působivé znamení není v moci každého! Aby platně působilo, musí být ustanoveno od zákonité autority nebo zákonným právem. Nečiníš kardinálem toho, kterému odevzdáváš kardinálský klobouk, leda že bys byl papežem nebo od něho k tomu zplnomocněn. Neučiníš pánem zámku nebo kostela každého, komu podáš klíče budovy. Působivé znamení — krásnější a hlubší, a daleko ne tak časté, tedy i vzácnější a slavnostnější.

Slavnostnější... Tuto složku nesmíme přehlédnout! Symbolických úkonů se užívá jen při slavnostních příležitostech. Směšné by bylo, kdyby pán, přijímající do služeb čeledína nebo hospodáře, mu odevzdával klíče ke sklepu na sametové podušce nebo ho uváděl v jeho úřad odevzdáním ověncených vidlí. Tyto úkony nesmějí tedy být ve všedním společenském styku na denním pořádku. Není však zhola nic na závadu, užívá-li jich

¹⁾ Nelze popřít, že symbolické úkony jsou krásné. Proto na př. u mnohých národů bývalo zvykem, že rozmanitými obřady oslavovali chvíli, kdy dítě opouštělo dětský věk nebo kdy jinoch se stával mužem. U slovanských národů to bývaly postřižiny, u Řeků mu odevzdáváno kopí a štít, u Římanů odkládal dětské šaty a bral na sebe hrubý šat dospělých; tato slavnost byla konána vždy veřejně, v Athénách na př. u přítomnosti celé republiky. Proč? Nelze upřít, že tyto symbolické úkony mají v sobě něco krásného, takřka kouzelného, čímž působí na ducha těch, kteří jim jsou přítomni, a zvláště těch, na kterých jsou vykonávány. Krásnější než dnes, kdy každý se automaticky stává plnoletým, dosáhne-li 21. roku!

člověk denně ve styku s božstvem; úcta k božstvu činí každý úkon posvátným, slavnostním a vznešeným, zvláště jde-li o Boha pravého — nekonečný majestát trojjediného Boha činí takové úkony nejen denně možnými, činí je i přiměřenými — tím více, čím více vzbuzují v duši »slavnostní náladu«, vědomí hluboké úcty k nekonečné velebnosti a svatosti Nejvyššího.

J) Kromě toho na svátostném znamení možno a nutno rozeznávat dvojí věc, úkon sám a slovo, které jej provází. Úkon — při křtu sv. obmývání vodou; ale obmývání samo ještě neznamená nic, tím méně může něco působit; jsouť přece přerozmanité důvody, proč se člověk umývá! Kristus Pán zvolil obmytí vodou za znamení vnitřního očištění duše; to však musí být nějak vyjádřeno; jak jinak než slovem? »Já tě obmývám ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.« Naopak, kdyby chyběl úkon a bylo jen slovo, nebylo by pravdivé. Jaký smysl by mělo, kdybych řekl: »Já tě obmývám«, a přitom neobmýval? Obojí je tedy k svátosti nezbytné, jak slovo, tak úkon. Svátosti jsou tudíž krásným odleskem Boha člověka. Jako v Kristu Pánu jest spojeno neviditelné božství s duší a tělem, tak ve svátostech jest vázána neviditelná Boží milost na lidské oduševňující slovo a hmotný (viditelný) úkon.

Vizme na příkladě. Opásat se mečem... Opásá-li se jím beduín před vyjížděnkou, není to vůbec znamení. Opáše-li se jím důstojník, než vyjde z domu, poznává každý podle toho, že má před sebou člena armády v činné službě; je to znamení náznačné jako uniforma, hvězdičky na vojenské uniformě a pod. Opásá-li jím z rozkazu krále velitel zajatého nepřítele, je to znamení působivé: vrací mu tím svobodu. Podobně opásal-li jím kníže z rozkazu vládce jinocha a provázal-li svůj úkon slovy: »Já tě pasuji na rytíře«, tím ho rytířem skutečně učinil. Padalo přitom na váhu, byl-li zástupce vládcův muž mravů počestných nebo ničemník? Zhola nic! Ať rádný, ať nehodný, v tom i onom případě se dostalo zajatému plné svobody, jinochovi hodnosti rytířské (šlechtické)... Proč? Poněvadž zástupce jednal jménem královým, jen proto, že byl od vládce zplnomocněn, neudílel milost svou, nýbrž královu. Říkáme, že pasoval jinocha platně... Jeho úkon »platil«. Ať mi otevírá bránu paláce neb pokladnici generál anebo otrhanec, ať mi podává lék hodný otec nebo nějaký zloděj, zdravý nebo nemocný, stříbrnou nebo cínovou lžičkou, na tom nesejde; lék působí v každém případě.

Z toho chápeš, že při udělování sv. svátosti nerozhoduje, uděluje-li je kněz života svatého či poskvrněný nepravostmi; neuděluje milost svou, nýbrž milost Spasitelovu, a tu nemůže poskvrnit ruka nečistá. Byť šlo i o odpadlého kněze! Důvod je ten, že moc, kterou od Boha při svěcení dostal, mu nemůže být nikdy a nikým odňata, ani papežem. Stávalo se, že král poslal někoho do zámořských osad s velkými plnomocemi jako svého zástupce; zneužíval-li tento své moci, hyzdil-li svůj úřad neřestným životem, nemohl mu přesto nikdo jeho plnomocí odníti, ani guvernér, nýbrž zas jen král. Kristus Pán knězi posvěcenému jeho moc neodejme, a církev? Ta může nehodnému pouze zakázat vykonávání jeho úřadu, a to skutečně činí. Hříšný kněz se dopouští svatokrádeže; odpadlý nadto uděluje svátosti nedovoleně, ale platně, vyjma pokání — protože rozhřešení jest úkon soudní, a k tomu kromě kněžské moci jest zapotřebí i soudní pravo-

moci (soudce smí vynášet rozsudky jen nad těmi, které mu vládce podřídil), a tuto pravomoc církve knězi odpadlíku odnímá. Pouze umírajícímu smí dát rozhřešení, a to jest jediný případ, kdy smějí věřící od odpadlého svátosti přijmout.

Učení Husovo a jiných, že nehodný kněz pozbývá moci udílet sv. svátosti, jest očividný blud. Jíný blud byl, že svátosti může udílet každý křesťan. Nikoli! Jen zplnomocněný zástupce Krista Pána, našeho jediného Krále! Kdo není platně svěcen, na př. duchovní všech protestantských sekt, ten není knězem, a kromě křtu, který smí udělit každý člověk, i žid a pohan, neudělují platně svátosti, neproměňují chléb v tělo Páně, nemají mši sv. Je to stejné, jako kdyby někdo, koho král nezplnomocnil, chtěl zajatce prohlásit za svobodného nebo jinocha pasovat na rytíře. Ať ho opáše mečem, ať ho při tom prohlásí za šlechtice, vše, co koná, jest neplatné, stejně jako kdyby nějaký podvodník ve falešné uniformě uděloval jménem vládce nějaké výsady. Platí-li to o kterékoli pozemské říši, platí to i o království Kristově. Odpouštět daně (hříchů), propustit ze žaláře, kam byl od krále odsouzen (věčné zavržení, které hříšníka čeká!), udělovat různá práva může platně pouze ten, kterého náš Král svým zástupcem učinil, nikdo jiný. — Těchto několik slov dostačí; víme nyní, co se vymáhá od toho, kdo svátosti uděluje.

K) Proč Kristus Pán za prostředek našeho posvěcení a za nástroj k udělení milostí volil viditelné znamení, bylo zčásti řečeno. Za prvé, když slyšíme slova a vidíme úkon, máme jistotu, že se nám dostává odpuštění nebo posvěcení. Za druhé, je tak přiměřeno lidské přirozenosti, složené z duše a těla. Za třetí, tyto úkony, ustanovené a zavedené od samého zakladatele církve, jsou znamením společenství a jednoty církve, vyznání naší víry i našeho příslušenství k církvi Kristově a pojí nás k ní co nejpevněji, protože jediné ona může svátosti udílet; jsou zároveň pouto obcování svatých, vzájemně spojující všechny členy velké rodiny Kristovy. Za čtvrté, budí a udržují v nás vědomí: »Jsme lidé hříšní, pomoci a spásy potřební, a tu si nemůžeme zjednat sami, jsme v tom odkázáni na jiné.« Za páté, znamení od věčné Moudrosti volená jsou též jakýmsi kázáním pro přijímajícího i pro přítomné. Aby tato stránka působila na nás ještě více, zasadila je církve do rámce pěkných obřadů, jak jsme již o mši sv. slyšeli. To jest jediné, co může církve se svátostmi činit. Nemůže je sama ustanovit, nemůže nové přidat nebo stávající zrušit, nemůže viditelné znamení měnit.

L) Tím přicházíme k dalšímu. K podstatě svátostí patří ustanovení od Krista Pána. Nemají tedy tato »znamení« svou moc sama sebou, jako bylinka má »sama od sebe« léčivou moc. Voda přece není s to, aby sama sebou obmyla duši ode všech hříchů, jak se při křtu sv. děje! Pán tato znamení zvolil svobodně a učinil je nástroji své milosti, jako král může ustanovit — ale jenom on a nikdo jiný v jeho říši — že odevzdání maršálské hole činí někoho velitelem jeho armády. Saský kurfirst hledá dvorního kazatele a táže se uchazeče: »Kolik je svátostí?« — »Kolik Vaše Výsost ráčí poroučet.« Asi jako kdyby se tebe ptal čeledín, kolika sedlákům ráčíš poroučet prominout daně! Svátostí jsou praménky, kterými proudí milost

ze Srdce Ježíšova; proto jen na něm záleží, zdali je ustanoví, kolik jich ustanoví, a jaké úkony ustanoví. Kromě toho jen božská všemohoucnost může vázat na viditelné znamení neomylně nadpřirozenou milost.

M) Teď jsme vyslovili dvě slova. Za prvé, milost ze Srdce Kristova. Všecky milosti, kterých se člověčenstvu od vyhnání z ráje kdy dostalo, dostává a dostane, jsou zaslouženy od Vykupitele. Svátosti jsou praménky, které nám je do duše přivádějí. Uvažuj; sedíš v pokoji, otočíš kohoutkem, a do sklenice ti kane voda. Odkud pochází? Snad ze zdroje, vzdáleného několik hodin cesty; co tě s ním spojuje? Vodovod. Nebo otočíš vypínačem, a žárovka svítí; co rozžhavilo její drát? Elektřina, pocházející z centrály, vzdálené několik set nebo tisíc kilometrů, a s ní tě pojí drát. Tak sv. svátosti; jsou sedm pramének, které vytryskly na Golgotě před 1900 lety a přivádějí nám z probodeného Srdce Ježíšova život, posvěcení, očistění našich duší.

Za druhé jsme vyslovili slovo »neomylně«. Co znamená? Že svátosti působí v duši milost jistojistě a neklamně, jen když nečiníme překážek. Viz motor; stojí připraven k práci — netřeba, leč zapnout proud, a začne okamžitě fungovat. Netřeba, abychom mu nějak pomáhali, ba ani mu nemůžeme pomáhat, ale můžeme způsobit zá vad u, která zamezí fungování. Nebo slunko; vlévá do pokoje okamžitě proudy světla, tepla, ale musíš odhrnout záclonu. Odstranit překážku! Vyhostí ze srdce opravdovou lítostí nezřízenou lásku k hříchu, a svátost pokání, když ji přijmeš, okamžitě rozvine v tvé duši své účinky, očistí ji, vlije do ní ztracenou milost. Odstraň z duše těžký hřích, a okamžitě rozvíjí Eucharistie v tvé duši své podivuhodné působení, rozmnožení milosti atd.

N) Všiml sis opět rozdílu? O svátosti pokání jsme řekli, že ztracenou milost vlévá, křísí mrtvou duši k nadpřirozenému životu. Totéž činí křest; proto se tyto svátosti nazývají svátostmi mrtvých. Ostatní svátosti milost posvěcující v duši předpokládají, jejich přijetím se milost rozmnožuje, proto se nazývají svátostmi živých. Přijme-li někdo svátost živých v těžkém hříchu, dopouští se svatokrádeže, přijímá ji nehodně, ale kromě Eucharistie platně. Podobně, kdyby kdo přijal dobrovolně, ale bez lítosti křest: platně, ale nehodně; stal se křesťanem, nezrušitelné znamení mu vtisknuto v duši, dostal všechna práva věřících (přijímat sv. svátosti, nárok na ochranu církve), ale hříchy mu budou odpuštěny a milost vlita, až odstraní překážku, totiž nedostatek lítosti. Anebo poslední pomazání. Kdo by je přijal proti své vůli, násilím donucen, nebo kdyby kněz nevzal olej (ke křtu nevzal vody!), přijímá neplatně, a kdyby si pak věc »rozmyslil«, musil by je přijmout znova, jako neplatně pokřtěný musí být »znova« pokřtěn. »Znova...« Vždyť vůbec není pokřtěn! Přijme-li poslední pomazání dobrovolně, ale v těžkém hříchu, bez lítosti, přijímá platně, ale nehodně, svatokrádežně. Co dělat, chce-li svůj čin napravit? Očistit duši ve sv. zpovědi! Jiného dělat nemožno a netřeba! Nebude a nemůže přijímat v téže nemoci pomazání po druhé; prvně platí, a teď rozvíjí své účinky, když překážka odstraněna. Svěcení kněžstva, stav manželský... Svěcenec se skutečně knězem stal a obdržel všechnu kněžskou pravomoc,

snoubenci se stali manžely a dostalo se jim manželských práv, ale svátostných milostí se jim dostane, až odstraní z duše těžký hřích. Přijali platně, ale nehodně. Pouze svátost pokání činí výjimku, a v tom jest zajedno s Eucharistií: kdo ji přijímá nehodně, přijímá zároveň neplatně, a musí sv. zpověď opětovat. Znáš snad výrok sv. Pavla: »Kdo nehodně tělo a krev Páně přijímá, odsouzení sobě jí a pije.« (1 Kor 11, 29)

O) Úcta k sv. svátostem vymáhá, abychom je přijímali hodně a důstojně. Král by pokládal za urážku, kdyby se mu byl jinoch k pasování na rytíře dostavil do paláce v otrhaném, zabláceném šatě; myslím, že by z pasování nebylo nic, že by ho vyhnal a nadto snad i příkladně ztrestal. Kdyby byl přesto od králova zástupce pasován, stal by se skutečně rytířem, ale byl by samozřejmě povinen svou neuctivost, která byla pro krále urážkou, všemožně odčinit. Jest nápadné, že přecasto stíhá velký trest svatochrádky už na zemi. Nejznámější jest, co se stalo králi Lotharovi II. Zapudil manželku a žil hříšně s Waldradou, začež byl od Mikuláše I. z církve vyobcován. Když se proto proti němu bouřili poddaní, spěchal do Říma a žádal, aby byl vyobcování zbaven. Nástupce Mikulášův, Hadrián IV., byl ochoten tak učinit, ačli již zanechal hříšného poměru. Lothar byl hotov spolu s průvodčími přísahat. Někteří se zachvěli a odešli, většina přísahala s ním, načež přijali velikonoční Eucharistií. Na cestě v Piacenze je zachvátila neznámá nemoc, opadávaly jim vlasy a nehty, černali a umírali před očima královskými, Lothar sám zemřel v nekajícím. Z těch, kteří se přísahy a sv. přijímání zdrželi, nezemřel ani jediný. Stejně stíhá velmi často trest ty, kteří si ze sv. svátostí tropí posměch. Albán Stolz vypravuje několik případů, které zrovna zachvějí, některé i z Čech a z Moravy.

Proč tak nápadně trestá Pán právě tyto hříchy? Protože sv. svátostí jsou úkony svaté, takřka schrány jeho nejdražší krve, schrány milostí, které nám svou smrtí zasloužil, a nadto projevy jeho nekonečné vykupitelské lásky. Otec by měl syna na smrt nemocného, s nebezpečím života a s nadlidskými obětmi by mu zjednal lék, který jediný ho může uzdravit, a syn na posměch jím krmí psa — jak s ním otec naloží? Svátostí, klíče k nebi, léky našich duší, prostředky spásy... Jsme na ně z ustanovení Krista Pána odkázáni tak, že bez nich není odpuštění ani spasení. Kdo nechce těchto klíčů užít, tomu zůstane rajská brána navždy zavřena. Boj pekla a jeho nástrojů (bludařů) proti nim jest nám nejlepší zárukou a důkazem, že jsou jistě něco božského, pro spásu duše nevyhnutelného. A přec se jim věřící vyhýbají, jak mohou. Jednomu brání pýcha pokleknout před zástupce Kristova a vyznat: »Já bídny hříšník...« Druhého zdržují lidské ohledy, tedy hloupá lidská bázeň, třetího odvádí jakýsi nerozumný strach z věcí božských... Na zemi od Boha co nejvíce daleko, a po smrti se k němu chtějí dostat! Čtvrtého odvrací lhovost, pátého nedostatek dobré vůle, nechtějící slyšet o nápravě života.

Husitské kněžstvo, provádějící tábory a sirotky na válečných výpravách, více válečníci než kněží, zdivočeli nadměru, a po válkách husitských propadli neuvěřitelné mravní zchátralosti. Vlivem protestantismu se tento neblahý zjev ještě zhoršil, a před Bílou horou byl pokles nejhlubší; nikdy nebylo u nás kněžstvo tak neřestné, nikdy v takovém opovržení jako tehdy husitští

a protestantští duchovní. Není divu, že Pán vymetl chlév železným pometlem — Bílou horou a tím, co následovalo. Pak též pochopitelně, že si lid nevážil ani svatých svátostí. Jak si jich měl vážit, když farář, o kterém nemůže dějepisec zjistit, zda se držel kalicha či Luthera, či obého zpola, nevešel nikdy do zpovědnice, neuctivě si počínal při úkonu, kterému říkal mše. Dvě stě let předtím se lid k sv. svátostem hrnul, takže bylo nutno jeho přílišnou horlivost brzdít, a nyní, po tak zvané náboženské reformaci neboli nápravě? Nápravu zjednali teprve členové nového řádu sv. Ignáce. V Mariánských družinách, jimi zakládaných a řízených, patřilo k předním povinnostem členů časté přijímání sv. svátostí. Kromě toho bylo povinností jejich cti vést k tomu i jiné a zvláště dbát, aby bez svátostí umírajících nezemřel žádný katolík v jejich okolí. Jesuité nelitovali dalekých cest, mnohdy z Prahy na samé hranice Čech, šlo-li o to, aby odsouzcenci zjednali útěchu sv. přijímání, když se k tomu jiní neměli, a v době moru stejně neúnavně a obětavě, i za cenu vlastního života, sílili všechny epidemií zachvácené svátostí pomazání k poslednímu boji.

Což my, kteří přijímáme svaté svátosti často a rádi, jsme si my vědomi, jak krásné jsou tyto skvosty, kterými Pán svou církev ozdobil? Oč menší by byla její krása, oč slabší její lesk, kdyby jí těchto sedm šperků chybělo! Vidět to na sektách, které se odtrhly od pravé církve Kristovy. Krásná, netušeně krásná jsou tato vznešená díla božské Moudrosti, ve kterých se zračí Boží moc a dobrota jako málokde. Odtrhne-li se některá sekta od církve, vezme s sebou některý z těchto šperků, obyčejně jen křest, nic víc, ale ani ten jediný šperk nepatří jí, jest kradený . . . Pán jimi ozdobil jenom svou snoubenku, a na nás jest, abychom si jich co nejvíce vážili, za ně děkovali, a obojí, vděčnost i úctu, projevovali tím, že je často přijímáme, a to s náležitou přípravou a s patřičným díkučiněním. Tím více milostí zaplaví naši duši, čím vroucnější tato příprava a děkování bude.

Zpěv: eucharistická píseň.

Čtení: 2 Kor 3, 1-12; Lv 21, 1-12; 22, 1-10.

TRINACTÁ NEDĚLE PO SV. DUCHU.

Svátostiny, další ozdoba snoubenky Kristovy.

»Jděte, ukažte se kněžím,« praví Pán k uzdraveným malomocným v dnešním evangeliu. Posílá je k nim, protože podle Zákona měli nad nimi vykonat očistný obřad a tak je zase přijmout do společenství náboženské obce. Jeden z mnohých očistných obřadů zákona Mojžíšova . . . Obřady, které byly předobrazem vyšších a vznešenějších úkonů Nové úmluvy, uzavřené v krvi Kristově . . . Předobrazy svatých svátostí, tu a tam i svátostin.

A) Svátostiny . . . Jméno samo ukazuje, že jde o věc, která jest podobná svátostem. Jest skutečně nemalá podoba, ale je také podstatný rozdíl. V čem záleží podobnost? Svátostiny 1. jsou viditelné znamení, 2. udělují obyčejně nějakou neviditelnou milost nebo aspoň úrad anebo právo, 3. k jejich udílení je třeba zplnomocněné osoby. Ale jaké rozdíly! 1. Nejsou ustanoveny od Krista Pána, vyjma umývání nohou na Zelený čtvrtek, 2. neudělují samy sebou milost posvěcující ani její rozmnožení, nýbrž jen milost pomáhající, při čemž pouze disponují čili připravují k rozmnožení milosti; kromě toho 3. nezjednávají milost neomylně . . ., všechno záleží na dispozici přijímajícího, 4. nejsou k spasení nevyhnutelně potřebné, 5. církev, která je ustanovila, má právo měnit způsob čili obřad jejich udílení, nové zavést a zavedené zrušit, 6. jest jich celá řada.

Lze tedy říci: »Svátostiny jsou viditelná znamení, ustanovená od církve, udělující jistá práva nebo disponující k přijetí milosti nebo vyprošující přijímajícímu jistá časná dobra, někdy i ochranu před zlem duše i těla.« Kristus Pán bez ustání žehnal; chleby při zázračném rozmnožení, při poslední večeři, v Emauzích . . ., dívky . . . Tuto moc dal i církvi: »Nemocné uzdravujte, malomocné očišťujte, demony vymítejte . . . Darma jste přijali, darma dávejte.« (Mt 10, 8) Církev tedy užívá svého práva, když ustanovuje svátostiny. Jsou dosti rozmanité a lze je rozdělit na tři nebo čtyři skupiny.

1. **Zasvěcení** (consecratio), když některá věc jest neodvolatelně určena pro bohoslužbu. Při těchto se užívá svatého oleje, katechumenů nebo křížma; jsou většinou právem biskupů, ale biskup nebo Apoštolská stolice může k nim zmocnit i kněze. Svěcení chrámu, oltáře, zvonu, kalicha; křestní vodu smí světit každý kněz. Úcta k Bohu vymáhá, aby tyto věci byly navždy vyňaty ze všedního neboli profánního užívání a vyhrazeny (»zasvěceny«) výhradně počtě a oslavě Boží a posvěcení věřících. Kalich jen mši svaté, chrám jedině bohoslužebnému shromáždění věřících, křestní voda jenom k udělování první svátosti. Zneučtění věci takto Bohu a bohoslužbě zasvěcených jest svatokrádež. Když babylonský král Baltazar kázal přinést nádoby uloupené v jerusalemském chrámě a při hostině jich užil k pitce

se svými knížaty a ženinami, byl okamžitě ztrestán; ruka, píšící na stěně slova: »Mane, thekel, fares« mu ohlásila pokutu; téže noci byl zabit a město dobyto od Peršanů.

2. Posvěcení, a to dvojího druhu: a) Skutečné svěcení, kterým se věci jako při zasvěcení vyjímají ze všedního užívání a vyhrazují bohoslužbě; liší se od zasvěcení jen tím, že se při nich neužívá svatého oleje a že je obyčejně může konat každý kněz. Svěcená voda... Benedictio constitutiva! b) Žehnání, když kněz prosí Pána, aby chránil nebo dal požehnání těm, které žehná (dítěm na čelo kříž!) nebo kteří užívají »posvěceného« předmětu, na př. růžence, obrazu, odpustkového kříže... Benedictio invocativa! Někdy tyto věci samy se nazývají svátostinami, ač správnější jest nazývat tak jenom obřad svěcení.

3. Exorcismy, vymítání démonů, dnes vzácné, pročež je opomíjíme.

B) Zasvěcení a posvěcení uděluje někdy jistá práva, jde-li o osoby, na př. opata nebo abatyše. Osobní posvěcení (milostí) tato svěcení neudělují, zato však žehnání, a to v míře, jak už naznačeno. Podle toho, s jakou zbožností a kajícností je věřící přijímá nebo jich užívá, může dosíci odpuštění lehkých hříchů (žehná-li se na př. znamením sv. kříže, kropí-li se svěcenou vodou) nebo odpustků (papežským požehnáním, užíváním posvěcené medaile a pod.). Odkud pochází tato moc? Odpustky z pravomoci církve; vnitřní posvěcení, ochrana před zlem duše i těla, udělení časných milostí z účinné (ne však z neomylně jisté!) prosby církve a ze zbožnosti naší.

Co řečeno, objasní nám nauka církve o svěcené vodě. Již Kliment Alexandrijský († před r. 215) a Tertullián († asi r. 240) se o ní zmiňují. Věřící si ji brali domů a kropili se jí. Připomínala jim křestní vodu, tedy svátost, kterou byli přijati za dítě nebeského Otce; měli takto bez ustání na mysli své znovuzrození, své vznešené povolání, svůj cíl a svou povinnost, kráčet ve světle, jak se sluší na syny světla, a varovat se jakékoli úhony světa. Tedy čistota srdce... Kromě toho, jsouc posvěcena církví, měla a má moc zahánět demony, oslabovat vliv pekelných mocností, chránit před jejich úklady. Naši otcové si neobyčejně svěcené vody vážili. V každém příbytku byla kropenka, všichni domácí se kropili, když vycházeli z domu, když se vraceli, když šli na lože, matky dítě, když se ubíraly do ciziny nebo do služby, když se syn chystal s nevěstou přistoupit k oltáři, svěcená voda stála u lůžka nemocného, u rakve zesnulého. Dosud první obřad, který koná kněz, přináší-li nemocnému velebnou Svátost, jest pokropení lůžka i příbytku. Svěcená voda byla zprvu uchovávána jen v domech — je tedy domácí kropenka starší než kostelní, a spolu s obrazem Ukřížovaného hlásá každému přichozímu, že vstoupil do křesťanského domu. Totéž mu připomíná posvátný monogram na dveřích. (K + M + B +)

O žehnání domů ve svátek Zjevení Páně viz str. 129. Po druhé bývaly žehnány na Bílou sobotu. Kněz se přitom modlil: »Vyslyš nás, Hospodine svatý, Otče všemohoucí, věčný Bože, a jako jsi domy Hebreů z Egypta vycházejících, poznamenané krví beránka, jenž byl předobrazem našeho Beránka Božího, od anděla zhoubce uchránil, tak račiž seslat svatého anděla svého s nebes, aby střehl, chránil, opatroval, navštívil a bránil všechny obývající v příbytku tomto...« Do nedávna kropili hospodáři na veliko-

noční neděli pole, modlíce se: »Bůh Otec, Syn a Duch svatý požehnej to pole zasetý.«

Ochrana před nástrahami démonů... Odcházím-li z domu, mohu vědět, jaké nebezpečí na mne číhá? Jaké úklady mi peklo strojí? Není pěkný zvyk prosit před ulehnutím za ochranu před náhlou a nenadálou smrtí a vůbec před jakýmkoli úrazem?

Proč žehná církvev o velikonocích pokrmy, viz na str. 312. Proč žehná nemocné, železniční trať, vinice, plody, prsteny snoubenců, stroje, továrny, jaký význam má svatoblažské požehnání, to vše nyní pochopíš z naší úvahy. Popel na Popeleční středu má disponovat věřící ke kajicnosti nastávající doby svatopostní a jest jim výmluvným memento mori; o svěcení hromniček viz str. 167, o svěcení ratolestí na Květnou neděli na str. 278.

C) Chce to vše někdo prohlašovat za pověru? Pověrou by bylo, kdyby lid vkládal do těchto obřadů nebo očekával od předmětů takto posvěcených neomylné účinky, kterých nemají a kterých jim církvev nepříkládá. Bohužel, pověra tohoto druhu v některých krajích zrovna bují a zavdává nevěře podnět k posměchu. Myslit, že do stavení jistojistě neuhodí, když strčíš za trám oharek z bělosobotního ohně, že pole bez tvého přičinění jistojistě přinese úrodu nebo že bude chráněno neomylně před krupobítím, když do každého rohu zastrčíš ratolest z Květné neděle, myslet, že budeš celý rok zdrav, když spolkeš tři jehnědy na Květnou neděli svěcené, to vše jest ovšem pověra — poslední byla u nás rozšířena již ve 14. století, už Tomáš ze Štítného proti ní brojí! Myslet, že budeš mít štěstí v kartách anebo že budeš nezranitelný ve rvačkách, zavěsíš-li si na krk posvěcený medailon... Se svěcenou vodou se zvlášt tropí nejedna nepřístojnost; obcházet stavení o půlnoci, když jest nový měsíc, odříkávat při tom jisté »modlitbičky«, to vše jest hloupost a hřích. Co však hloupého a pověřčivého na tom, odvrací-li církvev žehnáním Boží tresty, ať neúrodu, válku, hlad, epidemie, povodeň? Dostačila by k tomu sice modlitba sama; ale vážné obřady, které ji provázejí, povzbuzují věřící k vroucnější prosbě a ke kajicnosti.

D) Proč církvev žehná? Tvorové jsou k tomu, aby nám pomáhali k Bohu a nás podporovali v jeho službě. (Str. 57 nn.) Hříchem byl původní řád a soulad rozvrácen, člověk a s ním i příroda nerozumná, jemu dotud poddaná, se dostala do poroby satanovy; ten pak užívá tvorů k tomu, aby skrze ně odvracel člověka od Boha a sváděl k urážení Tvůrce; nezřízené vášně jsou mu v tom vydatnými pomocnicemi. Jindy užívá ďábel věcí stvořených, aby jimi člověka týral. Čtěme knihu Jobovu! Tak se stávají tvory v rukou pekelného kata nástroji k našemu zlu. Božský Vykupitel vysvobodil člověka ze satanova otroctví, zlomil i jeho moc nad viditelnou přírodou a učinil věci stvořené zdroji a nástroji našeho posvěcení a požehnání, zvlášt ve sv. svátostech. Toto požehnání vylévá církvev na věci, aby jich ďábel znovu nezneužíval k našemu zlu, a to činí žehnáním. Kněz světí a žehná vždy ve jménu církvev!

E) Ještě poznámka o soukromém žehnání. Matka činí dítěti křížek na čelo, když se ubírá na lože, do školy, do ciziny, před sňatkem nebo před

loučením při smrti rodičů. Bylo by si přát, aby tento křesťanský zvyk, ponenáhlu vymírající, v našich rodinách zase ožil. Ale pamatuj: ty bys sotva přijal rád požehnání z rukou kněze, který vede nezřízený život; hled tedy, aby i z tvých rukou mohlo tvé dítě vždycky s uctivostí přijímat otcovské požehnání a jeho si plně vážit!

• •

F) V předešlém odstavci bylo vysloveno jméno pověra. Co o ní soudit? Ve světle víry jest hříchem, ve světle rozumu jest hloupostí. Přičítat věcem, slovům, znamením nebo událostem nějakou tajemnou sílu, ať jde o zahánění nemoci nebo nepřítele nebo o uchránění před škodou, o vyzvzdění věci tajných nebo budoucích, o šťastné nebo nešťastné dny a znamení... Pověra pochází z dílny ďáblovy. Bůh vázal na některá zevnější znamení neomylné účinky, jak jsme slyšeli v rozjímání o sv. svátostech. Ďábel, jenž se po Bohu opičí, jedná podobně a namlouvá, že s tím neb oním znamením, slovem, úkonem jest spojena tajemná síla a moc. »Toto chrání před bolením hlavy, toto chrání dobytek před nemocí, toto chrání statek před vyhořením, toto před učarováním, toto znamená neštěstí, toto přinese štěstí...« Vykládání karet, snů, hvězd, věstkyně, spiritismus, talismany, amulety, čáry, kouzla a bohužel i pověrečné modlitbičky, složené od neznabohů svaté víře na posměch a dané v oběh. (»Každý ji musí desetkrát opsat a poslat svým známým, sice ho stihne neštěstí..., splní se mu každé přání...«) Co neštěstí zavínala již pověra! Kolik lidí přišlo do ústavu choromyslných nebo si vzalo i život aneb byli i popraveni, protože nějaká věstkyně jim předpověděla něco hrozného nebo dala radu, aby se umyli krví nevinného dítěte a pod. Hraběnka Alžběta Bathoryová, paní na Čachtici, nad Váhem strmicím hradu, vdova po protestantském pánu Fr. Nadasdy, zemřela v žalární kobce po tříleté vazbě r. 1614. Jaký zločin ji tam přivedl? Sprovodila krutě se světa 650 slovenských a uherských dívek svého rozsáhlého panství a koupala se v jejich krvi, což bylo podle tamější pověry jistým prostředkem k dosažení a udržení krásy.

G) Kde bují pověra nejvíce? Nikoli v krajích, kde září světlo sv. víry, jak rádi tvrdívají nepřátelé církve; právě naopak, tam, kde protestantství nebo nevěra potlačila pravdu Kristovu. »Osvícená« čili správně nevěrecká města Paříž, Berlín a zvláště New York, mají tisíce věstců a věstkyň; jejich živnost jest neobyčejně výnosná, studování, vysoce postavení a vši víry prostí páni patří k jejich nejhrošlivějším zákazníkům.

V naší vlasti trvalo dlouho, než světlo Kristovo potlačilo pohanské pověry, které za dlouhá staletí přešly našim předkům v krev. Ale tak tomu bylo i jinde, tam ještě hůře než u nás. Český katolický Tomáš ze Štítného ve stol. 14. co nejrozhodněji proti pověrám vystupuje, zatím co německý nevěrec Goethe je ještě po r. 1800 hájí a jim hová. Za vlády Otce vlasti vydal pražský církevní sněm několik energických výnosů proti pověrám, na př. proti vynášení smrti, provázenému pověřčivými písničkami a hrami. Ale jak těžko bylo vyhladit zakořeněné pohanské zvyky, tkvící hluboce v paměti lidí!

Neznámý spisovatel 15. stol. píše proti jiné pověře: »Říkáte, hromnice že by hrom nic neudělal, ktož mu tu svieci; pověryť jsou to! Toť druhdy

neudeří i na kostel z dopuštění Božího? A co je tu svíec! Budte múdři, sviece se proto žehnají, aby byly k poctivosti Těla Božího, ne pro pověry!»

Jan Štelcar Želetavský, český po katolicku svěcený kališnický kněz, vystupoval proti pověrám. »Lidé bezbožní toho dovodit chtějí žehnáním (zaklínáním zahnat bouřku), ješto se jim Bůh nedá vodit podle vůle jejich; jiní chtějí mračna zahnat křížem . . . Roku 1580 jakási Majdalena Pavlova v Horních Dubňanech zaháněla mraky: „Pomni, hrome, že jsi křtěnej!“ Vtom uhodilo do stodoly a všichni zabíti. Protože kdož tím zněním (zvoněním) od bouří velikých nechce se ku pokání svatému vzbuditi a od hříchu povstati, málo se zvoněním polepší.« Týž kněz napsal r. 1588 knihu proti nesmyslné víře v čarodějnice, tedy v době, kdy protestantské Německo všeobecně této pověře hovělo a tisíce nevinných z čarodějství nařčených upalovalo. Zatím co v luterském Německu bujely pověry všeho druhu, potírali je v naší katolické vlasti biskupové, církevní sněmy i visitátoři. Zatím co Luther pověru jak spisy, tak příkladem pěstil, podporoval a šířil, brojil český jesuíta Václav Steyer proti kdekterým pověrám.

Podotýkáme, že některé zvyky, zprvu docela nezávadné, se zvrhly v pověru, na př. užívání svěcených předmětů k účelům církvi naprosto nezamýšleným, a naopak, různé věci, kdysi pověrečné, pozbyly tohoto rázu docela. Platí to o jistých lidových zvycích vánočních a velikonočních; líti olova ve svátek Zjevení Páně — dnes se tak děje jen pro kratochvíli, ne aby kdo zbádal budoucnost. Taktéž uvedené vynášení smrti na Smrtnou neděli — dnes jest pěkným prostonárodním zvykem, který bychom měli hledět udržet, kdyžtě zmizelo již vše pověrečné, co jej kdysi provázelo.

Zpěv: Tvůrce mocný . . . nebo podobná píseň.

Žalmy důvěry v Boží prozřetelnost: 26, 36, 45, 90.

SLAVNOST NANEBEVZETÍ NEJBL. PANNY MARIE.

Královna trojí církve.

»Radujme se všichni v Pánu, slavíce přeslavný den ke cti bl. Marie Panny, z jejího nanebevzetí se radují andělé a velebí Božího Syna...« Tak jása dnes církev v introitu, ohlašujíc nám slavnost první třídy, která jako nebetyčná hora vyniká nad vrcholky vůkolních pahorků, nedělí i svátků svatých. Ve svatém zanícení pozvedáme oči i srdce k vznešené nebeské Kněžně, trůnící nad zástupy cherubinů, která nás v epištole oslovuje verši Sirachovými: »Vyvýšena jsem jako cedr na Libanu a jako cypřiš na hoře Sionu; jako palma v Kádes vyvýšena jsem a jako štěp' růže v Jerichu. (24, 17) Den slávy pro ni, naši Královnu a Matku, den radosti pro nás, její poddané a dítky.

I. Den oslavy pro Matku Boží.

A) Na Hod Boží velikonoční, 5. dubna 1355... Čeští rytíři jsou v Římě přítomni slavností, o níž už byla jednou řeč. Zástupce papežův klade na hlavu zvoleného římsko-německého císaře korunu Karla Velikého. Nejednou už tam obklopovali císařský trůn jako čestná družina. Tentokrát však stojí kolem oslavence s pocíty docela jinými než druhy; neasistují totiž jako jindy cizímu vládci — jejich český král, kost z jejich kostí, milovaný Otec vlasti, klečí dnes před oltářem. Zřejmo, že nepřihlížejí lhostejně nebo jen s jakousi zvědavostí. Hrdě hledí na svého pána, když na jeho čele spočinula zlatá koruna, ležící na oltáři, vřelá účast a radost jim plní hruď. A když se vraceli s císařem a králem do vlasti? Právě v den Nanebevzetí Panny Marie vjížděli do sídelního města Karlova, do jeho milované zlaté Prahy. Kněžstvo, panstvo, měšťané vyšli svému pánu čtyři míle cesty naproti, až k Berounu, jeho vjezd se podobal triumfu, za hlaholu zvonů a všeobecného plesu byl vítán — on, první český král, první Čech, jenž byl povýšen k nejvyšší světské hodnosti v křesťanstvu!

Kdo by nepochopil a snad i trochu spolu neprožíval radost našich otců, radost z povýšení milovaného vládce! Víme však též, že tato jejich radost byla jen pouhým stínem blaha, které už celá staletí plní věřící srdce v dnešní svatý a velký den. »Který tebe na nebe vzal, na nebi korunoval...« Tebe, naši Matku a naši »sestru« (Efrém), tebe, kterou milujeme vším žářem svých srdcí, tebe, která jsi jedna z nás. Proto se »všichni radujeme v Pánu, slavíce velký a čestný den přesvaté Boží Rodičky, nad jejímž nanebevzetím plesají andělé a zpěvy díků oslavují jejího Oblažitele a Syna.« (Dnešní introit!)

Oslava naší milované Matky . . . Dnes dovršena míra milostí a darů, kterých se jí od Všemohoucího dostalo, dnes vchází do nebeské slávy a ujímá se vlády nad trojí církví, spoluvlády s božským Synem. Královna andělů a svatých, královna církve bojující, královna očiště . . . Dvršena míra milostí; to vyjadřuje slovo: »Který tebe na nebi korunoval.« Korunování milostných obrazů nejsv. Panny jest vyznáním víry v tuto oslavu a povýšení Matky Vykupitelovy. Nejslavnější korunovace v našich zemích, korunovace svatohostýnské Thaumaturgy (»Matky, která dívky tvoří«) ve svátek Nanebevzetí r. 1912 . . . Korunovační kniha vysvětluje symboliku korunky, a tím vyjadřuje, co ten obřad znamenal: »Perlami slz jsme zkrápěli korunu tvou; opálovými sny nejkrasších svých chvíl zdobíme čelo tvé; dýmanty pojí s jasem tvé koruny stálost naší víry v Syna tvého, zlatými topasy ryzost naší oddané lásky, rubíny vroucnost našich milujících srdcí, safíry touhu po království Syna tvého i tvém, smaragdy nadějí života v tebe a v tvého Syna, ó Maria! V čelo tvé stavíme symbol rodných zemí se znaky trojice božských ctností, které kéž na věky planou nad národem naším. Vše, co můžeme dát k oslavě tvé, jest jen chudobkou (věnec chudobek kol dokola vrytý do členky) vedle velikosti slávy tvé . . .«

B) Nanebevzetí, poslední článek ve velkém řetězu milostí a výsad Marie Panny, které byly podmíněny a vymáhány jejím vyvolením za Matku Boží. Od věčnosti byla vyvolena či lépe a přesněji řečeno předurčena za Matku vtěleného Syna Božího; proto bez poskvrny počatá, proto plná milostí, proto panna ustavičná, proto matka panenská, proto nyní i s tělem vzata do nebe. Nesmělo propadnout hnilobě a zkáze hrobu tělo, které bylo stánkem a živoucí schránou vtělené Moudrosti; nad anděly i nade všechny vyvolené služebníky a přátele Krále nebes i země musila být oslavena a vyvýšena jeho Matka a Rodička — o to výš, oč výše stojí králova matka nad jeho komonstvem.

Při nanebevstoupení Syna Božího plesala nebesa; nebe plesá i dnes, v den nanebevzetí jeho panenské Matky. Nanebevstoupení Páně bylo dokonáním a korunou všeho, co božský Spasitel vykonal pro naši spásu; dnešní tajemství jest korunou všeho, co Všemohoucí vykonal v Marii Panně. Vítěz nad smrtí, hříchem a peklem slyšel od Otce: »Posaď se po mé pravici, a já položím nepřátele tvé za podnoží nohou tvých.« (Žalm 109) Dnes dosahuje posledního vítězství nad starým hadem vítězná odpůrkyně satanova, v ráji padlému člověku slíbená. Vítězí nad třetí kletbou, která spravedlivým soudem Božím stihla neposlušného vzpurného služebníka a pod níž sténají všichni synové a dcery hříšného Adama. Ve svátek Neposkvrněného Početí jsme vítali zaslíbenou Pannu jako vítězku nad první kletbou, kletbou hříchů, kletbou ze všech tří nejtěžší. Jí bylo dáno, aby přemohla hřích po každé stránce, jak praví sv. Augustín, jí jediné. Z ohledu na vznešenost výkvětu svého panenského lůna a pro jeho předveděné zásluhy byla uchráněna prvotné a dědičné kletby, skrze níž satan držel a doposud do jisté míry drží v okovech veškerý lidský rod . . . Z týchž důvodů chráněna milostí Boží i všeho osobního hříchů, plná milostí a svatostí, docela bez hříchů a stínu nedokonalostí. Prosta Adamovy viny, prosta i jejích ponižujících následků, k nimž patří i nezřízené vášně, především vašeň tělesná. To

byla druhá kletba, tížící vyhnané syny Eviny, kletba vášně; i nad ní zvítězila vyvolená Panna, a toto její druhé vítězství jsme oslavovali o vánocích. Matka panenská, prostá vši tělesnosti, chráněna jakéhokoli nezřízeného hnutí trojí žádostivosti, hlavně nejnižší, žádosti těla. Dnes oslavujeme a blahopřejeme rajske vítězné Panně k jejímu vítězství nad třetí kletbou, nad kletbou hrobu, které propadá bez výjimky tělo každého syna Adamova, odcházejícího z tohoto světa, jako první kletbě, kletbě hříchu, propadá duše každého zrozence z muže a ženy, přicházejícího na tento svět. Trojí kletba, trojí vítězství . . . Matka a Panna trojnásob podivuhodná, po této trojí stránce docela jiná než ostatní synové lidští, jedinečně vznešená a krásná, jedinečně omilostněna, podivuhodné dílo Nejvyššího (Sir 43, 2), jediná. »Toto omilostnění jinému nedám« (srov. Is 48, 11), jest a zůstane vyhrazeno Matce vtělené Moudrosti, mého jednorozeného Syna.

C) Dnešní svátek je tedy den jejího dovršeného vítězství, vítězství nad poslední společnou kletbou, kterou satan snad doufal postihnout i tuto Vyvolenou a v ráji Zaslíbenou. Podle sv. Ignáce Antiošského a jiných sv. Otců nepostřehl satan její druhé vítězství; panenské mateřství Rodičky Ježíšovy ho bylo tajno či lépe bylo mu nevystihlými úradky Nejmoudřejšího utajeno »až do času«. Nepostřehl ani jejího prvního vítězství; nemohl poznat a nepoznal, že tato dceruška prostých izraelských manželů zůstala nedotčena všeobecnou potupou hříchu, které neunikl žádný Adamův syn. Ale dnešní vítězství nad třetí kletbou, nad smrtí a hnilobou hrobu? To mu bylo zjevno a zřejmo, a kdyby nebyl poznal Matku Spasitelovu v důsledku tajemství vzkříšeného a oslaveného Ježíše, byl by jí musil nezbytně poznati dnes. Nezasáhl jí ortel v pravěku vyslovený: »Prach jsi a v prach se navrátíš«, ortel napsaný v záhlaví svaté knihy knih (Gn 3, 19) a vrytý ve tvář každému člověku již v okamžiku, kdy vstupuje v řadu lidských synů, synů pozemské hroudy a obyvatelů tohoto vyhnanství.

D) Z řečeného chápeme, že výsady a milosti, zdobící nejsv. Pannu, tvoří organický jednotný celek. Jedna z druhé vyrůstá a jest druhou podmíněna. Sv. Ildefonsu připisované dílko Koruna nejbl. Panny přirovnává výsady Matky Boží k drahokamům, zasazeným do koruny, a ke květům, vpleteným do věnce. Většina věřících si tak její milosti představuje. »Co nejvíce drahokamů do její koruny . . .« Toto pojetí není docela přesné. Brilanty, rubíny a perly v královské koruně . . . Co na tom sejde, je-li o jeden víc nebo míň? Koruna se obejde i bez něho! Tak tomu u sv. Panny není. Její milosti a výsady bychom přiměřeněji přirovnali listům, květům a plodům, vyrůstajícím z kořene. Je-li kořen zdrav a žádoucí podmínky splněny, musí z něho vyrůst. Naše přirovnání jest ovšem slabé jako každé jiné. Z tohoto kořene vyrůstají lilie, z druhého růže, z třetího konvalinky . . . Kdyby existoval kořen, z kterého vyrůstají společně všechny tyto květy a listy, lilie neposkrvněné čistoty, růže lásky a mateřství, rozmarýna panenství, pomněnka věrnosti, palma vítězství a oslavy, pak by naše přirovnání bylo výstižnější. Kořen by znamenal odvěké předurčení, či jak se obyčejně říkává, vyvolení nejsv. Panny k důstojenství Matky Boží, a květy by byly obrazem jejích milostí a výsad. Kořen sám bychom si musili představit zalévaný ne-

skonale drahocennější vláhou než jsou krůpěje rosy a deště; byltě zalit jednou provždy předrahou krví Kristovou. To znamená bez obrazného rčení: »Od věčnosti předurčena (vyvolena) za Matku Boží... Toto vyvolení si nemohla zasloužit ani sama aniž jí kdo jiný zasloužit mohl.¹⁾ Milosti, kterých se jí v důsledku tohoto vyvolení dostalo, jí byly zaslouženy předvěděnou vykupitelskou smrtí Beránka Božího.« Kdyby nebyla za Matku Syna Božího od věčnosti »vyhlédnuta«, nebyl by trojjediný Bůh uchránil její duši dědičného hříchu a její tělo rozkladu v hrobě, nebyl by její duši obdaril náplní posvěcující milosti a její tělo neporušeností panenství.

E) Maria nanebevzatá, Ježíš nanebevstupující . . ., oslavena ona, jako před ní oslaven její Zrozenec. Ale jako zmrtvýchvstalý Spasitel pravil, že musil napřed trpět a pak teprve vejít do své slávy, tak i jeho pomocnice v díle vykoupění. Než byla oslavena, byla poutnice jako my, a jako nám, tak ani jí na pouť slzavým údolím nesypalo nebe samé růže; trny vroubily její životní cestu, trny, jež mnohdy přesvatou poutnici zranily do krve. V tom útěcha pro nás, její dítky, ctitele a následovníky. Nebude učedník nad Mistra, nebude se dítku vést na jeho pouti vyhnanstvím lépe než Matce, Útěcha, a zároveň naděje; ani naše strádání nebude trvat věčně, i nám se jednou dostane toho, čeho se dostalo naší Královně dnes, jen když ponešeme své kříže ve spojení s křížem Kristovým. Utrpení samo nebude v nebi korunováno a nezjedná nám věčnou slávu. Což netrpí i mnohý zločinec? A jak trpí! Žalář, okovy, mučírnu, zimu a hlad, tresty, které kruté zákonodárství pro jeho zločiny vymyslílo. Pouze utrpení odevzdaně z lásky k Bohu snášené nás přivede tam, kam se odebrala dnes Matka kdysi Bolestná.

Co jí přineslo její vyvolení? Po lidsku řečeno jen oběti. Vzpomeňme na betlemskou chudobu, na útěk do ciziny, na loučení s milovaným Synem, na cestu křížovou, na Golgotu, na Boží hrob. Hledíme-li však na její vyvolení ve světle víry, musíme si dát na svou otázku docela jinou odpověď. Přivedlo ji k Bohu tak blízko jako žádného anděla na nebi, aniž jakého člověka na zemi. Bylo nezaslouženou a všechno pomyšlení převyšující milostí, projevem Boží lásky, zárukou jeho věčné přízně, nadto i utvrzením v dobrém, čehož se světcům dostává a nám dostane teprve na věčnosti. Nejbl. Panna ze svého vyvolení poznala, že jest Bohu milá a drahá, od něho milovaná jako žádný tvor. »Přemnoho neskonale velikého mi prokázal Všemohoucí . . .« Byla-li mu vskutku tak drahá a od něho tak milovaná, chtěl jí bez vší pochyby učinit šťastnou; koho jiného, ne-li jí, Matku svého jednorozeného Syna? Učinil jí šťastnou, ale ne na zemi, kde koruny padají s hlavy a kde všechno štěstí mizí rychleji než dým. Učinil jí šťastnou, ne na tomto světě, nestálém, zrádném, pomíjejícím; slávu věčnou jí připravil, a sv. Panna se k ní ubírala touže cestou jako její božský Syn. Tím výše nyní trůní, čím větší měla účast na jeho kříži. Lkálí jsme s ní, protože jsme ji milovali, a dnes s ní plesáme, protože ji milujeme.

¹⁾ Ani vtělený Syn Boží! Podle zásady: »Principium meriti non cadit sub meritum« nemohl vtělený Syn Boží zasloužit své vtělení, s nímž spadá v jedno milost božského mateřství. Jako Bůh nebyla druhá božská osoba zásluh schopna . . . Bůh si nemůže od jiného něco »zasloužit«, či jinými slovy, nemůže od jiného něco dostat jako odměnu za své »zásluhy«.

II. Den radosti pro nás . . .

F) Jest naše láska k nejsv. Panně vroucí, plamenná, veskrze čistá a nezištná? Pak se radujeme z její slávy a z jejího blaha, jako se těšíme ze štěstí každého, kdo jest nám drahý. Jeho radost jest radostí naší; na sebe nemyslíme, dostačí nám, že milovaná bytost jest šťastna a blažena. Proto jest nám dnešní svátek dnem radosti — spojujeme se s anděly, kteří s plesem vítají naši i svou Královnu a Paní. Jaká sláva, jaké jásání naplňovalo město Davidovo, když do stánku na hoře Moria byla přenášena archa úmluvy! Dnes živoucí stánek Syna Božího, živá archa úmluvy jest přenesena z údolí slz do nebeského Sionu, nikoli do chrámu z kamene, kde ji před nepřítelem nechránil ani oblak Hospodinův, nad ní se vznášející. Jsme uprostřed nebo na konci žní; nejkrásnější květ, který kdy na naší chudé zemi vykvetl, nejvzácnější a nejdrahocennější plod, který kdy v tomto vyhnanství vlivem milosti Ducha sv. strom lidského pokolení vydal, je dnes přenesen do nebeské zahrady. Trojjediný Bůh, jenž jest radost a blaho všech vyvolených, zaplavuje její duši blahem, které jest úměrně velikosti jejích zásluh a naplní jejích milostí, které tudíž převyšuje nade vše pomyšlení blaženost andělů i svatých. Milujeme ji, proto se i radujeme z její slávy; tím větší jest naše radost, čím větší naše láska a čím více chápeme velikost jejího štěstí.

G) Myslíme při tom i na sebe? Smíme se radovat i z toho, čím se nám oslavená Královna nebes stala? Smíme! Činíme tak po příkladu církve, která se v předvečer dnešní slavnosti při mši sv. modlíla: »Proto ísí jí z tohoto světa přenesl, aby se u tebe za nás s důvěrou přimlouvala.« Dnes uvádí božský Spasitel svou panenskou Matku v její slávu, aby se ujala úřadu Prostřednice a Matky milosrdenství. Apoštolům řekl před odchodem ze světa, že jim bude na prospěch, odejde-li k Otcí; nám dnes praví, že nám prospěje, vezme-li svou Matku k sobě. Od dnešního dne jest naší přemocnou přímluvkyní v nebi u trůnu Synova a naší jistou vůdkyní k nebi, k Ježíšovi.

Za prvé naší přímluvkyní . . . My potřebujeme tolik pomoci s nebe ve svých bídách a souženích! Nuže, klíč k pokladnici milostí jest naší milující a milosrdné Matce odevzdán dnes. Přátelské pouto mateřské lásky nebylo přetrženo tím, že od nás odešla, či lépe řečeno, že nás předešla. Teď, v nebeské slávě, zná lépe naše trampoty a soužení, ví o každém z nás, chápe, že bez pomoci nebes nezdoláme obtíže na strmé a kamenité cestě k cíli. Láska a slitovnost zůstala, moc k tomu přistoupila, moc, kterou neměla v těle smrtelném, moc nad všemi milostmi nejsv. Srdce Ježíšova. Co z toho plyne, leč neomylné vyslyšení každé prosby, kterou k jejímu trůnu vysílají vyhnaní synové Evíni? »K tobě pozvedám oči své, jenž na nebesích přebýváš«, modlíme se v žalmu 122. Jak snadno jí, když jest u zdroje milostí, aby nám zjedнала, co potřebujeme a zač prosíme! Dej mocnému a bohatému srdce plné lásky, dej dobroději poklady a moc, a co bude výslednice obojího, ne-li déšť milostí? Potěšení pro ně, že mohou dobré působit, štěstí pro ty, kteří dobrodiní potřebují, a rozumí se, že dveře neustále obléhané prosebníky, jak čteme na příklad v životopise papeže Celestina V.

**Maria Královna, klíčnice nebeských pokladů, plná milosrdenství k ubo-
hým, kteří vědí, na čí dveře zaklepat. Se svého trůnu v září věčného světla
vidí, jak roste sláva Nejvyššího, čím více je těch, které ona oblaží a za-
chrání; roste i sláva její, čím více je těch, kteří jsou jí zavázáni k vděčnosti.
Nade vše však blaží její milující srdce, může-li koho obšťastnit. Mainteno-
nová, manželka Ludvíka XIV., užívala svého vlivu na krále i svého jmění,
aby konala dobré. Karola Augusta, manželka rakouského císaře Františka I.,
jednala nejinak; její poslední slovo bylo: »Kdo se teď bude starat o moje
chudé?« Pozemská vládkyně, pozemský člověk . . . Odejde, a smrtí přestává
všecka jeho moc, ať jí užíval k dobrému nebo ke zlému. Svátí a vyvolení
Boží? Ti právě po smrti začali sypat na svět růžel Ale takovou záplavu růží,
jako Maria za 19 staletí, nezahrnul a nezahrne naše slzavé údolí žádný
světec a žádná světice.**

**Ve svátek nanebevzaté Panny r. 1249 . . . Už devátý den obléhá Václav I.
pražský hrad, v němž se uzavřel jeho odbojný syn Přemysl. Toho dne nastal
v hradě už citelný nedostatek píce pro koně i dobytek, nedostatek vody,
každou chvíli se budou musít obležení vzdát na milost a nemilost. V tento
svatý den nařídil král příměří — z úcty k nejsv. Panně, třebaže tehdy už
jeho život byl příliš volný a křesťana i krále nedůstojný. Příměří — v málo
hodinách přešlo v dokonalé smíření a nazítří při velké slavnosti v křížov-
nickém chrámě odbojnému synu odpuštěno.**

**Benediktin Konstantín Gaetani († 1650, 90letý) vypravuje událost z Ka-
tany na Sicílii, kde vstoupil r. 1586 do kláštera. Zámožný muž potkává
chudobnou dívku a táže se jí, kde jest kaple Panny Marie di Dolacha. Dív-
čina ho tam vede, neznámý vykoná pobožnost a pak se shání po kostel-
níkovi. Průvodkyně mu vysvětluje: »Kaple je chudičká, starost o ni vzala
na sebe dobrovolně moje matka, z vděčnosti k svaté Panně. Můj bratr De-
siderius totiž upadl v turecké zajetí. Matka, bojíc se, že přijde o víru, dnem
a-nocí zde tu za něho Matku Boží prosila. Jednoho dne se po vykonané
modlitbě vrací domů; tu někdo zaklepe na dveře — Desiderius! Jako zá-
zrakem se dostal ze zajetí. Matka brzo potom zemřela, mne svěřila ochraň
nebeské Matky a zároveň mi odkázala starost o kapli.« Cizinec se zadíval
na čistou dívčinu a jal se jí vypravovat, co ho přimělo k této pouti. Pocházel
z Palerma, byl nevinně nařčen, v mukách doznal, co chtěli, a odsouzen na
smrt. Nemoha doufat v pomoc lidskou, utíkal se k nejblahoslavenější Panně
a slíbil jí pouť k milostnému obrazu v Kataně, unikne-li smrti. Toto setkání
dvou neznámých ctitelů Matky Boží v milostné kapli založilo šťastnou rodinu.
Jiný případ vypravuje švýcarský časopis Stráž (Schildwache) o dělnici, která
opustila závod, když jí nutili k práci ve svátek Nanebevzetí Marie Panny,
a právě tato událost jí seznámila se zámožnějším katolickým jinochem; den
nanebevzaté Královny byl pak v jejich rodině slaven jako velký rodinný
svátek.**

**Den Nanebevzetí Panny Marie býval velkým památným dnem i jednoho
našeho města. Listuj v historii třicetileté války, a najdeš stručnou poznámku:
»Dne 3. května oblehli Švédové, vedení Torstensonem, Brno, a marně se po-
koušejíce města dobýt, odtáhli 15. srpna, zpustošivše okolí daleko široko.
Městská posádka, již velel generál de Souches, konala divy udatenství, jsouc
podporována měšťanstvem a zvláště studenty. Ferdinand III. odměnil město**

tím, že zlepšil jeho znak, povýšil členy městské rady do stavu vladyckého a povolil k opravě škod 30.000 zlatých.« Nedočteš se, že rektor jesuitské koleje P. Středa v rozmluvách se svým přítelem, opatem premonstrátského kláštera v Zábrdovicích, pln neochvějně důvěry v pomoc nebeské Královny, povzbuzoval sklíčeného a již zhola nic nedoufajícího, že měšťané spínali dnem i nocí ruce k milostné Matce Boží u sv. Tomáše, že přičítali její přímluvě, když s hradeb viděli, jak právě na její svátek zdvihají nepřátelé ležení a chystají se k odchodu, že v den po oktávě svátku, 23. srpna, nebylo už vidět ani jediného Švéda, a že z vděčnosti za podivuhodnou ochranu konali měšťané rok co rok za vedení jesuitů děkovnou pouť k milostné Matce Boží na Vranov, a to až do zrušení řádu a do zákazu poutí za Marie Terzie a za Josefa II.

H) Za druhé jest Nanebevzatá naše vůdkyně, neomylná, spolehlivá a jistá. Vůdkyně k nebeské vlasti... Dnešní svátek jest největší v celé posvatodušní době. Od velkých svátků seslání Ducha sv. a tři bezprostředně následujících míjejí týdny rychle za sebou; všední dny jako telegrafní tyče podle pádícího vlaku, a neděle jako drobné stanice, kde si na chvílku oddechne, a zase dál, k oceánu věčnosti, konečné štaci našeho života... Lidské putování k nebeské vlasti! Každý den slavíme památku některého světce; vzpomínáme svých bratří a sester, kteří nás předešli, doputovali, a jsou již navždy zachráněni. My putujeme za nimi, touže cestou, k témuž cíli, a hledíme na ně jako na naše vzory, které nás povzbuzují k vytrvalosti a kterých máme a můžeme následovat. Všem těmto svátkům vévodí dnešní slavnost jako hvězda první velikosti, připomínajíc nám, na koho máme zvláště upírat zrak. »Zdravíme dnes svatou Pannu, zářnou hvězdu oceánu, hvězdu, která nesvede — hvězdu v žití vlnobití, hvězdu, jež nám v mracích svítí, k spáse jež nás dovede...« Po tomto svátku začíná dne kvapem ubývat. Podzim v přírodě, podzim i v liturgii, a obojí nám připomíná podzim našeho života. Konec se blíží, kvapem se blíží, a co nevidět nastane zima, kdy nebude možno pracovat. Kdož ví, zda už nepučí někde astry, připravené pro náš hrob! Nemáme zde trvalého bydliště; neměla ho ani nejsv. Panna; jenže my k této bídné zemi lneme, ona k ní nelnula, její poklad byl v nebesích. »Předešla nás dnes Královna naše,« praví sv. Bernard. Nepraví: »Opustila nás, odešla od nás,« praví: »Předešla nás,« ukazujíc nám cestu, po které se máme v jejích šlépějích bráti i my.

Žít i umírat pod jejím mateřským pláštěm... Sv. Gerulf, hošík, vrací se od sv. biřmování; kolem r. 750... U belgického městečka Merendre zajde si do milostné kaple mariánské. Ani odtrhnout se nemůže od obrazu své nebeské Matky... Konečně jest hotov, s tváří zářící láskou a blahem vychází, ale jeho kmotr, rozlícený, že musil na něho trochu déle čekat, se na něho vrhl s mečem, a hošík proboden klesá; nalezen od rodičů polomrtvý, dá se zanést do kaple, a žádá, aby všechno jmění, které mu mělo připadnout, bylo věnováno milostné svatyně. V myšlenkách na nebeskou Matku vydechl duši. Jeho tělo přeneseno r. 915 do mariánského kostelíka v blízkém městečku Drongen. Neteř sv. Aloise, ct. Olympia, vydechla duši v den Mariin, v sobotu 23. prosince 1647, právě když v kostele zpíván Magnifikat a velká adventní antífona: »Ó Emmanueli, Králi a Zákonodárce náš, očekávání ná-

rodů a Spasitelí jejich: přijď spasit nás, Hospodine, Bože náš.« Syn Mariin, touha čisté duše, přišel spasit ji ze svízely tohoto vyhnanství a učinil ji účastnou slávy své nebeské Matky. Jen čistá duše může uzavřít poslední kapitolu svého života Mariiným chvalozpěvem: »Velebí duše má Hospodina . . .«

I) Když večer odkládáme z rukou kněžské hodinky, přikazuje nám církev, abychom denně po skončených předepsaných modlitbách pohlédli ještě k trůnu nebeské Královny a pozdravili ji na rozloučenou tak zvanou velkou antifonou. V chóru se vždy zpívá, a veškeré shromáždění kromě neděle pokleká. Ať se slaví svátek sebevětší, vždycky končí kněžské hodinky pozdravem Královny nebes. Chválíme a děkujeme po celý církevní rok trojjedinému Bohu za milost vykoupení, a církev si přeje, abychom při tom žádného dne nezapomněli na pomocníci Vykupitelovu. To však není vše, co ke ctí sv. Panny v liturgii koná. Naše pouť církevním rokem jest jejími svátky téměř poseta. Když v adventě k nám mluvil Isaiáš o Osvoboditeli, ukazoval nám Emanuela v rukou panenské Matky, a v den Neposkvrněného Početí jsme slavili východ jítřenky . . ., vítali Neposkvrněnou jako červánky, které věští brzký východ slunce. Vánoce byly právě tak svátkem panenské Matky Boží jako jejího božského Dítka, doba vánoční končí jejím svátkem 2. února. Pak ještě jeden svátek první třídy, který takřka zabloudil z adventu do svatopostní doby, slavnost jejího Zvěstování, oslavující její vyvolení k nejvyšší důstojnosti, nad níž není větší na nebi ani na zemi, k důstojenství Matky Boží. Potom přišlo období velikonoční. V jeho první části, kající době postní, se vynořil před našima očima obraz Matky Bolestné; když církev obracela náš zrak ke Golgotě, viděli jsme podle kříže stát Matku Beránka Božího a uvažovali, že naše nepravosti, které přibily na kříž Ježíše, vbodly i meč do jejího srdce. Po slavnosti vítězného zmrtvýchvstání, do velikonočního alleluja, spadá měsíc máj, a ten nám přinesl čarovně krásnou májovou pobožnost, která rozněcovala naše srdce horoucí láskou k vyvolené mezi ženami, k té, která jest ozdobou všeho tvorstva a svou krásou kdysi zvěšovala Syna Božího na zem. S ní jsme očekávali Ducha sv., s ní byli ve večeradle, když se Duch sv. na apoštoly snesl, a sotva jsme nastoupili po svátku nejsv. Trojice svou alegorickou pouť k nebi, ukázala nám církev ve svátek Navštívení Panny Marie, ke komu se máme ve svých potřebách utíkat a skrze koho od Pána všecky milosti si vyprošovat. Konečně koruna všech slavností a svátků mariánských, dnešní překrásná a vznešená slavnost.

Obnovíme zasvěcení Panně Marii.

Desátek: »Který tebe, Panno, na nebe vzal.« Píseň Tisíckrát pozdravujeme tebe, strofa 5—7.

Čtení: Sir 24.

Beneš Krabice ve Veitmile sděluje, že za Karla IV. nepřehledné množství věřících putovalo po celý týden před Nanebevzetím P. M. do svatovítského dómu, aby získali plnomocné odpustky — tehdy vzácnost nemalá! Roku 1370 jich přišlo tolik, že nebylo pamětníka.

V předvečer svátku bývali ve Strakoncích podělování »medovou kaší«, chlebem a almužnou všichni chudí bez rozdílu pohlaví, kolik jich přišlo.

Nadání pocházelo od mocného Bavora I., pána ze Strakonice, velkopřevora johanitského, jenž s manželkou Bolemilou založil tamější klášter r. 1243. Tento zvyk trval až do Josefa II. Pro onu prosnou kaši medem zkropenou si přicházivalo tolik chudých, že vzniklo pořekadlo: »Zde je tlačnice, jako by tu medovou kaši rozdávali.«¹⁾ Ferdinand I. ustanovil, aby u sv. Víta v Praze byly konány po jeho smrti každoročně v předvečer svátku hodinky za zesnulé, ve svátek zpívány tři mše sv. (jedna ke cti nejsv. Svátosti, druhá ke cti nanebevzaté Panny, třetí zádušní, poslední spojena s kázáním) a chudým udílěna almužna.

V krajinách, kde jest zvykem světit dnes přede mší sv. traviny a nové plody, uvědomíme si, že naši předkové v minulých staletích tak činili všeobecně; proto nazýván dnešní svátek »Kořená Matka Boží.« Již Tomáš ze Štítného sděluje, že věřící světivali na »svatú Královnu« semena a kvítí. Tedy za dob Karla IV. to byl již zděděný starobylý obyčej! Toto svěcení, podobné svěcení palem na Květnou neděli nebo svěcení hromniček, se konalo slavně před hlavní mší sv. v bílém pluviale. Byly to první plody, a věřící je přinášeli před oltář jako prvotiny, jednak aby Dárci všech darů za všecko, co příroda jim toho roku z jeho milosti uštědřila a uštědří, náležitě poděkovali, jednak aby požehnání Boží, svolávané na tyto prvotiny, spočívalo na veškeré sklizni, a konečně aby při požívání darů Božích si byli celý rok vědomi, či štědrosti se jim jich dostalo. Byliny (»koření«), přinášené dnes k svěcení, byly léčivé; vyprošovali si tedy i pomoc Boží pro své nemocné a vzpomínali, že naše mocná přímlovkyně jest též Uzdravením nemocných. Později vešlo v obyčej světit dnes pouze kvítí; zrní se světivalo teprve v den jejího Narození.

V jiných českých krajích nazývali tento svátek »Veliká Panna Maria« nebo »Svátek svaté Královny«. Naším otcům byl největším svátkem Matky Boží. Někdy přicházely toho dne na stůl první ořechy: »Svatá Královna dostane první výlupek (oříškové jádérko).« V Čechách samotných jest zasvěceno dnešnímu tajemství bezmála 200 chrámů. Nesčetní poutníci spěchají toho dne k milostným obrazům nebeské Královny; nad vroucí zbožností a nad jejich láskou k Boží Mateři žasli francouzští hosté, kteří v různých letech prožili dnešní svátek na Sv. Hostýně. Ferdinand III. založil r. 1652 nadaci, aby se každou sobotu a na všechny svátky sv. Panny konal průvod k mariánskému sloupu na staroměstském náměstí, povaleném v prvních dnech naší národní samostatnosti r. 1918. Metropolitní kapitola s pěveckým sborem

¹⁾ Pověst vypravuje: Před dávnými staletími žila na strakonickém zámku pyšná slečna. Ta šla ve své zpupnosti tak daleko, že si dala udělat pantofole z těsta, určeného pro hostie, s těmi šla na mši svatou a při pozdvihování ani neklekla. Tu se pod bohaprázdnou otevřela země a pohltila ji. Dlouho bylo vidět pod kostelní lavicí otvor, až konečně byl zakryt kamenem. Co se s nešťastnou stalo? Nikdo si netroufal spustit se dolů, až jednou přišli na nápad, slíbit milost zločinci na smrt odsouzenému, spustí-li se tam a vyzví-li, co se děje. Spustil se a našel ženskou postavu zahalenou bílým závojem, ana právě dává popsaný list jakémus kačerovi do zobáku. Pták letí k blízké podzemní vodě. »Běž za ním,« zní rozkaz. Jde... Dlouho trvala cesta, až konečně se dostal na povrch a vidí, že jest u Supí hory, čtvrt hodiny od strakonického zámku. Kačer spouští list ze zobáku na břeh a vrací se, poslaný a teď amnestovaný odsouzenec jej vezme a nese do zámku. Co v tom listě bylo? To zůstalo tajemstvím, ale velkopřevor Bavor založil hned potom uvedenou fundaci.

týnského kostela se ve slavném procesí odebrala k sloupu, a tam zpívána loretánská litanie. Císař s celým dvorem se zúčastnil prvních dvou průvodů, v den Nanebevzetí a Narození sv. Panny 1652, a byl i přítomen slavnému posvěcení 13. července toho roku. Později se průvod konal jen o dnešním svátku, snad až do Josefa II. Ve vesničce Boru (Haid) na Chebsku se snad dodnes konají o dnešním svátku slavné děkovné bohoslužby na poděkování, že na přímluvu Matky Boží byla osada uchráněna zkázy, když 15. srpna 1822 zapálil blesk a požár se rychle šířil. Dojde někdy k tomu, že náš národ bude děkovnými bohoslužbami osvědčovat své Královně vděčnost za to, že odvrátila od našeho lidu pohromu daleko strašnější — epidemii nevěry, ztrátu víry Kristovy a svaté lásky Mariiny? . . . Na Moravě zasvěceno Nanebevzetí P. M. chrámů 100. — Korunování P. M.: O. 1. — Montserratské P. Marii: B. 2.

Cizkrajov na Moravě, v dačickém okrese, kdysi proslulé poutní místo, dnes truchlivý svědek, že tam, kde »pohan mrtvou modlu ctíval, nový pohan novou zkázu chystá« a snaží se srazit Královně nebes korunu s hlavy. Někdejší pán toho panství, Bartoloměj z Tonna-Zillu, byv v 30leté válce smrtelně raněn, slíbil sv. Panně, že vykoná pěšky pouť do Montserratu, vyprosí-li mu uzdravení. Když se z pouti vrátil, postavil na svém panství r. 1650 kapli, v níž umístil obraz Montserratské Královny. Začalo se tam putovat — za rok bývalo až 8000 sv. přijímání. Roku 1700 zbudován velkolepý chrám s pěti poustevnami a Božím hrobem. Stál necelé století; r. 1785, právě v den, kdy začala novena před svátkem nanebevzaté Panny, 6. srpna, byla v něm Otcí světel přinesena naposled nejsv. oběť Nového Zákona — den po svátku, který připomínal Josefu II. povinnost vděčnosti nebeské Pomocnici za vítězství nad Turky, vyprošené jeho dědu Karlu VI. (5. srpna 1716.) Chrám v dražbě prodán, z cihel vystavěli synagogu ve Wölkingu. »Místo milého hlasu varhan/slyšet krákání havranů, hnízdících ve zdech ruiny a ve velkých hejnech nad troskami kroužících; uvnitř mezi zdmi, nad nimiž místo klenby se rozpínala zachmuřená obloha, pásli hoši stáda, vyhlámanými okny skučel vítr a bouře, na zdech rostlo křoví . . .« Zvedne se z trosek nová svatyně? Jakýsi stařec ukazuje na ministranta: »Ten bude jednou v novém kostele sloužit mši svatou.« Nikdo na jeho studie nemyslí! A přece se proroctví vyplnilo . . . Roku 1865 nový dům Boží posvěcen. A jiný poutní chrám Mariin, Josefem II. odsvěcený? Sv. Hostýn, r. 1787 . . . Za 125 let ve svátek nanebevzaté Královny milostná socha slavně korunována . . .

ČTRNÁCTÁ NEDĚLE PO SV. DUCHU.

Duch světa - duch Kristův. Zásadovost v království Kristově.

A) Nikdo nemůže dvěma pánům sloužit, praví božský Spasitel v dnešním evangeliu. Má zřejmě na mysli pány, kteří mají docela různé a snad i protivné zájmy, kde jeden jest zapřísáhlým nepřítelem druhého a proti němu snad i bojuje. Již od osmé neděle po sv. Duchu rozvádí církev v epistolách a zvláště v evangeliích myšlenku: »Tělo a duch — synové světa a synové světla — litera, která zabíjí, a duch, který oživuje.« Dnes nás vybízí nebeský Učitel, abychom se na své pouti církevním rokem vážně zamyslili sami nad sebou a podrobili důkladné revisi veškeré svoje smýšlení a jednání. »Komu sloužím? Kdo jest mým pánem?« Budeme-li upřímní sami k sobě, možná dost, že nás výsledek našeho zpytování valně nepotěší. Jsme přece věřící, jakž takž plníme, co nám Pán ukládá, jsme sami s sebou docela spokojeni a soudíme, že by plně mohl být s námi spokojen i Pán. Ale pozor, ať nejednáme jako farizej, o kterém jsme slyšeli před čtyřmi týdny! »Odvádím chrámu svědomitě desátky, které Zákon přikazuje...« Literu Zákona plnil, a duchem byl Zákonu i Hospodinu cizí; zevnější příkaz vykonal, a nedbal toho, co bylo daleko důležitější, totiž vnitřního smýšlení; byl prost lásky, pokory, spravedlnosti, milosrdenství. Litera Zákona jest jen obálka; chybí-li jí obsah, jest bezcenná. Zevnější úkony bez pravé lásky k Bohu jsou jako skořápky bez jádra, pro věčnost docela jalové.

Osmé neděle skončil Pán své podobenství povzdechem: »Synové tohoto věku jsou ve svých zájmech prozíravější než synové světla...« Služebníci satanovi, sledující své špatné cíle, jsou chytřejší než služebníci Nejvyššího v práci o dosažení svého cíle, který jest přece tak vznešený. O králi Learovi praví Shakespeare, že byl králem každým coulem. Lze říci o tobě, že jsi katolík a služebník Kristův »každým coulem«? Lze říci i o tvé rodině, že jest křesťanská do krajnosti, do posledního důsledku? Že na ní nevidět ani stínu, co by zavánělo světským smýšlením? Že každé vaše slovo i každý skutek dýchá duchem Kristovým? (1 Kor 2)

B) Světské, pozemské smýšlení, duch tohoto světa... Jak ho popsat? Otaž se ho, které jest jeho životní heslo, a řekne ti: »Země! Země!« Ptej se ho po jeho prvním a největším přikázání, a odpoví ti: »Egoismus, sobectví! Jen sebe měj na zřeteli, nedbej nikoho!« To jest duch světa. Tato dvě slova, země a sobectví, jsou směrníci pro všechno jeho jednání. V budoucí život nevěří nebo o něj nestojí, chce se zařídit co nejpoohodlněji zde na zemi, bližní jest mu jen k tomu dobrý, aby ho užil jako nástroje k dosažení svých sobeckých cílů. Zdá-li se mu, že mu je v cestě, pryč s ním; ušlape ho, a

přes udupané štěstí bližních spěje k vlastní velikosti a k vlastnímu štěstí, ať pravému, ať domnělému. V čem hledá toto své štěstí? Jak řečeno, na zemi. V pozemských dobrech, ať statcích, ať slávě. Tedy v ukojení trojí žádostivosti, očí, těla a cti; ve věcech pomíjejících, přesto, že tak těžko jich dobyt, těžko rozmnožit, těžko udržet.

C) Proti tomuto pozemskému smýšlení stojí jako korouhev proti korouhvi nebeské smýšlení, či lépe nadpřirozené smýšlení, nadpřirozené pojmání života. Jeho cílem jsou věčné statky, jeho vlastní jest nebe; zemi pokládá pouze za přípravku, za průchodní stanici, za přechodný, dočasný pobyt, a v této přípravce nesmíme stát zahálejíce jako oni dělníci, kterých nikdo na vinici nenajal. Studentík musí v přípravce bedlivě studovat, aby vykonal s dobrým prospěchem přijímací zkoušku; my věřící se připravujeme na »velkou přijímací zkoušku«, abychom byli jednou přijati »ke všem svatým«... Při tom si musíme říci: »Získám-li nebe, neuškodí mi zhora nic, když všechno ostatní ztratím; ztratím-li nebe, neprospěje mi zhora nic, když všechno ostatní získám.« Nadpřirozené pojmání... Pojmání všechno s hlediska věčnosti. »Co to přispěje ke cti a slávě Boží? Co mi to prospěje pro věčnost? Co dobrého to přinese duším mých bližních? Přispěje to k rozšíření království Kristova?« Nadpřirozené pojmání jest v království Kristově totéž, co charakter v životě občanském. Na vznešené pravdy, které hlásáme, nezapomínat, jimi se řídit, a ani na píď od nich neustoupit!

Nadpřirozené pojmání, toť první krok k svatosti, toť nezbytná podmínka, abys ve svatosti a ctnosti rostl, abys udržel, čehos dosáhl, abys dostoupil jejího vrcholu a nejvyšší dokonalosti. U každého světce tento rys, toto vznešené pojetí najdeš, a to v míře stoprocentní; k tomu, aby ses stal světcem, velkým a dokonalým světcem, netřeba, než být po této stránce důsledným, ale do krajnosti důsledným. »Všecičko jedině k větší cti a slávě Boží,« bylo heslem světce z Loyoly. »Jenom duše mi dej, Pane, ostatní podrž sobě,« prosil jeho velký žák, světec z Xaveru, apoštol Japonska. »Můj Bůh a mé všechno,« říkával světec z Assisi. »Aby ve všem byl oslavován jedině Bůh,« toužili a pro to i pracovali duchovní synové světce z Nursie, sv. Benedikta. »Ne nám, Pane, ne nám, jedině svému jménu dej slávu,« osvědčovali rytířští templáři. Ve všem hledat a plnit vůli Boží, mít na zřeteli a všemi silami, přiměřeně k stavu, do kterého mě Bůh přivedl, pracovat o rozšíření království Kristova — nezapomeň nikdy, že jest především v duši tvé! Hledat vždy, především a jedině prospěch jeho a ne osobní prospěch svůj, to jistá cesta k svatosti.

Viz na př. misionáře T. J. v Číně! »V tisícových maskách« tam vystupovali na jeviště u císařského dvora, jak o nich řekl jistý protestantský spisovatel, ale jen proto tak činili, aby mohli pracovat pro Krista a jeho království. Jako vznešení mandarini, jako žebraví mnichové, jako hvězdáři, matematické, portretisté, lékaři, hodináři, mechanikové. Císař Kien-long se nikterak neklonil k tomu, aby se dal získat pro korouhev Kristovu, toho si byli misionáři vědomi, ale císař též věděl, že zůstanou na jeho dvoře, pokud budou mít vyhlídku na nerušené hlásání křesťanské pravdy; proto misionáře ve své říši trpěl, aniž jim činil jakých obtíží — věděl, kdyby šli kazatelé ze země, že by odešli i učenci a umělci od jeho dvora a že žádná vyhlídka

na sebevětší osobní prospěch a výhody jich u něho neudrží. »V tisícerych maskách« . . . Podobně jednali jesuitští misionáři ve všech zámořských krajích, v Indii a v Japonsku u národů kulturních i u amerických nekulturních divochů; jako oni bydlili, pracovali, žili, přimkli se docela jejich zvyklostem, jen aby je získali pro Krista, jen aby počet věřících vyznavačů se rozmáhal jak počtem, tak ctností.

D) Co doposud řečeno, nahlédne a uzná každý věřící. Nesnáz, a to velká nesnáz, je v tom, že v armádě Kristově jest přemnoho těch, kteří chtějí obojí spojit, pozemské smýšlení a víru v Krista, pozemské radosti a nebeskou odměnu, nebo jak praví Tomáš Kempenský, že zde se chtějí radovat s ďáblem a na věčnosti kralovat s Kristem. A před tím nás varuje Pán v dnešním evangeliu! Nemožno dvěma pánům sloužit, nemožno rozdělit srdce mezi svět a našeho Krále. Nejen že to jest bezcharakterní, bezzásadní, věřícího nedůstojné; je to holý sebeklam, a přece jak mnozí mu podléhají! První výsledek této »politiky« je ten, že s tebou nebude spokojen ani Bůh, ani svět. Sv. Efrém praví mnichovi nedosti horlivému ve službě Boží: »Měj se na pozoru! Rodiče jsi svým odchodem do kláštera zarmoutil, a Krista svým životem v klášteře neuspokojíš! Světa jsi se vzdal, a nebe nedosáhneš!« Tam vede polovičatost. Lidé, kteří podle slov Eliášových kulhají na obě strany, jako židé, kteří uctívali Bála i Hospodina a sami nevěděli, komu dát přednost. Rakousko za Krymské války . . . Na kterou stranu se přikloní? K Rusku, které bylo ještě před šesti lety jeho účinným spojencem? Či k jeho nepřítelům, Francii a Anglii, kteří vyzývali Rakousko ke spojení? Zvolilo cestu, která byla ze všech nejhorší a kterou si znepřátelilo obě strany. Nepřipojilo se k těm ani k oněm, a tím zavínolo, že r. 1866 bylo osamoceno a poraženo. Lidé, kteří chtějí sedět na dvou židlích . . . Dříve nebo později nesedí na té ani na oné, leží na zemi v prachu.

E) Postila, kterou máš v ruce, není jen k tomu, aby ti zjednala poučení; vede tě ke křesťanské dokonalosti, ale k tomu je třeba zevrubného sebepoznání, a to se zas neobejde bez zpytování svědomí — upřímného, nikoli takového, kde bychom si hráli na schovávanou. »Poznej sám sebe . . .« Rci, nenazývá se dnes i katolická bezzásadnost mnohdy opatrností a prozíravostí? Lépe by bylo říci »diplomatickou prohnaností«! Není krajní důsledná zásadovost nazývána fanatismem? Duchovní správce vytýká jistým novinám, které věřící pokládají za katolické, že bez ustání insercemí jistého druhu nabízejí katolickým dívkám muže rozvedené; tím je ovšem nabádají k civilnímu nebo protestantskému sňatku, který církev zakazuje a trestá jednak odepřením sv. svátostí, jednak i vyloučením z církve. Jakou dostává odpověď? Že prý nesmíme být fanatiky! Ti, kteří mlčí a mlčky schvalují, jsou prý rozšafní mužové, ti prý chápou situaci katolíků v nynější době a dovedou mít »rozumný« ohled na její požadavky. Fanatismem bychom si prý kdekoho odcizili (koho? Nepřátele kříže Kristova, nikoho jiného, tedy satana a jeho apoštoly!), a při volbách bychom se my sami připravili o tisíce hlasů. My — kdo my? Věrní vyznavači a bojovníci za pravdu Kristovu? Odpověz si sám! A za druhé, byť měli i pravdu, cožpak je přípustno, aby účel posvěcoval prostředky? Dokonce politický účel prostředky

Bohem zakázané? Vždy zůstane v platnosti věčně pravdivé, svaté a určité slovo Páně: »Kdo není se mnou, proti mně jest«, kdo prohlašuje o sobě, že nestojí na stanovisku katolickém, nestojí pod mou korouhví, byť si dával jméno křesťana — vyznává falešné křesťanství, nikoli pravdu mou. Křesťanství pravé, t. j. náboženství Kristovo, je ztělesněno a uskutečněno a existuje jedině v katolické církvi, nikde jinde. Buď Kristus nebo Antikrist, buďto náš král nebo kníže tohoto světa, ale nikdy oba zároveň. Nemožno dvěma pánům sloužit, Bálovi a zároveň Hospodinu.

Kolik postav vykazují i naše české dějiny, muže, naplněné nazíráním nadpřirozeným do nejkrajnějších důsledků! V očích našich nepřátel záleží jejich jediná a největší chyba v tom, že pracovali pro kříž Kristův; proto nazýváni fanatiky. Kdyby se byli tito charakterové dali do služeb druhého pána, satana, nevěry, bludu, jako Hus, Luther, Gustav Adolf a jiní, byli by velebeni jako mravní hrdinové. Hus a jemu podobní jsou nazýváni mučedníky svobody svědomí, naši mučedníci jsou v očích nevěry fanatikové. Žižka jest prohlašován za heroa, jest podle nich bojovníkem za pravdu, křesťané, bojující za kříž Kristův, ať železem, jako křížáci, nebo zbraněmi ducha, jako misionáři a kazatelé, jsou u nich fanatikové. Ferdinand II . . . Byl hotov raději pozbyt říše i koruny, než jednat proti svému svědomí a dopustit, aby pravá víra v jeho zemích trpěla škodu. Radil se vždy se zpovědníkem, aby měl jistotu, co jest v daných okolnostech vůlí Boží a aby nepochybil proti Božimu zákonu; byl ochoten k jakékoli osobní oběti, ke každému podniku si vyprošoval osvícení shůry, ale protože vše směřovalo k zajištění vítězství kříže Kristova, jsou podezříváni z nejpodlejších pohnutek a úmyslů jeho zpovědníci, z fanatismu on sám. Kdyby byl luterán a pracoval pro luterský blud, vyhlašovali by ho za charakter a za bojovníka o svobodu svědomí.

Marie Terezie, třebaže zbožná, nemůže se honosit, že byla veskrze proniknuta nadpřirozeným duchem jako velký praděd jejího otce. Vypisují z protestantského díla: »Císařovna byla především maminkou jako každá „počestná“ měšťácká matrona; jí šťastné vdavky jejích četných dcerušek působily největší starosti. Co by nebyla udělala, když šlo o její „milované děti“, jak psala! Když její rozmanití zeťové z bourbonského rodu (nepřítele Habsburků!) a jejich ministři si jednou vzali do hlavy zničit jesuity, musili být i od ní obětováni rodinným ohledům. Bylo-li záhodno udržet dvory v Madridě, v Neapoli a v Toskáně při dobré náladě, aby „milované děti“ neměly u manželů obtíží, bylo tím nutnější být za dobré s ministrem Tillotem v Parmě, na němž z největší části záviselo, zda by ještě jiná dceruška „svého času“ nemohla být provdána. Zvláště důležitě bylo mít zřetel na přání pařížského dvora, když se konečně podařilo provdat Marii Antoinettu za budoucího francouzského krále! Tato „nejlepší partie v Evropě“ nesmí být za žádných okolností ohrožena, to jistě i dobří jesuité uznají . . .« Srovnej tyto dvě korunované hlavy, Ferdinanda a Marii Terezií, a učin si pak úsudek sám, kde více mravní velikosti; tam zřetel na nejvyšší hodnoty, na Krista, jeho království a jeho svatou víru, jedinou spásu královu i jeho poddaných; zde poslední a rozhodné slovo mají výhody rodinné, vdavky dcer, jako u kterékoli měštky, ve víře docela vlažné nebo k víře i lhostejné.

Chceme si osvojit nadpřirozené pojmání, o kterém mluvíme? Jděme do školy naší panenské učitelky, matky vtělené Boží Moudrosti! Studujme její

chvalozpěv! My jsme na jeho slova příliš zvyklí, že si ani neuvědomíme, jak vznešené pojetí Božího díla jím jeho skladatelka vyjádřila. Rabíni (učitelé Zákona, kazatelé, zákoníci), kněží, farizeové, prostý lid, velcí i malí, nevyjímaje samy apoštoly a učedníky Spasitelovy, očekávali, doufali, přáli si politického židovského Mesiáše, jenž zjedná izraelskému lidu svobodu, blahobyť, vládu nad národy, časné statky, obnoví pozemské království Davidovo. Jak docela jinak pojímá vše vyvolená Matka Vykupitelova! Třebaže jako pravá Izraelka děkuje Pánu především jménem svého lidu, třebaže jest si vědoma, že především synům Abrahamovým jest Mesiáš poslán, nevyklučuje nikterak z účasti na statcích mesiášských národy ostatní, neslibuje si od něho splnění pozemských tužeb hmotářsky smýšlejících krajanů. »Veliké věci mi prokázal Všemohoucí tím, že mne obdařil svou láskou, že mne k sobě přivinul, jak k sobě stvořenou bytost vůbec přivínout může.« Nestojí o královskou korunu, kterou by musila odložit dříve, než se kdo naděje, nestojí o obnovení povaleného a zasutého trůnu svého královského otce; jen o lásku Boží stojí, té si váží, za ni děkuje, a u vědomí, že se jí té lásky dostalo, plesá a velebí Nejvyššího. »Milosrdenství jeho všem, kdož jeho se bojí...« Nikdo není a nebude z tohoto milosrdenství vyloučen, buď si on pohan nebo žid, jen když se osvědčí hodným. »Mate záměry srdcí pyšně smýšlejících, sesazuje zpyšnělé mocné dynastie (vládce) s trůnu a povyšuje pokorné...« Jak hluboké pochopení řízení Boží prozřetelností, moudrostí a spravedlností!

Takové pojetí může vypučet jen ze srdce proniknutého živou vírou. Živá víra jest půda, v které jediné lze vypěstít tuto vzácnou květinu. Kde není živé víry, tam jsme jako třtina větrem se klátící, tam se snadno začneme klonit k tomu, co miluje, čeho si váží a za čím se honí svět. Co jiného to znamená, leč vydávat se v jisté nebezpečí, že opustíme službu Kristovu? »V cizí službě mi kynou větší výhody...« Rci: »Časné výhody, se škodou nesmrtelné duše!« Naše nebeská Učitelka nás vede jinak! »Ať, služebnice Páně...« Veskrze jeho, celá jeho; služebnice Nejvyššího, důsledně, bez jakéhokoli ústupku, jak si jí Pán přeje mít. Všecky její síly a její práce, ano každé slovo, každá myšlenka a každý vzdech patří a platí jediné jemu, vše dáno k dispozici jeho nejsvětější vůli. »Užij mne k čemu chceš...«

F) Proč jest ve službě Boží polovičatost nemožná? Proč řekl božský Učitel, že každý, kdo se pokouší dvěma pánům sloužit, nezbytně jedním pohrdne a k druhému přilne? Všimni si pánů, o které jdel Kristus a svět, duch Kristův a duch světa! Duch Kristův... Jak jej co nejstručněji vyjádříme? Dvojím přikázáním lásky, a to jest pravý opak egoismu, který »vznává«, hlásá a v praxi provádí svět. Pohrdání světem, čistota srdce, pokora, toť druhá příznačná vlastnost ducha Kristova; tedy zase naprostý rozpor obou těchto »pánů«, anebo, chceš-li, vojů, z nichž první, jak pověděno, dýchá žádostí očí, žádostí těla a pýchou života. Duch Kristův jest vyjádřen v osmi blahoslavenstvích. »Blahoslavení chudí, pokorní, tiší, pokojní, milosrdní, čistí, toužící po spravedlnosti, trpící, pronásledovaní pro spravedlnost...« Ty prohlašuje Pán za blahoslavené, těm svědčí, že jsou na dobré cestě, a vytrvají-li na ní, že jejich bude království nebeské. Svět však prohlašuje za dětinské nebo dokonce za blázny ty, které Pán blahoslaví!

Svatý Řehoř Veliký líčí velmi případně moudrost tohoto světa, která pohrdá hloupostí kříže: »Co dovede, co zná tělesný svět, leda lpět houževnatě na statcích svých, loupit cizí, když může, toužit po nich, když nemůže? Moudrostí tohoto světa jest své nitro zakrývat, falešné jako pravdu prodávat, a co jest pravda, za lež vyhlašovat. Tato moudrost se za peníze kupuje, jinoši se jí za peníze učí. Kdo se v ní vyzná, platí za bystrého, kdo nikoli, za naivního a hloupého. Moudří tohoto světa čistotu mravů pokládají za hloupost, nevinnost za bláznovství, a cokoli věčná Pravda schvaluje, to jim se zdá hloupým. Co hloupějšího v očích světa, než pravdu otevřeně mluvit, přetvářky se vystříhat, zlé dobrým odplácet? ...«

Z těchto slov velkého učitele církevního posuď sám, je-li možný jaký smír mezi těmito oběma světy, mezi korouhví Kristovou a satanovou? Vidiš přece, že si zásadně odporují, a ty bys chtěl oběma být přítelem a mezi oba své srdce rozdělit? Každý z nich chce tvé srdce celé! Celé tvé smýšlení, všechno tvé konání, celý tvůj život! A jejich cíle tak protichůdné! Není zřejmo, že tvé srdce, všechna jeho láska, úcta a záliba může patřit jen jednomu z obou? Buďto budeš smýšlet, soudit a jednat jako Kristus, nebo jako svět. Mluvit ovšem můžeš jinak; jazykem můžeš hlásat sobě i jiným: »Já jsem Kristus«, zatím co tvé srdce patří jinému.

G) Zdálo by se to tak samozřejmé, a přece Pán věděl, proč nás musí varovat před tím, abychom se nepokoušeli sloužit jemu i světu, svému Spasiteli i knížeti tohoto světa. Pokoušíme se o to stále a stále. Jménem jsme vyznavači Kristovi, ale smýšlením a zvláště jednáním jsme »v cizích službách«. Slovem jsme výslovně prohlásili: »Zříkám se satana i všech skutků jeho, a náležím jen tobě, Kriste!« Ale náš život viní nás ze lži; naše skutky nesou pečeť ducha satanova, kterého jsme se slavnou přísahou odřekli. Otec, který nevynechá ani jednu nedělní mši sv. a kterého vidět měsíčně u stolu Páně, dovolí dceři, aby si vzala rozvedeného a byla oddána civilně. Není to člověk, který chce Pánu Bohu sloužit a ďábla si nerozhněvat? P. Veselý vytýkal před více než 200 lety dívenkám i jejich maminkám: »Kvůli pěkným šatům, kvůli ženichovi se propůjčujete k hříchu; abyste ulovily ženicha, uděláte všechno, a matky k tomu mlčí.« Co mu na to maminky odpověděly? »Kdyby svým galánům po vůli nebyly, poctivé by sice zůstaly, ale muže by nedostaly a musily by peroutky prodávat...« Přes dvě stě let tomu; jistě některá z oněch dívenek pyká ještě v očištění za to, že chtěla sloužit dvěma pánům, patřit Kristu a patřit i světu; jak o tom asi soudí nyní? A což, pyká-li některá z nich za své hříchy na jiném místě než v očištných plamenech? ...

Nejsme, nechceme a nedovedeme být důslední. Kdyby nás to nestálo obět, pak ještě. Dokud nás příslušenství ke Kristu nic nestojí nebo dokonce nám vynáší, rádi se ho držíme a jeho slovy se jakž takž řídíme. Jakmile však božský Spasitel od nás žádá nějakou obět, obracíme se k němu zády, jako kdysi se k němu v Kafarnau obrátili zády ti, které dva dny předtím na poušti nasytil. Proč? Žádal od nich obět! »Jak poznám, že jsi můj, nepřineseš-li pro mne obět?« A někdy žádá Pán od nás i velkou obět; kdo by to popíral? Ale nestojí nebe za to, abychom něco pro ně obětovali? Najdi mi krále, jehož služba nestojí poddaného pražádnou obět! Nepřinášejí lidé

ve službě světa kolikrát ohromné oběti? Čekají za to ovšem od něho odměnu — jakou odměnu! Ten vyjde s prázdnou, onen s nějakým spropitným, třetí zachytí nějaký odpadek. Kristus slíbujíc svým věrným odměnu jistou, pravou, velikou, věčnou; ale protože ji nevidíme, protože nás čeká v budoucnosti, protože nelichotí pýše ani smyslnosti, zavíráme oči a přeběhneme raději do druhého tábora, postavíme se s jinými pod korouhev světa. Jsou tam všichni, a my myslíme, že to jest dostatečná omluva.

Karlu V. radí dvořané, aby napadl souseda. »Teď je vhodná chvíle, nemůže se bránit, jeho území bude hravě tvé.« — »Ale nebude to hřích? Proti právu a spravedlnosti? Jak při tom pochodí má duše? . . .« Kardinál Richelieu byl pravý opak; typus člověka, který chtěl sloužit dvěma pánům, prý Kristu a církvi, a zároveň své ctižádosti a loupežným cílům svého státu. Slyšeli jsme již o tomto muži. Přitom doma bludaře potíral, denně přistupoval k oltáři, svědomitě se modlil kněžské hodinky. Jen byl-li s takovým »služebníkem« dokonale spokojen nejvyšší Pán!

Oč výše stojí v očích Božích i v očích našich mnohý prostý muž! Při provádění rozlukového zákona ve Francii na počátku tohoto století opřel se starosta městečka Savigny vládnímu rozkazu, aby byly vyhozeny ze škol všechny kříže. Za to sesazen — dal do novin prohlášení: »Pokládám to za převelikou čest; vládní dekret (sesazovací) dám zarámovat, a ten čestný diplom nechť učí mé syny, že svědomí (Boha!) jest nutno více poslouchat než rozkazy bezbožných, znásilňujících svědomí i svobodu.«

Kolik prostých věřících, veskrze proniknutých nadpřirozeným duchem, jsem poznal i já! V novinách se o nich nedočteš, ve vlaku ani v kavárnách se o nich nemluví; takové vzácné květinčky jsou jako alpská protěž, nedaří se jim v prachu politiky — mužové, jako vzácný Dr. Stojan, jsou výjimkou. Čtu-li jejich dopisy, jako by mne ovanul dech cizích krajů — dech nebeských luhů, tak milý a svěží na této hmotářské poušti. »Čtyři roky od prvních exercicií, teprve čtyři roky miluji vši vroucností své duše Srdce Ježíšovo a Mariino, a ten žár lásky spálil ve mně vše, pro co musil Ježíš trpět . . . Vědomí, že po svatém přijímání jsem Ježíšův svatostánek, pokrytý bílými lilijemi . . ., to je tak neskonalé krásné . . . Pro mé zjevné katolické přesvědčení bylo mi snášet pohrdavé úsměšky; ale čím jest mi „úcta“ těchto lidí v porovnání s láskou Ježíšovou? Jemu se zavděčit, ne lidem . . .«

Jen dvojí cíl najde porozumění u našich nepřátel: pozemské cíle, tedy práce pro vlastní prospěch, nebo boj proti kříži. Kdyby byl Hus nebo Luther vykonal pro pravdu Kristovu to, co vykonal proti ní, nebyl by bezvěrci oslavován jako mravní hrdina, a kdyby byl Žižka své krutosti páchal na táboritech (nebo na protestantech, kdyby už tehdy jací byli) a ne na katolících, neměli by pro něho leč slova odporu a opovržení jako pro Zikmundovy křížáky.

H) Přesto přese všechno mějme na paměti slovo apoštola věčné Pravdy: »Kdybych se chtěl líbit lidem, nebyl bych služebníkem Kristovým.« (Gal 1. 10) My, učedníci Kristovi, nesmíme toho dbát, jak o nás smýšlí svět, ačli jsme proniknutí duchem nadpřirozeného pojímání, jak od nás žádá náš Spasitel a Král. Bohužel, jak málo věřících opravdu důsledných, nadpřirozeně smýšlejících! Vždyť i z úst učedníka Kristova slyšet kolikrát

slova, která bychom se nadáli spíše od světáka a neznaboha. Děvče si pomohlo hříchem k výtečné partii. »Ta udělala trefu! Tu potkalo štěstí!« Jiný odpadl, a tím si získal přízeň velkého pána. »Ten je na tom dobře!« Že zvolil cestu k peklu? Místo slov hořkého politování slyšet z úst věřícího slova závistí! Kdo jde cestou přímou, kdo je důsledným katolíkem, kdo nechce učinit žádný ústupek duchu světa, může kolikrát slyšet i od zbožných lidí: »Tys bláhový...« A za zády o něm řeknou, že jest přepjatý nebo přemrštěný.

Jen doznejme, že jest převelmi málo těch, na které by se hodil uvedený název »katolík každým coulem« ... Otec, který nedovolí dítěti smíšený sňatek, protože jednak se to Pánu nelíbí a církve si toho nepřeje, jednak to ohrožuje víru katolické manželky a ztěžuje i znemožňuje náboženskou výchovu dítek; otec, který přitom nedbá toho, že se dcera tak bohatě už nevzdá; dívka, která odmítne účast na nedělním výletě, protože by tím zmeškala mši sv., a málo si z toho dělá, že si zneprátele proto kolegyně nebo snad i šéfa; dělník, který se neobohatí nepoctivým způsobem, ač k tomu má příležitosti dost a dost; lékařka, která nechce napomáhat k zákrokům, třebaže její nevěřící kolegyně z podobných zisků bohatnou; advokát, který nepřijme proces zjevně nespravedlivý, třebaže se tím připravuje o klienty; ti všichni pojmají vše nadpřirozeně a dávají si při všem otázku: »Schválil by to božský Spasitel? Byl by se mnou spokojen? Líbilo by se mu mé jednání?«

Když takto jednájí a smýšlejí, pak jest Kristus Pán vpravdě králem jejich srdcí a jejich rodin. Nezávidí jiným štěstí tak zle nabyté; spíše jich litují, že se tím zaprodali peklu; malá ztráta je nermoutí tak proto, že ji utrpěli, jako spíše, že jí byl Kristus Pán uražen a že pro nicotnost spáchána krádež. Chápou, že skutky těla, které vypočítává apoštol v dnešní epištole, království Božího nedosáhnou, a jsou bedliví toho, aby tím více jejich rodiny oplývaly plody Ducha sv., kteréž jsou láska, radost, pokoj, trpělivost, dobrotnost, shovívavost, víra, skromnost, zdržlivost, čistota, a chápou i poslední slovo dnešní epištoly: »Kdožkoli jsou Kristovi, ukřižovali tělo své s jeho neřestmi a žádostmi.«

Píseň k Srdci Páně.

Čtení: 2 Kor 4.

SVÁTEK SVATÝCH ANDEŮ STRÁŽNÝCH.

»Na zdech tvých, Jerusaleme, postavil jsem strážné...« (Is 62, 6)

I.

A) Slavival se dříve jako velký svátek první neděli v září a byl našemu českému lidu milý a drahý. Nejedna kaple jím zasvěcená svědčí o úctě, kterou naši předkové svým nebeským strážcům prokazovali, a lásce, kterou k nim lnuli. Víra v anděly strážné byl jeden z prvních poznatků, který jsme jako děti z náboženské výchovy rodičů pochytili, modlitba k andělu strážnému byla snad první, které nás matka naučila. »Andělíčku, můj strážníčku, opatruj mi mou dušičku...« Přitom jsme s ručkama sepjatýma hleděli na obraz strážného anděla, snad nejčastěji a nejraději ze všech. Před ním jsme konali denně své dětské modlitby, možná, že byl zavěšen nad naším lůžkem, a my cítili ve svých dětských srdcích: »Ten andělíček, který provází ty dvě děti po lávce přes propast a chrání je svou neviditelnou nebeskou mocí, má jistě rád ty caparty, ke kterým se s takovou něhou a starostlivostí sklání, a můj anděl strážný mne má také rád.« Vycílili jsme, že jest náš přítel, náš nejlepší přítel, nám od Pána Boha daný. Je to první přátelství, které dítě uzavře; nebeský strážce jest první osoba, kterou kromě matky a Ježíška miluje.

Od doby našeho dětství uplynula již léta. Leccos se změnilo, na leccos hledíme jinýma očima, a také naše víra v anděly strážné pozbyla svého dětsky naivního původu; zato jest uvědomělejší, a my ji nikterak neodložili s dětskými střevíčky. Kolik nebezpečí na nás číhá každým krokem, o kterých nemáme ani tušení, a jejichž uvarování nezávisí na nás! Na cestách, ve vlaku nebo v autě, ve velkoměstské ulici! Což teprv nebezpečí dušel! »Nepřítel váš, ďábel, obchází jako lev řvoucí, hledaje, koho by pohltil.« (1 Pt 5, 8) Za pronásledování Callesova v Mexiku se skrýval Orozco, biskup quadalajarský, po celé dva roky přestrojen v horách, měnil neustále pobyt, a tak se věnoval správě diecése. Marně po něm slídili... Když vlny pronásledování po odstoupení Callesově opadaly, vrátil se do sídelního města a mluvil s vrchním ředitelem policie. Pověděl mu vše bez zatajování. »Pohleďte, jak špatnou mám policii!...« — »Nikoli, ale já spíš měl dobrého anděla strážného...« Ani my dospělí se neobejdeme bez nebeského strážce, kterého nám dobrota nebeského Otce dává. I my jsme povinni ho prosit a děkovat mu za ochranu.

Všecko, čím nám anděl strážný jest, a vše, čím jsme mu povinni my, jest pěkně obsaženo v naší milé modlitbě Anděle Boží, strážce můj; tu učiníme dnes předmětem svého rozjímání.

B) »Andělům svým přikázal o tobě, aby tě chránili na všech cestách tvých (Andělský žalm 90). Sv. Bernard se táže: »Kdo, komu, o kom a co přikázal? Bůh, andělům, o tobě, aby tě chránili...« Kdo... Náš Bůh, Tvůrce, Pán nebes i země, náš nebeský Otec; proto pravíme: »Anděle Boží«. Sv. Bernard pokračuje asi takto: »Co je člověk, že jsi ho pamětliv? (Ž 8) Že na něho myslíš, o něho pečuješ a se staráš? Že dokonce anděly, své vlastní služebníky, posíláš k jeho ochraně? Stvořil jsi anděly pro sebe, a vysíláš je k našim službám.« Když farao Josefa posadil do svého kočáru, ubytoval ve svých komnatách, dal obsluhovat svými komorníky, jaká to byla pro něho čest! Nejedná Tvůrce s námi podobně? »Co je člověk, že jsi ho pamětliv, že ho zasypáváš důkazy své milosti? Poslal jsi k němu svého jednorozeného Syna, seslal jsi mu Ducha sv., slibuješ mu sám sebe, všechny tři božské osoby se nám dávají, a aby nikdo v nebi nebyl vyloučen z této starostlivé péče o člověka, posílá Pán ještě anděly k naší ochraně, aby i oni měli podíl na péči nebeského Otce.« Andělé, kteří podle slov božského Spasitele v dnešním evangeliu hledí na tvář Otce našeho v nebesích.

Šéf v závodě nemůže obstarat všechno sám, nemůže »být všude«. Proto má sekretáře, ředitele, podřízené úředníky, dozorce a jiné zřízence, na které se musí volky nevolky spolehnout, a jim svěřuje starost o svůj rozlehlý závod. Tak tomu v řádě Boží prozřetelnosti není. Tvůrce nepotřebuje nikoho k řízení světa. Přece však nekoná všechno sám, nýbrž užívá spolupůsobení svých tvorů. V rodině to jest nejlépe vidět; k narození dítěte i k jeho výchově jak tělesné, tak duševní užívá spolupráce rodičů. Jeho moudrost ho přiměla, aby k naší ochraně užil andělů. Proč? Aby tím utužen svazek lásky mezi anděly a námi. Jsmeť přece dvě části téhož království, jsme bratři, a jsme povolání, abychom jednou Boha v nebeském Sionu spolu oslavovali. Jaký styk s nimi, kdyby nebyli našimi strážci, ani za nás neprosili? Nebyli bychom si docela cizí?

C) Komu přikázal... Andělům! Andělé, nejvznešenější tvorové Boží, jsou naši přátelé a naši ochránci. Andělé, čistí a vznešení duchové rebeští, přátelé Nejvyššího, občané nebes, pečují o nás, kteří jsme prach a popel, nehodní služebníci Boží, vyhnanci v slzavém údolí. Sv. Jan ve Zjevení pokleká před andělem, oslněn jeho září. Jak krásný asi jest i poslední z nich! Jakou svatostí se stkví, jakou moudrostí naplněn! Křesťanské umění vynakládá vše, aby znázornilo poněkud krásu nebeských duchů, kterých se nikdy nedotkl hřích; podrželi vždy onu krásu, kterou se stkvěli v okamžiku, kdy vyšli z tvůrčích rukou Božích! A tito andělé jsou našimi přáteli... Jak drahocenná duše člověka, které přidělen takový strážce!

Uvaž jen, co plyne pro nás z učení sv. víry o andělech strážných. Za prvé nás vede k tomu, abychom byli pamětliví své důstojnosti a svého vznešeného povolání. Jaká důstojnost člověka, který jest povolán k témuž cíli jako andělé, totiž k patření na tvář trojjediného Boha! Mít jednou podíl na slávě a světle andělů, být jejich spoluobčany v nebeském Jerusalemě, spolčníky jejich blaženosti. Andělé v nás vidí své bratry, své příbuzné... Víš, že to bylo podle učení bohoslovců příčinou pádu andělů? Bůh jim zjevil, že dostanou bratry, přirozeností daleko nižší než jsou sami, ale jako andělé, tak i člověk že bude docela beze svých zásluh, z pouhé milosti, povýšen

k témuž důstojenství dítek Božích jako oni. Proti tomu se vzepřel Lucifer se svými druhy; odtud jeho nenávisť vůči nám. Tím více nás však milují ti, kteří již tehdy, poslušni rozkazu Nejvyššího, ochotně nás uznali za své bratry. Za druhé učení sv. víry o andělich strážných nás odvrací od hříchu, vede k dobrému, pamatuje na všudypřítomnost Boží. Jeho anděl jest stále po mém boku, a jako jeho oko, tak i oko nebeského Otce na mně stále spočívá. Za třetí toto učení sv. víry jest nám pramenem důvěry a útěchy, o čemž ještě uslyšíme.

D) O kom přikázal... O tobě! Ty kdo jsi? Hrstka prachu, oživená dechem Nejvyššího! Hříšný syn hříšného Adama, a andělé veskrze svatí! Dějiny čínských misí vypravují o křesťanském mandarinovi, že našel pohozené dítě, ujal se ho, zanesl do svého domu, ošetřil je, a když se uzdravilo, přijal je za vlastní. Nejednou se tak stalo. Čím bylo dítě svému zachránci povinno, netřeba vysvětlovat. Čím jsme povinni my svým nebeským ochráncům! Pět slov to vyjádříme:

1. Úctou pro jejich přítomnost. »Neopovažuj se udělat před očima svého nebeského strážce, co bys před mýma očima udělat se neodvážil!« (Bernard.) Thais, hříšnice, uvedla mnicha Pachomia, nevědouc, kdo ji navštívil, do skryté komnaty. »Věz, že zde nás žádné oko nespátřil!« Mnich jí však připomněl, že jedno oko by je vidělo přece, a ta myšlenka učinila z hříšnice kajicnici. — 2. Láskou, protože nás milují. — 3. Důvěrou pro jejich moc. — 4. Vděčností za jejich pomoc a za ochranu. — 5. Poslušností jakožto vyslancům našeho svrchovaného Pána a Krále. To vše rozvádějí další slova naší modlitby, a tím přecházíme k druhému verši.

E) Co přikázal jim... »Strážce můj, rač vždycky být ochránce můj...« Který jest úkol strážce? Bdit, na věži hradu, na zdi města, na stěžni parníku, na stráži před frontou. Pozorovat a upozornit, když hrozí nebezpečí. Ostatní se na něho spolehnou, každý si může bezstarostně hledět svého, jakmile však zazní volání nebo signál, musí se všichni vzchopit a chránit loď, hájit město. Strážce bdí, nestačí však sám na uhájení. Jinak náš nebeský strážce; jest zároveň naším ochráncem; nejen bdí, nýbrž i chrání. Božská dobrota poskytuje i němé tváři ochránce; pohled jen na kuřátka pod křídly kvočny! Jak je chrání a brání s nasazením života! I dravci dal Tvůrce do srdce tolik lásky k mladým, že se stali až příslovečnými. Hospodin se ve svém hněvu sám přirovnává k medvědicí, které vyberou mláďata, aby každý věděl, čeho se může nadít, oloupí-li Pána o nesmrtelné duše, krví Kristovou vykoupené. Skýtá-li Boží dobrotivost takovou ochranu i němé tváři, čím více těm, pro které nešetřil ani svého jednorozeného Syna!

Ochránce... Kdyby Bůh skrze anděla strážného nezdržoval od nás úklady satana, co by asi ztropila jeho pekelná nenávisť a zloba! Vše by mu bylo vydáno na pospas, naše tělo, duše i majetek. Co uvalil na Joba! A i přitom musil Bůh jeho zlobu omezit: »Jen potud smíš a ne dál.« Náš nebeský ochránce někdy zadrží útok nepřítele prostě svou mocí, a tak nás chrání před úrazem duše i těla; jindy používá k naší ochraně přirozených prostředků, k většímu pokoření pekelného útočníka. Případy, kdy zachránil své svěřence, zvláště dítky, před nehodou a ublížením tělesným,

jsou nesčetné a očividné. Kolikrát i nás zachránil v nebezpečích, o kterých jsme neměli a dodnes nemáme tušení, o kterých zvíme teprve v den soudu? Jak dokonce zjistit, kolikrát nás zachránil před zkázou duše, před těžkým pokušením? Modlíte se vy, rodiče, též k andělům strážným svých dítek? Vy, představení, k nebeským strážcům svých svěřenců?

Z toho, co o sobě vypravuje konvertita Lüttwitz, jest zřejmo, že jeho celý život byl nepřetržitou řadou podivuhodných dobrodiní jeho nebeského ochránce, a když se dočítáme, jak podivuhodněji ještě zakoušeli pomoc a ochranu nebes misionáři nebo katoličtí kněží v době pronásledování, nelze říci jinak, než že se tu jeví mimořádná ochrana anděla strážce. Abbé Colmar... Na jeho hlavu byla ve velké revoluci vypsána vysoká cena; kolikrát jen tak tak, že unikl rukám slidičů, kteří mu již byli v patách! V Bechyni v knížecí oboře jsem viděl jako student na samém kraji skalního výstupku sochu anděla strážného; na podstavci čtu nápis: »Na poděkování za zázračnou záchranu 12letého...« Hleděl dolů, do strašné prohlubně pod skalou, prohnilé zábradlí povolilo, spadl do závratné hloubky, do potoka, který dole teče; jakási žena tam právě pracující přispěchala, vytáhla chlapce z vody..., kromě několika pohmožděnin docela bez úrazu a zdrav! Že náš drahý Otec vlasti na svých neustálých cestách po cizích zemích, kde mu nejednou ukládali o život, unikl všem nebezpečím, někdy způsobem skutečně podivuhodným, za to musil on a musíme i my děkovat jeho nebeskému strážci, třebaže nikdy nechyběla ani opatrnost a mužnost se strany jeho.

»Rač vždycky být...« Ochrana, kterou nám anděl z rozkazu Božího skýta, jest nezasloužená milost, a za toto dobrodiní musíme jednak prosit, jednak děkovat, a tím projevít, že s vděčností je z jeho rukou přijímáme, a že jsme si předobře vědomi své slabosti i své nehodnosti. Každý má sice svého anděla strážného, ale velikost a rozsah jeho péče a ochrany jest různá; tím hojnější a mocnější ochranu anděla strážného si zajistíme, čím pokorněji prosíme a čím vděčnější za ni jsme. V tyrolské vesničce Zams vypukl v noci 13. dubna 1856 požár. Všichni domácí sběhli rychle po schodech dolů, a pak teprve si vzpomněli, že v podkrovní světničce spí dvě děti... Nemožno se k nim už dostat. Obě se probudily, když se sesula již část půdy. Běží ke dveřím, plameny šlehaly proti nim, tak tak, že dveře přirazily. Co dělat? K oknu! Dvanáctiletá praví: »Já seskočím, a když se mi nic nestane, skoč za mnou!« Poznamenala se svatým křížem a se slovy: »Anděle Boží, strážce můj!« vyskočila... Osmiletá slyší volání: »Haničko, nic se mi nestalo...« I ona seskočila s povzdechem k andělu strážnému — bez úrazu... Z dob neustálého bombardování našich měst v posledním úseku války by se dala nasbírat a uvít pěkná kytice mimořádných zásahů nebes, které můžeme s bezpečnou jistotou připisovat mocné ochraně anděla strážného. Úctu k němu jsem tehdy zvláště vřele doporučoval kroužku svých exercitantů v X.; všichni přečkali válečné hrůzy — na svobodě, bez pohromy, i když se v sousedství řítily a hořely domy zprava, zleva...

Naše prosba »Rač vždycky být...« nám též připomíná, že se nesmíme sami svévolně v nebezpečí vydávat. To by bylo pokušení Pána Boha a opovážlivé vyzývání jeho hněvu, stejně jako když se kdo modlí: »A neuvod' nás v pokušení«, a sám se v pokušení žene — vyhledává příležitost, o které ví, že v ní již klesl. Co řekneš o tom, kdo skáče přes propast,

a přitom prosí: »Rač vždycky být ochránce můj«? Je stejně opovázlivý a bláznivý jako děvče, které před hříšnou schůzkou se modlí k andělíčku strážnému, aby ji chránil hříchu. Kdo nebezpečí miluje, zahyne v něm, ať jde o nebezpečí těla nebo duše.

II.

F) »Mne vždycky říd (veď) a napravuj...« Další prosba, krásná a andělům milá prosba na rtech jejich svěřenců, ale předpokládá, že se vést, řídit a napravovat dáme. Jaký smysl by mělo prosit: »Doved mne tam a tam«, a při tom jít, kudy se nám líbí? První podmínka tedy jest, že musíme být ochotni poslouchat jeho rad, pokynů a vnučení, že skutečně za jeho hlasem vždy půjdeme. Náš strážce jest naším vůdcem; spolehlivý vůdce, který cestu zná, sám nezbloudí; moudrý vůdce, který nepříjde nikdy do rozpaků; věrný vůdce, proto nikdy nezradí a v blud neuvede, mocný vůdce, který nikdy nepodlehne. Mne říd, mne veď, ukazuj mi cestu k dobrému. Někdy tak činí vnitřním vnučením, někdy událostmi, kterými zkříží naši životní pouť, a které nám do duše zrovna hřmí, na př. nenadálá smrt zatvrzelého hříšníka nebo jiné soudy Boží, které k nám volají: »Pamatuj...«; někdy nás zve, nikdy však nenutí; vždycky jest nám volno vymanit se z jeho vedení, ale jak pochodíme? »Veď...« Kam? K nebi, cestou dalekou a obtížnou, plnou úkladů. Ale čeho bychom se báli, máme-li po boku takového strážce, takového ochránce a takového vůdce? Andělé nám nescházejí nikdy, ale my scházíme sami sobě, dobrá vůle nám chybí. Andělé jsou ochotní, ale my jsme liknaví, lhostejní, nepoddajní. »Mne napravuj«, prosíme dále... Když pochybíme, pouč nás, zburcuuj naše ospalé svědomí, kárej, trestej...

»Ke všemu dobrému mne vzbuzuj...« Podobná prosba jako ve verši předešlém, a zase předpokládá, že se povzbuzovat dám. »Ctnostem svatým mne vyučuj...« Táž prosba. Musím však být učelivým žákem. Nejlepší učitel nepořídí nic s žákem líným. Máme nebeského učitele, neomylného učitele, který hledí bez ustání na tvář věčné Pravdy; proto pravdu zná a svého svěřence jí učit chce. Že však jsme tak často neposlušni jeho pokynů a nedbáme jeho rad, odvrací se od nás, a tak se sami připravujeme o jeho pomoc i poučení. Když jednu radu nepřijmeš, jak se můžeš osmělit žádat o druhou? Když jí přijímáš nerad, jak můžeš čekat, že ti bude radit rád? Když poslechněš spíše každého jiného než jeho, který vždycky dobře a správně radí, jak se můžeš divit, že konečně ustane? Člověk ti při nejlepší vůli může dát radu pochybenou, a přec by se i on od tebe odvrátil, kdybys jeho pokynů nedbal. Čím spíše nebeský rádce! Povzbuzuje tě k dobrému, vyučuje tě cestě spásy, hned přímo, hned nepřímou, tu skrze osobu, ke které tě přivede, tam skrze dobrou knihu, jindy užije misie nebo exercícií, ale ty vždycky vytušíš, že to jest pokyn nebes. Vše směřuje k tomu, abys »byl živ, jak chce Bůh tvůj«. To jest náš životní úkol!

G) Veliký je tedy úkol, vznešený úřad našeho andělského učitele, vůdce a rádce. My mu ale též slibujeme: »Tělo, svět, ďábla přemáhám, na tvá vnučení pozor dám.« Nepravíme: »Přemáhej«, nýbrž slibujeme: »Přemá-

hám . . . « Vynasnažím se, abych svědomitě bojoval a vždycky statečně odpíral trojímu nepříteli spásy, vlastnímu tělu a jeho žádostem, zkaženému a Bohu odcizenému světu, a konečně pekelnému pokušiteli. »Na tvá vnuknutí pozor dám«, přičiním se, abych je vždycky postřehl, a aby nevyzněla naprázdno, budu jich dbát, a podle nich se řídit. Ale neviní tě tvé svědomí z nepravdy? Neviní tě ze lži společnost, kterou vyhledáváš, známost, kterou udržuješ, kniha, kterou nechceš odložit? A přece víš, že to vše tě k dobrému nevede, a že tě nebes strážce v takové společnosti rád vidět nemůže! Slibuješ spolupůsobení; nuže, jednej podle toho, co slibuješ!

H) »A v tom svatém obcování ať setrvám do skonání . . . « Kdyby ses řídil podle toho, co v této modlitbě slibuješ, a kdyby tvůj poměr k strážnému andělu byl takový, jak tato modlitba tě navádí, pak by to byl jistě svatý svazek, svatý styk, svaté obcování dvou přátel. Jeden z nich svatý, čistý, člen církve vítězný; druhý člen církve bojující, ale takový, že by nebeský strážce mohl mít odůvodněnou naději: »Tento náš svazek potrvá na věky.« Bylo by to přátelství, jakého mezi smrtelnými nevidět; tvůj andělský přítel upřímný, blahovolný, mocný, trpělivý, věrný, jeho přátelství trvalé, účinné, svaté, vede tě v temnotách, chrání v nebezpečích, pomáhá v každé bídě, je tvým mocným přímluvcem u trůnu milosti, s tebou se modlí, s tebou se klaní eucharistickému Spasiteli, když ho přijmeš do srdce, tebe provází k sv. zpovědi, tvé modlitby přednáší před tvář Nejvyššího. Nikdo tě nemiluje, nikdo se z tvých úspěchů ve ctnosti netěší jako tvůj nebeský strážce.

V životě některých světců se dočítáme, že vynikali zvláštní úctou k andělům strážným. Bl. Petr Faber vzýval vždy strážné anděly osady, kde počínal misii, aby mu byli nápomocní při obracení zbloudilých. Sv. Františka Římská byla omilostněna častým zjevením svého anděla a žila s ním v nejněžnějším přátelství. Svaté communicantes (společenství) . . . Ve francouzském městě Fains ukradli před lety cikáni dělnické rodině tříletého hošika Evžena Loupa. Za čtyři roky se mu podařilo uprchnout. Policie vyšetřuje: »Kdo jsi? Odkud jsi? Jak se jmenuješ?« Nevěděl. Ani o rodičích nic nevěděl, jen jedno si pamatoval, totiž, že ho matka naučila modlitbě k andělu strážnému, a tu se denně modlival i v cikánském táboře; podle toho se skutečně podařilo jeho rodiče vypátrat. Poznává i tebe tvůj nebeský ochránce jednou podle toho, že jsi se k němu často utíkal? Bude-li tvým přičiněním vaše vzájemné obcování takové, jak právě řečeno, svaté a přátelské, pak můžeš být jist, že se vyplní i poslední prosba této krásné modlitby: »Po smrti pak v nebi věčně, nechť s tebou chválím Boha ustavičně. Amen.«

Zpěv: Anděle Boží, strážce můj. Žalm 33. a 90.

Bl. Petr Faber vzýval před každou misii strážné anděly těch, ke kterým se chystal kázat. Chrámů jim zasvěcených u nás nemnoho (O. 3), kaplí víc. Svátek je původu španělského; tam po r. 1500 slaven 1. března, ve Francii 2. října, prvního volného dne po sv. Michalu. Od Pavla V. zaveden na přání Rudolfa II. v jeho zemích 1608, Klimentem IX. přeložen na 1. neděli v září co svátek 2. třídy, Klimentem X. rozšířen na celou církev pro 2. říjen, u nás od r. 1914 slaven jako podružný svátek téhož dne.

SVÁTEK NAROZENÍ PANNY MARIE.

Královna matka v království Kristově. Důvody úcty mariánské.

Před málo týdnů jsme doprovodili svou Královnu do její slávy, dnes začíná řetěz milých svátků mariánských nanovo. Jako na obloze vidět vedle duhy druhou, slabší, ale též krásnou, tak se skví na nebi církevního roku vedle slavností Ježíšových i jejich odraz, svátky jeho Matky. Tajemství života Mariina probíhají v liturgickém roce podle tajemství života Spasitelova; nejen že obojí podle sebe probíhají jako dva potůčky, tekoucí vedle sebe — proplétají se jako liany v americkém pralese. Tak tomu bylo za jejich pozemského života, tak je tomu i v jejich liturgické oslavě. Svátkem jejího Narození tento řetězec začíná. Za týden, v oktávě dnešního svátku, začíná pobožnost dvanácti sobot před slavností Neposkvrněného Početí, pobožnost soukromá sice, ale přece církví doporučená a odpustky obdařená, nejbližší příprava na advent, na příchod Vykupitele.

A) My se zamyslíme dnes nad tím, proč Marii Pannu uctíváme, a proč jí uctíváme nade všechny vyvolené, nevyjímaje ani anděly. Proč... Nechť nám nepřátelé úcty mariánské, pokud ještě v Krista věří, povědí, proč uctívají a milují Ježíše, a mají odpověď na svou otázku. Netvoří všichni vykoupení království Boží, které Kristus Pán založil a jehož on jest králem? Král našich srdcí, Král trojí církve, vítězný v nebesích, bojující na zemi, trpící v očistci... A Maria Panna jest Královna Matka v tomto velikém svatém království Kristově! Královna Matka v nejušlechtlejším slova smyslu! Královna, kterou královský syn posadí vedle sebe na trůn, ne kterou nevděčný syn vyžene ode dvora i z vlastní říše a nechá v cizině bídou a nouzi zahynout, jak učinil Ludvík XIII. Královna matka, kterou miluje, ctí a hluboce si váží její syn, a poddaní z ohledu na krále a vládce. Úcta prokazovaná jí platí nepřimo jemu, potupa jí učiněná jest potupou jeho. Je-li urážka vyslance těžkou urážkou krále, čím spíše urážka královny! Hluboký smutek pronikal přesvaté Srdce Ježíšovo, když při poslední večeři řekl svým vyslancům (= apoštolům): »Přijde chvíle, kdy každý, kdo vás zabije, bude se domnívat, že tím prokazuje službu Bohu,« bude pokládat svůj čin za skutek bohumilý a záslužný. Nejednájí a nesmýšlejí tak ti, kteří brojí proti úctě mariánské? Protestanté! Truchlivý odkaz jejich zakladatele! Čím více tupí Matku, tím větší radost prý působí Synů! Jako by potupa Matky byla pro Syna slávou a ctí! Chrání-li Pánčest svých služebníků, slibuje-li jim, že kde bude on, budou i oni (Jan 12, 26), vyslovuje-li přísný trest nad těmi, kdo potupí je a v nich toho, jenž je rozeslal, bude snad na matku mít méně zřetele? »Šavle, proč mne pronásleduješ?« oslovil Pán toho, jenž proná-

sledoval jeho učedníky. »Proč tupíte Syna Božího?« můžeme říci my těm, kteří tupí jeho Matku.

Druhý důvod. Ctíme a milujeme Ježíše, protože jest Syn Boží. Věčný Otec sám mu vydal svědectví: »Toto jest Syn můj milý, toho poslouvejte.« Marie Panna jest Matka Boží, od věčnosti Synu Božím za matku od Otce vyvolená, v ráji zaslíbená, poselstvím a pozdravem andělským omilostněná, prvorozená a milovaná dcera nebeského Otce. Matka Boží, nejvyšší důstojnost, ke které mohla být stvořená osoba povýšena. Každá potupa jí učiněná padá na toho, kdo ji vyvolil, i na Syna, jenž se z ní narodil a ji jako matku za svého pozemského života ctil i miloval. »Byl jim poddán«, praví evangelista. (Lk 2, 51)

Třetí důvod, proč Ježíše ctíme a milujeme a proč jsme mu vděční: jest náš Spasitel, vysvobodil nás od věčného zahynutí, křížem nám otevřel nebeskou bránu, kterou nám zavřel napřed Adam a pak my sami svými nepravostmi. Maria Panna nám spásu zprostředkovala! Tak předpověděl Hospodin již v ráji, když mluvil o vítězné Panně. Pomocnice Vykupitele, zrodila nám ho, spolu s ním o naši spásu pracovala, s ním pro nás i trpěla. Církevní hymnus praví, že slzy Matky Bolestné se mísily s krví umučeného Spasitele, aby obmyly svět ode všech vin. Podle české lidové víry zalézají o dnešním svátku jedovatí hadi do země, a byť ses i s kterým setkal, od tohoto svátku ti neuškodí. Pekelný had pozbyl vší moci nad námi od chvíle, kdy Vykupitel zlomil na oltáři kříže jeho žezlo, a byť bychom se s ním potkali, byť nás i sváděl a pokušením na nás útočil, neuškodí nám, když my nechceme. Předzvěstí jeho podvrácené moci je den, kdy se na světě objevila Matka Vykupitelova. »Narození tvé zvěstovalo radost celému světu; z tebe se narodí Mesiáš, jenž zlomí kletbu...« (Dnešní liturgie.)

Čtvrtý důvod plyne z předešlého. Kristus Pán jest náš Prostředník, všeobecný, jediný, nutný. »Kdo skrze Krista nepůjde, cesty do nebe nenajde...« Já jsem cesta k Otci, nikdo nemůže k Otci leč skrze Syna. A tohoto Syna nám dal Otec skrze Marii! Maria jest naše Prostřednice u Syna, jak jsme rozjímalí ve svátek jejího Navštívení. Kristus, zdroj a dárce všech milostí, Maria rozdatelka milostí. Žádná milost, leč jen ze Srdce Ježíšova, a to, podle vůle Boží, rukama jeho Matky. Klíčnice nebeských pokladů... Ve svátek Narození P. M. roku 1158 se rozléhalo před Milánem radostné Te Deum. Prostřednictvím českého krále Vladislava I. uzavřen smír mezi obleženým městem a císařem Fridrichem I., Římskou branou se bral nepřehledný průvod kněžstva, na konci kráčel arcibiskup, provázený biskupem pražským a bamberským, od císaře obdržel políbení pokoje a v jeho polní kapli pak sloužil mši svatou. Milán, vděčný svému bývalému nepříteli — českému králi, za zprostředkování míru, a nám se vytýká vděčná láska k milující Matce Prostřednici?

Pátý důvod: Srdce Ježíšovo jest hlubina všech ctností, proto hodno úcty, lásky a následování. Maria Panna jest milostí plná, jak ji sám anděl jménem Trojjediného oslovil; jest zrcadlo spravedlnosti, t. j. vší svatosti, nedostížitelný vzor všech ctností, po Kristu nejkrásnější, prosta jakékoli viny, jak dědičné, tak osobní; prosta všeho pokušení, prosta všeho, co by ji hyzdilo, a proto ideál svatosti, ideál, jehož máme následovat, jehož však nikdy nedostihneme. Chtějí to snad protivníci úcty mariánské popřít? Budou

tvrdit, že není plná milostí, že ji nezdobí svatozář ctností? Pak nevěří samému slovu Božímu, nevěří Písmu sv., kterého se stále dovolávají, a musí říci, že Otec vyvolil svému Synu za matku ženu hříšnou, zatím co jeho předchůdci dal rodiče bohobojné a ctnostné.

B) Nestačí-li vše, co právě řečeno, k tomu, aby byla Matka našeho Spasitele hodna naší největší úcty, pak nechať nám odpůrci povědí, co vlastně jí ještě chybí, aby směla a měla být od nás uctívána, a proč oni sami uctívají toho neb onoho muže známého z dějin. Že vykonal něco velikého? Bohužel, ne vždycky dobrého! Maria Panna vykonal pro spásu všeho lidstva dílo významu nedozírného, pro které jí všichni vykoupení musí být na výsost vděční! Nebo je ctíte proto, že se stkvěli neobyčejnými vlastnostmi? Bohužel, ne vždycky ctnostmi! Svých schopností užívali mnohdy ke zlému! Maria Panna zářila pravými ctnostmi a skutečnou krásou! Či snad pro jejich důstojenství je ctíte? Světská důstojnost jest mnohdy klamná, papírová, vždycky pomíjející. Důstojnost Matky Boží jest pravá, trvalá, a převyšuje jakoukoli velikost stvořenou! Poddaní ctí a milují svou šlechtnou vládkyni, jako Dánové svou královnu Dagmar; my, členové království Kristova, jednáme podobně. Děti ctí a milují svou vzácnou matku, mají-li takovou; my, velká rodina věčného Otce, činíme právě tak. Dětem jsou narozeniny a jmeniny matčiny dnem radosti, nám, dítkám Marie Panny, nejinak; proto slavíme s radostí a slávou dnes narozeniny své nebeské Matky, a s nejmenší radostí a slávou všechny její svátky, kterými jest celý rok poset. Jsou nám příležitostí, abychom jí osvědčovali svou lásku a oddanost; je-li v křesťanské rodině pěkný zvyk, že dítky posvětili svátek matky společným sv. přijímáním, činíme tak tím spíše, jde-li o svátek naší nebeské přímluvkyně a orodovnice.

C) Nepřátelé úcty mariánské chtějí uražením Královny nebes prý působit potěšení a čest jejímu Synu, tomu, který si ji za Matku vyvolil. Ale nezdá se, že by si Syn Boží na té »cti« příliš zakládal. Časté a nápadné ztrestání těchto urážek svědčí o něčem jiném! Když r. 1631 vpadli Sasové, vedeni Arnimem, do Čech, přepadl protestant Vavřínek von Hofkirchen Starou Boleslav, odvlék milostný obraz sv. Panny do Prahy a postavil jej na Staroměstském náměstí pod šibenici. Na témže místě byl po letech stát jeho bratr, a on sám od Švédů poražen a zajat nablízku Staré Boleslavě. V Antverpách dáván r. 1937 v kinu Odeon po několik týdnů ohavný film, v němž zesměšňována nejčistší Panna. Marné byly protesty katolíků. Na Zelený čtvrtek večer dáván zas, byl mu přítomen autor i herečka hlavní úlohy. V noci autor, snad v šílenství, dům zapálil, sám se zastřelil, herečka uhořela, a kino přes všechnu námahu hasičů shořelo nadobro. Náhodou? Takové »náhody« jsou hlasem velmi výstražným. Čím to na př. je, že zarytí tupitelé Neposkvrněné Panny propadají nečistotě? Cařihradský císař Konstantin Koprnyk (»Hnojný«) takové, že o ní nelze mluvit, nebo Luther, který měl neomaleností dost, aby sám na sebe veřejně doznal a současným i budoucím své nitro odhalil. Jak pustému a neřestnému životu propadali v naší vlasti kněží, přívrženci školy, popírající Neposkvrněné Početí, dočteš se ve Winterově díle Církevní život v Čechách v 15. a 16. stol. Pán takto trestal tupitele své Matky!

Bylo to necelý rok po pokoření Přemysla II., necelý rok před neblahou bitvou na Moravském poli. V den Narození Panny Marie 1277. Sedmdesátiletá představená kláštera klarisek v Praze, Přemyslovna bl. Anežka, byla ve svém Božím domě přítomna tiché milé slavnosti. Její neteř, třináctiletá Kunhuta, Přemyslova dcera, spolu s dvanácti jinými dívkami z předních rodů, přijímá z rukou světice kající roucho sv. Kláry. Co pohnulo mladičkou dívčinu k tomu kroku? Podle smlouvy z 21. listopadu 1276 měla být dána za snoubenku Hartmanovi, synu Rudolfa, prvního Habsburka, sedícího na trůně římskoněmeckých císařů. Její něžné svědomí se vzpíralo, náležet synu toho člověka, který sliby, jichž nikdy nesplnil, pohnul k zradě všecky spojence jejího otce, neváhal spojit se i s jeho zrádnými poddanými, rodem Vítkoviců, a brát je v ochranu, když český král podle zásluhy s nimi chtěl naložit. Nechtěla být spřízněna s rodinou nepřitele naší vlasti, jehož všecka snaha směřovala nejen k tomu, aby zničil mocného vítěze, vrhnuv se na něho se svými jako smečka honících psů na vysokou ušlechtilou zvěř, jenž by byl rád zničil i všechen náš národ a včlenil jej do německé říše jako provincií, předurčenou k naprostému poněmčení a zotročení.

Milující dítě chce zasnoubit srdce milovníku duší, ne tomu, jež milovat nemohla, nepříteli svého otce, a volí k svému duchovnímu zasnoubení tento svátek — chce světu odumřít v den, kdy se nejbl. Panna naší zemi narodila. Aní lhostejný se neubrání úcty při pohledu na mladičkou dívku, která tak dává najevo svou pietu k otci; a božský Spasitel, který byl naším Učitelem v každém směru, tedy i lásce k rodičům, bude schvalovat, když budeme tupit tu, která mu dala život? Ctíme a milujeme Matku Ježíšovu, protože si vážíme a milujeme svého drahého Spasitele!

II.

D) Za málo dní po narozeninách naší Královny slavíme památku jejího jména. Kromě jména Ježíšova není jména tak vznešeného, svatého, mocného a věřícím drahého, jako jméno Maria. Naši předkové měli takovou úctu k jejímu jménu, že je nikdy dětem nedávali, tak jako doposud nedáme nikomu jméno Ježíš. Jméno Maří (Maria), které se ve starých matrikách vyskytuje, nebylo jméno Marie Panny, nýbrž jméno Marie Magdaleny. Dnes jest jiný zvyk; dnes každá věřící dívka pokládá za štěstí a čest, může-li nosit jméno nebeské Matky, a neobdržela-li je na křtu sv., hledí, aby je dostala aspoň při sv. birmování. Někdy rodiče dávají dcerám jméno Maria aspoň jako druhé křtící jméno, aby je od nejútlejšího věku postavili pod ochranu nebeské Patronky. Věz však, dospělá dívka, že nestačí jménem Matky Boží se honosit, nejsi-li jí podobná, a to zvláště čistotou srdce. Pak by ti její jméno nebylo spásou, nýbrž příčinou většího trestu, protože jsouc jím jako vzácným šperkem zdobena, byla jsi mu k hanbě, jako šlechtic zneuctívá nezřízeným životem své šlechtictví a jest hoden většího trestu než čeledín. Bayardovi, francouzskému rytíři »bez hany a bázně«, se stalo, že mu na válečném tažení přivedli do stanu dívku. Vejde k ní, táže se jí po jméně. »Marie«, zněla odpověď. »Tedy jméno Matky Boží?« Neodvážil se na ní ani sáhnout, nýbrž neporušenou ji odvedl rodičům a obdařil nadto věnem. Vše z úcty k jménu Královny nebes. A ty, která toto jméno dokonce nosíš, bys neměla

k němu ani tolik úcty, co onen surový válečník?!) Životopisec Kolumbův si dává otázku: »Jakým to ostrovům dával jména mariánská!« Ostrovům obydlenými Kariby, obávanými lidojedy a vrahy!

E) Před adventem slavíme ještě svátek Obětování Panny Marie. Spolu se slavností Narození a Jména tvoří milý trojlístek svátků, oslavujících dětství naší nebeské Královny a Matky. Uctíváme dětství Krista Pána — vzpomeňme aspoň občas i dětských let jeho panenské Rodičky! Obraz Matky podivuhodné, namalovaný na chodbě kláštera sester nejsv. Srdce Ježíšova mladičkou novickou r. 1844, představuje nejbl. Pannu »v letech, na která se zapomíná a která jsou zřídka kdy a jen výjimečně předmětem úcty věřících«, jak 22letá malířka pravila, když zobrazila předurčenou Matku Vykupitelovu v dívčím věku, se vřeténkem po boku a s knihou v ruce. Léta chrámové výchovy, kdy Duch svatý sám vychovával Neposkvrněnou Pannu, aby jednou byla pravou Stolicí moudrosti, trůnem vtělené věčné Moudrosti Boží. Tento docela zapomenutý svátek 21. listopadu by měly slavit alespoň křesťanské rodiny, tak jak ponenáhlu navykají slavit její církevní výchovné ústavy. Dětská léta nejsv. Panny, léta, kdy něžné poupatko, neovanuté mrazivým dechem světa, ani nepošpíněné jeho prachem, se pod hřejivými paprsky osvěčujícího a posvěčujícího Ducha svatého rozvíjelo v překrásný květ. Sluší-li se, aby křesťanské dívky upíraly zrak k božskému Dítku v Nazaretě a následovaly jeho ctností, sluší se neméně a přináší nemenší povzbuzení k bohumilému životu, upírají-li zrak ke svaté dívce v jerusalemském chrámě. Onen obraz v římském klášteře vyjadřuje mile a výstižně, čím byl dětský život naší Královny: životem modlitby, studia a práce. Kniha a vřeténko... Modlicí kniha, učebná kniha, ruční domácí práce... Modlí se, uč se, pracuj, t. j. pomáhej matce, nač tvé síly stačí!

F) Do konce církevního roku slavíme ještě jeden větší známý svátek mariánský, svátek Královny růžencové, které jest nadto zasvěcen celý říjen. Slavný znalec semitských řečí, profesor Ecker v Münsteru, pravil: »Růženec jest modlitební kniha, má pěkný titul (»růžový věnec«), jest pohodlná, obsažná, laciná, trvalá, vhodná pro staré oči, připomíná nám poslední hodinu a jest vyslyšením jista.« O sv. Růženě z Límy vědělo celé město, že začkolí požádá Královnu sv. Růžence, před jejímž obrazem trávila celé hodiny, jistojistě dosáhne.

Tento svátek jest uzávěrkou všech slavností Matky Boží. V tajemstvích růžencových si připomínáme souhrnem, čím Maria Panna, Matka Spasitelova, vykoupnému lidstvu byla a co spolu s Ježíšem pro nás vykonala. Tajemství a svátky doby adventní a vánoční defilují před námi v růženci radostném; archanděl Gabriel, Alžběta, andělské gloria, pastýři, králové z východu, Simeon, Nazaret, Betlem, Jerusalem, to svázáno v jedinou nádhernou kytici bělostných růží. Tajemství doby svatopostní jsou vsazena do růžence

¹⁾ V Novém Městě nad Metují zpívala školní mládež v chrámě nejsv. Trojice den co den Loretánskou litanii od prosebných průvodů Křížových dnů až do svátku Jména P. M. na poděkování, že město přimluvou Matky Boží bylo uchráněno moru, který v letech 1679—1680 zuřil po celé zemi. Magistrát, který tuto pobožnost zavedl, zavázal se slibem, že postaví i mariánský sloup na náměstí. (Postaven 1696.)

bolestného. Getsemanská zahrada, dvorana Pilátova, křížová cesta, Kalvarie, Boží hrob, to si připomínáme, když uvijíme ve věnec purpurové růže, zkropené předrahou krví Kristovou. Tajemství doby velikonoční, zmrtvýchvstalý Vítěz nad smrtí, jeho nanebevstoupení, ohnivé jazyky o letnicích, obraz mocného působení Ducha sv. v církvi, a konečně oslava nanebevzaté Královny andělů a svatých, to jsou zlaté růže růžence slavného, neboli vítězného. P. Ogilvie T. J. jest po dlouhém mučení veden na popravu. Ve skotském Glasgově r. 1615. Před smrtí hodí svůj růženec mezi diváky, ten padne na prsa mladému kalvínci, baronu z Eckersdorfu, který právě ve Skotsku cestoval a stal se později guvernérem v Trevíru. Po letech vyprávěl P. Balbínovi T. J., že od té doby neměl klidu, až se stal synem pravé církve. Chce-li kdo vědět, proč Marii Pannu uctíváme, podej mu růženec; ať projde všech patnáct desátků a pochopí, ačli pochopit chce. Kostnice, právě v den narození Panny Marie ve třicetileté válce obležená, utíká se ke Královně růžencové, a ve svátek sv. Růžence Švédové s nepořízenou táhnou od města.

G) Nahlédneš-li do výkladních skříní fotografií, vidíš spoustu dívčích fotografií. Dospělé dívky... Na každé vidět, že se nutí do úsměvu, kterým by vábila anebo aspoň se líbila a na sebe upoutala zrak mimojdoucího. Vedle takové podobizny postav jinou — obrázek české dívčiny v nedělním šatě, s modlicí knížkou a s růžencem v ruce. Právě se vrací od nejsvětější oběti, snad od stolu Páně. Prostota, čistota, nevinnost jí září z očí... Nevím, který šperk sluší české dívčině více než růženec. Ano, býval kdysi skutečně šperkem. V Praze na počátku husitských bouří bylo 27 výrobců růženců, dva nacházíme v seznamu novoměstských konšelů. Některé růžence byly vskutku vzácné: zrna z jantaru nebo z mořských korálů, řetízky zlaté nebo stříbrné. Růžence přinesené z poutních míst byly doma ovinuty kolem kříže, obrazu nebo kroupky, a nejmilejší růženec, pokud ho nikomu zvláště neodkázal, dávali a dávají dodnes zesnulému do rakve.

Vilém, vnuk pana Sezimy, příbuzný bl. Hroznaty, nejvyšší komorník Judity, manželky krále Vladislava I., nejstarší známý předek rodu Kouniců a Martiniců, provází r. 1165 do Cařihradu šestiletou vnučku Vladislavovu Helenu, aby byla dána Petru Komnenovi, vnukovi císaře Emmanuela. Tento český pán pomáhal při plenění Rakous r. 1176 páliť kostely, pak ale, lituje svého činu, šel do Říma vyžádat si od papeže rozhřešení a pokání. Dostává za pokání postavit klášter. Volá na svůj hrad Kúnice, nynější Dolní Kounice na Moravě, opata Gotšalka ze Želiva, o němž praví jeho životopisec Gerlak: »Jeho jméno jako olej rozlité po vodě bylo proslaveno a známo po Čechách, Moravě, Rakousích a po celém řádě sv. Norberta. Všichni, knížata, páni a biskupové, ho měli v úctě a vážnosti; své duchovní osady řídil více příkladem než slovem, ač v následování skutků ho nemohl nikdo dostihnout.« S tímto mužem se vysoce postavený hříšník smluvil, že založí panenský klášter premonstrátek v Dolních Kounicích. Roku 1183 tam přišly první bílé řeholnice. Klášter, zasvěcený nejsv. Panně, byl ozdoben jménem Rosa caeli, Růže nebes. Když sto let potom byl přestavěn v překrásném gotickém slohu, objevila se oku, kamkoli pohlédlo, růže — v oknech, na stěnách, v okrasách z kamene mistrně vytesaných, všude. Měl stavitel na mysli

růženec? Nevím, ale růžový věnec, který uvíjíme denně naší nebeské Královně, jest krásnější než ona Růže nebes z kamení a cihel zbudovaná, a svolává na nás Boží slitovnost, jako onen klášter byl pokáním a prosbou za odpuštění. Ferdinand III., jehož monogram pojalo město Praha do svého znaku, modlíval se s celou rodinou růženec před obrazem staroboleslavské Panny Marie.

H) Legenda vypravuje: Student, nedbalý, místo co by se učil, jenom se potloukal a protloukal drahocenný čas, vyměřený jemu Tvůrcem k práci o zajištění nebe. Že k tomu patří i plnění stavovských povinností, tedy u něho studium, toho náš lenoch nedbal. Přesto měl jednu pěknou vlastnost, vroucí úctu k nebeské Královně. Den co den jí uvil z polních květů věnec a jím ozdobil svůj nejmilejší obraz. I v zimě shledával kdejakou zelenou travinu, aby nemusil ustat od projevů lásky k svému nadhvězdnému vzoru. Jak se stalo, že najednou zahálení zanechal? Vycítil sám, že takto se Královně svého srdce líbit nemůže? Dostalo se mu osvícení shůry? Přivedla ho ke knize trpká lekce, která přes svou nemilou hořkost byla darem nebes? Nevím, ale nakonec jeho životní dráha vedla ke klášterní bráně. Klášter . . . Tam nemůže řeholník dělat, co by chtěl! Žije v poslušnosti, skrze níž obětoval Pánu všecku svou svobodu a volnost. Jednou při pohledu na obraz Mariin je smuten a vzpomíná . . . Jeden starý mnich si ho všimne, vidí, jaká truchlivost se zračí v očích, z nichž dotud sálalo mladické štěstí a radost ze služby Boží. Táže se ho, a zví důvod. »Příteli milý, uvij Královně nebes denně padesát Ave! Ten věnec jí bude milejší než vadnoucí lilie a růže!« Jinoch porozuměl, co tím stařec mínil, a jal se od té chvíle horlivě modlití růženec. Jednou se ubírá lesem za svou povinností, vůkol něho svěží zeleň, plná jarních květů, ale mladý mnich si jich nevšímá; jeho prsty se sune perla modlitby jedna za druhou. Marii kromě jejího chvalozpěvu ze všech nejmilejší. Netuší, že u cesty číhají zákeřníci. »Zmocnit se jeho koně!« Najednou spatří překrásnou velebnou postavu se zlatou obručí v ruce; kdykoli mnich posunul jednu perlu svého růžence, vpletla do obroučky nádhernou rozvitou růží; při padesáté růži zmizela. Lupiči, užaslí nebeským zjevem, stáli jak přikovaní, netroufajíce si sáhnout na modlíčího se služebníka Mariina, nemajícího tušení, co se na něj chystá.

Růženec, modlitba víry, štít v pokušení, ochrana před střelami pekelného pokušitele . . . Jen když se modlíme, jak se modlit máme! Růženec, modlitba víry, poněvadž v jednotlivých desátkách rozjímá o tajemstvích našeho vykoupení; proto patří i do rukou muže — troufám si směle říci, spíše do rukou věřícího muže nežli ženy. Proč mnohého mé tvrzení překvapí? Protože se tuto modlitbu modlit nedovedeme! Jsme jako člověk hudby neznalý, stojící u varhan. Nejkrásnější hudební nástroj mlčí, poněvadž neumělý nedovede do jeho kláves sáhnout. Pozorujeme ty, kteří odříkávají bezmyšlenkovitě jedno Ave za druhým, a řekneme: »Bezduchá modlitba!« Nikoli! Bezduché odříkávání hluboké modlitby! Jako kdybys bezmyšlenkovitě odříkával žalmy, složené z vnuknutí samého Ducha svatého! K tajemstvím růžencovým, do jednotlivých desátků vkládaným, upínej pozornost, o nich při modlitbě rozjíměj, a pak teprve odhalíš krásu této modlitby. Velký papež a diplomat Lev XIII., velcí učenci jako Ampère, Volta, Recamier, velcí umělci jako

Dvořák a Haydn, velcí generálové jako Eugén Savojský, Radecký, Tilly, rádi brali do rukou růžový Mariin věnec, někteří denně — nepovzbudí-li nás slovo kazatele, nechať nás povzbudí alespoň příklad velkých mužů!

Litanie Loretánská.

Zpěv: »Matko přesvatá« nebo »Vzpomeň, ó Královno milá«. Čtení: Př 8.

Dnešnímu tajemství Narození Panny Marie jest v Čechách zasvěceno bezmála devadesát chrámů, na Moravě dvacetsedm. (B. 9, O. 18.) Na některých místech nazývají dnešní svátek prostě dnem Matky Boží, a dokud býval zasvěcený (do r. 1911), platil leckde za den velmi posvátný; poutní místa vidávala tísňit se kolem trůnu milosti tisíce a tisíce prosebníků z daleka široka. Bohosudov, Mariaschein, nejslavnější poutní místo v severních Čechách... Řeholní sestry v klášteře u Bíliny chovaly jako drahou památku, ze Svaté země pocházející, sošku Bolestné Matky. Prchající před husity r. 1421, zachránily drahocenný poklad do pusté krajiny, kam se uchýlily, a když poslední byla blízka smrti, ukryla prý sošku do duté lípy. Za několik let byla tam ve svátek Narození P. M. objevena dívčinou, která žala trávu, dutina stromu proměněna v miniaturní kapličku na způsob Božích muk, později postavena dřevěná kaple, pak kamenná, konečně nynější velký poutní chrám, zasvěcený Bolestné Matce Boží. Hlavním svátkem byl vždy den Narození P. M. Toho dne putoval k milostné Matce Boží sám pražský arcibiskup v čele velkého průvodu, jehož se zúčastnili i zástupci zemských stavů. Podle prastarého zvyku mělo město Ústí nad Labem výsadu, že přitom jeho duchovenstvo sloužilo první slavnou mši svatou, na památku, že r. 1521 přivedli o dnešním svátku první velké procesí z celého kraje. Nejstarší votivní (děkovná) tabulka pochází z roku 1443; zázračných uzdravení bylo r. 1709 zaznamenáno 308, r. 1721 dokonce 517.

Zajděme do dávných staletí. Bořivoj přijímá na Velehradě křest a doma zakládá chrám Panny Marie v Praze u hlavní brány pražského hradu. Kostel zmizel, když hrad rozšířen a hradby posunuty. Na místě, kde poustevničil sv. Ivan, postaven po jeho smrti chrám ke cti Panny Marie, svatého kříže a sv. Jana Křtitele (»sv. Jan pod skalou«). Slavníkovci měli na Libicích chrám Panny Marie, do něho se utekli v osudný den sv. Václava r. 995 před Vršovci, ale bez ohledu na svátek národního světce vyvedeni a pobíti.¹⁾ V tom chrámě prý učinili rodiče sv. Vojtěcha slib, že věnují syna službě oltáře, vyprosí-li mu sv. Panna uzdravení. Tento světec složil na dvoře Boleslava Chrabrého v Hnězdně r. 997 píseň k nejsv. Panně, kterou Poláci dodnes s úctou zpívají; pokud vím, je to nejstarší památka jejich písemnictví; zdá se však, že sv. Vojtěch složil píseň ve své mateřtině a že byla do polštiny přeložena. Přeškoda, že se nám originál nedochoval! V chrámu Matky Boží téhož města byly později uloženy tělesné pozůstatky tohoto světce mučedníka..

Což národní písemnictví naše? Nejstarší české písně... Hospodine, pomiluj ny (Pane, smiluj se nad námi) a Svatý Václave... V této druhé

¹⁾ Mariánské chrámy se začaly hojně zakládat, když k nám přicházeli premonstráti a cisterciáci. Tito důsledně zasvěcovali všechny své chrámy Nanebevzetí Panny Marie (první r. 1142 v Sedlci u Kutné Hory), premonstráti skoro všechny (Strahov 1140, Milevsko 1187, Teplá 1193, Louka na Moravě 1200).

přicházejí slova: »Maria, Matko přezádoucí, tys Královna všemohoucí, prosíš za nás svého Syna, Hospodina . . .« Dlouhé věky nezpívali naši otcové ve své mateřtině jiných písní kromě těchto dvou.

Za Karla IV. se začaly šířit a fundacemi zakládat zpívané jitřní mše svaté ke cti nejsv. Panny; říkalo se jim matury a byly našim otcům nad pomyšlení milé. Od Nového roku do Silvestra jim bývali přítomni, literáti (zpěváci) je provázeli českým zpěvem — Arnošt z Pardubic pro ně skládal písně — v době, kdy v jiných zemích o lidovém zpěvu v mateřské řeči nebylo ani stopy. Zvláště adventní matura (rorátní mše sv.) byla tak oblíbena a tak se vkořenila v duši našeho lidu, že všechny bouře, které se snesly na naše hlavy, nebyly s to ji ze srdcí vykořenit. (Str. 28.) Čteme-li, že r. 1372 fundoval vodňanský farář Jan spolu s měšťany kaplanské místo, aby byla denně zpívána mariánská jitřní mše sv., nebyl to případ ojedinělý. Roku 1405 byla založena podobná fundace v Čes. Budějovicích od Aleše z Poříčí u chrámu Panny Marie, a r. 1569 svědčí Vilém z Rožmberka, že nebylo v naší vlasti snad ani jediného chrámu, kde by nebyla Matka Ježíšova i naše denně oslavována mší svatou, k její cti slouženou.

Jak vroucně miloval a uctíval náš lid nejsv. Pannu od chvíle, kdy mu zasvitlo světlo víry Kristovy! Jestliže jsme se neproslavili mariánským bohoslovím jako na př. Španělé, máme prostinké legendy, pověsti a báje, podobné našemu malému národu, vsazenému mezi velké národy evropské; jsou jako chudobky nebo líalky mezi hrdými kameliemi a palmami, přesto však krásné a Matce Boží milé. A že se nemůžeme honosit uměleckými výtvary, jaké vycházely z malířských a sochařských škol italských? Prostinké neumělé obrázky Rodičky Boží, mile nám kynoucí skoro na každé pěšince a v tolika tichých lesních zátiších, obrázky, které tam neznámá milující ruka zavěsila, milující ruka nějaké neznámé dívčiny ozdobila, byť jen věnečkem nebo kytičkou z lučního kvítí, a které každé milující srdce, spějící mimo, pozdraví alespoň jediným Ave, pravím, tyto obrazy roznítily v srdcích více lásky a zjednaly utištěným více klidu a způsobily více dobrého než všechna velkolepá díla renesančních umělců, ukazovaná za vstupné turistům v museích a popisovaná v uměleckých albech od odborníků se srdcem stejně chladným, jakým pozorují nebo popisují pohanské bohy, vyšlé z dílny Fidiovy. Připojme k těmto projevům lásky ještě všechny mariánské oltáře, všechny obrazy Královny nebes, vyšité na antependiích a ornátech, odkazy, činěné našim chrámům k zvelebení úcty mariánské . . ., vše doklady, že srdce našich otců patřilo docela té, které patří srdce všech věrných vyznavačů Kristových; tyto a jim podobné projevy mohly vytrysknout jen z vroucně milujících a něžně oddaných srdcí.

I rozmanité lidové zvyky svědčí o něžné lásce našich předků k přesvaté Panně. Hledí-li bezvěrec s jakousi povzneseností na českou dívčinu, která natrhané slzičky nezahodí, nýbrž ukryje pod kámen, aby jich chodci nepošlapali a tak Matku Boží nezneuctili, je to důkaz, že takový nezná duši našeho lidu a proto ani nechápe prostinkou naivní lásku, která má v úctě i kvítek, uvedený legendou ve vztah k milované Bolestné Materě.

Což mariánské písně, mariánské sloupy, růženec, který se dostal i do lidových pověstí? Slovo Balbínovo, uvedené v úvodě (str. 7.), bude bohdá platit, dokud český národ bude mluvit řečí svých otců.

ZÁŘIJOVÝ KVATEMBR.

Dožínky — radost a dík.

A) Ve Starém Zákoně se slavila na podzim radostná slavnost stánků neboli »Pod zelenou«. Všecka úroda byla již svezena do stodol, minula letní vedra, přes strníska nevanul jako u nás studený vítr; bylo milo ve vlažné přírodě, po skončené práci horkých dnů. Než přišly zimní deště, zvoucí rolníka, aby svěřil zemi setbu, mohl se oddat odpočinku a blahému pocitu ze zdařené sklizně. Do té doby padaly tyto svátky, trvající plných osm dní. Byly to svátky děkovné; lid vzpomínal na podivuhodné vedení, kterého se dostávalo od Hospodína jeho otcům za celou dobu 40letého putování pouští do zaslíbené země — na památku toho musili bydlet všichni ve stanech, mimo dům, v zahradách, na střeších, na volném prostranství... Děkovali Hospodinu za sklizeň, prosili ho, aby poslal konečně toho, o němž Mojžíš pravil: »Proroka z rodu tvého a z bratří tvých vzbudí tobě Hospodín, toho budeš poslušen.« (Dt 18, 15) Nadto připomínaly tyto svátky věčné odpočinutí ve stáncích Páně na onom světě. Radostné svátky, že se jim po té stránce ani velikonoce nevyrovnaly.

I náš kvatembr má ráz radostný a děkovný. Dožínky, díky za šťastnou žeň. V liturgii mluví k nám Amos, prorok a pastýř. (2, 9-11; 9, 11-15) V obraze úrody vinic a zahrad líčí požehnání království Mesiášova; církev nám tím dává na srozuměnou, že i naše duše má být plna plodů, v den poslední žně, až přijde Pán se srpem a věječkou v ruce a bude oddělovat plevy od zrna, koukol od pšenice. Podobenství o fíku neúrodném vybízí k vážnému zpytování. »Rok co rok hledám plody, a nenalézám; co s ním? Vytni jej! Nač zabírá nadarmo zemi.« (Lk 13, 7) Na prosbu sadařovu popřává mu Pán ještě jeden rok. Krátce před slavností stánků se slavil den smíru, den všeobecného odpuštění, s přísným postem jako pokáním za spáchané viny celého roku. S čistým srdcem máme Pánu vzdávat dík za jeho dary, a božský Učitel nás v evangeliu vyzývá k postu a k modlitbě.

B) Před půl rokem o křížových dnech jsme se ubírali do polí a prosili Pána: »Abys nám zemskou úrodu dáti a zachovati ráčil, tě prosíme, uslyš nás.« Byl to průvod kající. Východ z domu Božího připomínal vynášení z ráje, pohled na zrajinu osení nás pamatoval na kletbu Hospodínovu: »V potu tváře vzdělávat budeš zemi...« Kříž v čele průvodu i fialový pluviál a kající prosebné litanie, to vše k nám volalo: »Jsi hříšný, nehodný Božích dobrodiní.« Věděli jsme, že nemůžeme, leč jen prosit, že jen o Boha se může opírat všecka naše naděje, že jen od něho můžeme doufat a jen v jeho dobrotivost důvěřovat. Prosit...

Jest ale nehodný prosebník, který 1. nakonec nepoděkuje, a tak udělené dary za dobrodíní neuznává. Z pýchy, z nadutého sebevědomí, jako by jen sobě a svému přičinění měl co děkovat za to, že má stodoly plné. »Ruka naše nepřemožená a neúnavná nám vše to opatřila, a ne Hospodín.« (Dt 32, 27) Albán Stolz vypravuje, že jednou se dal do hovoru se sedlákem. »Pán Bůh vám letos žehnal, není-li pravda?« — »Tomu se žehnal, když jsem pole dvakrát pohnojil!« Stačilo, aby přišlo krupobítí, sucho nebo deště, a sedlák s dvojitým hnojem by byl dostal lekci, že nepomůže ani trojnásobné hnojení.

2. Jest nehodný prosebník, který obdržených darů nevyužije, jak jich využít má. Lench, který skládá ruce v klín a nepomní přísloví: »Člověče, přičiň se, a Pán Bůh ti požehná.« Nepomní, že k setbě a vzrůstu musí přistoupit též lidská práce. Marnotratník, který lehkomyšlně promarní, co mu Pán uštědřil. Lakomec, podobný služebníku neužitečnému, který hřivnu zahrabal. Neví, kam s bohatou úrodou, jako onen bohatec v podobenství; že by ji ruce chudobných mohly zanést do nebeských stodol, na to ani nevzpomene.

3. Jest nehodný prosebník, který darů Božích zneužívá k zlému, k pití, k hýření, k urážení Pána Boha; čím hojnější úroda, čím více do města veze, tím více po hospodách utrácí. Ti všichni jsou hodní, aby jim Pán odňal, co jim dal, a aby jim po druhé nedal to, zač jsou tak málo vděční. Jsou podobní bohatci, o kterém učiněna právě zmínka. Vozy nestačí, aby svázely mandele, a on není ani štedřejší, ani milosrdnější k strádajícím, ani rozumnější a bohabojnější ve svém nadbytku. Těší se, že teď má jeho žaludek jídla a pití na mnohá léta; než to všechno stráví! Že má duši? Na to nemyslí, až najednou slyší: »Blázne, této noci požádají duše tvé od tebe, a cos nashromáždil, či bude?«

Jinak jedná a smýšlí věřící. Hledí k Dárci všeho dobra a jest si vědom, že za nejmenší dar slušno děkovat, a váží si sebemenšího dobrodíní.

Proto nedovolí doma pohodit ani jediného drobtu, poučen samým nebeským Učitelem, který po nasycení pěti tisíců rozkázal apoštolům, aby sebrali drobtu spadlé do trávy. Koná doma s celou rodinou modlitbu u stolu, třebaže nezavazuje pod hříchem; koná jí proto, aby se děti záhy naučily děkovat Pánu za skývu chleba a neurážet ho náročnými požadavky, jak to často v městech shledáváme. Pán jest bohatý, ale jenom k těm, kteří ho vzývají (Ř 10, 12); jest štedrý k prosícím, ale přitom v rozdělení svých darů naprosto svoboden; štedrý a svobodný, ale žádá od nás, abychom se přičinili, a když se přičiníme, abychom přesto čekali všechno od jeho dobroty. Nezasloužené požehnání... »Nezapomeň dárce, a važ si daru!« Proto nemůžeme blahopřát lakomci, nemůžeme blahopřát marnotratníku, nemůžeme blahopřát bezbožci. Ti neděkují, nejsou spokojeni s málem, neužívají k dobrému, a proto se činí nehodnými dalších milostí.

C) Že někdy sklizeň dopadne špatně? Aby nám Pán připomněl nebo ukázal, že bez Božího požehnání marné naše počínání. Taková žen nás nutká, abychom vroucněji k němu ruce spínali, učí nás stavět veškeru naději na Boha, učí nás prosit, odkládat pýchu a nespokojenost, více si vážit toho, co nám Pán dá, lépe darů Božích užívat a konat pokání. Jak jsme

mohli být spokojeni ve dnech, kdy jsme reptali, poznáme v době pohromy. Ať hlad nebo válka, ať mor nebo povodeň, ať krupobíť nebo jakákoli jiná pohroma, vše nás učí vážit si toho, čím jsme dříve pohrdali. Děkovali lidé Pánu Bohu za mír? Byli spokojeni, když měli co jíst a na sebe co vzít? To vše se naučili náležitě ocenit, teprve když přišla válka; jak rádi by vzali za vděk s tím, co dříve pohazovali! Bohatý »měšťák« praví ženě: »Před stolem ať se modlí ti, kteří si musí každé sousto vyžebrať; já mám dost, abych si mohl oběd koupit.« Přišla válka, a dostal řádnou lekci, že ani za tisíce si nekoupí, když Pán Bůh nedá.

D) Nazvali jsme dožínky slavností děkovnou, která nás nutká hledět k dobrotivému a štědrému dárci žně. Není dovoleno oddávat se při tom i radostí? Zajistě! Spojme s díkem i radostné veselí! Vzorem nám mohou být zase svátky stánků, svátky nepřetržitých národních zvyklostí. Slavme obžínky (»ožínky«), jak naši otcové je slavivali! První vůz očekávala hospodyně, zpívajíc: »Zachraň obilíčko, Kristova Matičko...« Hospodář přijel s čeledí, první vůz do stodoly zavezli domácí, nikoli čeleď — jistě proto, aby ukázali, jak si váží Božích darů. Když odváželi poslední vůz, poděkovali poli: »Zaplať ti Pán Bůh,« ověnčili poslední snop a ubírali se domů za zpěvu: »Budíž Bohu chvála za ty časy, že nám vyrostly velké klasy...« Marie Terezie byla spolu s manželem přítomna obžínkám v Ovanči u Prahy 12. srpna 1762. Nejhodnější dívka, od ženců zvolená, ověččená růžemi, s velkým vkusným věncem v ruce předstoupila před ni místo před hospodáře nebo pána a odříkávala verše: »Letos, buď Bohu chvála, přehojná žeň byla...«

Ve vhodnou neděli po žních slaveny společně celou osadou obžínky »obecní«. Dopoledne se odebrali všichni, hospodáři i čeleď, do domu Božího, poděkovat Tvůrci za nezasloužené požehnání; před zpívanou mší sv., při které rozvinuta co možná největší sláva, měl duchovní správce přiměřené kázání. Radost, dík... Odpoledne provozovala mládež ušlechtilé národní hry. Proč by ne, ale ne rozpustilosti, abychom si nemusili vytýkat, že pohané si počínali při podzimní slavnosti po skončeném vinobraní slušněji než my! Nečínme dary Boží podnětem k urážení Pána Boha! V jedné moravské vesničce mi vypravoval duchovní správce, jak tato slavnost vypadávala. Dopoledne kostelík plný, celá farnost se tísnila u stolu Páně, kněží ve zpovědnici sotva stačili. Odpoledne dívky v národních krojích si hrály na královničku; viděl jsem fotografii, všechno tak ušlechtilé a čisté...

E) Nadto nám připomínají jarní i podzimní pobožnosti a slavnosti, že existuje důležitější setba a žeň než ta, ke které se chystáme nebo kterou končíme. Setba a žeň pro věčnost; doba setby — celý přítomný věk, celý tvůj vezdejší život; a dožínky? Ty se promění ve věčně trvajících svátek radostí a díků v nebesích.

Čtení: Dt 32, 1-20. Lv 23, 33-44; 2 Esd 8.

Zpěv jakékoli vhodné písně.

PATNÁCTÁ NEDĚLE PO SV. DUCHU.

Zářící trojhvězdi na nebi křesťanských ctností. Kříž, kotva a srdce.

* Liturgie posledního úseku církevního roku.

Po zářijovém kvatemburu nastává v přírodě i v liturgii podzim. Stromy venku dostávají zvláštní, nám dobře známé zabarvení; jejich koruny žlutnou nebo rudnou a svým zjevem v sychravých dnech nebo v chladných paprscích slábnoucího podzimního slunka nám připomínají: »Konec se blíží...« Podobně v liturgii; modlitby, epištoly i evangelia při mši sv. k nám volají: »Církevní rok, obraz tvého vezdejšího putování, se pomalu blíží ke konci.« Mocněji se nyní ozývá myšlenka na druhý příchod Kristův, příchod k soudu, jak při našem skonání, tak zvláště na konci světa. Doba vánoční a velikonoční oslavovala a Pánu děkovala za dílo vykoupění, vykonané v minulosti; dosavadní neděle po sv. Duchu zdůrazňovaly naši povinnost v přítomnosti: přinášet církvi Kristově a žít duchem Kristovým, životem křesťanským a zachovávat přikázání. V liturgickém podzimu stojí v popředí naděje, ctnost, která hledí do budoucna, očekává dokonání království Kristova a jeho příchod ve slávě, jehož příchod v ponížení jsme slavili o vánocích.

Věřící našich dnů jsou k těmto myšlenkám dosti lhostejní. Staří křesťané, kteří žili v neustálém pronásledování a musili být připraveni na žalář, muky a smrt každou chvíli, se sílili nadějí; myšlenka na příchod Kristův je naplňovala radostí a útěchou, nikoli bázni a hrůzou. Pochopitelně. Slavný příchod jejich Pána a Krále, v něhož věřili i doufali a kterého milovali, pro něhož i trpěli, strádali, bojovali — zdaž neznamenal pro ně den slávy, den vítězného vzkříšení, den odplaty za lásku, věrnou až k mučednické palmě? Náš Pán a Král přijde jako vítěz nad nepřáteli, jako odplatitel a oblažitel svých věrných. To bylo za těžkých dob vzpruhou k neúnavné práci, to zdrojem útěchy při jejich shromážděních v katakombách.

Naděje, druhá božská ctnost... Liturgie nemůže ji nechat nepovšimnutou. Církev nám připomínala o vánocích a velikonočních, co Bůh pro nás vykonal, aby rozněcovala naši lásku; připomíná nám, začínaje 18. nedělí po sv. Duchu, co nám Bůh chystá, aby posilovala naši naději. Tyto tři neděle, 15., 16. a 17., mluví sv. Pavel v epištole o třetí božské ctnosti. Dnes o živé víře, oduševnělé láskou, a uvádí nám na paměť povinnosti lásky bliženské stejně jako v neděli 17.; příští neděli bude mluvit s vroucností sobě vlastní o lásce Kristově. Jí začínajíc, čte církev výňatky z epištol, psaných sv. Pavlem z druhého římského zajetí, kde se připravoval na mučednickou ko-

runu, a tím též zdůrazňuje nutnost naděje. Čteme na př. z druhého listu k Timoteovi slova: »Dobrý boj jsem bojoval, běh (= životní pouť, závodění o palmu) jsem dokonal, víru jsem zachoval; za to jest mi připravena koruna spravedlnosti, kterouž mi dá v onen den Pán, spravedlivý soudce, a to netoliko mně, nýbrž všem, kteří se těší na jeho příchod.« (4, 7 n) Evangelia těchto nedělí mluví podobně. Dnes vzkříšení mládence Naimského, předzvěst vzkříšení našeho, tedy posila naděje, ačli se opírá o živou víru — komu tato chybí, tomu by bylo lépe, kdyby pro něho vzkříšení nebylo. Příští neděli o hostině v domě farizeově, a my přitom myslíme na věčnou hostinu v nebesích. V 17. neděli mluví Pán o dvojím velkém přikázání lásky. Tedy živá víra, naděje a láska jsou základní myšlenky těchto nedělí. Dnes živá víra, ale o té jsme již jednali. (Str. 341 nn.) Vezmeme si tudíž za předmět své úvahy nadpřirozenou víru vůbec, protože jest základ jak obou zbývajících božských ctností, tak i všech ostatních (mravních), jakož i dokonalého a bohumilého života vůbec.

Rozjímání.

Víra, základ nadpřirozeného života.

A) Co jest víra? O tom má většina lidí názory docela nesprávné. Majíce na mysli víru v Boha, odpovídají: »Víra je cit.« Tutéž odpověď dají na otázku, co jest náboženství. Pak by i zvíře musilo mít víru a náboženství! Vždyť mu cit nikterak nechybí! Abychom snáze pochopili, co jest víra v Boha, uvážíme napřed, co znamená slovo »věřit« ve všedním životě. Především mějme na zřeteli, že víra jest úkon rozumu; rozum, a ne cit, přijímá za pravdu, co mu hodnověrný svědek zaručuje.

Z toho plyne dvojí důsledek: 1. Vírou poznáváme věci, o kterých nemáme vědomost. Co jest vědomost? Poznání nabyté »bez cizí pomoci«, chceme-li tak říci. Něco poznáváme smysly: tento strom, tento zpěv, tuto vůni, tuto bolest..., že jest světlo nebo tma, že jest právě úplněk, že zahřmělo, že tento dusivý kouř pochází ze síry, že vrána je černá, že koza má čtyři nohy..., to vše mi nemusí nikdo říkat, to slyším, vidím, cítím, o tom mám vědomost, zde netřeba být odkázán na cizí svědectví neboli na víru. Toto smyslové poznání má i zvíře. Něco jiného však, že včera zahřmělo tam a tam, kde jsem nebyl! — Jiné věci poznáváme vlastním přemýšlením. Že den má 1440 minut, si mohu snadno vypočítat: 24×60; omezený záček, jehož početní zdatnost tak vysoko nesahá, se spolehne na to, že to tak učitel řekl; pak ale poznává tuto pravdu vírou! Nemůže říci, že má o ní vědomost, nýbrž že učitel věří! Je tedy zřejmo, že vírou poznáváme věci, které a) nejsou přístupny našim smyslům, ať jde jen o mne nebo o všechny lidi. Já... Neslyšel jsem včera souseda řečnit, neviděl jsem pražský dóm, o tom musím být poučen od jiného. Všichni lidé... Odkud víme, že v 10. stol. vládl v Čechách svatý Václav, že na břehu Genezaretského jezera stávalo Kafarnaum? Nikdo z našich současníků neviděl to ani ono; o tom nás poučují pouze dějepisné prameny. Kromě toho poznáváme vírou b) věci, na které nemožno přijít vlastním přemýšlením, ať už jde zase jen o mne pro nedostatek chápavosti, jako záček, o kterém byla právě řeč, nebo o všechny lidi..., jisté věci nelze vypočítat ani filosoficky

zbádat, na př. možnost vzkříšení mrtvých, existence očištěnce nebo tří božských osob.

2. Druhý důsledek: víra může být jen tam, kde jest svědek, který nás o věci, nám neznámé, poučí. Svědek, buďto očitý, který sám to neb ono »na vlastní oči« viděl (na vlastní uši slyšel...), anebo takový, který jiným způsobem docela jistého poznání došel (četl, studoval...). Nahoře jsme pravili: »Hodnověrný svědek«; co znamená toto slovo? Že na jeho svědectví možno se spolehnout, že totiž a) pravdu poznat mohl — očitý svědek — a že b) mi pravdu povědět chce — pravdomluvný svědek! Člověk, který buď slyšel o věci jen »něco zvonit«, nebo nespolehlivý, který pozoruje povrchně, nebo ze zvyku přehání aneb zúmyslně lže, není hodnověrný; věřím-li takovému, jest má víra nerozumná, nerozvázná, někdy i slepá; neobohatí mne o nové poznatky, naopak, uvádí mne v blud a mé poznání mate. Poznání jest skutečným »poznáním«, je-li pravdivé, to jest, souhlasí-li se skutečností. Jakého poznání nabyl ten, kdo věřil Haeckelovi, že člověk se vyvinul z opice, kdyžť neměl pro své tvrzení důkazů? Nebo ten, kdo věří knize, že Řím byl založen r. 953, když nesprávné datum jest tisková chyba a tedy nepravda? Nebo ten, kdo uvěřil klevetnici nebo článkaři, kdyžť všecko jest výmysl? Znal jsem takové! Lákal mládež: »Mně jde jen o pravdu, hledám ryzí pravdu,« a lhal, jako když tiskne!

B) Víra, pokud není lehkověrná a slepá, jest nejen rozumná, ve všedním životě jest přímo nezbytná; jest pramen poznání — třetí, kromě smyslového a přemýšlení, a to pramen velmi důležitý. Málo jest věcí, které jsme viděli »na vlastní oči«, a ještě méně těch, na které jsme přišli vlastním přemýšlením; většinu svých poznatků jsme nabyli poučením, tedy od jiných. Dítě od rodičů, od učitelů, malí i velcí z knih, kde nás poučovaly jak obrazy (neznámých krajín, cizích zvířat...), tak i text. Nemluvíme o »provozu« každodenního života. Kolikrát denně řekne na př. v závodě zaměstnanec zaměstnanci: »Šéf ti poroučí..., spoluzaměstnanec ti vzkazuje..., já ti sděluji...«, a druh mu věří, musí věřit, sice by pochodil zle, že nesplnil šéfův rozkaz, jemu skrze jiného udělený. Kulturní život by byl bez víry naprosto nemožný, ba zcela nemyslitelný. Dívoch v brazilském pralese se může honosit, že většinu toho, co ví, poznal sám — smysly, že skoro o všem, co ví, má »vědomost«; ale právě proto je nekulturním divochem; neví nic o cizích zemích, o minulosti své domoviny a celé zeměkoule, o hvězdách, o dívech a tajemstvích přírody. Komu se dostalo štěstí, že mohl studovat, má o leccčems vědomost, o čem jiní jsou poučeni vírou, na př. v oboru fysiky a chemie; viděl pokusy, viděl reakce... Ale právě on jest dokladem, že čím kdo vzdělanější, tím více čerpal z třetího zdroje poznání, totiž z víry. Dějiny, tedy událostí dávno minulé, »tajemství« vesmíru..., o tom všem něco ví jen proto, že přijal svědectví jiných. Řeč sama jest výmluvným dokladem a důkazem, že lidský život každého člověka jakožto bytosti kulturní se opírá veskrze o víru; řeč — abychom si sdělovali své myšlenky, své poznatky, abychom jiným dávali z toho, co sami víme, je »poučovali« — a oni vírou naše poznatky přijímali, sobě osvojovali. »Poučovali«..., i děcko nebo žebrák může »poučit« universitního profesora nebo presidenta, když mu na jeho otázku poví, kde onu ulici hledat, kdy tudy jelo auto.

C) To vše, o čem byla dotud řeč, jest víra přirozená, »lidská«, která samozřejmě není ani ctností, ani záslužná, jako žádný přirozený úkon rozumu (přirozené poznání) není ctností, na př. poznání, že vyšel právě měsíček. Víra, o které mluví katechismus, jest víra nadpřirozená, a ta je ctnost, první z tří božských ctností, a tudíž záslužná. Je to ctnost od Boha vlitá, tedy nikoli nabytá a získaná vlastním přičiněním a cvikem, jako ctností mravní, vlídnost, štedrost, sebeovládání . . . Od Boha vlitá, tedy dar, nezasloužený dar, milost Nejvyššího; nejen v tom smyslu, že od Boha jsou nám oznámeny pravdy, ve které věříme, o čemž bude ještě řeč, ani jen ve smyslu, že sám Bůh nás přivedl k poznání těchto pravd (povoláním k pravé víře, str. 50 nn); jest milostí i proto, že Bůh nás uschopňuje, abychom věřit mohli a věřili . . . nikoli lidem, nýbrž Bohu; nikoliv pravdy, o kterých bychom se snad mohli sami nějak přesvědčit, nýbrž pravdy, kde jakákoli kontrola se naší možností vymyká. Vypravuje-li mi někdo o čínské zdi, mohl bych se o její existenci, velikosti atd. přesvědčit, aspoň kdybych měl dostatečné prostředky. Sděluje-li mi Bůh tajemství tří božských osob, nemohu se o tom nikterak přesvědčit; pouze o hodnověrnosti svědka se mohu ujistit, totiž že ten, kdo mi tuto pravdu sděluje, se nemýlí, ani mne neklame.

D) Pro lepší pochopení toho, co řečeno, užijeme přirovnání. K tomu, abys viděl, je zapotřebí a) věci vůkol tebe; ty tvoří předmět tvého zrakového poznání; b) oka, kterým bys viděl, a to lze nazvat nástrojem vidění; c) slunka, z něhož vychází světlo, a to jest podmínka tvého poznání — bez světla ani orlí oko nezhlédne nic, byť šlo o celé horstvo. Jsou-li tyto tři požadavky splněny, pak »spatříš« to neb ono, a to jest úkon tvé poznávací schopnosti. Obrátme to na nadpřirozenou víru: a) předmět — to jsou pravdy neboli obsah sv. víry; b) oko — rozumem je poznáváš; c) světlo — vnitřní osvětlení Boží. Ale jako člověk může oko zavřít, takže nic nevidí, anebo lépe, aby nic neviděl, tak může člověk uzavřít duši vnitřnímu osvětlení, protože věřit nechce; vzpomeňme na farizeje! Ano, člověk si může oči i vypíchnout, a tak se učinit navždy neschopným vidění . . ., může se zatvrdit v nevěře tak, že jen zázrakem milosti by byl schopen víry, jako jen zázrakem by byl slepý schopen vidět.

E) Co jest předmětem nadpřirozené víry, která jest první božská ctnost, základ našeho ospravedlnění a první podmínka spásy? Co máme a musíme věřit? Všecky pravdy, které Bůh zjevil. Co znamená zjevit? Totéž co oznámit, a to oznámit věc, která mi byla dotud neznámá. Není zjevením, řeknu-li někomu, že oheň pálí, že železo je těžké a že toto jest pazourek. Bůh, kterého nevidíme, se nám musil zjevit, t. j. musil se nám dát poznat. Jak se nám dal poznat? Dvojím způsobem: 1. Dílem svých rukou, t. j. viditelnou přírodou. Navštíví-li mne přítel a nenajde mne doma, napíše snad na stůl několik veršů bez všeho podpisu a jde; já z nich při návratu poznám okamžitě, že tu za mé nepřítomnosti někdo byl, a podle rukopisu též, kdo tu byl. V životopise kteréhosi slavného malíře jsem četl, že ho navštívil jiný neméně slavný umělec, kterého on neznal. Přijal ho velmi nevrle a ani ho nevyzval, aby se posadil. Na chvílku odešel, přichozí namaloval na jeden obraz mouchu a odešel. Domácí pán se vrátí, chce

mouchu odehnat, a poznává, že jest namalována. Ihned posílá služebníka za hostem, ale ten jakoby se do země propadl. Malíř poznal z mouchy, že hostil neznámého velikého mistra... My z poznávání přírody poznáváme moudrost a moc jejího Tvůrce! Toto zjevení nazýváme přirozeným, a to není předmětem víry.

Nad přirozené zjevení, o něž nám teď jde. Jeho obsahem jsou pravdy, které nemůže rozum z přírody vyčíst, tak jak onen malíř nemohl z namalované mouchy poznat neznámého: tři božské osoby, život za hrobem... Tyto pravdy zjevil člověku Bůh jednak bezprostředně, na příklad v ráji, jednak skrze patriarchy, zvláště skrze Abrahama, Jakuba, Mojžíše, kterým buďto sám nebo skrze anděly zjevil o sobě, kdo jest, co od nás žádá, že pošle Mesiáše... Mnoho zjevil skrze proroky, kterým odhalil i budoucnost, hlavně to, co se týkalo zaslíbeného Osvoboditele, a tím je učinil učiteli vyvoleného národa. Konečně dokonal Bůh své zjevení skrze svého vtěleného Syna, božského Učitele všeho lidstva. Co bylo zjeveno před ním, bylo jen světlem lampy vůči světlu slunce. Říkáme »učení Kristovo... Pán učil...« Mnoho pověděl zástupům, mnoho sdělil soukromě apoštolům, jak víme z evangelíí a jak o sobě praví sv. Pavel, a ti byli pověřeni, aby hlásali lidstvu vše, co od Pána zvěděli. »Cokoli slyšíte ode mne šeptem, hlásejte na střeších.« (Mt 10, 27) Všecky tyto pravdy tvoří tak zvaný poklad sv. víry (depositum fidei); ten svěřil Pán církvi, aby byla jeho strážkyní a hlasatelkou.

F) Proč zjevil Pán lidstvu tyto pravdy, lidskému rozumu nepřístupné? Není pochyby, že jen důvody velmi závažné ho k tomu pohnuly. A ty důvody tu byly! Zjevení nám bylo dáno k naší spáse, aby totiž poznání těch pravd nám dopomohlo k věčné blaženosti, anebo lépe řečeno, aby nám umožnilo dosíci věčného života. Bez nich by člověk nedošel cíle, pro který byl stvořen, totiž věčného spojení s Bohem v nebeské slávě. »Bez víry se nelze líbit Pánu...« Bez víry nemožno vůbec k němu přijít! Proč máme a musíme věřit? Proč jest víra, poznání zjevených pravd, k spasení nezbytně nutná? Rci, co jest nutné, aby poutník dosáhl cíle? Za první jest nutná cesta, za druhé, aby cestu znal, za třetí, aby po ní šel. Na měsíček se nikdo nedostane, protože na něj cesta nevede; do Indie se nemohli Portugalci dlouho dostat, protože cestu neznali; chromý a líný nebo vzdorovitý se nedostane ani do školy, třebaže cestu znají, onen, protože nemůže, tito, že nechtějí. »Já mohu jít cestou, kterou chci.« Je-li cest více, buďsi; ale vede-li cesta jediná, jsi na ni odkázán! Pustiš-li se jinou, zbloudíš, a cíle nedojdeš. Kolik cest vede k nebi? Jediná! Ta, kterou nám ukazuje Bůh! Jest nesmyslné tvrzení, kterým se bezbožní rádi ohánějí: »Já si to s Pánem Bohem vyjednám, jak chci...« Jen dá-li on s sebou jednat, jak ty bys chtěl! Cestu, která k němu vede, ti ukázal, a ty myslíš, že »všecky cesty vedou do Říma«? Ani o Římu to neplatí, tím méně o nebi!

Karel IV. dostává v září r. 1358 zprávu, že pohanský velkokníže litevský Olgerd si přijede do Vratislavi pro křest. Tedy v říši nejzbožnějšího vládce, slovanského krále, bude položen základ a učiněn začátek pokřtění národa, Slovanům příbuzného, a kníže ponese světlo Kristovo domů, by jím osvětlil své poddané! Karel, třebaže měl zaměstnání a starosti nad hlavu, se odebral

do hlavního města Slezska, tehdy skoro docela slovanského, aby byl neofytovi kmotrem; ale místo Olgerda přišlo poselství: jejich velkokníže nemůže přijmout víru Kristovu, dokud mu řád německých rytířů nevrátí pruské kraje, násilím od Litvy odtržené. Německým rytířům, prý bojovníkům Kristovým, leželo na srdci více získání nějakého kusu země než obrácení celého národa ke Kristu, ač prý jen proto bojovali, aby šířili království Kristovo a ne svoje území. Ale Olgerd nebyl o nic lepší; jemu křest a víra v Krista měla být prostředkem, aby získal ztracenou zemi, ne aby spasil duši... , nechápal nikterak vznešený cíl víry, o němž právě rozjímáme.

II.

G) »Víra jako víra...« Tak mluví bezbožci, kteří vůbec víry nemají a o víru nestojí. Těm jest samozřejmě lhostejno, zdali jiní věří a co věří, zda v učení Kristovo, Lutherovo či Mohamedovo; sami nevěří nic, proto necení víru žádnou. Ale co říci o neprozíravých věřících, kteří někdy smýšlejí podobně? Nikdo neřekne: »Klíč jako klíč«, protože každý ví, že každý klíč mu dveře neodemkne; nikdo neřekne: »Zrní jako zrní«, protože každý ví, že ztuchlé nebo shnilé nebo plné jedovatého mámelu nedá výživného chleba. Nikdo neřekne: »Pravopis jako pravopis«, protože každý ví, že jen jeden jest správný a ostatní chybné. Nikdo neřekne: »Peníz jako peníz«, protože každý ví, že za falešnou tisícovku nekoupí ani rohlík.

Víra jako víra... Tato fráze jest projevem naprosté náboženské lhostejnosti, nikoli bratrské snášenlivosti. Jen si všimni těch, kteří se jí ohánějí! Jsou v plnění náboženských povinností horliví? Rouškou snášenlivosti a velkodušnosti zastírají neřest. Lidé, kteří jsou líknaví, jde-li o povinnosti náboženské, propadají ponenáhlu vlašnosti, zanedbávají je víc a víc, a vlašnost přechází v lhostejnost. Ta vůbec nedbá, aby si zjednala poučení o pravdách sv. víry; jí je jedno, zda víru zná či nezná, zda si jí uchová nebo jí pozbude, hlásí-li se k té neb k oné... Má ještě daleko k odpadu? Lhostejný neodpadne, když mu odpad nic nevynese, ale bez nejmenších výčitek víru odhodí, kyne-li mu z toho výhoda, na př. děvčeti partie, úředníku povýšení. Dostačí pouhé šéfovo slovo! Lhostejný jest nejen nevděčný Bohu za neocenitelný poklad sv. víry, kterého se mu dostalo a kterého by si jiní neskonale vážili; mnohdy vírou přímo pohrdá. To však znamená pohrdat jak zjevenými pravdami sv. víry, tak i tím, který nám je zjevil, jeho přátelstvím i věčným životem, ke kterému nás víra vede.

H) Nebeská blaženost přesahuje všechny lidské síly, že si ji pouhým lidským přičiněním nemohl zasloužit ani Adam v ráji, tím méně padlý člověk z ráje vyhnaný. Spíš bys po žebříku tebou vyrobeném se dostal na slunce, než bez Boží pomoci do nebe. Kristus Pán nám nebe zasloužil, a své zásluhy dává nám, abychom si za ně nebe koupili. Abychom však měli na jeho zásluhách podíl, jest první podmínkou, abychom s ním byli vírou a milostí spojeni, abychom v něho věřili... , abychom věřili, co učil on, ne co o něm učil Luther, Masaryk a jiní. Musíme jít k nebi cestou, kterou nám ukázal Kristus, on, který ji znal, ne kterou nám ukázal Luther a která vede

od nebe pryč. Či upravil lidem cestu ke spáse Luther nebo Mohamed? Koupit si nebe bez zásluh Kristových... Spíš bys za falešné peníze koupil velkostatek! Víra jako víra... Jedna tvrdí, že k spasení dobrých skutků zapotřebí jest, druhá, že jich zapotřebí není; jedna hlásá, že Maria jest Panna a Matka Boží, druhá, že není to ni ono... Což mohou mít obě pravdu a být rovnocenné? Jedna prohlašuje za hřích i nedovolený pohled na ženu cizí, a druhá praví: »Statečně hřeš, však nebi neujdeš!«

1) Jsou-li nám jisté pravdy skryté a lidskému rozumu naprosto nepřístupné, a jsou-li přece nezbytné k dosažení spásy, a chce-li Bůh doopravdy, abychom spasení došli, jest zapotřebí, 1. jak již řečeno, aby je Bůh lidstvu zjevil, 2. abych o nich zvěděl i já; nedovím-li se o nich, zůstanou mi stejně skryté a neznámé, jako by vůbec zjeveny nebyly. Jak o nich zvím já a každý jiný jednotlivec, kdyžtě božský Učitel zemí už dávno opustil a Bůh každému bezprostředně zjevení nečiní? Prostřednictvím učitelského úřadu církve! Tu ustanovil Pán za hlasatelku božských pravd a za tlumočnici Boží vůle. »Já bych věřil, kdyby Bůh udělal přede mnou zázrak...« Tak mluvili bezbožci už za pradávna. Nechtěli farizeové znamení na nebi? A přec Pán před nimi vykonal divů dost a dost! »Já uvěřím, až uvidím zázrak...« Ať zkusí zaměstnanec říci dozorcí nebo úředníku: »Já vyplním rozkaz, až pan šéf přijde osobně a mně sám řekne, co mám dělat; tobě já nevěřím.« Nevím, jak pochodí. Církev nehlásá slovo své, hlásá slovo Kristovo; ne pro zisk svůj, nýbrž pro dobro mé. K tomu jest zplnomocněna od Pána. Služebná obléká děcko do nových šatů, a capart sebou zmítá..., on prý chce šaty od maminky, ne tyto... Nerozumnému dítěti odpustíme, ale dospělý by mohl a měl mít rozum. Šaty, které služka dítěti navléká, pocházejí přece od matky! Služebná jest jen »výkonný orgán«! To na srozuměnou těm, kteří rozlišují mezi zjevením Božím a kázáním církve a tvrdí, že chtějí věřit Bohu, ne však církvi!

Ott ve svém Marianum sděluje o katolické slovanské Lužici: Klášter cisterciáček Mariastern, nablízku Kamenice, založený míšeňským biskupem Bernardem na poděkování za záchranu života, měl na svém panství vesničku Rosental, Růžové údolí, s prastarým poutním mariánským chrámem. Původ poutí prý sahá do dob Karla Velikého, tedy do 8. stol. Za Karla IV. spojena Horní i Dolní Lužice trvale se zeměmi koruny české. Příšly doby zlé, luterství jako divá potopa se rozlévalo z Wittenberka do celé střední Evropy, přival se valil i do zemí české koruny, nešetřena ani Lužice. Obyvatelé Růžového údolí nemínili, že víra jako víra; v divé bouři zůstali pevní jako skála uprostřed příboje, zachovali věrnost Kristu Králi, upínajíce s důvěrou zrak k nebeské patronce své vesničky, k milostné Madoně svého chrámu. Dnes? Kolem Rosentalu se kupí sedm vesniček, sedm farností, které v moři luterství zůstaly pevné ve zděděné víře svých otců, a tím i věrny své mateřské slovanské řeči. V době, kdy Ott své dílo psal, asi před sedmdesáti roky, obstarávali duchovní správu v Růžovém údolí dva mnichové cisterciáci z oseckého kláštera v Čechách; slovo Boží jim s kazatelnou hlásali jejich mateřským jazykem. Milostná Matka Boží rosentalská byla a snad doposud jest katolickým Lužičanům tím, čím Čechům Svatá Hora a Moravanům Svatý Hostýn. Hlavní poutí se tam konaly v úterý po velikonocích a po svátcích

svatodušních, v den Navštívení a Narození Panny Marie. Jak německým katolíkům, tak zvláště protestantům skýtaly nezvyklý pohled průvody, podobné navlas našim českým procesím na poutních místech. Korouhve, družičky nesoucí sošku Matky Boží, zpěv mariánských písní, hlas zvonů, vítajících poutníky..., ani jínověrci se neubránili povznášejícímu dojmu a podávali se někdy sami důvěře v pomoc všemohoucí přímluvy nebeské Královny. Nebylo ojedinělé, když někdy kazatel po skončené promluvě ohlašoval: »Ten a ten z cizí farnosti prosí o modlitbu«, a na jeho úmysl se s věřícími modlil. »Z cizí farnosti...« Když šlo o katolického Lužičana, vždy farnost jmenována; řekl-li »z cizí farnosti«, věděli přítomní, že to některý ubohý, starostí nebo žalem sklíčený protestant se utíká o pomoc k té, kterou jeho náboženství nectí aniž miluje, a v kterou on přec důvěřuje, vida, že všechna lidská naděje mu selhává. Přečkalo Růžové údolí šťastně bouře nacistické nevěry, jako obstálo kdysi v bouřích luterského bludu?...

III.

J) Roku 1632 stáli proti sobě u Norimberka dva největší vojevůdcové třicetileté války, švédský král Gustav Adolf a císařský generál Valdštýn. Tento se pořádně zabarikádoval, Švéd ho chtěl z jeho pevné a dobře chráněné posice vylákat, aby se pak mohli utkat ve volném poli, ale Valdštýn věděl dobře: »Opustím-li svou posici, bude se mnou zle«; proto se držel za valy, děj se co děj. Víra, náš hrad, bezpečný a jistý... Drž se v něm, nevzdaluj se z něho! Nepřítel tě chce vylákat, a ví dobře, proč; jakmile jsi venku, v utkání s ním podleheš jistojistě. Proto všemožnými záminkami a vším způsobem nás hledí z ovčince Kristova dostat. Sv. Pavel nazývá víru štítem, který zachycuje ohnivé střely satanovy. Ale štít děravý nebo nedostí velký nebo doma schovaný nebo neobratně a nepevně držený ti málo pomůže. Co tím chce říci? Že tvá víra musí mít jisté vlastnosti, sice ti bude v boji s mocnostmi temnoty málo platná a nepomůže ti do nebe.

Uvažovali jsme, co máme věřit a proč máme věřit; zbývá ještě povědět, jak máme věřit. Nevím-li, jak s perem, se strojem, s autem zacházet, nejsou mi k ničemu. Jak připravit lék a jak ho užívat, aby byl účinný... Vlastnosti víry, aby byla spasitelná, aby mi k spáse dopomohla. Známe z katechismu ty čtyři vlastnosti... Všeobecná, pevná, stálá, živá... O živé víře byla již řeč. (Str. 341.) Nevejde do království nebeského ten, kdo mne pánem pouze nazývá a mých slov nedbá, nýbrž ten, kdo vůlí mého nebeského Otce plní. (Mt 7, 21) Víra bez skutků jest mrtvá, a ta nám dopomůže k dosažení cíle stejně jako jezdci mrtvých kůň.

K) Všeobecná... Musíme věřit všechno, co Bůh zjevil. Proč? Věříme tak mnoho lidem — svědectví Boží jest větší Věříme lidem, a ti jsou přece podrobni omylům, takže staří Římané říkali: »Mýlit se jest lidské«, je s člověkem srostlé. Bůh? Za prvé jest neomylný, jest věčná Pravda, nemůže se mýlit. Člověk dlí v temnotách, mýlí se; v záři božského slunce se jeví našemu zraku každá věc, jak ve skutečnosti jest! Za druhé, Bůh jest neklamná pravda, nejvyšší pravdomluvný, nechce nás klamat..., rceme

raději: »Nemůže nás klamat ani podvést«, jako sluneční světlo nemůže člověka šálit. »Člověk má v krvi lhat...« (Ž 115)

Bůh, věčná, neklamná a neomylná Pravda — proto musím věřícím srdcem přijmout vše, co mi sděluje (zjevuje), ať jde o věc důležitou nebo nepatrnou. Dítě by se dopustilo těžké urážky, kdyby otci odepřelo víru, byť šlo jen o maličkost. Víra, jak už víme, se opírá veskrze a výhradně o věrohodnost svědka, nikoli o důležitost nebo bezvýznamnost věci, kterou sděluje. Je-li svědek naprosto věrohodný, věřím mu, ať mi sděluje událost významu světového, na př. vítězství armády, nebo nějakou maličkost ze své všerejší procházky. Bůh jest nejen naprosto hoden víry; jemu, věčné Pravdě, je tvor povinen věřit, všechno, do posledního písmene.

Víra všeobecná... Ta chyběla bludařům. Ti si »vybíralí«, co věřit chtějí; odtud jejich latinské jméno »haeretici«, vyběrači; nevěřili tedy slovu Božímu, nýbrž svému omezenému rozumu; ten učinili soudcem nad tím, které pravdy od Boha jako pravé přijme a které jakožto falešné odmítne. Vidiš sám, jak těžce urážejícím jest pro Boha takové smýšlení a jednání. Když Helena Mostová se chtěla stát katoličkou, řekla otci, že nemůže věřit všemu, co Luther učil. »Když nemůžeš věřit všemu, vyber si, co věřit můžeš, a ostatní nech být.« Měl pravdu či neměl? Pokládal-li »muže Božího« opravdu za vyslance Nejvyššího, za proroka, skrze kterého mluvila věčná Pravda, pak pravdu neměl; mluví-li ke mně Bůh, ať bezprostředně, ať skrze jiného, nesmím smýšlet, jak smýšlel tento protestant. Pokládal-li nauku Lutherovu za dílo lidské, čímž skutečně jest, pak ovšem pravdu měl, ale tím popravil sám své náboženství a svou víru i »muže Božího«, od kterého ji přijal. Všeobecná... Vyjmeš-li z lokomotivy jedinou součástku, nehne se s místa, aniž tě doveze k cíli; a víra by tě měla k cíli dovést, kdybys ji podle libosti zkomolil? Já ti popíši zevrubně cestu, a ty jen v jednom případě jdeš vpravo místo vlevo; dojdeš cíle? Bludař... Jak ti jméno ukazuje, jest na bludné cestě, na falešné cestě, bloudí, jest podle slov Páně slepý a vůdce slepých, a když slepý slepého povede, oba do jámy upadnou. Kdo bloudícího následuje, zbloudí spolu s ním. K bludařství stejně jako k nevěře vede dobrovolné pochybování u víře, ať vzniklo vnitřním pokušením nebo posloucháním protináboženských hovorů nebo četbou podobných knih. Prostý věřící si na všeliké námitky nebo pochybnosti sám odpovědět nedovede; proto jediná ochrana: více než před zmijí prchat před společností, kde se vedou bezbožecké hovory, a nevzít špatnou knihu ani do rukou.

L) Tím přicházíme k druhé vlastnosti víry. Pevná... Prostá jakékoli pochybnosti, neochvějná... Stůl stojí nepohnutě pevně, když se ani trochu nevíklá; říká se: »Pevná cena, pevný charakter, pevný základ.« Řekne-li ti kdo, že celek jest větší než část, nepochybuješ o tom ani trochu. Proč? Poněvadž to jest pravda tak očividná a samozřejmá (»evidentní«), že ji každý nahlédne, jen ji uslyší; o ní máme jistotu metafysickou neboli naprostou, a jen člověk pomatený by o ní mohl pochybovat. Řekne-li ti kdo: »Olej plave na vodě«, není věc okamžitě zřejmá, a nechceš-li v ni beze všeho uvěřit, nemůže ti nikdo činit výtek; můžeš se však přesvědčit pokusem, a pak máš také jistotu; nazýváme ji fysickou, přesvědčil ses vlastními smysly. Řekne-li ti kdo, že voda záleží z dvou dílů vodíku a jednoho dílu kyslíku,

nelze již každému o tom se přesvědčit; tu možnost má jen chemik v laboratoři, a ty? Jsi tu odkázán na svědectví jiných. Nicméně i o této pravdě se říká, že jest fysicky jistá, protože jest aspoň možnost přesvědčit se o ní pokusem. Řekne-li ti kdo, že poslední Přemyslovec byl Václav III. a že jím vymřel jeho rod r. 1306, nemůžeš se o tom fysicky (smysly) přesvědčit ani ty, aniž kdo jiný; o tom máme jistotu morální, mravní. Řekne-li ti někdo, že svět vznikl z původní mlhoviny, neskýtá ti vůbec žádnou jistotu, je to pouhá domněnka, více nebo méně pravděpodobná, a ta nevyklučuje každou pochybnost. Na to musí každý odpovědět: »Snad..., může být, ale kdož ví...«

Mnozí lidé pokládají víru za domněnku. To jest naprosto nesprávné a bludné. Víra skýtá jistotu, třebaže jejím předmětem jsou pravdy, o kterých se nikterak přesvědčit nemohu. Důvod jsme slyšeli: zaručuje mi je svou autoritou (»čestným slovem«) Bůh. Nemohu se přesvědčit o skutečnosti pravd, které Kristus Pán hlásal, ale mohu se přesvědčit o věrohodnosti svědka, mohu se přesvědčit, že Kristus byl a jest skutečně Bůh. Přesvědčili se o tom ti, kteří viděli jeho zázraky, přesvědčím se o tom i já, když vidím, jak se denně vyplňují jeho proroctví. Přinese-li mi neznámý muž nějaký slovní úřední rozkaz, nejsem povinen mu věřit; ukládá-li ten rozkaz těžkou povinnost, pak teprve budu opatrný. Co dělat? O pravosti rozkazu se přesvědčit nemohu, ale neznámý se mi může legitimovat, a já se tak přesvědčím o tom, že není podvodníkem, že jest skutečně úřadem vyslán, a pak nezbyvá, leč věřit, poslechnout, rozkaz vyplnit. Pěkně praví sv. Tomáš Aq., když mluví o nejsv. Svátosti: »Zrakem, chutí, hmatem tebe nevnímám, že však ve Svátosti bydlíš, vyznávám; věřím pevně vše, co řekl Boží Syn, v slovech věčné Pravdy není bludu stín.«

Kdo ohrožuje pevnost naší víry? Vnitřní nepřátelé, tedy především pochybnosti. Jak vznikají, bylo již řečeno. Jiným jejich pramenem jest neřestný život. Pochybování jest nejlacinější zboží; nečistý, který by rád utlumil svědomí, nemá pohodlnějšího prostředku než si říci: »Kdož ví...« Kdož ví, je-li peklo, je-li věčnost, je-li závazné desatero, zvláště šesté přikázání. Jindy pocházejí pochybnosti z pýchy. Nezralý student chce imponovat, ale jak? Na vědomost chudý — ale na pohrdavé profesorské gesto se zmůže! Čím statněji bez důkazů planými frázemi odmítá víru jako dětinství, tím učenějším sám sobě připadá. Ty však věz, že víra jest oporou na cestě k nebi; hůl ti jest nápomocná jen tehdy, když se o ní můžeš pořádně opřít, když sama jest pevná a když ty ji pevně v ruku držíš!

M) Třetí vlastnost víry: stálá... Vnější nepřátelé nám hledí vyrvat z rukou štít víry a připravit nás o ní; po dobrém, po zlém, časnými výhodami, ztrátami, lichocením, hrozbami, slibováním, pronásledováním, šikánováním v úřadě atd. My však musíme mít heslem: »Držet se a uchovat si svůj štít, děj se co děj, za všech okolností, až do posledního vzdechu; raději obětovat kterékoli statky časné a třeba i život, než se zřítí víry.« Víra není šperk, kterým bychom se nějakou dobu honosili nebo těšili; jest vůdkyně k nebi, a co platno, že jsme se dali vůdcem v horách vést, opustíme-li ho na konci cesty, ve chvíli, kdy zbývá poslední, nejnebezpečnější úsek? Co platno na loď vstoupit, celé měsíce se jí dát unášet, opustíme-li ji dříve, než do přístavu vpluje? Karel III. Stuart se pokusil, aby dobyl zpět trůn svých

otců; podnik se mu dařil, byl již jen asi 40 km od Londýna, když ustal, a tím zmařil vše.

Co ohrožuje stálost víry? Co jest příčinou, že věřící zruší věrolomně křestní úmluvu a prchá od praporu Kristova jako desertér a zrádce? Již jsme to nadhodili. Časné výhody... V úradě vyhlídka na postup, u děvčete ženich, za Luthera církevní statky, které odpadlí vládcové mohli beztrestně nakrást. Lidské ohledy... Zaměstnanci odpadají, aby se zavděčili šéfovi, učitelé odpadají, aby se zavděčili inspektorovi a byli pokládáni za vlastence. Lidská bázeň, která se bojí bídného světa; tělesná bázeň, která se hrozí muk a smrti... Svatí mučedníci, mezi nimiž je tolik dívek a dětí, jsou nám nepřekonatelným příkladem stálosti. Koluje v našich žilách krev starých mučedníků, těchto hrdinů ve voji Kristově? Duchovní správce si povzdychne: »Opadů u mne není, ale pro víru by se sotva kdo dal mučit.« Pak stačí, aby se přihnala bouře, a odpadají též. Dostačí víru chovat v srdci? Pán jednou prohlásil: »Kdo mne vyzná před lidmi, toho vyznám i já před svým Otcem a jeho anděly v nebesích. Kdo se bude za mne stydět před lidmi, za toho se budu i já stydět (nebudu se k němu hlásit a za svého jej pokládat) před svým Otcem.« (Lk 12, 8) Zvláštní věc, že věřící, ve víře pevní, víře oddaní, své víry si hluboce vážící, se za ní stydí — před kým kolikrát! Před nezralým výrostkem, před omezenou slečinkou, před hloupým mluvku! Žid se za své židovství nestydí, odpadlý kněz se za svůj rudý kalich, vyšitý na vestě, nestydí, příslušník nějakého veteránského spolku se za svůj spolkový odznak nebo uniformu nestydí, jen my se stydíme — zač? Za pravdu Kristovu! Za znamení sv. kříže, na kterém Pán za nás a z lásky k nám se obětoval! Rodiče nesou těžce, stydí-li se za ně dítě, a sami se za svého Boha a Vykupitele stydí! Nemáme mučednické krve, nejsme hrdinové, nedovedeme usadit prostořekého mluvku, nedovedeme obhájit pravdu Kristovu — mnohdy proto, že ji neznáme. Kdo chce víru hájit, musí jí sám dobře znát! Bázlivci... Katecheta praví žáčkům: »Kdyby se na vás sápany husy a vy byste ze strachu před nimi naskákali do vody, nebylo by to hloupé?« Kdo se nám pro víru posmívá!

N) Samojský král Mataafa byl žádán od konšula cizí mocností, aby mu dal pro jakýsi úřední akt svou fotografii. Vysoký host ho právě zastihl, když se modlil růženec, a král šel k fotografovi s růžencem. »Snad by bylo lépe, kdybyste se dal fotografovat bez náboženských odznaků, jak činili vaši předchůdcové.« — »Ti nebyli katolíci, já mám čest jím být!« Vyznávat svatou víru Kristovu především životem podle víry, pak i slovem, kdykoli jest nutno, a hlavně znamením svatého kříže. Kříž na stěnách našich příbytků má hlásat každému přichozímu, že tu bydlí rodina křesťanská, jejímž králem jest Kristus, ukřižovaný z lásky k nám; kříž na prsou dívky jest kromě medailonu Neposkvrněné Panny nejkrásnější ozdoba a nejvzácnější šperk a varuje každého pomocníka satanova: »Dál — zde nic nepořídíš, králem jejího srdce nebudeš nikdy ty!« Začínat každou práci znamením sv. kříže byl překrásný zvyk našich předků, a bylo by krásné, kdybychom jej v našich rodinách a hospodářstvích obnovili, aby zdobil nejen veřejně našich dveří spolu s tříkrálovými písmeny, aby i svolával požehnání na každou práci, začatou ve jménu Páně. A konečně jednou nechť kříž

Kristův stojí na našem hrobě a mlčky prosí o modlitbu každého věřícího, který půjde mimo, o modlitbu za toho, který stál jako on vždy hrdě pod korouhví svatého kříže.

Na náhrobku papeže Klimenta III. vidí poutník skupinu tří alegorických postav. První objímá kříž, druhá se drží kotvy . . . Na první pohled poznáváš tři božské ctnosti. Podstavec střeží dva lvi, symboly síly a ostražitosti. Vlité ctnosti, jako drahocenný poklad, svěřený slabým rukám lidským, a my obtíženi zlatem kráčíme mezi lotry, jak praví o jiné ctnosti (sv. čistotě) sv. Jeronym. Jen ostražitému jest možno uchovat si tyto šperky, především zlatý kříž víry, na který peklo útočí nejvíce, a na kterém zavěšena i kotva naděje. Pevně třítmat kříž, pevně se držet i kotvy! Uctívat svaté mučedníky . . . To jest starokřesťanská pobožnost z katakomb, to jest časová pobožnost v dobách, kdy v boji proti mocnostem temnoty potřebují věřící mučednické neohroženosti a hrdosti. K ní se druží novověká pobožnost ke Královně sv. víry, Královně sv. růžence, jenž jest modlitba víry. Ta, která byla kdysi mocnou pomocnicí křesťanů, když je ohrožovali nepřátelé vnější (Turci), bude i přemocnou záštitou těm, kterým peklo spojené s nepřáteli vnitřními (pokušením a vášní) chce vyrvat daleko mocnější statek než svobodu a kulturu, ohroženou kdysi půlměsícem.

Staročeská pověst vypravuje o udatném Čestmíru, hrdinovi ve vojsku pražského knížete Neklana, když válčil s mocným Vlastislavem, knížetem Lučanů, jejichž kmen sídlil v severních Čechách. Hrdina žádal svého knížete: »Padnu-li, dej mi nasypat mohylu, s které bych mohl hledět k Chýnovu.« Blízko Levého Hradce došlo k bitvě. Po krvavé seči padl Vlastislav, poražení pyšní Lučané, ale Pražané své vítězství draze zaplatili — jejich největší hrdina zůstal ležet na poli cti. Neklan podle slibu dal mu nasypat vysokou mohylu, pod kterou pak podle pohanského zvyku konali velikou tryznu, posmrtnou slavnost. Pod mohylou později založena osada Tursko. Nablízku stojí nevysoký pahorek — je to snad mohyla Čestmírova? S vrcholku shlížel potom po dlouhá staletí do širého kraje svatý Kristův kříž uprostřed čtyř stromů; v posvátném klidu tam hleděl poutník na znamení víry Kristovy, symbol vítězství světla nad tmou pohanstva a bludu.

Věřím v Boha. — Vzbuzení tří božských ctností.

Zpěv: Bez víry se nelze líbit Pánu . . . Věřím v tebe, Vševládnoucí . . . Mudrci se zbožně, Máti drahá . . . Herodes chtěl zavraždit v zlosti . . .

Vzorem víry nám nemůže být božský Spasitel, jenž měl už ve smrtelném těle patření na tvář Boží. Nejvznešenějším příkladem této ctnosti je tudíž jeho Neposkvrněná Matka. Ona podle sv. Otců svou vírou napravila truchlivé následky nevěry Eviny. Její život, od andělského zvěstování až do blaženého skonání, byl životem víry — víry nikoli slepé, víry opřené o tolik důkazů (panenské početí, panenské zrození, zjevení betlemských andělů, Simeonovo, králů z východu atd.), víry nejpevnější, ale přece jen víry a ne nazírání.

ŠESTNÁCTÁ NEDĚLE PO SV. DUCHU.

Kotva svaté naděje.

A) Naděje, po lásce nejvznešenější ctnost, vznešenější než sama víra. Svatá víra jest základ, ale naděje nás přivádí k Bohu blíž. A přece jest popelkou mezi ctnostmi. (Maria III. 233) Věřící ji tak málo cvičí, aspoň ne tak, jak jest přiměřeno, a ne tehdy, kdy je slušno; ba zdá se, že i kazatelé ji poněkud zanedbávají. Nahlédl jsem do několikavazkové sbírky, a kolik kázání o naději jsem tam našel? Dvě, nanejvýš tři, zatím co o pokoře a jiných ctnostech celé desítky. Proč jest naděje, ctnost tak vznešená a krásná, popelkou mezi ostatními sestříčkami? V srdcích věřících beze vší pochyby proto, že jako ostatní ctnosti, tak především ona vykvétá z víry..., z živé víry, a právě té se nám nedostává. Čím dokonalejší naše poznání Boha, čím více proniká i v praxi náš život, tím dokonalejší i naděje. Jak může dosíci mocného rozkvětu v duši, kde půda kamenitá, zanedbaná, nesvlažovaná, kde víra mrtvá, kde strom víry zcela neb napolo uschlý, odumřelý? Ten se nikdy nezazelená! Nanejvýš se ukáže několik drobných lístků, nesměle vyhlížejících do Boží přírody. Radostná, z živého stromu živé víry živě pučící jest zelená naděje! A zjev v oné sbírce kázání? Ten si vysvětlují jediné tím, že naše drahá ctnost jest příliš kompromitována. Nevěra se směje, že kazatelé sytí posluchače jen těšinskými jablky, která prý nikde nezrají a kterých se žádostiví nikdy nedočkají. Nechme je mluvit a jděme spolehlivou cestou za světlem Kristovým!

Vzpomínám těžce nemocné dívčiny. Dlouho upoutána na lůžko, velké bolesti, a jako každý nemocný měla i ona radost, dostala-li milou návštěvu. Navštíví ji také známý kněz? »Všichni mne opustili...« Chodili k ní ze zvědavosti, a přestali, když zvědavost už nic »zajímavého« nemohla najít. Cesta daleká; pěšky, přes kopce, ani železnice, ani autobus. »Přijde?« Těší se celý rok, dva roky, už třetí rok, a domácí jí tu radost nechali. »Ať se těší, zjedná jí to úlevu, ale pomýšlení na to není.« A přece se dočkala; věděla, že daný slib splní, třebaže to stálo oběť nemalou. A my nemáme ani tolik důvěry v jisté zaslíbení Boží, co dívka ve slovo smrtelného člověka, v jehož moci přece nebylo, aby splnil, co napolo slíbil? Či dbáme poznámek lidí, kteří Boha ani jeho dobrotivost neznají a v nebe, které čekáme, nevěří?

B) Když jsme minulou neděli rozjímali o víře, uvažovali jsme napřed pro snadnější pochopení, jaký význam má přirozená lidská víra ve všedním životě. Uvažme i nyní napřed o tom, co jest a jaký význam má naděje přirozená v každodenním životě vyhnaných synů Eviných. Když Kolumbus vsedal na loď Santa Maria, aby v neznámých zemích hledal zlato, když

sv. Bonifác vsedal na člun, aby v cizí zemi dobýval duše Kristu, když Alexander Veliký překročil Eufrat a Hannibal Alpy, aby světovými výboji zvěčnili své jméno, když snoubenka před oltářem podává ruku snoubenci a panna bere na sebe v klášteře v den obláčky posvěcený závoj, když oráč se ubírá se zrním na pole a badatel s tužkou do archivu, onen, aby svěřil zemi a slunci úrodu příštího roku, tento, aby objevil skryté duševní poklady, sedí-li student ve školní lavici nad knihou a vědec nad zkumavkou v laboratoři, když jsem se chopil pera, abych tyto stránky psal, a ty této knihy, abys ji četl, stoupá-li kazatel na kazatelnu a jedeš-li ty na exercicie, žijeme všichni z naděje. Naděje jest hybnou silou všeho našeho jednání a podnikání, naděje jest v našem denním životě totéž, co péro v hodinkách, nadějí dýcháme, nadějí stojíme, naděje nás drží a sílí, bez naděje padáme a hyneme — a nejsme si toho ani vědomi. Zvláště v těžkých chvílích . . . Bída a trápení přítomnosti se dá snést jen tehdy, svítá-li nám radostná budoucnost. Zhasní toto kmitající světélko naděje, a zoufalost se rozhostí v duších všech. Rci, co nás drželo, sílilo, před zoufalstvím chránilo v truchlivém šestiletí 1939—45? Kdo nebo co drží loď v bouři? Kotva, zapuštěná do pevného mořského dna. Přetní lano, a loď jest vydána na pospas rozruženým vlnám, stává se hříčkou divého rozkáceného živlu, který ji jistě pochová v hlubinách.

C) My všichni se plavíme po bouřném moři života k přístavu spásy. Plavba daleká, trudná a nebezpečná, a naše loďka se jistě ztroskotá, nebude-li se v bouřích držet jiné kotvy, kotvy božské naděje. Nadpřirozená naděje . . . Stejně jako nadpřirozená víra jest i naděje vlitá ctnost; uschopňuje nás, abychom s pevnou důvěrou pro zásluhy Ježíše Krista očekávali od božské dobroty a všemohoucnosti vše, čeho jest nám nezbytně potřebí neb aspoň prospěšno k dosažení cíle, pro který jsme stvořeni.

Co tedy doufáme? a) Věčný život, spásu své duše, věčné spojení s trojjediným Bohem, protože jinak by bylo plané vše, co vykonal Ježíš a co konáme my. — b) Vše, co k dosažení věčného života jest nezbytné; tedy všechny milosti, kterých potřebujeme, protože bez Boží pomoci není možno dosíci cíle tak vznešeného, jako jest nebeská blaženost — především odpuštění hříchů; vždyť proto přišel Syn Boží na svět a za nás se na kříži obětoval. — c) Vše, co je k dosažení věčného života prospěšné, protože hlavně k tomu jsou věci stvořeny. Smíme tedy doufat a prosit i za statky časné, ať je to zdraví nebo cokoli jiného? Beze vší pochyby. Ale právě zde jest háček. Víme určitě, že věc, po které toužíme, jest naší duši skutečně na prospěch a k věčnému životu nápomocná? Nezbytná sotva; proto nemůžeme Pánu zazlívat, že všechny naše prosby neplní. Jest aspoň prospěšná? Těžko říci! Lotr ve vězení obrácený děkoval Pánu Bohu, že byl oloupen o zrak a tak jednak přišel na lepší cestu, jednak mu znemožněno, aby své nekalé řemeslo dále prováděl a šel přímo k peklu. Většině lidí jest chudoba k spáse prospěšnější než bohatství, protože v blahobytu se na Pána Boha snadno zapomíná. Proto řekl Pán: »Blahoslavení chudí, neboť jejich jest království nebeské«; jsou na tom lépe než miliónáři. Rci sám: není pro děvče štěstí, že se o ni neuchází boháč? Proč? Možná, že jest bez víry, a ona by kvůli němu jistě odpadla.

D) Teď však chápeš, proč jest naděje popelkou mezi ctnostmi. Pán Bůh nám slibuje a podává statky věčné, a my bychom raději z jeho rukou brali statky časné. Jsme až příliš pozemští a tělesní, a kdyby to šlo, volili bychom bez rozmýšlení raději zůstat věčně na zemi a dobře se mít, než přijít do nebe, zvláště když nebe stojí práci, a my ho »ani nevidíme«. Tak mi to řekl kdosi, když jsem mu z povinnosti domlouval, aby jisté věci zanechal. »Nevidíme ho . . . Kdož ví . . .« Kristus Pán by si musil povzdechnout jako kdysi: »Kde jest vaše víra? Mějte víru jak zrno hořčičné!« Pak se bude ve vaší duši zelenat i ctnost svaté naděje! My však smýšlíme a jednáme jako student jisté pověstné ráže; pokládá za pravého přítele člověka, který se mu propůjčuje za společníka při lumpačení, odvádí ho od studia, utvrzuje v lehkomyšlnosti a dopomáhá mu k tomu, aby vesele probíjel rychle minoucí léta. Otce, který ho přidrzuje k studiu, pokládá za nepřitele. Bláhovec . . . Kdyby pomyslíl na konec! Na budoucnost, kterou ovšem nevidí, ale kterou může předvídat!

S tím, co slibuje Bůh, srovnej, co slibuje svět. Za prvé, svět slibuje, ale nedá, protože jeho přízeň jest vrtkavá, jeho přátelství podvodné, jeho síla bezmocná, jeho mocnost bezradná. Přečti si 22. kapitolu třetí knihy Královské. Achab se chystá k tažení proti králi syrskému, přivolává 400 proroků, a ti všichni prorokují, jak si přeje, jedněmi ústy jen samé dobré. Prorok Hospodinův mluvil jinak, a konec? Co pořídilo oněch 400 proroků, když Achab, poražený a těžce raněný, odvezen z bitvy, umíral? Za druhé, dá-li svět přece, neuspokojí, protože dává draze; nedá dostatečně, nýbrž jen skoupě; nedá trvale, protože sám nebo smrt zase odnímá, co dal.

E) Proč máme v Boha doufat? Protože se naše naděje opírá o nezlomnou trojnásobnou oporu. Ne o lidské srdce, které pěkně vystihl Rabsaces, vyslanec assyrského krále, v řeči k Ezechiášovi: »V koho doufáš? Opíráš se o třtinu, a to ještě nalomenou, která, opře-li se kdo o ni, pronikne mu ruku a probodne ji. Takový jest faraó, král egyptský, všem, kteří v něho doufají« (na něho se spoléhají; 4 Kr 18, 20 n). Ano, takové jest lidské srdce. Jeden by ti rád pomohl, ale nemůže, nemá sil ani prostředků; druhý by ti pomocí mohl, ale nechce; a třetí, na jehož sliby a slovo jsi se s naprostou důvěrou spoléhal? Vrtkavost, nestálost, faleš zavíní, že danému slovu nedostojí, nebo je i věrolomně zlomí — ve chvíli, kdy jsi jeho pomocí potřeboval nejvíce a kdy na ní snad záviselo vše. Třtina nalomená, která se zlomí pod tím, kdo se na ní opře, kterou si dokonce do ruky vrazí.

Jak docela jinak náš nebeský Otec!

1. Jest nejvyšš dobrotivý, a to jest první pilíř naší naděje. Chce nás učinit šťastnými, chce nás přivést tam, kde už nás nic nebolí, kde věčný klid a radost bez konce. Věz, že vše, co nám Pán dát slíbil a dát chce, dává nebo dá z čisté lásky, ne pro naše zásluhy, nýbrž pro zásluhy našeho drahého Ukřižovaného. Božský Spasitel nebe koupil, ne sobě, nýbrž nám, ba dokonce je přeplatil, dal za ně více než bylo nutno — a dobrotivý Otec že by nám nedal, co nám jeho jednorozený Syn za cenu své nejdražší krve zjednal? Viz první milost, které se nám dostalo! Byli jsme povýšeni do nadpřirozeného řádu, ze služebníků učinění dítkami Božími a bratřimi Kristovými, čímž nám dána záruka jeho dědictví a podíl jeho království. Dá se k ní

co přirovnat? Božský Vykupitel nás z nepřátel učinil přáteli věčného Otce, a ten, když se ho svou vinou vzdálíme a věčné blaženosti se zříkáme — a to jsme učinili tolikrát, kolikrát jsme se dopustili těžkého hříchu — jest hotov pro rány Kristovy nás zase na milost přijmout . . . , jest nejen dobrotivý, jest nadto i nejvyšší milosrdný. »Ten, jenž jednorozeného Syna neušetřil, nýbrž za nás všecky jej vydal, kterak by nám spolu s ním i všecko ostatní nedal?« (Ř 8, 32) Všecko ostatní, daleko méně cenné než krev Kristova! Ježíš ukřižovaný, důvod naší naděje, zvláště když jsme ve hříších anebo když minulé hříchy nás děsí — vlastně pokušitel nás děsí, abychom jako Kain nebo Jidáš přestali doufat a tak odhodili poslední záchranu a utonuli.

2. Bůh jest všemohoucí, a to jest druhý neochvějný pilíř naší naděje. Nejen chce, Bůh nás i může oblažit — okolnost, o kterou se mnohdy rozbíjí naše naděje v pomoc lidskou. Jiří z Poděbrad . . . U něho byly všecky osobní předpoklady, aby svou zemi učinil šťastnou. Proč k tomu nedošlo? Proč tolik bolestí a útrap se sneslo ke konci vlády na jeho drahou vlast? Okolnosti mařily jeho nejlepší snahy. Kdyby byl nastoupil o sto let dříve! Byl by druhým otcem vlasti; k tomu, aby se jím kdo stal, jest první podmínkou pokoj a mír, a ten těžce zkoušenému králi údělem nebyl.

3. Bůh jest nejvyšší věrný, a to jest třetí pilíř a poslední posila naší naděje. Věčný Otec nejen chce, nejen může, nýbrž i slíbil, a protože jest ve slibech naprosto a neklamně věrný, jistě dá, co slíbil. Císař Albrecht, věrolomný, lakomý, řekl prý synu Rudolfovi, zvolenému za českého krále po smrti posledního Přemyslovce: »Nelítuj jím (českým pánům) bělpucha (pergamenu) a černidla (papíru a inkoustu!), zapisuj se jím, že jím dáš, čeho si jen žádají; však jím to zase vezmeš a šíje jím mečem oholíš.« Zdá se však, že nový český král by se nebyl řídil otcovou radou. Buď jak buď, Bůh věrný jest; to pomyšlení zaplašuje poslední mráček nedůvěry z duše a jest novým pozbuzením, abychom se s chutí chopili díla.

F) Zde slyšíme něco i o naší spolupráci. Chopit se díla . . . Naše spolupůsobení s milostí jest nezbytná podmínka naděje. I ve všedním životě platí, že nám nebe nesype své dary do klína. Člověče, přičiň se, a Pán Bůh ti požehná! Boha vzývej, sám ruky přikládej! Myslíš, že to platí jen o časných statcích a ne daleko větší měrou o statcích věčných? Neukázal nám sám Spasitel v podobenství o dělnících na vinici, že musí svědomitě pracovat, kdo chce obdržet mzdy? Nemluví stejně sv. Pavel? Nepřirovnává náš život k závodění a k zápolení, nevybízí věřící k neustálé trvalé práci? Lidé, kteří se opovázlivě na milosrdenství Boží spoléhají, činí tak ne proto, že mají velkou důvěru v Boha, nýbrž proto, že jsou velcí lenoši, kterým se nechce o vlastní spáse pracovat! Hřeší na Boží dobrotu, shovívavost a milosrdenství. Co bys učinil ty, kdybys slyšel svého chlapce při nezbednostech se smíchem vykládat: »Můj tatínek je dobrý, ten odpustí a dá peníze zas!«

Tím přicházíme k prvnímu hříchu proti naději, k opovázlivému spoléhání na Boží milosrdenství. Je to hřích proti Duchu sv. (str. 402), stejně jako jeho pravý opak, druhý hřích proti naději, zoufalství.

Což nedostatek důvěry v Boha? Ten není hříchem proti Duchu sv.; jeví se obyčejně, když jde o časné statky, a jest spíše hříchem proti povinné

úctě k Bohu. »Já nemám nikdy štěstí...«, byl by zázrak, kdybych byl vyslyšen...«, mé modlitby vždycky pohořely, proto raději prosit nebudu...« Jde-li o statky časné, nejsi zavázán za ně prosit jako za spásu duše; ale smýšlíš-li, jak právě řečeno, dáváš najevo velkou neuctivost k Bohu. Proč tě Pán nevyslyšel, pověděla ti postila už kolikrát.

G) Jak máme doufat? Půjdeme na to, uvážíme-li, co jest v naději nutné.

1. Abych o dobro, které jest jejím předmětem, stál. Viz obraz »Štěstí«! Sedí na trůně, ruce plné tret, a kdekdo se k nim dere, kdekdo po nich vztahuje toužebně ruku. Velcí páni po vyznamenáních a řádech, menší páni po měšci, umělci po pozlátku lidské slávy, děvčata po partii... Stranou si hraje dítko, u pěšiny zdobí dívčina obraz svaté Panny, a cestou kráčí mnich. Ti tři o ony trety nestojí, proto se o ně nederou, proto u nich nemůže být ani řeči o nějakém »doufání«. — 2. Aby dobro, o které stojím, bylo uskutečnitelné. Nerozumný, jenž by chtěl u nás pěstovat datlovou palmu nebo v tundrách sít pšenici. — 3. Abych právě já dosáhl dobra, o které stojím. Jano, drotar v pohorské vesnici, mohl po zasnoubené hraběcí komtese jen toužit, nikdy skutečně doufat. — 4. Abych se o dosažení dobra snažil. Blázen, kdo čeká, že země sama mu vydá úrodu, jestliže ji nevzdělal, nezoral, neosel.

Z toho lze snadno vyvodit čtyři vlastnosti naděje.

1. Svatá... »Já jsem Matka svaté naděje.« (Sir 24, 2) Doufat od Pána především nadpřirozená dobra. To předpokládá, že si věčných statků nade vše vážíme, je nade vše i ceníme, o ně stojíme a po nich toužíme. To vše jest samozřejmě možno jen tam, kde jest živá víra. Snažme se o ni, a bude i naše naděje svatá! Z ní pak plyne první ovoce a výkvět křesťanské naděje: spojuje nás čím dále tím více s Bohem, odpoutává nás od věcí pozemských, osvětluje jejich nicotnost, ať jde o smyslné radosti, o kouzlo bohatství nebo o uspokojení naší marnivosti a ctižádosti. Žádné toto dobro není dokonalé, žádné trvalé, žádné neuspokojí vznešeného ducha.

2. Pevná a neochvějná. Uskutečnění nadpřirozených statků, v které máme doufat, nezávisí na lidské slabosti; na Boží všemohoucnosti závisí, jen když Pána prosíme! A to nás přivádí k druhému výkvětu naděje: naše modlitby jsou vroucí, vytrvalé, účinné. Písmo sv., zvláště žalmy a didaktické knihy Starého Zákona přímo oplývají neustálým povzbuzováním k neochvějné důvěře v pomoc Hospodinovu; skálopevná naděje sálá z každé stránky. (Sir 2; Ž 26, 36, 41 a 42, 43, 61, 145; žez 117, 30, 55) Je-li Bůh s námi, kdo proti nám? (Ř 8, 31) Hospodin, světlo mé a spása má, koho bych se bál? Hospodin, ochránce života mého, koho bych se děsil? (Ž 26, 1) Lépe jest doufat v Hospodina než doufat v knížata (ve vládce, Ž 117, 9). Skládáš-li naději v člověka, byť sebemocnějšího, není nikdy vyloučena možnost, že se zklameš; o Pánu však platí slovo Písma (Ž 30, 2; 70, 1; Sir 2, 11): »V tebe, Hospodine, doufám, nebudu zklamán na věky.« Kdyby byla sv. Terezie Avilská doufala v srdce lidská, co by byla pořídila? Lidé její velké dílo spíše znemožňovali, nevyjímaje ani řeholníky. Její naděje se opírala o Boha, a co vykonala s jeho pomocí? Když sv. Jan Bosko doufal v člověka, v přízeň a pomoc svého dřívějšího přítele Gastaldiho, pozdějšího arcibiskupa turinského, byl žalostně zklamán; když poučen zlou zkušeností skládal veškerou

naději jedině v nebe, překonal kdekterou překážku a obtíž. Nedostatek neochvějně naděje Bůh přísně vytyká, protože jest pro něho urážející. »Běda malomyslným, běda lidem bázlivého srdce, kteří nemají důvěry v Boha, a proto nenajdou u něho ochrany! Běda těm, kteří pozbyli trpělivosti (rci: naděje)! Co učiní, až je Pán navštíví?« (Sir 2, 14 nn)

3. Odevzdaná. »Jak dítko v náručí matky...« (Ž 130, 2) Odevzdanost do vůle Nejvyššího a dětinná důvěra v prozřetelnost nebeského Otce, další výkvět naděje. Rozmanité pohromy, časné ztráty, utrpení tělesná i duševní, pronásledování, intriky pomluvačů, vše, co nás sklíčuje, co nás činí malomyslnými nebo naplňuje tesknými obavami (děsivá budoucnost v těžkých dobách!), to vše nelze překonat jinak leč odevzdaností do vůle Boží. Zvláště jde-li o přímé pokušení proti naději. Znamý jest příklad z Následování Krista. »Kdybych jen věděl, zda vytrvám...« — »A co bys dělal, kdybys to věděl? Čiň to nyní, a budeš bezpečen.« Jenom jedno nám nechce Pán dát, abychom si totiž milost vytrvání zasloužili nebo jednou provždy vyprosili — stejně jako nechce, abychom si jedním otčenášem vyprosili chléb »jednou provždy«, pro celý život. Denně musíme prosit: »Chléb náš vezdejší dej nám dnes...« Denně musíme i prosit za milost vytrvání. »Abych dnes na cestě spásy vytrval...«

4. Aktivní, činná, spojená s vlastním přičiněním. Opírá-li se naděje o živou víru a je-li provázena naším horlivým spolupůsobením (str. 598, 634), pak z ní pučí další ovoce: podněcuje naši podnikavost a rozmnožuje naši energii v práci o vlastní dokonalosti, utvrzuje v přesvědčení, že s milostí Boží jistě zvítězíme, a to zase činí veškerou naši snahu o dokonalost radostnou a plodnou. Viz rolníka! Čím příznivější podmínky a okolnosti (půda, počasí, politická situace...), slovem, čím větší naděje v hojnou sklizeň, tím radostněji se polí věnuje. A naopak, jak bezradostně a truchlivě svěruje půdě semeno, je-li pln trudných obav, zda za války pádící pluky mu nepošlapou a nezničí úrodu, zda neustálý déšť nebo sucho nenechá jeho stodoly prázdné. Jediné slovo: »Kdož ví...« maří všecku chuť k práci, podlamuje podnikavost, ubíjí energii. V bývalém Turecku! Proč tam byla taková bída? Půda by vynášela, ale fellah (domkář) se jí nechtěl přespříliš věnovat; nevěděl, nepřijdou-li státní úřady a neseberou-li mu všecko ovoce jeho celoroční námahy. Toho netřeba se obávat nám, kteří pracujeme o věčné sklizni. Ovoce naší celoživotní námahy nám bude plně uchováno, a to ovoce bude tím hojnější, čím horlivější naše práce, oběti a námahy!

Nedoufám, že tuto knihu má v rukou někdo, jenž právě vyhrál několik tisíc nebo učinil jinou »trefu«. Ti mají teď docela jiné starosti. Spíše čte tyto stránky nemocný na lůžku, nebo jiný, starostmi sklíčený. K oněm »šťastným« nemluví, jim platí slovo Páně: »Běda vám, bohatci, kteří máte veškeré potěšení a útěchu ve svém bohatství.« (Viz Lk 6, 24) Netěšte se, že svět se s vámi bude věčně hýčkat! Trpícím, sklíčeným, těžkými starostmi obtíženým platí tato stať o křesťanské naději, aby jim vlila trochu útěchy, povzbuzení a radosti; čím méně vám dává svět, tím více čekejte od toho, jehož sliby neklamou a jehož láska nechladne. Duch naděje, duch nebes... Duše, proniknutá svatou nadějí, žije neustále »v nebi a pro nebe«, jak vidno na světcích. »Kde jest poklad tvůj, tam jest i srdce tvé...« (Mt 6, 21) Jejich naděje se neplazila po zemi, vzhůru se nesla, pročež jejich

srdce bylo schopno, uprostřed pozemského kolotání být zakotveno tam, kde jest blaho a trvalé štěstí.

Vzbuzení tří božských ctností.

Zpěv: Když nás nouze, bída svírá, k nebesům náš obrať hled... Strofa 5.—10. Tvůrce mocný nebes, země.

Před slavnou mší svatou jest věřící lid každou neděli (nikoli ve svátky!) kropen svěcenou vodou. Viz str. 129, 302, 543. Voda, běžný očišťující prostředek, od pradávna přirozený symbol mravní čistoty a očisty duše jak v náboženstvích pohanských, tak ve Starém Zákoně, tak v křesťanství. Jak svědčí Kliment Alexandrijský před r. 200 a Tertullián po r. 200, umývali si věřící ruce vodou (obyčejnou) před vstupem do domu Božího a před započítím modlitby, znamenajíce se přitom svatým křížem. (Srov. 1. Tim 2, 8) Nyní si umývá ruce kněz pouze před započítím nejsv. oběti v sakristii, připomínaje si, že veskrze čisté mají být ruce, dotýkající se převelebné Svátosti.

Brzo byla svěcena voda křestní. Věřící jí byli po jejím posvěcení v bělosobotní noci kropeni a směli si z ní odnášet domů, i když byla smíšená se sv. křížem. Poněvadž křest byl udílen na velikonoční neděli (str. 302n) a každá neděle připomínala den zmrtvýchvstání Páně, připomínala každou neděli církev věřícím i přijetí svátosti znovuzrození. Tím přicházíme od vody křestní k vodě svěcené, která se objevuje na východě kolem r. 200. Na západě tento zvyk přejali, a po roce 400 mísili svěcenou vodu se solí. Po r. 800 se objevuje zvyk kropit svěcenou vodou lid; přitom konán průvod kolem chrámu, tedy po hřbitově, a kropeny i hroby. Voda tříkrálová, na východě od pradávna užívaná (str. 130), přešla do latinské liturgie až v 15. stol.

Při kropení lidu zpívá církev verš ze žalmu 50: »Pokrop mne, Pane, yzopem, a očištěn budu...« Yzop, keř, jehož větvičky, porostlé hustými drobnými lístky, držícími vodu, nahrazovaly ve Starém Zákoně náš kovový aspergíl; kněz ponořil větévku do »svěcené vody« a pokropil toho, kdo si přišel do chrámu pro očištění. V době velikonoční zpívá církev místo žalmu 50. verš z proroka Ezechiele. »Viděl jsem vodu, proudící z chrámu z pravého boku...« Narážka na vodu křestní jest ještě mocnější.

Za dob, kdy se nosily kroje, byl život našeho lidu daleko těsněji spjat s liturgií než dnes. Neměli sice českého mísálku jako dnes, ale duchem liturgie žili, jak ukázáno na tolika stránkách této knihy. Kroj sám byl vlastně roucho liturgické, určené jen pro neděli, především pro účast při bohoslužbě. V některých krajích, na př. na Chodsku, byla i barva kroje v soulasu s liturgickou barvou: adventní a svatopostní fialovou, svatodušní červenou, vánoční a velikonoční bílou. Překrásný projev nadpřirozeného nazírání a pojímání! Že lidové zvyky, pořekadla, pranostiky i datování byly spojeny se jmény světců nebo svátků, jest s dostatek známo. Náboženství posvěcovalo veškeren život našeho lidu, zvláště národnostně nesmíšeného českého venkovského lidu.

SEDMNÁCTÁ NEDELE PO SV. DUCHU.

»Mistře, které jest největší přikázání v Zákoně?« (Mt 22, 36)

Tak se táže Pána zákoník v dnešním evangeliu. Známe dobře tuto otázku, známe dobře i odpověď, kterou na ni božský Učitel dal. Přikázání lásky, koruna, souhrn a obsah vši dokonalosti. »Milovati budeš Pána Boha svého celým srdcem svým a celou duší svou, veškerou myslí svou a vši silou svou...« Abychom pochopili toto velké přikázání, bude nutno, jak jsme u obou ostatních božských ctností učinili, a to ještě více než tam, abychom napřed uvážili, co jest láska přirozená, a tak si umožnili pochopení nadpřirozené lásky k Tvůrci.

A) Jak vzniká v srdci láska? Objevím-li na osobě nebo věci vlastnost, která se mi líbí anebo mi lahodí, rodí se v srdci jakási záliba, z té povstává náklonnost, a jde-li o osobu, přechází v lásku; ta jest příčinou, že má touha, má vůle, má celá bytost se nese k předmětu mé náklonnosti. Nějaká vlastnost, která se mi líbí... Může to být vlastnost zevnější, tedy tělesná krása, a ta vzbuzuje v srdci lásku smyslnou, která není vznešeného jména lásky ani hodna; předně proto, že její sídlo jest v nízké smyslnosti a ne ve vůli, za druhé, že je stejně trvalá jako zevnější půvaby, t. j. nestálá a prchavá, za třetí, že milujícího nezušlechťuje, a za čtvrté, že jest veskrze sobecká. Děvče si myslí, že její hoch by pro ni do ohně skočil, když pozoruje jeho mazlení a všeliké něžnosti, a zatím to vše jest egoismus nejnížšího zrna a nejhrubší ráže. Ty něžnosti, které jí prokazuje, dělá proto, že sám v nich nachází potěšení a rozkoš, že lahodí jemu a jeho smyslnosti, ne že by jí měl k smrti rád; někdy i proto, aby si ji udržel, tedy zase sobectví.

Neklamným svědectvím a známkou pravé lásky jest oběť, a té je takový náramně dalek. Chce, aby dívka přinášela oběti pro něho; stále žebrou: »Máš-li mne ráda, udělej mi to kvůli!«; ale jest hluchý, řekne-li ona: »Udělej mi to kvůli ty...« Hrozí, že ji zastřelí, když nebude chtít být jeho, nutí ji proti její vůli k svazku, ve kterém bude nespokojena... Rci sám, má-li na zřeteli štěstí její či potěšení své! Anebo si s ní pohrál, nechá ji a jde; děvče pak nemůže pochopit, jak to jest možné... Protože hledal ukojení své smyslnosti! Když dosáhl, co chtěl, jest mu jeho »milovaná« lhostejná, a jde za druhou. Taková jest smyslná náklonnost; při pohledu na vnější krásu rychle vzplane, jako koudel, zanícená jiskrou, a jak rychle vzplanula, tak rychle též dohoří.

Objevím-li na osobě nějakou vnitřní vlastnost, která jest milování hodna, vzniká pravá, čistá, ušlechtilá láska; má sídlo ve vůli, nikoli v smyslnosti; vede ji rozvážný, klidný rozum, nikoli blouznivé oko. Vzpomínám na

událost studentského života, která nám věc ozřejmí. Vychovatel... První setkání nevzbudilo naprosto sympatie. Zevnějšek, pohled, hlas, jednání, to vše od něho odpuzovalo, a trvalo nějakou dobu, než si hoši na něho zvykli. Ponenáhlu však objevovali na něm vlastnosti, které svědčily o vzácném zlatém srdci. Odpor, nechuť a skoro jakási bázeň ustupovala důvěře, úctě, a konečně začala klíčit v srdcích láska, čím dále větší, a nakonec k němu přilnuli tak, že každý, kdo pozoroval jeho i je, byť jen zdálky, se divil a žasl. Taková láska klíčí pomalu, poněvadž rozum, její vůdce, jen ponenáhlu poznává skryté ctnosti; když však jednou v duši vzklíčila, nechladne, nevyprchává, je trvalá a zušlechťuje toho, kdo miluje. Není blouznivá («bláznivá») ani výbušná, nepodobá se oslňující prskavce, jest jako klidný plamének věčného světla.

Co pozorovali oni hoši na svém vychovateli? Nejdříve postřehli, že ochotně pomáhá potřebným, tedy chudobným žákům. Ať k němu přišli s prosbou jakoukoli, mohli být jisti, že s prázdnou neodejdou, jen když byli hodní a skutečně pomoci potřební. Potom objevili i jeho krajní obětavost, a ta v nich budila úctu tím větší, čím byla skrytější. Když konečně prolomen poslední zbytek ledového pancíře, viděli, že u něho najde porozumění každý, kdo se k němu s něčím obrátí. Zájem na jejich pracích a plánech, účast na jejich starostech a bolestech... Nebylo snad jediného, kdo by nebyl zakusil nějaké dobrodiní od něho. Tak ponenáhlu v srdcích pučela a vzrůstala se láska. Byla to především láska vděčnosti; milovali ho proto, že byl k nim dobrý. Měla tedy ještě velmi silný zřetel k svému já. Ale i ten, kdo od něho dobrodiní nepotřeboval a nezakusil, musil si při bedlivém pozorování říci: »To jest vpravdě šlechtitý muž, hoden veškeré úcty, sympatie i lásky...« Tu již přicházíme k lásce záliby. Milujeme ho pro jeho šlechtitost, ne proto, že byl nebo jest dobrý k nám. Je-li o něm řeč, neopomíneme se o jeho šlechtitosti zmínit, aby i jiní ji poznali a jeho si proto vážili a milovali. To jest ještě vyšší stupeň lásky blahovůle či blahovlnnosti, která chce milovanému prokázat dobré, a nemůže-li mu dát nic jiného, aspoň to, že jiní si ho váží..., šíří jeho čest a pracuje pro ni.

B) Nyní lze přikročit k úvaze o nadpřirozené lásce k Bohu. Jak patrně z předešlého, nevyšineme se k čisté lásce rázem, nýbrž jen ponenáhlu. Ještě jednou opakují, že jejím vůdcem jest rozum, který poznává dokonalost a vnitřní krásu milované bytosti, a že jejím sídlem jest vůle; nezáleží tedy v pěkných, blažených citech. Všimni si dospělého hochal Nerozplývá se v slzách, protože mu to »není dáno« (u jiného jsou slzy velmi laciné zboží), nemluví k matce o tom, jak jí má rád, protože se mu to protiví; vrací-li se však z práce, utrhne cestou několik fialek a přinese jí je jako první pozdrav jara..., první kvítky, které našel, patří jí. Ukazuje tím, že na ni myslil a pamatoval. K jejímu svátku jí přichystá nějaké, byť i malé, překvapení, a matce jsou tyto projevy pozornosti jistějším důkazem lásky než dlouhá, okázalá blahopřání. Syn osvědčuje matce svou lásku tím, že jí hledí způsobit kdejakou radost; ve volných chvílích jest raději doma u ní než mezi rozpustilými druhy, a kvůli ní se vzdá i dovolené kratochvíle.

Pravá láska k Bohu... Jeví se nikoli pěknými slovy, aniž záleží v povznesené náladě a »posvátných citech«, nýbrž v tom, že s Bohem rád

pospolu trváme, jeho společenství a styk vyhledáváme (modlitbou, přijímáním sv. svátostí), a že mu »působíme radost« — tím, že plníme jeho vůli. Benátky se v srpnu 1337 vyšňořily k velkolepé slavnosti . . . S velkou slávou vítaly, s velkými poctami hostily českého krále Karla, pozdějšího císaře, tehdy správce lombardských měst . . ., za dva měsíce po tom; co ho jeden benátský kapitán na moři přepadl a chtěl proradně zajmout! Věřil prozíravý princ jejích líčené oddanosti a lásce?

C) Jak klíčí láska k Bohu v našich srdcích? Především úvahou o dobrodíních, kterých se nám od něho dostalo. Dal nám život, zdraví, schopnosti těla i duše, dává nám denně vše, co k životu potřebujeme, dal nám a snad doposud na živu uchovává rodiče, dá nám jednu nebe a věčnou blaženost. Kamkoli pohlédneme, všude narazíme na stopy Boží lásky k nám. Zprvu dary z jeho rukou přijímáme, aniž si uvědomíme, že pocházejí od něho; jsme vpravdě nedospělé děti, které přijímají dobrodíní od otce . . ., bezmyšlenkovitě, bez poděkování. Od dospělého dítěte však právem žádáme, aby si bylo vědomo, od koho jest zahrnováno dary bez počtu. Bereme-li milosti nebeského Otce jen »na vědomí« a za ně ani nepoděkujeme, řekneme-li jen: »To je bohatá úroda, pěkná travička«, není to ani láska, ani vděčnost. Počínáme si jako hoch, který si pochvaluje své výtečné hodinky a na rodiče přitom ani nepohlédne. Hledíme-li však k dárci a mluvíme-li jako lid vyvolený ve Starém Zákoně: »Hospodín nám uštědřil hojnou úrodu, Hospodín nás uchránil dnes všeho zlého, Hospodínu chvála a dík, že otvírá štědrou ruku svou . . .«, pak teprve lze mluvit o lásce vděčnosti. Milujeme ho, protože jest dobrem pro nás, a pokud jest dobrem pro nás, t. j. našim dobrodincem. Takové lásky jest schopen i pohan; může být čistě přirozenou láskou tvora k Tvůrci. Křesťan ji může a má učinit nadpřirozenou; ale i pak jest a zůstává nedokonalá, protože milujeme Boha jako svého oblažitele, především jako dárce věčné blaženosti, kterou nám zaručil a slíbil, když v jeho milosti a lásce vytrváme. Nedokonalá — přesto však záslužná, přesto ctnost. Věčná blaženost . . . To již není dar a dobrodíní přirozené jako život, zdraví, úroda a pod. Věčná blaženost jest Bůh sám, zdroj vši naší radosti na věčnosti. »Bůh nám slibuje věčnou blaženost . . .« Slibuje nám a dá nám sám sebe! Nad to většího není!

Mluvili jsme o dobrodíních našeho Pána a Otce. Největší milost, které se nám od něho dostalo, jest vykoupení. Nikde se neprojevila jeho láska a dobrotivost k nám jako v tom, že svého Syna za nás vydal. Nazaret, Betlem, Kalvarie, jesličky, kříž, Boží hrob . . . Pro nás se Ježíš narodil, pro nás krví se potil, pro nás byl bičován, trním korunován, pro nás ukřížován. Miloval mne a vydal sám sebe za mne (Gal 2, 20), z lásky ke mně na kříži umřel. Tu se zamyslíme: »Ten, jenž dovedl lidstvo tak milovat, má srdce zlaté; to není láska lidská, to jest vpravdě láska božská, božská dobrota, božské milosrdenství; pro tuto svou lásku, dobrotivost a milosrdenství jest hoden vši lásky, byť bych já sám z jeho utrpení neměl nic; tak dovede jednat bytost nejdokonalejší, nejvyšší, dobro, láska sama, a to vše vymáhá mou bezvýhradnou a neomezenou lásku . . .« Tu přicházíme k lásce dokonalé, která miluje Boha pro něho samého, pro jeho dokonalost, především pro jeho lásku k nám.

D) Toto jest nejsnadnější a nejprůměrnější cesta k dosažení dokonalé lásky k Bohu. Přijatá dobrodíní byla podnětem a příležitostí, která zanítla první jiskru lásky, vděčnost (láska vděčnosti) byla cestou k dokonalé lásce, nekonečná krása a dokonalost Boží jest pohnutkou dokonalé lásky. Dobrodíní Boží nejen že nás vedou k vděčnosti; zjevují nám nadto i nekonečnou dokonalost Boží: Bůh musí nějak svou lásku k nám navenek projevit, sice by byl úkon lásky nemožný. Vděčnost nás k lásce disponuje, vidouc nekonečné milosrdenství, shovívavost a lásku Otce, který Syna vydal, Syna, který se za nás obětoval.

Viz hoch, který dostal k jmeninám od rodičů vzácný dar, na př. drahoucennou knihu. Ví dobře, že rodiče stálo velkou obětí, aby mu zjednali, co bylo odedávna jeho touhou. Těší-li ho dar více než láska rodičů, máme obraz nedokonalé lásky; kniha ho těší, protože mu jest prospěšná . . . , pěkná . . . , protože po ní toužil; tu se všecek jeho zřetel obrací jen k daru; těší-li ho však více láska rodičů než dar, který jest jen jejím projevem, máme obraz dokonalé lásky. Neposkvrněná Panna byla poučena andělem, že jest vyvolena k nejvyšší důstojnosti pod sluncem a že jí budou blahoslaviti všechna pokolení; jí však vědomí, kterého andělským zvěstováním nabyla, že jest od Boha nade všechny syny a dcery Adamovy milována, blažilo víc než vznesené důstojenství, jehož se jí dostalo, povýšení nad všechny anděly a svaté.

Jsou i věřící, kteří soudí, že je těžko a jim snad nemožno milovat Boha »pro něho samého«, jak čtou v katechismu aneb jak ukládá Pán: »Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého . . .« Soudí tak, když po prvé slovo Páně slyší a když neuváží bedlivě důvody, proč ho máme milovat. Bylo by ti těžko milovat celým srdcem toho, kdo ti zachránil život? Což teprv toho, kdo by tě zachránil před popravou obětí vlastního života! Nuže, vtělený Syn Boží tak učinil! Zachránil tě nikoli před smrtí, nýbrž před něčím daleko strašnějším, před věčným zavržením, a to tím, že za tebe vzal na se přehořké utrpení a potupnou bolestnou smrt. Nestačí-li toto k roznění nejvroucnější lásky, pak nevím, co jiného by ti měl dát neb pro tebe vykonat. »Co nadto ještě jsem měl prokázat vinici své?« (Is 5, 4)

E) Milujeme tedy věčného Otce nebo vtěleného Syna Božího, protože jest nekonečná láska a nejvyšší láskou objímá všechny své tvory. Vraťme se k onomu vychovateli, s kterým jsme úvahu začali. Zaujatí jeho šlechetností, vypravujeme o něm kdekomu. Dejme tomu, že by byl někdo, kdo by některých dobrodíní Božích nepotřeboval, jako na př. Neposkvrněná Panna neměla zapotřebí odpuštění hříchů a nezakoušela tedy sama na sobě dobrodíní odpouštějícího a slitovného milosrdenství Božího. Zakusila sice Boží lásku na sobě jinak, ale od toho zde odezíráme. Hluboké poznání milosrdenství Božího, kterého se jiným ubohým dostalo, rozněcuje její lásku na nejvyšší stupeň, stává se láskou zalíbení, miluje Boha pro jeho dokonalosti, které ho činí tak láskyhodným. »Božství Páně, neskonale krásno . . .« Kdo tak miluje, ten by ze srdce rád milované bytosti dal, co by jí mohlo obšťastnit. Co můžeme dát Bohu? Nic! Jestli sám nekonečně bohatý a zdroj všech darů. Jen radost můžeme mít z jeho dokonalosti a z jeho slávy . . . , jedině jeho zevnější slávu můžeme šířit, ze všech sil se snažit, aby jeho čest a sláva se rozmáhala den ode dne.

F) Od úvahy, jak v srdci dokonalá láska klíčí, přicházíme k úvaze, jaké má vlastnosti a jaké účinky. Tedy dvě otázky: Po čem pravou lásku k Bohu poznám? Jaké rodí v duši ovoce?

1. Po čem ji poznám... Podle jistých vlastností. Z katechismu víme, že Boha musíme milovat a) nade všechno. Co to znamená? Miluješ přítele, miluješ bratra neb sestru, miluješ rodiče... Čím kdo dokonalejší, čím větším ti byl a jest dobrodincem, čím je ti bližší, tím více ho musíš milovat. Přítel ti nemůže zazlívat, máš-li větší lásku k rodnému bratru, a bratr ti nesmí mít za zlé, že více miluješ rodiče, že máš na jejich přání větší zřetel než na jeho. Před věčným Otcem a božským Spasitelem nesmíme dát nikomu přednost! Jejich vůle, přání a rozkaz nám musí být »nade všechno«; musíme být hotovi pozbyt raději všeho než Boha, zřící se osoby nebo věci nám nejdražší, než bychom se zřekli jeho. Viz smyslného! Vzdá se raději místa, dědictví, rodičů, než by se vzdal osoby, ke které má náklonnost. Anglický Eduard VIII. se vzdal raději trůnu a lásky poddaných než ženštiny, kterou si oblíbil. Mohl vpravdě říci, že ji miluje »nade všechno«; jenže taková láska jest nedůstojná, dokonce i hříšná — tvora nade všechno milovat nesmíme! Hříšník! Ví dobře: »Toto se Bohu nelíbí, to Bůh zakazuje, to mne o Boha připraví — co tedy zvolím?« Volí peníze, rozkoš, lidskou přízeň..., ty věci jsou mu milejší než Bůh. Dává jim přednost před Bohem, nemiluje tedy Boha celým srdcem, byť to slovy osvědčoval tisíckrát. »Lid tento ctí mne ústy, ale srdce jeho daleko jest ode mne,« vytýká Hospodin u proroka. (Is 29, 13)

Zkušebním kamenem lásky, jak jsme již slyšeli, jest oběť. Zkoumej tedy na tomto kameni, je-li tvá láska k Bohu pravá. Miluješ Boha b) láskou věrnosti a poslušnosti? Plníš všechno, co káže? Plníš vše, jak to káže a protože on to káže? Miluješ Boha láskou poddanosti a závislosti? Užíváš věci stvořených jen jak on ti dovoluje? Zdržuješ se těch, které ti zakazuje? Je ti jeho vůle vždy a všude jedinou směrnicí jako Srdcí Páně? »Můj pokrm jest, abych plnil vůli toho, který mne poslal.« (Jn 4, 34) Přijímáš vše odevzdaně z rukou nebeského Otce? I kříže a strasti? Miluješ Boha láskou horující a velkodušnou? Horlíš, kde můžeš, pro jeho čest a slávu? Jsí dalek smýšlení kramářských duší, které se řídí zásadou »něco za něco«? Velkodušná láska neuvažuje: »Toto musím — toto však mou povinností není, a proto toho nechám.« Nikdo tě nemiloval a milovat nemůže jako věčný Otec; proto právem žádá i od tebe, abys ty nikoho nemiloval nad něho, nehledě k tomu, že nikdo není tak hoden vši lásky jako on. Bůh učinil vše, aby nás oblažil a spasil, a lidé činí všemožné, aby svou spásu zmařili. Bůh nás svou láskou předešel, a my nechceme ani opětovat! Nezřízená sebeláska a láska světa, to jsou dva nepřátelé lásky k Bohu. Pouze nedělená láska může Boha uspokojit, nedělené srdce od tebe Pán žádá, nikoli rozdělené mezi tvora a Tvůrce.

2. Miluješ-li Boha láskou pravou, pak přináší i ovoce. Jaké ovoce? Za první odpor k hříchu, zvláště tělesnému. Za druhé pravý klid duše, pokoj, o kterém řekl Pán, že svět ho dát nemůže. Za třetí horlivost pro čest a slávu Boží, za čtvrté radostnou ochotu konat a případně i snášet, cokoli by Bůh chtěl, za páté touhu po nebi, což není jiného než touha po Bohu, našem oblažiteli, vyjádřena slovem sv. Ignáce: »Jak se mi hnusí země, když pohlédnu k nebesům!« Za šesté láska Boží nás blaží již na zemi,

a za sedmé uděluje nám pravou vznešenost a důstojnost. Každá láska připodobňuje milujícího osobě milované; platí-li to i o Bohu, uvažuj sám, co znamená být podoben tomu, jenž jest svatost sama a dokonalost nekonečná.

G) Na straně 594 jsme zvěděli, že nejvznešenějším vzorem víry jest nám Matka Vykupitelova. Hledáme-li srdce, které planulo nejmocnější láskou k Bohu, musíme se zahledět na přesvaté Srdce Ježíšovo.

Toto hořící ohnisko lásky nám jest nedostižným vzorem. Jak miloval věčného Otce! Ne proto, že od něho čekal dobrodiní, nýbrž čistou synovskou láskou, a ta láska přinesla v oběť sama sebe pro čest a slávu Otce, hříchem zdeptanou a poškozenou. »Otče, já jsem tě oslavil na zemi, zjevil jsem jméno tvé lidem (Jn 17, 6), aby tě poznali, ctíli a tobě sloužili.« Přišel, aby plnil jediné vůli Otce, a to jest jediné spolehlivé měřítko, je-li naše láska pravá. »Milujete-li mne, příkázání má zachovávejte!« (Jn 14, 15)

Po Srdci Páně není srdce, které by Boha milovalo láskou tak mocnou jako nejčistší Srdce jeho panenské Matky. Úcta k jejímu Srdci se od dob fatimského zjevení šíří víc a víc a proniká do vrstev věřícího lidu. Všimněme si symbolů, kterými je na obrazech věncíme! Ovinuto věncem bělostných růží — jestiž to srdce nejčistší! Všecky jeho pocity a tužby byly veskrze svaté a andělsky čisté. Proniknuto mečem — ten nám připomíná předpověď Simeonovu a její slitovnou lásku k hříšným. To zdůrazňují zjevení fatimská zvlášť, a tato myšlenka ovlivnila i kněžské hodinky a mši sv. pro svátek jejího Srdce, na rozdíl od dřívějšího způsobu, který upíral zrak k třetímu symbolu, k plamenům, které z jejího Srdce šlehají — plamenná láska k Bohu. Čím srdce čistší, tím schopnější Boha milovat, a čím lépe kdo Boha poznává, tím ohnivější jeho láska; nadto čím větší záplava svatosti (posvěcující milosti), tím větší množství vlité lásky. Nejčistší Srdce Mariino vynikalo po této trojí stránce nad všecky syny Eviny, a kromě druhé ve smrtelném těle i nad anděly — po odchodu z údolí slzavého je převyšuje i v druhém směru, dokonalým poznáním Trojjediného.

Láska Mariina..., kdo její vznešenost a velikost vystihne? Když se skláněla v hluboké poslušnosti před vyslancem nebes a osvědčovala: »Aj, dívka Páně,« vložila do toho slova všecku lásku svého milujícího Srdce, všecko odevzdání sebe, a když pěla svůj nesmrtelný Magnifikat, vložila do tohoto chvalozpěvu zase vše, co její Srdce, láskou planoucí, cítilo. Kdo je s to učinit si chabou představu o lásce, s kterou se skláněla nad jeslíčkami? O lásce, kterou hořela po třicet let v blízkosti svého božského Syna? Ta láska byla i její mučitelkou na Golgotě — čím milovala vroucněji, tím byla zraněna hlouběji, a konečně láska byla příčinou, že tělesná schránka nebyla s to podržet ve svém objetí její duši, toužící po milovaném Ježíšovi a po patření na tvář trojjediného Boha.

Vzbuzení tří božských ctností.

Zpěv: »Mé jsi potěšení«, »Ó Jezu, spáso moje«, »Ó Mária, v každé době«.

OSMNÁCTÁ NEDĚLE PO SV. DUCHU.

Uctívej Boha z celé duše své! (Sir 7, 33)
Zbožnost pravá a nepravá.

I.

A) Celou dnešní mši sv., vyjma jediné evangelium, se víne jako červená nit myšlenka: »Na modlitbách očekávejte příchod Páně!« Žijte zbožně, aby vás Pán našel připravené... K zbožnosti nás tedy vybízí dnes církev, ke ctnosti, která jde hned za božskými ctnostmi a jest jejich výkvětem, tedy první mezi mravními ctnostmi. Vírou Boha poznáváme, naději po něm toužíme, láska nás s ním spojuje, zde i na věčnosti. Víra směřuje k Bohu jako k nekonečné a nestvořené pravdě, naděje jako k cíli, pro který jsme stvořeni, tedy jako k našemu oblažiteli, láska jako k nejvyššímu dobru. Jest naše víra živá? Naše láska vroucí? Pak nás nutká ta i ona, abychom prokazovali Tvůrci poctu, která mu přísluší. »Jsem-li váš otec, kde jest má čest? A jsem-li váš pán, kde jest bázeň přede mnou?« (Mal 1, 7)

Jsme tudíž povinni Tvůrce ctít, jsme zavázáni tyto projevy (úkony) konat s uctivostí, jak se vůči Nejvyššímu sluší. Latinská řeč jest při našem předmětu po této stránce šťastnější než naše; má totiž více výrazů, kterými pěkně rozeznává to od onoho. »Religio« znamená ctnost, která nás vede k tomu, abychom Bohu pro jeho nekonečné dokonalosti jako svému suverennímu Pánu prokazovali povinnou poctu neboli kult (cultum Deo debitum). Snad bychom je mohli přeložit slovem nábožnost. »Devotio« znamená totéž co naše slovo zbožnost, radostné a ochotné projevování a prokazování povinné bohopocty, sebranost a uctivost povinnou při uctívání Boha, při modlitbě a jiných úkonech náboženských. »Devotiones« znamená totéž co naše pobožnosti, t. j. různé způsoby bohopocty: pobožnost k nejsv. Svátosti, k Srdci Páně... Řekneme-li tedy »pobožnost«, máme na mysli jediný úkon, na př. společné svátostné požehnání v neděli odpoledne nebo svou večerní modlitbu; řekneme-li »zbožnost«, myslíme na trvalou ctnost, která šlechtí duši; každý ví, co znamená výrok: »Dítě andělsky zbožné.« Jen si všimni, jak si při modlitbě počíná: ruce míle spjaté, tvář nepohnutě obrácená k svatostánku, klečí jak andílek na oltáři. Řekneme-li »nábožný« nebo »pobožný«, znamená to člověka, který se pobožností velmi rád zúčastní, ale přitom může být i opilec, jako mnohý »starší bratr« a vůdce poutí.

B) O nábožnosti i o zbožnosti mají lidé velmi často nesprávné pojmy — nejen světáci a bludaři, často i věřící.

1. Především o nábožnosti. »Bůh našich poct nepotřebuje, nestojí o ně.« Kdo tvrdí, že jich potřebuje a že si na nich zakládá? To my víme též, ne-li

odjinud, aspoň z Písma sv. Čti žalm 49, Malachiáše (kap. 1), Isaiáše a jiné proroky! Jde však o to, má-li na ně právo a vymáhá-li je, jsou-li tudíž naší povinností! A o tom není pochyby. Pozoruj dítko! První úkon, kterého jest jeho dětské srdce schopno, jest láska; miluje otce, miluje matku... K tomu přistoupí, chceš-li tak říci, víra; věří na slovo, co mu rodiče řeknou. O povinnosti vděčnosti nemá ponětí; ta v jeho duši klíčí až později, a ještě později vědomí, že jest jeho povinností rodiče ctít. Teprve když dospěje, chápe, že musí rodičům ponechat první místo u stolu, že osloveno musí povstat a zvláště před jinými s nimi mluvit stoje atd.

2. Stejně nesprávně pojmají přemnozí zbožnost. Někteří, praví fari-zeové, ji vkládají do věcí pouze zevnějších. Sv. František Saleský o nich mluví v první kapitole Bohumily. Praví asi toto: »Každý si upraví zbožnost podle svého vkusu (»gusta«), aby vyhovovala jeho choutkám. Jeden jí vidí v tom, když odříkává denně spoustu modlitbiček, ale málo si dělá z toho, když týmž jazykem těžce uráží nebo pomlouvá bližního. Druhý se pokládá za zbožného, když se postí; neosmělí se omočit jazyk ve víně a snad ani ve vodě, ale nebojí se ponořit jej do krve bližního. Třetí myslí, že jest zbožný, když dává almužny, ale nechce přitom prominout nepřátelům. Čtvrtý jim rád odpustí, ale nenapadne ho, aby platil dluhy. Pátý vkládá svou zbožnost do medailonů, kterých nosí na krku víc než indické děvče v nose a v uších kroužků. Šestý jí nosí v kapse, v nábožných knížkách. Sedmý jí praktikuje tím, že vysedává celé hodiny v kostele, nedbaje, že tím zanedbává své stavovské povinnosti...« Ti všichni jsou zbožní či vlastně »nábožní« lenoši; upravili si svou »zbožnost« tak, aby se vyhnuli buď pracím svého povolání nebo práci o vlastní dokonalosti, sebezáporu, sebekázní. Nosit medaile, číst nábožné knížky, sedět v kostele, to všechno nestojí obět a jest pohodlnější, než přemáhat sám sebe. Zbožnost jest jim záminkou, aby se vyhnuli těžším, jim nemilým povinnostem.

Jiní zase tvrdí pravý opak. Bohu prý se máme v duchu klaněti... Pouze v duchu? Jest člověk pouhý duch? Také tito jsou lenoši, ale jiného rázu, bezbožnější lenoši; nemodlí se totiž ani ústy, ani duchem, nectí Boha vůbec. Nepopíráme, že duši pravé zbožností jest vnitřní smýšlení; jenže člověk není pouhá duše! Kdyby byl pouhý duch jako anděl, mohl a musil by se ve svém chování k Bohu omezit na vnitřní úkony víry, naděje a lásky. Poněvadž jest složen z duše i těla, nutká ho jeho přirozenost, aby zevnějšími úkony projevil, co o Bohu smýšlí, aby vzdával i zevně poctu tomu, v něhož věří a jehož miluje, jenž nás stvořil, zachovává a zahrnuje milostmi, jenž jest náš svrchovaný Pán a nejlaskavější Otec.

Člověk, tělesný, viditelný tvor, musí dát najevo a viditelně nějak vyjádřit, že si jest své závislosti na Tvůrci vědom; poněvadž jest nadto i tvor společenský, jest povinna společnost jako taková Boha ctít společnými veřejnými úkony a projevy bohopocty. Neděje se tak i v občanském životě? I když jest člověk na vysokém stupni vzdělanosti, neobejde se, aby navenek neprojevil, co v srdci cítí. Proč při národní hymně nutno klobouk sejmout? Proč jsou v národní svátek zavřeny školy i obchody? Proč se vyvěsí prapory? Proč jest neuctivost k národní vlajce trestána? Předstoupí-li někdo před vládce v zablácených botách, nenazve to každý neomaleností, netaktností, urážkou? Půjde mimo vládce, aniž pozdraví? Pod záminkou, že vše-

cko záleží jen na vnitřní oddanosti, nikoli na zevnějších »bezduchých« projevích? Kdyby byl zevnější projev skutečně bezduchý, byl by samozřejmě bezcenný — farizejství, které jsme právě odsoudili. Světský zákon ovšem nemůže uložit víc než zevnější úkon; ale ukládá je, ať už si při nich každý myslí, co chce.

Tolik vnějších projevů, tolik symbolických úkonů v občanském životě den co den! Vztyčení vlajky, pozdravení vlajky ranou z děla, sejmutí klobouku, pomníky, náhrobky, černý závoj, to vše že nejsou symboly, kterými projevujeme neb aspoň projevit máme radost, úctu, smutek, vděčnost? Projevujeme-li tedy vnějšími úkony své vnitřní cítění v životě občanském, proč je zavrňovat v životě náboženském? Bůh našich projevů nepotřebuje, ale tím více jich potřebujeme my, aby se naše duše snáze k němu, k neviditelnému, povznesla. Zlatý kalich při nejsv. oběti, čistá roucha, ozdobený oltář, nádherná paramenta, důstojné akce obětujícího kněze, velkolepá stavba chrámová, to vše směřuje k tomu, abychom si uvědomili vznešenost eucharistické oběti. Odhalení oltářů ve Svatý týden, zhasnutá světla, odstranění všech ozdob, mlčící zvony, to vše proto, aby v duši vzbuzen smutek a soucit s trpícím Spasitelem. Jásavé alleluja, světla a zpěv při vzkříšení vzbuzuje radost z oslavy a z triumfu zmrtvýchvstalého Vítěze.

C) Trojí chyby je nutno se vystříhat. Chyba, když nectíme Boha žádnými vnějšími projevy, chyba, nevycházejí-li ze srdce, chyba, když je konáme způsobem nepřiměřeným. Co znamená poslední slovo? Nepřiměřené jest, vyhledáváme-li a konáme-li věci nápadné, na př. ve chrámě; tak jednali farizeové, prázdní vši pokory a naplnění duchovní pýchou; pokládajíce se za zbožnější než ostatní, nosili svou »zbožnost« na odív. Nepřiměřené jest, pokládá-li kdo za hlavní to, co jest vedlejší, a naopak; činí si trpké výčitky, že se zapomněl před mariánskou sochou pokřížovat, ale nehne se v něm svědomí, když bližního jazykem bodne. Nepřiměřené jest, stavi-li kdo své pobožnosti nad pobožnosti církve, na př. raději vynechá v neděli mši sv., než by vynechal večer litanii k nějakému »svému« svatému.

Kdo pod záminkou horlivosti pro zákon Boží jiné nelaskavě kritizuje, odsuzuje a kárá, kdo pohrdá těmi, kteří o věcech nábožnosti jinak smýšlejí než on, kdo své ctnosti cení vysoce a ctnosti bližního nízce, kdo jest neposlušný duchovního rádce, kdo jazykem jako kopřiva každého pálí, kdo nese napomenutí nebo upozornění, tvrdošíjný, svéhlavý, neskromný, kdo snad hoví i všelijakým pověrečným zvyklostem, ten nechť je jist, že jeho zbožnost jest domnělá a tedy falešná. Farizeové . . . Spokojení sami s sebou a jisti, že i Pán Bůh může s nimi být plně spokojen. Lidé, kteří tahají rádi třísku z oka bližního, a ve svém oku nevidí trámu; na jiném přísně soudí každou maličkost, a neznají sebe ani své velké a odporné chyby.

D) Pravá zbožnost . . . Té nechybí ani jedno, ani druhé, ani vnitřní smýšlení, ani zevnější projevy. Vnitřní smýšlení, duše pravé zbožnosti . . . Bez něho by byla zbožnost jako skořápka bez jádra, květina bez vůně, strom bez mízy, tělo bez života. Její první podmínka jest láska, a láska se jeví především zachováváním zákona Božího. Tedy život podle víry jest podmínkou vši pravé zbožnosti. Plnit vše, co Bůh káže; nejen co káže v prvním

přikázání — osmé, sedmé, šesté, čtvrté nás stejně zavazují jako první. Jenom když z čistého srdce naše bohopocta vychází, může být Pánu milá. Za nic nestojí chvála Boží v ústech hříšníka. (Doslova chvála Boží Moudrosti; Sir 15, 9) Jak docela jinak chvála, kterou vzdávala Nejvyššímu nejčistší Panna! Srdce Páně! Svatí a světice! Andělé v nebi!

Jen je-li provázena blízkou láskou, jest zbožnost pravá. »Jazykem dobrořečíme Bohu Otcí, a jím zlořečíme i lidem, k obrazu Božímu stvořeným. Z jedněch a týchž úst pochází dobrořečení i kletba. Tak to nemá být, bratří moji! Slaná studnice nevydává sladké vody!« (Jk 3, 9 nn) Mně řekla 14letá dívčina o své družce: »Ta jest příliš pyšná, než aby mohla být zbožná.« Stejně lze říci: »Ten má příliš málo lásky a milosrdenství, než aby mohl být pokládán za zbožného.« Francouzský vojevůdce Condé při procesi r. 1652 veřejně líbal aspoň stokrát ostatky svaté Jenovefy, a přitom nebyl nikdo před ním životem jist, kdekdo se děsil jeho krutostí. Vídeňský kazatel Abraham a S. Clara mluví o »nábožných« lakomcích a lichvářích, kteří své bratry v Kristu odírají a odeženou ode dveří každého žebráka.

E) Pravá zbožnost zušlechťuje, jak jsme slyšeli v úvaze při modlitbě. Dělník, který zachází celý den s hlinou, se zamaže, zaměstnaný v továrně zpracováním tuků nasákne odporným pachem, v továrně čajové nasákne vůní. Kdo se rád s Bohem stýká, nezbytně si z tohoto vznešeného styku a společenství odnáší zpodobnění s nekonečně svatým Bohem, a být podoben Bohu jest cíl veškeré dokonalosti. Blah. Herluka, služebná, přichází z kostela, mrzutě se tváří, rozmrzele přehrabuje uhlíky v krbu, líně začíná svou denní práci. Její spoluslužebná Dorda se jí ptá: »Kdepak jsi byla, Herluko?« — »Hm, kde bych byla? V kostele jsem byla!« — »Tomu nevěřím! Kdybys přicházela z kostela, byla bys domů přinesla jiný obličej!« Kromě toho srdce proniknuté duchem pravé zbožnosti rádo a hravě zalétá k Bohu; před prací neopomine nikdy vzbudit dobrý úmysl (»ke cti a slávě Boží«), mezi dnem i při práci si občas vzpomene na Božského Spasitele i na nebeskou Matku a udržuje se neustále v přítomnosti Boží.

F) K tomu napomáhají krátké povzdechy (»střelné modlitby«), kterými nejen obnovujeme dobrý úmysl a tak činíme záslužnou každíčkou práci, byť šlo o zametení světničky; jimi se uchráníme i drobných hříchů, o těžkých ani nemluvě. Není možno celý den na modlitbách klečct, ale jest možno každou chvíli v myšlenkách se povznést k Pánu Bohu — a co jest modlitba jiného, leč »povznesení mysli k Bohu? V Palestině neprší celé měsíce; zato jest země skrápěna hojnou rosou — po celou noc krúpěj za krúpějí kane na suchou půdu, čímž se jí dostává dostatečné vláhy, že vydává hojnost květů a plodů. Modlitba jest duší co déšť půdě, a střelné modlitby jsou jako krúpěje rosy.

Máš i ty svou oblíbenou »rosnou« modlitbu? »Ó svatosvatá hostie, jež brány nebes otvíráš, boj nepřátelský doléhá, dej sílu, buď nám mocná stráž!« modlí se jeden a zalétá k svatostánku, před kterým ráno při sv. přijímání klečel. »Maria, ó jméno, se kterým netřeba zoufat... Svaté Srdce Mariino, budiž mou spásou!...« Tak se modlí druhý a třetí a zalétají k trůnu milosti. »Můj Bůh a mé všechno!« opakoval sv. František z Assisi. »Království

jeho nebude konce,« tak se posiloval a povzbuzoval při svých pracích pro Krista veřejný činovník. »Oblohy a země krása zhyne, slovo Syna tvého nepomine« — tak při studiu se plnil nadšením jinoch, hledě na obraz Stolice moudrosti. »Zříkám se tebe, satane, a držím se tebe, Kriste!« — tak obnovoval hodinu co hodinu svou nejsvětější přísahu konvertita. »Nejsv. Srdce Ježíšovo, chraň naši rodinu... Ve jménu Páně ... Srdce Ježíšovo, v tebe důvěřuji... Anděle Boží, buď strážce můj...« Vyber si nebo utvoř si i ty podobnou kratičkou modlitbu, která by byla takřka tvým životním a válečným heslem.

G) Všeobecně rozšířený bludný názor našich dnů jest mínění, že zbožnost jest ženská ctnost, snad i ženská slabost, která nepřísluší mužům. Kdo tak smýšlí a soudí, ať vzpomene velkých mužů minulosti. Hluboce zbožný sv. Václav, eucharistický kníže, byl udatný vévoda, třebaže tak mlád. Neméně zbožný Karel IV., Otec vlasti, dovedl mužně vládnout mečem, bylo-li třeba, rázně zakročil proti loupežným rytířům i jiným zlořádům, ohrožujícím pokoj a blahobyt jeho milované vlasti; pomíjím, že vše to, co pro svůj národ vykonal, předpokládá velmi podnikavou a energickou povahu. Zato málo zbožný Zimní král utekl z Čech při první ráně a ponechal zemi jejímu osudu. Sv. Ludvík u věku 17 let bojoval jako lev proti Anglii r. 1242, ale pak dovedl křesťansky odpustit svým vzpurným baronům a Jindřichu III. povolil výhodné podmínky míru. Byl laskavým otcem lidu, ale dovedl být přísný, vymáhal-li to obecný řád. Jednou na Velký pátek ho prosili o milost šlechtickému odsouzení; když však soudce vysvětlil, jak ten zločinec řádil, kázal ho popraviti téhož dne.

H) Chceš neomylně poznati, je-li kdo opravdu zbožný? Všimni si jeho chování v kostele! K tomu veď děti od nejútlejších let! Pěkně klečeti, sepnout ruce při modlitbě doma, stejně se chovati i v domě Božím. Kdykoli skotská královna Marketa šla se svými dětmi do chrámu, upoutaly pozornost všech; kdekdo hleděl na malé andílky, kteří svou milou a krásnou dětskou zbožností byli příkladem všem. Neměli by však spíše dospělí dávat příklad malíčkým? Eugen Cistenio, vyslanec Ferdinanda I. u Solimana, tvrdí, že u hrobu Mohamedova nesmějí Turci ani zakašlat, ani zašeptat, ba ani se ohlédnout; a my před svatostánkem? Farář v K. mi vypravoval, že působil ve smíšené osadě, kde na jeho kázání chodili i protestanté. Rozeznal je od katolíků na první pohled — podle chování. Chovali se slušněji katolíci? Pak ukázali, že vědí, před kým klečí. Či protestanté? Pak by to bylo zahanbující pro ty, kteří tvrdili, že věří v přítomnost Krista Pána v Eucharistii.

Mnozí Pařížané chodili na májovou pobožnost k Panně Marii Vítězné, aby slyšeli pěkný zpěv při okouzlujícím osvětlení, podobní židům, kteří přišli do Bethanie podívat se na vzkříšeného Lazara a zůstali, jací byli. Hrabě Jan de Soissons před 950 lety pilně se zúčastnil i nočních bohoslužeb, aby viděl pěkné dámy. Tedy už tehdy... Legenda vypravuje, že prý jednou svatý N. zhlédl u chrámové kroupky ďábla. »Jak tu můžeš vydržet, kdyžtž tolik věřících se znamená svatým křížem? Což se kříže nehroziš a neprcháš před ním?« — »Ano, ale co tito zde dělají, to není kříž, před tím mi netřeba

utíkat!« Ne tak my. Slušně klečct na obou kolenou, důstojně konat kříž, sebraně se modlit, nehledět vpravo, nehledět vlevo, varovat se každého zbytečného slova, aby o nás platilo, co řekl nevěrec král Fridrich II., byv jednou ve Vratislavi v dómě přítomen slavné mši sv.: »Kalvínci jednají s Bohem jako s čeledínem, luteráni jako s kolegou, katolíci jako s Bohem.«

»Vznešená schráno pobožnosti,« oslovujeme v litanii svatou Pannu. Svati Otcové a po nich církev ji přirovnává k sedmíramennému svícnu, jenž hořel dnem i nocí ve svatyni a byl obrazem čisté, pravou zbožností roznícené duše. Maria jako svíce planoucí, jako věčné světlo našich svatyní. »Ty jsi studnicí nám zdravou, z tebe čerpám zbožnost pravou . . .«, od tebe se učím nelícené zbožnosti. Je to zase její věčně krásný chvalozpěv, jenž nám odhaluje její nitro a dopřává nahlédnout do jejího srdce. Modlitba, povznesení mysli k Bohu . . . Magnifikat jest vzlet, v něm její čistá duše jako orel vzlétá k nebeským výšinám, k trůnu milosti. První myšlenka při slovech, kterými ji Alžběta blahoslavila a k jejímu omilostnění blahopřála, byl Bůh, původce a dárce všeho dobra, tedy i její velikosti. Dcera Aronova hledí na ní, omilostněná dcera Davidova hledí k Bohu; matka předchůdce Páně nenalézá slov, kterými by sdostatek zvelebila její povýšení, Matka Vykupitelova nachází přiměřená slova, jimiž velebí Nejvyššího a jemu děkuje; manželka nevěřícího a za nevěru ztrestaného Zachariáše srovnává s jeho nevěrou víru své mladické, trojnásob blažené příbuzné, panenská snoubenka Josefova neodmítá, nemůže její chválu, Duchem svatým vnuknutou, odmítnout, ale ukazuje k tomu, od něhož všechno dobré, co konáme, pochází a k němuž i směřuje, bez jehož milosti nejsme schopni ani nejmenšího záslužného skutku. Jako bychom slyšeli slova žalmu: »Ne mně, Hospodine, ne mně, jménu tvému přísluší veškerá chvála.« Vznešená schráno pobožnosti, ustavičně planoucí svíce pravé zbožnosti, oroduj za nás, buď nám vzorem a učitelkou pravé zbožnosti! (Viz str. 465.)

II.

I) Jak byli naši předkové proniknuti pravou zbožností, svědčí mnohý rys z jejich všedního života. Pozorováním přírody se zbožný duch snadno povznáší k Tvůrci. Věc, ve které světák nebo vlažný a tupý věřící vidí jen stvořenou krásu, lahodu a užitek (»ty stromy jsou pěkné, květy zrovna obalené, to bude letos švestek . . .«), mluví zbožné duši o moudrosti a dobrotě Boží: »Která lidská ruka by dokázala něco tak krásného jak tyto květy! Děkujme Pánu Bohu, že nám dává letos takovou úrodu!« Nuže, naše české lidové báje jsou důkazem, jak naši předkové při pozorování přírody zalétali k Tvůrci. I jiní národové mají lidové báje, ale jaký rozdíl! Naši předkové pozorovali křivonosku, a hned si vzpomněli na trpícího Spasitele, jemuž prý ono ptáče chtělo vytáhnout hřeby ze zraněných rukou; trhali rudé slzičky a mysli při tom na Bolestnou Matku Spasitelovu; když je na jaře vítala prvosenka, zalétli v mysli k nebeské bráně a k jejímu klíčnicku. Jak jsem viděl, nemají jiní národové vůbec pochopení pro tuto lidovou zbožnost a pozastavovali se nad ní, nemajíce tušení, jakým výchovným prostředkem jest, když matka maličkým na jaře na lučině vysvětluje to neb ono těmito lidovými bájemi. Vždyť my víme, že to jsou báje! Netřeba mít strach z »pověry«!

Tak každý kvítek a každé ptáče povznášelo mysl našich předků k Tvůrci. Ba i neblahé hnutí husitské mohlo mít úspěch jen proto, že se skrývalo pod roušku větší a opravdovější zbožnosti, zvláště když nelze upřít, že tu a tam nebylo všecko v našich řadách docela v pořádku. Do 14. stol se mohl náš národ honosit, že on jediný z křesťanských národů nebyl nikdy nakažen bludem. Když chtěl satan tohoto koukole nasít i u nás, musil se chopit jiné taktiky než jinde; nemohl napadnout přímo nějakou věroučnou pravdu a popírat na př. božství Kristovo nebo nutnost milosti; musil přijít v rouše beránčím a namlouvat skrze nepovolané »nápravce« církve, že jde o nápravu zkažených mravů. Jen tak dostal naše předky do svého tábora, a teprve když je měl, mohl rozvinout své zkázonosné dílo, naplnit »boží bojovníky« svým duchem a nepřičetným fanatismem, a pod záminkou horlivosti o zákon Boží vraždit, loupit, plenit.

J) O zbožnosti našich otců vypisují z kulturních dějin: »Křesťanská zbožnost pronikala veškeren jejich život. Jest s podivem, že naši předkové si uchovávali víru a zbožnost i ve stol. 16., v dobách divých náboženských zápasů, v nichž se na všech stranách bojovalo snižováním víry protivníkovy a zesměšňováním zásad křesťanských, tedy zbraní dvojsečnou, která protivníka sice raní, leč i útočníkovi může zasadit jizvu nezhojitelnou. Lze směle a všeobecně říci, že víra byla tehdejšímu lidu vzpruhou ke všemu jednání a jedinou útěchou, oporou i zbraní v zlostech tohoto slzavého údolí. Česká zbožnost byla i u sousedů v Němcích příslovečná...«

Kolik důkazů pravé neličené zbožnosti! V domácnosti všecko začínalo modlitbou a jí se i skonávalo. Nebylo snad pokrmu, aby při něm nebylo nahlas říkáno žehnání. Před obědem i po něm zhusta i zpíváno. V modlitebních knihách 16. stol. čteme modlitby i k nejdrobnějším případnostem, na př. prosbu otce, jenž vede syna po prvé do školy; prosí Boha, aby mysl synáčkovu ráčil k pilnosti nakloniti...

Jak pilně čítávali naši otcové v bibli! A přece nebyla psaná bible nikterak laciná. 13 kop grošů, 50 kop... Ani tištěné nebyly laciné. Jaký div, že s nimi zacházeli jako s pokladem a že o ni starostlivě pečovali i v poslední vůli! Ke čtení se shromažďovala čeleď s rodinou; obyčejně čítával otec. Jako se dnes scházívali po domácku ke čtení novin, tak tehdy i při práci čtena bible. Poučný obrázek toho máme z Kouřimí r. 1602: »Já seděl v okně proti řeznickým krámům a četl jsem ve Skutcích apoštolských. Zedník Pavel stál podle mne a poslouchal, Duchoslav Karlovský seděl v druhém okně a šil, a Daniel Kostelecký přišel a postavil se před průjezd...¹⁾

Jak smířlivě působila svátost těla Páně v praktický život! »Hněvníci« se před sv. přijímáním odprošovali, a to »při srdečné horlivosti«, nejen pro poslech, nýbrž osobně a nezřídka kleče. Starodávnou bylo u nás zbožnou

¹⁾ I v tomto směru jest nejsv. Panna naší učitelkou a naším vzorem. Nebylo pilnější čtenářky bible nad ni. Odkud to víme? Zase z jejího chvalozpěvu. Magnifikat... Kolik veršů, kolik slov, tolik narážek na slova Písma. Velebí Boha a děkuje mu slovy svaté knihy, její chvalozpěv jest vpravdě překrásná mosaika, složená ze slov proroků a žalmů. Z jeho kratičkových devíti veršů jest zřejmo, že neustálým rozjímáním jí slova svaté knihy, psané z vnučení Ducha svatého, přešla téměř v krev. Stačilo jen zasáhnout do lyry jejího srdce, a její struny vydávaly známé tóny, zpívaly slovy Písma.

povinností, aby ti, kdož měli kdy a cestou se nahodili, provázeli čestným průvodem kněze, nesoucího Velebnou svátost k nemocnému. S patrnou nevolí vypravuje české poselstvo, vypravené r. 1462 do Francie, že v Norimberce viděli »velký neřád«, a zvláště tento: »Šel kněz s tělem Božím s rynku dobře daleko do ulice, a žádný za ním nešel.« Když si nemocný přál být donesen k přijetí nejsv. Svátosti do kostela, upravili mu lože a všecek dům i lidé z ulice ho doprovodili tam i zpět.

Veřejný život byl veskrze proniknut duchem církevním. Nebylo korporace, zvláště cechu, aby nějak nesouvisela s životem církve, aby neměla svého oltáře v kostele, svých zádušních slavností, svého patrona; nebylo světské slavnosti, aby církevní ráz s ní byl docela setřen. I k divadelním zábavám brána náboženská látka. Výroční svátky a slavnosti církevní co chvíli zasahovaly do světského společenského života. Obrazy a sošky svatých na domech budily zbožnost bez ustání.

K) Jak byl všecek život proniknut zbožnou myslí, vidět velmi skvěle i z činností světských úřadů, od konšelů nejposlednějšího městečka až k nejvyšším úředníkům zemským. V »hromadě obecné« mluvil leckdy purkmistr k měšťanům nejinak než jako duchovní kazatel. Úřední ohlášky mívaly zbožná slova uvnitř, zbožný pozdrav na počátku nebo na konci. V Lito-měřicích vydali konšelé r. 1606 zákaz požívat maso v pátek a v sobotu po celý rok, poněvadž prý »Pán Bůh pro naše těžké hříchy neúrodou na vinicích nás všechny navštívit ráčil, a zvyklost zhovadilá při mnohých se nachází, že dne pátečního a sobotního masa se jedí. I aby tedy Pán Bůh v hněvu svém spravedlivém ukrocen býti ráčil...« Podobných zbožných nařízení jest celá řada, nejen v katolických městech, jako byla Plzeň. Tak svědčí Zikmund Winter, muž, jenž měl katolického smýšlení velmi málo.

Dopisy začínávali naši otcové křesťanským pozdravem, testament třemi kříži a slovy: »Ve jménu všemohoucího Boha Otce, Syna i Ducha sv. Počínám nejsv. Trojicí, s důvěrou v její pomoc a dobrotu.« Datováno podle svátků: »V sobotu po sv. Anně, ve čtvrtek před Povýšením sv. kříže, v pondělí po druhé neděli postní, den před Narozněním Panny Marie...«

Psané modlicí knihy, především pro panny, byly ve zvyku již před r. 1400; byly velmi hojně rozšířeny, zvláště v letech 1750—1850, tedy v době, když už dávno bylo známo tiskařské umění. Hoch nemohl své dívce způsobit větší radost, než když jí napsal nebo opsal takovou knížku; mnohý si na tom dal velice záležet. Ozdobné písmo, vkusné iniciálky, pěkné obrazy... Na národopisné výstavě v Praze r. 1895 jich bylo přes 880. Kolik jich zůstalo v rodinách! Kolik jich dáno zesnulé do hrobu! I vazba bývala někdy velmi umělecká a vzácná. Největší péče věnována výzdobě modliteb ke mši sv., tedy eucharistickým. Modlitby k zemským patronům nechyběly nikdy, o nejsv. Panně vůbec nemluvě. Literáti, t. j. zpěvácké sbory u chrámů, pocházející z dob Otce vlasti, tedy ze 14. stol., a zrušené osvícenským josefinismem v 18. stol., si pořizovali nákladné pergamenové kancionály, velmi ozdobné, takže se docela vyrovnají cizozemským bohoslužebným knihám; zprvu byly latinské, od stol. 16. nastupují písně české.

Ale i ve světských písních, nevyjímaje milostné, bývá často zmínka o Bohu, sv. Panně, kříži, růženci. Milující skládají veškerou naději v Matku

Boží, že s její pomocí budou jednou svoji, a dívčina odpovídá svému hochovi: »Byla jsem v Římově na pouti, tam jsem se za tebe modlila...«

Slavil-li kdo jmeniny, šla celá rodina na mši sv. Blahopřání bylo věci neznámou; ani děti rodičům nepřinášely k svátku gratulaci.

L) Šebestová sděluje v knize Lidské dokumenty, co jí vypravovala 70letá stařenka: »Po kerý nějakú prácu začnu, dycky ju požehnám, a už mám tak v obyčeji říct: Pane Bože nebeskej, požehnej mně tejto mojej dnešní práci ve jméno Ježíše Krista ukřížovaného. Indá všecku prácu začínali s Pánem Bohem; esli se nepomodlili, aspoň ju křížem požehnali a tak neco nábožného propověděli; včil tí mladí nejrač šecko se sakrama...« Ještě dnes na zbožném venkově aspoň stařenky se řídí příkladem svých matek; než mísily těsto v díži, učinily nad ním tři kříže, a právě tak, než začaly bochník; někde k tomu připojily: »Ve jménu Otce...« Místy byla i housátka kropena svčcenou vodou.

Z venkovského statku zajdeme do městského řemeslnického domu. Tajemství sv. víry, která měla vztah k řemeslu toho kterého otce rodiny, bývala oblíbeným obrazem v domě, na př. Panna Maria u kolébky Ježíškovy předoucí, Josef s tesařskou širočinou nebo pilou při práci. Patron cechu požíval vysoké úcty; jeho svátek byl oslavován slavnými bohoslužbami; jeho obraz se skvěl na korouhvích. Každý cech měl v kostele svou kapli neb aspoň oltář, za zesnulé členy občas sloužena mše sv.; přísně dbáno svčcení neděle, přestupníci stíhání pokutami; členové si pomáhali v nemoci, v chudobě, v neštěstí, když na př. někdo vyhořel; zemřelé svým nákladem cech pochovával a ujal se, bylo-li třeba, vdovy i sirotků; svátostná důstojnost manželství byla vysoce a svatě pojímána, výučné listy i jiné úřední listiny byly protkány vzpomínkami náboženskými.

Tak vypadal život našich otců. Co k tomu podotknout? Arnold praví: »Neštěstí Francie jest, že nikdo nemůže milovat její minulost.« Bohužel, Francouzi jsou na ni náležitě pyšní, i na krvavou revoluci 1789—1795. My však můžeme minulost své vlasti milovat; nikoli krvavou husítskou minulost, jak se vštěpuje dětem do hlavy, nýbrž krásnou, zbožnou minulost pokojných dob víry. Ne však jen milovat — především zbožnost a víru svých otců následovat!

Magnifikat — možno-li, zpěv.

Litanie k Srdci Páně.

Čtení: Mt 6, 1-18; Jak 5.

SVÁTEK SV. VÁCLAVA.

Tři doby země České.

Doba víry, doba světla a poměrného štěstí.

Doba bludařství a bludařů, doba našeho národního neštěstí, doba rozhárautosti a důsledného poněmčování, kritická doba, kdy náš národ byl na pokraji hrobu.

Doba nevěry, jednak osvícenského odkřesťanování josefínského, jednak moderní bezvěry, doba neméně kritická než předešlá.

A) První doba, doba víry, doba, kdy světlo Kristovo se ponenáhlu probíjelo mraky pohanské pověry, světlo, které nám přinesli svatí věrozvěstí soluňští. Řím umučil ty, kteří mu světlo Kristovo přinášeli, sv. Petra a Pavla, Němci ubili svého největšího apoštola, sv. Bonifáce, Prusové zabili svatého Vojtěcha ještě dříve, než mohl svou misijní činnost u nich rozvinout. Náš národ patří k těm, kteří hlasatele evangelia Kristova vítali s otevřenou náručí. Ale mýlil by se, kdo by soudil, že přechod z pohanské tmy k světlu sv. víry se u nás provedl rázem, hravě, bez obtíží. Pověry a pohanské zvyky, které přešly za dlouhá staletí lidu v krev, nebylo lze vymýtí rázem. Nebyli všichni jako první pokřtěná česká žena a světice, vychovatelka sv. Václava, která přilnula k pravdě Kristově celým srdcem a obrátila se docela ode všeho, več dříve věřila a co dříve ctíla. Již dvě, tři staletí zářilo našemu národu světlo víry, a ještě musí biskupové i knížata ostře vystupovat proti pohanským pověrám.

Nicméně světlo evangelia se proboujovalo a duch Kristův pronikal veškeren život soukromý i veřejný našich otců. Ve jménu Páně se vše začínalo, jim vše i končilo, bez slavných bohoslužeb byla nemyslitelná jakákoli slavnost. Život našich otců se soustřeďoval kolem nejsvětější oběti, a úcta k Matce Boží byla jejich nejmilejší pobožností. Z lásky k nebeské Královně byl hotov náš lid k jakýmkoli obětem; jí věnoval na př. Václav II. své nejmilejší zátiší zbraslavské s pohledem jasným a srdcem radostným. První cesta nového vládce vedla k hrobům našich zemských patronů, u sv. Víta korunování králové. Radostné události byly provázeny hlaholem zvonů a mohutným chvalozpěvem »Bože, chválíme tebe«, zasedání sněmu i městských rad začínávalo slavným vzýváním Ducha sv. neb aspoň modlitbou. Naše vlast poseta kláštery, těmito středověkými pokladnicemi uměleckých památek a semeništi věd. Premonstráti a zvláště cisterciáci, skoro současně založení, volání do Čech i na Moravu. Stačí vyslovit jména Zlatá koruna, Vyšší Brod, Osek, Plasy, Sedlec pod Kaňkem, Velehrad, Předklášteří u Tišnova, Strahov, Želiv . . . O vzdělání prostého lidu pečovaly školy farní, kterých podle svě-

dectví Palackého bylo u nás neméně a snad ještě více než v jiných zemích. Písmo svaté, nejdražší kniha věřících, byla zvláště našim otcům drahá.

Co nám dala tato doba sv. víry? Jak poznamenáno při svátku sv. Cyrila a Metoda, vřadila nás do počtu národů vzdělaných, založila naše písemnictví. Kdyby Svatopluk ze msty, že svatý biskup velehradský káral jeho nezřízený život, nebyl zmařil jeho životní dílo, slovanskou liturgii, byl by si učioval náš národ svůj národní svéráz; ten by se byl bral svým směrem, nezávisle na neblahých vlivech evropského západu, a dnes by možná všechny kraje podél Labe až k Hamburku a Brémám, Pomořany a Prusy, hlaholily milou slovanštinou, spojeny v jedno poutem slovanské liturgie. Apoštolování od slovanských věrozvěstů slovanským jazykem nebyli by se Polabané vzpírali světlu Kristovu, jako se mu bránili, když jim je vnucovali mečem němečtí králové a cizím jazykem němečtí misionáři. Nyní stojíme jen nad troskami anebo úlomky toho, co mohlo být. Přesto vykazuje doba víry nejednu světlou stránku v našich dějinách. Český Achilles Břetislav I., Soběslav I., selský kníže, potom Přemysl I. a II., Václav II., Karel IV. . . . České království mocné, slavné, bohaté, Praha, nejslavnější město v celé střední Evropě; zdaleka široka do ní spěchala vědychtivá mládež . . .

B) Druhá doba, doba bludařů a bludařstev . . . Až do Karla IV. se honosili Čechové, že z jejich země nevyšel dotud ani jediný bludař, na které nebyl středověk právě chudobný, že náš národ uchovával evangelium Kristovo neporušené a bludy nenakažené. (Str. 474 n.) Uplynulo několik desítek let od smrti Otce vlasti. Co se potom dalo, vyjadřuje několik jmen. Oxford, Wiklef, Hus, Žižka, Tábor, Luther . . .

Husem začíná voj bludařů, kterých se vyrojilo bez počtu. Takový byl u nás zmatek, taková anarchie a svévole ve věcech víry, že i nepřátelé církve nařikají. »Čechy byly jako stoka, kam se slévaly všemožné nesmyslné bludy z celé Evropy.« Husitské bouře . . . Zjednaly nám vojenskou slávu, ale na bojištích se nerozléhal jako dříve zpěv »Gospod, pomiluj« (Hospodine, smiluj se), ani »Svatý Václave«. Válečnou zdatností a nepřemožitelností Čechové slyneli, ale vynahradí to nedozírné škody, které jsme v jiných směrech utrpěli? Vyváží válečná sláva rány, naši vlasti zasazené, rány, z kterých krvácela dlouho a dlouho?

Země zpustošena a neobdělávána, selský lid se dostal v daleko tísnivější poddanství, než jaké zakoušel za dob víry, po stránce hospodářské a zvláště kulturní netušený úpadek. Karlova univerzita na posměch všem, kláštery, tyto vysoké školy věd a umění, vybité, převzácné památky zničeny. Luza ničí a boří vždy s velkou chutí a ďábelskou zálibou drahocenná díla, o nichž pracovaly pilné ruce celá desítek let a staletí; zvláště nábožensky zfanatisovaná luza, jako byla husitská, když byli přesvědčeni a když jim jejich kněží a vůdcové namlouvali, že konají dílo bohulibé, že pálením obrazů a knihoven, jakož i bořením oltářů, prokazují službu a potěšení Bohu a zisk evangeliu, že kráčejí ve stopách Josuových a jiných velkých mužů Božích, potírajíce prý římské modlářství a pleníce modloslužbu, která prý poskvřňuje tvář země a půdu naší vlasti. Tedy chvalitebné dílo . . . Luza takto nábožensky zfanatisovaná jsou dvojnásobní Vandalové; bořili a pálili ve jménu Páně . . ., ve jménu zákona Božího, ve jménu čistého evangelia. Vraždy při-

tom páchané byly též podle výroku Žižkova skutek bohumilý; pobíjeliť prý jen modláře, kteří nebyli hodni, aby je země nesla. Že se při tom bohumilém díle kolikrát zpili do němoty, to »božím bojovníkům« nevadilo. Tak jednali na př. hned při svém prvním hrdinském činu, když vydrancovali klášter bezbranných kartusiánů na nynějším Smíchově. Co památek a vzácných děl stavitelských a písemnických vzalo za dlouhých 15 let husitských válek za své! Co nám zbylo ze vsí předhusitské katolické literatury, když vyzna-vači Husovi kdekterou klášterní knihovnu spálili! Když arcibiskup Zbyněk Zajíc spálil v Praze knihy Wiklefovy, zpívali studenti po pražských ulicích posměšný popěvek; složil už někdo i elegii (žalozpěv) na knihy a stavby zničené od husitů? Těch bylo víc, byly cennější a pro dějiny našeho národa významnější! Kolik vzácných historických pramenů tehdy proměněno v dým!

Kompaktáta... Skoro sto let o ně bojováno. Kolik poselství kvůli nim posláno na basilejský církevní sněm a do Říma! Každý by soudil, že věc, která stála tolik bojů a tolik krve, která s tak velkými národními oběťmi vydobyta, bude všem svatá a drahá. Byla by, kdyby nebyla načichlá bludem. Ale to jest kletba bludu: když pomine půvab novoty, přejídá se, a proč včera horoval celý národ, k tomu jest dnes chladný. Uplynulo sotva 70 let od smrti Jiřího z Poděbrad, a Češi sami hodili kompaktáta do starého haraburdí. Kdyby nebylo husitského bludu, jak docela jinak by se asi byly vytvářely dějiny naší vlasti za vlády tohoto statného, mocného a bystrozrakého krále, sympatického i nepříteli! Jeho vladaření skoro docela vyplněno nesnázemi s Římem a válkami s křížáckými voji maďarského Matyáše Korvína. Evropští vládcové zamýšleli ustavit protitureckou koalici za vedení našeho českého krále, a že se papež proti tomu stavěl? Jistě proto, že nechtěl vidět v čele křesťanských vládců husitu, podle svého přesvědčení bludaře. Rok před smrtí dává Jiří od českých pánů zvolit za krále nikoli svého syna Viktorína, neméně schopného než byl on sám, nýbrž polského králevice Vladislava Jagellovce, 15letého, jenž podle názoru Jiřího byl jediný s to smířit český národ s Římem. Neblahý krok... A přec se Viktorín po nedlouhé době zřekl kalicha. Kdyby to byl učinil jeho otec!...

To vše jen začátek bolesti. Vladislav se považoval více za krále uherského než českého, Ferdinand Habsburský za německého knížete; příliv cizinců do Prahy a do Čech vždy větší a větší. Nejtěžší rána pro náš národ byl protestantismus. Dlouhými spory s Římem se stal duch našeho národa protiřímským, a když Luther začal po způsobu revolucionářů a demagogů brojit a bouřit proti autoritě apoštolského stolce, našly jeho názory i slova mocnou odezvu u nás. Češi, jediný slovanský národ, jenž skoro celý přijal protestantskou nauku, jediný neněmecký národ, jenž běžel za Lutherem. Luterství, »německá víra«, a s touto »německou« vírou se dralo do Čech i němectví všemi póry, jak s úchvalou svědčí i němečtí protestantští dějepisci. Německé náboženství, němečtí kazatelé; němečtí nebo německy smýšlející páni je u nás na svých panstvích podporovali a vyháněli české katolické nebo husitské faráře. Pohraničí poněmčeno tehdy, jak se můžeš dočíst u českého badatele Zikmunda Wintera. Vypočítává, jak krok za krokem postupovalo poněmčování, jak město za městem v severních Čechách se přebarvovalo a tak bylo neodvratně ztraceno pro českou řeč. Smýšlení našeho národa, zprvu protiřímské, se nyní stalo německým, vůdcové národa, kteří zavinili

Bílou horu, byli z velké části Němci; někteří česky ani neuměli. Pod širočinnou katovou 21. června 1621 padaly německé hlavy, nikoli výkvět českého národa. Slovanská liturgie by byla zajistila naši národní existenci na věčné časy; německá víra Lutherova náš národ poněmčila, a nebýt očistné akce Ferdinanda II., byl by náš národ v německém moři zanikl nadobro jako polabské kmeny.

Habsburkové, třebaže jich blaze příliš nevzpomínáme, neměli v úmyslu ani v plánu vyplenit českou řeč. Ta zůstala úřední řečí, třebaže Ferdinand II. jí učinil němčinu rovnoprávnou, což ostatně naši »čeští« páni před Bílou horou v praxi provozovali už dávno. Poslední pozůstatky naší politické samostatnosti nám vzala poslední Habsburkovna, manželka Františka Lotrinského, Marie Terezie, a její syn, první Lotring na českém trůně, Josef II., důsledně vykazoval češtinu ze škol, z úřadů, z veřejného života. Tím přicházíme ke třetí části.

C) Druhou dobu naší vlasti, jejího ducha a neblahý význam pro náš národ vystihuje smutně proslulý vrch nablízku Prahy a truchlivé datum 8. listopadu 1620. Co označuje třetí dobu? A jak ji pojmenovat? Ve dvě období se rozpadá. Josefínské osvícenství, vzdálené křesťanství a jím pohrdající... Tehdy byl náš český lid věřící. Nebe nám chtělo jen ukázat, čeho se může náš národ nadít od vládců, kteří se nehlásí ke kříži Kristovu, a jakou moc najde sám v sobě národ sebevíce ujařmený, drží-li se Krista a jeho svatého kříže. Josefínská doba... Zase ničení písemnictví a uměleckých památek, ovšem ne pouze u nás. Nanovo můžeme lkát: »Kolik vzácných historických dokladů vzalo tehdy za své!« Co přečkalo bouře husitské, to zničilo osvícenství josefínské při důsledném rušení klášterů. Rozdíl je ten, že husitští vandalové byly roty neukázněných nevzdělaných lidí, sebranka z cizích zemí mezi nimi, kdežto josefínští lidé byli studovaní páni, jednali ne ve vzplanutí okamžité vášně a divokosti, nýbrž podle promyšleného plánu, chladně, s plným vědomím toho, co tropí. Náš český lid však zůstal přitom věren víře otců, a probuzenské hnutí, na které můžeme být větším právem hrdí než na vojenskou slávu Žižkových vojáků, bylo naším národním vzkříšením. Alleluja! Vstal národ, jež jste se již chystali nést k hrobu a na jehož rov jste již chtěli přivalit nábrobní kámen. Alleluja, alleluja!

Uplynulo asi sto let. Přišly doby zlé, horší než doby kdykoli předtím, doby, kdy náš národ sám bez věří propadl. Konec minulého a celá polovina nynějšího století. Národ bez víry, národ, jenž se zřekne dědictví otců, dědictví svatováclavského, odolá náporu, vrhne-li se na něj mocnější soused, proslulý bezohledností a násilností? Národ tak malý a se všech stran nepřáteli obklopený může doufat jen v pomoc nebes. Den 30. září 1938 a Mnichov jest nám toho dokladem. »Lépe jest doufat v Pána než důvěřovat v člověka; lépe jest utíkat se k Hospodínu než skládat naději v knížata.« (Ž 117) Dostali za vyučenou ti, kteří spoléhali v lidskou pomoc a přátelství. Nám pak celé šestiletí 1939—1945 bylo výstrahou. Výstrahou... Co bychom byli pořídili vlastní silou proti kolosu, který všecko drtil, co mu do cesty přišlo? Co proti rozvětvené policii, pronikající všude jako vzduch póry? Když měli tak vydatnou pomoc v udavačích a zrádcích z české krve! Ty nám vychovala nevěra v letech 1918—1938! Pán ve své lásce a milo-

srdenství nedopustl, aby došlo k nejhoršímu; za málo let učinil zkoušce konec. Výstraha — těm, kdož dosud soudí, že nevěra jest nebo bude pro náš národ požehnáním. Nedá-li se náš národ poučit touto tak truchlivou zkušeností, co ho čeká? Jerusaleme, Jerusaleme, obrať se k Hospodinu Bohu svému!

D) »Svatý Václave, nedej zahynouti nám ni budoucím!... Ty jsi dědic české země, rozpomeň se na své plémě, svatý Václave!« Tak již celé tisíciletí volá náš národ k svému ochránci, tak s vroucností a plní naděje zpívali naši otcové v dobách zlých, tak plní svaté hrdosti pělí v dobách klidných, tak prosí a modlí se po nich i jejich synové. Svatý Václave...

»Cokoli v Čechách jest dobré a správné, nazývá lid svatováclavským,« praví německý spisovatel Reinsberg. Měl říci: »Cokoli jest lidu drahé a svaté, to nazývá svatováclavským.« Svatováclavské dědictví, víra a mateřština našich otců, svatováclavský národ... V těžkých dobách, kdy šlo o naši národní existenci, se utíkal lid k sv. Václavu, jak jsme byli sami nedávno svědky..., poněkud zapomenutá píseň k sv. Václavu se rozhlaholila v letech 1938—1945 nanovo v našich chrámech a byla zpívána neděli co neděli, skoro den co den, ne jako dříve pouze ve svátek našeho svatého dědice. »Svatý Václave« zpíval náš lid v době posledního ujařmení, nikoli »Kdož jste Boží bojovníci«. Blaník, tolika pověstmi ověčený, jest dokladem této skálopevné důvěry našeho lidu v pomoc a ochranu našeho svatého knížete. Obklopen svými rytíři — podle některých pověstí jsou to hrdinové, pobíti v boji za víru od táboritů — čeká na chvíli, kdy bude vlast volat. Rytíři v plné zbroji spí stejně jako jejich koně, buď na zemi nebo na kamenných lavicích nebo stojíce opření o svou zbraň, podle té které pověsti. Kdy přijde chvíle, na kterou čekají? Až prý pojede vozka přes Karlův most, zapráská bícem a řekne: »Zde kdysi stávala Praha...« Kolikrát jsme si na to vzpomněli při leteckých útocích! Pak svatý kníže vzbudí své rytíře, pak se otevře Blaník, pak v čele svého voje vyjede svatý dědic země České, pak navždy zažene nepřátele, pak budeme jen vzpomínat: »Kolik to bouří nad vlastní se sneslo...«

Pověst... Naše legendární hora se neotevře, nevyřítí se z jejího lůna tajemné řady svatováclavských rytířů. Ale jisto je, dokud bude jediný jazyk mluvit sladkou řečí svatováclavskou, dokud bude jediný věřící Čech na světě, dotud bude v těžkých dobách — a ty náš národ neminou ani v budoucnosti, jako jich nebyl ušetřen v minulosti — dotud bude o pomoc spínat ruce k Matce Boží — a k svatým patronům, především k svatému knížeti, a jistě ne nadarmo, jako jsme je nadarmo nespínali ani my v nedávných letech. Nadšený vlastenec, jezuita a kněz Bohuslav Balbín, v modlitbě k sv. Václavu vyjadřuje důvod naší naděje: »Nejsme-li hodni tvé pomoci my, nezdární synové zbožnějších věřících otců, ustrň se nad námi a přispěj nám na pomoc z ohledu na ně, hodnější otce naše, kteří tě prosívali: „Nedej zahynouti nám ni budoucím“...«, za nás, za své syny, byť nehodné, za budoucí tě prosili, a ty vyslyš aspoň je, když ne nás...« Dokud bude na světě jediný věřící Čech... A nebude-li ani jednoho? Pak nad naší vlastní smiluj se Hospodine! Rok 1618—20, 1938—45... »Nechť vaše vlast jako jediná velká rodina se skvěje a posiluje jedinou a touže vírou sv. Václava!« (Pius XI.)

E) Náboženská úcta neboli kult sv. Václava... Už za dvacet let po jeho mučednické smrti, r. 951, se vypravovalo v Dánsku o zázracích, které se staly na přímlovu našeho národního světce. V kalendářích se vyskytuje jeho jméno již r. 1000, v martyrologiích od r. 1100. U nás byl od prvopočátku až do nedávna zasvěceným svátkem, od r. 1400 se slavila oktáva. Náš světec byl uctíván po celém Rakousku, a mocný císař Leopold I., slavný tím, že učinil konec tureckému panství v Evropě, zatlačiv je na Balkán, vymohl od Apoštolské stolice, že jeho svátek byl zaveden v celé církvi — muž, jenž byl jinak k našemu národu chladný a jenž by byl hravě dosáhl toho, aby na celou církev byl rozšířen svátek jiného vévody — míním jeho křestního patrona, vévody Rakouskéhoho Hrob našeho světce požíval vyznamenání, že měl právo asyly i pro vrahy, pro které jinak právo asyly neplatilo — stíhaní světskou spravedlností byli totiž bezpečni, když se uchýlili k oltáři, do chrámu nebo na jiná posvátná místa církevním právem přesně určená, a jen nejtěžší zločiny byly z tohoto dobrodiní zákona vyňaty. Nejstarší městská pečeť Vodňan, pocházející z r. 1422, má obraz sv. Václava, některé osady jej měly ve znaku, na př. Čistá na Plzeňsku.

Jak jest náš svatý kníže spjat s dějinami našeho národa, svědčí povrchní pohled. Kaple sv. Václava u Brodku, nedaleko poutního místa Tannaberg, byla postavena Břetislavem I. na památku slavného vítězství nad Jindřichem III. u Domažlic r. 1040, když s přesilou vyzbrojeného vojska vpadl do Čech, a jen pomocí poustevníka Vintíře měli co děkovat, že neupadli všichni v české zajetí — ukázal jim totiž cestu šumavskými pěšinkami zpět do Bavor. Týž poustevník pomohl císaři za rok potom obelstít českého knížete, ukázav jim hned na počátku válečného tažení cesty v šumavských hvozdech, po kterých vnikli do naší vlasti a obešli Břetislavovo vojsko. Nicméně český kníže si Vintíře pro jeho svatý život vážil, přátelsky se k němu choval a odebral se i k jeho úmrtnímu loži, r. 1405, a dal jeho tělo převézt na Břevnov, ač by jej byl musil pokládat nikoli za přítele, kdyžť jej vydal v moc nepřátel. Druhé velké vítězství, dobyté nad Němci, vpadnuvšími do naší vlasti, bylo u Chlumce nedaleko Teplic v Rudohoří, kde Soběslav I. porazil na hlavu Lothara; kněz Vít před bitvou povzbuzoval Čechy vzpomínkou na mocnou pomoc dědice země České. Třetí vítězství u Mühlendorfu..., 20. září 1322 ráno při mši sv. přijal Jan Lucemburský tělo Páně, a byv mimo nadání vysvobozen z velkého nebezpečí, postavil na bojišti kapli sv. Václava. Jeho manželka, poslední Přemyslovna, zemřela v týž svátek 1330. Její prvorozenec byl pokřtěn na jméno Václav — Karel IV.! Tento mocnář, nechtěje měnit dlouholetý obecný zvyk, jenž ho nazýval jeho bířmovacím jménem, zachoval po celý život vroucí úctu k svému českému patronu. Mimo jiné na př. zbudoval kostel sv. Václava ve Vratislavi, v hlavním městě slezském, a kapli s klášteříkem v Ingelheimu u Mohuče, ustanoviv, že jeho členové musí být rodilí Češi, a svému prvorozeneci dal jméno našeho národního světce. R. 1292 složili Krakovští jeho dědu Václavu II. přísahu věrnosti v tamější katedrále sv. Václava, a ve svátek téhož světce téhož roku padl hrad Sierad, pevná bašta Václavových nepřátel, neodolavši mužností českých vojáků.

Píseň: Svatý Václave. \\
Litanie k zemským patronům.

Svatyň zasvěcených našemu sv. dědici je v Čechách na 200, na Moravě přes 60 (B. 40, O. 22), v Americe 60. Kostel v Proseku pochází prý z r. 970. Světec má své chrámy i na Slovensku, v Polsku (krakovská katedrála!), v Jugoslavii, v Lužici, v Rakousku, v Maďarsku. Angličané mají oblíbenou vánoční píseň o »dobrém králi Václavovi«. Ve 14. stol. byl ve svatopetrské papežské basilice v Římě zasvěcen oltář jakožto jedinému panovníku-světci, nahrazený později oltářem mramorovým.

Pod praporem sv. Václava táhli Čechové do boje, jménem sv. Václava ozdobena první česká legie, utvořená na Sibiři v první světové válce, sbor národních hrdinů, bojujících za osvobození vlasti; teprve později jistým vlivem přejmenována na legii Husovu. Ale nejen v dobách těžkých, v bojích za národní existenci, vzpomínali naši otcové svého svatého knížete. K jeho svátku se scházivaly nebo byly svolávány sněmy, a ne jeden »sněm svatováclavský« měl nemalý význam pro naše politické dějiny.

LÁSKA K VLASTI.

A) Vypisují z odborného díla: »Richelieu byl sice věřící katolík a nosil kardinálský purpur, zařídil si ve svém pařížském paláci zlatou kapli s nejdrahocennějším náčiním, ale především byl Francouz, a kde se střetly zájmy Francie se zájmy církve, neváhal ani okamžik dát přednost Francii. Nic se mu nezdálo pro velikost francouzského národa nutnějšího než srazit habsburskou světovou moc. Proto chystal válku všemi prostředky, a přitom mu byl každý spojenec vítaný, protestantský švédský král stejně jako turecký sultán. Richelieu nebyl slaboch, který by se dal svým zpovědníkem od svých plánů zdržet hrozbou věčného zavržení.« (Což jest u katolíka, a kněze na pováženou!) Autor mohl své vývody rozvádět ještě dál; slávě Francie byl tento státník hotov obětovat a obětoval věčnou spásu tisíce duší, podporoval v Německu protestanty proti katolickému císaři, posledním úsekem třicetileté války jakožto spojenec Švédů poškodil království Kristovo jako málokdo; situaci luteránů v Německu posílil a katolickou církev tam zeslabil mírou netušenou. Přitom mu byl vskutku každý prostředek dobrý; lest, úplatnost, násilí, bezohlednost všeho druhu, zákeřnické odstranění odpůrců ve vlastní zemi. Kdyby pro slávu Francie musila církev nadobro zahynout, nebyl by váhal k tomu být nápomocen, jak svědčí uvedený výrok: »I sultán mu byl jako spojenec vítán« — sverepý nepřítel křesťanstva, který se přece chlubil, že srazí s chrámu sv. Petra v Římě kříž a postaví na něj půlměsíc — a tehdy se opravdu zdálo, že k tomu není daleko. Jak docela jinak smýšlel papež, který se pokoušel sjednotit katolického císaře Ferdinanda II. s katolickou Francií proti společnému nepříteli kříže Kristova v protestantském Německu i na tureckém východě!

Uvádím ti tohoto muže jako doklad, jak pravé vlastenectví vypadat nemá a nesmí. Slyšel jsi právě výrok: »Kde se střetly zájmy církve se zájmy Francie . . .« Řídil-li se vládce svatým, věčným a všeobecným zákonem Božím, vysloveným v nedotknutelném a nezměnitelném desateru, pak se nikdy nestřetnou zájmy církve se zájmy státu. Soudí-li ovšem, že zájmy jeho státu vymáhají, aby slabého souseda proti všemu právu božskému a lid-

skému napadl a zničil, jako nás v zájmu svého státu chtěl nadobro zničit a vyhladit nedávno soused náš, pak ovšem se střetnou jeho zájmy s učením církve, tak jako zájmy vraha nebo zloděje se střetnou se zákonem Božím. Tak dalece nesmím mít rád ani sebe, ani vlast, abych směl kvůli jednomu nebo druhému bezbranného napadnout, zabít, oloupit. Může být, že mužové, kteří svému státu dopomohli k rozmachu způsobem, jež nejvyšší zákonodárce zakazuje, slyňuli železnou energií, státnickým rozhledem, strategickou neboli válečnou geniálností; ale těmito vlastnostmi se může skvít i největší lupič a lotr, tyto vzácné dary ho ani neopravňují, ani neomlouvají, aby směl být banditou. Fridrich II. pruský, Bismarck, Hitler... Vždy zůstane pravdivým slovo zajatého piráta, námořního lupiče, k Alexandru Velikému: »Protože já to konám s malou lodicí, sluji pirátem; poněvadž ty to děláš s velkým loďstvem, sluješ dobyvatelem.«

B) Vlastenectví, svoboda..., dvě slova, jichž se zneužívá o překot. Dvě slova, obě krásná, obě vznešená, ale jen v duši pravých charakterů rozvíjejí plně svůj zušlechťující vliv.

Co svobody se týče, nenajdeme nadšenějšího chvalořečníka, obhájce a průkopníka křesťanské svobody nad sv. Pavla. Stále a stále se u něho v nejrozmatitějších obměnách vrací myšlenka: »Važte si svobody, kterou vám Kristus zjednal, a nevracejte se do starého otroctví.« Ale již jeho druh v apoštolátě musil věřícím připomenout: »Nečiňte svobodu záměnkou zvěle a zloby.« (Viz 1 Pt 2, 16) Zbraň rytířům, ne zákeřníkům, a svobodu čestným, ne lotrům, jak řekl katolický ecuadorský prezident Garcia Moreno.

Vlastenectví... Tvůrce sám vložil do srdce každého z nás lásku k hroudě, která ho zrodila, lásku k národu, se kterým nás pojí svazky krve a příbuzenství, k řeči, kterou mluvili naši otcové a které nás učila matka, vůbec ke všemu, co bylo našim otcům právem svaté a drahé, k naší národní tradici, velké minulosti a dějinám. Lne-li horal ke kamenitým neúrodným skalám a chudým salaším, které jsou jeho domovinou, lpí-li obyvatel černého afrického Konga na své nekulturní mateřštině, vrhal-li se Sioux a jeho rudí soukmenovci v nerovný boj proti lupičům své rodné půdy, oč více se sluší činit tak nám, synům národa, jenž nepatřil nikdy k nejubožejším národům Evropy!

C) Lásky k vlasti, nefalšovaná, ryzí... Nejkrásnějším vzorem jest nám náš božský Učitel. Věděl, co stihne jeho nehodný národ za to, že odmítal světlo jemu s nebes přinesené a že odepřel víru vyslanci svého Boha. Přesto Pán svůj lid miloval, jak svědčí slzy, prolévané o Květné neděli nad nevěřícím městem, vražedníkem proroků. Panenská Matka Vykupitelova nám prozradila ve svém chvalozpěvu, že byla pravou dcerou svého národa; hrdá na velké svatosvaté zásliby jejímu lidu dané, za ně i náležitě vděčna, děkuje v posledních dvou verších Magnifikatu vší vroucností svého čistého, rozradostněného srdce, že se konečně Jehova svého lidu ujal, jak mu byl skrze proroky slíbil, a že mu posílá toho, který bude největším synem svého národa a přitom spásou světa. Proroci sami, jací vlastenci! I když musili doznat, že lid modloslužbě oddaný jest hoden těžké pokuty, i když mu hřměli do duše, že hříchy a neřestmi svolává na sebe kletbu nebes,

nepřestávali svou vlast milovat. Izaiáš nenalézal slov radosti, když zvěstuje, že po trestu přijde odpuštění, sláva a moc. Jeremiáš, jenž od krajanů nejvíce zakoušel, volí zůstat ve zrušené vlasti, třebaže se mohl na babylonském dvoře nadít lepších dnů. Nahum líčí malebně zasloužený konec ujařmitelů svého národa; spolu s Haggäem a Malachiášem snad největší vlastenec mezi malými proroky. Amos, prorok sjednocení . . .

Sv. Pavel, jenž sám se nazývá apoštolem pohanů a vystupuje co nerozhodněji proti zkosnatělému židovskému nacionalismu, z něhož se nedovedli ani po přijetí křtu vymanit, netají se tím, co čeká jeho národ pro zatvrzelou nevěru, a přesto se za něj neustále modlí a nabízí se dokonce Pánu i v oběť »za své bratry podle těla, jimž v první řadě Mesiáš poslán.«

Křesťanští světci . . . Náš sv. Václav, sv. Prokop . . ., Panna Orleánská, největší vlastenka v zástupu francouzských světců, František z Assisi nebo Jan Bosko, oba Italové tělem i duší; ale to nikterak nebrzdilo velký vzlet jejich vznešeného ducha, oba posílali své duchovní syny daleko od vlasti, aby pracovali o duševním blahu vzdálených kmenů, sedících ve stínu smrti. Sv. Ludvík a jeho prsten! (Str. 134.) Neměl lásky kromě něho . . ., kromě Boha, manželky a vlasti, a jak docela jiný byl než muž, s nímž jsme svou úvahu začali! Nevyužil tísně svého anglického souseda, odvěkého nepřítele svého národa, a při jisté příležitosti dokonce vrátil dobrovolně území, na něž podle svého soudu neměl práva. Petr Kanisius, jenž poslušen rozkazu řeholních představených vyučuje v jedné sicilské koleji, ale s bezmeznou radostí vítá své poslání, návrat do německé vlasti, a věnuje duchovnímu blahu jejich zbloudilých synů všechny své síly. Tomáš Morus, Angličan, kancléř, tedy po našem způsobu mluvení ministerský předseda, a světec. Terezie avilská, hrdá na velkou minulost svého španělského národa, stejně jako Jan z Avily, apoštol Andalusie. K světcům připojme velké muže. Damián Deveuster, otec malomocných na Molokai . . ., stálo ho krev vlastního srdce, když poslušen hlasu Božího se měl odtrhnout od své drahé vlámské půdy, kterou by byl rád zorával až do smrti. Uvedený již Garcia Moreno trávil v Evropě na studiích celá léta, a zůstal Američanem; leželo mu vždy na srdci především blaho země, jejíž hlavou se podle vůle Boží stal. Čínský učenec a mandarin prohlašuje: »Máme svou kulturu a národní svéráz, nechceme a nepřijmeme od západu nic kromě světla pravdy Kristovy.« O'Connell, jenž své chudé utištěné irské vlasti vydobyl aspoň něco svobody a práv, odkazuje na prahu věčnosti »srdce Římu, tělo Irsku, duši Bohu«. Karel IV., Tomáš ze Štítného, jací to velcí katoličtí čeští vlastenci!

D) Tuto úvahu, jak vidíš, jsme vyplnili skoro samými příklady. Ne pouze proto, že na příkladech se učíme lépe než slovy. Důvod vězí jinde. Láska k vlasti je něco tak ušlechtilého a ryzího, že nevlastenectví se pokládá přímo za zradu, jednu z nejohavnějších podlostí a nízkostí, jaké se dají myslit; zradit někoho, ať přítele, ať neznámého, ať nepřítele, který se nám snad kdysi za dob přátelství s něčím svěřil, je tak ohavná skvrna, že před ní prchá každý, kdo chce platit za čestného muže a za charakter, byť jen ve vlastních očích. Proto se k udavačství nesníží ani bezvěrec, byť po jiné stránce bezúhonným nikterak nebyl. Čím větší nízkost zradit vlast!

Nuže, této zbraně se chápou nepřátelé kříže, aby nás, věřící vyznavače Kristovy, svedli k odpadu od jeho korouhve. Nesvedou nic, nabízejí-li odměny nebo časné výhody; na toto vnadidlo chytanou leda zvlažnělé nebo v pozemské smýšlení docela pohřížené hmotářské věřící, které Kristus beztak za své pravé učedníky nepokládá. Ale vytáhnou-li starou zrezavělou dýku, které se jako posledního trumfu chopili židé, aby zastrašili Piláta — jí ho pohnuli k nízkosti, proti níž se do poslední chvíle jeho jakýs takýs smysl pro právo a spravedlnost vzpíral, odsoudit nevinného a vydat ho na pospas nenávisti jeho závistníků — pak přechasto zvítězí a dosáhnou svého cíle i dnes. »Propustíš-li tohoto, nejsi přítel císařův, nejsi pravý vlastenec...« Stále stejní. »Držíš-li se Říma, římské víry, papežské víry, nejsi pravý Čech, nejsi pravý vlastenec, jsi zrádce vlasti.« A mnohý slabý, nesamostatný, bojácný duch povolí. Aby v očích lecjakého táborového mluvky nebyl zrádcem vlasti, zradí korouhev svatého kříže, Krista i víru.

Jak má pravý vyznavač Kristův smýšlet a jak si počínat? Události posledních let dávají do rukou zbraň nám. Stačí otázat se, kolik českých kněží a kolik vpravdě věřících Čechů napočtou mezi těmi, kteří Hitlerovi udávali své české krajany a vydávali je na smrt nebo do mučení a koncentračních táborů. Po roce 1918 nás stále nazývali zrádci národa, ačkoli již tenkrát mnohý volal: »Chyťte ho,« aby nechytli jeho. Nicméně tehdy nebylo příležitosti, nebylo udavačství pěstováno ve velkém jako za 20 let potom. Dnes nás tak nenazývají, protože by dostačilo říci: »Počítejme...« Kněží i věřící strádali v žalářích, v koncentracích, v mučírnicích, a lidé bez víry se mnohdy spřáhli s odvčkým nepřitelem našeho národa.

Došlo k máji 1945. Vzpomínali jsme volyňských Čechů a jiných, kteří pro vlast obětovali život. V jisté osadě se mnou mluví duchovní správce: »Sotva došlo k převratu a musily být vyklizeny všechny zdejší vily, ukázala se tu jakási dáma a vymáhala od národního výboru, aby nejkrásnější, nejbohatěji vybavená a nejprostornější vila byla dána jejímu manželu v odměnu za velké služby, které vlasti prokázal. Bylo jí vyhověno, a pak se objevilo, že seděl za pecí, nehnul pro vlast ani prstem, pracoval spíše pro nepřátele než pro vlast.« Nebyl sám — kolik jich okamžitě po 9. květnu mávalo jinou korouhvi než předtím! A hned žádali, aby za své vlastenectví byli bohatě zaplacení. Bílá hora a to, co jí předcházelo, jest hodna jména »česká Panama«. Velcí páni, samozvaní vůdcové národa, kradlí a kradlí, národní jmění mizelo v jejich kapsách, ze samého »vlastenectví« se obohacovali, jak svědčí protestant Denis. Byla u nás za 300—325 let po tom ideálnější podiváná? Vlastenci jisté ráže...

Ani Bůh, ani vlast nežádá od každého obět života; snad ani od tebe nebude Tvůrce žádat, bys za vlast obětoval život, ale žádá, abys miloval vlast a národ, jehož členem tě učinil, a abys svou lásku projevoval skutkem, účinně, nikoli po způsobu táborových mluvky jalovými slovy. Miluješ-li svůj národ, musí ti záležet nejen na jeho časném blahu. Viz sv. Pavla! Oč mu především šlo! Co chtěl svému národu zjednat i za cenu vlastního blaha! Milost víry Kristovy! Největší, nejdrahocennější, nepomíjející statek!

Mluví se mnoho o misijním hnutí, věřící jsou povzbuzováni k podporování zámořských misí, a i ty k tomu budeš povzbuzen — viz neděli 21. po sv. Duchu! Ale nezapomínejme pro samou starost o misie u národů cizích, že

za dnešní truchlivé situace potřebuje misie především národ náš, jak si už kolem r. 1200 uvědomil sv. František z Assisi. Kolik dětí bez křtu svatého, kolik jich vyrůstá bez křesťanské výchovy, bez náboženství, kolika vštěpována od dětství nenávisť proti kříži, kolik dospělých, žijících v naprosté náboženské nevědomosti, kolik jich už léta bez svatých svátostí! Nerozvírá se misijní činnosti pole široké i v Evropě, a tedy i u nás? Pole stejně neobdělané jako někde na Polynésii, na australských souostrovích! Pole nám daleko bližší, protože jde o naši vlast, o náš národ! Sv. František de Hieronymo prosí, aby byl poslán do japonské misie, a dostává odpověď: »Neapolsko ti bude Japonskem a Čínou.« Zůstává tedy, a kolik tisíců svých krajanů přivedl na lepší dráhu! Nebyl jediný; bl. Jan Avila touží po Mexiku, a místo Mexika mu svěřuje Pán Andalusii: »Zde široká neobdělaná role pro tvé apoštolské práce!«

Jsem dalek toho, odvracet někoho od působiště, kam ho Pán volá. Ale kolikrát jsem vysvětloval dívčině: »Znamenáš v sobě touhu po misijní činnosti a ráda bys byla misionářkou. Dobře, bohumilá tužba. Ale což si nedovedeš představit misii jinak než se zástupem černých nebo hnědých klučinů, probíhajících se pod korunami palem? Doma bys našla též misijní působení, a jaké! Na periferii velkoměst — co tam mravní bídy, co tam nevědomých duší, které na tebe čekají, abys jim rozsvítila světlo pravdy Kristovy! Viz Těšitelky! Nejsou to misionářky? Kolik do roka obrácení, kolik zachráněných pro Krista a pro nebe! Rozdíl je ten, že doma budeš pravděpodobně moci delší řadu let působit než v jedovatém tropickém podnebí a že tudíž zachrániš s milostí Boží duši víc, duši tobě bližších, protože synů téhož národa!« Podobně mluvívám s dívkami, které by rády vstoupily do zahraničních klášterů.¹⁾ Proč se nevěnovat raději výchově našich českých dětí v českých klášterních školách! Jsi české národnosti, a v tom musíš vidět pokyn nebes, že tě Pán chce asi mít raději českou učitelkou, nehledě k tomu, že ve Francii a jinde mají svých sestřiček dost. Což musí každá vzácná duše za hranice, do ciziny? Co nám pak zbude doma! Pracovat ve vlasti, abys těm, s nimiž tě pojí pouto téže národnosti, na téže půdě, zajistila i nebeskou vlast, naši jedinou pravou a věčnou vlast, a tam se shledala s těmi, s nimiž jsi obývala na několik let i tuto svou milovanou vlast pozemskou, drahou českou zemí!

¹⁾ Nejedna dívka omlouvala svůj krok: »Já chci do misii zámořských, a u nás není ženského řádu, který by pro tyto misie vychovával.« Proto do Německa. Tam přijata — a ponechána v Německu, poněvadž prý slabé zdraví nebo jiné důvody nedovolují jí za moře poslat! Jiné do italských klášterů, a pak propuštěny, jelikož jim nesvědčilo podnebí. Propuštěnou doma sotva která nehoře přijme!

DEVATENÁCTÁ NEDĚLE PO SV. DUCHU.

Těžší lekce o velkém daru. — Milost pomáhající.

I.

Vídeňský kazatel Abraham od sv. Kláry si stěžuje, že kazatel jest velmi rád poslouchán, je-li jeho kázání poseto samými zajímavými příklady, ale že mu utíkají z kostela, když jim řekne do očí nemilou pravdu. Já bych věděl ještě o jednom důvodu, pro který věřící neradi poslouchají slovo Boží; jedná-li totiž o některé těžší pravdě sv. víry, takže musí napínat pozornost, aby porozuměli. (Viz str. 530 n.) A přece jsou někdy právě tyto těžší pravdy velmi důležité — jak pro naše poučení, tak zvláště pro náš praktický náboženský život. Nepatří k nim i nauka o milosti? Trochu těžká, velmi důležitá, a věřícím málo známá!

A) V dnešním evangeliu mluví Pán o rouše svatebním, bez něhož nebude nikdo připuštěn k věčné hostině. Kdo by nevěděl, že toto roucho znamená milost posvěcující? O té jsme již rozjímali. (Str. 98 nn.) Ostatní části dnešní mše sv. mluví o nezbytnosti milosti pomáhající. Introit, obětování, přijímání, kolekta, modlitba po přijímání, všechno rozvádí myšlenku: »Bez tvé božské milosti pusto v lidské bytosti« . . . Bez Boží pomoci slábnu a klesám, s jeho však pomocí silím a vstávám, s jeho pomocí vytrvám a překážky všechny překonám, má slabost dokáže jít vytrvale cestou Božích přikázání a bez pohromy se udržet uprostřed léček, které naší spáse strojí nepřítel. Co to znamená jiného leč vyjádřit slova božského Učitele a jeho apoštola: »Beze mne nic nemůžete vykonat (pro svou spásu, Jan 15, 5); dokáží všechno s milostí toho, který mne sílí.« (Fil 4, 13) Napřed několik slov o tom, co jest milost vůbec a co milost nadpřirozená zvlášť.

B) Co jest milost? Zaplatíš-li dělníku neb lékaři za jeho práci, obchodníku za objednané zboží, státu předepsanou daň, konáš svou povinnost. Dělník není povinen ti děkovat, ba může na tobě vymáhat soudně, nač má právo; co mu za práci dáváš, jest mzda — tvá povinnost a jeho právo! Dáš-li mu kromě mzdy přídavek, aby opatřil léky nemocné manželce nebo školní potřeby dětem, dáš-li žebráku almužnu nebo přispěješ-li na vánoční nadílku, dáš-li svému dítěti nové šaty, konáš to svobodně a z dobré vůle; nikdo to nemůže od tebe vymáhat, a sluší se, aby ti poděkovali . . ., prokazuješ jim milost. Milost je tedy nezasloužený svobodný (nepovinný) dar.

Od Boha nedostává žádný tvor nic jako mzdu (o věčné odměně a o tom, jak si ji může člověk »zasloužit«, bude řeč později); všechno jest pouhý svo-

bodný, od nás nezasloužený dar, který nemůžeme vymáhat a na který nemáme práva. Že nás stvořil, že nás při životě zachovává, že nám dal schopnosti těla i duše, že nám dává zdraví, úrodu a věci k vezdejšímu životu potřebné, že tomu neb onomu dal do vínku milou povahu, rozšafnost, bystrý rozum, rozvážnost, klidnou mysl, nadání k tomu neb onomu, to vše jsou milosti, které rozdělujeme podle svého svobodného rozhodnutí. Bůh jest v rozdělení milostí naprosto svoboden.

C) Dary, o kterých byla právě řeč, jsou milosti přirozené; podporují totiž náš přirozený život, a mají-li vztah i k naší spáse, na př. jmenované ctnosti, je ten vztah nepřímý. Bylo by však nesprávné tyto milosti podceňovat. Život nadpřirozený (křesťanská dokonalost) buduje na tomto základě, na přirozeném řádě, na přirozených schopnostech. Kdo by neviděl, že jest daleko snadnější pracovat o nabývání ctností a svatosti tomu, kdo jest obdařen hlubokou, vážnou povahou, než lehkomyšlnému člověku, který si musí vážné pojetí života teprve pracně vydobýt? Milosti, které mají přímý (bezprostřední) vztah k naší spáse, nazýváme nadpřirozenými. Některé jsou vnější, na př. povolání k pravé víře — tím, že jsme se narodili z katolických rodičů, že nám životní cestu zkřížil někdo, kdo nás do přístavu pravdy přivedl, že se nám dostala do rukou ta a ta kniha; podobně možnost a příležitost k obrácení, na př. tím, že nás Pán přivedl na misi. Tyto zevnější milosti nemáme na zřeteli, když v katechismu o milosti mluvíme. Pamatuješ se, jak jsi se tomu učival? »Milost jest vnitřní nadpřirozený dar, udělený nám pro zásluhy Ježíše Krista, abychom dosáhli spásy.« Projdeme jednotlivá slova!

D) Co znamená slovo nadpřirozený? Nedospělé dítě nebo nevzdělaný služebník, který snad neumí ani psát, není schopen jménem firmy uzavřít nějakou smlouvu; řekneme, že to přesahuje jejich síly. Mohou však dospět a být vyškoleni tak, že jednou budou schopni toho, čeho nejsou schopni dnes. Nemluvně nemůže chodit ani mluvit, obojí přesahuje jeho síly; ale jednou bude schopno toho i onoho. Mrtvola však není a nebude nikdy schopna života, pohybu a jiných životních úkonů; to se naprosto (»absolutně«) vymyká vši její možnosti — ledaže by jí kdo oživil, a kdo jiný to dokáže, leč jedině Tvůrce? Kov může být ohýbán, může se okysličovat (slučovat s kyslíkem..., rezavět), pero v hodinkách může pohánět stroj, diamant může řezat sklo, atd.; ale růst, dostat »mladé«, to převyšuje naprosto jeho přirozenost. Strom může růst, vydávat plody, dá život mladé rostlince; ale cítit, vidět, slyšet, pohybovat se samovolně s místa na místo, to přesahuje jeho přirozenost. Živočich cítí, hýbe se, má poznání smyslové (zrakové, sluchové), ale svobodně volit, poznávat rozumem dobro, ctnost, to jest nad jeho přirozenost. Lze uvést i jiné obrazy. Planá třešeň vydává květy, ale vydat broskve nebo meruňky? To jest nad její přirozenost; to by bylo lze jen tehdy, praví sv. Pavel, kdyby jí sám její Tvůrce štípil na broskvoň, takže by nová míza ušlechtilého štěpu kolovala v jejím kmenu a větvích. Krtek, lezoucí pod zemí, není schopen vznést se k oblakům jako orel.

Nuže, slovo »nadpřirozený« znamená věc, která převyšuje naprosto (ne jen zčásti nebo do času!) přirozené síly a schopnosti kteréhokoli

tvora, ať člověka, ať anděla; věc, které nemůže vlastním přičiněním a vlastními silami dobyt nikdo, ani serafín, jak na př. možno vlastním úsilím nabýt klidné povahy, velkých vědomostí, zručnosti, neohroženosti. Mrtvý sám od sebe nenabude nikdy života; kůň může cvikem nabýt velmi mnoho, ne však, aby se naučil přemýšlet, počítat, hovořit. Milost vlévá nový »nadpřirozený« život do duše, jak jsme již slyšeli na str. 341, a tento nový život si nemůže duše vlít sama, aniž jí ho může vlít nějaký tvor, jako nemůže člověk oživit mrtvého nebo dát stromu samovolný pohyb nebo z trní vyvodit fíky.

E) Milost jest vnitřní dar, tedy neviděný a neviditelný. Tomu, kdo »věří jen to, co vidí a hmatá«, dáme jedinou otázku: »Jest životní síla (v stromu, v člověku) viditelná?« Znamenáme (»vidíme«) jen její projevy: pohyb, ať běží chlapec o závod nebo ať smrtelně nemocný hne očním víčkem; dýchání, oběh krve, byť byl tep sotva znatelný; strom prozrazuje svou životní sílu (»život«) pupenci, listy, květy... Jest některá přírodní síla viditelná? Setrvačnost, přitažlivost, magnetismus? Smysly vnímáme jen její účinky: pohyb, pád kamene, ulpění železa na magnetu. Viděl už někdo paprsky U nebo Roentgenovy? Je-li tolik věcí neviditelných v přírodě, kterou hmatáš, nezdá se, že by bylo důkazem velké moudrosti vysmívat se tomu, že i svatá víra mluví o věcech neviditelných, lidským smyslům nepřístupných.

Milost je dar, udělený nám vzhledem k naší spáse, pro naši spásu, abychom o vlastní spáse mohli pracovat a jí dosáhnout. Tím jsou vyřaděny nadpřirozené dary (tak zvané charismy), kterých se dostává někomu pro spásu bližního, na př. knězi moc odpouštětí hříchů, papeži neomylnost ve věcech víry a mravů.

Milost jest dar, udělený nám pro zásluhy Ježíše Krista. První člověk byl před pádem do hříchu též obdařen milostmi, ale ty nebyly zaslouženy od Vykupitele; byly veskrze svobodný dar Stvořitelův, stejně jako milosti přirozené (stvoření, zdraví...) nebo jako milosti, kterých se dostalo andělům. Od chvíle, kdy Adam hřešil, je každá milost,¹⁾ daná kterémukoli člověku v minulosti, přítomnosti nebo v budoucnosti, udělena jen pro zásluhy Vykupitelovy. Také před příchodem Syna Božího na svět? Ano! Jako nemajetný hoch může dostat zámožnou snoubenku²⁾ z ohledu na statek, který jednou jistě zdědí, tak uděloval nebeský Otec milosti lidstvu ve Starém Zákoně z ohledu na poklad zásluh Kristových, který v budoucnosti bude získán a k dobru lidstva vykoupeného v církvi uložen.

F) Milost nadpřirozená se dělí na posvěcující a pomáhající. První již známe. (Str. 98 nn.) Jen kvůli snadnějšímu pochopení opakujeme. Čeho jest zapotřebí, aby strom žil, rostl a přinášel plody? Za prvé životní mízy; ta jej činí živým a schopným životních úkonů. Tato míza jest obrazem milosti posvěcující, která jest nadpřirozeným životem našich duší. Je-li duše »živa«, může o své spáse pracovat, nabývat ctností, Boha milovat, jak nu! no atd. Bez posvěcující milosti, bez nadpřirozeného života nemůže pro nebe

¹⁾ Nadpřirozená!

²⁾ Anebo půjčku..., na př. půjčku, bez jejíž pomoci by nemohl na studie a nedomohl se vlivného postavení ve vlasti... Spravedliví S. Z., aby dosáhli místa v nebeském království!

pracovat. Koná skutky dobré? Dává almužnu, přemáhá ctižádost nebo tělesnost, ctí rodiče, nelže, nekrade, modlí se? Tyto skutky jsou jako umělé květy a plody; ne sice špatné, ale bezcenné — nebe si za ně nekoupí.

G) Dostačí stromu, aby byl živ a aby v něm kolovala míza? Nestací. Potřebuje ještě mnohé pomoci. Hned mu musí »pomáhat« sluneční světlo a teplo, hned zase vláha, jindy opět sadař — tím, že ořezává výhonky nebo kypří půdu. Co neustálé »pomoci« strom potřebuje, než zmohutní a vydá plody! Věřil bys, že jediný bob od vzkličení až ke květu spotřebuje šest litrů vody? Kolik pevných látek, kolik litrů kysličníku uhličitého, kolik kalorií tepla, než můžeš utrhnout první lusk nebo klas! Strom nadto ještě ochranu sadaře před různými nepřáteli, jak vnějšími, kteří by ohlodali kůru, spásli listí, spálili květ, tak i vnitřními (nemocemi . . . , obraz nezřízených vášní!).

Tak potřebuje i člověk neustálé pomoci Boží, aby se 1. varoval zlého a 2. konal dobré. Z vlastních sil nedokáže zachovávat Boží zákon (desatero . . . , všechna Boží přikázání) v celém jeho rozsahu, tak aby ho nikdy v důležité věci nepřestoupil, t. j. aby přemohl každé pokušení a nedopustil se žádného těžkého hříchu; právě tak nedokáže vlastní silou dosíci nadpřirozených ctností. K tomu všemu potřebuje Boží pomoci, pomáhající milosti, a ta má dvojí úkol: osvítit rozum, posílit vůli. Osvítit rozum, aby vůli Boží poznal; posílit vůli, aby poznanou vůli Boží plnila. Rozum padlého člověka jest zatemnělý, nedostatečný a slepý — nevidí cestu, která k Bohu vede, potřebuje světla, aby netápal ve tmách a nebloudil; vůle padlých synů Adamových jest mdlá, slabá a líná, potřebuje povzbuzení, aby se odhodlala ukázanou cestou jít. Obojí, osvětlení rozumu i povzbuzení vůle, jest milost předcházející; poučuje a povzbuzuje vůli — ukáže správnou cestu a povzbudí: »Kráčej po ní!«

Vůle však zůstává naprosto svobodná. Nechce-li dobré konat, Bůh jí násilím nenutí; milost jen zve, ale netáhne. Když vyhasl r. 1516 aragonský rod, poslali grandí, nejvyšší šlechta, deputaci k Petru de Aurés, nabízejíce mu korunu; právě mu kadeřník upravoval frisuru, i vzkázal jim, aby odešli a přišli jindy, že má důležité zaměstnání; odešli, a už nepřišli. Španělská královna poslala k Novému roku 1891 81letému papeži Lvovi XIII. darem hůl, aby se o ni opíral; opřel se o ni, při tom povolil knoflík a z hole se vysypal dešť dukátů. Dva obrazy — první obraz milosti nabízené a zamítnuté nebo zameškané . . . , po druhé se již nevrátí! Druhý obraz milosti použité. Poslechne vůle hlasu milosti? Rozhodne se konat dobré? Ani tím ještě není dobro vykonáno! Pak za třetí milost vůli při skutku podporuje, aby jej dokonala, jako matka drží dítě, které se pokouší konat první krůčky, jako vzduch podporuje a drží ptáče, když chce vzlétnout, a drží je tak dlouho, dokud letí. Pak podpora přestane sama sebou. Této milostí říká věrouka milost provázející.

H) Z řečeného každý nahlédne, že milost je skutečně naprosto nutná. Kdyby orel byl sebelépe vybaven k letu, měl sebemohutnější křídla a byl docela zdrav, nevzlétne bez podpory a opory vzduchu. Nebo loď . . . Jest vybavena co nejlépe, jest schopna plavby (duše má nadpřirozený život, schopna zásluh, milost posvěčující), kapitán zná cestu (osvětlení rozumu!),

chce plout (pohnutí vůle!), ale bez vody, která loď drží, na které se vznáší, o kterou musí »zabrat«, se do přístavu nedostane, ba ani s místa se nehne. Vykoupený, který pluje do přístavu spásy. Milosti potřebuje kdekdo — hříšník, aby se obrátil, spravedlivý, aby konal skutky záslužné a zvláště aby vytrval až do konce.

Nutná... Jak tělesnému životu vzduch, a ten jest nutnější než sám pokrm; dýchací proces nesmí být nikdy přerušen, ani na minutu zastaven, sice nastane okamžitá smrt. »K spasení jest milost Boží nevyhnutelně potřebná«, učili jsme se v katechismu. Milost Boží nás musí stále držet, sic okamžitě pozbudeme nadpřirozeného života a propadáme duševní smrti. Nebo pozoruj stroj; nehybný, děleť, co děleť; jediná možnost, aby »pracoval«: zapnout proud — elektřina! Pak »oživnou« rázem všechny stroje a celá továrna. Je-li však přetržen drát, přivádějící z elektrárny proud, je konec. Je-li přetrženo naše spojení s Bohem!

II.

I) Jak si můžeme milost zjednat? Zasloužit si ji nelze; zbývá tedy jen pokorná prosba a svědomité spolupůsobení s milostí. Pán dává každému dostatečnou milost, t. j. tolik pomáhající milostí či nadpřirozené pomoci, aby mohl spásy jistě dojít. »Dává«, ne že by byl povinen, nýbrž že se k tomu sám zavázal, nám zaručil a slíbil. Neodpírá svou pomoc tomu, kdo sám činí, co na něm jest, kdo se vynasazuje ze všech sil, aby svědomitým plněním jeho přikázání a dbalostí jeho vnuknutí svou spásu sám nezmařil. Slíbil každému »dostatečnou« milost. Nezavázal se tedy k milostem zcela mimořádným, jako byla na př. ochrana před každým i všedním hříchem, již se dostalo jedině nejbl. Panně, podivuhodné obrácení, kterého se dostalo sv. Pavlu, vysoké svatosti, ke které byli povoláni někteří světci, na př. Alois, takové prostředí, že v něm jest práce o dokonalosti daleko snadnější než jinde, na př. přátelství se světcem (Václav a Ludmila!).

Kromě toho pamatujme, že Bůh udělení milostí váže mnohdy na naši modlitbu. »Dám, budeš-li za ni prosit.« Proto církev v posledních nedělích po sv. Duchu uvádí v každé mši sv. slova božského Mistra: »Proste a bude vám dáno...« Vyproste si milost vytrvání až do konce! O této milosti (šťastného skonání) učí sv. víra výslovně, že si jí můžeme jen a jen vyprosít. (Str. 126.)

J) Jak si má věřící křesťan vzhledem k milosti počínat?

1. Vážít si jí, a to každičké, byť byla ta pomáhající milost sebemenší. Každá jest nezaslouženým darem nebeského Otce, každému nám byla draze zasloužena nejdražší krví Kristovou, na kříži prolitou, každá nám pomáhá o krok blíže k nebi a o stupeň výše k Bohu. Kdo si neváží malých darů, není velkých hoden. Přirovnali jsme milost k životní síle. Životní oheň (spalování látek) v organismu! Podle starořecké báje jest oheň drahocenná vzácnost, uloupená bohům. Každý věděl, že bez ohně by člověk nemohl být živ. Robinson na pustém ostrově by byl bez něho zahynul. Proto si oheň chránili, ve chrámech kněží nebo panny udržovali posvátný oheň ustavičně

hořící, někde mu vzdávali i božskou poctu — bláhoví! Dárci jí měli vzdávat, nikoli daru. Nás však zahanbuje, že pohané byli vděčnější nebi a vážili si více přirozeného daru, nutného pro tělesný život, nežli my si vážíme daleko vyššího daru nebes, nadpřirozené milosti, nutné pro život duše a pro věčné spasení.

Vážít si milosti. . . Jan Jiskra z Brandýsa navštívil r. 1445 ve Vídeňském Novém Městě Ladislava Pohrobka, ještě ani ne šestiletého: »Kdybys věděl, kolik nebezpečí jsem pro tebe podstoupil, kolik ran utržil! Viz mé jizvy! Čím se odměníš svému rytíři?« Hoch se poohlédl, vzal měšec svého almužníka, vyňal veškeren jeho obsah, šest grošů, a podal mu je. Jiskra je zasadil do zlata a nosil neustále na šíji. Vážil si daru svého mladičkého krále, ale vytěžit z něho nemohl nic. — Ke Karlu IV. přichází deputace německých knížat a říšských měst s prosbou, aby si za sídlo místo Prahy zvolil některé město v říši. Karel je vede do královské komory, ukazuje množství zlata a stříbra: »Může mi skýtat veškerá říše takové množství jako Česká země každého roku?« Odpověď zněla samozřejmě záporně, a Otec vlasti jim na to pověděl, že jest slušno, aby zůstal tam, kde tolik pomoci se mu od poddaných k uskutečňování jeho velkolepých plánů dostává, a aby českých peněz užíval především k zvelebení České země, stavbami, chrámy, kláštery . . . Pomocných prostředků si vážít, ale zároveň pamatovat, že nám nejsou dány k okrase jako šperk nebo na památku, jak ony Ladislavovy groše; k dobru duše nám je Bůh dává, k dobru duše jich máme využítkovat, jak si hned povíme, tak jako Karel k dobru poddaných zužitkoval pomoc, které se mu od nich dostávalo.

2. Milost posvěcující si chránit a udržovat, o milost pomáhající se nepřipravovat — tím, že jí nepoužijeme. (Viz dole č. 4.) Žádná ztráta snadnější, protože tolik nepřátel kolem nás, tělo, svět a ďábel, tolik nebezpečí vůkol nás i v nás, příležitost ke hříchu, pokušení, tolik slabostí při nás. Žádná ztráta větší, protože pozbytí milosti posvěcující znamená přijít o nadpřirozený život duše, o důstojnost dítka Božího, vzdát se práva na nebe a vydávat se v nebezpečí věčného zavržení. Povolá-li nás věčný Soudce v tom stavu před svou soudnou stolicí, jak dopadne naše duše? A zanedbat milost pomáhající znamená zahodit zásluhu — nenahraditelná ztráta, protože věčně jsme o stupeň níž v nebeské blaženosti! Ludvík XIV. odmítá Eugena Savojského a Fridrich II. pruský Gedeona Loudona, když ten i onen se nabízel k vojenské službě, a oba králové toho hořce lítovali . . ., poznali, ovšem už pozdě, že odhodili perlu. Loudon nabízí své služby Marii Terezií, jest přijat, a že sedmiletá válka nepustošila naše české země, jest jeho zásluhou. My jako ti vládcové — odmítáme milost, kterou nám Bůh nabízí, úkol, k němuž nás zve, a on si najde jiného, ochotnějšího, svědomitějšího, a ten pak klídí ovoce, které jsme mohli klídit my.

3. Milost posvěcující neustálým konáním dobra, modlitbou a přijímáním sv. svátostí v sobě rozmnožovat, a pomáhající milostí si vždy týmiž prostředky více zjednávat. Čím více pomoci nebes — pomáhající milostí — se nám dostane, tím více dobrého konat můžeme, tím snáze je i konáme; a čím více v milosti posvěcující rosteme, tím větší korunu v nebi si zasloužíme. Otec spíš pomůže dítku, které ho za pomoc pokorně prosí, než tomu, které se k prosbě nemá — domýšlivému, nadutému. Sv. svátostí

nám kromě vlití nebo rozmnožení milosti posvěcující udělují i tak zvané milosti svátostné — pomáhající milosti toho neb onoho druhu. Eucharistie radostné plnění přikázání a sílu v pokušení, poslední pomazání vítězství v posledním boji.

4. Milosti pomáhající použít a využít. Kdybychom jen chápali, co smutku tají v sobě slovo »zmařená milost, opomenutí dobrého«! Ta příležitost k dobrému, kterou jsme nechali nepovšimnutou přejít, se již nikdy nevrátí, osoba, které jsme mohli dobré prokázat, už nikdy nezkříží naši životní dráhu. Zpytujeme svědomí: kolik desetiletí už nás Pán na živu nechává, a kolik za tu dlouhou dobu nepoužitých milostí, ztracených zásluh! Kdo by je spočítal! Kromě našeho anděla strážného a Boha samého neví to nikdo, a s posledním místečkem v nebeské slávě se budeme musít spokojit my, kteří jsme mohli být Kristu a Marii v nebi tak blízcí! V jistém klášteře mi osvědčovala dívčina asi čtrnáctiletá: »V uplynulém měsíci jsem neodepřela Ježíškovi ani jedinou oběť, kterou ode mne žádal.« Můžeme my dospěle mluvit jako ona? Proto tak nepatrný nebo žádný pokrok ve ctností a dokonalosti. Nejbl. Panna byla milostí posvěcující plná, a přec, jak učí bohoslovci, spolupůsobila věrně a svědomitě s každou milostí pomáhající, které se jí dostalo, takže v svatosti rostla den ode dne a zastínila samy serafíny.

Milost, jak řečeno, si máme modlitbou vyprošovat; ale ať vyprošena, ať udělena bez prosby, v každém případě jsme povinni s ní spolupůsobit. Uzavře-li kdo milosti své srdce takřka závorou nebo nechá-li ji ležet ladem, za toho se jiný marně modlí. Bůh závoru nepřerazí, sami ji musíme odstrčit; na úhoru nevzejde osení samo, nechává-li líný hospodář semeno na sýpce. Nikdo není bez milosti Boží spasen, nikdo není bez své viny zavržen. Sobě musí ti nešťastní dávat vinu. Promeškali dobu milosti... Buďte tím, že byli lhostejní, nedbali hlasu milosti, odkládali obrácení, nebo byli dokonce zatvrzelí, nestáli o milost, pohrdali jí a odmítli ji. Takovým Pán milost odnímá, a to jest obvyklý trest, spravedlivý trest, velký trest, strašný trest. Divíš se tomu? Nejednáš ty podobně? Dítě svévolně rozláme hračku; dáš mu honem jinou? Podáváš žebráku chléb, a on ho nevezme nebo zahodí; dáš mu ho po druhé zas? Nebo místo něho vejce? Odejmut někomu milost, co je to jiného leč ponechat na bouřlivých vlnách samu sobě loďku, která odmítla pomocnou ruku?

Ke knězi přichází jinoch. »Vaše modlitba mi zhola nic nepomáhá, pořád tomu návyku hovím a nechce mne nechat.« — »Uvidíme! Zatím mi přijď odpoledne pomoci při nakládání obilí.« Hoch přišel, spolu s duchovním vůdcem zvedá pytel, ale kněz pustil vždy pytel dopola zvednutý. Jeho pomocník konečně zabručel: »Takto ty pytle na vůz nedostaneme nikdy!« — »Ty jednáš právě tak; má modlitba ti jest málo platná, poněvadž ty nehneš ani prstem, aby ses návyku zhostil. Pán Bůh ti pomáhá, pomoz také ty jemu! Přečiň se! Namáhej se!«

Hugo Grotius, velký holandský učenec a státník, se chtěl vrátit do katolické církve. »Ještě cestu do Švédska, a pak složím vyznání víry.« Tak řekl, když byl ve švédských službách vyslancem v Paříži. Pustil se tam, a nedošel; zemřel neočekávaně v německém městě Rostocku na břehu Baltického moře r. 1645. Veliký protestantský filosof Leibniz promeškal dobu milosti podobně, a o německém dějepisci Maurerovi sděluje jeho syn, katolický

kněz: »Roku 1884 přišel zevrubným studiem k přesvědčení, že jediné katolická církev jest pravá. Za šest let byl syn i dcera v pravé církvi, on však odkládal — z nerozumné politiky. Tvrdil, že pro pravdu a pro království Boží vykoná více, zůstane-li prozatím protestantem. Prozatím — a když po dvou letech umíral (r. 1892), nemohl se již k obrácení odhodlat. Dal si předčítat litanii Loretánskou, modlitbu Pod ochranu tvou, a jeho poslední slova byla: Milost, milost, milost...«

Nemstí se odkládání i ve všedním životě? Někdy velmi citelně! Váhavosti Filipa II. pozbylo Španělsko svého velmocenského postavení, otálení francouzského Karla VII. mařilo úspěchy panny Orleánské, nerozhodnost Leopolda I. připravila jeho rod o španělské dědictví, a o Rakousku řekl Bismarck: »Jeho dějiny od dob Karla V. lze nazvat řadou zanedbaných příležitostí.« Což teprve, jde-li o statky neskonale vyšší a dražší, o statky nadpřirozené! Není nadarmo, že říkáme při svátostném vyznání: »Hřešil jsem myšlením, řečí a skutky, jakož i zanedbáním dobrého...« Což teprve soudit o lidech, kteří v nadpřirozená dobra nevěří, protože jich nevidí, tato dobra vysoce nebo zhola nic necení, protože jim nepřináší časný zisk, o ně nestojí, protože nezjednávají tělesnou lahodu! Pohrdat milostí znamená pohrdat věčnou blažeností!

Nezalekneš-li se trochu těžkého přirovnání, objasním ti to, co právě řečeno, na obraze. Kdybys zahřál jeden litr vody o jediný stupeň, vložil jsi do ní tolik energie, že by stačila, aby stroj o jedné koňské síle pracoval skoro dvě hodiny (100 minut) — kdyby bylo lze onu teplotu jediného stupně proměnit v práci! A to se doposud lidem plně nezdařilo. Milost pomáhající vkládá i do naší duše »nadpřirozenou energii«, a to tolik, že by dívky konala; stačila by, aby nás proměnila v světce. Můžeme také říci, že se to ještě nezdařilo? Sv. Augustín, Alois, Terezička, by nás obvinili z nepravdy! Musíme říci, že nechceme, že jsme liknaví, neteční, z velkého kapitálu milosti málo těžíme, necháváme ji ladem, nepoužitou. Milost na dveře našeho srdce klepe, my neotevřeme, a chvíle milosti i nás pomíjejí. (Pis 5, 6)

K) Nahoře jsme slyšeli, že vše, cokoli nám Bůh dává, jest nezasloužený dar. Jak jsme tedy mohli říci, že si někdo zaslouží rozmnožení milosti a nebeskou korunu? Jedině proto, že Bůh naše skutky ráčí jako zásluhy pojímat a přijímat, a jako pravé zásluhy je odměňuje. Kdo dal našim skutkům tak velikou cenu v očích Božích? Nejdražší krev Kristova! Cokoli konáme z lásky k Pánu Bohu ve spojení s naším Králem, je takřka zkropeno jeho předrahou krví, a proto tak milé a cenné v očích Nejvyššího. To jsou naše veliké poklady, poklady království Kristova, na kterých máme podíl a kterých můžeme, smíme a máme užívat k našemu dobru... Ve kterém pozemském království najdeme něco podobného? V Kristu jsme všichni zbohatli (1 Kor 1, 5), milostí jím a pro nás zasloužené nás činí velkými a vznešenými, bohatými a šťastnými.

Píseň k Duchu sv., dárci vši milosti.

Modlitba k Duchu sv.

Čtení: Řím 8; 1 Kor 3.

DVACÁTÁ NEDĚLE PO SV. DUCHU.

Plné klasy, po kterých šlapeme.

A po kterých budeme jednou v době hladu toužit! Víš, kdo to řekl, a o čem to řekl? Sv. Jan Vianney o odpustcích! Minulou neděli jsi slyšel, že máme použít a využít každé milosti, která se nám naskýtá, a že každé opominutí dobra jest nenahraditelná ztráta. Milost zaklepe na naše dveře, my mnohdy nedbáme, a host nás pomine — nevrátí se, nezaklepe po druhé! Zdá se ti, že někdy přec zaklepala znova? Mýlíš se! To byla nová milost, nikoli ona dřívější, navždy ztracená! Sv. Pavel nás v dnešní epistoletě vybízí, abychom si nepočínali jako nemoudří, nýbrž využítkaovali každičké minuty prchavého času, a v evangeliu nám dává příklad otec nemocného hošíka; slyší, že Pán jest nablízku, a využije okamžitě příležitosti, aby vyprosil umírajícímu dítěti zdraví. Využít příležitosti, použít milosti, dokud je čas! K milostem, které tisíce a tisíce věřících si nechávají denně takřka z rukou uniknout, patří beze sporu odpustky, jak výstižně praví uvedený výrok svatého faráře arského. Blíží se již pomalu měsíc, kdy nás naši bratři v očistných plamenech budou úpěnlivě prosit za tato drahocenná zrna; věnujme jim tedy trochu více zřetele! Dnešní úvaha nás o nich poučí a zároveň povzbudí k větší horlivosti.

A) Co jsou odpustky? Kdokoli přestoupí zákon, dopouští se viny, za každou vinou se však plíží jako stín trest, jak můžeme vidět denně ve všedním životě, rodinném, občanském, vůbec společenském. V mravním řádě stíhá věčný Zákonodárce těžké provinění proti zákonu Božímu trestem věčným, lehké přestoupení trestem časným. Božský Vykupitel svou smrtí naše viny odčinil; zasloužil nám odpuštění hříchů a splatil i dluh, který jsme měli za ně odpykat my, totiž věčný trest v pekelných plamenech. Zásluhy našeho drahého Spasitele tvoří takřka fond, nebo jak sv. víra praví, poklad, ze kterého se platí naše dluhy... Dluhy, které jsme na sebe uvalili a jejichž vyrovnání vymáhá božská spravedlnost. Zmínka o tom pokladu byla učiněna již minulou nedělí. K zásluhám a dostiučinění Krista Pána, které činí náš poklad nevyčerpateľným, se poji ještě zásluhy i dostiučinění neboli smírné (kající) skutky nejbl. Panny a svatých, pokud nepotřebovali těchto skutků pokání pro sebe, na odčinění hříchů svých, jako na př. andělsky čistý sv. Alois, Terezička a jiní.

Jak se dostaneme k tomuto pokladu církve? Jak si z něho opatříme, čeho máme pro duši zapotřebí? Jako řádný způsob odpuštění těžkých hříchů a věčných trestů ustanovil Pán svátost pokání. Sv. zpověď jest jeden z pramének, které se neustále řinou ze Srdce Ježíšova a obmývají duše

vykoupených. (Str. 248.) Jest ale již všecko vyrovnáno tím, že nám odpuštěna vina i věčný trest? Nikoli! Boží spravedlnost i moudrost žádá, aby hříšník pykal za každou vinu, a odpuštěn-li trest věčný, neodpuštěn časný. Nejedná rozumný otec podobně? Lituje-li dítě svého provinění, odpustí mu vinu, zmírní snad i trest, ale nějaký mu uloží přece. Někdy sice, vida jeho upřímnou lítost, mu promíne vše, ale o tom později.

B) Časný trest... Ne že by poklad zásluh Kristových byl nedostatečný; naopak, božský Vykupitel nás přeplatil, zaplatil za nás více, než co náš dluh obnášel. Jeho nejdražší krev nejen smyla všechny viny hříšného lidstva, i všechny tresty mohla odčinit. Ale Boží moudrost vymáhá za hřích pokání. Za starých dob byla kající kázeň veskrze proniknuta tímto vědomím, a hříšníkům ukládáno přiměřené těžké pokání, zvláště dokud byla veřejná zpověď; za smrtelné hříchy i veřejné pokání, a teprve po jeho vykonání obdržel kající rozhrěšení. Ba zprvu šlo nadšení až příliš daleko. Ve 2. stol. byla zpověď velmi vzácná; každý musil hledět, aby si uchoval křestní nevinnost. Někteří bludaři učili, že jisté hříchy jsou neodpuštělné. Církev hlásala: »Jsou odpustitelné« — ale neodpouštěla je. Šlo zvláště o tři hříchy: odpad nebo zapření víry, těžký hřích proti šestému nebo devátému přikázání, vražda. Křesťan, který se některým z nich provinil, byl ze společenství věřících navždy vyloučen. Církev soudila, že jen takovou přísností udrží čistotu mravů uprostřed tehdejší mravní zchátralosti. Hermas, autor spisu »Pastýř«, se přimlouval kolem r. 150, aby tito provinilci byli aspoň jednou přípuštěni k sv. zpovědi (veřejné!). Po r. 200 se této milosti dostalo provinilým proti sv. čistotě, před r. 250 těm, kteří odpadli nebo zapřeli víru, po r. 300 i vrahům. Ale jen jednou byli k pokání přípuštěni; kdo klesl do téhož hříchu po druhé, byl z církve vyloučen nadobro; soudil se, že nemá dosti opravdovou lítost. Těmto po druhé provinilým byly otevřeny dveře pokání teprve před r. 400, a to tak, že na smrtelném loži směli dostat opětně rozhrěšení, ne však sv. přijímání, a to ještě jen tehdy, když sami celý život v tuhé kajicnosti trávili, ne ti, kteří teprve v nebezpečí smrti za rozhrěšení prosili.

Kdo byl k pokání přípuštěn, což se pokládalo za milost, musil se za těžké hříchy podrobit těžkému, obyčejně veřejnému pokání. Věřící, kterým se zdá být těžkým, mají-li se pomodlit růženec, nechť poslechnou, jak vypadala kající kázeň za »mírnějších« dob, ve stol. 5. Za nadávku pokání tři dnů, za utrhaní na cti 7 dní, za pomluvu 5—7 dní, za rvačku hoší 7 dní, muži 40 dní, za jedno opítí 7 dní, za klábosení v kostele 10 dní o chlebě a vodě, za křivou přísahu 7 let nebo celý život v klášteře, za ublížení rodičům 7 let; zloděj musil věc vrátit a konat pokání rok; žena, která se líčila, aby se líbila, 3 roky; za společné koupání rok; za nečisté tužby 1—2 roky, kněz 5 let; za smilstvo 3 roky, kněz 10 let; za manželskou nevěru muž 7 let, žena 5 let; za lichvu 3 roky; za lež těžce hříšnou 5—7 let; zničen-li klíčící život, 3—4 roky.

C) Toto pokání církev někdy zkracovala... Neplnomocné odpustky! Někdy je odpouštěla docela... Plnomocné odpustky! Bylo to skutečné odpuštění trestu, ne pouze prominutí veřejného pokání. Kdy a proč

odpouštěla církev tresty? 1. Když vypuklo pronásledování, aby kající nebyli odvezeni na smrt bez rozhřešení. 2. Když některý mučedník se za kajícíka přimluvil, jako by mu vlastní zásluhy věnoval a svou smrtí jeho trest odpykal. 3. Později také tehdy, když některý kající projevilo mimořádnou horlivost v konání uloženého pokání. Od r. 700 se proměňovalo pokání aspoň zčásti v pouť do Jerusalema, Říma nebo Kompostelly ve Španělsku, v propuštění otroků, v almužnu. Tedy neplnomocné odpustky! Plnomocné, t. j. prominutí všech časných trestů, se po skončení pronásledování (r. 313) vyskytuje po prvé snad teprve v Klermontě r. 1089, když se chystala první křížová výprava. Papež Urban II. ustanovil: »Kdo se vydá na křížovou výpravu, přijme-li s lítostí a zkroušeností svátost pokání, dosáhne odpuštění všech časných trestů...«

D) Jakým právem církev prominutí časných trestů udílela? Právo k tomu dostala od svého Zakladatele: »Cokoli svázete na zemi, bude svázáno i na nebi.« Rci sám, která moc jest větší, odpouštět ve svátosti pokání hříchy a věčné tresty, nebo promíjet tresty časné? Má král právo dát provinilci milost a popravu nebo doživotní žalář mu proměnit v žalář dočasný? Má právo žalář mu zkrátit? Má právo mu dát milost úplnou a prominout mu obojí trest docela? Smí princ jeho dluh, který má vůči vládnoucímu královskému otci, zapravit z vlastní pokladnice a tím ho zbavit jakéhokoli závazku? Toto právo přizná každý pozemskému králi, a ten přec nemá možnost odpustit vinu, nýbrž jen trest! Co říci tedy o Králi všech králů? Nemá vládce nadto i právo, aby k udílení milostí provinilcům místo sebe ustanovil jiného? Kancléře, ministra nebo kteréhokoli soudce? Nemá náš věčný Král právo ustanovit k tomu svého náměstka na zemi, kterému odevzdal klíče nebeského království? Nahlížíš, že proti odpustkům může brojit nebo něco namítat jenom ten, kdo učení církve o odpustcích nezná a jemu nerozumí, nebo kdo nestojí na stanovisku církve a neuznává moc klíčů, kterou Pán Petrovi odevzdal.

E) Církvi je svěřen poklad zásluh Kristových, aby z něho věřícím udílela. Musí však rozdílet rozumně, nikoli rozhazovat. Líným a pohodlným beze všeho odpustit časné tresty by rozumné nebylo; proto vždycky vázala církev odpustky na kající skutky, zvláště na almužnu, a to nejen k účelům církevním, nýbrž i charitativním, na př. těm, kdož postavili nemocnici nebo most, což tehdy byl velký skutek bliženské lásky. Protože se však vloudily poněkud zlozvyky, upustila v nové době církev od udílení odpustků za almužny a váže je obyčejně na vykonání nějaké modlitby a na přijímání sv. svátostí. Že se odpustků zneužívalo? My to také víme, a litujeme toho, ale čeho by nedovedla lidská prohnanost zneužít? Zneužívá lásky k vlasti k bídnému prospěchářství, zneužívala i odpustků ke kupčení. Dávno před Husem a Lutherem vystoupil proti zlovykům Berthold Řezenský († 1272), biskupové na církevním sněmu v Lateráně r. 1215, v Praze 1346 i jinde.

F) Odpustky nejsou tedy odpuštění hříchů; neznamenaají, že se hříchy odpouštějí předem, jako by někomu dána předem volnost spáchat bez-trestně tolik a tolik hříchů; neznamenaají odpuštění pekelných trestů bez

lítostí nad hříchy atd. Z ustanovení Urbana II. vidíš, že již ve stol. 11. učila církev o odpustcích totéž, co náš katechismus dnes. První podmínka jest sv. zpověď, spojená s upřímnou lítostí a opravdovým předsevzetím. Napřed musí být odpuštěn hřích, než možno dosíci odpuštění trestu! Potom ještě musí kající splnit další předepsané podmínky. Které? Najdeš je v každé modlitební knížce. Čteš-li, že za tu neb onu modlitbu lze získat odpustky 300 dnů nebo 7 let, neznamená to, že budeš v očistci o 300 dnů nebo 7 let méně, nýbrž že se ti promíjí tolik časných trestů, kolik by sis odpykal, kdybys konal po 300 dní nebo 7 let pokání takové, jaké konávali kající za starých dob. Plnomocné odpustky znamenají prominutí všech časných trestů, ale za hříchy již odpuštěné. Církev dovoluje získané odpustky věnovat duším v očistci, ne však živým — ti se mohou o sebe postarat sami.

G) Na rok 1300 vypsál papež Bonifác VIII. po prvé jubilejní odpustky. Přišel k němu totiž jakýsi stařec 107letý a vypravoval mu, že před 100 lety takové odpustky prohlásil Inocenc III. s podotčením, že budou každých 100 let. Jemu, tehdy sedmiletému hošíkovi, řekl jeho otec, když ho vzal s sebou do Říma: »Dočkáš-li se příštího jubilea, půjdeš do Říma zase!« Dva starci z Francie potvrdili jeho výpověď. Toho roku (1300) se Řím jen hemžil poutníky, kteří z celé Evropy přišli pěšky do věčného města, aby získali »tak snadno« a všichni bez rozdílu plnomocné odpustky, věc dotud neslýchanou... Bylo skutečné »stěhování národů« do Říma; nejrozmanitější kroje bylo vidět v jeho ulicích, i nemocní byli na vozích přiváženi, tak zvaný »Boží mír« chránil silnice před bandity, rozbroje mezi vládci a národy na ten rok ustaly, denně přicházelo a odcházelo na 30.000 poutníků; celkem dva miliony cizinců použilo jubilea. Přes Tiberu musil být postaven nový most, protože starý (»andělský most«) nestačil.

Dnes nejsou odpustky tak vzácné jako tehdy; netřeba konat pěšky pouť k hrobu sv. knížete apoštolských, ba ani almužnu církev neukládá, aby se neopakovaly někdejší pomluvy o kupčení s odpustky. Otevři svou modlicí knihu a užasneš, jak je dnes církev štědrá v udílení těchto milostí. Kolik pobožností docela kratičkových, kterými možno odpustky získat! Neplnomocné každou minutu za kratičké povzdechy, které dovoleno třeba vzbudit jen v myšlenkách, a plnomocné den co den za křížovou cestu i bez přijetí sv. svátostí, jakož i za jiné pobožnosti, když sv. svátostí přijmeme. Kdysi bývalo jinak. Čtvrtý lateránský všeobecný církevní sněm r. 1215 za předsednictví Inocence III. horlil proti příliš častým a příliš vysokým odpustkům a ustanovil, že odpustky vyšší než jeden rok se ruší a nemají být nadále udíleny. Ani za velké skutky charity nebo kající nebyly dávány vyšší, vyjma účast na křížové výpravě a pouť do porciunkuly, do chrámu Panny Marie Královny andělů u Assisi. (Od r. 1277, níkoli za života sv. Františka)

Dnes je tomu jinak. Avšak čím štědrější církev, tím líknavější věřící. Nedbají těchto plných klasů a šlapou po nich... Jednou jim budou dobré! Těžkého pokání jako staří křesťané schopni nejsme, bez hříchu také nežijeme, a nedbáme, abychom si snadno a hravě zkrátili očistcové tresty. Kdybychom aspoň z lásky duším v očistci tato zrnka sbírali, když už jsme tak neteční k duši vlastní!

Že si staří Čechové odpustků vážili a jak si jich vážili, svědčí ne jeden příklad, v této postile uvedený. Když chtěl Karel IV. nebo některý pražský biskup učinit některou nově zavedenou pobožnost populární a oblíbenou, dostačilo, aby vymohl pro ni v Římě odpustky. Den »svatostí« (str. 334) proměnil Prahu v světové poutní místo, a návštěvy svatovítské katedrály se změnily ve velké průvody, když ta i ona pobožnost byla odpustky obdařena. Máme-li na zřeteli obtížné a nákladné cestování tehdejších dob, vynikne tato horlivost ještě více. Co času, co obětí stála jediná taková cesta do naší vltavské metropole, do Libušina města, k hrobu svatého dědice naší země! Třebaže peníze měly tehdy větší cenu než dnes, nelitovali naši otcové almužny, byla-li jako podmínka k získání odpustků předepsána, zatím co dnes by mnohý vlašný od víry raději odpadl, než by na služby Boží přispěl. Na horlivosti otců zaněťme se my, jejich synové!

Odpustková pobožnost (litanie, růžencový desátek . . .) za věrné zesulé.
Zpěv odpustkové písně: Magnifikat, Zdravas, hvězdo mořská . . .
Čtení: Zj 3.

V modlicích knihách bývá uváděno, jak velkými odpustky je ta neb ona modlitba nebo pobožnost nadána. K získání odpustků netřeba to přesně znát; dostačí, učiníš-li jednou provždy úmysl, že chceš získat všechny odpustky, které získat můžeš; jest radno tento úmysl občas obnovovat. Jde-li o plnomocné odpustky, které možno získat velmi často tím, že určitou pobožnost konáš po celý měsíc denně, bývá předepsána kromě svatého přijímání i modlitba na úmysl sv. Otce a návštěva chrámu Páně. Je radno mít v evidenci modlitby toho druhu, zvolit si některé, zvláště kratičké povzdechy (»střelné«). Ty můžeš vysílat k nebi bez ustání, i při práci, třeba jen v myšlenkách, takže nezaberou ani úlomek času, a pak jest radno každého dne se vícekrát pomodlit na úmysl sv. Otce (Otčenáš, Ave a Sláva Otci nebo jinou modlitbu, ne však kratší, na př. Magnifikat), a možno-li, kromě ranní mše svaté vykonat návštěvu chrámu — v internátech návštěvu domácí kaple.

Nejbchatěji jest nadána odpustky křížová cesta: plnomocné tolikrát, kolikrát se ji pomodlíš, a byl-lis ráno u stolu Páně, získáváš nadto ještě jedny. Nemusí trvat hodinu! Viz o tom v knize *Ve šlépějích Neposkvrněné*. Tamtéž najdeš v pobožnosti po sv. přijímání dvě modlitby, jimiž získáš denně dvojí plnomocné odpustky. Projdi celou knížku a užasneš, jak štedrá dnes církev jest. Získávej jich tolik, kolik ti možno, a věnuj je věrným zemřelým! Je to skutek duchovního milosrdenství; ty sám nyní odpustků užít nemůžeš, jim tím prospěješ, a na tobě se vyplní zaslíb Páně: »Blahoslavení milosrdní, neboť oni milosrdenství dojdou.«

DVACÁTÁ PRVNÍ NEDĚLE PO SV. DUCHU.

**Misie, světová propaganda království Kristova
v nejušlechtilějším smyslu.**

Po celý měsíc říjen čte církev v kněžských hodinkách úryvky z knihy Makabejských. Vyvolený národ se úporně brání proti útokům nepřátel, kteří mu ukládají o život. Jde o jeho bytí a nebytí. Někdy napaden rytířsky, častěji zákeřnický (od syrského krále Antiocha a jeho pomocníků), někdy bojuje s přesilou, někdy s věrolomností, jednou má co dělat se zmužilými, jindy s prohnanými, jednou vítězí, jindy zaskočen krvácí, ani zrádců z vlastního tábora není ušetřen. Je to vskutku hrdinská doba jeho dějin; neustupuje, nevzdává se, uhájí svých posic, a s pomocí Nejvyššího vítězí, třebaže nejstatečnější jeho hrdinové zůstávají na bojištích, obětující ve službách vlasti a zákona Hospodínova krev i život. Ani mučedníků za zákon Boží nechybí; sedm jinochů bratří Makabejských spolu s matkou, 90letý Eleazar...

A) Tyto boje jsou pěkný obraz bojů, které království Kristovo musí svádět se zevnějšími nepřáteli po celou dobu svého trvání, až do skonání světa. Nemáme tentokrát na mysli falešnou vědu, bojující zbraněmi ducha, nýbrž světskou moc, která vyzbrojena železem a spojena se satanem chce ujařmit církev Kristovu, a po nesčetných pokusech, stále a stále opěťovaných, nenahlédne bezúčelnost svých námah a urputných útoků. Brány pekelné ji nepřemohou... Jenže církev se neomezuje jenom na defenzivu, na obranu, jako lid vyvolený za dob Makabejských. Ofensiva! Vytlačit knížete temna z jeho posic! Odnímat mu území za územím, národ za národem..., ty, které bezprávně ujařmil! Nejde jí o svobodu vlastní, nýbrž o osvobození zotročených. Osvoboditelka v nejušlechtilějším smyslu... Trpce se jí dotýká bída, která tísní milióny našich bližních, bída tělesná a ještě tísnivější bída duševní. Ubozí, kterým nelze říci slova nebeského Učitele: »Blahoslavené uši, které slyší, co slyšíte vy!« (Lk 10, 23) Nepřišli k poznání pravdy, dlí v nevědomosti bludu nebo pohanské modloslužby... Jejich bída dojíká tisícera šlechtná srdce tak, že opouštějí rodiče a vlast a jdou za moře, aby jako Samaritán v podobenství se ujali neznámých, kteří jsou přece jejich bratři v Kristu. Misiónáři a misie...

B) Bylo to v Galilei, asi rok před vykupitelskou smrtí Spasitelovou. Zástupové se tísní kolem něho, Pán na ně hledí, a jak praví evangelista (Mt 9, 36), zželelo se mu jich, že byli jako ovce uštvané, opuštěné, rozptýlené, sem a tam ležící, bez pastýře, nemající nikoho, kdo by se jich ujal. »Lito mi zástupu... Žeň tak hojná a slibná, a dělníků tak málo!« Maličcí žádali

sobě chleba, a nebylo, kdo by jim ho lámal. (Pl 4, 4) Když tak dojímala božské Srdce Ježíšovo duševní bída židovského lidu, který přece na tom nebyl tak zle, jak asi sklíčuje jeho přesvaté Srdce nevýslovně hroznější duševní bída tolika národů, žijících v temnotách pohanské pověry! Nevědí nic o laskavém Otci na nebi, klanějí se modlám a bohům, jichž nemohou milovat, kterých se jenom hrozí a jejichž zlobu hledí usmířit, jak se dá, často i lidskými oběťmi. Nekulturní černí divoši v afrických pustinách i vysoce vzdělaní Aztekové v mexických savannách... Rok co rok vykrvácelo na obětním kamenu v hlavním městě Mexika na 20.000 lidí; často vedli i války jen proto, aby měli dostatečný počet zajatců, již předem určených pro obětní nůž. Což ohavné pověry, které provázejí život ubohých pohanů od kolébky až ke hrobu? Lože umírajícího jest poslední chvíle, kdy démon pověry tropí své rejdy. Zvláště u fetišistů, jak v horské Africe, tak v ledových krajích severní Asie.

Což nedůstojné snížení ženy, což tíživé otroctví? Jací bohové, taková bohoslužba. Nejen u surových kmenů; ani u národů, kteří představují výkvět kultury, nebylo lépe. Jak uctívali ve svých chrámech Řekové Afroditu, Římané Venuši, Egypťané Isidu, Babyloňané Ištaru, Feničané Astartu a Molocha! Vždyť i nezávadné obřady byly docela bezduché a jalové, nemohouce zjednat odpuštění hříchů ani vyprosit milost; což teprve pusté orgie, pořádané v posvátných hájích, sklepeních nebo chrámech! Jak by nebylo hluboce sklíčeno milující Srdce Ježíšovo při pohledu na vši tu bídu a při pomýšlení, jak vznešené a čisté poznání pravého Boha přináší on lidstvu, jak posvěti jeho učení veškeren život jeho vyznavačů, rodinný, společenský i jednotlivců, čím budou věřícím svaté svátosti, zvláště Eucharistie, jaké lilie budou zkvétat v zahradě jeho církve! A to vše by mělo být milionům a milionům nepřístupno? Proto »zželelo se mu zástupu«, proto vyzval učedníky: »Proste Pána žně, aby poslal schopné, hodné a hojné dělníky na svou žeň, která tak mnohá a tak slibná!«

C) Po oné řeči rozeslal Pán apoštoly na první misijní cestu, a po nějaké době, vida, že ani těch dvanáct nestačí, zvolil 70 (Vulg. 72) učedníků a rozeslal na misie i je. Božský Spasitel sám byl první misionář. Svatý Pavel o něm píše (Žd 3, 1): »Nejvyšší apoštol...« Řecké slovo apoštol znamená totéž, co latinské misionář, totiž poslaný, vyslaný..., od věčného Otce a Krále všech. Než vstoupil Pán na nebesa, dal svým učedníkům všeobecné poslání: »Jděte do celého světa, učte všechny národy.« Apoštolé byli tudíž misionáři, a to světoví. Na toto poslání jest zvláště hrdý misionář národů, jak sv. Pavel sám sebe nazývá. »Od Krista jsme obdrželi milost apoštolského úřadu, abychom ke cti jeho jména přivedli k poslušenství víry všechny národy pohanské.« (Ř 1, 5) »Jako mne poslal Otec, tak já posílám vás (Jn 20, 21), aby vaším přičiněním byl jednou jeden ovčinec a jeden pastýř,« praví Pán. (Jn 10, 16) Bůh chce, aby všichni lidé byli spaseni a aby všichni přišli k poznání pravdy (1 Tim 2, 4), osvědčuje apoštol; týž se však táže: »Každý, kdo vzývá (uctívá) jméno Hospodinovo, bude spasen; kterak ale budou vzývat toho, v něhož nevěří? A jak uvěří v toho, o kterém neslyšeli? Jak mohou slyšet o tom, o němž jim nikdo nekázal? Ale jak jim může někdo kázat, není-li k nim nikdo poslán?« (Ř 10, 14n) Proste Pána žně, aby poslal dělníky na žeň svou...

D) Celý život apoštolů, zvláště sv. Pavla, byl nepřetržitou misíí; kázali národům slovo pravdy, přinášeli jim světlo Kristovo. Po nich nastoupili jejich žáci; první staletí mladé církve byla doba ustavičného misionářování, při kterém laikové co nejhrolivěji podporovali kazatele v jejich poslání. Kdekoli se naskytla příležitost, hleděli především skutky lásky získat srdce ubohých, a pak je snadno přivedli do velké rodiny Kristovy. Kolik tisíců otroků, kolik jiných ubožáků takto získáno, kteří by jinak byli zůstali a zahynuli v temnotách nevěry! Obraceni jednotlivci, obraceni i celí národové, a z nich vycházeli zase misionáři do sousedních zemí. Z Anglie přichází do Německa sv. Bonifác, z Irska jdou misionáři do Skotska i na evropskou pevninu, řád sv. Benedikta přináší nekulturním kmenům evropským vzdělanost a s ní i světlo víry. Když byla kolem r. 1300 skoro celá Evropa v sítích Kristových, odcházejí členové řádu sv. Františka za moře, do Asie, a šíří tam světlo pravdy.

Uplynula další tři staletí, a do objevených zemí za Atlantickým a Indickým oceánem spěchají hlavně členové nového řádu Tovaryšstva Ježíšova, a s milostí Boží dosahují neslýchaných úspěchů v Jižní Americe, v Kanadě, v Indii, v Japonsku a v Číně. Tehdy i mnoho Čechů, přináležejících tomuto řádu, bylo činnó v zámořských misíích. P. Pauk vypsal po návratu z Paraguaye působení své i svých spolubratří, a třebaže se většina zpráv českých misionářů oné doby ztratila, zachovalo se aspoň několik listů, z kterých patrnó, jak horlivě byli čeští členové společnosti sv. Ignáce činní v misíích, jak čínských, tak zvláště jihoamerických.

Slyšme alespoň dva. Jindřich Václav Richter z Prostějova, Čech s německým jménem, píše z osady sv. Michala de Ibarra v Brazílii po svátku nanebevzaté Panny 1685 do Prahy: »Miliony duší hynou pro nedostatek misionářů. Ze Španělska jich sem pošlou za čtyřletí sotva dvanáct, aby byl doplněn počet; odstrašuje je velký náklad, na cestu pro jednoho je třeba 2000 zlatých.« Týž píše na Nový rok 1686 ze zátoky řeky Huallagy: »Ani sto misionářů by pro poříčí Maraňonu nestačilo. Jak mnoho dobrého by mohli evropští velmoži vykonat, jak snadno by bylo zakládat redukce! Jen mít hojnost dárků, železa, seker! Přímět je, aby z drobtů, padajících s jejich stolů, ze svých přebytků, zřídili roční důchod 200—300 zlatých pro jednu misíi, a získali bychom tak za rok tisíce duší Kristu. Kolik přátel místo hříšného břicha by si mohli mamonem tak užitým učinit!« Tento misionář vykrvácel v listopadu 1696 pod šípy a oštěpy Indiánů kmene Conibos. O čtvrt století později, r. 1725, zemřel v Jižní Americe jiný český misionář, taktéž člen T. J., Samuel Fritz z Trutnova. Patří k největším pionýrům Kristovým na Maraňonu, 42 let tam působil, za dva roky usídlil 40.000 Omaguů ve 40 redukcích podle řeky, učil je orbě a řemeslům, od něho pochází nejstarší velmi podrobná mapa Ecuadoru.

Roku 1622 zřídil Řehoř XV. v Římě misijní centrálu, nazvanou Propaganda; má dodnes na starostí zámořské misie, výchovu schopného kleru, zřizování misijních biskupství atd. Po úpadku, za nepokojných dob osvícenství a napoleonských, kdy zrušení řádu T. J. zasadilo těžkou ránu misijní činnosti, začíná rozmach ve stol. 19. Zakládán jeden misijní řád za druhým, mnohé z nich pod ochranou Neposkvrněné Panny, na př. Obláti Neposkvrněného Početí, Společnost Mariina, Synové Neposkvrněného Srdce Marie Panny atd.

Naše církev, pravá církev Kristova, jest katolická, t. j. všeobecná, světová; protože jest katolická, jest i misionářská. Jest založena pro všechny národy, proto volá všechny do ovčince Kristova a nese světlo Kristovo všem. To uznávají všichni, přátelé i nepřátelé, ať s uznáním, ať s nenávistí (a závistí!). Pochopitelně — jen církev, která má poslání světové, může být misionářská a rozšířit světovou misijní akcí, nikoliv církev národní, ať anglická, ať ruská, ať česká.

E) Nesčíslná řada misijních spolků, sdružení a časopisů má za úkol povzbuzovat zájem laiků pro toto bohumilé dílo, vábit je k spolupráci, zjednávat nezbytné podpory a prostředky, bez kterých se misie neobejdou. Čtěme jen listy misionářů! Mnoho vykonáno, ale daleko více zbývá ještě vykonat. Dovídáme se z nich o jejich radostech i o jejich starostech a trampotách, i o obětech misionářského povolání, ale skoro z každého vane tíchá prosba, prosba o almužnu. Listy jako byl shora uvedený putují přes oceán bez ustání. »Kdyby katoličtí boháči, kteří nemají starosti o rodinu, věděli, jak by nám pomohly ty tisíce, které leží mrtvé ladem v jejich pokladnicích! Kdybychom mohli zřídít o jedinou školu více, kolik set duší by bylo zachráněno!« Tak píší, lkají a prosí, a přece stále a stále musí zažít dávnou zkušenost, že spíše se dočkají halěře vdovy (Lk 21, 2) než zlatníku bohatce. Tvrdí... Slyší a vidí bídu svých bratří, povolanych jako my k věčnému spojení s Bohem, a nechají je lhostejně utonout, jako by následovali Kaina: »Což jsem já strážce svého bratra? Co mi do něho?« Nedbají slov Písma, že almužna zjednává odpuštění hříchů a chrání před věčnou smrtí (Tb 4, 11; 12, 9), že almužna skrytá v klíně chudého se modlí za dárce k Nejvyššímu a svolává na něho požehnání. (Sir 29, 15) Jak nás zahanbují děti, které leckde si odpirají mlsky a peníze takto ušetřené vkládají do společné pokladničky, aby je posílaly misím, halěř k halěři! Jak zahanbují jisté katolické magnáty jinověrci, zvláště američtí protestanté, kteří na své misie věnují ročně miliony! Začali totiž v minulém století po příkladě církve katolické posílat za moře misionáře — ne však chudobné jako my, protože by se tak neodhodlal ani jediný. Jest ovšem pečovat o to, aby naše almužny přišly do pravých rukou, ne do měšce podvodníka, jak se již nejednou stalo.

F) Co mají dělat věřící, jimž chudoba nedovoluje udělit větší almužny? Ti mohou a mají podporovat misie modlitbou. K tomu nás zavazuje křesťanská láska k našim ubohým, byť neznámým bratřím, to nám ukládá vděčnost za vlastní povolání k pravé víře. Nám se té milosti dostalo docela zdarma, beze všeho našeho přičinění a bez jakékoli zásluhy; nesluší se, abychom ze všech sil hleděli dopomoci k tomu štěstí i jiným? Či chceme následovat sobectví a úzkoprsost farizeů, kteří přístup do království mesiášského vyhrazovali jedině sobě, a »nečisté« pohany z něho vylučovali? »Cožkolí jste učinili jednomu z malíčkových těchto, mně jste učinili.« Misionáři obětují vše, pohodlný život, vábnou budoucnost, rodiče i vlast, vedou život plný odříkání, chudoby a mnohdy i hladu a nedostatku všeho druhu, misijní sestry se vzdávají i radostí rodinného života. Když před lety profesor J. z P. napsal, že náboženství není jiného než výdělkářství, odpověděl mu Dostál-Lutinov: »Vás viní ze lži zástupové misionářů a sester, kteří z čisté

lásky se věnují svému povolání, plnému obětí a námah...« Nežádá-li Pán od každého takové obětí, nejsme-li schopní ani povolání, abychom následovali tyto pionýry Kristovy, pomáhejme jim alespoň, seč síly stačí, almužnou a modlitbou, aby »všichni národové poznali tebe, samotného Boha pravého, a toho, jehož jsi poslal, Ježíše Krista, Syna tvého, Pána našeho, který s tebou žije a kraluje na věky věkův. Amen.« (Z modlitby církevní ve mši sv. pro rozšíření víry.)

Za misie: litanie k Božskému Srdci Páně nebo jeden desátek růžencový.

Zpěv: »Bože, cos ráčil« nebo jiná vhodná píseň.

Čtení: 2 Mak 1. Skutky apoštolské 13, 14.

Sv. Pavel osvědčuje, že starost kteréhokoli z jeho svěřenců jest starostí jeho, jejich bolesti bolest jeho atd. Za jeden z nejkrásnějších rysů krále, který jest vpravdě otcem svého lidu, se uvádí, že měl či má porozumění pro vše, co hýbalo jejich srdcem; žádná věc, byť sebepatrnější, která čeřila hladinu jejich života, mu není lhostejnou, pro všechno má pochopení, o všechno se zajímá; podporovat to, co dopomáhá ke vzrůstu jejich blahobytu, od pomoci všemu, co je skličuje. Tak vypadá pravý otec vlasti.

Nuže, Královna Matka ve velkém království Kristově — bude snad méně pečlivá a dbalá toho, co dopomáhá k jeho rozšíření a utvrzení, než pozemský vládce, jakého jsme právě vykreslili? Sleduje-li se své nebeské výšiny osudy království Božího, jeví se její zájem ne pouze jakýmisi sympatiemi, nečinný, neplodný. Viz dva, kteří se »zajímají« o průběh boje — velící generál a nějaký zahraniční čtenář válečného zpravodaje. Tento má na boji »zájem«, ale jaký! Asi jako sportovec, sledující utkání dvou klubů, máje jen jakési sympatie k tomu neb onomu nebo snad k žádnému z nich. Docela jinak generál; tomu jde o to, a ze všech sil se snaží o to, aby jeho voj zvítězil, a tomu cíli věnuje vše, i život, je-li zapotřebí.

Královna Matka velké rodiny Kristovy . . . Misie, životní podmínka církve, nezbytná kdysi, když první misionáři, apoštolé Kristovi, štípili uprostřed římského pohanstva Kristův kříž a dobývali první posice pro svého Pána a Krále; misie, nezbytná církvi i dnes, chce-li dostát svému poslání jakožto církve světové, a Královna bojující církve že by byla lhostejná k tomuto velkému dílu? Misionáři chápali vždy a chápou dodnes, v koho po Kristu mohou a mají skládat všechnu naději, koho vzývat o pomoc v trudných chvílích bojů, které musí s peklem o vykoupěné duše svádět. Proto tolik misijních řádů, zasvěcených nejsv. Panně, proto tolik misijních rodin, ozdobených jejím jménem. Pod ochranou a pod auspiciemi Královny nebes, vítězné odpůrkyně satana, táhnou pod korouhvi kříže za výboji proti nepříteli Bohem spaseného světa. Královno misii, Pomocnice a Matko misionářů, oroduj za ně a žehnej jejich úsilí! Ty sama vháněj rybky do jejich sítí!

DVACÁTÁ DRUHÁ NEDĚLE PO SV. DUCHU.

Boje a vítězství království Kristova.

A) Po celý říjen čte církev z knih Makabejských, jak jsme již před týdnem pověděli. S jakou hrdostí asi listovali praví Izraelité v této kronice hrdinských bojů svých otců! Žel, že těch pravých synů vyvoleného národa ubývalo vždy víc a více; za dob Krista Pána by je byl musil s lucernou hledat. Přísluvečná židovská hamížnost se rozmáhala, a všecken ideální vzlet mizel. Národní kronika... V našich rodinách nechyběla nikdy v domácí knihovničce česká kronika, jak jsme slyšeli na str. 138. Z ní čítávali zvláště o nedělích a svátcích. Znáť dějiny své vlasti, znáť její slavnou minulost! To pokládal za svou povinnost každý Čech, který svou vlast miloval, to v něm udržovalo národní sebevědomí a rozněcovalo k oprávněné hrdosti i k následování! Nesluší se, abychom jevíli stejný zájem i o dějiny církve? O boje a vítězství, o slavnou minulost království Kristova? Zápasy makabejských hrdinů jsou obrazem bojů církve, a neslavný konec jejich nepřátel věští neslavný konec nepřátel Kristových. Jak zle skončil král Antioch a jeho vojevůdce Nikanor! Jak bídně oba ničemní velekněží židovští Jason a Menelaos, zrádci vlastního národa! »V žhavém popelu zahynul Menelaos, protože tolika zločiny se prohřešil proti oltáři, jehož oheň a popel jest svatý. (2 Mk 13, 8) Není malíčkost zločinně se proviňovat proti božským zákonům; příští doby to vždycky ukáží!« (4, 17)

B) Znáť boje a vítězství království Kristova... První boj proti němu podnikli ti, kteří ukřižováním jeho zakladatele a Krále chtěli jeho dílo zničit hned v počátcích. »V oněch dnech vypuklo velké pronásledování církve v Jerusalemě...« (Sk 8, 1) Věřící rozptýlení po horách, žalařování, zabíjení... Hledej mí dnes onen Jerusalemský, nazvaný od Pána vražedníkem proroků, město nevěřících! Zasut nadobro. Město, které se tam prostírá dnes, není staré sídlo Davidovo, je to nové tureckokřesťanské město, zbudované na troskách někdejšího sídla Herodova.

Druhý boj... Řím, sídlo císařů... Stačí vyslovit slovo katakomby, Nero, Dioklecián, Vavřinec, Šebestián, Anežka, Cecilie... Mocnější nepřítel vystal teď kříži, než bezvýznamná velerada v provinčním městě velké říše. Železnou pravicí drtil a rozdrtil vše, co mu přišlo v cestu; nikdo mu neodolal, a že by mu odolala malá hrstka? Hrstka vyznavačů nového náboženství, trvajících od včerejška, přineseného z opovržené Judey, založeného od jakéhosi blouznivého popraveného židovského rabína? Odolala! Předhazujte si učedníky onoho Ježíše Nazaretského šelmám, přibíjejte je na kříž, dělejte si z nich hořící pochodně, metejte je do mořských hlubin, stínejte je po de-

sítkách a po stovkách, naplňujte jimi žaláře, mučte je nejvybranějšími mukami: krev mučedníků jest semenem nových vyznavačů. Marně se namáháte vytrhat toto zelené osení, pučící »bez císařského dovolení« z vaší vyprahlé půdy. Spíš by se vám podařilo proměnit v písečnou poušť brazilský prales, než udupat v prach tento něžný letorost, který po staletích vzroste v mohutný strom, zastiňující svými větvemi celou zemi. Pohanský Řím... Co z něho zbylo? Málo víc než z Jerusalema... Několik trosek, které před naprostou zkázou chrání drátěný plot... Několik povalených nebo zlomených sloupů, několik kamenů... Nynější Řím není onen starý, pohanský! Je to nový, křesťanský Řím, »věčné město«...

C) Vymřelo pohanstvo, vzali za své jeho bohové i bohyně, ale neustaly boje a zápasy království Kristova. Místo císařů přišli bludaři, a kdekoli se domohli většiny nebo dostali na svou stranu státní moc, vrhli se na vyznavače pravdy Kristovy se stejnou zuřivostí a krutostí jako pohané. Ariáni, zvláště vandalští králové Genserich a Hunerich v 5. století... Katolická víra v celé tehdy známé a přístupné Africe vyhubena, několik set biskupství zničeno, tisíce věřících umučeno. Dnes? Ani slechu po Ariánech, ani dechu po Vandalech! Jen jejich jméno straší v dějinách. Připravili církve o úrodnou roli, rodící světce a učence jako byl Atanáš, Cyprián, Augustin, Origenes, obohatili ji o nepřehledný voj mučedníků, ale ji samu nezničili. »Království jeho nebude konce,« nikdy nebude vyrváno žezlo z rukou toho, jemuž pravil Otec: »Požádej ode mne, a dám tobě národy v dědictví.« (Ž 2) Skoro současně řádili donatisté, napřed rozkolníci, potom bludaři, páchající na věrných Kristových neslýchané krutostí pod záminkou horlivosti pro zákon Boží — jako o tisíc let později husité!

Persie, země ctitelů ohně... I k nim zaneseno světlo pravdy Kristovy, i tam kníže temna proti němu podnítil boj. Dnes? Místo ohně uctívá tam nové pokolení již celá staletí Mohameda; posvátný oheň v jejich chrámech dávno dohořel, ale pravda Kristova zhasnuta nebyla — ani tam, ani jinde. Hlouček vyznavačů jejich náboženství živoří v Indii, Parsové, rasa, které tam neubývá ani nepřibývá.

Cařihrad, sídlo Konstantina Velikého a jeho nástupců, srdce východořímské říše, ochránce pravé víry — častěji ochránce bludařů a bludů! Kolikrát pronásledoval a jak pronásledoval učedníky božské pravdy! Zvláště obrazoborci, mezi nimi nejvíce nečistý Konstantin Kopronym, odpůrce úcty k nečistší Panně. Muky, mrzačení, žaláře, vyhnanství, konfiskace, smrt... Mužové i dívky, mnichové i hodnostáři... Bouře uklidněna po 120 letech (r. 842), ale Cařihrad zůstal věren své smutné úloze, ujímat se každého bludaře a každého vzpurníka, který brojil proti království Kristovu, až nakonec se odtrhl r. 1054 od jednoty s církví nadobro. Rozkol... A jaký z něho zisk? Že Mohamed II. vztyčil r. 1453 na chrámě Boží Moudrosti půlměsíc, že patriarchové, kteří si hráli na papeže východu a odpírali poslušnost náměstkovi Kristovu, dávali se dosazovat a sesazovat od sultána, a když se Rusko církevně osamostatnilo, stal se »papež východu« bezvýznamnou figurou, zatím co po celém světě, od Karpat až za oceán, hlaholí v našich chrámech jásavě: »Bože, svatého nám Otce dlouhá léta zachovej!« Lev XIII. nemá pít země, a Bismarck ho navrhuje za rozhodčího v rozepřích velmocí!

Půlměsíc sám... Kdysi postrachem celého západu, sultán Mohamed IV. se chlubil, že brzo bude jeho kůň žrát oves ve chrámě sv. Petra v Římě, a dnes? »Nemocný muž na Bosporu...« Živořil z milosti jisté velmoci, a zdá se, že již doživořil... Islam, který jako v železných kleštích svíral Evropu, od Balkánu až k Pyrenejím, od Dunaje, Tisy a Váhu až k Taju a Guadalquiviru, jež jsme měli na dosah ruky, jenž kolikrát vpadl na Slovensko i na Moravu a odváděl do harémů naše české děvy, a v janičáře proměňoval jinochy z české krve...

D) Středověk, doba víry... Byly to jistě krásné doby, kdy se tisíce žáků valily za vynikajícími učiteli, kdy sv. Tomáš Aq. († 1274) psal svá veledíla filosofickou a bohoslovnou Summu (Summa = souhrn, t. pravd a nauk) a jeho přítel Bonaventura († 1274) své úchvatně krásné mystické úvahy i bohoslovná pojednání, kdy sv. Bernard († 1153) oslavoval nedostižnými řečmi Královnu svého srdce a Dante skládal jedinečnou Božskou komedii, kdy se univerzitní sály rozléhaly živými disputacemi nadšených studentů, kteří na věhlasné university se sbíhali ze všech úhlů Evropy. Latinská vyučovací řeč umožnila jinochovi kterékolí národnosti, aby volil učiliště, jaké chce. Francouzskou Sorbonnu (Paříž), italskou Bolognu, anglický Oxford, českou Prahu, později španělskou Salamanku... Kláštery se svými proslulými školami, knihovnamí a učenými mnichy, Montecassino, Clugny, Clairveaux, Prémontré, St. Gallen, Reichenau... Druhá zlatá doba věd, umění a svatosti, připomínající zmizelé již století svatého čtyřlístku přátel Eiréma, Basila, jeho bratra Řehoře Nyssenského, Řehoře Nazianského, k nimž se pojí bratr tohoto Cesarius (všichni před r. 400). A zatím co tito byli okrasou církve východní, zářili na západě Ambrož († 397), Augustin († 430), Jeronym († 420), Lev Veliký († 461) jako majáky uprostřed politických zmatků, zmitajících Itálií i Afrikou.

Těch zmatků nebyla prosta ani pozdější doba víry, století sv. Bernarda a Tomáše Aq. Státní moc, císařové ze dvou rodů, Jindřich IV. ve stol. 11., Fridrich I. i II. ve stol. 12. a 13., nepřátelstvím proti nástupci sv. Petra podobní spíše Saracénům než křesťanským vládcům... Kolikrát byl papež v Římě obležen, z Říma i vypuzen! Na neapolském popravišti padla r. 1268 hlava posledního Hohenstaufa, a nový císař, podněcován od přátel k výpravě proti papeži, odvětil: »Stopy mne odstrašují...« Narážel na slovo bajky: mnoho stop vedlo tam, do začarované jeskyně, ale žádná ven...

Císařové římskoněmečtí ustáli, a francouzští králové začali. Filip IV. dá zajmout r. 1308 papeže Bonifáce VIII. v jeho státě a vlastním domě, činí jeho nástupce takřka svým dvorním kaplanem, papežové se stěhují do »babilonského zajetí«, do francouzského Avignonu. Západní rozkol, papežská dvojice a trojice, byl smutné ovoce této »politiky«. Mělo však dojít k dobám ještě horším. Na církevním sněmu v Kostnici odsouzeny bludy (r. 1415), odstraněn rozkol (r. 1417), ale nenapraveny mravy zesvětačelých prelátů a papežů.

E) V bahnité tůni se rodí všelijaká havěť, z hníjící kaluže vznikají všelijaké nakažlivé nemoci a epidemie. Z prohnílého života mnohých tehdejších

představitelů církve se zrodilo r. 1517 protestantství, a to jako epidemie zachvátilo celou Evropu. Nikdy neměl kníže temna tak blahé a radostné doby. Spojenými silami teď útočil kdekdo na zpuchřelé hrady církve. Násilí státní moci po způsobu starého Říma a fanatismus bludařů po příkladě Vandalů si podaly ruce k vyhlazujícímu boji proti kříži, a byly ve velké výhodě. Mohly s pokryteckým rozhořčením poukazovat na zkažené mravy duchovenstva a na neustálé vymáhání desátků, tížící věřící lid. »Takových vůdců se držíte? Čisté evangelium vám hlásáme my! Za námi pojdte!« A lid, od vlastních pastýřů zanedbávaný, přehlédl, že hlasatelé tohoto »čistého evangelia« a horlitélé pro očistu mravů sami nejsou ani o mák lepší než ti, po kterých házeli kamením a blátem.

« Kritické chvíle, kdy šlo skutečně o bytí a nebytí církve. Nepřátelé a lidé ve víře i vůči církvi lhostejní žasnou, jak je možno, že nepodlehla oné smrtelné krisi. My víme, čím to bylo! Protože nespí ani neusíná ten, jenž jí zaručil, že bude s ní až do skonání světa a že brány pekelné jí nepřemohou! Ti, kdož nevěří, musí samozřejmě žasnout, kde se v odumřelém kmenu vzala ona životní síla, která obrodila církev a vlila jí nový život »od papežského paláce v Římě až k poslední chaloupce v appeninských horách.« Stol. 16. a 17., století všeobecného odpadu a zároveň století světců a světic! Nového řádu Tovaryšstva Ježíšova užil Pán k tomu, k čemu nemohl užít ani jediného z tehdejších upadlých řádů. Obnova kněžstva, obnova věřícího lidu, obnova pokleslých škol a vzdělání.

Odezíráme-li od východního rozkolu (pravoslavných), můžeme říci, že žádná sekta nežila déle než 400 let. »Protestantství ano! Přežilo čtyři staletí!« Ba nikoli! Jen jméno trvá, a to není vlastně nic nového. Protestování, popírání... Každý bludař pracoval popíráním! Každý byl tedy »protestant!« Tento druh popírání, rozuměj popírání pravdy, duch satanův, oživoval a oživuje každého nepřítele pravdy Kristovy! Ale učení reformátorů? To už dávno vzalo za své! Vyznavači Lutherovi a Kalvínovi přešli už dávno do tábora nevěry a bojují spolu s ní — ne již proti katolické církvi, nýbrž proti náboženství a víře vůbec.

F) Nevěra... V 18. stol. nazývají ji uředníci Voltairovi filosofií a »náboženstvím rozumu«, víře říkali pověra. Co si tehdy slibovali od nevěry a od revoluce, t. j. od převrácení všeho dosavadního společenského řádu! Prostý lid omlouváme; tak prohnilý, tak něsnesitelný byl veškeren život ve Francii, ovládané králi, kteří se okázale vydávali za ochránce katolické víry, tak příliš do očí bíl blahobyť a egoismus prelátů vedle chudoby prostého kněze a vedle bídy lidu... Ale i tento lid brzo poznal, že daleko snesitelnější jest i největší nepřístojnost s vírou než vláda lidí bez víry. Vláda bez víry... rceme hrůzovláda nezna bohů! Dalí si jméno »Výbor pro veřejné blaho«, a byli katané svých spoluobčanů; hovořilo se na setkání o svobodě, o právech člověka, lidskosti, bratrství, a co tropily pekelné čety ve Vendée! Mučily a neslýchaně zhovadilým způsobem sprovozovaly se světa muže, ženy, dívky i děti, po desítkách, po stovkách, docela nevinné... Důstojní předchůdci koncentráků! Takovou zkušenost musila Francie učinit, aby se vrátila k víře svých otců a jí si začala vážit. Revoluce jí vyhojila z iluse, že

příčina všeho zla jest náboženství a že jisté blaho kyne lidstvu jedině z nevěry.

G) Mezitím co se Evropa odvracela od pravdy Kristovy víc a víc, toužili po jejím světle jinde. Protestantismus urval církvi celé národy doma, a v Japonsku se obnovily doby starých hrdinů z katakomb. Sv. František Xaverský jim přinesl světlo učení Kristova, a služebníci oltáře, znavení pohledem na to, jak se po milosti Boží šlape v křesťanské Evropě, toužili po japonské misii jako po ráji. Nedlouho trval ten ráj... V době, kdy u nás zuřila třicetiletá válka, podnítilo peklo i v daleké říši vycházejícího slunce divé pronásledování proti kříži; protestantští Holanďané, prý »dokonalejší křesťané«, ochotně svými děly pomáhali, a věřící i se svými misionáři? Pevni jako kdysi mučedníci v katakombách! Křesťané musili být v pravém smyslu vyhubeni... Tak vzácný tam byl odpad! Pahorek mučedníků nad Nagasaki jest hlasatel bojů a vítězství oněch hrdinů, dítek, dívek, žen, jinochů, mužů i kněží.

H) Touže dobou na druhé polokouli, na dalekém západě... Misionáři téhož řádu, jemuž náležel apoštol Japonska, zkrápěli potem a krví půdu v amerických pustinách, a ta takto svlažená, vydala květy, jakých svět neviděl ani za prvních dob křesťanských. Indiánské redukce... Na čtvrt milionu těch, kteří ještě nedávno jako divoši pobíhali pralesem a před jejichž sekerou a jedovatými šípky nebyl nikdo jíst, vzali na sebe sladké jho Kristovo a dali se od svých věrozvěstů sjednocovat v redukce, v obce, v malé republiky. Tam bylo všem všechno společné, tam nebylo zahalečů, tam podle svědectví visitujících biskupů nebyl za celý dlouhý rok spáchán ani jediný těžký hřích, tam byli všichni šťastní a spokojeni. Pombal, osvícenec, rozehnal Indiány ve jménu svobody, snášenlivosti a humanity, vehnal je do továren, kde pod dýtkami hynuli, nebo je rozprášil do pralesů, kde zase upadli v dřívější divošství.

I) A když revoluční zmatky otřásly Evropou, když Voltaire a jeho pomocníci odcizovali o překot inteligenci i prostý lid víře a tak připravovali revoluci, když u nás josefinismus rušením klášterů ničil drahocenné památky, dílo dlouhých věků, a tak se projevil nepřítelem kultury a vzdělanosti jako kdysi Turci — tělesný lékař a rádce Josefa II. Van Svieten učinil skutečně o klášterních knihovnách výrok jako mohamedánský kalif při spálení alexandrijské knihovny, že prý jsou zbytečné, nevěda, že v nich byly nejen náboženské spisy, nýbrž i historické dokumenty nevyrovnatelné ceny — když papežství protináboženskou politikou katolických vládců se octlo na nejnižším stupni úpadku a pokoření, když v Rakousku byl ne sice výslovně podle jména, ale skutečně v praxi rozkol a takřka národní církve, když Napoleon věznil oba papeže, Pia VI. a VII., když slovem i skutkem se prováděla zásada »Pryč od Říma«, klíči na daleké Korei semeno víry Kristovy a tisíce ušlechtilých duší volá: »Blíže k Římu, do ovčince Kristova!« Tam prosí o misionáře, touží po štěstí být přítomní aspoň jednou v životě nejsv. oběti, a v Evropě nemají němečtí arcibiskupové jiné starosti, leč aby se v josefinském duchu vymanili z poslušnosti nástupce sv. Petra. Pán

našel prostředek a lék. Lid vyhojen revolucí, a prelátí zabráním církevních statků. Bez kusu území pozbylí chuti k odbojným pokusům proti Římu!

Od té doby až do dneška vzestup... Korouhev kříže jde stále vpřed! Falešná věda, která dnes skýtá peklu nejúčinnější zbraně proti kříži, činí zoufalé pokusy, a každý se žalostně ztroskotá. Co si slibovali od darvinismu, od nauky, že člověk se vyvinul ze zvířete, že všechno na světě jest vývojem! A dnes? Už dávno chystají této nauce slušnou pohřební slavnost. Zoufalé pokusy — jako tonoucí; hned se chytá toho, hned onoho, hned volá: »Jen hmota existuje, nic jiného, jen to, co se dá rukama hmatat«, a pak zase: »Všecko, co vidíme a hmatáme, jest iluze a klam, jen naše představy jsou jisté!« Hned hlásají, že vesmír je nekonečný, hned zase, že se dodnes vyvíjí z původního atomu, velikého jako oříšek; hned prohlašují za článek své víry, že jedině smysly jsou spolehlivý pramen našeho poznání a pravdy, hned za něj prohlašují rozum, a pak zase: »Ani na smysly, ani na rozum se nelze spolehnout, všechno poznání jest nejisté, pravdu nikdo nezbádá.« A nad tou změtí bludů a nesmyslných domněnek a dohadů září jako maják v příboji v šir i v dál svatý kříž Kristův... Jeden filosof popravuje druhého, kříž Kristův stojí bez pohnutí...

A co Maria, Královna a Matka v království Kristově? Přihlíží bez zájmu k těmto zápasům a bojům kříže i jeho rytířů? Kunhuta, vdova po Přemyslu II. ... Její syn Václav II. v německém zajetí, o hladu a zimě, u nelidského poručníka Oty Braniborského, její muž vykřvácel na Moravském poli, a ona tráví čas v radovánkách mezi pány, kteří se jí dvoří, zvláště Záviše z Falkenštejna, zrádce jejího manžela a původce všeho zla, jež se sneslo na Českou zemi! Tak nevypadá pravá královna! Tu si každý představí ve svatyni na kolenou před svatostánkem, modlitbami svolávající požehnání nebes na manžela, který musil tasit meč, aby bránil svou napadenou zemi proti loupežnému nepříteli. Když 10. prosince 1185 zaléhal lomoz zbraní z loděnického bojiště mezi Moravským Krumlovem a Pohořelicemi až do kounického kláštera, modlily se řeholní panny úpěnlivě, aby Bůh jejich zakladatele Viléma chránil. Nebeská Královna může víc než prosit, Maria může vyprosit kdekterou pomoc rytířům svého Syna! Maria vyprošovala sílu mučedníkům, vyprošovala vítězství křesťanským zbraním proti útokům půlměsíce, vyprošovala nebeskou moudrost a osvětlení shůry těm, kteří musili tasit meč slova proti bludům, byla ochránkyní a pomocnicí všech zakladatelů řeholních rodin, které si obraly za cíl bojovat boje Páně a zachraňovat duše ze sítí nevěry nebo kacířstev, a neméně i těch, které si za účel vytkly být učitelé nevědomých; náboženská nevědomost jest neméně nebezpečná zbraň v rukou knížete pekla! I tímto osídlem lapá a hubí duše! Maria, pomocnice křesťanů, Stolice moudrosti... Leží jí na srdci věčné blaho každého z nás, leží jí na srdci i vítězství církve.

Její božský Syn byl od věčnosti předurčen za krále člověčenstva; přišel na svět, aby království Boží, v ráji založené a hříchem prvního člověka podvrácené, obnovil a znovu založil. Nejsv. Panna byla od věčnosti předurčena, aby při založení či obnovení království Božího na zemi měla činnou účast. Ona svobodným rozhodnutím své vůle uvedla zakladatele království Božího v svět, a jako měla činnou účast při založení, tak měla a má účast i na zbudování a budování tohoto království. K tomu od

věčností zřízena, k tomu stvořena, k tomu vším nezbytným vybavena . . . , vším, všemi milostmi a výsadami, od neposkvrněného početí až k všemohoucnosti své prostřednické modlitby u trůnu milosti. I její všemocná přímluva jí dána tedy jediné k tomu, aby jí užívala k budování království Božího, aby od něho odvracela všechno nebezpečí a vyprošovala sílu i vítězství v boji všem bojovníkům Kristovým.

J) Jak se vede nám v tomto boji? Jako každému vojínovi! Vítězství nevidí; prodělává jen těžké zápolení, a ve vřavě horkého boje necítí leč jen tíhu zápasu. Snad se ani nedožije chvíle, kdy jeho druzi se budou v triumfu vracet domů. Vidí-li však, že vše je ztraceno? Že nadarmo krvácel a se bil? Přemysl II. se vrhl v seč, aby neviděl pád své moci; nechtěl přečkat porážku svých dotud nepřemožitelných vojáků. Jiří Plachý, jenž vedl pražské studenty na Karlův most proti Švédům r. 1648, a nadšení, kterým je oduševňoval, činilo jinochy nepřemožitelnými, že ani surové paže starých válečníků, vytrenované tolika boji, s nimi nic nepořídily. S větším nadšením a radostně se chápali spolubratři tohoto mužného obhájce Prahy zbroje Kristovy, když šlo o zápolení s bludem, protože v tomto boji je oduševňovala větší naděje, jistější bylo vítězství kříže než vítězství meče, byť i za právo taseného. Tak tomu bylo u nás, kde ponenáhlu, ale jistě postupovaly voje bojovníků Kristových vpřed a přinutily konečně k úplnému ústupu nepravdu a blud, jenž ovládl většinu našeho národa. Tak tomu bylo i jinde. V Anglii . . . Dlouhé pronásledování, a co pořídili? Sami doznali: »Jednoho misionáře popravíme, a druhý je okamžitě tu, aby zaujal jeho místo, třebaže ví, že co nevidět ho čeká týž úděl.« Kdo by pro nicotnost obětoval pohodlí, svobodu a život? Jen vědomí, že pracují, krvácejí a umírají za velkou ideu, je sílilo a povzbuzovalo, jen vědomí, že každá krůpěj krve dopomáhá k vítězství kříže!

Kdyby měl každý voják pozemského vládce naprostou jistotu, že vítězství jest zaručené! Mužněji by zápolil, radostněji by umíral. Tu jistotu máme my, bojovníci Kristovi! Zaslíbení našeho božského Vůdce jest nám zárukou, a minulost utvrzuje naši víru i naději. Může-li být který národ hrdý na svou minulost, může být daleko, daleko hrdější na minulost církve každý její syn. Nejedna stránka jejích dějin jest sice velmi černě popsána, nejedna stín nás plní smutkem a truchlivostí. Ale kolik zlatých listů vedle nich, které ovíjejí nevadnoucím věncem čelo církve, snoubenky Kristovy, a v jejichž nesmrtelném lesku září svatý Kristův kříž.

Svatý kříži, tebe ctíme. Věřím v Boha.

Žalm 67 (vznešený chvalozpěv — triumfální pochod církve staletími dějin). Skutky apoštolské 9, 10, 17.

SVÁTEK KRISTA KRÁLE.

Náš Král a jeho rytířstvo.

A) Neděle před svátkem Všech svatých...

Svátek všech vyvolených Božích jest slavnost dokonaného království Kristova. Kolikrát jsme za celý rok toto slovo slyšeli! Království Kristovo... Od první neděle adventní jsme ve svých úvahách sledovali vzrůst a rozvoj tohoto království..., jak bylo od věků ustanoveno, v čase připravováno, příchodem vtěleného Krále Mesiáše skutečně; viděli jsme jeho počátky, v myšlenkách znova si zpřítomňovali jeho výstavbu, slyšeli jeho zákonodárce, snažili se vniknout do jeho ducha a dát se proniknout jeho zákony a zásadami, poznali jsme i podmínky, nezbytné k tomu, abychom byli za jeho občany přijati a do něho včlenění; prodělali jsme skutečně školu, nebo chce-li kdo toho slova užít, vzdělávací kurs, v němž jsme byli zevrubně poučení o všem, co jest povinností a jaké má být smýšlení i jednání jeho občanů. Sv. Pavel, jeden z hlavních pionýrů království Kristova, byl skoro každou neděli v epištole našim vzdělavatelem, a jeho slova doplňoval sám božský Učitel v evangelíu. Ve svátek Všech svatých stojí království Kristovo před našim duchovním zrakem dokonáno; v nebeském světle slávy vidíme našeho Krále uprostřed jeho věrných. Než opustil zemi, dal apoštolům rozkaz: »Jděte, podrobte mému žezlu veškeren svět.« Dnes stojí jeho dvanáct generálů před ním, představují svému Králi všechny, které shromáždili pod jeho korouhev, a on, Král králů, koná přehlídku své armády.

Po Králi Osvoboditeli toužili v adventě spravedliví a proroci; bezprostředně před jeho příchodem volal Jan Křtitel: »Království Boží je tu, připravte cestu Pánu a Králi!« První slova ve vánočních kněžských hodinách jásají: »Král pokoje ujal se moci, po jehož tváři touží veškerá země.« Adorátoři z východu se táží po novorozeném Králi židovském, svátek Zjevení Páně jest první svátek Krista Krále, oslavující královskou důstojnost a moc Dítka, narozeného z Panny v betlemské noci, v nedělích po Zjevení Páně mluví Pán v podobenstvích o království nebeském, a ve svatém týdnu, v hodinách nejhlubšího ponížení Syna Božího, poklekala církev před ním jako před svým Králem: »Hle, prapor Krále již se skví, již září kříže tajemství, pojdte, klanějme se jemu!« Nápis s kříže hlásal všemu světu, že na něm pni Král, neděle po sv. Duchu rozvíjely vnitřní zřízení království Kristova, svátek knížat apoštolských jeho vnější organizaci, dnešní svátek jeho dokonání. Slova se ujímá zase sv. Pavel a káže o vznešené důstojnosti vtěleného Syna Božího, prvorozeného přede všim tvorstvem, jenžto jest obraz neviditelného Boha, hlava církve, v němž jest veškerá plnost dokonalostí, do jehož království jsme byli dobrotivostí a milostí věčného Otce přeneseni z moci temnoty pekla. Kristus, Král člověčenstva, Král veškeren-

stva, právem svého původu (rodu) jakožto odvěký Syn, Tvůrce všehomíru, i právem vykoupení, protože si nás koupil, jak slyšíme v dnešním introitu: »Hoden jest Beránek, jenž byl obětován za nás, aby se mu dostalo moci, síly a cti, jemu buď sláva a vláda na věky.«

B) K nejdůležitějším částem svatoignáckých exercícií patří rozjímání o Kristu Králi. »Pod korouhev Kristovu!« tak zní výzva toho rozjímání. Ke konci sv. Ignác podotýká: »Kdo se chce vyznamenat ve službách svého věčného Krále a Pána veškerenstva, chtěje k němu přilnout větší oddaností a láskou...« Světec nás vybízí: »Nespokojit se pouze s tím, co jest nezbytnou povinností! Dát Pánu víc!« Neomezit se jen na to, že se varujeme lěžkých hříchů a konáme to, k čemu jsme pod ztrátou nebe zavázáni. Mít vyšší aspirace, vznešenější tužby! Postavit se do prvních řad ve voji Kristově, nabídnout se mu a dát se mu docela k dispozici! »Dát mu víc...« Co mu dát? To nepraví světec hned; teprve v pozdějších rozjímáních nám to sděluje. Také my si teprve nyní, na konci církevního roku, o posledním svátku Krista Krále, povíme, v čem záleží tato větší horlivost ve službách našeho Krále.

Světec z Loyoly byl španělský caballero (rytíř) tělem a duší. Nikde se tento jeho rytířský duch neprozrazuje tak jako v rozjímání o Kristu Králi. Kdysi přísahal věrnost až do smrti králi pozemskému; byl hotov pro něho obětovat všechno jako každý jiný bojovník, ale nadto se chtěl skutečně vyznamenat ve službách svého vládce, vyniknout nad všechny ostatní, i za cenu života. Když pak změnil službu, byl oduševňován stejným zápallem. Pána změnil, své vysoké aspirace a tužby nezměnil, jenom je zušlechtil, mířil výš, obral si vznešenější cíl: »Vyznamenat se pod korouhví Kristovou, sklízet vavříny nikoli chvilkové a vadnoucí, jejichž lístky vánek brzo rozmetá, na které svět i pán, jemuž sloužím, zapomenou. Mám jistotu, že mu dobudu novou říši? Nebyl jsem s to ani mu uhájit jedinou pevnost! A byť bych mu i celé říše vydobí, na jak dlouho? Převalí se několik desítek let, přijde jiný a mé úspěchy zvrátí.« Měl pravdu. Sullova stavba pro věčnost se začala drolit za dva roky, Bismarckovo Německo nevydrželo ani půl století.

»Věrný služebník Viléma I.«, dal si tento muž napsat na náhrobek. V této postile jsme se seznámili s několika muži z našich českých dějin, kteří pro svého pána obětovali vše. Víprecht Grojský, Jiskra z Brandýsa... Jejich seznam by se dal hravě rozšířit. V řadách železných rytířů Přemysla II. i v družině Jana Lucemburského jich najdeme neméně než ve vojích jiných českých knížat a králů; vždyť každý rytíř pokládal za věc cti, mohl-li pro svého krále cedit krev. Náš jediný nepomíjející Král věků, nesmrtelný a svrchovaný Král králů, že by na takové rytíře byl chud? Že by nenašel v nespočetné armádě svých věrných mužů naplněné podobným duchem, jaký ovládal služebníky vládců lidských, dočasných a pomíjejících? Pomníme-li nadto, že náš Král výbojům svých vojinů může zaručit a zaručuje věčné trvání — co pro jeho království vykonám, byť bylo sebenepatrnější, potrvá ve svých účincích na věky! Na původci duchovních cvičení to vidět nejlépe. Zavěsil meč v poutní svatyni montserratské a vytáhl za vznešenějšími a jistějšími výboji — a kolik duší zachránil on, kolik jich zachránili pro

věčnost jeho duchovní synové za čtyři staletí trvání jeho řeholní rodiny! Kolik bylo zachráněno exerciciemi! Kdyby byl svému někdejšímu králi vydobyl větší území, než jaké mu získal Kolumbus s celou družinou objevitelů, co by bylo dnes ze vši jeho práce a úspěchů? Asi tolik, co z úspěchů jejich! Španělsko už dávno zatlačeno za hranice zemí, které kdys za oceánem ovládalo, jiné pokladny jsou plněny výtěžky tamějších plantáží a dolů. Ale ve službách Kristových? Zachraň jedinou duši, a vykonal jsi dílo, které potrvá věčně.

Předposlední neděli se povzбудíme k snaze o vlastní dokonalosti; dnes se povzбудíme k apoštolskému působení, k horlivosti o spáse a záchraně nesmrtelných duší svých bližních. Ale hned na počátku jest nutno uvědomit si, jaký jest rozdíl mezi rytířem Kristovým a rytířem pozemských vládců. Králové musí být tomu rádi, když oddané služebníky najdou, musí jim být za prokázané služby vděční, a jak jsme již na různých příkladech viděli, svou vděčnost jim tak neb onak prokázali. Kristus nemusí být za naši ochotu a službu vděčen nám! Svým nejvěrnějším a nejoddanějším služebníkům řekl: »Nemyslete, že jste vyvolili vy mne; já jsem vyvolil vás! A když vykonáte vše, co ve vaší moci bude, rcete: Služebníci neužiteční jsme, vykonali jsme jen to, co bylo naší povinností.« Bůh, jenž si může z kamení vytvořit syny Abrahamovy, jenž už nejednou ze šavla učinil Pavla, není na naše služby odkázán. Zve nás, ale milost neprokazujeme jemu my, když jeho pozvání uposlechneme a je přijmeme; milost prokazuje on nám, že on, Král králů, ráčí naše služby přijmout a nás užít za nástroj k dílu tak vznešenému, svatému a nepomíjejícímu, jako jest záchrana duší. Odměňuje sice práce svých věrných a horlivých apoštolů, ale ne že by byl povinen a k tomu zavázán; činí tak docela svobodně. Přijme-li kdo pozvání do služeb Kristových a nabídne-li se mu kdo k apoštolování, nechť nezapomene přinést s sebou jako nezbytnou výbavu značný fond pokory, poněvadž nadutému Pán ve svých službách nežehná; takový může rozestírat síť celou noc vezdejšího putování, nevklouzne mu do nich ani jediná rybka — s prázdnýma rukama předstoupí před svého Pána a Krále apoštol prostý pokory.

Pius XI., papež laického apoštolátu, uvedl jasně a přesvědčivě důvody, které věřícího nutkají k tomuto záslužnému dílu. Žeň mnohá, dělníků málo; naše pomoc bude podporou těm, kteří pracují na jeho vinici a sami na všechno nestačí. Lid vštěpovanými předsudky a vočkovanou nenávisť církvi i jeho služebníkům namnoze odcizen, zavírá uši i srdce jejich hlasu. Laikové se daleko snáze dostanou tam, kam jest znemožněn přístup kněžím, a mohou tak připravovat cesty Pánu.

C) Jest apoštolské působení naší povinností? Jest povinností lásky! Lásky k Božskému Spasiteli, milovníku duší, a lásky k našim zbloudilým bratřím! Kdybys viděl někoho tonout nebo se pustit lesem po nepravé cestě, šel bys lhostejně mimo, jak onen kněz a levita v podobenství? »Jdi a čiň podobně« jako samaritán, pravil učitelí Zákona Učitel s nebe. Prokazovat dobré... Jest krásná ruka rozevřená chudobným, ale důležitější jest duchovní almužna; a tu potřebují od nás přecasto i ti, kteří pozemskými statky oplývají. Almužna zachrání hladového před smrtí, skutky

duchovního milosrdensví před věčnou záhubou. Vůkol nás tolik mravní bídy, a my nehme ani prstem, abychom jí hojili nebo pomáhali hojit?

Náš Pán a Král volil pomocníky již za svého pozemského života. Jednou rozeslal 12 apoštolů, po druhé 70 učedníků. »Miluješ-li mne, Petře, ujmí se mých oveček... Učiním z vás rybáře lidí...« Pán neřekl »lovce«, protože lovec zvěř zabíjí, kdežto rybář chytne rybku v síti živou. Polapit do sítí Kristových! Která rybka se vzpírá anebo která naší netečností zůstane mimo, tu pohltí pekelný velryb. My, členové církve bojující, následovníci Makabejských a potomci křížáků, vezme, že jen s námi náš Král počítá, ne s jinými. Cizí se pro cizího pálit nebude. Jak naivní, když r. 1918 počítali katolíci s tím neb oním! »Není zlý.« — »Ale také není Kristův! Zůstane sedět ve svém pokoji a nehne pro věc Kristovu ani prstem!« Jde-li o Krista a jeho zájmy, jsme tu jedině my, s kterými může on počítat, a jsme kromě jeho milosti odkázáni sami na sebe, ať jde o katolické školy, ať o obranu proti útokům na víru, buďsi tiskem nebo slovem nebo jakkoli.

D) Jaké vlastnosti má mít pravý apoštol Kristův? Co od něho žádá jeho Král, aby jeho práce přinesly požehnání? Především pamatujme, že náš Král chce mít apoštoly a rytíře, nikoli žoldnéře, kramáře nebo sportovce. Chápeš ten rozdíl? Žoldnéři, placení žoldnéři, a těch jest víc, než by se slušelo. Pracují za žold, dnes pro Krista a zítra pro satana, podle toho, kdo víc zaplatí. Na kluzké půdě politiky zvlášť... Žoldněř nejspíše zradí prapor toho, pod jehož korouhev se z chlebařských pohnutek postavil.

Kramáři, druhá nevitáná třída lidí ve voji Kristově; počítají: »Něco za něco. My ti získáme jiné, a ty nám za to něco slevíš na našich povinnostech, dáš nám provisi..., nebudeš naléhat, abychom zachovávali to neb ono, přimhouříš oko...« Kramář ti ovšem promíne, když u něho nic nekoupíš, dohodíš-li mu za to půl tuctu jiných zákazníků, možná, že ti dá i nějakou provisi, ale chce snad někdo z nás těmto lidem na roveň klást našeho Pána a Krále? »Já budu na táborech lidu mluvit proti manželské rozluce, možná, že dva tucty manželů pohnu, aby tvého příkazu dbali, ale ty mně za to dáš procenta, mně dovolíš jít za jinou...«

Sportovci, třetí skupina, o málo lepší předešlých. Apoštolují, ale proč... Ne z čisté lásky, nýbrž jen proto, že je to »baví«, z jakési libůstky; a hlavní věc: »Dosíci rekordu... Být viděni a sklízet potlesk!« Příkázání Páně jakž takž zachovávají, ale co lidskosti se mísí do jejich prací! Hlavně žárlivost a závist, má-li kdo větší úspěchy, a pak se snaží vyhodit ho ze sedla, znemožnit mu působení, zmařit jeho práce..., vše doklad, že nehledají Krista ani dobro duší, nýbrž sebe, svou chválu, své potěšení, a jak řečeno, »rekord«; nikdo je nesmí předstihnout, sice ho pokládají za soupeře a nepřitele. Podobní farizeům, kteří »obcházeli moře a souš«, aby získali jediného »obráceného«, a sami? »Učí a nečiní...« Proselytismus, který se chlubí, kolik »kusů« pro Krista získal... Jaké ceny! A jací sami! Tak to dopadá všude tam, kde chybí vnitřní život. Už za sv. Pavla byli takoví. (Fil 2)

E) Tím vyjádřena první vlastnost apoštola Kristova. Jest povinen pěstovat napřed sám vnitřní život, pracovat napřed o vlastní doko-

nalosti; to jest naprostá vůle Boží. (1 Sol 4, 3) Napřed musím sám obléci Krista, než začnu do jeho uniformy oblékat jiné, napřed musím být sám proniknut duchem Kristovým, než se pokusím naplňovat jím jiné; napřed musím být sám Kristu k radosti a cti, než budu povzbuzovat a učit jiné, aby mu a jak by mu radost působili. Sebe posvěcení, to jest duše a první podmínka veškerého apoštolátu. Kdo toho nedbá, jest jako milník, který jiným cestu ukazuje a sám jí nejde; jako klíčník, který jiným bránu otvírá a sám nevchází; jako lékař, který jiným lék podává a sám ho neužívá a tak hyne; jest jako měď zvučící a zvonec znějící, anebo jak řečeno, placený žoldněř nebo sportovec. S jakou úctou vyslovuje každý katolík jména některých laických bojovníků Kristových! Ozanam, Montalembert, Veuillot ve Francii, Reichensperger, Mallinckrodt, Windthorst v Německu, O'Connell v Irsku... Kristovi rytíři, charakterové z diamantu, proniknutí duchem toho, pro něhož pracovali, věřící mužové, na veřejnosti neohrožení bojovníci, v soukromí vzorní křesťané; s růžencem v ruce před obrazem sv. Panny a u eucharistického stolu si vyprošovali požehnání pro práce, které jim přinášely jen oběti a pronásledování, nikoli slávu a zisk. Být proniknut duchem víry! Žít životem víry! Vždyť i to jest chyba, když se někdo dá apoštolskými pracemi zabavit tak, že pro sebe nemá kdy. Mnozí již na tomto úskalí ztroskotali; zesvětačili, a konec byl žalostný. Z apoštolů se stali napřed kramáři, pak žoldněři, a nakonec zrádci svatého kříže, pro který začali nadějně pracovat.

Tedy neopomíjet modlitbu a sebezápor, neopomíjet práci o vlastní dokonalosti! Tyto prostředky nás spojují s Bohem a činí nás v jeho ruce vhodným nástrojem k velkým činům. Apoštol národů napřed trávil tři roky v samotě, než se podjal velkého a vznešeného úkolu, ke kterému byl od Pána vyvolen; že ani potom, při svých apoštolských pracích nezapomínal na modlitbu a na sebezápor, jest zřejmo z každé stránky jeho listů. A když apoštolé brzo po odchodu Páně ze světa byli při stále rostoucím počtu věřících přetíženi prací, pravili: »My se budeme věnovat modlitbě a hlásání slova Božího (Sk 6, 4); úkoly charity svěříme jiným, které nám navrhnete.«

F) K modlitbě a sebezáporu se druží příklad, druhá povinnost apoštola Kristova. Nejlepší obhajoba a obrana víry jest obhajoba příkladem. Jím uzavřeme ústa nepřátel, že nebudou o nás moci nic zlého mluvit. (Tit 2, 8) Jím budeme účinněji než slovem utvrzovat v dobrém viklající, povzbuzovat vlažné a obracet na pravou cestu bloudící. Tak jednali staří křesťané, a pohané doznávali: »Vizte, jak se milují! Jaké mají manželky (jak vypadá jejich rodinný život)!« Není lepšího apoštolátu nad praktické provádění zásad sv. víry. Špatný život věřících vzbuzuje v srdcích nepřátel kritisoání a pohrdání vírou, vlažnost působí nevšímavost, svatý život vzbuzuje úctu k náboženství, které plodí takové ovoce. Příklad vestfálských katolíků obrátil k pravé víře velkého básníka, maršála a komorního presidenta Bedřicha Stolberga, a o plukovníku Paqueéronovi řekl jakýsi neznaboh: »Kdyby byli všichni katolíci jako on, do zítřka bych byl katolíkem.« Připomíná-li kdo k takovému příkladu slovo, pak teprv skutečně působí a není jako zvučící měď. Pak může mluvit jako sv. Pavel: »Buďte následovníky mými, jako já jsem následovníkem Kristovým.« (1 Kor 4, 16) Co platno

vybízet: »Jdi za Kristem«, když by nám mohl každý odpovědět: »Proč za ním nejdeš napřed ty? Lékaři, uzdrav se sám!«

G) Latinské přísloví praví, že dobro se šíří na všechny strany. Jen sobec mluví jako Kain: »Co jest mí do bratra?« Že se nám někdy dílo nezdaří? Dobrému Pastýři se nevedlo lépe! Že někdy za své snahy, dobře míněné, sklídíme posměch neb urážku? To činí apoštolát obětí! Jen toho se varujme, abychom se dotěrností nebo jinak nestali směšnými a tím neučinili v očích nepřátel směšnou i pravou zbožnost. Často však dostačí jediné slovo, malé povzbuzení, a zvláště příklad.

Ale na jednu věc se nesmí zapomínat a před druhou nutno mít se na pozoru. Nač nezapomenout? Na požehnání Královny nebes! To si musí každý apoštol vyprosít, nechce-li být zvoncem znějícím. Že Královně Matce záleží na tom, aby království jejího Syna se bez ustání šířilo, jak jí na tom záleží a z jakého důvodu, to vše jsme slyšeli. (Str. 645, 651) Je-li tedy od našeho nejvyššího Krále milován zvláštní láskou každý, kdo se mu nabízí: »Pane, tu jsem, pošli mne na vinici svou« (viz Is 6, 8), jest neméně milován i od jeho panenské Matky. Když mladý Loudon stál před českou královnou, nabízejí jí své služby, a byl od ní s vlídným úsměvem přijat, spočinulo na něm se zálibou i oko jejího manžela, jenž byl právě přítomen; není to docela pochopitelné? A kdyby byl nějak potřeboval jeho pomoci, nebyl by mu samozřejmě nápomocen ze všech sil a nevyšel by mu vstříc, jak jen by mohl? Vždyť zájmy královny byly i zájmy jeho! Toho si byli vědomi všichni velcí apoštolé; nevím, najdeš-li jediného, jenž by nebyl přičítal zdolání překážek, na pohled nepřekonatelných, přimluvě a pomoci nebeské Královny, jenž by se nebyl v nesnázích utíkal k ní, jehož by nebylo provázelo její požehnání a pomoc, někdy tak očividná a tak zřejmá. Královno apoštolů, pomocnice všech Kristových apoštolů, oroduj za nás a žehnej všem našim podnikům v království a pro království tvého Syna!

A před čím nutno mít se na pozoru? Čteme kolikrát, co velkého a pro Krista vykonal jeho vyvolení a mimořádně omilostnění pionýři, díla nad lidské síly, mužové a ženy mnohdy zcela prostí, nevzhlední nástrojové Boží mocí a lásky. Protestant Hardenberg na př. píše o řádě, založeném sv. Ignácem: »Ještě nikdy se neobjevila taková společnost ve světových dějinách. S větší jistotou úspěchu nepromyslí své plány k dobytí světa ani starořímský senát. S větší prozíravostí nepřikročil ještě nikdo k provedení nějaké větší ideje. Věčně bude tato společnost vzorem všech společností, které touží po nekonečném rozšíření a věčném trvání...« Ozývá se ti v srdci touha být druhým Ignácem nebo Boskem? Snaž se sám v sobě živit přesvědčení, že tebe, nepatrného a nedokonalého, náš Král k tak mimořádnému úkolu nepovolal, a buď spokojen s místem, které ti jeho prozřetelnost určila. Léčka satanova... Chce nás navnadit k touze po velkých činech, k jakým Bůh kolikrát nepovolal ani velké světce, vzbuzovat v nás nespokojenost s nepatrným údělem, s jedinou hřívnou, aby nás pak naplnil rozmrzelostí a nechutí k malým apoštolským pracím, a kníže temna dosáhl, co chtěl: připravil království Kristovo o apoštola — proto, žes neměl pokory a nechtěl pracovat v malém, zapomínaje, že drobná práce jest nezbytnější než mimořádně velké činy! Díla a plány nejvelkolepější nelze

uskutečnit bez drobné práce velkého zástupu prostých pracovníků, jako nejgeniálnější vojevůdce nic nepořídí bez velkého počtu a bez horlivosti a práce prostých vojáků. Vítězství dobývá armáda, a v armádě jest generálů mnoho, vojáků většina!

V polovině minulého století odešel ze Španělska misionář Don Miguel Martínez s několika průvodci na ostrovy Fernando-Póo a Annabon na západním pobřeží africkém, aby tam hlásali sv. víru. Vstoupí na břeh a k svému úžasu spatří na skále hrubě sroubený kříž, kolem něho klečet zástup černošských dítek, od jejichž uhlových tvářiček se nápadně odrážela bílá tvář hošíka asi šestiletého, klečícího uprostřed. Jakmile spatřil misionáře, běžel k nim a vypravoval, že před rokem se plavil s rodiči přes moře; loď v bouři zmizela v hlubinách, jen on byl zachráněn; jeden černoš se ho ujal a vychovával ho se svými dětmi. Hošík vyrobil kříž, jak to vidával doma, před ním se modlil španělsky Ave, černoští hoši to dělali po něm, naučili se i znamení sv. kříže, ale dorozumět se s nimi nemohl. Nevěděl ani, z které země a města pochází a jak se jmenovali rodiče, neuměl číst ani psát, jen tolik věděl, že mu doma říkali Antonio. Malý apoštol, jenž připravil misionářům půdu!

Co vykonali laičtí apoštolé v Mexiku před Callesovým pronásledováním, co po něm! Dívky, mariánské sodálky, v neděli vsedly na koně a rozjely se do okolních vesnic, aby děti vyučovaly katechismu a připravovaly je k prvnímu sv. přijímání, a když pronásledování vypuklo, šířili hoši i dívky katolický tisk, což mnozí odpykali životem, děvčátka nosila do žaláře velebou Svátost . . . Práví apoštolé Kristovi, kteří pracovali až k prolití krve — krev za toho, jenž cedil krev za nás!

Obnovíme zasvěcení Božskému Srdci Páně, Králi našich rodin. Kdo mu jest přítomen v kostele, získává plnomocné odpustky, přijme-li svaté svátosti a pomodlí se na úmysl sv. Otce.

Zpěv: »K nebesům se orla vzletem« nebo »Ježíši, Králi« — 4 strofy.

Čtení: Skutky ap. 18, 19, 20.

SVÁTEK VŠECH SVATÝCH.

»K plnosti ctností Kristových...« Věřím v obcování svatých.

Svátek dokonaného království Kristova.

A) Pocit klídu ovládá na konci misie misionáře i věřící. Celá osada s Bohem smířena, mnoho napraveno, není mraku mezi nimi a Tvůrcem, slunce Boží lásky a míru se sklání mile nad celou farností, není těžkého hříchu v duších ani rozbroje v rodinách, v posvěcující milosti se ubírají na lože, chystajíce se přijmout nazítří nebeského hosta do čistých srdcí, učiněna též spasitelná předsevzetí; vytrváme-li — a my doufáme, že s milostí Boží se nám to podaří — nezapadne tak brzo slunko Boží milosti a lásky. Podobný klid ovládá duši exercitantů na konci duchovních cvičení, jestliže je svědomitě konali, a všechny věřící na konci církevního roku, jestliže jej skutečně prožili spolu s církví v jejím duchu.

První neděli adventní nás volal apoštol do práce: »Už jest na čase, učiňme konec vši polovičatosti, odhoďme vše, co nás poutá k zemi, svlékněme starého člověka, vyzujme se ze svých malicherností a spějme k Bohu.« Cesta k Bohu, cesta dlouhá a obtížná. Po celý rok ji církev sleduje, a my s ní. Hned milá a květnatá, hned pustá a kamenitá, ale bez ustání nás církev po ní vede, dokud nás nepřivede k Pánu, a když naše síly chabnou, volá: »Vytrvej!« Když se tato alegorická pouť blíží ke konci, zmocní se duše nevyhovitelný pokoj a klid. Už dávno minuly velké svátky; v době posvatodušní stíhá jedna neděle druhou jako stanice se míhají jedna za druhou, když rychlík ubíhá poslední úsek své daleké dráhy. Od zářijového května slyšíme při mši sv. neustále slova: »Čekej, duše moje, čekej na Pána...« Čekáním na Pána bychom mohli nazvat tuto poslední část církevního roku. Ve svátek Královny růžencové jsme ještě jednou, naposled, pohlédli zpět na velká tajemství v celém roce slavená, věnovali přitom vděčnou vzpomínku naší nebeské Prostřednici, a od té doby jen čekáme na Pána, očekáváme jeho příchod. »Přijdu si pro vás« (Jn 14, 18) — co nevidět; pak všechno vaše kvílení se promění v radost, a o tu vás nikdo nepřipraví. (16, 22)

Tento svatý pokoj, klid a mír, tato sladká bezpečnost, kterou vlévá do srdce vědomí našeho spojení s Bohem, dýše ze svátku, který slaví církev na konci své liturgické pouti. Svátek Všech svatých... Církev hledí k nebi, dítkám, které už dovedla do přístavu spásy, hledí na ně se srdcem plným blaha, útěchy a lásky, a nemá jiného přání, leč aby i nás šťastně dovedla tam, kam dovedla je. Mnohé z jejich dítek bohužel nedošly cíle, zemřely na cestě..., její pouť je poseta hroby těch, kteří nevytrvali. Hned na počátku Herodes a jemu podobní, nepřátelé sv. víry a narozeného

Krále národů. Jiní nějakou dobu putovali spolu s námi, ale odcizili se našemu Pánu a Králi jako Jidáš, stali se zrádci kříže Kristova, přeběhli k jeho nepřátelům, a jejich konec byl žalostný, jak jsme slyšeli ve Sv. týdnu; apoštol Kristův hyne právě v den, kdy Pán se obětoval za něho i za nás. Jiní se odvádali rozkoším, jak onen bohatec v podobenství, který hodoval, a nakonec pohřbení spolu s ním v pekle. Jiné zahubila pýcha jako farizeje v podobenství (neděle 10. po sv. Duchu), jiní jako neúrodný fik vyřazení ze zahrady Kristovy (zářijový kvatembr), jiní pro světské starosti pohrdli pozváním k nebeské hostině (neděle 19.), jiní, nemilosrdní k bližnímu, stali se nehodnými odpuštění a uvržení tam, kde jest pláč a skřípění zubů . . . , na samém konci svého putování. (Neděle 21.) Odlučovali se od nás jeden za druhým ti, kteří nechtěli s milostí Boží spolupůsobit, nedbajíce slov Páně a jeho apoštola: »Bděte! Vytrvej až do konce! Dobrý bojuj boj!«

Ale ti, ke kterým hledí církev dnes? Ti všichni vytrvalí na krušné pouti pozemského žití. S pocitem nevýslovného uspokojení, že dostala svému úkolu, a s tichou mateřskou radostí nad štěstím svých dětí čte dnes úryvek ze Zjevení sv. Jana, poslední to knihy Písma sv. Tak vypadá štěstí těch, kteří se dali od ní vést, a církev mlčky praví k nám: »Kéž bych se dočkala radosti, že bych i vás jednou viděla tam!« Na počátku své pouti, ve svátek Neposkvrněného Početí, čte církev v kněžských hodinkách úryvek z první knihy Písma sv. o pádu prvního člověka a o zaslíbení vítězné Panně, Matce Osvoboditele. Těžká jest cesta zpět do ztraceného ráje! Teď však jsme tam . . . Dnes nás přenáší církev na chvílku do nebeské dvorany, před trůn Beránka, mezi vyvolené, a my na tu chvílku téměř zapomeneme, že jsme vyhnání synové Evini, putující ještě v údolí slzavém.

B) Spojení s Bohem jest cíl a vrchol křesťanské dokonalosti, cíl veškeré práce o vlastním sebeposvěcení. Ale tento cíl, toto blaho a pokoj, plynoucí ze spojení s Bohem, jest ovocem naší práce, či lépe výslednicí dvou složek: milosti Boží, kterou nám Pán Bůh nikdy neodepře, když o ni žádáme, a našeho spolupůsobení s ní. »Kristus nechať ve vás roste!« napomíná sv. Augustín; k tomu pak, aby v nás skutečně rostl, je třeba vytrvalosti. »Vytrvej až do konce, a dám tobě korunu života!« (Zj 2, 10) Vytrvej jako ti světcí, které vidíme dnes obklopotvat trůn Beránkův.

V čem záleží tento vzrůst? Čtyři dny před dnešním svátkem, v den sv. apoštolů Šimona a Judy, nám to církev pověděla v epištole sv. Pavla: »Až byste dospěli k úplné duchovní zralosti, k plnosti ctností Kristových.« Jasněji než on nám to pověděl božský Učitel: »Dokonalí buďte, jako Otec váš nebeský dokonalý jest.« (Mt 5, 48) To je ta duchovní dospělost, k níž máme spěti. V epištole nám dnes ukazuje miláček Páně ty, kteří této vnitřní dospělosti dosáhli, a v evangeliu nám ukazuje jeho Mistr cestu, po které jí možno dosíci. Osmero blahoslavenství . . . To je ta plnost věku Kristova, o kterou máme usilovat, a aby nám byly známy požadavky, které náš Král klade na kandidáty svého království, předčítá nám církev část jeho zákoníku. Přečti si celou horskou řeč u sv. Matouše (kap. 5—7) po částech, dnes a po celý týden! Tam sděluje Pán podmínky našeho duchovního vzrůstu, program naší práce a veškerého duchovního snažení; a pohled do nebeské dvorany nám ukazuje odměnu.

C) Blahoslavení čistého srdce... Těm slíbena nejvyšší odměna, ti budou Trojjedinému nejbliže: »Boha viděti budou.« Dva obrazy osvětlují v kněžských hodinkách toto slovo Páně, obraz Neposkvrněné, a druhý, slabší obraz, svatých panen, které ji následovaly. »Blahoslavení chudobní, kteří jste dovedli světem pohrdnout a o jeho nicotná dobra nestát...« Zase dokládá liturgie obrazem; vážná postava předchůdce Páně vykreslena v pozadí. »Blahoslavení tiší a pokojní, kteří jste ovládli nezřízené náruživosti a žili v pokoji sami s sebou i s bližním...« Svatí vyznavači jsou dokladem těchto slov Páně. »Blahoslavení milosrdní, neboť oni milosrdenství dojdou«, až budou skládat počet před věčným Soudcem. »Blahoslavení lka-jící«..., svatí kajícníci a kajicnice, kteří dlouhým pokáním napravili své viny a jsou nyní společníky vyvolených. »Blahoslavení, kteří protivenství trpí pro spravedlnost...« Svatí mučedníci, které Pán oslovuje: »Svatí moji, kteří v těle pozemském jste bojování měli, odměnu za vaši práci a strádání dám vám: pojdte, požehnaní Otce mého, vládněte královstvími!« Blahoslavení, kteří lačněji pó spravedlnosti... Pokyn nám: »Nebuďte dychtívi bídných rozkoší světa, žízněte po slově Božím a žádostívi buďte plnění mého zákona!« A nakonec: »Blahoslavení jste, budou-li vám lidé zlořečit pro jméno mé...« Apoštolé, o kterých dnes čteme: »Kalich Páně pili a jeho přáteli se stali.« (Md 3, 1-9; 4, 7-20; 5, 1-5)

Tak nás provází církev řadami vyvolených; u každého choru se zastavuje a praví k nám: »Pohleď, tvoji bratří, tvé sestry — měli tělo smrtelné jako ty, křehkosti jako ty, a nyní jsou korunováni. Snaž se, abys dobrými skutky si zajistil i ty své vyvolení! (2 Pt 1, 10) Mohl ten, mohl onen, proč bys nemohl ty?« Nemám pokoje, dokud obraz Kristův se nezračí ve vaší duši. (Gal 4, 9) Velký cíl, vznešený cíl, ale naši povinností jest přičinit se, seč síly stačí, abychom se mu přiblížili co nejvíce. Obléci Krista... To práce dlouhých let, práce celého života. Církev jest neúnavná v tom, aby nám neustále připomínala: »Skrze kříž v nebeskou říš...« Následovat Pána na cestě křížové, následovat svaté cestou odříkání, protože jen tato cesta vede ke slávě, žádná jiná. César stojí před sochou Alexandra Velikého a praví: »Ty sis v mém věku už podrobil celý svět, a co jsem doposud vykonal já?« Co si můžeme říci my při pohledu na světce? »V mém věku jste byli už dávno zralí pro nebe...« Terezička v 24 letech, pastýřka Germána v 22 letech, Alois v 23 letech, Stanislav v 18 letech, Růžena z Viterbu v 12 letech, o mučednících z řad dítek nemluvě. I já měl štěstí poznat bytosti, u jejichž rakve řekl každý, kdo je znal, že to jsou kvítky přesazené do nebeské zahrady. Žofinka D. v 19 letech, X. Y. v 8 letech...

S pocitem nevýslovného klidu odkládáme dnes z rukou kněžské hodinky. Tajemná touha po nebeské domovině se zmocní naší duše; zapomněli jsme na zemi docela, jest nám, jako bychom byli skutečně navštívili ty naše bratry a sestry, kteří nás předešli a kteří nás tam čekají.

D) Ve znamení obcování svatých stojí dnešní svátek. Celá mše sv. se svým trojím memento církve bojující, trpící a vítězné jest mocné kredo: »Věřím v obcování svatých, těla vzkříšení a život věčný.« Memento za živé..., v něm prosíme, abychom byli jednou přípuštěni k společenství svatých; memento za zesnulé..., v něm prosíme, aby jejich přípuštění k tomuto

společenství bylo urychleno; dvojí memento církve vítězné (Communicantes, Nobis quoque) . . . , prosba k svatým, aby toto společenství nám svou přímluvou vymohli a zajistili.

Co znamená výraz obcování svatých? Ve světové válce přistihl jednou vojín v zákopech své druhy na kolenou; modlili se růženec za jeho snoubenku, o které od něho zvěděli, že se musí podrobit těžké operaci. Proč se za ni modlili? Někdo řekne, aby udělali radost druhu, jiný řekne, že ze soustrasti. Ale nepřehlédněme jednu věc; kdyby měli druha sebevíce v lásce a s jeho děvčetem soustrast sebevětší, nemodlili by se za ni, kdyby nebyli přesvědčeni, že jejich modlitba jí prospěje, že nejsv. Panna, k níž se modlili, bude svou přímluvou jejich prosbu podporovat a vyžádá u Božského Syna uzdravení oné neznámé. Neznámé, a přece ne jim docela cizí, protože byla členem téže velké rodiny Kristovy, ke které patřili oni. Jedině správná odpověď na danou otázku byla: »Modlili se za neznámou, protože věřili v obcování svatých.« Nebo vyjádřeno moderní češtinou: »Protože podle učení jejich víry tvoří všichni věřící na zemi, v nebi i v očistci jednotný organismus, jedinou velkou organizaci, kde jeden má zájem o druhého, kde jest neustálý vzájemný styk, výměna statků (zásluh), vzájemnost pomoci . . . « To jest obsah vznešené, krásné, útěchyplné nauky církve o obcování svatých, kterou nám připomíná dnešní svátek.

E) Co jest příčina a co podklad této vzájemnosti? Co nás spojuje? Taž se, co spojuje lidi na zemi! Někdy je svedl dohromady život. »Sloužili jsme spolu na vojně . . . , sešli jsme se na cestách, v lázních . . . , byli jsme spolužáci.« Někdy sbratří nouze. Ferdinand II. píše příteli Maxmiliánu bavorskému: »Pomohls mi vždycky, pomoz mi i nyní«, vévoda mu na pomoc ochotně přispěl, jenže ne zadarmo; lidské přátelství, lidská láska! Jindy nás pojí k dobrodinci vděčnost, na př. balkánské národy k caru osvoboditeli; ale ten sledoval především zájmy své. Přechasto bývá podkladem přátelství shoda názorů. »Rozuměli si . . . « Měli tytéž ideály, stejné smýšlení . . . František z Assisi a Dominik, Basil a Řehoř Nazianský, Windthorst a Malinckrodt. Tu a tam se seskupí žáci kolem učitele nebo vojínů kolem vojevůdce a zůstanou navždy přátelé. Sokrates, Radecký . . . Nejkrásnější a nejtrvalejší přátelství jest mezi členy téže rodiny, spojenými svazky pokrevenského příbuzenství. Tam naprostá vzájemnost a společenství všech statků, tam zasedají všichni k jednomu stolu, tam jeden pracuje pro druhého, radost i bolest jednoho jest radostí a bolestí všech, prospěch a škoda jednoho k užítku a ke škodě všech. Jen nerozumný chlapec zničí z pomsty bratříčkovi šaty, nechápaje, že tím poškodil celou rodinu, jejímž členem jest sám.

Tak i ve velké rodině trojí církve. Co jest podklad našeho vzájemného přátelství? Osoba Kristova! On je tmeľ našeho společenství! Jak mile působí, čtu-li v listě dívky, poslaném snoubenci: »Denně klečím u májového oltáře a jsem tak blažená, když zírám na ni, Královnu našich srdcí . . . « Našich — mínila snoubence a sebe. A neméně krásná byla i odpověď: »Z tvého milého listu mne nejvíce těšila poznámka o Královně našich srdcí, kterou oba milujeme, která nás sblížila, na jejíž Srdce se oba vineme . . . « Nelze každému vpravdě věřícímu mluvit a psát podobně o Králi srdcí? Nespojuje nás všechny v jedno jeho láska a jeho milost,

duše našeho nadpřirozeného života? »Já jsem kmen vinný, a vy jste ratolesti...« (Jn 15, 5) On naše hlava, my jeho údové; on náš Král, my jeho království. Kdo patří k tomuto království? Všichni, kteří jsou nějak spojeni s Kristem a mají nějak podíl na jeho milostech i účast na ovoci jeho vykoupení. Tedy andělé a svatí v nebi, všichni vykoupení na zemi, duše v očistci. Jen zavrženci a padlí andělé nepatří k obcování svatých. Jsou navždy odloučení od Krista, od vinné révy, větve suché, ulomené, ve kterých životodárná míza z kmene neproudí a proudit nemůže, nemají a nemohou nikterak mít podíl ani účast na vykoupení; jsou jako údy od těla uťaté, jako děti z domu uteklé, a proto od otce vyděděné. Patří hříšníci k obcování svatých? Ano, jako nezdárný syn patří k rodině a má s ostatními podíl na všech dobrech. Není z rodiny vyloučen, dokud je naděje, že se vzpamatuje. Proč tedy pravíme obcování »svatých«, když hříšníci svatí nejsou? Protože i oni jsou k svatosti povoláni, i oni mohou dosíci, dokud není o jejich věčném osudu rozhodnuto. V době, kdy složeno apoštolské vyznání víry, znamenalo slovo »svatí« to, co dnes slovo »věrní Kristovi« anebo »věřící«; obcování svatých, živoucí spojení věrných Kristových na nebi, na zemi, v očistných krajích.

F) My pak můžeme o sobě říci slova Tobíášova: »Chudý sice život vedeme, ale hojnost (nadpřirozených) statků mít budeme, dokud vytrváme v bázni Boží.« (4, 23) Kolik mezi námi těch, kteří jsou chudí na statky pozemské! A přece jsme bohatí, jak praví sv. Pavel: »Všecko patří vám, a vy patříte Kristu.« (1 Kor 3, 22 n) Všecko patří nám, všecko je naše. Naše jsou všechny milosti, které nám božský Spasitel zasloužil, naše jsou pravdy sv. víry, naše jsou sv. svátosti, naše jsou všechny modlitby a oběti svatých, všecko jest naše, k našemu užítku, k našemu posvěcení, k naší spáse. Vyměňujeme si ovoce svých zásluh, dáváme a dostáváme, užíváme k vzájemné podpoře modliteb, odpustků, mší sv., jako v rodině všichni užívají téhož stolu, týchž knih, téže pokladny. Není hradby ani zdi mezi námi a našimi bratřími v nebi nebo v očistci, nic nezamezuje toto vzájemné dávání a přijímání. Svatí, nyní bohatší než my, proč nám mohou dát víc než jiným my; my pak je mnohdy známe lépe, než kdyby na zemi s námi žili.

II.

G) Dnešní svátek je též k tomu, abychom utvrdili přátelství, které nás zvláště s některými vyvolenými pojí, a abychom jim doporučili své úmysly, potřeby, prosby a tužby. Každý z nás má v nebeské dvoraně aspoň jednoho přítele, jehož jménem se honosí, jehož příklad má neustále na očích, s nímž se sdílí o všechny zájmy svého srdce, jehož si váží a ctí nad kohokoli jiného.

Ctíme vyvolené v nebi... Úcta svatých... Věc tak samozřejmá, a přece od bludařů napadána jako málokterý článek sv. víry. Od bludařů i od lidí, kteří provozují se svými »velikány« hotovou modloslužbu. Proč ctíme anděly a svaté? Protože jsou přátelé Nejvyššího, jeho věrní služebníci, od něho vyznamenaní, povýšení, oblaženi, milovaní! Při rozjímání o úctě mariánské jsme si pověděli, jedná-li rozumně a pochodí-li dobře ten,

kdo chtěje se zalíbit králi, tupí jeho přátele, bratry, ministry. Bohu se kláníme pro jeho nekonečné dokonalosti, protože jest náš svrchovaný Pán, náš Tvůrce a náš cíl; jemu prokazujeme nejvyšší čest a slávu, a to pro něho samého. Světce uctíváme pro dary, kterých se jím dostalo od Boha. Chválíš-li obraz, patří tvá chvála mistru, který jej vytvořil; či myslíš, že se umělci zavděčíš, budeš-li jeho dílo tupit? Anebo obdivuješ-li se kráse přírody, že to jest na újmu cti a slávy Tvůrce? Bude někdo pohrdat Božím dílem pod záminkou, že nechce ubírat cti a slávy Tvůrci? Divíš-li se duze, nedáváš jí tím přednost před slunkem, jehož světlo jí vytvořilo! Viz paprsky slunce! Lámou se v rosné krůpěji a rozkládají se v duhové barvy, a my, neschopní pohlédnout do slunce přímo a objevit v něm jeho skryté krásy, studujeme je v oné krůpěji; tak i nekonečnou svatost Boha neviditelného pozorujeme v jejím viditelném odrazu, ve vtěleném Synu Božím, v Marii Panně a v jeho svatých. Prokazují úctu královým služebníkům jedině proto, že si vážím jejich pána; každý nahlédne, že úcta prokazovaná jim patří konec konců králi samému.

H) Za druhé, uctíváme světce proto, že se skvěli hojnými ctnostmi za pozemského putování, a nyní září dokonalostí a svatostí v nebeské slávě. Jsou nám příkladem ctností, pročez se sluší, abychom jich následovali. To samozřejmě předpokládá, že jejich život známe. Za věc cti by měl každý věřící pokládat, aby znal alespoň život svého křestního patrona. Jak možno následovat, koho neznáme! Ale nejen světec, jehož jméno nám bylo dáno; každý nám může být vzpruhou na cestě ctností! Především ti, kteří jsou nám blízcí stavem, povoláním, věkem. Nepřehledná armáda těchto hrdinů jest výmluvným dokladem, že v každém povolání, v každém stavu, v každé situaci a za všech okolností lze o dokonalosti pracovat, svatostí nabýt a nebe dosáhnout. Děti, dívky, panny, manželé, muži, ženy, lidé žijící ve světě stejně jako žijící v klášteře nebo poustevníci na poušti, vládcí, otroci, zdraví, nemocní, biskupové, služebné, za dob klidu i pronásledování... Vždycky a všude lze Bohu věrně sloužit, jeho vůli svědomitě plnit a tedy nebe dosíci. Jaký vliv má na duchovní život čtení životopisů svatých! Dva muže, jejichž svátek se slaví téhož dne, učinilo toto čtení ze světáků světce a zakladatele řádu, Ignáce z Loyoly a Jana Kolumbiního! První zakladatel jesuitů, druhý jesuatů.

V rodinách býval pěkný zvyk, že každého večera před společnou modlitbou se četl životopis světce, jehož památka se nazítří slavila. Jaký vliv má vznešený příklad ctností, i když nejde o světce! Velcí dějepisci Girórer a Hurter byli přivedeni do lůna pravé církve, když studovali životy velkých papežů, první sv. Řehoře VII., druhý Inocence III. Příklad světců nás učí svatost více cenit, lépe ji chápat, snadněji cvičit. Bylí lidé křehcí a namnoze zprvu nedokonalí jako my. Ty bys nedokázal, co ten neb onen? První kroky na dráze dokonalosti byly nejednomu z nich stejně těžké jako nám! První oběti, první pokusy o přemáhání vlastního já! Uctívání svatých bez následování jest slupka bez jádra, strom bez plodů. Sv. Augustín praví: »Kdykoli svátky mučedníků slavíme, doufejme od Pána na jejich přimluvu milosti časné, abychom přitom zároveň sv. mučedníky následující, dostati zasloužili milostí věčných. Slavnosti mučedníků jsou vybídkou k mučednictví; nechat

nás nemrzí následovatí těch, které oslavovat nás těší. Kdo svaté mučedníky následovat se vzpírá, nebude mít podílu na jejich slávě.«

Jít za Kristem ve šlépějích světců, jejichž příklad nám po celý rok denně na oči stavěla a které svěcením jejich svátků takřka živoucí mezi námi drží! Dávno již opustili tuto nehostinnou zemi, jejich těla dávno zetlela, ale jejich duch žije stále mezi námi, jejich příklad nás po staletích pobuzuje, oživuje, po staletích je s to, aby nás nadchl k velkým činům. Nepřátelé sv. víry brojí proti úctě svatých... Není v tom více závidí než tak zvaného »přesvědčení«? Závidí nám muže, jakými sami se honosit nemohou, závidí našim světům slávu a čest, jakou sami svým oslavencům pořídit nemohou. Žádný národ neslaví, slavít nebude a slavít nemůže své velikány jako církve své světce, tyto hrdiny ctností; jen ona je dovede učinit světovými, zvětšit a takřka zpřítomnit, že téměř žijí s námi, a to činí slavením jejich svátků. Jen ona dovede vlít do srdcí i lásku k nim, věc, o kterou se svět vůbec ani nepokouší, jde-li o jeho velké muže minulosti. Nikoli mrtvý, nýbrž živoucí jest jejich příklad, a my se povzbuzujeme k jejich následování. (Žd 13, 7)

Ko ví něco o velikánech starého Říma, odezíráme-li od hrstky inteligentů, kteří studovali dějiny? Miluje někdo Alexandra Vel., Césara, Trajána, Vergíla, Newtona, Napoleona, Goetha? Zato světce zná a miluje každé věřící dítě. Prostá žena, která žila před 1500 lety v africké Tagastě a svými slzami i modlitbami vyprosila obrácení zbloudilému synu, žije v paměti všech, jak mužů, tak zvláště matek; třináctiletá dívčina, která v Římě před 1700 lety sklonila šíjí před sekerou kata se slovy: »Ať zahyne tělo, jež může být milováno očima, kterými milována být nechci«, jest uctívána a milována od velkých i malých; obraz 23letého italského jinocha z Gonzagy, který v chudobě kláštera žil a umíral, uzeríš v každém katolickém konviktu a skoro v každém druhém kostele, ne proto, že byl šlechtic, nýbrž proto, že ho církev zařadila do voje svých svatých; prostou řeholnici z jednoho francouzského karmelitského kláštera, o které za jejího života nevěděl nikdo, zná a miluje dnes celíčkový svět; její milá postava s rukama plnými růží nám kyne na pozdrav, kamkoli se zahledíme, její jméno si s radostí dávají dívky v její vlasti, u nás, po celé Evropě i za mořem; českého světce s pěti hvězdami kolem hlavy uctívají a vzývají v Německu, Francii, Itálii, Kalifornii, Brazílii, Indii, Číně, všude — lidé, kteří o Čechách nevědí nic a o Praze jen to, že chová dva skvosty, sošku pražského Jezulátka a kosti mučedníka zpovědního tajemství.

1) Za třetí, svatí mají u Nejvyššího jakožto jeho přátelé moc, proč je vzýváme. Zase věc, kterou nemohou bludaři pochopit, ale chápou ji velmi dobře, když sami chtějí něčeho dosíci u velkých tohoto světa. Tu vědí předobře, že jest radno obracet se k nim skrze prostředníky a přímlyvce; nemají prázdných obav, že tím krále urazí, jako by pokládali jeho moc za nedostatečnou a musili si »pomáhat« přímlyvou jiných. Čím bližší kdo vládci, tím mocnější a účinnější jeho přímlyva — nejmocnější a nejúčinnější přímlyva královny. A čím bližší kdo tobě, tím spíše můžeš doufat ve vyslyšení přímlyvy ty! Spíš pochodí, prosí-li zasloužilý generál za vojína, svého někdejšího spolubojovníka, nebo prosí-li králův ministr za vlastního syna, než za docela cizího. Není tedy plané, utíká-li se věřící lid k tomu světcí

v té záležitosti a k onomu v oné. Světec, jenž raději podstoupil muky a smrt, než by promluvil, kde zpovědní tajemství mu ukládalo mlčení, jest právem vzýván jako pomocník, jde-li o záchranu našeho dobrého jména proti zlovolným jazykům; horníci, žijící v neustálém nebezpečí života, právem zvolili za patronku svého cechu světici, která jest od pradávna vzývána jako patronka šťastné smrti; právem prosí mládež za ochranu nevinnosti andělského jinocha, jenž se skvěl čistotou, rovnou nebeským duchům.

III.

J) Vyslovili jsme právě jméno ochránce, patron, a to nás vede k dalšímu. Svatí jsou totiž za čtvrté naši ochránci, proto máme k nim důvěru. Příkladem nám jsou opět naše otcové. Svatý Václav, ochránce země České . . . S jakou důvěrou hleděli k němu zvláště v dobách těžkých, a ne nadarmo! Viz úvahu na jeho svátek!

Zvědaví odpůrci úcty svatých na nás vyzvídají, jak světci o našich prosbách zvědí. Ty, který sedíš u radia, a podle toho, jak si je naladíš, slyšíš slova papeže z Říma nebo politické výklady nějakého ministra z Londýna, řeč vynálezce, jako byl Edison, v Chicagu, nebo prosby a volání o pomoc Amundsena, ztroskotaného v ledových pláních polárních krajů, ty nedovedeš pochopit, že světčům dostačí nahlédnout do hlubin trojjediného Boha, aby v něm jako v zrcadle viděli a jako v rozhlasu slyšeli, co se jich týká? Co dokáže smrtelný člověk vynálezem radia, dokáže dokonaleji všemohoucí Bůh!

K) Co soudit o uctívání obrazů? Zase věc, kterou bludaři nechápou, ale chápou velmi dobře, že by stát zavřel každého, kdo by potupil státní vlajku nebo obraz vládce. Pozdraví-li kdo národní vlajku, ví každý, že vzdávaná čest neplatí látce, ze které jest vlajka zhotovena; ověncí-li kdo při slavnosti vládcův obraz, ví každý, že tato pocta není vzdávána papíru, na kterém jest obraz vymalován; jenom když věřící má v úctě sv. kříž nebo obrazy světců, prohlašují to za modloslužbu. Sami však hledí doma s úctou na obraz otce nebo dobrodince! Císař Konstantin Kopronymos domlouvá opatu štěpánovi: »Když šlapeš po obrazu Kristově, cožpak tím šlapeš po Kristu?« Opat vyjme peníz a táže se dvořanů: »Či je tento obraz?« — »Císařův.« Opat jej hodí na zem a šlape po něm, dvořané se na něho vrhnou. »Cožpak jsem šlapal po císaři, když jsem šlapal po jeho obrazu?« Ale marná řeč se zaslepení. Namítá se, že v Písmě sv. jest úcta obrazů zakázána. V Písmě sv. je také zakázáno pojídat jisté živočichy, vepře, zajíce, úhoře; proč tedy nezachovávají husité a protestanté i tato přikázání? O těch dovedou správně soudit, že byla dána dočasně a že platila pouze pro židy, ne však pro Nový Zákon!

L) Nejinak je s ostatky. Lidé, kteří chovají jako vzácnou památku prsten otcův, a to právem, lidé, kteří ve Wittenberce řezali z Lutherovy postele na památku třísky, a to již ne docela právem (do r. 1890 tak rozřezali tři postele), lidé, kteří píší knihy o ostatcích Lutkových, roztroušených po celém Německu, kteří v museích shromažďují kdejaké pozůstatky prý po

velkých mužích, na př. noční čepicí Goethovu nebo kalhoty Garibaldiho, lidé, kteří si dávají do zlata zasadit vlasy Bismarckovy, koupené od jeho holiče a notářem osvědčené, lidé, kteří prý »jako oko v hlavě« opatrují v Roudnici rukopis Nerudův nebo v Čáslavi kostí Žižkovy spolu s jeho taliřem, mají pro naši úctu ostatků jen slova posměchu. Význam naší úcty vyjadřuje pěkně modlitba církve 5. listopadu v den sv. ostatků: »Rozmnož v nás, Pane, víru v budoucí vzkříšení a učíš nás účastnými nesmrtelné slávy tvých svatých, jejíž záruku si úctou jejich ostatků připomínáme.« Když byli před lety prohlášeni za blahoslavené svatí mučedníci kanadští z řádu T. J., daly se hromadné zázraky, hromadná uzdravení v sálech montrealské nemocnice, do kterých byly jejich ostatky přineseny; sami protestanté tehdy tyto katolické světce o pomoc vzývali. Hledali u nás, co neměli doma... Časná nouze je přiměla, aby zaklepalí na dveře otcovského domu, který kdysi opustili, a který by přijal i tyto zbloudilé syny, kdyby jen chtěli.

K nejnádhernejším přístavům světa patří jihoamerický přístav Všech Svatých, Bahía de todos os Santos. Veliký, před vlnobitím úplně chráněný přístav, jenž by pojal veškeré evropské loďstvo. Nesčetné ostrůvky, rozseté po modré zátočině, milé a něžné, blaží svým půvabem oko i srdce, zatím co široký břeh, bohatě rozčleněný a plný tropické vegetace, především palem, lemuje přístav, činící dojem azurového safíru, zasazeného vkusně do zlatého podkladu. Přístav spásy, k němuž plujeme... Jak krásně líčí svatý Augustín toto »přeslavné město Boží! Ale církev neustává nám připomínat: »Vynasnažte se, abyste byli do jeho bran vpuštěni!« Ve svátek Všech svatých 1349 byla v Praze korunována druhá manželka Karla IV., Anna Falcká. Den byl volen spíše náhodně, ale mohl jí připomínat korunu slávy, které se jednou dostane všem vyvoleným Kristovým. Ona jen čtyři léta nosila pozemskou zlatou korunu, korunu věčné slávy neodejme svatým Božím nikdy nikdo. Jí se koruny dostalo z pouhé milosti císařovy, nám věčné koruny jako odměny za naše zásluhy.

»Vzhůru srdce« volá k nám dnešní slavnost, dýšící svatou nadějí a mírem. V lyonské a ambrosiánské liturgii je dnes při mši sv. zpívána preface, kterou svou úvahu končíme: »Otče všemohoucí, věčný Bože, jenž jsi oslavován ve shromáždění svatých svých, a jejich korunuje zásluhy, korunuješ tím vlastně dary své: ty nám skýtáš v jejich pozemském životě příklad a vzor, v jejich obcování společenství, a v jejich přímluvě pomoc a ochranu, abychom takový mrak svědků na očích majíce, trpělivostí spělí k vytčenému boji a spolu s nimi obdrželi nevadnoucí korunu slávy, skrze Krista Pána našeho.«

Litanie ke všem svatým (zkrácené, bez veršů a modliteb).

Zpěv: poslední strofy písně Tisíckrát (»Všichni svatí a světice Boží...«). Svatý Václav. — »Po věčného žití zdroji...« (Ve šlépějích Neposkvrněné, 1. listopad.)

Čtení: Zj 7 a 21.

PAMÁTKA VĚRNÝCH ZESNULÝCH.

Odpočinutí věčné dejž jim, ó Pane!

Předvečer svátku Všech svatých nám připomíná naše vezdejší putování, tedy vyhnanství, údolí slzavé, ve kterém církev bojující se musí úklady nepřátel probíjet k nebeské vlasti. Svátek Všech svatých nás přenesl do středu církve vítězné, mezi kůry andělů a vyvolených Božích. Dnes nás vede církev ke dveřím nebeské předsíně, k místu, kde v očistných plamelech očekávají zesnulí chvíli vysvobození. Církev trpící... Včera do nebe, abychom se nadchli k horlivé práci o vlastní spásu a ke snaze po ctnosti. Dnes do očištnice, abychom se povzbudili k účinné pomoci trpícím zesnulým bratřím a k pečlivějšímu vyvarování se hříchu. Pak zase do prací a povinností všedního života, abychom vážněji pojímali každý okamžik, který ještě v církvi bojující prožijeme a kterých možná již nebude mnoho.

A) Navštívme dnes svaté pole. Mlčky, s vážnými myšlenkami procházíme řadami rovů, na kterých tiše a skoro prosebně se mihotají světélka svíc. Zdá se, jako by každý ten plamének byl jako ruce, sepjaté vzhůru, k nám, němou prosbou těch zesnulých tam dole, prosbou za vyšší světlo, po kterém tolik touží. »Světlo věčné ať jim svítí...« Kdypak se budou takto modlit nad rovem naším? Cítíme v tom tichém městě mrtvých, jako by nás cosi táhlo pryč od pozemských marností, jako by duše sama se chtěla vyvinout z tělesných pout, jako by, jsouc sevřena jakousi tajemnou bází, stála před branou věčnosti a čekala, že teď zavolají i ji: »Pojď...« Ale k té tesknosti se druží i pocit svatého pokoje. Ty kříže na hrobech, ty nápisy na nich! »Zde očekává slavné vzkříšení... Zde čeká na příchod snoubence duší... Zde očekává hlas anděla... Zde v Pánu odpočívá... Odpočinutí věčné dejž mu, ó Pane...« A kříže na hrobech? Ty k nám volají: »Já jsem vzkříšení a život... Skrze kříž v nebeskou říš... Skrze smrt k věčnému životu... Ten, který na kříži umřel, umřel pro tebe, abys ty byl živ; jeho tělo, do hrobu položené, z hrobu slavně vstalo..., ani tvé tělo nezůstane na věky v hrobě!« Kříž není symbolem zkázy a smrti, jest znamením vítězství a života! Ve vážné náladě opouštíme hřbitov, přesto však si povzdychneme: »Nejsme jak pohané, kteří nemají naděje.«

Zajděme si na nekatolický hřbitov! Tam aleje, upravené jako k procházce; na hrobech jehlany, desky, sochy; na žádném nevidíme nikoho klečat pohříženého v modlitbu, jen lhostejné nebo zachmuřené tváře vedle nich stát, a nápisy? »Buď mu země lehká«, pohanský nápis ze starého Řecka, nebo jiné podobné vyjadřují beznadějnost; čteme-li přece někde: »Na shledanou«, tážeme se, jak může mluvit o shledání, kdo v budoucí život nevěří a tedy ho ani nečeká? Plané fráze...

Ale ještě jedna věc nás plní dnes vážnými úvahami. Nejen myšlenka na to, že i my jednou půjdeme tou cestou, kterou šli zesnulí, nýbrž i na to, kde asi jsou duše těch, jejichž těla pod zemí odpočívají, a myslí se nesou slova písně: »Odpočiňte v pokoji po boji...« V dušičkových kázáních rozvádějí dnes kazatelé církevní nauku o očistci, a my si podkladem svého rozjímání učiníme tuto dušičkovou píseň.

B) O očistci mají věřící názory často jednostranné. Někteří nepokládají muky očistcové za nic, jiní zase si představují očistec jako předsíní pekelnou. Obojí jest nesprávné, a naše píseň nám poví, jak máme ono tajemné místo za hrobem pojímat.

»Odpočiňte v pokoji po boji, věrné dušičky...« O nich platí slovo ze Zjevení sv. Jana: »Blažení, kdož v Pánu umírají; skutkové jejich jdou totiž s nimi.« (14, 13) Na nich se vyplnilo slovo téže knihy: »Buď věren až do smrti, a dám tobě korunu života.« (2, 10) Nedalí se svést lákadly tohoto světa, ani těla, nedalí se přemoci úklady satana, a jestliže se snad někdy zapomněli a klesli, včas svůj pád napravili, a v rozhodné chvíli, kdy snoubenec duši přišel, našel je připraveny, ať už přišel neočekávaně nebo se ohlásil nemocí. Stáli věrně pod jeho korouhví, jako panny v podobenství, které se světlem v rukou očekávaly příchod snoubence. Věrné dušičky... V záplavě vlažnosti a v bouřích nevěry, když tisícové opouštěli prapor sv. kříže, zůstali pevní; nezapřeli Krista, nezrušili přísahu věrnosti, složenou při křtu sv.: »Zříkám se všech skutků satanových a držím se tebe, Kriste.« Milost vytrvání až do konce, tuto největší ze všech milostí, si vyprosili, té se jim i dostalo. Šťastní, blažení... Jejich životní loďka už pevně zakotvila v přístavu, nekymácí se na vlnách a v bouřích jako ještě lodičky naše, nemusí se bát, že kdy o Boha přijdou, jsou již v bezpečí, navždy... Z očistce vedou jediné dveře, jimi se vchází jenom do nebeské síně. Tedy předsíní nebes jest očistec...

»Odpočiňte po boji...« I oni patřili kdysi k církvi bojující, i jejich život se bral cestou trnitou, i oni prodělávali těžké boje s nepřáteli spásy. Oč jde v tom boji! O království, a o jaké království! Stačí jediný pád, jediný nestřežený okamžik, jediný neopatrný pohled, jediná slabá chvíle, a vítězství jest navždy ztraceno. A člověk tak křehký! Nemůže se spoléhat na vlastní sílu, jen s nebe může čekat pomoc. »Bez ustání se modlete«, vybízí nás apoštol milostí. (1 Sol 5, 17) Ale věrné dušičky jsou již v bezpečí, dosáhly břehu... Kdo by si nepřál být na jejich místě? Nejedem světec osvědčoval, že by okamžitě položil hlavu pod sekerou kata, kdyby věděl, že přijde do očistce. »Zachráněn...« Co blaha v tom jediném slově! »Po boji...« Jak bylo Pražanům, když na Dušičky r. 1648 se objevil v Praze rychlý posel, přinášející andělskou zvěst, že konečně uzavřen mír, o který se již několik let jednalo ve vestfálských městech Münsteru a Osnabrücku, že skončeno třicetileté zápolení, že konečně těžce zkoušené vlasti nastávají doby pokoje! Jak jest věrným Kristovým, když slyší z jeho úst: »Pokoj tobě! Konec životnímu zápolení s pekelnými mocnostmi! Pojď, má věrná...«

»Odpočiňte v pokoji...«, protože vám netřeba se již čeho bát! Dante líčí v Božské komedii, jak na člunu přijíždějí duše k očistcovým břehům; člun bez plachet, bez vesel, jen anděl, který je přiváží, mává křídly; hladina

klidná, člunek zrovna letí — touha duší po očistě, která je učiní dokonale krásnými! Zpívají při tom žalm 113: »Když vycházel Izrael z Egypta, dům Jakubův ze země otroctví...« Tím naznačeno, že jsou v bezpečí; jsou to duše svaté, dříve neb později budou jistojistě připuštěny k patření na tvář Boží.

Proto praví další slova: »Věčné slávy vyvolené dědičky...« Co štěstí v těchto slovech! To důvod jejich trpělivosti a odevzdanosti do vůle Boží; v krajích očistcových není reptání, není zoufalství; čekají dny, měsíce, léta, staletí, ale čekají trpělivě; vědí, že jednou jejich muky skončí, a potom věčná blaženost, o kterou je nepřipraví nikdo. Blažení, kdož v Pánu umírají...

C) Ale přesto přese všechno trpí, nevýslovně trpí, a to nám praví druhá strofa. »Na přímluvu své Rodičky odpusť dušičkám v očištění; Kriste, pro svou drahou krev odvrát od nich přísný hněv...« Poslední prosbu nemůžeme brát doslova; vždyť jsou bohumilé tyto vyvolené dědičky věčné slávy. Odešly na věčnost v jeho milosti, jsou jeho milovanými přáteli, nikoli předmětem jeho hněvu, nemohou však být ihned připuštěny k spojení s nejvyšším svatým trojjediným Bohem. My tak málo chápeme nekonečnou svatost Boží; nemáme tušení, co drobných prášků lpí i na duších dokonalých, a všechny musí být spáleny očistnými plameny, nežli je duše schopna uzříti Boha tváří v tvář. Kdyby některý apoštol Kristův do vyčerpání všech sil pro něho pracoval a nikdy se v životě ani nejmenšího hříchu nedopustil, jen jednou při práci, konané pro čest a slávu Boží, povolil poněkud drobnou samolibostí, kdyby jen jednou práci nekonal z čisté lásky k Bohu, kdyby kdo jen poněkud povolil nezřízené zvědavosti, na př. otevřením cizího dopisu, jen na chvíli u stolu mlsnosti, jen v maličkosti na okamžik nezřízené sebelásce, musil by ten jediný hřích odpykat, buďto zde nebo v očištění. Což nevíme, že budeme skládat počet i z každého zbytečného slova? (Mt 12, 36) Lidé, kteří se zpovídají: »Nikoho jsem nezabil, nikoho neokradl...« Myslí, že voda jest znečištěna, jen když je docela kalná. Jiní postřehnou i slabouké zakalení! Když ji srovnávají s křišťálově čistým pramenem! Ale jisté přísady nezjistí ani orlí oko, deštělování nám je odhalí... Ten, jenž zpytuje ledví a srdce člověka, objeví ve skrytých hlubinách duše všechno, všecíčko, i to, co jsme nepostřehli my ani náš zpovědník.

K tomu přistupuje Boží spravedlnost. »Nevyjdeš odtamtud, dokud nezaplatíš posledního haléře...« Věčný Soudce vymáhá dostiučinění za každý hřích, a naše svědomí nám hřmí do duše: »Ty si nemůžeš namlouvat, že ses v životě dopustil jen jediného lehounkého hříchu, jak nahoře pověděno...« Kolik těžkých hříchů, třebaže odpuštěných! Kolik lehkých hříchů den co den! Kolik hnutí nezřízené sebelásky, netrpělivosti, nedostatku odevzdanosti do vůle Boží, nespokojenosti! Kolik chyb jazykem! Za každé zbytečné slovo... Což teprve za slova přímo hříšná! Co samolibosti, závisti, rozmrzelosti, opominutí dobrého! Kolik hříchů proti bliženské lásce, kolik roztržitostí při modlitbě! Za vše budeme musít jednou těžce pykat, byť to nebylo jiného, leč že jsme smrt nepřijali docela odevzdaně z rukou Božích, že jsme byli malomyslní a neměli dost pevné důvěry v Boha, že jsme byli nestálí v předsevzetích, nedostí rázní v pokušení, neopatrní na oči, že jsme dělali malé ústupky smyslnosti. Což teprve těžké proviny!

Stojíme nad rakví zesnulého . . . Byl trpělivý v křížích jako Job? Byl čistý jako Alois? Byl ve vyznání víry neohrožený jako mučedníci? Byl svědomitý v konání povinností víry jako Jan Berchmans v zachovávání řeholních pravidel? Dovedl nepřátelům odpouštět jako František Saleský? Pohrdnout světskými marnostmi jako František z Assisi? Nikoli? Pak není schopen být připuštěn do nebeského světla; ale také není tak špatný, aby byl smeten mezi padlé anděly! Odešel přec v milosti Boží, s rouchem svatebním!

Tyto nedostatky jsou příčinou, že nemohou ihned k Bohu; dočasná ztráta Boha, po kterém duše oddělená od těla nevýslovně touží! Karanténa . . . Poutník se vrací do vlasti, a na samých hranicích jest zadržen; nesmí dál, musí čekat, a jeho duše se stravuje touhou po jeho drahých! Snoubenka na cestě ke králi zadržena, a musí čekat, až za ní bude zapláceno výkupné . . . Což kdyby si musila vytýkat, že se to stalo její vinou? Za křížových výprav upadl do zajetí jednoho emíra anglický křesťanský rytíř. Emír si oblíbil sličného a vzdělaného jinocha, zval ho ke stolu a dal si od něho vypravovat o Evropě, o Anglii . . . Emirova dcera lpěla na jeho rtech; jednou se ho táže: »Zpečetil bys svou víru krví?« — »Ano.« — »Vzal by sis mne, kdybych ti dopomohla k svobodě a stala se křesťankou?« — »Ano.« Leč brzo se mu naskytla příležitost k útěku, a rytíř nečekal, až ho osvobodí snoubenka. Co ona? Pustila se za ním, do neznámých zemí, probíla se až do Londýna, prochází město skrz naskrz a stále volá: »Gilberte, Gilberte . . .« Konečně ho našla a přijala křest . . . Matka svatého mučedníka biskupa canterburyského Tomáše! Touha po smrtelném člověku . . . Jaká jest asi touha duše po Bohu? Po nejvyšším dobru, kterého svou vinou pozbyla, byť ne navždy!

Ke ztrátě Boha se druží plameny. Za živa hledali nedovolenou rozkoš ve věcech stvořených, kvůli ní opouštěli Boha a přestupovali jeho příkázání. Teď zakoušejí muky, strašné muky, větší než jakékoli tělesné bolesti na zemi. Nadto i výčitky svědomí. Za živa mohli tak snadno pokáním své viny odčinit, a nedbali; teď musí přehořce pykat! Na zemi pokání bylo i záslužné; nejen že by tím byli zkrátili své očišcové tresty, byli by jim i zvětšili svou odměnu v nebesích! Nyní duše jen trpí, ale bez zásluh; jsou trpělivé, jsou odevzdané, ale jejich trpělivost a odevzdanost do vůle Boží nezvětší ani o stupeň jejich oslavu. »Nech mne na živu,« prosila v bolestech malá trpitelka. »V nebi budu u tebe věčně, ale na zemi jsem jen jednou, jen jednou mohu trpět, jen jednou zásluhy shromažďovat.«

Jak dlo uho potrvá očištný proces? Nevíme; jen tolik můžeme soudit, že dlouho, velmi dlouho, u někoho celá staletí, snad i tisíciletí, kdož to může vědět? Nejedna duše bude docela očištěna teprve v den příchodu Páně. Pykat za každý i zcela všední hřích — nejen za zlé, které jsme spáchali, i za každé opominutí dobrého, které jsme vykonat mohli a k němuž se nám naskýtal příležitost bez počtu den co den! Ubohý, k zlému nakloněný Adamův syn! Na tisíce se dopouští takových drobností do roka; kolik za celý život? Za půl nebo tři čtvrtě století? Jaký to bude účet! Jak mnoho ponecháváme očištnému ohni!

D) Legenda vypravuje, že prý v dušičkové noci z prvního na druhý listopad smějí duše z očištných plamenů na zemi, smějí na místa, kde za živa dlely. Žádné lidské oko jich neužijí, žádné ucho neslyší jejich vzdechy.

V tiché listopadové noci jdou do chýšek a paláců, kde teď přebývají jiní pro ten krátký úsek času, kterému říkáme život. Neodolatelně je to táhne na místa, kde neplnily svědomitě svou povinnost; hledají své známé, rády by jim nyní řekly slovo lásky, které jim za života tak málokdy pověděly, rády by jim prokázaly nějakou službu lásky, na kterou neměly za živa nikdy času, rády by splnily jejich přání, které tak snadno mohly splnit za živa a nesplnily. Do únavy prý putují, hledají, ale nenalézají; nesetkají se již s těmi, po jejichž setkání touží. Kostely se plní neviditelnými prosebníky, kteří tam za živa tak zřídka kdy klečovali, ale není tu kněze, který by jim sloužil mši sv., jež nekonečnou cenu teď chápou a poznávají, a již si nevážili; není tu kněze, který by jim podal eucharistický chléb, po kterém kdysi tak málo toužili; není tu kněze, který by na ně čekal ve zpovědnici, kde na ně kdysi marně celé hodiny čekával; není tu nikoho, kdo by jim dal do rukou posvěcený růženec k získání odpustků, o které kdysi nestáli. Mohou jen tiše plakat, vzdychat, vzlykat...

Nemohou si pomoci; zato jim můžeme pomoci my, a tuto povinnost lásky a milosrdenství nám připomíná třetí strofa naší písně. »Na dušičky pamatujme, z očiště jim pomáháme; budou na nás vzpomínat, až my budeme umírat...« Jsou zajatci, kteří nemohou svá pouta rozvázat, jsou dlužníci, kteří nemohou svůj dluh zaplatit, jsou vyhnanci, kteří se nemohou dostat do vlasti, po které touží. My však jim na pomoc přispět můžeme, jak jsme slyšeli při rozjímání o obcování svatých.

Jak jim můžeme pomoci? Každý dobrý skutek, který konáme ve stavu posvěcující milosti, má dvojí stránku, záslužnou a smírnou. Zásluhu, rozmnožení posvěcující milosti a tím i větší odměnu v nebi, nemůžeme dát nikomu, tak jako sadař, který celý den v zahradě pracuje a tím rozmnožuje své zdraví a své síly, nemůže toto zdraví nikomu dát. Zato může někomu dát ovoce své práce, a tak můžeme i my jinému dát smírnou moc svých skutků, totiž zkrácení časných trestů, pokání za spáchané viny. Nadto ještě můžeme dát duším v očištění odpustky, které získáváme. Dáme-li, zříkáme se sice smírného ovoce svých skutků, ale rozmnožujeme tím svou odměnu v nebi. Pobudeme sami déle v očištění, ale naše věčná koruna bude větší. Konečně můžeme pomoci i modlitbou, která kromě moci záslužné a smírné má též moc prosebnou. Nejsme-li ochotni jim pomáhat, je to důkaz, že buď v muky očiště nevěříme, a to jest blud; neb nedbáme, a to jest tvrdost srdce; nebo se nám nechce, a to jest lenost. Jednou budeme na cizí milosrdenství odkázáni my, a jakou mírou měříme my, takovou bude odměřeno i nám. (Viz Lk 6, 38)

Královna církve trpící... Její dítky to jsou, které podle spravedlivého soudu Božího odpykávají své viny; sama za ně prosí, sama jim zjednává úlevu, a blaží jí, když vidí, že i my ji v tom následujeme a dopomáháme jejím milovaným dítkám k brzkému shledání s milující Matkou. Pak můžeme i my více doufat... »V očištění též, Máti drahá, slitovně se k dítkám měj, přimluvy své užij práva, z plamenů jim pomáhej. Vzejdi hvězdou v temnot kraji, zmírní bolest očištnou...« Poslední pomoc, které se nám od ní dostane, naposled, kdy k ní budeme ruce spínat a důvěryplné prosby k trůnu milosti vysílat. Je tolik blaha a útěchy v této myšlence, že i v očištných plamenech budeme smět očekávat útěchu od Královny našich srdcí...

Budou na nás vzpomínat, až my budem umírat... Šťastnou hodinu smrti slibuje Pán těm, kteří prokazují tento druh milosrdenství zesnulým. Blahoslavení milosrdní, neboť oni milosrdenství dojdou... Jaká útěcha pro pozůstalé, že mohou svým drahým i po smrti být nápomocni, a takto snad napravit, doplnit, odčinit někdejší nedostatek své lásky k nim! Jaká radost pro nás, že můžeme prokazovat dobré, byť bychom byli nad žebráka chudší!

Kato čte před smrtí Platonovu knihu o nesmrtnosti duše, a tím se povzbuzuje i těší. My čteme nad portálem hřbitova: »Já jsem vzkříšení a život...« On se sílil slovy filosofa pozemského, omylům podrobeného; my máme slovo neomylného Učitele s nebes! On četl o nesmrtnosti duše, my věříme i ve vzkříšení těla! On měl jen filosofické vývody, více méně pravděpodobné, my máme záruku naprostou! On slovo člověka, my slovo Syna Božího, věčné Pravdy... Králi, kterému všechno žije, pojdte, klanějte se jemu...

Zpěv: Odpočiňte v pokoji.

Desátek »který se nad dušemi v očištění smilovati račiž«.

Je-li možno, rozsvítíme večer na domácím oltáříku drobné svíčky za naše drahé zesulé, jak to naši otcové konávali, a pomodlíme se za každého Otčenáš.

Čtení: 2 Makab 12, 32-46. Job 7, 14, 17, 19. — »Hněvu den až přijde tmavý...« (Ve šlépějích Neposkvrněné, 2. listopad.)

Živou víru našich předků v očištění a jejich lásku k zesulým dosvědčují hojné fundace, které zakládali buď závěti a odkazy pro sebe, nebo ustanovením a smlouvou za zesulé příbuzné. Den Dušiček býval polosvátkem. Třebaže nepřikázána účast při mši sv., nebylo snad nikoho, kdo by jí toho dne nebyl přítomen; při kázání dušičkovém bývala a místy dosud jest účast větší než v neděli. Málokterý kostel, kde by dnes slovo Boží kázáno nebylo. Mše sv. nebo požehnání, kázání, návštěva hřbitova, to tvořilo a místy dodnes tvoří obsah pobožností dnešního svátku. Tak jej slavívali naši otcové; my máme výhodu, že můžeme získat plnomocné odpustky (duším v očištění), navštívíme-li dnes nebo v týdnu (do 9. listopadu) svaté pole a pomodlíme-li se za zesulé, připojíme-li k tomu přijetí sv. svátostí a modlitbu na úmysl sv. Otce.

Zvyk rozsvěcovat svíčky na hrobech mizí víc a víc. Jak mile působilo na duši, když jsem v dětských letech vstoupil o dušičkovém dnu na svaté pole! Plápolající světla na hrobech měnila hřbitov ve svatyni; jen šeptem se mluvilo, jen nejnutenější. U hrobu jako u oltáře stáli nebo klečeli věřící, mužové s odkrytou hlavou, a šepot modliteb se nesl k nebi. Nehořelo-li na některém rovu světlo, byla to známka, že zesulý nemá na zemi nikoho; tu od vedlejšího hrobu přistoupilo dítě nebo dívčina, zanítla i na něm svíčku a pomodlila se aspoň Ave za neznámého... Dnes? Jak chladným mne nechává hřbitov tohoto dne! Jen kytice a věnce, ani jediné světélko... Odpočinutí věčné dej jim, ó Pane, a světlo věčné ať jim svítí...

DVACÁTÁ TŘETÍ NEDELE PO SV. DUCHU.

Věřím v hříchů odpuštění a život věčný.

Liturgie.

Věřící pojímají církevní rok obyčejně analogicky jako školní rok. Učitel naučí drobtinu číst a psát, a po prázdninách se u nových žáčků vrací nanovo k prvním začátkům abecedy. Tak tomu v liturgickém roce není. Třebaže v první neděli adventní vycítíme i při povrchním pohledu do liturgie: »Začíná nové období, docela jiného rázu než předchozí neděle«, lze při hlubším studiu postřehnout i přechod a souvislost. Je to podobně jako u spektra. Pruh duhových barev, v nějž jest hranolem rozložen sluneční paprsek... Ale spoj první barvu s poslední, červenou s fialovou, a máš prstenec, v němž jedna barva přechází nenápadně v druhou, poslední v první. (Str. 15.) Podobně je tomu v církevním roce.

Od svátku Dušiček slyšíme v liturgii neustále pozoun andělů, ohlašující příchod Páně a volající k soudu. V kněžských hodinkách čte církev poslední dva týdny úryvky z malých proroků, a ti mluví neustále o dnu Páně, dnu hněvu a hrůzy. Tak zvláště Joel, Sofoniáš a Malachiáš. »Blízky jest den Hospodinův, veliký, blízký a rychlý velmi... Dnem hněvu bude ten den, dnem úzkosti a soužení, dnem zpusťování a zkázy, dnem temnoty a mrákovy, dnem oblaku a mračna, dnem trouby a troubení...« (Sof 1, 14 nn) Posledního dne církevního roku, v samý předvečer adventu, čte církev poslední z proroků, Malachiáše, který působil kolem r. 450 před příchodem Páně. Tento ohnivý horlitel pro čest Hospodina nebeských zástupů uvádí na scénu předchůdce Páně. »Aj, já posílám anděla (vyslance, posla) svého, který připraví cestu před tváří mou. Znenadání přijde do chrámu svého Vládce, po němž vy toužíte, a anděl úmluvy, jehož si žádáte. Aj, přichází, praví Hospodin zástupů. Ale kdo bude moci snést den příchodu jeho? A kdo obstojí, až on se objeví? Neboť on jest jako oheň tavící... (3, 1 nn) Neboť aj, den ten přichází planoucí jako pec, i budou všichni zločinci a bezbožní jako strniště, i spálí je ten den, takže nezbude po nich ani kořene, ani výhonku. Vám pak, kteří máte v úctě mé jméno, vzejde slunce spravedlnosti... Aj, já pošlu vám proroka Eliáše, dříve než přijde den Hospodinův, veliký a hrozný, aby obrátil srdce otců k synům a srdce synů k otcům jejich, abych přijda, neranil zemi kletbou.« (4, 1 nn) To jsou poslední slova posledního z proroků, a den nato vidíme »Eliáše« na scéně... Na úsvitě adventu slyšíme v kněžských hodinkách hlas volajícího na poušti: »Připravujte cestu Páně, příměčíte stezky jeho...« Slyšíme i slova Joelova a Ámosova: »Onoho dne bude prýštit z hor sladkost«, jak to řekl Malachiáš. Těm, kteří Pánu věrně slouží,

vzejde slunce spravedlnosti, jim nebude den příchodu Páně hrozný. A třebaže i v adventě stále zní v liturgii jako vedlejší tón myšlenka na příchod Páně k soudu nad bezbožnými, přece hlavním předmětem adventní oslavy jest příchod Páně k vykoupení, a nás, jeho věrné, očekávající jeho příchod, vede církev k betlemským jesličkám: »Zde je ten, jenž přijítí má... Vy se ho nemáte co bát, k vám přichází s láskou, přijměte jej s důvěrou, z rukou pánenské Matky.« Neustálým připomínáním »dne Páně«, dne hněvu a hrůzy, chtěli proroci pohnouti lid k pokání; dobu adventní učinil dobou kající Jan Křtitel: »Pokání čiňte, neboť království nebeské jest blízké...« (Mt 3, 2)

Tak přechází třetí a druhý příchod Páně (k soudu a pro nás ve smrti) nenápadně v první (adventní); zevně jest sponou poslední neděle posvato-dušní a první neděle v adventě evangelium — v oba ty dny o příchodu Páně k soudu.

Dnešní neděle jest takřka dozvukem slavností, které jsme právě prožívali, ozvěnou svátku Všech svatých a památky věrných zesnulých. Všecky části mše sv. nám připomínají: »Pán přichází... Soudce jest ve branách...« V introitu k nám mluví Pán slovy proroka: »Já obmýšlím záměry pokoje a ne trestání...« To jsme viděli po celý rok; proto nám jej Pán popřál, aby mohl více odměnit a méně trestat, až přijde k soudu; k tomu nás neustále vybízel v evangeliích on, v epištolách jeho apoštol nebo proroci, v ostatních částech mše sv. a v kázáních církev. »Já jsem nepřišel svět soudit, nýbrž spasit... Živ jsem já, že nechci smrti hříšníka, ale aby se obrátil a byl živ... Já jsem pastýř dobrý...« Prominu a odpustím vše, jen když budete prosit! »Skončím vaše zajetí, vaše vyhnanství, a ze všech míst vás uvedu do svého věčného království slávy a svobody...« Na tato slova Páně odpovídá církev v modlitbě; prosí za tuto svobodu, t. j. především za osvobození od hříchů, které znemožňují náš vstup do nebeského Jerusalema. Pak se ujímá slova zase apoštol, náš nedělní kazatel. Tentokrát sklíčen... Pláče nad zaslepeností těch, kteří o budoucí vzkříšení, o království pokoje, svobody a slávy nestojí a jim i pohrdají. Důvod? Jejich tělesnost. »Jejich bohem jest žaludek...« Konec? »Zahynutí«, věčná zkáza. Od těchto zaslepených, kde každá domluva jest marná, se obrací k věřícím: »My však prodlévejme často v myšlenkách v nebi, odkud očekáváme svého Pána a Krále, který vzkřísí a oslaví naše tělo, jako bylo oslaveno při zmrtnýchvstání tělo jeho...« Církev pak vplétá prosbu za vysvobození z tělesného žaláře, a v evangeliu vidíme božského Spasitele u lůžka dcery Jairovy. Pán života a smrti vzkřísil dočasně zesnulou dívku, a jednou vzkřísí na věky všecky, kteří v něho věří, doufají a jej milují, kteří v jeho milosti až do konce vytrvají. »Kéž bych jen vytrval,« pomyslíme si při tom. Nuže, při přijímání uvádí církev slova Páně: »Vyproste si tuto milost! Proste, a bude vám dáno!« Církev pak v sekretě prosí, aby Pán nám i dal, co nám nehodným slibil, a po přijímání prosí, aby nás chránil všeho nebezpečí při posledním kroku z tohoto vyhnanství.

Rozjímání.

A) Teď máme stále na očích konec. K prosbám církve připojujeme i prosbu svou, abychom jednou skonali nejen v milosti, ale uzná-li nás Pán

za hodny, i posílení sv. svátostmi. Tři svátosti nás mají sílit na cestu poslední, sv. zpověď, Eucharistie a poslední pomazání. Poslední... Ne že by přijetí této svátosti nás neodvratně zasvěcovalo andělu smrti; proto »poslední«, že ze všech pomazání (při křtu, biřmování, svěcení kněžstva, korunovací) bývá udělováno naposled. Pán neustanovil tuto svátost pro umírající, jak se nesprávně soudívá. Proto se jí věřící děsí, jako by kněz, přistupující ve jménu Páně k lůžku nemocného, byl předchůdce popravičího mistra s kosou. Nikoli! Tato svátost stejně jako ostatní jest projevem nekonečné lásky Srdce Ježíšova k našim duším. Jeho svátosti nás provázely a sílily celým životem. Jedna nás očekávala u kolébky, jiné byly připraveny, aby se nás ujaly v důležitých a rozhodujících okamžicích života, při vstupu do let dospělosti (biřmování) nebo při vstupu do stavu manželského, jedna byla pohotově, aby každou chvíli podala ruku tonoucímu a zachránila ho před věčnou zkázkou, a poslední pomazání? Nemocní byli vždy milácci božského Srdce Páně; hojil jejich neduhy, a se zdravím jim často udělil i odpuštění hříchů; a teď? Posílá k nim svého zástupce, aby jeho jménem a jeho mocí jim přinesl útěchu pro duši a úlevu pro tělo.

A kdyby tato nemoc byla podle vůle Boží tvá poslední? Pak se chystáš ke kroku, na kterém závisí tvá věčnost, ke kroku přes bezednou propast pekelnou ku prahu nebeské brány, a ten krok musí hned napoprvé šťastně dopadnout! Nelze ho opakovat, pochybený nemožno napravit. Viz turistu v Alpách! Nebezpečná pěšina..., stačí jediné sklouznutí, a leží na dně rokliny. A jako on nenapraví nikdy svůj falešný krok, tak ani my při přechodu do věčnosti. Pomyšlení, při kterém se zachvěli i svatí! Což teprve my, ubozí hříšníci! Nuže, pro tento okamžik, odchod ze života, důležitosti dalekosáhlejší než byl náš vstup do života, ustanovila láska Srdce Ježíšova zvláštní svátost síly. Jejím úkolem jest sílit nás v posledním zápase s mocnostmi temnoty, které vynakládají všechno úsilí, aby nám při kroku do věčnosti podrazily nohy. Vědíť, že teď poslední příležitost! Nedostanou-li nás teď, pak nás nedostanou nikdy.

Tedy šťastnou hodinu smrti nám zajišťuje tato svátost; zjednává odpuštění všedních hříchů, jakož i oněch těžkých hříchů, ze kterých se nemocný již nemohl vyznat, smazává s duše »zbytky« (následky) hříchů, časné tresty, slabost vůle, hříšné návyky..., všechno věci nebezpečné pro poslední zápas se satanem. Jako po nemoci zůstávají následky, které vyžadují velké opatrnosti v rekonvalescenci, aby se nemoc nevrátila nebo jiná nebyla jimi zaviněna nebo aby nezemřel slabostí, tak po hříších, tolikrát páchaných, zůstávají hříšné návyky a jiné křehkosti, se kterými musí obrácený mnohdy léta a léta zápolit, na příklad neustálá pokušení, která vzbuzuje tělesnost, tolika hříchy drážděná. Slovem, tato svátost vlévá nám sílu, abychom odevzdaně snášeli všechno utrpení nemoci, přemohli všechna pokušení a zvítězili v posledním zápase. Kromě toho uděluje milost, abychom smrt přijali odevzdaně z rukou nebeského Otce.

B) Vyhýbáš se této svátosti? Smrti se tím přece nevyhneš! Odkládáš ji či odkládají ji tvoji domácí až na poslední chvíli? Pak se připravíš nebo oni tě připraví o mnoho milostí. Za prvé, zač může stát sv. zpověď polo-mrtvého, který není ani s to, aby vzbudil lítost, a ta jest nutná i k přijetí po-

sledního pomazání! S takovou zpovědí předstoupit před věčného Soudce! Jak člověk, v posledním okamžiku vskočivší do rozjíždějícího se vlaku nebo do plující lodi; co všechno zapomněl na peroně nebo musil nechat na břehu! Věci, které by mu byly dobré! Nehledě k tomu, že takový skok bývá na pováženou! Za druhé, necháváš-li přijetí této svátosti až na poslední chvíli, pak nečekej, že Pán bude konat zázraky a že ti udělí milost, za kterou prosí církev po skončených obřadech: »Prosíme tebe, Vykupiteli náš, zahoj milostí Ducha sv. útrapy nemocného tohoto, uzdrav jeho rány, vzdal od něho všechny bolesti těla i duše, vrať mu podle svého milosrdenství dokonalé zdraví, aby pomocí tvého smilování uzdraven jsa, mohl zase přikročit k svému povolání a zaměstnání . . . Zbav ho nemoci, dej mu ztracené zdraví, pozdvihni ho pravící svou, posilni ho silou svou, opatruj ho mocí svou, a vrať ho se vším blahem opět sv. církvi tvé . . .« Proto by bylo lépe říkat pomazání nemocných. V dřívějších dobách byl v některých krajích každý těžce nemocný povinen tuto svátost přijmout, jakmile lékař zjistil, že jeho stav jest vážný, a pak teprve směl lékař pokračovat v léčení.

Zvláště dnes by měl každý pamatovat sám na to, aby si zjednal útěchu svatých svátostí. Od doby, kdy Pius X. otevřel nám všem svatostánek do-kořán, kdy tisícové přijímají denně andělský pokrm, prosívají v nemoci dívky školet sotva odrostlé nebo školou ještě povinné, aby jim byla přinesena Velebná Svátost aspoň na velké svátky, které bez sv. přijímání jim připadají prázdné, a není-li možno, aspoň v předvečer svátků. Znal jsem dívky, kterým bylo bolestnější nad všechno bolestné utrpení, že musily na lůžku trávit celé týdny bez svátostného Spasitele. Někde matka sama jim vymlouvala: »Nemůžeme důstojného pána tak často obtěžovat . . .« Duchovní správce ví, co jest jeho povinností, a s radostí vyhoví! Může-li nemocný zůstat lačný, smí přijímat tělo Páně denně; nemůže-li, pak jest mu dovoleno sv. přijímání dvakrát týdně, když předtím užije léku nebo cokoli pije (třeba lžičkou: polévku s vejcem, kávu s nadrobeným pečivem . . .). K tomu není nutno, aby nemoc byla smrtelná; dostačí, že nemožno opustit lůžko, leda na několik hodin k procházce po světnici. Kdo navykne v každé nemoci vyprosít si častěji eucharistickou posilu, nebude se hrozit v těžké nemoci ani posledního pomazání. Při zaopatřování ovšem může přijmout tělo Páně kdykoli, i když není lačný.

Nežádá-li nemocný sám, pak jest povinnost matky, aby ho upozornila. Matka u úmrtního lože dítěte, manželka u úmrtního lože manželova, hospodyně u úmrtního lože služebných . . . To jest místo a hodina, kdy naposled vykonává matka úkol anděla strážného. Truchlivá povinnost, někdy těžká povinnost, ale velká a svatá povinnost. Anděl provází svěřence na cestu do věčnosti . . ., poslední služba, kterou mu prokáže! Podobně matka. Jest jistě nesvědomitost, když místo toho dovolí, aby umírající dítě bylo navštěvováno od učitele neznaboha, a ten zpracuje dítě tak, že nechce o sv. svátostech ani slyšet. Co platno, že mu pak vystrojí nádherný církevní pohřeb! A jest nerozum, když jindy zase chtějí někoho násilím do nebe dostat, proti jeho vůli. Nevěřící muž . . . Aby měl pokoj od dotěrných domluv manželky, konečně svolí; co kněz od něho ve zpovědi zví, nesmí prozradit, ale jde domů s krvácejícím srdcem. Poslední pomazání, poslední svatokrádež. Právě tak, když volají kněze k nemocnému, který jest v agonii a který ne-

chtěl o zaopatření ani slyšet. Lidé, podobní křížákům, kteří násilím schytali kdekteřého žida a všechny proti jejich vůli »křtili«, ovšemže neplatně a svatokrádežně.

C) Jak přijímat tuto svátost? Na stole bíle prostřeném budiž připraven kříž, dvě svíce a sklenka s vodou. Velký učenec praví příteli: »Ano, mám na stolku kříž, abych si ho nemusil vypůjčovat od své hospodyně, až budu jednou umírat.« Nemocný nechť jest ještě při jasném vědomí, aby mohl vykonat sv. zpověď, možno-li životní, aby se připravil k přijetí posledního pomazání vzbuzením tří božských ctností, aby mohl vzbudit úkon naprosté odevzdanosti do vůle Boží, přijmout smrt z jeho rukou jako smír za vlastní viny a spojit svou smrt s utrpením a vykupitelskou smrtí Krista Pána. »Budiž má smrt smírem za všechny mé viny a nepravosti, dej mi místo v ráji a pamatuj na mne v budoucím věku spravedlivým připraveném.« Nechť sleduje pozorně všechny obřady. »Skrze toto svaté pomazání nechať odpustí tobě Bůh, čímkoli ses zrakem, sluchem, řečí, chutí, hmatem provinil...« Jako by svatý olej měl smazat s údů všechny poskvrny, které na nich za celou dobu pozemského života ulpěly! Apoštolské požehnání na konec udělené zjednává plnomocné odpustky pro hodinu smrti.

Pamatuji se z dětských let... Matka hledívala s úctou k jednomu z našich stolů. »Na tomto stole ležela Velebná Svátost, když byl váš děd zaopatřován...« Na ten stůl se nesměl nikdo posadit nebo postavit, ba ani položit věc méně přístojnou. Jen studovat jsme u něho směli. Takovou úctu měli naši otcové ke stolu, na kterém spočíval eucharistický Spasitel, ať při průvodu o Božím Těle nebo při zaopatřování někoho z domácích. Někdy i ubrus, při té příležitosti užitý, uschován na památku a nikdy ho neužito. Projevy živé víry a hluboké úcty k tajemství našich oltářů!

D) U lůžka nemocného budiž kříž nebo obraz Bolestné Matky, jeho četbou nechať jsou knihy svaté, nikoli světské, jeho zaměstnáním modlitba. Vzbuzovat často úkony naděje a důvěry, myslit na nebe a toužit po něm, vroucně prosit za smilování Božské Srdce Páně a za přímluvu Královnu nebes, Matku umírajících. To má být společnost nemocného! Svatá společnost, jak se sluší tomu, kdo se snad již brzo odebere mezi svaté anděly nebes. Případně-li snad tobě úkol ošetřovat někoho z domácích, čiň tak ochotně, trpělivě, s láskou a z lásky. Nejen proto, že jednou budeš podobných služeb potřebovat sám, ale i proto, abys nemusil prolévat nad jejich hrobem slzy, hořké, pálicí slzy. Mnohokrát jsem již byl svědkem takových slz! Zvláště jeden případ mi utkvěl v paměti. Matka obětavě a něžně ošetřovala nemocnou dcerušku, probděla kolik nocí u jejího lůžka, poslední halér vydala na léky. Uplynula léta, dospělá dcera měla příležitost, aby matce odplatila její lásku. Jak ji splácela! Bezpříkladnou surovostí, proklínala ji, bila její choré údy, házela s ní na loži, nedbala, aby léky zmírnila její bolesti, přála jí, aby už šla. Matka se jen modlila, aby Pán Bůh nezdárnou za to netrestal. Jak jsem měl nad hrobem matky surovou potěšit? A vyslyšel Pán Bůh prosby umírající matky? Nevyslyšel! Více ti sdělit nemohu. Cti otce svého... Nemáš tušení, jak blaží nad hrobem každičká oběť, kterou jsi pro zesnulého v jeho poslední nemoci trpělivě přinášel.

Umírajícímu vlož do rukou křížek a oviň mu je růžencem, rozsvěť hromničku a modlete se všichni modlitby umírajících. Sám ať opakuje často slova: »Ježíš, Ježíš, Ježíš«, nemůže-li ústy, aspoň v srdci. »V ruce tvé, Otče, poroučím ducha svého... Ježíši, tobě žiji, Ježíši, tobě umírám, Ježíši, tvůj jsem v životě i v skonání...« Tak vydechnout duši v objetí drahého Ukřižovaného našeho jest smrt vpravdě křesťanská a záviděníhodná. Krásná jest v očích Pána smrt svatých jeho. (Ž 115) Kéž bych i já zemřel smrtí spravedlivých, a kéž by můj konec byl podobný konci jeho. (Nm 23, 10)

Ještě dva obrázky z českých dějin. Císař Zikmund cítí, že jeho pobytu na zemi bude již jen nakrátko. Nechce umřít v Praze ani v Čechách, do Uher pospíchá, které mu byly vždy milejší než dědičné země jeho velkého otce. Znenadání dán rozkaz, aby se celý dvůr připravil k odjezdu, a dne 16. listopadu 1437 před východem slunce jest nesen těžce nemocný král v císařském hávu na křesle pod zeleným věncem městskou branou. Kromě velmožů německých a uherských ho provází asi tisíc oděnců a sto vozů, s nimi se ubírají i »sličné paní« pod svou korouhví a kejklíři, vědouce, že nebudou moci zůstat v Praze, kde volný život při císařském dvoře působil mnoho pohoršení. Při všech bolestech věnoval Zikmund poslední dny života jen usilovné péči, aby jeho zeť Albrecht Habsburský byl povýšen na všechny trůny, na kterých lucemburský rod panoval — rod, jenž nyní v jeho osobě vymíral. Nedospěl do Uher, smrt ho zastihla ve Znojmě. Cítě, že konec je tu, dal se obléci v císařské roucho, a s korunou na hlavě, sedě na trůně, jest přítomen mši svaté, chtěje prý umřít co císař. Když smrt trochu váhala, dal se převléci v roucho umrlčí, a tak na trůnu pod baldachýnem vydechl duši 9. prosince večer.

Jinak umíral Vladislav II. Jagello. Skoro půl století vládl v naší vlasti, ke kralování naprosto neschopen, ale svým skonáním může být leckomu příkladem. Kronika vypravuje: »Připravoval se na smrt myslí klidnou a statečnou jako křesťan, jsa při jasném vědomí až do poslední chvíle. Dva dny před smrtí oznámil poslední vůli či raději poslední přání veškerému národu v Čechách, na Moravě, ve Slezsku a obojí Lužici (umíral v uherském Stolním Bělehradě), napomínaje k lásce, svornosti a spravedlnosti, žádaje, aby napravili chyby, kterých se on ve správě svěřených zemí dopustil, a aby bludařů v Čechách a na Moravě netrpěli. Uspořádav takto věci své na zemi, skončil na modlitbách ve čtvrtek před Květnou nedělí 1516, dne 13. března. Sv. Augustín praví, že každý křesťan, byť si nebyl vědom těžkých vin, má umírat jako kající..., toť nejbezpečnější cesta do nebe pro nás, hříšné Adamovy syny.

Čtení: 2 Petrova 3.

Zpěv: Dušičková píseň nebo »K nebesům dnes zaleť písní« poslední tři strofy. Jakákoli modlitba za umírající.

Měsícem listopadem končí církevní rok, a jest jistě hluboké a nadmíru přiměřené, věnují-li jej věřící celý dušičkové pobožnosti. Pohledem na vlastní hrob a do vážného záhrobí se loučí s mizejícím rokem. Snad i nás již anděl smrti očekává, a kdo z nás může vědět, nebude-li po roce v den a měsíc dušičkový spínat sám ruce k těm, kteří ho doprovodili na poslední cestě? »Co chcete, aby jiní činili vám, to činite vy jim...«

KŘESŤANSKÝ POHŘEB.

Pozoruj pohřeb nevěřícího! Ani jediný symbol, který by připomínal naději v budoucí shledání. Vycítíme, že jde o úkon pouze občanský, a slovo, které jednou účastník cestou ze hřbitova vyslovil, vystihuje situaci lépe než dlouhé výklady. »Je po všem...«

Církevní pohřeb... V čele nesen kříž, symbol vzkříšení a vykoupení. V rukou svíce, symbol věčného světla, které zesnulému, jak pevně doufáme, vzešlo nebo vzejde. Zpěv Libera, hluboce vážný, ne však děsivý, ale též ne planý a nic neznamající jako písničky při občanském pohřbu; povzbuzuje jednak k vážným myšlenkám, jednak k účinnému soucitu a modlitbám za zesnulého. »Vysvobod' mne, Pane, od věčné smrti v onen den hrůzy, až přijdeš soudit živé i mrtvé... Budeš-li na nepravosti hledět, Hospodine. Hospodine, kdož ob stojí? Nevcházej v soud s tímto služebníkem svým, Pane, nevydávej ho v ruce nepříteli...« Církev si představuje, jako by zesnulý právě prodlával smrtelný zápas a úpěnlivě za něho prosí v tu rozhodnou chvíli. »Pane Ježíši Kriste, Králi slávy, vysvobod' duše všech věrných zemřelých z tlamy lví, aby jich nepohltila pekelná hlubina...« A do těchto vážných tónů se mísí hlas naděje: »Já jsem vzkříšení a život; kdo věří ve mne, byť i zemřel, živ bude na věky...« Pozůstalým útěcha, všem přítomným vážné kázání: »Pamatuj...« A zároveň povzbuzení: »Modli se za něho!«

Co soudit o různých zvycích při pohřbu? Pokud jsou důstojné, zachovávat je! Jak hluboce významné, když při pohřbu jinocha neb dívky černá družička nese v ruce zhaslou svíci, a pak zlomenou vrhne do hrobu! Ale zvyky, které silně zavánějí pohanstvím a nejsou nikterak přiměřené vážnosti tohoto okamžiku, rozhodně pominout. Provázíme našeho bratra před věčného Soudce, a tančíme nad jeho hrobem nebo hodujeme! Chceme tím pomoci jemu nebo potěšit sebe, opuštěné a pozůstalé? Nezdá se, že máme malý smutek nad jeho odchodem? Jak krásné, co jsem v některých krajích vidával! Celá rodina zesnulého, všichni příbuzní a známí a přátelé vykonají den před pohřbem sv. zpověď, při zádušní mši sv. jdou k sv. přijímání a obětují je za zesnulého, nedbajíce toho, že musí zůstat dosti dlouho lačni. Krásnější než postavit na každý roh fotografa, aby měli na památku řadu obrázků!

Pozůstalí... Chápeme jejich slzy, nevytýkáme jim, že lkají. Vždyť Matka Bolestná beze vši pochyby také slzela, když provázela sv. Josefa na jeho poslední cestě. Jenom se varovat všeho líceného! Nadto i naše slzy, náš umírněný žal, má volat ke každému: »Nejsme jako pohané, kteří naděje nemají.«

Za starých dob byly v Praze slouženy mše sv. ještě před pohřbem, možno-li, v den úmrtí — a to ve více kostelích. Věděli, že jedině, čím mohou drahému zesnulému pomoci, jest modlitba a drahocenná krev Kristova. Při pohřbu bylo vždy kázání; nikoli chvalořeč nad rakví, nýbrž kázání v kostele při mši sv.; jeho obsahem bývala myšlenka: »Dnes mně, zítra tobě... Nechať vás konečně zburcuje z duchovní ospalosti a malátnosti, z života lehkomyslnosti a hříchů tento ztuhlý váš bratr, který dal navždy sbohem zemi i jejím marnostem!« Byl jsem jednou přítomen chudému pohřbu. Tři sourozenci, ještě svobodní, bratr a dvě sestry, sotva dvacetileté, provázeli matku.

Bylo vidět, že jim srdce žalem krvácí, matku jistě vroucně milovali, a přece si počínali důstojně. Předě mši sv.: »Poslední, co můžeme mamince dát...« Že nad hrobem má ustat všecko nepřátelství, rozumí se samo sebou. V některých krajích se sejdou k zesnulému před pohřbem do domu večer co večer sousedé k společné modlitbě. Nikdo ji nevynechá, i kdyby s rodinou ve sporu žili, a mnohé nepřátelství u rakve pominulo.

Povinnost doprovodit některého z našich bližních na svaté pole se nám naskýtá každou chvíli. Nenásledujme příkladů těch, kteří se k této povinnosti lásky vypravují jako na koncert nebo k taneční zábavě. Doléhá na nás daleko truchlivější povinnost, totiž vypravit pohřeb někomu z našich? Pamatujme, že nákladná nádhera neprospěje zesnulému ani zbla. Nebývá často projevem pýchy? Víím, že postavení zesnulého neb jeho rodiny někdy vymáhá nádhernější pohřeb. Ale i to má své meze; těmi tisíci by se dalo pro charitu tolik vykonat, tolik slz setřít, tolik nouze zmírnit — a tolik rukou by se spínalo k Nejvyššímu, svolávajíce na zesnulého slitování věčného Soudce! Tak se dalo ve starých klášteřích. Pohřeb prostý, a po pohřbu týden, čtrnáct dní, měsíc, šest týdnů denně podělovány u klášterní brány chlebem zástupy chudých.

Proč zakazuje církev svým synům pohřeb žehem? Hlavně ze dvou důvodů. První je ten, že spalování mrtvol, u pohanů odedávna obvyklé a v Indii dodnes obecné, chtěla znovu zavést velká francouzská revoluce z nenávisti proti křesťanství. Tehdy vržena do světa jen myšlenka, ale ta už nezhylnula, až konečně byla v zednářské Itálii uskutečněna r. 1876. Zvláště zednáři pro tento způsob pohřbívání agitovali, vidouce v něm novou, byť celkem nicotnou zbraň proti církvi. Proto vydala Apoštolská stolice r. 1886 zákaz. Nezakázala by naše republika nosit okázale hákový kříž? Odznak příslušenství k nepřítelům našeho národa a tudíž vlastizrádný projev? Nepřátelé kříže si dali spalování takřka do svého proticírkevního programu. Druhý důvod je ten, že po příkladě Krista Pána svěřuje církev těla zesnulých synů zemi jako semena, která »musí být uložena do země, tam umřít a pak vzklíčit k novému životu.« (Srov. Jn 12, 24) I v tom chce zachovat podobu s naším božským Učitelem a Vykupitelem, následovat ho po každé stráně, v životě, ve smrti i po smrti.

Ostatní neděle po sv. Duchu.

Liturgie.

Poslední neděli po sv. Duchu čte církev evangelium o druhém příchodu Kristově. Pán, tázan v úterý po Květné neděli od apoštolů na dobu svého příchodu a na znamení, která jej budou předcházet, odpovídá na první otázku odmítavě: »O tom dnu neví nikdo, ani andělé v nebi, leč jen Otec.« Kolikrát samozvaní proroci už předpovídali konec světa! Ale slovo Páně zůstává vždy v platnosti. »O tom dnu neví nikdo.« Pán nechtěl uspokojovat nemístnou zvědavost. Ale na otázku, jaká znamení budou jeho příchod zvěstovat, apoštolům odpověděl. Hned nato však je povzbuzoval důtklivě k bdělosti, jako by chtěl říci: »Nezvídejte, kdy přijdu, ale dbejte raději, abyste byli připraveni.« Konec jest nejistý... Nejen konec světa, i konec života! Čtyři podobenství podtrhují tuto myšlenku: o zloději, který svůj příchod neohlásí, o správci nevěrném, který byl příchodem pána neočekávaně překvapen, o deseti pannách, z nichž pět nedbalo, aby měly v lampách olej, a s vyhaslým světlem nemohly být připuštěny k svatební hostině, o hřivnách a o trestu ničemného služebníka, který hřivnu zakopal. Bylo to na Olivetské hoře: slunko již zapadlo, když Pán své řeči dokončil, a jeho poslední slovo bylo: »Bděte tedy, aby vás (váš Pán) při svém náhlém příchodu nenašel pohřížený v spánek. Co však pravím vám, pravím všem: Bděte!« (Mar 13, 35 nn; viz i Lk 21, 36)

Není náhodné, že o nedělích, které jsme nazvali liturgickým podzimem, čte církev úryvky z epištol sv. Pavla, psaných z římského zajetí. K Efeským, k Timoteovi, ke Koloským... Duše vpravdě čistá a s Bohem spojená se necítí zde na zemi jako doma; její tužby se nesou tam, kde jest její poklad, k tomu, jenž jest jejím jediným blahem, život ve smrtelném těle jí připadá vskutku tísnivým vězením. Bohudík nebude trvat věčně. »Kdo mne vysvobodí ze smrtelného těla tohoto?« (Ř 7, 24) Milost Pána našeho Ježíše Krista! Nám nepřipadá tento život žalářem? Nám je snad dokonce na zemi docela blaze? Znamka, že jsme až příliš tělesní, a nepřinese-li nám příští rok, který nám snad Pán ještě popřeje, aspoň jakés takés odpoutání od této pozemské hroudy a více touhy po naší pravé vlasti, jak mnoho ponecháme očistným plamenům! Ve svátek svatého biskupa tourského, 11. listopadu, čteme v kněžských hodinkách jeho výrok na smrtelném loži: »Pane, jsem-li tvému lidu ještě potřeben, nevzpírám se práci, ale buď vůle tvá.« Církev k tomu poznamenává: »Ó muže věru podivuhodného, jenž ani smrti se nebál, ani dál žítí se nevzpíral.« Tak smýšlel světec, tak má smýšlet každý křesťan, který je si vědom, že jeho pravá vlast není toto vyhnanství. Tímto smýšlením nás chce naplnit církev nyní, když stojíme na konci své alegorické pouti, takřka před samou branou nebes. Ve svátek Všech svatých se nám potočte, my za ni nahlédli, a nezmocnila se nás pranic touha po domově? Nenamáháme se, abychom se vyzuli z pout tělesnosti, která našeho ducha svírají, a tak nutíme Pána, aby nám sám těžkostmi a kříži vezdejší život ztrpčoval a tímto trpkým lékem v nás vzbuzoval touhu po krásnější vlasti.

Je-li po sv. Duchu více nedělí než 24, vsunou se za 23. neděli ty ze šesti nedělí po Zjevení Páně, na které se v lednu a v únoru nedostalo.

ZBÝVAJÍCÍ NEDĚLE PÁTÁ PO ZJEVENÍ PÁNĚ.

Pohoršení, cizí hříchy, koukol v království Kristově.

Liturgie.

Všecky tyto neděle jsou ozvěna svátku Krista Krále. »Podobno jest království nebeské člověku, který nasel dobrého semene na poli svém...« Za týden uslyšíme: »Podobno jest království nebeské zrna hořčičnému...« Poslední neděli: »I řekne král k těm, kteří budou stát po jeho pravici...« (Mt 25, 34) Přitom neustále máme na očích příchod našeho Pána a Krále k soudu. I dnes je zmínka o dnu žně, kdy hospodář oddělí koukol od pšenice; tuto shromáždí do nebeských sýpek, a koukol vydá k spálení. My pak prosíme Pána: »Přijď království tvé,« království pravdy a života, království svatosti a milosti, království spravedlnosti, lásky a pokoje, věčné království slávy.« Jen o to jde, abychom byli uznáni za hodny budoucího věku a slavného vzkříšení. (Lk 20, 35) Několik posledních pokynů nám dává tyto neděle apoštol i božský náš Učitel.

Apoštol v epištole... Jeho dnešní kázání zní: »Očekávejte Pána 1. na modlitbách, 2. konajíce vše ve jménu Páně, ke cti a slávě Boží, skrze Krista; jeho slovo nechať nezapadne do vašich duší jako semeno do trní, nechť přináší hojné ovoce; 3. děk ujte za vše, čeho se vám v uplynulém roce a vůbec v celém životě dostalo; 4. mějte především vzájemnou lásku, z níž se rodí křesťanské ctnosti; odpusťte si, máte-li co proti sobě, aby Pán při svém příchodu odpustil i vám, a buďte jedno tělo a jedna duše. K lásce napomíná teď apoštol věřící neděli co neděli. Mějte lásku, a pak 5. pokoj Kristův bude přebývat ve vašich duších, i nebudete se musit jeho příchodu bát.

Na tato slova svého apoštola navazuje nebeský Mistr v evangeliu. Mnozí bohužel nedbají důtklivého napomenutí a povzbuzení k lásce; propůjčují se nepříteli naší spásy za nástroj, aby skrze ně podryval veškerou ctnost a lásku zvlášť, aby skrze ně zdržoval příchod království Kristova a zmařil naše připuštění do království slávy. »Podobno jest království nebeské muži, který nasel dobrého semene na poli svém; když pak lidé spali, přišel nepřítel a nasel koukolu.« Koukol, obraz pohoršení, kterého jest v církvi tím více, čím více pastýři spí. Spali papežové, a umožnili bludařům v 16. stol. odcizit Kristu, církvi, víře a nebi půl Evropy. Spali biskupové, a zavinili západní rozkol, který drásal církev půl století a zavalil nepřímo podnět k husitským bludům. Spí někdy duchovní správce, a vlk v beránčím rouše dává ovce. Spíme někdy i my, a nepřítel naseje i do naší duše koukolu. A nej-smutnější, když k tomu užije nás, když skrze nás seje plevel do duší. Jak? Tím, že dáváme pohoršení, že se dopouštíme cizích hříchů.

I.

A) Božský Spasitel, vtělená Láska, se jen dvakrát rozhorlil. Po prvé, když viděl, jak z chrámu učiněno hotové tržiště; tehdy horlivost pro čest nebeského Otce ho stravovala. Po druhé, když posledního dne svého působení vytýkal ve chrámě farizeům, že sami do nebeského království nevcházejí, a jiným zbraňují. »Běda vám, farizeové, proto vás čeká těžší soud (Mt 23, 14), protože pohoršujete jiné..., pro vaše cizí hříchy...« Jinde pravil Pán: »Běda světu pro pohoršení! Běda člověku, skrze něhož pohoršení přichází! Lépe by jemu bylo, kdyby kámen mlýnský byl zavěšen na jeho hrdlo a on pohřben v propast mořskou.«

Zpytuj svědomí a dej si dvě otázky: 1. Kolika hříchům mne naučili jiní? Poznáš, že většinu jsi od jiných pochytil; tedy pohoršením... 2. Kolikrát jsem se sám ve sv. zpovědi vyznával, že jsem jiné pohoršil, že jsem se dopustil cizího hříchu? Oněch devíti cizích hříchů si při zpytování ani nepovšimneme! Přejdeme je jako samozřejmou věc. »To pro mne neplatí, to se mne netýká...« Karlu V. prý jednou po jeho sv. zpovědi zpovědník řekl: »Pověděl jsi na sebe hříchy Karlovy, pověz nyní na sebe hříchy císařovy.« Prý... Neříká zaručená skutečnost této příhody, ale zpovědník by měl pravdu, kdyby každému připomněl: »Nestačí vyznat na sebe zlé, které jsi spáchal; pověz na sebe i hříchy, kterých jsi se dopustil zanedbáním svých stavovských povinností, jako otec, hospodář, starosta, radní, poslanec, ministr, vládce...« A stejně by byl v právu, kdyby každému připomněl: »Pověděl jsi na sebe hříchy vlastní, pověz ještě hříchy cizí, které máš na svědomí...« Kdyby představení jen poněkud tušili, jak hroznou odpovědnost na sebe uvalují a jaký soud je čeká za to, že nikdy vážně se nezamysleli nad onou devítkou, známou z katechismu: »Ke hříchu bližního pomlčetí, ponoukatí (poradití), poroučeti, pomáhati, pochváliti, souhlas dáti, hájiti a netrestati.«

B) Ke hříchu mlčet, mám-li povinnost promluvit, pokárat, varovat, zakázat, zakročit. Matka, která se tváří, jako by neviděla a nevěděla, co dcera tropí, kam a s kým chodí; představený, ať hospodář nebo šéf závodu nebo kdokoli jiný, který vidí, že podřízený udržuje hříšný poměr a milostné pletky, k všeobecnému pohoršení jiných, zvláště mladších; vidí, že rozhazuje peníze, a neptá se, odkud na to bere; ví, že krade z kostelní pokladny dary chudých, věnované Matce Boží, a mlčí. Z lidských ohledů, z falešného přátelství, z lidské bázně; bojí se jeho ostrého jazyka, chce mít raději shnilý pokoj. Jest horší než Heli, který aspoň své syny napomínal, a přec slyšel od proroka přísné slovo Hospodinovo, protože jich netrestal: »Tys více ctil syny své než mne.« (1 Kr 2, 29) Jaký trest mu ohlášen! Neříká těžkým hříchem trpět podřízenému nepravosti právě uvedené, pak nevím, kdy začíná být cizí hřích těžkým. Protestantské hnutí, tato největší katastrofa, která církev kdy stihla, mohlo být potlačeno v zárodku a miliony duší by nebyly připraveny o víru ani o nebe, Německo by bylo ušetřeno

hrůz selského vzbouření i třicetileté války, kdyby k vystoupení Lutherově nebyli jeho představení mlčeli.

Hřích netrestat, proti němu nezakročít, nezamezit zlo, když máme povinnost i moc tak učinit. Rodiče, představení, vrchnost... Václavu IV. působilo kratochvílí, že betlemský kazatel se »hádá« s arcibiskupem, a nyní? Dějiny hřmí: »Tys spoluvinen na veškerém našem národním neštěstí, na husitských zhovadilostech (slova prof. Pekaře), na protestantském odnárodnění naší vlasti, i tys vinen Bílou horou, ujařmením našeho národa, českou nevěrou 20. století, protože jsi včas nezakročil proti odboji, připravovanému v betlemské kapli!« Málo platno jeho zuření r. 1419, že husitské hnutí z kořene vyplení. Za deset let se požár příliš rozmohl! Pozdě chtít pouhou zuřivostí zastavit lavinu, kterou pomáhal uvést v pohyb a jejíž živelné moci neodolala již žádná lidská síla. A ve všedním životě? Slyš, co mladý zločinec před popravou vytýkal matce: »Kdybys mne byla potrestala za první kradené vejce, které jsem přinesl domů, nemusil jsem dnes stát zde.«

K hříchu ponoukat, jako Eva Adama, radit jako Herodias své dceři, aby si vyžádala hlavu Jana Křtitele. Ctížádostivý Wolsey poradil Jindřichu VIII., aby se pokusil o rozlukou zákonitého manželství, špinavý a brzo potom odpadlý Cranmer mu poradil, aby se odtrhl od církve, a tak oba zavinili odpad celé Anglie, nedozírnou zkázu, trvající již skoro půl tisíciletí. A což »v malém«? Ke kolika hříchům ponoukáme a radíme denně? Od školních dětí, které se povzbuzují: »Udělej mu to a to, oplat mu to, nedej si to líbit«, až k dospělým, kteří mluví stejně anebo podobně: »Pomoz si... Pomoz mi...« V čem, k čemu a jak! Anebo dospělí, navádějící děti ke lži, ať jde o školní výmluvu nebo o »sousedskou« nepravdu na pavlači činžáku nebo o kupeckou diplomacii v krámě.

K hříchu pomáhat neboli na hříchu podíl brát... Rádi dáváme dětem otázku, kdo jest větší zloděj, kdo do světnice leze, či ten, kdo mu drží žebřík. Mohli bychom se stejně tázat hospodyně, kdo jest větší ničemník, mladí, kteří spolu udržují poměr, či ta, která jim k hříchu dopomáhá tím, že je skrývá nebo jinak umožňuje schůzky a styky. »Tys společník zlodějů (Is 1, 23), přechovavač a přítel jejich.« Viz žalm 49, 18! Přechovavač krádeží a kupec kradeného zboží... Rci však, je-li jaký rozdíl mezi tím, kdo přechovává zloděje, a tím, kdo zatajuje hřích smilníka, ať před otcem nebo před manželem či hospodářem..., z falešné lásky, horší než láska nerozumné babičky, která nemocnému dítěti potají podstrkovala cukrovinky, přes výslovný zákaz lékařův, a tak rozmnožila hřbitov o jeden dětský hrob. O kolik zavrženců rozmnožila opičí láska peklo! V jednom dívčím ústavě vytýkala učitelka ostře vychovatelce, že nepřeje »dětem« žádnou radost, že z nich chce vychovat jeptišky, proč prý nedovolí v neděli procházku té a té, když o ni prosí. Dotyčná chtěla udělat »radost« 18letému děvčeti, které jí na potkání líbalo ruce a kterou měla ráda. Procházku, samotné, za město, kde byla bez dozoru, a ovšem ne »samotinká«!

Hřích přikazovat, snad i s vyhrůžkami. Tak poručila Jezabela starším lidu, aby proti Nabotovi postavili falešné svědky a na základě jejich výpovědí ho ukamenovali, by její manžel, ničemný Achab, se mohl zmocnit jeho vinnice. (3 Kr 21) Dospělí, kteří přikazují dětem, aby lhaly, a snad je i trestají, když lhát nechtějí!

Zde vidíš první pramen cizích hříchů; velmi často je jím špinavá hamiznost..., když z toho máme sami nějaký prospěch nebo zisk! Druhý pramen, stejně bídný, také již uvedený, jsou lidské ohledy, ať lidská bázeň, ať nízké lichotnictví a pochlebování, ať opičí láska. Lichotník hřích chválí, zvláště hřichy velkých pánů; hřích hájí, taktéž obyčejně, jde-li o velké tohoto světa. »Kdo by si troufal velkým vytýkat jejich viny?« Tak se táže básník, a velcí jsou si toho dobře vědomí. Velcí... Kolikrát lichotíme i malým a schvalujeme jejich hřichy! Sousedka sousedce do očí, třebaže za zády nenalézá slov, aby sdostatek s farizejskou rozhořčeností odsoudila její »ničemnost«. Hájí-li Hus Wiklefa, činil tak možná z přesvědčení; hájí-li Luther Husa, činil tak, aby hájí sebe, protože zprvu neměl pro »český kacířský národ« leč jen slova opovržení. Hájí-li představený podřízeného, na kterého mu učiněno velmi závažné oznámení, omlouvá-li ho, ačkoli dobře ví, oč jde, nechce-li věc vyšetřit, chce-li vřed přikrýt a zakrýt obvazem slepoty a mlčení...

S hřichem souhlasit, jako šavel souhlasil s ukamenováním sv. Štěpána, jako manželka zjevně nebo mlčky souhlasí, když manžel žádá neb koná, co zákon Boží zapovídá, když dcera, ať svobodná, ať vdaná, se chystá provést věc, která Tvůrce klíčícího života těžce uráží. Vzpomínám dvou událostí. Jde o dvě rodiny, mně dobře známé. Obě postihl týž osud. V jedné dcera, v druhé syn... Oběma doručila pošta odmítnutou žádost za místo, oba ztropili nepopsatelnou scénu. V prvním případě jí matka chlácholí, a třebaže sama byla postížena více než dcera, domlouvá jí: »Zajdí si před svatostánek...« V druhém případě syn proklínal jistého vlivného činitele, který, jak se zdálo, nesplnil daný slib, že mu místo vymůže. Malý bratříček rozlíceného junáka mi pak truchlivě sděloval: »On tak hrozně nadával na pana X., a maminka ho nechala...« Vidíš? I dítě chápá, že spoluvinu na oněch urážkách Pána Boha má matka, protože se neozvala a tím dala najevo, že souhlasí. Jde-li o smíšený sňatek, ve většině případů by byl bez svolení rodičů nemožný, stejně jako celý voj hříchů a hříšků, těžkých i nepatrných, kterými jest Nejvyšší denně urážen. Pouhé mlčení jest někdy zakrytý souhlas, někdy se mu podobá — alespoň v očích těch, kteří jsou jeho svědky, jak vidno na onom hošíkovi.

C) Utrpení božského Spasitele jest celý řetěz cizích hříchů. Na jihu Jerusalema jest vrch, nazývaný Hora zlé rady; tam prý dal Kaifáš veleradě osudnou radu: »Vy nenahlížete, že jest radno obětovat člověka, byť i nevinného, bude-li to k našemu prospěchu.« (Viz Jn 11, 50) Ochotně přijali macchiavellistickou radu, s radostí schválili plán apoštola zrádce, volali a bezpochyby i platili falešné svědky, naléhali na vladaře po dobrém i po zlém, přemluvili lid, aby si vyprosil Barabáše a aby Ježíše žádal na kříž, podplatili strážné hrobu. Pilát rozkázal Pána bičovat, mlčel, když byl trním korunován, potvrdil rozsudek smrti. Když mu služebník lil před lidem vodu na ruce, mohlo mu té chvíle zahřmět do svědomí slovo Páně: »Kdo mne tobě vydal, větší hřích má...« Nebylo pochyby, že strašná kletba, kterou židé sami nad sebou vyřkli: »Krev jeho na nás a na naše syny«, se do posledního písmene vyplní; nicméně nebyl bez hřichu ten, do jehož rukou vložil Tvůrce osud Syna panenské Matky a Spasitele světa.

Kdybychom nyní vrhli pohled na mezinárodní politiku vyššího stylu, jak se říká, co strašných zločinů bychom tu objevili, zločinů, které jsou dílem cizích hříchů! Děti odříkávají naučenou úlohu: »Ten a ten stát začal válku, a druhý mu šel „pomocť“ . . .« A nemají přitom tušení, co se v tom posledním slově tají hrůz a těžkých vin! Právě tak všecek boj proti kříži, ať protikřesťanským zákonodárstvím v parlamentech, kam bezbožecké muže vyslali voličové — mají tedy podíl na jejich hříchu a bojí proti Kristu — ať nepřátelským tiskem, který platí a podporují a tím udržují mnohdy i katolíci, ať jakoukoli akcí, které se věřící zúčastní a tím jí dodávají síly; to všechno patří do této smutné kapitoly, nadepsané: »Cizí hřichy.«

Cizí hřichy jsou mnohdy nebezpečnější než vlastní, tak jako nakažlivá nemoc přináší větší zhoubu; jsou zkázonosnější, protože se šíří někdy dál a dál, jako kruh na vodní hladině. Velká revoluce francouzská byla dílem cizích hříchů. Všecky její hrůzy a krutosti, potoky krve, zkázu rodin i země, občanského řádu i náboženství, zavinili králové s milostnicemi, jejichž kosti tehdy už dávno práchnivěly. Jejich pohoršlivý život ve versailleském paláci, trvající celé století, jejich nenasytná ctižádost, rozmařilost, vydírání daní, to vše hromadilo výbušné látky, a ty vybuchly, když přišla chvíle; nejen Francie, půl Evropy se zhroutilo. V revoluci samé vládní biskupové schvalovali ve sněmu proticírkevní akce, aby zachránili život, hájili akce jakobínů, zarytých nepřátel sv. víry, propůjčovali se za pomocníky, vybízeli své kněžstvo, aby následovalo jejich příkladu. Tak jednal i pařížský biskup (později arcibiskup) Gobel. A co mu jeho bezzásadnost a odpad přinesl? Nakonec ho jeho »přátelé z lidu« odsoudili k témuž, k čemu odsouzeno tolik věrných biskupů a čemu se chtěl svou bezcharakterností a zrazením kříže vyhnout!

II.

D) Právě jsme vyslovili slovo pohoršení. Jaký jest rozdíl mezi cizím hříchem a pohoršením? Každý cizí hřich jest pohoršení, ale ne naopak; pohoršení je častější, a každé není cizím hříchem. Kdo dává bližnímu pohoršení? Přímou a zúmyslně každý, kdo k hříchu jakkoli svádí a navádí (radou, rozkazem, ponoukáním . . .) nebo hřich podporuje (hájením, zatajováním . . .); takové pohoršení jest zřejmě cizím hříchem. Nebývá jím vždycky pohoršení dané nepřímou, tím, že někdo zavdává podnět nebo skýtá příležitost ke hříchu, jak slovem, tak zvláště skutkem a jednáním, tedy špatným příkladem. Dospělý, který před maličkými kleje, spílá nebo ohavně mluví, před čeládkou vede bezbožecké hovory, před dospělými syny se vychloubá svými kousky z mladých let, před domácími požívá v postní den zakázané pokrmy, opomíjí povinnosti sv. víry, na př. nedělní mši sv., kdo před maličkými neokřikne chasníka pro neslušné slovo, děvče, které jde z domu neslušně oděné, vlivný muž, který se zúčastní neslušného divadla nebo protináboženské schůze, kdo jde na taneční zábavu v čas zapověděný, kdo se před maličkými v kostele neslušně chová, kdo opomíne povinnou cudnost u přítomnosti maličkých; ti všichni pohoršují bližního, učí ho hřešit, učí ho tomu příkladem, a příklad, jak známo, bývá daleko účinnější než slovo.

K pohoršení stačí jedině slůvko, jediný pohyb ruky, ba i mlčení. Jít mimo

duchovního správce v osadě, kde jest všeobecně zvykem kněze pozdravit, a opominout před dětmi tento úkon zdvořilosti; mávnout rukou, když maličci doma vypravují, co katecheta vykládal; neřící slova, když zesměšňován kněžský stav vypravováním nepěkných historek; to vše může zavinit nedohlednou zkázu. A jak přísně Pán o pohoršení soudí, víme z Písma sv. Nejen z uvedeného již výroku božského Učitele, ale i z trestů, kterými Bůh pohoršení stíhal. David se dopustil dvou těžkých hříchů, provinil se s manželkou Uriášovou, a pak úkladnou vraždou ho sprovodil se světa, aby ji mohl uvést do svého domu. Lítoval svého provinění, prorok Nathan mu oznámil, že Pán mu odpustil oba hříchy, ale nepromínil mu trest za pohoršení, které s Bethsabou všemu lidu dal. »Protože jsi zavdal nepřítelům Hospodinovým podnět, aby tupili jeho jméno . . .« (2 Kr 12, 14)

V této stati přišlo několikrát slovo »maličcí«. Nikoli náhodou! Duše dítěte jest jako vosk, do kterého se věrně vtiskne vše, co vidí a slyší. Dítě se »učí«, má vrozený sklon k napodobování, učí se bez ustání, aniž si to samo nebo dospělí uvědomí. Učí se od nás mluvit — to, co od nás slyší! Česky nebo maďarsky, slova lásky nebo slova kletby. Učí se od nás i jednat — spínat k Bohu ruce nebo zatínat pěsti na bližního. Dospělý, ve ctnosti utvrzený, se nedá tak snadno pohoršit; ale dospělí, duševně nevypělí a ve sv. víře neutvrzení, jsou také »maličcí« (viz slova Páně Lk 10, 21!), a ti se též snadno pohorší, zvláště kněžským hříchem. Rok 1517 (Luther), 1918 (sekta) jsou toho dokladem. »Zač ta víra stojí, když kněží sami od ní odpadají!« Moji kolegové z universitních studií mají v paměti, jaké pohoršení dával akademicky vzdělaným posluchačům náš profesor S., který žil v nepřátelství s kolegy a před námi ani neopětoval jejich pozdrav.

E) Na počátku úvahy jsme slyšeli, že tyto hříchy málokdo ve sv. zpovědi uvádí, že si tedy skoro nikdo z nich svědomí nedělá, a přece jsou tak časté, tak mnohonásobné, tak zákazonosné, někdy tak těžké! Jsou za prvé časté, a my si jich neuvědomíme, aniž jich rozeznáváme od jiných hříchů. Tu někdo na sebe vyznává, že klel, že byl zlostný, že se opil, že se hádal s manželkou, ale nepodotkne, že se to stalo před maličkými a že tím byly pohoršeny. Pohoršení — otravná přísada každodenních domácích hříchů! Kdo namíchá námele do mouky, hřeší nejen proti sedmému přikázání, nýbrž i proti pátému, protože zaviňuje otravu. Právě tak, kdo ukradne vědomě nemocnému lék nebo peníze na něj a zavíní jeho smrt. Pohoršení je těžší hřích! Usmrcuje duši a připravuje jí o věčný život!

Jsou za druhé zákazonosné, a my nedbáme, abychom je napravili. Tu namaluje »umělec« neslušný obraz, který pak visí někde v museu celá staletí. Kolik hříšných pohledů, kolik hříšných žádostí! Jiný napíše knihu nebo snad jen jedinou krátkou frivolní báseň, a ta čtena bez konce, čte ji jedno pokolení za druhým. Kolikerá ztracená nevinnost nebo víra, kolik rodin odcizeno Kristu, protože jejich otec kdysi v mládí do té knihy jednou nahlédl! Ruka, která jí psala, shnila již před staletími, ale zlý plevel, který nasela, bují stále a stále, a působí zkázu nedohlednou. Francouzské revoluci připravili půdu encyklopedisté svými spisy, Lutherovi připravili půdu lidé, kteří posměšnými a nemravnými spisy uváděli v posměch a nevážnost náboženství a církev. Co platno, že někteří, jako na př. Boccaccio, konali na

konci života pokání! Jejich knihy se už dávno rozlétly po celé Evropě, do paláců i chýšek; svým pokáním je nedostal zpět a nenapravil zkázu!

Zvláště zhoubné jest pohoršení představených. Jejich hříchy přímo vyzývají podřízené: »Dělejte to po nás...« Vyzývání daleko mocnější než sám rozkaz! Pohoršlivý život královských dvorů zkazil celé národy, jak vidět na př. na Francii za králů Ludvíka XIV. a XV. Jediný profesor zkazí slovem i skutkem celé generace studentů, a nehodní pastýři stádce Kristova v pozdním středověku? Svými hříchy dávali pohoršení věřícím, a tím zavinili vznik protestantství a odpad milionových národů; jak asi užasli, když na soudě uzřeli hrozný účet, na jejich jméno připsaný! Bludaře, které neznali, kteří přišli celá staletí po nich, a odpadlé, které nesvedli..., nesvedli je přímo, ale rozpustilým životem připravovali ponenáhlu půdu všeobecnému odpadu. »Svedení (odpadlí) zahynou, ale jejich duše budu požadovat z rukou vašich...«¹⁾

Za třetí, pohoršení bývá často těžkým hříchem. Kdo je bližnímu dává, jest pomocník satanův,²⁾ jest jako on vrah nesmrtelných duší, hřeší těžce proti lásce, šlape po krvi Kristově. Pán pro tu duši na dřevě potupy umřel, aby ji vyrval ze spárů satana, a ty jí znova vháníš pekelnému netvoru do spárů, maříš vše, co Pán pro tu duši vykonal. Jaký div, že Pán volal rozbolněn: »Běda světu pro pohoršení! Běda, kdo by pohoršil jedno z maličkých těchto, kteří věří ve mne!« Sv. Pavel praví, že by nikdy v životě neokusil

¹⁾ Wiklef byl kněz, Hus byl kněz, Luther byl kněz. Na tuto okolnost jako by kdekdo zapomínal anebo si ji neuvědomoval, anebo před ní zúmyslně oči zavíral. Především nepřátelé svaté víry. Pochopitelně; tvrdí, že církev byla veskrz prohnílá a kněží do jednoho špatní. Pak by samozřejmě musili být připraveni na otázku, zda patřil Hus a Luther ke kněžím špatným či dobrým? Ke špatným? Pak blahopřejeme k takovým reformátorům! K dobrým? Pak byl uprostřed všeobecné zkaženosti aspoň jeden dobrý služebník oltáře, a tím se hroutí vaše tvrzení o všeobecné zkaženosti církve a kněžstva! Jen to na tom divné, že za hlasem těchto »dobrých« kněží všecko běželo, hlavně kněží, kteří šmahem se přidávali k »čistému evangeliu«, jak Luther své kacířstvo nazýval, a zároveň se ženili. Pak vykonal wittenberský bludař dílo větší než sám božský Spasitel; jeho svatá nauka jen pracně se probíjela temnotou tehdejší římské zkaženosti, zatím co luterství rázem »obrátilo« půl Evropy — mějme na zřeteli, zkažené (prý) Evropy! Kdypak se od stvoření světa stalo, že se pokolení mravně zchátralé radostně obracelo od neřestí k čistotě? Že české kněžstvo předhusitské nebylo mravně tak bídné, jak nám nepřátelé rádi namlouvají, je zřejmo z toho, že raději se dali od husitů pobíjet a na hranicích pálit, než by byli odpadli k jejich bludům. — Ještě by bylo lze dát otázku, který řádný a svatý kněz kdy zavinil tak hrozná a ničivá občanská války, jako byly u nás husitské a v sousední říši selské povstání r. 1525. — K textu poznámka: užíváme výrazu »představený« a »podřízený«; ale řečené platí i o vyšších představených vzhledem k představeným nižším: vyšší hájí jednání nižšího před jeho podřízeným, a když pak tento o tom vypravuje dál, horší se — proč se horšit, kdyžť podle tvého vlastního tvrzení a rozsudku bylo počmání nižšího představeného docela korektní? Kdo dal v tomto případě pohoršení?

²⁾ Zvláště pohoršení dané tiskem. Jako jest větší pohoršení dané knězem než laikem, křesťanem než bezvěrcem, tak bývá větší pohoršení dané tiskem katolickým než bezbarvým nebo nekatolickým. Nepřátelský špatný tisk rodí bezvěrce nebo náboženskou lhostejnost; tisk, vydávající se za katolický a dávající pohoršení, vychovává farizeje, na př. lidí plné stranické zášti a přijímající přitom denně eucharistického Spasitele. Soudí totiž, že to, co »tam« stojí, nemůže být špatné ani zlé. Nepravím, že se tak děje pravidelně nebo často; ale jisté zjevy mne nutkají, abych tuto poznámku sem vložil.

masa, kdyby věděl, že tím bližního pohorší, třebaže jeho požívání není zakázáno. A my? Kdo si vůbec uvědomí, jakou zhoubu působí zlý příklad a jakou odpovědnost na nás uvaluje! Ty bys těžce nesl, kdyby ti někdo zlomil vzácný stromek, který jsi léta a léta pěstoval, a Kristu Pánu má být lhostejno, zkazí-li mu někdo duši, pro kterou třiatřicet let pracoval, trpěl a umřel? Sv. Alfons slyšel o knězi, který vedl nepřikladný život a tím byl věřicím pohoršením. Zavolal ho a kázal mu šlapat po kříži. Toho se pochopitelně zděsil. »Po kříži šlapat se děsíš, a po krvi Kristově šlapat se neděsíš?« Jak nedozírnou zkázu může způsobit jediné pohoršení, jediný svůdce! Co má na svědomí Enclosová, která zkazila Voltaira! Co zavinil jediný bludař! Zlo zas zlo jen stále plodí . . . Wiklef zplodil Husa, Hus zneprátelil náš národ nadobro s Římem, připravil půdu k přijetí německého luterství a tím zavinil vše, co u nás způsobilo, poněmčení národa, náboženské zmatky a boje, vůbec všecko náboženské a politické neštěstí, pod jehož následky sténá náš národ dodnes. Ani Kostnice nebyla bez cizích hříchů. Čeští pánové povzbuzovali Husa, aby se nepoddal a zůstal »pevný« — pevný ve svém bludu! Ponoukání ke hříchu, k neposlušnosti církve . . . Nebýt toho, snad by byl pochybení uznal a ušetřil svou i naši vlast tolika zlého.

Za čtvrté, třebaže pohoršení je tak hrozný zločin, přece jest ve světě hojnější než koukol v pšeničném poli. Celý rok rozjímáme o království Kristově, a od poslední neděle říjnové silněji se v liturgii ozývá hlas: »Přijď království tvé.« Naše povinnost jako rytířů Kristových jest, abychom pracovali o rozšíření tohoto království i o uspišení jeho vítězství, a my? Možná, že jeho příchod brzdíme a oddalujeme! Jak? Tím, že zlo nezamezujeme, že snad k zlému i přispíváme. Zdaliž tak nepodporujeme šíření království temna a vlády satanovy? Hřích jest náš nebeský Otec i náš Král urážen; zůstane hodné dítě a věrný služebník lhostejný při pohledu na ty urážky? Hřích trpí bližní škodu na duši. Řekneme jako Kain: »Co jest mí po mém bratru?« To by nebylo křesťanské. Či budeme z lidských ohledů mlčet? To by bylo bezcharakterní. Anebo budeme mít z jeho hříchu dokonce radost? To by bylo ďábelské. Pamatujme posledních slov dnešního evangelia: »V den žně řeknu žencům: Seberte nejprve koukol a svažte jej ve snopy k spálení, ale pšenici shromážděte do stodoly mé.«

Čtení: Ezechiel 33; Mt 18.

Zpěv: Kající píseň, na př. poslední strofy misijní písně »Bůh ti tento život dal«.

Modlitba za svedené a pohoršené.

ZBÝVAJÍCÍ NEDĚLE ŠESTÁ PO ZJEVENÍ PÁNĚ.

Dokonalí buďte! (Mt 5, 48)

Dnešní epistola nás vyzývá: »Pohlédni zpět, na celý svůj život, pohlédni zpět i za rok, který již již končí. Zkoumej práci, kterou jsi věnoval vlastní dokonalosti, abys dosáhl plnosti ctností Kristových. Byla tvá víra pevná a živá? Pocházely všechny tvé skutky z víry? Směřovaly tvé práce a starosti k tomu, abys spasil svou duši a oslavil jméno Kristovo? Byl jsi při všech svých skutcích proniknut opravdovou nadějí ve vyšší statky? Což tvá láska?« Zase napomenutí k lásce! Soluňským křesťanům, odkud k nám přišli naši svatí věrozvěsti, vydává dnes apoštol svědectví co nejkrásnější. Mohl by je vydat i nám? Jim píše: »Váš celý život jest dokladem, že slovo Boží, které jsem vám hlásal, bylo úrodné a ne jalové. Nejen řečí, úbrž i skutkem, životem podle víry a z víry, jste osvědčili plnost milosti Ducha sv., kterou oplýváte. Přijali jste učení Kristovo s radostí a uchovali je bez úhony; následovali jste Krista, takže jste se stali vzorem všem křesťanům po celém Řecku, aby mohli oni následovat vás... Vaše obrácení bylo pravé, váš život vpravdě křesťanský, vaše služba Boží upřímná, svědomitá a věrná. Proto můžete klidně očekávat příchod Páně v naději, že uniknete budoucímu hněvu.« (1 Sol 1, 2-10; 2, 12-20; 3, 6-13; 4, 9 n)

Na slova epistoly navazuje evangelium. »Podobné jest království nebeské zrna hořčičnému...« Z malých počátků vzniklo a mohutnělo víc a víc, až se rozšířilo po celém světě. To jest působení slova Božího mimo nás. »Podobno jest království nebeské kvasu...« Působení slova Božího v nás! Jsme po té stránce podobni soluňským křesťanům? Proniká slovo Kristovo naší duši jako kvas těsto? Není pochyby, že by proniklo veskrze celý náš život, rodinný i společenský, jen kdybychom se mu bezvýhradně poddali.

A) Znáš Mrštikovu povídku Rok na vsi? Milá moravská vesnička... Chyby, nedokonalosti, ba i neřesti jsou i tam. Ale jaký rozdíl mezi věřící vesničkou a městem bez víry! Věřící klopýtne, neznaboh hřeší úmyslně; věřící se proviní ze slabosti, neznaboh páchá zlo rafinovaně, prohnaně, jde-li na př. o svádění dívčí nevinnosti nebo o milionový podvod, někdy i ze zloby, jde-li na př. o svádění k odpadu; věřící svého klopýtnutí lituje a hledí se lítostí propracovat k očistě, nevěrec zůstane lhostejný a zatvrzelý. Nicméně, nelze nikterak říci, že by Pán byl s takovou vesničkou stoprocentně spokojen. Třeba v ní není odpadů ani nevěrců, třebaže celkem jeho zákon zachován, přece těžkých hříchů prosta není. Obyčejně se každý včas vzpomene a z vin se probere, většina jistě dojde spasení; rcí však, jsi-li ty docela spokojen, když tvůj hoch na konci školního roku s bídou se protlačí

do vyšší třídy? Celý rok zápasí s vlnami, každou chvíli se potápí, a nakonec s nadlidskou pomocí nějakého přímluvce a z milosti profesorů projde? Lenoch má ovšem nehoráznou radost ze svých nezasloužených dostatečných, jest i jist, že ty s ním můžeš být také plně spokojen; jenže tys náročnější, ty bys chtěl, aby přinesl vysvědčení trochu kloudnější, a místo hranatých čtyřek bys raději viděl řadu granadýrů. A nebylo by to nemožné! Jen kdyby studios nebyl lenoch a chtěl se učit! Nuže, jaké požadavky máš vůči svému nadějnému studiosovi ty, takové doznej vůči sobě samému i svému Stvořiteli a Vykupiteli! Nesuď, že s tebou může být plně spokojen, když jsi za celý rok nic neukradl a nikoho nezabil, a když se jednou s bídou do nebe protlačíš, jak jistý živočich plotem do dvora.

Bohužel, dnes v moři nevěry a neřestí se pokládá za velmi dokonalého, kdo se jakž takž chrání těžkého hříchu. Bohužel . . . Mezi slepými jest jednooký králem, a v záplavě hříchů jest vlažný věřící světce. Ale sotva kdo bude chválit pole, na kterém sice není plevel, avšak ani úroda, a sadař sotva se bude těšit ze stromu, na kterém sice housenky nesežraly kdejaký lístek, který však zůstal bez plodů. Nestačí, aby sluha nekradl; je nadto třeba, aby pracoval! Co platen v domě lenoch! Jakou ozdobou království Kristova křesťan, který jest líný v práci o vlastní dokonalosti! Svatý Augustín trejně připomíná věřícím, že chtějí mít všechno dokonalé, jen sami nechtějí dokonalými být. Krejčí ti přinese šaty . . . Spokojíš se, když ti řekne, že jakž takž tě budou před zimou chránit? Chceš nadto, aby byly pěkné, vkusné, svým způsobem dokonalé. Totéž platí o zařízení tvého příbytku, o obraze, fotografii, hudbě, ba i prostém dopise, který ti kdo píše k svátku. Proč nám tedy tak málo záleží na tom, aby i náš život po mravní stránce byl dokonalý? Zvláště když nám tak Pán ukládá? »Svatí buďte, jako já, Hospodin, Bůh váš, svatý jsem . . .« (Lv 11, 44; 19, 2; 20, 7, 26; 21, 6, 8; Ex 22, 31; 1 Pt 1, 16) »Dokonalí buďte, jako Otec váš nebeský dokonalý jest!« (Mt 5, 48) »To jest vůle Boží, posvěcení vaše!« (1 Sol 4, 3)

B) »Dostačí mi, když se uvaruji těžkého hříchu . . .« Dostačí to sice k spáse, ale je to nejnižší, podle sv. Ignáce »první« stupeň křesťanské dokonalosti, nevyhnutelný všem, kdož nechtějí duši ztratit. Kdybychom však tušili, že »od smrti (od těžkého hříchu a věčného zavržení) nás na něm dělí jediný pouze krok!« (1 Kr 20, 3) A potom, kde naše láska k božskému Spasiteli? Kdo se zúmyslně omezuje na minimum, na nejmenší nezbytně nutnou povinnost, ukazuje, že to dělá jediné proto, aby unikl peklu. Nebýt toho, nekonal by ani to, co nezbytně musí. Tu není po lásce ke Kristu Pánu ani stopy, protože pravá láska neodměřuje. Jistý vysoce postavený věřící muž, známý málo dokonalým životem, rád se oháněl irází: »K dokonalosti jste zavázáni jenom vy, řeholníci, nikoli my.« V tom se velice mýlil. K řeholní dokonalosti ovšem zavázán nebyl. Ale každý křesťan bez výjimky jest zavázán k dokonalosti křesťanské, kněz k dokonalosti kněžské, biskup k biskupské, každý k dokonalosti jeho stavu příslušné, jak pěkně a přesvědčivě rozvádí sv. František Saleský v Bohumile. Slovo božského Učitele, právě uvedené, platí všem věřícím, ne pouze žijícím v klášteře. Byly doby, že smýšlení právě uvedené se stalo všeobecným — hořké ovoce této převrácené zásady nestrávila církev dodnes. Renesanční století 15. a 16! . . .

Stačí vyslovit slovo reformace, aby každý hned pochopil, co to znamená. Nesnažili se o dokonalost, jejich vlažný světácký život zesvětačil církev a připravil půdu všeobecnému odpadu. Zkázonosné bludy se rodí jen za ne-
utěšených poměrů v církvi!

C) V čem záleží křesťanská dokonalost? V tom, abychom plnili vůli Boží, v ničem jiném. Poněkud obšírněji lze říci: »Dokonalost záleží ve vytrvalé vůli a snaze plnit to, co se Bohu líbí.« Když to tak konáme, jednáme ctnostně. 1. Vůle... Dítě, které snad denně přijímá sv. svátosti, protože matka je s sebou bere, které se vzorně chová, protože otec je nikdy nepustí »na ulici«, jest nezkažené, ne však ještě ctnostné a dokonalé. Ukáže se to teprve tehdy, když ochrana nebo tlak shora povolí..., často k nemalému zklamání těch, kteří v něm viděli andílka! 2. Snaha... Opilec by rád »chtěl«, kdyby to šlo samo! Kdyby to nestálo oběť, námahu, práci, přemáhání svého já, kdyby se nemusil sám přičinit! 3. Vytrvalost. Kdo dá jednou almužnu, není ještě štědrý, a kdo se po exerciích nějaký čas drží, není ještě ctnostný. Tím i naznačeno, co je ctnost: »Vlastním přičiněním nabytá ctnost v konání dobra.« Odezíráme samozřejmě od božských ctností, které jsou nám vlité. (Str. 586.) Syn Boleslava Chrabrého Měčislav II. Lenivý nebyl svým životem nikterak k slávě svého meče, ale vjel do něho život, když šlo o to, aby své bratry vyhnal z jejich údelů — obraz lidí, kterým se nechce do práce, jde-li o nebe, ale překonají silou Samsona, podnikavostí Césara a houževnatou vytrvalostí Hitlera, jde-li o cíle pozemské.

Nabytá zručnost... To předpokládá dlouhý cvik, jako zručnost (dovednost) ve hře, ať na housle nebo v šachy, v malířství nebo v natěračství, ve zpěvu nebo v bubnování, v praní, v zametání. Ke všemu třeba cviku; čím větší a těžší umění, tím většího cviku zapotřebí. Jakéhosi nadání jest ovšem zapotřebí, ale nadání není všechno. Kdyby se Paganini nebyl pilně denně cvičil, nikdy by se byl virtuosem nestal. Největší malířské nadání ti neprospěje, necháš-li je ležet ladem, nepoužité, nechopíš-li se štětce, nestuduješ-li velké mistry. Nadání... Jde-li o křesťanskou dokonalost, máme k ní možnost všichni! Někdo jest od Tvůrce obdařen šťastnou povahou, že se zdá, jako by mu ctnost byla téměř vrozena. Ten má povinnost Pánu denně děkovat a nenechat ladem, co mu Pán uštědřil. Ale vši námahy nebývá zbaven ani on. Sv. František Saleský měl šťastnou povahu a vzácné vychování; přesto si jednu ctnost musil vybojovat úsilím dvacetiletým: tu, kterou nejvíce vynikal, vlídnou laskavost; byl od mládí nakloněn k prchlivosti.

Pevná, odhodlaná vůle a vytrvalá snaha zdobila a šlechtila tohoto světce, zdobila každého, kdo něco velkého vykonal. Maršál Tobíáš z Bechyně, upoutaný podagroutou na lože, dává se donést i s lůžkem do sněmu, když po smrti Rudolfa I. (r. 1307) se rokovalo o volbě nového českého krále. Jiří z Poděbrad, obklíčen nepřáteli se všech stran, nepoddal se nikdy malomyslnosti, a jeho pevná vůle a vytrvalost odolala společnému náporu spojených odpůrců cizích i domácích. Vytrvalostí kněží buditelů zachráněna našemu národu česká řeč v době, kdy i vlastenec Dobrovský se vzdával naděje, že náš národ bude kdy slavít radostné vzkříšení, že se bude zas mluvit a psát českým jazykem jako za dob Tómy ze Štítného. A též jen vytrvalostí lze si vybojovat korunu věčné slávy i její podmínku, křesťanský život víry a ctností.

D) Postila není psána pro řeholníky; proto podává jen několik pokynů, týkajících se dokonalosti věřících, žijících ve světě. První podmínka jest vyčistit rumišťe; všechno kamení pryč! Těžký hřích musí z duše; pevně předsevzetí, že se nechceme dopustit těžkého hřichu, děj se co děj, jest nezbytný základ, na kterém možno budovu dokonalosti stavět. K tomu jsme se ostatně povzbuzovali celý rok. Druhá podmínka: varovat se ze všech sil i dobrovolného všedního hřichu. Pak teprve jest připravena půda ke vzrůstu ctností. Kdo se chce vyznamenat ve službách Kristových, kdo chce svému Králi dát více, než jest nezbytně povinen, musí napřed konat to, co povinen jest. Chodit měsíčně ke stolu Páně, a pak lehkomyšlně přestoupit páteční půst nebo bezdůvodně vynechat mši sv.; přistupovat týdně ke stolu Páně a denně se modlit růženec, denně obdarovat nuzného, ochotně pomáhat bližnímu a snad i na slovo poslouchat, a přitom udržovat hříšný poměr nebo klevetit — ti všichni mají ke křesťanské dokonalosti daleko. Chtějí snad Pána podplatit, aby pro jejich časté růžence přimhouřil nad jejich nepravostmi oko? Nebo jsou horliví jenom v tom, co je těší a protože je to těší? V přirozeném řádě může být jedna ctnost bez druhé. Někdo může být pouze pravdomluvný, pouze poctivý, pouze statečný nebo štědrý, vynikat pouze láskou k rodičům nebo k manželce a pod. Tak to vidíme na pohanech i na lidech bez víry. Konají ctnost, protože k ní mají sklon nebo protože se jim líbí. Křesťan má konat to, co se líbí Bohu, a protože se mu to líbí. »Chci být takový, jakým mne chce mít Bůh.« Pán však od nás žádá všechny ctnosti, ne jen pouze tu neb onu. Viz malíře. Některý jest mistr v portretování, jiný zase vyniká v krajinomalbě, ale ten i onen musí mít alespoň nějaké zručnosti v oborech, ve kterých není mistrem, sice nemožno říci, že jest výtečný malíř. Na jméno výtečný hudebník má právo houslista, jenž aspoň do jisté míry vyniká ve hře na jiné nástroje.

»Ctnost i neřest jest jako ženění; jednu ženu si vezmeš, a celé příbuzenstvo přivede s sebou.« (Kreiten T. J.) Kořen křesťanské dokonalosti jest láska k Bohu; přirozená ctnost vyrůstá ze sebelásky, a semenišťe všeho hřichu jest nezřízená sebeláska. Obraz z dětské jizby nám vše osvětlí. Jedno dítě se učí, protože si to rodiče přejí a protože jim tím udělá radost. Druhé se učí také, ale jen proto, že je to těší; pouze rádo kreslí a maluje, z těch předmětů přinese nejlepší známky, ale ostatní? Násobilka, to je mu protivná písnička, tím si hlavu neláme a málo dbá toho, aby vynaložilo veškeré úsilí a udělalo rodičům radost i po této stránce. Třetí jen skotačí a neučí se vůbec. První obraz nadpřirozené ctností, druhý obraz přirozené ctností, třetí obraz hřichu. Nahlížíš nyní, proč v nadpřirozeném řádě jdou všechny ctnosti pospolu? Ten, jenž pravil: »Nesesmilníš,« pravil též: »Nezabiješ.« (Jak 2, 11)

Tou neb onou přirozenou ctností vynikal každý velký muž dějin; nemít ani jediné dobré vlastnosti, nemohl by tak ovlivnit své současníky. Kdyby své přirozené ctností byli zušlechtili a posvětili láskou k Bohu, byli by se stali požehnáním celým zemím a mnoha pokolením. Nezušlechtili je? Pak se snadno stali nebo mohli stát metlou celým říším. Stačí srovnat zbožného Karla IV., lhostejného Napoleona a nevěrce Fridricha II. pruského. Kdyby byl Karel IV. téže ráže jako jeden z těchto dvou, byl by možná přivedl svou zemi na kraj záhuby, buďto neustálým vyssáváním daněmi pro válečné podniky, nebo podobně. Kdyby ti dva byli jako on, nebyli by zaplavili Evropu

potoky krve. Přátelé, s takovými muži sympatisující, vyličí jen jejich dobré vlastnosti, přitom i přehánějí, a tak vykreslí mládeži ideál; nepřátelé si vezmou na mušku jen jejich nectností, a vykreslí netvora. Není tomu tak i v našich dějinách? Hus, agilní, neúnavně činný, rozhodně ctnost, ale jen přirozená, kterou nezušlechtil, zapřáhnul ji do tužeb své sebelásky. Jeho pevnost? Žel, že jí nevytkl vyšší cíl! Tak se zvrhla v svéhlavost a zatvrzelost, zahubila jeho a mnoho jiných s ním. Žižka podobně. Jeho ctitelé líčí mládeži pouze jeho ctností, energii, prozíravost, bystrost, mužnost, vytrvalost, neohroženost, do jisté míry pozorovat u něho i nezištnost, beze sporu horlivost — pro domnělý zákon Boží — lásku, ale jen k svým lidem. Řada ctností, ale jen přirozených, nezušlechtěných milostí Ducha svatého; proto vedle nich tolik a tak velkých nectností a nedostatků. Krajní nesnášlivost, krutost, bezohlednost, která svedla i k věrolomnému zrušení daného slova, a protože bojoval a proléval krev pro domnělý zákon Hospodinův, podobá se po té stránce fanatismu bojovníků za vítězství koránu a půlměsíce. Čím mohl své vlasti být, kdyby nebyl své vzácné vlastnosti postavil do služeb své subjektivní ideje, pro kterou byl zaujat! »Přijde čas, že každý, kdo vás zabije, bude se domnívat, že tím prokazuje Bohu službu a potěšení,« řekl při poslední večeři svým věrným božský Spasitel; husité spolu se svým vůdcem se skutečně domnívali, že vražděním a pálením slouží Bohu.

E) Nadpřirozená ctnost... Co činí naši vůli hotovou a ochotnou, aby vytrvale se snažila konat, co se Bohu líbí, a to z lásky k němu? Tato ochota je dar Boží, který jest ospravedlněnému vlít spolu s posvěcující milostí, ale sám o sobě, jak řečeno, nestačí. Kdo jest ve stavu posvěcující milosti, není proto ještě dokonalý ani ctnostný. Dal sbohem hříchu, ale co v něm ještě vězí nezřízené sebelásky, lásky k světu a sklonu k tělesnosti! Co věci má ještě v jeho srdci domovské právo vedle Boha a spolu s Bohem! Má ještě daleko k tomu, aby vše konal pro Boha, ke cti a slávě Tvůrce! Jak do toho? Napřed desatero, celé, a pak začít napřed se svými stavovskými povinnostmi! Konat je co nejsvědomitěji — z lásky k Pánu! K tomu, aby se kdo stal dokonalý, není nikterak zapotřebí, aby žil v klášteře. Mnohá prostá žena, která svědomitě plní povinnosti manželky a matky, stojí ve ctnosti daleko výš než vlašný mnich nebo sestra. Kolika lidem ve světě žijícím se dostalo cti oltáře, zatím co současné kláštery nedaly církvi ani jediného světce! Anna Maria Taigí, žena prostého dělníka v Římě, jest vřaděna mezi blahoslavené; z kardinálů a papežů jejího věku doposud ani jediný! Taktéž nás neučiní »automaticky« dokonalými dlouhý čas, nýbrž svědomitá práce. Svatému Stanislavu stačilo 18 let, sv. Růženě z Viterbu 12 let, aby dosáhli vysoké svatosti. Stanislavův spolunovic umírá v 90 letech, tři čtvrtě století po něm, vidí jeho obraz na oltářích a prosí svého někdejšího druha za přímluvu u Pána.

Modlitba za milost vytrvání.

Zpěv: »Zdravas, Maria, anděl Páně s nebe«, poslední strofy. (Svatá Maria, ó Matičko Boží...)

Čtení: Fil 3, 7 — 4, 9.

POSLEDNÍ NEDĚLE PO SV. DUCHU.

Přijď, Pane Ježíši Kriste!

A) Poslední neděle církevního roku... Konec naší alegorické pouti, konec putování církve. Evangelium volá: »Náš Pán a Král přichází...« S anděly v oblacích, ve slávě a velebnosti, aby se ujal království... Napřed však musí rozlišit beránky od kozlů; jenom své věrné uvede do svého věčného království slávy, lásky a míru. Proto evangelium o soudu. »Přijdu znenadání,« opakoval Pán kolikrát; řeč o svém druhém příchodu zakončil trojnásobnou neb čtyřnásobnou výzvou: »Bděte!« (Mar 13, 33-37) To byla odpověď na otázku apoštolů po jeho dvojím příchodu. »Bděte, a modlete se... (Já) jako člověk, který odešel a přikázal vrátnému, aby bděl. Protož bděte, neboť nevíte, kdy Pán domu přijde, aby snad, přijda znenadání, nenalezl vás spící. A co pravím vám, pravím všem: Bděte!« To jsou poslední slova Páně před započítím jeho utrpení. Ke konci liturgického roku čte církev skoro denně ve svátky svatých evangelium o bdělosti (16., 22., 25., 26. listopadu) nebo epištolu o vytrvání (23., 24. listopadu). Bděte, t. j. pracujte bez ustání o své spáse, a modlete se, a tak očekávejte příchod Páně...

B) V epištole nám káže letos sv. Pavel naposled. »Díky Bohu, tisíceré díky, že nás povolal k pravé víře, že nám dal vykoupení a odpuštění hříchů skrze krev svého přemilého Syna, že nám dal podíl na údělu svých svatých ve věčném světle, že nás vyrval z moci temnoty a přenesl do království svého milovaného Syna...« Nelze vpravdě jinak končit rok než pocitem vděčnosti a díky za vše, co nám Pán za celý rok a vůbec celý život prokázal, především za povolání k pravé víře, do království Kristova, k věčnému životu. (Kol 1, 12-29) S milostí Boží jsme se dočkali konce roku — na živu, ve zdraví, na svobodě. Vykonejme duchovní obnovu, a po náležitém díkyčinění si dejme otázku: »Co jsem vykonal v uplynulém roce pro Boha, pro duši, pro nebe? Mohl být se mnou Pán Bůh spokojen? ...«

C) Jsme u cíle, u bran nebeského Jerusalema. Před málo dny slavila církev posvěcení chrámů sv. Petra a Pavla v Římě.¹⁾ Křesťanský chrám,

¹⁾ Ve Starém Zákoně slaveno posvěcení chrámu ke konci měsíce Kasleu, začátkem našeho prosince. Žeň i vinobraní skončeno, stodoly napěchovány obilím, sklepy plné vína a oleje, ve spižárnách se prohýbala prkna pod tíhou fíků, dailí, citronů, granátových jablek... Se všech stran spěchali poutníci (dobrovolně!) k této slavnosti, zpívající cestou t. zv. žalmy stupňové, vyjadřující touhu po svatyni: Ž 119-133; některé z nich jsou pojaty do dušičkových hodinek. Dostačí přečíst Ž 119 (»Běda mi, že můj pobyt ve vyhnanství tak dlouho trvá...«), 121 (»V branách Jerusalema), 123 (díků za vysvobození z úkladů nepřátel), 125 (po slzách radost), 131 (klid...), 133 (požehnání...).

obraz nebeského Sionu... V kněžských hodinkách nám líčí církev krásu tohoto nebeského města Božího, zbudovaného nikoli z mrtvých, neživých cihel, nýbrž ze živých kamenů, z těch, kteří kráčeli životem ve šlépějích Kristových a jeho Neposkvrněné Matky. Líčí nám i blaho těch, kterým dopráno tam vejít. Toho dne otvírá církev při mši sv. i v kněžských hodinkách knihu Zjevení sv. Jana, poslední knihu Písma, knihu nebeských radostí, jako první kniha Písma sv. jest kniha Božích soudů a trestů. Ale Bůh nemá záliby a potěšení v zahynutí hříšníka, a chopí-li se hříšník podávané pravice, dosáhne ztraceného ráje. Ztracený ráj nám líčí kniha Mojžíšova, ráj zase nabytý a navracený Zjevení sv. Jana. (21, 2-7) Začali jsme církevní rok výzvou sv. Pavla k práci a k boji; co nám přinese a zjedná tento boj? Týž apoštol nám na to dal nejednou odpověď. Dnes nám však na naši otázku odpovídá miláček Páně, apoštol Božského Srdce Ježíšova. Sedm zaslíbení nám dává jeho Zjevení, tato kniha věčného odpočinutí v nebesích, a ta zaslíbení nyní projdeme. (Kap. 2. a 3.)

D) »Kdo zvítězí, dám mu jíst se stromu života, který jest v ráji Boha mého...« Tvůrce štípl v ráji strom života, člověk měl s něho jísti a tak udržovat své spojení s Bohem; sáhl však po jiném stromě a tak přetrhal svazky, které ho poutaly k Bohu..., přetrhal k svému vlastnímu neštěstí. A přece musí být s Bohem spojen, chce-li být šťasten. Vtělený Syn Boží napravil osudný čin Adamův a otevřel rajskou bránu, kterou nám praotec zavřel. Jsme však my lepší než naši prarodiče? Víme, co nás čeká, víme jako on, že nás stihne vyhnání z ráje, okusíme-li proti výslovnému zákazu Hospodinovu zapověděného ovoce — a kolikrát jsme po něm v uplynulém roce vztáhli ruku! Kolikrát v celém našem životě! »Nesesmilniš, nepokradeš, nepromluviš, nepožádáš...« Co chceš, Pane, abych činil? (Sk 9, 6) Zdrž ruku od stromu smrti, t. j. od stromu trojí žádostivosti! Jen tak můžeš být připuštěn ke stromu života a spočinout v Bohu, v oceánu nadzemské slasti. Ani oko nevidělo, ani ucho neslyšelo, ani na mysl lidskou nevstoupilo, co Bůh připravil těm, kteří ho milují... (1 Kor 2, 9; viz Zj 22, 1-5)

E) »Kdo zvítězí, nebude zasažen od smrti druhé...« Život... Jak sladký jest i tento tělesný život! A přece přináší tolik trpkostí! Tak hořký, tak bídný, a přece se s ním tak neradi loučíme! I nemocný lpí na zbytku života, co ho ještě má... Lpíme-li tak na tomto bídném pozemském životě, čím nám bude onen věčný život, nekončící život duše v oslaveném těle, který nám přislíbujeme Pán! Děsíme se tak smrti tělesné... Proč se daleko víc neděsíme smrti druhé, smrti duše, t. j. věčného odloučení od Boha, pramene to všeho života! A nyní slyšíme zaslíb, že smrt věčná nezasáhne toho, kdo bude svědomitě bojovat pod korouhví svého Krále, kdo věrně zachová svou křestní přísahu, svůj rytířský slib. »Nedej se vylákat od korouhve svého Krále do tábora knížete temna, statečně bojuj, abys pomocí a milostí Boží zdolal všechny jeho úklady a léčky!« (Viz Zj 21, 4) »Smrti žezlo nesmrtelnost odňala, zlo zhynulo, smrti staré právo končí, vše, co mívá, minulo...«

F) »Kdo zvítězí, tomu dám mannu skrytou...« Manna, předobraz nejsv. Svátosti, ta však sama jest předzvěst a záruka věčné hostiny, kde

budeme Boha požívat bez roušky a bez skořápky svátostné. Odměna za všechno přemáhání, zdržování, obětí... Dovede-li Eucharistie zaplavit srdce takovým přívalem blaha, že někteří i duši vydechli v záplavě toho štěstí, na př. bl. Imelda po prvním sv. přijímání, co nám asi přinese požívání Boha samého? Prorok zmiral touhou po svatyni Hospodinově, v žalmu 41. a 83. (v v. 2-5; Ž 62, 2-3), vyjadřuje svou touhu po síních Páně (v žalmu 83. přicházejí po prvé známá slova: »Jsme poutníci v údolí slzavém«), a my bychom neměli toužit po síních nebes? »Po věčného žití zdroji žízni duše poutníka, touží, prosí, vzlétá vzhůru k prahům nebes otčiny...« Jak docela jiné je to tam než zde: »Jedním chlebem všichni žijí, věčné božství sytí je, blaží je i společenství andělů a Marie...« Jedním chlebem — nikoli svátostným, kde božství Páně zahaleno ve skořápce způsob (Bernard)... Prorok osvědčuje v uvedeném žalmu, že si nedopřeje klidu a že bude vytrvale stoupat kamenitou cestou slzavého údolí ze ctnosti ke ctnosti, dokud mu nebude dopřáno spatřit Hospodina na Sioně; víme tedy, co dělat... Kráčet vytrvale přese všechny překážky trnitou cestou ctností! Jen kratičce trvají vezdejší strasti, a pak věčná odměna. (Žd 10, 32-37; 1 Pt 1, 3-9)

G) »Kdo zvítězí, dám mu moc nad národy, a bude je ovládat žezlem železným...« Podíl na vládě našeho Krále... To jest něco tak velikého, že těžko to slovy vyjádřit. Kristus Pán zvítězil nad smrtí, peklem a hříchem; teď nad ním již smrt nemá moci, satan leží zdeptán u jeho nohou, vyplnilo se proroctví žalmu 109: »Posaď se po mé pravici, dokavadž nepoložím tvých nepřátel tobě k nohám za podnoží.« Ale Pán sám pravil: »Zdaž nemusil Mesiáš to vše trpět a tou cestou do své slávy vejít?« (Lk 24, 26) Chceme mít jednu účast na jeho vládě? To předpokládá, že budeme mít účast na jeho bojích, tedy společenství s trpícím Kristem a s Bolestnou Matkou Boží, že si napřed podrobíme všechny nezřízené vášně, tyto satanovy pomocníky ve velkém zápole o nebe; pak teprve dojdeme věčného klidu a míru, pak ani satan nebude moci proti nám brojit, nás pokoušet a svádět; on i všechna pokušení budou ležet u našich nohou (1 Pt 5, 6-11), jako leží u nohou Kristových.

H) »Kdo zvítězí, bude oblečen v roucho bílé, nevymaže jeho jméno z knihy života, vyznám ho před Otcem svým a před jeho anděly... Trojí zaslíbení, jedno větší než druhé. »Oblečen bude v roucho bílé...« Svatost bez úhony... Ale pamatujme, že čisté srdce si musíme již z tohoto světa přinést! »Vyznám ho před Otcem...« Známe však podmínku! »Kdo mne vyzná před lidmi, toho vyznám já před Otcem svým v nebesích...« Jen těm, kdož zůstanou věrni nejsvětější přísaze, složené u pramene svého znovuzrození, je toto zaslíbení dáno. »Ne vy ma ž e jméno j e h o z k n í h y ž í v o t a...« Slyš překrásnou modlitbu, kterou se církev občas modlívá při mši sv.: »Bože, jemuž samojedinému jest znám počet vyvolených, kterým jest místo v nebeské blaženosti připraveno, uděl nám, prosíme, aby na přimluvu všech svatých tvých jména naše i našich drahých i všech věřících byla pojata a uchována v blažené knize života...« Tedy shledání... Jaké shledání! S kým! Se všemi našimi drahými, se všemi svatými, zvláště s našimi ochránci, s nebeskou Matkou a Královnou... Na Táboře pravil Petr: »Dobře jest nám

zde býti...« A zakusil jen jedinou krůpěj blaha, viděl jen slabý odlesk a zákmit nebeské slávy! Tábor a nebeský Sion, stín a skutečnost! Kapka a plnost!

Shledání s Marií, Královnou všech svatých... Při posledním soudě, o němž dnes Pán v evangeliu mluví, ji spatříme po prvé i svými tělesnými očima, ji, odlesk nestvořené krásy. Bernarda v Lurdech o ní řekla, že je tak krásná, že by každý byl hotov okamžitě zemřít, aby ji mohl spatřit po druhé. Této omilostněné světici by bylo dostačilo lurdské zjevení, aby se chránila každého těžkého hříchu, který by ji byl mohl připravit o věčné zírání na Nejkrásnější mezi dcerami lidskými. Nám dostačič prozatím hledět na její krásu očima svaté víry.

Bývaly doby, že ve Francii rada apelačního soudu měl titul »asistent posledního soudu«, a neúprosně jej od každého vymáhal. A ti, kteří mu jej na uctivá podání ponížene psali, se asi přitom smáli, a jiní s nimi. Poslední soud bude sice mít asistenty, jenže ne francouzskou vládou jmenované. Maria bude mezi nimi. Asistentka posledního soudu... V adventě jsme rozjímali o jejím úřadě prostřednice. Při prvním příchodu Páně, při příchodu vtělené Boží Moudrosti mezi nás, asistovala u jeslíček, a my jsme božské Dítko, našeho Spasitele, přijali z jejích rukou. Celý rok jsme žili z jejího prostřednictví, stále a stále šly jejíma rukama milosti, tak jako skrze ní k nám přišel původce a dárce všech milostí. Nyní, na konci liturgického roku, uvažujeme o tom, že při jeho druhém příchodu bude zase asistovat ona, jeho panenská Matka. Druhý příchod, den slávy... Maria bude svědkem slávy jeho, bude svědkem i slávy naší..., bude trůnit vedle božského Syna; tentokrát ne jako kdysi v betlemské chudobě a snižení, ale jako tam, bude i zde a ještě více zde než tam zářit její úřad prostřednice. Tentokrát nepřijmou z jejích rukou vykoupení Vykupitele, nýbrž Vykupitel vykoupené. »Pojďte, požehnaní Otce mého...« Otec dostane své dítky od Krista, a Kristus své bratry od Marie. Úkol prostřednice bude dokonán.

Nepřehledné legie vyvolených... Tu pohozené pohanské dítko, pokřtěné v poslední chvíli misionářem, který šel mimo, a blažený vyvolený zví, že Marii má za to co děkovat, Královna apoštolů poslala hlasatele evangelia za oceán, ona mu vyprosila povolání. Další, hříšník, obrácený snad v hodinu jedenáctou, a ať věděl před skonáním, ať to zví teprve teď, Marii, útočišti hříšníků děkuje za to, že ho nepohltila bezedná propast. Další vyvolený, jinoch, který snad odešel dříve, než ho mohl pošpínit svět, hledí pln vroucností a vděčností k té, která mu byla hvězdou mořskou. Pak dívka, odvolaná v květu života, a jí z hloubí srdce se nesou slova díků: »Svatá Panno panen, kde bych bez tebe byla!« Další složil břímě života, znaven dlouhou poutí, a vzpomíná: »Na kraji zoufalství jsem byl, nebýt jí, těšitelky sklíčených.« Albert Veliký a jiní vzpomínají, že jim byla Maria stolicí moudrosti, Alois a jiní, že jim byla Matkou dobré rady, Germána, Terezička, Bernard, Eirém a jiní, že jim byla příčinou veškeré radosti, konvertité, že jim byla věží Davidovou, Pius VII. a jiní, že byla pomocnicí křesťanů, všichni bez rozdílu, že jim byla branou nebeskou. Alíons si vzpomene: »To jest Matka božské milosti, o které jsem kázával a psal,« Skotus s celou legií: »Královna bez poskvrny prvotné počatá, jejíž výsadu jsme proti nepřátelům hájili.« Kdyby měl každý povědět, čím mu Maria za jeho pozemského putování byla, jaká

litanie by se nesla řadami vyvolených! Nejkrásnější, nejjímavější, nejúchvatnější Loretánská litanie, která se kdy z této země k trůnu milosti nesla a kterou by tam zapěla vděčnost všech vykoupených; nebylo by ani jednoho, který by při tom chyběl a který by nemohl říci, on že nemá zač Marii děkovat, jemu že by nebyla Maria ničím. Tak bude vypadat Mariína asistence při posledním soudu, tak naše shledání se s ní. Její oko bude hledět po nepřehledném zástupu vyvolených: »To všechno jsou moje děti, království mého Syna a moje rodina...«

I) »Kdo zvítězí, toho učiním sloupem v chrámě Boha svého a napíší na něho jméno Boha mého a ven nevyjde nikdy...« Tedy navždy bude vsunut jako živý kámen do stavby nebeského Jerusalema, navždy bude vlastnictvím Nejvyššího, žádná obava, že by byl kdy vyloučen z království slávy. »Žádná zima, věčné jaro, nikdy noc, jen stálý den, žádné temno, věčné světlo, skutečnost, jež není sen; netřeba tam světla slunce, záře hvězd ní měsíce, kde jest vyvolencům sluncem svatosvatá Trojice...« Za starodávna vypalovali otrokům na čelo jméno nebo značku jejich pána; nám vtisknuto při křtu sv. do duše nezrušitelné znamení dítek Božích, a při sv. biřmování znamení rytířů Kristových. Obojí znamení dodává duši nevýslovného lesku a krásy, a to bude v duši zářit po celou věčnost; jenom vytrvat, vytrvat až do konce... »Růže, lilje, balzám, palmy plodí nebes zahrada, z živého jim kane zřídla netušená lahoda; jejich blaho nepodlomí smrt ni žádná nehoda...«

J) »Kdo zvítězí, tomu dám, aby seděl se mnou na trůnu mém...« Poslední zaslíb, vrchol všech ostatních. Zde slibuje Pán svým věrným korunu života, nebeské království a věčné kralování. Tvořit na věky čestné komonstvo svého Pána a Krále, kralovat s Kristem bez konce... Jak toužil po spojení s Kristem sv. mučedník Ignác! »Ať na mne přijde všechna zuřivost, ďábla a pekla, jen když Krista dosáhnu!« Jak toužil sv. Pavel! Ale právě on nás učí, že pouhá touha nestačí — musí být spojena s nadějí, a naděje může být jedině tam, kde svědomitá práce o vlastním spasení. »Svůj svědomitý boj jsem dokončil, víru jsem neochvějně zachoval, a nyní, když má životní pouť končí? Čeká mne koruna života, slíbená od Boha všem, kteří ho milují.« (Viz 2 Tim 4, 7) Vítězná družina, shromážděná u svého Krále a Oblažitele... Za to prosíme denně: »Přiď království tvé...« (Zj 19, 5-9)

Vítězství... Zde na zemi? Přičiňuj se, kolikrát, jak chceš, pracuj do zemdení, a nemáš je jisté. Král Jiří z Poděbrad, utrakvista, přeše své stinné stránky sympatický každému nepředpojatému pozorovateli... Poslední léta jeho vlády vyplněna válkami, a přece by byl rád býval knížctem pokoje! Když nebylo lze jinak, hleděl alespoň rozhodným vítězstvím zjednat své těžce zkoušené zemi mír. On, který by se byl bezmála stal hlavou spojených evropských vládců a vedl je k vítězství nad společným nepřitelem všeho křesťanstva, on, který by snad byl srazil pŮlměsíc s chrámu Boží Moudrosti, vidí, jak jest opouštěn od jednoho za druhým; napřed jeho katoličtí poddaní, pání, vedení Zdeňkem z Konopiště, jeho někdejším přítelem, jenž první ho při volbě povolal za krále a nyní utvořil odbojnou stranu; potom křížácká vojska německá, pak uherský Matyáš, jeho zeť, který třikrát vpadl do jeho

zemí, a konečně poslední přátelé ho opustili, když nad ním vyřknuta papežská exkomunikace, když vyloučen z církve. Přesto neztrácel ducha, bojoval, bránil se, vítězil . . . Zdaž zvítězí? Ke konci roku 1470 umírá v Římě kardinál Carvajal, nejlivnější protivník kalicha i kališnického krále, a jeho nástupce se ujímá s netajenou přízní záležitosti královny. Jiří tím potěšen mu píše a prosí, aby byla zrušena klatba, vydaná na jeho katolické poddané, jemu věrné; ostatek že svěruje polskému králi Kazimírovi, aby ho s apoštolským stolcem smířil. Poselstvo do Říma poslané nebylo tentokrát zásadně papežem. a kardinály odmítnuto, naopak, jejich návrhy byly vzaty ve vážnou úvahu. Tak po krutých bouřích se začala obloha vyjasňovat na všech stranách, vzcházela naděje klidných dnů, požehnání a blahobytu naší tak těžce zkoušené vlasti. Tu zasáhla ruka Páně, která řídí osudy vládců i národů, a odvolala Jiřího právě v okamžiku, kdy vyprázdnil kalich utrpení až na dno, ve chvíli, kdy mohl blaho a slávu svého národa zase vzkřísit a připravit mu utěšenější budoucnost — za dva dny po příjezdu poselstva do Říma, 22. března 1471.

K) To jest sedm zaslíbení našeho Krále, zaslíby dané těm, kteří věrně vytrvají ve víře a v důvěře v něho. »Vy jste vytrvali se mnou ve zkouškách mých, pročez odkazují vám v dědictví království, jakož i mně je Otec odkázal.« (Lk 22, 28 n) Co nám zbývá, leč učinit pevné předsevzetí: »Vytrvat ten úsek cesty, co nám ještě zbývá,« a sepnout ruce k pokorné modlitbě: »My pak prosíme tě, Kriste, jenž jsi vyvolených Král, bys nám na prosby své Matky milost vyvolení dal; ke všech svatých společenství rač nás jednou přidružit, bychom s nimi, s tebou, s Matkou tvojí mohli věčně žít!«

Dnešní řeč v evangeliu o svém příchodu k soudu končí Pán slovy: »Nebe a země pomínou, ale slova má nepomínou.« Tato slova byla pečeti jeho veškerého působení, jeho nebeského učení, které po tři léta rozséval do vnímavých a věřících srdcí, tato slova jsou i závěrem, korunou a pečeti jeho slov, která církev po celý rok jeho jménem nám v nedělních a svátečních evangeliích hlásala. Poslední antífona církevního roku v dnešních nešporách uzavírá dokonaný rok tímto výrokem Páně. Pomíne země, naše dočasné bydlíště, pomíne i hvězdné nebe nad námi, zhasne slunce, měsíc i hvězdy, jak jsme v dnešním evangeliu slyšeli, ale nepomíne slovo Kristovo.

To platí i o zaslíbech, o kterých jsme právě rozjímalí. Slovo Kristovo, zaslíbení Kristovo nepomíne. Španělský básník Calderon končí jedno eucharistické drama překrásnou scénou. Všichni věrní Páně jsou v nebeské vlasti shromáždění kolem něho, srdce i obličej obráceny k němu, a společně intonují církevní chvalozpěv Te Deum, Bože, chválíme tebe. Který jiný zpěv by byl přiměřenější poutníku, překročivšímu práh nebeského Sionu, ve chvíli, kdy k jeho sluchu dolehne nebeské aleluja tisíců a milionů andělů, kdy navždy bude připočten k vyvoleným přátelům Božím? Která jiná modlitba by se drala na rty, ne-li zpěv chvály a díků, ne-li vroucí »Bože, chválíme tebe«? Začali jsme církevní rok úvahou o cíli, pro který jsme stvořeni, a viděli jsme ho v dále. »Pro Boha jsi stvořen . . .«, tato cesta k němu vede, po ní se vytrvale ubírej . . .« Na konci vidíme dosažený cíl; jsme u samých bran nebeského města. První neděli adventní jsme slyšeli: »Věřím v Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země, všech viditel-

ných i neviditelných věcí.« Dnes slyšíme: »Věřím v těla vzkříšení a život věčný.« Církevní rok jsme začali četbou na první stránce Písma sv.: »Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi, a štípl na ní ráj rozkoše . . .« Končíme jej četbou poslední stránky Písma sv. (Zj 22): »Noci tam (v nebeském ráji) nebude, aniž budou potřebovat svíce nebo slunce, neboť Pán Bůh je osvětluje, a kralovatí budou na věky. Aj, přijdu brzo, a odplata má se mnou, abych odplatil každému podle skutků jeho. Já jsem alfa a omega, začátek a konec, já jsem kořen Davidův, hvězda jasná a jítřní. Jistě brzo přijdu. Amen. Přijď tedy, Pane Ježíši. Milost Pána našeho Ježíše Krista budiž se všemi vámi. Amen.«

Věřím v Boha. (»Přijde soudit živých i mrtvých.«) Bože, chválíme tebe.
Čtení: Zjevení 22.

»Jestliže nám Pán ve své lásce a milosrdenství dopřeje dočkat se adventu a začít za týden nanovo alegorickou pouť církve k nebeské otčině, budme jistí, že tak činí z pouhé slitovnosti, poněvadž nejsme ještě dokonale připraveni a nedosti hodní slávy, kterou chce na nás zjevit. Snažme se tedy započít nový církevní rok s větší horlivostí a lépe se na odchod připravit, abychom, bude-li vůle Páně, mohli mu na konci příštího roku říci radostně beze vší bázně a vzpírání: »Tu jsem, Pane, mohu odejít, jsem připraven.« Budme přesvědčeni, že jedině proto nás Boží shovívavost nechává ještě na živu, abychom minulost odčinili, na soud se připravili, a věčné slitovnosti přichystali duši čistou a svatou . . ., aby tato věčná slitovnost na nás našla více, co by mohla odměnit, a méně, co by musila trestat.«

Pochválen buď Ježíš a Maria!

Na věky! Amen.

STÁLÝ KALENDÁŘ.

V tomto kalendáři máme zřetel především k světcům, uctívaným od našich otců; uvádíme především jména ze staročeských kalendářů. Uvádíme též, je-li tomu kterému zasvěcen v Čechách a na Moravě nějaký chrám, a přibližně i počet těchto svatyň. Na první pohled postřehneš, že naši otcové uctívali docela jiné světce než my, synové 20. století. Čím to, že na příklad v brněnské diecési najdeme 22 chrámů, zasvěcených svatému Jiljí? V téže diecési 35 chrámů, zasvěcených sv. Jakubu většímu? Proč má tolik kostelů sv. Bartoloměj, sv. Mikuláš, sv. Vavřinec? Proč v olomoucké diecési sv. Kateřina asi 20 chrámů, v brněnské sv. Petr a Pavel přes 40 chrámů? Někteří z jmenovaných světců byli patroni řemeslnických cechů; byl-li ten neb onen cech v městě zvláště mocný a měl-li tudíž vliv i při budování chrámů, postaral se, aby chrám byl zasvěcen jeho patronovi; cech řezníků a jirchářů ctil co svého patrona sv. Bartoloměje, pekařský cech sv. Mikuláše, zlatnický někde sv. Jiljí. Za druhé, velké úctě našich otců se těšili svatí pomocníci, jichž se počítalo 14; k nim patřil uvedený sv. Jiljí, sv. Kateřina, sv. Barbora, sv. Marketa a jiní. Za třetí, co znamená dnes v úctě věřících pěstoun Páně, tím byl kdysi předchůdce Páně; proto má tolik kostelů. Za páté, proslulé španělské poutní místo sv. Jakuba v Kompostelle učinilo tohoto světce uctívaným po celé církvi, podobně jako sv. Vavřince úcta, již požíval v Římě. Chrámy, zasvěcené sv. Petru a Pavlu v brněnské diecési, vděčí za svůj titul pravděpodobně do jisté míry okolnosti, že katedrála jest týmž knížatům apoštolským zasvěcena. O sv. Václavu, dědici země České, netřeba se šířit, aniž o sv. Michalu, patronu celé církve. Zaráží však, že jiným svatým patronům zemským, Cyrilu a Metodovi, Prokopovi, Vojtěchovi a zvláště Ludmile, zasvěceno tak málo svatyň, této na Moravě dosud ani jedna!

Chrámy, zasvěcené sv. Josefu, Neposkrvněnému Početí, Růžencové Královně, jsou z velké části nového původu; veskrze moderní jsou ty, jejichž patronem jest Srdce Páně, Kristus Král, Panna Maria Lurdská.

Světcí docela neznámí dostali někdy u nás chrámy tím, že mu byly darovány vzácné ostatky světcovy — nebýt toho, bylo by dodnes na př. jméno Zikmund u nás a v celé Evropě docela neznámé... Karel IV. seznámil křesťanství s tímto světce, jehož ostatky úplně zapomenuté objevil a do Prahy přivezl — nebo že pán, který na svém panství budoval chrám, chtěl uctít křestního patrona svého nebo své manželky, snad i patrona svého rodu. Řeholníci rádi zasvěcovali své kostely svým zakladatelům; ale cisterciáni veskrze a premonstráti z velké části zasvěcovali své chrámy nanebevzaté Panně. Kde přispěli ke stavbě domu Božího terciáři, nezapomněli na sv. Františka, atd., atd.

O úctě, již požívali ti neb oni světcí u našich otců, lze souditi i z toho, jaká jména dávali při křtu svatém dítkám. Žel, že se nám nedochovalo

více křestních matrik přes bouře válek husitských a třicetileté. Přesto možno si utvořit jakýsi obraz. Jméno František bylo velmi vzácné; archivář-badatel Winter našel do r. 1537 jenom jediný případ; spíše objevil jména Sofoniáš nebo Vespasian. Jméno Josef bylo pokládáno za židovské, po prvé se objevuje v Litomyšli r. 1502, v Praze se vyskytuje až po r. 1550. Jméno Marie do 16. stol. nebylo vůbec dívkám dáváno — z úcty k Matce Boží, jako my dodnes nedáme nikomu jméno Ježíš. Maří — to byly Magdaleny! Nejčastěji se vyskytuje jméno Jan (Křtitel), 20—25%, Václav 10—12%, Jiří 8%. Obvyklá jsou jména Petr, Pavel, Martin, Matěj. Ženy: Anna 25 až 30%, Dorota (Důra) 16—20%, Kateřina (Kačka) tolikéž, Ludmila 10%. Kromě toho Maří, Marketa, Regina. Vzácné bylo jméno Vojtěch a Anežka, spíše se najde Havel nebo Voršila. Když naše vlast vplula do protestantského tábora, nastává změna. Luteráni zavrhovali úctu svatých a volili raději jména starozákonní. Jan, jenž patří Starému Zákonu, zůstal, ale Václav klesl na 5%, místo něho čteme Amos, Adam, Daniel, anebo jména jako Bohuslav, Kornel a pod.

ZKRATKY.

- Stč.** = staročeský kalendář..., svátky kdysi u nás slavené.
Č. = Čechy.
M. = Morava.
O. = diecése olomoucká.
B. = diecése brněnská.
Číslice za písmenem udávají počet chrámů v zemi nebo diecési uvedenému světců zasvěcených.
m. = mučedník.
b. = biskup.
v. = vyznavač.
p. = panna.
vd. = vdova.
z. ř. = zakladatel řádu.
uč. = učitel církve.
k. = král, kníže, královna, kněžna.

V prvním sloupci kalendáře jest udán běžný den měsíce, v druhém sloupci nedělní litera, ve třetím epakty. Vysvětlení viz na str. 739.

den měsíce
nedělní litera
epakty

Leden, měsíc ledu.

1	A	★	Obřezání Páně. Než papež Innocenc XIII. zavedl r. 1721 svátek Jména Ježíš, byl dnešní svátek trojnásobnou slavností: slavilo se tajemství obřezání božského Dítka, božské mateřství nejbl. Panny a jméno Ježíš. Proto slaví dnes řád Tovaryšstva Ježíšova svůj hlavní (titulární) svátek. Od r. 1915 se slaví svátek Jména Ježíš (B. 1) v neděli po Novém roce; v letech 1721 až 1914 druhou neděli po Zjevení Páně, a na tento den se vztahuje pořekadlo: »Ke kamnům nejbliž.«
2	B	29	Stč: Přinesení ostatků. Karel IV. věnoval pražské katedrále mnoho relikvií, v slavném průvodě přeneseny do chrámu 2. ledna 1354; arcibiskup Arnošt z Pardubic ustanovil tento svátek, papež udělil odpustky poutníkům, kteří dnes navštíví metropolitní chrám a ostatky uctí.
3	C	28	Jenovefa p.
4	D	27	Rogerus v.
5	E	26	Předvečer Zjevení Páně. V životě Karla IV. došlo tohoto dne k nejdůležitější události.
6	F	25-25	Zjevení Páně, svátek starší než vánoce. Č. 3, M. 3. Na východě slavíváno dnes narození Páně.
7	G	24	Přinesení Ježíška z Egypta.
8	A	23	Erhard b. — Cisterciáci slavívali dnes svátek Jména Ježíšova.
9	B	22	Julián a Basilissa, žili pospolu v panenském manželství.
10	C	21	Agathon, papež.
11	D	20	Honorata p.
12	E	19	Tafana m.
13	F	18	Leontius b. — Glafyra p.
14	G	17	Hilarius b., uč. — Františkáni slavívali den Jména Ježíš.
15	A	16	Pavel, první poustevník.
16	B	15	Marcel, papež.
17	C	14	Antonín poustevník, pomocník v pokušení. Nepožívá u nás téže úcty jako v jiných zemích. Zdá se, že úcta k stejnojmennému světcovi z Paduy ji potlačila. Č. 6.

- 18 D 13 Nastolení sv. Petra v Římě. Z počátku spolu s nastolením téhož apoštola v Antiochii v jeho prvním biskupském sídle slaveno 22. února, r. 1558 papežem Pavlem IV. obě památky odděleny. Za prastarých dob slaven dnes den skonání nejbl. Panny. (Dormitio B. M. V.) Oba svátky nastolení jsou nazývány »klíčem Devítíniku«, poněvadž tato neděle musí mezi oba dny padnout; dnes, kdyby velikonoce byly 22. března. Ode dneška do svátku Obrácení sv. Pavla se koná prosebný týden za sjednocení všech zbloudilých v pravém ovčinci Kristově; obětujeme za sjednocení Slovanů v pravé víře!
- 19 E 12 Perští manželé Marius a Marta a jejich synové Audifax a Abachum.
- 20 F 11 Fabián a Šebestián m.; prastarý svátek, přichází již v nejstarším římském kalendáři z r. 354. Úcta k sv. Šebestiánovi byla neobyčejně rozšířena i u nás, poněvadž světec jest patron střelců; nejstarší střelecké sdružení v Čechách pochází z dob Karla IV. (Praha 1360.) Město Zákupy v severních Č. se za strašného moru r. 1599 zavázalo slibem, že předvečer dnešního svátku bude světit přísným postem a svátek sám s velkou slávou, ustane-li Boží dopuštění. Ustalo, a měšťané na slib zapomněli; teprve při novém moru r. 1680 si na svůj závazek vzpomněli, a pak teprve jej věrně plnili. Vesnička Lindava v sev. Č. tak činila na poděkování za osvobození od moru r. 1680. Č. 6, M. 2.
- 21 G 10 Anežka Římská p., m. V Mostě uctívali tuto světici jako zachránkyni města. Husité, chtějíce se Mosteckým pomstít za porážku z 5. srpna 1421, učinili útok na město o půlnoci 21. ledna 1424, když vše pohříženo ve spánek; přesto odražení a zahnání.
- 22 A 9 Vincenc, španěl. m.; uváděn v nejstarších kalendářích. Č. 2.
- 23 B 8 Zasnoubení Panny Marie. B. 1.
- 24 C 7 Timotej m., učedník sv. Pavla.
- 25 D 6 Obrácení sv. Pavla. Č. 1, M. 1.
- 26 E 5 Polykarp. Stč. Marus.
- 27 F 4 Jan Zlatoústý, patron kazatelů.
- 28 G 3 Petr Nolaskus, z. ř. P. M., Matky milosrdenství k vykupování křesťanských zajatců ze saracénského otroctví. Za Karla IV. slavili Češi svátek Karla Vel., až se ukázalo, že nebyl nikdy řádně za svatého prohlášen, čímž jeho uctívání pomínulo. Církev trpí jeho úctou jen v Cáchách, jako úctou Vladimírovi sjednoceným východním Slovanům a svátek Jana Husi kdysi sjednoceným husitům.
- 29 A 2 František Saleský b., uč., z. ř., patron katolických spisovatelů. Salesiáni slaví své oba hlavní svátky.
- 30 B 1 Martina p., m. — Aldegunda.
- 31 C ★ Jan Bosko v., z. ř.

Únor, měsíc, kdy se noří led.

- 1 D 29 Ignác, antiošský b., m.
- 2 E 28 Očišřování Panny Marie a Obětování Páně.
Do českých dějin se vepsal dnešní svátek významnou událostí z r. 1318. Jan Lucemburský, maje málo přes 20 let, se vybarvil velmi brzo co lehkomyšlný mladík. Nedbal hrůz moru, který v zemi r. 1317—18 zuřil (v klášterním hřbitově sedleckém pochováno na 30.000 lidí), oddával se radovánkám, podporoval jen Němce. Proto se čeští páni spolčili proti němu k blahu vlasti, a kdyby bylo nutno, i za cenu jeho sesazení. Uvedeného dne se sešli na hradě Zvíkově, jenž byl v moci Petra z Rožmberka. Vilém Zajíc z Valdeka zapomněl dávného záští proti Albrechtu ze Žeberka (zaviněné zmařeným sňatkem dětí obou rodin), a spolu s ním se připojil ke straně Jindřicha z Lipé, jenž byl pak zvolen za hlavu jednoty na obranu práv českého národa.
- 3 F 27 Blažej m., kdysi velmi uctíváný jako jeden ze čtrnácti pomocníků. Svatoblažejské požehnání dnes udělované jest starého původu. Č. 6.
- 4 G 26-25 Ondřej Korsini z řádu P. M. Karmelské.
- 5 A 25-24 Agata (Háta), oblíbená stč. světice. Prvotiny japonských mučedníků r. 1597.
- 6 B 23 Dorota, oblíbená stč. světice, jak svědčí dodnes rozmanité zvyky a zvláště hry.
- 7 C 22 Romuald v., z. ř.
- 8 D 21 Jan z Mathy spolu s Felixem v Valois, z. ř. nejsv. Trojice k vysvobození zajatců.
- 9 E 20 Apolena p., m. Č. 2. — 994 † Mlada Marie, abatyše u sv. Jiří, neteř sv. Václava.
- 10 F 19 Scholastika, sestra sv. Benedikta.
- 11 G 18 Zjevení P. M. Lurdské.
- 12 A 17 Sedm zakladatelů ř. Služebníků P. M. Bolestné (servitů).
- 13 B 16 Kastor v., stč.
- 14 C 15 Valentin; dnes dva světci m. toho jména, jeden b., druhý kněz, oba vzývání jako ochránci proti moru. Ve sv. Dobrotivé v Č. u Rokycan, nazvané tak podle těla sv. Benigny (= Dobrotivá), chovaného v tamějším augustiniánském klášteře, založeném Přemyslem II., se dnešní svátek velmi slavil; slouženo až 24 mší sv., pohoštěno na 50 chudých. — 869 † v Římě sv. Cyril, 42letý. 1787 odsvěcen poutní chrám na Sv. Hostýně.
- 15 D 14 Jiřina p., patronka mlynářů. Agapa p., m.
- 16 E 13 Juliána p., nechtěla zrušit slib panenství, proto umučena.

- 17 F 12 Onesim, otrok, obrácený sv. Pavlem.
- 18 G 11 Konstancie p., dcera Konstantina Vel., stč. — 1126 vítězí Soběslav I. nad Lotharem německým u Chlumce v Rudohoří.
- 19 A 10 Gabin m., bratr bl. Gaja papeže.
- 20 B 9 Sadoth se 128 druhy, b., m. v perském pronásledování.
- 21 C 8 Eleonora, k. anglická.
- 22 D 7 Nastolení sv. Petra v Antiochii.
- 23 E 6 Petr Damiánský uč. — Mílburga, princezna.
- 24 F 5 Matěj ap. Jeho svátek slavíván kdysi společně s ostatními apoštoly v jediný den, 29. a 30. června; teprve ve stol. 8. dostal každý apoštol svůj svátek. Č. 4; kaple v Šarce u Prahy postavena od Boleslava II. na poděkování, že tam byl při lovu zachráněn, když ho napadl divý medvěd.
- 25 G 4 Valburga, princezna anglická.
- 26 A 3 Viktor v. — Diviš (Dionysius) b., m., stč., bratr svatě Hilarie k., m.
- 27 B 2 Leander, b. sevillský, v Č. v 15. stol. tohoto dne slavený.
- 28 C 1 Roman, stč. světec (již ve 14. stol.).
Je-li přestupný rok, přidává se jeden den. Pak se slaví 24. února předvečer sv. Matěje, ostatní svátky se posunou o jeden den.

Březen, měsíc, kdy pučí bříza.

- 1 D ★ Eudokie, kajícnice, m. — Antonína, mučednice.
- 2 E 29 Bl. Anežka Česká. Český řád křižovníků s červenou hvězdou slavil den své zakladatelky jako svátek první třídy; taktéž klarisky ji liturgicky oslavovaly dříve, než se jí od církve dostalo cti oltáře. — 1458 zvolen Jiří z Poděbrad za krále.
- 3 F 28 Kunhuta k., vd. Č. 4, B. 9, O. 4.
- 4 G 27 Přenesení sv. Václava do Prahy r. 932, slaveno ve 14. stol. jako svátek zasvěcený. Prahou se ubíral prosebný průvod, při němž byl vždy jeden vězeň amnestován. V Betlemské kapli patřil tento den k devíti hlavním svátkům: Matouš, Matěj, 4 sv. otcové západní církve (Augustin, Ambrož, Jeronym, Řehoř Vel.), posvěcení chrámu a titulární svátek Neviňátek.
- 5 A 26 Theofil (Bohumil) b.
- 6 B 25-25 Perpetua, šlechtična, Felicita, otrokyně, a jejich druzi v Africe, m. — Frydolín v., stč.

- 7 C 24 Tomáš Akvinský, v., uč. Pražská universita slavívala tento den jako zasvěcený svátek.
- 8 D 23 Jan z Boha, z. ř. Milosrdných bratří, u nás dosti rozšířených.
- 9 E 22 Františka Římská vd.
- 10 F 21 40 arménských mučedníků; uváděni ve stč. kalendářích již v 15. stol.
- 11 G 20 Konstantin, v. v Africe.
- 12 A 19 Řehoř Veliký, papež, uč., odedávna patron školních dětí, než za jejich patrona ustanoven sv. Alois. Ještě před sto lety školáci dnešní svátek slavili; východní církve slaví tohoto velkého papeže spolu s námi.
- 13 B 18 Arnošt. — • Eufrasie, stč. — Manželé Macedonius a Vlasta s dcerou Modesstou m.
- 14 C 17 Matylka k.
- 15 D 16 Kliment Hofbauer, redemptorista, v. B. 1. — Longin, setník, jenž podle tradice probodl srdce Ježíšovo; jeho tělo, skoro jistě domnělé, přeneseno na Vyšehrad r. 1409.
- 16 E 15 Patrik (Vlastimil), apoštol Irska, b.
- 17 F 14 Jan Sarkander, m. zpovědního tajemství, † 1620.
- 18 G 13 Narcis b. — Ve starých kalendářích: »První den světa«, poněvadž až do 15. stol. věřili, že dnes byl první ze šesti dnů, kdy stvořen svět.
- 19 A 12 Josef, pěstoun Páně, snoubenec Matky Boží, patron církve, patron země České dávno předtím, než od Pia IX. r. 1870 prohlášen za ochránce církve, jeho svátek byl u nás až do Josefa II. zasvěcený. Přesto maličko starých chrámů mu patří: Č. před sto lety sotva 25, M. dnes asi 12. V Praze býval dnešní den prvním lidovým svátkem v roce, asi tím, čím první poutní den na Sv. Hostýně. Děti začaly dnes hrát míčem v přírodě. — 1729 svatořečen sv. Jan Nepomucký.
- 20 B 11 Fotina, samaritánka, podle tradice žena, s níž Pán mluvil u studnice Jakubovy. — 1393 † sv. Jan Nepomucký.
- 21 C 10 Benedikt, zakladatel nejstaršího řádu na západě, první řád, který měl u nás kláštery; k nim na Monte Cassino vstoupil i sv. Vojtěch a před ním pravděpodobně v Římě před svou smrtí sv. Cyril; větvi tohoto řádu jsou cisterciáci, viz 20. srpen. Dnes čeká náš lid vlaštovičky, první posly jara. Č. 3, M. 1.
- 22 D 9 Leona (Lea) vd.
- 23 E 8 Pelagie, Akvila, Theodosia (Bohdanka) m.

- 24 F 7 Gabriel, anděl vtělení. Č. 2.
 25 G 6 Zvěstování Panny Marie. Svátek jarní rovnodennosti.
 26 A 5 Haštal m. Č. 1. — Dismas, kající lotr s Pánem ukřižovaný.
 — Ludger v., stč.
 27 B 4 Jan Damašský v., uč. — Rupert stč.
 28 C 3 Jan Kapistrán z řádu sv. Františka, kázal v naší vlasti
 proti bludům tehdejších sektářů.
 29 D 2 Armogast, m. za vandalského pronásledování v Africe.
 30 E 1 Quirín m., otec sv. Balbiny.
 31 F ★ Kornelie m.

Neděle Smrtná. V některých krajích bývalo zvykem, že dívky bíle oděné se v sobotu večer odebraly do lesa, vyhledaly si pěknou jedli, vkusně ji vyzdobily a nazítří nosily po osadě. Říkalo se jí líto... »Smrt jsme vám odnesly, léto vám přinesly, vítáme tě, příjemné jaříčko, vítáme tě, zelená travičko.« V Rudohoří konáván průvod s »královničkou«, bezúhonnou dívčinou, kterou si samy zvolily; provázely ji ostatní dívky bíle oděné, s červenými stuhami, se zlatými hvězdami ve vlasech, ozdobeny prvními jarními květy, fialkami, chudobkami, prvosenkami.

Svátek Bolestné Matky Boží. Č. na 30 kostelů, M. 5.

Tajemství Vzkříšení Páně zasvěcen jediný chrám B.

Velikonoční úterý byl svátek pražských krejčí, středa svátek pražských obuvníků, jejich slavnost, nazývaná fidlovačka, konávala se na louce u nuselského mlýna a zavdala podnět ke stejnojmennému kusu J. K. Tyla, v němž po prvé zpívána hymna »Kde domov můj«.

Duben, měsíc, kdy pučí dub.

- 1 G 29 Hugo b.
 2 A 28 František, zakladatel paulánů; měli u nás kláštery. C. 1.
 3 B 27 Agapa, Chionie, Irena, sestry, m. — Richard b.
 4 C 26-25 Isidor b., uč. — Den skonání sv. Ambrože, jehož svátek přeložen na 7. prosince. Patří k nejstarším svátkům (od 7. stol); pražská universita jej slavila dnes jako zasvěcený. Č. 1.
 5 D 25-24 Vincenc Ferrerský v., bratr sv. Leandra, Fulgence a Květy.
 6 E 23 Sixtus p., m. — Vilém v. — 885 † na Velehradě sv. Metod.

- 7 F 22 Afraates, perský »otec«, poustevník a obhájce víry. — 1348 založena pražská universita.
- 8 G 21 Maxima a Makarie, m. v Africe.
- 9 A 20 Maria Kleofášova, příbuzná Matky Boží.
- 10 B 19 Makarius (Blažek) b.
- 11 C 18 Lev Veliký, papež, uč.
- 12 D 17 Julius I., papež.
- 13 E 16 Hermenegild, princ, m.
- 14 F 15 Justin m., obhájce panenství Matky Boží. — Dnes anebo na sv. Jiří očekává náš lid kukačku, která se bude v našich lesích ozývat až do sv. Jana Křtitele.
- 15 G 14 Anastasie a Basilissa, vznešené Římanky, m.
- 16 A 13 Benedikt Josef Labre v., jenž z lásky ke Kristu se stal žebrákem.
- 17 B 12 Anthusa, princezna, p.
- 18 C 11 Anthia vd., m., se synem Eleutheriem.
- 19 D 10 Verner, hošík, umučený od židovského zaměstnavatele. — 1204 Čechy královstvím.
- 20 E 9 Zeno a druzi m.
- 21 F 8 Anselm, b., uč.
- 22 G 7 Tarbula, perská m., se svou služebnou.
- 23 A 6 Vojtěch, b., m., † 997. Č. přes 35, M. 2. V Planině jest mu zasvěcena kaple; tam v dubnu neuplynul kdysi ani jediný den, aby některá dívčina z okolí nedala sloužit mši sv., které byla přítomna v bílých šatech.
- 24 B 5 Jiří, rytířský světec a patron rytířů, Č. skoro 70, M. na 30. Kapli na Řípu zbudoval Soběslav I. r. 1126 na poděkování za vítězství nad německým králem Lotharem u Chlumu.
- 25 C 4 Marek evang. Č. asi 12, M. 5.
- 26 D 3 Matka Dobré rady. O. 1, Č. 1. v Pucheři na Budějovicku, zbudovaný r. 1790, ale přesto, že tak mladého data, přicházejí tam hojně poutníci; v den Jména P. M. jich bývalo až na 10.000 z Čech a z Rakouska, všichni přijali sv. svátosti.
- 27 E 2 Petr Kanisius v., uč. T. J. — Zita, služebná.
- 28 F 1 Valeria, manželka sv. Vitala, matka sv. Gerváze a Protáze, všichni m.
- 29 G ★ Tertulla a Antonie p., m.
- 30 A 29 Kateřina Sienská p. — 1344 Praha arcibiskupstvím. Středa po 2. neděli velikonoční; slavnost sv. Josefa.

Květen, měsíc Královny májové.

Stč. trnopuk, měsíc, kdy pučí hloh; staroslovansky travnyj, měsíc trávy; slovensky: duben maltraven, malý traven, květen velkitraven. Jméno máj pochází podle úsudku odborníků nikoli od latinského jména tohoto měsíce, nýbrž jest i ono původu slovanského; máj, májka, znamenalo mladičkový stromek (lípu, břízu, jedli . . .) a v srbštině dodnes i mladou ženu nebo dívku; čím je tato v lidském rodu, tím je tento měsíc v celém roce.

- 1 B 28 Filip a Jakub ap. Od 6. stol. mají vlastní svátek. Č. přes 20, M. přes 10. — Valburga p. Zdá se, že dnes bývalo v Čechách jaro pozdravováno hudbou s chrámových věží; v Polné se tento zvyk udržel nejdéle. Noc na 1. květen byla ovíjena rozmanitými zvyky, namnoze zbytky pohanských pověr.
- 2 C 27 Zikmund k., m. Č. 3, M. 1.
- 3 D 26 Nalezení svatého kříže. Do 8. stol. slaveno téhož dne spolu s povýšením sv. kříže, jak dodnes řecká liturgie činí. Hlavní svátek českých křižovníků s červenou hvězdou. Č. přes 10, M. 14. — Timotej a Maura, manželé, ukřižování proti sobě, jeden druhého k stálosti povzbuzující, po devíti dnech skonali.
- 4 E 25-25 Florián m., ochránce před nebezpečím požáru, náhodně proto, že po mukách byl s kamenem k šíji přivázaným vržen do vody. Někde tento den svěcen s velkou slávou, na příklad v Benešově u Prahy; v předvečer město skvěle osvětleno, ve svátek konán průvod k světcově soše. Soch a kaplí sv. Floriána jest po naší vlasti velmi mnoho. Č. necelých 10 kostelů, tolikéž M.
- 5 F 24 Gothard b. Č. 8, M. 3. Bubenečský chrám býval dnes pln pražských poutníků.
- 6 G 23 Mučení sv. Jana evangelisty v Římě («před latinskou branou»), kde zmrskán, načež vržen do kotle vroucího oleje, z něhož zdráv a svěží vyšel, načež vypověděn na ostrov Pathmos, kde napsal knihu svých Zjevení. Stalo se za císaře Domiciána . . ., sv. Panna nedlela tedy již na zemi.
- 7 A 22 Stanislav b., m. Č. 6, M. 7. — V Plzni slaven v neděli po sv. Stanislavu »nový svátek« na památku těžkého obléhání města od 15. července 1433 do 8. května 1434, jak sděloval nápis na literátském (zpěváckém) chóru. Pomocí Boží a statečností občanů bylo město husitského drancování uchráněno. »Nový svátek« . . . Již časně zrána ohlašovaly občanům zvony, střelba a hudba jitro velkého dne. V 10 hodin sloužena v arciděkanském chrámě slavná mše sv., již se zúčastnila celá městská rada a při níž starosta na stupních oltáře obětoval velkou

svíci. Odpoledne se konal průvod. Nepřehledné davy lidu, mužové ve staré zbroji z radniční zbrojírny, kněžstvo a magistrát se ubírali pražskou branou přes královský most k tak zvané Žižkově kuchyni, kde husité tábořili, a tam uděleno shromážděným svátostné požehnání. V čele zbrojného mužstva nesl hejtman korouhev, na níž zobrazena Matka Boží s Ježíškem; celé tři dny po slavnosti vlála z okna domu, v němž hejtman bydlil. Potom přišly na řadu děti; čtyři zbývající dny týdne provozovaly své hry. Ferdinand III. ještě jako princ se zájmem k jejich hrám přihlížel, když r. 1634 táhl Plzni k Řeznu proti Švédům. Josef II. slavnost r. 1785 zakázal, takže zbyla jen slavná mše svatá, od níž Plzeňští neupustili. — Na »Žižkově kuchyni« stála šibenice; protestanté ji r. 1618 po dobytí města Mansfeldem zbořili, poněvadž Plzeňští o ní říkali, že je starší než luterská víra.

- 8 B 21 Viktor »Mouřenín« (Maur), vojín, m. 4. stol.
- 9 C 20 Řehoř Nazianský b., z rodiny světců, otec Řehoř, matka Nonna, bratr Cesarius, sestra Gorgonie. — 1945 přinesla nám Královna májová svobodu a mír.
- 10 D 19 Palmacius, konsul, s manželkou, s dětmi a s 42 služebními, m. Č. 1 (Budňany).
- 11 E 18 František de Hieronymo v., misionář T. J.
- 12 F 17 Pankrác, hošík, m. Č. 1.
- 13 G 16 Servác b., m., jehož hrob nebyl ani v zimě pokryt sněhem, když všechno vúkol bylo zasněženo, dokud nad ním nebyla postavena basilika. — V Plzni konány slavné zádušní bohoslužby za místní padlé v husitských válkách.
- 14 A 15 Bonifác m., s oběma předešlými tvoří trojlístek »ledových mužů«.
- 15 B 14 Isidor madridský, patron zemědělců. Č. 3, M. 5. — Dympna p., m., stč.
- 16 C 13 Jan Nepomucký m.
- 17 D 12 Jođok (Jošt), bretaňský poustevník, † 669; kterak se stalo, že tomuto neznámému světcu byly v Č. zasvěceny čtyři kostely, není mi známo.
- 18 E 11 Venantius, hošík, m.
- 19 F 10 Petr Celestin, papež. — Potenciána p., stč.
- 20 G 9 Bernardin Sienský, velký světec řádu sv. Františka.
- 21 A 8 Felix z Kantalicia, bratr-laik z řádu sv. Františka. Č. 1. — Ondřej Bobola m., slovanský světec.
- 22 B 7 Julie p., m. — Helena p. — Rita vd.

- 23 C 6 V Mesopotamii a v Kapadocii mnoho svatých mučedníků za Diokleciána. — 1618 svrženi katoličtí místodržící s oken pražského hradu.
- 24 D 5 Panna Maria, Pomocnice křesťanů, patronka salesiánů. M. 2. — 1283 Václav II. přichází do Prahy ze zajetí Oty Braniborského.
- 25 E 4 Urban, papež, m., patron vinařů. M. 3.
- 26 F 3 Filip Nerský z. ř. — 1241 porážka Mongolů pod Sv. Hostýnem, 6. neděli po velikonocích (nikoli 4. neděli!).
- 27 G 2 Beda Ctihodný uč.
- 28 A 1 Bernard a Menthone v., podle něhož pojmenovány alpské hory Velký a Malý sv. Bernard; zřídil na první z nich proslulý klášter k ochraně a pomoci alpských poutníků, patron alpinistů a horských poutníků.
- 29 B ★ Magdalena de Pazzis z řádu P. M. Karmelské.
- 30 C 29 Ferdinand k. Č. 1. — 1434 Lipany.
- 31 D 28 Anděla Merici, z. ř. voršilek. — Přemnoho svátků mariánských se slaví dnes v různaných diecésích a řádech: P. M., prostřednice milostí, Královna srdcí, Matka krásného milování, Matka řádu křesťanských škol (piaristů, kteří i u nás dlouho blahodárně působili).

Červen, měsíc Srdce Páně.

Stč. črwen menší, čerwnec anebo růžen.

- 1 E 27 Ischyrión, důstojník, m., s pěti vojíny v Egyptě za Diokleciána.
- 2 F 26-25 Erasmus b., m., jeden ze čtrnácti pomocníků. Č. 1. — Blandina m., dívka 18letá.
- 3 G 25-24 Lucillián, z pohanského kněze křesťan, a čtyři hošici Klaudivius, Hypatius, Pavel, Diviš; jejich ostatky sbírající dívka Pavla chycena a umučena. — Klotilda k.
- 4 A 23 Optatus z Mileve, slavný starokřesťanský obhájce víry proti bludařům.
- 5 B 22 Bonifác m. Č. 1.
- 6 C 21 Norbert, z. ř. premonstrátského, u nás na mnoha místech dlouhá staletí blahodárně působícího, patron země České; jeho tělo na Strahově.
- 7 D 20 Robert v.
- 8 E 19 Medard b., od pradávna velmi uctíváný (již od r. 563).

- 9 F 18 Felicián a Primus, bratři, od 7. století ve všech kalendářích. († 286.)
- 10 G 17 Marketa k., vd.
- 11 A 16 Barnabáš apoštol (po smrti Jakuba většího). M. 1.
- 12 B 15 Cyrin s třemi druhy vojíny, m. — Roku 1625 posvěcena Loreta v Hájku u Prahy. Pan Florián Žďárský, vyhnaný před Bílou horou z Čech, trávil několik let v italské Loretě; když se směl vrátit po Bílé hoře do vlasti, z vděčnosti postavil mariánskou svatynku v Hájku.
- 13 C 14 Antonín Paduánský v., uč. Č. přes 20, M. 10.
- 14 D 13 Basil b., uč., z rodiny světců, bratr sv. Řehoře z Nyssy, uč., Petra ze Sebasty, Makriny.
- 15 E 12 Vít, hošík, m., jeden ze 14 pomocníků. Chtěl snad sv. Václav kultem tohoto světce potlačit rozšířený a nevykořeněný kult pohanského boha Svantovíta? Černý kohout, jež vídáme na obrazech sv. Víta, byl symbolem tohoto boha — to by naši domněnce nasvědčovalo! Jednal tedy sv. Václav v duchu církve, která pohanské pověrečné zvyky nahrazovala nezavadnými křesťanskými. Proto zasvětil náš svatý kníže tomuto světcí chrám na pražském hradě. Ještě ve stol. 17. se konávaly dnes hojně pouti do Prahy. V Krkonoších putovali až do r. 1800 pod Sněžku s černým kohoutem, kterého tam pustili na svobodu do lesů. V Třeboni na základě slibu konáván děkovný průvod za záchranu před morem r. 1674. — Z listin Karla IV. zřejmo, že pražská katedrála zasvěcena »sv. mučedníkům Vítu, Václavu, Vojtěchu«, a potom i Navštívení P. M. Viz str. 467.
- 16 F 11 Justina, bratr Aureus b., m., stč. Benno, b. míšenský, stč.
- 17 G 10 Manuel s dvěma bratřími (jinoši), vyslanci perského krále, proti mezinárodnímu právu umučení od Juliána Odpadlíka, když nechtěli obětovat bohům.
- 18 A 9 Efrém v., uč. — Dnes konávala celá osada Malšice děkovný průvod do Tábora. Roku 1829 vznikl požár, když byli všichni na polích, vše zničeno, ale sešlo se tolik milodarů, že celá vesnička znovu zbudována.
- 19 B 8 Gerváz a Protáz m., světci od pradávna uctívání.
- 20 C 7 Panna Maria, Těšitelka sklíčených.
- 21 D 6 Alois, patron mládeže, jinoch v T. J. M. 2. — 1305 † Václav II.
- 22 E 5 Flavius m., příbuzný císaře Domiciána, od něho umučený, konsul (hodnost rovná našemu prezidentství), bratr sv. Plautilly, příbuzný sv. Domitilly.

- 23 F 4 Eltruda p., k.
- 24 G 3 Narození Jana Křtitele. Světec letního slunovratu, proto přemnoho národních i místních zvyků se pojí k tomuto dnu. — U Děčína si vypravují o jednom kamenném sloupu, že to jest zkamenělá dívka. Pověst sděluje, že v neděli 24. června 1614 místo na mši sv. šla na jahody a mezitím, co bylo pozdvihování, tančila; vysvobodit ji prý může čistý jinoch, který od sedmého roku nikdy nezameškal mši sv. a nikdy se v kostele nedíval zvědavě na děvčata. Podobná pověst se vypravuje o třech zkamenělých pannách u Lovosic, které nikdy na nedělní mši sv. nešly a nemocné matce vždy zalhaly.
- 25 A 2 Ct. Ivan poustevník. (Hostimil, prý syn chorvatského knížete Gostimysla.) Jeho kult byl začátkem 18. stol. zvláště vysoký, založeno k jeho cti bratrstvo, schválené Karlem VI. a Klimentem XII., jeho stanovy sestaveny v knihu *Lilium convallium* (Lilie údolní) ve 42 kapitolách — na památku 42 let, co Ivan pod Skalkou poustevničil. — 1241 vítězství nad Mongoly u Olomouce.
- 26 B 1 Jan a Pavel, bratři, m., už v 6. stol. všeobecně uctívání. M. 4. V Netvořicích na Tábořsku konáván dnes prosebný průvod do polí, podobně i v jiných farnostech, a to s nemalou slávou. Na Chebsku sloužena slavná mše sv. jako na velké svátky, odpoledne se šlo se svícemi do polí.
- 27 C ★ Panna Maria Ustavičné Pomoci, velký svátek redemptoristů, slavený v jejich řádě v neděli před sv. Janem.
- 28 D 29 Irenej b., m.
- 29 E 28 »Svátek sv. Petra a Pavla a všech apoštolů.« Od 5. stol. dostávali ostatní znenáhla vlastní dny. Dnes bývaly slouženy dvě mše svaté, jedna ke cti sv. Petra, druhá ke cti sv. Pavla, až Řehoř Veliký uvedl obě na jednu a sv. Pavlu přidělen svátek zítřejší.
- 30 F 27 Památka sv. Pavla.

Červenec, měsíc červenajících se plodů.

- 1 G 26 Nejdražší krve Páně.
- 2 A 25-25 Navštívení Panny Marie.
- 3 B 24 Oldřich b., první světec, jenž byl papežem slavně svatořečen. M. 4. — Dnes býval konáván z Č. Budějovic průvod do Kájova, poutního místa, vzdáleného šest hodin, nazítří se vraceli, vítáni kyticemi a přinášejíce »rybičky« (cukrovinky). Roku 1600 ohrožovalo trvalé sucho veškerou úrodu, katastrofa se zdála neodvratná, ale sotva poutníci poklekli před milostným obrazem Matky Boží v poutním chrámě nanebevzaté Panny, spustil se liják, trval celou noc, nivy se zazelely, řeky plné vody a ryb — proto kytice a rybičky!

- 4 C 23 Prokop v. Kdysi v Čechách zasvěcený svátek. Dekret českého místodržitelství r. 1711 nařizuje, aby se všichni »v den sv. P. zdržovali služebných prací po všechny budoucí časy, ve všech kostelích země tento den s větší zbožností a slávou než doposud slaven a ctěn byl...« Josef II. svátek zrušil, ale lid jej světil dál. Ještě po r. 1860 nikdo toho dne nepracoval. K někdejšímu slovanskému klášteru na Sázavě dnes putoval z širého okolí, kdokoli se mohl na nohy postavit. U Sázavy se prý nesmí ukázat žádná straka, poněvadž sv. Prokop je odtamtud navždy vykázal, když ho rušily při kázání. Příbram slavila ještě v minulém století svátek patrona horníků s nevidanou okázalostí. V předvečer zaléhala do města střelba z Březových hor, taktéž dnes, sotva odzvonilo ranní Anděl Páně. Kromě těch, kteří musili zůstat u nejnutnějších prací, shromáždili se všichni horníci před 9. hodinou; v 9 hodin, provázeni kněžstvem, vyšli s prapory z farního chrámu příbramského, v Březových horách bylo v 10 hodin české kázání před nepřehlednými davy, po něm slavná mše sv. v kapli sv. Petra, kam se směstnalo všecko úřednictvo dolů s měšťany, zatím co horníci stáli venku jako vojíni v řadách, muž vedle muže. Odpoledne bylo vyhrazeno zábavám, svátostným požehnáním slavnost skončila a všecko se vracelo domů.
- 5 D 22 Cyril a Metod.
- 6 E 21 Památka věrných vyznavačů Kristových, pobitých a umučených od husitů. — Goar v. stč.
- 7 F 20 Manželé Klaudius a Zoa m.
- 8 G 19 Kilián, apoštol Franků. Č. 1.
- 9 A 18 Oktáva svátku Navštívení P. M., slavená v Č. již ve stol. 14., zrušená 1915. — Agilolf b., m., stč.
- 10 B 17 Amalie (Libuše) p.
- 11 C 16 Pius I., papež. Č. 1.
- 12 D 15 Marciána p.
- 13 E 14 Marketa, 15letá p., m., jedna ze 14 pomocníků, světice od našich otců neobyčejně uctívána. V římském kalendáři se uvádí 20. července, u nás se slavila dnes. V předvečer dnešního dne zvítězil Přemysl II. u Kressenbrunn nad přesilou věrolomných nepřátel, v jejich ležení nalezeny ostatky této světice. O málo let později neseny za velkého sucha Prahou, aby si věřící od mocné přímluvkyně vyprosili déšť; průvod byl zrovna v břevnovském klášteře, když se spustil liják — bylo to právě 13. července. Proto tam ostatky ponechány a k její cti vedle kláštera zbudován kostel. Před započítím žní poklekávali naši otcové na póli a prosili Boha, Matku Boží a sv. Marketu za zdar; taktéž než začali svážet mandele do stodol. Č. skoro 30, M. přes 15.

- 14 F 13 Bonaventura b., uč., ozdoba řádu sv. Františka.
- 15 G 12 Jindřich k. Č. 1, M. 1. — Zosima a Bonosa, sestry m. Rozeslání (vlastně rozchod) apoštolů. Č. 4, M. 1.
- 16 A 11 Panna Maria Karmelská. Č. 1.
- 17 B 10 Aleš v. — Marina p.
- 18 C 9 Bedřich b., m. O. 2.
- 19 D 8 Vincenc Paulánský z. ř. O. 1.
Druhou neděli po Navštívení P. M. konávaly Ratčice na Zatecku slavné děkovné bohoslužby za to, že jejich okrsek zůstal věren víře Kristově, když celé širé okolí odpadlo ve stol. 16. a 17. k německému luterství; obyvatelé celého kraje se bohoslužeb zúčastnili.
- 20 E 7 Eliáš prorok, patron karmelitánů. — Redemptoristé slaví svátek nejsv. Vykupitele.
- 21 F 6 Daniel prorok.
- 22 G 5 Maria Magdalena. Č. asi 60, M. 25. V Chelčicích v prastaré kapli sv. M. vyvěrá zpod oltáře z pěti pramének křišťálová voda.
- 23 A 4 Apolinář b., m., od 7. stol. ve všech kalendářích. Č. 5. — Libor b. O. 1.
- 24 B 3 Kristina p., m. 4. stol. — Kristina, pastýřka, 13. stol.
- 25 C 2 Jakub větší, bratr Jana evang. Č. přes 130, M. skoro 60. Chrám sv. J. v Praze byl dvakrát zachráněn statečností staroměstských řezníků, jejichž cech měl spolkovou místnost nablízku toho chrámu; po prvé 1420, když husité zbořili všechny pražské kláštery, po druhé 1610, když za vpádu Pasovských se pražská luza rotila a vybíjela řeholní domy i chrámy. — Kryštof m. Č. 2.
- 26 D 1 Anna, matka Rodičky Boží. Její svátek slaven na východě již ve stol. 8., a to 25. července, v Římě teprve po r. 1300, pro celou církev předepsán r. 1584 Řehořem XIII. Č. přes 90 (některá místa mají její jméno, na př. Annaberg), M. přes čtvrt sta. V Plzni každé úterý v předposti sloužena mše sv. ke cti sv. Anny, od oktávy Božího těla do adventu zpívána antifona, rozšířené Zdravas Maria: »... a požehnaná buď i svatá matka tvoje Anna, z nížto bez poskvrny vypučelo panenské tvé tělo; buď nám nápomocná, svatá matko Anno, z které bez poskvrny vypučela svatá Panna Maria«. — Ve Sv. Anně na Čáslavsku jest v lese pramen Sudějov, k němuž se za třicetileté války uchýlily okolní osady s majetkem i dobyt看em, a když bouřné doby minuly, putovali tam i nadále. — Tannaberg, osamělý vrch na Šumavě, byl v letech 1740—1850 jedním z nejproslulejších poutních míst v Č. Každé úterý tam

vítalo poutníky, dnes a příští neděli jich bylo na tisíce, průvody přicházely i z Bavor, milodary všeho druhu svědčily o vděčnosti za vyslyšené prosby; někdy ráno našel duchovní správce i telátko, přivázané ke kostelní bráně. Locket nad Ohří konával každoročně děkovné bohoslužby, k nimž se r. 1742 slibem zavázal. Toho roku 26. července bylo město obklíčeno francouzským vojskem; městská rada, vidouc, že všecken odpor jest marný, spustila s hradeb klíče a list s podmínkami kapitulace. Francouzi dleli celý měsíc v městě, aniž zavdali podnětu k stížnostem, až k osvobození města chorvatskými vojíny. Dík světici, že chránila před drancováním.

- 27 E ★ Pantaleon, jeden ze 14 pomocníků; jim zasvěceno v Č. 7 kostelů, M 2. Jejich kaple v kostele sv. Anny u Kadaně jest poutní místo, kdysi hojně navštěvované.
- 28 F 29 Arnulf b. — Celsus, hošík, m. — Augusta p., stč.
- 29 G 28 Marta, sestra Lazarova, p. — Božena m., s bratřími.
- 30 A 27 Abdon (»Bořivoj«) a Sennen, perští bratři, m.
- 31 B 26-25 Ignác v. Č. 4, M. 1.

Srpen, měsíc Srdce P. Marie.

Slovinci: červenec = mali srpan; srpen = velki srpan; měsíce, kdy vládne srp.

Dožínky . . . , děkovná, radostná slavnost za šťastnou žeň. Dopoledne jdou věřící poděkovat do kostela dárci všeho dobra, cdpoledne vyhrazeno zábavám. Místní zvyky: někde poslední fůra s posledními snopy pěkně oždobena kvítím, nejstarší čeledín s nejhodnější služebnou dívkou ve svátečním úboru odevzdávali hospodáři věnec s přiměřeným blahopřáním. Starozákonní svátek Pod zelenou neboli slavnost stánků nebyla v podstatě jiného leč dožínky, osm dnů trvající — po skončení vinobraní, slavnost radostná jako žádná jiná. I pohané končili žně podobnými slavnostmi. V českých krajích, kde se rodí mnoho třešní, na př. na Hořicku a na Novoměstsku (nad Metují), se konávala slavnost třešní, když všecky sčesány; zúčastnili se jí mladí i staří, a chudí při tom obdarováni chlebem, oděvem a almužnou.

- 1 C 25-24 Petr v okovech. Č. 1, M. 1.
- 2 D 23 Alfons Liguori, z. ř. nejsv. Vykupitele, M. 1.
- 3 E 22 Nalezení ostatků sv. Štěpána, prvomučedníka. Č. 3.
- 4 F 21 Dominik z. ř. Č. 1. — 1306 † Václav III., poslední Přemyslovec.

- 5 G 20 Panna Maria Sněžná, Č. 7, O. 5. (Osvald k. Č. 1, M. 1.) Most konával v neděli po dnešním svátku děkovnou slavnost za osvobození od husitů. Dne 16. dubna 1421 zpusťošil Žižka Chomutov a jeho lidé se chystali na Most. Ale Žižka, před lety v zajetí Mosteckých, byl propuštěn jen na přísahu, že nebude nikdy nepřítelem města. Teď ho na slib upomněli: odpověděl, že se osobně útoku na město nezúčastní. Odpadlý želivský premonstrát Jan Dloubal vedl husity, hrozil, nevzdá-li se město, že hodí přes hradby metacím strojem bratra velitele hradu, jež měl v moci. Mostečtí zůstali neoblomní, jeden šíp z města vystřelený učinil konec mukám ubožákovým. Bránil se hrad, bránilo se město, ale bylo zřejmo, že bídné hradby neodolají náporu, nepřijde-li pomoc. Dne 5. srpna se shromáždily všechny ženy a dívky v kostele, všechny přistoupily k svátostné hostině, všechny vroucně prosily sv. Pannu za přimluvu, sloužena k její cti slavná mše sv., tu přichází zpráva: »Pomoc se blíží!« Husité musili odtáhnout; vylili si zlost na blízkém klášteře. Každoročně v předvečer slavnosti bylo město ozdobeno zelenými věnci, nazítří po slavné mši sv. konán průvod ke čtyřem oltářům jako o Božím těle za účasti městské rady, všech úřadů, cechů, školní mládeže a hostů. V čele průvodu se ubíraly ženy a dívky na památku, že ony vyprosily městu od Matky Boží záchranu a že tehdy k statečností pozbuzovaly bojovníky. Osm dívek neslo obraz Královny nebes, obklopený družičkami se svícemi v rúkou, za nimi šly řady děvčátek i panen v bílém šatě, ozdobené květy a zelenými ratolestmi, za nimi ženy, mužové uzavírali průvod. Odpoledne věnováno kratochvílím.
- 6 A 19 Proměnění Páně. Dnes slaví svůj titulární svátek chrámy, zasvěcené božskému Spasiteli, pod názvem, který není v kalendáři, a které lid obyčejně nazývá chrámy sv. Salvatora. Takových jest v Č. skoro 10, na M. 4. — Vítězství nad Turky u Bělehradu 6. srpna 1456, které zavedlo podnět k zavedení tohoto svátku Kalixtem III. 1457, rozhodli Češi, provázená sv. Janem Kapistránem; proto nový svátek s radostí vítali. — Milostný obraz sv. Salvatora v Chrudimi, velmi uctíváný a zázraky oslavený, za 30leté války vyrvala hrdinně z rukou švédských vojáků manželka měšťana Skákalíka a skryla jej. Když r. 1680 všichni morem nakažení v nedalekých Slatiňanech se uzdravili, připisovali to moci Spasitelově, jehož obraz ctíli, a z votivních (obětních) darů pořídili stříbrný oltář, který rakouská vláda za státního krachu r. 1809 zkonfiskovala jako jiné chrámové poklady, na př. skoro celý loretský poklad v Praze.
- 7 B 18 Kajetán z. ř. Č. 1. — Královice slaví dnes přenesení obrazu Matky Boží. Jeden pán na Týnici jej věnoval ze své domácí kaple klášteru v Plasích s podmínkou, že za to postaví kostel;

stalo se, ale dokončen teprve 1762; za málo let potom klášter Josefem II. zrušen, a obraz přenesen do Kralovic.

- 8 C 17 Cyriak, patron Bílých křížovníků s červených srdcem, v jejichž pražském klášteře našlo první odpočinek tělo sv. Jana Nepomuckého.
- 9 D 16 Jan Vianney v., patron farářů.
- 10 E 15 Vavřinec m., v Římě neobyčejně uctíváný, patron katechumenů, ve středověku patron cechů kuchařů. Bratrstvo svatého Vavřince, cech mistrů a kuchařů všech tří měst pražských, zavazovalo své členy, že nikdo nesmí v postní dny podávat zakázané pokrmy. Č. na 100, M. přes 40. — 1420 zničila tábořská luza zbraslavský klášter se všemi vzácnými písemnickými i uměleckými památkami, zhanobivši i těla zesnulých králů.
- 11 F 14 Filomena m.; její kostel v Kbelích jest poutní místo.
- 12 G 13 Klára p. K nám uvedla klarisky bl. Anežka r. 1234.
- 13 A 12 Hippolyt m. B. 1.
- 14 B 11 Předvečer svátku Nanebevzetí P. M. Mikuláš I. označuje jej r. 858 jako prastarý.
- 15 C 10 Nanebevzetí Panny Marie.
- 16 D 9 Jáchym, otec Rodičky Boží. Č. 1 (Jáchymov). — Rochus m., ochránce proti moru, proto jeho socha na t. zv. morových sloupech v Poličce, Stříbře, Č. Lípě a jinde. Č. 7, B. 2.
- 17 E 8 Hyacint (Jacek) v.
- 18 F 7 Helena k., vd., matka Konstantina Vel.
- 19 G 6 Rufin v.
- 20 A 5 Bernard, z. ř. cisterciáků, kteří u nás měli přemnoho slavných klášterů. (Velehrad, Zlatá Koruna, Vyšší Brod, Zbraslav, Sedlec . . ., mnozí mnichové vytrpěli za husitských bouří mučednickou smrt.)
- 21 B 4 Jaoana Františka de Chantal vd., z. ř.
- 22 C 3 Neposkvrněné Srdce Marie Panny. — 1040 Břetislav I. vítězí nad Jindřichem III. německým u Domažlic.
- 23 D 2 Filip Benitius v. — Zacheus b., obrácený publikán.
- 24 E 1 Bartoloměj ap., od 9. stol. má vlastní svátek. Č. skoro 100, M. skoro 50.
- 25 F ★ Ludvík k. — Vlasta p.
- 26 G 29 Rufus m. V římském kalendáři uváděn o den později, ve staročeských dnes — dnes jest den smrti Přemysla II. a Jana Lucemburského.

- 27 A 28 Josef z Kalasanz, z. ř. piaristů. O. 2.
 28 B 27 Augustin b., uč. Č. 1, M. 2.
 29 C 26 Stětí Jana Křtitele, Č. 10, M. 6. V České Lípě konán dnes děkovný průvod, poněvadž dnes ustala cholera r. 1832 a 1850.
 30 D 25-25 Růžena z Limy p., první americká světice.
 31 E 24 Raymund v.

Září.

Září a říjen — podle Dobrovského odtud, že jeleni říjí, podle Erbena od srbského slova ruján, červený, žlutý — listí žlutne.

- 1 F 23 Jiljí, jeden ze 14 pomocníků, patron Korutan. Zlatnický cech obdržel od Karla IV. r. 1368 ostatky svého patrona Eligia (1. prosinec), a za 10 let potom kostel sv. Jiljí (Aegidia) s podmínkou, že bude oba světce slavit s přiměřenou okázalostí. Patřila jim kaple sv. Eligia v Klementínu, a svůj závazek svědomitě plnili až do zrušení kaple r. 1793. Č. skoro 50. M. přes 30.
 2 G 22 Štěpán k. O. 1.
 3 A 21 Tarazie, služebná.
 4 B 20 Rozalie Panormská, princezna. B. 1.
 5 C 19 Viktorin b., m., stč.
 6 D 18 Erentruda p.
 7 E 17 Bl. Melchior, m. T. J., rodilý Slezan, umučen od Rakoczyho v Košicích 1620. — Regina, p. m., stč.
 8 F 16 Narození Panny Marie. Č. skoro 90, M. přes čtvrt sta.
 9 G 15 Petr Klaver, v. T. J., patron černošských misí.
 10 A 14 Mikuláš Tolentinský, v. řádu poustevníků sv. Augustína. Č. 1.
 11 B 13 Protus a Hyacint, bratři m.
 12 C 12 Jména Panny Marie, hlavní svátek piaristů, slavený dříve v neděli po Narození P. M. Tu neděli bývala hlavní pouť v Lomci u Libějic na Plzeňsku. Tamější chrám zbudoval v letech 1695—1702 Filip kníže Longueval po vůli svého otce Karla, který se k tomu zavázal slibem za strašné bouře při plavbě do Španělska jako císařský vyslanec. Přivezl s sebou ze dřeva vyřezávaný obraz sv. Panny, ale nenadálá smrt mu znemožnila provést zamýšlený plán. Č. 5, M. 5.

- 13 D 11 Maternus b., učedník sv. Petra. Č. 1.
- 14 E 10 Povýšení sv. kříže. Na východě slaven dnes dávno předtím, než císař Heraklius dobyl kříže z moci pohanských Peršanů, svátek sv. kříže, poněvadž dnes Helenou nalezen. Teprve po r. 700 oba svátky odděleny. Č. přes 50, M. 30.
- 15 F 9 Bolestné Matky Boží, druhý svátek, slavený zprvu jen v řádě servitů.
- 16 G 8 Ludmila vd., m. Pokud mi známo, není jí na Moravě zasvěcen ani jediný chrám, a v Čechách pramaličko — neprávem zapomenutá světice, která s manželem byla první, jež na Velehradě od Metoda obmyta vodou spásy, jedna z prvních, která přijala osvětlení pravdy Kristovy, první, která svou krví z kropila těžký úhor naší vlasti, aby vydal símě, světice, která nám vychovala sv. Václava.
- 17 A 7 Lambert b., m., jenž otevřeně káral neřesti »královského domu« (v Belgii), a proto »od vinných nevinný zabit byl«. O. 1.
- 18 B 6 Ariadna p., m.
- 19 C 5 Januarius a druzi m.
- 20 D 4 Eustach (Stach) s manželkou a syny m. Č. 1.
- 21 E 3 Matouš ap., evangelista. Č. skoro 20, O. 6, B. 1.
- 22 F 2 Mořic, voják m., s druhy. O. 2.
- 23 G 1 Tekla p., m., požívající od pradávna velké úcty. Č. 2.
- 24 A ★ Matka milosrdenství, hlavní svátek řádu mercedářů k vykupování zajatých.
- 25 B 29 Kleofáš, jeden z emauzských učedníků.
- 26 C 28 Cyprián a Justina m., od pradávna uctívání.
- 27 D 27 Kosma a Damián, lékaři, bratři, nejstarší patroni země České; v jejich kapli u nynějšího emauzského kláštera v Praze se prý sv. Václav často modlival, jim zbudoval chrám ve St. Boleslavi. Dnes, ve svátek sv. Ivo, patrona právníků, a v den Neposkvrněného Řočetí konány v chrámě Panny Marie před Týnem slavné universitní bohoslužby s latinským kázáním, jichž se musil profesorský sbor spolu s posluchači zúčastnit. Zvyk zrušen r. 1782.
- 28 E 26-25 Václav k., m., dědic a ochránce země České, † 929 ve Staré Boleslavi. — 1330 † královna Eliška, poslední Přemyslovna.
- 29 F 25-24 Michael archanděl, patron církve, světec podzimní rovnodennosti, uctíváný v Čechách již za sv. Václava. Č. na 70, O. přes 20, B. 12.
- 30 G 23 Jeronym v., uč. Pražská universita slavila svátek tohoto učitele Písma svatého co zasvěcený. Č. 1, B. 1.

Říjen, měsíc Královny růžencové.

- 1 A 22 Remigius b. Č. 1.
- 2 B 21 Andělé strážní, svátek slavený do r. 1911 první neděli v září, u našeho lidu velmi oblíbený, nyní skoro zapomenutý.
- 3 C 20 Terezička od Jezulátka.
- 4 D 19 František z Assisi z. ř., jenž měl u nás přemnoho klášterů a jehož členové požehnaně působili; v době po válce 30leté spolu s jesuity jako lidoví misionáři kapucíni, jedna ze tří větví řádu sv. Františka; Č. asi 10, O. 5, B. 1.
- 5 E 18 Placid m. s druhy z řádu sv. Benedikta.
- 6 F 17 Bruno, z. ř. kartuziánů. V Č. byly dvě kartouzy; na Smíchově, zvaná Mariánskou zahradou, zničená husity, a u Jičína, založená 8. prosince 1627, zrušená Josefem II., stejně jako kartouza brněnská v Králově Poli.
- 7 G 16 Královna sv. Růžence, ve starých kalendářích svátek Panny Marie Vítězné, na památku vítězství nad Turky u Lepanta r. 1571. Růžencové bratrstvo v Kadani (1653—1785) mělo při zrušení 20.000 členů. Josef II. zrušil nejen všechna růžencová bratrstva, nýbrž i svátek, ale někde jej slavili dál, na př. v Lochovicích u Prahy. Kaple Královny růžencové u Radošovic na Táborsku jest poutní místo. O. 2.
- 8 A 15 Brigita k., vd.
- 9 B 14 Diviš (Dionysius Areopagita, učedník sv. Pavla). Č. 2, O. 1.
- 10 C 13 František Borgiáš, v. T. J.
Gereon, Viktor, Florencius m., stč.
- 11 D 12 Mateřství Panny Marie, spolu s vánocemi hlavní svátek salvatoriánů.
- 12 E 11 Maxmilián z Lorchu, patron Bavor a Rakouska. Č. 1, O. 1.
- 13 F 10 Eduard k., v.
- 14 G 9 Kalixt, papež, m.
- 15 A 8 Terezie z Avily, obnovitelka karmelitánů. Č. 1.
- 16 B 7 Hedvika k., vd., patronka Slezska. — Havel v.; Č. na 30, M. 7. — Populární světec, jeho jméno dáváno dítkám častěji než na př. Vojtěch; podle něho počítány dny jako podle sv. Šebestiána; světec podzimu, jako sv. Jiří světec jara..., od sv. Havla do sv. Jiří se zvonilo »zimní Anděl Páně«, ráno později, večer dříve; od sv. Jiří do sv. Havla »letní Anděl Páně«. Den po sv. Havlu volen v Praze rektor university;

později, když konána volba pololetní, vybrán pro druhou den po sv. Jiří.

- 17 C 6 Marketa Alacoque p., spolu se svým duchovním vůdcem bl. Klauziem de la Colombière dopomohla úctě k nejsv. Srdci Páně, dotud ojediněle pěstované, k rozmachu po celé církvi.
- 18 D 5 Lukáš evangelista, patron malířů. — Pražský cech stanovil: »Všichni členové se zúčastní v předvečer svátku nešpor, ve svátek budou přítomni mši sv. ve svém chrámě Panny Marie, všichni obětují společně devítiliberní voskovici zlatem a stříbrem zdobenou.« (Od r. 1348—1784.)
- 19 E 4 Petr z Alkantary, františkánský světec, v Plzni oslavovaný slavnými bohoslužbami.
- 20 F 3 Věra p., m. — Irena p., m.
- 21 G 2 Voršila a 10 družek, p., m. Č. 6.
- 22 A 1 Vendelín, patron pastýřů, jeden ze 14 pomocníků, patřil u nás k nejoblíbenějším světcům. Č. 2, O. 1.
- 23 B ★ Severin b. Dnes začínávala na Karlově devítitýdenní pobožnost matek, trvající do svátku Narození Páně; prosily za požehnání a ochranu svým dítkám a zasvěcovaly je v tom kostele nebeské Královně.
- 24 C 29 Rafael archanděl. Č. 1.
- 25 D 28 Chryasant a Daria, manželé, m.
- 26 E 27 Elzeard a Delfína, žili v panenském manželství.
- 27 F 26 Sabina m. — Kapitolina a její služebná Erotheis m.
- 28 G 25-25 Šimon a Juda Tadeáš apoštolé, od 9. stol. mají svůj svátek. Brandýs nad Orlicí postavil svému patronovi sv. Tadeášovi na náměstí sochu r. 1718. Pro náš národ významný den 1918. — Č. kolem 30, M. 3.
- 29 A 24 Narcis b. — Eusebia p., m.
- 30 B 23 Alfons Rodriguez, bratr-laik T. J.
- 31 C 22 Volfgang, rezenský biskup, jenž velkodušně dovolil odštěpení Čech od jeho diecése a zřízení pražského biskupství. Žádný mohučský arcibiskup po celá staletí nebyl stejně velkomyslný, když se čeští králové a knížata vsí silou domáhali zřízení arcibiskupství. Č. 2, M. 2. — U Chuděnic na Plzeňsku bývalo na vrcholku Volfgangově poutní místo, Heřman Černín a jeho syn František tam postavili nádherný chrám ke cti světcově, dokončen 1725, za 60 let zrušen Josefem II., stavba zbořena a kameny rozvezeny.

Listopad, měsíc dušičkový.

Ve staroslovanštině a v chorvatštině se tak nazývá předešlý měsíc.

- 1 D 21 Všech svatých. Když 3. listopadu 1648 přicválal k Praze rychloposel se zprávou, že uzavřen vestfálský mír, a když tudíž Švédové upustili od dalšího dobývání Starého a Nového Města pražského, zavázal se magistrát obou měst slibem, že každoročně se vším personálem a s představenými cechů přistoupí v dnešní den ke stolu Páně, Staré Město ve chrámě týnském, Nové u sv. Jindřicha. V premonstrátském klášteře v Teplé bývali o velikonocích a dnes chudí obdarování odloženými šaty členů konventu, kromě toho na Zvěstování P. M., Zelený čtvrtek, sv. Norberta a na posvěcení chrámu pohoštěno 400—500 chudých z okolí. — Č. skoro 60, M. přes čtvrt sta.
- 2 E 20 Dušiček. S jakou pietou vzpomínali naši předkové tohoto dne všech drahých zesnulých své rodiny a svého příbuzenstva, svědčí na př. Božena Němcová v Babičce. V předvečer rozsvěcovaly děti svíčky na hrobech i doma, a na hřbitově i doma konány za ně modlitby; v některých krajích zbytek dne (1. listopadu) tráven v klidu a sebranosti, na stůl přicházely postní pokrmy. Jinde na Dušičky se pojídají »caletky«, jakési pečivo, připomínající poněkud zelenočtvrteční jidášky. — Z pověstí a legend, jimiž ovinut dnešní vážný den, uvádíme aspoň tuto. Kdo by prý o půlnoci přišel do chrámu, viděl by jej celý ozářený, u oltáře kněze v posvátném liturgickém rouchu slavit potichu dojemně svatá tajemství, chrám plný . . . , to prý dušičky smějí při večerním Anděl Páně 1. listopadu opustit své truchlivé kraje bolesti a toužení, dostane se jim aspoň několikahodinové úlevy, a při dnešním ranním Anděl Páně musí být zase v očistných plamenech. — Na smrt nemocný Karel IV. vydal 1378 nový mincovní řád, poslední blahodárnou památku své požehnané vlády.
- 3 F 19 Justus m., patron Terstu. Č. 1. — Hubertus b., patron myslivců. Č. 1.
- 4 G 18 Karel Boromejský b. Č. 3, M. 2. Sestry sv. Karla B. uvedeny k nám r. 1839 z Nancy.
- 5 A 17 Svatých ostatků, chovaných v našich chrámech.
- 6 B 16 Leonard v., velmi uctíváný co ochránce cestujících, osvoboditel zajatců. Č. 12, M. 8.
- 7 C 15 Andělko m. — Květoslav b., stč.
- 8 D 14 Bohumír b. — 1620 Bílá hora, po níž němečtí vůdcové českého národa Thurn, Fels, Mansfeld i Zimní král ujeli za hranice, ponechavše národ osudu.

- 9 E 13 Posvěcení basiliky sv. Spasitele v Lateráně, »matky všech svatých veškeré církve«.
- 10 F 12 Nymfa m.
- 11 G 11 Martin b., u nás jako jinde velmi uctíváný. Č. na 80, M. 35.
- 12 A 10 Benedikt s bratřími m., patronové země České; pražská universita slavívala jako zasvěcený svátek. († 1005.)
- 13 B 9 Stanislav Kostka, v. T. J., patron noviců. B. 1. — Britius (Brikcí) b., uctíváný od 9. stol. Č. 1.
- 14 C 8 Josafat b., m. za sjednocení Slovanů v pravé víře.
- 15 D 7 Leopold k. B. 3. — Albert Vel. b. uč.
- 16 E 6 Otmar v., stč. Č. 1.
- 17 F 5 Řehoř Divotvorce b.
- 18 G 4 Odo, opat kláštera clunyackého a zakladatel jeho světové pověsti. Členové vynikali učeností a svatostí života i přísnou kázní. Náš klášter kladrubský, známý ze sporu Václava IV. s arcibiskupem Janem z Jenštejna (spor, jenž dal podnět k mučednické smrti sv. Jana Nepomuckého), patřil též ke clunyacké kongregaci.
- 19 A 3 Alžběta k., vd. Č. přes 10, M. 4.
- 20 B 2 Felix de Valois v., viz 8. únor.
- 21 C 1 Obětování Panny Marie. Č. 1, M. 1. — 1344 nastolen první arcibiskup pražský.
- 22 D ★ Cecilie p., m., patronka hudebníků. B. 2.
- 23 E 29 Kliment, papež, jehož ostatky přinesl sv. Cyril a Metod na Moravu a pak do Říma; kostely jimi založené bývaly zasvěcovány tomuto světcí, na př. nejstarší český kostel na Levém Hradci. U nás velmi uctíván. Č. 10, M. 3.
- 24 F 28 Jan z Kříže uč., člen karmelského řádu.
- 25 G 27 Kateřina, jedna ze 14 pomocníků, světice u nás neobyčejně uctívána, její den v českých dějinách velevýznamný. Toho dne r. 1332 zvítězil Karel IV. u Santa Felice (jako správce lombardských měst), 1355 zachráněn při spiknutí v Pise; z vděčnosti za to vyzdobil kapli této světice na Karlově Týně co nejnádherněji, Arnošt z Pardubic prohlásil její svátek za zasvěcený pro celé Čechy, což trvalo do r. 1771; též filosofická fakulta pražské university světí svátek patronky filosofů jako zasvěcený. I jiné šťastné události našich dějin, méně významné, připadly na dnešní svátek. Č. skoro 60, M. skoro 30.
- 26 A 26-25 Konrád, kostnický biskup, jehož ostatky byly na kostnickém sněmu na hlavním oltáři katedrály při volbě Martina V., kterou odstraněn rozkol, a později zachráněny před protestanty do Prahy.

- 27 B 25-24 Zjevení Neposkvrněné Panny sestře řádu sv. Vincence v Paříži r. 1830.
- 28 C 23 Květoslav b., m.
- 29 D 22 Illuminata (Světluška) p. — 1378 † Karel IV.
- 30 E 21 Ondřej apoštol, od 5. stol. má vlastní svátek. Č. skoro 20, O. 10, B. 2.

Prosínek.

Jiní Slované tak nazývají leden; jméno odvozeno pravděpodobně od slovesa prosinjeti, které v illyrském jazyce znamená osvécovat..., slunko ke konci měsíce zase stoupá. V staročeských kalendářích čteme »prasínek« — pak by mělo jeho jméno vztah k hospodářství.

- 1 F 20 Eligius, patron zlatnického cechu, viz 1. září.
- 2 G 19 Mučednická rodina: Flavián a manželka Dafrosa s dcerami Demetrií a Bibiánou.
- 3 A 18 František Xaverský, v. T. J., patron misí. Č. asi 5, M. 1.
- 4 B 17 Barbora, jedna ze 14 pomocníků, patronka horníků, protože ochránkyně před náhlou a nenadálou smrtí, proto i patronka Kutné Hory, někdejšího hornického města; i v Příbrami slaven její svátek hojným přijímáním sv. svátostí. Č. skoro 40, M. 12. Starý Knín u Prahy vídával dnes přistupovat k eucharistické hostině až na 800 poutníků, nedbajících nepříznivého zimního počasí.
- 5 C 16 Jitka (Judita).
- 6 D 15 Mikuláš b., patron pekařských cechů a křesťanské charity. V Praze se konával svatomikulášský průvod, obcházející domy a strašící maličké, s takovou pompou, že městská rada musila proti tomu vystoupit; roucho představitele světcova plno zlatých a stříbrných skvostů, jeho komonstvo nepřehledné; při tom tropen rámus a povyk až příliš veliký. Č. přes 100, M. přes 40.
- 7 E 14 Ambrož, patron včelařů, viz 4. duben. — Předvečer svátku Panny bez poskvrny počaté.
- 8 F 13 Neposkvrněného Početí nejbl. Marie Panny, patronky řádů sv. Františka a nejsv. Vykupitele i Mariánských družin.
Třebaže toto tajemství bylo v naší vlasti uctíváno od pradávna, přece v době, kdy prohlášeno dogma N. P., nebylo v Čechách více než 10 chrámů jemu zasvěcených, na Moravě dnes něco přes 10 (B. 3, O. 8). — 1369 † Konrád Waldhausen.

- 9 G 12 Valerie p., m. — Leokardie p., m.; povzbuzena tím, co slyšela o hrdinnosti mladičké Eulalie, mužně podstoupila pro Krista muky i smrt.
- 10 A 11 Eulalie v Meridě ve Španělsku, 12letá mučednice, krutě mučena s družkou Julií.
- 11 B 10 Damasus, papež.
- 12 C 9 V Alexandrii několik panen; dvě jménem Ammonarie, s nimi Merkurie a Dionysie.
- 13 D 8 Lucie p., m. Č. 1. — Otilie p., m.
- 14 E 7 Nikasius se sestrou Eutropií m.
- 15 F 6 Kristina, otrokyně, která obrátila k víře Kristově celý kmen za Černým mořem, jehož vládce ji své manželce dal za služebnou, ve válce ukořistěnou.
- 16 G 5 Eusebius b., m. — Albína p., m. — Ve vandalském pronásledování přemnoho panen-mučednic.
- 17 A 4 Lazar, bratr Marty a Marie bethanské. — Pražská univerzita slavila tento den, kdy v liturgii začínají tak zvané velké antifony, bezprostřední příprava na den Narození Páně, jako svátek.
- 18 B 3 Očekávání porodu nejbl. Marie Panny. Za pradávna dnes na některých místech slaven svátek Zvěstování P. M.
- 19 C 2 Adléta k., vd.
- 20 D 1 Evžen.
- 21 E ★ Tomáš apoštol, jenž byl Kristu tak blízký a nejdéle pochyboval o jeho božském poslání... Vzkříšený Kristus mu přinesl světlo..., přináší světlo lidstvu, které v nehlubších temnotách..., dnes nejkratší den, největší tmy! Č. 4, M. 1.
- 22 F 29 Anděla p.
- 23 G 28 Viktorie, obrácena od Anatólie, obě m.
- 24 A 27 Předvečer Narození Páně.
- 25 B 26 Narození Páně.
- 26 C 25-25 Štěpán, prvomučedník. Č. skoro 15, M. 3.
- 27 D 24 Jan evangelista. Dříve míval v Č. ještě druhý svátek 25. června. Č. 3, B. 2.
- 28 E 23 Neviňátek; jim zasvěcena Betlemská kaple, odkud se rozlilo na naši vlast tolik neštěstí; patří k nejstarším svátkům církve.
- 29 F 22 Tomáš Becket b., m. Č. 1, M. 1.
- 30 G 21 David, praotec P. M.; již v kalendářích 9. stol. —
- 31 A 20-19 Silvestr, papež.

STALETÝ KALENDÁŘ. (TABULKY.)

I. Léta.

00*	01	02	03	—	04	05
06	07	—	08	09	10	11
—	12	13	14	15	—	16
17	18	19	—	20	21	22
23	—	24	25	26	27	—
28	29	30	31	—	32	33
34	35	—	36	37	38	39
—	40	41	42	43	—	44
45	46	47	—	48	49	50
51	—	52	53	54	55	—
56	57	58	59	—	60	61
62	63	—	64	65	66	67
—	68	69	70	71	—	72
73	74	75	—	76	77	78
79	—	80	81	82	83	—
84	85	86	87	—	88	89
90	91	—	92	93	94	95
—	96	97	98	99	—	—

Staletí.

0	7	14	17	21	25	29	C	B	A	G	F	E	D	
1	8	15 do 4. X. 1502						D	C	B	A	G	F	E
2	9	od 15. X. 1582	18	22	26	30	E	D	C	B	A	G	F	
3	10						F	E	D	C	B	A	G	
4	11	15	19	23	27	31	G	F	E	D	C	B	A	
5	12	16	20	24	28	32	A	G	F	E	D	C	B	
6	13						B	A	G	F	E	D	C	

Litera nedělní.

*) Tento rok jest přestupný v kalendáři juliánském (do 1582) vždycky, v kalendáři gregoriánském pouze ve staletích tučným písmem vyznačených, tedy v předposledním řádku.

II. Měsíce.

	leden říjen	květen	srpen (únor)	únor březen listopad	červen	září prosinec	duben červenec (leden)
(zároveň litera nedělní)							
A	a	g	f	e	d	c	b
G	g	f	e	d	c	b	a
F	f	e	d	c	b	a	g
E	e	d	c	b	a	g	f
D	d	c	b	a	g	f	e
C	c	b	a	g	f	e	d
B	b	a	g	f	e	d	c

III. Dny.

	1	2	3	4	5	6	7
	8	9	10	11	12	13	14
	15	16	17	18	19	20	21
	22	23	24	25	26	27	28
	29	30	31				
a	neděle	pondělí	úterý	středa	čtvrtek	pátek	sobota
g	pondělí	úterý	středa	čtvrtek	pátek	sobota	neděle
f	úterý	středa	čtvrtek	pátek	sobota	neděle	pondělí
e	středa	čtvrtek	pátek	sobota	neděle	pondělí	úterý
d	čtvrtek	pátek	sobota	neděle	pondělí	úterý	středa
c	pátek	sobota	neděle	pondělí	úterý	středa	čtvrtek
b	sobota	neděle	pondělí	úterý	středa	čtvrtek	pátek

IV. Epakty.

Zlatý počet	do r. 1582	od r. 1583–1699	od r. 1700–1899	od r. 1900–2199	od r. 2200–2299	od r. 2300–2399
1	8	1	✱	29	28	27
2	19	12	11	10	9	8
3	✱	23	22	21	20	19
4	11	4	3	2	1	✱
5	22	15	14	13	12	11
6	3	26	25	24	23	22
7	14	7	6	5	4	3
8	25 . 24	18	17	16	15	14
9	6	29	28	27	26	25
10	17	10	9	8	7	6
11	28	21	20	19	18	17
12	9	2	1	✱	29	28
13	20	13	12	11	10	9
14	1	24	23	22	21	20
15	12	5	4	3	2	1
16	23	16	15	14	13	12
17	4	27	26	25	24	23
18	15	8	7	6	5	4
19	25 . 26	19	18	17	17	15

Kdyby někoho těšilo počítat velikonoce pro další staletí, nechať umístí rok 2400—2499 do předposledního sloupce (s první epaktou 28) a rok 2500 až 2599 do posledního (s první epaktou 27); r. 2600—2899 má cyklus epakt o jednu menší než v posledním sloupci (začíná 26) a rok 2900—3099 o dvě menší (začíná 25). Bude snad někdo zvědav ještě na velikonoce ve 4. tisíciletí?

V. Pohyblivé svátky.

Epakty	Litera ned. ¹⁾	Neděle Devítník ²⁾	Popelec ³⁾	Neděle velikonoční	Neděle svatodušní ⁴⁾	Božího těla ⁵⁾
23	D	18. ledna	4. února	22. března	10. května	21. května
22	E	19. ledna	5. února	23. března	11. května	22. května
21	F	20. ledna	6. února	24. března	12. května	23. května
20	G	21. ledna	7. února	25. března	13. května	24. května
19	A	22. ledna	8. února	26. března	14. května	25. května
18	B	23. ledna	9. února	27. března	15. května	26. května
17	C	24. ledna	10. února	28. března	16. května	27. května
16	D	25. ledna	11. února	29. března	17. května	28. května
15	E	26. ledna	12. února	30. března	18. května	29. května
14	F	27. ledna	13. února	31. března	19. května	30. května
13	G	28. ledna	14. února	1. dubna	20. května	31. května
12	A	29. ledna	15. února	2. dubna	21. května	1. června
11	B	30. ledna	16. února	3. dubna	22. května	2. června
10	C	31. ledna	17. února	4. dubna	23. května	3. června
9	D	1. února	18. února	5. dubna	24. května	4. června
8	E	2. února	19. února	6. dubna	25. května	5. června
7	F	3. února	20. února	7. dubna	26. května	6. června
6	G	4. února	21. února	8. dubna	27. května	7. června
5	A	5. února	22. února	9. dubna	28. května	8. června
4	B	6. února	23. února	10. dubna	29. května	9. června
3	C	7. února	24. února	11. dubna	30. května	10. června
2	D	8. února	25. února	12. dubna	31. května	11. června
1	E	9. února	26. února	13. dubna	1. června	12. června
*	F	10. února	27. února	14. dubna	2. června	13. června
29	G	11. února	28. února	15. dubna	3. června	14. června
28	A	12. února	1. března	16. dubna	4. června	15. června
27	B	13. února	2. března	17. dubna	5. června	16. června
25. 26	C	14. února	3. března	18. dubna	6. června	17. června
25. 24	D	15. února	4. března	19. dubna	7. června	18. června
	E	16. února	5. března	20. dubna	8. června	19. června
	F	17. února	6. března	21. dubna	9. června	20. června
	G	18. února	7. března	22. dubna	10. června	21. června
	A	19. února	8. března	23. dubna	11. června	22. června
	B	20. února	9. března	24. dubna	12. června	23. června
	C	21. února	10. března	25. dubna	13. června	24. června

¹⁾ V přestupném roce, kterýž má dvě nedělní litery, přichází zde v úvahu druhá, platící pro měsíce březen až prosinec; pro leden a únor platí litera o řádek nižší. Na příklad: pro přestupný rok 1948 je udána litera D—C, epakta 19; pro velikonoce platí tedy řádek, na němž vidíš literu C (28. března; letnice 16. květen; Boží tělo 27. květen), ale pro Devítník a Popelec, padající do února, platí řádek následující, kde vidíš literu D, tedy Devítník 25. ledna, Popelec 11. února.

²⁾ V přestupném roce o den později!

³⁾ V přestupném roce o den později, padne-li do února.

⁴⁾ Odečti deset dní a máš svátek Nanebevstoupení Páně; na příklad v 2. řádku: 11. květen — 10 = 1. květen.

⁵⁾ Přidej osm dní a máš svátek Srdce Páně; na příklad 1. řádek: 21. květen + 8 = 29. květen.

VI.

Do r. 1582 — a	od r. 2900 — G	od r. 4600 — O
od r. 1583 — A	od r. 3100 — H	od r. 4700 — P
od r. 1700 — B	od r. 3400 — J	od r. 4800 — O
od r. 1900 — C	od r. 3500 — K	od r. 4900 — P
od r. 2200 — D	od r. 3600 — J	od r. 5000 — R
od r. 2300 — E	od r. 3700 — K	od r. 5300 — S
od r. 2400 — D	od r. 3800 — L	od r. 5500 — T
od r. 2500 — E	od r. 4100 — M	od r. 5800 — U
od r. 2600 — F	od r. 4300 — N	od r. 5900—5999 — V

VII.

C	Y	L	g	U	H	d	R	E	a	N	B	X	K	f
29	10	21	2	13	24	5	16	27	8	19	★	11	22	3
T	G	C	P	D	Z	M	A	V	J	e	S	F	b	O
14	25. ²⁵	6	17	28	9	20	1	12	23	4	15	26	7	18

VIII.

Nedělní písmeno pro rok N lze též vypočíst.

Léta	do r. 1582	od r. 1583	od r. 1700	od r. 1800	od r. 1900	od r. 2100	od r. 2200	od r. 2300	od r. 2500
a	2	5	6	0	1	2	3	4	5

Letopočet dělíš čtyřmi; nehledě ke zbytku, připočteš výsledek k leto-
počtu, odečteš od něho číslici *a* z hořejší tabulky, dělíš sedmi, zbytek ti udá
nedělní literu podle této tabulky:

Zbytek	0	6	5	4	3	2	1
Nedělní písmeno	A	B	C	D	E	F	G

Krátce vyjádřeno: pro rok N vypočteme takto:

$$N : 4 = x.$$

$$N + x = y.$$

$$y - a = z.$$

$$z : 7 \dots \text{zbytek.}$$

Pro přestupný rok nalezená litera platí pro měsíce březen až prosinec, sousední vpravo od ní pro leden a únor.

Příklad: Hledáš literu pro rok 1854.

$$1854 : 4 = 463.$$

$$1854 + 463 = 2317.$$

a ze svrchní tabulky pro léta 1800—1900 jest 0; od čísla 2317 netřeba nic odečítat.

$$2317 : 7 = 331, \text{ zbytek } 0, \text{ odpovídá ve spodní tabulce liteře } A.$$

Litera pro rok 1948:

$$1948 : 4 = 487.$$

$$1948 + 487 = 2435.$$

a ze svrchní tabulky pro léta 1900 — 2100 = 1.

$$2435 - 1 = 2434.$$

2434 : 7 = 347, zbytek 5, jemu odpovídá ve spodní tabulce litera C; ale rok 1948 jest přestupný, litera C platí pro březen až prosinec; pro leden a únor platí její sousedka vpravo D.

Snadněji zjistíš nedělní literu v tabulce I.

IX. Velikonoce od r. 1950—2000.

1950 — 9. dubna	1967 — 26. března	1984 — 22. dubna
1951 — 25. března	1968 — 14. dubna	1985 — 7. dubna
1952 — 13. dubna	1969 — 6. dubna	1986 — 30. března
1953 — 5. dubna	1970 — 29. března	1987 — 19. dubna
1954 — 18. dubna	1971 — 11. dubna	1988 — 3. dubna
1955 — 10. dubna	1972 — 2. dubna	1989 — 26. března
1956 — 1. dubna	1973 — 22. dubna	1990 — 15. dubna
1957 — 21. dubna	1974 — 14. dubna	1991 — 31. března
1958 — 6. dubna	1975 — 30. března	1992 — 19. dubna
1959 — 29. března	1976 — 18. dubna	1993 — 11. dubna
1960 — 17. dubna	1977 — 10. dubna	1994 — 3. dubna
1961 — 2. dubna	1978 — 26. března	1995 — 16. dubna
1962 — 22. dubna	1979 — 15. dubna	1996 — 7. dubna
1963 — 14. dubna	1980 — 6. dubna	1997 — 30. března
1964 — 29. března	1981 — 19. dubna	1998 — 12. dubna
1965 — 18. dubna	1982 — 11. dubna	1999 — 4. dubna
1966 — 10. dubna	1983 — 3. dubna	2000 — 23. dubna

Podle tabulky V. možno zjistit všechny ostatní pohyblivé svátky. Na př. pro rok 2000 — velikonoce 23. dubna; v tabulce V. vidíš 23. duben pro velikonoční neděli na třetím řádku od konce, a na téže linii čteš: »Nedělní písmeno A (pro březen až prosinec — přestupný rok!), Popelec 8. března, svatcdušní neděle 11. máje, Božího těla 22. června...«

Zjištění týdenního dne.

(Návod k užití tabulky na str. 732.)

Na který den v týdnu připadl 8. prosinec 1854?

Číslo roku 1854 rozlož na století (18) a desítky (54).

V tabulce I. vyhledej dole vlevo číslici století; najdeš ji na 3. řádku. Pak vyhledej v téže tabulce vpravo nahoře číslici desítky (54); najdeš ji v pátém sloupci. Pak najdi, kde se vyhledaný řádek s vyhledaným sloupcem dole vpravo křížují, a najdeš v poli, kde se protínají, písmeno A — nedělní literu dotyčného roku. Viz potom tabulku II., nadepsanou »měsíce«, vyhledej v ní nahoře sloupec se jménem prosinec a urči, která malá litera mu odpovídá na řádku, označeném nedělní literou, vyhledanou v první tabulce (A); najdeš písmeno malé c. Ve III. tabulce pak viz, kde se křížuje řádek s písmenem c a sloupec s číslicí dne v měsíci, který chceš určit, tedy 8., a máš hledaný den: pátek. Dej však pozor při přestupném roku! Leden a únor pro přestupný rok, jakož i čísla přestupných roků v tabulce I. jsou tučně vytištěny! Přestupný rok má dvě nedělní litery, jednu pro leden a únor, druhou pro ostatní měsíce. V tabulce I. udaná litera pro březen až prosinec; leden a únor mají literu vlevo od ní. Nedělní litera znamená, že v kalendáři na str. 707 nn všechny dny jí označené jsou neděle. Roku 1854 tedy všechny dny, označené písmenem A: 1., 8., 15. leden atd. Všecky dny, označené v kalendáři písmenem B, jsou pondělky, všechny dny »C« úterky atd. R. 1913 měl nedělní literu E; všechny dny jí v kalendáři na str. 707 označené byly neděle, všechny dny »F« byly pondělky, všechny dny »A« byly středy atd.

Na který den připadne 2. únor r. 2012? Počínáme si podobně. Číslice stol. »20« jest na 6. řádku v tabulce I. dole vlevo, desítky »12« v druhém sloupci vpravo nahoře (tučně vytištěná, přestupný rok!) křížují se v poli, kde jest písmeno G, tedy nedělní litera pro rok 2012. V tabulce II. vyhledáme nahoře únor vytištěný tučně (přestupný rok!), jemu odpovídá na řádku druhém písmeno e; v tabulce III. zjistíme čtvrtek. Litera pro leden a únor jest nalevo od G, tedy A; chceš-li se jí držet, vyhledej v tabulce II. sloupec, v němž únor vytištěn slabě, a zjistíš, že řádek A se protíná se sloupcem s číslicí 2 v poli označeném malým e, a v tabulce III. zjistíš zase čtvrtek.

Což 2. únor r. 2000? Číslo století vytištěno tučně! Rok 2000 jest přestupný (nikoli rok 1900, 2100 . . .); má tedy též dvě nedělní litery: A, a nalevo od něho B, tuto pro leden a únor. (Hledaný den: středa — v tabulce II. užiješ buďto nalezené litery A, a vezmeš sloupec s jménem února tučně vytištěným, nebo nedělní litery pro únor B, a vezmeš sloupec s jménem února slabě vytištěným.)

Jinak lze zjistit den v týdnu výpočtem, uvedeným na str. 736; určíš nedělní literu a podle ní snadno určíš v kalendáři na str. 707 kterýkoli den. Na př. pro r. 1948 vypočítána na str. 737 nedělní litera D—C. V lednu a v únoru jsou v kalendáři na str. 707 všechny dny označené »D« neděle; v ostatních měsících jsou neděle dny označené »C«.

Velikonoce.

Že křesťanské velikonoce se slaví první neděli po jarním úplňku, ví kde-kdo. Tento zvyk byl zaveden v církvi proto, aby věřící neslavili velikonoce spolu se židy, kteří začínali velikonoční týden toho dne, na který první jarní úplněk padl, ať to byl pátek, jako v den smrti Páně, nebo sváteční sobota nebo kterýkoli jiný týdenní den. Na východě se věřící drželi na mnohých místech židovského způsobu, až teprve sněm nicejský zavedl r. 325 jednotu. Tím dosaženo i toho, že výroční den smrti Páně byl vždy pátek a výroční památka jeho zmrtvýchvstání neděle.

Roku 1943, kdy padly velikonoce na 25. duben, tedy na nejzazší mez, za niž už nemohou, psaly noviny: »Letos byl úplněk 90 minut před půlnocí z 21. na 22. březen. Kdyby byl jen o půl druhé hodiny později, nemusili bychom na velikonoce čekat celý měsíc, byly by slaveny hned příští neděli, tedy 28. března.« Toto pojetí je docela nesprávné. Křesťanské velikonoce se slaví sice první neděli po jarním úplňku, ale ne po úplňku astronomickém, nýbrž po úplňku uměle vypočítaném. Jinak ani nelze. Podává-li reforma kalendáře, zavedená Řehořem XIII., návod, jak vypočítat velikonoční svátky celé tisíce let napřed, jest zřejmo, že se při tom řídí jistými tabulkami a cykly, a ty, třebaže se hledí ke skutečnému astronomickému úplňku přimknout co nejvíce, přece se poněkud od něho liší; jinak by výpočet, jenž má být co nejjednodušší, byl tak složitý, že by jen odborní astronomové byli s to vypočítat velikonoce vpřed i vzad. Tím se ovšem stává, že tento umělý liturgický úplněk se někdy liší od skutečného; někdy . . . , tu a tam o den, zřídka kdy o dva dny, výjimečně i o tři dny. Následek toho jest, že velikonoce padnou někdy o týden dříve nebo později, než by podle astronomického úplňku mělo být. Kdyby tedy byl r. 1943 měsíček se svým úplňkem 90 minut počkal, neměnilo by to nic na liturgickém kalendáři, a byli bychom přesto slavili velikonoce 25. dubna, tedy o celý měsíc později, než by měsíček vymáhal.

Směrodatné jsou při určování velikonoce t. zv. epakty. Co jest epakta? Číslo, které udává, jak starý jest měsíc 1. ledna toho kterého roku. Je-li tedy nový měsíc 31. prosince, začíná měsíček růst, a nazítří, 1. ledna, jest jeho stáří 1 den, epakta pro ten rok jest 1. Byl nový měsíc na Štědrý den? Pak jest 1. ledna jeho stáří 8 dnů, epakta pro ten rok jest 8. Byl nový měsíc 8. prosince? Pak už měsíčka pořádně ubývá, 1. ledna jest 24 dny star, epakta pro ten rok jest 24. Padne-li nový měsíc na 1. leden, jest epakta 0 (značí se hvězdičkou ★). V tabulce IV. si snadno zjistíš epaktu pro kterýkoli rok. Pohlédneš-li do kalendáře na str. 707, vidíš u každého dne číslo epakty. To znamená: »V tomto roce, jehož epaktu znáš, jest nový měsíc v ony dny, u kterých najdeš vyhledanou nebo vypočítanou epaktu toho roku.« Na př. rok 1854. Epakta = 1. To znamená: »Nový měsíc (liturgický) připadne na dny, u kterých najdeš v přihrádce epakt číslo 1, tedy 30. ledna, 28. února, 30. března atd.« Liturgický úplněk připadá na čtrnáctý den po novém měsíci. Pro rok 1854 tedy $1 + 14 = 15$, je tedy úplněk v těch dnech, kdy vidíš v tabulce epakt číslo 15: 16. ledna, 15. února, 16. března, 15. dubna. Tento jest první jarní úplněk a neděle po něm jsou velikonoce. Neděle

po něm... Zjistím v tabulce I. nebo VI. nedělní písmeno, podívám se do kalendáře..., všechny dny, u nichž vidím literu A, nedělní písmeno pro rok 1854, jsou neděle, tedy první neděle po 15. dubnu byl 16. duben, a toho dne byla slavena velikonoční neděle. Zahledím-li se do prosince, najdu literu A u 3. a 10. prosince; den slavného prohlášení dogmatu Neposkvrněného Početí, 8. prosinec, byl pátek po první neděli adventní. Vidím u toho dne písmeno F, všechny dny s tímto písmenem byly toho roku pátky.

Epaktky se opakují v cyklu 19letém: zlatý počet. To znamená, že po 19 letech připadají úplňky (liturgické!) na tytéž dny. Po 19 letech se jeden den přeskočí, aby nastalo jakés takés vyrovnání a shoda s astronomickými skutečnými fázemi měsíce. Kromě toho se často děje podobné vyrovnání na konci století, které má za následek, že pro nové století bývá 19letý cyklus epakt jiný, jak vidíš z tabulky IV. Od r. 1582, kdy provedena oprava juliánského kalendáře a Řehořem XIII., zaveden kalendář zvaný po něm gregoriánským, se vystřídají všechny cykly do r. 8899. Od r. 8900 začne cyklus 7500letý nanovo..., nebude-li do té doby kalendář zase změněn!

Zlatý počet se vypočte snadno. Připočti k roku, o který jde, č. 1, děl 19, a zbytek ti udá zlatý počet. Na př. pro r. 1854; zvětšíš o jedničku a dělíš 19, tedy $1855 : 19$, zbytek 12 udává zlatý počet. Nebo rok 1899; zvětšíš o jedničku, $1900 : 19$, zbytek 0, tedy zlatý počet 19. (Roku 1 před naším letopočtem byl zlatý počet 1, roku 1 po Kr. byl zlatý počet 2 atd.)

Zbývá ještě určit nedělní literu, a tu najdeš hravě v tabulce I., jak už pověděno. Pro rok 1854 zjistíš nedělní literu A. Vyhledeš v tabulce IV. v prvním sloupci určený zlatý počet 12; jemu odpovídá ve sloupci pro léta 1700—1899 epakta 1. Přejdeš k tabulce V., vyhledeš v prvním sloupci epaktu 1, vedle ní vidíš nedělní literu E; kdyby byla pro rok 1854 tato litera, byly by velikonoce 13. dubna; ale rok 1854 má literu A; musíš tedy sestoupit o několik řádků, až přijdeš k této literě, a jí odpovídající datum 16. dubna udává velikonoční neděle.

Připojujeme ještě jinou tabulku k vypočítání velikonoce. Urči zlatý počet, potom vyhledej v tabulce VI. rok nejbliže nižší a v tabulce VII. písmeno, které tomu roku odpovídá; jemu přiděl zlatý počet 1, a pokračuj počítaje, až přijdeš k přihrádce tolikáté, kolik obnáší zlatý počet pro tvůj rok; číslice v přihrádce pod písmenem uvedená udává epaktu tvého roku. Pak v tabulce V. zjistíš velikonoce. Na př. pro rok 2000. Zlatý počet: $2001 : 19$, zbytek 6 = zlatý počet. V tabulce VI. nejbliže nižší rok 1900, písmeno C. Najdeš je v tabulce VII. hned v první přihrádce, pokračuješ vpravo počítaje, až přijdeš k šesté, kde pod písmenem H číslice 24, epakta pro rok 2000. Nedělní litera tohoto roku, zjištěná v tabulce I., jest A pro březen až prosinec (přestupný rok!), v tabulce V. epakta 24 a nedělní litera A dají pro velikonoce den 23. duben. Přijdeš-li k přihrádce G, je-li zlatý počet menší než 12, vezmeš epaktu 25; je-li zlatý počet 12 nebo větší, vezmeš epaktu 25 (tučně vytištěnou; všimni si, že epakta 25 je dvojitá, jedna tištěná slabě, druhá tučně — nepřehlédni!).

RODINNÁ KRONIKA.

Obsahuje jména všech členů rodiny, datum a místo narození, křtu, biřmování, sňatku a úmrtí, u syna kněze datum a místo přijetí svatých svěcení, u dcery řeholní sestry datum a místo obláčky i svatých slibů. Lze připojit i den prvního sv. přijímání, jména kmotrů, jméno manželky.

Příklad:

Jméno	Narozen a pokřtěn: Kde? Kdy?	U sv. biřmování	Sňatek	Poznámka	
Václav	V Praze U sv. ... Kmotr: Josef N.	2. 12. 1920 8. 12. 1920 Kmotr: Vojtěch X.	Vojtěch, v Praze 16. 5. 1938. Kmotr: Vojtěch X.	V Brně 16. 7. 1942. Manželka: Marie, rozená X.	Vystoupil z církve; modleme se za něho!
U prvního sv. přijímání v Praze 9. 5. 1922.					
Josef	Ve V. Lhotě V K., v chrá- mu Panny Marie ...	24. 1. 1912 2. 2. 1912	Cyril, v K. 3. 6. 1922.	Přijal svatá svěcení v 5. 7. 1926.	† 2. 7. 1942 v B. . .
Anna				V P. 25. 5. 1938. Manžel: Jan X.	Ovdověla 13. 6. 1942 Po druhé vdána za . . . 31. 7. 1943
Marie				Obláčka 15. VIII. 1933 v R. První sliby 15. VIII. 1934 v R. Slavné sliby 15. VIII. 1937 v L.	Řeholní jméno: Immakulata.

V čele rodinné kroniky stojí samozřejmě jména otce a matky; k nim připojena jména jejich rodičů.

Vojtěch Novák	V Praze syn Václava N. (* . . . † . . .) a Ludmily, roz. K. (* . . † . .)			V Praze 20. června 1910, ve chrámě . . .	
Marie Černá	V N . . . dcera Josefa N. (* . . † . .) a Marie, roz. Z. (* . . † . .)			Svědci: František B. Cyril D.	

A

Advent 17, 26, 41, 70
 Andělé strážní 565
 Apoštolát věřících 655 nn

B

Bázeň Boží 382
 — světa 383
 Betlem 72
 Břlá neděle 320
 — sobota 300
 Biřmování 384
 Blahoslavenství osm 662
 Bludařstvo 618, 647, 649
 Bolest, viz Utrpení
 Boží hrob 298
 — jméno, zneuctění 254 n
 Božího těla 419
 Bratři, viz Sourozenci
 Bůh dobrotivý 241
 — milosrdný 241, 248
 — moudrý 242
 — spravedlivý 238, 242

C, Č

Cíl člověka 19, 702
 Církev 448 nn
 — apoštolská 457
 — jedna, jednotná 456
 — katolická (světová) 470 nn
 — národní 471
 — svatá 472 n
 — trpící 669
 — učitelka 449
 — viditelná společnost 449, 451 nn
 — vítězná 660
 Církevní rok 9, 25
 Cizí hříchy 685
 Cynil a Metod 470
 Čas, význam času 107 n
 Český národ 433, 613 nn, 617, 674; viz Advent, Maria, Vánoce, Velikonoce, Vlastenectví, Zvyky
 Čistota 492 nn
 Člověk, cíl 19
 — dítě Boží 20, 98
 — tvor 19

D, Ď

Dary Boží, viz Užívání
 — Ducha sv. 374
 Dědičný hřích 32
 Desatero 226
 Děti 160 nn
 Děťství Páně 86 n
 — P. Marie 575
 Devítník 234
 Dokonalost 341, 657, 692, 694 nn
 Domáci pobožnost 18
 Donašeč 230
 Dožímky 580
 Duch sv. 372, 368
 — dary 374
 — hříchy proti Duchu sv. 402
 — oheň 396 nn
 — působení 391 nn, 396 nn
 — síla 385, 389 n
 — světlo (pravda) 399 nn
 Duše lidská 42 nn, 107
 Dušiček 669
 Důvěra v Boha 118
 Ďábel 199

E

Egoismus 482
 Eucharistie 10, 29, 419, 426, 433 n
 Exercicie 7, 188 n, 369 n

G

Getsemanská zahrada 290

H

Hospodář 159
 Hřbitov 334
 Hřích 22, 203
 — Adamův 192, jeho následky 197
 — cizí 685
 — Husův, Svatoplukův atd. 196, 201
 Hus 196, 201, 475

Ch

Charakternost 559, 562

Charita křesťanská 484 nn
 — »moderní« 488
 Chrám 506, 507, 514, 521, 612

J

Jan Křtitel 468
 — Nepomucký 361
 Ježíš, viz Kristus
 Josef 182, 191

K

Kajícnost, viz Pokání
 Kalendář 704
 Kázání 526
 Klení 255
 Kněžský stav 532 n
 Knihovna domácí 138
 Koledy 88
 Korouhve 358
 Kostel, viz Chrám
 Krádež 235 n
 Královský úřad církve 450, 454
 — Kristův 124, 365
 Království Boží 10, 20, 41, 124, 188, 311, 646
 Krev Kristova 299
 Kristus 10
 — a svět 357
 — dětství K. 77, 79, 86
 — Kníže pokoje 80, 368
 — Král 80, 124, 365, 653
 — Mesiáš Osvoboditel 20, 26 n, 42, 74, 82, 188
 — oslavený 311
 — pastýř dobrý 443 n
 — prostředník 265
 — soudce 238, 443
 — trpící 201 n, 213, 271, 292, 366, 371
 — učitel 75 78, 226
 — vítěz 311
 — vtělený, viz Vtělení
 — Vykupitel 42, 83, 106, 447
 — vzor 446
 — zákonodárce 226, 443
 Křest 168¹, 302, 320
 — obřady 327

Křestní úmluva 416
Kříž 284 n, 287
— obět kříže 187, 265 nn
Křížová cesta 212, 299
— neděle 348
— průvody 357
Kvatembr adventní 56,
postní 220, svatodušní
402, zářijový 580

L

Lakomství 480 nn
Láska k Bohu 85, 127,
270, 298, 397, 436 nn,
602; důvody 605, vlast-
nosti 606, účinky 607
— k bližnímu 397, 476 nn,
484 nn
— k rodičům 162
— manželská 143
Letnice 11, 388
Lež 227 n
Lidumilnost, viz Charita
Lichva 481
Litanie 358
Literáti 515
Liturgický rok 9, 25
Liturgie mše svaté 516

M

Magnifikat 465
Majetek cizí 235 nn
Manželství 134, 140, 175
— nerozlučitelné 132
Mania a advent 18, 29 n
— a český národ 39, 262,
276, 555, 578 n
— čistá a svatá 33
— druhá Eva 37
— jméno 574
— Královna 547, 571, 645,
651, 658
— Matka Bolestná 173,
272
— — Boží 46, 166, 258
— — milosrdenství 486
— — naše 102, 258 nn
— — panenská 261
— milostiplná 34
— následování 36
— obět Mariina 172
— orodovnice, viz pro-
střednice
— panna 261
— pomocnice Vykupite-
lova 188, 572
— prostřednice 45, 460,
551, 572

— přímluvkyně, viz pro-
střednice
— těšitelka 274
— úcta k ní 38, 571
— vítězná Panna 37
— vůdkyně 553
— vzor ctností 594, 607,
613, 624

Marnotratnost 235

Matka, viz Rodiče, Šesti-
nedělka

Milost 628

— nezbytná 631
— pomáhající 631 nn
— posvěcující 98, 630
— svátostná 539
— život milosti 341

Misie 627, 641

Mládí 427 nn

Modlicí knihy 615

Modlitba 27, 348

— u stolu 62, 138

Monstrance 424

Moudrost 374

— světská 370

Mše sv. 509, 516

Mužové 430 nn

N

Nábožnost 128, 382, 608

— činná 600

— důvody 597

— odevzdaná 600

— pevná 599

— předmět 596

Naděje 85, 310, 595

Nadpřirozené pojmání

375, 558 nn

— řád 587, 629

— život 341, 558

Nanebevstoupení Páně

365

Nanebevzetí P. Marie 547

Narození Páně, v. Vánoce

— P. Marie 571

Navštívení P. Marie 460,
467

Nebe 336, 697

Neděle (svěcení) 498, 506

— Bílá 320

— Květná 278

— Smrtelná 263

Nekajicnost 407

Nemocní 432, 679 n

Neposkrvněné Početí 31,
39

Neštěstí, viz Utrpení

Nevěra 309, 403, 620,
649 nn

Nepokradeš 438

Nepromluvíš křivého svě-
dectví 227

Nezabiješ 244

Novéna svatodušní 372

— vánoční 55

Nový rok 109, 111

O

Obcování svatých 663

Obět 165 n, 168 nn, 280,
509; viz Kříž, Mše sv.

Obětování Páně 165

— P. Marie 575

Obnova duchovní 29, 212

Obrácení 14 nn, 187, 315 nn

Obrazy, úcta 667

Očistec 669

Očišťování P. Marie 165

Odkládání spásy 45

Odpustky 636

Oheň, svěcení ohně 301

Oltář 522 n

Oltářík domácí 18, 137

Opilství 245 n

Ostatky 333, 667

Otec, viz Rodiče

Otroctví 485

P

Papežství 454

Patronové čeští 361

Peklo 199, 220

Podezřívání 230

Pohoršení 246, 688

Pohřbívání 334, 681

Pokání 27, 213 n, 637

— svátost 248

Pokoj 80, 368, 408

Pokrytectví 228

Pokušení 493 n

Polovičatost 561

Pomluva 229, 232

Popelční středa 208

Poslední pomazání 677 nn

Poslušnost 163, 184, 194,
226

Posměch 246

Posuzování 231

Posvatodušní období 409,
583, 675, 683, 684

Pověra 544, 545 nn

Povídavost 231

Pražské Jezulátko 122

Primát Petrův 454 nn

Prosebné dny 357

— neděle 348

Prozřetelnost 111
Průvody 357, 419, 424 n
Prvotný hřích 32
Předpostí 190
Příbytek, výzdoba 136
Příchod Kristův 107; viz
Advent, Soud
Přikázání; viz Zákon B.,
Desatero, Nezabiješ.
Příklad dobrý 658
— špatný 246
Příležitost 494
Přísaha 256
Půst 212; Svatopost. doba

R, Ř

Radost 49, 52 n, 462, 582
Rodiče 149 nn, 156 n, 177
Rodina 128 n, 131, 133,
135, 176, 239 n
— svatá R. 132
Rorate 28
Rouhání 256
Roucha bohoslužebná 523
Růženec 575 n
Řády charitativní 486 n

S, Š

Sebeláska 247, 482 n
Sebeobrana 245
Sebeposvěcení 657
Sebezápór 64 n, 127, 171
Sebevýchova 65
Sekty 458, 471
Síla 380, 385, 389 n
Skutky dobré 343 n
Slib 257
Slovo Boží, viz Kázání
Služba Boží 24
Smrt 110, 198, 208 nn, 680
Snoubenci 141
Sobectví 482 n
Sobota, den Mariin 39, 46
Soud posmrtný 238
Sourozenci 155
Spasení duše 42 nn, 107
Spoléhání opovážlivé 402
Spolupůsobení s milostí
598, 634
Srdce Páně 435
— P. Marie 460, 607
Statečnost 380, 385
Střelné modlitby 611, 640
Suché dny; viz Kvatembr
Svatba 146
Svatí 345
— uctívání svatých 664
— vzorem nám 666

Svátky 12, 504
— rodinné 139
Svatodušní svátky 334
— nověna 372
Svätosti 535 nn
— oltářní, viz Eucharis-
tie
Svätostiny 542
Svatopostní doba 212
Svatý týden 278, 288, 305
Svěcení 543
— kněžstva 533
Svědectví křivé 230
Světci; viz Svatí
Světlo 167, 301, 522
Svíce 167
Šestinedělky 174
Škola 178 nn
Štědrý den 71

T

Tajemství 413, 422, 589
Tělo křesťana 334
Tisk 229 n
Trest za hřích: časný 637
— věčný 220
Trojice nejsv. 412
Tvorstvo; viz Užívání

U

Učitelství úřad církve
449, 589
— Kristův 75, 78, 226
Úmysl čistý 23
Urážka 246
Úřad církve trojí 449 nn
Útěcha 274
Utrhačnost 229
Utrpení 115, 120, 197, 273,
281 nn
— Páně; v. Kristus trpící
Užívání věcí stvořených
57 nn, 76, 379, 581

V

Václav sv. 621 n
Vánoce 73, 86
— nověna 55
— období 25 nn
Vášeň nezřizená 61, 63,
76, 198
Vděčnost 52, 85, 103 n,
580 nn, 604
Vdovství 159
Velikonoce 11, 306
— období 186
Velký pátek 295
Víra 84, 184, 310, 584

— a český národ 617
— hrdość 53
— lhostejnosť 588
— mrtvá 342 n
— pevná 591 n
— povolání 50 nn, 125
— stálá 592 n
— touha po ní 48
— všeobecná 590 n
— vyznávat 593
— živá 341, 561
— život z víry 341
Vítězství 698 nn
Vlastenectví 361 nn, 617,
623
Voda svěcená 129 n, 302,
601
Všech svatých 660
Vtělení 30, 93 nn, 265
Výchova 150 nn, 156 n
Vykoupení 32, 265
Vytrvání 126, 661
Vyznávání víry 593
Vzkříšení Páně 307 nn
— slavnost 304
— naše: duchovní 314
— — tělesné 330

Z, Ž

Zábava 191
Zákon Boží 47
Zaměstnanec 244
Zasvěcení 410 n
Zatvrzeľost 407
Závist 463, 479 n
Zavržení 60
Zbožnosť 128, 608; 382
— falešná 609 n
— pravá 610
Zelený čtvrtek 290
Zjevení 400, 587
— Páně, svátek 11, 123
— sv. Jana, kniha 698 nn
Zmrtvýchvstání; viz
Vzkříšení
Zoufalost 403
Zpěv 88, 138, 176 n, 515
Zpověď 248
Zvěstování P. Marie 30,
258
Zvyky národní 29, 89 n,
97, 110, 116, 130, 138,
147 n, 305, 312, 318,
394 n
Žádostivost; viz Vášeň
— cizího majetku 238
Žehmání 543 n
Život člověka 23

OBSAH:

Vzpomínka z dětství	9
Úvod	14
První neděle adventní: Tvůrce a tvor	19
V jakém duchu máme prožít advent?	26
Slavnost Neposkvrněného Početí nejbl. Marie Panny	31
Druhá neděle adventní: Vykupitel a vykoupení; spas duši svou!	41
Třetí neděle adventní: Povolání k pravé víře	49
Čtvero suchých dnů: Užívání tvorů	56
Čtvrtá neděle adventní: Nezřízená vášeň	63
Štědrovečerní úvaha	71
Vánoce	73
Jak slavit vánoce?	86
Druhý vánoční svátek	92
Neděle po Narození Páně: Milost posvěcující, svatební šat v království Kristově	98
Silvestrovská úvaha: Bilance za uplynulý rok	102
Novoroční úvaha: Bezpečná hradba království Mesiášova	111
Svátek nejsv. jména Ježíš: Ježíš, naše spása a opora vši důvěry	118
Svátek Zjevení Páně: Náš Král a jeho království	123
Svátek svaté Rodiny	131
Druhá neděle po Zjevení Páně: Manželství, velké tajemství v Kristu a církvi	140
Svatba	146
Třetí neděle po Zjevení Páně: Rodiče a děti	149
Čtvrtá neděle po Zjevení Páně:	
I. Otec a hospodář	156
II. »Cti otce svého...«	160
Svátek Očištvání Panny Marie: Oběť Matky, oběť jejího Syna, oběti jejích dítek	165
Pátá neděle po Zjevení Páně: Rodina a škola	176
Sv. Josef, snoubenec panenské Matky Boží	182
Období velikonoční	186
Předpostí	190
Devítník: Hřích v ráji, příčina vši zkázy	192
Druhá neděle v předpostí: Hřích a jeho následky	197
Třetí neděle v předpostí: »Proti tobě jsem hřešil...«	203
Popeleční středa: »Pomni, člověče, že prach jsi...«	208
V jakém duchu máme trávit kající dobu svatopostní?	212
První neděle svatopostní: »Pokání čiňte!«	214

Čtvero suchých dnů: Věčné zavržení, následek neodčiněného hříchu	220
Druhá neděle svatopostní: Zákonodárce a jeho zákon	226
Pátek po druhé neděli postní: »Nepokradeš!«	233
Třetí neděle svatopostní: Spravedlivý trestající soudce na onom světě	238
Pátek po třetí neděli postní: »Nezabiješ!«	244
Čtvrtá neděle svatopostní: Milosrdný odpouštějící soudce na tomto světě	248
Pátek po čtvrté neděli postní: »Nevezmeš jména Božího nadarmo!«	254
Svátek Zvěstování Panny Marie: Panenská Matka Vykupitele, duchovní matka vykoupených	258
Neděle Smrtelná: »Půjdu, půjdu do Jerusalema...«	263
Svátek Bolestné Matky Boží	272
Květná neděle: »Hosanna! Ukřižuj!«	278
Středa: »Naplňte míru otců svých!«	288
Zelený čtvrtek: Den smrtelné úzkosti Páně	290
Velký pátek: »Zhaslo světlo světa, odešel Pastýř dobrý...«	295
Bílá sobota: Veliká noc v Lateráně	300
Velikonoční neděle: Alleluja!	306
V jakém duchu trávit velikonoce?	311
Velikonoční pondělí: Naše duchovní vzkříšení	314
Bílá neděle: Svátost našeho znovuzrození	320
Obřady při křtu svatém	327
Druhá neděle po velikonocích: »Věřím v těla vzkříšení«	330
Třetí neděle po velikonocích: Nebe	336
Čtvrtá neděle po velikonocích: Cesta k nebi, život z víry, život v Kristu	341
Pátá neděle po velikonocích: »Modleme se jeden za druhého!«	348
Křížové neboli prosebné triduum: Náboženské průvody a pouti	357
Svátek sv. Jana Nepomuckého: Úcta našich zemských sv. patronů	361
Svátek Nanebevstoupení Páně: »Jehožto království nebude konce...«	365
Novena svatodušní	372
Neděle po Nanebevstoupení Páně: Sedmero darů Ducha sv.	374
Předvečer svatodušního hodů Božího: Svátost Ducha svatého	384
Slavný den seslání Ducha sv.: »Přijď, Tvůrce, Duchu svatý, k nám...«	388
Pondělí svatodušní: Duch sv., nebeský oheň a nebeské světlo	396
Svatodušní kvatembrové dny: Hříchy proti Duchu svatému	402
Doba pcosvatodušní	409
Svátek svatosvaté a nerozdílné Trojice Boží: »Bože, chválíme tebe...«	412
Slavnost Božího těla: Triumfální průvod eucharistického Krále	419
Druhá neděle po sv. Duchu: »Člověk jeden učinil večeri velikou...«	426
Svátek Božského Srdce Páně: »Pohled na Srdce, které lidi tolik milovalo!«	435
Třetí neděle po sv. Duchu: Dobrý pastýř a řvoucí lev	442
Čtvrtá neděle po sv. Duchu: V loďce Petrově	448
Svátek sv. Petra a Pavla: První papež a první zámořský misionář	454
Svátek Navštívení Panny Marie: Srdce nejsv. Panny — duch knížete temna	460
Svátek sv. Cyrila a Metoda: »Ochranu skytli v církve svaté lůně...«	470
Pátá neděle po sv. Duchu: Blíženská láska, druhé velké přikázání v království Kristově	476

Šestá neděle po sv. Duchu: Křesťanská charita, jedinečný květ v království Kristově	484
Sedmá neděle po sv. Duchu: Perla ctností, jedinečná ozdoba království Kristova	491
Osmá neděle po sv. Duchu: Dny oddechu v království Kristově	498
Devátá neděle po sv. Duchu: Nejsvětější úkon na zemi, nekrvavá oběť Nového Zákona, největší poklad království Kristova	509
Desátá neděle po sv. Duchu: Liturgie mše svaté	516
Jedenáctá neděle po sv. Duchu: »Svítilnou nohám mým jest slovo tvé...« Obecná i vysoká vzdělávací škola v království Kristově	526
Dvanáctá neděle po sv. Duchu: Sedm šperků snoubenky Kristovy, zlatý poklad království Kristova	532
Třináctá neděle po sv. Duchu: Svátostiny, další ozdoba snoubenky Kristovy	542
Slavnost Nanebevzetí nejbl. Marie Panny: Královna trojí církve	547
Čtrnáctá neděle po sv. Duchu: Duch světa — duch Kristův	557
Svatých andělů strážných	565
Svátek Narození P. Marie: Královna Matka v království Kristově Záříjový kvatembr	571
Patnáctá neděle po sv. Duchu: Zářící trojhvězdi na nebi křesťanských ctností	580
Šestnáctá neděle po sv. Duchu: Kotva svaté naděje	583
Sedmnáctá neděle po sv. Duchu: »Mistře, které jest největší přikázání v Zákoně?«	595
Osmnáctá neděle po sv. Duchu: Uctívej Boha z celé duše své!	602
Svátek sv. Václava: Tři doby země České	608
Láska k vlasti	617
Devatenáctá neděle po sv. Duchu: Těžší lekce o velkém daru	623
Dvacátá neděle po sv. Duchu: Plné klasy, po kterých šlapeme	628
Dvacátá první neděle po sv. Duchu: Misie	636
Dvacátá druhá neděle po sv. Duchu: Boje a vítězství království Kristova Svátek Krista Krále: Náš Král a jeho rytířstvo	641
Svátek Všech svatých: »Věřím ve svatých obcování«	646
Památka věrných zesnulých	653
Dvacátá třetí neděle po sv. Duchu: »Věřím v hříchů odpuštění a život věčný«	660
Křesťanský pohřeb	669
Ostatní neděle po sv. Duchu	675
Zbývající neděle pátá po Zjevení Páně: Pohoršení, cizí hříchy	681
Zbývající neděle šestá po Zjevení Páně: »Dokonali buďte!«	683
Poslední neděle po sv. Duchu: »Přijď, Pane Ježíši Kriste!«	684
Stálý kalendář	692
	697
	704

Tiskové omyly.

Str. 60: Herodes Antipas. — Str. 60, 12. ř. zdola: »Bůh mi dal . . .« — Str. 144, 12. ř.: světější
m. světlejší. — Str. 240, 21. ř. zdola: Ž. — Str. 552, 4. ř. zdola: 3. května 1645. — Str. 436, C),
2. a 5. ř.: srdce místo Srdce — jest řeč o lidském srdci!

P. Konrád M. Kubeš:

MARIÁNSKÁ POSTILA

Vytiskla Brněnská tiskárna v Brně.

Vydalo nakladatelství Brněnské tiskárny v Brně

v nákladu 4000 výtisků.

Vydání I.

roku 1947

Cena brož. výtisku Kčs 204.—, váz. Kčs 239.—.